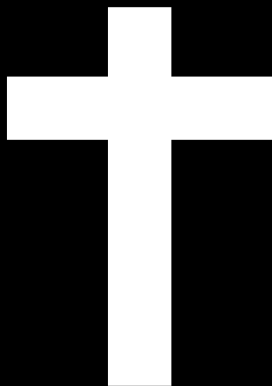


Dzam Wedeye



New Testament in Meray

Dzam Wedeye

New Testament in Mery

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mery

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mery

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

024cb559-a7ea-5bd1-9dc9-f33abc74bfec

Contents

Mata	1
Markus	81
Luka	136
Yuhana	224
Məsler hay	288
Roma hay	369
1 Korințe hay	410
2 Korințe hay	449
Galat hay	474
Efez hay	489
Filipi hay	503
Kolosi hay	513
1 Tesalonik hay	523
2 Tesalonik hay	531
1 Timote	536
2 Timote	547
Titus	555
Filimon	560
Hebrə hay	563
Yakuba	592
1 Piyer	602
2 Piyer	614
1 Yuhana	621
2 Yuhana	632
3 Yuhana	634
Yuda	636
Məsine i Yuhana	640

Ngwalak i bazlam

nakə Mata a watsa aye Məfələkwe

Wu nakə Mata a watsa a derewel nakay aye na, anan; Yesu Kəriste nengeye ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a gwad ma sləraweeye ka məndzibəra aye. Mbəlom a dazlay mərehe ha wu nakə a gwad ma vəlateye a Israyel ma Dzam Guram eye na, ta nengeye. Tə wa na Yesu mə walaŋ i Yahuda hay, kə ndza mə walaŋ tay dərmak. Kwa andza niye bəbay na, labara nakay ka təra hərwi Yahuda hay dəkdek bay, hərwi ndo hay ka məndzibəra tebiye.

Mata kə pay gər a məwetse derewel ŋgay ka madədo ka madədo lele. A dazlay ta məwe i Yesu, madzəhuḅe i Yesu a yam, ada tə masəpete nakə Fakalaw a səpat na Yesu aye. Kə watsa na məsler i Yesu, labara neheye a tsikawatay a ndo hay aye, matətike ada ta məmbəle tay ha ndo hay abəra ma dəvats.

Mata a ŋgəna ha matətike i Yesu wal wal zlam:

- 1) A dā ha labara ma tsa-holok (5-7).
- 2) Gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo ta məsler tay (10).
- 3) Dzeke i Bəy i Mbəlom (13).
- 4) Gawla i Yesu hay ta giye məsler na, kəkay (18).

5) Matətike ka gər i mandəve i məndzibəra tə məmaw i Yesu (24-25).

Bəba tətə i Yesu hay

Luka 3.23-38

¹ Anan derewel i məzele i bəba tətə hay i Yesu Kəriste: Yesu Kəriste na, slala i Davit ada Davit na, slala i Abraham. Bəba tətə i Yesu hay na, anan; ² Abraham a lah məwe Izak. Izak a wa Zakob. Zakob a wa Yahuda ta malamar ŋgay hay. ³ Yahuda a wa Fares tə Zara, may tay na, Tamar. Fares a wa Hesron. Hesron a wa Aram. ⁴ Aram a wa Aminadab. Aminadab a wa Nason. Nason a wa Salmon. ⁵ Salmon a wa Booz, may i Booz na, Rahab. Booz a wa Obed, may i Obed na, Rut. Obed a wa Zese. ⁶ Zese a wa bəy Davit.

Davit a wa Salomon, may i Salomon na, ŋgwas i Uri. ⁷ Salomon a wa Robowam. Robowam a wa Abiya. Abiya a wa Asaf. ⁸ Asaf a wa Zozafat. Zozafat a wa Zoram. Zoram a wa Oziyas. ⁹ Oziyas a wa Yotam. Yotam a wa Akaz. Akaz a wa Ezekiyas. ¹⁰ Ezekiyas a wa Manase. Manase a wa Amon. Amon a wa Zoziyas. ¹¹ Zoziyas a wa Yekoniya ta malamar ŋgay hay. A wa tay ha na, ahəl nakə tə gəs tay beke eye hay a Babilon aye.

¹² Ma dəba eye nakə ti ye tay ha a Babilon aye na, Yekoniya a wa Salatiyel. Salatiyel a wa Zorobabel. ¹³ Zorobabel a wa Abihod. Abihod a wa Eliyakim. Eliyakim a wa Azor. ¹⁴ Azor a

wa Sadok. Sadok a wa Akim. Akim a wa Eliyod. ¹⁵ Eliyod a wa Eleyazar. Eleyazar a wa Matan. Matan a wa Zakob. ¹⁶ Zakob a wa Yusufu tuk. Nenɣeye na, zal i Mari nakə a wa Yesu, tə zalay Kəriste aye.

¹⁷ A gəs abəra ka Abraham hus ka Davit na, slala kuro gər eye fad. Ada a gəs abəra ka Davit hus ahəl nakə tə gəs tay ha Israyel hay a Babilon aye na, slala kuro gər eye fad. Sa na, a gəs abəra ka mægəse tay ha Israyel hay a Babilon hus ka Kəriste na, slala kuro gər eye fad.

*Məwe i Yesu
Luka 2.1-7*

¹⁸ Anaŋ ma kəkay nakə tə wa Yesu Kəriste aye. May ŋgay na, tə zalay Mari, nenɣeye mədel i Yusufu. Ane tuk na, ahəl nakə ta zla bo zuk bay aye na, kiye a yay a Mari ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. ¹⁹ Yusufu mədel ŋgay na, nenɣeye ndo i dedek kame i Mbəlom. A say mändəde horoy ka Mari kame i ndo hay bay. A dzala mə gər ŋgay mægəre ha mədel ŋgay ta məkal.

²⁰ Həlay nakə nenɣeye faya ma dzaliye andza niye na, gawla i Mbəlom a bəzay ha bo ma məsine, a gwaday: «Yusufu, slala i Davit, kâ dzədzar məzle mədel yak Mari bay. Hərwi kiye a yay a Mari na, ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. ²¹ Ma wiye wawa hasləka eye, ada nəkar ka zaley Yesu*, hərwi ma

təmiye tay ha gwala ŋgay hay abəra mə mezeleme tay.»

²² Wu neheye tebiye tə ndislew na, hərwi ada wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik tə bazlam i ndo məde ha bazlam ŋgay aye m̄a ge bo. A gwad:

²³ «Anaŋ dem nakə a sər zal zuk bay aye ma hutiyeye wawa,
ma wiye wawa hasləka eye,

ta zaley Emanuyel.†»

²⁴ Yusufu a pədeke abəra ka mändzehəre na, a ge wu nakə gawla i Mbəlom a gwaday ge aye. A zla na Mari andza ŋgwas ŋgay a gay ŋgay. ²⁵ Ane tuk na, ta dzapa zuk bay hus a pat nakə Mari a wa na wawa hasləka eye. Ada Yusufu ma zaley na, Yesu.

2

Ndo matəkay dəre a wurzla hay ti ye ka təv i Yesu

¹ Tə wa Yesu na, ma Betelehem ka dala i Yahuda, a həlay nakə Herod nenɣeye bəy bagwar eye aye. Ma dəba eye tə wa na Yesu na, ndo matəkay dəre a wurzla hay ti yaw mə bəzay, tə ndislew a Zerolem, ² ta tsətsah, tə gwad: «Bəy i Yahuda hay nakə tə wa na anəke aye na, mənɣay? Nəmaa ŋgatay a wurzla ŋgay eye a tsaraw mə bəzay ada nəmaa yaw na, mədəslay ha gər.»

³ Bəy Herod a tsəne bazlam tay niye na, a kwasay gər haladzay tə siye i ndo neheye ma

* **1:21** Yesu na, andza mægweđe Bəy Maduweŋ ma təmiye tay ha ndo hay. † **1:23** Andza mægweđe: «Mbəlom tə nəkway.» Zəba ka Ezay 7.14; 8.8, 10.

Zerozelem aye tebiye. ⁴ A zalatay a bagwar i ndo neheye tã vëlaway wu a Mbëlom aye ta ndo neheye tã dzanɔgawa bazlam i Mbëlom mapala eye, a tsëtsah fataya a gwadätay: «Tã wa Këriste na, mënɔgay?»

⁵ Ta mbädäy faya, tã gwädäy: «Tã wa Këriste na, ma Betelehem, ka dala i Yahuda. Hërwi ndo mädë ha bazlam i Mbëlom a watsa, a gwadä:

⁶ «Nëkar Betelehem ka dala i Yahuda,
nëkar na, makëtsa bo eye më walañ i gëma neh-eye ka dala i Yahuda aye bay.

Hërwi bëy nakë ma tsëkuriye tay ha Israyel ndo ga hay aye na,
ma deyeweye abëra ma nëkar.*»

⁷ Yawa! Herod a zalatay a ndo matëkay dëre a wurzla hay ta mëkal. A tsëtsah fataya, a gwadätay: «Ka nɔgatumay a wurzla nɔgay eye a tsaraw na, a hëlay waray?» ⁸ Tsa na, a slër tay ha a Betelehem, a gwadätay: «Dum, pëlum na wawa eye niye lele. Ka hutum na na, dumara dumenɔ ha hërwi ada neñ dërmak nã ye mädëslay ha gër.»

⁹ Ndo neheye tã tsëne bazlam i bëy na, tã hël bo, ti ye. Ahël nakë faya ta diye na, tã nɔgatay a wurzla nakë a tsaraw më bëzay aye faya ma diye kame tay. A husa

ka gër i gay nakë wawa më dëma aye na, a lëtse. ¹⁰ Tã nɔgatay andza niye na, dërev tay a rah ta mënɔgwese. ¹¹ Tã fëlëkwa a gay, ti ye naha, tã nɔgatay a wawa ta may nɔgay Mari. Ta dëkway gurmets, tã dëslay ha gër. Tsa na, tã pëla ha wu tay hay, tã vëlay wu këriye a wawa niye. Tã vëlay gura, wu andaya tã zalay *eñseñs*[†] ada ta *mir*[‡]. ¹² Ma dëba eye Mbëlom a tsikatay ma mësine, a gwadätay: «Kã mbädum gër ta tãv i Herod sa bay.» Tã tsëne andza niye na, tã hël bo, ti ye a gëma tay ta tsävëd mekeleñ eye.

Mede a Ezipt

¹³ Ahël nakë ndo matëkay dëre a wurzla hay ti ye wu tay na, gawla i Mbëlom a yaw ka tãv i Yusufa ma mësine. A gwädäy: «Lëtse, zla na wawa ta may nɔgay, hwayum a Ezipt. Ndza më dëma hus a pat nakë na gwadäkeye maw aye, bëna Herod faya ma pëliye wawa nakay mëkädë na.»

¹⁴ Yusufa a tsëne andza niye na, a lëtse, a ye tay ha wawa ta may nɔgay a Ezipt ta hëvad. ¹⁵ Tã ndza më dëma hus a pat nakë Herod a mët aye. Wu neheye tebiye na, hërwi ada wu nakë Bëy Maduweñ a tsik tã bazlam i ndo mädë ha bazlam nɔgay aye mâ ge bo parakka, a gwadä: «Na zalay a wawa ga mâ yaw abëra më Ezipt. §»

* **2:6** Zëba ka Mise 5.2; 2 Samuyel 5.2. hërwi mädëslay ha gër a Mbëlom aye. Tã gawa ka mädahanɔ ada mâ ze bay.

† **2:11** Eñseñs na, wu nakë tã fëkawa
‡ **2:11** Mir: Mal nakë a ze hunɔa lele aye.
§ **2:15** Oze 11.1.

Herod a bəbazl tay ha wawa hay ma Betelehem

¹⁶ Herod a zəba faya ndo matəkay dāre a wurzla hay ta vay gər na, a ndalay haladzay. Tsa na, a slər ndo hay, a vəlatay tsəved ka məkəde wawa hasləka eye tebiye a dazlay ka neheye a sla məve sulo bay aye ma Betelehem ada ma gəma neheye tə mbay naha aye.

¹⁷ Andza niye, maa ge bo na, bazlam i Zeremi ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə a tsik aye, a gwad:

¹⁸ «Mawude a tsənew abəra ma gəma i Rama,

mətuwe tə zlazlay haladzay mə dəma.

Rasel faya ma tuwiye wawa ŋgay hay.

Dada a say mægəse dārev abəra ka mətuwe bay, hərwi wawa ŋgay hay andaya sa bay.* »

Məməw abəra mə Ezipt a Nazaret

¹⁹ Ma dəba eye Herod a mət na, gawla i Mbəlom a yaw ka təv i Yusufa ma məsine ma Ezipt. ²⁰ A gwaday: «Lətse, zla na wawa ta may ŋgay ada mbəda gər a gəma i Israyel, hərwi ndo neheye ta pəla tsəved ka wawa nakay məkəde na aye na, ta mət.»

²¹ Yusufa a tsəne andza niye na, a zla na wawa ta may ŋgay, a mbəda gər a gəma i Israyel. ²² Ane tuk na, Yusufa a tsəne Arkelawos kə ndza a bəy i bəba ŋgay Herod ka dala i Yahuda na, a dzədzar haladzay mede

a dəma. Məsine a gay sa, Mbəlom a day ha wu nakə ma giye. Tsa na, a ye a Galile. ²³ A ye, a ndza ma wuzlahgəma nakə tə zalay Nazaret aye. Andza niye wu neheye a ge bo na, andza i ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye tə tsik aye. A gwad: «Ta zaleyə na, ndo i Nazaret.»

3

Yuhana madzəhuḅe ndo a yam

Markus 1.1-18; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28

¹ A həlay niye na, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a ndo-hwaw mə kəsaf i Yahuda, a dawa ha bazlam i Mbəlom, ² a gwadawa: «Mbədum ha mede kurom, hərwi Bəy i Mbəlom bəse tə nəkurom.»

³ Yuhana na, ndo nakə Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik faya, a gwad:

«Ndo faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad:

Lambadumay tsəved a Bəy Maduweŋ,

lambadumay tsəved hay fehe lele tā hədzak bay.* »

⁴ Yuhana a pawa ka bo na, peteked manğara eye ta məkwets i zləgweme. A bərawa bəzihud ŋgay na, ta həzlay. A ndayawa mə kəsaf niye na, heyew ta wum.

⁵ Ndo neheye ma Zerozelem aye, ka dala i Yahuda tebiye, ada ta ndo neheye tə mbay naha a magayam i Yurdum aye tebiye tə yawa ka təv i Yuhana. ⁶ Tə dawa ha mezeleme tay hay parakka

* 2:18 Zeremi 31.15. * 3:3 Ezay 40.3.

kame i ndo hay, ada Yuhana a dzəhuḅawa tay ha a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye.

⁷ Yuhana a zəba dəre, Farisa hay ta Saduke hay haladzay ta diye ka təv ŋgay hərwi ada mâ dzəhuḅ tay ha a yam na, a gwadatay: «Wawa i palas hay! Maa ḁakum ha hwayum abəra ka sariya i Mbəlom nakə bəse kə ndzew aye na, way? ⁸ Anəke na, gum məsler neheye ŋgwalak eye, ada ndo hay ta səriye ha ka mbədum ha mede kurom aye tuk. ⁹ Kā dzalum mə gər kurom: “Nəmay na, wawa i Abraham hay sa na, ma ta gamay mey?” bay! Sərum ha na, Mbəlom ma sliye faya məge tay ha kwar neheye anaŋ aye wawa i Abraham hay. ¹⁰ Ba hadzaya maləva bo eye mədəse tay ha dərizl i gərḁaf hay fəroḁ abəra ka dala. Dərizl i gərḁaf neheye tebiye tə wa hohway ŋgwalak eye bay aye na, ta ḁəsiye tay ha ada ta kaliye tay ha ako.»

¹¹ «Neŋ na, na dzəhuḅiye kurom ha a yam tsa hərwi məḁe ha na, ka mbədum ha mede kurom. Ane tuk na, ndo nakə ma deyeweye kame ga aye na, neŋgeye a ze ga ta gədaŋ. Neŋ na sla matsakway ahaya tahərak ŋgay hay abəra mə sik bay. Neŋgeye na, ma dzəhuḅiye kurom ha ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ada ta ako. ¹² Wu mahəve daw andaya mə həlay. Ma ŋgəniye tay ha daw ta dzəndzar. Daw na, ma hayay gər ma həliye na a de. Ada dzəndzar na, ma

dziye a ako nakə ma mbatiye ḁada bay aye.»

Yuhana a dzəhuḅ ha Yesu a yam

Markus 1.9-11; Luka 3.21-22; Yuhana 1.29-34

¹³ Ma dəba eye na, Yesu a yaw abəra ma Galile hus a magayam i Yurdum. A yaw ka təv i Yuhana hərwi ada Yuhana mâ dzəhuḅ ha a yam. ¹⁴ Yuhana a wuda bay. A gwaday a Yesu: «Neŋ ḁuh nakə na diye naha ka təv yak ka dzəhuḅiye ga ha a yam aye tuk na, ada nəkar ḁuh ka deyeweye ka təv ga na, kəkay!»

¹⁵ Ane tuk na, Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Təma, mâ ge bo andza niye anəke. Wu nakə Mbəlom a tsətsah aye ka gakweye andza nakə a tsik aye.»

Yuhana a təma bazlam i Yesu nakə a tsikay aye. A dzəhuḅ ha Yesu a yam tuk. ¹⁶ A dzəhuḅ ha a yam tsa na, Yesu a tsalaw abəra ma yam. Kwayaŋŋa magərmbəlom a həndək tuwaŋ, ada Yesu a ŋgatay a Məsəfəre i Mbəlom a mbəzlaw andza bodobodo, a yaw a ndza faya. ¹⁷ Tsa na, mətsike me a tsənew mə mbəlom, a gwad: «Nakay na, wawa ga, na wuda na haladzay. Dərev ga faya ma ŋgwasiye tə neŋgeye.»

4

A say a fakalaw masəpete na Yesu

Markus 1.12-13; Luka 4.1-13

¹ Ma dəba eye na, Məsəfəre i Mbəlom a ye ha Yesu a

makulkwandah h̄arwi ada Fakalaw mā s̄apat na. ² Yesu a ndza m̄ah̄ane kuro kuro fad̄, h̄apat h̄evad̄ ze m̄ande wu m̄anday. Ma d̄aba eye na, may a wur faya.

³ Fakalaw, ndo mas̄epete ndo a yaw, a h̄andz̄ad̄ ka t̄av i Yesu, a gwad̄ay: «Tad̄e k̄e ge n̄akar Wawa i Mb̄elom na, gwad̄atay a kwar neheye t̄a t̄era wu m̄anday ada k̄a nda!»

⁴ Yesu a mb̄ed̄ay faya, a gwad̄ay: «Mawatsa eye m̄e bazlam i Mb̄elom na, ndo zezen̄ ma ndziye na, ta wu m̄anday dekdek tsa bay, ane tuk na, ma ndziye t̄e bazlam nak̄e Mb̄elom a tsik aye tebiye.*»

⁵ Fakalaw a ye ha a Zerolem, ḡama ts̄ed̄an̄ja eye. A ye ha ka ḡer i gay i mad̄aslay ha ḡer a Mb̄elom, ⁶ a gwad̄ay: «Tad̄e k̄e ge n̄akar Wawa i Mb̄elom na, kal ha bo ab̄era ka ḡer i gay nakay ka dala. H̄arwi mawatsa eye m̄e bazlam i Mb̄elom na, a gwad̄:

“Mb̄elom ma gwad̄ateye a gawla ŋgay hay t̄a dz̄ana kar.

T̄a k̄andawa kar h̄arwi ada sik yak mā ndzay a kwar bay.†”»

⁷ Yesu a mb̄ed̄ay faya, a gwad̄ay: «Mawatsa eye m̄e bazlam i Mb̄elom na, a gwad̄: “K̄a dza ha B̄ey Maduwen̄ yak Mb̄elom bay.‡”»

⁸ Fakalaw a zla na a ye ha ka ḡer i mah̄amba z̄abol eye, a b̄ezay ha b̄ey i m̄andzib̄era t̄e zlele nak̄e m̄e d̄ama aye

tebiye. ⁹ A gwad̄ay a Yesu: «Ka d̄akwen̄ gurmets ada ka d̄aslen̄ ha ḡer na, na v̄elakeye ha a n̄akar tebiye.»

¹⁰ Yesu a gwad̄ay: «Fakalaw, do ab̄era kanan̄! H̄arwi mawatsa eye m̄e bazlam i Mb̄elom na, a gwad̄: “D̄aslay ha ḡer a B̄ey Maduwen̄ yak Mb̄elom, ada ka geye m̄esler na, a nen̄geye n̄ate ŋwen̄.§”»

¹¹ Ka t̄av eye niye na, Fakalaw a ḡer ha. Gawla i Mb̄elom hay ti yaw ka t̄av i Yesu, t̄e v̄elay wu m̄anday.

Yesu a dazlay a m̄esler ma Galile

Markus 1.14-15; Luka 4.14-15

¹² Ah̄el nak̄e Yesu a ts̄ane ta ḡes na Yuhana madz̄ah̄ube ndo a yam aye na, a ye a Galile. ¹³ Ah̄el nak̄e faya ma diye na, a ye ta Nazaret t̄eday, tsa na, a ye ab̄era m̄e d̄ama, a ye a Kafernahum ka tsakay i d̄alov i Galile, ma ḡama i Zabulon ta Naftali. ¹⁴ A ge bo andza niye na, andza nak̄e Ezay ndo m̄ede ha bazlam i Mb̄elom a tsik aye, a gwad̄:

¹⁵ «N̄akurom ndo neheye ma ḡama i Zabulon ta Naftali,

ta n̄akurom neheye ka ts̄aved̄ mede a d̄alov, ta diye i magayam i Yurdum aye,

a n̄akurom neheye ma Galile mandza eye m̄e walan̄ i ndo neheye Yahuda hay bay aye!

* 4:4 Bazlam mapala eye masulo eye 8.3. † 4:6 D̄ames hay 91.11-12. ‡ 4:7

Bazlam mapala eye masulo eye 6.16. § 4:10 Bazlam mapala eye masulo eye 6.13.

16 Nəkurom slala neheye
mandza eye ma ləvon
aye na,
ka nğatumay a dzaydzay
bagwar eye.

Nəkurom neheye mandza
eye ma gəma i mezek
i mədahan aye na,
dzaydzay ka dəvakum.* »

17 A həlay niye kwayanğa
Yesu a dazlay məde ha ba-
zlam i Mbəlom a ndo hay. A
gwaɖawa: «Mbəɖum ha mede
kurom, hərwi Bəy i Mbəlom
ka həndzəɖaw.»

*Yesu a zal gawla nğay kurre
eye hay*

*Markus 1.16-20; Luka 5.1-
11*

18 Yesu faya ma diye ta
tsakay i dəlov i Galile na, a
ndzay a gər a ndo wuray sulo
ta malamar nğay. Nənğed
na, Simoŋ nakə tə zalay
Piyer nənğeye ta malamar
nğay Anɖəre. Nətəye ndo
məgəse kələf hay, faya ta
kaliye gadaŋ tay a dəlov.

19 Yesu a gwaɖatay: «Dumara,
pumeŋ bəzay. Anəke faya
ka həlumeye kələf, ane tuk
na, na təriye kurom ha
ndo məhəlaw ndo hay.»

20 Kwayanğa tə gər ha gadaŋ
tay hay, tə pay bəzay a Yesu.

21 Yesu a ye kame dərəŋ
tsekweŋ sa na, a ndzatay a
gər a ndo mekeleŋ eye sulo
ta malamar nğay sa, Yakuba
ta Yuhana wawa i Dzebede
hay. Nətəye mə kwalalaŋ i
yam tay ta bəba tay Dzebede,
faya ta lambaɖiye gadaŋ tay
hay. Yesu a zalatay. 22 Tə

tsəne na, kwayanğa tə gər ha
kwalalaŋ i yam ta bəba tay, tə
pay bəzay a Yesu.

Yesu ta ndo hay haladzay

Luka 6.17-19

23 Yesu a həhalawa ka dala
i Galile tebiye. A tətikawatay
a ndo hay mə gay i maɖuwule
me i Yahuda hay. A ɖawa ha
Labara Nğwalak eye i Bəy i
Mbəlom ada a mbəlawaya tay
ha ndo i dəvats hay ta ndo
neheye matəra eye hay tebiye
mə walaŋ i ndo hay. 24 Labara
i Yesu a ɖa zləm kwa ka dala
i Siri tebiye. Tə həlayaw
ndo neheye faya ta siye
ɖəretsətseh ta dəvats hay wal
wal aye, ndo neheye fakalaw
mə bo tay aye, ndo neheye
mahorvov a gatay aye, ada ta
ndo neheye matəra eye hay.
Yesu a mbəl tay ha. 25 Ndo
hay haladzay mbərzəzza tə
paway bəzay a Yesu. Ti yaw
ma Galile, ma dala i Dekapol,
ma Zerozelem, abəra ka dala
i Yahuda ada ka dala nakə
ma diye nğed i magayam i
Yurdum aye.†

5

*Yesu a ɖa ha bazlam mə gər
i mahəmba*

1 Yesu a nğatatay a ndo hay
haladzay ta diye naha ka təv
nğay na, a tsal nğway a gər
i mahəmba. A ye naha a
ndza ka dala. Gawla nğay
hay ta zəŋgal na ti ye ka təv
nğay. 2 A dazlay matətikatay,
a gwaɖatay:

Nğama i Mbəlom

Luka 6.20-23

* 4:16 Ezay 8.23–9.1. † 4:25 Gəma niye na, ta diye i bəzay i dəlov i Galile.

³ «Məŋgwese ka ndo neheye tə sər ha mə dərev tay nəteye mətawak eye hay aye, hərwi Bəy i Mbəlom na, i nəteye.

⁴ «Məŋgwese ka ndo neheye faya ta tuwiye, hərwi Mbəlom ma matay naha dərev.

⁵ «Məŋgwese ka ndo neheye ta rəh ha gər tay aye, hərwi nəteye na, Mbəlom ma vəlateye məndzibəra.

⁶ «Məŋgwese ka ndo neheye may a wur fataya ada yam a gatay aye hərwi marəhe ha gər a Mbəlom, hərwi Mbəlom ma vəlateye wu nakə a satay aye.

⁷ «Məŋgwese ka ndo neheye faya ta giye ŋgwalak a siye i ndo hay aye, hərwi Mbəlom ma gateye a dəma ŋgwalak dərmak.

⁸ «Məŋgwese ka ndo neheye dərev tay tsədanŋa kame i Mbəlom aye, hərwi nəteye na, ta ŋgateye a Mbəlom.

⁹ «Məŋgwese ka ndo neheye nəteye faya ta miye tay ha ka bo ndo hay hərwi ada tã ndza zay aye, hərwi Mbəlom ma zalateye na, wawa ga hay.

¹⁰ «Məŋgwese ka ndo neheye faya ta sateye dəretsətseh hərwi nakə faya ta giye məsler nakə a yay a gər a Mbəlom aye, hərwi Bəy i Mbəlom na, i tay.

¹¹ «Məŋgwese ka nəkurom tadə ndo hay ta tsadəkum, ta sakum dəretsətseh, ada tadə faya ta tsikiye fakuma wu neheye ŋgwalak eye bay ada ta rawiye fakuma me hərwi nakə ka dzalum ha ka neŋ aye. ¹² Ŋgwasum haladzay, dərev kurom mâ

rah ta məŋgwese, hərwi Mbəlom ma ta vəlakumeye magogoy kurom bagwar eye mə mbəlom. Sərur ha na, andza niye ta gatay dəretsətseh a ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye tə lahakumaw aye.»

*Dzeke i sluwal tə dzaydzay
Markus 9.50; Luka 4.34-35*

¹³ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom ka tərur ka məndzibəra na, andza sluwal nakə a vəd ma ala aye. Ane tuk na, tadə sluwal a vəd sa bay na, ta sliye matəre ha mâ vədhərabəba sa na, ma kəkay? Ma giye ŋgama ka wuray sa bay. Ta kutsiye ha, ndo hay ta mbərasliye na tə sik.

¹⁴ «Nəkurom na, dzaydzay i məndzibəra. Hudgay nakə ta dəzl na ma tsaholok aye na, ma ŋgahiye bo tətə bay.

¹⁵ Ta pa ako ka lalam na, ta hurəkwiye faya gəse bay. Ta piye na düh na, ka wu məpe lalam hərwi ada mâ dəvatay a ndo neheye mə gay aye tebiye. ¹⁶ Andza niye dərmak, mede kurom mâ zəba kame i ndo hay andza dzaydzay nakə ma dəvateye a ndo hay aye, hərwi ada siye tã ŋgatay a ŋgwalak nakə faya ka gum-eye ada tã zambaday a Bəba kurom mə mbəlom.»

Yesu tə bazlam i Musa mapala eye

¹⁷ Yesu a gwadatay sa: «Kã dzalum mə gər kurom na yaw na, hərwi məmbete ha bazlam i Musa mapala eye tə matətike i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay bay. Na yaw hərwi məmbete ha

bay. Ane tuk na, na yaw na, mandave ha wu nakə bazlam i Musa mapala eye ada wu nakə ndo i maslan i Mbəlom hay tə tsik mäge aye duh. ¹⁸ Hərwi niye neñ faya na tsikakumeye, sərüm ha, kə ge magərmbəlom ta dala nəteye andaya huya na, ndəray ma sliye məmbete ha wuray kwa tsekweñ abəra mə bazlam mapala eye bay. Kwa “i”, kəgəbay wu nakə mawatsa eye tsekweñ bəbay na, ma mbatiye bay, wu tebiye ma giye bo təday. ¹⁹ Hərwi niye, ndoweye kə gər ha bazlam mapala eye nəte, kwa tsekweñ eye, ada faya ma datay ha a ndo hay tā ge andza neñgeye na, neñgeye ma təriye tsekweñ ma Bəy i Mbəlom. Ane tuk na, tadə ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam mapala ada ka tətikatay a siye i ndo hay tā rəhay ha gər dərmak na, neñgeye ma təriye bagwar eye ma Bəy i Mbəlom. ²⁰ Hərwi niye neñ faya na gwadumeye sa: Kə ge ka rəhumay ha gər a bazlam i Musa mapala eye a ze i ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay bay aye na, ka deyumeye a Bəy i Mbəlom bay.»

*Yesu a tsik ka mäge mevel
Luka 12.57-59*

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom na, ka tsənum wu nakə tə tsikatay a bəba tətə kurom hay aye. Tə gwadatay na: “Kâ kəf gər i ndo bay. Ndowneye kə kəf

gər i ndo na, ta diye ha kame i sariya.*» ²² Ane tuk na, neñ faya na gwadəkumeye: Tadə ndoweye kə ge mevel ka malamar ŋgay na, da ta diye ha kame i ndo mäge sariya. Tadə ndoweye kə gwaday a malamar ŋgay: “Nəkar matərakahan eye” na, da ta diye ha kame i ndo mələve dala hay, ta geye sariya. Ada tadə ndoweye kə gwaday a malamar ŋgay: “Nəkar ka dze” na, ta kaliye ha a ako nakə dāda ma mbatiye bay aye.

²³ «Agəla a saka mələtse məvəle wu a Mbəlom, a həlay niye wetete a makaw a gər zəgəle andaya ka bo ta malamar yak na, ²⁴ gər ha wu yak niye kame i təv məvəlay wu a Mbəlom. Do, ta pəsum ha a bo təday, zay mā ge mə walañ kurom ada maw, vəlay wu a Mbəlom tuk.

²⁵ «Tadə ka gum a bo wuray ta ndo, nəkurom ka tsəved faya ka deyumeye a sariya na, mum ha ka bo bazlam, sərüm bo bəna, mā ye kar ha kame i ndo mäge sariya təday bay. Hərwi ki ye kar ha ka təv i ndo mäge sariya hay na, ta vəlay kar ha a həlay i sidzew hay. Ta kaliye kar ha a danğay. ²⁶ Faya na gwadakeye: Sər ha na, kə ge ka hama suloy nakə kuton məheme, ka vəl ha bay na, ka deyeweye abəra ma danğay bay.»

Yesu a tsik ka mäge

* 5:21 Madayaw abəra ma Ezipt 20.13; Bazlam mapala eye masulo eye 5.17.

madama

Mata 18.8-9; Markus 9.43,47-48

27 Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom na, ka tsənum, tə gwad: “Kâ ge madama bay.†”
28 Ane tuk na, neŋ faya na gwadəkumeye: Ndoweye ka zəba ka ŋgwas, kə ge faya dərə a say a bor i bo ŋgay na, 6a kə ge madama mə dərəv ŋgay ta ŋgwas eye niye tsiy. 29 Kə ge dərə i həlay i mənday yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, ŋgwad na ada kâ kal ha dərəŋ abəra tə nəkar. Ngama vərəzl i bo yak nəte mâ dze tə bəmalə nakə ta kaliye ha bo yak tebiye a ako aye. 30 Kə ge həlay i mənday yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, dəs na ada kâ kal ha dərəŋ tə nəkar. Ngama vərəzl i bo yak nəte mâ dze tə bəmalə nakə bo yak tebiye ma diye a ako aye.»

Yesu a tsik ka mahəhere ŋgwas

Mata 19.7-9; Markus 10.4-5,10-12; Luka 16.18

31 Yesu a gwadatay sa: «Ahəl niye, tə gwad sa: “Tadə ndoweye kə say mahəhar na ŋgwas ŋgay na, kutoŋ mâ watsay dərəwel i mahəhere a həlay.‡” 32 Ane tuk na, neŋ faya na gwadumeye: Ndoweye ka həhar na ŋgwas ŋgay kəriye kə ge madama bay na, ki ye a zal na, neŋgeye a təra ha ndo məge madama. Ada ndo nakə a zla ŋgwas

nakə ta həhar na aye bəbay kə ge madama.§»

Yesu a tsik ka məmbede

33 Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom ka tsənum wu nakə tə tsikatay ahəl niye a bəba tətə kurom hay aye. Tə gwad: “Kâ mbada tə parasay eye bay. Ane tuk na, wu nakə ka mbada kame i Mbəlom ka gwad ka giye na, ge na.*”

34 Ane tuk na, neŋ faya na gwadəkumeye: Kâ mbadum bay tebiye. Kâ mbadum ta mbəlom bay hərwi Mbəlom mandza eye na, mə dəma.

35 Kâ mbadum ta dala bay hərwi dala na, təv məpe sik i Mbəlom. Kâ mbadum ta Zerozelem bay hərwi Zerozelem na, wuzlahgəma i Bəy bagwar eye. 36 Kâ mbada tə gər yak bay, hərwi ka sliye faya matəre ha məkwets i gər yak kudəkudək kəgəbay zənzen na, ka sliye faya bay.

37 Kə ge ayaw na, gwadum ayaw! Kə ge a'ay na, gwadum a'ay dekdek tsa. Wu nakə ta səkah ha faya sa aye na, a yaw abəra mə Fakalaw.»

Kâ mum ha sewed tə sewed bay

Luka 6.29-30

38 Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom na, ka tsənum wu nakə tə tsik ahəl niye aye. Tə gwad: “Tadə ndoweye ka huyaslay ha dərə a ndo na, ta huyaslay ha a dəma dərmak, ada ndoweye kə həbay ha zler

† 5:27 Madayaw abəra ma Ezipt 20.14.

‡ 5:31 Bazlam mapala eye masulo

eye 24.1. § 5:32 Levitik 18.6-18; Məsler hay 15.20, 29. * 5:33 Levitik 19.12;

Məpesle 30.3; Bazlam mapala eye masulo eye 23.22-24. † 5:38 Madayaw abəra mə Ezipt 21.23-25; Levitik 24.19-20; Bazlam mapala eye masulo eye 19.21.

a ndo na, ta hɔ́bay ha a dɛ́ma zler dɛ́rmak.†”³⁹ Ane tuk na, neŋ faya na gwadakumeye: Tadɛ́ ndoweye kɛ́ gakum sewed na, kɛ́ mumay ha a dɛ́ma bay. Duh tadɛ́ ndoweye kɛ́ faka ka maholom i hɛ́lay i mɛ́nday na, mbɛ́day ha maholom i hɛ́lay i gula dɛ́rmak mɛ́ faka faya.⁴⁰ Tadɛ́ a say a ndoweye mede kar ha kame i ndo mɛ́ge sariya hɛ́rwi mɛ́zle fakaya abɛ́ra mɛ́kelkabo yak wawa eye na, gɛ́ray ha faya kɛ́lɛ́medze eye, mɛ́ zla na dɛ́rmak.⁴¹ Tadɛ́ a say a ndoweye mɛ́gaka kutoŋ, a gwadaka: “Zleŋ na wu ga anaŋ amba daladal” na, sɛ́kahay ha faya zlay na dɛ́reŋ lele.⁴² Ndowneye ka tsɛ́tsah fakaya wu na, vɛ́lay. Ndowneye ka tsɛ́tsah fakaya gwedere i wu na, kɛ́ kɛ́rahay ha bay, vɛ́lay.»

Mawude bo ta ndo mɛ́ne dɛ́re yak

Luka 6.27-28,32-36

⁴³ Yesu a gwadatay sa: «Ka tsɛ́num wu nakɛ́ tɛ́ tsik ahɛ́l niye aye, tɛ́ gwad: “Wuda ndo i mɛ́ged yak, nay dɛ́re a ndo mɛ́ne dɛ́re yak.†”⁴⁴ Ane tuk na, neŋ faya na gwadumeye: Wudum ndo mɛ́ne dɛ́re kurom hay. Duwulumay me a Mbɛ́lom hɛ́rwi ndo neheye faya ta sakumeye dɛ́retsɛ́seh aye.⁴⁵ Ka gum andza niye na, ka tɛ́rumeye wawa i Bɛ́ba kurom Mbɛ́lom neŋgeye mɛ́ mbɛ́lom. Hɛ́rwi pat ŋgay a dɛ́vatay a ndo i sewed hay ada a dɛ́vatay a ndo

i ŋgwalak hay. A pa yam ŋgay hɛ́rwi ndo neheye mede tay lele aye ada hɛ́rwi ndo neheye mede tay lele bay aye dɛ́rmak.⁴⁶ Tadɛ́ agɛ́na ka wudum na, ndo neheye ta wuda kurom aye dɛ́kdek na, magogoy waray nakɛ́ Mbɛ́lom ma vɛ́lakumeye? Kwa ndo matsekele dzaŋgal hay tɛ́ ge a ze i kurom.⁴⁷ Ada tadɛ́ faya ka tsikumateye me a malamar kurom hay dɛ́kdek na, ada wu nakɛ́ ka gum a ze ndo hay aye na, wuye mey? Kwa ndo neheye tɛ́ sɛ́r Mbɛ́lom bay aye na, tɛ́ ge a ze i kurom.⁴⁸ Tɛ́rum na, ndo ŋgwalak eye hay mɛ́ wu hay tebiye andza Bɛ́ba kurom mɛ́ mbɛ́lom, neŋgeye ŋgwalak eye.»

6

Mɛ́vɛ́le wu na, kɛ́kay?

¹ Yesu a gwadatay sa: «Gum metsehe! A sakum mɛ́ge wu nakɛ́ bazlam mapala eye a tsɛ́tsah fakuma gum aye na, kɛ́ gum kame i ndo hay tebiye bay hɛ́rwi ada tɛ́ zɛ́ba fakuma bay. Ka gum andza niye bay na, Bɛ́ba kurom mɛ́ mbɛ́lom ma vɛ́lakumeye magogoy kurom bay.

² «A saka mɛ́vɛ́le wu a ndo i mɛ́tawak na, kɛ́ vɛ́lay parakka kame i ndo hay bay. Ndo i bɛ́bɛ́rek hay tɛ́ vɛ́lawa andza niye mɛ́ gay i maduwule me ada ka mazlazlaŋ i tsɛ́ved aye hay. Nɛ́teye ta pɛ́la ndo hay tɛ́ dɛ́slatay ha gɛ́r. Faya na gwadakumeye: Nɛ́teye na,

† 5:43 Levitik 19.18.

6a ta huta magogoy tay tsiy. ³ Nəkar na, tadə ka vəleye wu a ndo i mətawak tə həlay i mənday na, həlay i gula yak mâ sər faya bay. ⁴ Andza niye, wu nakə ka vəliye na, vəl ta məkal. Bəba yak Mbəlom a ŋgatay a wu nakə ka vəl ta məkal aye. Neŋgeye ma vəlakeye magogoy.»

Maduwule me

⁵ Yesu a gwadatay sa: «Ahəl nakə ka dūwulumeye me a Mbəlom aye na, kâ gum andza i ndo i bəbəkək hay bay. Nəteye na, ta wuda maduwule me mə gay i maduwule me ta mələtse ada ka mazlazlan i tsəved hərwi ada ndo hay tebiye tâ ŋgatatay. Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha, nəteye na, 6a ta huta magogoy tay tsiy. ⁶ Ane tuk na, nəkar na, ahəl nakə a saka maduwulay me a Mbəlom aye, do a gay i məhəne yak. Dərəzl ka bo ada dūwulay me a Bəba yak Mbəlom. Kwa nəkar manğaha eye abəra ka ndo hay na, neŋgeye andaya tə nəkar ma vəlakeye magogoy yak. ⁷ Ahəl nakə faya ka dūwulumeye me na, kâ dūwulum vədʋəd haladzay andza i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye bay. Tə dzala mə gər tay ta dūwulay me a Mbəlom vədʋəd haladzay na, Mbəlom ma tsəniye tay na. ⁸ Kâ gum andza nəteye bay, hərwi Mbəlom Bəba kurom 6a kə sər ha wu nakə a sakum aye kwa ahəl nakə ka tsətsah zuk bay aye.»

Bəba may

Luka 11.2-4

⁹ Yesu a gwadatay sa: «Ka dūwulumeye me na, gwadum andza nakay:

Bəba may nakə mə mbəlom aye,

kwa way mâ sər
ha, məzele yak na,
tsədanŋa.

¹⁰ Bəy yak mâ yaw a walan may.

Wu nakə a saka aye mâ ge ka məndzibəra
andza nakə mə mbəlom
aye dərma.

¹¹ Vələmay wu mənday nakə ma slameye bəgom aye.

¹² Pəsamay ha mənese
andza nakə nəmay bəbay
nəmaa pəsətay ha a
ndo neheye tə gamay
mənese aye.

¹³ Tsəpa may, hərwi ada Fakalaw mâ səpat may bay.

Ane tuk na, təmamay ahaya abəra mə həlay i Fakalaw.

[Hərwi nəkar na, Bəy ka gər i bəy, nəkar gədan ada nəkar məzlaḅ eye ka tor eye.

Amen!]

¹⁴ «Andza niye, tadə kə pəsumatay ha mənese a ndo neheye tə gakum mənese aye na, Bəba kurom mə mbəlom ma pəsakumeye ha dərma.

¹⁵ Ane tuk na, ka pəsumatay ha mənese a ndo neheye tə gakum mənese aye bay na, Bəba kurom Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom bay dərma.»

Daliyam

¹⁶ Yesu a gwadatay sa: «Tadə faya ka gumeye daliyam na, kâ gum andza ndo i bəbək hay bay. Nəteye na, ta mbədawa ha dərə tay andza ta mətiye hərwi ada ndo hay tã zəba fataya nəteye faya ta giye daliyam. Faya na gwadumeye: Sərum ha nəteye na, ta huta magogoy tay tsiy. ¹⁷ Ane tuk na, a saka ka giye daliyam na, bara dərə ada fada mal ka məkwets i gər yak lele. ¹⁸ Andza niye, ndo hay ta səriye ha nəkar faya ka giye daliyam bay. Ane tuk na, Bəba yak nakə mandza eye ma təv manğaha eye neŋgeye nəte ŋweŋ a sər ha. Faya ma ŋgateye a wu nakə manğaha eye faya ka giye aye. Ada mata vəlaka magogoy yak na, neŋgeye.»

Zlele nakə mə mbəlom aye
Luka 12.33-34

¹⁹ Yesu a gwadatay sa: «Kâ hayumay gər a zlele ka məndzibəra bay hərwi mətul hay ta reŋgez ta nasiye ha tebiye. Məkal hay bəbay ta sləliye gay kurom hay ta həliye zlele niye. ²⁰ Hayumay gər a zlele kurom na, a mbəlom. Mə dəma na, mətul hay ta reŋgez ta nasiye ha bay, məkal hay ta sliye faya mede makəle ahaya bay. ²¹ Hərwi dərəv yak mandza eye na, ma təv nakə zlele yak mə dəma aye.»

Dzaydzay ta ləvon
Luka 11.34-36

²² Yesu a gwadatay sa: «Dərə yak na, andza lalam ma dəviye dzaydzay a bo yak

tebiye. Tadə dərə yak a zəba kwetseh kwetseh lele na, bo yak kətsek mə dzaydzay. ²³ Ane tuk na, tadə dərə yak lele bay na, bo yak kətsek ma ləvon. Yaw, tadə dzaydzay mə nəkar kə mbata na, nəkar mandza eye ma ləvon zəŋzəŋ eye.»

Mbəlom ta suloy
Luka 16.13

²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Ndəray ma sliye məge məsler a ndo i gay ŋgay hay sulo bay. Hərwi pat neŋged na, ma geye sewed a ndo ŋgay neŋged, ma wudiye na neŋged lele. Kəgəbay ma gəseye me a ndo neŋged, a ndo neŋged ma gəseye me bay tebiye. Nəkurom bəbay, ka slumeye faya məge məsler a Mbəlom ada a suloy sulo sulo bay.»

Məpe mədzal gər ka
Mbəlom
Luka 12.22-31

²⁵ Yesu a gwadatay sa: «Hərwi niye, neŋ faya na tsikakumeye: Kâ dzalum gər hərwi wu mənday kəgəbay hərwi wu məsay, kəgəbay hərwi peteked bay. Hərwi məsəfəre na, a ze wu mənday ada bo kurom na, a ze peteked segey. ²⁶ Zəbum ka diyeŋ hay təday. Ta sləga bay, tə pala wu tay tə hayay gər a wuray a de bay. Ane tuk na, Bəba kurom mə mbəlom faya ma vəlateye wu mənday. Nəkurom na, ka zum tay ha diyeŋ ha haladzay.

²⁷ «Way nakə mə walaŋ kurom ma sliye faya masəkah ha məndze ŋgay ka məndzibəra ta mədzele gər

ngay nakə faya ma dzaliye aye na, way? ²⁸ Faya ka dzalumeye ka peteked na, hərwi mey? Zəbum ka məvurze i guzer hay mə pesl təday. Tə ge məsler bay, tə ngar peteked bay. ²⁹ Faya na gwadəkumeye, kwa Salomon nakə zlele eye haladzay aye, dāda kə pa ka bo peteked andza məvurze i guzer niye hay bay. ³⁰ Andza niye Mbəlom na, faya ma pateye ka bo peteked a guzer hay ka bəgom nakay. Tədə na, guzer niye hay ta kuliye. Ta kula na, ta kaliye tay ha a ako. Kə ge andza niye na, nəkurom dūh Mbəlom ma pakumeye peteked ka bo ma ziye i guzer hay bədaw? Kwa a nəkurom neheye mədzal gər tsekweŋ aye bədaw!

³¹ «Kā gwadum: Nəmaa ndiye mey? Nəmaa siye mey? Nəmaa piye ka bo mey na, kâ dzalum bay. ³² Maa pəla wu neheye na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ane tuk na, Bəba kurom mə mbəlom a sər wu nakə a sakum aye. ³³ Lahum mapəle na, Bəy i Mbəlom təday ada tə wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Ma vəlakumeye siye i wu hay tebiye sa.

³⁴ «Kâ dzalum ka wu nakə tədə aye bay. Tədə na, ma dzaleye a gər ngay. Ka pat məsləlaw na, dəretsətseh ngay eye da.»

7

Kâ gumatay sariya a ndo hay bay

Luka 6.37-38,41-42

¹ Yesu a gwadətay sa: «Kâ gumatay sariya a ndo hay bay hərwi ada Mbəlom mâ gakum sariya bay dərma. ² Hərwi Mbəlom ma gakumeye sariya andza nakə faya ka gumateye a siye i ndo hay aye dərma. Ma ləvakumeye wu tə wu nakə ka ləvawumatay wu a ndo hay aye. ³ Nəkar na, ka ngatay a tsakwal mə dəre i malamar yak. Ane tuk na, mayako nakə mə dəre yak aye ka ngatay bay na, hərwi mey? ⁴ Ma kəkay nakə ka sliye məgwadəy a malamar yak: “Malamar ga, ehe gər ga ha nâ zlaka ahaya tsakwal abəra mə dəre yak”, ada dūh mə dəre yak eye na, mayako gəlawwa. ⁵ Nəkar ndo i bəbərək, lah faya məzle ahaya mayako abəra mə dəre yak təday ada ka ngateye a dəre kwetseh kwetseh. Ka zlaya ahaya tsakwal abəra mə dəre i malamar yak tuk.

⁶ «Wu nakə tsədanŋa eye na, kâ vəlumatay a kəra hay bay. Ka vəlumatay na, ta mbədiye gər fakuma, ta nguradiye kurom ha. Wu i maslawə kurom hay na, kâ kutsumatay ha a madəras hay bay bəna ta hatsakumeye faya tə sik.»

Tsətsahum, pəlum, fumay a maged

Luka 11.9-13

⁷ Yesu a gwadətay sa: «Tsətsahum, ta vəlakumeye, pəlum, ka hutumeye, fumay a maged, ta həndəkakumeye abəra ma maged. ⁸ Hərwi kwa way ka tsətsah na, ta

vəleye, kwa way ka pəla na, ma hutie, ada kwa way kə fay a maged na, ta həndəkeye abəra ma maged.

⁹ «Way mə walaŋ kurom tadə wawa ŋgay a tsətsah faya wu mənday na, ma vəleye kwar daw? ¹⁰ Kəgəbay a tsətsah fakaya kələf na, ka vəleye dədœ daw? ¹¹ Nəkurom neheye sadzək ŋgwalak eye hay bay aye ka sərūm məvəle wu ŋgwalak eye hay a wawa kurom hay dūh tuk na, ada Bəba kurom mə mbəlom ma ziye məvəle wu ŋgwalak eye a ndo neheye ta tsətsah faya aye bədaw?»

Wu nakə bazlam mapala eye a tsik aye

¹² Yesu a gwadatay sa: «Wu nakə a sakum ndo hay tā gakum aye na, gumatay a siye i ndo hay. Nakay na, wu nakə bazlam i Musa mapala eye ta dərəwel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay faya ta tətikateye a ndo hay aye.»

Tsəved hay sulo

Luka 13.24

¹³ Yesu a gwadatay sa: «Fələkum ta maged nakə hala bay aye. Hərwi maged nakə zlabatam eye ada tsəved nakə a wur bo mede tə dəma bay aye na, tsəved mede ha ndo a mədze. Ndo neheye faya ta diye tə dəma aye na, nəteye haladzay. ¹⁴ Ane tuk na, maged nakə hala bay aye na, ma diye ha ndo a sifa. Tsəved mede tə dəma na, a wur bo haladzay. Ndo neheye faya ta diye tə dəma aye na, nəteye haladzay bay.»

Dərizl i gərdaf ta hohway ŋgay eye hay

Luka 6.43-44

¹⁵ Yesu a gwadatay sa: «Gum metsehe ta ndo neheye tə gwad nəteye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye. Ta deyeweye a walaŋ kurom andza təbaŋ hay. Azlakwa bay mə hud i bo tay na, nəteye andza kəra i pesl neheye terengez eye haladzay aye. ¹⁶ Ka sərūmeye tay ha ka bo abəra na, ta məsler tay nakə faya ta giye aye. Ka slumeye faya maŋgəle hohway i werepezl abəra ka dərizl i gərdaf i dak daw? Ada ka slumeye faya maŋgəle hohway i gurov abəra ka dərizl i gərdaf i tsetsiv daw? ¹⁷ Andza niye, dərizl i gərdaf nakə ŋgwalak eye na, ma wiye hohway ŋgwalak eye hay. Ane tuk na, dərizl i gərdaf dəvats eye na, ma wiye hohway ŋgwalak eye bay dərma. ¹⁸ Dərizl i gərdaf ŋgwalak eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf dəvats eye bay, ada dərizl i gərdaf dəvats eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf ŋgwalak eye bay. ¹⁹ Dərizl i gərdaf nakə ma wiye hohway ŋgwalak eye bay aye na, ta dəsiye na ada ta kutsiye ha a ako. ²⁰ Andza niye, ka sərūmeye ha ka bo abəra ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ta parasay eye na, ta məsler tay nakə faya ta giye aye.»

Dada na sər kurom ha bay

Luka 13.25-27

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Sərūm ha, ndo neheye faya

ta tsikenjeye: “Bəy Maduweŋ, Bəy Maduweŋ” tə bazlam aye na, ta diye tebiye a Bəy i Mbəlom bay. Mata de na, ndo neheye faya ta giye wu nakə a say a Bəba ga mə mbəlom aye. ²² Ahəl nakə aza na deyeweye məgatay sariya a ndo hay aye na, ndo hay haladzay ta gwedeŋeye: “Bəy Maduweŋ, Bəy Maduweŋ, nəmaa da ha bazlam i Mbəlom ta məzele yak, nəmaa həhar fakalaw abəra ka ndo hay ta məzele yak, nəmaa ge masuwayaŋ hay haladzay ta məzele yak bədaw?” ²³ Yaw, na tsikateye parakka: “Dada na sər kurom ha bay, nəkurom neheye ka gawum mənese aye, dum abəra ka təv ga.”»

Gay hay sulo
Luka 6.47-49

²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Andza niye, kwa way kə tsəne bazlam neheye ada ka rəhay ha gər na, neŋgeye a ndzəkit bo ndo nakə a tsah, a dəzl gay ŋgay ka pələf aye. ²⁵ Yam a pa, mazaw a rah a magayam, mətasl a vəzl ta gədaŋ ada mazaw ta mətasl ti yaw ta gədaŋ ka gay niye. Ane tuk na, ka mbəzl bay hərwi mədok eye mapa eye lele ka pələf. ²⁶ Ane tuk na, kwa way kə tsəne bazlam, ada ka rəhay ha gər bay na, neŋgeye a ndzəkit bo ndo i matərakahaŋ nakə a dəzl gay ŋgay ka hewiyen aye. ²⁷ Yam a pa, mazaw a rah a magayam, mətasl a vəzl ta gədaŋ ada ti yaw ka gay niye ta gədaŋ. Gay niye a mbəzl hele hele.»

²⁸ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha mətsike me ŋgay aye na, matətike ŋgay niye a gatay hərbəbəkka a ndo neheye ka təv ŋgay aye tebiye. ²⁹ Hərwi neŋgeye na, a tsikatay andza i ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye bay, neŋgeye a tsik ta məzlaβ i Mbəlom.

8

Yesu a mbəl ha ndo madəgwada eye

Markus 1.40-45; Luka 5.12-16

¹ Ahəl nakə Yesu a mbəzlaw abəra mə mahəmba aye na, ndo hay haladzay tə pay bəzay. ² Ahəl nakə faya ta diye na, ndo wuray madəgwada eye a həndzəd naha ka təv ŋgay, a dəkway gurmets a huvo, a gwaday: «Ŋgalaka, tadə kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədaŋŋa.»

³ Yesu a nduda ha həlay ŋgay, a lamay. Tsa na, a gwaday: «A seŋ na, təra tsədaŋŋa!» Kwayaŋŋa ndo madəgwada eye niye a təra tsədaŋŋa. ⁴ Tsa na, Yesu a gwaday: «Tsəne lele: Kā tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvəlaway wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədaŋŋa.»

Yesu a mbəl ha ndo i məsler i bagwar i sidzew i Roma

Luka 7.1-10

⁵ Yesu a ndisl a Kafer-nahum. Bagwar i sidzew i Roma hay a həndzəd naha ka təv ŋgay, a tsətsah faya

madzəne, ⁶ a gwadáy: «Bəy Maduweŋ, ndo i məsler ga mahəna eye mətəgay. Neŋgeye dāvats eye, ka təra, a wur faya haladzay.»

⁷ Yesu a mbəday faya, a gwadáy: «Na diye na mbəliye ha.»

⁸ Bagwar i sidzew niye a gwadáy: «Bəy Maduweŋ, neŋ na sla da nəkar kâ ye a gay ga bay. Ane tuk na, ka tsik bazlam yak nəte na, ndo i məsler ga ma mbəliye. ⁹ Neŋ na, faya na rəhay ha gər a bagwar ga ada sidzew ga hay ta rəheŋ ha gər dərmak. Na gwadáy a ndo nəte mə walaŋ tay “Do!” na, ma diye. Na gwadáy a ndo neŋged “Dara!” na, ma deyeweye. Na gwadáy a beke ga “Ge nakay!” na, ma giye.»

¹⁰ Yesu a tsəne bazlam ŋgay neheye na, a yay a gər haladzay, a gwadatay a ndo neheye faya ta pay bəzay aye: «Neŋ faya na tsikakumeye, sərūm ha, dāda na ndzay a gər a ndo ta mədzał gər eye haladzay andza nakay ma slala i Israyel hay bay.

¹¹ Sərūm ha na, ndo hay haladzay ta deyeweye abəra mə bəzay i mbəlom ada abəra ma mægəma, ta ndiye ka bo wu mənday ta Abraham, ta Izak ada ta Zakob ma Bəy i Mbəlom. ¹² Ane tuk na, ndo neheye haḃe ta diye a Bəy i Mbəlom aye na, ta kutsiye tay ha abəra, a ləvon. Mə dəma

na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.*»

¹³ Tsa na, Yesu a gwadáy a bagwar i sidzew niye: «Do wu yak a mətəgay. Hərwi wu nakə ka dzala ha aye na, ma giye bo.» A həlay niye, kwayaŋŋa ndo i məsler i sidzew niye a mbəl.

Yesu a mbəl ha mese i Piyer ada tə siye i ndo i dāvats hay Markus 1.29-34; Luka 4.38-41

¹⁴ Ma dəba eye na, Yesu a ye a gay i Piyer. A ye naha a ndzay a gər a mese i Piyer ŋgwas eye mahəna eye, maraḃaraḃ a gay. ¹⁵ Yesu a ye ka təv ŋgay, a ye naha a lamay həlay. Tsa na, maraḃaraḃ a ndala faya abəra, a lətse, a gay mbəlok a Yesu.

¹⁶ Huwa a ge na, tə həlaw ndo neheye fakalaw mə bo tay aye a Yesu. A həhar fataya abəra fakalaw niye hay tə bazlam ŋgay. A mbəl tay ha ndo i dāvats hay tebiye dərmak.

¹⁷ Andza niye, Yesu a ge na, wu nakə Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye, a gwad:

«Kə zla fakwaya abəra bəle kway,
ada kə zla fakwaya abəra dāvats kway hay.†»

Ndo neheye a satay məpay bəzay a Yesu aye Luka 9.57-62

¹⁸ Yesu a zəba faya ndo hay haladzay ka təv ŋgay na, a gwadatay a gawla ŋgay hay:

* **8:12** Bazlam nakay a say mægweḃe na, andza nakay: Ndo neheye ta ndziye ma bəra aye na, dərev ma ndalatəye, ada ta giye sələk hərwi ta ŋgateye a məndze ŋgwalak eye i dzam i Mbəlom hay. † **8:17** Ezay 53.4.

«Takwa ka me i dɔlov, a diye nenɣed.»

¹⁹ Tə həl bo, ta diye na, ndo mədzanɣawa bazlam i Mbəlom mapala eye a həndzəd naha ka təv ŋgay, a gwaday: «Miter, kwa a ŋgay ka diye na, na pakeye bəzay.»

²⁰ Yesu a mbəday faya: «Mezerew hay na, bəd tay andaya hərwi məhəne mə dəma, diyen hay dərmak gay tay andaya. Ane tuk na, neŋ Wawa i Ndo na, təv ga andaya nakə na həniye mə dəma hərwi mazəzukwe bo aye bay.»

²¹ Ndo nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay a gwaday: «Bəy Maduweŋ, vəleŋ tsəved nə ye, nə la na bəba ga təday.»

²² Yesu a mbəday faya: «Peŋ bəzay, gər ha mədahaŋ hay tə la bo tay.»

Yesu a gay me a mətasl

Markus 4.35-41; Luka 8.22-25

²³ Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam na, gawla ŋgay hay tə pay bəzay. ²⁴ Ahəl nakə faya ta diye, tə husa a wuzlah i dɔlov aye na, kwayaŋŋa mətasl bagwar eye a ge haladzay. Yam a tsal ka bo dɔŋgwala haladzay. Kə sər mede ha kwalalaŋ i yam a huɖ i yam. Ane tuk na, Yesu na, nenɣeye mandzahəra eye.

²⁵ Gawla ŋgay hay ta həndzəd naha ka təv ŋgay, ta pədeke ha, tə gwaday: «Bəy Maduweŋ, təma may ha tey? Nəkway faya ka dzakweye.»

²⁶ Tsa na, Yesu a gwadətay: «Ka dzədzarum andza niye

na, hərwi mey? Nəkurom na, məpe mədzal gər a kətsakum.»

A lətse, a gay me a mətasl ta yam. Tsa na, tə ndza dɛdɪk. ²⁷ A gatay hərbaɓəkka a ndo hay tebiye, tə gwad: «Nakay na, ndo waray nakə mətasl ta yam tə gəsay me aye na, way?»

Yesu a mbəl tay ha ndo hay sulo, fakalaw mə bo tay

Markus 5.1-20; Luka 8.26-39

²⁸ Ahəl nakə Yesu a ye a diye i dɔlov nenɣed, ka dala i Gadara hay na, ndo hay sulo tə ndohwaw abəra mə walaŋ i tsəvay hay. Ti yaw mədzəgər tə Yesu. Ndo neheye sulo eye fakalaw mə bo tay aye, nəteye sewed eye hay haladzay. Ndəray a sla mede ta tsəved eye niye bay. ²⁹ Ta wuda, tə gwad: «A nəkar Wawa i Mbəlom, a saka ka nəmay na, mey? Ka yaw məgamay dərətsətseh na, həlay eye kə ndislew zuk dāw?»

³⁰ Ka təv eye niye dərəŋ tsəfa ta nəteye na, mədəras hay andaya haladzay faya ta ndiye wu mənday. ³¹ Fakalaw niye hay tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Tadə a saka mahəhere may na, slər may ha a bo i mədəras taday ehəye.»

³² Tsa na, Yesu a gwadətay: «Dum!» Tsa na, tə yaw abəra mə bo i ndo neheye sulo aye, ti ye tə fələkwa a bo i mədəras niye hay. Kwayaŋŋa mədəras niye hay tebiye tə mbəzlaw abəra ma təv eye andaya

sərpalahha, tə kuts a dəlov tebiye, tə dze a dəma.

³³ Ndo neheye faya ta tsəkuriye mədəras niye hay aye ta hway, ti ye a wuzlahgəma. Ti ye naha ta təkəratay wu nakə a ge bo aye ada wu nakə a ge bo ta ndo neheye sulo aye. ³⁴ Tsa na, ndo neheye mə wuzlahgəma aye ti yaw mata dzəgər tə Yesu. Ti yaw, tə ɲgatay a Yesu na, tə gay amboh haladzay, tə gwaday: «Do abəra ka dala may.»

9

Yesu a mbəl ha ndo matəra eye

Markus 2.1-12; Luka 5.17-26

¹ Ma dəba eye na, Yesu a tsal a kwalalan i yam, a tasaw abəra ma dəlov niye, a ye a gəma ɲgay.* ² Ndo hay tə zlay naha ndo wuray matəra eye mahəna eye ka sləlah. Yesu a zəba ka mədzal gər i ndo niye hay na, a gwaday a ndo niye matəra eye: «Wawa ga, dərev mâ ye fakaya abəra bay. Na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

³ Siye i ndo mədzaɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Ndo nakay na, kə tsalay ka gər a Mbəlom.»

⁴ Yesu a səratay naha ka wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadatay: «Ka dzalum mədzal gər nakə ɲgwalak eye bay aye na, hərwi mey? ⁵ Maa da me məgwede:

“Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse, do” na, maa da me mə dəma na, waray? ⁶ A seɲ na, sərums ha neɲ Wawa i Ndo na, gədan ga andaya məpəsətay ha mezeleme a ndo hay ka məndzibəra.» Tsa na, Yesu a gwaday a ndo niye matəra eye: «Lətse, zla sləlah yak, do a mətagay.»

⁷ Ndo niye a lətse, a ye a mətagay. ⁸ Ndo hay tə ɲgatay andza niye na, ta dzədzar haladzay. Tə dəslyay ha gər a Mbəlom, tə gwad: «Zambadəkway a Mbəlom hərwi kə vəlataɲ gədan a ndo hay haladzay.»

Yesu a zalay a Mata

Markus 2.13-17; Luka 5.27-32

⁹ Yesu a lətse, a ye abəra ma təv niye. Neɲgeye faya ma diye na, a ɲgatay ndo wuray məzele ɲgay Mata, mandza eye mə gay i matsekele dzanɲal. Yesu a gwaday: «Dara, peɲ bəzay!» Mata a lətse a pay bəzay a Yesu.

¹⁰ Ahəl nakə Yesu faya ta ndiye wu mənday ta gawla ɲgay hay mə gay i Mata aye na, siye i ndo matsekele dzanɲal hay ta ndo i mezeleme hay ti yaw faya tə ndiye ka bo wu mənday dziye. ¹¹ Farisa hay tə ɲgatay andza niye na, ta tsətsah ka gawla i Yesu hay, tə gwadatay: «Miter kurom faya ta ndiye wu ka bo dziye ta ndo matsekele dzanɲal hay

* 9:1 Niye na, wuzlahgəma i Kafernahum. Zəba ma Markus 2.1.

ada ta ndo i mezeleme hay na, hārwi mey?»

¹² Yesu a tsāne bazlam tay niye na, a gwad: «Ndo neheye wuray a gatay bay nāteye zayzay aye na, ta pāliye ndo i sidem bay. Mata pāle ndo i sidem na, ndo neheye dāvats eye hay aye. ¹³ Dum, bazlam nakay a say mēgwede mey na, tātikum. Mbālom a gwad: “A seŋ na, gumay ŋwalak a ndo bāna gānaw neheye ka kādumeneye bay.†” Na yaw mēzalatay a ndo neheye tē gwadāy a gār tay nāteye ŋwalak eye hay aye bay, ane tuk na, mēzalatay a ndo i mezeleme hay dūh.»

Yesu a tsik ka daliyam

Markus 2.18-22; Luka 5.33-39

¹⁴ Ma dāba eye na, gawla i Yuhana madzāhuḅe ndo a yam hay ti ye ka tāv i Yesu, ti ye naha, ta tsātsah faya, tē gwadāy: «Nāmāy ta Farisa hay na, nāmāy faya nāmāa giye daliyam, gawla yak hay tē ge daliyam tābey na, hārwi mey?»

¹⁵ Yesu a mbādātay faya, a gwadātay: «Nāteye na, ta giye daliyam bay, hārwi nāteye na, andza mē magurlom i mēzle dahālay. Ahāl nakā zal i dahālay ka tāv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i mēzle dahālay aye na, ta sliye faya mātuwe bay. Ane tuk na, pat eye ma slaweye ta gāsiye fataya abāra zal i dahālay niye. Pat

eye niye na, ta giye daliyam tuk.

¹⁶ «Andza niye, ndāray ma nasiye ha peteked wedeye mētepe ka peteked guram eye bay. Hārwi ahāl nakā ta bariye na aye na, peteked wedeye ma ŋgārdiye ha peteked guram eye, peteked guram eye ma sākahiye māngurede ma ziye nakā kurre aye. ¹⁷ Sa na, ndo ma mbādiye guzom lelem eye a gwezem i hāzlay guram eye bay na, ka sārūm tābādew? Hārwi ta mbāda a dāma na, guzom niye lelem eye kē kwasa na, hāzlay niye guram eye ma ndohwiye. Guzom dārmak saktih ma mbādiye ka dala ada gwezem ma nasiye. Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbādiye na, a gwezem i hāzlay wedeye dārmak.»

Yesu a mbāl ha dem i bāy ada ŋgwas wuray dāvats eye

Markus 5.21-43; Luka 8.40-56

¹⁸ Ahāl nakā Yesu faya ma tsikateye andza niye na, bāy wuray a yaw ka tāv i Yesu, a dākway gurmets, a gwadāy: «Dem ga kē māt. Ane tuk na, dara pa faya hālay yak, tsa na, ma mbāliye.» ¹⁹ Yesu a lātse ta gawla ŋgay hay, tē pay bāzay a bāy niye.

²⁰ Ŋgwas wuray andaya dāvats eye, bambaz a mbādawayaw abāra mē hūf. Dāvats niye kē ndza faya mēve kuro gār eye sulo. A hāndzād naha ka Yesu ta dāba, a lamāy a me i peteked ŋgay nets. ²¹ Andza niye, a

† 9:13 Oze 6.6.

dzala mægær ɲgay, a gwad: «Na lamay a peteked ɲgay nets na, na mbəliye.»

²² Tsa na, Yesu a mbəda me a dəba, a ɲgatay, a gwaday: «Tete dem ga! Mədzal gær yak kə mbəl kar ha.» Kwayaɲɲa ɲgwas niye a mbəl.

²³ Yesu a ndisl a gay i bəy niye tuk. A ye naha a ɲgatay a ndo məfe fagam hay ta ndo hay haladzay faya ta tuwiye. ²⁴ Tsa na, a gwadatay: «Dum abəra kanan! Dem nakay kə mət bay, neɲgeye mandzahəra eye.» Ane tuk na, ndo hay tə tsəne andza niye na, wuyi tə ɲgwas faya.

²⁵ Ta həharatay ahaya ndo hay abəra na, Yesu a fələkwa a gay. A ye naha a gəs dem niye mə həlay, dem niye a lətse.

²⁶ Labara eye a da a zləm ma gəma niye tebiye.

Yesu a mbəl tay ha guluf hay sulo

²⁷ A həlay nakə Yesu faya ma diye abəra ka təv niye na, guluf hay sulo tə pay bəzay tə mawude eye, tə gwaday: «Yesu, Wawa i Davit, nəmaā gaka mə bo təbədew!»

²⁸ Yesu a ndisl a gay ɲgay, a fələkwa a dəma na, guluf niye hay ta həndzəd naha ka təv ɲgay. Yesu, a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka dzalum na, na sliye məmbəle kurom ha dāw?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Ayaw, Bəy Maduweɲ.»

²⁹ Yesu a lamay a dəre tay, a gwadatay: «Mbəlom mā vəlakum andza nakə faya ka həbumeye ta mədzal gær

kurom nakə ka pum faya aye.» ³⁰ Tsa na, dəre tay a həndək.

Yesu a gatay me, a gwadatay: «Tsənum lele, ndəray mâ sər ha wu nakay bay.» ³¹ Ane tuk na, ti ye tə da ha labara i Yesu ma gəma niye tebiye.

Yesu a mbəl ha ndo wuray madəda eye

³² A həlay nakə ndo neheye sulo, dəre tay a həndək ti ye abəra mə dəma na, tə zlaw ndo wuray a Yesu. Ndo niye madəda eye hərwi fakalaw mə bo ɲgay. ³³ Yesu a həhar faya abəra məsəfəre niye ɲgwalak eye bay aye. Tsa na, a tsik me wulaɲɲa lele. A gatay a ndo niye hay wadəɲ wadəɲ. Tə gwad: «Dada ndo kə ɲgatay a slala i wu nakay nəte ma Israyel bay!»

³⁴ Ane tuk na, Farisa hay tə ɲgatay andza niye na, tə gwad: «Maa vəlay gədaɲ ka mahəhere fakalaw hay na, bəy i fakalaw hay!»

Ndo hay tə gay mə bo a Yesu

³⁵ Yesu a həhalawa ma wuzlahgəma hay ta gəma hay. A tətikawa tay a ndo hay mə gay i maduwule me hay, a dawa ha Labara ɲgwalak eye i Bəy i Mbəlom, a mbəlawa tay ha ndo i dəvats hay tebiye ada ndo matəra eye hay tebiye.

³⁶ Yesu a zəba ka ndo neheye haladzay aye na, tə gay mə bo haladzay, hərwi mədzal gær tay makwasa eye ada ta ge bəle. Nəteye andza təbaɲ neheye ndo mətsəkure tay andaya bay aye. ³⁷ A

gwadatay a gawla ngay hay: «Wu mänday andaya haladzay mæpele ka dala. Ane tuk ndo mæpele na abæra ka dala na, næteye haladzay bay. ³⁸ Hærwi niye, gumay amboh a ndo i guvah mâ sækah ha ndo i mæsler hay hærwi mæpele wu mänday abæra ka dala.»

10

Ndo i maslan i Yesu hay kuro gær eye sulo

Markus 3.13-19; Luka 6.12-16

¹ Yesu a zalatay a gawla ngay hay kuro gær eye sulo. A vëlatay gëdan ka mahæhere mæsæfære neheye ngwalak eye bay aye abæra ka ndo hay, ada mæmbæle tay ha ndo i dævats hay ta ndo neheye matæra eye aye. ² Mæzele i ndo i maslan ngay neheye kuro gær eye sulo aye na, anan: Tëday Simon nakæ tæ zalay Piyer aye ta malamar ngay Anðære, Yakuba ta malamar ngay Yuhana, næteye sulo tay eye wawa i Dzebede, ³ Filip ta Bartelemi, Tomas ta Mata, nenjeye ndo matsekele dzanjal, Yakuba wawa i Alfe, Tade, ⁴ Simon ndo mæge vëram hærwi dala ngay*, Yudas Iskariyot ndo mæge daf ka Yesu.

Yesu a slær ndo i maslan ngay hay kuro gær eye sulo

Markus 6.7-13; Luka 9.1-6

⁵ Yesu a slær ndo i maslan ngay neheye kuro gær eye

sulo aye, a tsikatay gær i bazlam hay, a gwadatay: «Kâ yum a gay i ndo neheye næteye Yahuda bay aye bay, kâ fælækum a gæma i Samari hay bay. ⁶ Dum düh na, ka tæv i Israyel hay, hærwi næteye andza tæban madza eye hay. ⁷ Ka deyumeye ka tsæved na, dumatay ha, gwadumatay: “Bøy i Mbælom ka hændzædaw mazlambar tæ nækuröm.” ⁸ Mbælum tay ha ndo i dævats hay, mbælum tay ha mædahan hay, mbælum tay ha ndo madægwada eye hay, hæharum fakalaw abæra mæ bo i ndo hay. Ka hutum gëdan neheye na, kæriye, nækuröm dærmak vëlummatay a ndo hay kæriye. ⁹ Ka deyumeye na, kâ zlum gura bay, kâ hælum suloy bay, kwa kwar i suloy kâ hælum a gwezem kurom hay bay. ¹⁰ Kâ zlum gwezem i mahæhele kurom hay bay, kâ hælum peteked i mækelkabo kurom hay sulo sulo bay, kâ hælum tahærak bay, kwa sakwal kâ zlum bay. Andza niye ndo mæge mæsler na, kuton ma hutiyeye wu mänday ngay.»

¹¹ Yesu a gwadatay sa: «Ka ndislum a wuzlah gay kægabay a gæma na, pælum ndo nakæ nenjeye malæva bo eye ka matæme kurom aye. Ndzum mæ gay i ndo niye hus a pat nakæ ka deyumeye kurom abæra ma tæv niye aye. ¹² Ahæl nakæ faya ka fælækumeye a gay i ndo na, gwadum: “Mbælom

* **10:4** Simon nenjeye ndo i Yahuda. Ahæl nakæ ka tæra gawla i Yesu zuk bay aye na, a ge vëram hærwi dala ngay.

mâ vëlakum zay!”¹³ Tadê ndo i gay niye hay ta tãma kurom na, mæpãse me i zay kurom ma ndziye fataya. Ane tuk na, tadê ta tãma kurom bay na, muma ahaya fataya abãra mæpãse me i zay kurom.¹⁴ Tadê ka fãlakum a gay i ndo kægãbay a wuzlah gay, ndo neheye mæ dãma aye ta kãrah matãme kurom kægãbay mæpe zãm ka bazlam kurom na, dum kurom abãra ma tãv niye ada tãtakum ha bãtekwew i gãma tay abãra ka sik kurom hay.[†] ¹⁵ Neŋ faya na gwadakumeye: Sãrum ha pat i sariya i Mbãlom na, sariya tay ma diye me ma ziye i ndo i Sodom ta Gomora.[‡]»

Dãretsãtseh neheye ma deyeweye kame aye

Markus 13.9-13; Luka 21.12-17

¹⁶ Yesu a gwadãtay: «Anãŋ, na slãriye kurom hay andza tãbãŋ hay a walaŋ i ndo neheye andza kãra i pesl hay aye. Tãrum andza dãdœ neheye faya ta tsãpiye bo tay aye, ada ndzum mãnese mã ge andaya fakuma bay andza bodobodo.¹⁷ Gum metsehe, hãrwi ndo hay ta diye kurom hay kame i sariya, ta ndãbiye kurom ta mandalaãa mæ gay i maduwule me hay.¹⁸ Ta diye kurom ha kame i ndo mãlãve dala hay ada kame i bãy hay hãrwi ga, hãrwi ada kã slum faya mæte mbal ga ta dedek kame tay ada

kame i ndo neheye Yahuda hay bay aye.¹⁹ Ahãl nakã faya ta diye kurom ha kame i sariya aye na, dãrev mã ye fakuma abãra bay. Kã gwadum: “Nãmaa ta gwadiye kãkay? Nãmaa tsikiye na, mey?” bay. A hãlay niye, Mbãlom ma vëlakumeye bazlam neheye ka tsikumeye aye.²⁰ Andza niye mata tsike me na, nãkurom bay. Mata tsike me mæ nãkurom na, Mãsafãre i Bãba kurom Mbãlom.»

²¹ Yesu a gwadãtay sa: «Ndo hay ta vãliye ha malamãr tay hay ada tã kãd tay ha, bãba hay ta giye ta wawa tay hay andza niye dãrmak. Wawa hay ta natay dãre a bãba tay hay, ta kãdiye tay ha.²² Ndo hay tebiye ta nakumeye dãre hãrwi ga. Ane tuk na, ndo nakã kã sãmay naha hus ka mandãve aye na, Mbãlom ma tãmiye ha.²³ Tadê agãna ta sakum dãretsãtseh ma gãma nakã nãkurom mæ dãma aye na, hwayum a gãma neŋged. Neŋ faya na gwadakumeye: Sãrum ha, neŋ Wawa i Ndo na maweye na, ka dzum ha gãr mahãhele ma gãma neheye ka dala i Israyel aye tebiye zuk bay.»

²⁴ Yesu a gwadãtay: «Ndo nakã faya ma tãtikiye wu aye na, ma ziye ndo matãtikay wu bay. Ndo i mãslãr ma ziye ndo i gay ŋgay bay.²⁵ Tadê ndo nakã faya ta tãtikiye wu aye ka tãra andza

[†] **10:14** Mãge andza niye na, andza mægweãe ndo i maslaŋ i Yesu hay ta giye wuray hãrwi ndo neheye sa bay. [‡] **10:15** Gãma neheye sulo aye na, maraha eye ta mãnese. Zãba mæ Madazlay i wu hay 19.

ndo matətikay wu ada ndo i mäsler ka tēra andza ndo i gay ŋgay na, niye na, da. Tadə ta zalay a ndo i gay “Bedzabul” na, ta tsadateye a ndo i ŋgay hay ma ziye i ŋgay bəḏaw?»

Kâ dzədzarumay a ndo zezeŋ bay

Luka 12.2-9

²⁶ «Hərwi niye, kâ dzədzarumatay a ndo hay bay. Wu nakə tebiye maŋgaha eye na, ta diye ha, ada wu nakə tə tsikawa ta məkal aye na, ta diye ha. ²⁷ Wu nakə faya na tsikakumeye ma ləvoŋ aye na, masumay a mətšike parakka mə dza-ydzay ta həpat. Wu nakə ta tsikakumeye ka zləm tə mäsəsəkwe aye na, wudum ha kələrri ka gər i gay. ²⁸ Kâ dzədzarumatay a ndo neheye ta kədiye slo i bo kurom aye bay. Nəteye na, ta sliye faya mədze ha mäsəfəre kurom bay. Dzədzarumay duh a Mbəlom nakə ma sliye mədze ha bo kurom ta mäsəfəre kurom eye dzay a ako nakə ma mbatiye bay ka tor eye aye. ²⁹ Sisi hay sulo ta səkəmiye tə dala nəte na, ka sərūm təbədew? Ane tuk na, kwa nəte mə walaŋ i diyeŋ hay ma dədiye bay, say kə yay a gər a Bəba Mbəlom mâ däd. ³⁰ I kurom na, kwa məkwets i gər kurom bəbay, Mbəlom kə pasla na. ³¹ Hərwi niye, kâ dzədzarum bay, nəkurom ka zum tay ha sisi niye hay.»

³² Yesu a gwadətay sa: «Tadə ndoweye kə tsik parakka kame i ndo hay: “Neŋ gawla

i Yesu” na, neŋ dərmaḱ na tsikiye kame i Bəba ga mə mbəlom: “Ndo nakay na, gawla ga.” ³³ Ane tuk na, tadə ndoweye kə tsik kame i ndo hay neŋgeye gawla ga bay na, neŋ dərmaḱ na tsikiye kame i Bəba ga mə mbəlom: “Ndo nakay na, gawla ga bay.”»

Yesu a zlaw zay bay, a zlaw vərām

Luka 12.51-53

³⁴ «Kâ dzalum neŋ na yaw, nâ zlaw zay ka mändzibəra na, kâ dzalum bay. Na yaw na, na zlaw zay bay, na zlaw na, maslalam duh. ³⁵ Na yaw na, maŋgəne tay ha ka bo abəra ndo hay. Wawa hasləka eye ta bəba ŋgay, dem ta may ŋgay, ŋgwas ta may i zal ŋgay, ³⁶ ndo hay mə gay tay ta niye a bo dəre.»

Gawla i Yesu tâ ləva ha bo ta məvələ mäsəfəre tay andza i Yesu

Luka 14.26-27

³⁷ Yesu a gwadətay sa: «Ndowneye ka wudā bəba ŋgay ta may ŋgay ka ze neŋ na, neŋgeye ma sliye mändze ka təv ga bay. Ndowneye ka wudā wawa ŋgay hasləka eye tə dem ŋgay a ze neŋ na, neŋgeye ma sliye mändze ka təv ga bay. ³⁸ Ndowneye kə zla mayako mazləlmbada eye kə peŋ bəzay bay na, neŋgeye ma sliye mändze ka təv ga bay. ³⁹ Ndo nakə a say mətəme ha mäsəfəre ŋgay aye na, ma dziye ha duh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha mäsəfəre ŋgay hərwi ga aye na, ma hutiyə a dəma duh.»

Tadā ndoweye ka tāma gawla i Yesu hay na, a tāma Yesu

Markus 9.41; Luka 10.16

⁴⁰ Yesu a gwadatay sa: «Tadā ndoweye ka tāma kurom na, ka tāma na, neŋ. Ada tadā ndoweye ka tāma ga na, a tāma ndo nakā a slāra ga ahaya aye. ⁴¹ Ndowneye ka tāma ndo mādē ha bazlam i Mbəlom hārwi nakā neŋgeye ndo mādē ha bazlam i Mbəlom aye na, ma hutiyē magogoy nakā ta vāleye a ndo mādē ha bazlam aye. Ndowneye ka tāma ndo nakā ŋwalak eye kame i Mbəlom aye hārwi nakā neŋgeye ŋwalak eye kame i Mbəlom aye na, ma hutiyē magogoy nakā ta vāleye a ndo nakā ŋwalak eye kame i Mbəlom aye. ⁴² Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha na, tadā ndoweye kə vālay yam gəsiyem nāte matasla eye a ndo nakā makātsa eye mə walaŋ i gawla ga hay hārwi nakā neŋgeye gawla ga aye na, magogoy ŋgay ma dziyē bay.»

11

¹ Yesu a ndəv ha bazlam ŋgay neheye a tsikatay a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo aye na, a həl bo abəra ka tāv niye a ye mata tətikatay a ndo hay ada mādātay ha ma wuzlah gay neheye ka dala niye aye.

Yesu ta Yuhana madzəhubē ndo a yam

Luka 7.18-23

² Ahəl niye na, Yuhana madzəhubē ndo a yam neŋgeye ma danġay. A tsəne ndo hay faya ta tsikiye ka Kəriste ada ka məsler ŋgay nakā faya ma giye aye. Tsa na, a slər siye i ŋgal mə walaŋ i gawla ŋgay hay, ³ hārwi matsətsehe ka Yesu: «Nəkar na, Kəriste nakā ma deyeweye aye daw? Kəgəbay nəmaā həba ndo mekelēŋ daw?» Ti ye ta tsətsah ka Yesu andza niye.

⁴ Yesu a mbədātay faya: «Dum təkərumay a Yuhana wu nakā ka tsənum aye ada wu nakā ka ŋgatumay aye. ⁵ Gwadumay na, guluf hay tə ŋgatay a dāre, ndo matəra eye hay ti ye lele, ndo madəgwadā eye ta mbəl suwud suwud, mandək hay tə tsəne zləm, mədahaŋ hay ta lətsew a sifa, ndo i mətawak ta tsəne Labara ŋgwalak eye. ⁶ Məŋgwese ka gər i ndo nakā kə gər ha mədzele gər abəra ka neŋ bay aye!»

Yesu a tsik ka Yuhana madzəhubē ndo a yam

Luka 7.24-35

⁷ Gawla i Yuhana niye hay ti ye abəra mə dāma na, Yesu a dazlay mətəsikātay a ndo neheye ka tāv ŋgay aye ka Yuhana. A gwadatay: «Ka yum a kəsaf mata zəbaw na, ka mey? Ka zəbumaw ka guzer nakā mətəsl faya ma bəliye ha aye daw? A'ay andza niye bay. ⁸ Ada ka yum, ka zəbumaw na, ka mey? Ka zəbumaw na, ka ndo malambadā bo eye tə peteked lele eye daw?»

Tsukudú kəkay? Ane tuk na, ndo neheye tə peteked ka bo lele aye na, nəteye mandza eye mə gay i bəy bagwar eye hay. ⁹ Ka yum mata zəbaw na, ka wuye mey? Ka zəbumaw na, ka ndo mæde ha bazlam i Mbəlom daw? Ayaw, neŋgeye ndo mæde ha bazlam i Mbəlom ada neŋ faya na gwadəkumeye, neŋgeye a ze ndo mæde ha bazlam i Mbəlom. ¹⁰ Yuhana na, ndo nakə tə watsa a Derewel aye, Mbəlom a gwad: “Neŋ na sləriye naha ndo mæde ha bazlam ga kame yak. Ma lambadakeye na tsəved.*”

¹¹ «Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, mə walaŋ i ndo zezeŋ hay tebiye ndo nakə a ze Yuhana madzəhuβe ndo a yam aye na, andaya bay. Ane tuk na, ndo nakə neŋgeye tsekweŋ makətsa eye ma Bəy i Mbəlom aye na, a ze Yuhana. ¹² Kwa ahəl nakə Yuhana madzəhuβe ndo a yam a tsikawa bazlam i Mbəlom a ndo hay aye hus anəke na, ndo mæne dəre i Mbəlom hay faya ta giye vərəm ta Bəy i Mbəlom ada tə dzawa faya bo matsəpe na. ¹³ Derewel i ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay tə derewel i Musa ta da ha Bəy i Mbəlom hus a həlay i Yuhana madzəhuβe ndo a yam. ¹⁴ Tadə a sakum mædzal ha na, Yuhana neŋgeye Eliya tə watsa faya mə Derewel i Mbəlom, tə da ha tə gwad ma deyeweye.† ¹⁵ Ndo nakə zləm andaya faya mətsəne aye na,

mā tsəne lele!»

¹⁶ Yesu a gwadatay sa: «Ndo neheye bəgom aye na, na ndzəkitiye tay ha bo na, tə way? Ta ndzəkit bo na, ta wawa neheye mandza eye ka pələd nakə ndo hay tə hayawa faya gər aye, siye hay faya ta wudatay naha a siye hay. Tə gwadatay: ¹⁷ “Nəmaa fakum naha fagam i məhetse, ka hatsum bay, nəmaa gakum naha dəmes i mədahaŋ na, ka tuwum bay.” ¹⁸ Andza niye Yuhana madzəhuβe ndo a yam a yaw, kə nda wu mənday, kə sa wu mæse bay na, tə gwad: “Neŋgeye na, məsəfəre nakə ŋgwalak eye bay aye mə bo ŋgay.” ¹⁹ Neŋ Wawa i Ndo, na yaw, na nda wu mənday ada na sa wu mæse na, tə gwad: “Zəbum faya, ndo nakay i ŋgay a dzala na, ka wu mənday ada ka mæse guzom. Neŋgeye na, dzam i ndo matsekele dzaŋgal hay ta ndo i mezeleme hay.” Ane tuk na, Metsehe i Mbəlom ma bəziye na, ta məsler neheye ma giye aye.»

Gəma neheye ta kərah mædzal ha ka Yesu aye

Luka 10.13-15,21-22

²⁰ Ma dəba eye na, Yesu a pa bo ka məmatay ha mənese a gəma neheye a ge mə dəma masuwayaŋ haladzay aye, ane tuk na, ndo i gəma niye hay ta mbəda ha mede tay bay. A gwad: ²¹ «A nəkurom ndo i gəma i Koraziŋ hay, tuwum bo kurom, hərwi

* **11:10** Malasi 3.1; Madayaw abəra ma Ezipt 23.20. † **11:14** Malasi 3.23-24.

dæretsætseh ka gær kurom! A nakurom ndo i gëma i Betesayda hay, tuwum bo kurom hærwi dæretsætseh ka gær kurom. Hærwi tadë masuwayaŋ neheye na ge mæ gay kurom aye nâ ge ma gëma i Tir ta gëma i Sidonj na, atay na, ndo i gëma niye hay ta dzaliye bo tay ta tuwiye, ta pa ka bo tabay manasa eye ada ta kutsiye bætekwew malëmæts a gær hærwi mæde ha na, ta gær ha mezeleme tay. ²² Hærwi niye neŋ faya na gwadakumeye: Pat nakë Mbælom ma gateye sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gëma i Tir ta Sidonj.

²³ «Nakurom ndo i gëma i Kafernahum hay, ka dzalum nakurom na, Mbælom ma ta hæliye kurom a mbælom wal daw? A'ay! Nakurom duh na, Mbælom ma ta mbæzliye kurom ha na, a tæv mændze i mædahaŋ hay. Hærwi masuwayaŋ neheye na ge ma gëma kurom aye tâ ge ma gëma i Sodom na, haße atay gëma nakay ma giye andaya bægom. ²⁴ Andza niye, neŋ faya na gwadakumeye, pat nakë Mbælom ma gateye sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gëma i Sodom† hay.»

²⁵ Ma mændze tsekweŋ na, Yesu a gwad: «A nêkar Bæba Mbælom, ndo mælëve magærmælom ta dala. Na

gaka sisœ hærwi nêkar ka datay ha wu nakë maŋgaha eye a ndo neheye tæ sær wuray bay aye. Ada ka ŋgaha abæra ka ndo i ndaraw hay ta ndo neheye næteye tæ sær wu aye. ²⁶ Ayaw, Bæba Mbælom, a yaka a gær a nêkar hærwi mâ ge bo andza niye.»

²⁷ A gwadatay: «Bæba ga kæ væleŋ wu hay tebiye. Ndæray a sær wawa bay, maa sær na, Bæba. Ndæray a sær Bæba bay, maa sær na, neŋ wawa ŋgay ada maa sær na ndo neheye a seŋ mædatay ha aye.»

²⁸ Yesu a gwadatay sa: «A nakurom neheye faya ka zlumeye wu mamba eye ada nakurom madagær eye, dumara ka tæv ga, neŋ na vælakumeye mazæzukwe bo. ²⁹ Ræhumeŋ ha gær, na tætikakumeye wu lele eye, hærwi neŋ ndo sækeffe eye, na gakumeye dæretsætseh bay.‡ Ta dedek ka hutumeye mazæzukwe bo. ³⁰ Wu nakë na piye fakuma aye na, a wur bo mæzle bay, wu nakë na vælakumeye, ka zlumeye na, a mba bay.»

12

Maa løyay gær a pat i mazæzukw bo na, Yesu

Markus 2.23-28; Luka 6.1-5

¹ Pat i mazæzukw bo na, Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah eye niye tæ ge a dæma na, wuye andaya tæ zalay bæle. Ahæl nakë faya ta diye na, may a

† 11:24 Zæba ma Mata 10.15. § 11:29 Yesu a tsik kananj ka pendzeŋ i mændze mekeleŋ eye. Faya ma tæriye tay ndo hay beke hay bay.

wur ka gawla i Yesu hay, tɔ pa bo ka mɛhɛbe wu niye tɔ nda. ² Farisa hay tɔ ɲgatataɲ na, tɔ gwadɛy a Yesu: «Zɛba, gawla yak hay ta giye wu nakɛ bazlam i Mbɛlom mapala eye a ge faya me pat i mazɛzukw bo aye na, hɛrwi mey?»

³ Yesu a mbɛdatay faya: «Dadɛ ka dzaɲgum wu nakɛ Davit a ge aye tɛbɛdɛw?»^{*} May a wur faya ta ndo ɲgay hay. ⁴ Tsa na, a fɛlɛkwa a madzawadzawa i mɛdɛslay ha gɛr a Mbɛlom ta ndo ɲgay hay. A ye naha, a zla makwala nakɛ tɔ vɛlay a Mbɛlom aye, a nda. A vɛlatay a ndo ɲgay hay dɛrmak, tɔ nda. Bazlam i Mbɛlom mapala eye a vɛl tsɛved ka mɛnde na, a ndo mɛvɛlay wu a Mbɛlom dɛkdek bɛdɛw?

⁵ «Kɛgɛbay ka dzaɲgum wu nakay mɛ dɛrewel i Musa bɛdɛw? Pat i mazɛzukw bo na, ndo mɛvɛlay wu a Mbɛlom mɛ gay i mɛdɛslay ha gɛr a Mbɛlom ta rɛhay ha gɛr a pat i mazɛzukw bo bay, ta ge mɛsler. Ane tuk na, ta ge mɛnese bay.[†] ⁶ Neɲ faya na gwadakumeye, wu nakɛ a ze gay i mɛdɛslay ha gɛr a Mbɛlom aye na, andaya kananɲ.

⁷ «Tɛ watsa a Derewel i Mbɛlom na, Mbɛlom a gwadɛ: «A seɲ na, gumay ɲgwalak a ndo bɛna, gɛnaw neheye ka kɛdumɛɲeye bay.[‡]» Tadɛ ka tsɛnum wu nakay na, ndo neheye ta ge wuray bay aye na, kɛ gɛsum tay ha bay.

⁸ Hɛrwi maa lɛvay gɛr a pat i mazɛzukw bo na, Neɲ Wawa i Ndo.»

Yesu a mbɛl ha ndo wuray mamɛta hɛlay eye

Markus 3.1-6; Luka 6.6-11

⁹ Yesu a ye abɛra ka tɛv niye, a ye a gay i madɛwule me. ¹⁰ Mɛ dɛma na, ndoweye andaya hɛlay ɲgay mamɛta eye. A satay a ndo hay mɛmay ha mɛnese a Yesu, ta tsɛtsah faya tɔ gwadɛy: «Tsɛved andaya mɛmbɛle ha ndo pat i mazɛzukw bo dɛw?»

¹¹ Yesu a mbɛdatay faya: «Tadɛ ndo nɛte mɛ walanɲ kurom tɛbanɲ ɲgay andaya nɛte, tɛbanɲ ɲgay niye a dɛd a bɛdiyem pat i mazɛzukw bo na, ma zla ahaya abɛra mɛ dɛma bɛdɛw? ¹² Kɛ ge andza niye na, ndo zezɛɲ a ze tɛbanɲ bɛdɛw? Bazlam kway mapala eye kɛ vɛl tsɛved ka mɛge ɲgwalak a ndo pat i mazɛzukw bo!»

¹³ Tsa na, Yesu a gwadɛy a ndo niye: «Ndudɛ ha hɛlay yak!» Ndo niye a ndudɛ ha hɛlay ɲgay. Tsa na, a mbɛl lele andza hɛlay neɲgedɛ.

¹⁴ Sototo, Farisa hay ti yaw abɛra mɛ gay, ti ye tɔ haya gɛr. Tɔ ma ha ka bo bazlam, ta hutiyɛ tsɛved ka mɛkɛdɛ Yesu na, kɛkay.

Yesu neɲgeye ndo i mɛsler nakɛ Mbɛlom a zla aye

¹⁵ Ahɛl nakɛ Yesu a sɛr ha Farisa hay faya ta pɛliye tsɛved ka mɛkɛdɛ na na, a ye abɛra ka tɛv niye. Ndo hay haladzay tɔ pay bɛzay, a

^{*} 12:3 Zɛba ma 1 Samuyel 21.2-7. [†] 12:5 Mɛpesle 28.9-10. [‡] 12:7 Oze 6.6, matsika eye ma Mata 9.13.

mbəl tay ha ndo i dāvats hay tebiye. ¹⁶ Tsa na, a gatay me, a gwadatay: «Nen way na, kâ tsikumay a ndəray bay.» ¹⁷ A ge andza niye na, hərwi ada wu neheye Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a tsik aye tâ ge bo:

¹⁸ Mbəlom a gwad:

«Ndo i məsler ga nakə na zla aye na, anan,
na wuda na haladzay,
mənɟwese ga tebiye ka
gər ɟgay.

Na sləriye naha Məsəfəre ga ka nenɟeye,
ma datay ha dedek ga a
ndo hay tebiye.

¹⁹ Ta təriye ta ndəray bay,
ma wudiye wuray bay,
ndəray ma tsəriye faya abəra
mabəbəle wuray ka
mazlazlan i tsəved bay.

²⁰ Guzer nakə mahədzaka eye
na, ma həbiye ha bay,
Ako nakə ndəzəzəzə ka
lalam faya ma mbatiye
na, ma ndəvay həlay
ma mbatiye ha bay,
Ma giye andza niye hus
ka vəlatay mənɟwese a
ndo neheye dedek eye
hay aye.

²¹ Ndo hay tebiye ta piye
mədzal gər tay na, ka
nenɟeye. Š»

*Yesu a həhar fakalaw abəra
mə bo i ndo wuray*

*Markus 3.20-30; Luka
11.14-23*

²² Tə zlayaw ndo wuray
guluf eye ada a sər mətsike
me bay hərwi fakalaw mə bo
ɟgay. Yesu a mbəl ha. Tsa na,

ndo niye a tsik me lele ada a
ɟgatay a däre lele. ²³ A gatay
a ndo hay hərbaʔəkka, nəteye
tebiye, tə gwad: «Ndo nakay
ma giye na, Wawa i Davit!»

²⁴ Farisa hay tə ɟgatay a
wu nakə a ge bo aye na,
tə gwad: «Maa vəlay gədan
ka mahəhere fakalaw hay
na, Bedzabul* bəy i fakalaw
hay!»

²⁵ Ane tuk na, Yesu a
səratay naha ka wu nakə tə
dzala aye, a gwadatay: «Tadə
ndo i gəma hay ta ɟgəna,
faya ta giye vəram mə walan
tay na, gəma niye ma dziye.
Tadə ndo i wuzlahgəma hay
kəgəbay ndo hay ma bədgay
tay faya ta kədiye bo na,
wuzlahgəma niye kəgəbay
bədgay niye ma ndziye huya
bay. ²⁶ Tadə Fakalaw tə

Fakalaw ta həhariye bo
tay, ma giye magazləga ka
bo ɟgay eye, ada bəy ɟgay
ma ndziye huya na, ma
kəkay? ²⁷ Ka gwadum maa
vələɟ gədan ka mahəhere
fakalaw na, Bedzabul. Ane
tuk na, a dzam kurom hay
na, maa vəlatay gədan ka
mahəhere fakalaw hay na,
way? Andza niye, dzam
kurom hay faya ta diye ha na,
dedek andaya mə nəkurom
bay. ²⁸ Maa vələɟ gədan a
nen ka mahəhere fakalaw na,
Məsəfəre i Mbəlom. Andza
məgwədə na, Bəy i Mbəlom ʔa
ki yaw tsiy hus ka təv kurom.

²⁹ «Ndəray ma sliye
məfələkwe a gay i ndo i gədan
məhəla ahaya wu ɟgay bay.

Š 12:21 Ezay 42.1-4. * 12:24 Bedzabul na, məzele mekelən eye i Fakalaw.

Ma ta sliye faya mǎfǎlǎkwe na, ma lahiye mǎdzewe na tǎday. Kǎ dzawa na tuk na, ma sliye faya mede a gay, mahǎla ahaya wu ŋgay hay tuk.»

³⁰ A gwadatay sa: «Ndo nakǎ nenǵeye tǎ nenǵ bay aye na, nenǵeye ndo i vǎram ga. Ndo nakǎ ka dzǎna ga ka mǎhayatay gǎr a ndo ga hay bay aye na, ma hǎhariye tay ha kweye kweye. ³¹ Hǎrwi niye, nenǵ faya na tsikakumeye: Tǎdǎ ndo zezenǵ kǎ ge mezeleme kwa waray tebiye, kǎgǎbay kǎ tsalay ka gǎr a Mbǎlom na, Mbǎlom ma pǎsay ha mezeleme ŋgay. Ane tuk na, ndoweye kǎ tsalay ka gǎr a Mǎsǎfǎre Tsǎdǎŋŋa eye na, Mbǎlom ma pǎsay ha mezeleme ŋgay bay. ³² Tǎdǎ ndoweye kǎ tsik wu nakǎ ŋgwalak eye bay aye ka nenǵ Wawa i Ndo na, Mbǎlom ma pǎsay ha mezeleme ŋgay. Ane tuk na, tǎdǎ kǎ tsik wu nakǎ ŋgwalak eye bay aye ka Mǎsǎfǎre Tsǎdǎŋŋa eye na, Mbǎlom ma pǎsay ha mezeleme ŋgay bay, kwa anǎke, kwa ka mǎndzibǎra nakǎ ma deyeweye kame aye.»

Dǎrizl i gǎrdǎf ta hohway ŋgay eye hay

Luka 6.43-45

³³ «Kǎ ge dǎrizl i gǎrdǎf ŋgwalak eye na, hohway ŋgay hay ŋgwalak eye. Kǎ ge dǎrizl i gǎrdǎf eye ŋgwalak eye bay na, hohway ŋgay hay ŋgwalak eye bay. Andza niye ta sǎriye ha dǎrizl i gǎrdǎf nakay ŋgwalak eye na, abǎra ka hohway ŋgay hay. ³⁴ A nǎkurom wawa

i palas neheye! Nǎkurom ŋgwalak eye hay bay. Ada ka slumeye faya mǎtsike wu neheye ŋgwalak eye hay na, ma kǎkay? Hǎrwi kwa way a ndohwa ahaya na, wu nakǎ maraha eye mǎ dǎrev ŋgay aye. ³⁵ Ndo nakǎ ŋgwalak eye na, ma giye wu ŋgwalak eye hay hǎrwi mǎ dǎrev ŋgay na, wu neheye ŋgwalak eye dǎrmak. Ndo nakǎ sewed eye na, ma giye wu neheye sewed eye hǎrwi dǎrev ŋgay maraha eye tǎ wu neheye sewed eye. ³⁶ Nenǵ faya na tsikakumeye: Pat nakǎ Mbǎlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, bazlam neheye mǎtsike kǎriye kǎriye kwa way ma mbǎday faya a gǎr ŋgay. ³⁷ Andza niye, Mbǎlom ma gwadiye ka ge mǎnese bay kǎgǎbay ka ge mǎnese ka bazlam neheye ka tsik aye.»

Ndo hay ta tsǎtsah masuwayaŋ ka Yesu

Markus 8.11-12; Luka 11.29-32

³⁸ Ndo mǎdzanǵawa bazlam i Mbǎlom mapala eye ta Farisa hay, tǎ gwadǎy a Yesu: «Miter, a samay na, gamay masuwayaŋ.»

³⁹ Yesu a mbǎdatay faya: «Ndo neheye a hǎlay nakay na, nǎteye sewed eye hay, nǎteye ta mbǎday dǎba a Mbǎlom, faya ta tsǎsahiye masuwayaŋ. Ane tuk na, ma dǎba i masuwayaŋ i Zonas ndo mǎde ha bazlam i Mbǎlom nakǎ tǎ ŋgatay aye na, ta ŋgateye a masuwayaŋ mekenǵ eye bay. ⁴⁰ Hǎrwi, Zonas kǎ ndza pat

eye mahkar ada həvad eye mahkar ma kutes i kələf bagwar eye. Andza niye dərmaq neŋ Wawa i Ndo na ndziye pat eye mahkar ada həvad eye mahkar ma tsəvay. ⁴¹ Ahəl nakə ndo i Ninive hay tə tsəne labara nakə Zonas a tsikatay aye na, ta mbəda ha mede tay.† Ndo andaya kanan bəgom a ze Zonas. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ndo i gəma i Ninive ta deyeweye ta lətsiye kame i ndo neheye bəgom aye ta matay ha mənese.

⁴² «Ŋgwas wuray andaya, neŋgeye bəy bagwar eye, a yaw abəra ma diye i tsakay. A yaw mətəne bazlam i Salomon neheye maraha eye ta metsehe aye.‡ Ndo andaya kanan a ze ha Salomon. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ŋgwas nakay bəy bagwar eye ma deyeweye abəra ma diye i tsakay, ma lətsiye kame i ndo neheye ma matay ha mənese aye.»

Məməw i məsəfəre nakə lele bay aye

Luka 11.24-26

⁴³ «Fakalaw ki yaw abəra mə bo i ndo na, ma diye ma dzədziye mə kəsaf, ma pəliye təv mazəzukw bo. Kə huta bay na, ⁴⁴ ma gwadəye a gər ŋgay: “Na mbədiye gər a gay ga nakə na yaw abəra mə dəma aye.” Ma mbədiye gər, kə ye naha kə ŋgatay a gay wuray mə dəma

bay, mafada eye lele ada malambada eye. ⁴⁵ Tsa na, ma diye ma həlaweye siye i məsəfəre neheye sewed eye hay wene wene ta ze neŋgeye aye tasəla. Ta fələkwiye a gay, ta ndziye mə dəma. Ka mandəve eye na, wu niye ma miye ka ndo niye ma ziye nakə kurre aye. Ma giye bo ta ndo neheye ŋgwalak eye bay bəgom aye na, andza niye.»

May i Yesu ta malamar ŋgay dedek eye hay

Markus 3.31-35; Luka 8.19-21

⁴⁶ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikateye me a ndo hay aye, may ŋgay ta malamar ŋgay hay ti ye naha. Tə lətse ma bəra, ta pəla tsəved mətəsikay me a Yesu. ⁴⁷ Ndo nətə a ye ka təv i Yesu, a gwadəy: «Zəba, may yak ta malamar yak hay nətəye ma bəra, a say mətəsikaka me.»

⁴⁸ Yesu a mbədatay faya: «May ga na, way? Malamar ga hay na, way hay?» ⁴⁹ Tsa na, a zəkwa həlay ka gawla ŋgay hay, a gwad: «May ga ta malamar ga hay na, nətəye anan. ⁵⁰ Hərwi tadə ndoweye kə ge wu nakə a say a Bəba ga mə mbəlom na aye, neŋgeye malamar ga, ada may ga.»

13

Dzeke i ndo masləge

Markus 4.1-9; Luka 8.4-8

¹ Pat eye niye na, Yesu a yaw abəra mə gay, a ye a ndza ka me i dəlov. ² Ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ŋgay.

† 12:41 Zonas 1-4. ‡ 12:42 1 Bəy hay 10.1-13.

Hərwi niye a tsal a kwalalan i yam wuray ka gər i yam a ndza a dəma. Ndo hay tebiye tə ndza ka me i dəlov. ³ Yesu a tətikatay wu haladzay a ndo niye hay ta dzeke.

A gwadatay: «Ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay. A həl hulfe, a ye ha a pesl mata sləge. ⁴ A ye naha na, a dazlay a masləge. Ahəl nakə faya ma kutsiye hulfe* ɲgay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsəved. Diyeɲ hay ti yaw, tə pala na tebiye. ⁵ Hulfe mekeleɲ eye a dəd ka sik i pələd, təv nakə bətekwev andaya faya haladzay bay aye. Hulfe niye hay tə ndzohwaw bəse tsa. Tə ndzohwaw bəse na, hərwi bətekwev andaya ka sik i pələd niye bay. ⁶ Ane tuk na, pat a tsaraw, a zla faya abəra ɲgulak na, a fəka tay ha hulfe niye hay tə ndzohwaw aye. Tə kula heryew heryew hərwi ta huta bəd məpe zləlay haladzay bay. ⁷ Neɲged a dəd a gay i dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye hay tə ɲgədətsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Siye sa na, tə kuts ka təv lele eye, tə ndzohwaw na, lele. Tə gəl ada tə nah, gər eye həbəts həbəts lele. Mə walaɲ tay niye na, neheye hohway tay hay makwehe nəte na, wur eye a ge temerre, neɲged sa na, kuro kuro məkwa, ada siye kuro kuro məhkar.» ⁹ Yesu a ndəv ha andza niye na, a

gwadatay: «Ndo nakə zləm andaya faya na, mə tsəne!»

Yesu a ge məsler ta dzeke na, hərwi mey?

Markus 4.10-12; Luka 8.9-10

¹⁰ Ma dəba eye na, gawla ɲgay hay ta həndzəd naha ka təv ɲgay, ta tsətsah faya: «Ka tsikatay me a ndo hay ta dzeke na, hərwi mey?»

¹¹ Yesu a mbədatay faya: «Nəkurom na, Mbəlom kə dəkum ha wu nakə mənğaha eye ma bəy ɲgay aye. Ane tuk na, a nəteye na, kə dətay ha bay. ¹² Andza niye, ndo nakə wu ɲgay andaya na, ta səkahay ha sa ada i ɲgay ma giye haladzay. Ane tuk na, ndo nakə wuray ɲgay andaya bay aye na, kwa tsekweɲ eye nakə andaya faya aye na, ta buwiye na. ¹³ Hərwi niye na tsikatay me ta dzeke na, nəteye ta zəbiye faya tə dərə tay, ane tuk na, ta ɲgateye bay. Ta pay zləm, ane tuk na, ta tsəniye tə zləm tay bay, ta səriye bay. ¹⁴ Andza niye, wu nakə Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a dā ha aye na, kə ge bo dedək. Mbəlom a gwad:

«Ka tsənumeye lele,

ane tuk na, ka sərumeye bay.

Ka zəbumeye faya lele,

ane tuk na, ka ɲgatumeye bay.

¹⁵ Ndo neheye na, ta kula ha gər tay tənğwa tənğwa.

Ta dəkə na zləm tay, ta dərəzl na dərə tay.

* 13:4 I tay na, ta sləga tə tsəluv təbey. Tə kuts ha məkutse məkutse.

A satay mənğatay tə dāre tay bay,
 a satay mətsəne tə zləm tay bay,
 a satay məsəre tə met-sehe tay bay.

Tadə a satay mambəde ha mede tay na,
 na mbəliye tay ha dərmaḱ.†”

¹⁶ «Ane tuk na, nəkurom na, ka hutum mənğwese. Ka nğatumay a dāre, ada ka tsənum tə zləm kurom. ¹⁷Nen faya na gwadakumeye: Sərum ha na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay haladzay, ndo dedek eye haladzay a satay haḱe mənğatay a wu nakə faya ka nğatumeye, ane tuk na, ta nğatay bay. A satay mətsəne wu nakə faya ka tsənumeye, ane tuk na, ta tsəne bay.»

Yesu a dā ha dzeke i ndo masləge

Markus 4.13-20; Luka 8.11-15

¹⁸ «Dzeke i ndo masləge nakay a say məğwede mey na, tsənum. ¹⁹Ndo neheye tə tsəne bazlam i Bəy i Mbəlom aye ada tə tsəne zləm bay aye na, ta ndzəkit bo ta tsakay tsəved nakə hulfe a dəd faya aye. Fakalaw a yaw, a buwa na wu nakə ta sləga a dərev tay aye. ²⁰Siye hay ta ndzəkit bo tə sik i pələd nakə hulfe a kuts faya aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom na, ta təma kwayanḱa tə mənğwese eye. ²¹Ane tuk na, ta gəray tsəved a bazlam i Mbəlom ada mā pa zləlay a dərev tay bay. Tə

dzala ha faya na, tsekwen tsa. Dəretsətseh kəgəbay madzəgur me a ndzatay a gər hərwi bazlam i Mbəlom. Tsa na, tə gər ha mədzele gər abəra ka Mbəlom ta bəse. ²²Siye hay sa na, ta ndzəkit bo ta hulfe neheye tə kuts a gay i dak hay aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom, ane tuk na, mədzal gər ka wu i məndzibəra, bor i zlele a ye tay a bo. Wu niye hay tə nğədətsa na bazlam i Mbəlom nakə mə dərev tay aye. Tsa na, bazlam i Mbəlom kə wa hohway mə dərev tay bay. ²³Ndo mekeleḱ eye hay ta ndzəkit bo ta dala nakə lele aye. Hulfe a kuts faya na, a ndzohw lele. Nəteye tə tsəne bazlam i Mbəlom na, ta təma a dərev tay lele. Bazlam i Mbəlom a gəl mə dərev tay lele ada a nah. Nenğed makwehe nəte na, wur eye a ge temerre, nenğed sa na, kuro kuro məkwa, siye kuro kuro mahkar.»

Guzer nakə nğwalak bay aye

²⁴ Yesu a tsikatay dzeke mekeleḱ eye, a gwadatay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, ta ndo wuray a sləga hulfe lele eye a guvah nğay. ²⁵Ta həvad, ahəl nakə ndo hay tebiye ka məndzehəre na, ndo məne dāre i ndo niye a ye a sləgay a dəma daw zunğo a walaḱ i daw nğay niye. Tsa na, a ye nğway. ²⁶Ahəl nakə wu hay tə ndzohw, faya ta diye tə gər aye na, daw zunğo niye hay tə ndzohwaw dərmaḱ. ²⁷Ndo i məsler hay ti

yaw tə gwadəy a ndo i guvah: “Ndo i gay may, ka sləga a guvah yak na, hulfe lele tuk na, ada daw zuŋgo a yaw a dəma na, mənɣay?”²⁸ Ndo niye a mbədatay faya: “Maa ge wu niye na, ndo mənə dərə ga.” Ndo i məsler hay tə tsətsah faya, tə gwadəy: “A saka nəmaâ ye mənɣwede ahaya abəra mə dəma daw zuŋgo daw?”²⁹ A gwadətəy: “A’ay, kâ ɲgwadum bay, ka ta ɲgwadumeye ka bo dziye ta daw.³⁰ Gərūm tay ha tâ nah ka bo dziye hus a həlay i mədze. A həlay i mədze na, na gwadəteye a ndo i məsler hay: Dzum na daw zuŋgo təday. Barum na ada kâ dzumay a ako. Daw na, hayumay gər ada kâ pum na a de ga.”»

Wur i bəzan

Markus 4.30-32; Luka 13.18-19

³¹ Yesu a tsikatay dzeke mekelen eye sa, a gwadətəy: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, wur i bəzan nakə ndo a zla a sləga a guvah ɲgay.³² Mə walaŋ i wur i wu hay tebiye na, neŋgeye tsekweŋ. Ane tuk na, a ndzohw, a gəl na, a ze ala neheye tə sləga ka dədan aye tebiye. A təra andza gərdaŋ, diyeŋ hay tə ɲgar gay tay hay ka hawal eye hay.»

Dzeke i gəde

Markus 4.33-34; Luka 13.20-21

³³ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadətəy: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, gəde nakə

ɲgwas a həl tsekweŋ a dzapa ha ta gufa aye. Gufa niye na, haladzay. A həlaḅ tay ha ka bo na, gufa niye mahəlaḅa eye a kwasa a həmbət.»

³⁴ Yesu a tətikatay wu ɲgay hay tebiye a ndo hay na, ta dzeke. A tsikawatay me ze mətsike ta dzeke bay.³⁵ A tsikawa andza niye na, hərwi ada wu nakə ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik aye mā ge bo. Mbəlom a gwad:

«Na tsikateye wu na, ta dzeke.

Na datay ha wu neheye manɣaha eye kwa abəra ka madazlay i məge məndzibəra aye.†»

Yesu a da ka guzer nakə ɲgwalak eye bay aye

³⁶ Yesu a ndəv ha mətsike me na, a gər tay ha ndo hay, a ye a gay. Ahəl nakə neŋgeye mə gay aye na, gawla ɲgay hay ti ye ka təv ɲgay. Ti ye naha, ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Damay ha dzeke i daw zuŋgo nakə ma guvah aye.»

³⁷ Yesu a mbədatay faya: «Ndo nakə a sləga wur i wu ɲgwalak eye na, neŋ Wawa i Ndo.³⁸ Guvah na, məndzibəra. Wur i wu ɲgwalak eye na, ndo neheye ma Bəy i Mbəlom aye. Daw zuŋgo na, ndo neheye ta rəhay ha gər a Fakalaw aye.

³⁹ Ndo mənə dərə nakə a sləga daw zuŋgo aye na, Fakalaw. Mədze wu abəra ka dala na, mandəve i məndzibəra nakə Mbəlom ma ndəviye ha aye. Ndo i məsler hay na, gawla i

† 13:35 Dəmes hay 78.2.

Mbəlom hay. ⁴⁰ Andza nakə tə həl daw zunḡo tə dzay a ako aye na, Mbəlom ma ndəviye ha məndzibəra andza niye dərmak. ⁴¹ Neḡ Wawa i Ndo na sləraweeye gawla i Mbəlom hay. Ta həliye tay ha abəra ma Bəy i Mbəlom ndo neheye tebiye faya ta səpatiye tay ha ndo hay a mezeleme aye ta ndo neheye faya ta giye wu nakə ḡwalak eye bay aye. ⁴² Ta kutsiye tay ha a ako bagwar eye. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye. § ⁴³ Ane tuk na, ndo neheye tə pay naha faya a Mbəlom aye na, ta dəviye wuzl wuzl andza pat ma Bəy i Bəba tay Mbəlom. Ndo nakə zləm andaya faya aye na, m̄a tsəne!»

Zlele maḡaha eye

⁴⁴ Yesu a gwadətay sa: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo tə zlele nakə tə la na a guvah aye. Ndo a huta na zlele eye niye ada a la na, a ḡaha na sa. A yay a ḡər haladzay. A ye a səkəm ha wu ḡgay hay tebiye ada a səkəm guvah niye.»

Wu i maslawa

⁴⁵ A gwadətay sa: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo sa na, ndo masəkəm ha wu hay. Ma pəliye wu i maslawa neheye a le haladzay aye. ⁴⁶ Kə huta wu nakə a ze tay ha siye hay tə məle aye na, ma diye ma səkəmiye ha wu ḡgay hay tebiye ka tsakala. Suloy aye na, ma səkəma ahaya wu i maslawa niye.»

Gadaḡ

⁴⁷ A gwadətay sa: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, ta gadaḡ. Ta kal a dəlov na, ma ḡəsaweye kələf wal wal haladzay. ⁴⁸ Gadaḡ niye kə rah tə kələf na, ta vaha ahaya abəra ma yam. Ta vaha ahaya na, ta ndziye toḡ, ta paliye kələf ḡwalak eye hay. Ta piye tay ha a kəteh. Siye neheye ḡwalak eye bay aye na, ta miye tay ha. ⁴⁹ Ma giye bo pat nakə Mbəlom ma ndəviye ha məndzibəra eye na, andza niye. Gawla i Mbəlom hay ta deyeweye ta ḡəniye tay ha ka bo abəra ndo i sewed hay ta ndo ḡwalak eye hay. ⁵⁰ Ndo i sewed hay na, ta kutsiye tay ha a ako. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.* »

Mandəve i bazlam

⁵¹ Yesu a tsətsah fataya, a gwadətay: «Wu neheye tebiye na tsik aye na, ka tsənum daw?»

Ta mbəday faya: «Ayaw, nəmaa tsəne.»

⁵² A gwadətay: «Andza niye, ndo mədzanḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye a təra gawla ma Bəy i Mbəlom na, a ndzəkit bo ndo i ḡay nakə faya ma ndohwa ahaya zlele ḡgay abəra mə wu nakə wedeye ada abəra mə wu nakə guram aye.»

Ndo i ḡəma i Nazaret hay ta kərah Yesu

Markus 6.1-6; Luka 4.16-30

⁵³ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha mətsikatay dzeke neheye

aye na, a ye abəra ka təv eye niye. ⁵⁴ A ye a Nazaret, gəma nakə a gəl mə dəma aye. Mə dəma na, a ye a gay i maɖuwule me. A ye naha a pa bo ka matətikatay wu a ndo hay. A gatay a ndo neheye tebiye mə dəma aye hərbaəbəkka. Tə gwadawa: «A hutaw metsehe nakay na, mənɣay? Maa vəlay gədan ka mäge masuwayan neheye na, way? ⁵⁵ Nənɣeye na, wawa i Mari ada bəba nɣay na, ndo matsətsede mayako bəɖa? Malamar nɣay hay na, Yakuba, Yusufa, Simon ada Yuda bəɖa? ⁵⁶ Ada malamar nɣay dem eye hay nəteye andaya mə walaŋ kway bəɖa? Maa vəlay gədan nakay tebiye na, way?» ⁵⁷ Yawa, hərwi wu neheye tebiye aye, ndo i gəma niye hay ta kərah mədzal ha ka Yesu.

Yesu a gwadatay: «Ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, ndo hay ta təma na ada tə dəslay ha gər kwa mənɣay. Ane tuk na, ma gəma nɣay nakə tə wa mə dəma ada mə gay nɣay na, ta rəhay ha gər bay.»

⁵⁸ Ma Nazaret na, Yesu kə ge masuwayan haladzay bay hərwi ta dzala ha bay.

14

Məməte i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam

Markus 6.14-29; Luka 3.19-20, 9.7-9

¹ A həlay niye na, Herod nənɣeye bəy ka dala i Galile, a tsəne faya ta tsikiye ka Yesu. ² Herod a gwadatay a

ndo i məsler nɣay hay: «Ndo niye ma giye na, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam. Kə mbəlaw abəra ma mədahaŋ. Hərwi niye nakə a huta gədan ka mäge masuwayan.»

³⁻⁴ Andaya kə ndza haladzay, Herod a zla Herodiyad, nɣwas i malamar nɣay Filip. Hərwi niye, Yuhana a gwadaway: «Ta vəl tsəved məzle nɣwas nakay bay.» Tsa na, Herod a gwadatay a ndo hay tâ gəs na Yuhana, tâ dzawa na ada tâ pa na a danɣay. ⁵ A say a Herod məkəde na Yuhana, ane tuk na, a dzədzaratay a ndo hay, hərwi ndo hay tə dzala Yuhana na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom.

⁶ Pat i magurlom i məwe Herod na, dem i Herodiyad a hats kame i ndo neheye Herod a zalatay a magurlom aye. Məhetse i dem niye a yay a gər a Herod. ⁷ Tsa na, a mbaday a dem niye, a gwaday: «Wu nakə ka tsətsah tebiye na vəlakeye.»

⁸ Dem niye tə ma ha ka bo bazlam ta may nɣay. Tsa na, a ye a gwaday a Herod: «Dəseŋew gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ka bəgəlam.»

⁹ Andza niye na, a yay a gər a bəy bay. Ane tuk na, ba kə mbada kame i ndo neheye mazala eye hay a magurlom aye. A vəl tsəved, tâ ye tâ dəsawaw. ¹⁰ A slər ndo a gay i danɣay, mâ dəsaw gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam. ¹¹ Ndo a ye, a dəsaw gər i Yuhana a pa ahaya ka

bəgəlam. Tə vəlay a dem niye. Dem niye a vəlay a may ɲgay. ¹² Gawla i Yuhana hay tə tsəne na, ti yaw, tə zla ahaya mədahaŋ i Yuhana abəra ma daŋgay tə la na. Tsa na, ti ye tə da ha wu nakə a ge bo aye a Yesu.

Yesu a vəlatay wu mənday a ndo hay gwezem zlam

Markus 6.30-44; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14

¹³ Yesu a tsəne labara niye na, a ye mahəŋgeye tə kwalalaŋ i yam hərwi mede a təv dəreŋ eye abəra ka ndo hay. Ane tuk na, ndo hay ta sər faya. Ti yaw abəra ma wuzlahgəma hay, tə pay bəzay a Yesu. ¹⁴ A ndisl a təv niye na, a mbəzlaw abəra mə kwalalaŋ i yam. A ɲgatatay a ndo hay haladzay na, tə gay mə bo. A mbəl tay ha ndo i dəvats tay neheye tə həl naha aye.

¹⁵ Huwa a ge na, gawla i Yesu hay ta həndzəd ka təv i Yesu, tə gwadəy: «Mazlambar həvad ada təv nakay kəsaf. Gwadətay a ndo hay tâ ye a wuzlahgəma hay hərwi ada tâ ye, tâ səkəməw wu mənday.»

¹⁶ Yesu a mbədətəy faya, a gwadətəy: «Tâ ye bay. Bo kurom eye vəlumatay wu mənday.»

¹⁷ Tə gwadəy: «Makwala an-daya fakwaya kanaŋ na, tapa zlam tə kələf sulo tsiy tuk na, kəkay?»

¹⁸ Yesu a gwadətəy: «Həlumeŋ ahaya.» ¹⁹ Tsa na, a gwadətəy a ndo hay: «Ndzum ka dala!»

Yesu a həl makwala neheye tapa zlam tə kələf sulo aye. A zəba dəre a mbəlom, a gay naha sisə a Mbəlom. A ɲgəna ha makwala niye hay ada a vəlatay a gawla ɲgay hay. Gawla ɲgay hay ta ɲgənatay a ndo hay. ²⁰ Kwa way a nda ka mərəhe. Gawla i Yesu hay tə hayay gər a siye nakə a ləkaw aye na, a rah a gwan kuro gər eye sulo. ²¹ Ndo neheye tə nda makwala niye na, hasləka hay ta giye gwezem zlam. ɲgwas hay ta wawa hay na, ta pasla tay ha bay.

Yesu a ye ka gər i yam tə sik

Markus 6.45-52; Yuhana 6.15-21

²² Kwayaŋŋa Yesu a gatay kutoŋ a gawla ɲgay hay tâ tsal a kwalalaŋ i yam, tâ lahay kame mede a diye i dəlov neŋged həlay nakə bo ɲgay eye ma gwadəteye a ndo hay «Dum kurom» aye. ²³ Ndo hay ti ye wu tay na, Yesu a tsal a tsaholok mahəŋgeye hərwi maduwulay me a Mbəlom. Həvad a ge na, neŋgeye huya ma tsaholok niye.

²⁴ Kwalalaŋ i yam nakə gawla ɲgay hay mə dəma aye, dəreŋ ta dala, wudək wudək ma wuzlah i yam. Mətasl faya ma vəzliye haladzay, a say məme ha kwalalaŋ i yam ta dəba ada yam faya ma bəliye ha kwalalaŋ i yam haladzay. ²⁵ Ta mbəlomda na, Yesu a ye ka təv i gawla ɲgay hay ka gər i yam tə sik. ²⁶ Tə ɲgatəy a Yesu faya ma diye ka təv tay ka gər i yam tə sik na, ta dzədzar haladzay, tə gwad: «Ma giye

na, wu matære ka ndo!» Ta wuda ka bo tã madzædzar eye.*

27 Ane tuk na, Yesu a gwadätay: «Tete kurom! Kã dzædzarum bay. Nakay na, neŋ!»

28 Kwayanŋa Piyer a tsikay naha me, a gwadäy: «Bøy Maduweŋ, kã ge nækar na, vøleŋ tsæved nã ye naha ka tæv yak ka gær i yam tã sik.»

29 Yesu a mbæday faya, a gwadäy: «Dara.»

Tsa na, Piyer a ndohwaw abæra mæ kwalalan i yam, a pa bo ka mede ka gær yam hærwi mædze gær tã Yesu. 30 Ane tuk na, a zæba mætasl faya ma væzliye haladzay na, a dzædzar. A dazlay mændermede a yam. Tsa na, a wuda ka bo: «Bøy Maduweŋ, tæma ga ha tey!»

31 Kwayanŋa, Yesu a bæzay naha hælai a Piyer, a gæs na, a gwadäy: «Mædzal gær yak hala bay. Ka ge ha mædzal gær yak sulo sulo na, hærwi mey?»

32 Tã tsal a kwalalan i yam sulo tay eye. Tsa na, mætasl a ndza dedik, a væzl sa bay. 33 Gawla ŋgay neheye mæ kwalalan i yam aye ta dækway gurmets a Yesu, tã gwadäy: «Nækar na, Wawa i Mbælom dedek!»

Yesu a mbæl tay ha ndo i dævats hay ma gæma i Genesaret

Markus 6.53-56

34 Yesu ta gawla ŋgay hay tã tas abæra ma dælov na, tã ndisl a gæma i Genesaret. 35 Ndo i tæv niye tã sær ha Yesu ki yaw. Ti ye tã tsikatay a ndo hay tebiye Yesu ki yaw. Ndo hay tã tsæne na, tã hælaw ndo i dævats hay tebiye ka tæv i Yesu. 36 Tã gay amboh a Yesu, tã gwadäy: «Ndo i dævats hay tã ye naha tã lamay a me i peteked yak nets na, tsiy.» Tsa na, ndo i dævats neheye ta lamay aye na, ta mbæl tebiye.

15

Kule i bæba tæte hay

Markus 7.1-13

1 Farisa hay ta ndo mædzanŋawa bazlam i Mbælom mapala eye ti yaw abæra ma Zerozelem, ti ye ka tæv i Yesu, tã gwadäy: 2 «Gawla yak hay ta ræhay ha gær a kule i bæba tæte kway hay bay na, hærwi mey? Ahæl nakã ta ndiye daf aye na, tã bara hælai andza i kule i bæba tæte kway hay tæbey na, hærwi mey?»

3 Yesu a mbædatay faya, a gwadätay: «Nækurom, ka ræhumay ha gær a bazlam i Mbælom mapala eye bay hærwi kule i bæba tæte kurom hay na, hærwi mey? 4 Andza niye, Mbælom a gwad: “Ræhay ha gær a bæba yak ta may yak.” A gwad sa: “Ndoweye kã tsaday a bæba ŋgay ta may ŋgay na, kutoŋ tã kæd na a bæd.*” 5 Ane tuk na, nækurom faya ka gwadumateye a

* 14:26 Ndo siye tã pa a mædzal gær tay na, wu matære ka ndo andaya. I tay wu matære ka ndo na, ndo nakã a mæt ada a maw a bæra a walan i ndo hay aye, a ge zluwer. * 15:4 Madayaw abæra mæ Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16 ada Madayaw abæra mæ Ezipt 21.17.

ndo hay: “Ka slumeye faya mægwaɗatay a bəba kurom hay ta may kurom hay: Haɓe na, nəmaa dzəniye kurom. Ane tuk na, nəmaa vəlay ha a Mbəlom. ⁶ Kâ rəhumay ha gər a bəba kurom sa bay.” Andza niye, faya ka mbatumeye ha Derewel i Mbəlom hərwi kule kurom. ⁷ Nəkurom na, ndo i bəbək hay! Ezay ndo mæde ha bazlam i Mbəlom a tsik fakuma na, dedek. A tsik ahəl niye, Mbəlom a gwaɗ:

⁸ “Ndo neheye ta zembedeŋ na, tə bazlam dekdək tsa, dərəv tay na, dərəŋ tə neŋ.

⁹ Nəteye faya ta zembedeŋeye kəriye, ane tuk na, kəriye bəna dedek bay.

Wu nakə faya ta tətikateye a ndo hay aye na, bazlam mapala eye i ndo hay tsa.†”»

Wu nakə ma nasiye ha ndo aye

Markus 7.14-23

¹⁰ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay haladzay, a gwaɗatay: «Pum zləm ada tsənum wu nakay. ¹¹ Maa nas ha ndo na, wu nakə a ye a bazlam aye bay. Ane tuk na, maa nas ha ndo na, wu nakə a yaw abəra mə bazlam aye.»

¹² Gawla i Yesu hay ta həndzəd naha ka təv i Yesu, tə gwaɗay: «Bazlam yak neheye ka tsik aye kə ndalatay a Farisa hay na, ka sər təbədew?»

¹³ Yesu a mbədatay faya, a gwaɗatay: «Dərizl i gərɗaf neheye Bəba ga nakə mə mbəlom a zəv bay aye na, ta ŋgwaɗiye tay ha abəra mə dəma. ¹⁴ Gərurum tay ha, nəteye na, guluf neheye faya ta gəsətay həlay a guluf hay aye. Guluf ma gəseye həlay a guluf neŋgeɗ na, nəteye salamay ta dədiye a bəd.»

¹⁵ Tsa na, Piyer a gwaɗay: «Damay ha dzeke nakay.»

¹⁶ Yesu a gwaɗatay: «Nəkurom dərmaɗ, ka sərurum zuk bay daw? ¹⁷ Wu nakə a ye tə bazlam aye na, ma diye a kutes ada ma deyeweye abəra mə bo na, ka sərurum təbədew? ¹⁸ Ane tuk na, wu nakə a yaw abəra mə bazlam aye na, a yaw mə dərəv ada maa nas ha ndo na, neŋgeye. ¹⁹ Andza niye, maa yaw abəra mə dərəv na, mədzal gər neheye ŋgwalak eye bay aye, məkəde gər i ndo, mäge madama, mede nakə ŋgwalak eye bay aye, mäge məkal, maraw me kame i sariya, maŋgəlay bəzay a ndo hay. ²⁰ Wu nakə ma nasiye ha ndo aye na, neheye anaŋ aye. Ane tuk na, mənde wu mənday ze məbere həlay andza kule i bəba tətə kway na, ma nasiye ha ndo bay.»

Ŋgwas i Kanan wuray a dzala ha ka Yesu

Markus 7.24-30

²¹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse abəra ma təv niye, a ye ka dala i Tir ada a

† 15:9 Ezay 29.13. ‡ 15:22 Ŋgwas nakay na, dem i Yahuda hay bay. Məzele Kanan na, tə zalawatay ha na, a ndo neheye mandza eye ma gəma i Tir ta Sidon aye.

Sidonj. ²² Mə dəma na, ɲɣwas i Kanan† wuray a ndzawa ka dala eye niye. Yesu a ndisl naha na, a ye ka təv ɲgay. A pa bo ka mawude, a gwaday: «Bəy Maduweɲ, Wawa i Davit, nâ gaka mə bo təbədew! Dem ga andaya mətagay, məsəfəre nakə ɲɣwalak eye bay aye faya ma geye dəretsətseh haladzay.»
²³ Ane tuk na, Yesu a mbəday faya kwa tsekweɲ bay tebiye.

Gawla ɲgay hay ta həndzəd ka təv ɲgay, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Həhar na ɲɣwas nakay, hərwi faya ma pakw-eye bəzay tə mawude ɲgay neheye.»

²⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Mbəlom a sləra ga ahaya na, hərwi ndo i Israyel hay, nəteye neheye andza təbaɲ mədze eye hay aye.»

²⁵ Ane tuk na, ɲɣwas niye a ye naha, a dəkway gurmets a huvo, a gwaday: «Bəy Maduweɲ, dzəna gal!»

²⁶ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Məzle wu mənday i wawa hay, məkalatay ha a kəra hay na, lele bay.»

²⁷ ɲɣwas niye a gwaday faya: «Bəy Maduweɲ, ka tsik na, dedek. Ane tuk na, tadə ndo i gay faya ma ndiye wu mənday na, kəra hay ta diye ta paliye neheye a kutsaw faya abəra aye.»

²⁸ Tsa na, Yesu a mbəday faya a ɲɣwas niye, a gwaday: «ɲɣwas, mədzal gər yak nakə ka neɲ aye na, haladzay. Wu nakə ka tsətsah aye na, mâ ge

bo andza nakə a saka aye.»
 Kwayanɲa dem ɲgay a mbəl.

Yesu a mbəl tay ha ndo i dəvats hay haladzay

²⁹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse abəra ka təv niye, a ye ka me i dəlov i Galile. A ye naha a tsal a mahəmba. Mə dəma na, a ndza ka dala. ³⁰ Ndo hay haladzay ti ye naha ka təv ɲgay. Tə həlay naha ndo neheye ta dzəgədasla aye, guluf hay, ndo matəra eye, mandək hay ada tə siye i ndo i dəvats hay. Ti ye naha, tə həna tay ha kame i Yesu ada a mbəl tay ha. ³¹ A gatay a ndo hay hərbaəbəkka, hərwi tə ɲgatay a mandək hay faya ta tsikiye me lele, ndo matəra eye hay ta mbəl, ndo neheye ta dzəgədaslawaya aye ti ye lele, guluf hay tə ɲgatay a dəre kwetseh kwetseh. Ndo niye hay tə gwad: «Nəmaa zambadaka a nəkar Mbəlom i Israyel hay!»

Yesu a vəlatay wu mənday a ndo hay gwezem fad

Markus 8.1-10

³² Yesu a zalatay a gawla ɲgay hay, a gwadatay: «Ndo neheye na, tə geɲ mə bo haladzay hərwi anan məhəne mahkar na, nəteye ka təv ga ada wu mənday andaya fataya bay. A seɲ məgwadatay “Dum kurom” ze mənde wu mənday bay. Ta giye bəle ka tsəved.»

³³ Gawla ɲgay hay tə gwaday: «Mə kəsaf nakay na, ka hutakweye wu mənday da məvəlatay a ndo neheye haladzay aye na, mənɲay?»

³⁴ Yesu a gwadatay: «Tapa i makwala andaya fakuma na, nday?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Tasəla. Ada kələf wawa eye hay andaya tsakway dərmak.»

³⁵ Tsa na, Yesu a gwadatay a ndo hay tâ ndza ka dala.

³⁶ Yesu a həl tapa i makwala neheye tasəla aye tə kələf niye hay, a gay naha sisə a Mbəlom. A ngəna ha ada a vəlatay a gawla ngay. Tsa na, gawla ngay hay tə vəlatay a ndo hay.

³⁷ Ndo hay tebiye tə nda ka mərəhe andza nakə a satay aye. Tə hayay gər a siye neheye a ləkaw aye na, a rah a kəteh tasəla. ³⁸ Ndo neheye tə nda wu mənday niye na, hasləka hay nəteye gwezem fađ, ngwas hay ta wawa hay mə dəma bay.

³⁹ Ma dəba eye na, Yesu a gwadatay a ndo hay: «Dum kurom a mətəgay kurom hay tuk.» Nəngəye a tsal a kwalalaŋ i yam, a ye ka dala i Magadan.

16

Farisa hay ta Saduke hay ta tsətsah masuwayaŋ ka Yesu Markus 8.11-21; Luka 12.54-56

¹ Farisa hay ta Saduke hay ta həndzəd ka təv i Yesu. A satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya, tə gwaday: «Gamay masuwayaŋ nakə ma điye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

² Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəkurom ka zəbum ka pat faya ma dədiye na, ka gwadum: “Tədə na, pat ma dəviye lele hərwi mbəlom a zəba ndozza.” ³ Tə mekedə pərik ka ngatumay mbəlom a zəba andza pat na, ka gwadum: “Bəgom na, yam ma piye.” Andza niye ka sərūm mənğəne ha ka bo abəra həlay nakə ma giye tə mazəbe ka mbəlom, ada wu neheye faya ta giye bo anəke aye a say məgwede mey na, ka sərūm bay na, hərwi mey?

⁴ Ndo neheye a həlay nakay na, nəteye sewed eye hay, nəteye ta mbəday dəba a Mbəlom, faya ta tsətsahiye masuwayaŋ. Ane tuk na, ma dəba i masuwayaŋ i Zonas* ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə tə ngatay aye na, ta ngateye a masuwayaŋ mekeleŋ eye bay.»

Tsa na, Yesu a gər tay ha, a ye ngway.

⁵ Yesu ta gawla ngay hay tə tsal a kwalalaŋ i yam, ti ye ka dəlov, tə tas a diye nənged. Ti ye na, ta mətəsa ha gər ta məzle makwala ka həlay. ⁶ Yesu a gwadatay: «Gum metsehe! Tsəpum gər kurom abəra ka gəde i Farisa hay ta Saduke hay.»

⁷ Nəteye tə tsəne andza niye, tə kəd wuway mə walaŋ tay, tə gwad: «A tsik andza niye na, hərwi nakə ka mətəsakwa ha gər ta məzlaw makwala aye.»

⁸ Yesu a sərətay naha ka wu nakə faya ta dzaliye faya aye,

* 16:4 Zəba mə Mata 12.41.

a gwadatay: «Nəkurom na, mədzal gər a kətsakum. Ka kəfəm wuway ka makwala na, hərwi mey? ⁹ Hus anəke ki yakum a mədzal gər kurom zuk bay daw? Makwala tapa zlam, ndo hay gwezem zlam tə nda ada siye ka hayumay gər na, gwanj nday na, a makumaw a gər təbədew? ¹⁰ Ada makwala nakə tapa tasəla, ndo hay gwezem fad tə nda aye na, kə makumaw a gər bədaw? Ka hayumay gər a siye na, kəteh nday? ¹¹ Na gwadəkum: Tsəpəm gər kurom abəra ka gədə i Farisa hay ada i Saduke hay. Na tsikakum ka makwala bay na, ka sərüm təbədew?»

¹² Gawla i Yesu hay tə sər ha tuk Yesu a tsikatay «Tsəpəm gər kurom» na, abəra ka gədə nakə a kwasawa ha wu aye bay. Ane tuk na, ta tsəpiye gər tay na, abəra ka matətike i Farisa hay ta Saduke hay.

Piyer a da ha Yesu neŋgeye Kəriste

Markus 8.27-30; Luka 9.18-21

¹³ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye ka dala i Sezare Filipi. Tə ndisl a dəma na, a tsətsah ka gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Ndo hay tə gwad ka neŋ Wawa i Ndo na, neŋ way?»

¹⁴ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Ndo mekeleŋ eye hay tə gwad nəkar na, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam. Ndo siye hay tə gwad nəkar na, Eliya. Ndo siye hay sa na, tə gwad nəkar Zeremi kəgəbay nəkar nəte mə walaŋ i siye

i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay.»

¹⁵ Yesu a gwadatay: «Ada nəkurom ka gwadum i kurom, neŋ na, way?»

¹⁶ Simoŋ Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Nəkar na, Kəriste, Wawa i Mbəlom nakə ta sifa aye.»

¹⁷ Yesu a gwaday: «Məŋgweŋe ka gər yak Simoŋ wawa i Zonas hərwi maa daka ha dedek nakay na, ndo zezeŋ bay. Ane tuk na, maa daka ha na, Bəba ga mə mbəlom. ¹⁸ Neŋ faya na gwadakeye: Nəkar na, Piyer, andza məgwede pələd. Na hayay gər a ndo ga hay na, ka pələd eye nakay andza pələd nakə ta dəzliye faya gay aye. Gədaŋ i mədahan ma sliye məgatay wuray kwa tsekweŋ bay. ¹⁹ Na vəlakeye kəle i mahəndəke məged i Bəy i Mbəlom. Wu nakə ka kərah ka məndzibəra aye na, ta kərahiye mə mbəlom. Wu nakə ka təma ka məndzibəra aye na, ta təmiye mə mbəlom.»

²⁰ Tsa na, Yesu a gatay me a gawla ŋgay hay lele, a gwadatay: «Neŋ na, Kəriste, kə tsikumay a ndəray bay.»

Yesu a da ha məməte ŋgay ta məmbəlaw ŋgay abəra ma mədahan

Markus 8.31-33; Luka 9.22

²¹ Yesu a dazlay mədatay ha a gawla ŋgay hay parakka, a gwadatay: «Kutoŋ na diye a Zerozelem ada madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu

a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta seŋeye dəretsətseh. Ta kədiye ga ada məhəne sulo mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

²² Piyer a zalay a Yesu kətsah mahəŋgeye, a gay me, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, Mbəlom m̄a tsəpa kar. Ta dedek wuray ma gakeye bay.»

²³ Ane tuk na, Yesu a mbəda me, a gwaday a Piyer: «Do abəra ka təv ga! Do a dəba, nəkar na, Fakalaw. Faya ka ŋgiye fagaya balay. Ka dzala gər andza Mbəlom bay, ka dzala gər na, andza i ndo zezeŋ.»

Məpay bəzay a Yesu na, kəkay?

Markus 8.34–9.1; Luka 9.23–27

²⁴ Yesu a gwadətay a gawla ŋgay haysa: «A say a ndoweje məpeŋ bəzay na, m̄a gər ha wu nakə a say a dərev ŋgay aye. M̄a zla mayako mazləmbada eye ada m̄a peŋ bəzay.† ²⁵ Andza niye, ndo nakə a say mətəme ha məsəfəre ŋgay aye na, ma dziye ha dūh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfəre ŋgay hərwi ga aye na, ma hutie na dūh.

²⁶ Tadə ndoweje kə huta zlele i məndzibəra tebiye a neŋgeye, ane tuk na, kə dze ha məsəfəre ŋgay na, ŋgama eye na, mey? Wu andaya nakə ndo ma sliye

mambəda ahaya məsəfəre ŋgay na, mey? ²⁷ Neŋ Wawa i Ndo na deyeweje ta gawla i Mbəlom hay ma məzlaḅ i Bəba ga. Na yaw na, na vəleye kwa a way wu i madagər ŋgay andza məsler ŋgay neheye a ge aye. ²⁸ Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha na, ndo siye hay mə walaŋ kurom neheje anəke kanaŋ aye na, ta mətiye zuk bay, ta ŋgeteŋeye a neŋ Wawa i Ndo, na deyeweje andza bəy təday.»

17

Bo i Yesu a mbəda

Markus 9.2–13; Luka 9.28–36

¹ Ma dəba i məhəne məkwa na, Yesu a zla Piyer, Yakuba ada Yuhana malamar i Yakuba. A ye tay ha a gər i mahəmba zəbol eye, dərəŋ abəra ta ndo hay. ² Mə dəma na, Yesu a mbəda ka dərə tay. Dərə ŋgay a dəv andza pat, ada peteked ŋgay hay ta təra herre kudəkudək a dəv dzaydzay. ³ Kwayaŋŋa gawla i Yesu neheje mahkar aye tə ŋgatətay a Musa ta Eliya nəteye faya ta tsikiye me tə Yesu.

⁴ Tsa na, Piyer a gwaday a Yesu: «Bəy Maduweŋ, lele na, ndzakwa kanaŋ. Tadə a saka na, na kəruwakumeye madzawadzawa mahkar, nəte i yak, nəte i Musa ada nəte i Eliya.»

⁵ Ahəl nakə Piyer faya ma tsikiye me mba aye na, pazlay herre a mbəzlaw fataya. Ma pazlay niye na, mətsike

† 16:24 Zəba mə Mata 10.38.

me a tsənew abəra mə dəma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na wuda na haladzay. Na ŋgwasə tə neŋgeye. Pumay zləm a wu nakə ma tsikakumeye.»

⁶ Gawla i Yesu neheye mahkar aye tə tsəne andza niye na, tə dəf dəbuz dəbuz da'ar ka dala. Zluwer a gatay haladzay. ⁷ Yesu a həndzəd naha ka təv tay, a tətəl fataya ada a gwadətay: «Lətsum! Zluwer mâ gakum bay.» ⁸ Gawla i Yesu niye hay tə zla gər ka mbəlom, ta zəba dərə, tə ŋgatay na, a Yesu mahəŋgeye.

⁹ Ahəl nakə faya ta mbəzlaweye abəra mə mahəmba aye na, Yesu a gwadətay: «Wu nakə ka ŋgatumay aye na, kâ tsikumay a ndəray bay hus a pat nakə neŋ Wawa i Ndo na lətseweye abəra ma mədahaŋ aye.»

¹⁰ Tsa na, gawla ŋgay hay ta tsətsah faya, tə gwadətay: «Ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad na, Eliya ma lahaweye madayaw təday na, hərwi mey?»

¹¹ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Dədək, Eliya ma deyeweye ma lambadiye tay ha wu hay tebiye. ¹² Ane tuk na, neŋ faya na tsikakumeye, Eliya na, 6a ki yaw. Ndo hay ta sər na bay. Ta gay wu nakə a satay aye. Nətəye ta geŋeye dərətsətseh a neŋ Wawa i Ndo andza niye dərma.»

¹³ Gawla ŋgay hay tə tsəne i tay na, Yesu a tsikatay ka Yuhana madzəhu6e ndo a yam.

Yesu a mbəl ha wawa nakə mahorvov a gay aye

Markus 9.14-29; Luka 9.37-43

¹⁴ Yesu ta gawla ŋgay tə ndislew ka təv i ndo hay na, ndo wuray a həndzəd ka təv i Yesu, a ye naha a dəkway gurmets kame ŋgay. ¹⁵ Ada a gwadətay: «Bəy Maduweŋ, wawa ga a gaka mə bo təbədew? Mahorvov a gay, faya ma geye dərətsətseh haladzay. A kalawa ha a ako kəgəbay a yam. ¹⁶ Na zlatayaw a gawla yak hay, ane tuk na, tə sla faya məmbəle ha bay.»

¹⁷ Yesu a gwad: «Nəkurom neheye anəke, ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye. Na ndziye ka təv kurom na, hadzəgay? Na zliye ŋgatay hərwi kurom məndze hadzəgay? Ahe! Zluweŋ ahaya wawa eye kənaŋ!»

¹⁸ Tə zlay naha wawa niye. Yesu a gay me a məsəfərə nakə ŋgwalak eye bay aye. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i wawa niye. Kwayaŋŋa wawa niye a mbəl.

¹⁹ Ahəl nakə Yesu ta gawla ŋgay hay, nətəye mahətəye na, gawla ŋgay hay ta həndzəd naha ka təv ŋgay, tə gwadətay: «Ada nəmay na, nəmaa sla faya mahəhere məsəfərə nakay təbey na, hərwi mey?»

²⁰ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Hərwi nakə ka dzalum ha ka neŋ haladzay bay aye. Neŋ faya na tsikakumeye, sərūm ha tadə məpe mədzal gər kurom mâ ge tsekweŋ andza wur i 6əzaŋ

na, ka slumeye mægwaɗay a mahamba nakay: «Lətse abəra kanan, do kataday.» Ma lətsiye, ma diye. Wuray kwa tsekweŋ ma dakumeye me bay. [²¹ Ada slala i məsəfəre nakay ma ndohwaweye andza niye tsa bay. Ma ndohwaweye na, ma rəzlay a gər tə maɗuwule me ada ta daliyam.]»

Yesu a da ha masulo eye məmāte ŋgay ta mələtsew ŋgay abəra ma mədahaŋ

Markus 9.30-32; Luka 9.43-45

²² Pat wuray na, Yesu ta gawla ŋgay hay, nəteye mahaya gər eye ma Galile. Yesu a gwadatay: «Neŋ Wawa i Ndo na, ta gəsiye ga, ta vəlateye ga ha a həlay a ndo hay. ²³ Ta kədiye ga mədahaŋ eye, ada ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.» Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, a ndalatay haladzay.

Məvəle dzaŋgal i gay məvəlay wu a Mbəlom

²⁴ Ahəl nakə Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a Kafer-nahum aye na, ndo neheye tə hayaway gər a dzaŋgal i gay məvəlay wu a Mbəlom aye, ta həndzəd ka təv i Piyer, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Miter kurom na, ma vəliye dzaŋgal i gay məvəlay wu a mbəlom təbədew?»

²⁵ Piyer a mbədatay faya, a gwadatay: «Ma vəliye.»

Tsa na, Piyer a ye a gay. A ye naha kwayaŋŋa Yesu a lah mətsikay me, a gwaday:

«Simon, ka dzala mə gər yak na, kəkay? Bəy i məndzibəra ma hutiyə dzaŋgal tə wu nakə tə bar məvəle aye na, mə həlay i way? Mə həlay i ndo i dala eye niye hay tsukufu mə həlay i bərakəzaŋ hay daw?»

²⁶ Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Bərakəzaŋ hay.»

Yesu a gwaday: «Ndo i dala eye niye hay ta vəliye bay.

²⁷ Ane tuk na, vəlamatay bəna ma ndalateye. Hərwi niye zla wu mægəse kələf yak, do ka me i dəlov. Ka ye na, kal a dəma wu mægəse kələf. Kələf nakə a lah faya aye na, gəs na ada kâ həndəkay ha bazlam. Ka hutiyə kwar i suloy nəte mə dəma, zla ahaya ada kâ vəlamatay dzaŋgal may.»

18

Mata təre bagwar eye ma Bəy i Mbəlom na, way?

Markus 9.33-37,42; Luka 9.46-48

¹ A həlay niye na, gawla i Yesu hay ta həndzəd ka təv i Yesu, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Mata təre bagwar eye ma Bəy i Mbəlom na, way?»

² Yesu a tsəne andza niye na, a zalay a wawa, a lətse ha a wuzlah tay, ³ tsa na, a gwadatay: «Neŋ faya na tsikakumeye: Sərum ha na, tadə ka mbədum ha mede kurom, ka tərūm andza wawa nakay bay na, ka deyumeye a Bəy i Mbəlom bay. ⁴ Tadə ndoweye ka təra ha bo ŋgay wawa eye andza wawa nakay na, ma təriye bagwar eye ma Bəy

i Mbəlom. ⁵ Ada ndoweye ka təma na wawa nakay lele andza wawa nakay anaŋ eye hərwi nakə a wuɗa ga aye na, a təma na neŋ. ⁶ Ndoweye ka səpat ndo nəte mə walaŋ i wawa neheye tə dzala ha ka neŋ aye a mezeleme na, ŋgama tã ɓaray madiz i kwar a ɗay ada tã kal ha a huɗ i bəlay.»

Masəpete

Markus 9.43-48; Luka 17.1-2

⁷ Yesu a gwadətay sa: «Dəretsətseh ka gər i ndo i məndzibəra neheye faya ta səpatiye tay ha ndo hay a mezeleme aye. Ta dedek, wu niye hay na, ma giye andaya huya. Ane tuk na, dərɛtsətseh ka gər i ndo nakə ma səpatiye ndo a mezeleme aye. ⁸ Tadə həlay yak kəgəbay sik yak ma diye kar ha a mezeleme na, dəs tay ha ada kuts tay ha dərəŋ tə nəkar. Ŋgama mede a sifa tə həlay yak nəte kəgəbay tə sik yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə ma mbatiye ɗaɗa bay tə həlay yak sulo kəgəbay tə sik yak sulo aye. ⁹ Tadə ɗəre yak ma diye kar ha a mezeleme na, ŋgwad na ada kã kal ha dərəŋ tə nəkar. Ŋgama mede a sifa tə ɗəre yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə ɗaɗa ma mbatiye bay tə ɗəre yak sulo aye.»

Dzeke i tɓaŋ nakə a dze aye

¹⁰ Yesu a gwadətay sa: «Gum metsehe! Kã zəbum ka ndo neheye makətsa eye hay aye

andza wu kəriye bay. Neŋ faya na gwadəkumeye, gawla i Mbəlom tay hay nətəye andaya pat pat ka təv i Bəba ga mə mbəlom. [¹¹ Hərwi neŋ Wawa i Ndo na yaw hərwi mətəme tay ha ndo neheye ta dze aye.]»

¹² A gwadətay sa: «Nəkurom ka dzalum na, kəkay? Tadə ndo tɓaŋ ŋgay andaya temerre, ada nəte mə walaŋ i tɓaŋ niye a dze na, ma gəriye ha kuro kuro tsid gər eye tsid mə mahamba, ma diye mapəla ahaya nakə a dze aye. ¹³ Neŋ faya na tsikakumeye: Tadə kə huta na na, ɗərev ŋgay ma ŋgwasiye haladzay hərwi tɓaŋ niye nəte aye a ze neheye kuro kuro tsid gər eye tsid ta dze təbey aye. ¹⁴ Andza niye dərɛmak, Bəba kurom nakə mə mbəlom aye a say na, ndəray kway nəte mə walaŋ i ndo neheye makətsa eye mã dze bay.»

Malamar yak kə gaka mənese na, ka giye na, kəkay?

¹⁵ Yesu a gwadətay sa: «Tadə malamar yak kə gaka mənese na, do ka təv ŋgay tsikay faya ahəl nakə nəkurom sulo tə neŋgeye aye. Tadə ka təma bazlam yak na, kə təma ha abəra mə mezeleme. ¹⁶ Tadə ka təma bazlam yak bay na, dum ka təv ŋgay ta ndo nəte kəgəbay ta ndo sulo. Andza niye, maŋgəne ha sariya na, ta ndo hay sulo kəgəbay ndo hay mahkar.* ¹⁷ Ane tuk na, ka təma bazlam kurom

* 18:16 Bazlam mapala eye masulo eye 19.15.

bay na, tsikatay a ndo mæpe mædzal gær hay ka neŋ. Ka kərah bazlam i ndo mæpe mædzal gær hay ka Kəriste na, gær ha zəba faya andza ndo nakə a sər Mbəlom bay aye kəgəbay andza ndo mat-sekele dzaŋgal.

¹⁸ «Neŋ faya na gwadəkumeyen Sərum ha na, wu neh-eye tebiye ka kərahum ka mændzibəra aye na, ta kərahiye mə mbəlom dərma. Wu neh-eye tebiye ka təmum ka mændzibəra aye na, ta təmiye mə mbəlom dərma.

¹⁹ «Neŋ faya na gwadəkumeyen sa: Sərum ha na, tadə ndo hay sulo ka mændzibəra ta dzapa ayaw ka wu nakə ta tsətsahiye tə maduwule me aye na, Bəba ga mə mbəlom ma vəlateye wu nakə ta tsətsah aye. ²⁰ Hərwi ndo sulo kəgəbay mahkar ta haya gær ka maduwulay me a Mbəlom ta məzele ga na, neŋ andaya mə walaŋ tay.»

Dzeke i ndo nakə a kərah mæpəsay ha mənese a ndo aye

²¹ Piyer a həndzəd ka təv i Yesu, a tsətsah faya, a gwadəy: «Bəy Maduweŋ, tadə malamar ga kə geŋ mənese na, na pəsay ha sik nday? Madzəga tasəla daw?»

²² Yesu a gwadəy: «Na gwadakeye madzəga tasəla bay, ane tuk na, sik kuro kuro tasəla madzəga tasəla.

²³ «Hərwi niye, Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo ta bəy wuray a say matsətsehe gwedere ŋgay ka ndo mæge mæsler ŋgay hay. ²⁴ A dazlay a

mæsler na, tə gəsay naha ndo i mæsler ŋgay gwedere ŋgay faya suloy maliyoŋ haladzay a pasla bo bay. ²⁵ Ndo niye na, wuray ŋgay andaya məheme ha gwedere niye bay. Bəy niye a gwadə ma səkəmiye ha andza beke, neŋgeye, ŋgwas ŋgay, wawa ŋgay hay tə wu ŋgay tebiye hərwi məheme ha gwedere ŋgay. ²⁶ Ndo mæge mæsler ŋgay niye a dəkway gurmets, a gay amboh, a gwadəy: «Amboh, zleŋ ŋgatay, na hamakeye suloy tebiye.» ²⁷ Tsa na, a gay mə bo a bəy niye, a gəray ha gwedere niye ada a gær ha a ye ŋgway.

²⁸ «Ndo mæge mæsler niye a ndohwaw abəra na, tə dzəgər ta mandala ŋgay nakə tə gawa mæsler salamay aye. Gwedere ŋgay andaya ka mandala ŋgay niye kwar i suloy temerre. A gəs na ndo niye məmbərlew keenjek, a gwadəy: «Hemeŋ gwedere ga!» ²⁹ Mandala ŋgay niye a dəkway gurmets, a gay amboh, a gwadəy: «Zleŋ ŋgatay, na hamakeye.» ³⁰ Ndo mæge mæsler niye a kərah. A gəs mandala ŋgay niye a kal ha a danɣay. Ma ndziye mə dəma hus a pat nakə kə hamay gwedere ŋgay aye. ³¹ Siye i ndo mæge mæsler i bəy niye tə ŋgatay a wu nakə a ge bo aye na, a ndalatay. Ti ye mata təkəray a ndo i gay tay.

³² «Ndo i gay tay a tsəne andza niye na, a zalay a ndo mæge mæsler ŋgay niye. A yaw na, a gwadəy: «Nəkar na, ŋgwalak i ndo bay. Na gəraka

ha gwedere ga tebiye hærwi nakə ka geŋ amboh aye. ³³ Nəkar dərmak na, mandala yak mâ gaka mə bo andza nakə nəkar ka geŋ mə bo aye dərmak.” ³⁴ A ndalay a ndo i gay tay haladzay. Tsa na, a slər ndo mäge mæsler ŋgay niye a daŋgay hærwi mægay dəretsətseh. Ma həbiye hus kə hama gwedere ka bo bəra tebiye.»

³⁵ Yesu a gwadətay: «Tadə kwa way kə pəsay ha mənese a malamar ŋgay peteh abəra mə dərev bay na, Bəba ga mə mbəlom ma giye kurom ha andza niye dərmak.»

19

Bazlam i Yesu ka gər i mahəhere ŋgwas

Markus 10.1-12

¹ Yesu a ndəv ha bazlam ŋgay niye hay na, a lətse abəra ka dala i Galile, a ye ka dala i Yahuda a diye nenğed i magayam i Yurdum. ² Ndo hay mbərzəzza haladzay ta zəŋgal na. A mbəl tay ha ndo hay abəra ma dəvats tay hay.

³ Farisa hay ta həndzəd ka təv i Yesu. A satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved ka mahəhere ŋgwas hærwi kwa i wu waray waray dəw?»

⁴ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Ka dzaŋgum wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye təbədew? Ka madazlay na,

Mbəlom a ge hasləka ada ŋgwas, ⁵ ada a gwad: «Hærwi niye hasləka ma gəriye ha bəba ŋgay ta may ŋgay, ta ndziye ta ŋgwas ŋgay. Ada nəteye ta təriye na, bo nəte.†» ⁶ Andza niye, nəteye sulo sa bay, ane tuk na, andza ndo nəte.» Yesu a gwadətay sa: «Ndo zezeŋ mâ ŋgəna ha wu nakə Mbəlom a dzapa ha aye bay.»

⁷ Farisa hay tə gwadəy: «Musa a gwad hasləka ma ta həhariye na ŋgwas ŋgay na, mâ watsay derewel i mahəhere a həlay a ŋgwas ŋgay. Ada a tsik andza niye na, hærwi mey?»

⁸ Yesu a mbədətay fay, a gwadətay: «Musa a vəlakum tsəved ka mahəhere ŋgwas kurom hay na, hærwi dərev kurom makula eye toŋgwa toŋgwa. Ane tuk na, ka madazlay na, andza niye bay. ⁹ Neŋ faya na tsikakumeye, kwa way ka həhar na ŋgwas ze məndzay a gər ka mäge madama na, ada kə zla a dəma ŋgwas mekeləŋ eye na, kə ge madama.»

¹⁰ Gawla ŋgay hay tə gwadəy: «Tadə bazlam i hasləka ta ŋgwas andza niye na, ŋgama məzle ŋgwas bay.»

¹¹ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Ndo hay tebiye ta sliye faya matəme matətike nakay bay. Ane tuk na, Mbəlom ma vəlatelye gədaŋ a siye hay matəme. ¹² Ndo siye hay tə sla faya məzle ŋgwas bay na, hærwi wu mekeləŋ

* 19:3 Madazlay i wu hay 1.27; 5.2. † 19:5 Madazlay i wu hay 2.24.

eye hay wal wal. Ndo siye hay tã wa tay ha andza niye, bo tay a say ngwas bay. Ndo siye hay na, ta dadak tay ha hãrwi ada tã zla ngwas bay. Siye hay ta zla ngwas bay na, hãrwi Bãy i Mbãlom. Ndo nakã kã sla faya matãme matãtike nakay aye na, mã tãma.»

Yesu a tãma wawa hay

Markus 10.13-16; Luka 18.15-17

¹³Ma dãba eye na, ndo hay tã hãl naha wawa hay ka tãv i Yesu hãrwi ada mã pa fataya hãlay ada mã dũwulay me a Mbãlom hãrwi tay. Ane tuk na, gawla ngay hay tã ngatatay a ndo hay faya ta hãliye naha wawa hay ka tãv i Yesu na, tã gatay me. ¹⁴Yesu a gwadãtay: «Gãrum tay ha wawa hay tã yaw ka tãv ga. Kã hãharum tay ha bay, hãrwi Bãy i Mbãlom mavãla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye.»

¹⁵Yesu a pa hãlay ka wawa niye hay hãrwi mãpe fataya ngama. Tsa na, a ye ngway abãra ka tãv niye.

Gawla zlele eye

Markus 10.17-31; Luka 18.18-30

¹⁶Ndo wuray a yaw ka tãv i Yesu, a tsãtsah, a gwadãy: «Miter, na giye wu ngwalak eye na, mey nakã ada na hutiyẽ sifa nakã ma ndãviye bay aye?»

¹⁷Yesu a mbãday faya, a gwadãy: «Ka tsãtsahiye fagaya wu ka gãr i wu ngwalak eye na, hãrwi mey? Ndo

ngwalak eye na, Mbãlom nãte ngwẽn. Tadã a saka mãhute sifa ka tãv i Mbãlom na, rãhay ha gãr a bazlam ngay mapala eye.»

¹⁸Ndo niye a tsãtsah ka Yesu: «Bazlam mapala eye waray hay?»

Yesu a mbãday faya, a gwadãy: «Kã kãd gãr i ndo bay, kã ge madama bay, kã ge mãkal bay, kã raw me ka ndo kame i sariya bay, ¹⁹rãhatay ha gãr a bãba yak ta may yak. Ada wudã ndo i mãged yak dãrmak andza ka wudã na gãr yak.†»

²⁰Gawla niye a gwadãy a Yesu: «Bazlam neheye mapala eye na rãhay ha gãr tebiye. Maa lãkenjẽw mãge na, sa mey?»

²¹Yesu a gwadãy: «Kã saka matãre ndo ngwalak eye na, do ta sãkãm ha wu yak ada kã ngãnatay suloy aye a ndo mãtawak eye hay. Ka ge andza niye na, ka hutiyẽ zlele mã mbãlom. Tsa na, dara pen bãzay.»

²²Gawla niye a tsãne andza niye na, a ye ngway ta mevel eye hãrwi zlele ngay na, hal-adzay.

²³Yesu a gwadãtay a gawla ngay hay: «Nẽn faya na gwadãkumeyẽ, sãrum ha, mawura bo eye hãrwi ndo i zlele hay mede a Bãy i Mbãlom. ²⁴Ada nẽn faya na gwadãkumeyẽ anañ sa: Tã bãmalã nakã ndo i zlele ma diye a Bãy i Mbãlom aye na,

† 19:19 Madayaw abãra mã Ezipt 20.12-16; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16-20 ada Levitik 19.18.

ɲgama zləgweme mâ ye ta bəd i ləpəre.»

²⁵ Gawla ɲgay hay tə tsəne bazlam ɲgay niye hay andza niye na, a gatay hərɓaɓəkka, tə gwad: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

²⁶ Yesu a zəba fataya, a gwadatay: «Ndəray ma sliye mətəme bay, ane tuk na, Mbəlom na, wuray a zay gədaŋ təbey.»

²⁷ Piyer a mbəday naha faya, a gwaday: «Tsəne! Nəmay anaŋ, nəmaa gər ha wu hay tebiye hərwi məpaka bəzay na, kəkay? Mata ge bo tə nəmay na, mey?»

²⁸ Yesu a gwadatay: «Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha na, neŋ Wawa i Ndo na ndziye ka təv məndze i bəy ta məzlaɓ ma məndzibəra weɗeye. Nəkurom neheye ka pumeŋ bəzay aye, ka ndzumeye ka təv məndze i bəy kuro gər eye sulo dərma hərwi məgatay sariya a gwala i Israyel hay kuro gər eye sulo. ²⁹ Ada ndo neheye tebiye tə gər ha gay tay, malamar tay hasləka eye hay ta malamar tay dem eye hay, bəba tay, may tay, wawa tay hay, guvah tay hay hərwi məzele ga aye na, ta hutiiye a dəma ma ziye madzəga temerre ada ta hutiiye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ³⁰ Mə walaŋ i ndo neheye anəke nəteye ndo i me hay aye na, haladzay ta təriye ndo

i dəba ada mə walaŋ i ndo neheye anəke nəteye ndo i dəba hay aye na, haladzay ta təriye ndo i me.»

20

Dzeke i ndo nakə a həl ndo mäge məsler hay a guvah ɲgay aye

¹ «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay mekedə pərik hərwi məpəle ndo mäge məsler hay a guvah ɲgay. ² Tə ge tsakala i məfəte hwapat na, kwar i suloy nəte.* ³ Ta bəre tsid i mekedə na, a ye sa. A ye a ndzatay a gər a siye hay faya ta giye məsler bay, nəteye malətsa eye kəriye.

⁴ A gwadatay: «Nəkurom dərma dum fətumeŋ guvah ga, na vələkumeye wu i madagər kurom lele.» ⁵ Ndo niye hay tə tsəne andza niye na, ti ye a guvah ɲgay niye. Ndo niye a ye məpəle ndo i məsler hay ta məgərhapat, ada ta bəre məhkar i huwa a ge andza niye sa. ⁶ Ta bəre zləm na, a ye sa. A ye a huta ndo hay nəteye malətsa eye. A tsətsah fataya, a gwadatay: «Nəkurom mandza eye kanaŋ hwapat ze mäge məsler na, hərwi mey?» ⁷ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Hərwi ndəray kə həl may a məsler bay.» A gwadatay: «Nəkurom dərma dumara, dum a guvah ga.»

⁸ «Huwa a ge na, ndo i guvah a zalay a ndo mələvay gər a

* **20:2** A həlay i Yesu na, kwar i suloy nəte na, a sla məvəle merəɓe i ndo nakə a ge məsler hwapat aye.

məsler ŋgay, a gwaday: “Zalalay a ndo mäge məsler hay, vəlatay wu i madagər tay. Dazlay ta ndo neheye na həl tay duk aye ada kâ ndəv ha ta ndo neheye na lah məhəle tay kurre aye.”⁹ Ndo neheye ta dazlay a məsler ta bəre zləm i huwa aye na, ti ye naha kwa way a təma kwar i suloy nətə.¹⁰ Ndo neheye ta dazlay kurre aye ti yaw. Tə dzala mə gər tay na, ta təmiye ma ziye i ndo neheye. Ane tuk na, tə vəlatay kwa way kwar i suloy nətə.¹¹ Ta təma na, ta guŋguz ka ndo i guvah,¹² tə gwad: “Ndo neheye ti yaw ma dəba may aye, tə ge məsler na, bəre nətə tsa tuk na, ada ka vəlamay wu madagər may andza i tay na, kəkay? Nəmay na, nəmaa sa dəretsətseh mə pat hwapat ada nəmaa səmay naha a merəbe.”¹³ Ndo i guvah niye a mbəday faya a ndo nətə mə walaŋ tay, a gwaday: “Dzam ga, na gaka mənese bay. Ka gama tsakala i mäge məsler pat eye nətə na, kwar i suloy nətə bədaw?”¹⁴ Zla wu i madagər, do. A seŋ na vəliye a ndo nakə a yaw ma dəba yak andza nakə na vəlaka aye dərmak.¹⁵ Neŋ na, tsəved ga andaya mäge wu nakə a seŋ aye ta suloy ga. Kəgəbay nəkar na, sələk eye hərwi nakə neŋ ŋgwalak i ndo aye daw?”¹⁶ Andza niye, ndo i dəba hay ta təriye ndo i me hay, ndo i me hay ta təriye ndo i dəba hay.»

Yesu a da ha məmətə ŋgay ta mələtsew ŋgay abəra ma

mədahaŋ sa

Markus 10.32-34; Luka 18.31-34

¹⁷ Ahəl nakə Yesu faya ma diye a Zerozelem aye na, a həl gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo təv tay wal. Nətəye faya ta diye ka tsəved na, a gwadatay:¹⁸ «Tsənum, anəke na, faya ka deyekweye a Zerozelem. Mə dəma na, neŋ Wawa i Ndo ta vəlateye ga ha a həlay a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada a ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye. Ta geŋeye sariya i məkəde,¹⁹ ada ta vəlateye ga ha a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ta ŋgweseŋeye dəla abəra mə gər, ta ndəbiye ga ta mandalaəba. Ta dariye ga ka mayako mazləmbada eye. Ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

Matsətsehe i may i Yakuba ta Yuhana

Markus 10.35-45

²⁰ Ma dəba eye na, ŋgwas i Dzebede a ye ka təv i Yesu ta wawa ŋgay hay. A ye naha a dəkw gurmets kame i Yesu hərwi matsətsehe faya wu.²¹ Yesu a gwaday: «A saka mey?»

A mbəday faya a Yesu, a gwaday: «Na tsətsah fakaya na, aza ahəl nakə ka ndza a bəy yak aye na, vəlatay tsəved a wawa ga neheye sulo aye tā ndza ka təv yak, nətə ta diye i həlay i mənday ada neŋged ta diye i həlay i gula yak tey.»

22 Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Ka sərūm wu nakə ka tsətsahumeye aye bay. Ka slumeye faya məse dəretsətseh nakə na siye aye daw?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa sliye faya.»

23 Yesu a gwadatay: «Dədək, ka sumeye dəretsətseh andza neŋ nakə na siye dəretsətseh aye. Ane tuk na, məndze ta diye i həlay i mənday ga kəgəbay ta diye i həlay i gula ga na, mata tsike na, neŋ bay. Təv məndze niye na, i ndo neheye Bəba ga a ləvatay ha bo aye wu tay.»

24 Siye i gawla i Yesu hay kuro, tə tsəne bazlam niye na, tə ge mevel ka gawla i Yesu neheye sulo ta malamar ŋgay aye.

25 Yesu a zalatay tebiye ka təv ŋgay, a gwadatay: «Nəkurom ka sərūm ha na, bəy bagwar eye ka məndzibəra faya ta ləviye ndo hay ta gədan ada ndo bagwar eye hay ta bərakkiye ha gədan tay ka siye i ndo hay.

26 Ane tuk na, m̄a ge andza niye mə walaŋ kurom bay. Duh na, kə ge ndəray mə walaŋ kurom a say matəre bagwar eye na, m̄a təra ndo i məsler kurom.

27 Kə ge ndəray mə walaŋ kurom a say matəre ndo i me na, m̄a təra beke kurom.

28 Andza niye, neŋ Wawa i Ndo na yaw na, hərwi ada ndo hay t̄a geŋ məsler bay. Na yaw d̄uh na, hərwi məgatay məsler a ndo hay ada məvəle ha məsəfəre ga hərwi məmbəle tay ha ndo hay haladzay.»

Yesu a mbəl tay ha guluf hay sulo

Markus 10.46-52; Luka 18.35-43

29 Ahəl nakə Yesu ta gawla ŋgay hay ti yaw abəra ma Zeriko aye na, ndo hay haladzay tə payaw bəzay.

30 Guluf hay sulo nəteye mandza eye ka tsakay i tsəved. Tə tsəne Yesu faya ma diye ta tsəved eye niye na, tə pa bo ka mawude, tə gwad: «Bəy Maduweŋ, Wawa i Davit, nəmāa gaka mə bo təbədew?»

31 Ndo hay tə gatay me hərwi ada t̄a ndza d̄ikd̄ik, ane tuk na, tə zaka ha mawude haladzay, tə gwad: «Bəy Maduweŋ, Wawa i Davit, nəmāa gaka mə bo təbədew?»

32 Yesu a lətse, a zalatay, a tsətsah fataya: «A sakum n̄a ge hərwi kurom na, mey?»

33 Ta mbəday faya, tə gwaday: «Bəy Maduweŋ, a samay na, həndəkamay na dərə tey.»

34 Yesu a tsəne andza niye na, tə gay mə bo. A lamay a dərə tay, kwayanŋa ndo neheye sulo aye tə ŋgatay a dərə. Tsa na, tə pay bəzay a Yesu.

21

Yesu a fələkwa a Zerozelem
Markus 11.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19

1 Yesu ta gawla ŋgay hay, nəteye mazlambar bəse ta Zerozelem na, tə ndisl a gəma i Betifadze ka Mahəmba i Tetədöz. Yesu a slər gawla ŋgay sulo kame, a gwadatay:

2 «Dum naha a gəma nakə

kame kurom aye. Ka ndislum naha na, ka ndzumeye a gər a zuŋgo ta wawa ŋgay maɓara eye. Pəluma tay ahaya ada kâ yumenja tay ahaya. ³ Tadə ta tsikakum wuray na, mbəɗumatay faya: “A say a Bəy Maduweŋ.” Tsa na, ta gəriye kurom ha.»

⁴ Wu nakay a ge bo na, andza i ndo mæde ha bazlam i Mbəlom nakə a tsik aye, a gwad:

⁵ «Gwadumatay a ndo neheye ma gəma i Zerozelem aye:

Zəba, bəy yak faya ma diye naha ka təv yak!

Neŋgeye maləba eye, neŋgeye mandza eye ka zuŋgo ada ka zuŋgo wawa eye.*»

⁶ Gawla i Yesu neheye sulo aye, ti ye tə ge andza nakə Yesu a tsikatay aye. ⁷ Ti ye, tə gəsaw zuŋgo niye ta wawa eye salamay. Ti ye ahaya, tə pa fataya peteked hay ada Yesu a ndza faya. ⁸ Ndo hay haladzay mbərzəzza ta fətəl peteked tay hay ka tsaved, siye hay tə həbaw slambah i dərizl i gərdaf hay ta fətəl ka tsaved. ⁹ Ndo neheye kame i Yesu ta ndo neheye ma dəba ŋgay aye na, ta wuda, tə gwad: «Zambadakway a Wawa i Davit! Mbəlom m̄a pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye ta məzele i Bəy Maduweŋ aye. Zambadakway a Mbəlom,

neŋgeye nakə mə mbəlom aye!»

¹⁰ Ahəl nakə Yesu a ndisl a Zerozelem aye na, a gatay a ndo neheye ma wuzlahgəma aye wadəŋ wadəŋ. Ta tsətsah, tə gwad: «Ndo nakay na, way?»

¹¹ Ndo hay ta mbəɗatay faya: «Yesu, ndo mæde ha bazlam i Mbəlom, neŋgeye ndo i Nazaret ka dala i Galile.»

Yesu mə gay i mædəslay ha gər a Mbəlom

Markus 11.15-19; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22

¹² Yesu a ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamətagay i gay i mædəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a həhar tay ha ndo masəkəme wu hay ta ndo neheye ta səkəmiye ha wu hay aye. A pay həlay a tabal i ndo mambəde ha suloy, a mbəzl ha təv mändze i ndo masəkəme ha bodobodo hay.† ¹³ Tsa na, a gwadatay: «Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na: “Ta zaleyeye a gay ga na, gay i maɗuwule me. Ane tuk na, nəkurom ka tərūm ha lar i məkal hay na, kəkay?‡”»

¹⁴ Guluf hay ta ndo matəra eye hay, ti ye ka təv i Yesu a gay i mædəslay ha gər a Mbəlom. Yesu a mbəl tay ha. ¹⁵ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye

* **21:5** Zəba ma Zakari 9.9. † **21:12** Yahuda hay ti yaw ma gəma mekeləŋ eye mata mbəde ha suloy tay. Ma dəba eye, ta sliye masəkəme gənaw hərwī kule ada məvəle dala i dzaŋgal i gay mædəslay gər a Mbəlom. ‡ **21:13** Zəba ma Ezay 56.7 ada Zeremi 7.11.

tə ɲgatay a masuwayaŋ nakə Yesu a ge aye ta mawude i wawa neheye faya ta wudiye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom: «Məzlaḅ mâ ndza ka Wawa i Davit» aye na, wu neheye a ndalatay haladzay. ¹⁶Tə gwad̄ay a Yesu: «Ka tsəne wu nakə wawa neheye faya ta tsikiye bəd̄aw?»

Yesu a mbəd̄atay faya: «Ayaw, na tsəne. Nəkurom na, ka dzaŋgum bazlam nakə mawatsa eye mə Derewel aye d̄ad̄a təbəd̄ew? «A saka nakə wawa hay ada ta wawa neheye faya ta siye wah mba aye t̄a zambadaka.Š»»

¹⁷Tsa na, a gər tay ha, a yaw abəra ma wuzlahgəma, a ye a Betani, a həna mə dəma.

Gurov mawa eye bay

Markus 11.12-14,20-24

¹⁸Təd̄ə eye pərik i meked̄ə, ahəl nakə faya ma maweeye a wuzlahgəma aye na, may a wur faya. ¹⁹A ɲgatay a gurov ka tsakay i tsəved̄. A ye a bəzay i dərizl i gərd̄af niye. Ane tuk na, a ɲgatay na, a slambah dekdek, mawa eye bay. A gwad̄ay a gurov niye: «Ka wiye hohway d̄ad̄a sa bay.» Kwayaŋŋa gurov niye a kula.

²⁰Gawla ɲgay hay tə ɲgatay andza niye, a gatay masuwayaŋ. Tə gwad̄ay a Yesu: «Gurov nakay a kula kwayaŋŋa tsa na, kəkay?»

²¹Yesu a gwad̄atay: «Neŋ faya na tsikakumeye: Sərum ha na, tad̄ə ka dzalum ha ka neŋ ada ka gum hay mədzal

gər kurom gərəŋ gərəŋ bay na, ka slumeye faya məge wu nakə na gay a gurov nakay aye. Kwa a mahamba, ka slumeye məgwad̄ay: «Lətse abəra kanaŋ, ta kal ha bo a bəlay», ada ma giye bo. ²²Tad̄ə ka dzalum ha ka neŋ tə d̄ərev kurom peteh na, ka hutumeye wu nakə ka tsətsahumeye tə mad̄uwule me a Mbəlom aye tebiye.»

Maa vəlay gədan̄ a Yesu na, way?

Markus 11.27-33; Luka 20.1-18

²³Yesu a ye, a fələkwa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha a dazlay a matətikatay. Ahəl nakə faya ma tətikiye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay, ti ye naha ka təv ɲgay. Ta tsətsah faya, tə gwad̄ay: «Ka ge wu neheye na, ta gədan̄ waray? Maa vəlaka gədan̄ aye na, way?»

²⁴Yesu a mbəd̄atay faya, a gwad̄atay: «Neŋ dərma na tsətsahiye fakuma matsətsehe nəte, tad̄ə ka mbəd̄umenew faya na, na ge wu neheye ta gədan̄ waray na, na tsikakumeye. ²⁵Maa slər ha Yuhana madzəhuḅe ndo a yam na, way? Mbəlom tsukudu, ndo hay d̄aw?»

Tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay, tə gwad̄: «Ka mbəd̄akweye faya na, kəkay? Tad̄ə ka gwad̄akway, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwad̄akweye: «Ka dzalum ha bay na, kemey?» ²⁶Ane

tuk na, tadə ka gwadəkway, maa sləraw Yuhana na, ndo hay, dzədzarakwa ta ndo hay hərwi ndo hay tebiye ta dzala ha Yuhana neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom.»²⁷ Hərwi niye ta mbəday faya a Yesu, tə gwaday: «Nəmaa sər bay.»

Yesu a gwadatay: «Neŋ bəbay na ge wu neheye ta gədanj i way na, na tsikakum-eye bay.»

Dzeke i wawa hay sulo

²⁸ Yesu a gwad sa: «Ka dzalum ka dzeke nakay na, kəkay? Ndowneye andaya wawa ŋgay hay sulo. A gwaday a wawa makurre eye: “Wawa ga, do bəgom ta ge məsler ma guvah.”²⁹ Wawa ŋgay a mbəday faya, a gwaday: “Na diye bay.” Məndze tsekweŋ na, a dzala ha ka bazlam ŋgay niye, a ye a guvah. ³⁰ Bəba a ye ka təv i wawa masulo eye a tsikay andza niye sa. Wawa ŋgay a mbəday faya, a gwaday: “Bəba ga, na diye.” Ane tuk na, ki ye bay. ³¹ Mə walaŋ i wawa neheye sulo aye, maa ge wu nakə a say a bəba ŋgay aye na, waray?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Wawa makurre eye.»

Yesu a gwadatay: «Neŋ faya na tsikakumeye, sərur ha ndo matsekele dzaŋgal hay ta ŋgwas neheye tə gawa madama aye ta lahakumeye a Bəy i Mbəlom. ³² Yuhana madzəhuḃe ndo a yam ki yaw kə dakum ha tsəved dedək

eye. Ka dzalum ha faya bay. Duh ndo matsekele dzaŋgal ta ŋgwas neheye tə gawa madama aye ta dzala ha faya. Kwa ka ŋgatumay bəbay na, ka mbədum ha mədzal gər kurom hərwi mədzele ha faya bay.»

Dzeke i ndo neheye ta səkəm guvah hərwi məfəte aye

Markus 12.1-12; Luka 20.9-19

³³ Tsənum dzeke mekeleŋ eye sa: «Ndowneye andaya a dəs guvah. A zəv a dəma dərizl i gərdaf haladzay. Dərizl i gərdaf niye hay na, tə wa hohway. A lawara na ta zled, a ŋgar a dəma təgwad* hərwi maditse a dəma hohway ada a dəzl a dəma gay i matsəpe wu bagwar eye. Ma dəba eye a səkəmatay ha a ndo hay hərwi məve nəte. Tsa na, a ye a gəma mekeleŋ eye dərən.

³⁴ «Həlay i maŋgəle hohway i gərdaf ŋgay niye hay a sla na, a slər ndo i məsler ŋgay hay ka təv i ndo neheye ta səkəm guvah ŋgay aye hərwi ada tā vəlayaw hohway i gərdaf ŋgay hay. ³⁵ Ane tuk na, ndo niye hay, tə ŋgatay na, tə gəs makurre eye tə ndəba na lele. Tə gəs masulo eye, tə kəd na mədahaŋ eye ada tə kəd mamahkar eye tə kwar. ³⁶ Ndo i guvah a slər ndo i məsler mekeleŋ eye hay, nəteye haladzay ta ze neheye kurre aye. Ane tuk na, ndo niye hay tə ge tay andza neheye kurre eye. ³⁷ Ka mandəve ŋgay eye na, a slər wawa ŋgay.

* 21:33 Təv maditse na, tə ŋgar təv andza təgwad hərwi maditse hohway.

A dzala, a gwad: “Wawa ga na, ta rəhay ha gər, ta geye wuray bay.”³⁸ Ane tuk na, ndo niye hay, tə ɲgatay a wawa i ndo i guvah na, tə gwad mə walaɲ tay: “Anaɲ magedze ɲgay nakə ma ta ndiye na guvah ɲgay aye, ki yaw! Takwa, kədakwa na ada guvah nakay ma mətsakweye a nəkway!”³⁹ Ti ye tə gəs wawa niye, ti ye ha dəreɲ ta guvah. Ti ye naha, tə kəd na.»

⁴⁰ Yesu a tsətsah fataya a gwadatay: «Ndo i guvah ki yaw na, ma giye tay ha ndo neheye na, kəkay?»

⁴¹ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Ma kədiye ndo məkədə ndo niye hay abəra mə dəma, ma sakatay naha bay tebiye. Ma həliye a dəma ndo mekeleɲ eye hay ada ta vəleye hohway i gərɗaf ɲgay hay a həlay nakə kə nah aye.»

⁴² Tsa na, Yesu a gwadatay: «Dada ka dzaɲgum wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye təbəfew? A gwad:

“Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə kal ha aye na, matəra kwar lele eye a ze siye i kwar hay na, neɲgeye duh.

Maa gwad kwar niye matəra kwar nakə lele eye hərwi madəzle gay na, Mbəlom.

Niye na, məsler i Mbəlom hərwi kway.†”»

⁴³ Yesu a gwadatay sa: «Neɲ faya na tsikakumeye, nəkurom na, ta zliye fakuma abəra Bəy i Mbəlom ta vəlay

ha a ndo mekeleɲ eye hay neheye faya ta giye wu nakə a say aye.⁴⁴ Kwa way kə dəd ka kwar niye na, ma toliye. Ada kwar niye kə dəd ka ndowe ye na, ma ləgəriye na kərɗik kərɗik andza merebək.»

⁴⁵ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta Farisa hay tə tsəne dzeke i Yesu niye hay na, tə sər a tsik ka nəteye.⁴⁶ Ta pəla tsəved məgəse na. Ane tuk na, ta dzədzaratay a ndo hay hərwi ndo hay tə dzala Yesu na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom.

22

Dzeke i magurlom i məzle dahəlay

Luka 14.15-24

¹ Yesu a tsikatay dzeke mekeleɲ eye sa, a gwadatay:

² «Bəy i Mbəlom a ndzəkɪt bo na, anaɲ andza nakay. Bəy a ge magurlom i mabəzləme gər i dahəlay i wawa ɲgay.

³ A slər gawla ɲgay hay, t̄a ye t̄a zalatayaw a ndo hay t̄a yaw t̄a nda daf i mabəzləme gər i dahəlay. Ane tuk na,

ndo neheye tə zalatay aye na, ta kərah mede.⁴ A slər gawla ɲgay mekeleɲ eye hay sa. A gwadatay: “Dum,

gwadumatay a ndo neheye na zalatay aye na, t̄a yaw. Na da wu mənday anəke, na kəd gəsəɲ i sla ga hay ta neheye magəla eye hay lele aye na

kəd, wu hay maləva bo eye tsiy. Dumara a mənde daf i mabəzləme gər i dahəlay.”

⁵ Ane tuk na, ndo neheye tə zalatay aye na, ta pa zləm

† 21:42 Dames hay 118.22-23.

ka bazlam tay niye bay. Ti ye ka mæge mæsler tay hay. Ndo nenqed a ye a guvah, ndo mekenj eye a ye masækame ha wu ngay hay. ⁶ Ndo siye hay tæ gæs tay hay gawla i ndo niye, tæ gatay dæretsætseh, tæ kæd tay ha mædahanj eye hay.

⁷ «Bæy niye a tsæne andza niye na, a ndalay. A slær sidzew hay, ti ye ka mabæbazl tay ada tæ mædzay ako a gæma tay. ⁸ Tsa na, a gwadatay a ndo i mæsler ngay hay: “Daf i mabæzlæme gær i dahælay mada eye haladzay, ane tuk na, ndo neheye na zalatay aye na, ta sla mænde bay. ⁹ Hærwi niye, dum ka tsæved bagwar eye hay, zalumatayaw a ndo neheye ka ndzumatay a gær aye, tâ yaw ka mænde daf.” ¹⁰ Ndo i mæsler ngay hay ti ye. Ti ye naha tæ hayay gær a ndo neheye tæ ndzatay a gær aye tebiye, ndo ngwalak eye hay ta ndo neheye ngwalak eye bay aye. Gay i magurlom a rah ta ndo hay.

¹¹ «Bæy a fælækwa a gay hærwi mazæbe ka ndo neheye a zalatay aye tuk. A ye naha a ngatay a ndo næte peteked i magurlom i mabæzlæme gær i dahælay andaya faya bay. ¹² A gwaday: “Dzam ga, peteked i magurlom i mabæzlæme gær i dahælay andaya fakaya bay sa na, ka fælækwaw kananj ma kækay?” Ane tuk na, ndo niye ka mbæday faya bay. ¹³ Tsa na, bæy a gwadatay a ndo i mæsler ngay hay: “Dum

naha, dzawumay na hælay tæ sik, kalum ha abæra a lævonj. Mæ dæma na, ta tuwiye tæ mahæpæde zler eye.*”»

¹⁴ Andza niye, Yesu a gwad: «Ndo hay haladzay mazala eye hay, ane tuk na, ndo neheye tæ pala tay ha aye na, næteye haladzay bay.»

Mævæle dzangal a bæy i Roma Markus 12.13-17; Luka 20.20-26

¹⁵ Farisa hay ti ye, tæ haya gær. Tæ ma ha ka bo bazlam mæ walanj tay hærwi mapæle tsæved ma kækay nakæ ta hæliye suwat abæra ka Yesu tæ matsætsehe faya abæra bazlam aye. ¹⁶ Ta ndæv ha mæhay gær na, tæ slær siye i ndo hay mæ walanj i gawla tay hay ta siye i ndo i Herod ka tæv i Yesu. Ti ye naha, tæ gwaday: «Miter, næmaa sær ha nækar, ka tsik na, dedek. Nækar faya ka tætikateye a ndo hay dedek ka mede nakæ a say a Mbælom aye. Ka dzædzaray a wu nakæ ndo hay ta dzaliye tæbey ada ka ngæna tay ha ka bo bæra ndo hay tæbey. ¹⁷ Hærwi niye, tsikamay wu nakæ ka dzala faya aye: Bazlam kway mapala eye kæ væl tsæved mævæle dzangal a bæy i Roma tsukudu kæ væl tsæved mævæle bay daw?»

¹⁸ Ane tuk na, Yesu a sær tay naha ka mædzal gær tay nakæ ngwalak eye bay aye. A gwadatay: «A nækurom ndo i bæbærek hay, ka hælumeye fagaya abæra suwat na, hærwi mey? ¹⁹ Ehey bæzumenj ha

* 22:13 Zæba mæ Mata 8.12.

suloy nakə tə vələwa dzaŋgal eye təday.» Tə zlayaw kwar suloy nəte, tə vələy. ²⁰ Tsa na, Yesu a gwadətay: «Mandzəkit bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

²¹ Ta mbəday faya, tə gwadətay: «I bəy i Roma.»

Yesu a gwadətay: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vələmay ha a bəy i Roma ŋway. Wu i Mbəlom na, vələmay ha a Mbəlom ŋway.»

²² Tə tsəne andza niye na, a matay ha hərbaḅəkka. Tə gər ha Yesu, ti ye wu tay.

Matsətsehe ka gər i mələtsew i mədahaŋ hay abəra ma bəḅ

Markus 12.18-27; Luka 20.27-40

²³ Pat eye niye, Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Azlakwa bay Saduke hay na, nəteye tə dzala ha tə gwad: «Ka mət na, mələtsew abəra ma mədahaŋ andaya sa bay.» Ta tsətsah ka Yesu, tə gwadətay: ²⁴ «Miter, Musa a gwad: “Tadə ndoweeye a mət ze məwe wawa na, malamar ŋgay mâ zla madakway i ŋgwas niye. Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye mâ dze bay.†” ²⁵ Ndo hay andaya nəteye tasəla ta malamar hay. Malamar tay makurre eye a zla dahəlay. A mət ze məwe wawa hay, malamar ŋgay masulo eye a zla ŋgwas niye.

²⁶ Malamar ŋgay masulo eye a mət ze məwe wawa dərma. Malamar tay mamahkar a ge

andza niye, nəteye niye tasəla tebiye tə mət ze məwe wawa.

²⁷ Nəteye tebiye tə mət na, ŋgwas a mət dərma. ²⁸ Ada pat nakə mədahaŋ hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, ŋgwas niye ma təriye na, i way? Hərwi nəteye tebiye ta zla ŋgwas niye.»

²⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Faya ka vumay gər a bo kurom hərwi ka sərur wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye bay ada ka sərur gədaŋ i Mbəlom bay. ³⁰ Andza niye, ahəl nakə ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, hasləka hay ta ŋgwas hay ta zliye bo sa bay. Ane tuk na, ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom neheye mə mbəlom aye. ³¹ Ka bazlam i mələtsew abəra ma mədahaŋ na, dādā ka dzaŋgum wu nakə Mbəlom a tsikakum mə Derewel ŋgay aye təbədew? A gwad: ³² “Nəŋ na, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.‡” Mbəlom na, nəŋgeye Mbəlom i mədahaŋ hay bay, nəŋgeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye.»

³³ Ndo neheye tebiye tə tsəne matətike ŋgay niye a tətikatay aye na, a gatay hərbaḅəkka.

Bazlam mapala eye nakə a ze siye hay aye

Markus 12.28-34; Luka 10.25-28

³⁴ Farisa hay tə tsəne Yesu a sla ka Saduke hay tə bazlam

† 22:24 Zəba ma Madazlay i wu hay 38.8; Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-6.

‡ 22:32 Madayaw abəra ma Ezipt 3.6, 15, 16.

na, tə haya gər. ³⁵ Ndo nəte mə walaŋ tay na, neŋgeye ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, a ye ka təv i Yesu, a say məhəle faya abəra suwat. A tsətsah ka Yesu, a gwadəy: ³⁶ «Miter, mə walaŋ i bazlam i Mbəlom mapala eye hay, bagwar eye na, waray?»

³⁷ Yesu a mbədəy faya, a gwadəy: «“Wudā Bəy Maduweŋ Mbəlom yak tə dərev yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, ada tə metsehe yak tebiye.Š” ³⁸ Bazlam mapala eye bagwar eye ada nakə ŋgwalak eye a ze siye hay aye na, anaŋ. ³⁹ Bazlam mapala eye nakə a ze siye hay aye andza makurre eye anaŋ: “Wudā ndo i maged yak andza ka wudā na gər yak.*”

⁴⁰ Bazlam i Musa mapala eye tebiye ada matətike i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom tebiye a dzapa a huđi bazlam neheye mapala eye sulo aye.»

Kəriste ta Davit

Markus 12.35-37; Luka 20.41-44

⁴¹ Yesu a tsətsah bazlam ka Farisa neheye mahaya gər aye, a gwadəy: ⁴² «Ka dzalum ka Kəriste na, kəkay? Neŋgeye wawa i way?»

Tə gwadəy: «Neŋgeye Wawa i Davit.»

⁴³ Yesu a gwadəy: «Ada ma kəkay Davit a ma ha bazlam i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye nakə a tsik ahəl niye, a zalay “Bəy Maduweŋ ga” aye daw? Hərwi Davit a gwad:

⁴⁴ “Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwadəy a Bəy Maduweŋ ga na:

Dara ndza tə həlay i mənday ga

hus a pat nakə neŋ, na piye tay ha ndo mənə dəre hay a huđi sik yak aye.†”

⁴⁵ «Tadə Davit kə zalay a Kəriste “Bəy Maduweŋ” tuk na, ada Kəriste neŋgeye wawa i Davit na, ma kəkay?»

⁴⁶ Mə walaŋ i Farisa niye hay ndəray kwa nəte ka mbədəy ka bazlam ŋgay niye bay. A dazlay pat eye niye, kwa way a dzədzar matsətsehe faya matsətsehe neheye kəriye.

23

Yesu a matay ha mənese a bəy i Yahuda hay

Markus 12.38-39; Luka 11.43,46,20.45-46

¹ Ma dəba eye na, Yesu a gwadəy a ndo hay mahaya gər eye haladzay ta gawla ŋgay hay: ² «Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay məsler tay na, mədatay ha bazlam i Musa mapala eye a ndo hay. ³ Rəhumatay ha gər ada gum wu neheye tebiye faya ta tsikakumeye. Ane tuk na, kâ gum andza nəteye bay, hərwi faya ta giye wu nakə faya ta tsikiye bay. ⁴ Nəteye faya ta hayeye gər a wu neheye tə mba a zla bo bay, faya ta piye ka gər i ndo hay. Ane tuk na, bo tay eye kwa məlamay ta

Š 22:37 Bazlam mapala eye masulo eye 6.5. Dames hay 110.1.

* 22:39 Levitik 19.18. † 22:44

wur hălaj, ta kərah madzəne ndo hay.

⁵ «Məsler tay faya ta giye na, hərwi ada ndo hay tâ zəba faya, tâ gwad nətəye ɲɟwalak eye hay. Mahodok neheye tə mbəkwwa ada tə ɟarawa ka bo aye na, bagwar aye hay. Ta səkahawa ha me i peteked tay ta zəbol.* ⁶ Ma təv nakə ndo hay tə haya gər ka mände wu mənday aye na, ta wudə məndze ka təv nakə ɲɟwalak eye ada mə gay i maduwule me, ta ndziye na, ka təv nakə ndo hay ta ɲɟatəye aye. ⁷ A satay ndo hay tâ tsikatay me mə walaɲ i ndo hay haladzay ada tâ zalatay “Miter” hay.

⁸ «Ane tuk na, nəkurom na, ndəray mâ zalakum ndo “Miter” hay təbey. Hərwi, Miter kurom na, nətə tsa. Nəkurom tebiye na, ta malamar hay. ⁹ Kâ zalumay a ndəray ka məndzibəra nakay “Bəba” bay. Hərwi Bəba kurom na, nətə, neɲgeye mə mbəlom. ¹⁰ Kâ pəlum tâ zalakum “bagwar may hay” bay. Hərwi bagwar kurom na, Kəriste nətə tsa. ¹¹ Ndo nakə bagwar eye mə walaɲ kurom aye na, mâ təra ndo i məsler kurom. ¹² Kwa way kə say matəre bagwar eye kame i ndo hay na, Mbəlom ma təriye ha wawa eye duh. Kwa way ka təra ha gər ɲɟay wawa eye na, Mbəlom ma təriye ha bagwar eye duh.»

Dəretsətseh ka ndo

*mədzanɟawa
bazlam i Musa mapala eye ta
Farisa hay*

Markus 12.40; Luka 11.39-42,44,47-52, 20.47

¹³ «A nəkurom ndo mədzanɟawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, ndo i bəbəkək hay, dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka dərəzlumatay na tsəved mede a Bəy i Mbəlom a ndo hay. Bo kurom eye a sakum mede bay ada ndo neheye a satay mede aye, a sakum məgəre tay ha tâ ye bay.

[¹⁴ «A nəkurom ndo mədzanɟawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, ndo i bəbəkək hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka buwumeye wu abəra ka madakway i ɲɟwas hay. Ka duwulawum me vədvdəd hərwi ada ndo hay tâ gwad nəkurom ndo ɲɟwalak eye hay. Hərwi niye, ta gakumeye sariya kurom na, ma ziye siye i ndo hay, ta sakakumeye naha bay.]

¹⁵ «A nəkurom ndo mədzanɟawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, ndo i bəbəkək hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka həhalumeye ka dala ada ka bəlay hərwi ada ndo hay tâ pakum bəzay. Ka hutum ndo nətə na, ka tərumeye ndo nakə ma hutiyə sariya

* **23:5** Yahuda hay tə mbəkwwa mahodok, tə pawə a dəmə təv mədzenge hay mə Derewel i Mbəlom. Tə ɟarawa ka da'ar, ka hălaj i gula. Tə mawa ahaya bazlam i Mbəlom mapala a gər na, andza niye.

i Mbəlom ma ziye kurom madzəga sulo aye.

¹⁶ «A nəkurom neheye ka tərūm andza guluf hay faya ka lakumeye tay ha ndo hay aye, dəretsətseh ka gər kurom. Faya ka gwadumeye: “Tadə ndoweye kə mbada tə gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom na, andza kə mbada bay, a tsik bazlam mətsike tsa. Ane tuk na, tadə ndoweye kə mbada ta gura i gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom na, kutoŋ ma giye wu nakə a mbada ha aye.” ¹⁷ A nəkurom ndo i matərahəŋ hay, nəkurom guluf eye hay. Wu nakə ŋgwalak eye duh na, mey? Gura tsukudu gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom nakə ma təriye ha gura tsədaŋŋa eye daw? ¹⁸ Faya ka gwadumeye sa: “Tadə ndoweye kə mbada ta təv məvəlay wu a Mbəlom na, andza kə mbada bay, a tsik bazlam mətsike tsa. Ane tuk na, kə mbada tə wu nakə tə vəlay a Mbəlom mapa eye ka təv məvəlay wu a Mbəlom aye na, kutoŋ ma giye wu nakə a mbada ha aye.” ¹⁹ Nəkurom na, guluf eye hay, ŋgwalak eye duh na, mey? Wu nakə tə vəlay a Mbəlom aye tsukudu, kəgəbay təv məvəlay wu a Mbəlom nakə ma təriye ha tsədaŋŋa wu nakə tə vəlay kəriye a Mbəlom aye daw? ²⁰ Hərwi niye, ndoweye kə mbada ta təv məvəlay wu a Mbəlom na, a mbada ta təv məvəlay wu a Mbəlom ada tə wu neheye faya aye tebiye. ²¹ Ndowneye kə mbada tə gay i

mədəslyay ha gər a Mbəlom na, a mbada ta gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom ada ta Mbəlom nakə mandza eye mə dəma aye. ²² Ndowneye kə mbada ta magərmbəlom na, a mbada ta təv mändze i Mbəlom ada ta ndo nakə mandza eye mə dəma aye.

²³ «A nəkurom ndo mədzanŋawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, bəbəkək eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi ka hayumay gər a slambah i ala kurom hay tebiye na, mə kuro na, ka zlawum nəte ka vəlawumay a Mbəlom. Ada ka gərūm ha mäge wu ŋgwalak eye mə bazlam i Mbəlom mapala eye duh na, kəkay? Andza məgwədə mäge wu nakə a ye ka bo mäge aye, mäge wu ŋgwalak eye a ndo hay, məpe mədzal gər ka Mbəlom. Anaŋ wu nakə a ye ka bo mäge aye, ze məgər ha siye bay. ²⁴ Nəkurom ka tərūm na, andza guluf neheye faya ta lakiye tay ha ndo hay aye. Faya ka palumeye madzendzew hay abəra ma yam kurom nakə faya ka sum aye, ane tuk na, ka gərūm ha a dəma zləgweme.

²⁵ «A nəkurom ndo mədzanŋawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, bəbəkək eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi nəkurom faya ka tsakadumeye dəba i gəsiyem ta dəba i sərə lele. Ane tuk na, hud eye maraha eye tə wu neheye ka kəlum

aye ada tɛ wu nakɛ a say a bor i bo kurom aye. ²⁶ A nakurom Farisa neheye ka tarum andza guluf hay aye, tsakadum na hud i gɛsiyem kurom tɛday ada dɛba eye bɛbay ma zɛbiye lele dɛrmak.

²⁷ «A nakurom ndo mɛdzanɟawa bazlam i Mbɛlom mapala eye ta Farisa hay, nakurom bɛbɛrek eye hay. Dɛretsɛtseh ka gɛr kurom hɛrwi nakurom ka ndzakitum bo na, tsɛvay neheye ta lambadɛ tay ha dɛba eye lele, a zɛba kudɛkudɛk. Tɛ le ka dɛre mazɛbe fataya haladzay. Ane tuk na, mɛ hud eye na, maraha eye ta mɛtasl i mɛdahanɟ hay ada tɛ wu neheye maza eye tebiye.

²⁸ Nakurom na, andza niye dɛrmak. Ka dɛre i ndo hay na, ka gwadum nakurom ndo i dedɛk hay. Ane tuk na, mɛ dɛrev kurom na, nakurom maraha eye ta bɛbɛrek ada ta mɛnese.

²⁹ «A nakurom ndo mɛdzanɟawa bazlam i Mbɛlom mapala eye ta Farisa hay, nakurom na, bɛbɛrek eye hay. Dɛretsɛtseh ka gɛr kurom hɛrwi faya ka dɛzlumeye tsɛvay i ndo mɛdɛ ha bazlam i Mbɛlom hay, ada faya ka lambadumeye tsɛvay i ndo neheye tɛ pay bɛzay a Mbɛlom ta dedɛk aye. ³⁰ Ada ka gwadum: “Tadɛ nɛmaa ge andaya a hɛlay i bɛba tɛte may neheye tɛ kɛdawa ndo mɛdɛ ha bazlam i Mbɛlom hay aye na, nɛmaa dzapiye ta nɛteye hɛrwi mɛkɛdɛ tay ha bay.” ³¹ Andza niye, bo kurom eye tɛ gɛr kurom ka

sɛrum ha nakurom wawa i ndo neheye tɛ kɛdɛ tay ha ndo mɛdɛ ha bazlam i Mbɛlom hay aye. ³² Lele, ndɛdikum ka mɛsler i bɛba tɛte kurom huya!

³³ «Nakurom na, dɛdɛ hay, wawa i palas hay! Ka slumeye mɛtɛme abɛra ka sariya i ako nakɛ ma mbatiye bay aye na, kɛkay? ³⁴ Hɛrwi niye, tsɛnum lele: Na slɛrakumeye naha ndo mɛdɛ ha bazlam i Mbɛlom hay, ndo neheye ta tsah aye, ndo neheye ta tɛtikakumeye. Ka kɛdumeye tay ha siye hay, ka darumeye tay ha siye ha ka mayako mazlɛlmbada eye, siye ka ndaɛumeye tay ha ta mandalaɛba mɛ gay i maɛuwule me kurom hay ada siye ka hɛharumeye tay ha ka gɛma ka gɛma. ³⁵ Andza niye, ndo neheye ka kɛdum tay ahɛl niye kɛriye ta ge mɛnese bay aye na, mɛnese eye ma dɛdiye na, ka gɛr kurom. A dazlay ka Abel ndo mɛpay naha faya a Mbɛlom hus ka Zakari wawa i Baraki nakɛ ka kɛdum mɛ walanɟ i tɛv mɛvɛlay wu a Mbɛlom ta tɛv nakɛ tsɛdanɟa eye. ³⁶ Nɛɟ faya na gwadakumeye: Sɛrum ha na, wu neheye tɛ ge ahɛl niye tebiye na, sariya i Mbɛlom ma dɛdiye ka ndo neheye anɛke aye.»

*Yesu a tuwa Zerozelem
Luka 13.34-35*

³⁷ Yesu a dazlay mɛtuwe Zerozelem. A gwad: «Nakurom ndo i Zerozelem hay, nakurom ndo i Zerozelem hay. Nakurom neheye ka

bəbazlum tay ha ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ada ka kədum tay ha ndo neheye Mbəlom a slərakum naha aye tə kwar. Sik nday nakə a seŋ məhayakum gər ka təv ga andza mandzekwer nakə ma hayatay gər a wawa ŋgay hay a hud i gwezleviyek ŋgay aye. Ane tuk na, ka wudum bay! ³⁸ Hərwi niye, gay kurom ma təriye rəgay. ³⁹ Andza niye, neŋ faya na gwadəkumeye: Ma dazleye anəke ka ŋgatumeŋeye sa bay hus ahəl nakə ka gwadumeye: “Mbəlom mâ pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye tə məzele i Bəy Maduweŋ aye!”»

24

Yesu a da ha ta mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom
Markus 13.1-2; Luka 21.5-6

¹ Yesu a ndohwaw abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma diye ŋgway aye na, gawla ŋgay hay ti ye naha ka təv ŋgay hərwi a satay məday ha ta dəzl gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada siye i gay hay na, kəkay. ² Yesu neŋgeye a gwadatay: «Faya ka ŋgatumeye a wu neheye tebiye na gwad ba? Sərum ha kame na, ka ŋgatumeye a kwar kwa nəte ka gər i kwar ŋged bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

Ŋgodgor i mandəve i məndzibəra
Markus 13.3-13; Luka 21.7-19

³ Yesu a ye, a tsal a Mahəmba i Tetədəz. Ahəl

nakə neŋgeye mandza eye na, gawla ŋgay hay ti ye ka təv ŋgay mahəteye, ti ye ta tsətsah faya, tə gwaday: «Tsikamay, wu neheye ta ta giye bo na, kəday? Ada ŋgodgor waray nakə ma diye ha mazlambar ka maweye ada məndzibəra mazlambar ma ndəviye aye?»

⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Gum metsehe! Ndəray mâ səpat kurom bay. ⁵ Hərwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta məzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Neŋ na, Kəriste!” Ada ta səpatiye ndo hay haladzay. ⁶ Ka tsənum ndo hay faya ta giye vərəm bəse tə nəkurom kwa neheye dəreŋ tə nəkurom aye na, kâ dzədzarum bay. Hərwi wu neheye na, kutoŋ ta ndisleweye. Ane tuk na, mandəve i məndzibəra zuk bay. ⁷ Slala ŋged ta giye vərəm ta slala neŋged, bəy ta bəy ta giye vərəm. Məndəzlan ma giye, dala ma bəliye ma gəma hay wal wal. ⁸ Wu neheye tebiye ta giye bo na, andza məwe wawa nakə a dazlay a ŋgwas aye.»

Wu nakə ma ndzateye a gər a gawla i Yesu hay aye

⁹ «Ma dəba eye na, ndo hay ta gəsiye kurom hərwi ada tã gakum dəretsətseh, ta kədiye kurom. Slala i ndo hay tebiye ta nakumeye dəre hərwi ga. ¹⁰ A həlay niye na, ndo hay haladzay ta gəriye ha məpe mədzal gər abəra ka neŋ. Ta həliye ka bo me ada ta niye a bo dəre mə walaŋ tay nəte nəte. ¹¹ Ndo neheye tə gwad

nəteye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye haladzay ta deyeweye. Ta səpatiye ndo hay haladzay. ¹² Mənese ma səkahiye haladzay. Hərwi niye, mawudə bo i ndo hay haladzay ma nəkidıye. ¹³ Ane tuk na, ndoweye kə səmay naha hus ka mandəve aye na, Mbəlom ma təmiye ha. ¹⁴ Ta diye ha Labara Nğwalak eye i Bəy i Mbəlom a ndo i məndzibəra hay tebiye hərwi ada ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye tã tsəne. Tsa na, məndzibəra ma ndəviye.»

Ta mbəzliye ha Zerozelem

Markus 13.14-23; Luka 17.23-24,37, 21.20-24

¹⁵ Yesu a gwadətay: «Ka nğatumeye a wuray maga zluwer eye andza mazəlatonɔgo, ma lətsiye a təv nakə tsədanɔa eye, andza nakə Daniyel* ndo mədə ha bazlam i Mbəlom kə tsik faya. (Ndowneye kə dzaɔga na, mã tsəne lele.) ¹⁶ Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta nğatay a wu niye na, tã hway a mahamba hay. ¹⁷ Ndo nakə neɔgeye ka gər i gay aye na, mã mbəzlaw ka dala hərwi mede məhəlaw wu nğay hay abəra mə gay nğay bay. ¹⁸ Ndo nakə neɔgeye ma guvah aye na, mã mbədə gər a mətagay nğay məzlaw peteked nğay bay. ¹⁹ Pat eye niye na, dəretsətseh wene wene eye na, ka gər i nğwas neheye tə bo sulo aye ada ka nğwas neheye faya ta vəlateye wah a wawa tay hay aye! ²⁰ Duwulumay

me a Mbəlom hərwi mahway nakə ka hwayumeye mã ge a həlay i mətasl bay kəgəbay pat i mazəzukw bo bay. ²¹ Andza niye, a həlay niye na, ndo hay ta siye dəretsətseh haladzay. Kwa ahəl nakə Mbəlom a ge məndzibəra aye hus anəke na, dādā ndəray kə sa dəretsətseh andza niye bay ada dādā ma giye bo andza niye sa bay. ²² Tadə Mbəlom mã nəkid ha abəra ka pat i dəretsətseh bay na, ndəray kwa nəte ma təmiye bay. Ane tuk na, a nəkid ha hərwi ndo nğay neheye a pala aye.

²³ «Tadə ndəray kə gwadəkum: “Zəbum! Kəriste anan!” kəgəbay “Neɔgeye atay!” na, kã təmum bazlam nğay bay. ²⁴ Andza niye, ndo masəpete ndo hay ta deyeweye. Ta gwadiye nəteye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom, kəgəbay ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a sləraweye. Nəteye na, ta giye masuwayan hay ada tə wu neheye ma giye hərbaəbəkka aye hərwi tadə ma giye bo na, masəpete tay ha ndo neheye Mbəlom a pala aye. ²⁵ Anan, na tsikakum ka bo abəra kurre. Pum a zləm lele.

²⁶ «Tadə ta gwadəkum: “Kəriste anan mə pesl”, kã yum bay, kəgəbay ta gwadəkum: “Neɔgeye anan maɔgaha bo eye kanan” na, kã təmum bay. ²⁷ Neɔ Wawa i Ndo, na deyeweye na, andza mawutsədə i mbəlom nakə ta nğateye kwa tə waray aye.

* 24:15 Zəba ma Daniyel 9.27; 11.31; 12.11.

28 Andza niye, təv nakə wu maməta eye mə dəma aye na, magoduk hay ta hayiye gər a dəma.»

Məməw i Wawa i Ndo

Markus 13.24-27; Luka 21.25-28

29 «Kwayanña dəretsətseh niye hay ta ye abəra mə dəma na, pat ma giye andaya sa bay ada kiye ma dəviye bay. Wurzla hay dərmak ta kutsaweye abəra ka magərmbəlom, ada wu neheye gədan eye ka magərmbəlom aye ta bəliye haladzay. 30 Pat eye niye na, ndo hay ta nğateye a wu nakə ma diye ha neŋgeye faya ma deyeweye aye ka magərmbəlom. Ndo i məndzibəra hay tebiye ta tuwiye ka bo. Ta nğeteŋeye a neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədan ada ta məzlaḅ eye haladzay. 31 Ta fa tolom bagwar eye na, ma sləraweye gawla i Mbəlom hay, ta hayay gər a ndo neheye a pala tay ha aye abəra ka kokway i məndzibəra tebiye kwa ka waray ka waray.»

Dzeke i gurov

Markus 13.28-31; Luka 21.29-33

32 Yesu a gwadətay: «Tsənum dzeke i gurov təday. Ka nğatumay a gurov ka dıda na, ka sərūm ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bədaw? 33 Andza niye, ka nğatumay a wu neheye tebiye ta ndislew na, sərūm

ha neŋ Wawa i Ndo mazlambar na deyeweye, neŋ ka maged. 34 Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərūm ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay. 35 Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, dāda ma dziye bay.»

Maa sər pat nakə məndzibəra ma ndəviye na, Mbəlom nəte nğweŋ

Markus 13.32-37; Luka 17.26-30,34-36

36 Yesu a gwadətay sa: «Ma deyeweye pat waray na, ndəray kwa nəte a sər bay. Ada ma deyeweye ahəl waray na, ndəray a sər həlay eye bay sa. Kwa gawla i Mbəlom hay mə mbəlom, kwa neŋ Wawa nğay bəbay, nəmaa sər bay. Maa sər pat eye na, Mbəlom Bəba ga nəte nğweŋ. 37 Wu nakə a ge bo a həlay i Nuhu aye na, pat nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta giye bo andza niye dərmak.† 38 Hərwi ahəl nakə yam ka dazlay a mape zuk bay aye na, ndo hay tə ndayawa wu mənday, tə sawa wu məsay, tə zlawə dahəlay ada tə vəlawə dem tay hay a zal hus a pat nakə Nuhu a fələkwa a kwalalaŋ i yam aye. 39 Ta sər ka bo bay hus a həlay nakə yam a yaw a həl tay ha tebiye. Ahəl nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma giye andza niye dərmak.

40 «A həlay niye na, ndo hay sulo ma guvah na,

† 24:37 Madazlay i wu hay 7.17-23.

ta zliye nāte, ta gāriye ha neŋged. ⁴¹ Nḡwas hay sulo ta lāgāriye na, ta zliye nāte ta gāriye ha neŋged. ⁴² Hārwi niye, ndzum na, tsezlezleŋḡe bāna ka sārūm pat nakā Bāy Maduweŋ kurom ma maweye bay.

⁴³ «Tsānum wu nakay lele: Ndo i gay mā sār hālay nakā mākāl ma deyeweye ma kāliye na aye na, ma ndzahāriye bay. Ma ndziye tsezlezleŋḡe, ma gāriye ha mākāl mā fālākwa a gay ḡgay bay. ⁴⁴ Hārwi niye, nākūrom dārmak lāvum bo, hārwi neŋ Wawa i Ndo na maweye ahāl waray na, ka sārūmeye bay.»

*Ndo i māsler ḡgwalak eye
Luka 12.41-48*

⁴⁵ Yesu a ḡwadatay: «Ndo i māsler ḡgwalak eye ada ma giye māsler tā metsehe lele eye na, way? Neŋgeye na, ndo nakā ndo i gay ḡgay a ḡwaday “Gatay ḡar a siye i ndo māḡe māsler ga hay. Vəlatay wu mānday tā hālay eye.” ⁴⁶ Māḡwese ka ḡar i ndo māḡe māsler niye tadā ndo i gay ḡgay ki yaw, kā ndzay a ḡar neŋgeye faya ma giye māsler andza nakā tā tsikay aye. ⁴⁷ Neŋ faya na ḡwadakumeye: Sārūm ha na, ndo i gay ḡgay ma ḡaray ha zlele ḡgay tebiye mā lāvay ḡar.

⁴⁸ «Ane tuk na, tadā ndo māḡe māsler niye ḡgwalak eye bay na, ma ḡwadeye a ḡar ḡgay: “Ndo i gay ga faya ma ḡaweye mahonok, ma

deyeweye bāse bay”, ⁴⁹ ma piye bo māndeḡe siye i ndo neheye faya ta giye māsler dziye. Ma ndiye wu mānday ada ma siye wu māsay ta ndo mākweye hay. ⁵⁰ Ndo i gay ḡgay ma maweye na, ka hālay nakā faya ma hābiye bay aye ada a sār bay aye. ⁵¹ Ki yaw na, ma vāleye dāretsətseh haladzay, ma hāhariye na ndo i māsler niye. Ma kaliye ha a tāv i ndo i bābārek hay. Mā dāma na, ta tuwiye tā mahāpāde zler eye.†»

25

*Dzeke i merehe i dem hay
kuro*

Luka 12.35-38, 13.25-28

¹ Yesu a ḡwadatay: «A hālay niye na, Bāy i Mbālom ma ndzākitiye bo na, tā merehe i dem hay kuro. Tā hāl lalam tay hay, ti ye hārwi mādzāḡar tā zal i dahālay. ² Mā walaŋ i merehe i dem neheye kuro aye, zlam na, matārakahāŋ eye hay, siye hay zlam na, metsehe tay andaya. ³ Merehe i dem neheye zlam matārakahāŋ aye, tā hāl lalam tay na, tā lāva ha bo tā mal bay. ⁴ Merehe i dem neheye zlam metsehe tay andaya aye na, tā hāl lalam tay ada kwa way a lāva ha bo tā mal ma dos. ⁵ Zal i dahālay ki yaw bāse bay. Merehe i dem niye hay tebiye māndzehāre a gatay, tā ndzahāra.

⁶ «Ta māḡarhāvāf na, māwude a tsāne. “Anaŋ zal i

† 24:51 Zāba ma Mata 8.12 ada dzaŋga wu nakā māwatsa eye ka ḡar aye.

dahəlay kə ndzew! Lətsum ka mbəlom, dum ta dzum gər.”
 7 Merehe i dem niye hay ta pədeke abəra ka mändzehəre, ta dazlay mələve bo ta lalam tay hay. 8 Merehe i dem neheye matərakahan aye na, ta tsətsah mal ka merehe i dem neheye metsehe tay andaya aye, tə gwadətay: “Mbədumamay mal a lalam may hay tsekweŋ tey hərwi faya ta mbatiye.” 9 Merehe i dem neheye metsehe tay andaya aye, ta mbədətay faya, tə gwadətay: “A’ay, andaya haladzay ma sliye a nəmay ada a nəkurom bay. Hwayum naha bəse dūh ka təv i ndo i tsakala, səkənumaw.” 10 Ahəl nakə ti ye masəkəməw mal aye na, zal i dahəlay a ndislew. Merehe i dem neheye zlam maləva bo aye na, tə fələkwa ka bo tə neŋgeye a gay i magurlom i məzle dahəlay. A dərəzl a maged. 11 Məndze zərat na, siye i merehe i dem niye hay tə maw. Tə maw na, tə gwad: “Bəy Maduweŋ, Bəy Maduweŋ, händəkamay abəra ma maged!” 12 Ane tuk na, zal i dahəlay a gwadətay: “Neŋ faya na gwadəkumeye ta dedək, na sər kurom bay.” 13 Hərwi niye, ndzum tsezlezleŋne bəna pat eye kwa həlay eye na, ka sərūm bay.»

Dzeke i ndo mäge məsler hay mahkar

Luka 19.11-27

14 Yesu a gwadətay sa: «Ma giye bo andza ndo i gay nakə a say mede a tsekene aye. A

zalatay a ndo i məsler ŋgay hay, a gər ha zlele ŋgay a həlay tay. 15 A vəlay kwa a way ka gədan ŋgay. A vəlay a ndo ŋged kwar i suloy temerre zlam, a ndo ŋged temerre sulo, a ndo mamahkar eye temerre nəte. Tsa na, a ye ŋgway.

16 «Ndo i məsler nakə tə vəlay kwar i suloy temerre zlam aye na, a ye a mbəda ha həlay kwayaŋja. A huta faya kwar i suloy temerre zlam sa. 17 Ndo nakə tə vəlay kwar i suloy temerre sulo aye na, a ge ha andza niye dərma. A huta faya kwar i suloy temerre sulo. 18 Ane tuk na, ndo nakə tə vəlay kwar i suloy temerre nəte aye na, a ye a la bəd, a ŋgaha na suloy i ndo i gay ŋgay niye a dəma.

19 «Aza a ndzaw məve tsakway na, ndo i gay i ndo i məsler niye hay a maw. Tsa na, a say məpesle na suloy ŋgay nakə a vəlatay aye. 20 Ndo nakə a vəlay kwar i suloy temerre zlam aye, a ye ka təv ŋgay, a gwadətay: “Ndo i gay ga, ka vəleŋ na, kwar i suloy temerre zlam. Anan na huta faya kwar i suloy temerre zlam.” 21 Ndo i gay ŋgay a gwadətay: “Lele haladzay, nəkar na, ndo i ŋgwalak ada ndo i dedək. Nəkar ndo i dedək kwa mə wu neheye tsekweŋ aye, na pakeye wu haladzay a həlay. Dara ŋgwasama ka bo tə neŋ.” 22 Ndo i məsler nakə a vəlay kwar i suloy temerre sulo aye, a ye naha, a gwadətay: “Ndo i gay ga, ka vəleŋ kwar i suloy temerre sulo. Anan

na huta faya kwar i suloy temerre sulo.”²³ Ndo i gay ngay a gwaday: “Lele, nēkar na, ndo i ngwalak ada ndo i dedek. Nēkar ndo i dedek kwa mā wu neheye tsekwen aye, na pakeye wu haladzay a hālay. Dara ngwasama ka bo tē neŋ.”²⁴ Ndo nakē tē vālay kwar i suloy temerre nāte aye, a ye naha a gwaday: “Ndo i gay ga, na sār ha, nēkar na, ndo makula gār eye. Ka dziye wu nakē ka slēga bay aye, ka hayay gār a wu nakē ka zāv bay aye.²⁵ Na dzādzar, hārwi niye na ye na ngaha kwar i suloy yak a bād. Anan suloy yak.”²⁶ Ndo i gay ngay a gwaday: “Nēkar na, ndo i māsler nakē ngwalak eye bay aye ada sōe eye. Ka sār na, na dziye wu nakē na slēga bay aye ada na hayay gār a wu nakē na zāv bay aye ba?”²⁷ Meeneŋ na, peŋ na suloy a bank. A hālay i māmaw ga na, na hāla ahaya suloy ga ta magogoy eye faya.²⁸ Hālum faya abāra kwar i suloy niye temerre nāte aye. Vālumay ha faya a ndo nakē kwar i suloy andaya faya gwezem aye.²⁹ Hārwi ndo nakē wu ngay andaya aye na, ta sākahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakē wu ngay andaya bay aye na, kwa tsekwen eye nakē andaya faya aye na, ta zliye na faya abāra.³⁰ Gāsūm na ndo nakay ma giye ngama bay aye. Kalum naha abāra a lāvōŋ. Mā dāma na, ta tuwiye tē mahāpāde zler eye.*»

Sariya i mandave i mändzibāra

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Ahāl nakē neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ma mēzlaḅ ga ta gawla i Mbālom hay tebiye aye na, na ndziye ka dzaŋga i bāy ga ta mēzlaḅ.³² Ndo i mändzibāra hay tebiye ta hayiye gār ka tāv ga ada na ngāniye ha ka bo abāra ndo hay ta ndo siye hay andza ndo māsākure ma ngāniye tay ha tēbaŋ hay ta wak hay.³³ Ka ngāna tay ha na, ma piye tay ha tēbaŋ hay a diye i hālay i mānday ngay ada ma piye tay ha wak hay a diye i hālay i gula ngay.

³⁴ «Bāy ma gwadateye a ndo neheye tē hālay i mānday ngay aye: “Dumara, nēkurom neheye Mbālom Bāba ga a pa fakuma ngama aye, ka ndzumeye ma bāy ga nakē Mbālom a lāvākum ha bo kwa ahāl nakē kē ge mändzibāra zuk bay aye.³⁵ Hārwi ahāl niye, may a wur fagaya na, ka vālumenē wu mānday, yam a geŋ na, ka vālumenē yam māsāy, neŋ mbālok eye na, ka tāmum ga a gay kurom,³⁶ peteked andaya fagaya bay na, ka pumenē ka bo peteked, neŋ dāvats eye na, ka gumenē gār, neŋ ma danḡay na, ka yum ka zābūmenēw dāre.”

³⁷ «Ndo neheye tē gawa wu nakē a yay a gār a Mbālom aye na, ta mbādeye faya, ta gwadeye: “Bāy Maduwenē, nāmaa ngataka may a wur fakaya ada nāmaa vālaka wu

* 25:30 Zāba ma Mata 8.12 ada dzaŋga wu nakē mawatsa eye ka gār aye.

mənday na, kəday? Yam a gaka ada nəmaa vəlaka yam məsay na, kəday? ³⁸ Nəmaa ηgataka nəkar mbəlok eye ada nəmaa təma kar a gay may na, kəday? Peteked fakaya bay ada nəmaa paka ka bo peteked na, kəday? ³⁹ Nəmaa ηgataka nəkar dəvats eye kəgəbay nəkar ma danğay ada nəmaa ye mazəbakaw dəre na, kəday?”

⁴⁰ «Bəy ma mbədateye faya, ma gwadateye: “Neη faya na gwadəkumeye, sərūm ha, kwa mey ka gumay a ndo wawa eye tsekweη mə walaη i malamar ga hay na, ka gum niye na, a neη.” ⁴¹ Ma dəba eye bəy ma gwadateye a ndo neheye tə həlay i gula ηgay aye: “Dum abəra ka təv ga, nəkurom neheye Mbəlom a vəlakum mezeleme aye! Dum a ako nakə ma mbatiye dāda bay Mbəlom a ləvatay ha bo a Fakalaw ta gawla ηgay hay aye. ⁴² Hərwi, ahəl nakə may a wur fagaya na, ka vəlumen wu mənday bay. Yam a geη na, ka vəlumen yam bay, ⁴³ Neη mbəlok eye na, ka təmum ga a gay kurom bay, peteked andaya fagaya bay na, ka pumen ka bo peteked bay, neη dəvats eye ada neη ma danğay na, ka gumen gər bay.”

⁴⁴ «Nəteye dərmaκ ta mbədəye faya, ta gwadəye: “Nəmaa ηgataka may a wur fakaya, yam a gaka, nəkar mbəlok eye, dəvats eye kəgəbay ma danğay nəmaa gaka gər bay na, kəday?”

⁴⁵ «Bəy ma mbədateye faya, ma gwadateye: “Neη faya na gwadəkumeye: Sərūm ha na, wu nakə ka slum faya məgay a ndo wawa eye tsekweη mə walaη i ndo neheye bay na, ka gumen a neη bay dərmaκ.”»

⁴⁶ Yesu a gwadatay: «Nəteye, ta diye ta hutiyə na, dəretsətseh nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Ndo neheye tə ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, ta diye a sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

26

Ta pəla tsəved məgəse na Yesu

Markus 14.1-2; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53

¹ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha matətike aye na, a gwadatay a gawla ηgay hay: ² «Ka sərūm ha magurlom i Pak a zəkaw na, məhəne sulo. Neη Wawa i Ndo ta gəsiye ga hərwi ada tā dar ga ka mayako mازلmbada eye.»

³ A həlay niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tə haya gər a gay i Kayif, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. ⁴ Tə ma ha ka bo bazlam mə walaη tay, a satay məgəse Yesu ta məkal ada məkədə na. ⁵ Ane tuk na, tə gwad: «Kā gəsakwa na tə magurlom nakay bay bəna, ndo hay ta gəriye kway ha bay.»

Ngwas wuray a mbəda mal ka gər i Yesu

Markus 14.3-9; Yuhana 12.1-8

⁶ Yesu nenjeyeye ma gəma i Betani, mə gay i ndo wuray tə zalay Simon. Ndowneye niye a ndzawa na, dəvats i madəgwede a gaway.

⁷ Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, ngwas wuray a ye naha ka təv i Yesu ta dos mə həlay a le haladzay, maraha eye tə mal nakə a ze hunja tsakala eye haladzay aye. A mbəda mal niye ka gər i Yesu. ⁸ Gawla ngay hay tə ngatay na, a yatay a gər bay, tə gwad: «A nas ha mal nakay na, hərwi mey? ⁹ Ngama meenej m̄a səkəm ha na, ma hutiyeye ha suloy haladzay ada ma pateye suloy eye a ndo i mətawak hay.»

¹⁰ Yesu a sərətay naha a gər ka bazlam tay niye, a gwadatay: «Ka kwasumeye gər a ngwas nakay na, hərwi mey? Wu nakə a ge hərwi ga aye na, lele haladzay. ¹¹ Ndo i mətawak hay na, nətəye ka təv kurom huya. Ane tuk na, neñ na, na ndziye tə nəkurom huya bay. ¹² Nenjeyeye ka mbəda mal ka bo ga hərwi mələve ha bo i məzle ga a bəd. ¹³ Neñ faya na gwadəkumeye, sərūm ha: Kwa a ngay ta diye ha Labara Ngwalak eye nakay ka məndzibəra tebiye na, ta tsikiye ka ngwas nakay hərwi wu nakə a ge aye. Ndo hay ta mətəsiye ha gər bay.»

Yudas Iskariyot a pəla tsəved mäge daf ka Yesu

Markus 14.10-11; Luka 22.3-6

¹⁴ Ndo nətə mə walañ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo, məzele ngay Yudas Iskariyot, a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. ¹⁵ A ye naha, a gwadatay: «Tadə na pəlakum tsəved məgəse Yesu na, ka vəlumenjeyeye mey?» Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom tə paslay kwar i suloy kuro kuro mahkar*, tə vəlay. ¹⁶ A dazlay pat eye niye Yudas a pəla həlay nakə lele eye hərwi mäge daf ka Yesu aye.

Yesu a ləva ha bo tə dafi Pak

Markus 14.12-16; Luka 22.7-14

¹⁷ Pat makurre i magurlom nakə tə ndayawa wu mənday nakə gəde faya bay aye na, gawla i Yesu hay ti ye ka təv i Yesu, tə gwaday: «A saka nəmaa daka daf i magurlom i Pak na, ka waray?»

¹⁸ Yesu a gwadatay: «Dum a wuzlahgəma, a gay i ndoweye andaya, gwadumay: «Miter a gwad: Həlay eye i ga kə slaw. Na ndiye daf i Pak ta gawla ga hay na, mə gay yak.»»

¹⁹ Gawla i Yesu hay ti ye tə ge wu nakə Yesu a tsikatay aye. Tə da wu mənday i Pak mə dəma.

* 26:15 Zəba ma Zakari 11.12.

Yesu a da ha gawla ngay nate ma giye faya daf

Markus 14.17-21; Luka 22.21-23; Yuhana 13.21-30

²⁰ Huwa a ge na, Yesu ta gawla ngay hay kuro gar eye sulo ti ye ta ndza, ta dazlay a mande wu manday.

²¹ A halay nakə nateye faya ta ndiye wu manday aye na, Yesu a gwadatay: «Nej faya na gwadakumeye: Sarum ha na, ndo nate ma walan kurom ma giye fagaya daf.»

²² A ndalatay a gawla ngay hay tebiye. Tsa na, ta dazlay matsatsehe faya, nate ta nate: «Bəy Maduweñ, nej daw?»

²³ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Mata ge fagaya daf na, ndo nakə faya nəmaa tələkiye halay a sara salamay aye. ²⁴ Neñ Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gar i ndo nakə ma giye daf ka nej Wawa i Ndo aye. Ndo niye na, ngama meeneñ t̄a wa na bay.»

²⁵ Yudas, ndo nakə ma giye daf ka Yesu aye, a tsatsah faya: «Neñ daw, Miter?»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Andza nakə ka tsik aye.»

Dafi Bəy Maduweñ

Markus 14.22-26; Luka 22.15-20; 1 Korinthe hay 11.23-25

²⁶ Ahəl nakə faya ta ndiye daf aye na, Yesu a zla peñ, a gay naha sisə a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ngəna ha peñ niye, a vəlatay a gawla

ngay hay, a gwadatay: «Zlum, ndayum. Nakay na, bo ga.»

²⁷ Ma dəba eye a zla gəvet, a gay naha sisə a Mbəlom. Ma dəba eye a vəlatay, a gwadatay: «Sum nəkurom tebiye. ²⁸ Nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bariye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi məpəse ha mezeleme i ndo hay haladzay. ²⁹ Neñ faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay hus a pat nakə ka ta sakweye wedeye ma bəy i Bəba ga Mbəlom aye.»

³⁰ Ma dəba eye, ta zambaday a Mbəlom ta dəmes† na, ti ye tə tsal a Mahəmba i Tetədəz.

Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Markus 14.27-31; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38

³¹ Ma dəba eye na, Yesu a gwadatay a gawla ngay hay: «Bəgom ta həvad nakay nəkurom tebiye ka garumeye ga ha. Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Na ta kədiye na ndo mətsəkure tay, ada təbañ niye hay mahaya gar eye ta ngəniye gar kweye kweye kwa a ngay.‡» ³² Ane tuk na, na mbəlaw abəra ma mədahan na, na həbiye kurom ma Galile.»

³³ Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Kwa siye i ndo hay ta gar kar ha na, nej na gəriye kar ha dafə təbey.»

† 26:30 Tə ge dəmes ka mandəve i mande daf i Pak na, mə Dəmes hay 113 ka 118.

‡ 26:31 Zakari 13.7.

34 Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Nej faya na gwadakeye: Sər ha na, bəgom ta həvad nakay dzagulok ma ta zlahiye na, 6a ka gwad sik mahkar ka sər nej bay.»

35 Piyer a gwaday: «Na sər kar bay na, na tsikiye dāda bay, kwa tadə ka mətameye ka bo salamay.» Siye i gawla ŋgay hay tebiye tə tsik andza niye dərma.

*Yesu ma Getsemene
Markus 14.32-42; Luka
22.39-46; Yuhana 18.1*

36 Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a təv eye andaya tə zalay Getsemene. Mə dəma na, a gwadatay: «Ndzum kanan. Na diye, na dūwulay naha me a Mbəlom katađay.»

37 Tsa na, ti ye ta Piyer ada ta wawa i Dzebede hay sulo. Tə ndisl a dəma na, mevel i Yesu a dazlay məwure faya ada a dzədzar haladzay. 38 A gwadatay: «Dərev ga na, kə rah tə dərətsətseh i mədahan. Nəkurom na, ndzum kanan, ndzakwa na, tsezlezleŋe.»

39 A ye abəra ka təv niye izad tsekweŋ, a ye naha a kal ha bo ka dala bərut da'ar ka dala. A dūwulay naha me a Mbəlom, a gwad: «Bəba ga, tadə ma giye bo na, zla fagaya abəra dərətsətseh nakay na siye tey. Ane tuk na, kə ge andza nakə a seŋ a nej aye bay, ge andza nakə a saka a nəkar aye.»

40 A maw ka təv i gawla ŋgay neheye mahkar aye na, nəteye mandzahəra eye. A gwaday a Piyer: «Andza niye, ka slum faya

məndze tə nej tsezlezleŋe tə dərə kwa bəre nəte bay na, kəkay? 41 Ndzum tə dərə tsezlezleŋe ada dūwulumay me a Mbəlom hərwi ada kə dədum a masəpete i Fakalaw bay. Məsəfəre na, a say məge wulele eye, ane tuk na, gədan kurom andaya məsəmay naha a masəpete i Fakalaw bay.»

42 A ye fataya abəra masulo eye sa, a ye naha a dūwulay me a Mbəlom. A gwad: «Bəba, tadə ka sliye məzle fagaya abəra dərətsətseh nakay na siye bay na, vəleŋ gədan nā sa andza nakə a saka a nəkar aye.»

43 Tsa na, a maw ka təv i gawla ŋgay neheye sa. A ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Tə mba faya məndze tə dərə kwa tsekweŋ bay tebiye. 44 A gər tay ha, a ye sa. A dūwulay me a Mbəlom andza nakə meeneŋ eye. 45 Tsa na, a maw ka təv i gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Faya ka ndzahərumeye sa ada faya ka zəzəkumeye bo ba? Gum metsehe, anəke na, həlay eye kə slaw. Nej Wawa i Ndo ta vəlay ga ha a həlay i ndo i mezeleme hay tuk. 46 Lətsum, takwa ta dzakwa gər! Zəbum, ndo nakə ma giye fagaya daf aye, kə ndzew.»

*Tə gəs na Yesu
Markus 14.43-50; Luka
22.47-53; Yuhana 18.2-11*

47 Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, pəslan Yudas neŋgeye nakə nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay

kuro gər eye sulo aye, a ye naha. Ti ye naha ta ndo hay haladzay ta maslalam tay hay ada ta sakwal tay hay. Maa slər tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ta madugula i Yahuda hay.

48 Yudas ndo məgatay daf ka Yesu aye 6a kə datay ha wu nakə ma giye. A gwadətay: «Ndo nakə na ye na gəs na ka bo təmbolok təmbolok aye na, neŋgeye! Gəsum na.»

49 Yudas a həndzəd naha kwayanŋa ka təv i Yesu, a gwadətay: «Zay daw, Miter!» Tsa na, a gəs na ka bo təmbolok təmbolok.

50 Tsa na, Yesu a mbəday faya, a gwadətay: «Dzam ga, wu nakə ka yaw mäge na, ge na.» Tsa na, siye i ndo hay ti ye naha, tə wuya kura ka Yesu, tə gəs na.

51 Ndo nətə mə walaŋ i ndo neheye nətəye tə Yesu aye, a ŋgwadaw maslalam ŋgay mbəhhat, a fay ha a ndo i məsler i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom, a dəsay na zləm fats ka dala.

52 Tsa na, Yesu a gwadətay: «Ma ha maslalam yak a gay ŋgay eye hərwi ndo neheye ta giye vəram ta maslalam aye na, ta bəbazliye tay ha ta maslalam dərma. 53 Neŋ na sliye məzalay a Bəba ga Mbəlom, mâ slərəŋew gawla ŋgay hay gwezem haladzay anəke na, ka sər təbədew?

54 Ane tuk na, kə ge andza niye na, wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom ma giye bo na, ma kəkay kəla?»

55 Yesu a gwadətay a ndo hay: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom hay andza ta gəsiye ndo i məkal daw? Pat pat neŋ mandza eye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, na tətikawa, ka gəsum ga bay!

56 Ane tuk na, wu neheye tebiye tə ge bo aye na, hərwi ada wu nakə ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye tə ge bo.»

Tsa na, gawla ŋgay hay tə gər ha, ta hway faya abəra.

Yesu kame i bagwar i Yahuda hay

Markus 14.53-65; Luka 22.54-55,63-71; Yuhana 18.12-14,19-23

57 Ma dəba eye ndo neheye tə gəs Yesu aye na, ti ye ha Yesu a gay i Kayif bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. Mə dəma na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta madugula i Yahuda hay, nətəye mahaya gər eye.

58 Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu aye na, Piyer a pay bəzay ma dəba dərəŋ hus a dalamətagay i gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. A ye naha a fələkwa a dalamətagay, a ndza ka təv i ndo niye hay faya ta tsəpiye maged aye. A say mazəbe faya ta giye ha tə Yesu na, kəkay.

59 Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tebiye ta pəla ndo hay hərwi maraw faya me hərwi məgay

sariya i məkədə na. ⁶⁰ Ndo hay haladzay ti ye naha ta raw faya me. Ane tuk na, ta huta tsəved məkədə na bay. Ka mandəve ŋgay eye na, ndo hay sulo ti ye naha, tə gwad: ⁶¹ «Ndo nakay a gwad: “Na sliye faya mambəzle ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ma məhəne mahkar na, na dəzliye na wedeye.”»

⁶² Tə tsəne andza niye na, bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a lətse, a gwaday a Yesu. «Ka mbədatay faya a ndo neheye təbədəw? Tə tsik fakaya na, mey?» ⁶³ Ane tuk na, Yesu a ndza ŋgway tete. Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a gwaday: «Neŋ faya na tsətsahiye fakaya tə məzele i Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye, mbədeŋew faya: Nəkar na, Kəriste Wawa i Mbəlom daw?»

⁶⁴ Yesu a gwaday faya: «Andza nakə ka tsik aye. Ane tuk na, sərūm ha, ma dazlay anəke, ka ŋgatumeŋeye a neŋ Wawa i Ndo na ndziye tə həlay i mənday i Mbəlom, neŋgeye nakə gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye aye. Ka ŋgatumeŋeye sa na, ma magərmbəlom na deyeweye ma pazlay.»

⁶⁵ Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A ŋguraɗa ha peteked ŋgay, a gwad: «Kə tsalay ka gər a Mbəlom! Ka pəlakweye na, sa mey, na gwad ka tsənum wu nakə a tsik aye. ⁶⁶ Nəkurom ka dzalum na, kəkay?»

Ndo hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Neŋgeye ndo mäge mənese, təde məkədə na.»

⁶⁷ Tsa na, ta tufay slesleɓ ka dərə a Yesu, tə fay ta məpede həlay, siye hay tə fay ka maholom. ⁶⁸ Tə gwaday: «Kəriste, nəkar ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ba! Tsikamay, maa faka na, way?»

Piyer a gwad: «Na sər Yesu bay»

Markus 14.66-72; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18,25-27

⁶⁹ Piyer na, neŋgeye mandza eye ma dalamətagay ma bəra. Ŋgwas wuray a gawa məsler mə gay i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom niye, a həndzəd ka təv i Piyer, a gwaday: «Nəkar dərmak na, ndo i Yesu, ndo i Galile.»

⁷⁰ Ane tuk na, Piyer a day bərakəzaŋ a Yesu kame i ndo niye hay tebiye, a gwad: «A'ay, na sər wu nakə a saka mətsiken aye bay.»

⁷¹ Ma dəba eye Piyer a ye a ndza sləp ka həlay maged. Ŋgwas wuray a ye ka təv ŋgay, a gwadətay a ndo neheye ka təv niye aye: «Ndo nakay tə ndzawa tə Yesu ndo i Nazaret!»

⁷² Piyer a day bərakəzaŋ a Yesu masulo eye. A mbaɗa, a gwad: «A'ay, na gwadum na sər ndo niye bay tiya!»

⁷³ Ma dəba i məndze tsekwen na, ndo neheye ka təv niye aye, ta həndzəd ka təv i Piyer, tə gwaday: «Ta dedək, nəkar dərmak na, nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay.

Hərwi mətsike me nakə faya ka tsikiye na, a da ha təv yak nakə ka yaw abəra mə dəma aye.»

⁷⁴ Tsa na, Piyer a gwad: «Kə ge na raw me na, Mbəlom mâ geŋ dəretsətseh. Na mbaða na, ta dedək na sər na ndo nakay bay.»

Kwayanŋa dzagulok a zlahə. ⁷⁵ Bazlam i Yesu nakə a tsik aye a mayaw a gər a Piyer. Yesu a gwaday: «Dzagulok ma ta zlahiye na, 6a ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.» Tsa na, Piyer a yaw abəra ma dalamətagay, a tuwa tsiduk tsiduk.

27

Ti ye ha Yesu a gay i Pilat

Markus 15.1; Luka 23.1;

Yuhana 18.28-32

¹ Pərik i mekedə na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tə ma ha ka bo bazlam tebiye hərwi məkəde na Yesu. ² Tə dzawa na Yesu ada ti ye ha a gay i Pilat ŋgomna i dala i Yahuda, ndo i Roma. Tə vəlay ha a Pilat.

Yudas a kəd bo ŋgay

Məsler hay 1.18-19

³ Yudas, ndo nakə a ge daf ka Yesu aye, a zəba ta gəs na Yesu a sariya na, a dzala ka wu nakə a ge aye na, ŋgwalak eye bay. A həl kwar i suloy nakə tə vəlay kuro kuro mahkar aye, a matay naha a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ta madugula i Yahuda hay. ⁴ A

ye naha a gwadatay: «Na ge mənese, hərwi na ge daf ka ndo nakə kə ge mənese bay aye.»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Bazlam yak bəna, i may mey tey.»

⁵ Yudas a kutsatay naha suloy niye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, a ye a həruwa bo ta ləber, a mət.

⁶ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom tə həl sulo niye, tə gwad: «Suloy nakay na, bazlam kway m-pala eye kə vəlakway tsəved məpe na a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom bay. Suloy nakay na, i məkəde gər i ndo.»

⁷ Ma dəba eye, madugula i Yahuda hay tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay hərwi suloy niye na, ta səkəm guvəh abəra ka ndo mənğere gərwa. A guvəh eye niye na, ta liye a dəma slele hay. ⁸ Hərwi niye, hus ka bəgom tə zalay a guvəh eye niye na, Guvəh i Bambaz. ⁹ Andza niye, a da ha na, bazlam i Zeremi ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə a tsik aye. A gwad: «Tə həl kwar i suloy kuro kuro mahkar, niye na tsakala nakə ndo i İsrayel hay tə gwad ta vəliye hərwi ŋgay aye. ¹⁰ Ada ta səkəm ha guvəh abəra ka ndo mənğere gərwa andza nakə Bəy Maduwen Mbəlom a gwedeŋ ge aye.* »

Yesu kame i Pilat

Markus 15.2-5; Luka 23.3-5; Yuhana 18.33-38

* 27:10 Zəba ma Zakari 11.12-13; Zeremi 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15.

¹¹ Yesu nenɓeeye kame i Pilat. Pilat a tsatsah faya, a gwaday: «Nakar na, bɛy i Yahuda hay dedek daw?»

Yesu a gwaday faya: «Nakar ka tsik segey.»

¹² Bagwar hay i ndo neheeye tɔ vɛlaway wu a Mbɛlom aye ta madugula hay tɔ dɛs parasay ka Yesu haladzay. Ane tuk na, Yesu ka mbɛdatay faya bay. ¹³ Pilat a gwaday: «Wu neheeye faya ta tsikiye fakaya tebiye aye na, ka tsɛne tɛbɛdew?»

¹⁴ Ane tuk na, Yesu ka mbɛday faya kwa tsekwen bay. Niye na, a gay wadɛn wadɛn a Pilat.

Tɔ gay sariya a Yesu i makɛde

Markus 15.6-15; Luka 23.13-25; Yuhana 18.3-19.16

¹⁵ Magurlom i Pak kɛ ndzew na, ngomna a gɛrawa ha ndo i dangay nɛte, ndo nakɛ a satay a ndo hay aye. ¹⁶ A hɛlay niye na, ndoweeye andaya nenɓeeye sewedeye ma dangay, tɔ zalay Barabas. ¹⁷ Ndo hay tɔ haya gɛr haladzay. Pilat a tsatsah fataya, a gwadatay: «A sakum nɛ gɛrakum ha na, way? Barabas tsukudu Yesu nakɛ tɔ zalay Kɛriste aye daw?» ¹⁸ Pilat a sɛr ha tɔ gɛsay naha Yesu na, tɔ ge faya na, sɛlɛk kɛriye.

¹⁹ Ahɛl nakɛ Pilat mandza eye ka tɛv mɛge sariya aye na, ngwas ngay a slɛr ndo ka tɛv ngay, a ye naha a gwaday: «Kɛ gay wuray a ndo nakay bay, hɛrwi kɛ ge mɛnese bay. Ta hɛvad nakay,

na sa dɛretsɛtseh haladzay ma mɛsine hɛrwi ngay.»

²⁰ Bagwar hay i ndo neheeye tɔ vɛlaway wu a Mbɛlom aye ta madugula hay tɔ vɛlatay gɛdan a ndo hay, ta tsatsah ka Pilat mɛ gɛratay ha Barabas. Yesu na, mɛ kɛd na. ²¹ Pilat a gwadatay: «Na gɛrakumeye ha ndo i dangay nɛte. Mɛ walaɛn tay nɛte a sakum nɛ gɛrakum ha na, way?»

Ta mbɛday faya. «Gɛramay ha na, Barabas!»

²² Pilat a tsatsah fataya, a gwadatay: «Ada na geeye a Yesu nakɛ tɔ zalay Kɛriste aye na, mey?»

Nɛteeye tebiye tɔ gwaday: «Dar na ka mayako mazlɛmbada eye!»

²³ Pilat a gwadatay: «Nenɓeeye a ge na, mɛnese waray?»

Ane tuk na, ta sɛkah ha mawude haladzay ta gɛdan, tɔ gwad: «Dar na ka mayako mazlɛmbada eye!»

²⁴ Pilat a zɛba faya ma sliye mɛge wuray kwa tsekwen bay ada ndo hay faya ta dazleye mawude haladzay na, a tɛd yam, a bara hɛlay kame i ndo niye hay, a gwadatay: «Mɛnese i makɛde ndo nakay na, ka gɛr ga bay. Mɛnese eye na, ka gɛr kurom.»

²⁵ Ndo hay tebiye ta mbɛday faya, tɔ gwaday: «Ayaw, nɛmaa tɛma. Mɛnese i makɛde ndo nakay mɛ yaw ka gɛr may ada ka wawa may hay.»

²⁶ Tsa na, Pilat a gɛratay ha Barabas. Yesu na, a ndaɓa

na ta mandalaḅa, a vɔlatay ha a sidzew hay hɛrwi ada t̃a ye t̃a dar na ka mayako mazlɛmbada eye.

Sidzew hay t̃a ngwasa ka Yesu
Markus 15.16-20; Luka 19.2-3

²⁷ Ma dɛba eye na, sidzew i Pilat hay ti ye ha Yesu a gay i ngomna. Ti ye naha, t̃a haya gɛr a sidzew hay tebiye. ²⁸ Ta tsɛkw faya abɛra peteked ngay hay. T̃a pa faya peteked ndozza eye.† ²⁹ T̃a dɛsaw dak t̃a slapa na ka bo, ta pay a gɛr a Yesu andza dzagwa i bɛy. T̃a vɔlay sakwal‡ a hɛlay. Ta dɛkway gurmets a huvo ada t̃a ngwasa faya, t̃a gwaday: «Zay daw, bɛy i Yahuda hay?» ³⁰ Ta tuf faya slesleḅ ada ta buwa faya abɛra sakwal nakɛ mɛ hɛlay aye, t̃a fay ha ka gɛr. ³¹ Ta ndɛv ha mɛngwese faya na, ta tsɛkw faya abɛra peteked ndozza eye niye, t̃a ma ha faya peteked ngay hay. Ti ye ha hɛrwi madar na ka mayako mazlɛmbada eye.

Ta dar na Yesu ka mayako mazlɛmbada eye

Markus 15.21-32; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27

³² Ahɛl nakɛ sidzew hay faya ta diye ha Yesu, ta tasiye abɛra mɛ walaŋ gay aye na, t̃a dzɛgɛr ta ndo i Siren, mɛzele ngay Simon. T̃a gay kutoŋ ka mɛzle mayako mazlɛmbada eye nakɛ ta

dariye faya Yesu aye. ³³ T̃a ndisl a tɛv eye andaya t̃a zalay Golgwata, andza mɛgwede: «Tɛv i mɛtasli gɛr». ³⁴ T̃a vɔlay guzom madzapa eye t̃a wuye duwekeke eye. Yesu a ndzaka na, a say bay.

³⁵ Ma dɛba eye na, ta dar na Yesu ka mayako mazlɛmbada eye. T̃a ge tsakwal ka peteked ngay hɛrwi mɛsɛre mata hute na, way. Tsa na, ta ngɛna ha a bo mɛ walaŋ tay. ³⁶ Tsa na, t̃a ndza mɛ dɛma hɛrwi matsɛpe na Yesu. ³⁷ T̃a watsa gɛr i bazlam nakɛ t̃a kɛd na faya Yesu aye, t̃a gwad: «Nakay na, Yesu bɛy i Yahuda hay.» Ta law na zal ka gɛr ngay. ³⁸ Ta dar ndo i mɛkal hay sulo ka tsakay i Yesu, nɛte t̃a hɛlay i mɛnday, nenjed t̃a hɛlay i gula.

³⁹ Ndo neheye ti yawa ta tɛv niye na, t̃a bɛlaw ha gɛr tay hay tekɛm tekɛm t̃a mɛsaday pɛleslesle. ⁴⁰ T̃a gwadaway: «Hey! Nɛkar haḅe a saka mambɛzl ha gay i mɛdɛslay ha gɛr a Mbɛlom ada ka gwad ma mɛhɛne mahkar na, ka dɛzl na aye na, tɛv i wu yak aye na, mɛngay tuk? Nɛkar tɛma ha bo yak eye tey! Kɛ ge nɛkar Wawa i Mbɛlom na, mbɛzlaw abɛra ka mayako nakay mazlɛmbada eye.»

⁴¹ Bagwar hay i ndo neheye t̃a vɔlaway wu a Mbɛlom aye ta ndo mɛdzaŋgawa bazlam i Mbɛlom mapala eye ada ta madugula i Yahuda hay

† 27:28 Peteked ndozza eye: Peteked nakɛ sidzew i Roma hay t̃a pawa ka bo andza peteked i bɛy aye. ‡ 27:29 Sakwal niye na, a bɛram i sakwal i bɛy bagwar eye.

tə ɲgwasə ka Yesu. Tə gwad:
⁴² «Kə təma tay ha siye i ndo hay tuk na, a sla faya mətəme ha gər ɲgay təbədew? A gwad neŋgeye bəy i Israyel hay sa na, mâ mbəzlaw abəra ka mayako mazləmbada eye ada nəmaa dzaliye ha.
⁴³ A dzala ha ka Mbəlom sa na, a gwad neŋgeye Wawa i Mbəlom. Kə ge Mbəlom a wuda na na, mâ təma ha anəke.»
⁴⁴ Ndo i məkal neheye sulo ta dar tay naha ka tsakay ɲgay aye, tə tsaday andza niye dərma.

Məməte i Yesu

Markus 15.33-41; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30

⁴⁵ A dazlay ta magərħəpat, ləvoŋ a ge ka dala niye tebiye tekədəgəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa. ⁴⁶ Ma giye bəre mahkar i huwa, Yesu a wuda ta magala kələrri, a gwad: «*Eli, Eli, lama sabaktani?*» Andza məgwede: «Mbəlom ga, Mbəlom ga, ka gər ga ha na, hərwi mey?Š»

⁴⁷ Siye i ndo neheye ka təv aye niye tə tsəne na, tə gwad: «Faya ma zaleyə a Eliya!»
⁴⁸ Kwayanŋa ndo nəte mə walaŋ tay niye a hway, a ye naha a zla wuye andaya kofkoffa. A tsəhuḅ ha a wuye guyakaka. A hak ka gwavəkəw. Tsa na, a pay naha ka bazlam a Yesu hərwi ada mâ dəvətse. ⁴⁹ Ane tuk na, siye i ndo hay tə gwad: «ŋgatay, zəbakwa faya təday, Eliya ma deyeweye ma təmiye ha daw?»
⁵⁰ Ane tuk

na, Yesu a wuda ta magala kələrri. Tsa na, a mət.

⁵¹ A həlay niye kwayanŋa, peteked nakə a ɲgəna ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom sulo aye, a ta ka bo bəra sulo tsanŋa kwa abəra mə gəma hus ka dala. Dala a bəl, hotokom hay ta ɲgəma wudəgər wudəgər. ⁵² Tsəvay hay ta həndək, ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom haladzay neheye tə mət aye tə mbəlaw. ⁵³ Tə ndohwaw abəra ma tsəvay. Ma dəba i mələtsew i Yesu abəra ma mədahaŋ na, ti ye a Zerozelem, gəma tsədanŋa eye. Mə dəma na, ndo hay haladzay ta ɲgatay.

⁵⁴ Bagwar i sidzew ta sidzew niye hay faya ta həbiye ka Yesu dziye, tə ɲgatay dala a bəl tə wu neheye a ge bo aye tebiye na, zluwer a gatay haladzay, tə gwad: «Ta dedək, ndo nakay na, Wawa i Mbəlom!»
⁵⁵ ɲgwas hay haladzay nəteye malətsa eye dəreŋ faya ta zəbiye naha faya. Tə payaw bəzay a Yesu kwa abəra ma gəma i Galile, tə gaway məsler. ⁵⁶ Mə walaŋ tay niye hay na, Mari nakə a yaw abəra ma gəma i Magədala aye, Mari maya i Yakuba ta Yusufa ada ta maya i wawa i Dzebede hay.

Təpa na Yesu a tsəvay

Markus 15.42-47; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42

⁵⁷ Huwa a ge na, ndo wuray zlele eye a yaw. Neŋgeye ndo i gəma i Arimate, məzele ɲgay Yusufa. Neŋgeye dərma,

gawla i Yesu. ⁵⁸ A ye ka tæv i Pilat, a tsætsah faya mædahan i Yesu. Pilat a velay tsæved ka mæzle mædahan i Yesu. ⁵⁹ Yusuf a ye a zla na mædahan i Yesu abæra ka mayako mazlæmbada eye, a zla rækwat a mbækwa na. ⁶⁰ A pa na a tsævay nakæ a la ka geseh wedeye hærwi ŋgay eye ŋgway aye. Tsa na, a bædæŋwal beber bagwar eye hærwi madæræzle faya. A dæræzl faya na, a ye ŋgway. ⁶¹ Mari i Magædala ta Mari nenġed næteye andaya mandza eye dægerger bæse ta tsævay.

Sidzew ha ta tsæpa na tsævay

⁶² Tædæ eye andza mægwede pat nakæ a mbay naha a pat i mælæve bo i mazæzukuw bo aye, bagwar hay i ndo neheye tæ vælaway wu a Mbælom aye ta Farisa hay, ti ye dziye a gay i Pilat. ⁶³ Ti ye naha, tæ gwadæy: «ŋgalaka, næmaa yaw ka tæv yak na, hærwi wu nakæ ndo i parasay nakay a tsik ahæl niye aye na, ka mamayaw a gær. A gwad: “Ma dæba i mæhæne mahkar na, na lætseweye abæra ma mædahan.” ⁶⁴ Gwadatay a sidzew hay na, tâ tsæpa na tsævay lele hus a mæhæne mamahkar eye bæna gawla ŋgay hay ta deyeweeye ta kæliye na. Ma dæba eye ta gwadateye a ndo hay: “Yesu kæ lætsew abæra ma mædahan.” Parasay ŋgay ma sækahiye wene wene eye ma ziye nakæ kurre aye.»

⁶⁵ Pilat a gwadæy: «Hælum sidzew hay anan dum tay ha ka tsævay, tâ tsæpa andza nakæ a sakumeye.»

⁶⁶ Tæ hæl bo ti ye. Ti ye naha tæ læva bo tæ matsæpe tsævay. Tæ slæræba na me i tsævay, tæ gæs na æŋgæts lele. Tsa na, tæ pa sidzew hay ka matsæpe na.

28

Yesu a lætsew abæra ma mædahan

Markus 16.1-10; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10

¹ Ma dæba i pat i mazæzukuw bo na, pat i luma i sidzew ta mekedæ, Mari i Magædala ta Mari nenġed ti ye mazæbe ka tsævay. ² Tæ ndisl naha kwayanŋa na, dala a bæ haladzay dzekië dzekië hærwi gawla i Mbælom a mbæzlaw mæ mbælom, a yaw a bædæŋwal beber abæra ka tsævay, toŋ a ndza faya. ³ Gawla i Mbælom niye na, a dæv andza mawutsede ada peteked ŋgay a slæde haladzay herre. ⁴ Zluwer a gatay a sidzew neheye faya ta tsæpiye tsævay aye. Ta dzædzar haladzay, ta tæra andza næteye mamæta eye hay tsadæk tsadæk.

⁵ Gawla i Mbælom a gwadæy a ŋgwas niye hay: «Kâ dzædzarum bay. Na sær nækurom faya ka pælumeye Yesu, ndo nakæ ta dar na ka mayako mazlæmbada eye aye. ⁶ Nenġeeye andaya kanan bay, kæ lætsew abæra ma mædahan andza nakæ a tsik aye. Dumara zæbum ka tæv nakæ tæ hæna ha faya kwa.

⁷ Dum bāse ta gwadumatay a gawla ŋgay hay na: “Yesu kə lətsew abəra ma mədahaŋ, ma lahakumeye a Galile. Ka ŋgatumeye mə dāma.” Anaŋ wu nakə na tsikakum aye.»

⁸ Ŋgwas niye hay ta hway abəra ka tsəvay bāse. Zluwer a gatay, ane tuk na, dārev tay maŋgwas a eye. Ta hway mədātay ha labara eye a gawla i Yesu hay. ⁹ Kwayaŋŋa, Yesu a yaw tə dzəgər ta nəteye, a gwadātay: «Na tsikakum me!» Ŋgwas niye hay ta həndzəd naha ka təv ŋgay, ta dəkway gurmets a huvo. Tə gəs na abəra mə sik ada tə dəslay ha gər. ¹⁰ Yesu a gwadātay: «Kā dzədzarum bay. Dum gwadumatay a malamar ga hay na, tā ye a Galile. Ta ŋgeteŋeye mə dāma.»

Wu nakə sidzew hay ta təkər aye

¹¹ Ahəl nakə ŋgwas hay faya ta diye abəra ka tsəvay, nəteye ka tsəved aye na, siye i sidzew neheye faya ta həbiye ka tsəvay aye ti ye a walaŋ i gay. Ti ye naha ta təkər wu nakə a ge bo aye tebiye a bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye. ¹² Bəy hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye tə haya gər ta madugula i Yahuda hay. Tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay. Tə vələtay suloy haladzay a sidzew neheye ta tsəpa tsəvay aye. ¹³ Tə gwadātay: «Wu nakə ka təkərimateye a ndo hay aye

na, anaŋ: “Ahəl nakə nəmay mandzahəra eye ta həvad aye na, gawla i Yesu hay ta yaw, ta kəla na mədahaŋ i Yesu.”

¹⁴ Tadə ŋgomna kə tsəne na, ma gakumeye wuray bay. Nəmaa səriye wu nakə nəmaa tsikiye.» ¹⁵ Sidzew hay tə həl suloy nakə tə vələtay aye. Ti ye tə dəs parasay andza nakə tə tsikatay aye. Andza niye, bazlam nakay a dā zləm a Yahuda hay tebiye hus ka bəgom.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay

Markus 16.14-18; Luka 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Məsler hay 1.6-8

¹⁶ Ma dāba eye na, gawla i Yesu hay kuro gər eye nəte ti ye a Galile. Ti ye naha, tə tsal a mahəmba nakə Yesu a gwadātay «Tsalum a dāma» aye. ¹⁷ Tə ndisl a dāma na, tə ŋgatay a Yesu, tə dəslay ha gər. Ane tuk na, siye mə walaŋ tay ta dzala ha faya ta dedek eye bay. ¹⁸ Yesu a həndzəd ka təv tay, a gwadātay: «Mbəlom kə vələŋ gədaŋ mə mbəlom ada ka məndzibəra. ¹⁹ Hərwi niye, dum ha bazlam ga ka təv i ndo i gəma hay tebiye, tərūm tay ha gawla ga hay. Dzəhuḅum tay ha a yam ta məzele i Bəba Mbəlom, tə məzele i Wawa ŋgay ada tə məzele i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. ²⁰ Tətikumamatay bazlam neheye na tsikakumeye. Tā rəhay ha gər tebiye, tā dzala ha faya. Ada neŋ, na ndziye tə nəkurom pat pat hus ka mandəve i məndzibəra.»

Yesu a bəz ha bo ada mede
ngay a mbəlom 16.9-20

Ngwalak i bazlam

nakə Markus a watsa aye Məfələkwe

Markus a dazlay məwetse labara nakay na, a gwad nakay na: «Labara ngwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom». A da ha Yesu na, ndo mäge məsler, a sla faya mäge wu hay. Ka tətikatay a ndo hay, ka həhar fakalaw abəra mə bo i ndo hay, kə pəsətay ha mezeleme a ndo hay. Yesu a gwad neŋgeye Wawa i Ndo, a yaw a vəl ha məsəfəre ngay hərwi mətəme tay ha ndo hay abəra mə mezeleme tay.

Markus a watsa ka məsler i Yesu, i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam, ka gər i madzəhuḅe i Yesu tə masəpete nakə a say a Fakalaw masəpat na aye, a da ha məsler i Yesu ta məmbəle tay ha ndo i dəvats hay tə matətike nakə a tətikatay a ndo hay aye. A watsa ka gər i mändze maduk i duk eye ka mändzibəra, ka gər i məməte ngay ka mayako mazləmbada eye, mələtsew ngay abəra ma mədahaŋ.

Madazlay i labara 1.1-13

Məsler i Yesu ma Galile
1.14–9.50

Yesu a lətse abəra ma Galile
a ye a Zerozelem 10.1-52

Maduk i duk i məhəne i
Yesu 11.1–15.47

Mələtsew i Yesu abəra ma
mədahaŋ 16.1-8

*Yuhana madzəhuḅe ndo a
yam*

*Mata 3.1-12; Luka 3.1-18;
Yuhana 1.19-28*

¹ Labara ngwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom aye, a dazlay andza nakə mawatsa eye mə dərəwel i Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye, a gwad:

«Neŋ Mbəlom, na sləriye naha ndo mədə ha bazlam ga kame yak.

Ma lambadakeye na tsəved.

³ Faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad:

Lambadumay tsəved a Bəy Maduweŋ,

lambadumay tsəved hay fehe lele, tâ hədzak bay.*»

⁴ Andza niye, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a ndohwaw mə kəsaf. A tsikatay me a ndo hay, a gwadatay: «Mbədum ha mede kurom. Dzəhuḅum bo a yam ada Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom hay.»

⁵ Ndo neheye ma Zerozelem ada ka dala i Yahuda ti ye tebiye. Tə yawa ka təv i Yuhana. Tə dəwa ha mezeleme tay hay parakka kame i ndo hay ada Yuhana a dzəhuḅawa tay ha a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye. ⁶ Yuhana niye na, peteked ngay manğara eye ta məkwets i zləgweme ada a bərawa bəzihud ngay na, ta

* 1:3 Ezay 40.3.

həzlay. A ndayawa mə kəsaf niye na, heyew ta wum.

⁷ Anan labara nakə a tsik aye sa, a gwad: «Ndo mekelen eye ma deyeweye kame ga, neŋgeye na, gədan eye a ze ga. Na sliye mahəndzədə ka təv ŋgay, məpəlay ha ləber i tahərak ŋgay bay tebiye. ⁸ Neŋ na, na dzəhuḅ kurom ha a yam tsa. Neŋgeye na, ma dzəhuḅiyeye kurom ha ta Məsəfəre Tsədanŋa eye.»

Madzəhube i Yesu a yam, a say a Fakalaw masəpete Yesu
Mata 3.13–4.11; Luka 3.21–22, 4.1–13

⁹ Ma məhəne niye na, Yesu a yaw ma Nazaret ka dala i Galile. A ndislew na, Yuhana a dzəhuḅ na a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye. ¹⁰ A həlay nakə faya ma tsalaweye abəra ma yam aye na, a ŋgatay a magərmbəlom a ta ka bo bəra ndzadədəda. Tsa na, Məsəfəre i Mbəlom a mbəzlaw ka Yesu andza bodobodo. ¹¹ Ada mətsike me a tsənew abəra mə mbəlom, a gwad: «Nəkar na, wawa ga. Na wuda kar haladzay. Dərev ga faya ma ŋgwasiye tə nəkar.»

¹² Kwayanŋa Məsəfəre i Mbəlom a zla na a makulkwandah. ¹³ Yesu a ndza mə kəsaf məve kuro kuro fad. Mə dəma na, a say a Fakalaw masəpete na ada mədədə ha a mezeleme. Mə kəsaf niye na, wu i pesl hay mə dəma haladzay. Gawla i Mbəlom hay ti yaw ka təv i Yesu, tə vəlay wu mənday.

Yesu ma gəma i Kafer-nahum

Mata 4.18–22; Luka 5.1–11

¹⁴ Ma dəba eye na, tə gəs na Yuhana a danŋay. Tə gəs na Yuhana na, Yesu a ye a Galile. A da ha Labara Ŋgwalak eye i Mbəlom mə dəma. ¹⁵ A gwad: «Həlay eye kə ndislew tuk, mbədum ha mede kurom. Təmum Labara Ŋgwalak eye i Mbəlom a dərev kurom hərwi Bəy i Mbəlom ka həndzədəw.»

¹⁶ Yesu a zəŋgal me i dəlov i Galile. Ahəl nakə faya ta zəŋgaliye me i dəlov niye aye na, a ŋgatay a ndo məgəse kələf hay sulo. Niye hay na, Simon ta malamar ŋgay Anđare, faya ta kaliye gadan tay a dəlov. ¹⁷ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Dumara, pumeŋ bəzay. Anəke faya ka həlumeye kələf, ane tuk na, na təriye kurom ha ndo məhəlaw ndo hay.» ¹⁸ Tə tsəne na, tə gər ha gadan tay hay, tə pay bəzay a Yesu.

¹⁹ Yesu a ye kame tsekwen na, a ŋgatay a Yakuba ta malamar ŋgay Yuhana. Nəteye na, wawa i Dzebede hay. A ŋgatay na, nəteye mə kwalalan i yam faya ta lambadiye gadan tay hay. ²⁰ Kwayanŋa Yesu a zalatay. Tə tsəne məzele i Yesu na, tə gər ha bəba tay Dzebede mə kwalalan i yam ta ndo i məsler ŋgay hay, tə pay bəzay a Yesu.

Yesu a mbəl tay ha ndo hay abəra ma dəvats tay hay wal wal

Mata 8.14–17; Luka 4.31–44

²¹ Yesu ta gawla ηgay hay ti ye a wuzlahgəma i Kafer-nahum. Pat i mazəzukuw bo na, Yesu a ye a gay i maɖuwule me. Mə dəma na, a tətikatay a ndo hay.

²² Ndo hay tə tsəne matətike ηgay nakə a tətikatay aye na, a gatay hərbaɖəkka. Hərwi neŋgeye a tətikatay andza i ndo neheye tə dzanɣawa bazlam i Mbəlom mapala eye bay. Ane tuk na, i ηgay a tətikatay na, ta məzlaɖ eye. Hərwi bazlam niye hay ti yaw na, abəra mə neŋgeye ηgway.

²³ Ahəl nakə faya ma tətikateye a ndo hay aye na, ndo wuray məsəfəre lele bay eye, paf a ye naha a gay i maɖuwule me niye. Tsa na, a wuda ta magala kələrri.

²⁴ A gwad: «Nəkar Yesu ndo i Nazaret, mey yak ka nəmay na, mey? Ka yaw na, mata dze may ha daw? Nəkar way na, na sər ha lele: Nəkar na, ndo nakə tsədanɣa Mbəlom a sləraw aye.»

²⁵ Tsa na, Yesu a gay me, a gwaday: «Ndza dikdik. Dara abəra mə bo i ndo nakay.»

²⁶ Kwayanɣa məsəfəre lele bay eye a ɓəl ha ndo niye ta gədan tə mawude eye kələrri. Tsa na, a yaw abəra mə bo i ndo niye.

²⁷ Ka təv niye na, a gatay a ndo hay daɓək daɓək, hərbaɖəkka. Tə gwad mə walaŋ tay: «Eh! Eh! Nakay na, wu wuray? Labara nakay a tsik aye na, ta məzlaɖ eye. Nakay na, ndo waray, a gatay me a məsəfəre lele bay eye

hay ada tə gəsay me na, ndo waray.»

²⁸ Labara i Yesu a da a zləm kwayanɣa ka dala i Galile tebiye.

²⁹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ηgay hay ti ye abəra mə gay i maɖuwule me niye, ti ye a gay i Simon ta Anɖare. Nətəye ti ye dziye ta Yakuba ada ta Yuhana. ³⁰ Tə ndisl naha na, mese i Simon mahəna eye mə gay, maraɓaraɓ a gay. Tsa na, tə gwaday a Yesu: «Mese i Simon lele bay.» ³¹ Yesu a ye ka təv ηgay a gay. A ye naha na, a gəs na abəra mə həlay, a lətse ha ka mbəlom. Tsa na, maraɓaraɓ a ndala faya abəra. A ye, a gatay mbəlök.

³² Ta huwa ma dəba i pat mədədə na, ndo hay tə həlaw ndo i dəvats hay haladzay ta ndo neheye fakalaw mə bo tay aye. ³³ Ndo i gəma niye hay tebiye tə haya gər ka məged i gay nakə Yesu mə dəma aye. ³⁴ Ndo neheye dəvats a gatay wal wal aye na, Yesu a mbəl tay ha ada a həhar fakalaw abəra ka ndo hay haladzay dərma. Ane tuk na, Yesu a ηgərəz fataya, a gwadatay: «Kâ tsikum me bay.» Hərwi nətəye na, Yesu neŋgeye way na, tə sər na.

³⁵ Pərik, mbəlomda i dzagulo məzlehe na, Yesu a lətse, a ndohwaw abəra mə gay. Tsa na, a ye dərəŋ abəra ma wuzlahgəma. A ye na, a təv nakə ndəray andaya mə dəma bay aye. A ye a dəma mata duwule me. ³⁶ Simon ta siye i gawla ηgay hay ta pədəke abəra ka məndzəhəre na, ta ηgatay a

Yesu bay. Tsa na, ti ye ta pəla na Yesu. ³⁷ Ka təv nakə faya ta pəliye na aye na, ta huta na. Tə gwaday: «Ndo hay haladzay faya ta pəliye kar.»

³⁸ Yesu a gwadatay: «Kwa ta pəliye ga bəbay na, takwa a təv mekelen. Ka deyekw-eye na, a gəma neheye bəse bəse aye. Na diye ha bazlam i Mbəlom mə dəma dərma. Na yaw na, hərwiye.»

³⁹ A ndəv ha mətsike me ŋgay niye na, a lətse a ye a həhal ka dala i Galile tebiye. A dawa ha bazlam i Mbəlom mə gay i maduwule me ada a həharawa fakalaw abəra ka gər mavuwe hay.

Yesu a mbəl ha ndo madəgwada eye

Mata 8.1-14; Luka 5.12-16

⁴⁰ Pat wuray na, ndo wuray madəgwada eye a ye ka təv i Yesu. A ye naha na, a dək w gurmets kame i Yesu. A tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədanja.»

⁴¹ Yesu a zəba faya na, a gay mə bo. A ndudə ha həlay ŋgay, a lamay. Tsa na, a gwaday: «A seŋ na, təra tsədanja!»

⁴² Tsa na, dəvats i madəgwede a ye faya abəra. A mbəl suwud suwud lele.

⁴³ Ane tuk na, Yesu a gay me, ada a gwaday: ⁴⁴ «Do, ka diye wu yak na, tsəne lele hədzakay zləm.» Tsa na, Yesu a gwaday: «Tsəne lele: Kā tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvəlay wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi

mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədanja.»

⁴⁵ Ma dəba eye na, ndo niye a ye. A ye naha dūh na, a pa bo ka matəkəratay wu nakə a təra tə nəngeye aye a ndo hay. Yesu kə sla faya mabəz ha bo ma wuzlahgəma sa bay. A ndzawa na, dərəŋ ta wuzlahgəma, ma təv neheye ndo hay mə dəma haladzay bay aye. Ada huya, ndo hay ti yawa ka təv ŋgay kwa mənɣay, kwa mənɣay.

2

Yesu a mbəl ha ndo matəra eye

Mata 9.1-8; Luka 5.17-26

¹ A ndza məhəne tsakway na, Yesu a mbədə gər a Kafernahum. Ndo hay tə tsəne Yesu kə maw a Kafernahum, nəngeye mə gay nakə a ndzawa mə dəma aye na, ² ndo hay ti ye, tə haya gər haladzay ka təv ŋgay. Tə rah a gay niye bərits. Kwa ma bəra, ka me i maged bəbay, təv andaya bay hərwi ndo hay. Tə haya gər andza niye na, hərwi Yesu a tətikawatay bazlam i Mbəlom.

³ Ahəl nakə Yesu faya ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay aye na, ndo hay fad tə zlay naha ndo matəra eye madzawa eye ka sləlah. ⁴ Ta pəla tsəved mede ha ka təv i Yesu na, ta huta tsəved bay, hərwi ndo hay haladzay ka tsəved. Tsa na, tə tsal ka gər i gay niye. Gər i gay niye na, fatata. Tə sləl bəd. Ta danɣar ha ta təv nakə Yesu mə dəma aye. Tə mbəzla ha ndo matəra

eye niye ta læber ka tøv i Yesu ta slələh ŋgay niye dzay.

⁵ Yesu a zəba ka mædzal gər tay nakə tə dzala ha faya na, a gwadəy a ndo niye matəra eye: «Wawa ga, na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

⁶ Mə gay niye na, ndo mædzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye andaya mandza eye dərma. Tə tsəne andza niye na, tə dzala mə gər tay, tə gwad: ⁷ «Ndo nakay a tsik me i ŋgay andza niye na, kəkay? Nakay na, a tsalay ka gər a Mbəlom. Bəna way nakə də məpəsay ha mezeleme a ndo aye? Maa sla məpəsay ha mezeleme a ndo na, Mbəlom nəte ŋgewə bəna, way?»

⁸ Tsa na, Yesu a sər wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadatay: «Ka dzalum andza niye mə gər kurom na, hərwi mey? ⁹ Maa da me məgwadəy a ndo matəra eye: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse zla slələh yak do” na, maa da me mə dəma na, waray? ¹⁰ A seŋ na, sərūm ha neŋ Wawa i Ndo na, gədaŋ ga andaya məpəsətay ha mezeleme a ndo hay ka məndzibəra.»

Tsa na, a gwadəy a ndo niye matəra eye: ¹¹ «Faya na gwadəakeye, lətse, zla slələh yak, do a mətəgay.» ¹² Yesu a tsikay andza niye na, kwayanŋa a lətse, a zla slələh ŋgay. A ye kame i ndo niye hay mahaya gər eye duwak duwak lele, a yaw abəra. Ndo niye hay mbərzəzza eye tə

ŋgatay na, a gatay hərbaḅəkka. Ta zambadəy a Mbəlom tə gwad: «Eh! Eh! Nakay na, gədaŋ i Mbəlom bəna, ka ŋgatakway a wu andza nakay dāda bay.»

Yesu a zalay Levi

Mata 9.9-13; Luka 5.27-32

¹³ Ma dəba eye na, Yesu a mbəda gər, a ye ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye. Ndo hay hal-adzay tə yawa naha ka tøv ŋgay. A tətikawatay bazlam i Mbəlom. ¹⁴ Yesu a ndəv ha matətike, a lətse faya ma diye ka tsəved na, a ndzay a gər a ndo matsekele dzanğal ka tøv i məsler ŋgay. Ndo niye na, tə zalay Levi. Neŋgeye na, wawa i Alfe. Yesu a gwadəy: «Dara, peŋ bəzay!» Tsa na, Levi a lətse a pay bəzay.

¹⁵ Pat wuray na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə nda wu mənday mə gay i Levi. Ndo matsekele dzanğal hay ada ta ndo i mezeleme hay tə nda wu mənday dziye tage Yesu. Nəteye tebiye tə pay bəzay a Yesu.

¹⁶ Mə dəma na, ndo neheye tə dzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay aye ta Farisa hay, nəteye andaya dərma. Tə ŋgatay a Yesu faya ma ndiye wu mənday ta ndo i mezeleme hay na, tə gwadatay a gawla i Yesu hay: «A nda wu mənday ka tøv eye nəte ta ndo matsekele dzanğal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hərwi mey?»

¹⁷ Yesu a tsəne bazlam tay niye na, a gwadatay: «Ndo

neheye wuray a gatay bay nateye zayzay aye na, ta pæliye ndo i sidem bay. Mata pæle ndo i sidem na, ndo neheye dāvats eye hay aye. Na yaw mæzalatay a ndo neheye tæ gwadāy a gær tay nateye ŋgwalak eye hay aye bay, ane tuk na, mæzalatay a ndo i mezeleme hay duh.»

Mæge daliyam

Mata 9.14-17; Luka 5.33-39

¹⁸ Pat wuray na, gawla i Yuhana hay ta Farisa hay, ta ge daliyam andza nakæ tæ gawa ma slala tay aye. Ndo hay tæ yaw ta tsætsah ka Yesu, tæ gwadāy: «Gawla i Yuhana ta Farisa hay nateye na, ta ge daliyam. Ada hærwi mey gawla yak hay tæ ge daliyam bay na, kemey?»

¹⁹ Yesu a mbædatay faya, a gwadāy: «Nateye na, ta giye daliyam bay, hærwi nateye na, andza mæ magurlom i mæzle dahalay. Ahæl nakæ zal i dahalay ka tæv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i mæzle dahalay na, ta giye daliyam daw? Ahæl nakæ zal i dahalay andaya mba na, ta sliye faya mæge daliyam bay. ²⁰ Ane tuk na, pat eye ma slaweye na, ta gæsiye fataya abæra zal i dahalay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.

²¹ «Bazlam nakay na, andza peteked guram eye tæ wedeye. Ta nasiye ha peteked wedeye mætepe ka peteked guram eye bay. Hærwi tadæ ta tapa

peteked wedeye ka guram eye na, peteked wedeye ma ŋgærdiye ha peteked guram eye. Tsa na, ma ŋguradiye. Peteked guram eye niye ma sækahiye maŋgurede haladzay.

²² «Sa na, ndo ma mbædiye guzom lelem eye a gwezem i hæzlay guram eye bay na, ka særum ha tæbædew. Hærwi ta mbæda a dæma na, guzom niye lelem eye kæ kwasa na, hæzlay niye guram eye ma ndohwiye. Guzom dærmak sæktih ma mbædiye ka dala. Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbædiye na, a gwezem i hæzlay wedeye dærmak.»

Mælavay gær a pat i mazæzukw bo na, Yesu

Mata 12.1-8; Luka 6.1-5

²³ Pat i mazæzukw bo na, Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah niye tæ ge a dæma na, wuye andaya tæ zalay bæle. Gawla i Yesu hay tæ hæb wu niye, tæ nda. ²⁴ Farisa hay tæ ŋgatatay na, tæ gwadāy a Yesu: «Zæba, gawla yak hay ta giye wu nakæ bazlam i Mbælom mapala eye a ge faya me pat i mazæzukw bo aye na, hærwi mey?»

²⁵ Yesu a mbædatay faya, a gwadāy: «Dada ka dzanġum wu nakæ Davit a ge ahæl niye aye tæbædew?*

May a wur faya ta ndo ŋgay hay. ²⁶ Tsa na, a ye a fælækwa a madzawadzawa i mædæslyay ha gær a Mbælom. A ye naha, a zla makwala nakæ tæ velay a Mbælom aye. A

* 2:25 Zæba ma 1 Samuyel 21.2-7.

nda. A vɛlatay a ndo ŋgay hay dɛrmak, tɛ nda. Bazlam i Mbɛlom mapala eye a vɛl tsɛved ka mɛnde na, a ndo mɛvɛlay wu a Mbɛlom dɛkdek bɛɔaw? Wu nakay a ge bo na, ahɛl nakɛ Abiyatar nɛŋgeye bagwar eye i ndo mɛvɛlaway wu a Mbɛlom aye.»

27 Yesu a gwadɛtɛy sa: «Mbɛlom a vɛl pat i mazɛzukw bo na, ada mɛ dzɛna ndo zezen bɛna, Mbɛlom a ge ndo zezen hɛrwi mɛpay bɛzay bay.» 28 A gwadɛtɛy: «Maa lɛvay gɛr a pat i mazɛzukw bo na, nɛŋ Wawa i Ndo.»

3

Yesu a mbɛl ha ndo pat i mazɛzukw bo

Mata 12.9-14; Luka 6.6-11

1 Pat eye andaya na, Yesu a ye a gay i maɔuwule me. Mɛ dɛma na, ndoweye andaya hɛlay ŋgay mamɛta eye. 2 Ndo mekenɛ eye hay andaya mɛ gay i maɔuwule me niye dɛrmak. Tɛ dzala mɛ gɛr tay, tɛ gwad: «Zɛbakwa faya lele, ŋgatay ma mbɛliye ha ndo nakay mamɛta hɛlay eye pat i mazɛzukw bo dɛw?» Tɛ tsik andza niye na, hɛrwi mɛhɛle faya bɛra suwat. 3 Yesu a gwadɛy a ndo niye hɛlay ŋgay mamɛta eye: «Lɛtse ka niye kame i ndo hay tebiye.»

4 Tsa na, Yesu a tsɛtsah ka ndo neheye ta zɛbiye faya aye. A gwadɛtɛy: «Bazlam kway mapala eye a vɛl tsɛved mɛge na, mey? A gwad: Gum ŋgwalak pat i mazɛzukw bo tsukudu, gum na, sewed dɛw? Mɛmbɛle ha ndo tsukudu

mɛgɛr ha mɛ mɛt dɛw?» Ane tuk na, ta mbɛɔay faya bay.

5 Yesu a zɛba fataya na, a ndalay haladzay, hɛrwi ta kula ha mɛdzele gɛr tay. Tsa na, a gwadɛy a ndo niye hɛlay mamɛta eye: «Nduda ha hɛlay yak.» A nduda ha na, hɛlay ŋgay a mbɛl suwud suwud. 6 Tsa na, Farisa hay ti yaw a bɛra mɛ gay i maɔuwule me niye. Tɛ haya gɛr ta ndo i Herod hay. Tɛ haya gɛr na, hɛrwi ta hutie tsɛved ka mɛkɛde Yesu na, kɛkay.

Yesu ta ndo hay haladzay

7 Yesu ta gawla ŋgay hay ti yaw abɛra mɛ gay i maɔuwule me niye dɛrmak. Ti ye ka me i dɛlov nakɛ tɛ zalay dɛlov i Galile aye. Ndo hay haladzay tɛ patay bɛzay. Ndoweye neheye na, ti yaw abɛra ma Galile, ti yaw abɛra ka dala i Yahuda 8 kwa ndo neheye ma Zerozelem aye dɛrmak. Ti yaw abɛra ka dala i Idume ada ta ndo neheye ta diye i magayam i Yurdum aye, ti yaw abɛra ma gɛma neheye tɛ mbay naha a Tir ta Sidon aye. Ndo neheye ti yaw haladzay ka tɛv i Yesu aye na, hɛrwi tɛ tsɛne wu nakɛ Yesu a gawa aye.

9 Yesu a ŋgatɛy a ndo neheye haladzay ti ye naha ka tɛv ŋgay aye na, a gwadɛtɛy a gawla ŋgay hay: «Lɛvum bo ta kwalalanɛ i yam. Na tsaliye a dɛma, hɛrwi ada ndo hay tɛ dzɛgɛd ga ha bay.»

10 Andza nakɛ Yesu a mbɛlawɛ tay ha ndo i dɛvats hay haladzay aye na, ndo i

dəvats hay tebiye ta hway ka təv ŋgay hərwi matətele faya.

¹¹ Ndo neheye fakalaw mə bo tay aye tə ŋgatay a Yesu na, tə kal ha bo kame i Yesu. Ta wuda, tə gwad: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom.»

¹² Ane tuk na, Yesu a gatay me, a gwadatay: «Neŋ way na, kâ tsikumay a ndəray bay.»

Yesu a pala ndo i maslaŋ ŋgay hay

Mata 10.1-4; Luka 6.12-16

¹³ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo neheye a say mə dərev ŋgay aye. Tə tsal a tsaholok.

¹⁴ Ma tsaholok niye na, a pala ndo i maslaŋ ŋgay hay kuro gər eye sulo abəra mə walaŋ tay niye. A pala tay ha na, hərwi ada ta ndziye dziye ada ma sləriye tay ha mata də ha labara i Mbəlom. ¹⁵ Ma vələtay gədaŋ ka mahəhere fakalaw abəra ka ndo hay dərma.

¹⁶ Məzele i ndo neheye Yesu a pala tay ha kuro gər eye sulo aye na, anaŋ: Simoŋ nakə Yesu a pa faya məzele Piyer, ¹⁷ Yakuba ta malamar ŋgay Yuhana, nəteye wawa i Dzebede, a pa fataya məzele na, Bowenerges, andza mægweđe wawa i maləve i Mbəlom, ¹⁸ ada Aŋdərə, Filip, Bartelemi, Mata, Tomas, Yakuba wawa i Alfe, Tade, Simoŋ ndo mäge vərəm hərwi dala ŋgay, ¹⁹ ada Yudas Iskariyot ndo mäge dəf ka Yesu.

Yesu: Mbəlom kəgəbay Fakalaw

Mata 12.22-32; Luka 11.14-23, 12.10

²⁰ Ma dəba eye na, Yesu a maw a gay nakə a ndzawa mə dəma aye. Tsa na, slala i ndo neheye tə yawa naha ka təv ŋgay haladzay aye na, ti ye naha ka təv ŋgay haladzay sa. Hərwi niye, Yesu ta gawla ŋgay hay tə huta həlay i mənde dəf kwa tsekweŋ bay tebiye. ²¹ Ndo ŋgay hay tə tsəne andza niye na, ti ye mata gəsa ahaya Yesu. Hərwi tə gwad: «Neŋgeye na, andza gər mavuwe.»

²² Ndo neheye tə dzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye ti yaw abəra ma Zerozelem, tə gwadawa: «Yesu na, Bedz-abul mə bo ŋgay.» Siye hay tə gwadawa: «Maa vələy gədaŋ ka mahəhere fakalaw na, bəy i fakalaw hay.»

²³ Yesu a zalatay a ndo niye hay a tsikatay me ta dzeke, a gwadatay: «Bəy i Fakalaw tə Fakalaw ta həhariye bo tay na, ma kəkay? ²⁴ Tadə gəma ka ŋgəna, faya ta giye magazləga mə walaŋ tay na, gəma niye ma hutiyə gədaŋ məndze huya dəw? ²⁵ Tadə ndo hay mə gay tay faya ta giye magazləga mə walaŋ tay na, ndo neheye mə gay niye na, ta hutiyə gədaŋ məndze huya dəw? ²⁶ Ka dzalum na, bəy i Fakalaw ma həhariye bo ŋgay dəw? Ka həhar bo ŋgay na, gədaŋ ŋgay ma ndziye bay, ma dziye.

²⁷ «Ka sərūm təbədew ndo ma sliye faya məfələkwe a gay i ndo i gədaŋ məhəla ahaya wu ŋgay bay. Ma ta sliye məfələkwe na, ma lahiye mədzewe na təday. Kə dzawa

4

na tuk na, ma sliye faya mede a gay, mahəla ahaya wu ŋgay hay tuk.

²⁸ «Sərum ha na, Mbəlom ma pəsətay ha mezeleme a ndo hay. Kwa bazlam tay nakə ta tsik lelebay ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma pəsətay ha. ²⁹ Ane tuk na, anan̄ ndo kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədan̄ŋa eye na, dafa ma hutiyə məpəse me təbey. Mezeleme ŋgay ma ndziye ka tor eye.»

³⁰ Yesu a tsikatay andza niye na, hərwi tə gwadawa: «Nen̄geye na, gər mavuwe.»

May i Yesu ta malamar i Yesu hay

Mata 12.46-50; Luka 8.19-21

³¹ May i Yesu ta malamar i Yesu hay tə ndisl naha tuk. Tə ndisl naha na, tə lətse ma bəra. Tsa na, tə slər ndo məzalay naha a Yesu. ³² Ka təv eye niye na, ndo hay haladzay mandza eye. Tə lawara na Yesu a wuzlah. Ndo nakə tə slər naha aye a gwaday a Yesu: «Pa zləm təday. May yak ta malamar yak hay faya ta tsətsahiye kar ma bəra.»

³³ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «May ga ta malamar ga hay na, way hay?» ³⁴ Tsa na, a zəba ka ndo niye hay, a dzaha gər tuwzik ada a gwad: «May ga ta malamar ga hay na, nəteye anan̄. ³⁵ Hərwi matəra malamar ga ta may ga na, ndo neheye faya ta giye wu nakə a say a Mbəlom aye.»

*Dzeke i ndo maslāge
Mata 13.1-9; Luka 8.4-8*

¹ Yesu a ye mata dā ha labara i Mbəlom ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye sa. Ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ŋgay. Tsa na, Yesu a tsal a kwalalan̄ i yam ada a ndza a dəma. Kwalalan̄ i yam niye na, ka gər i dəlov i Galile niye. Ndo neheye haladzay tə haya gər ka təv ŋgay aye na, nəteye mandza eye ka dala bəse ka pəpəz i dəlov. ² A tətikawatay wu hay haladzay ta dzeke. Ada matətike ŋgay nakə faya ma tətikateye na, a gwadawatay:

³ «Tsənum! Ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay. A həl hulfe ŋgay, a ye ha a pesl mata slāge. ⁴ A ye naha na, a dazlay a maslāge.* Ahəl nakə faya ma kutsiyə hulfe ŋgay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsəved. Diyen̄ hay ti yaw, tə pala na tebiye. ⁵ Hulfe mekeleŋ eye a dəf ka sik i pələf, təv nakə bətekwew andaya faya haladzay bay aye. Hulfe niye hay tə ndzohwaw bəse tsa. Tə ndzohwaw bəse na, hərwi bətekwew andaya ka sik i pələf niye bay. ⁶ Ane tuk na, pat a tsaraw, a zla faya abəra ŋgulak na, a fəka na hulfe neheye tə ndzohwaw aye. Tə kula heryew heryew hərwi ta huta bəf məpe zləlay haladzay bay. ⁷ Nen̄ged a dəf a gay i dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye

* **4:4** Ma gəma niye i tay na, ta sləgawa tə tsəluv təbey. Tə kutsawa ha na, məkutse məkutse.

hay tã ɲgãdãtsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Siye sa na, tã kuts ka tãv lele eye, tã ndzohwaw na, lele. Tã gãl ada tã nah, gãr eye hãbãts hãbãts lele. Mã walaɲ tay niye na, neheye hohway tay hay makwehe nãte na, wur eye kuro kuro mahkar, siye hay a ge kuro kuro mækwa, mekelen eye hay a ge temerre.»

⁹ Yesu a ndãv ha andza niye na, a gwadãtay: «Ndo nakã zlam andaya mãtsãne aye na, mã tsãne lele!»

Yesu a ge mãsler ta dzeke na, hãrwi mey?

Mata 13.10-17; Luka 8.9-10

¹⁰ Ahãl nakã Yesu ta ndo neheye tã ndzawa ka tãv ɲgay ada ta gawla ɲgay hay ti ye abãra ka tãv i ndo niye hay haladzay aye, ka tãv nakã nãteye mahãteye na, gawla ɲgay hay ta tsãtsah faya tã gwaday: «Dzeke niye a say mægweðe na, mey?»

¹¹ Yesu a mbãdãtay faya, a gwadãtay: «Nãkurom na, Mbãlom kã dãkum ha wu nakã mangaha eye ma bãy ɲgay aye. Ane tuk na, ndo siye hay ta tsãniye wu hay na, ta dzeke. ¹² Andza niye nãteye na,

“Ta zãbiye faya tã dãre tay ada ta ɲgateye bay.

Ta tsãne tã zlam tay ada ta sãriye ha andza mægweðe mey na, ta sãriye ha bay.

Bãna ta ta maweye ka tãv i Mbãlom
ada Mbãlom ma ta pãsatay ha mezeleme tay.†”»

Yesu a dãtay ha dzeke i ndo maslãge

Mata 13.18-23; Luka 8.11-15

¹³ Tsa na, Yesu a gwadãtay: «Nãkurom, ka tsãnum dzeke nakay a say mægweðe mey na, ka tsãnum bãdaw? Ka tsãnum dzeke nakay bay na, ada ka sãrumeye siye i dzeke mekelen eye hay na, ma kãkay tuk? ¹⁴ A say mægweðe na, anaɲ: Ndo maslãge a slãga bazlam i Mbãlom. ¹⁵ Ndo mekelen eye hay ta ndzãkit bo andza tsakay i tsãved. Bazlam i Mbãlom a dãd ka tsakay i tsãved eye niye. Ndo neheye tã tsãne aye na, Fakalaw a yaw a buwa na bazlam i Mbãlom niye maslãge eye ma nãteye.

¹⁶ «Siye hay ta ndzãkit bo sik i pãlad nakã hulfe a kuts faya aye. Nãteye tã tsãne bazlam i Mbãlom kwayaɲɲa na, ta tãma tã mãɲgwese. ¹⁷ Ane tuk na, ta gãray tsãved a bazlam i Mbãlom ada mã pa zlãlay a dãrev tay bay. Tã dzala ha faya na, tsekweɲ tsa. Ma dãba eye dãretsãtseh kãgãbay madzãgur me a ndzãtay a gãr hãrwi bazlam i Mbãlom. Tsa na, tã gãr ha mãdzele gãr abãra ka Mbãlom ta bãse.

¹⁸ «Ndo mekelen eye hay ta ndzãkit bo ta hulfe nakã a dãd a gay i dak aye. Tã tsãne bazlam i Mbãlom, ¹⁹ ane

† 4:12 Ezay 6.9-10.

tuk na, mædzal gær ka wu i mændzibæra, bor i zlele ada ta bor i wu mekelen eye hay wal wal yuh a ye tay a bo. Wu niye hay tæ ngædætsa na bazlam i Mbælom nakæ mæ dærev tay aye. Tsa na, bazlam i Mbælom dærmak kæ wa ho-hway mæ dærev tay bay.

²⁰ «Ndo mekelen eye hay ta ndzækit bo ta dala nakæ lele aye. Hulfe a kuts faya na, a ndzohw lele. Næteye tæ tsæne bazlam i Mbælom na, ta tæma a dærev tay lele. Bazlam i Mbælom a gæl mæ dærev tay lele ada a nah. Neŋged, mak-wehe næte na, wur eye kuro kuro mahkar, neŋged sa na, wur eye kuro kuro mækwa ada siye temerre.»

Dzeke i lalam Luka 8.16-18

²¹ Tsa na, Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadätay: «Ndo ma zlaweye lalam ŋgay ma piye faya ako ada ma hurækwiye faya gæse daw? Kægæbay, ma piye na a dæba i slælah daw? Ma piye na düh na, ka wu mæpe lalam bædaw?»
²² Ma piye na ka wu mæpe lalam na, hærwi ada dære mâ zæba dzaydzay ada wu neheye dære a ŋgatay bay aye na, mâ zæba lele. Wu neheye manğaha eye ta ta zæbiye mæ dzaydzay. ²³ Ndo nakæ zlæm andaya mætsæne aye na, mâ tsæne lele!»

²⁴ Yesu a gwadätay sa: «Gu-may metshe a wu nakæ ka tsænum aye! Ndoweye kæ pay zlæm lele na, Mbælom ma sækaheye ha mætsæne, hærwi ada mâ tsæne lele. Hærwi

Mbælom ma lævakumeye wu tæ wu nakæ ka lævawumatay wu a ndo hay aye. ²⁵ Hærwi ndo nakæ wu ŋgay andaya na, ta sækahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakæ wuray ŋgay andaya bay aye na, kwa tsekwen eye nakæ andaya faya aye na, ta buwiye na.»

Dzeke i hulfe

²⁶ Yesu a gwadätay sa: «Anan Bøy i Mbælom a ndzækit bo na, andza ndo wuray a hæl hulfe a ye a slæga na a guvah ŋgay. ²⁷ Ma dæba eye huwa a ge na, ndo niye a ye ŋgway a mætagay. Ta hævad na, a ndzahærawa ada ta hæpat na, a pædekawa abæra ka mændzehære, a lætsawa ka mbælom. Ahæl nakæ faya ma giye andza niye na, hulfe nakæ maslæga aye a ndzohw ada faya ma gæliye. Neŋgeye na, wu nakæ a slæga aye faya ma gæliye ma kækay na, a sær bay. ²⁸ Dala a ndzohwa ahaya wu niye ka gær bo ŋgay. A ndzohw a dazlay na, sæmber aye ka me i bæd. Tsa na, a ye tæ gær. Ma dæba eye na, a pa wur ada a nah lele. ²⁹ A nah tsa na, ndo i guvah a zla bembek ŋgay a ye mata dze na wu ŋgay niye hærwi hælay mæpele wu abæra ka dala kæ sla.»

Dzeke i wur i bæzan

Mata 13.31-32,34; Luka 13.18-19

³⁰ Yesu a gwadätay sa: «Ka ndzækitakway ha Bøy i Mbælom sa tæ mey? Ka dædakwatay ha labara nakay a zlæm a ndo hay na, ta dzeke waray? ³¹ Anan Bøy i Mbælom

a ndzəkɪt bo sa na, andza wur i bəzan. Ahəl nakə ta sləgiye mba na, mə walaŋ i wur i wu neheye ka məndzibəra tebiye na, neŋgeye tsekweŋ. ³² Ane tuk na, ta sləga na, ma ndzohwiye. Kə ndzohw na, ma gəliye a ze ala neheye tə sləga ka dədaŋ aye tebiye. A təra andza gərɔaf, diyeŋ hay ta ŋgariye faya gay tay ada mezek eye ma gateye ŋgama.»

³³ Andza niye, Yesu a tsikawatay labara ŋgay a ndo hay tebiye na, ta dzeke andza nakay anaŋ eye. A tsikawatay na, wu nakə ndo neheye ta sliye faya mətsəne lele aye. ³⁴ Yesu a tsikawatay wu hay na, ze mətsike ta dzeke bay. A tsikawatay na, ta dzeke. Ane tuk na, ahəl nakə nəteye mahəteye ta gawla ŋgay hay aye na, dzeke eye a say məgwede mey na, a dawatay ha tebiye.

Yesu a gay me a vavəray

Mata 8.23-27; Luka 8.22-25

³⁵ Pat eye niye huwa a ge na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Lətsakwa! Takwa! Tasakwa a diye i dəlov neŋged.» ³⁶ Tə lətse, tə gər tay ha ndo hay ka niye. Gawla ŋgay hay tə zla na ta kwalalaŋ i yam nakə neŋgeye mə dəma aye. Siye i kwalalaŋ i yam mekeleŋ eye hay andaya bəse ka təv ŋgay sa.

³⁷ Ahəl nakə faya ta diye, ta tasiye a diye i dəlov neŋged aye na, vavəray bagwar eye a ge haladzay. Yam a tsal ka bo daŋgala wekit wekit

ada faya ma viye a kwalalaŋ i yam niye, mazlambar ma rahiye a dəma. ³⁸ Yesu na, neŋgeye ŋgway duk ma dəba, mə huɔ i kwalalaŋ niye ada neŋgeye mandzahəra eye. Gər ŋgay mapa eye ka təv gər. Gawla ŋgay hay ta dzədzar haladzay, ta pədeke ha abəra ka məndzəhəre tə gwaday: «Ndo matətike ndo, faya ka mətakweye na, a gaka mə gər təbədew?»

³⁹ Tsa na, Yesu a pədeke abəra ka məndzəhəre. A lətse, a ŋgərəz ka mətasl, a gay me ada a gwaday a dəlov niye: «Ndza dikdik!» Kwayaŋŋa mətasl a gər ha mäge. Məbale i wuray kwa tsekweŋ andaya sa bay.

⁴⁰ Tsa na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Ka dzədzarum kate na, hərwi mey? Ka dzalum ga ha zuk bədaw?»

⁴¹ Kwayaŋŋa ta dzədzar haladzay, tə gwad a bo mə walaŋ tay: «Nakay i ŋgay ndo waray nakə a gay me a mətasl ta yam na, tə gəsay me aye?»

5

Yesu a mbəl ha gər mavuwe

Mata 8.28-34; Luka 8.26-39

¹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a diye i dəlov niye. Təv eye niye ti ye a dəma aye na, dala i Geraseni hay. Tə ndisl a dəma na, tə mbəzlaw abəra mə kwalalaŋ i yam. ² Yesu a mbəzlaw abəra mə kwalalaŋ i yam na, kwayaŋŋa ndo wu-ray a ndohwaw abəra mə

walaŋ i tsəvay hay, hərwi mede ka təv i Yesu. Ndowneye niye na, məsəfəre lele bay eye mə bo.

³ A ndzawa na, mə walaŋ i tsəvay hay. Ndəray kwa nəte a mba faya məgəse ada mədzewe na bay. Kwa mədzewe tə tsalalaw bəbay na, ndəray a mba faya bay.

⁴ Həbe tə dzawaway na sik tə səselek ada tə paway tsalalaw a həlay. Wu neheye tə dzawa ha aye na, a ŋgəzlah ndərtsətsətse. Ndəray kwa nəte a mba faya məgəse na bay. ⁵ Ta huwa, kwa ta həpat a həhalawa na, mə walaŋ i tsəvay hay ada mə mahəmba. A həhalawa na, tə mawude eye ada a tawa bo ŋgay tə kwar tsurađ tsurađ.

⁶ Gər mavuwe niye a ŋgatay naha a Yesu dərəŋ na, a hway ka təv ŋgay. A hway naha na, a dəkway gurmets a huvo. ⁷ Tsa na, a wuda ta gədaŋ, a gwad: «Nəkar Yesu Wawa i Mbəlom Fetek, ka wuda ka neŋ na, mey? Amboh tə məzele i Mbəlom, kâ geŋ wuray bay.»

⁸ A tsik andza niye na, hərwi Yesu a gwadaŋway: «Nəkar fakalaw, dara abəra mə bo i ndo nakay!»

⁹ Yesu a tsətsah faya, a gwadaŋway: «Məzele yak way?»

Fakalaw a mbəday faya a Yesu, a gwadaŋway: «Məzele ga Haladzay, hərwi nəmay haladzay.»

¹⁰ Tsa na, a gay amboh a Yesu haladzay hərwi ada Yesu mâ həhar na dərəŋ abəra ka dala niye bay tey.

¹¹ Azlakwa bay, mə mahəmba wuray ka təv eye niye na, madəras hay andaya faya ta tsəkuriye tay ha.

¹² Fakalaw niye hay mə bo i ndo niye tə gay amboh a Yesu, tə gwadaŋway: «Amboh, gər may ha nəmaâ ye a bo i madəras tadaheye.» ¹³ Yesu a vəlatay tsəved. Tsa na, məsəfəre lele bay eye ti yaw abəra mə bo i ndo niye ti ye tə fələkwa a bo i madəras niye hay. Madəras niye hay haladzay ta giye gwezem sulo ta hwayaw abəra ma tsaholok niye ti ye tə kuts a dəlov, tə dze a dəma.

¹⁴ Ndo mətsəkure madəras neheye tə ŋgatay andza niye na, ta hway, ti ye a wuzlahgəma mata dətatay ha labara niye a ndo hay ada a ndo neheye nəteye dərəŋ ta wuzlahgəma aye. Tsa na, ndo hay ti yaw mata zəbe naha ka wu nakə a ge bo aye.

¹⁵ Ndo niye hay tə ndislew ka təv i Yesu na, tə ŋgatay a ndo nakə fakalaw hay tə ndzawa mə bo ŋgay haladzay aye. Tə ŋgatay na, mandza eye, peteked ka bo ada neŋgeye lele bəna andza nakə a ndzawa aye bay. Tə ŋgatay andza niye na, ta dzədzar.

¹⁶ Ndo neheye labara i gər mavuwe ta madəras hay a ge bo ka dəre tay aye na, nəteye dərma ta təkəratay labara eye a ndo neheye ti ye naha, nəteye ta ŋgatay təbey aye.

¹⁷ Tə tsəne na, tə gay amboh a Yesu, tə gwadaŋway: «Amboh, do abəra ma gəma may.»

¹⁸ Ahəl nakə Yesu faya ma tsaliye a kwalalaŋ i yam aye

na, ndo niye a mbəl hərwi fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ŋgay na, a gwaday a Yesu: «Amboh nā paka bəzay tey?»

¹⁹ Ane tuk na, Yesu kə vəlay tsəved ka məpay bəzay bay. Yesu a gwaday: «Do! Ta bəzay ha bo a ndo yak hay. Təkəratay ŋgwalak nakə Bəy Maduweŋ a ge hərwi yak aye.» ²⁰ A tsəne andza niye na, a lətse a ye a dala nakə tə zalay Dekapol* aye. A ndisl a dəma na, a dazlay matəkəratay wu nakə Bəy Maduweŋ a ge hərwi ŋgay aye. Ndo neheye tebiye tə tsəne labara niye na, a gatay masuwayaŋ.

Yesu a mbəl ha dem i Dza-yrus abəra ma mədahan

Ŋgwas wuray dāvats eye məve kuro gər eye sulo

Mata 9.18-26; Luka 8.40-56

²¹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə maw tə kwalalaŋ i yam ka dəlov niye. Tə maw a diye neŋged. Tə ndisl a dəma na, ndo hay haladzay ti ye ka təv ŋgay. Ndo hay ti ye ka təv ŋgay na, neŋgeye ka me i dəlov niye mba.

²² Bəy i gay i maduwule me wuray tə zalay Dzayrus, a ye naha dərma. A ŋgatay a Yesu na, a dəkway gurmets a huvo.

²³ A gay amboh a Yesu, a gwaday: «Dem ga wuray hala bay faya ma mətiye. Amboh, dara ta peŋ faya həlay ada mâ mbəl tey.» ²⁴ Yesu a tsəne

andza niye na, a həl bo, ti ye salamay.

Ahəl nakə faya ma diye na, ndo hay haladzay gədəbille tə pay bəzay ada faya ta ŋgədətsiye na kwa tə waray, tə waray. ²⁵ Ŋgwas wuray andaya dərma. Ŋgwas eye niye na, dāvats eye. Bambaz a mbədawayaw abəra mə huđ. Dāvats eye niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo. ²⁶ Ki ye ha a gay i ndo i sidem hay wal wal haladzay. A sa dəretsətseh kəriye bəna, kə huta zay bay. Kə dze ha suloy ŋgay haladzay ka sidem ada kə gay ŋgama kwa tsekweŋ bay. Duh dāvats niye a zaka faya.

²⁷⁻²⁸ Ŋgwas niye a tsəne wu nakə ndo hay faya ta tsikiye ka gər i Yesu aye na, a ye a walaŋ i ndo niye hay Yesu mə dəma aye. A dzala mə gər ŋgay, a gwad: «Na lamay a peteked ŋgay na, na mbəliye segey.» Tsa na, a ye tsərid tsərid mə walaŋ i ndo niye hay. A ndisl bəse ka təv i Yesu ta dəba na, a lamay a peteked i Yesu. ²⁹ A ye a lamay nets na, kwayaŋŋa bambaz niye a mbədawayaw faya abəra a tərəts tsandzaŋ. A sər ha mə bo ŋgay na, kə mbəl abəra ma dāvats ŋgay niye.

³⁰ Kwayaŋŋa Yesu a sər ha gədaŋ ki yaw abəra mə bo ŋgay. Tsa na, a mbəda me a diye i ndo neheye faya ta pay naha bəzay ma dəba aye. A tsətsah, a gwad: «Maa lamay a peteked ga na, way?»

* 5:20 Dekapol na, gəma nakə dala mə dəma kuro aye.

31 Gawla ngay hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Ka gwadiye “Maa lemen way” na, ka ngatay a ndo neheye haladzay faya ta ngədətsiye kar təbədefw?»

32 Ane tuk na, Yesu a zəba dəre ka təv niye pərwasla hərwi ada mâ ngatay a ndo nakə a lamay a peteked ngay aye. 33 Ngwas niye a lamay a peteked i Yesu aye na, a dzədzar slaḅ slaḅ, hərwi a sər ha wu nakə a ge bo tə nengeye. A ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. Tsa na, a day ha wu nakə dedek aye a Yesu.

34 Yesu a gwaday: «Dem ga, mədzal gər yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra. Ka mbəl abəra ma dəvats yak nakay na, ka tor eye.»

35 Ahəl nakə Yesu faya ma tsikeye a ngwas niye andza niye na, ndo hay ti yaw mə gay i Dzayrus. Ti yaw na, ka təv i Dzayrus. Tə gwaday: «Dem yak kə mət, ka wurdeye me a miter na, sa meriye?»

36 Ane tuk na, Yesu na, kə pa gər ka bazlam tay niye bay. Yesu a gwaday a Dzayrus: «Kâ dzədzar bay, dzala ha ka neṅ tsa na, tsiy.»

37 Tsa na, a lətse, a ye. Ahəl nakə faya ma diye na, a gatay me a ndo hay ada tâ zəngal na bay. A vəlay tsəved mede ka bo dziye na, a Piyer, a Yakuba ta malamar ngay Yuhana.

38 Tə ndisl naha a gay i Dzayrus bəy i gay i maḍuwule me na, Yesu a zəba dəre na, ndo hay faya ta tuwiye tanḡof tanḡof, siye hay faya ta tuwiye tə mawude eye ndəṅndəṅ.

39 Yesu a ngatay andza niye na, a fələkwa a gay, a ye naha a gwadatay a ndo neheye mə gay aye: «Mədzəday ta mətway nakay na, kemey? Wawa nakay na, kə mət bay, nengeye mandzahəra eye.»

40 Ndo hay wuyi tə ngwasa faya. Tsa na, a həharataya ahaya abəra. Maa ləkaw ka təv ngay mə gay na, bəba ta may i wawa ta gawla ngay neheye mahkar ti ye ka bo dziye. Nəteye, ti ye tə fələkwa a gay nakə wawa mahəna eye mə dəma aye.

41 Tə ndisl naha na, Yesu a gəs dem niye abəra mə həlay ada a gwaday: «*Talita kum!*» (Andza məgwede: «Dem, faya na gwadakeye, lətse!»)

42 Tsa na, dem niye kwayanṅa hurum a lətse. A ye tə sik ngay kuteṅ kuteṅ. Məve i dem niye na, kuro gər eye sulo. Tsa na, ndo niye hay tə ngatay a wu niye a ge bo aye na, a gatay masuwayan.

43 Tsa na, Yesu a gwadatay: «Wu nakay na ge aye na, kâ ḍumay ha a ndəray bay.» A gwadatay a bəba ta may i dem niye: «Vələmay wu mənday ada mâ nda.»

6

*Yesu ka dala i Nazaret
Mata 13.53-58; Luka 4.16-30*

1 Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ngay hay, tə lətse abəra ka təv niye, ti ye a gəma nakə Yesu a gəl mə dəma aye. 2 Pat i mazəzukuw bo na, a ye a gay i maḍuwule me. Mə dəma na, ndo hay haladzay. A

ɔatay ha bazlam i Mbəlom. Tə tsəne bazlam i Mbəlom nakə a tsikatay aye na, a gatay hərbəbəkka. Tə gwad: «A hutaw labara nakay na, mənɟay? Maa vəlay ndaraw nakay na, way? Masuwayan nakay faya ma giye na, a yaw mənɟay? ³ Nənɟeye na, ndo matsətsede mayako bəda? Ada nənɟeye na, wawa i Mari bəda? Malamar nɟay hay na, Yakuba, Zozes, Yuda ada Simon bəda? Malamar nɟay dem aye hay dərma nətaye ka təv kway kanan, nəkway dziye bədaw?» Hərwi wu neheye tebiye ndo i Nazaret hay ta kərah məpe mədzal gər ka Yesu.

⁴ Yesu a gwadətay: «Ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, ndo hay ta təma na ada tə dəslay ha gər kwa mənɟay. Ane tuk na, ma gəma nɟay mə walan i ndo nɟay hay ta malamar nɟay hay na, tə dəslay ha gər bay.»

⁵ Hərwi niye, Yesu kə sla məge masuwayan i wuray kwa tsekwen bay tebiye. Wu nakə a ge aye na, a pa həlay ka ndo wuray hay dəvats eye hay ada tā mbəl abəra ma dəvats. ⁶ Ka təv eye niye, a gay wadən wadən a Yesu hərwi nakə ta dzala ha bay aye. Tsa na, a lətse a ye a gəma mekeleŋ eye hay bəse ta gəma nɟay niye. A ye na, mata ɔatay ha bazlam i Mbəlom a ndo hay.

Yesu a slər gawla nɟay hay kuro gər eye sulo

Mata 10.1,5-15; Luka 9.1-6

⁷ Pat wuray na, Yesu a zatay a gawla nɟay hay kuro

gər eye sulo, a gwadətay: «Na sləriye kurom ha a gəma hay wal wal. Ka deyumeye na, sulo sulo.» Tsa na, a vəlatay gədan ka mahəhere məsəfəre neheye nɟwalak eye bay aye abəra ka ndo hay.

⁸ A gwadətay: «Ka deyumeye na, kâ zlum wuray a həlay bay. Sakwal na, ka zlumeye kəla. Ane tuk na, kâ zlum wu mənday bay. Kwa bəboro, kwa suloy kâ pum a gwezem bay. ⁹ Tahərak na, pum a sik, ane tuk na, kâ həlum peteked i məkelkabo kurom hay sulo, sulo bay.»

¹⁰ Yesu a gwadətay sa: «Ka ndislum a gəma nakə ka deyumeye a dəma aye na, ndzum mə gay nakə ta təma kurom tə mənɟwese aye. Kâ yum kurom abəra mə gay niye bəse tsa bay. Ndzum mə dəma hus a pat nakə ka deyumeye a gəma mekeleŋ eye. ¹¹ Tadə ndo i gəma niye ka deyumeye a dəma, ta təma kurom bay ada agəna ta kərah məpe zləm ka bazlam kurom na, dum kurom abəra ma gəma niye. Ahəl nakə ka yumaw kurom, nəkurom ka tsəved mazlambar ka gərumeŋe ha tsəved i gəma niye na, tətəkum ha bətekwew i gəma niye abəra ka sik kurom hay. Niye na, ta səriye ha ta təma kurom bay.»

¹² Yesu a ndəvatay ha me nɟay niye a tsikatay aye na, tə həl bo ti ye. Tə ndisl a gəma niye hay na, ta dazlay a məde ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. Tə gwadətay a ndo

i gəma niye hay: «Mbədum ha mede kurom»¹³ ada ta həhar fakalaw abəra ka ndo hay. Tə fada mal ka ndo neheye dəvats eye hay aye. Tə mbəl tay ha abəra ma dəvats niye. Ndo neheye tə mbəl tay ha aye na, nəteye haladzay.

Herodta Yuhana madzəhuḅe ndo a yam

Mata 14.1-12; Luka 3.19-20, 9.7-9

¹⁴Yesu a da a zləm haladzay a gəma hay wal wal tebiye. Kwa bəy nakə tə zalay Herod aye kə tsəne labara i Yesu dərma.

Ndo mekeleŋ eye hay tə gwad ka Yesu: «Neŋgeye na, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam kə lətsew abəra ma madahaŋ. Hərwi niye nakə a huta gədaŋ ka mäge masuwayaŋ.»

¹⁵Siye hay na, tə gwad: «Neŋgeye na, Eliya ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye ahəl niye.»

Siye hay tə gwad: «Neŋgeye na, ndo i maslaŋ i Mbəlom nəte mə walaŋ i ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye aye.»

¹⁶Herod a tsəne andza niye na, a gwad: «Ndo niye na, Yuhana nakə ahəl niye na dəs faya abəra gər eye na, kə lətsew abəra ma tsəvay.»

¹⁷Herod a tsik andza niye na, hərwi maa vəl tsəved ka məgəse Yuhana na, bo ŋgay eye. Tə gəs na ada tə pa na a danŋay. Tə pay səselek a sik. Herod a ge andza niye na, hərwi Yuhana a gay me ka mabuwe Herodiyad ŋgwas

i malamar ŋgay nakə tə zalay Filip aye. ¹⁸A gəs Yuhana a pa na a danŋay na, hərwi Yuhana a gwaday: «Bazlam i Mbəlom a ge me ka mabuwe ŋgwas i malamar yak.»

¹⁹Yuhana a tsik andza niye na, a ndalay a Herodiyad. A say haḅe məkəde Yuhana. Herodiyad a sla məkəde na Yuhana bay na, hərwi Herod.

²⁰Hərwi mey na? Herod na, a dzədzaraway a Yuhana. A dzədzaraway na, a sər ha Yuhana na, neŋgeye ndo lele eye, kə ge mənese bay. Herod a ge faya me hərwi ada tā kəd na bay. A tsəne andza niye na, a dzədzar haladzay. Haḅe duh a pawa zləm ka bazlam i Yuhana na, lele. Aya ane a sla faya matəme bay.

²¹Pat eye andaya na, Herodiyad a huta tsəved ka məkəde Yuhana tuk. Pat eye niye na, Herod a ge magurlom i pat i məwe ŋgay. A zalatay a ndo ŋgay neheye bagwar eye ma məsler ka dala ŋgay aye. A zalay a bagwar i sidzew hay ada ta ndo neheye ka dala i Galile məzele tay a da a zləm aye. Ti ye naha tebiye a magurlom niye. ²²Anəke na, dem i Herodiyad niye a ye, a fələkwa ka təv i ndo neheye mahaya gər eye. A ye naha na, a dazlay a məhetse. Məhetse i dem niye a hats eye na, a le ka bəy ta ndo neheye a zalatay a magurlom aye. Bəy a zalay a dem niye a gwaday: «Nəkar na, tsətsah fagaya wu nakə a saka aye, na vəlakeye.»

23 A mbaday tsad tsad, a gwaday: «Kwa mey mey! Ka tsatsah na, na vèlakeye. Kwa dala, na dəsakeye faya abəra, na vèlakeye ha a nəkar ka ləviye.»

24 Tsa na, dem niye a yaw abəra, a ye ka təv i may ŋgay. A gwaday a may ŋgay: «May ga, bəy a gwedeŋ “Tsatsah wu nakə a saka aye, na vèlakeye” na, na tsatsah faya na, mey?»

May ŋgay a gwaday: «Tsatsah na, mâ dəsaka gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam.»

25 Dem niye a ma ta bəse ka təv i bəy. A ye naha a tsatsah wu nakə a say aye tuk. A gwaday a bəy: «A seŋ na, vələŋ gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ka bəgəlam anəke kiyye.»

26 Bəy a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay, hərwi a say məkəde na Yuhana bay. Kwa a ndalay bəbay na, a sla makərahay ha bay hərwi 6a ka mbərəm məmbede kame i ndo neheye mazala eye a magurlom aye. 27 A zalay a sidzew ŋgay nəte, a gwaday: «Do bəse! Tā dəsaw gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ada kâ pa ahaya ka bəgəlam.» Sidzew niye a ye. A ye naha na, a fələkwa a gay i danğay, a dəs gər i Yuhana. 28 Tsa na, a pa ahaya ka bəgəlam. A zla ahaya a vəlay a dem niye. Dem niye a təma, a ye ha a vəlay a may ŋgay dərma. 29 Gawla i Yuhana hay tə tsəne, ta dəs gər abəra ka Yuhana na, ti yaw tə zla ahaya mədahaŋ i Yuhana

abəra ma danğay, tə pa na a bəd.

*Tapa i dafzlm tə kələf sulo
Mata 14.13-21; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14*

30 Yesu kə slər ndo i maslan ŋgay hay mata ɗa ha bazlam i Mbəlom. Anəke na, tə maw tuk. Tə maw ka təv i Yesu, ta təkəray wu nakə tə gaw aye ada tə matətike nakə ta tətikatayaw a ndo hay aye.

31 Azlakwa bay ka təv nakə nəteye mə dəma aye na, ndo hay haladzay faya ta diye naha ka təv tay ada siye hay haladzay faya ta mbədiye gər wu tay. Yesu ta gawla ŋgay hay ta huta həlay i mənɗe wu mənɗay kwa tsekweŋ bay tebiye. Yesu a zəba faya andza niye na, a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Takwa kway abəra kanan, takwa a təv nakə ndo hay andaya bay aye ta zəzəkwa kwa bo mə dəma.» 32 Tsa na, tə lətse, tə tsal a kwalalaŋ i yam, ti ye a təv nakə ndəray andaya mə dəma bay aye.

33 Ahəl nakə faya ta diye na, ndo hay haladzay ta ŋgatay faya ta diye. Tə sər ha faya ta diye wu tay. Tsa na, ndo hay ti yaw abəra ma gəma hay wal wal ta hway tə sik, ka mənɗisla a təv nakə Yesu ta gawla ŋgay hay ta diye a dəma aye.

34 Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl naha na, Yesu a mbəzlaw abəra ma kwalalaŋ i yam. A zəba dərə na, ndo hay mbərzəzza mahaya gər eye. A zəba fataya na, tə gay mə bo haladzay. Hərwi ndo neheye

ta ndzakit bo na, andza təbaŋ neheye ndo mətəkure tay andaya bay aye. Tsa na, a dazlay mətikatay labara hay wal wal haladzay.

³⁵ Mazlambar huwa faya ma giye na, gawla a Yesu ta həndzəd ka təv i Yesu tə gwadáy: «Anəke huwa kə ge ada təv nakay kəsaf na, kəkay? Ndo neheye tebiye ta ndeyewe ye wu mənday na, məŋgay? ³⁶ Ngama gwadátay tâ ye mata səkəməw wu mənday ma wuzlahgəma ada mə gay i ndo neheye tə mbay naha a wuzlahgəma aye.»

³⁷ Yesu a mbədátay faya, a gwadátay: «Nəkurom eye vəlumatay wu mənday!»

Gawla ŋgay hay ta tsətsah faya, tə gwadáy: «Nəmaa hutawe ye dala masəkəməw wu mənday a ndo neheye dā ta rahiye na, məŋgay?»

³⁸ Yesu a gwadátay: «Tapa i makwala nakə andaya fakuma aye na, nday? Ehey! Dum, zəbum ahaya təday!» Tə tsəne andza niye na, ti ye ta zəba ka makwala niye, nəteye tapa nday.

Ta zəbaw faya na, ti yaw tə gwadáy a Yesu: «Makwala andaya na, tapa zlam tə kələf sulo.»

³⁹ Ma dəba eye, Yesu a gwadátay: «Dum naha gwadumatay a ndo hay tâ ndza ka bəruk ka bəruk, ka guzer.» Guzer niye na, beremeffe a ndzohwaw mba. ⁴⁰ Gawla i Yesu hay tə tsikatay a ndo niye hay andza niye. Tə ndza ka guzer niye. Ta nar bo na, siye nəteye temerre

temerre. Siye hay kuro kuro zlam kuro kuro zlam.

⁴¹ Tə ndza na, Yesu a həl tapa i makwala niye zlam tə kələf niye sulo aye. Tsa na, a zəba dāre a mbəlom, a gay naha sisə a Mbəlom. A ndəv ha məgay naha sisə a Mbəlom na, a ŋəna ha makwala niye. A vəlata y a gawla ŋgay hay, a gwadátay: «Vəlumatay a ndo hay.» Tsa na, ti ye ta ŋənatay a ndo neheye mandza eye tebiye. Yesu a həl kələf neheye sulo aye, a ŋənatay ha faya a ndo niye hay mandza eye tebiye sa. ⁴² Kwa way a nda makwala niye tə kələf eye ka mərəhe.

⁴³ Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay, ti ye naha, tə hayay gər a siye i makwala tə kələf eye nakə a ləkaw aye. Tə hayay gər na, a rah a gwan kuro gər eye sulo. ⁴⁴ Ndo neheye tebiye tə nda makwala niye aye na, hasləka hay na, gwezem zlam.

*Yesu a ye ka gər i yam tə sik
Mata 14.22-33; Yuhana
6.15-21*

⁴⁵ Ma dəba eye kwayanŋa na, Yesu a gwadátay a gawla hay ŋgay: «Tsalum a kwalalan i yam, dum ka gər i dəlöv nakay a diye neŋged. Ka deyumeye na, a diye i gəma i Betesayda. Dum kame! Na ndziye kurom naha a dəma.» Tsa na, tə lətse ti ye. Yesu na, a tsikatay me a ndo neheye a ndatay ha wu mənday aye. A gwadátay: «Dum kurom a mətəgay kurom hay tuk.»

46 Ma dāba eye na, ndo neh-eye ti ye wu tay na, Yesu a tsal a tsaholok. A ye na, mata dūwule me.

47 Həvad a ge na, ahəl nakə gawla i Yesu hay faya ta diye, tə ndisl a wuzlah i dəlov. Yesu na, neŋgeye mahəŋgeye ka dala mba, kə həl bo mede zuk bay. 48 Gawla ŋgay hay faya ta giye dəretsətseh hərwi mətasl a ge ta gədan ta diye tay, a say məme ha kwalalan i yam ta dāba. Yesu a ŋgatay na, nəteye faya ta siye dəretsətseh. Mbəlomda i dzagulok məzlehe na, Yesu a həl bo a ye ka təv tay tsəpak tsəpak ka gər i yam tə sik. A həndzəd bəse ta nəteye na, a say məlahatay kame.

49 Tə ŋgatay a Yesu faya ma diye ka gər i yam tə sik na, tə gwad ma giye na, wu matəre ka ndo. Ta wuda. 50 Nəteye niye tebiye tə ŋgatay na, ta dzədzar haladzay.

Ane tuk na, neŋgeye a tsikatay naha me, a gwadətay: «Tete kurom! Kā dzədzarum bay. Nakay na, neŋ!»

51 Tsa na, a həndzəd ka təv i kwalalan i yam. A tsal ka təv tay a kwalalan i yam na, mətasl a ndza dēdik. Tsa na, a gatay hərbaəkka a gawla ŋgay hay. 52 A gatay hərbaəkka na, hərwi ta sər ha gədan i Yesu zuk bay. Kwa masuwayan nakə Yesu a ge ta wu mənday aye bəbay na, huya ta pa na a mədzele gər tay bay, hərwi ta kula ha gər tay.

Yesu a mbəl tay ha ndo i dāvats hay ma Genesaret

Mata 14.34-36

53 Ma dāba eye nakə Yesu ta gawla ŋgay hay tə tas abəra ma dəlov niye aye na, tə ndisl a gəma eye andaya tə zalay Genesaret. Tə ndisl a dāma na, tə bər na, kwalalan i yam tay ka pəpəz i dəlov niye. 54 Tə mbəzlaw abəra ma kwalalan i yam na, ndo neheye ma gəma niye aye tə sər na Yesu.

55 Ta hway məzalatayaw a ndo hay kwa məŋgay kwa məŋgay, ta həlatay ahaya ndo i dāvats hay a Yesu. Kwa ma gəma waray waray Yesu a yawa na, tə həlaway naha ndo i dāvats hay ta sləlah.

56 Kwa Yesu a ye na, a ŋgay, kwa a gəma wawa eye, kwa a gəma bagwar eye, kwa ndo neheye mandza eye ma dāba i gəma aye bəbay na, ndo hay tə haya gər ka təv məhay gər. Tə həlawayaw ndo i dāvats hay. Tə gaway amboh a Yesu hərwi ada mā vəlatay tsəved a ndo i dāvats hay tā lamay na, a me i peteked ŋgay tsa. Ndo neheye ta lamay aye na, nəteye tebiye ta mbəl.

7

Farisa hay tə kule tay

Mata 15.1-20

1 Pat wuray na, Farisa hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, tə yaw ma Zerozelem. Tə yaw tə haya gər ka təv i Yesu. 2 Tə ŋgatay a siye i gawla i Yesu hay na, tə nda wu mənday andza niye ze məbere həlay. Andza məgwede na, ta bara

həlay andza nakə kule i bəba tətə tay hay a tsikatay aye bay.

³ Hərwi mey na, Farisa hay nəteye ta Yahuda hay tebiye na, tə dəslaway ha gər a kule i bəba tətə tay hay. Ta bara həlay lele andza nakə mə kule tay bay na, ta ndiye dəf bay. ⁴ Tə dətə ta maw mə luma na, ta bəriye həlay təday ada ta ndiye dəf. Sa na, tə dəslaway ha gər a siye i kule tay hay wal wal, andza matsekeđe gəse, gəzla ta səngəle i bəre.

⁵ Anəke na, Farisa hay ta ndo mədzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta tsətsah ka Yesu, tə gwadəy: «Gawla yak hay tə dəslay ha gər a kule i bəba tətə kway təbey na, kemey? Tə nda dəf ze məbere həlay andza i kule i bəba tətə kway hay na, kemey?»

⁶ Yesu a tsəne andza niye na, a mbədatay faya, a gwadətay: «Nəkurom na, ndo i bəbəkək hay andza nakə Ezay ndo maslaŋ i Mbəlom a watsa ahəl niye! A watsa na, Mbəlom a gwadəf:

“Ndo neheye ta zembədəŋ na,
tə bazlam dəkdək tsa,
dərev tay na, dəreŋ tə
neŋ.

⁷ Nəteye faya ta zembədəŋeye
kəriye,
ane tuk na, kəriye bəna
dedək bay.

Wu nakə faya ta tətikateye a
ndo hay aye na,

bazlam mapala eye i ndo
hay tsa.*»

⁸ Yesu a gwadətay sa: «Ka gərüm ha bazlam i Mbəlom mapala eye hərwi mədəslay ha gər a kule i ndo hay düh na, kəkay!» ⁹ A gwadətay sa: «Asah! Ka gərüm ha bazlam i Mbəlom mapala eye na, dəreŋ tə nəkurom, hərwi məgay gər a kule i bəba tətə kurom hay lele düh! ¹⁰ Musa a gwadəf: “Rəhay ha gər a bəba yak ta may yak bədaw!†” A gwadəf sa: “Ndoweeye kə tsadəy a bəba ŋgay ta may ŋgay na, kutoŋ tə kəd na bədaw!‡” ¹¹ Nəkurom na, ka təmum bazlam nakay bay. Nəkurom faya ka tətikumətay a ndo hay na, kule i *kurban* tə məgwədə a bəba kurom ta may kurom na: “Wu nakə na sliye faya məvələka həbe hərwi madzəne kar aye na, *kurban*” (andza məgwədə zlele nakə məvələ eye hərwi Mbəlom aye). ¹² Ma dəba eye na, a sakum ndo mə dzəna bəba ŋgay ta may ŋgay sa bay. ¹³ Andza niye, faya ka nasumeye ha bazlam i Mbəlom tə kule nakə faya ka tətikumətay a ndo hay aye. Ada faya ka gumeye wu hay haladzay andza nakay sa.»

¹⁴ Ma dəba eye na, Yesu a zalətay a ndo hay. Ti ye naha ka təv ŋgay. Ti ye naha na, a gwadətay: «Nəkurom tebiye pum zləm ada tsənum wu nakay. ¹⁵ Wu nakə ndo ma

* 7:7 Ezay 29.13. † 7:10 Madayaw abəra ma Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16. ‡ 7:10 Madayaw abəra ma Ezipt 21.17; Levitik 20.9.

ndiye a hud'aye na, ma nasiye ha ndo ka tæv i Mbəlom bay. Mata nas ha ndo na, wu nakə a yaw abəra mə dārev i ndo aye. ¹⁶ [Ndo nakə zləm andaya faya na, mâ tsəne!]

¹⁷ Yesu a ndəv ha andza niye na, a ye ŋgway a gay. Gawla ŋgay hay ta zəŋgal na a gay. Ti ye naha ta tsətsah tə gwadāy: «Dzeke nakə meenenj ka tsik aye na, mbədaw bo na, kəkay?»

¹⁸ Yesu a gwadātay: «Nəkurom dərmaḱ na, ka sərūm bədaw? Wu mənday nakə ndo ma ndiye a hud'eye na, ma nasiye ha dārev i ndo zezeŋ bay. ¹⁹ Hərwi wu mənday nakə ndo zezeŋ a nda aye na, a ye a dārev bay. A ye na, a kutes tsa ada ma deyeweye abəra mə bo.»

Bazlam i Yesu nakay a dā ha na, kwa wu mənday waray waray na, ndo ma ndiye.

²⁰ Yesu a gwadātay sa na: «Wu nakə ma nasiye ha ndo ka tæv i Mbəlom aye na, wu nakə a yaw abəra mə dārev aye. ²¹ Hərwi mədzaḱ gər lelebay eye a yaw na, abəra mə dārev. Ta diye a mede nakə ŋgwalak eye bay aye, mäge məkal, məkəde gər i ndo, ²² mäge madama, məwe bor ka wu i ndo, mäge sewed, məvatay gər a ndo hay, mäge zlərwek, mäge sələk, maŋgəlay bəzay a ndo hay, mədāslay ha gər a bo, matəre ha bo andza gər mavuwe. ²³ Wu neheye tebiye lelebay aye na, a yaw abəra mə bo i ndo zezeŋ. Wu neheye

lelebay aye na, ma nasiye ha ndo ka tæv i Mbəlom.»

*Ŋgwas Kanan wuray a dzala ha ka Yesu
Mata 15.12-28*

²⁴ Ma dəba eye na, a lətse a ye abəra ka tæv niye. A ye ka dala i Tir ada a Sidonj. A ye a gay eye andaya mə dāma. A ye a dāma na, a say hābe ndəray mâ sər ha neŋgeye ka niye bay. Ane tuk na, neŋgeye na, a sla məŋgehe bo bay.

²⁵⁻²⁶ Ŋgwas wuray andaya ka dala i Tir eye niye. Neŋgeye na, slala i Yahuda hay təbey. Tə wa na ma gəma nakə tə zalay Fenisi aye. Fenisi na, neŋgeye ka dala i Siri. Ŋgwas eye niye na, dem ŋgay andaya mahorvov a gay. A tsəne labara i Yesu nakə ndo hay faya ta tsikiye na, a ye ka tæv i Yesu ta bəse. A ye naha a dəkway gurmets a Yesu, a gwadāy: «Amboh! Fakalaw faya ma giye ha dəretsətseh tə dem ga, həhar faya abəra tey.»

²⁷ Ane tuk na, Yesu a gwadāy a ŋgwas niye na, «Gər ga ha! Neŋ na, na dzəniye slala ga təday andza nakə ta vələteye wu mənday a wawa hay aye təday ada tâ rah. Məzle wu mənday i wawa hay məkalatay a wawa i kəra hay na, lele bay.»

²⁸ Ŋgwas a mbəday faya, a gwadāy: «Andza niye, bəy ga. Kwa neŋ Yahuda hay bay bəbay na, ka sliye faya madzəne ga segey. Hərwi kwa wawa hay faya ta ndiye wu mənday na, nakə a dədaw fataya abəra mə bazlam aye

na, wawa i kəra hay ta paliye, ta ndiye bədaw?»

²⁹ Yesu a tsəne andza niye na, a gwaday a ngwas: «Bazlam yak nakə ka mbədeŋew faya ye na, lele. Do a mətagay, fakalaw ki yaw abəra mə bo i dem yak.»

³⁰ Tsa na, ngwas niye a maw a mətagay na, dem ngay mahəna eye ka təv məhəne. Fakalaw ki ye faya abəra.

Yesu a mbəl ha ndo wuray madəngəz lak eye

³¹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse abəra ma gəma i Tir. A həl bo, a ye ta gəma eye andaya tə zalay Sidonj ada ta dala nakə tə zalay Dekapol aye. A yaw tə dəma na, hərwi məmaw ka tsakay i dəlov i Galile.

³² A ndislew a dəma na, tə zlay naha ndo wuray mandək aye. Tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Amboh! Pa həlay ka ndo may nakay ada mə mbəl abəra ma dəvats ngay nakay tey.»

³³ Tsa na, Yesu a gay wiyaw a mandək niye mahəngəye, ti ye dərəŋ abəra ka təv i ndo hay. Ti ye naha na, a pay wur həlay a zləm i mandək niye. A pay wur həlay na, a zləm sulo sulo. A tuf slesle6 ka wur həlay a lamay ha a dərneh i ndo niye. ³⁴ Tsa na, a zəba dərə a mbəlom. A ma ha məsəfəre ngək a bəzihud. Tsa na, a gwaday a ndo niye: «*Effata!*» Andza məgwede: «Zləm yak mə həndək!» ³⁵ Kwayanŋa zləm i ndo niye a həndək. A

tsəne zləm lele tuk. Wu nakə a bəray na dərneh a tsik ha me lelebay eye na, a pəla tuk. A tsik me wulanŋa lele tuk.

³⁶ Ma dəba eye na, Yesu a gatay me a ndo niye hay tebiye, a gwadatay: «Kā dūm ha wu nakə na ge aye a ndəray bay.» Yesu a gatay me məde ha na, nəteye tə zaka ha məde ha wu i Yesu niye a giye dūh.

³⁷ Wu nakə Yesu a ge aye na, a gatay masuwayan a ndo hay. Tə gwad: «Wu nakə Yesu a ge tebiye aye na, lele haladzay. Nəngəye na, kwa ndo mandək eye hay, ka həndəkətatay na zləm, tə tsəne zləm lele. Kwa ndo neheye tə tsik me bay aye na, ka lambadatay ha dərneh tay, tə tsik me lele.»

8

*Ndo hay gwezem fad Yesu a vəlatay wu mənday
Mata 15.32-39*

¹ Pat wuray na, ndo hay haladzay tə haya gər ka təv i Yesu sa. Yesu a zəba fataya na, may a wur fataya. Ada wu mənday andaya fataya bay. Yesu a zalatay a gawla ngay hay, a gwadatay: ² «Ndo neheye na, tə geŋ mə bo haladzay, hərwi anan məhəne mahkar na, nəteye ka təv ga ada wu mənday andaya fataya bay. ³ Na gwadatay: «Dum kurom ze mənde wu mənday» na, may ma kadiye tay ha ka tsəved, ta ndisliye a mətagay tay hay bay. Hərwi ndo siye hay mə walan tay na, nəteye dərəŋ.»

⁴ Gawla ngay hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Anəke mə kəsaf nakay na, ka hutakw-eye wu mənday da məvəlatay a ndo neheye na, mənğay?»

⁵ Yesu a tsətsah ka gawla ngay hay, a gwadatay: «Makwala andaya fakuma na, tapa nday?»

Tsa na, ta mbəday faya, tə gwaday: «Makwala andaya famaya na, tapa tasəla.»

⁶ Tsa na, Yesu a gwadatay a ndo niye hay tā ndza ka dala. A ye, a həlaw makwala neheye tapa tasəla aye. A gay naha sisə a Mbəlom. A gay naha sisə a Mbəlom na, a ngəna ha dəf niye, a vəlatay a gawla ngay ada tā vəlatay a ndo hay tebiye. Gawla ngay hay tə vəlatay makwala niye a ndo hay. ⁷ Kələf andaya ka gawla ngay hay tsakway sa. Yesu a həl kələf niye, a gay naha sisə a Mbəlom. A vəlatay a gawla ngay hay. A gwadatay: «ngənumatay a ndo hay dərmak.»

⁸ Makwala tə kələf niye na, kwa way a nda bəh bəh ka mərəhe. Gawla i Yesu hay tə hayay gər a bəmalə nakə a ləkaw aye na, kətəh tasəla. ⁹ Ndo neheye tə nda dəf aye na, ta giye gwezem fad.

Ma dəba eye na, Yesu a gwadatay: «Dum kurom tuk!»

¹⁰ Tsa na, Yesu a tsal ngway a kwalalan i yam ta gawla ngay hay. Ti ye a gəma wuray tə zalay Daləmanuta.

*Farisa hay ta tsətsah masuwayan ka Yesu
Mata 16.1-12*

¹¹ Tə ndisl a Daləmanuta na, Farisa hay ti ye naha ka təv tay. Ti ye naha na, ta dazlay mətsike me ta Yesu, hərwi a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Gamay masuwayan nakə ma diye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

¹² Yesu a tsəne bazlam tay nakə tə tsik aye na, a ma ha məsəfəre ngək a bəzihud, a gwadatay: «Nəkurom ndo neheye tə dəre ka tsətsahumeye masuwayan sa na, kemey? Anan na tsikakumeye ta dedək: Dada ndəray ma gakumeye masuwayan bay!»

¹³ Tsa na, Yesu a gər tay ha. A tsal ngway a kwalalan i yam, a ye a tas abəra ma dəlov niye a diye nənğed.

¹⁴ Gawla i Yesu hay ta zəba wu tay hay na, ta mətsa ha gər tə masəkəme makwala. Andaya fataya mə kwalalan i yam na, tapa nəte tsa. ¹⁵ Ahəl nakə faya ta diye na, Yesu a gatay dəf, a gwadatay: «Gum metsehe! Tsəpum gər kurom abəra ka gədə i Farisa hay tə bəmalə i Herod.»

¹⁶ Gawla ngay hay tə tsəne andza niye na, tə ma ha ka bo bazlam mə walan tay. Tə gwad: «A tsikakway na, hərwi nakə makwala andaya fakwaya bay aye!»

¹⁷ Tsa na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə faya ta miye ha a bo mə walan tay aye. A gwadatay: «Ka ngurumeye bo kurom hərwi makwala nakə andaya fakuma bay aye na, kemey? Ada ka tsənum zuk

bəɖaw? Ka pum a məɖzal gər kurom təbədew? Məɖzal gər kurom na, mədərəzla eye kəla ɖaw?

¹⁸ «Dəre andaya fakuma ada kâ ngatumay a dəre bəɖaw? Zləm andaya fakuma hərwi mətsəne ada kâ tsənum bəɖaw?

«Ada kə makumaw a gər təbədew? ¹⁹ Na ge tə makwala na, kəkay? Na ngəna ha makwala tapa zlam na, ndo hay gwezem zlam tə nda bəɖaw? Ada nakə a ləkaw ka hayumay gər na, gwaŋ nday?»

Ta mbəɖay faya, tə gwəɖay: «Gwaŋ kuro gər eye sulo.»

²⁰ Yesu a gwəɖatay sa: «Makwala neheye tapa tasəla aye na ngənətay a ndo hay gwezem fad aye na, nakə a ləkaw a rah na, kətəh nday?»

Ta mbəɖay faya, tə gwəɖay: «Kətəh tasəla.»

²¹ Yesu a gwəɖatay: «Aya! Ada ka sərūm ha sa bəɖaw?»

Yesu a mbəl ha guluf

²² Tsa na, tə ndisl a gəma wuray tə zalay Betesayda. Mə ɖəma na, tə gəsay naha həlay a ndoweye andaya guluf eye ka təv i Yesu. Tə gay amboh a Yesu. Tə gwəɖay: «Tətal ka ndo may anaŋ ada mā ngatay a dəre tey.»

²³ Yesu a gəs ndo niye guluf eye mə həlay, a ye ha abəra ma wuzlahgəma. Ti ye naha na, Yesu a tuf slesləb ka dəre i guluf niye. A pa faya həlay, a tsətsah faya a gwəɖay: «Ka ngatay a wu ɖaw?»

²⁴ Guluf niye a zəba dəre na, a gwəɖay a Yesu: «Na ngatay a ndo hay. Na ngatay na,

andza gərɖaf hay, ane tuk na, faya ta diye.»

²⁵ Tsa na, Yesu a pay həlay ka dəre sa. Dəre i guluf niye na, a mbəl lele. A ngatay a dəre kulir kulir tuk.

²⁶ Yesu a gwəɖay: «Anəke na, do wu yak a mətagay tuk. Kâ ye ta wuzlahgəma bay kəla.»

Piyer a ɖa ha Yesu neŋgeye Kəriste

Mata 16.13-20; Luka 9.18-21

²⁷ Ma ɖəba eye na, Yesu ta gawla ngay hay tə lətse, ti ye abəra ma gəma niye. Ti ye a gəma neheye bəse tə mbay naha a gəma i Sezare Filipi aye. Ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye na, Yesu a tsətsah ka gawla ngay hay, a gwəɖatay: «Ndo hay tə gwəɖ fagaya neŋ na, way?»

²⁸ Ta mbəɖay faya tə gwəɖay: «Siye hay tə gwəɖ nəkar na, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam, ndo mekeleŋ eye hay tə gwəɖ nəkar na, Eliya, siye hay tə gwəɖ nəkar na, nəte mə walaŋ i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay.»

²⁹ Yesu a tsətsah fataya, a gwəɖatay: «Ada nəkurom ka gwəɖum i kurom, neŋ na, way?»

Tsa na, Piyer a mbəɖay faya, a gwəɖay: «Nəkar na, Kəriste.»

³⁰ Tsa na, Yesu a gatay me, a gwəɖatay: «Kâ tsikumay a ndəray bay.»

*Yesu a ɖa ha məməte ngay
Mata 16.21-28*

³¹ Tsa na, Yesu a pa bo ka mætsikatay me a zlam. A gwadatay: «Neŋ Wawa i Ndo na, kutoŋ na siye dæretsætseh haladzay. Bagwar hay i ndo neheye tæ vælaway wu a Mbælom ta ndo neheye tæ dzaŋgawa bazlam i Mbælom mapala eye ada siye i madugula hay na, næteye ta wuɖiye ga bay. Ta kaliye ga ha, ta ta kæɖiye ga. Ane tuk na, na hæniye sulo mamahkar eye na, na lætseweye abæra ma mædahaŋ.» ³² A datay ha parak parak lele ka hæmbær mætsikatay bay.

Tsa na, Piyer a zalay kætsah mahæŋgeye, a gay me. ³³ Yesu a mbæda me ka tæv i gawla ŋgay siye hay. A zæba naha fatura. A gay me a Piyer, kutik kutik, a gwaday: «Do abæra ka tæv ga. Do a dæba, nækar na, Fakalaw. Ka dzala gær andza Mbælom bay, ka dzala gær na, andza i ndo zezeŋ.»

³⁴ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay ta gawla ŋgay hay. A gwadatay a næteye tebiye: «A say a ndoweeye mæpeŋ bæzay na, mâ gær ha wu nakæ a say a dærev ŋgay aye. Mâ zla mayako mazlæmbada eye ada mâ peŋ bæzay.*» ³⁵ Andza niye, ndo nakæ a say mætæme ha mæsæfære ŋgay aye na, ma dziye ha düh. Ane tuk na, ndo nakæ ma dziye ha mæsæfære ŋgay hærwi ga ada hærwi Labara Ngwalak eye na, ma tæmiye ha düh. ³⁶ Tadæ ndoweeye

kæ huta zlele i mændzibæra tebiye a neŋgeye, ane tuk na, kæ dze ha mæsæfære ŋgay na, ŋgama ŋgay aye na, mey? ³⁷ Wu andaya nakæ ndo zezeŋ ma sliye faya mævæle hærwi mambæda ahaya mæsæfære ŋgay aye daw?

³⁸ «Nækurom ndo neheye anæke aye, nækurom na, mæ walaŋ i ndo neheye tæ sær Mbælom bay, faya ta giye mezeleme aye. Tadæ ndoweeye ka kærah ga ada kæ datay ha bazlam ga a ndo hay bay na, neŋ dærmak na ta kærahiye na. Na ta kærahiye na na, ahæl nakæ neŋ Wawa i Ndo na deyeweeye ta mæzlaɓ i Bæba Mbælom ada ta gawla i Mbælom hay aye.»

9

¹ Yesu a gwadatay sa: «Særum ha na, ndo siye hay mæ walaŋ kurom neheye anæke kanaŋ aye, næteye na, ta mætiye zuk bay. Ta ta mætiye na, ta ŋgateye tæ dære tay a Bæy i Mbælom nakæ ma læviye bæy ŋgay ta gædaŋ aye tæday.»

*Bo i Yesu a mbæda
Mata 17.1-13; Luka 9.28-36; 2 Piyer 1.16-18*

² Ma dæba i mæhæne mækwa na, Yesu a zalay a Piyer, a Yakuba ta Yuhana, ti ye tæ tsal a mahæmba zæbol eye. Ahæl nakæ næteye mæ mahæmba niye mahæteye na, bo i Yesu a mbæda ka dære tay. ³ Peteked ŋgay a mbæda herre kudëkudëk. Mæslæde i peteked

* **8:34** Mæzle mayako mazlæmbada eye na, andza mægwede: Mændze malæva bo eye mævæle ha mæsæfære ŋgay andza Yesu.

niye na, ndəray kwa nəte ka məndzibəra ma sliye məsləde ha andza niye na, andaya bay.

⁴ Kwayaŋŋa gawla i Yesu neheye mahkar aye tə ŋgatatay a Eliya ta Musa nətəye faya ta tsikiye me tə Yesu.

⁵ Tsa na, Piyer a gwadāy a Yesu: «Miter ga! Lele na, ndzakwa kanaŋ. Nəmaa kəruwakumeye madzawadzawa mahkar, nətə i yak, nətə i Musa ada nətə i Eliya.» ⁶ Piyer a tsik andza niye na, hərwi a sər wu nakə ma tsikiye bay. Hərwi nətəye neheye mahkar aye na, ta dzədzar haladzay.

⁷ Pazlay a mbəzlaw mə mbəlom, a dərəzl tay ha. Ma pazlay niye na, bazlam a tsənew abəra mə gəma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na wuda na haladzay. Pumay zləm a wu nakə ma tsikakumeye!»

⁸ Tsa na, gawla i Yesu neheye mahkar aye ta zəba dərə na, ndəray andaya sa bay. Andaya ka təv niye na, Yesu mahəŋgeye.

⁹ Ahəl nakə faya ta mbəzlaweye abəra mə mahamba aye na, Yesu a gwadətay: «Wu nakə ka ŋgatamay aye na, kâ təkərumay a ndəray bay hus a pat nakə neŋ, Wawa i Ndo na lətsew abəra ma mədahaŋ aye təday.» ¹⁰ Ta təma bazlam nakə Yesu a tsikatay aye. Anəke na, ta tsətsah mə walaŋ tay, tə gwad: «Mələtsew

abəra ma mədahaŋ na, andza məgwede mey?»

¹¹ Tsa na, gawla ŋgay hay ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad na, Eliya ma lahaweje madayaw təday na, hərwi mey?»

¹² Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Andza niye, Eliya ma lahaweje madayaw. Ma lambadiye tay ha wu hay tebiye təday. Ta watsa ka gər i Wawa i Ndo dərma. Tə watsa na, tə gwad: «Neŋgeye na, ma siye dərətsətseh haladzay ada ta zəbiye faya andza ndo bay» bədaw? ¹³ Na tsikakumeye parakka: Eliya na, ɓa ki yaw tsiy. Ndo hay ta gay wu nakə a satay aye. Bazlam i Mbəlom kə tsik faya andza niye.»

*Yesu a mbəl ha wawa
Mata 17.14-21; Luka 9.37-43*

¹⁴ Tə ndisl ka təv i siye i gawla ŋgay hay na, tə ndzay naha a gər a ndo hay haladzay tə lawara tay ha a wuzlah. Ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye aye ta gawla i Yesu hay faya ta kədiye wuway a bo. ¹⁵ Ndo hay tə ŋgatay a Yesu faya ta diye naha ka təv tay ta gawla ŋgay neheye mahkar aye na, a gatay hərəbəkka. Tsa na, ta hway ka təv ŋgay mata tsikay me. ¹⁶ A gwadətay: «Ka kədum wuway ta nətəye ka wuye mey?»

¹⁷ Tsa na, ndoweje andaya mə walaŋ i ndo niye hay a mbədāyaw faya, a gwadāy: «Miter, neŋ na zlakaw wawa

ga, hærwi mahorvov a gay. A gay na, a baraway ka bazlam ηgæts. ¹⁸ Mahorvov a gæsawa na. A gæsawa na na, kwa ka waray. A kalawa ha ka dala bæra bæra. Makukufay a yawaw faya abæra ada a hærædawawa zler ada a sarawa ha. Na tsætsah ka gawla yak neheye ta hæhar faya bæra mahorvov tey na, tæ mba faya mahæhere bay.»

¹⁹ Yesu a tsikatay parakka a ndo niye hay, a gwadætay: «Nækurom neheye anæke ka dzalum ha ka Mbælom bay aye! Na ndziye ka tæv kurom na, hadzægay? Na zliye ηgatay hærwi kurom na, mændze hadzægay? Ahe! Zlumenη ahaya wawa eye kanaη.»

²⁰ Ti ye, tæ zlayaw wawa niye.

Fakalaw niye mæ bo i wawa niye a ηgatay a Yesu na, a bæl ha wawa niye ta gædan. Wawa niye a dæd. Tsa na, a tambolom ha ka dala tambolom. Makuku-fay a yaw ka bazlam.

²¹ Yesu a gwadæy a bæba i wawa niye: «Wu nakay a gay na, kæ ndza faya hadzægay?»

Bæba i wawa niye a mbædæy faya, a gwadæy: «Wu nakay a dazlay na, nengeye wawa eye mba. ²² Fakalaw a kalawa ha a ako ada a yam hærwi ada mâ mæt. Tadæ ka sliye faya na, amboh dzæna may tey.»

²³ Yesu a mbædæy faya, a gwadæy: «Ka gwad na, “Tadæ ka sliye faya na, dzæna may tey” ba! Ane tuk na, hærwi ndo nakæ kæ dzala ha ka nen aye na, wuray andaya ma

giye bo hærwi ηgay bay na, andaya bay.»

²⁴ Tsa na, bæba i wawa niye a wuda ta magala, a gwad: «Na dzala ha! Sækehen η mædzele ka nækar.»

²⁵ Ahæl nakæ Yesu ta bæba i wawa niye faya ta tsikiye me aye na, ndo hay ta hway naha haladzay ka tæv tay. Yesu ka zæba ndo hay faya ta diye naha na, a ηgæræz ka fakalaw, a gwad: «Nækar fakalaw nakay matæra ha ndo mandæk eye ada mætsike me bay aye na, faya na gwadakeye dara abæra mæ bo i wawa nakay. Kâ ma faya mede a bo i wawa nakay dædæ sa bay!»

²⁶ Fakalaw niye a wuda, a bæl ha wawa niye ta gædan. Tsa na, a ndohwaw abæra mæ bo i wawa niye. Wawa niye ma kaleye zlæva andza ma mætiye. Ndo hay haladzay ka niye tæ gwad: «Wawa nakay na, kæ mæt.» ²⁷ Yesu a gæs na mæ hæløy, a lætse ha. Wawa niye a lætse ka mbælom.

²⁸ Tsa na, Yesu ta gawla ηgay hay, ti ye abæra ka niye, ti ye a mætagay. Ahæl nakæ næteye mahæteye mætagay na, ta tsætsah faya tæ gwadæy: «Næmay, næmaa mba faya mahæhere fakalaw abæra ka wawa niye tæbey na, hærwi mey?»

²⁹ Yesu a mbædatay faya: «Ka dæwulumay me a Mbælom bay na, ka slumeye faya mahæhere slala i Fakalaw niye bay.»

Yesu a da ha mamate ta malatsew ngay abara ma tsavay
Mata 17.22-23; Luka 9.43-45

³⁰ Yesu ta gawla ngay hay ta latse, ti ye abara ma tɔv niye. Ti ye a tɔv mekelen eye ta dala i Galile. Yesu a say na, ndo hay ta sɔr ha tɔv nakɔ nengeye mɔ dɔma aye bay. ³¹ A say ndo hay ta sɔr faya bay na, hɔrwi faya ma tɔtikateye a gawla ngay hay.

A tɔtikawatay a gawla ngay hay na, a gwadawatay: «Nen Wawa i Ndo na, ta gɔsiye ga, ta vɔlateye ga ha a hɔlay a ndo hay. Ta kɔdiye ga mɔdahan eye, ada ma mɔhane mamahkar eye na, na latseweye abara ma mɔdahan.»

³² Ane tuk na, gawla ngay hay ta tsane me ngay niye a say mɔgwede mey na, ta tsane bay. Ada ta dzɔdzar matsɔtsehe faya.

Matame wawa hay

Mata 18.1-5; Luka 9.46-48

³³ Tsa na, tɔ ndisl a Kafer-nahum. Ti ye naha, ti ye a gay nakɔ tɔ ndzawa mɔ dɔma aye. Ahɔl nakɔ nɔteye mɔ gay niye na, Yesu a tsatsah fataya, a gwadatay: «Meenen faya ka deyekweye ka tsaved na, ka tsikum mɔ walan kurom na, ka wuye mey?»

³⁴ Ta mbɔday faya a Yesu bay. Hɔrwi ahɔl nakɔ faya ta diye ka tsaved aye na, ta tsatsah ka bo mɔ walan tay, tɔ gwad: «Ndo nakɔ nengeye bagwar eye a ze ndo mɔ walan kway nakay aye na, way?»

³⁵ Yesu a ndza ka dala. Tsa na, a hayay gɔr a gawla ngay hay kuro gɔr eye sulo ka tɔv ngay. A gwadatay: «Ndo nakɔ a say matɔre bagwar eye ka gɔr i ndo hay aye na, mɔ hɔna ha gɔr duh. Sa na, mɔ tɔra ndo mɔgay mɔsler a ndo hay tebiye.»

³⁶ Tsa na, Yesu a zla wawa tsekwen, a latse ha a wuzlah tay. A gɔs na wawa niye kurup kurup ka bo lele.

³⁷ Tsa na, a gwadatay: «Ndoweye ka tɔma na wawa nakay lele andza wawa nakay anan eye hɔrwi nakɔ a wuda ga aye na, a tɔma na, nen. Ndoweye ka tɔma ga na, a tɔma nen mahageye bay. A tɔma na, ndo nakɔ a slɔra ga ahaya dɔrmak.»

Ndo nakɔ kɔ nen dɔre bay aye na, ndo ga

Luka 9.49-50

³⁸ Ma dɔba eye na, Yuhana a gwaday a Yesu: «Miter, nɔmaa ngatay a ndoweye faya ma hɔhariye fakalaw abara mɔ bo i ndo ta mɔzele yak. A samay hɔbe mɔgay me hɔrwi nengeye na, ndo kway bay.»

³⁹ Yesu a mbɔday faya, a gwaday: «Kɔ gumay me bay. Hɔrwi ndoweye kɔ ge masuwayan tɔ mɔzele ga na, ma tsikiye fagaya wu nakɔ lele-bay aye bay. ⁴⁰ Hɔrwi ndo nakɔ kɔ nakway dɔre bay aye na, nengeye ndo kway.»

⁴¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndoweye kɔ vɔlakum yam mɔse hɔrwi nakɔ ka pumen bɔzay a nen Kɔriste aye na, sɔrum ha ta dedek, magogoy ngay ma dziye bay.»

*Masəpete**Mata 18.6-9; Luka 17.1-2*

42 Yesu a gwadatay sa: «Ndoweeye ka səpat ndo nəte mə walaŋ i wawa neheye tə dzala ha ka neŋ aye a mezeleme na, ŋgama t̄a baray madiz i kwar a day ada t̄a kal ha a hud i bəlay. 43 Tadə həlay yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, dəs na. Ngama huta məsəfəre ka t̄əv i Mbəlom tə həlay yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə ma mbatiye d̄ada bay tə həlay yak sulo aye. [44 Mə d̄əma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə d̄ada ma mbatiye bay aye.] 45 Tadə sik yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, dəs na. Ngama d̄uh na, fələkwa a Bəy i Mbəlom tə sik yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako tə sik yak sulo aye. [46 Hərwi mə d̄əma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə d̄ada ma mbatiye bay aye.] 47 Ada kə ge tadə d̄əre yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, ŋgwad na. Ngama d̄uh na, fələkwa a Bəy i Mbəlom tə d̄əre yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə d̄ada ma mbatiye bay tə d̄əre yak sulo aye. 48 Mə d̄əma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə d̄ada ma mbatiye bay aye.»

49 Yesu a gwadatay sa: «Andza ako nakə ndo məvəde ma vədiye ha wu aye na, ndo neheye tə dzala ga ha ta siye d̄əretsətseh hərwi mede tay.

Sluwal dərmaḱ andza niye, ta giye ka ala na, ada m̄a vəd. 50 Sluwal na, wu nakə lele aye. Ane tuk na, tadə sluwal a tsəhən bay na, ta giye ha sa kəkay ada m̄a tsəhən na? Wewer andaya matəra ha lele sa bay. Nəkurom dərmaḱ na, tərūm andza sluwal nakə a tsəhən lele aye. Mə walaŋ kurom na, ndzum barbarra.»

10

Yesu a tsik ka mahəhere
ŋgwas

Mata 19.1-12; Luka 16.18

1 Ma d̄əba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ti ye abəra ma Kafərnahum, ti ye ka dala i Yahuda. Tsa na, tə lətse, ti ye tə tas magayam i Yurdum. Mə d̄əma na, ndo hay haladzay tə haya gər ka t̄əv ŋgay sa. Tsa na, a tsikatay bazlam i mbəlom andza nakə a tsikawatay aye.

2 Farisa hay ti ye naha ka t̄əv ŋgay. Ti ye naha ka t̄əv ŋgay na, hərwi a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya tə gwad̄ay: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved a ndo ka mahəhere ŋgwas ŋgay daw?»

3 Yesu a mbədatay faya na, tə matsətsehe dərmaḱ. A gwadatay: «Bazlam mapala eye waray nakə Musa a vəlakum a tsik ka mahəhere ŋgwas na?»

4 Tə gwad̄ay: «Musa a gwad na, tadə ndoweeye a say mahəhere ŋgwas ŋgay na, m̄a watsay d̄erewel i mahəhere a həlay. Kə watsay na, ada m̄a həhar na tuk. Ndo hay ta səriye ha manəŋ ka həhar

na ɲɠwas ɲɠay na, ka dɛrewel niye.»

⁵ Tsa na, Yesu a gwad̄atay: «Musa a watsakum ḡar i bazlam mapala eye nakay andza nakay na, h̄arwi d̄arev kurom nak̄a makula eye tonɠwa tonɠwa. ⁶ Ah̄al niye ka madazlay na, andza niye bay. H̄arwi mawatsa eye ka madazlay i m̄age m̄andzib̄era na: “Mb̄alom a ge hasl̄aka ada ɲɠwas. ⁷ H̄arwi niye hasl̄aka ma ḡariye ha b̄aba ɲɠay ta may ɲɠay, ta ndziye ta ɲɠwas ɲɠay. ⁸ Ada n̄ateye ta t̄ariye na, bo n̄ate.*” Andza niye, n̄ateye sulo sa bay, ane tuk na, andza ndo n̄ate.»

⁹ Yesu a gwad̄atay sa: «Ndo zezen̄ m̄a ɲɠ̄ona ha wu nak̄a Mb̄alom a dzapa ha aye bay.»

¹⁰ Yesu ta gawla ɲɠay hay ti ye wu tay. Ah̄al nak̄a n̄ateye m̄a gay ta gawla ɲɠay hay aye na, gawla ɲɠay hay ta ts̄atsah sa, t̄a gwad̄ay: «Bazlam niye ka tsik eye na, andza m̄agwed̄e mey?»

¹¹ Yesu a mb̄ad̄atay faya, a gwad̄atay: «Tad̄a ndoweye ka h̄ahar na ɲɠwas ɲɠay ada k̄a zla a d̄ama ɲɠwas mekelen̄ eye na, k̄a ge madama. K̄a gay m̄anese a ɲɠwas ɲɠay kurre eye. ¹² Tad̄a ɲɠwas a wud̄a na zal ɲɠay sa bay, a zla zal mekelen̄ eye d̄armak na, k̄a ge madama.»

Yesu a t̄ama wawa hay

Mata 19.13-15; Luka 18.15-17

¹³ Ma d̄aba aye na, ndo hay t̄a h̄al naha wawa hay a Yesu h̄arwi ada m̄a pa fataya h̄alay ada t̄a huta ɲɠama. Ane tuk na, gawla ɲɠay hay t̄a gatay me a ndo niye hay t̄a h̄alay naha wawa hay aye.

¹⁴ Yesu a ɲɠatay andza niye na, a yay a ḡar bay. A ndalay. A gwad̄atay a gawla ɲɠay hay: «Ḡarum tay ha wawa hay t̄a yaw ka t̄av ga! K̄a h̄aharum tay hay bay, h̄arwi B̄ay i Mb̄alom mav̄ala eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye. ¹⁵ S̄arum ha na, ndoweye ka t̄ama B̄ay i Mb̄alom andza wawa neheye bay na, ma diye a B̄ay i Mb̄alom bay.»

¹⁶ Tsa na, a zla wawa niye hay a h̄alay n̄ate ta n̄ate. A pa fataya ɲɠama.

*Ndo i zlele ta B̄ay i Mb̄alom
Mata 19.16-30; Luka 18.18-30*

¹⁷ Yesu ta gawla ɲɠay hay t̄a l̄atse, ta diye na, ndoweye a yaw ka t̄av ɲɠay mahway mahway. A ndisl ka t̄av ɲɠay na, a d̄akway gurmets kame ɲɠay, a gwad̄ay: «Miter lele eye, na hutiye sifa nak̄a ma nd̄aviye bay aye na, na giye na, k̄akay?»

¹⁸ Yesu a gwad̄ay: «Ka zelen̄ ndo lele eye na, kemey? Ndo lele eye na, Mb̄alom n̄ate ɲɠwen̄. ¹⁹ Ka s̄ar bazlam i Mb̄alom mapala eye d̄aw? Bazlam i Mb̄alom mapala eye a gwad̄ na: “K̄a k̄ad̄ ḡar i ndo bay, k̄a ge madama bay, k̄a

* **10:8** Madazlay i wu hay 1.27, 2.24. † **10:19** Madayaw ab̄era ma Ezipt 20.12-16; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16-20.

ge məkəl bay, kâ raw me ka ndo kame i sariya bay, kâ vay gər a ndo bay, rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak.†»»

20 Ndo niye a gwaday: «Miter, gər i bazlam mapala eye neheye ka paslaweye na, na hənay ha gər kwa ma wawa.»

21 Yesu a ndazl na na, a wuda na haladzay. Tsa na, a gwaday: «A ləkaw fakaya abəra na, wu nəte. Anəke na, do ta səkəm ha zlele yak hay tebiye ada kâ ɲgənataɲ suloy aye a ndo i mətawak hay. Ka ge andza niye na, ka ta hutiye zlele mə mbəlom. Tsa na, dara, peɲ bəzay.»

22 Ndo niye a tsəne bazlam niye na, dərev a həbay. A ye ɲgway ta mevel eye, hərwi zlele ɲgay na, haladzay.

23 Yesu a ɲgatay a ndo niye a ye ɲgway na, a zəba ka gawla ɲgay niye hay tə lawara na a wuzlah aye. A gwadatay: «Kay! Hərwi ndo i zlele na, mede a Bəy i Mbəlom i ɲgay na, mada me eye haladzay.»

24 Gawla ɲgay hay tə tsəne bazlam niye na, a vəlatay madzədzere. Ane tuk na, Yesu a gwadatay sa: «Wawa ga hay! Mede a Bəy i Mbəlom na, mada me eye haladzay! 25 Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ɲgama zləgweme mâ ye ta bəd i ləpəre.»

26 Tsa na, a gatay wadəɲ wadəɲ a gawla ɲgay hay. Tə gwad mə walaɲ tay: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

27 Yesu a zəba fataya, a gwadatay: «Ndəray ma sliye mətəme bay. Ane tuk na, Mbəlom ma sliye mətəme ha ndo. Hərwi neɲgeye na, wu-ray a zay gədaɲ təbey.»

28 Tsa na, Piyer a gwaday: «Tsəne! Nəmay anan, nəmaa gər ha wu hay tebiye hərwi məpaka bəzay na, kəkay?»

29 Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Sərum ha! Ndoweye kə gər ha gay ɲgay, malamar ɲgay hasləka eye hay ta malamar ɲgay dem eye hay, may ɲgay, bəba ɲgay, wawa ɲgay hay, guvah ɲgay hərwi ga ada hərwi Labara ɲgwalak eye na, 30 anəke ahəl kway nakə ma hutiye a dəma gay hay, malamar hasləka eye hay, malamar dem eye hay, maya hay, wawa hay, guvah hay na, haladzay a ze nakə a gər ha aye. Kəla na, ta geye dəretsətseh haladzay dərmak. Aza kame na, ma hutiye sifa nakə ma ndəviye bay aye. 31 Mə walaɲ i ndo neheye anəke nəteye ndo i me hay aye na, haladzay ta təriye ndo i dəba ada mə walaɲ i ndo neheye anəke nəteye ndo i dəba hay aye na, haladzay ta təriye ndo i me.»

*Yesu a da ha məməte ɲgay
Mata 20.17-19; Luka
18.31-34*

32 Yesu ta gawla ɲgay hay, tə həl bo, tə lətse hərwi mede a Zerozelem. Anəke na, nəteye ka tsəved faya ta diye. Kame tay na, Yesu. Gawla ɲgay niye hay ta dzədzar. Ndo neheye tə patay bəzay faya ta diye ka bo dziye ta dzədzar haladzay.

Yesu a zalatay a gawla ngay niye hay kuro gər eye sulo aye abəra mə walaŋ i ndo niye hay kətsah sa. Ka təv niye na, a tsikatay wu nakə ma ta təriye ka gər ngay aye.

³³ A gwadatay: «Tsənum, anəke na, faya ka deyekweye a Zerozelem. Mə dəma na, neŋ Wawa i Ndo ta vəlateye ga ha a həlay a bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada a ndo neheye tə dzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye. Ta geŋeye sariya i məkəde. Ta vəlay ga ha a həlay i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. ³⁴ Nəteye na, ta ngwesəŋeye dəla abəra mə gər. Ta tufəŋeye slesləb a dərə. Ta ndəbiye ga ta mandalaḅa. Tsa na, ada ta kədiye ga tuk. Aya ane, ma dəba i məhəne mahkar na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

Ndo bagwar eye ta ndo i məsler

Mata 20.20-28; Luka 22.25-27

³⁵ Ma dəba aye na, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay ta həndzəd ka təv ngay, tə gwadāy: «Bəy Maduweŋ məy, a samay na, gamay wu nakə a samay matsətsehe fakaya aye?»

³⁶ Yesu a gwadatay: «A sakum nə ge hərwi kurom na, wuye mey?»

³⁷ Ta mbəday faya tə gwadāy: «Wu nakə nəmaa tsətsah fakaya aye na, ahəl nakə aza ka ndziye ma bəy yak na, vəlamay tsəved nəmaā ndza ka təv yak, nəte

ta diye i həlay i mənday ada neŋged ta diye i həlay i gula yak tey.»

³⁸ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Ka sərūm wu nakə ka tsətsahumeye aye bay? Ka slumeye məse dərətsətseh nakə na siye aye daw? Ka slumeye faya matəme tā dzəhuḅ kurom ha a dərətsətseh nakə ta dzəhuḅiye ga ha a dəma aye ngway daw?»

³⁹ Ta mbəday faya, tə gwadāy: «Nəmaa sliye faya.»

Yesu a gwadatay: «Andza niye dedək, dərətsətseh nakə na ta siye na, ka ta sum-eye. Dərətsətseh nakə ta dzəhuḅiye ga ha a dəma aye na, ta dzəhuḅiye kurom ha a dəma. ⁴⁰ Ane tuk na, məndze ta diye i həlay i mənday ga kəgəbay ta diye i həlay i gula ga na, mata tsike na, neŋ bay. Təv məndze niye na, i ndo neheye Mbəlom a ləvatay ha bo aye wu tay.»

⁴¹ Siye i gawla ngay neheye kuro aye tə tsəne bazlam niye na, a ndalatay haladzay. Tə ge mevel ka Yakuba ta Yuhana. ⁴² Hərwi niye Yesu a zalatay tebiye ka təv ngay, a gwadatay: «Ka sərūm ha na, ndo neheye ta zəba fataya andza bəy bagwar eye ka məndzibəra faya ta ləviye ndo hay ta gədaŋ ada ndo bagwar eye hay ta bərəkiye ha gədaŋ tay ka siye i ndo hay. ⁴³ Ane tuk na, mə ge andza niye mə walaŋ kurom bay. Duh na, kə ge ndəray mə walaŋ kurom a say matəre bagwar eye na, mə təra ndo

i mäsler kurom. ⁴⁴ Ada tadä ndo mä walañ kurom a say matäre ndo i me na, mâ tära beke i ndo hay tebiye düh. ⁴⁵ Kwa neñ Wawa i Ndo na yaw na, hærwi ada ndo hay tâ geñ mäsler bay. Na yaw düh na, hærwi mægatay mäsler a ndo hay ada mäväle ha mäsäfare ga hærwi mämbele tay ha ndo hay haladzay.»

Yesu a mbäl ha ndo guluf eye

Mata 20.29-34; Luka 18.35-43

⁴⁶ Yesu ta gawla ñgay hay tē ndisl a gəma i Zeriko. Ahəl nakə ti yaw abəra ma gəma niye na, ndo hay haladzay tē patayaw bəzay. Faya ta diye na, tē ndzay a gər a guluf wuray faya ma rəkiye wu mandza eye ka tsakay i tsäved. Məzele ñgay na, Bartime, andza məgwede wawa i Time. ⁴⁷ Guluf niye a tsəne tadakay faya ma diye na, Yesu ndo i Nazaret na, a wuda, a gwad: «Yesu, Wawa i Davit, nā gaka mə bo təbədew?»

⁴⁸ Ndo hay haladzay tē gay me, tē gwaday: «Ka bəbəl mey? Ndza dikdik!»

Neñgeye na, a səkah ha mawude sa düh: «Wawa i Davit, nā gaka mə bo təbədew?»

⁴⁹ Tsa na, Yesu a lətse, a gwadatay: «Dum zalumenjayaw, mâ yaw.»

Ti ye tē zalay a guluf niye, tē gwaday: «Dərev mâ ye fakaya abəra bay. Lətse! Dara, faya ta zalakeye.»

⁵⁰ Tsa na, a lətse hurum, a kal ha peteked i mətasl ñgay

əvez ka dala. A ndapa a mbəlom, tsa na, a ye ka təv i Yesu.

⁵¹ Yesu a tsətsah faya, a gwaday: «A saka nā ge hærwi yak na, mey?»

Guluf niye a mbəday faya, a gwaday: «Miter, a señ na, nā ñgatay a däre sa tey.»

⁵² Tsa na, Yesu a gwaday: «Ka pa mədzal gər yak ka neñ ta dedek. Do, ka mbəl!»

Tsa na, guluf niye a ñgatay a däre kwetseh kwetseh lele. A pay bəzay a Yesu.

11

Yesu a ndisl a Zerozelem
Mata 21.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19

¹ Anəke na, Yesu ta gawla ñgay hay, nətəye bəse ta Zerozelem. Nətəye mə mahamba nakə tē zalay Mahamba i Tetədöz aye. Ka mahamba eye niye na, gəma i Betifadze ta Betani andaya. Mə dəma na, Yesu a slər tay ha gawla ñgay hay sulo, a gwadatay: ² «Dum a gəma nakə kame kurom aye. Ka ndislum naha a dəma na, ka ndzumeye a gər a zunjo wawa eye dā məzle ndo mağara eye. Ndəray kə ndza faya dāda zuk bay. Pəlumaw ada kâ yumenə ahaya. ³ Ndəray kə gwadakum: “Ka pəlumeye zunjo eye mäge ha mey?” na, gwadumay: “A say a Bəy Maduwen. Ma ta ma ahaya kanaan bəse, ma ndziye bay.”»

⁴ Tsa na, ti ye a gəma niye. Ti ye naha a dəma na, tē huta zunjo niye wawa aye mağara

eye ma bəra ka məged, ka tsakay i tsəved. Tsa na, tə pəla ha zuŋgo niye. ⁵ Mə dəma na, ndo hay andaya mandza eye. Tə gwadatay: «Ka gumeye ka niye mey? Ka pəlumeye zuŋgo eye məge ha mey?»

⁶ Tsa na, ta mbədatay faya andza nakə Yesu a tsikatay naha aye. Ndo niye hay tə tsəne andza niye na, tə gər tay ha. Tsa na, ti ye ha zuŋgo niye. ⁷ Ti ye ahaya zuŋgo niye a Yesu na, ta fətəl faya peteked tay hay. Tsa na, a ndza ka zuŋgo niye. ⁸ Ndo hay haladzay ta fətəl peteked tay hay ka tsəved. Siye hay tə pa hawal i gərdaf neheye tə dəsaw ma guvah hay aye hərwi mədəslay ha gər a Yesu dərma. ⁹ Ndo neheye kame i Yesu ta ndo neheye ma dəba ŋgay aye na, ta wuda, tə gwad: «Zambadakway a Mbəlom! Mā pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye tə məzele i Bəy Maduweŋ aye! ¹⁰ Mbəlom mā pa ŋgama ka bəy i bəba kway Davit! Zambadakway a Mbəlom, neŋgeye nakə mə mbəlom aye!»

Yesu a vəlay mezeleme a gərdafi gurov

Mata 21.18-19

¹¹ Tsa na, tə ndisl a Zerozelem. Tə ndisl naha a Zerozelem na, ti ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ndisl naha na, a zəba ka wu nakə ndo hay faya ta giye mə dəma aye. Ma dəba eye na, ti ye ta gawla ŋgay hay a gəma i Betani. Ti ye a

dəma na, hərwi mazlambar pat faya ma dədiye.

¹² Tədə eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse abəra ma gəma i Betani, tə ma a Zerozelem. Ka tsəved faya ta diye na, may a wur ka Yesu. ¹³ A ŋgatay naha a dərizl i gərdaf wuray andza gurov slambah faya haladzay. Tsa na, a ye mata zəbaw faya. A gwad: «Iŋgedhay na hutiye hohway ŋgay eye na ndiye.» A ye, a ndisl naha ka təv i dərizl i gərdaf niye na, kakupkuppa slambah dəkdək bəna, hohway andaya bay. Hərwi kə ndisl ahəl ŋgay məwe bay. ¹⁴ Tsa na, Yesu a gwaday a dərizl i gərdaf niye: «Ndəray mā nda hohway yak dādā sa bay!» Tsa na, gawla ŋgay hay ta tsəne.

Yesu mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom

Mata 21.12-17; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22

¹⁵ Ma dəba eye na, tə ndisl a Zerozelem sa. Yesu a ye naha na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a dazlay mahəhere tay ha ndo masəkəme wu hay ta ndo neheye ta səkəmiye hay wu hay aye. A pay həlay a tabal i ndo mambədə ha suloy, a mbəzl ha təv məndze i ndo masəkəme ha bodobodo hay. ¹⁶ A gatay me a ndo məzle wu i tsakala kwa waray waray mede ha ta dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. ¹⁷ A datay ha lele, a gwadatay: «Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na: “Ta zaley a

gay ga na, gay i maduwule me i slala i ndo hay wal wal tebiye.*» Ane tuk na, nakurom ka tarum ha lar i makal hay na, kakay?†»

¹⁸ Bagwar hay i ndo neheye ta valaway wu a Mbalom ta ndo madzangawa bazlam i Mbalom mapala eye, ta tsane wu nakə Yesu a gawa aye na, ta dzadzar harwi ndo hay ta wuda bazlam i Yesu niye a tsikatay aye. Ta pala tsavedka makede na Yesu.

¹⁹ Ta huwa pat pizze na, Yesu ta gawla ngay hay ta latse, ti ye abera ma Zerozelem.

Mape madzal gar ka Yesu ta maduwule me

Mata 21.20-22

²⁰ Tadoe eye pariki mekedoe na, Yesu ta gawla ngay hay ta ma a Zerozelem. Ahel nakə faya ta diye na, ta ngatay a darizl i gardaf niye andza gurov aye. Darizl i gardaf niye na, makula eye hus ta zlalay eye dzay. ²¹ Piyer a ngatay na, bazlam i Yesu nakə a tsikay a darizl i gardaf niye a mayaw a gar. Tsa na, a gwaday a Yesu: «Miter, zəba ka darizl i gardaf nakə ka valay mezeleme aye na, kə kula.»

²² Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Gərumay ha madzal gar kurom a Mbalom! ²³ Sərum ha lele, ndoweeye kə gwaday a mahamba nakay: “Latse abera kanan, ta kal ha bo a balay”, kə ge a tsik ta madzal gar nate na, Mbalom ma tamiye na. Ada mā sər ha

na, ma giye bo andza nakə a tsətsah aye. ²⁴ Harwi niye faya na tsikakumeye: Tadə ka duwulum me, ka tsətsahum wu ka Mbalom na, dzalum ha na, ba ka hutum tsiy. Mbalom ma valakumeye. ²⁵ Agəna nakurom ta magum eye ta ndo na, ka ta duwulumeye me a Mbalom na, dum pəsum ha bo teday. Ada Mbalom Bəba kurom mə mbalom ma pəsakumeye ha dərma. [²⁶ Tadə nakurom mandza eye huya ta magum eye na, Bəba kurom nakə mə mbalom aye ma pəsakumeye ha bay dərma.]»

Gədan i Yesu

Mata 21.23-27; Luka 20.1-8

²⁷ Ma dəba eye na, ta ma a Zerozelem tuk. Yesu a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gar a Mbalom. Ahel nakə faya ma həhaliye mə dəma aye na, bagwar hay i ndo neheye ta valaway wu a Mbalom aye ta ndo madzangawa bazlam i Mbalom mapala eye ada ta madugula siye hay, ti ye ka təv i Yesu. ²⁸ Ti ye naha na, ta tsətsah faya, ta gwaday: «Ka ge wu neheye na, ta gədan waray? Maa valaka gədan eye na, way?»

²⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nej dərma na tsətsahiye fakuma matsətsehe nate, tadə ka mbədumenew faya na, na ge wu neheye ta gədan waray na, na tsikakumeye. ³⁰ Maa sləraw Yuhana madzəhubə ndo a yam na, way? Maa

* 11:17 Ezay 56.7. † 11:17 Zeremi 7.11.

sləraw na, Mbəlom tsukuduŋdo hay daw? Mbədumenjew faya tey.»

³¹ Tsa na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Ka mbədakweye faya na, kəkay? Tadə ka gwadəkwa, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadəkweye: “Ka dzalum ha ka wu nakə Yuhana a tsik aye bay na, kemey?” ³² Ada ka mbədakweye faya məgwede maa sləraw Yuhana na, ndo hay, ka tsikakweye tətə bay.» Tə tsik tətə bay na, hərwi ndo hay tebiye tə sər ta dedek Yuhana na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. Ta dzədzar mətsike andza niye hərwi ndo hay. ³³ Ta mbəday faya a Yesu, tə gwaday: «Nəmaa sər bay.»

Yesu a gwadatay: «Neŋ bəbay na ge wu neheye ta gədaŋ i way na, na tsikakum-eye bay.»

12

Dzeke i ndo neheye tə həl tay ha a guvah nəteye sewed eye hay aye

Mata 21.33-46; Luka 20.9-19

¹ Ma dəba eye na, Yesu a tsikatay me ta dzeke, a gwadatay: «Ndoweje a dəs guvah. A zəv a dəma dərizl i gərdaf haladzay. Dərizl i gərdaf niye hay na, tə wa hohway aye. A ndəv ha mazəve na, a lawara na həndits ta zled. Tsa na, a lambad a dəma təgwad hərwi maditse a dəma hohway i dərizl i gərdaf niye hay. A dəzl a dəma təv matsəpe wu. A ndəv ha malembədə guvah ŋgay niye

na, a həl ndo i məfəte hay ada tə fətay na. Bo ŋgay aye a ye a tsekene.

² «Həlay i maŋgəle hohway i dərizl i gərdaf niye hay kə sla. A slər ndo nəte mə walaŋ i ndo i məsler ŋgay hay hərwi ada tə vəlayaw faya abəra i ŋgay. ³ Tsa na, ndo i məsler niye a ye. A ye naha na, ndo neheye faya ta tsəpiye guvah aye tə gəs na. Tə ndaḅa na ada ta həhara ahaya həlay kəriye. ⁴ Ndo i guvah a ŋgatay andza niye na, a slər ndo neŋged. A ye naha na, kurah tə wuya faya məkədə na. Tə kəd na ka gər, tə tsaday pələslesle. ⁵ Ndo i guvah niye a zla ndo i məsler ŋgay mamahkar eye, a slər na sa. Neŋgeye na, tə kəd na mədahaŋ eye. Ndo i guvah niye a slər ndo wal wal sa. Tə ge tay ha andza niye dərma. Siye hay tə ndaḅa tay ha, siye tə kəd tay mədahaŋ eye hay.

⁶ «Anəke a zəkayaw a ndo i guvah niye na, wawa ŋgay nəte nakə a wuda na haladzay aye. A slər na wawa ŋgay niye nəte aye. Hərwi a dzala a gwad: “Wawa ga na, ta rəhay ha gər, ta geye wuray bay.”

⁷ «Wawa niye a ye. Tə ŋgatay na, tə gwad mə walaŋ tay: “Aya! Anəŋ magedze ŋgay nakə ma ta ndiye na guvah ŋgay aye, ki yaw! Takwa, kədəkwa na, ada guvah nakay ma mətsakweye a nəkway!” ⁸ Tsa na, ti ye faya, tə gəs na. Tə kəd na. Tə kal ha mədahaŋ eye dərən abəra ma guvah niye.»

⁹ Tsa na, Yesu a tsətsah fataya a gwadatay: «Ndo i

guvah ma giye anəke na, kəkay? Ndo i guvah niye ma deyeweye na, ma gəsiye tay ha ndo niye hay, ma kədiye tay ha. Ada ma həliye a dāma ndo mekelej eye hay. ¹⁰ Ka dzaŋgum bazlam nakay mə Derewel i Mbəlom bədaw? Mə dāma mawatsa eye na, a gwad:

“Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə kal ha aye na, maa təra kwar lele eye a ze siye kwar hay na, nengeye dūh.

¹¹ Maa gwad kwar niye mā təra kwar nakə lele eye hərwi madəzle gay na, Mbəlom.

Niye na, məsler i Mbəlom hərwi kway.*”

¹² Madugula i Yahuda hay tə sər ha a tsik andza niye na, ka nətəye. Tsa na, ta pəla tsəved məgəse na. Ane tuk na, tə gər ha, ti ye wu tay hərwi ta dzədzar ma ta ndalateye a ndo hay.

Məvəlay dzaŋgal a bəy i Roma

Mata 22.15-22; Luka 20.20-26

¹³ Ma dəba eye na, tə slər Farisa hay ta ndo hay ŋgal mə walaŋ i ndo i Herod. Ti ye ka təv i Yesu hərwi məhəle faya abəra suwat. ¹⁴ Ti ye naha tə gwaday: «Miter, nəmaa sər ha nəkar ka tsik na, dedək. Ka dzədzaray a wu nakə ndo hay ta dzaliye təbey ada ka ŋgəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey. Faya ka tətikateye a ndo hay dedək ka mede nakə a say a Mbəlom

aye. Ane tuk na, a samay matsətsehe fakaya: Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məvəle dzaŋgal a bəy i Roma tsukudu kə vəl tsəved məvəle bay? Lele məvəle bay tsukudu, lele məvəle daw?»

¹⁵ Yesu a sər ha a satay məhəle faya abəra suwat. Tsa na, a gwadatay: «A sakum məhəle fagaya abəra suwat na ka mey? Ehe zlumenjew kwar i suloy təday, a seŋ mazəbe faya.»

¹⁶ Tə zlay naha kwar i suloy nətə. Tə vəlay.

A təma kwar i suloy niye a zəba faya. Tsa na, a tsətsah, a gwadatay: «Mandəkkit bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

Tə gwaday: «I bəy i Roma ada mawatsa eye faya na, məzele ŋgay.»

¹⁷ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vəlumay ha a bəy i Roma ŋgway. Wu i Mbəlom na, vəlumay ha a Mbəlom ŋgway.»

Tə tsəne bazlam i Yesu niye na, a gatay hərbaəbəkka.

Mələtsew abəra ma mədahaŋ

Mata 22.23-33; Luka 20.27-40

¹⁸ Ma dəba eye na, Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Azlakwa bay Saduke hay na, nətəye tə dzala ha tə gwad: «Ka mət na, mələtsew abəra ma mədahaŋ andaya sa bay.»

¹⁹ Ti ye ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Miter, bazlam nakə Musa a watsamay a bazlam i Mbəlom mapala eye na,

* 12:11 Dəmes hay 118.22-23.

ananj. A gwad: “Tadə ndo a mət a gər ha ɲgwas ɲgay, ta wa zuk bay na, mata zle na madakway i ɲgwas niye na, malamar i ndo niye a mət aye bədaw? Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye mâ dze bay.†”²⁰ Aya andaya ahəl niye ndo ta malamar ɲgay hay tasəla. Malamar tay bagwar eye a zla dahəlay. A zla dahəlay na, a mət. A mət na, ta wa ta dahəlay ɲgay niye a zla aye bay.²¹ Məmbager ɲgay a zla na madakway i ɲgwas niye. Tsa na, a mət ze məwe wawa ta ɲgwas niye. Malamar tay mamahkar eye a ge ha andza niye dərma. ²² Nəteye niye tasəla tə zla ɲgwas niye na, tə mət tebiye. Ndəray nəte mə walaɲ tay ta wa wawa ta ɲgwas niye bay. Ma dəba eye nəteye niye tebiye tə mət na, ɲgwas a mət dərma. ²³ Pat nakə aza ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ aye na, ɲgwas niye ma mətseye na, a way? Hərwi mey na, nəteye niye tasəla aye ta zla na ka ɲgwas!»

²⁴ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Andza niye bay. Kâ vumay gər a mədzaɲ gər kurom bay. Ka tsikum andza niye na, hərwi ka sərɒm wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye bay ada ka sərɒm gədaɲ i Mbəlom bay. ²⁵ Ahəl nakə ta lətseweye abəra ma mədahaɲ aye na, hasləka hay ta ɲgwas hay ta zliye bo sa bay. Ane tuk na,

ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom neheye mə mbəlom aye. ²⁶ Bazlam nakə a tsik ka mələtsew abəra ma mədahaɲ aye na, ka dzaɲgum dāda mə dərewel i Musa təbədew? A dā ha na, bazlam nakə Mbəlom a tsikayaw mə gay i dak niye dzaydzay andza faya ma təmiye na aye. Ka təv eye niye na, Mbəlom a gwadətay a Musa: “Nəɲ na, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.‡” ²⁷ Mbəlom na, neɲgeye Mbəlom i mədahaɲ hay bay, neɲgeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye. Nəkurom ka dzum tsəved hərwi nakə ka gwadum mələtsew abəra ma mədahaɲ andaya bay aye.»

Bazlam mapala eye bagwar eye

Mata 22.34-40; Luka 10.25-28

²⁸ Ahəl nakə Yesu ta Saduke hay faya ta tsikiye me aye na, ndo mədzaɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye andaya dərma, faya ma piye zləm. A tsik ma mədzele gər ɲgay, a gwad: «Yawa! Yesu a mbədətay faya a Saduke hay na, lele.» Tsa na, a həndzəd ka təv i Yesu. A tsətsah ka Yesu a gwadətay: «Bazlam i Mbəlom mapala eye nakə a ze siye hay aye na, waray?»

²⁹ Yesu a gwadətay: «Bazlam i Mbəlom nakə mapala eye a ze siye hay aye na, ananj: “Nəkurom Israyel hay, pum zləm! Bəy Maduweɲ Mbəlom kway na, neɲgeye

† 12:19 Madazlay i wu hay 38.8; Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-10.

‡ 12:26 Madayaw abəra ma Ezipt 3.2-4, 6, 15-16.

Bəy Maduweŋ nəte ŋgweŋ.
 30 Wudá Bəy Maduweŋ Mbəlom yak tə dərev yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, tə metsehe yak tebiye, ada ta gədaŋ yak peteh.Š”
 31 Bazlam mapala eye masulo eye anaŋ sa: “Wudá ndo i maged yak dərmak andza ka wudá na gər yak.*” Bazlam i Mbəlom mapala eye maze neheye sulo aye na, andaya sa bay.»

32 Tsa na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a gwadáy a Yesu: «Lele haladzay ŋgalaka! Wu nakə ka tsik aye na, dedek. Bəy Maduweŋ na, neŋgeye Mbəlom nəte. Ma dəba ŋgay na, Mbəlom mekeləŋ eye andaya bay. 33 Kwa way mâ wudá Mbəlom tə dərev ŋgay tebiye, ta ndaraw ŋgay tebiye. Ada mâ wudá ndo i maged ŋgay dərmak andza a wudá na gər ŋgay. Niye na, a ze məfəkay naha slo i gənaŋ a Mbəlom tə məvəlay naha siye i wu hay wal wal.»

34 Yesu a ŋgatay ndo niye a mbəday faya na, tə metsehe lele. Tsa na, a gwadáy a ndo niye: «Nəkar na, bəse tə mede a Bəy i Mbəlom.»

Ma dəba eye na, horoy a gatay a ndo hay matsətsehe faya bazlam.

Kəriste na, Wawa i Davit daw?

Mata 22.41-46; Luka 20.41-44

35 Ahəl niye na, Yesu a tətikawatay a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A tsətsah ka ndo hay, a gwadətay: «Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad Kəriste neŋgeye na, Wawa i Davit na, kəkay? 36 Hərwi kwa Davit na, a tsik ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, a gwad:

“Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwadáy a Bəy Maduweŋ ga na: Dara, ndza tə həlay i mənday ga,

hus a pat nakə neŋ, na piye tay ha ndo mənə dəre yak hay a hud i sik yak aye.†”

37 «Davit tə gər ŋgay na, kə zalay a Kəriste “Bəy Maduweŋ” tuk na, Kəriste ma təriye wawa ŋgay na, kəkay?»

Bazlam i Yesu niye a tsik eye na, a yatay a gər a ndo niye hay faya ta pay zləm aye.

Məgay metsehe a masəpete Mata 23.1-14; Luka 20.45-47

38 Wu nakə faya ma tətikateye aye na, anaŋ. A gwadətay: «Həbum gər kurom abəra ka ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay. Nəteye i tay ta wudá mahəhele na, ta rəkwat eye. Ka təv məhay gər na, a satay ndo hay tâ tsikatay me ta mədəslatay ha gər. 39 Kwa mə gay i maduwule me na, ta pəlawá i tay na, təv məndze

Š 12:30 Bazlam mapala eye masulo eye 6.4-5. * 12:31 Levitik 19.18. † 12:36 Dəmes hay 110.1.

nakə kame i ndo hay aye, ndo hay ta ηgatateye lele. Mə magurlom, ta wuda na, təv mändze ηgwalak eye. ⁴⁰ Wu nakə tə vələwatay a madakway i ηgwas hay aye na, tə ndayawa na. Tə dūwulawa me na, vəd̄vəd̄ a ndəv bəse bay hərwi ada ndo hay t̄a gwad̄ fataya nətēye ndo ηgwalak eye hay. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, Mbəlom ma giye fataya sariya na, ma ziye ndo siye hay!»

*Madakway i ηgwas
mətawak eye*

Luka 21.1-4

⁴¹ Ma dəba eye na, Yesu a ndza bəse ta təv nakə ndo hay tə pawa a dəma suloy mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə ndo hay faya ta piye suloy a wu məpe suloy aye na, Yesu faya ma zəbiye ka ndo hay ta piye suloy eye na, kəkay. Ndo i zlele hay haladzay tə pa a dəma suloy haladzay. ⁴² Madakway i ηgwas wuray mətawak eye a ye naha dərma. A ye naha a pa a dəma kobo sulo. Kobo ηgay niye na, a sla dala nətē bay. ⁴³ Yesu a ηgatay a madakway i ηgwas niye na, a zalatay a gawla ηgay, a gwadatay: «Sərūm ha, madakway i ηgwas nakay na, maa vəl dala haladzay a ze i ndo hay na, neŋgeye. ⁴⁴ Hərwi ndo mekelej eye hay tə vəl na, abəra ka siye. A gatay mə gər sa bay. Ane tuk na, madakway i ηgwas nakay

mətawak eye na, a vəl ha tebiye, siye andaya sa bay.»

13

*Yesu a da ha ta mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom
Mata 24.1-2; Luka 21.5-6*

¹ Ahəl nakə Yesu a yaw abəra ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, ndo nətē mə walan i gawla hay a gwadatay: «Miter! Zəba ka gay nakay tey. Ma dəzliye na, bagwar eye ada kwar neheye ta dəzl ha aye na, bagwar eye hay ada tə le haladzay!»

² Yesu a mbəd̄ay faya a gwad̄ay: «Zəba gay nakay na, ka ηgatumeye a kwar kwa nətē ka gər i kwar ηged̄ bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

*Ŋgod̄gor i mandəve i
məndzibəra*

Mata 24.3-14; Luka 21.7-19

³ Ma dəba eye na, Yesu a tsal a mahəmba nakə tə zalay Mahəmba i Tetəd̄əz aye. A ye naha na, a ndza dəgerger tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A mahəmba niye ti ye na, tage Piyer, Yakuba, Yuhana, ta Aŋdərə tsa bəna ndo hay tebiye bay. Mə mahəmba niye na, ta tsətsah faya tə gwad̄ay: ⁴ «Tsikamay, wu neheye ta ta giye bo na, kəd̄ay? Ada ηgod̄gor waray nakə nəmaa səriye ha na, wu neheye tebiye ta ndisleweye aye?»

⁵ Tsa na, a dazlay mətsikatay, a gwadatay: «Gum metsehe lele! Ndəray mā

səpat kurom bay. ⁶ Hərwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta məzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Neŋ na, Kəriste!” Ada ta səpatiye ndo hay haladzay. ⁷ Ka tsənum ndo hay faya ta giye vərəm bəse tə nəkurom kwa neheye dəreŋ tə nəkurom aye na, kâ dzədzarum bay. Wu neheye na, kutoŋ ta ndisleweye. Ane tuk na, niye na, mandəve i mändzibəra zuk bay. ⁸ Slala ŋged ta giye vərəm ta slala neŋged, bəy ta bəy ta giye vərəm. Dala ma bəliye ma gəma hay wal wal, ada mandərzlaŋ ma giye. Wu neheye ta giye bo na, andza məwe wawa nakə a dazlay a ŋgwas aye.

⁹ «Dəretsətseh neheye ta ndzakum a gər na, gumay metsehe a gər lele. Hərwi mey na, hərwi ndo hay ta gəsiye kurom, ta diye kurom ha a gay i sariya. Ta ndađiye kurom ta mandalađa mə gay i mađuwule me hay. Ta diye kurom kame i ndo mələve dala hay ada kame i bəy hay, hərwi nakə ka pumeŋ bəzay a neŋ aye. Niye na, ta səriye ha ka pumay bəzay na, a Mbəlom dedək. ¹⁰ Wu neheye ta giye bo andza niye na, hərwi ada ndo i mändzibəra hay tebiye tâ tsəne Labara Ŋgwalak eye. ¹¹ Tadə ta gəs kurom, ta diye kurom ha kame i ndo məge sariya hay na, kâ dzalum nəmaa ta gwadiye kəkay na, kâ dzədzarum bay. Ta ye kurom ha na, tsikum wu nakə a yakumaw a mədzal

gər aye. Hərwi ma deyeweye na, abəra mə nəkurom bay. Mata dākum ha wu nakə ka tsikumeye na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. ¹² Həlay eye ma slaweye na, ndo hay ta vəliye ha malamar tay hay ada tâ kəf tay ha, bəba hay ta giye ta wawa tay hay andza niye dərmak. Wawa hay ta natay dəre a bəba tay hay, ta kədiye tay ha. ¹³ Ndo hay tebiye ta nakumeye dəre hərwi ga. Ane tuk na, ndoweye kə səmay naha hus ka mandəve aye na, Mbəlom ma təmiye ha.»

Ta mbəzliye ha Zerozelem

Mata 24.15-28; Luka 21.20-24

¹⁴ Yesu a gwadatay sa: «Ka ŋgatumeye a wuray maga zluwer eye andza mazəlatonŋo. Wuye niye na, ma ta ndziye ka təv nakə hađe ma ndziye faya bay aye. (Ndowneye kə dzanŋa na, mâ tsəne lele.) Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ŋgatay a wu niye na, tâ hway a mahamba hay. ¹⁵ Ndo nakə neŋgeye ka gər i gay aye na, mâ mbəzlaw hərwi məzlaw wu mə gay bay. Kə mbəzlaw na, mâ hway duh. ¹⁶ Ada ndo nakə neŋgeye ma guvah aye na, mâ mbəda gər a mətagay ŋgay məzlaw peteked ŋgay bay. ¹⁷ Pat eye niye na, dəretsətseh wene wene eye na, ka gər i ŋgwas neheye tə bo sulo aye ada ka ŋgwas neheye faya ta vəlateye wah a wawa tay hay aye! ¹⁸ Gumay amboh a Mbəlom, hərwi ada wu neheye mâ

ge bo a həlay i mətasl bay. ¹⁹ Hərwi mey na, pat eye niye na, dəretsətseh bagwar eye. Slala i dəretsətseh niye ma ta deyeweye na, kə ge bo dāda bay kwa ka gər nakə Mbəlom a ge məndzibəra aye hus anəke. Ada slala i dəretsətseh niye na, dāda ma ta giye andaya sa bay. ²⁰ Tadə Mbəlom mǎ zla həlay eye bəna, ndəray kwa nəte ma təmiye bay. Ane tuk na, a nəkid ha hərwi ndo ɲgay neheye a pala aye.

²¹ «Tadə ndəray kə gwadakum: “Zəbum! Kəriste anan!” kəgəbay “Zəbum! Neɲgeye atay!” na, kǎ təmum bazlam ɲgay bay. ²² Andza niye, ndo masəpete ndo hay ta deyeweye. Ta gwadiye nəteye na, ndo mǎde ha bazlam i Mbəlom, kəgəbay ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a sləraweye. Nəteye na, ta giye masuwayan hay ada tə wu neheye ma giye hərbaəbəkka aye hərwi tadə ma giye bo na, masəpete tay ha ndo neheye Mbəlom a pala aye. ²³ Nəkurom na, gum metsehe lele! Na tsikakum ka bo abəra kurre.»

Madayaw i Wawa i Ndo

Mata 24.29-35; Luka 21.25-33

²⁴ «Ma dəba i dəretsətseh neheye na, pat eye niye na, pat ma giye andaya sa bay ada kiye ma dəviye bay. ²⁵ Wurzla hay dərma ta kutsaweye abəra ka magərmbəlom ada wu neheye gədan eye ka magərmbəlom aye ta ǫəliye

haladzay. ²⁶ Tsa na, ndo hay ta ɲgeteɲeye a neɲ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədan haladzay ada ta mǎzlaǫ eye. ²⁷ Kwayanɲa ma sləraweye gawla i Mbəlom hay, ta hayay gər a ndo neheye a pala tay ha aye abəra ka kokway i məndzibəra tebiye kwa ka waray ka waray ka təv ɲgay.»

Dzeke i gurov

²⁸ A gwadatay: «Tsənum dzeke i gurov təday. Ka ɲgatumay a gurov ka dūda na, ka sərūm ha gwaduvay kə ge, mǎzlambay yam ma piye bədaw? ²⁹ Andza niye ahl nakə ka ɲgatumay a wu neheye ta ndislew na, sərūm ha neɲ Wawa i Ndo mǎzlambay na deyeweye, neɲ ka mǎged. ³⁰ Neɲ faya na gwadakumeye: Sərūm ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay. ³¹ Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, dāda ma dziye bay.»

Maa sər pat nakə məndzibəra ma ndəviye na, Mbəlom nəte ɲgweɲ

Mata 24.36-44

³² «Ma deyeweye pat waray na, ndəray kwa nəte a sər bay. Ada ma deyeweye ahl waray na, ndəray a sər həlay eye bay sa. Kwa gawla i Mbəlom hay mə mbəlom, kwa neɲ wawa ɲgay bəbay, nəmaa sər bay. Maa sər pat eye na, Mbəlom Bəba ga nəte ɲgweɲ. ³³ Gum metsehe bəna, kǎ dzədzarum bay, hərwi ka

sərum ma deyeweye kəday na, ka sərum həlay eye bay.

³⁴ Ma deyeweye na, andza ndo i gay nakə a say mede a tsekene aye. A ye na, a gəratay ha gay ŋgay a ndo i məsler ŋgay hay ada t̄a gay gər a bədgay ŋgay lele. A vəl məsler kwa a way. A ndo matsəpe maged na, a gwaday: “Tsəpa na lele, k̄a ndzahəra bay.” ³⁵ Nəkurom dərmak andza niye. Ndzum na, tsezlezlenj̄e, hərwi ka sərum ndo i gay ma deyeweye ta huwa, agəna ta magərhəvad, agəna ta mbəlom d̄a, agəna ta mekedə, ndəray a sər bay. ³⁶ Agəna ma deyeweye həf na, ma ndzakum a gər nəkurom mandzahəra eye bay. ³⁷ Wu nakə faya na tsikakumeye na, na tsikateye a ndo hay tebiye. Na gwadateye: K̄a ndzahərūm bay! Ndzum tsezlezlenj̄e!»

14

Ta pəla tsəved mägəse na Yesu

Mata 26.1-5; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53

¹ A zəkaw məhəne sulo nakə Yahuda hay ta hatsiye magurlom i Pak ada ta mənde wu mənday nakə t̄a zalay pen̄ aye na, gəde faya bay. Ahəl niye na, bagwar hay i ndo neheye t̄a vələway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye faya ta pəliye tsəved ka mägəse Yesu ta məkal hərwi ada t̄a kəd na. ² T̄a gwad mə walaŋ tay: «K̄a gəsakwa na t̄a magurlom

nakay bay bəna, ndo hay ta gəriye kway ha bay.»

Ŋgwas wuray a mbəda mal ka Yesu

Mata 26.6-13; Yuhana 12.1-8

³ Ahəl niye na, Yesu ma gəma i Betani, mə gay i ndo wuray t̄a zalay Simon. Ndoweye niye a ndzawa na, d̄əvats i madəgweđe a gaway. Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, ŋgwas wuray a ye a fələkwa ka t̄əv tay dos ŋgay mə həlay maraha eye t̄a mal nakə a ze hunj̄a aye. Mal niye na, tsakala eye haladzay. A ye naha na, a həb ha me i dos niye mədakw. Tsa na, a mbəda mal niye ka gər i Yesu. ⁴ Ndo neheye ka t̄əv i Yesu aye na, siye hay a ndalatay haladzay. T̄a gwad mə walaŋ tay: «Asah! Ŋgwas nakay a nas ha mal nakay na, kemey? ⁵ Ta səkəm ha na, ta hutiye dala haladzay segey? Ada dala aye na, ta sliye məvəlatay a ndo i mətawak hay bədaw!» T̄a may ha mənese haladzay a ŋgwas niye.

⁶ Yesu a gwadətay: «Duh bay, gərūm ha ŋgwas nakay na, səfek. Ka kwasumeye gər a ŋgwas nakay na, hərwi mey? Wu nakə a ge hərwi ga aye na, lele haladzay. ⁷ Ndo i mətawak hay na, nəteye ka t̄əv kurom huya. K̄a sakum məgatay ŋgwalak a mətawak hay na, ka mbumeye faya məgatay kwa kəday. Ane tuk na, neŋ na, na ndziye t̄a nəkurom huya bay. ⁸ Ŋgwas

nakay a geŋ na, wu nakə gədaŋ ŋgay a mba faya mäge aye. Neŋgeye na, kə lah mambəde ka bo ga mal nakə haβe ta giye fagaya pat nakə ta piye ga a bəf aye. ⁹ Neŋ faya na gwadəkumeye, sərūm ha: Kwa a ŋgay ta diye ha Labara Ŋwalak eye ka məndzibəra tebiye na, ta tsikiye ka ŋgwas nakay hərwi wu nakə a ge aye. Ndo hay ta mətisiye ha gər bay.»

Yudas a ge daf ka Yesu

Mata 26.14-16; Luka 22.3-

6

¹⁰ Ndo nəte mə walaŋ i gawla i Yesu niye hay kuro gər eye sulo aye, a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. Məzele ŋgay na, Yudas Iskariyot. A ye hərwi a say mäge daf ka Yesu. ¹¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə tsəne labara nakə a tsikatay aye na, a yatay a gər haladzay. Tsa na, tə gwaday: «Nəmaa vəlakeye dala.» Yudas a maw abəra ka təv tay na, a yaw a pəla wewer ada həlay nakə lele eye hərwi mäge daf ka Yesu aye.

Yesu tə ge magurlom i Pak ta gawla ŋgay hay

Mata 26.17-30; Luka 22.7-23; Yuhana 13.21-30; 1 Korinje hay 11.23-25

¹² Pat makurre i magurlom nakə tə ndayawa wu mənday nakə gəde faya bay aye na, tə kədawa təbaŋ hərwi məde wu mənday i Pak. Pat eye niye na, gawla i Yesu hay

ta tsətsah, tə gwaday a Yesu: «A saka nəmaa ye mata daka daf i magurlom i Pak na, ka waray?»

¹³ Yesu a tsəne andza niye na, a slər gawla ŋgay hay sulo ka me, a gwadatay: «Dum a wuzlahgəma! Ka yum naha na, ka ndzumeye a gər a ndo faya ma zliye yam ta gəzla eye. Ka ŋgatumay na, pumay bəzay. ¹⁴ Gay nakə ma fələkwiye a dəma aye na, fələkum dərma ada kə tsətsahum ka ndo i gay niye, gwadumay: “Miter a gwadaka: Gay nakə nəmaa ndiye mə dəma wu mənday i magurlom i Pak ta gawla ga hay aye na, məŋgay?” ¹⁵ Ka tsətsahum andza niye na, ma dəkumeye faya ka gay nakə ka gər i gay neŋged aye. Hud i gay niye na, bagwar eye. Wu hay mə dəma maləva bo eye tsiy. Wu neheye ka gakweye ha məsler aye tebiye andaya mə dəma. Ka dumeye wu mənday i magurlom i Pak na, mə dəma.»

¹⁶ Gawla ŋgay niye hay sulo aye tə lətse, ti ye a wuzlahgəma. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. Tsa na, tə da wu mənday i Pak mə dəma.

¹⁷ Huwa a ge na, Yesu ta gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo, ti ye a gay niye tuk. ¹⁸ Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, Yesu a gwadatay: «Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərūm ha na, ndo nəte mə walaŋ kway nakay ka ndayakweye wu

mānday dziye na, ma giye fagaya daf.»

¹⁹ Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, a ndalatay. Tsa na, kwa way a tsətsah faya, tə gwaday: «Neŋ daw? Neŋ daw?»

²⁰ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Ndo nate mə walaŋ kurom neheye kuro gər eye sulo aye. Mata ge fagaya daf na, ndo nakə faya ka ndayakweye wu mānday dziye aye. ²¹ Neŋ Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dāretsətseh ka gər i ndo nakə ma giye daf ka neŋ Wawa i Ndo aye. Ndo niye na, ŋgama meeneŋ tā wa na bay.»

²² Ahəl nakə faya ta ndiye daf aye na, Yesu a zla peŋ, a gay naha sisəe a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ŋgəna ha peŋ niye, a vəlatay a gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Zlum. Nakay na, bo ga.» ²³ A zla gəvet maraha eye tə wu məse, a gay naha sisəe a Mbəlom. Ma dəba eye a vəlatay tə sa tebiye tay eye. ²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bariye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi ndo hay haladzay. ²⁵ Neŋ faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay hus a pat nakə na ta siye wedeye ma Bəy i Mbəlom aye.»

²⁶ Ma dəba eye, ta zambaday a Mbəlom ta dəmes na, ti ye tə tsal a Mahəmba i Tetədəez.

Yesu a da ha Piyer ma ta gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38

²⁷ Ahəl nakə faya ta diye ka tsəved aye na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Nəkurom neheye tebiye ka gərumeeye ga ha, ka hwayum-eye kurom. Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na: “Na ta kədiye na ndo mətsəkure tay ada təbaŋ hay ta ŋgəniye gər kweye kweye kwa a ŋgay.*”»

²⁸ Yesu a gwadatay sa: «Ane tuk na, na mbəlaw abəra ma madahaŋ na, na həbiye kurom ma Galile.»

²⁹ Piyer neŋgeye na, a gwaday: «Kwa siye i ndo hay ta gər kar ha na, neŋ na, na gəriye kar ha bay.»

³⁰ Tsa na, Yesu a mbəday faya a Piyer a gwaday: «Neŋ faya na gwadakeye: Sər ha na, bəgom ta həvad nakay, dzagulok ma ta zlahiye sik sulo na, ba ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

³¹ Piyer a mbəday faya sa: «Na sər kar bay na, na tsikiye dāda bay, kwa tadə ka mətameye ka bo salamay.» Siye i gawla ŋgay hay tebiye tə tsik andza niye dərma.

Nəteye ka Mahəmba i Tetədəez

Mata 26.36-46; Luka 22.39-46

³² Tsa na, tə ndisl a təv wuray tə zalay Getsemene. Tə ndisl naha na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Ndzum kanaan! Neŋ na, na diye na ta dūwuliye me.»

* 14:27 Zakari 13.7.

³³ Yesu a ye na, n̄teye ti ye dziye tage Piyeṛ, Yakuba ada Yuhana. T̄ə ndisl naha na, d̄ərev a ye ab̄əra ka Yesu, a dz̄ədzar haladzay. ³⁴ A gwad̄atay: «D̄ərev ga na, k̄ə rah t̄ə d̄ərets̄əseh i m̄ədahaŋ. N̄əkurom na, ndzum kanan̄ tsezlezleŋe!»

³⁵ A ye izad̄ ab̄əra ka t̄əv i gawla ŋgay neheye mahkar aye. A ye naha na, a kal bo ka dala b̄ərut t̄ə hud̄. A d̄uwulay naha me a Mb̄əlom a gwad̄: «Tad̄ə ma giye bo na, h̄əlay i d̄ərets̄əseh nakay m̄ā ye fagaya ab̄əra vuv̄ tey.» ³⁶ A gwad̄: «*Abba*, B̄əba ga, n̄əkar na, wuray a wuraka bo t̄əbey. Zla fagaya ab̄əra d̄ərets̄əseh nakay na siye tey. Kwa mey na, andza nak̄ə a saka a n̄əkar aye b̄əna, andza nak̄ə a seŋ a neŋ aye bay.»

³⁷ Ma d̄əba eye, a maw ka t̄əv i gawla ŋgay neheye mahkar aye. A maw a ndzatay a ḡəṛ na, n̄teye mandzah̄əra eye. Tsa na, a zalay a Piyeṛ a gwad̄ay: «Simon̄, ka ndzah̄əra d̄aw? N̄əkar na, ka mba faya m̄əndze t̄ə d̄əre kwa b̄əre n̄te t̄əb̄əd̄ew? ³⁸ Ndzum t̄ə d̄əre tsezlezleŋe ada d̄uwulumay me a Mb̄əlom h̄əwi ada k̄ā d̄əd̄um a mas̄əpete i Fakalaw bay. M̄əs̄əf̄əre na, a say m̄əge wu lele eye, ane tuk na, ḡədan̄ kurom andaya m̄əs̄əmay naha a mas̄əpete i Fakalaw bay.»

³⁹ Yesu a nd̄əv ha na, a ye ab̄əra ka t̄əv tay izad̄ sa. A ye mata d̄uwule me. A ye naha a tsik na, bazlam ŋgay neheye

a tsik kurre aye. ⁴⁰ Tsa na, a maw ka t̄əv i gawla ŋgay neheye sa. A ndzatay a ḡəṛ na, n̄teye mandzah̄əra eye. T̄ə mba faya m̄əndze t̄ə d̄əre kwa tsekweŋ bay tebiye. Ta p̄əd̄əke ab̄əra ka m̄əndzəh̄əre na, t̄ə s̄əṛ wu nak̄ə ta tsikiye bay. Yesu a ye mata d̄uwule me sa.

⁴¹ A maw mamahkar eye na, a gwad̄atay: «Huya faya ka ndzah̄ərumeye d̄aw? N̄əkurom faya ka z̄əz̄əkumeye bo kurom ba? An̄əke na, ka nd̄əv t̄əsiy, h̄əlay eye k̄ə ndislew tuk! Neŋ Wawa i Ndo ta v̄əlay ga ha a h̄əlay i ndo i mezeleme hay tuk. ⁴² L̄ətsum, takwa, ta dzakwa ḡəṛ! Z̄əbum, ndo nak̄ə ma giye fagaya d̄af aye, k̄ə ndzew.»

T̄ə ḡəs na Yesu

Mata 26.47-56; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12

⁴³ Ah̄əl nak̄ə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, p̄əslan̄ Yudas neŋgeye nak̄ə n̄te m̄ə walan̄ i gawla i Yesu hay kuro ḡəṛ eye sulo aye, a ye naha. Ti ye naha ta ndo hay haladzay ta maslalam tay hay ada ta sakwal tay hay. Maa sl̄əṛ tay naha na, bagwar hay i ndo neheye t̄ə v̄əlaway wu a Mb̄əlom aye ta ndo m̄ədzan̄gawa bazlam i Mb̄əlom mapala eye ada ta madugula hay. ⁴⁴ Yudas ndo m̄əgatay d̄af ka Yesu aye ɓa k̄ə d̄atay ha wu nak̄ə ma giye. A gwad̄atay: «Ndo nak̄ə na ye, na ḡəs na ka bo t̄əmbolok t̄əmbolok aye na, neŋgeye!»

Gəsum na. Ka deyumeye ha na, tsəpum na lele.»

⁴⁵ Yudas a ndisl naha na, a həndzəf kwayan̄na ka təv i Yesu, a gwadəy: «Miter!» Tsa na, a gəs na ka bo təmbolok təmbolok. ⁴⁶ Ndo niye hay tə ngatay andza niye na, kwayan̄na tə gəs na Yesu.

⁴⁷ Ka təv niye ndo nəte mə walaŋ tay, pəkət a ngwadaw maslalam ngay. Tsa na, a fay ha a ndo i məsler i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom, a dəsay na zləm fats ka dala. ⁴⁸ Yesu a gwadətay: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom andza ta gəsiye ndo i məkal daw?» ⁴⁹ Pat pat na ndzawa ka təv kurom. Na tətikawa mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, ka gəsum ga bay. Wu neheye a ge bo na, hərwi ada m̄a ge bo andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye.»

⁵⁰ Tə gəs na Yesu na, gawla ngay hay ta hway kweye kweye tə gər ha. ⁵¹ Faya ta diye ha Yesu na, ndo wuray gawla aye a zəŋgal na Yesu. Ka bo ngay na, gwedere tsa. Ndo neheye faya ta diye ha Yesu aye tə ge andza ta gəsiye na gawla niye na, ⁵² a gər ha gwedere ngay ngudek, a hway ngway bo kəriye.

Yesu kame i bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye

Mata 26.57-68; Luka 22.54-55,63-71; Yuhana 18.13-14,19-24

⁵³ Ti ye ha Yesu na, a gay i bagwar i ndo məvəlaway

wu a Mbəlom aye. Mə dəma na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom tebiye, madugula hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye nəteye mahaya gər eye.

⁵⁴ Piyer neŋgeye na, a zəŋgal naha Yesu dərəŋ ma dəba. A ye naha a fələkwa a dalamətagay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom niye. Mə dəma na, a ndza ka təv i ndo niye hay faya ta tsəpiye məged aye. A ye naha a ndza ka ako ka təv tay niye.

⁵⁵ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tebiye ta pəla ndo hay hərwi maraw faya me hərwi məgay sariya i məkəde na. Ane tuk na, ta huta faya mənese bay. ⁵⁶ Ndo hay haladzay ta raw faya me. Ane tuk na, maraw me tay niye ki ye tay faya bay. Kwa way a tsik i ngay wal.

⁵⁷ Siye i ndo mekeleŋ aye hay tə lətse, ta raw me ka Yesu, tə gwad: ⁵⁸ «Nəmaa tsəne faya abəra a gwad: “Na mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakay ndo hay ta dəzl eye ada ma məhəne mahkar na, na dəzliye a dəma mekeleŋ nakə tə həlay i ndo zezeŋ bay aye.”» ⁵⁹ Kwa tə tsik andza niye bəbay na, huya bazlam tay niye ki ye tay ka bo bay.

⁶⁰ Tsa na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a lətse tsəkwađ kame i ndo hay. A tsətsah ka Yesu, a gwadəy:

«Ka mbədatay faya a ndo neheye təbədew? Tə tsik fakaya na, mey?»

⁶¹ Ka bazlam tay niye na, Yesu ka mbədatay faya bay. Kə tsikatay faya kwa tsekwen bay tebiye.

Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom niye a tsətsah faya sa: «Nəkar na, Kəriste Wawa i Mbəlom nakə nəmay faya nəmaa zambadəye daw?»

⁶² Yesu a mbəday faya a gwaday: «Nej na, neŋgeye. Ma dazlay anəke, ka ŋgatumeŋeye a nej Wawa i Ndo na ndziye tə həlay i mənday i Mbəlom, neŋgeye nakə gədan eye ka gər i wu hay tebiye aye. Ka ŋgatumeŋeye sa na, ma magərmbəlom na deyeweye ma pazlay.»

⁶³ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A ŋgurada ha peteked ŋgay. Tsa na, a gwad: «Ka pəlakweye na, sa mey? ⁶⁴ Ka tsənum wu nakə a tsik aye bədaw? A tsalay ka gər a Mbəlom. Niye na, ka dzalum na, kəkay?» Ndo niye hay tebiye tə gay sariya i məkədə na.

⁶⁵ Kwayanŋa siye i ndo mekeleŋ eye hay tə wuya faya kurah. Ta tufay slesleḅ a dəre. Tə mbuzay na dəre ada tə kəd na. Tə gwaday: «Nəkar ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ba! Tsikamay, maa faka na, way?» Tsa na, tə vəlatay ha a həlay a ndo matsəpe gay i bəy i ndo məvəlaway a Mbəlom.

Nəteye tə gəs na ada tə fay ka maholom pura pura.

Piyer a gwad: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.69-75; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18,25-27

⁶⁶ Piyer na, neŋgeye andaya huya ma dalamətagay ka dala. Ŋgwas nakə a gawa məsler mə gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom aye, a ye naha a ndzay a gər a Piyer. ⁶⁷ A ŋgatay a Piyer mandza eye ka ako. A zəba faya ndzuzle, a gwaday: «Nəkar dərmak na, ndo i Yesu, ndo i Nazaret na gwad bəda?»

⁶⁸ Piyer a tsəne na, a gwaday a ŋgwas niye: «A'ay! Na sər wu nakə a saka mətəsike aye bay. Na sər bay tebiye.» Tsa na Piyer a ye abəra ma dalamətagay. A ye a lətse sləp ka həlay i maged madayaw abəra. [Kwayanŋa dzagulok a zlaha.]

⁶⁹ Piyer a ye a ndza sləp ka həlay i maged na, ŋgwas niye kə ŋgatay naha. Tsa na, a masay ha slala i bazlam ŋgay nakə a tsikay a Piyer kame i ndo neheye mə dəma aye. «Ndo nakay na, nəte mə walaŋ tay.»

⁷⁰ Piyer a tsəne na, a gwad: «Na sər ndo niye bay.»

Məndze tsekwen na, ndo neheye ka təv eye niye tə gwaday sa: «Nəkar na, mə walaŋ tay, nəkurom dziye. Nəkar na, ndo i Galile!»

⁷¹ Piyer a mbada a gwad: «Na sər ndo nakə ka tsikum faya aye bay. Kə ge na

raw me na, Mbəlom mâ gen daretsetseh.»

⁷² Kwayan̄na dzagulok a zlaham masulo aye. Tsa na, bazlam i Yesu nakə a tsik aye a mayaw a gər a Piyer tuk. Yesu a gwad̄ay: «Dzagulok ma ta zlahiye sik sulo na, 6a ka gwad̄ sik mahkar ka sər neŋ bay.» Piyer a dzala ha ka bazlam i Yesu nakə a tsikay aye na, a hwayaw abəra. A ye a tuwa tsiduk tsiduk.

15

Yesu kame i Pilat

Mata 27.1-2,11-26; Luka 23.1-5,13-25; Yuhana 18.28-19.16

¹ Pərik i mekedə, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta madugula hay ta ndo mədzan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula hay tebiye, tə haya gər. Tə haya gər na, hərwi mətsike mə walaŋ tay mäge ha Yesu na, kəkay? Ta ndəv ha məhay gər na, tə dzawa na Yesu ada ti ye ha a gay i Pilat. Ti ye naha na, tə vələy ha a Pilat.

² Pilat, neŋgeye na, a tsətsah ka Yesu, a gwad̄ay: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek daw?»

Yesu a mbəd̄ay faya, a gwad̄ay: «Nəkar ka tsik segey.»

³ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye tə dəs parasay haladzay ka Yesu.

⁴ Ma dəba eye na, Pilat a tsətsah faya sa, a gwad̄ay: «Nəkar na, ka mbədə faya bay

na, kəkay? Ka tsəne wu neh-eye faya ta tsikiye fakaya haladzay aye təbəd̄ew!»

⁵ Ada kwa Yesu ka həndək bazlam ndə mambəd̄ay faya sa bay tebiye. Tsa na, a gay wadəŋ wadəŋ a Pilat.

⁶ Ka məve, ta giye magur-lom nakə tə zalay Pak aye na, Pilat a gərawa ha ndo i dangay nətə. A gər ha na, ndo nakə ta tsətsahawa aye. ⁷ Azlakwa ahəl niye na, ndoweeye andaya tə zalay Barabas, neŋgeye ma dangay. Neŋgeye mə walaŋ i ndo neh-eye tə nay dərə a bəy i dala i hay aye. Tə gəs tay na, hərwi tə kəd̄ ndo ahəl i magazləga tay niye.

⁸ Anəke na, ndo hay tebiye ti ye a gay i Pilat. Ti ye naha a dəma na, kwa way a tsətsah ka Pilat wu nakə a təmawatay na andza nakə ta tsətsahawa aye. ⁹ Tsa na, Pilat a mbəd̄atay faya a gwad̄atay: «A sakum nā gərakum ha na, bəy i Yahuda hay daw?» ¹⁰ Pilat a sər ha bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye tə gəsay naha Yesu na, tə ge faya na, sələk kəriye.

¹¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye, nətəye dūh na, tə vələtay gədan̄ a ndo hay ada məgwad̄ay a Pilat mâ gərətay ha na, Barabas bəna, Yesu bay.

¹² Pilat a gwad̄atay a ndo hay sa: «A sakum nā ge ha ta ndo nakay ka zalumay bəy i Yahuda hay aye na, kəkay?»

13 Tsa na, ndo hay ta mbəday faya tə mawude, tə gwaday: «Dar na ka mayako mazləlmbada eye!»

14 Pilat a tsətsah fataya, a gwadatay: «Nenġeye a ge na, mənese waray?»

Ane tuk na, ta səkah ha mawude haladzay ta gədan, tə gwad: «Dar na ka mayako mazləlmbada eye!»

15 Pilat a say mənġwasatay ha dərev a ndo niye hay. Andza niye a gəratay ha Barabas. Yesu na, a ndaba na ta mandalaḅa, a vəlatay ha a sidzew hay hərwi ada tā ye tā dar na ka mayako mazləlmbada eye.

Tə gay sariya a Yesu i makade

Mata 27.27-31; Yuhana 19.2-3

16 Sidzew hay ti ye ha Yesu a hud i gay i nġomna ada tə zalatay a siye i sidzew hay tebiye, ti ye dərma. 17 Mə dəma na, ta tsəkw faya abəra peteked nġay hay. Tə zla peteked ndozza eye, tə kalay ka bo. Tə dəsaw dak tə slapa na ka bo, tə pay a gər a Yesu andza dzagwa i bəy. 18 Tsa na, ta dazlay mətsikay me. Tə gwaday: «Zay daw? A nəkar bəy i Yahuda hay!» 19 Tə tsikay andza niye na, ada tə fay ka gər ta sakwal. Ta tufay slesleḅ a dəre. Ta dəkway gurmets kame nġay hərwi mətsikay me andza bəy.

20 Ta ndəv ha mənġwese faya na, ta tsəkw faya abəra peteked nakə tə kalay ka bo ndozza aye ada tə may ha ka bo peteked nġay hay. Tsa

na, tə gəs ahaya abəra hərwi mede ha mata dar na ka mayako mazləlmbada eye.

Mata 27.33-44; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27

21 Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu mata dar na ka mayako mazləlmbada eye na, pəslan ndo wuray məzele nġay Simon. Nenġeye na, ndo i Siren, nenġeye bəba i Aləgəzandər ta Rufus. Nenġeye faya ma diye ta təv niye. Nenġeye a maw abəra mə pesl. Sidzew hay tə nġatay na, tə gay kutoṅ ka məzle mayako mazləlmbada eye nakə ta dariye faya Yesu aye.

22 Tsa na, ti ye ha Yesu a təv eye andaya tə zalay Golgwata, andza məgwede: Təv i mətasl i gər. 23 Tə ndisl naha a dəma na, a satay a sidzew niye hay məvəlay guzom madzapa eye tə wuye andaya tə zalay *mir*. Ane tuk na, a say a Yesu bay, a kərah məse.

24 Ma dəba eye na, ta dar na Yesu ka mayako mazləlmbada eye. Ta dar na na, tə ge tsakwal ka peteked nġay hay. Tə ge andza niye na, məsəre ha mata zle na, way?

25 Ta dar na Yesu ka mayako mazləlmbada eye na, ta mekedə ta bəre tsid. 26 Tə watsa ka palalam eye andaya gər i bazlam nakə tə kəd na faya Yesu aye. Gər i bazlam nakə tə watsa aye na, anan: «Nenġeye na, bəy i Yahuda hay.»

27 Pat niye na, ta dar məkal hay sulo ka mayako mazləlmbada eye ka tsakay i Yesu dərma. Ta dar tay na,

næte tæ hælai i mændaɣ, neŋged tæ hælai i gula. [²⁸ Anan andza nakay wu nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye na, a gwad: «Neŋgeye na, tæ pasla na a walaŋ i ndo i sewed hay. * »]

²⁹ Ndo neheye ti yawa ta tæv niye na, tæ bəlawə ha gər tay hay tekəm tekəm tæ mətsaday pələslesle. Tæ gwaday: «Hey! Nəkar ha bə a saka mambəzl ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ka gwad ma məhəne mahkar na, ka dəzl na aye na, tæv i wu yak aye na, mənɣay tuk? ³⁰ Nəkar təma ha bo yak aye tey! Mbəzlaw abəra ka mayako nakay mazləmbada eye!»

³¹ Bagwar hay i ndo neheye tæ vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay tæ ŋgwasə ka Yesu andza niye dərmak. Tæ tsik mə walaŋ tay, tæ gwad: «Kə təma tay ha siye i ndo hay tuk na, a sla faya mətəme ha gər ŋgay təbədew? ³² Kəriste, Bəy i Israyel hay mə mbəzlaw abəra ka mayako mazləmbada eye anəke! Tadə nəmaa ŋgatay kə mbəzlaw abəra ka mayako mazləmbada eye na, nəmay nəmaa dzaliye ha ka neŋgeye.»

Ndo neheye ta dar tay ka tsakay i Yesu aye tæ tsada na Yesu dərmak.

Məməte i Yesu
Mata 27.45-56; Luka
23.44-49; Yuhana 19.28-30

³³ Magər həpat a ge na, ləvoŋ a ge ka dala niye tebiye tekədəgəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa. ³⁴ Ta bəre mahkar eye niye na, Yesu a wuda ta magala kələrra, a gwad: «*Eluya, Eluya, lama sabaktani?*» Andza məgwede: «Mbəlom ga, Mbəlom ga, ka gər ga na, hərwi mey?†»

³⁵ Siye i ndo neheye ka tæv aye niye tæ tsəne na, tæ gwad: «Pum zləm təday, faya ma zal-eye a Eliya!»

³⁶ Tsa na, ndo næte mə walaŋ tay niye, a hway, a ye a zlaw wuye kofkoffa. A tələka ha a wuye andaya guyakaka, wu niye a rah a dəma. Tsa na, a hak na ka gwavəkw zəbol eye, a pay naha ka bazlam a Yesu ada mə dəvətse abəra mə dəma wu niye. Ndowne niye a gwad: «ŋgatay, zəbakwa faya təday, aza Eliya ma deyewe ye mambəzla ahaya daw?»

³⁷ Ane tuk na, Yesu a wuda ta magala kələrra. Tsa na, a mət.

³⁸ A mət na, kwayanŋa peteked nakə a ŋgəna ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom sulo aye, a ta ka bo bəra sulo tsanŋa kwa abəra mə gəma hus ka dala.

³⁹ Bagwar i sidzew i Roma hay, neŋgeye andaya malətsa eye kame i Yesu, Yesu a mət ma kəkay na, a ŋgatay. Tsa na, a gwad: «Ta dedek, ndo nakay na, Wawa i Mbəlom!»

⁴⁰ ŋgwas wuray hay andaya ka tæv eye niye dərmak.

* 15:28 Ezay 53.12. † 15:34 Dəmes hay 22.2.

Nəteye dəren faya ta zəbiye naha faya. Mə walañ tay niye andaya na, Mari nakə a yaw ma gəma i Magədala aye, Salome ada ta Mari may i Yakuba nakə gawla aye, may tay ta Zozes. ⁴¹ Nəteye na, ta zəngalawa na Yesu ada tə gaway məsler ahəl nakə Yesu, neñgeye ka dala i Galile aye. Ka təv eye niye na, siye i ŋgwas hay andaya haladzay. Nəteye, tə yaw ka bo dziye tage Yesu abəra ma Zerozelem.

Tə pa na Yesu a tsəvay

Mata 27.57-61; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42

⁴² Huwa 6a ka mbərəm mäge tsiy. Pat eye niye na, pat mələve bo i Yahuda hay, andza məgwede pat məhəne mə gay i pat i mazəzukw bo. ⁴³ Ta huwa eye niye na, ndo wuray tə zalay Yusufa a yaw. Neñgeye ndo i gəma i Arimate. Yusufa na, neñgeye nəte mə walañ i bagwar i ndo mäge sariya dərma. Neñgeye dərma faya ma həbiye Bəy i Mbəlom. A gəs dərev ka dzədzar bay, a ye a gay i Pilat mata tsətsahaw mədahañ i Yesu. ⁴⁴ Pilat a tsəne 6a Yesu kə mət na, a gay wadəñ wadəñ. Tsa na, a zalay a bagwar i sidzew niye. A tsətsah faya abəra, a gwaday: «Yesu a mət na, kə ndza haladzay daw?» ⁴⁵ Ma dəba eye bagwar i sidzew niye a mbəday faya na, tsa na, a vəlay tsəved a Yusufa ka məzle mədahañ i Yesu. ⁴⁶ Yusufa a ye a səkəməw rəkəwat. A

səkəməw na, a maw a mbəzla ahaya mədahañ i Yesu abəra ka mayako mazləlmbada eye. Tsa na, a mbəkwa na mədahañ a dəma. A zla na a ye, a pa na a tsəvay. Tsəvay niye na, tə la ka geseh ka təv nakə sərpalahha aye. A pa na a dəma na, a bədəngwalaw faya beber bagwar eye ka madərəzl na tsəvay niye.

⁴⁷ Mari i Magədala ta Mari may i Zozes na, faya ta zəbiye ka təv nakə tə pa na Yesu aye.

16

Yesu a lətsew abəra ma tsəvay

Mata 28.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10

¹ Pat i mazəzukw bo a ye abəra mə dəma na, Mari i Magədala, Mari may i Yakuba ta Salome, ti ye ta səkəmə mal huñña eye, hərwi a satay məwetse ka mədahañ i Yesu.

² Pat i luma i sidzew i mekedə ŋgwas neheye ti ye ka me tsəvay. Tə husa na, pat faya ma tsaraweye tərđassa. ³ Ahəl nakə faya ta diye na, ta tsətsah ka bo mə walañ tay, tə gwad: «Mata bədəngwalakway na beber abəra ka me i tsəvay na, way?» ⁴ Tə ndisl naha na, ta zəba dəre. Ta zəba dəre na, tə ŋgatay a beber niye bagwar eye ta dərəzl ha ka tsəvay aye na, 6a məbədəngwala eye faya abəra, madzaka eye ka tsakay tsiy.

⁵ Ti ye naha na, tə fələkwa a tsəvay niye. Ti ye na tə ŋgatay a ndo gawla aye. Neñgeye mandza eye ta diye i həlay i mənday. Ndowne niye na, tə

peteked kwedek kwedek eye ka bo. Peteked eye niye faya na, zəbol eye təzl. Nḡwas niye hay tə nḡgatay andza niye ta dzədzar slaḡ slaḡ.

⁶ Ane tuk na, a gwadətay: «Kâ dzədzarum bay. Faya ka pəlumeye na, Yesu ndo i Nazaret, neḡgeye nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye. Neḡgeye andaya kanan bay, kə mbəlaw abəra ma mədahan. Ehey! Zəbum, təv nakə tə həna ha faya aye na, anan. ⁷ Dum anəke ta tsikumatafaya faya a gawla nḡgay hay ada kâ dūmay ha a Piyer lele. Gwadumatay na, ma lahakumeye a Galile. Ka nḡgatume ye mə dəma andza nakə a tsikakum eye.»

⁸ Tə tsəne andza niye na, tə ndohwaw abəra na, ta hway dəren abəra ka təv i tsəvay niye. Ta hway na, hərwi zluwer a gatay, faya ta dzədzariye. Ta təkəray a ndəray kwa tsekwen bay tebiye hərwi zluwer a gatay.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla nḡgay hay

Mata 28.9-10,16-20; Luka 24.36-49; Yuhana 20.11-23; Məsler hay 1.6-8

⁹ Pat i luma i sidzew pərik i mekedə na, Yesu a lətsew abəra ma mədahan. A lətsew na, a bəzay ha bo kurre a Mari nakə a yaw abəra ma Magədala aye. Neḡgeye na, nḡwas nakə Yesu a həhar faya abəra fakalaw hay tasəla aye. ¹⁰ A ye a təkəratay a ndo neheye tə ndzawa tage Yesu aye. A ye naha na, faya ta tuwiye

hərwi mədahan i Yesu. A təkəratay wu nakə a ge bo tə neḡgeye. ¹¹ Tə tsəne wu nakə a tsikatay aye, a gwadətay: «Yesu na, kə mbəlaw abəra ma mədahan, neḡ na, na nḡgatay bəna mey na!» Ndo neheye ta təma bazlam nḡgay niye a tsikatay aye bay.

¹² Ma dəba eye na, Yesu a mbəda ha bo nḡgay wal a bəzatay ha bo a gawla nḡgay hay sulo. A bəzatay ha bo na, ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye a gəma aye. ¹³ Ndo niye hay sulo aye tə maw a Zerozelem. Tə maw na, ta təkəray wu nakə tə nḡgatay aye a siye i gawla i Yesu hay. Nəteye ta təmatay na bay nḡgway huya.

¹⁴ Ma dəba eye sa na, Yesu a bəzatay ha bo a gawla nḡgay hay kuro gər eye nəte. A bəzatay ha bo na, ahəl nakə nəteye faya ta ndiye daf aye. Tsa na, a gatay me hərwi mədzele gər tay nakə andaya bay aye, ada hərwi ta dzala ha ka wu nakə ndo neheye tə tsikatay kurre, tə gwadətay: «Nəmaa nḡgatay a Yesu kə lətsew abəra ma mədahan» aye na, ta dzala ha bay. ¹⁵ Tsa na, a gwadətay: «Anəke na, dum ka kokway i məndzibəra tebiye. Dum ha Labara Nḡwalak eye a ndo zezən tebiye ka məndzibəra. ¹⁶ Ndo nakə kə tsəne ada kə dzala ga ha tə dərev nəte ada ta dzəhuḡ ha a yam aye na, ma təmiye. Ndo nakə kə dzala ga ha bay aye na, Mbəlom ma ta giye faya sariya ¹⁷ Ta ta səriye ha ndo neheye ta

dzala ga ha ta dedek na, ma kəkay? Nəteye na, ta sliye faya mahəhere fakalaw abəra mə bo i ndo tə məzele ga. Ta tsikiye me tə bazlam i gəma hay wal wal. ¹⁸ Kwa tadə ta gəs dədœ tə həlay, kwa tə sa muwar na, ma gateye wuray kwa tsekwen bay tebiye. Ta piye həlay ka ndo i dəvats hay na, ta mbəliye.»

Yesu a tsal a Mbəlom

Luka 24.50-53; Məsler hay

1.9-11

¹⁹ Yesu Bəy Maduwen a tsikatay andza niye na, a tsal ηgway a mbəlom. A ye na, a ndza tə həlay i mənday i Mbəlom. ²⁰ Gawla ηgay hay dərma ti ye mata da ha bazlam ηgwalak eye niye Yesu a tsikatay aye kwa a ηgay. Bəy Maduwen a dzənawa tay ha ada a vələwatay gədan ka mäge wu neheye a ge masuwayan aye. Maa da ha tə tsik bazlam i Mbəlom ta gədan i Yesu na, masuwayan nakə tə gawa aye.

Ngwalak i bazlam nakə Luka a watsa aye Məfələkwe

Luka a da ha Yesu na, nengeye ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom ma sləratayaweye a ndo i Is-rayel hay aye. Ane tuk na, nengeye ndo mətəme ha ndo i mändzibəra hay tebiye. Məsəfəre i Mbəlom a zalay a Yesu hərwi ada mâ datay ha labara i mənɟwese a mətawak hay. Labara eye nakay na, labara i mawuđe bo hərwi ndo i mezeleme hay wal wal tebiye ada labara i mənɟwese. A dazlay na, a tsik ka məmaw i Yesu, ka mede i Yesu a mbəlom.

Ka ndzay a gər a bazlam i Luka mə Mata, ma Markus ada ma Yuhana. Kə da ha ka gər i məwe Yuhana madzəhuđe ndo a yam ada ka gər i məwe Yesu.

Madazlay 1.1-4

Məwe ta mägəle i Yuhana tə Yesu 1.5–2.52

Bazlam i Yuhana nakə a tsik aye 3.1-20

Madzəhuđe i Yesu a yam tə masəpete 3.21-43

Məsler ta labara i Yesu ma Galile 4.14–9.50

Yesu a lətse abəra ma Galile a ye a Zerozelem 9.51–19.27

Maduk i duk i məhəne i Yesu ka mändzibəra 19.28–23.56

Mələtsew, məbəz ha bo tə mede i Yesu a mbəlom 24.1-53

¹ A nəkar Tiyoфіl ɟgwalak i ndo, ndo hay haladzay 6a ta vəl ha gər tay məwetse labara nakə Yesu a ge mə walaɟ may aye.

² Tə watsa na, wu nakə nəteye tə tsəne abəra ka ndo neheye tə da ha bazlam i Mbəlom aye. Nəteye neh-eye na, ta ɟgatay tə dərə tay kwa ka madazlay ɟgay aye.

³ Aya! Neɟ dərmaк a seɟ məwatsaka naha ka gər i bazlam eye nakay, hərwi na pəla na bəzay i bazlam nakay kwa ka madazlay ɟgay eye.

⁴ Anəke na, nəkar dərmaк ka sliye faya məsəre ha bazlam nakay ta tətikaka aye na, dedək.

Gawla i Mbəlom a yaw a da ha məwe i Yuhana

⁵ Ahəl nakə Herod nengeye bəy ka dala i Yahuda aye na, ndoweye andaya tə zalay Zakari. Nengeye na, gwala i Abiya, ndo məvəlay wu a Mbəlom aye. Məzele i ɟgwas ɟgay na, Elizabet. Nengeye dərmaк na, gwala i Aronɟ bag-war i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. ⁶ Nəteye salamay tay eye kame i Mbəlom na, ndo lele eye hay. Wu neheye Mbəlom a tsik aye tə bazlam mapala eye na, tə pay bəzay tə metsehe lele. ⁷ Ane tuk na, wawa tay andaya bay. Hərwi Elizabet na, a wa bay. Dəlay eye. Sa na, nəteye guram eye tsiy.

⁸⁻⁹ Anəke na, həlay i ndo neheye tə zalatay Abiya hay aye kə sla hərwi məfəkay naha wu a Mbəlom. Andza nakə ndo neheye tə vəlaway naha wu a

Mbəlom tə pawa faya bo aye na, tə ge duk a way. Duk a way nakə tə ge aye na, a dəf ka Zakari. Mata fəkay naha wu ma təv niye tsədanja eye mə gay i mədəsley ha gər a Mbəlom na, neŋgeye. Tsa na, a fələkwa a təv niye mata fəkay naha wu a Mbəlom.

¹⁰ Ahəl nakə Zakari faya ma fəkay naha wu a Mbəlom mə gay aye na, ndo hay haladzay ma bəra faya ta duwuliye me.

¹¹ A həlay niye na, gawla i Mbəlom a yaw a bəzay ha bo a Zakari. A lətse tə həlay i mənday i təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. ¹² Zakari a ŋgatay na, a dzədzar haladzay, zluwer a gay. ¹³ Ane tuk na, gawla i Mbəlom niye a gwaday: «Zakari, kâ dzədzar bay. Ba Mbəlom kə tsəne maduwule me yak. Elizabet, ŋgwas yak ma ta wakeye wawa hasləka eye. Ka ta zaleyə Yuhana. ¹⁴ Dərev yak ma ta ŋgwasiye haladzay. Pat i məwe ŋgay na, ndo hay haladzay ta ŋgwasiye hərwi ŋgay. ¹⁵ Neŋgeye na, ma ta təriye bagwar eye, ndo məgay məsler a Bəy Maduweŋ. Dađa ma ta siye guzom bay. Kwa wu nakə makwasa eye na, ma ndzakiye bay. Məsəfəre Tsədanja eye ma ndziye faya kwa mə huđ i may ŋgay. ¹⁶ Ma ta matay ahaya Israyel hay haladzay ka təv i Bəy Maduweŋ tay Mbəlom. ¹⁷ Maa lahayaw madayaw kame a Bəy Maduweŋ na,

neŋgeye. Ma tsikateye me a ndo hay ta məzlaḅ bagwar eye andza i Eliya hərwi ada bəba hay tã sər bo ta wawa tay hay. Ma matay ahaya ndo neheye ta rəhay ha gər a Mbəlom bay aye ka təv i Mbəlom. Ma təriye tay ha ndo ŋgwalak eye hay. Ma ta tsətsaliye tay ha ndo neheye nəteye maləva bo eye hərwi Bəy Maduweŋ aye.*»

¹⁸ Ane tuk na, Zakari a gwaday a gawla i Mbəlom: «Na səriye ha wu nakay ka tsiken aye dedək na, kəkay? Neŋ na, ḡa guram eye, ŋgwas ga dərmak na, guram eye tuk na, kəkay?»

¹⁹ Gawla i Mbəlom a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ Gabəriyel. Neŋ na, ka təv i Mbəlom. A sləra ga ahaya mətsikaka bazlam nakay ada nâ zlakaw Labara Ŋgwalak eye. ²⁰ Ane tuk na, ka dzala ha ka bazlam nakay bay sa na, wu nakay ma giye bo ka səriye mətsike me bay hus a pat nakə ta wiye na wawa niye aye.»

²¹ Ndo neheye faya ta həbiye Zakari ma bəra aye na, a gatay wadəŋ wadəŋ. Tə gwad: «Zakari kə yaw abəra bay, kwa meeneŋ na, hərwi mey?» ²² Zakari a yaw abəra na, a sla faya mətsike me bay. Tsa na, ndo neheye ma bəra aye tə sər wu ka bəzay ha bo a Zakari mə gay. A tsikatay me na, tə həlay tsa. Neŋgeye huya mandək eye.

* 1:17 Zəba ma Malasi 3.23-24.

²³ Həlay i məge məsler i Zakari mə gay i Mbəlom a ndəv na, a ye a mətagay. ²⁴ Ma dəba i kiye tsakway na, wawa a dəday a huđ a Elizabet. Kiye zlam na, a ɲgahawa bo mə gay. A gwad mə dərev ɲgay: ²⁵ «Anəke na, Bəy Maduweɲ kə ɲgeteɲ. Kə vələɲ wawa. Ndo hay ta ɲgwasiye fagaya sa bay.»

Gawla i Mbəlom a da ha mawe i Yesu

²⁶ Kiye a yay a Elizabet məkwa na, Mbəlom a slər gawla ɲgay Gabəriyel a gəma wuray tə zalay Nazaret ka dala i Galile. ²⁷ A slər ha na, a gay i dem eye andaya mədel i ndo wuray tə zalay Yusufa gwala i Bəy Davit. Tə zalay a dem eye niye na, Mari.

²⁸ Gawla i Mbəlom niye a fələkwa a gay i Mari, a ye naha a gwaday: «Na tsikaka me Mari, Bəy Maduweɲ kə gaka ɲgwalak.»

²⁹ Mari a tsəne andza niye na, a dzədzar a gwad mə dərev ɲgay: «Mətsike me niye na, andza məgwede mey?»

³⁰ Gawla i Mbəlom a gwaday: «Kâ dzədzar bay Mari, Mbəlom a wuda kar. ³¹ Wawa ma dədəkeye a huđ. Ka ta wiye wawa niye na, hasləka eye. Ka ta zaleyeye Yesu. ³² Neɲgeye na, ma ta təriye bagwar eye. Ta ta zaleyeye Wawa i Mbəlom Fetek mə gəma. Bəy Maduweɲ Mbəlom ma təriye ha bəy bagwar eye andza bəba tətə ɲgay Davit: ³³ Neɲgeye ma ta ləviye tay ha Israyel hay

ka tor eye. Bəy ɲgay na, ma ndəviye bay.»

³⁴ Mari a gwaday a gawla i Mbəlom niye: «Wuye ma ta giye bo na, kəkay? Neɲ na, na sər zal zuk bay tuk na, kəkay!»

³⁵ Gawla i Mbəlom a mbəday faya: «Məsəfəre Tsədaɲɲa eye ma mbəzlaweeye fakaya. Gədaɲ i Mbəlom Fetek ma ndziye fakaya andza mezek. Yawa! Wawa niye ka ta wiye na, ta zaleyeye Tsədaɲɲa, Wawa i Mbəlom.

³⁶ Zəba dem i bəba yak Elizabet kwa neɲgeye guram eye bəbay na, anəke kiye kə yay məkwa. ³⁷ Hərwi wuray a zay gədaɲ a Mbəlom təbey.»

³⁸ Tsa na, Mari a gwaday a gawla i Mbəlom: «Neɲ ndo i məsler i Bəy Maduweɲ. Mâ ge bo andza nakə ka tsik aye.»

Tsa na, gawla i Mbəlom a ye ɲgway.

Mari a ye a gay i Elizabet

³⁹ Ma dəba i məndze tsekweɲ na, Mari a lətse a ye ta bəse a gəma eye andaya mə mahəmba i Yahuda. ⁴⁰ A ye na, a gay i Zakari. A ye naha a ndisl na, a fələkwa a gay. A tsikay me a Elizabet.

⁴¹ Elizabet a tsəne mətsike me i Mari na, wawa a hats mə huđ ɲgay. Məsəfəre Tsədaɲɲa eye a mbəzlaw ka Elizabet.

⁴² Tsa na, Elizabet a wuda, a gwad: «Nəkar na, Mbəlom kə pa fakaya ɲgama a ze siye i ɲgwas hay tebiye. ɲgama mâ ndza ka wawa niye ka wiye. ⁴³ May i Bəy Maduweɲ ga a yaw ka təv ga na, kəkay! Neɲ təday na, way! ⁴⁴ Na gwad

ka ngatay ba! Ahəl nakə ka tsikerŋ me aye na, wawa a bəl tə mənɣwese eye mə hud ga. ⁴⁵ Nəkar na, dərev yak manɣwasa eye hərwi wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik aye na, ka təma, ma giye bo!»

⁴⁶ Tsa na, Mari a gwad:

«Na zambadəye a Bəy Maduweŋ tə dərev ga peteh.

⁴⁷ Dərev ga kə nɣwasa haladzay hərwi Mbəlom nakə a təma ga ha aye.

⁴⁸ Ka zəba fagaya tsekweŋ mə walaŋ i ndo neheye neŋ ndo i məsler nɣay.

Ndo neheye anəke aye ta ndo neheye ta ta wiye tay ha aye na, ta gwedeŋeye «Nəkar na, dərev yak manɣwasa eye.»

⁴⁹ Hərwi Mbəlom bagwar eye kə ge wu nakə lele aye hərwi ga.

Nenɣeye na, Mbəlom tsədanŋa eye.

⁵⁰ Nenɣeye na, nɣwalak nɣay dāda a ndəv təbey.

Ndo neheye ta rəhay ha gər aye na, nɣwalak nɣay ma ndziye huya ta nəteye.

⁵¹ Ka bəz ha gədan nɣay, ka həhar tay ha ndo neheye tə dəslyay ha gər a bo tay aye.

⁵² Ka həhar tay ha bəy hay abəra ka təv məndze i bəy tay hay.

Kə vəlatay gədan a ndo i mətawak hay.

⁵³ Ndo neheye may a gatay aye na, kə vəlatay wu mənday.

Ndo i mezeleme hay na, ka həhar tay ha.

⁵⁴ Ki yaw madzəne tay hay Israyel hay, ndo i məsler nɣay hay.

Mbəlom na, kə mətəsa ha gər ta nɣwalak nɣay bay.

⁵⁵ Kə ge andza nakə a tsikatay a bəba tətə kway hay ahəl niye aye.

A tsikay a Abraham ada a gwala i Abraham hay tebiye ka tor eye.»

⁵⁶ Mari a ndza mə gay i Elizabet kiye mahkar. Tsa na, a ye a mətagay.

Məwe i Yuhana

⁵⁷ Anəke na, kiye i Elizabet kə sla məwe. A wa wawa hasləka eye. ⁵⁸ Ndo nɣay hay ta ndo i maged nɣay hay tə tsəne Mbəlom kə gay nɣwalak a Elizabet na, ti ye mata nɣwese ka bo dziye.

⁵⁹ Wawa a həna tsamahkar na, ndo hay ti yaw mata dəse na wawa niye. A satay həbe məpe faya məzele na, Zakari, tə məzele i Bəba nɣay. ⁶⁰ Ane tuk na, may i wawa niye, a gwadatay: «A'ay! Ta zaleye na, Yuhana.»

⁶¹ Tə gwaday: «Məzele andaya andza niye ma gwala yak bay tuk na, kəkay!»

⁶² Tsa na, ta tsətsah ka bəba nɣay wulək wulək tə həlay. Tə gwaday: «A saka məpe məzele ka wawa na, way?»

⁶³ Zakari a tsətsah fataya palalam nakə tə watsawa faya aye. Tə zlayaw. Tsa na, a watsa: «Məzele nɣay na, Yuhana.» Tsa na, a gatay wadəŋ wadəŋ tebiye tay eye.

64 Kwayanŋa bazlam i Zakari a hændək ka mətšike me. Tsa na, a zambaday a Mbəlom.

65 Ndo i maged hay tebiye ta dzədzar. Ndo i gəma niye hay tebiye hus a mahamba i Yahuda tə tsikawa faya.

66 Kwa way a tsəne bazlam niye na, tə dzalawa faya mə gər tay, tə gwadawa: «Wawa nakay ma ta təriye na, mey?» Ta dedək, gədan i Bəy Maduweŋ ka gər ŋgay.

Zakari a zambaday a Mbəlom

67 Məsəfəre Tsədanŋa eye a mbəzlaw ka Zakari, bəba i wawa niye. Tsa na, a da ha, a gwad:

68 «Zambadakway a Bəy Maduweŋ kway Mbəlom i Israyel hay.

Nenŋeye kə mbəzlaw a walaŋ kway hərwi mambəle kway hay.

69 Nenŋeye kə slərakwayaw ndo gədan eye hərwi mətəme kway hay.

Nenŋeye na, gwala i Davit ndo i məsler i Mbəlom.

70 Bazlam nakay na, Mbəlom 6a kə tsikatay a ndo məde ha bazlam ŋgay tsədanŋa eye hay ahəl niye.

71 A gwad na, ma ta təmiye kway ha abəra mə həlay i ndo i vərəm kway hay,

ada mə həlay i ndo neheye tebiye tə nakway dərə aye.

72 Kə gatay ŋgwalak ŋgay a bəba kway hay.

Ma mətšiyə ha gər ta dzam nakə a 6ar eye bay.

73 Mbəlom 6a ka mbərəm mambaday a bəba tətə kway Abraham.

74 A gwad: Ma ta təmiye kway ha abəra mə həlay i ndo i vərəm kway hay na, hərwi ada kə slakwa faya məgay məsler tə madzədzar eye sa bay.

75 A ge andza niye na, hərwi ada kə tərakwa ndo ŋgay hay.

Ka tərakweye na, ndo ŋgay tsədanŋa eye hay huya ma mändze kway.

76 Nəkar na, wawa ga, ta ta zalakeye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom Fetek,

hərwi nəkar na, ka laheye kame a Bəy Maduweŋ, ka lambadəye na tsəved.

77 Ka ta tsikateye a ndo ŋgay hay ma deyeweye mətəme tay ha.

Ma ta pəsətay ha mənese tay hay.

78 Mbəlom kway na, ŋgwalak ŋgay a ndəv bay.

Andza niye, dzaydzay ŋgay ma dəvakweye andza pat nakə faya ma tsarəweye.

79 Tsa na, ma dəvateye dzaydzay a ndo neheye ma mezek i mədahaŋ aye.

Ma lakiye kway ka tsəved i zay.»

80 Yawa! Yuhana a gəl na, metsehe ŋgay a səkah kame kame. A lətse a ye a kəsaf.

A ndza mə dəma hus a pat nakə a bəzatay ha bo parakka a Israyel hay aye.

2

*Məwe i Yesu
Mata 1.18-25*

¹ Ahəl niye tə wa Yuhana madzəhuḅe ndo a yam na, Agustus neŋgeye bəy i Roma. Anəke na, a gwadətay a ndo hay tā pasla ndo hay ka dala ŋgay tebiye. ² Nakay na, makurre i məpesle ndo nakə tə pasla ahəl niye Kiriniyus a ləvawa gəma i Siri ka dala i Roma aye. ³ Kwa way a ye mata wetse məzele ŋgay na, ma gəma ŋgay.

⁴ Andza niye, Yusufa neŋgeye ma ndziye ma gəma i Nazaret ka dala i Galile. A tsəne na, a ye ka dala i Yahuda ma gəma nakə tə zalay Betelehem aye. Gəma nakə tə wa mə dəma bəba tətə ŋgay Davit aye. ⁵ A ye na, ta Mari mədel ŋgay tə bo sulo eye mata wetse məzele tay.

⁶ Ahəl nakə nəteye ma Betelehem aye na, həlay i məwe wawa i Mari kə sla. ⁷ A wa malkwara ŋgay niye na, hasləka eye. A mbuza na a peteked, a həna ha a təv mənde wu mənday i gənaw hay hərwi ta huta təv mə gay i mbəlok hay bay.

Gawla i Mbəlom hay ta bəzatay ha bo a ndo mətsəkure gənaw hay

⁸ Ma gəma niye na, ndo mətsəkure gənaw hay andaya tə hənawa mə pesl, tə tsəkurawa gənaw tay hay ta həvad. ⁹ Gawla i Mbəlom a

mbəzlaw a bəzatay ha bo. Təv niye nəteye mə dəma aye na, a dəv dzaydzay ta gədan i Bəy Maduweŋ. Tsa na, ndo mətsəkure gənaw niye hay ta dzədzar.

¹⁰ Ane tuk na, Gawla i Mbəlom niye a gwadətay: «Kâ dzədzarum bay! Na zlakumaw na, Labara ŋwalak eye. Ndo hay haladzay ta ŋgwasiye hərwi bazlam nakay. ¹¹ Bəgom ta həvad nakay ta wakum ndo mətəme kurom ha ma Betelehem, ma gəma i Davit. Neŋgeye na, Kəriste, Bəy Maduweŋ. ¹² Dum ta zəbumaw faya. Ka ŋgatumeye a wawa eye. Ka sərumeye ha neŋgeye na, hərwi mambuza eye mə peteked. Ma həniye ma təv mənday wu i gənaw hay.»

¹³ Kwayaŋŋa, gawla i Mbəlom hay haladzay tə yaw ka təv i gawla i Mbəlom niye ta zambaday a Mbəlom tə gwad:

¹⁴ «ŋgama mâ təra mə mbəlom məgəma, ka gər i ndo hay tebiye.

Zay mâ təra ka məndzibəra mə walaŋ i ndo neheye Mbəlom a wuda tay ha aye.»

¹⁵ Tsa na, gawla i Mbəlom hay ti ye wu tay a mbəlom. Ti ye wu tay na, ndo mətsəkure gənaw hay tə gwad mə walaŋ tay: «Lətsakwa, takwa hus a Betelehem ta zəbakwaw ka wu nakə a ge bo aye, nakə Bəy Maduweŋ a dəkway ha aye.»

¹⁶ Ti ye ta bəse a Betelehem. Tə ndisl naha a dəma

na, tə ɲgatay a Mari ta Yusufu ada ta wawa ndəriz niye mahəna eye ma təv mənday wu i gənwə hay.* 17 Tə ɲgatay andza niye na, ta təkəratay wu nakə gawla i Mbəlom a tsikatay ka gər i wawa niye aye. 18 Kwa way a tsəne wu nakə ndo mətsəkure gənwə hay ta təkər aye na, a gatay hərəbəkka. 19 Mari na, wu neheye tə tsik aye na, a pa na tebiye a gər a dzalawa faya.

20 Tsa na, ndo mətsəkure gənwə hay tə maw wu tay. Tə dəslay ha gər a Mbəlom ta zambaday hərwi wu nakə tə tsəne ada tə ɲgatay aye na, kə ge bo andza nakə tə tsikatay aye.

21 Məhəne tasəla a ge matsamahkar eye na, həlay i mədəse wawa kə sla. A pa faya məzele Yesu. Məzele niye na, məzele nakə gawla i Mbəlom a tsikay a Mari ahəl niye kə huta huɖ zuk bay aye.

Yusufa ta Mari ti ye ha Yesu a Zerozelem

22 Həlay i məbere bo tay ka dərə i Mbəlom kə sla andza bazlam i Mbəlom mapala eye nakə Musa a watsa aye. Andza niye, Yusufu ta Mari tə zla wawa, ti ye ha a Zerozelem mata bəzay ha a Bəy Maduweɲ, 23 hərwi mawatsa eye mə dərəwel i Musa na: «Malkwara i wawa hasləka eye na, i Mbəlom.†»

24 Ada andza nakə mawatsa eye mə dərəwel i Musa na, ti ye tə vəlay maydagwar

sulo kəgəbay bodobodo sulo a Mbəlom.‡

25 Yawa! Ndowne an-daya ma Zerozelem, məzele ɲgay Simeyɔɲ. Neɲgeye na, ɲgwalak i ndo, ka təma bazlam i Mbəlom lele. Faya ma həbiye ndo mətəme tay ha Israyel hay. Simeyɔɲ na, Məsəfərə Tsədanɲa eye ka neɲgeye. 26 Məsəfərə Tsədanɲa eye ɓa kə tsikay, a gwaday: «Ka ta mətiye na, ka ɲgateye a Kəriste nakə Bəy Maduweɲ ma slərəweye təday.»

27 Anəke na, Simeyɔɲ a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta gədan i Məsəfərə i Mbəlom. Ahəl niye na, bəba i Yesu hay ti ye naha tə fələkwa a gay ta wawa məge andza nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. 28 Tsa na, Simeyɔɲ a zla wawa niye a həlay, a zambaday a Mbəlom, a gwad:

29 «Bəy Maduweɲ ga, anəke na, gər ha ndo i məsler yak mâ ye ɲgway, mâ mət tə zay, hərwi ka ge wu nakə ka tsik aye.

30 Na ɲgatay tə dərə ga a ndo mətəme ha ndo yak nakə ka slərəw aye.

31 Ka ləva ha bo na, hərwi ndo hay tebiye.

32 Ndo nakə ka slərəweye na, neɲgeye na, dzaydzay nakə ma dəvateye a ndo hay tebiye ka məndzibəra

* 2:16 Zəba mə Luka 2.7. † 2:23 Madayaw abəra ma Ezipt 13.2, 12. ‡ 2:24 Levitik 12.8.

ada nenḡeje ma vɔlateje
mɔzlaḡ a ndo yak hay
Israyel hay.»

³³ Bɔba ta may i Yesu na,
a gatay hɔrḡaḡɔkka hɔrwi ba-
zlam i Simeyɔŋ niye a tsik
aye.

³⁴ Tsa na, Simeyɔŋ a pa
fataya ŋgama i Mbɔlom. A
gwadaj a Mari may i wawa
niye: «Wawa nakay na, Is-
rayel hay haladzay ta dɔdiye
faya. Andza niye, ndo hay
haladzay ta maweye ka tɔv i
Mbɔlom hɔrwi ŋgay. Ma ta
ɔatay ha mɔsler i Mbɔlom na,
nenḡeje. Ane tuk na, ndo
hay ta kɔrahiye na. ³⁵ Wu
nakɔ manḡaha eye ma mɔdzal
gɔr kwa i way i way na, ma
bɔziye ha parakka. Nɔkar
dɔrmak Mari, dɔretsɔtseh ma
ta ŋganiye ha ka bo bɔra dɔrev
yak andza maslalam.»

³⁶ Nḡwas wuray andaya
guram eye ketefketef, mɔzele
ŋgay Anna. Nenḡeje na, ndo
mɔde ha bazlam i Mbɔlom.
Dem i Fanuwel gwala i Aser.
Ahɔl nakɔ nenḡeje dem eye
na, a ye a zal. A ndza mɔ zal
mɔve tasɔla na, zal ŋgay niye
a mɔt. ³⁷ Tsa na, ki ye a zal sa
bay, a ndza ŋgway madɔḡway
i ŋgwas eye. Mɔve ŋgay na,
kuro kuro tsamahkar gɔr eye
fad. Ma mɔndze ŋgay na,
a gaway mɔsler a Mbɔlom.
A yawa a gay i mɔdɔslay
ha gɔr a Mbɔlom ta hɔvad
kwa ta hɔpat pat pat. A
ɔuwulaway me a Mbɔlom. A
gawa daliyam. ³⁸ A ye a gay
i mɔdɔslay ha gɔr a Mbɔlom
na, ahɔl nakɔ Simeyɔŋ faya
ma tsikiye me mba aye. A

ye naha, a gay naha sisɔe a
Mbɔlom. A tsik ka wawa niye
a ndo neheje faya ta hɔbiye
madayaw i ndo mɔtɔme
ha ndo nakɔ ma tɔmiye ha
Zerozelem aye.

³⁹ Yusufa ta Mari ta ndɔv ha
mɔge wu nakɔ mawatsa eye
mɔ bazlam i Mbɔlom mapala
eye na, ta mbɔda gɔr a gɔma
tay a Nazaret ka dala i Galile.
⁴⁰ Wawa niye faya ma gɔliye
na, gɔdan tɔ metsehe ŋgay a
sɔkah kame kame, ŋgama i
Mbɔlom tɔ nenḡeje.

*Yesu ta madugula i Yahuda
hay*

⁴¹ Ka mɔve na, Yusufa ta
Mari ti yawa a magurlom i
Pak a Zerozelem. ⁴² Yesu a
ge mɔve kuro gɔr eye sulo na,
ti ye dziye ta bɔba ŋgay hay
andza nakɔ ti yawa aye.

⁴³ Magurlom a ndɔv na,
tɔ maw a mɔtagay. Yesu
na, kɔ mɔtsa ma Zerozelem.
Bɔba ŋgay hay ta sɔr faya bay.
⁴⁴ Nɔteye tɔ dzala mɔ gɔr tay
na, Yesu nenḡeje ta ndo neh-
eye ti ye ka bo dziye. Tɔ ndza
hwapat ka mede. Ta huwa
na, tɔ pa bo ka mapɔle na mɔ
walaŋ i gwala tay hay ada mɔ
walaŋ i dzam tay hay. ⁴⁵ Ta
pɔla na na, ta huta na bay.
Ta mbɔda gɔr a Zerozelem tɔ
mapɔle na haladzay.

⁴⁶ Ma dɔba i mɔhɔne
mahkar, ti ye naha tɔ huta
na mɔ gay i mɔdɔslay ha gɔr a
Mbɔlom. Nenḡeje ma ndziye
mɔ walaŋ i ndo mɔdzanḡawa
bazlam i Mbɔlom mapala
eye, faya ma piye zlɔm ka ba-
zlam ada faya ma tsɔtsahiye
fataya bazlam hay. ⁴⁷ Ndo

niye hay tə tsəne wu nakə faya ma tsikiye na, a gatay hərbaəbəkka hərwi ndaraw ɲgay ada tə mambəde ka bazlam nakə a mbədawatay faya aye.

⁴⁸ Bəba ɲgay hay tə ɲgatay andza niye na, a gatay hərbaəbəkka. May ɲgay a gwaday: «Wawa ga, ka gamay andza niye na, hərwi mey? Nəmay ta bəba yak na, faya nəmaa pəliye kar. Mədzal gər may ka dzədza haladzay.»

⁴⁹ A gwadatay: «Ka pəlume ye ga na, hərwi mey? Neɲ na, na ndziye mə gay i bəba ga na, ka sər um təbədew.»

⁵⁰ Ane tuk na, ta tsəne wu nakə Yesu a tsikatay aye bay.

⁵¹ Tsa na, Yesu a lətse ti ye ta bəba ɲgay hay a Nazaret. Yesu na, a hənawatay ha gər lele. May ɲgay a pa na bazlam niye a gər ɲgay.

⁵² Yesu a gəl na, metsehe ɲgay a səkah kame kame. A yay a gər a Mbəlom haladzay ada ndo hay ta zambadaway haladzay.

3

Yuhana madzəhuəe ndo a yam na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom

Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Yuhana 1.19-28

¹ Ahəl niye na, Tiber neɲgeye bəy i Roma. Kə va ma bəy kuro gər eye zlam. Poɲos Pilat, bəy nakə ka dala i Yahuda aye. Herod neɲgeye a ləva dala i Galile. Malamar ɲgay Filip na, a ləva

dala i Iture ta Trakonitit, Lisaniyas i ɲgay na, a ləva dala i Abilen. ² Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom na, Han ta Kayif. Ahəl niye na, Yuhana wawa i Zakari na, mə makulkwandah. Mbəlom a tsikayaw me a slər na.

³ Tsa na, Yuhana a dazlay mahəhele gəma neheye tə mbay naha a magayam i Yurdum aye tebiye. A gwadawatay a ndo hay: «Mbədum ha mede kurom. Dzəhuəum bo a yam ada Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom hay.»

⁴ Andza niye, nakay na, wu nakə mawatsa eye mə dər ewel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye, a gwad: «Ndo faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad:

“Lambadumay tsəved a Bəy Maduweɲ,
lambadumay tsəved hay fehe lele, t̄a hədzak bay!

⁵ Lolon hay tebiye ta ta rahiye fədede!
Mahəmba hay ta tsa-holok hay ta ta miye ka dala fadada!

Tsəved neheye mahədzaka eye hay ta ta lambadiye tay hay dandər dandər lele!
Tsəved neheye tsərsloslo tə kwar aye hay ta ta ləviye fehe lele!

⁶ Mbəlom ma təmiye tay ha ndo hay kəkay na, ndo hay tebiye ta ɲgateye.*»

* 3:6 Ezay 40.3-5.

⁷ Ndo hay haladzay ti yawa naha ka tɔv i Yuhana hɛrwi ada m̄ dzɛhuɔ tay ha a yam. Yuhana a gwadawa tay: «Wawa i palas hay! Maa dɛkum ha hwayum abɛra ka sariya i Mbɛlom nakɛ bɛse kɛ ndzew aye na, way?»
⁸ Anɛke na, gum mɛsler neheye ɛgwalak eye ndo hay ta sɛriye ha ka mbɛdum ha mede kurom aye tuk. Ka dzalum mɛ gɛr kurom «Nɛmay na, wawa i Abraham hay sa na, ma ta gamay mey bay!» Sɛrum ha na, Mbɛlom ma sliye faya mɛge tay ha kwar neheye ananɛ aye wawa i Abraham hay!
⁹ Ba hadzaya malɔva bo eye mɛdɛse tay ha dɛrizl i gɛrdaf hay ta zlɛlay eye dzay tebiye. Dɛrizl i gɛrdaf neheye tebiye tɛ wa hohway ɛgwalak eye bay aye na, ta dɛsiye tay ha ada ta kaliye tay ha ako.»

¹⁰ Ndo hay ta tsɛtsah faya, tɛ gwadɛy: «Nɛmaa giye na, mey?»

¹¹ A mbɛdatay faya, a gwadɛy: «Ndo nakɛ mɛkelkabo ɛgay sulo aye na, m̄ vɛlay nɛte a ndo nakɛ i ɛgay andaya bay aye. Ndo nakɛ wu mɛnday ɛgay andaya na, t̄ ɛgɛna ta ndo nakɛ i ɛgay andaya bay aye.»

¹² Ndo matsekele dzanɛgal hay ti ye naha hɛrwi madzɛhuɔ bo a yam dɛrmak. Ta tsɛtsah ka Yuhana tɛ gwadɛy: «Miter, nɛmaa giye na, mey!»

¹³ A mbɛdatay faya a gwadɛy: «K̄ tɛmum wu abɛra ka ndo m̄ ze nakɛ bɛy i

dala a gwadɛkum tɛmum aye bay.»

¹⁴ Sidzew hay ta tsɛtsah andza niye dɛrmak: «Ada nɛmay na, nɛmaa giye mey tey?»

A gwadɛy: «K̄ buwum suloy abɛra ka ndo ta gɛdanɛ bay. K̄ rawum me ka ndo hɛrwi matɛme faya bɛra suloy bay. Duh hɛbum na, madagɛr kurom nakɛ ta vɛlakumeye ka kiye aye.»

¹⁵ Ndo hay ta dazlay mɛdzele ka wu nakɛ ma giye bo aye, tɛ dzalawa mɛ gɛr tay tɛ gwadɛ: «Ma giye Yuhana na, Kɛriste.»

¹⁶ Yuhana a gwadɛy a nɛteye niye tebiye: «Nɛn na, na dzɛhuɔbiye kurom ha a yam tsa. Ndo mekelɛn eye ma deyeweye kame ga, nɛngɛye na, gɛdanɛ eye a ze ga. Na sliye mahɛndzɛdɛ ka tɔv ɛgay mɛpɛlay ha lɛbɛr i tahɛrak ɛgay bay tebiye. Nɛngɛye, ma dzɛhuɔbiye kurom ha ta Mɛsɛfɛre Tsɛdanɛna eye ada ta ako.
¹⁷ Wu mahɛve daw andaya mɛ hɛlay. Ma ɛgɛniye tay ha daw ta dzɛndzar. Daw na, ma hayay gɛr ma hɛliye na a de. Ada dzɛndzar na, ma dziye a ako nakɛ ma mbatiye dɛdɛ bay aye.»

¹⁸ Yuhana a dɛwatay ha Labara ɛgwalak eye tɛ mɛvɛlatay gɛdanɛ tɛ bazlam hay wal wal.

¹⁹ Yuhana kɛ gay me a Herod hɛrwi a zla Herodiyad ɛgwas i malamar ɛgay. Ada Yuhana kɛ gay me ka wu hay wal wal. ²⁰ Herod a sɛkah

ha mæge mænese sa. A gæs na Yuhana a danġay.

Madzəhubə i Yesu a yam

Mata 3.13-17; Markus 1.9-11

²¹ Ma dəba aye Yuhana a dzəhuḅ tay hay ndo hay tebiye a yam na, a dzəhuḅ ha Yesu a yam dərmaġ. A həlay nakə faya ma dūwuliye me aye na, maġərmbəlom a həndək tuwaṅ. ²² Tsa na, Məsəfəre Tsədanġa a mbəzlaw faya, dəre a ŋgatay andza bodobodo. Tsa na, mətsike me a tsənew abəra mə mbəlom a gwad: «Nəkar na, wawa ga. Na wuda kar haladzay. Dərev ga faya ma ŋgwasiye tə nəkar.»

Bəba tətə i Yesu hay

Mata 1.1-17

²³ Yesu a dazlay a mæge məsler na, məve ŋgay ma giye kuro kuro mahkar. Ndo hay tə dzala tə gwad neŋgeye na, wawa i Yusufa. Yusufa wawa i Heli ²⁴ Heli wawa i Matat, Matat wawa i Levi, Levi wawa i Melki, Melki wawa i Zanay, Zanay wawa i Yusufa, ²⁵ Yusufa wawa i Matatijas, Matatijas wawa i Amos, Amos wawa i Nahum, Nahum wawa i Esəli, Esəli wawa i Nagay, ²⁶ Nagay wawa i Maat, Maat wawa i Matatijas, Matatijas wawa i Semeyin, Semeyin wawa i Zozek, Zozek wawa i Zoda, ²⁷ Zoda wawa i Yohanan, Yohanan wawa i Resa, Resa wawa i Zorobabel, Zorobabel wawa i Salatiyel, Salatiyel wawa i Neri, ²⁸ Neri wawa i Melki, Melki wawa i Addi, Addi wawa i Kozam, Kozam

wawa i Elmadam, Elmadam wawa i Er, ²⁹ Er wawa i Zozowe, Zozowe wawa i Eliyezer, Eliyezer wawa i Zorim, Zorim wawa i Matat, Matat wawa i Levi, ³⁰ Levi wawa i Simeyən, Simeyən wawa i Yahuda, Yahuda wawa i Yusufa, Yusufa wawa i Zonam, Zonam wawa i Eliyakim, ³¹ Eliyakim wawa i Meliya, Meliya wawa i Mena, Mena wawa i Matata, Matata wawa i Natan, Natan wawa i Davit, ³² Davit wawa i Zese, Zese wawa i Obed, Obed wawa i Booz, Booz wawa i Salmon, Salmon wawa i Nason, ³³ Nason wawa i Aminadab, Aminadab wawa i Admiṅ, Admiṅ wawa i Arni, Arni wawa i Hesron, Hesron wawa i Fares, Fares wawa i Yahuda, ³⁴ Yahuda wawa i Zakob, Zakob wawa i Izak, Izak wawa i Abraham, Abraham wawa i Tara, Tara wawa i Nakor, ³⁵ Nakor wawa i Serok, Serok wawa i Ragu, Ragu wawa i Falek, Falek wawa i Eber, Eber wawa i Sala, ³⁶ Sala wawa i Kaynam, Kaynam wawa i Arfadzad, Arfadzad wawa i Sem, Sem wawa i Nuhu, Nuhu wawa i Lamek, ³⁷ Lamek wawa i Matosalem, Matosalem wawa i Henok, Henok wawa i Iyaret, Iyaret wawa i Maleleyel, Maleleyel wawa i Kaynam. ³⁸ Kaynam Wawa i Enos, Enos wawa i Set, Set wawa i Adam, Adam neŋgeye na, Wawa i Mbəlom.

4

A say a Fakalaw masəpete na Yesu

Mata 4.1-11; Markus 1.12-13

¹ Ma dəba eye Məsəfəre Tsədanja a rahay a bo i Yesu na, a ye abəra ka təv i magayam i Yurdum niye. Tsa na, Məsəfəre Tsədanja eye a ye ha a makulkwandah. ² Mə dəma na, Yesu kə ndza məhəne kuro kuro fad, Fakalaw a say masəpete na. Ma məndze niye na, Yesu kə nda wu mənday kwa tsekwen bay tebiye. Ka mandəve i məhəne niye hay na, may a wur faya tuk.

³ Tsa na, Fakalaw a yaw ka təv ngay, a gwaday: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, gwaday a kwar nakay mā təraka wu mənday.»

⁴ Yesu a mbəday faya: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na: “Ndo zezeŋ ma ndziye na, ta wu mənday dekdek bay.*”»

⁵ Fakalaw a ye ha ka gər i gəma. Kwayanja a bəzay ha bəy i məndzibəra tebiye. ⁶ A bəzay ha na, a gwaday: «Na vəlakeye a nəkar hərwi gədan ta zlele neheye ma bəy i dala neheye tebiye mavəla eye a neŋ. Na sliye faya məvəle kwa a way andza nakə a seŋ aye. ⁷ Tadə ka dəkwen gurmets na, na vəlakeye ha tebiye a nəkar.»

⁸ Yesu a mbəday faya: «Mawatsa eye mə bazlam i

Mbəlom na, a gwad: “Dəslay ha gər a Bəy Maduweŋ yak Mbəlom, ada ka geye məsler na, a neŋgeye nəte nŋweŋ.†”»

⁹ Fakalaw a ye ha a gəma i Zerozelem, ka gər i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tə ndisl a dəma na, a gwaday a Yesu: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom sa na, kal ha bo abəra ka gər i gay nakay ka dala. ¹⁰ Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Mbəlom ma gwadateye a gawla ngay hay na, t̄a dzəna kar, t̄a tsəpa kar. ¹¹ T̄a kəndawa kar, hərwi ada sik yak mā ndzay a kwar bay.‡”»

¹² Yesu a mbəday faya a gwaday: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “K̄a dza ha Bəy Maduweŋ yak Mbəlom bay.§”»

¹³ Fakalaw a ndəv ha wewer ngay tebiye hərwi masəpete Yesu. Ma dəba eye na, a ye nŋway abəra ka təv i Yesu hus a pat mekeleŋ eye.

Yesu a ge məsler ma Galile Mata 4.12-17; Markus 1.14-15

¹⁴ Ma dəba eye na, Yesu a mbəda gər a Galile. A ye na, neŋgeye maraha eye ta gədan i Məsəfəre i Mbəlom. Mə dəma na, məzele ngay a d̄a zləm a gəma hay tebiye. ¹⁵ A tətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay mə gay i maduwule me. Ndo hay tebiye ta zambadaway.

* **4:4** Bazlam mapala eye masulo eye 8.3. † **4:8** Bazlam mapala eye masulo eye 6.13. ‡ **4:11** Dəmes hay 91.11-12. § **4:12** Bazlam mapala eye masulo eye 6.16.

Ndo i gəma i Nazaret hay ta kərah Yesu

Mata 13.53-58; Markus 6.1-6

¹⁶ Ma dəba eye Yesu a lətse, a ye a gəma i Nazaret. Nazaret na, gəma nakə a gəl mə dəma aye. Pat i mazəzukw bo na, a lətse a ye a gay i mađuwule me andza nakə a gawa ha aye. Mə dəma na, a lətse hərwi mədzenge bazlam i Mbəlom. ¹⁷ Tsa na, ti ye naha tə zlayaw dərewel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom, tə vəlay. Tsa na, a pəla ha dərewel niye. A pəla ha na, a huta təv nakə mawatsa eye, a gwad:

¹⁸ «Məsəfəre i Bəy Maduweŋ ka gər ga.

A zla ga, a sləra ga ahaya na, hərwi məzlatayaw Labara Ngwalak eye a ndo i mətawak hay.

A sləra ga ahaya na, hərwi mədatay labara i mətəme a ndo i danğay hay.

A sləra ga ahaya hərwi mahəndəkətatay na dərə a guluf hay.

A sləra ga ahaya na, mətəme tay ha, ndo neh-eye faya ta gateye dərətsətseh aye.

¹⁹ Məde ha məve nakə Mbəlom ma gateye ngwalak ngay a ndo hay aye na, kə ndislew.* »

²⁰ Yesu a ndəv ha mədzenge andza niye na, a pađa na dərewel niye. A may ha a ndo məge məsler i gay i mađuwule me niye. Tsa na, a ye a ndza

ngway. Ndo niye hay tebiye mə gay i mađuwule me aye na, ta zəba ka Yesu.

²¹ Tsa na, Yesu a dazlay mətsikatay, a gwadatay: «Nəkurom neheye faya ka pumay zləm a wu nakə faya na tsikakumeye na, wu nakə na dzaŋga mə Dərewel i Mbəlom aye na, ɓa kə ge bo bəgom tsiy.»

²² Ndo niye hay tebiye tə tsik faya, tə gwad: «Ndo nakay na, lele.» Ada Bazlam i Yesu niye a tsikatay aye na, bazlam niye ngwalak eye a gatay hərbəbəkka. Tə gwad: «Neŋgeye na, wawa i Yusufa na gwad bəda?»

²³ Yesu a gwadatay sa: «Ta dedek, nəkurom ka tsikumenjeeye bazlam i dzeke nakay anaŋ aye. Ka gwedumenjeeye: “Nəkar ndo mətəme ha ndo, təma ha bo yak aye tey.” Nəmaa tsəne wu neheye ka ge ma Kafer-nahum aye. Anəke na, ge ma gəma yak andza neheye ka ge ma Kafernahum aye dərma.»

²⁴ Tsa na, a gwadatay sa: «Sərum ha ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, kwa nəte ta təma na ma gəma ngay nakə tə wa na mə dəma aye bay. ²⁵ Sa tsa na, sərum ha ahəl i Eliya ndo i maslaŋ i Mbəlom na, madakway i ngwas hay haladzay ma Is-rayel. Ahəl niye na, yam kə pa bay məve mahkar ta kiye məkwa. Mandərzlaŋ bagwar eye a ge ka dala niye tebiye.

* 4:19 Ezay 61.1-2.

26 Madakway i ɲgwas hay an-daya ma Israyel, ane tuk na, Mbəlom kə slər Eliya a gay i madakway i ɲgwas hay kwa nəte bay tebiye. Ane tuk na, Mbəlom a slər Eliya na, a gay i madakway i ɲgwas wuray a ndzawa ka dala i Səripta ma gəma i Sidon.† 27 Ahəl i Elize ndo mədə ha bazlam i Mbəlom na, ndo madəgwada eye hay haladzay ka dala i Israyel. Mbəlom kə mbəl tay ha ndo niye madəgwada eye hay kwa nəte bay, a mbəl ha na, Naman ndo i gəma i Siri.‡»

28 Ndo niye hay tebiye mə gay i maɟuwule me aye tə tsəne bazlam ɲgay niye na, a ndalatay haladzay. 29 Tsa na, tə lətse, tə pay həlay a Yesu. Ti ye ahaya abəra ma wuzlahgəma, ti ye ha a gər i mahəmba i Nazaret. Gəma i Nazaret ma geye na, ka mahəmba eye niye. Tə tsal ha a dəma na, hərwi madzəgəda ahaya a zavay. 30 Ane tuk na, Yesu a ye mə walaɲ tay tsərid tsərid a ye ɲgway.

Yesu a mbəl ha ndo nakə məsəfəre lele bay mə bo aye

Markus 1.21-28

31 Ma dəba eye na, Yesu a lətse a ye a Kafer-nahum. Kafernahum na, wuzlahgəma i Galile. Pat i mazəzkw bo na, pat pat a tətikawatay a ndo hay. 32 Ndo hay tə tsəne matətike ɲgay niye na, a gatay hərbaɟəkka. Hərwi matətike ɲgay nakə a tətikatay aye ta məzlaɟ eye.

33 Azlakwa bay mə gay i maɟuwule me niye na, ndow-eye andaya gər a vuway. A wuda ta gədaɲ kələrri, a gwad: 34 «Nəkar Yesu ndo i Nazaret, mey yak ka nəmay na, mey? Ka yaw na, mata dze may ha daw? Nəkar way na, na sər ha lele: Nəkar na, ndo nakə tsədaɲna Mbəlom a sləraw aye!»

35 Tsa na, Yesu a gay me, a gwaday: «Ndza dikdik! Dara abəra mə bo i ndo nakay!»

Tsa na, fakalaw a kal ha ndo niye kame i ndo niye hay bərra. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i ndo niye. Kə gay wuray a ndo niye kwa tsekwen bay. 36 Ka təv niye na, a gatay a ndo hay daɟək daɟək, hərbaɟəkka. Tə gwad mə walaɲ tay: «Eh! Eh! Nakay na, bazlam waray! Nakay i ɲgay na, ndo waray a tsik me ta məzlaɟ eye! A gatay me ta gədaɲ a məsəfəre lele bay eye hay na, tə gəsay me ada tə ndohwaw abəra mə bo ndo nakay aye!»

37 Labara i Yesu a da a zləm ma gəma niye tebiye.

Yesu a mbəl tay ha ndo hay abəra ma dəvats tay hay wal wal

Mata 8.14-17; Markus 1.29-34

38 Ma dəba eye na, Yesu a yaw abəra mə gay i maɟuwule me niye. A həl bo a ye a gay i Simon. A ye naha na, mese i Simon lele bay. Maraɟaraɟ a gay haladzay. Tsa na, tə gwaday a Yesu: «Maraɟaraɟ a gay a

† 4:26 1 Bəy hay 17.8-16. ‡ 4:27 2 Bəy hay 5.1-14.

mese i Simon, dzəna na tey!»
 39 Yesu a lətse, a ye ka təv ŋgay. A ye naha na, a guɖuk faya. A ŋgərəz ka maraɓaraɓ niye ta gədaŋ. Tsa na, maraɓaraɓ niye a ndala abəra ka ŋgwas niye. Kwayanŋa a gatay mbəlok.

40 Ma dəba eye pat a dəf na, ndo hay tə həlayaw ndo neheye dəvats mə bo tay tebiye a Yesu. Kwa slala i dəvats waray waray na, tə həlayaw a Yesu. Yesu a pa fataya həlay nəte nəte tay eye. A mbəl tay ha abəra ma dəvats tay niye hay. 41 A həhar fakalaw hay abəra mə bo i ndo hay haladzay dərma. Fakalaw niye hay ta wuda, tə gwaday: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom!»

Ane tuk, na, Yesu a ŋgərəz fataya. A gwadatay: «Kā tsikum me bay.» Hərwi nəteye na, tə sər ha Yesu na, Kəriste.

Yesu a da ha bazlam i Mbəlom mə gay i maɖuwule me

Markus 1.35-39

42 Dəre a tsada kwayanŋa na, Yesu a lətse a ndohwaw, a yaw abəra mə gay. A ye dərəŋ abəra ma wuzlahgəma. A ye a təv nakə ndəray andaya mə dəma bay aye. Ndo hay haladzay ta zəba dəre na, ta ŋgatay a Yesu bay. Tsa na, ta pəla na. Tə huta na Yesu na, a satay Yesu mā ye fataya abəra bay, mā ndza ta nəteye huya.

43 Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Na diye a gəma mekeleŋ eye hay, na ta datay ha Labara Ŋgwalak eye i Bəy i Mbəlom dərma. Mbəlom a sləra ga ahaya na, hərwiye.»

44 Tsa na, a lətse, a ye a dawa ha bazlam i Mbəlom mə gay i maɖuwule me neheye ka dala i Yahuda aye.

5

Makurre i gawla i Yesu hay Mata 4.18-22; Markus 1.16-20

1 Pat wuray na, Yesu a ye ka me i dəlov i Genesaret. A ye na, a lətse ka me i dəlov i Genesaret niye. Ka təv eye niye na, ndo hay haladzay faya ta lawariye na hərwi mətsəne bazlam i Mbəlom.

2 Yesu a ŋgatay a kwalalaŋ i yam hay sulo ka dəkak. Ndo mægəse kələf hay tə mbəzlaw abəra mə dəma, faya ta bariye gadaŋ tay hay. 3 Tsa na, Yesu a ye, a tsal a kwalalaŋ i yam neŋged. Kwalalaŋ i yam niye na, i Simon. Tsa na, a gay amboh a Simon, a gwaday: «Amboh, həndzəd ga ha tsekweŋ a bəra ka dəkak.» Simon a ge ha andza niye. Yesu a ndza a kwalalaŋ i yam niye na, a pa bo ka matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo niye hay.

4 A ndəv ha matətikatay a ndo hay na, a gwaday a Simon: «Həndzəd ha kwalalaŋ i yam dərəŋ, a təv nakə siɖuk aye, a wuzlah i dəlov. Ka ye ha na, nəkar ta ndo məpaka bəzay yak hay kalum gadaŋ kurom hay a yam hərwi mægəse kələf.»

5 Simon a mbəday faya, a gwaday: «Ŋgalaka, nəmaa ye gər haladzay ta həvad hərwi mægəse kələf ada kwa nəte nəmaa gəs bay. Aya ane

nəkar ka tsiken, nâ ge sa na, na kaliye gadaŋ hay a yam.»

⁶ Tsa na, tə kal gadaŋ tay niye hay a yam. Tə kal a dəma na, kələf hay ti ye a gadaŋ tay niye hay haladzay. Gadaŋ tay niye hay a dazlay a maŋgəzlehe ndərtsətse hərwi kələf kə rah a dəma ka zal naha. ⁷ Tsa na, tə gatay naha wiyaw a mandala tay neheye mə kwalalaŋ i yam neŋged aye hərwi ada tã yaw tã dzəna tay tey. Mandala tay niye hay ti yaw. Tə vaha ahaya gadaŋ niye hay abəra ma yam. Tə rah ha, kwalalaŋ i yam niye hay sulo aye tə kələf. Kwalalaŋ i yam niye hay ta sər masəleme a huđ i yam hərwi maraha eye hay haladzay.

⁸ Simon Piyer a ŋgatay andza niye na, a ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. A gwaday: «Do wu yak abəra ka təv ga Bəy Maduweŋ, hərwi neŋ na, ndo i mezeleme!»

⁹ Simon a dzədzar haladzay. Ndo niye hay nəteye dziye ta dzədzar andza Simon dərma. Ta dzədzar na, hərwi kələf niye tə gəs haladzay aye. ¹⁰ Andza niye, ndo məpay bəzay a Simon, ta dzədzar dərma. Ndo neheye tə paway bəzay a Simon aye na, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay.

Ane tuk na, Yesu a gwaday a Simon: «Kã dzədzar bay. Nəkar na, ka ta həlaweye ndo hay ka təv ga.»

¹¹ Tsa na, tə ma tay ahaya kwalalaŋ i yam tay hay ka dək. Tə gər ha wu tay niye

hay tebiye tə pay bəzay a Yesu.

Yesu a mbəl tay ha ndo i dāvats hay ada a pəsataŋ ha mezeleme

Mata 8.1-4; Markus 1.40-45

¹² Pat wuray na, Yesu a ye a wuzlahgəma wuray. Ahəl nakə neŋgeye mə dəma aye na, paf ndo wuray madəgwada eye a ye naha. A ŋgatay a Yesu na, a kal ha bo kame ŋgay. Dəbuz da'ar ka dala, a gay amboh a Yesu, a gwaday: «Ŋgalaka, tadə kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədəŋŋa.»

¹³ Yesu a tsəne andza niye na, a nduda ha həlay ŋgay, a lamay. Tsa na, a gwaday: «A seŋ na, təra tsədəŋŋa!» Kwayaŋŋa dāvats i madəgwede a ndala abəra ka ndo niye.

¹⁴ Yesu a gwaday: «Tsəne lele: Kã tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvəlaway wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədəŋŋa.»

¹⁵ Kwa andza niye bəbay na, labara i Yesu a dā a zləm haladzay. Ndo hay haladzay tə hayawa gər ka təv ŋgay hərwi məpay zləm a bazlam ŋgay. Siye hay ti yawa ka təv ŋgay hərwi ada m̄ mbəl tay ha abəra ma dāvats tay hay.

¹⁶ Ane tuk na, Yesu na, a yawa a təv neheye dərəŋ aye. A yawa a dəma mata dūwule me.

Yesu a mbəl ha ndo matəra eye

Mata 9.1-8; Markus 2.1-12

17 Pat wuray na, Yesu faya ma tətikateye a ndo hay. Farisa hay ta ndo mədzanḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye andaya dərma. Ti yaw na, ma gəma neheye ka dala i Galile aye tebiye, ma Zerozelem ada abəra ma Yahuda. Yesu a mbəlawa tay ha ndo i dəvats hay ta gədan i Bəy Maduweŋ Mbəlom.

18 Ahəl nakə Yesu faya ma tətikateye a ndo hay aye na, ndo hay, tə zlay naha ndo wuray matəra eye madzawa eye ka sləlah. Ta pəla tsəved mede ha məpe kame i Yesu. 19 Ane tuk na, ta huta tsəved mede məfələkwa ha a gay bay, hərwi ndo hay haladzay ka tsəved. Tsa na, tə tsal ka gər i gay niye. Tə sləl bəf dəgerger tə Yesu. Tə mbəzla ha ndo niye ta sləlah eye dzay tə walaŋ i ndo niye hay kame i Yesu. 20 Yesu a ŋgatay a mədzal gər i ndo niye hay na, a gwadəy a ndo matəra eye niye: «Dzam ga, na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

21 Ndo mədzanḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay tə tsəne bazlam i Yesu niye na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Nakay na, ndo waray i ŋgay a tsalay ka gər a Mbəlom aye! Way nakə da məpəsay ha mezeleme a ndo na, way. Maa sla məpəsay ha mezeleme a ndo na, Mbəlom nəte ŋgweŋ bəna, way?»

22 Tsa na, Yesu a sər wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadəy: «Ka dzalum andza niye mə gər kurom na, hərwi mey? 23 Maa da me məgwede: «Mezeleme yak kə pəsə» na, waray, kəgəbay «Lətse, do» na, maa da me mə dəma na, waray? 24 A seŋ na, sərur ha neŋ Wawa i Ndo na, gədan ga andaya məpəsətay ha mezeleme a ndo hay ka məndzibəra.»

Tsa na, a gwadəy a ndo matəra eye: «Faya na gwadəakeye, lətse, zla sləlah yak do a mətəgay!»

25 Kwayanḡa ndo niye a lətse hurum kame i ndo niye hay tebiye. A zla sləlah ŋgay niye tə zla ahaya. A ye kame i ndo niye hay duwak duwak tə mazambadəy a Mbəlom. A ye a mətəgay.

26 Ndo niye hay mbərzəzza aye tə ŋgatay andza niye na, a gatay hərbaəbəkka. Ta zambadəy a Mbəlom. Tə dzədzar haladzay ada tə gwad: «Bəgom na, ka ŋgatakway a wu mäge ma-suwayan eye!»

Yesu a zalay a Levi

Mata 9.9-13; Markus 2.13-17

27 Ma dəba eye na, Yesu a lətse a yaw abəra mə gay niye. Yesu faya ma diye na, a ŋgatay a ndo matsekele dzaŋgal mandza eye ka təv i məsler ŋgay. Ndo niye na, tə zalay Levi. Yesu a gwadəy: «Dara, peŋ bəzay!» 28 Tsa na, Levi a lətse, a gər ha wu ŋgay hay tebiye, a pay bəzay a Yesu.

29 Ma dāba eye ti ye a gay i Levi. Ti ye naha na, Levi a datay wu mānday. Tə nda wu mānday niye na, nətēye haladzay tə ndo matsekele dzanḡal ha ada tə siye i ndo hay haladzay.

30 Farisa hay ta ndo mēdzanḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə ḡgatay a Yesu faya ma ndiye daf ta ndo i mezeleme hay na, tə tsik faya wu nakə lelebay aye. Tə gwadatay a gawla i Yesu hay: «Ka ndayum wu mānday ada ka sum wu ka təv manəte eye ta ndo matsekele dzanḡal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hārwi mey?»

31 Yesu a tsəne bazlam tay niye na, a mbədatay faya, a gwadatay: «Ndo neheye wu-ray a gatay bay nətēye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dāvats eye hay aye. 32 Na yaw mēzalatay a ndo neheye tə gwaday a gər nətēye ḡgwalak eye hay aye bay, ane tuk na, mēzalatay a ndo i mezeleme hay duh, hārwi ada tā mbəda ha mede tay.»

Wu wedeye ta wu guram eye

Mata 9.14-17; Markus 2.18-22

33 Ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Gawla i Yuhana ta gawla i Farisa hay tə gawa daliyam ada ta duwulawa. Ane tuk na, gawla yak hay i tay tə ndayawa wu mānday ada tə sawa wu məse na, kəkay?»

34 Yesu a mbədatay faya: «Ka dzalum na, nətēye na, ta giye daliyam daw? Ta giye bay hārwi nətēye na, andza mə magurlom i mēzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka təv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i mēzle dahəlay na, ta giye daliyam bay. 35 Ane tuk na, pat eye ma slaweye na, ta gəsiye fataya abəra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.»

36 Yesu a tsikatay dzeke nakay sa. A gwadatay: «Dada ndəray ma dəsiye peteked wedeye mətēpe ka peteked guram eye bay. Hārwi tadə ta tapa peteked wedeye ka guram eye na, peteked wedeye ma ḡgərđiye ha peteked guram eye niye. Ta nasiye ha peteked wedeye. Peteked wedeye ta guram eye ta diye ka bo bay. 37 Sa na, ndo ma mbədiye guzom lelem eye a gwezem i hēzlay guram eye bay na, ka sərūm tēbədew? Hārwi ta mbəda a dəma na, guzom niye lelem eye kə kwasa na, hēzlay guram eye ma ndohwiye. Guzom dərmaḡ səkthi ma mbədiye ka dala ada gwezem ma nasiye. 38 Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbədiye na, a gwezem i hēzlay wedeye dərmaḡ. 39 Sərūm ha ndo kə sa guzom makwasa eye na, ma dāba eye na, ma siye lelem eye sa bay. Hārwi tə gwad: «Guzom makwasa eye na, lele.»»

6

Yesu na, a lavay gər a pat i mazəzukw bo

Mata 12.1-8; Markus 2.23-28

¹ Pat i mazəzukw bo na, Yesu ta gawla ngay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah eye niye tə ge a dəma na, wuye andaya tə zalay bəle. Gawla i Yesu hay tə həb wu niye. Ta gugwah na wu niye ada tə nda.

² Siye i Farisa hay ta ngatatay. Tsa na, tə gwadatay: «Ka gum wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me pat i mazəzukw bo aye na, hərwi mey?»

³ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Dada ka dzangum wu nakə Davit a ge ahəl niye aye təbədəw?»* May a wur faya ta ndo ngay hay.

⁴ Tsa na, a ye, a fələkwa a madzawadzawa i məcəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha, a zla makwala nakə tə vəlay a Mbəlom aye. A nda. A vəlatay a ndo ngay hay dərmak, tə nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsəved ka mənđe na, a ndo məvələway wu a Mbəlom dekdek bədəw?»

⁵ Yesu a gwadatay sa: «Maa lavay gər a pat i mazəzukw bo na, Wawa i Ndo.»

Yesu a mbəl ha ndo wuray maməta həlay eye

Mata 12.9-14; Markus 3.1-6

⁶ Pat eye andaya pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i maɖuwule me. A ye

naha a pa bo ka matətikatay a ndo hay. Mə dəma na, ndoweeye andaya həlay i mənɖay ngay maməta eye.

⁷ Mə gay i maɖuwule me niye na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay nəteye andaya. Faya ta zəbiye ka Yesu. Tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Zəbakwa faya lele, ngatay ma mbəliye ha ndo nakay maməta həlay eye pat i mazəzukw bo ɖaw?» Tə tsik andza niye na, hərwi məhəle faya bəra suwat.

⁸ Ane tuk na, Yesu a sər ha mədzaɖ gər tay. A gwaday a ndo niye həlay ngay maməta eye: «Lətse, do, lətse ka niye, kame i ndo hay tebiye.» Ndo niye a lətse ka niye.

⁹ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Na tsətsahiye fakuma: Bazlam kway mapala eye a vəl tsəved məge na, mey? A gwad: Gum ngwalak pat i mazəzukw bo tsukuɖu, gum na, sewed ɖaw? Məmbəle ha ndo pat i mazəzukw bo tsukuɖu məgər ha mâ mət ɖaw?» Ane tuk na, ta mbəɖay faya bay.

¹⁰ Yesu a zəba fataya. Tsa na, a gwaday a ndo niye həlay maməta eye «Nduda ha həlay yak.»

A nduda ha na, həlay ngay a mbəl a təra lele suwuɖ suwuɖ.

¹¹ Tsa na, a ndalatay a ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay. Tə tsik ma walaŋ tay ta hutiyə tsəved ka məkədə Yesu na, kəkay.

* 6:3 1 Samuyel 21.2-7.

*Yesu a pala ndo i maslan
ngay hay*

Mata 10.1-4; Markus 3.13-19

¹² Ahəl niye Yesu a ye, a tsal a tsaholok hərwi maɖuwule me. A ndza ma tsaholok niye huyup ka maɖuwulay naha me a Mbəlom.

¹³ Dəre a tsada na, a zalatay a gawla ngay hay ka təv ngay. Ti ye naha. Tsa na, a pala mə walaŋ tay niye ndo kuro gər eye sulo. A zalatay ndo i maslan hay.

¹⁴ Nəteye na: Simon nakə a pa faya məzele Piyer aye, ta malamar ngay Aŋdərə, Yakuba ta Yuhana, Filip ta Bartelemi, ¹⁵ Mata ta Tomas, Yakuba wawa i Alfe, Simon ndo mäge vərəm hərwi dala ngay, ¹⁶ Yuda wawa i Yakuba, Yudas Iskariyot ndo mäge daf ka Yesu.

Yesu ta ndo hay haladzay

Mata 4.23-25

¹⁷ Yesu ta gawla ngay niye hay, tə mbəzlaw abəra ma tsaholok niye. Ti yaw tə ndza ka təv eye andaya barbara eye fatata. Gawla ngay hay ka təv eye niye haladzay. Ndo hay haladzay mbərzəzza andaya ka təv eye niye dərmak. Ndo niye hay na, ti yaw abəra kwa ma Zerozelem ka dala i Yahuda ada mə Tir ta Sidon gəma neheye tə mbay naha a bəlay aye.

¹⁸ Ndo niye hay ti yaw ka təv ngay na, mata pay zləm a bazlam ngay ada hərwi mâ mbəl tay ha abəra ma dāvats tay hay wal wal. Ndo neheye məsəfəre lele bay eye

hay mə bo tay aye na, kə mbəl tay hay. ¹⁹ Kwa way a pəla tsəved məlamay nets tsa hərwi gədaŋ a yaw abəra mə bo ngay. Ndo neheye ta lamay aye na, a mbəl tay ha tebiye.

Ngama ta marava

Mata 5.1-12

²⁰ Yesu a zəba ka gawla ngay hay na, a gwadatay:

«A nəkurom ndo i mətawak hay, ŋgwasum hərwi Bəy i Mbəlom na, i kurom.

²¹ A nəkurom neheye may a wur fakuma anəke aye, ŋgwasum

hərwi Mbəlom ma vələkumeye wu nakə a sakum aye.

A nəkurom neheye faya ka tuwumeye anəke aye, ŋgwasum

hərwi ka ta ŋgwasumeye.

²² Nəkurom neheye ndo hay faya ta gakum eye dəretsətseh aye,

kwa ta kal kurom ha,

kwa ta tsadəkum,

kwa ta tsik fakuma wu nakə lelebay eye hərwi

nakə ka dzalum ha

Wawa i Ndo aye na,

ŋgwasum.

²³ Aza pat nakə wu neheye ta ndzakum a gər aye na, mbərzlum tə mənɣwese eye

hərwi Mbəlom ma ta vələkumeye magogoy kurom bagwar eye mə

mbəlom.

Aya ane, sərūm ha na, bəba tətə tay hay tə gatay a ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay na, andza niye.

- 24 A nakurom ndo i zlele hay, daretsetseh ka gar kurom
 harwi ba ka hutum magogoy kurom tsiy.
- 25 A nakurom neheye hawa i wu a gakum bay aye wu kurom andaya anake haladzay aye, daretsetseh ka gar kurom
 harwi may ma ta wuriye fakuma.
- A nakurom neheye faya ka ngwasumeye anake aye, daretsetseh ka gar kurom
 harwi ka ta ndzumeye ta madzal gar aye ada ka tuwumeye.
- 26 A nakurom neheye ndo hay ta gwad fakuma nakurom ngwalak i ndo hay aye, daretsetseh ka gar kurom.
 Harwi baba tate tay hay ta gwadawa ka ndo neheye ta gwad nateye ndo mada ha bazlam i Mbalom aye ta sapatawa ndo hay ahel niye na, andza niye.»

Wudum ndo mæne dære kurom hay

Mata 5.38-48, 7.12

27 «Ane tuk na, na tsikakumeye a nakurom neheye faya ka pumejeye zlæm aye: Wudum ndo mæne dære kurom hay. Gumatay ngwalak a ndo neheye ta nakum dære aye. 28 Pum ngama ka ndo neheye faya ta vèlakumeye mezeleme aye. Duwulumay me a Mbalom harwi ndo

neheye faya ta gakumeye daretsetseh aye.

29 «Tadæ ndoweye ka faka ka maholom na, mbaday ha maholom i diye nenjed. Ndowneye ka buwa faka abæra kælamedze yak na, gar ha ma zla na faya makelkabo yak i hud aye.

30 «Ndo ka tsatsah fakaya wu na, velay ada tadæ ndoweye ka zla faka abæra wu yak na, ka tsatsah faya bay.

31 «Ka gwadum ndo hay ta gakum ngwalak na, gumatay ngwalak a ndo hay darmak.

32 «Ka wudum ndo neheye ta wuda kurom aye dekdæk bay. Tadæ ka wudum ndo neheye ta wuda kurom aye dekdæk na, ka dzalum na, ka hutumeye meræbe kurom daw? Kwa ndo i mezeleme hay ta wuda ndo neheye ta wuda tay ha aye darmak!

33 Ada tadæ ka gumatay ngwalak a ndo neheye faya ta gakumeye ngwalak aye dekdæk na, ka dzalum na, ka hutumeye meræbe kurom daw? Kwa ndo i mezeleme hay na, ta ge andza niye.

34 «Tadæ ka vèlumateye wu a ndo neheye ka særum ha nateye ta sliye mæmakum ha aye na, ka dzalum na, ka hutumeye meræbe kurom daw? Kwa ndo i mezeleme hay ta vèlawa wu na, a ndo i mezeleme hay andza nateye harwi ada ta matay ha andza nakæ ta vèlatay aye!

35 Duh bay, wudum ndo mæne dære kurom hay! Gumatay ngwalak. Ka vèlumateye wu na, ka gwadum ta makum

ha a dāma bay. Mbəlom ma ta vəlakumeye a dāma magogoy kurom na, haladzay. Nəkurom ka ta tərume ye wawa i Mbəlom Fetek. Hərwi neŋgeye na, a wudā ndo i həzay hay ta ndo i sewed hay dərma k. ³⁶ Tərūm ndo mäge ŋgwalak hay andza Bəba kurom Mbəlom, neŋgeye ndo i ŋgwalak.

Kā gumatay sariya a ndo hay bay

Mata 7.1-5

³⁷ «Kā gum sariya ka ndo bay. Mbəlom dərma k ma gakumeye sariya bay. Kā rawum me ka ndo hay bay. Mbəlom bəbay ma rawiye fakuma me bay. Pəsumatay ha mənese a ndo hay, Mbəlom dərma k ma pəsakumeye ha mənese kurom.

³⁸ «Vəlumatay wu a ndo hay, Mbəlom dərma k ma vəlakumeye. Mbəlom ma vəlakumeye na, ma rahakumeye ha lele. Ma dzədzakakumeye ha a gwezem kurom hay na, madzədzeke madzədzeke. Mbəlom ma ləvakumeye wu tə wu nakə ka ləvawumatay ha wu a ndo hay aye dərma k.»

³⁹ Yesu a tsikatay ta dzeke mekeleŋ eye sa, a gwadətay: «Guluf ma sliye məgəsay həlay a guluf neŋged daw? Nəteye salamay tay eye ta dadiye a bəf. ⁴⁰ Ndo nakə faya ma tətikiye wu aye na, ma ziye ndo matətikay wu bay. Ane tuk na, ndo nakə faya ta tətikay wu kə sər tsiy na, ma

təriye andza ndo matətikay wu.»

⁴¹ A gwadətay sa: «Nəkar na, ka ŋgatay a tsakwal mə dəre i malamar yak. Ane tuk na, mayako nakə mə dəre yak aye ka ŋgatay bay na, hərwi mey? ⁴² Kəkay, ka sliye məgwede: «Malamar ga, ehəy nā zlaka ahaya tsakwal abəra mə dəre yak» na, duh i yak aye mayako gəlawwa ka ŋgatay bay na, kəkay? Nəkar ndo i bəbəkək, lah faya məzle ahaya mayako abəra mə dəre yak təday ada ka ŋgateye a dəre kwetseh kwetseh. Ka zlaya ahaya tsakwal abəra mə dəre i malamar yak tuk.»

Dərizl i gərdaf ta hohway ŋgay eye hay

Mata 7.16-20, 12.33-35

⁴³ Yesu a gwadətay sa: «Sərūm ha na, dərizl i gərdaf lele eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf nakə lele bay aye bay, andza niye dərizl i gərdaf lele bay eye ma wiye hohway i gərdaf nakə lele eye bay aye. ⁴⁴ Ka sərakwa ka bo abəra dərizl i gərdaf hay ta hohway tay hay. Ka slumeye faya maŋgəle hohway i gurov abəra ka wuradak bay ada ka slumeye maŋgəle hohway i təroz abəra ka dzəgew bay.

⁴⁵ Sərūm ha na, ndo nakə ŋgwalak eye na, ma giye wu ŋgwalak eye hay hərwi mə dərev ŋgay na, wu neheye ŋgwalak eye dərma k. Ndo nakə sewed eye na, ma giye wu neheye sewed eye hərwi dərev ŋgay maraha eye tə wu neheye sewed eye. Hərwi kwa way a ndohwa ahaya

na, wu nakə maraha eye mə dərev ŋgay aye.»

*Gay hay sulo
Mata 7.24-27*

⁴⁶ Yesu a gwadatay sa: «Ka zalumenj a neŋ “Bəy Maduweŋ, Bəy Maduweŋ” na, hərwi mey? Ada wal faya ka gumeye wu nakə na tsikakum aye bay sa tuk na, kəkay? ⁴⁷ Tsənum, na dəkumeye ha ndo nakə a peŋ bəzay ta dedik aye. Neŋgeye na, a pay zləm a bazlam ga lele. Kə pay zləm na, a ge ha məsler tə bazlam nakə a tsəne aye. ⁴⁸ Neŋgeye a ndzəkit bo na, ta ndo nakə a say madəzle gay aye. A dazlay na, a la na mədok i gay siduk lele. A ndəv ha məle na, a dəzla ahaya mədok i gay ŋgay niye ma bəd tə kwar lele. Tsa na, a ŋgar na gay niye tuk. Yam a pa na, mazaw a yaw ŋəf ka gay ŋgay niye na, dāda a mba faya mambəzle ha bay, hərwi madəzla eye lele. ⁴⁹ Aya ane tuk na, ndo nakə a tsəne bazlam ga ada kə ge ha məsler bay na aye, neŋgeye dərma a ndzəkit bo ndo nakə a say məge gay aye. Ane tuk na, a dazlay kwayanŋa ze məle na mədok eye. A pa na mədok eye təhas ka dala tsa. A ndəv na, yam a pa. Mazaw i magayam hay ŋəf ti yaw ka gay niye na, kwayanŋa bərem a mbəzl, tsekək yam a həl na gay niye. A mbəzl na, liyeh liyeh kwa tsekweŋ ka ləkaw bay.»

7

*Gədaŋ i Yesu a ze mədahanj
Mata 8.5-13*

¹ Yesu a ndəv ha mətsikatay a ndo niye hay ka təv ŋgay aye na, a həl bo a ye a Kafernahum.

² Ma Kafernahum na, ndo i Roma wuray andaya neŋgeye bagwar i sidzew. Ndo i məsler ŋgay andaya a wuda na haladzay. Ndoweye niye na, bo a wur faya haladzay. ³ Bagwar i sidzew niye a tsəne ndo hay faya ta tsikiye ka Yesu na, a slər ndo hay mə walaŋ i madugula i Yahuda hay. A slər tay ha na, hərwi ada tātə zalayaw mātə yaw mātə mbəl ha ndo i məsler ŋgay niye.

⁴ Ndo niye hay ti ye, tə ndisl ka təv i Yesu na, ta dazlay məgay amboh haladzay. Tə gwadāy: «Bagwar i sidzew may a gwadāka: “Dara mbələŋ ha ndo i məsler ga tey.” Ka ye, ka dzəna na ndoweye niye na, lele. ⁵ Neŋgeye na, ndo lele eye. A wuda slala kway haladzay. Ada maa dəzlakway gay i maduwule me na, neŋgeye.»

⁶ Yesu a tsəne andza niye na, a lətse, ti ye ka bo dziye. Mazlambar nətəye bəse tə gay i bagwar i sidzew. Bagwar i sidzew niye a sləraw ndo hay ka təv i Yesu. Ti yaw tə gwadāy: «Bəy Maduweŋ, tə gwadāka na, kātə ye gər madayaw sa bay. Neŋ na sla dā, nəkar kātə ye a gay ga bay. ⁷ Hərwi niye, neŋ həreŋ na sla mede naha ka təv yak bay. Ane tuk na, ka tsik bazlam

yak n̄te na, ndo i m̄sler ga ma mb̄liye segey. ⁸ Neŋ na, faya na r̄hay ha ḡr a bagwar ga ada sidzew ga hay ta r̄heŋ ha ḡr d̄ermak. Na gwad̄ay a ndo n̄te m̄a walaŋ tay “Do!” na, ma diye. Na gwad̄ay a ndo nen̄ged̄ “Dara!” na, ma deyeweye. Na gwad̄ay a beke ga “Ge nakay!” na, ma giye.»

⁹ Yesu a ts̄ane bazlam i bagwar i sidzew niye na, a yay a ḡr lele. A mb̄ada me a diye i ndo neheye ta z̄aŋgal naha aye. A gwad̄atay: «S̄arum ha na, d̄ada neŋ na huta slala i m̄adzal ḡr nakay bay, kwa ma Israyel.»

¹⁰ Tsa na, ndo neheye t̄a sl̄ara tay ahaya aye ta mb̄ada ḡr a gay i bagwar i sidzew niye. Ti ye naha na, ndo i m̄sler i sidzew niye k̄a mb̄al tsiy. Nen̄geye zay zay!

¹¹ Ma d̄aba eye na, Yesu a ye a ḡma eye andaya t̄a zalay Nay. Gawla ŋgay hay t̄a ndo hay haladzay t̄a pay b̄ezay. ¹² Ah̄el nak̄a mazlambar ta ndisliye ta f̄al̄ekwiye a wuzlahḡama niye na, t̄a dz̄aḡar ta ndo hay faya ta zliye m̄adahaŋ ta diye ha ka me ts̄avay. Maa m̄at na, wawa i madakway i ŋgwas wuray. Wawa ŋgay na, n̄te eye niye. Ndo i ḡma niye haladzay t̄a laka na ŋgwas niye ka d̄a ts̄avay.

¹³ Yesu a ŋgatay na, madakway i ŋgwas niye a gay m̄a bo, a gwad̄ay: «K̄a tuwa sa bay.» ¹⁴ Tsa na, a ye a lamay a hubok niye faya ta zliye ha m̄adahaŋ aye. Ndo

m̄azle m̄adahaŋ hay t̄a l̄atse. Yesu a gwad̄: «Gawla, faya na gwad̄akeye, l̄atse!»

¹⁵ M̄adahaŋ niye a l̄atse, a ndza. Tsa na, a dazlay a m̄atsike me. Yesu a zla na a w̄alay a may ŋgay.

¹⁶ Ndo niye hay tebiye ka t̄av eye niye ta dz̄adzar. N̄teye tebiye ta zambad̄ay a Mb̄alom, t̄a gwad̄: «Ndo m̄ade ha bazlam i Mb̄alom bagwar eye ki yaw a walaŋ kway! Mb̄alom ki yaw madz̄ane ndo ŋgay hay.»

¹⁷ Wu niye Yesu a ge aye a d̄a zl̄am ka dala i Yahuda tebiye ta dala neheye a mbay naha aye.

*Yesu ta Yuhana
Mata 11.2-19*

¹⁸ Gawla i Yuhana hay ta t̄akar wu neheye Yesu a ge aye a Yuhana. Yuhana a ts̄ane na, a zal ndo hay m̄a walaŋ i gawla ŋgay niye hay sulo.

¹⁹ Tsa na, a sl̄ar tay ha ka t̄av i B̄ay Maduweŋ Yesu. A sl̄ar tay ha na, t̄a ye t̄a ts̄atsah faya, t̄a gwad̄ay: «N̄kar na, K̄ariste nak̄a ma deyeweye aye d̄aw? K̄aḡabay n̄maâ h̄aba ndo mekel̄en̄ d̄aw?»

²⁰ Gawla i Yuhana niye sulo eye ti ye. T̄a ndisl̄ ka t̄av i Yesu na, t̄a gwad̄ay: «Yuhana madz̄ahūbe ndo a yam a sl̄aramaya ahaya ka t̄av yak mats̄atsehe fakaya, a gwad̄ n̄maâ gwad̄aka: N̄kar na, K̄ariste nak̄a ma deyeweye aye d̄aw? K̄aḡabay n̄maâ h̄aba ndo mekel̄en̄ d̄aw?»

²¹ Ah̄el eye niye, Yesu faya ma mb̄liye tay ha ndo hay haladzay ab̄ara ma d̄avats

ada tə bo nakə a wurawa fataya aye. A mbəl tay ha gər mavuwe hay, a händəkətatay na dəre a guluf hay.

²² Tsa na, Yesu a mbədatay ka bazlam i ndo niye hay Yuhana a slər tay naha ka təv ŋgay aye tuk, a gwadətay: «Gwadumay na, guluf hay tə ŋgatay a dəre, ndo matəra eye hay ti ye lele, ndo madəgwada eye ta mbəl suwud suwud, mandək hay tə tsəne zləm, madahaŋ hay ta lətsew a sifa, ndo i mətawak ta tsəne Labara Ŋgwalak eye.»

²³ Yesu a gwadətay sa: «Məŋgwese ka gər i ndo nakə kə gər ha mədzal gər abəra ka neŋ bay aye!»

²⁴ Gawla i Yuhana hay ti ye wu tay na, Yesu a dazlay mətəsike ka gər i Yuhana. A tsikatay a ndo hay haladzay, a gwadətay: «Ka yum a kəsaf mata zəbaw na, ka mey? Ka zəbumaw ka guzer nakə mətəsl faya ma bəliye ha aye daw? A'ay andza niye bay. ²⁵ Aya ane kəla ka yum ka zəbumaw na, ka mey? Ka zəbumaw na, ka ndo malambada bo eye tə petekəd lele eye daw? Tsukudu kəkay? Ane tuk na, ndo neheye tə pa ka bo petekəd lele eye ada wu tay hay lele eye na, nəteye mandza eye na, mə gay i bəy hay. ²⁶ Ka yum mata zəbaw na, ka wuye mey? Ka zəbumaw na, ka ndo mədə ha bazlam i Mbəlom daw? Ayaw, neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ada

neŋ faya na gwadəkumeye, neŋgeye a ze ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. ²⁷ Yuhana na, ndo nakə tə watsa a Derewel aye, Mbəlom a gwad: «Neŋ na sləriye naha ndo mədə ha bazlam ga kame yak.

Ma lambadakeye na tsəved.*»

²⁸ Yesu a gwadətay sa: «Sərum ha na, mə walaŋ i ndo zezəŋ hay tebiye ndo nakə a ze Yuhana aye na, andaya bay. Ane tuk na, ndo nakə neŋgeye tsekweŋ makətsa eye ma Bəy i Mbəlom aye na, a ze Yuhana.»

²⁹ Ndo hay tebiye tə pa zləm ka bazlam ŋgay, kwa ndo matsekele dzaŋgal hay. Hərwi tə sər wu nakə a tsik aye na, bazlam i Mbəlom dedək. Ada Yuhana ka dzəhu6 tay ha a yam dedək. ³⁰ Ane tuk na, Farisa hay ta ndo mədzəŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta kal ha wu nakə a say a Mbəlom ha6e mäge hərwi tay aye ada ta kərah Yuhana madzəhu6e tay hay a yam.

³¹ Yesu a gwadətay sa: «Na ndzəkitiye tay hay ndo neheye bəgom aye na, tə mey? Na ndzəkitiye tay ha bo na, tə mey? ³² Ta ndzəkit bo na, ta wawa neheye mandza eye ka pələd nakə ndo hay tə hayawa faya gər aye. Siye hay faya ta wudətay naha a siye hay, tə gwadətay: «Nəmaa fakum naha fagam i məhetse, ka hatsum bay, nəmaa gakum

* 7:27 Malasi 3.1, Madayaw abəra ma Ezipt 23.20.

naha dāmes i mādahan na, ka tuwum bay.”³³ Andza niye, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam, a ndayawa wu mänday bay, a sawa guzom bay. Nəkurom ka gwadum: “Nenḡeye na, məsəfəre nakə nḡwalak eye bay aye mə bo nḡgay.”³⁴ Neḡ Wawa i Ndo na yaw, na nda wu mänday ada na sa wu məse, ka gwadum: “Zəbum ka ndo nakay. A dzala i nḡgay na, ka wu mänday ada ka məse guzom. Nenḡeye na, dzam i ndo matsekele dzanḡal hay ta ndo i mezeleme hay.”³⁵ Ane tuk na, wawa i Mbəlom hay tebiye tə sər ha, metsehe i Mbəlom na, dedek.»

Mawudə bo na, hohway i məpəse mezeleme

³⁶ Farisa wuray a zalay a Yesu mata nde wu mänday mə gay nḡgay. Yesu a ye a gay i ndo niye. Ti ye naha na, ta dazlay a mände wu mänday.

³⁷ Ma ḡəma niye na, nḡwas wuray andaya mezeleme aye. A tsəne Yesu andaya mə gay i Farisa niye faya ta ndiye wu mänday na, a ye a gay i ndo niye. Dos nḡgay mə həlay maraha eye tə mal nakə a ze huḡḡa aye. ³⁸ A ye naha, a lətse a dəba i Yesu bəse tə sik nḡgay hay. Tsa na, a tuwa ta yam dərə. A bara na sik i Yesu ta yam dərə nḡgay niye. Tsa na, a takad na ta məkwets i ḡər nḡgay. A ḡəs na ka bo sik niye ada a mbəda faya mal nḡgay niye tuk.

³⁹ Farisa niye a zalay a Yesu ka wu mänday aye a

nḡgatay andza niye na, a tsik ma mədzele ḡər nḡgay, a gwad: «Ndo nakay na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom bay! Nḡwas nakay faya ma tətaliye faya aye na, mezeleme eye. Ada nḡwas nakay mezeleme eye na, a sər ha bədaw!»

⁴⁰ Tsa na, Yesu a sər wu nakə Farisa niye a dzala aye. A gwaday a Farisa niye: «Simon, a seḡ mətsikaka wu andaya.»

Simon a mbəday faya: «Tsik me, Miter.»

⁴¹ Yesu a gwaday: «Ndoweye hay andaya sulo. Ndoweye niye hay sulo aye na, gwedere i ndo fataya. Ndo nenḡed na, ma hamiye kwār i suloy temerre zlam. I ndo nenḡed ma hamiye suloy kuro kuro zlam. ⁴² Ane tuk na, ndo neheye sulo aye na, tə sla məheme gwedere i ndo niye bay. Ndo niye a ḡəratay ha gwedere nḡgay a nəteye neheye sulo aye tebiye.» Yesu a takaray andza niye na, a gwaday: «Mə walaḡ tay neheye sulo aye mata wudə ndo niye ka zal na, way?»

⁴³ Simon a mbəday, a gwaday: «Na dzala maa wuda ndo niye ka zal na, ndo nakə kwār i suloy faya temerre zlam aye.»

Yesu a gwaday faya: «Dedek, ka mbəda faya na, lele.»

⁴⁴ Tsa na, Yesu a mbəda me a diye i nḡwas. A gwaday a Simon: «Simon ka nḡgatay a nḡwas nakay ba? Na yaw na, a gay yak duh bədaw? Ada nəkar ka tədeḡew yam hərwi

məbere ha sik ga bay. Aya ane, ɲgwas nakay na, kə beren na sik ga ta yam dəre ɲgay ada ka takad na ta məkwets i gər ɲgay bədaw? ⁴⁵ Nəkar, ka təma ga a gay yak tə mægəse ga ka bo bay. Ane tuk na, neɲgeye na, kwa i madayaw ga kanan na, faya ma gəsiye ka bo sik ga. ⁴⁶ Nəkar na, ka mbədeɲ mal ka gər bay. Ane tuk na, neɲgeye na, ka mbədeɲ mal ka sik. ⁴⁷ Hərwi niye sər ha na, mawude bo ɲgay nakə a wuda ga haladzay aye. A da ha na, mezeleme ɲgay neheye a ge haladzay aye na, na pəsay ha tebiye. Ane tuk na, i ndo nakə tə pəsay ha mezeleme ɲgay tsekwen aye na, neɲgeye dərmak a wuda ndo na, tsekwen dərmak.»

⁴⁸ Tsa na, Yesu a gwadaɲ a ɲgwas niye: «ɲgwas, mezeleme yak kə pəsa.»

⁴⁹ Ndo niye hay faya ta ndiye wu mənday dziye, tə tsik mə walaɲ tay, tə gwad: «Nakay i ɲgay ndo wuray a dza bo ka məpəsay ha mənese a ndo aye?»

⁵⁰ Aya ane, Yesu a gwadaɲ a ɲgwas niye: «Mədzal gər yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra.»

8

Ndo neheye tə pay bəzay a Yesu aye

¹ Ma dəba eye na, Yesu a ye a walaɲ i gay hay ta gəma hay. A ye a həhal mə dəma na, a da ha Labara ɲgwalak eye i Bəy i Mbəlom mə dəma tebiye. Gawla ɲgay hay kuro

gər eye sulo tə paway bəzay. ² ɲgwas neheye Yesu a həhar fataya abəra fakalaw aye ta neheye a mbəl tay ha abəra ma dəvats aye ta zəngal na dərmak. Nəteye na: Mari nakə tə zalay Mari Magədala eye, Yesu a həhar faya abəra Fakalaw hay tasəla aye; ³ Zan ɲgwas i Kuza neɲgeye ndo mægəse dala i Herod; Suzan; ada ta ɲgwas hay wal wal neh-eye ta dzənawa Yesu ta gawla ɲgay hay tə wu tay hay aye.

Dzeke i ndo maslāge

Mata 13.1-9; Markus 4.1-9

⁴ Ndo hay haladzay ti ye naha ma gəma hay wal wal. Yesu a ɲgatay a ndo niye hay ti ye naha haladzay tə haya gər ka təv ɲgay na, a tsikatay me ta dzeke a gwadatay: ⁵ «Ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay. A həl hulfe ɲgay a ye ha a pesl mata slāge. A ye naha na, a dazlay a maslāge. Ahəl nakə faya ma kutsiye hulfe ɲgay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsəved. Hulfe niye na, ndo hay ta mbərasla na, diyen hay tə pala na tebiye. ⁶ Siye a dəd ka sik i pələd. Tə ndzohwaw na, kwayaɲɲa tə kula heryew heryew. Tə kula na, hərwi ta huta yam ma bəd bay. ⁷ Neɲged a dəd a gay i dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye hay tə ɲgədatsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Ane tuk na, siye hay tə kuts ka təv lele eye. Tə ndzohwaw ada tə gəl. Tə gəl na, tə nah lele.

Makwehe nāte na, wur eye faya temerre.»

Yesu a gwadatay sa: «Ndo nakə zləm andaya faya mątsəne aye na, mą tsəne lele!»

Yesu a ge mąsler ta dzeke na, hąrwi mey?

Mata 13.10-17; Markus 4.10-12

⁹ Ma dąba eye na, gawla ńgay hay ta tsątsah faya, tą gwaday: «Dzeke nakə ka tsik aye na, a say mągwede mey?»

¹⁰ Yesu a mbądatay faya, a gwadatay: «Nąkurom na, Mbəlom kə đakum ha wu nakə manğaha eye ma bəy ńgay aye. Ane tuk na, ndo siye hay ta tsəniye wu hay na, ta dzeke. Andza niye:

“Ta sliye mazəbe faya, ane tuk na, ta ńgateye bay.

Ta sliye faya mątsəne, ane tuk na, andza mągwede mey na, ta tsəniye bay.*”»

Yesu a đa ha dzeke i ndo masląge

Mata 13.18-23; Markus 4.13-20

¹¹ Yesu a gwadatay sa: «Dzeke nakay a say mągwede na, anan: Hulfe na, bazlam i Mbəlom ¹² Ndo siye hay ta ndzakit bo ta tsakay i tsəved nakə hulfe a kuts faya aye. Nąteye na, tą tsəne bazlam i Mbəlom. Tsa na, Fakalaw a yaw a buwa na bazlam i Mbəlom niye tą tsəne aye abəra mą đərev tay. A buwa na na, hąrwi ada tą dzala ha faya bay ada tą tąma bay. ¹³ Siye hay ta ndzakit bo ta

təv nakə bątekwew andaya faya haladzay bay aye. Tą tsəne bazlam i Mbəlom ada ta tąma tą mąńgwese eye lele. Ane tuk na, ta huta mąpe zləlay mą bazlam i Mbəlom bay. Dąretsątseh tą masąpete i Fakalaw a ndzatay a gąr na, tą gąr ha mądzele gąr abəra ka Mbəlom. ¹⁴ Hulfe neheye tą kuts a gay i dak hay aye na, ta ndzakit bo ta ndo neheye tą tsəne bazlam i Mbəlom aye. Ane tuk na, bor i mąndzibəra, bor i zlele, ta bor i wu mekeleń eye hay wal wal a ye tay a bo. Wu niye hay tą ńgąđątsa na bazlam i Mbəlom nakə mą đərev tay aye. Bazlam i Mbəlom dąrmak kə huta mąvəle hohway bay. ¹⁵ Hulfe nakə a kuts ka təv lele eye na, ta ndzakit bo ta ndo neheye tą tsəne bazlam i Mbəlom aye na, tą pa na a đərev tay lele. Tą gay metsehe lele. Bazlam i Mbəlom a gəl mą đərev tay, tą nah lele.»

*Dzeke i lalam
Mata 4.21-25*

¹⁶ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadatay: «Dada ndo ma zlaweye lalam ńgay ma piye faya ako ada ma hurəkwiye faya gąse đaw? Kągəbay ma piye na a dąba i sləlah đaw? Duh ma piye na na, ka wu mąpe lalam hąrwi ada ndo neheye ta fələkwiye a gay aye mą dəvatay dzaydzay. ¹⁷ Sərum ha na, wu neheye manğaha eye hay aye na, ta zəbiye ńgəray ńgəray ta həpat. Ada wu neheye ndo hay tą

* 8:10 Ezay 6.9.

sər bay aye na, ndo hay ta ta səriye mə dzaydzay.»

¹⁸ A gwadatay sa: «Gumay metsehe a mətəne wu nakə ka pawumay zləm aye. Hərwi ndoweye kə pay zləm lele na, Mbəlom ma səkahiye ha mətəne ada m̄a tsəne lele. Ane tuk na, ndo nakə a say mətəne bay aye na, kwa tsekwenj eye nakə a tsəne aye na, ta buwiye na.»

Ndo i Yesu hay

Mata 12.46-50; Markus 3.31-35

¹⁹ May i Yesu ta malamar i Yesu hay ta pəla na Yesu. Ta pəla na na, ta huta na Yesu. Ane tuk na, ta ndisl ka təv ŋgay bay hərwi ndo hay haladzay ka tsəved. ²⁰ Tə gwaday a Yesu: «May yak ta malamar yak hay, nəteye ma bəra faya ta tsətsahiye kar. A satay mən̄gataka.»

²¹ Ane tuk na, Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «May ga ta malamar ga hay na, ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam i Mbəlom ada faya ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye.»

Gədanj i Yesu na, a ze mətəsl

Mata 8.23-27; Markus 4.35-41

²² Pat wuray na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Tsalakwa a kwalalanj i yam takwa a diye i dəlov nen̄ged.» Tsa na, tə tsal a kwalalanj i yam, ti ye.

²³ Ahəl nakə faya ta diye ka gər i yam aye na, Yesu a ndzahəra. A ndzahəra na, kwayan̄ja mətəsl a vəzl ka gər i dəlov niye ta gədanj. Tsa

na, kwalalanj i yam a rah ta yam mazlambar ta kutsiye a yam.

²⁴ Gawla ŋgay hay ta həndzəd ka təv ŋgay. Ta wuda ka bo, ta pədeke ha Yesu abəra ka məndzehəre. Tə gwaday: «Bəy may, Bəy may, ka mətəkweye!»

Tsa na, Yesu a pədeke, a gay me a mətəsl ada a yam. Kwayan̄ja mətəsl a ndza dədik. Məbəle i wuray kwa tsekwenj andaya sa bay.

²⁵ Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Ka yum ha mədzal gər kurom aye a ŋgay!»

Ane tuk na, ta dzədzar haladzay. A gatay hərbaḅəkka. Tə gwad mə walanj tay: «Nakay na, ndo wuray? A gatay me a mətəsl ta yam na, tə gəsay me aye!»

Gədanj i Yesu na, a ze i Fakalaw

Mata 8.28-34; Markus 5.1-20

²⁶ Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a gəma i Geraseni nakə ta diye i dəlov niye tə zalay dəlov i Galile aye. Niye na, bəse kame i dala i Galile.

²⁷ Yesu a mbəzlaw abəra mə kwalalanj i yam na, ndo wuray a ndzawa ma wuzlahgəma, a ŋgatay a Yesu na, a yaw ka təv ŋgay. Ndowneye niye na, gər a vuway. Kə ndza haladzay a pawa ka bo peteked sa bay ada a hənawa mə gay bay sa tsa. Ane tuk na, a hənawa mə walanj i tsəvay hay.

²⁸ A ŋgatay a Yesu na, kwayan̄ja a wuda ta gədanj. A kal ha bo kame i Yesu. Tsa na, a gwaday: «Nəkar na, Yesu

Wawa i Bəy Mbəlom Fetek. Ka wuda ka neŋ na, mey? Amboh kâ geŋ wuray bay tey.»²⁹ A tsik andza niye na, hərwi Yesu a gwadaway a fakalaw: «Dara abəra mə bo i ndo nakay.»

Tə dzawaway na sik tə səselek ada tə paway tsalalaw a həlay. Ane tuk na, a ŋəzlahawa ha wu niye hay tə dzawawa na aye ndərtsətsətse ada fakalaw a yawa ha a təv dərəŋ aye hay abəra mə walaŋ i gay, a kəsaf.

³⁰ Yesu a tsətsah faya, a gwaday: «Məzele yak na, way?»

Fakalaw niye a mbəday faya a gwaday: «Məzele ga na, Haladzay.» A tsikay a Yesu andza niye na, hərwi nəteye haladzay mə bo i ndo niye.³¹ Fakalaw niye hay tə gay amboh a Yesu hərwi ada m̄a kuts tay a bəf nakə kutsik bagwar eye aye bay.³² Ka təv eye niye na, madəras hay andaya faya ta pəliye wu mənday tay hay ma tsaholok wuray. Fakalaw niye hay mə bo i ndo niye tə gay amboh a Yesu hərwi ada m̄a vəlatay tsəved məfələkwe a bo i madəras niye hay. Yesu a vəlatay tsəved mede a bo i madəras niye hay.³³ Tsa na, fakalaw niye hay ti yaw abəra mə bo i ndo niye ti ye, tə fələkwa a bo i madəras hay. Madəras niye haladzay aye ta hwayaw abəra ka mahəmba niye. Ti yaw tə kuts a dəlov niye tebiye, tə dze a dəma.

³⁴ Ndo mətsəkure madəras niye hay tə ŋgatay andza

niye na, ta hway, ti ye a wuzlahgəma mata datay ha labara niye a ndo hay ada a ndo neheye nəteye dərəŋ ta wuzlahgəma aye hay.³⁵ Tsa na, ndo hay tə tsəne na, ti yaw mata zəbe naha ka wu nakə a ge bo aye. Ti yaw tə ndislew ka təv i Yesu na, tə ŋgatay a ndo niye fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ŋgay aye mandza eye ka təv i Yesu. Anəke na, peteked ka bo ada neŋgeye lele, andza nakə a ndzawa aye sa bay. Tə ŋgatay andza niye na, ta dzədzar.³⁶ Ndo neheye labara i gər mavuwe a ge bo ka dərə tay aye nəteye dərma ta təkəratay labara eye a ndo niye hay ti ye naha, nəteye ta ŋgatay təbey aye. Gər mavuwe niye a mbəl kəkay na, ta təkəratay.³⁷ Tə tsəne na, ndo i dala i Geraseni niye tebiye ta tsətsah ka Yesu tə gwaday: «Do abəra ka dala m̄ay» hərwi ta dzədzar haladzay. Tsa na, Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam hərwi mede abəra ka dala niye.

³⁸ Ndo nakə fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ŋgay aye, a gay amboh a Yesu ada Yesu m̄a vəlay tsəved m̄a zəŋgal na. Ane tuk na, Yesu kə vəlay tsəved ka məpay bəzay bay. A gwaday:³⁹ «Do a mətagay yak! Təkəratay a ndo hay wu nakə Mbəlom a ge hərwi yak aye, kwa tsekweŋ ka gər ha faya abəra bay.» Tsa na, ndo niye a ye a təkər wu nakə Yesu a ge hərwi ŋgay aye ma wuzlah gay tebiye.

Gədan i Yesu na, a ze dəvats

hay ada a ze mādahan

Mata 9.18-26; Markus 5.21-43

⁴⁰ Yesu a maw ma diye i dālov a diye neŋged na, ndo hay haladzay faya ta hābiye na. Ndo niye hay tē ŋgatay a Yesu na, ta tēma na lele.

⁴¹ Tsa na, ndo wuray tē zalay Dzayrus a ye naha dārmak. Neŋgeye na, bāy i gay i maḍuwule me. A ye naha a dākway gurmets a huvo a Yesu. A gay amboh a Yesu, a gwaday: «Amboh kâ ma a gay ga tey.» ⁴² A say Yesu mâ ye a gay ŋgay na, hārwi dem ŋgay andaya nāte mēve ŋgay ma giye kuro gār eye sulo. Dem eye niye na, bo a wur faya ma mētiye.

Ahəl nakē Yesu faya ma diye na, ndo hay haladzay faya ta ŋgādātsiye na kwa tē waray kwa tē waray.

⁴³ Ŋgwas wuray andaya dārmak. Ŋgwas eye niye na, dāvats eye. Bambaz a mbādawayaw abēra mē huḍ. Dāvats eye niye kē ndza faya mēve kuro gār eye sulo. Kē dze ha zlele ŋgay haladzay a gay i ndo i sidem hay. Ane tuk na, ndāray nāte kē sla faya mēmbāle ha bay.

⁴⁴ A ye a walan i ndo niye hay. Tsa na, a hāndzād ka tēv i Yesu ta dāba, a lamay a me i peteked i Yesu. Kwayanŋa bambaz nakē a mbādawayaw faya abēra aye a tārāts. A huta zay.

⁴⁵ Yesu a tsātsah, a gwad: «Maa lemen, way?» Nāteye tebiye tē sār maa lamay way na, tē sār bay.

Piyer a gwaday: «Bāy ga, ka gwadiye “Maa lemen way” na, ka ŋgatay tē lawara kar ada faya ta ŋgādātsiye kar kwa tē waray kwa tē waray tēbāḍew.»

⁴⁶ Aya ane tuk na, Yesu a gwad: «Ndāray kē lemen, hārwi na sār ha gēdan ki yaw abēra mē bo ga.»

⁴⁷ Ŋgwas niye a sār ta huta na na, a ye ka tēv i Yesu tē madzādzere eye. A ye a dākway gurmets a huvo a Yesu. A tākāray, a lamay hārwi mey ada a mbāl kwayanŋa na, a tākāray kame i ndo niye hay tebiye.

⁴⁸ Yesu a gwaday: «Dem ga, mēdzal gār yak kē mbāl kar ha. Do wu yak barbarra.»

⁴⁹ Ahəl nakē Yesu faya ma tsikeye a ŋgwas niye andza niye na, ta slāraw ndo abēra mē gay i bāy i gay i maḍuwule me niye tē zalay Dzayrus aye. A yaw a gwaday: «Dem yak kē mēt. Kâ wurday me a Miter sa bay.»

⁵⁰ Ane tuk na, Yesu kē tsāne, a gwaday a Dzayrus: «Kâ dzādzar bay, dzala ha ka neŋ tsa na tsiy, dem yak ma mbāliye.»

⁵¹ Tē ndisl naha a gay i Dzayrus na, kē vālatay tsāved a ndo hay mēfālākwe a gay bay. Ti ye na, ta Piyer, Yuhana ta Yakuba dēkdēk tsa ta bāba ada ta may i wawa.

⁵² Mē gay i mādahan niye na, ndo hay tebiye tanḡof tanḡof, siye faya ta ndāviye kuḍa hārwi wawa niye a mēt aye. Yesu a ye naha na, a gwadatay: «Kâ tuwum bay.

Dem nakay na, kə mət bay, neŋgeye mandzahəra eye.»

⁵³ Ane tuk na, ndo niye hay tə ŋgwasay dəla mə gər, tə sər lele dem niye na, kə mət.

⁵⁴ Yesu a ye naha na, a gəs na dem niye mə həlay ada a gwaday ta gədaŋ: «Wawa, lətse!»

⁵⁵ Dem niye a mbəl. Kwayaŋŋa a lətse tsəkwaɗ. Yesu a gwadatay: «Vəlumay wu mənday.»

⁵⁶ Tsa na, bəba ta may i wawa a gatay hərbaɓəkka. Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Wu nakay a təra aye na, kâ tsikumay a ndəray bay.»

9

Yesu a slər gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo

Mata 10.5-15; Markus 6.7-13

¹ Pat wuray na, Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo, a hayatay gər. A vəlataŋ gədaŋ ta məzlaɓ ka mahəhere fakalaw hay abəra ka ndo hay tebiye ada məmbəle tay ha abəra ma dəvats tay hay. ² Ma sləriye tay ha na, mata ɗa ha Bəy i Mbəlom ada məmbəle tay ha ndo hay.

³ A tsikatay me a zləm, a gwadatay: «Ka deyumeye na, kâ zlum wuray a həlay bay tebiye. Kwa sakwal, kwa gwezem, kwa wu mənday, kwa suloy ada kwa way mâ zla peteked i məkelkabo sulo bay. ⁴ Ka ndislum a gəma nakə ka deyumeye a dəma aye na, ndzum mə gay nakə ta təma kurom tə mənɟwese

aye. Kâ yum kurom abəra mə gay niye bəse tsa bay. Ndzum mə dəma hus a pat nakə ka deyumeye a gəma mekeleŋ eye. ⁵ Ada ma gəma nakə ta wuda matəme kurom təbey aye na, dum abəra ma gəma tay. Ahəl nakə nəkurom ka tsəved mazlambar ka gərumeŋ ha tsəved i gəma niye na, tətəkum ha bətekweŋ i gəma tay abəra ka sik kurom hay. Niye na, ta səriye ha ta təma kurom bay.»

⁶ Yesu a ndəvatay ha bazlam ŋgay niye na, tə həl bo ti ye tuk. Ti ye na, ta həhal ma gəma hay tebiye. Tə ɗa ha Labara Ŋwalak eye. Tə mbəl tay ha ndo i dəvats hay kwa mənɟgay mənɟgay.

Herod a dzədzar

Mata 14.1-12; Markus 6.14-16

⁷ Azlakwa bay, Herod neŋgeye bəy ka dala i Galile, a tsəne wu nakə faya ma giye bo aye na, a vələy mədzal gər haladzay. Hərwi ndo hay tə gwad: «Yuhana madzəhube ndo a yam kə mbələw abəra ma mədahaŋ.»

⁸ Siye hay tə gwad: «Ma giye maa yaw na, Eliya.»

Siye hay tə gwad sa: «Neŋgeye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom nəte mə walaŋ i ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye hay ahəl niye a lətsew abəra ma mədahaŋ.»

⁹ Ane tuk na, Herod a gwad: «Yuhana na, maa dəs faya abəra gər na, neŋ. Ada ndo nakay na tsəne ndo hay faya ta tsikiye faya na, way?»

Tsa na, a pəla tsəved məŋgatay a Yesu.

*Tapa i daf zlam tə kələf sulo
Mata 14.13-20; Markus
6.30-44; Yuhana 6.1-14*

¹⁰ Anəke na, ndo i maslaŋ hay tə maw tuk. Tə maw ka təv i Yesu ta təkəray wu nakə tə gaw aye. Ma dəba aye na, Yesu ta ndo i maslaŋ ŋgay hay ti ye abəra ka təv niye. Ti ye a təv aye andaya bəse ta gəma nakə tə zalay Betesayda aye.

¹¹ Ane tuk na, ndo hay ta sər fataya. Tsa na, tə patay bəzay. Yesu a ŋgatay na, a təma tay ha. A dətay ha Bəy i Mbəlom ada a mbəl tay ha ndo i dəvats hay.

¹² Mazlambar huwa faya ma giye na, gawla i Yesu hay ta həndzəd ka təv i Yesu. Ti ye naha tə gwadəy: «Gwadətay a ndo neheye na, t̄a ye a wuzlahgəma ada a gay i ndo neheye tə mbay naha a wuzlahgəma aye. T̄a ye mata həne mə dəma ada mata nde wu mənday bəna, kəkay? Hərwi nəkway anaŋ na, ma təv nakə dərəŋ aye.»

¹³ Ane tuk na, Yesu a gwadətay: «Nəkurom eye vəlumatay wu mənday!»

Ta mbəday faya, tə gwadəy: «Tapa i makwala andaya na, zlam ada kələf hay sulo tsa. A saka na, nəmaā ye mata səkəməw wu mənday hərwi ndo neheye tebiye daw?»

¹⁴ Ndo neheye tebiye ka təv i Yesu aye na, hasləka hay ta giye gwezem zlam.

Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Dum gwadəumatay

a ndo hay t̄a ndza ka dala. T̄a ndza bərək i ndo kuro kuro zlam, kuro kuro zlam.»

¹⁵ Tsa na, gawla ŋgay hay ta təma wu nakə a tsikatay aye. Ti ye tə tsikatay a ndo niye hay andza niye. Tə ndza bərək kuro kuro zlam, kuro kuro zlam.

¹⁶ Tsa na, Yesu a həl tapa i makwala zlam tə kələf niye hay sulo aye. A zəba dərə a mbəlom ada a gay naha sise a Mbəlom hərwi wu mənday niye. A ŋgəna ha ada a vəlatay a gawla ŋgay hay hərwi ada nəteye dərək t̄a ŋgənatay a ndo hay.

¹⁷ Gawla i Yesu hay ta ŋgənatay wu mənday niye a ndo hay. Kwa way a nda wu mənday niye ka mərəhe. Tə hayay gər a bəmalə nakə a zəkaw aye na, a rah gwan hay kuro gər eye sulo.

Dedek eye Yesu na, way?

*Mata 16.13-19; Markus
8.27-29*

¹⁸ Pat wuray na, Yesu faya ma dūwuliye me mahəŋgeye. Gawla ŋgay hay ti ye ka təv ŋgay. Tə ndisl naha na, Yesu a tsətsah fataya, a gwadətay: «Ndo hay tə gwad fagaya, neŋ na, way?»

¹⁹ Ta mbəday faya, tə gwadəy: «Siye hay tə gwad nəkar na, Yuhana madzəhuḃe ndo a yam. Ndo mekeleŋ eye hay tə gwad nəkar na, Eliya. Siye hay tə gwad nəkar na, nəte mə walaŋ i ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye hay ahəl niye a lətsew abəra ma mədahaŋ.»

²⁰ Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ada nəkurom ka gwadum i kurom, neŋ na, way?»

Tsa na, Piyer a gwaday: «Nəkar na, Kəriste, ndo nakə Mbəlom a sləraw aye.»

²¹ Tsa na, Yesu a gatay me, a gwadatay: «Kâ dūmay ha a ndəray bay.» ²² A gwadatay sa: «Neŋ Wawa i Ndo na, kutoŋ na siye dəretsətseh haladzay. Madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye na, nəteye ta wudiye ga bay. Ta kaliye ga ha, ta ta kədiye ga. Ane tuk na, na həniye sulo mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

Məpay bəzay a Yesu na, kəkay?

Mata 16.20-28; Markus 8.30-9.1

²³ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay ta gawla ŋgay hay ka təv ŋgay. A gwadatay a nəteye tebiye: «A say a ndoweeye məpeŋ bəzay na, mâ gər ha wu nakə a say a dərev ŋgay aye. Mâ zla mayako mazləmbada eye ada mâ peŋ bəzay pat pat. ²⁴ Andza niye, ndo nakə a say mətəme ha məsəfəre ŋgay aye na, ma dziye ha dūh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfəre ŋgay hərwi ga aye na, ma təmiye ha dūh. ²⁵ Tadə ndoweeye kə huta zlele i məndzibəra tebiye a neŋgeye, ane tuk na, kə dze

ha məsəfəre ŋgay na, ŋgama ŋgay aye na, mey?

²⁶ «Tadə ndoweeye ka kərah ga ada kə datay ha bazlam ga a ndo hay bay na, neŋ dərmak na ta kərahiye na. Na ta kərahiye na na, ahəl nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweeye ta məzla6 ga ada ta məzla6 i Bəba Mbəlom ada ta gawla i Mbəlom hay aye.»

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, ndo siye hay mə walaŋ kurom neheye anəke kanaŋ aye, nəteye na, ta mətiye zuk bay. Ta ta mətiye na, ta ŋgateye tə dəre tay a Bəy i Mbəlom nakə ma ləviye bəy ŋgay ta gədaŋ aye təday.»

Bo i Yesu a mbəda

Mata 17.1-8; Markus 9.2-8

²⁸ Ma dəba i bazlam ŋgay niye a tsik aye a ndza məhəne tsamahkar na, a zalay a Piyer, a Yuhana, ada a Yakuba, ti ye tə tsal a mahəmba. Ti ye a dəma na, mata dūwule me.

²⁹ Ahəl nakə Yesu faya ma dūwuliye me aye na, dəre ŋgay a mbəda. Peteked ŋgay a mbəda herre kudəkudək, a sləda haladzay. ³⁰ Kwayaŋŋa, ndo hay sulo ti yaw ka təv ŋgay. Nəteye faya ta tsikiye me. Ndoweeye niye hay na, Musa ta Eliya. ³¹ Ti yaw na, tə dzaydzay i Mbəlom. Tə tsik ka məsler i Yesu nakə ma ta ndəviye ha ta mədahaŋ ŋgay ma Zerozelem aye.

³² Ahəl nakə ndo niye hay sulo aye faya ta tsikiye me ta Yesu aye na, Piyer ta ndo neheye nəteye dziye na,

nəteye mandzahəra eye. Ane tuk na, ta pədeke abəra ka məndzehəre. Ta pədeke na, tə ŋgatay a dzaydzay i Yesu ada tə ndo niye hay sulo malətsa eye hay ka təv i Yesu aye.

³³ Ka təv nakə ndo niye hay ta diye wu tay abəra ka təv i Yesu aye na, Piyer a gwadəy a Yesu: «Bəy ga! Lele na, ndzakwa kanan. Nəmaa kəruwakumeye madzawadzawa mahkar, nəte i yak, nəte i Musa ada nəte i Eliya.» Piyer a tsik andza niye na, a sər wu nakə ma tsikiye bay.

³⁴ Ahəl nakə faya ma tsikiye andza niye na, pazlay a mbəzlaw a dərəzl tay ha dezəgələm. Gawla i Yesu niye hay mahkar eye tə ŋgatay a pazlay niye a dərəzl tay ha aye na, ta dzədzar haladzay.

³⁵ Ma pazlay niye na, mətsike me a tsənew abəra mə dəma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na zla na, nəngeye. Pumay zləm a wu nakə ma tsikakumeye!»

³⁶ Ma dəba i bazlam niye, tə ŋgatay na, a Yesu mahəngeye. Gawla i Yesu niye mahkar aye wu nakə tə ŋgatay aye na, ta təkəray a ndəray zuk bay. Tə ndza wu tay tete.

Yesu a mbəl ha wawa wu-ray mahorvov a gay

Mata 17.14-18; Markus 9.14-27

³⁷ Tədæ eye na, Yesu ta gawla ŋgay niye hay mahkar aye, tə mbəzlaw abəra mə mahəmba. Faya ta mbəzlaweye na, ndo hay haladzay ti yaw mədze gər tə Yesu.

³⁸ Mə walaŋ i ndo niye haladzay aye na, ndoweye andaya a pa bo ka mawude. A gwad: «Miter! Amboh zəba ka wawa ga nakay tey! Wawa ga mekelen eye andaya bay. Nəngeye nəte ŋwen. ³⁹ Fakalaw a gəsawa na. A gəsawa na na, ta gədaŋ. A wudawa ka bo ada a kalawa ha ka dala bəra bəra. Makukufay a yawaw ka bazlam. A gawa ha dərətsətseh haladzay ada a yawa faya abəra bəse bay. ⁴⁰ Na gatay amboh a gawla yak hay tā həhar faya abəra fakalaw tey na, tə mba faya bay.»

⁴¹ Yesu a tsəne andza niye na, a wuda, a gwad: «Nəkurom neheye anəke, ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye. Na zliye ŋgatay hərwi kurom na, məndze hadzəgay. Ahe! Do, zla ahaya wawa yak eye kanan!»

⁴² Tsa na, Bəba i wawa a ye a zla ahaya wawa niye. Ahəl nakə wawa niye ma ta husiye naha ka təv i Yesu kədiyya na, mahorvov a kal ha ka dala bəra. A tambolom ha ka dala ta gədaŋ.

Kwayanŋa Yesu a ŋgərəz ka mahorvov niye. A mbəl ha wawa ada a vəlay ha a bəba ŋgay. ⁴³ Ndo niye hay tebiye ka təv niye a gatay hərbaəkka. Tə gwad: «Ta dedek Mbəlom na, gədaŋ eye.»

Yesu a da ha mədahan ŋgay
Mata 17.22-23; Markus 9.30-32

Nəteye tebiye a gatay hərbaəəkka. Yesu a gwadatay a gawla ηgay hay: ⁴⁴ «Wu nakə na dəkumeye ha anəke aye na, pum na a wuzlah i mədzal gər kurom lele: Neη Wawa i Ndo na, ta gəsiye ga, ta vəlateye ga ha a həlay a ndo hay.»

⁴⁵ Ane tuk na, gawla ηgay hay ta tsəne bazlam ηgay niye bay. Mətsəne ηgay eye andza məgwede kəkay na, manğaha eye hərwi ada tātəne bay. Ada zluwer a gatay matsətsehe ka Yesu ka gər i bazlam eye niye.

Matəme wawa hay

Mata 18.1-5; Markus 9.33-37

⁴⁶ Gawla i Yesu hay ta dazlay məkəde wuway mə walaη tay. Tə kəf wuway na, məsər ha bagwar eye mə walaη tay na, way? ⁴⁷ Ane tuk na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə tə dzala aye. Tsa na, a zla wawa. A lətse ha ka təv ηgay. ⁴⁸ A gwadatay: «Ndoweye ka təma na wawa nakay lele hərwi nakə a wudə ga aye na, a təma na, neη. Ndoweye ka təma ga na, a təma na, ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Hərwi ndo nakə wawa eye mə walaη kurom aye, maa təra bagwar eye na, neηgeye dūh.»

Ndo nakə kə neη dəre bay aye na, ndo ga

Markus 9.38-40

⁴⁹ Ma dəba eye na, Yuhana a gwaday: «Bəy Maduweη, nəmaa ηgatay a ndoweye faya ma həhariye fakalaw abəra ka ndo ta məzele yak. A

samay həbe məgay me hərwi neηgeye na, mə walaη kway bay.»

⁵⁰ Ane tuk na, Yesu a mbəday faya a gwaday: «Kā gumay me bay. Hərwi ndo nakə kə nakum dəre bay aye na, neηgeye ndo kurom.»

Yesu a ye a Zerozelem

⁵¹ Həlay nakə kutoη Yesu ma diye abəra ka məndzibəra aye mazlambar kə ndislew. Tsa na, a həl bo ta dedək eye mede a Zerozelem. ⁵² A slər ndo i məsler ηgay hay kame. Ti ye naha tə fələkwa a gəma i Samari hərwi mede mələve ha bo tə mede i Yesu nakə ma diye a dəma aye. ⁵³ Ane tuk na, ndo i gəma niye hay ta wudə mātə ye naha a gəma tay bay. Ta wudə bay na, hərwi nakə faya ma diye ta diye i Zerozelem aye.

⁵⁴ Yakuba ta Yuhana tə tsəne andza niye na, tə gwaday a Yesu: «Bəy Maduweη! A saka na, nəmaā tsətsahaw ako mə mbəlom mātə mbəzlaw fataya matəma tay ha abəra mə dəma dəw?»

⁵⁵ Yesu a tsəne me tay niye na, a mbəda me ka təv tay a gatay me. ⁵⁶ Tsa na, ti ye a gəma mekeleη eye.

Gawla i Yesu hay tə vəl bo tay peteh ka məpay bəzay a Yesu

Mata 8.19-22

⁵⁷ Ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye na, ndo wuray a yaw ka təv i Yesu, a gwaday: «Kwa a ηgay ka diye na, na pakeye bəzay.»

⁵⁸ Yesu a gwaday: «Mezerew hay na, bəf tay andaya hərwi

mähəne mə dāma, diyen hay dərmağ gay tay andaya. Ane tuk na, neŋ Wawa i Ndo na, təv ga andaya nakə na həniye mə dāma hərwi mazəzukwe bo aye bay.»

⁵⁹ Yesu a gwađay a ndo mekeleŋ eye: «Peŋ bəzay.»

Ane tuk na, ndo niye a gwađay a Yesu: «Bəy ga! Vəleŋ tsəved nā ye, nā la na bəba ga təday.»

⁶⁰ Yesu a mbəđay faya a gwađay: «Gər ha mədahaŋ hay tā la bo tay. Nəkar, do ta dā ha Bəy i Mbəlom.»

⁶¹ Ndo mekeleŋ eye a yaw ka təv i Yesu sa a gwađay: «Bəy Maduweŋ, neŋ na, na pakeye bəzay. Aya ane, vəleŋ tsəved nā ye, nā tsikatayaw me a ndo i gay ga hay təday.»

⁶² Yesu a dā ha parakka, a gwađay: «Ndowneye faya ma fətiye tə sla hay na, ma sliye faya mazəbe dərə ta dəba bay. Andza niye ndowneye niye na, ma sliye faya məge məsler i Bəy i Mbəlom bay.»

10

Yesu a slər tay ha gawla ŋgay hay kuro kuro tasəla gər eye sulo

¹ Ma dəba eye na, Yesu a pala gawla ŋgay mekeleŋ eye hay kuro kuro tasəla gər eye sulo hərwi məslərə tay ha. A slər tay ha na, sulo sulo kame ŋgay, a wuzlahgəma hay tebiye ada a təv neheye bo ŋgay eye a say mede a dāma aye dərmağ.

² A pala tay ha na, a gwađatay: «Wu mənday

andaya haladzay məpele ka dala. Ane tuk na, ndo məpele na abəra ka dala na, nəteye haladzay bay. Hərwi niye, gumay amboh a ndo i guvah mâ səkah ha ndo i məsler hay hərwi məpele wu mənday abəra ka dala.

³ «Dum! Na sləriye kurom ha na, nəkurom ka tərüm andza wawa i təbaŋ hay a wuzlah i ndo neheye nəteye andza kəra i pesl hay aye. ⁴ Ka deyumeye na, kâ həlum suloy a həlay bay, kâ zlum bəboro bay, kâ həlum tahərak kurom hay a sik bay, kâ ləsum ka tsəved hərwi mətsikay me a ndo bay.

⁵ «A gay nakə ka deyumeye a dāma aye na, lahum məgwede: “Zay mâ ndza ka gay nakay.” ⁶ Tadə ndaray ka təma kurom mə gay niye lele na, zay kurom ma ndziye ka gay niye. Tadə ka təma zay kurom bay na, mum ha zay kurom. ⁷ Ndo nakə ka təma kurom aye na, ndzum mə gay ŋgay. Wu nakə ta vəlakumeye na, ndayum, ada sum wu məse nakə ta vəlakumeye, hərwi ndo məge məsler na, kutoŋ ma hutiyə merəbe ŋgay.

⁸ «Tadə ka ndislum a wuzlahgəma waray waray ta təma kurom na, ndayum wu nakə ta vəlakumeye. ⁹ Mbəlum tay ha ndo i dəvats niye hay ma gəma niye ada kâ gwađumatay a ndo i gəma niye hay: “Bəy i Mbəlom ka həndzədaw fakuma.” ¹⁰ Ane tuk na, kâ yum kwa a gəma waray, waray, ta təma kurom bay na, dum kurom abəra ma

gəma niye. Dum ka tsəved ada gwadumatay a ndo hay tebiye: ¹¹ “Burhway i gəma kurom nakay a mətsamay ka sik aye na, nəmaa tətəkwakum na kurom. Duh bay! Sərum ha na, Bəy i Mbəlom ka həndzədaw fakuma.” ¹² Sərum ha pat i sariya i Mbəlom na, sariya i ndo i gəma niye na, ma ziye i gəma i Sodom.* »

Dəretsətseh ka gəma neh-eye ta təma Yesu bay aye

Mata 11.20-24

¹³ Yesu a gwad sa: «A nəkurom ndo i gəma i Korazij hay, tuwum bo kurom, hərwi dəretsətseh ka gər kurom! A nəkurom ndo i gəma i Betesayda hay, tuwum bo kurom hərwi dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi tadə masuwayaŋ neh-eye na ge mə gay kurom aye nā ge ma gəma i Tir ta gəma i Sidon na, atay na, ndo i gəma niye hay ta dzaliye bo tay ta tuwiye, ta pa ka bo tabay manasa eye ada ta kutsiye bətekwe w maləməts a gər hərwi mədə ha na, ta gər ha mezeleme tay. ¹⁴ Hərwi niye, pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Tir ta Sidon.

¹⁵ «Nəkurom ndo i gəma i Kafernahum hay, ka dzalum nəkurom na, Mbəlom ma ta həliye kurom a mbəlom wal daw? A'ay! Nəkurom duh na, Mbəlom ma ta mbəzliye kurom ha na, a təv məndze i mədahaŋ hay.»

¹⁶ Yesu a gwadətay a gawla ŋgay sa: «Ndoweye kə pa zləm ka bazlam kurom ada ka təma na, a təma na, neŋ. Ndoweye ka təma kurom bay na, a təma bay na, neŋ. Ndoweye ka təma ga bay na, a təma bay na, ndo nakə a sləra ga ahaya aye.» Ndoweye neh-eye kuro kuro tasəla gər eye sulo aye ti ye.

Gawla i Yesu neh-eye kuro kuro tasəla gər eye sulo aye tə maw

¹⁷ Anəke na, gawla i Yesu niye hay kuro kuro tasəla gər eye sulo aye tə maw tuk. Tə maw na, tə mənɣwese eye mə dərev tay lele. Tə gwadətay a Yesu: «Bəy Maduweŋ, kwa fakalaw hay ta rəhamay ha gər tə məzele yak.»

¹⁸ Yesu a mbədətay faya a gwadətay: «Na ŋgatay a Fakalaw a dədaw mə gəma andza mawutsədə i Mbəlom. ¹⁹ Anan tsənum! Na wəlakum gədaŋ ka mandəresle tay ha dədə hay ta hərdədə hay ada ka mandəresle na gədaŋ i ndo mənə dəre kurom tebiye. Wu-ray kwa tsekweŋ ma gakum-eye bay. ²⁰ Ane tuk na, kə ŋgwasum hərwi nakə fakalaw hay ta rəhakum ha gər aye bay. Ŋgwasum duh na, hərwi məzele kurom hay mawatsa eye mə mbəlom.»

Yesu a ŋgwasu

Mata 11.25-27, 13.16-17

²¹ Kwayaŋŋa Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a rahay a bo a Yesu. Tsa na, a wuda tə mənɣwese eye, a gwad: «A nəkar Bəba Mbəlom, ndo

* 10:12 Madazlay i wu hay 19.1-29.

mələve magərmbəlom ta dala, na gaka sısəe hərwi nəkar ka datay ha wu nakə manğaha eye a ndo neheye tə sər wuray bay aye, ada ka nğaha abəra ka ndo i ndaraw hay ta ndo neheye nəteye tə sər wu aye. Ayaw, Bəba Mbəlom, a yaka a gər a nəkar hərwi mâ ge bo andza niye.»

22 Yesu a gwad sa: «Bəba ga kə vəleñ wu hay tebiye. Wawa i Mbəlom way na, ndəray a sər bay. Maa sər na, Bəba Mbəlom nəte nğweñ. Ada Bəba way na, ndəray a sər bay. Maa sər na, neñ wawa nğay ada maa sər na ndo neheye a señ mədatay ha aye.»

23 Tsa na, Yesu a mbəda me ka təv i gawla nğay hay, a gwadətay a nəteye mahəteye: «Nğwasum hərwi wu nakə faya ka nğatumay aye! 24 Hərwi sərüm ha na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay ta bəy hay haladzay a satay həbe mənğatay a wu nakə faya ka nğatumeye, ane tuk na, ta nğatay bay. A satay mətsəne wu nakə faya ka tsənumeye, ane tuk na, ta tsəne bay.»

Dzeke i ndo i Samari

25 Ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye andaya ka təv eye niye dərmak. A lətse a tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Miter, na giye na mey, nakə ada nâ huta sifa nakə ma ndəviye bay aye? A tsikay andza niye na, hərwi məhəle faya abəra suwat.»

26 Yesu a gwaday: «Ka dzanğa mə dərewel i Musa, a gwad na, kəkay?»

27 Ndo niye a mbəday faya: «A gwad na: “Wuđa na Bəy Maduweñ Mbəlom yak tə dərev yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, ta gədañ yak peteh, ada tə metsehe yak tebiye.†” Ada: “Wuđa ndo i məged yak dərmak andza ka wuđa na gər yak.‡”»

28 Yesu a gwaday: «Tədə! Ka mbəda faya lele. Ge andza niye ada ka hutiyə məsəfəre.»

29 Ane tuk na, ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye niye a say məgwaday a gər nğay na, neñgeye ndo i dedek. A tsətsah ka Yesu a gwaday: «Ada matəra ndo nakə na wuđiyə andza neñ aye na, way?»

30 Yesu a mbəday faya a gwaday: «Ndo wuray a yaw abəra ma Zerozelem ma diye a Zeriko. Məkal hay tə mbəzla faya. Ta buwa faya abəra wu nğay hay tebiye. Tə kəd na lehhe. Tsa na, ta hway wu tay. Tə gər ha ndo niye məbərzla eye.»

31 «Ndo məvəlay wu a Mbəlom wuray andaya a mbəzlaw ta tsəved eye niye. A nğatay a ndo niye na, a nğəday tsanğəhha dəreñ. A ye ta tsəved mekeleñ eye.»

32 «Andza niye, ndo i Levit wuray a ndisl ka təv eye niye, a nğatay a ndo niye na, a nğəday dəreñ. A ye nğway ta tsəved mekeleñ eye.»

† 10:27 Bazlam mapala eye masulo eye 6.5. ‡ 10:27 Levitik 19.18.

33 «Ane tuk na, ndo i Samari wuray a ye naha. Faya ma diye a mahəhele, a ndisl ka təv niye. A ηgatay a ndo niye na, a gay mə bo haladzay. 34 A həndzəd naha ka təv i ndo niye lele. A pəla ha gwezem ηgay. A zlaw guzom a baray na abəra ka mbəlak. A mbəda faya mal ada a baray faya lele. A ndəv ha na, a zla na ka gər i zunḡo ηgay a ye ha a gay i mbəlok hay. A gay gər mə dəma lele.

35 «Tədœ eye ma ta diye ηgway na, a tələka həlay a gwezem, a zlaw kwar i suloy sulo. A vəlay a ndo mäge məsler mə gay i mbəlok niye hay. A gwaday: «Gay gər a ndo nakay lele. Aza na maweye tə fanəη na, na makeye ha wu nakə ka dze ha haladzay hərwi ηgay aye.»»

36 Yesu a gwaday sa: «Ka nəkar na, mə walaη i ndo neheye mahkar aye, matəra ndo i maged i ndo nakay məkal hay tə kədf na aye na, way?»

37 Ndo mədzanḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye niye a mbəda faya a Yesu a gwaday: «Ndo nakə a gay ηgwalak aye.»

Yesu a gwaday: «Aya! Nəkar dərmak do ge andza niye.»

Wu lele eye nakə ndo ma hutiyeye

38 Yesu ta gawla ηgay hay tə həl bo, ti ye a gəma mekeleη eye. Ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye na, a ye a gəma wuray. Mə dəma na, ηgwas eye andaya tə zalay Marta a təma na a gay ηgay.

39 Nḡwas niye na, malamar ηgay andaya tə zalay Mari. Neηgeye na, a ndza ka təv i Yesu faya ma piye zləm ka matətike i Yesu. 40 Azlakwa bay Marta i ηgay na, faya ma giye məsler hay wal wal ma ləver. A yaw ka təv i Yesu. A yaw na, a gwaday: «Bəy Maduweη, na gaka mə bo təbədew? Malamar ga a gər ga ha mahəgeye ka mäge məsler hay wal wal tebiye na, kəkay. Gwaday mā yaw, mā dzəna ga.»

41 Bəy Maduweη a mbəday faya a gwaday: «Marta, Marta nəkar na, ka vəlay ha mədzal gər ada ka hatsay duh a məsler haladzay na, kəkay?»

42 Ane tuk na, wu nəte ka nəkar na, kə mətəsa fakaya abəra. Mari duh na, kə zla wu nakə lele aye. Dada ndəray ma sliye məzle faya abəra bay.»

11

Mađuwulay me a Mbəlom na, kəkay?

Mata 6.9-13, 7.7-11

1 Pat wuray na, Yesu a đuwulay me ma təv eye andaya. A ndəv ha mađuwule me na, ndo nəte mə walaη i gawla ηgay hay a tsətsah faya, a gwaday: «Bəy Maduweη, tətikamay mađuwule me a Mbəlom andza i Yuhana nakə a tətikatay a gawla ηgay hay ahəl niye.»

2 Yesu a gwadatay: «Ka đuwulumay me na, ka gwadumeye: Bəba may,

kwa way mâ sər
ha, məzele yak na,
tsədaŋŋa.

Ndo hay tebiye tâ zambadaka.
Bəy yak mə gəma mâ ge bo ka
təv may dərma,

³ vələmay wu mənday nakə
ma slameye pat pat
aye,

⁴ Pəsamay ha mənese may,
hərwi nəmay dərma
nəmaa pəsətay ha a
ndo neheye tə gamay
mənese aye.

Tsəpa may hərwi ada
Fakalaw mâ səpat may
bay.»

⁵ Yesu a gwadətay sa:
«Agəla ndo nəte mə walaŋ
kurom dzam ŋgay andaya.
Ane tuk na, a ye ka təv i dzam
ŋgay niye ta magərhəvad. A
ye naha a tsətsah a gwadətay:
“Dzam ga amboh vələŋ tapa
i dəf mahkar tey. ⁶ Hərwi
ndo nəte mə walaŋ i dzam
ga hay a yaw a mahəhele.
A ndislew anəke a gay ga.
Ane tuk na, wuray andaya
məvəlay bay.” ⁷ Ndo niye mə
gay aye a mbədayaw faya,
a gwadətay: “Gər ga ha, kə
wurdeŋ me bay! Na dərəzl na
məged ga tsiy. Neŋ ta wawa
ga hay nəmaa həna tsiy. Na
sliye faya mələtse məvəlaka
dəf sa bay.»

⁸ Yesu a gwadətay sa:
«Sərum ha na, kwa tadə a
say mələtse bay bəbay na, ma
lətsiye ma vələye wu nakə a
say aye. Ma vələye na, hərwi
a gay amboh haladzay bəna
hərwi dzam bay.

⁹ «Neŋ faya na tsikakum-
eye: Tsətsahum, ta

vələkumeye, pələm, ka
hutumeye, fumay a məged,
ta həndəkakumeye abəra ma
məged. ¹⁰ Hərwi kwa way ka
tsətsah na, ta vələye, kwa way
ka pəla na, ma hutiye, ada
kwa way kə fay a məged na, ta
həndəkeye abəra ma məged.

¹¹ «Way mə walaŋ kurom
tadə wawa ŋgay ka tsətsah
faya kələf na, ma vələye dədə
dəw? ¹² Kəgəbay ka tsətsah
faya dəsle na, ma vələye
hərdədə dəw? ¹³ Nəkurom
neheye sadzək ŋgwalak eye
hay bay aye ka sərum məvəle
wu ŋgwalak eye hay a wawa
kurom hay düh tuk na, ada
Bəba kurom mə mbəlom ma
ziye kurom ha ta məvəle
Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a ndo
neheye ta tsətsah faya aye
bədəw!»

*Mbəlom kəgəbay Fakalaw
Mata 12.22-30; Markus
3.20-27*

¹⁴ Pat wuray na, Yesu faya
ma həhariye fakalaw abəra
mə bo i ndoweye andaya a
təra ha mandək eye. Fakalaw
a yaw abəra mə bo i ndo niye
na, ndo niye a tsik me lele. A
gatay a ndo niye hay mahaya
gər eye hərəbəkkə. ¹⁵ Ndo
mekelen eye hay mə walaŋ
tay niye na, tə gwadətay: «Maa
vələy gədaŋ ka mahəhere
fakalaw hay na, Bedzabul
bəy i fakalaw hay.» ¹⁶ Ndo
mekelen eye hay na, a satay
məhəle faya abəra suwat.
Ta tsətsah faya tə gwadətay:
«Gamay masuwayaŋ nakə ma
diye ha ka yaw abəra ka təv i
Mbəlom aye.»

Nygama Mbəlom

17 Ane tuk na, Yesu a sərətay naha ka mədzal gər tay. A gwadatay: «Tadə ndo i gəma hay ta ngəna, faya ta giye vərəm mə walaŋ tay na, gəma niye ma dziye. Gəma mekelenj eye ma dufiye na. Tadə ndo hay mə gay tay faya ta giye magazləga mə walaŋ tay na, ndo niye hay mə gay niye ta hutiyə gədaŋ məndze huya bay. 18 Tadə Fakalaw tə Fakalaw ma giye magazləga ka bo ngay na, ka dzalum na, bəy ngay ma ndziye huya na, ma kəkay? Sa na, ka gwadum maa vəlenj gədaŋ ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. 19 Ka gwadum maa vəlenj gədaŋ ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. Ane tuk na, a dzam kurom hay na, maa vəlatay gədaŋ ka mahəhere fakalaw hay na, way? Andza niye, dzam kurom hay faya ta diye ha na, dedek andaya mə nəkurom bay. 20 Maa vəlenj gədaŋ a neŋ ka mahəhere fakalaw na, gədaŋ i Mbəlom. Andza məgwede na, Bəy i Mbəlom ɓa ki yaw tsiy hus ka təv kurom.»

21 Yesu a gwadatay sa: «Ndo gədaŋ eye tə wu həlay ngay na, ma tsəpiye gay ngay lele wu-ray ma tətaliye ka zlele ngay kwa tsekwenj bay. 22 Ane tuk na, tədə ndo mekelenj eye a ze neŋgeye ta gədaŋ ki yaw na, ma buwiye faya abəra wu həlay ngay niye hay a səmawa ha ka bo aye. Ada ma həliye zlele i ndo niye ma ngənatay ha a ndo hay tebiye.»

23 Yesu a gwadatay sa: «Ndo nakə neŋgeye tə neŋ bay aye na, neŋgeye ndo mənəŋ dərə. Ndo nakə ka dzəna ga bay aye na, neŋgeye duh ndo mənəsən ha məsler.»

Məməw i məsəfərə nakə lele bay aye

Mata 12.43-45

24 Yesu a gwadatay sa: «Fakalaw ki yaw abəra mə bo i ndo na, ma diye ma dzədziye mə kəsaf ma pəliye təv mazəzukw bo. Kə huta bay na, ma gwadeye a gər ngay: “Na mbədiye gər a gay ga nakə na yaw abəra mə dəma aye.” 25 Ma mbədiye gər, kə ye naha kə ngatay a gay mafada eye lele ada malambada eye. 26 Tsa na, ma diye ma həlaweye siye i məsəfərə neheye sewed eye hay wene wene ta ze neŋgeye aye tasəla. Ta fələkwiye a gay, ta ndziye mə dəma. Ka mandəve eye na, wu niye ma miye ka ndo niye ma ziye nakə kurre aye.»

27 Ahəl nakə faya ma tsikiye andza niye na, ngwas wuray mə walaŋ i ndo niye hay haladzay aye, a wuda a gwad: «Məngwese ka gər i ngwas nakə a wa kar aye ada ka sa wah ngay aye.»

28 Ane tuk na, Yesu a mbəday faya a gwaday: «Məngwese duh na, ka gər i ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam i Mbəlom ada faya ta giye andza nakə a tsik aye.»

Masuwayaŋ tə dzaydzay

Mata 12.38-42; 5.15, 6.22-23

29 Ka tæv nakə ndo hay faya ta səkahiye naha haladzay ka tæv i Yesu aye na, Yesu a pa bo ka mətšike, a gwad: «Ndo neheye anəke aye na, lele eye hay bay. Ta tsətsahiye nā gatay masuwayaŋ na, kəkay! Asah! Ma dəba i masuwayaŋ i Zonas ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə tə ŋgatay aye na, ta ŋgateye a masuwayaŋ mekeleŋ eye bay. 30 Hərwi Zonas a təra na, masuwayaŋ ka gər i ndo i gəma i Ninive hay.* Andza niye neŋ Wawa i Ndo na təriye masuwayaŋ a ndo neheye anəke aye dərma. 31 Nğwas wuray andaya neŋgeye bəy bagwar eye, a yaw abəra ma diye i tsakay. A yaw mətšəne bazlam i Salomonə neheye maraha eye ta metsehe aye.† Ndo andaya kanaŋ a ze ha Salomonə. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ŋgwas nakay bəy bagwar eye ma deyeweye abəra ma diye i tsakay, ma lətsiye kame i ndo neheye mamatay ha mənese. 32 Pat i sariya i Mbəlom na, ndo i gəma i Ninive hay ta deyeweye. Ta lətsiye kame i ndo neheye anəke aye ta matay ha mənese. Hərwi ndo i gəma i Ninive hay tə tsəne bazlam i Mbəlom nakə Zonas a tsikatay aye na, ta gər ha mezeleme. Ndo andaya kanaŋ a ze Zonas bədaw?»

33 Yesu a gwadatay sa: «Dadā ndo ma zlaweye lalam ŋgay ma piye faya ako

ma ŋgahiye na kəgəbay ma hurəkwiye faya gəse daw? Ma piye na duh na, ka wu məpe lalam hərwi ada ndo neheye ta fələkwiye a gay aye mā dəvatay dzaydzay.

34 «Dəre yak na, andza lalam ma dəviye dzaydzay a bo yak tebiye. Tadə dəre yak a zəba kwetseh kwetseh lele na, bo yak kətsek mə dzaydzay. Ane tuk na, tadə dəre magulufa eye na, bo yak ma ləvonə. 35 Ge metsehe lele bəna, wu nakə ma vəlakeye dzaydzay aye mā təra ləvonə bay. 36 Tadə bo yak kətsek mə dzaydzay, tæv kwa tsekweŋ ma ləvonə bəna, niye na bo yak tebiye mə dzaydzay. Niye na, andza lalam nakə dzaydzay ŋgay aye faya ma dəvakeye dzaydzay aye.»

Yesu a matay ha mənese a Farisa hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye

Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

37 Yesu a ndəv ha mətšike me na, Farisa wuray a zalay ka mənde wu mənday a gay ŋgay. Ti ye ta dazlay a mənde wu mənday. 38 Farisa niye a zəba ka Yesu na, a gay wadəŋ wadəŋ. A gay wadəŋ wadəŋ na, hərwi Yesu kə bara həlay andza i kule tay nakə a tsik aye bay.

39 Bəy Maduweŋ a gwadāy: «Nəkurom Farisa hay na, ka tsakadum na, dəba i gəsiyem ta dəba i bəgəlam, ane tuk na, nəkurom maraha eye

* 11:30 Zonas 1-4. † 11:31 1 Bəy hay 10.1-13.

ta mädzele ka makäle, ka mäge sewed. ⁴⁰ Nəkurom na, matərakahan eye hay. Sərum ha na, Mbəlom nakə a ge dəba i wu hay aye na, maa ge huf eye na, neŋgeye dərma**k**bədaw? ⁴¹ Duh na, wu neheye ma gəse ada neheye ka bəgəlam kurom hay na, vəlumata**y** a mətawak hay ada wu hay tebiye ma təriye hərwi kurom tsədanja.

⁴² «Ane tuk na, nəkurom Farisa hay na, dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi ka hayumay gər a slambah i ala kurom hay tebiye na, mə kuro na, ka zlawum nətə ka vəlawumay a Mbəlom. Azlakwa duh faya ka gərume**y**e ha dedek tə mawude bo i Mbəlom eye. Anaŋ gum wu nakə a ye ka bo mäge aye, ze məgər ha siye bay.

⁴³ «Nəkurom Farisa hay, dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi mə gay i maduwule me na, ka wudum mändze ka təv mändze nakə ŋgwalak aye. Ada ka wudum t̄a tsikakum me ta mädəslakum ha gər ka təv məhay gər i ndo hay tebiye.

⁴⁴ «Nəkurom na, dəretsətseh ka gər kurom. Nəkurom na, ka ndzək**i**tum bo andza tsəvay neheye ndo hay faya ta həhaliye faya tə ŋgatay bay aye!»

⁴⁵ Ndo nətə mə walaŋ i ndo mädzan**g**awa bazlam i Mbəlom mapala eye hay a gwaday a Yesu: «Miter, ka

tsik andza niye na, ka tsada nəmay dərma**k**.»

⁴⁶ Yesu a mbəday faya a gwaday: «Nəkurom ndo mädzan**g**awa bazlam i Mbəlom mapala eye hay dərma**k**, dəretsətseh ka gər kurom! Nəkurom na, faya ka pumeye wu mamba eye ka ndo hay. Nəkurom eye kwa ta wur həlay nets ka lamumay madzəne tay ha bay.

⁴⁷ «Dəretsətseh ka gər kurom! Hərwi nəkurom faya ka dəzlumeye tsəvay male eye hay. Tsəvay niye hay na, i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom niye hay ahəl niye bəba tətə kurom hay tə kəd tay ha aye. ⁴⁸ Andza niye, ka bəzum ha na, nəkurom ma məsler i bəba tətə kurom niye ahəl niye. Nətəye ta kəd tay hay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. Nəkurom i kurom na, faya ka dəzlumeye ka tsəvay tay aye hay. ⁴⁹ Hərwi niye Mbəlom ta ndaraw ŋgay kə tsik ahəl niye, a gwad: «Neŋ Mbəlom na sləratay naha ndo mədə ha bazlam ga hay ta ndo i maslaŋ ga hay. Na slər tay naha na, ta kədiye tay hay siye mə walaŋ tay, ada siye hay ta gateye dəretsətseh.»

⁵⁰ A nəkurom ndo neheye bəgom aye, Mbəlom ma ta tsətsahiye fakuma ndo mədə ha bazlam ŋgay neheye ka kədum tay ha zla anəke bay, kwa ka gər nakə Mbəlom a ge mändzibəra aye. ⁵¹ Mbəlom ma tsətsahiye na, kwa ka

məkədə i Abel† hus ka Zakari nakə tə kəd na mə walaŋ i təv māvəlay wu a Mbəlom tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye. §

⁵² «Nəkurom ndo mədzaŋgawa diye ha. ³ Hərwi niye wu bazlam i Mbəlom mapala eye, dəretsətseh ka gər kurom. Nəkurom na, ka dərəzlumatay na maged i məsərə wu a ndo hay. Nəkurom eye na, ka deyum-eye a dəma bay. Ada ndo neheye a satay məfələkwe a dəma aye na, faya ka kərahumatay eye tsəved məfələkwe a dəma.»

⁵³ Yesu a ndəv ha mətsike me na, a yaw abəra mə gay niye. Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay ta payaw bəzay abəra. Ti yaw na, tə wuya ka Yesu tə bazlam i terəŋgez hay wal wal. Ta tsətsah faya gər i bazlam hay wal wal tebiye.

⁵⁴ Ta tsətsah faya andza niye na, hərwi ada mā tsik bazlam nakə ŋgwalak eye bay aye. Ada a satay məhəle faya abəra suwat.

12

Məvəlay ha bo tebiye a Yesu Mata 10.26-33, 12.32; 10.19-20

¹ Ahəl niye na, ndo hay haladzay ta haya gər. Nəteye ta giye gwezem wiye. Faya ta mbərasliye bo ka sik tay hay. Ka təv eye niye na, Yesu a lah mətsikatay me a gawla ŋgay hay təday. A gwadətay: «Tsəpum gər kurom abəra ka gədə i Farisa hay. Andza

məgwədə bəbək tay nakə faya ta giye aye. ² Wu nakə tebiye maŋgaha eye na, ta diye ha, ada wu nakə tə tsikawa ta məkal aye na, ta diye ha. ³ Hərwi niye wu nakə ka tsikum ma ləvoŋ aye na, ma ta diye a zləm mə dzaydzay. Wu nakə ka tsikumay a zləm a ndo ta suksuk mə gay aye na, ndo hay ta ta tsəniye ka zavay.

⁴ «Malamar ga hay, neŋ faya na gwadəkumeye: Kā dzədzarumay a ndo neheye ta dziye ha slo i bo aye bay. Nəteye na, ta sliye faya məge wu mekeləŋ ma ziye nakay bay. ⁵ Ndo nakə ka dzədzarumeye na, na dəkumeye ha: Dzədzarumay na, a Mbəlom. Ma dəba i mədahaŋ na, neŋgeye dūh ma kaliye kurom ha a ako nakə ma mbatiye dāda bay aye. Ayaw! Sərum ha lele! Dzədzarumay na, a neŋgeye.

⁶ «Ka sərum təbədew, sisi hay zlam na, ta səkəm ta dala sulo bədaw? Mbəlom na, kwa nəte a mətsa ha gər bay. ⁷ Nəkurom na, ka zum tay ha diyeŋ hay. Kwa məkwets i gər kurom na, Mbəlom kə pasla na. Aya ane kā dzədzarum bay.

⁸ «Sərum ha na, ndoweye kə də ha kame i do hay kə gwad: “Neŋ gawla i Yesu” na, neŋ Wawa i Ndo na ta diye ha neŋgeye gawla ga kame i gawla i Mbəlom hay dərmak. ⁹ Ane tuk na, tədə ndoweye kə də ha kame i ndo hay

parakka a sər ga ha bay na, neŋ na tsikiye kame i gawla i Mbəlom hay, na sər na bay dərma.

¹⁰ «Kwa kə tsik wu nakə lelebay aye ka neŋ Wawa i Ndo na, Mbəlom ma pəseye ha. Ane tuk na, ndoweye kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədanŋa eye na, ma hutiiye məpəse me bay.

¹¹ «Tadə ta diye kurom ha a gay i maɸuwule me ada kame i ndo mələve dala hərwi mäge sariya na, kâ dzalum “Nəmaa ta giye kəkay” bay, kəgəbay “Nəmaa ta gwadiye mey” bay. ¹² Mata dakum ha wu nakə ka tsikumeye na, Məsəfəre Tsədanŋa eye.»

Zlele eye hay tə zlele eye bay aye hay

Mata 6.25-34, 6.19-21

¹³ Tsa na, ndoweye mə walaŋ i ndo niye hay a yaw ka təv i Yesu a gwaday: «Miter, gwaday a malamar ga na, nəmaŋ ŋgəna zlele nakə bəba may a gəramay ha aye.»

¹⁴ Yesu a mbəday faya a gwaday: «Dzam ga, maa pa ga məkakum na sariya i wu kurom hay kəgəbay maŋgənakum ha zlele kurom na, maa pa ga way?»

¹⁵ Tsa na, a gwadatay a ndo hay tebiye: «Gum metsehe! Həbum gər kurom abəra ka bor i zlele. Hərwi kwa ndo neŋgeye zlele eye bəbay na, sifa ŋgay mə zlele ŋgay niye bay.»

¹⁶ Yesu a təkəratay dzeke, a gwadatay: «Ndowneye andaya zlele eye, wu ŋgay məpele abəra ka dala na, haladzay.

¹⁷ A dzala ada a tsətsahay a gər ŋgay, a gwad: “Na giye kəkay? Təv andaya hərwi məhayay gər a wu ga hay bay.”

¹⁸ «A gwad sa: “Wu nakə na giye na, anan: Na mbəzliye ha de ga hay. Na ŋgariye a dəma bagwar eye hay neh-eye ta sliye də məhayay gər a dəma a wu mənday ga hay tə siye i wu ga hay aye. ¹⁹ Na ge andza niye na, na gwadəye a bo ga: Bo ga! Wu ga na, haladzay. Ma ndziye məve wede wede. Anəke na, zəzukw bo tuk! Nda wu mənday, sa wu məsay ada ŋgwasa.”

²⁰ «Ane tuk na, Mbəlom a gwaday a ndo niye: “Nəkar na, matərakahaŋ eye! Bəgom ta həvad nakay na, ka mətiye. Ada wu neheye tebiye ka hayay gər aye na, i way tuk!”»

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Andza niye, hərwi ndo nakə a hayay gər a zlele a bo ŋgay eye ŋgway aye. Ane tuk na, ka dərə i Mbəlom na, zlele eye bay.»

²² Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Hərwi niye neŋ faya na tsikakumeye: Kâ dzalum gər hərwi wu mənday kəgəbay hərwi peteked bay.

²³ Hərwi məsəfəre na, a ze wu mənday ada bo kurom na, a ze peteked segey. ²⁴ Zəbum ka maŋgəhak hay təday: Nəteye na, ta sləga bay, tə pala wu tay tə hayay gər andaya bay. De tay andaya məpe a dəma wu tay hay bay. Kwa ada sewene tay andaya bay. Ane tuk na, Mbəlom faya ma vəlateye wu

mənday. Nəkurom na, ka zum diyen hay bədaw?

²⁵ «Way nakə mə walaŋ kurom ma sliye faya masəkah ha məndze ŋgay ka məndzibəra ta mədzele gər ŋgay nakə faya ma dzaliye aye na, way? ²⁶ Aya! Ka wu nakə tsekweŋ aye na, ka slum faya mäge dūh bay tuk na, ka dzalumeye ka wu siye na hərwi mey? ²⁷ Ehey zəbum ka guzer neheye mavurza eye təday! Nəteye na, tə ge məsler i wuray bay, tə ŋgar peteked bay. Faya na gwadəkumeye, kwa Salomonə nakə zlele eye haladzay aye, dāda kə pa ka bo peteked andza məvurze i guzer neheye bay. ²⁸ Andza niye Mbəlom na, faya ma pateye ka bo peteked a guzer hay ka bəgom nakay. Tədə na, guzer niye ta kuliye. Ta kula na, ta kaliye tay ha ako. Kə ge andza niye na, nəkurom dūh Mbəlom ma pakumeye peteked ka bo ma ziye i guzer hay bədaw? Kwa a nəkurom neheye mədzał gər tsekweŋ aye bədaw!

²⁹ «Ka ndədikum gər huya ka mədzele ka wu nakə ka ta ndayumeye tə wu məse aye bay. ³⁰ Maa pəla wu neheye na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Nəteye na, ta zəzukway bo a mapəle bay tebiye. Ane tuk na, Bəba kurom mə mbəlom a sər wu nakə a sakum aye. ³¹ Lahum mapəle na, Bəy i Mbəlom ada wu siye hay na, Mbəlom ma vəlakumeye. ³² Nəkurom neheye haladzay bay aye, kə dzədzarum bay! Hərwi ki yay

a gər a Mbəlom Bəba kurom kə vəlakum təv məndze ma bəy ŋgay.

³³ «Nəkurom dūh səkəmun ha wu kurom hay ada vəlumatay suloy eye a ndo i mətawak hay. Ngarum gwezem neheye ta nasiye bay aye. Ada ka hayumay gər a dəma a zlele kurom nakə mə mbəlom aye. Mə dəma na, məkal ma sliye mede faya bay. Kwa mətul ma ndisliye faya bay. ³⁴ Hərwi dərev kurom mandza eye na, ma təv nakə zlele kurom mə dəma aye.»

*Ndzum tsezlezleŋge
mahəbe məmaw i Yesu
Mata 24.45-51*

³⁵ «Barum na bəzihud kurom hərwi mäge məsler. Pum ako ka lalam kurom hay mā mbata bay. ³⁶ Tərum na, andza ndo mäge məsler neheye ndo i gay a gəratay ha gay ŋgay, a ye məzle dahəlay aye. Nəteye na, ta həbiye na hus ahəl nakə ma maweye abəra ma məzle dahəlay aye. Kə maw kə fay a maged na, ta həndəkeye na maged. ³⁷ Məŋgwese ka gər i ndo i məsler niye hay ndo i gay tay kə ndislew na, ma ndzateye a gər nəteye mandzahəra eye bay. Sərum ha lele! Ndo i gay niye ma bəriye bəzihud ŋgay ta wu i məbərə bəzihud. Ma zalateye a ndo i məsler ŋgay hay. Ma ndziye tay ha ka təv məndzay. Ma vəlateye wu mənday. ³⁸ Kwa tadə a maw na, ta magərhəvad kwa kə gaw mahonok ka zay magərhəvad, ki yaw

kə ndislew fataya faya ta həbiye na ta ndzahəra bay na, mənɟwese ka gər tay.»

³⁹ Yesu a gwadətay sa: «Tsənum wu nakay lele: Ndo i gay mâ sər həlay nakə məkal ma deyeweye ma kəliye na aye na, ma gəriye ha gay ɟgay məkal mâ yaw mâ sləlay na bay. ⁴⁰ Nəkurom dərmaḱ ləvum bo, hərwi neɟ Wawa i Ndo na maweye ahəl waray na, ka sərumeɟe bay.»

⁴¹ Tsa na, Piyer a tsətsah faya a gwadəy: «Bəy Maduweɟ, dzeke nakay ka ndzəkit ha bo na, hərwi may dekdek tsukudū hərwi ndo hay tebiye daw?»

⁴² Bəy Maduweɟ a mbədəy faya, a gwadəy: «Ndo i məsler ɟgwalak eye ada ma giye məsler tə metsehe lele eye na, way? Neɟgeɟe na, ndo nakə ndo i gay ɟgay a gwadəy: “Gatay gər a siye i ndo məge məsler ga hay. Vəlatay wu məndəy tə həlay eye.” ⁴³ Mənɟwese ka gər i ndo məge məsler niye tadə ndo i gay ɟgay ki yaw, kə ndzay a gər neɟgeɟe faya ma giye məsler andza nakə tə tsikay aye. ⁴⁴ Neɟ faya na gwadəkumeye: Sərūm ha na, ndo i gay ɟgay ma gəray ha zlele ɟgay tebiye mâ ləvay gər.

⁴⁵ «Ane tuk na, ndo i məsler kə gwadəy a gər ɟgay: “Maka! Ndo i gay ga ma maweye bəse bay.” Tsa na, a pa bo ka məndəbe ndo i məsler hasləka eye siye hay ta ndo i məsler ɟgwas eye hay. Tadə a nda wu məndəy, a sa wu məsay ada a kwaya,

⁴⁶ ndo i gay ɟgay ma maweye na, ka həlay nakə faya ma həbiye bay aye ada a sər bay aye. Ki yaw na, ma vəleye dərətsətseh haladzay, ma həhariye na ndo i məsler niye. Ma kaliye ha a təv i ndo neheɟe ta təma bazlam i Mbəlom bay aye.

⁴⁷ «Tadə ndo i məsler a sər ha wu nakə ndo i gay ɟgay a say mâ gay aye, ane tuk na, ndo i məsler kə ləva ha bo bay kəgəbay kə ge andza nakə a say a ndo i gay ɟgay aye bay na, ta geɟe dərətsətseh haladzay. ⁴⁸ Aya ane tuk na, ndo i məsler nakə a sər wu nakə a say a ndo i gay ɟgay mâ gay na bay na, ada kə ge wu nakə dā i məndəbe na na, ta ndəbiye na haladzay bay. Ndo nakə tə vəlay haladzay aye na, ta tsətsahiye faya haladzay dərmaḱ. Ndo nakə tə gəray ha wu a həlay haladzay aye na, ta tsətsahiye faya haladzay wene wene aye.»

Manɟəne ta sariya

Mata 10.34-36

⁴⁹ «Neɟ na yaw na, na zlaw ako məkele ka dala. A seɟ na, mâ vat anəke. ⁵⁰ Ane tuk na, ta dzəhuḱiye ga ha a dərətsətseh təday, a seɟ mə dərev ga na, kə ge bo tsiy. ⁵¹ Ka dzalum na zlaw ka məndzibəra na, zay daw? Na gwadəkumeye a'ay! Na zlaw na, manɟəne. ⁵² Ma dazleye anəke, ndo hay zlam mə gay na, ta ɟgəniye ndo mahkar ta kədiye bo ta ndo neheɟe sulo aye. Ndo hay sulo ta kədiye bo ta ndo neheɟe mahkar aye. ⁵³ Bəba ta wawa ɟgay ta

səriye bo bay, wawa ta bəba ŋgay ta səriye bo bay. Maya tə dem ŋgay ta səriye bo bay ada dem ta may ŋgay ta səriye bo bay. Maya i zal ta dahəlay i wawa ŋgay ta səriye bo bay ada dahəlay i wawa ta may i zal ŋgay ta səriye bo bay.»

*Məsərə ha ka bo abəra wu
Mata 16.2-3, 5.25-26*

⁵⁴ Yesu a gwadawatay a ndo niye hay tebiye dərmaḱ sa: «Nəkurom na, ka ŋgatumay a pazlay kə lətsew tə məgəma na, ka gwadum bəse tsa, yam ma piye ada yam ma piye dedek. ⁵⁵ Tadə ka ŋgatumay a mətasl ka vəzlaw ta diye i Salawa na, ka gwadum merəbe ma giye. Ada merəbe ma giye dedek. ⁵⁶ Nəkurom na, ndo məvay gər a ndo hay. Ka sərūm maŋgəne tay ha wu i dala tə wu i magərmbəlom na, tə waray. Ada həlay nakə anəke aye ka sərūm bay na, kəkay?

⁵⁷ «Hərwi mey, nəkurom na, ka sərūm maŋgəne ha ka bo abəra wu nakə lele bay aye tə wu nakə dedek aye bay na, ka mey? ⁵⁸ Tadə ndo ka wuda fakaya, faya ka deyumeye kame i ndo mäge sariya na, lambadum ha bazlam eye ka tsəved ahəl nakə faya ka deyumeye mba aye. Kə ge andza niye bay na, ndo niye ki ye kar ha ka təv i ndo mäge sariya na, ndo mäge sariya ma vəliye kar ha a həlay i sidzew. Sidzew ma kaliye kar ha a danḡay. ⁵⁹ Sər ha na, kwa a ləkaw fakaya dala nəte ka

hama na bay na, ka deyeweye abəra ma danḡay bay.»

13

Mambədə tsəlok

¹ Ahəl niye na, ndo hay ti yaw ka təv i Yesu. Ti ye naha ta təkəray tə gwaday: «Ahəl niye na, Pilat kə kəd siye i ndo i Galile hay. A kəd tay ha ahəl nakə faya ta vəlay wu a Mbəlom aye. A dzapa ha bambaz tay tə bambaz i gənwə neheye tə kədəy a Mbəlom aye.»

² Yesu a mbədətatay faya a gwadatay: «Ka dzalum na, Galile neheye ta bəbazl tay ha aye na, ta ze siye i Galile hay tə mezeleme daw? ³ Neŋ faya na tsikakumeye, a'ay andza niye bay! Ane tuk na, tadə ka gərūm ha mezeleme kurom bay na, nəkurom tebiye ka mətumeye andza nəteye dərmaḱ. ⁴ Tsukuḡu ndo niye hay kuro gər eye tsamahkar aye gay zəbol eye a mbəzl fataya ma Silowe ka dala i Zerozelem aye na, ka dzalum na, ta ze tay ha siye i ndo i dala i Zerozelem tə mezeleme daw? ⁵ Neŋ faya na tsikakumeye andza niye bay. Ane tuk na, tadə ka gərūm ha mezeleme kurom bay na, nəkurom tebiye ka mətumeye andza nəteye.»

⁶ Tsa na, Yesu a tsikatay dzeke, a gwadatay: «Ndoweye andaya a zəv dərizl i gərdaf wuray andza gurov a guvah ŋgay. Pat wuray na, a ye mata ŋgəlaw hohway i gərdaf niye. A ye naha na, dərizl i gərdaf niye kə wa bay. ⁷ Ndo i

guvah niye a gwaday a ndo matsəpay na guvah niye: “Zəba! Kə ge anəke məve mahkar na yawaw mata pəle naha hohway i dərizl gərdaf nakay. Ane tuk na, na huta faya hohway bay. Ma nesənye ha təv ma guvah kəriye na, hərwi mey? Dəs na abəra mə dəma!”⁸ Ane tuk na, ndo matsəpay na guvah niye a mbəday faya a gwaday: “Ndo i gay ga, biyen na, gər ha. Na leye bəd ka tsakay eye tuwwe. Na lay na, na peye bərbur.⁹ Na ge ha andza niye na, agəna ka viye nenjed na, ma wiye. Kə wa bay na, ka dəsiye na tuk.”»

Yesu a mbəl ha ndo abəra ma dəvats pat i mazəzukw bo

¹⁰ Yesu faya ma tətikatay a ndo hay mə gay i mađuwule me pat i mazəzukw bo. ¹¹ Nğwas wuray andaya dəvats eye mə dəma dərma. Dəvats niye kə ndza faya məve kuro gər eye tsamahkar. Fakalaw a təra ha. A guduk ha a mba faya mələtse dzik bay. ¹² Yesu a nğatay a nğwas niye na, a zalay. Tsa na, a gwaday: «Ka mbəl abəra ma dəvats yak.» ¹³ Yesu a pa faya həlay. A pa faya həlay na, kwayanğa a lətse dzik lele. Tsa na, nğwas niye a zambaday a Mbəlom.

¹⁴ Ane tuk na, wu nakə Yesu a ge, a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo aye na, a ndalay a bəy i gay i mađuwule me. A tsikatay a ndo hay a gwadatay: «Pat andaya məkwa hərwi məge məsler. Kā mbəlamay ha ndo na,

pat niye hay bəna, pat i mazəzukw bo bay!»

¹⁵ Bəy Maduwen a mbəday faya a gwaday: «Nəkurom tebiye na, ndo neheye ta məvay gər a ndo aye! Pat i mazəzukw bo na, kwa way a pəla ha sla nğay kəgəbay zungo nğay mede ha ka məse yam bədaw? ¹⁶ Nğwas nakay gwala i Abraham, Fakalaw a dzawa na na, nengeye məve kuro gər eye tsamahkar. A ye ka bo məpəle ha abəra ma mədzewe pat i mazəzukw bo bədaw?»

¹⁷ Bazlam i Yesu niye a mbədatay faya andza niye na, horoy a gatay a ndo mənə dərə nğay niye hay tebiye. Ane tuk na, ndo hay tebiye na, məsler i Yesu niye a gawa aye, a ye tay a gər haladzay.

*Dzeke i wur i bəzan ta gəde
Mata 13.31-33; Markus
4.30-32*

¹⁸ Yesu a gwad: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, wuye mey? ¹⁹ Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, andza wur i bəzan nakə ndo a zla a sləga ka dədan aye. A sləga na na, a ndzohw. A gəl, a təra andza gərdaf, diyen hay tə nğar gay tay hay ka hawal eye hay.»

²⁰ Yesu a gwadatay sa: «Na ndzəkit ha Bəy i Mbəlom sa na, ta wuye mey? ²¹ Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, gəde nakə nğwas a həl tsekwen a dzapa ha ta gufa aye. Gufa niye na, haladzay. A hələb tay ha ka bo na, gufa niye məhələba eye a kwasa a həmbot.»

*Mede a Bøy i Mbəlom
Mata 7.13-14,21-23*

²² Yesu a həl bo ma diye a Zerozelem na, a ye ta wuzlahgəma ada ta gəma hay. Faya ma diye na, a dawa ha bazlam i Mbəlom.

²³ Ahəl nakə faya ma tsikat-eye bazlam i Mbəlom aye na, ndoweye a tsətsah faya a gwadāy: «Bøy Maduweŋ, mata təme na, ndo ma i ŋgal eye daw?»

Yesu a mbəda faya a tsikatay a ndo niye hay tebiye, a gwadātay: ²⁴ «Gum gədaŋ məfələkwe ta tsəved nakə mənğədətse aye. Faya na gwadakumeye ndo hay haladzay ta pəliye tsəved məfələkwe ada ta hutiyə tsəved sa bay. ²⁵ Hərwi ndo i gay kə lətse ka dərəzl a maged na, ka ndzumeye ma bəra. Ka fumeye a maged ŋgay. Ka gwadumeye naha: “Bøy Maduweŋ, həndəkamay na maged tey.”

«Ma mbədəkumaweye faya, ma gwadakumeye: “Ka yumaw mənğay, na sər kurom ha bay.”

²⁶ «Aya! Ka gwadumeye: “Ka ndayakwa wu mənday ada ka sakwa wu məsay dziye tə nəkar. Ka tətikamay bazlam i Mbəlom ka təv neheye ma gəma may aye.”

²⁷ «Ma gwadakumeye sa: “Ka yumaw mənğay na, na sər kurom ha bay, a nəkurom ndo mäge mezeleme hay. Dum abəra ka təv ga!”

²⁸ «Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpədə zler eye. Ka ŋgatumeye a Abraham, a Izak,

a Zakob ta ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ma Bøy i Mbəlom. Nəkurom na, ta dərəzliye fakuma abəra. ²⁹ Ndo hay ta deyeweye abəra mə bəzay, ma məgəma ta deyeweye ma diye i yam ada ta deyeweye ma diye i tsakay. Nətəye tebiye ta diye a Bøy i Mbəlom. Ta ndziye ta ndiye wu mənday mə dəma. ³⁰ Ane tuk na, ndo neheye nətəye ndo i dəba hay anəke aye na, ta təriye ndo i me hay, ndo i me hay ta təriye ndo i dəba hay.»

*Yesu nənğeye ka tsəved faya
ma diye a Zerozelem*

Mata 23.37-39

³¹ Yesu a ndəv ha mətsike me na, kwayaŋŋa Farisa wu-ray ta həndzəd naha ka təv ŋgay, tə gwadāy: «Lətse do a bəra kanan! Do a təv mekeleŋ eye bəna, a say a Herod məkədə kar.»

³² Yesu a mbədatay faya a gwadātay: «Dum gwadumay a mezerew niye na, na həhariye fakalaw abəra ka ndo hay ada na mbəliye tay ha ndo hay abəra ma dəvats bəgom tə tədə təday. Ka pat mamahkar eye na, na ndəviye ha məsler ga. ³³ Ane tuk na, na ndisliye ha mede ga bəgom, tədə ada tədə təday təday. Hərwi ta kədiye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ma təv mekeleŋ na, a ye ka bo bay. A ye ka bo ta kədiye na ma Zerozelem.»

³⁴ Yesu a dazlay mətuwe Zerozelem. A gwad: «Nəkurom ndo i Zerozelem hay, nəkurom ndo i Zerozelem

hay. Nəkurom neheye ka bəbazlum tay ha ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ada ka kədum tay ha ndo neheye Mbəlom a slərakum naha aye tə kwar! Sik nday nakə a seŋ məhayakum gər ka təv ga andza mandzekwer nakə ma hayatay gər a wawa ŋgay hay a huđ i gwezleviyek ŋgay aye. Ane tuk na, ka wudum bay!
 35 Andza niye, neŋ faya na gwadəkumeye: Ma dazleye anəke ka ŋgatumeneye sa bay hus ahəl nakə ka gwadumeye: “Mbəlom mâ pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye ta məzele i Bəy Maduwen aye!*

14

Yesu a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo sa

¹ Pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i bəy i Farisa wuray hay mata ndayaw wu mənday. Ndo hay niye tebiye mə dəma aye faya ta zəzuriye na Yesu.

² Ndo wuray andaya dəvats eye, bo ŋgay mazlambara eye. Neŋgeye malətse eye kame i Yesu. ³ Yesu a dazlay a mətsike me, a tsətsah ka ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ta Farisa hay. A gwadətay: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məmbəle ha ndo pat i mazəzukw bo tsukudu kə vəl bədaw?»

⁴ Ane tuk na, a satay mambəday faya bay.

Yesu a gəs ndo niye dəvats eye mə həlay. Tsa na, a mbəl

ha. A gwadətay: «Do wu yak a mətagay.»

⁵ Tsa na, a gwadətay a ndo niye hay: «Tədə ndo mə walaŋ kurom, wawa ŋgay kəgəbay sla ŋgay kə dəd a bədiyem pat i mazəzukw bo na, ma diye kwayaŋŋa ma zla ahaya abəra mə dəma bədaw?»

⁶ Ndo niye hay ta mba faya mambəday faya bay.

Məhəne ha gər

⁷ Yesu a ge ŋgodgor ka ndo neheye tə zalatay ka wu mənday aye. A ge fataya ŋgodgor na, hərwi tə lah ka təv məndzay lele eye. Hərwi niye a tsikatay a ndo niye hay tebiye ta dzeke.

⁸ A gwadətay: «Tədə ndo kə zalaka a magurlom i məzle dahəlay na, kâ ye kâ ndza ka təv məndzay lele eye bay. Ka ndza ka təv məndzay lele eye na, agəna ta zalay a ndo nakə a ze kar aye dərmak.

⁹ Ada ndo nakə a zalakum ta ndo niye, ki yaw na, ma gwadəkeye: “Lətse! Gəray ha təv məndzay a ndo nakay.”

Ka lətsiye, ka diye ka təv məndze nakə duk aye na, horoy ma gəkeye. ¹⁰ Duh bay, tədə ta zalaka na, do ndza ka təv məndzay nakə lelebay duk ma dəba aye, hərwi ada ahəl nakə ndo nakə a zalaka ki yaw na, ma gwadəkeye:

“Dzam ga, dara ndza ka təv məndzay lele eye. Andza niye, nəkar, ka təriye kame i ndo niye mazala eye hay tebiye na, ndo bagwar eye.”

¹¹ Hərwi ndoweye ka səgər ha bo ŋgay na, ta təriye ha

* 13:35 Dəmes hay 118.26.

wawa eye. Ndoweye kə həna ha gər, a təra ha bo ŋgay wawa eye na, ta səgəriye ha bagwar eye.»

¹² Tsa na, Yesu a gwad̄ay a ndo nakə a zalay aye: «Tadə ka vəliye wu mənday a ndo hay na, kâ zalatay a dzam yak, a malamar yak hay, a gwala yak hay, a ndo i zlele hay bay, hərwi nəteye na, ta sliye faya məzalaka. Ta hamakeye wu mənday nakə ka vəlatay aye. ¹³ Ane tuk na, tadə ka vəlateye wu mənday i magurlom a ndo hay na, zalatay a ndo i mətawak hay, a ndo videl eye hay, a ndo matəra eye hay, ada a guluf hay. ¹⁴ Ka ge andza niye na, ka ta hutieye məŋgwese pat nakə ndo i ŋgwalak hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye. Nəteye na, wu tay andaya məvəlatay a dəma bay. Mata vəlatay a dəma na, Mbəlom.»

*Dzeke i ndo mazala eye hay
Mata 22.1-10*

¹⁵ Ndo niye hay tebiye tə tsəne bazlam i Yesu niye na, ndo nəte mə walaŋ tay a gwad̄ay a Yesu: «Məŋgwese ka ndo nakə ma ta ndiye wu mənday ma Bəy i Mbəlom aye.»

¹⁶ Yesu a mbəday faya a gwad̄ay: «Pat wuray na, ndoweye andaya a da wu mənday haladzay. A da wu mənday niye na, a zalatay a ndo hay haladzay ka mənde. ¹⁷ Həlay i mənde wu mənday a sla na, a slər ndo i məsler ŋgay mata zalatayaw a ndo hay. Mā gwad̄atay t̄a yaw

anəke hərwi wu mənday maləva bo eye tsiy.

¹⁸ «Ndo i məsler a həl bo a ye a gwad̄atay dumara. Ane tuk na, kwa way a may ha me. Ndo makurre eye a gwad̄ay a ndo i məsler: “Na slay mede naha bay. Na səkəm guvah anəke na zəbaweye faya təday. Pəsa ga ha, mâ ndalaka bay.”

¹⁹ «Ndo neŋged a gwad̄ay: “Na səkəm sla hay anəke sulo sulo zləm, na diye na ta dziye tay ha təday. Amboh pəsa ga ha, na slay naha bay. Mâ ndalaka bay.”

²⁰ «Ndo mekelenj eye a gwad̄ay sa: “Na zla dahəlay anəke hərwi niye na slay naha mede naha bay.”

²¹ «Ndo i məsler niye a maw a mətagay. A ye ka təv i ndo i gay ŋgay. A təkəray bazlam i ndo niye hay a ndo i gay ŋgay. Ndo i gay ŋgay a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A gwad̄ay a ndo i məsler ŋgay: “Do bəse ka təv məhay gər hay, ka tsəved i walaŋ i gay hay. Zalatayaw a ndo i mətawak hay, a ndo videl eye hay, a guluf hay, a ndo matəra eye hay, t̄a yaw kanaŋ.”

²² «Ndo i məsler a ye a zalatayaw a slala i ndo niye hay. A maw a gwad̄ay a ndo i gay ŋgay: “Ndo i gay ga na ge məsler nakə ka tsikenj aye, ane tuk na, təv andaya ndo hay ta rah a dəma bay.”

²³ «Tsa na, ndo i gay ŋgay a gwad̄ay: “Do ka tsəved neh-eye a ye a gəma wawa eye hay

ada ka tsæved neheye a ye ta tsakay i dzal aye. Gatay kutorj tâ yaw ada gay ga mâ rah ta ndo hay ßirtsitse. ²⁴ Neñ faya na gwadækum eye: Ndo neh-eye tæ lah mæzalatay kurre ta yaw bay aye na, ndæray kwa næte mæ walañ tay ta ndza-kiye daf ga bay.”»

Matære gawla i Yesu ta dedek eye

Mata 10.37-38, 5.13; Markus 9.50

²⁵ Ndo hay haladzay tæ paway bæzay a Yesu. Ahæl nakæ faya ta diye ka tsæved aye na, Yesu a mbæda me ka tæv i ndo niye hay faya ta pay bæzay aye, a gwadatay a næteye niye tebiye: ²⁶ «Ndo nakæ a say matære gawla ga aye na, mâ wudæ bæba ñgay, may ñgay, ñgwas ñgay, wawa ñgay hay, malamar ñgay haslæka eye hay kwa malamar ñgay dem eye hay, mâ wudæ tay ha mâ ze neñ bay, kwa mægwadæy a gær ñgay neñ eye mâ ze neñ bay, bæna, ma sliye faya matære gawla ga bay. ²⁷ Ndoweeye kæ zla mayako mazlæmbadæ eye kæ peñ bæzay bay na, ma sliye faya matære gawla ga bay.

²⁸ «Tadæ ndo mæ walañ kurom a say mæge gay na, ma ndziye ada ma pasliye suloy nakæ ma dziye ha ka mæge gay, ma zæbiye faya ma sleye dæ mandæve ha mæsler dæw. ²⁹ Andza niye tadæ kæ dzala faya dze bay. A pa naha mædok eye dækdæk tsa, ka ndæv ha madæzle bay na, ndo hay ta ñgatay na, ta ñgwasiye

faya. ³⁰ Ta gwadiye: “Ndo nakay a dazlay a madæzle gay tuk na, kæ mba faya mandæv ha mæsler eye bay!”

³¹ «Andza niye bæy nakæ sidzew ñgay hay gwezem kuro aye na, ma diye mata ge væram ta bæy nakæ sidzew ñgay hay gwezem kuro kuro sulo aye dæw? Ma ta diye madazlay a væram na, ma ndziye ma dzaliye gær lele tæday. Ma tsætsahiye a gær ñgay: “Anæke na, ta sidzew ga hay gwezem kuro na, na sliye faya mæge væram ta bæy nakæ sidzew ñgay hay gwezem kuro kuro sulo aye dæw?”

³² Tadæ ma sliye faya bay na, ma slæriye ndo hay ka tæv i bæy niye ahæl nakæ nengeye dæreñ mba aye. Ma tsætsahiye naha faya mændze zay.»

³³ Yesu a gwadatay sa: «Andza niye mæ walañ kurom dærmak, tadæ ndoweeye kæ gær ha wu ñgay tebiye bay na, ma sliye faya matære gawla ga bay.»

³⁴ Yesu a tsikatay dzeke mekeleñ eye sa, a gwadatay: «Ayaw sluwal na, wu nakæ lele aye. Ane tuk na, tadæ sluwal a væd sa bay na, ta sliye matære ha mâ væd hæraþæba sa na, ma kækay? ³⁵ Ta sliye faya mæge ha mæsler sa bay. Kwa mækutse a guvah andza bærbur bæbay na, ma giye ñgama bay. Ta kutsiye ha a bæra. Ndo nakæ zlæm andaya faya mætsæne aye na, mâ tsæne lele!»

*Dzeke i tɔ́ɓaŋ nakə a dze aye
Mata 18.12-14*

¹ Pat wuray na, ndo matsekele dzaŋgal hay ta siye i ndo i mezeleme hay tebiye ti ye ka tɔv i Yesu. Nɔteye niye tebiye ti ye na, mata pay zɔm a bazlam i Yesu. ² Farisa hay ta ndo mɔdzanɔgawa bazlam i Mbɔlom mapala eye tɔ ngatay a Yesu ta ndo niye hay na, tɔ may ha mɔnese a Yesu, tɔ gwad: «Ndo nakay i ngay a tɔma tay ha ndo i mezeleme hay ada ta ndiye ka bo wu mɔnday ka tɔv mɔnɔte eye na, kəkay?»

³ Yesu a sɔratay naha ka wu nakə faya ta tsikiye. A mbɔdatay faya ta dzeke, a gwadatay:

⁴ «Tadə ndəray mə walaŋ kurom tɔbaŋ ngay hay andaya temerre ada a dze faya abəra nɔte mə walaŋ i tɔbaŋ ngay niye hay na, ma gəriye ha kuro kuro tsid gər eye tsid eye niye hay, ma diye mapəla ahaya nɔte eye niye a dze aye ma huta ahaya tɔday bɔdaw?

⁵ Tadə kə huta na na, dɔrev ngay ma ngwasiye haladzay. Ma pa ahaya tɔbaŋ ngay niye ka dzegwem, ⁶ ma zla ahaya a mɔtagay. Kə zla ahaya na, ma zalateye a dzam ngay hay ta ndo i mɔged ngay hay ada ma gwadateye: “Dumara ngwasakwa ka bo dziye hərwi tɔbaŋ ga nakə a dze aye na, na huta na.”»

⁷ Yesu a gwadatay sa: «Tadə ndo nɔte kə gər ha mezeleme ngay na, sərɔm ha na, mɔngwese ma giye andaya ka tɔv i Mbɔlom mə

mbɔlom andza niye dərɔmak, a ze ndo neheye kuro kuro tsid gər eye tsid ta zəba ka bo tay andza mezeleme andaya fataya tɔbey, a satay mɔgəre ha mezeleme tay bay aye.»

Dzeke i kwar i suloy nakə a dze aye

⁸ Yesu a gwadatay sa: «Kəgəbay, ngwas waray nakə kwar i suloy andaya kuro ada a dze faya abəra nɔte na, ma piye ako ka lalam, ma fadiye na gay ngay ada ma pəliye na tɔ marəzlay a gər eye lele ma hutiyeye na tɔday. ⁹ Kə huta na na, ma zalateye a dzam ngay hay ta ndo i mɔged ngay hay. Ma gwadateye: “Dumara, ngwasakwa ka bo dziye hərwi na huta na kwar i suloy ga nakə a dze aye.”»

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Sərɔm ha, tadə ndo nɔte kə gər ha mezeleme ngay na, mɔngwese andaya mə walaŋ i gawla i Mbɔlom hay.»

Dzeke i bəba nakə a pəsay ha mɔnese a wawa ngay aye

¹¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndoweye andaya na, wawa ngay hay sulo. ¹² Pat wuray na, bo wawa eye nakə a tsətsah ka bəba ngay, a gwaday: “Bəba ga, zlele yak nakə ka ngənamay ha aza ta malamar ga aye na, vɔlen faya abəra i ga anəke.” Bəba tay a tsəne andza niye na, a ngənatay ha zlele ngay a wawa ngay niye hay sulo aye.

¹³ «A ndza mɔhəne tsekwen na, wawa niye bo wawa eye a həl zlele nakə bəba ngay a vɔlay aye, a səkəm ha. Ma

dəba eye na, a həl bo a ye ha ka bo ta suloy niye a gəma dəreŋ eye. A ndisl a gəma niye na, a dazlay a mäge wu nakə lelebay aye. A nas ha suloy niye tebiye.

14 «Suloy niye a ndəv faya abəra tebiye na, mandərzlan bagwar eye a ge ma gəma eye niye. Wawa niye a huta wu mənday sa bay. 15 Tsa na, a ye mata pəle məsler. A huta məsler niye na, mə gay i ndo wuray ma gəma eye niye. Ndo niye a slər ha a pesl mata tsəkure madəras hay. 16 Ahəl nakə neŋgeye faya ma tsəkuriye madəras hay aye na, may a wur faya. A say həbe mənde wu mənday nakə tə vəlawatay a madəras hay aye na, ndəray kə vəlay bay.

17 «Tsa na, a dazlay mədzele ka dəretsətseh ŋgay. A dzala ka məndze ŋgay nakə mə gay i bəba ŋgay aye, a gwad: “Mə gay i bəba na, ndo i məsler ŋgay hay faya ta ndiye wu mənday lele ada a ze naha fataya abəra. Ada neŋ tuk na, na mətiye tə may kanəŋ na, kəkay! 18 Ngama anəke na, na həliye bo na miye ka təv i bəba ga. Na ye na, na gwadəye: Bəba ga, na ge mənese kame i Bəba Mbəlom ada kame yak. 19 Anəke na, na sla tâ zeleŋ wawa yak sa bay. Təra ga ha andza ndo i məsler yak tsa.” 20 A dzala andza niye na, a həl bo a mbəda gər a gay i bəba ŋgay.

«Mazlambar ma ndisliye a gay i bəba ŋgay na, bəba ŋgay

a ŋgatay naha dəreŋ. A ŋgatay naha na, a gay mə bo hal-adzay. Tsa na, a hway ka təv ŋgay. A ye naha a gəs na ka bo təmbolok təmbolok tə mənəwese eye lele. 21 Yawa! Wawa niye a gwadəy: “Bəba ga, neŋ na, na ge mənese kame i Mbəlom ada kame yak. Neŋ na, na sla tâ zeleŋ wawa yak sa bay.”

22 «Ane tuk na, bəba ŋgay a zalatay a ndo i məsler ŋgay hay, a gwadətay: “A niye bəse! Dum naha, zlumaw rəkWat nakə a le haladzay aye ada kalumay ka bo. Dum naha, zlumaw matsərad, pumay a wur i həlay ada həlumaw tahərak, pumay a sik. 23 Gəsumaw sla niye magəla eye, kədum. Ndayakwa ada ka hatsakw-eye. 24 Hərwi wawa ga nakay na, həbe na gwad kə mət, anəke na, neŋgeye andaya tə dəre. Həbe kə dze, anəke na, na huta na. Anəke na, dərev ga kə ŋgwasa.” Tsa na, ta dazlay a məhetse tuk.

25 «Ahəl nakə faya ta hatsiye aye na, wawa ŋgay bagwar eye mə pesl ma guvah. Həlay i madayaw ŋgay a mətəgay a sla na, a həlaw bo abəra ma guvah. A yaw mazlambar bəse tə gay i bəba ŋgay na, a tsəne məhetse ta ganəŋ eye dəbtsim dəbtsim. 26 Tsa na, a zalay a ndo nəte mə walaŋ i ndo i məsler i bəba ŋgay hay, a tsətsah faya a gwadəy: “Maa ge mə gay kway bəgom na, mey?” 27 Ndo i məsler i bəba ŋgay niye a mbəday faya a gwadəy: “Faya ta hat-

siye hārwi malamar yak kə maw ma tāv eye. Ada bəba yak a kəd sla niye magəla eye hārwi kə huta na wawa ŋgay, neŋgeye andaya zayzay lele, wuray kə gay bay.”

²⁸ «Wawa bagwar eye a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A kərah mede a mətəgay. Bəba ŋgay a yaw ka tāv ŋgay, a gay amboh. A gwaday: “Dara a mətəgay.”

²⁹ Ane tuk na, wawa ŋgay a mbəday faya a gwaday: “Tsəne wu nakə na tsikakeye təday. Kwa anəke bay, na gaka məsler na, məve haladzay ada dāda na kərah bazlam yak dāv? Ka vələŋ wawa i vo’ar ada nā ge ha magurlom ta dzam ga hay tey na, ka vələŋ dāv? ³⁰ Ane tuk na, anəŋ wawa yak nakay a nasaka ha zlele ka ŋgwas hay aye na, anəke a maw na, ka kədāy sla sa na, kəkay?”

³¹ «Bəba ŋgay a mbəday faya a gwaday: “Wawa ga, mā ndalaka bay. Nəkar mandza eye na, huya ka tāv ga ada zlele ga hay tebiye na, i yak bədāv? ³² A ye ka bo tədə mäge magurlom tə mənḡwese eye na, lele ŋgway. Hārwi malamar yak nakay na gwad na, kə mət. Anəke na, neŋgeye andaya tə dāre. Haḡe kə dze, anəke na, na huta na!”»

16

Mbəlom ta suloy

Mata 6.24, 11.12-13, 5.31-32; Markus 10.11-12

¹ Ma dəba eye na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay

sa: «Ndoweje andaya zlele eye, ndo məpesle suloy ŋgay andaya. Ti ye naha tə gwaday a ndo i zlele niye: “Ndo məpaslaka na suloy yak na, faya ma nasakeye ha zlele yak.”

² «Ndo i zlele niye a tsəne andza niye na, a zalay a ndo məpesle suloy ŋgay niye a gwaday: “Na tsəne ndo hay tə tsik ka nəkar na, mey? Suloy nday na, pesleŋ na ka ge ha na, wu waray wu waray, hārwi nəkar na, ka sliye faya matəre ndo i məsler ga sa bay.”

³ «Ndo məpesle suloy niye a tsik məgər ŋgay, a gwad: “Ndo i gay ga ma həhariye ga abəra ma məsler ŋgay ada na giye na, kəkay? Ada kwa gədaŋ ga andaya məfəte sa bay tuk na, kəkay? Na gwad na rəkiye na, horoy ma geŋeye. ⁴ Ah! Na sər na giye hārwi ada ndo hay ta təmiye ga a gay tay tadə ta kal ga ha abəra ma məsler na!”

⁵ «A ye a zalatay a ndo neheye gwedere i ndo i gay ŋgay andaya fataya aye nəte ta nəte. Ti ye naha. Tsa na, a gwaday a ndo kurre eye: “Gwedere i ndo i gay ga fakaya na, nday?”

⁶ «Ndo niye a mbəday faya a gwaday: “Dos i mal temerre.” Ndo məpesle suloy niye a gwaday: “Derewel i gwedere yak anəŋ. A niye ndza bəse, watsa a dəma na, dos i mal kuro kuro zləm tsa.”

⁷ «Tsa na, a gwaday a ndo neŋged: “Ada nəkar na, gwedere i ndo i gay ga fakaya na, nday?” Ndo niye

a mbəday faya a gwaday: “Tabay i bəle temerre.”

«Ndo məpesle suloy niye a gwaday: “Derewel i gwedere yak anan. A niye ndza bəse, watsa a dəma tabay i bəle kuro kuro tsamahkar tsa.”

⁸ «Ndo i gay ngay a ngatay andza niye na, a zambaday a ndo məpesle suloy ngay hərwi a ge məsler ta bəbək. Andza niye, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, tə dzala ka wu nakə ma ta giye bo kame aye. Ta wuda bo mə walaŋ tay. Nəteye bəbək eye hay ta ze ha ndo i Mbəlom hay.»

⁹ Yesu a səkah ha me ngay niye, a gwadatay: «Neŋ faya na gwadumeye sa: Gum ngwalak tə zlele i məndzibəra nakay lele. Hərwi tadə ka ndəv fakuma abəra na, ka ta hutumeye sifa nakə ma ndəviye bay aye.

¹⁰ «Ndo nakə a ge wu wawa eye hay ta tsəved eye na, ma giye wu bagwar eye hay ta tsəved eye dərmak. Ndo nakə kwa wu wawa eye hay a ge na ta tsəved eye bay aye na, wu bagwar eye hay dərmak ma giye na ta tsəved eye bay.

¹¹ Ada tadə ka mbum faya mäge məsler ta tsəved eye lele tə zlele i məndzibəra nakay bay na, mata vəlakum zlele lele eye na, way? ¹² Tadə ka sərüm məgay gər a wu i ndo hay bay na, mata vəlakum wu kurom neheye ka ləvumay gər aye na, way?

¹³ «Ndəray ma sliye mäge məsler a ndo i gay ngay hay sulo bay. Hərwi pat neŋged

na, ma geye sewed a ndo i gay ngay neŋged, ma wudiye na neŋged lele. Kəgəbay ma gəseye me a ndo neŋged, a ndo neŋged na, ma gəseye me bay tebiye. Nəkurom bəbay ka slumeye faya mäge məsler a Mbəlom ada a suloy sulo bay.»

¹⁴ Farisa hay tə tsəne bazlam i Yesu neheye a tsik aye tebiye. Tə ngwasa ka Yesu hərwi nəteye na, ta wuda sulo haladzay.

¹⁵ Yesu a gwadatay a Farisa niye hay: «Nəkurom ka təv dəre i ndo hay na, ka gwadum nəkurom ndo lele eye hay. Ane tuk na, Mbəlom na, a sər dərev kurom hay. Hərwi wu nakə ndo hay tə gwad bagwar eye na, ka təv dəre i Mbəlom na, lele bay tebiye. ¹⁶ Həlay i bazlam i Musa mapala eye tə derewel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay kə ndza hus a həlay i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam. Kwa abəra ahəl niye na, tə dawa ha Labara Ngwalak eye i Bəy i Mbəlom. Həlay nakay na, kwa way a ge gədan hərwi məfələkwe a Bəy i Mbəlom. ¹⁷ Magərmbəlom ta dala na, ta ndəviye. Ane tuk na, kwa wu tsekweŋ ma dziye abəra mə bazlam ga mapala eye bay.

¹⁸ «Ndowneye ka həhar na ngwas ngay ada kə zla a dəma ngwas mekeləŋ eye na, kə ge madama. Ada ndowneye kə zla ngwas nakə zal ngay a həhar na aye na, kə ge madama dərmak.»

Ndo i zlele ta Lazar

¹⁹ Yesu a gwadafay sa: «Ndoweeye andaya zlele eye. Neŋgeye a pawa ka bo peteked nakə a le haladzay aye ada masəkəme ŋgay eye na, suloy haladzay. Neŋgeye mandza eye pat pat ma wiya ada wu mənday ŋgay na, lele. ²⁰ Ndoweeye andaya dərma mak məzele ŋgay Lazar. Neŋgeye na, mətawak eye, wuray ŋgay andaya bay. Bo ŋgay tebiye na, mbəlak eye dəkdek. A yaw ka maged i ndo i zlele niye. A hənawa mədama. ²¹ A say haḃe mənde batatuk i wu mənday nakə a kutsawa abəra ka təv mənde wu mənday i ndo i zlele niye. Ane tuk na, kəra hay tə yawa naha ka təv ŋgay mandekede mbəlak ŋgay niye dūh.

²² «Ma dəba eye na, Lazar a mət. Gawla i Mbəlom hay tə zla na ka təv i Abraham. Ndo niye zlele eye a mət dərma mak. Tsa na, tə la na. ²³ Ndo niye zlele eye na, a sawa dərətsətseh haladzay ma təv məndze i mədahan hay. A zəba dərə, a ma ha dərə a gəma na, a ŋgatay naha a Abraham ta Lazar nəteye ka təv manəte eye dərəŋ tə neŋgeye. ²⁴ A zalay naha a Abraham, a gwadafay: “Bəba ga Abraham, na gaka mə bo təbədew? Amboh slər Lazar na, mə tələka wur həlay ŋgay a yam ada mə təkweŋew ka dərneh magen zayya tey. Hərwi neŋ faya na siye dərətsətseh haladzay ma ako nakay.”

²⁵ «Ane tuk na, Abraham

a gwadafay naha: “Wawa ga, sər ha na, ka huta ka məndzibəra na, haladzay. Lazar neŋgeye na, kə sa dərətsətseh haladzay. Anəke na, neŋgeye mandza eye barbarra, ma ndiye i ŋgay tey. Anəke nəkar na, ka siye dərətsətseh dərma mak tey. ²⁶ Ada sa tsa na, bəd zəbol eye mə walaŋ kway. Andza niye ndo neheye a satay mede naha a diye kurom aye na, ta sliye faya mede naha bay. Ada madayaw abəra ka təv kurom a təv may bəbay na, ma tasiye bo bay.”

²⁷ «Ndo i zlele niye a gwadafay naha a Abraham: “Amboh, slər Lazar a gay i bəba ga, ²⁸ malamar ga hay andaya zlam. Mā ye mā gatay daf na, tā yaw a təv i dərətsətseh nakay bay.”

²⁹ «Abraham a mbədafay faya, a gwadafay: “Malamar yak hay na, Musa ta ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay andaya ta datay ha. Tā pay zləm a bazlam tay.”

³⁰ «Ndo i zlele niye a gwadafay a Abraham: “Niye na, ma sliye da bay, bəba ga Abraham. Ane tuk na, tadə ndəray a maw abəra ma bəd, a ye ka təv tay na, ta mbədiye ha mede tay.”

³¹ «Abraham a gwadafay: “Tadə ta pay zləm a Musa ta ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay bay na, kwa ndo mə lətsew abəra ma mədahan, mə ye ka təv tay bəbay na, ta tsəniye bay.”»

17

*Mezeleme**Mata* 18.6-7,21-22;*Markus* 9.42

¹ Yesu a gwadatay a gawla ngay hay: «Wu hay andaya haladzay ta səpatiye tay ha ndo hay ka mæge mezeleme. Kutoŋ ma giye bo andza niye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma səpatiye ndo hay ka mæge mezeleme aye. ² Ngama tâ baray madiz i kwar a day ada tâ kal ha a hud i bəlay tə bəmalə nakə ma səpatiye nəte mə walaŋ i wawa neheye tsekweŋ tsekweŋ ka mæge mezeleme aye. ³ Anəke na, gum metsehe lele, həbum gər kurom.

«Tadə malamar yak kə gaka mənese na, tsikay faya ta tsəfetsəfe aye. Ada tadə kə gər ha mezeleme ngay na, pəsay ha mezeleme ngay. ⁴ Tadə a gaka mənese mə walaŋ i məhəne nəte sik tasəla ada faya ma deyeweye ka təv yak mægwadaka: “Na nasaka, amboh pəsa ga ha” na, pəsa ha.»

*Məgəle ha mədzal gər**Mata* 17.20

⁵ Ndo i maslaŋ i Yesu hay ta tsətsah, tə gwaday a Yesu: «Bəy Maduweŋ, səkahamay ha mədzal gər ka nəkar tey.»

⁶ Bəy Maduweŋ a mbədatay faya a gwadatay: «Tadə ta dedek mədzal gər kurom mâ ge andaya tsekweŋ andza wur i bəzaŋ na, ka slumeye faya mægwaday a dərizl i gərdaf i kuvoray nakay: “Ngwad abəra kanaŋ, do ta zəv bo a bəlay” na, ma gəsakumeye me.»

Ndo mæge mæsler neheye ta hutiye magogoy bay aye

⁷ Yesu a gwadatay sa: «Way nakə mə walaŋ kurom, ndo i mæsler ngay faya ma fəteye ma guvah agəna ma tsəkureye na gənaŋ ngay hay, kə maw a mətəgay na, ndo i gay ngay ma gwadəye: “Dara bəse, nda dəf” dəw? ⁸ Ane tuk na, ma gwadəye duh na: “Do naha, deŋew dəf ga. Mbədaw ka bo peteked mekeleŋ hərwi məhəleŋew dəf ga. Ahəl nakə neŋ faya na ndiye ada na siye wu məse aye na, ma dəba eye nəkar dərmaŋ ka sliye faya mənde wu mənday ada ka siye wu məse.” Ndo i gay ngay ma tsikeye andza niye bədaw? ⁹ Ka dzalum na, ma geye sisə a ndo i mæsler ngay niye hərwi kə gay na wu nakə a tsikay ge aye dəw?»

¹⁰ «Nəkurom dərmaŋ andza niye, tadə ka gum mæsler nakə Mbəlom a gwadəkum “gum” aye na, gwadum duh na: “Nəmay ndo mæge mæsler tsa hərwi nəmay, nəmaa ge na, mæsler nakə təde a ye ka bo nəmaa giye.”»

Yesu a mbəl tay ha ndo madəgwada eye hay kuro

¹¹ Yesu faya ma diye a Zerozelem na, a ye tə kokway nakə a ngəna ha dala i Samari ta dala i Galile aye. ¹² Mazlambar ma ta ndisliye a gəma wuray na, ndo madəgwada eye hay kuro ta hway naha a satay mədzəgər tage Yesu. Tə lətse dərəŋ. ¹³ Tsa na, ta wuda ta gədaŋ, tə zalay naha a Yesu,

tə gwad: «Yesu, Bəy! Nəmaâ gaka mə bo təbədew!»

14 Yesu a ɲgatatay, a gwadatay naha: «Dum ta bəzumay ha bo a ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye.» Nəteye faya ta diye mata bəzatay ha bo a ndo məvələway wu a Mbəlom na, tə mbəl suwud suwud.

15 Ndo nəte mə walaɲ tay a zəba ka bo ɲgay na, kə mbəl suwud suwud. A mbəda gər ka təv i Yesu pəlasl. A ye tə mazambaɗay naha a Mbəlom ta magala. 16 A ye naha na, a kal ha bo kame i Yesu ta da'ar luz ka dala. A gay sisə haladzay a Yesu. Ndowne niye na, ndo i Samari hay.

17 Yesu a gwad: «Na gwad tə mbəl na, kuro tebiye bədaw? Neheye tsid eye na, nəteye mənɲgay? 18 Ndəray kə dzala mə walaɲ tay ma-dayaw məgay naha sisə a Mbəlom bay. Duh mayaw na, bərakəzaɲ nakay ɗaw?» 19 Tsa na, Yesu a gwaday a bərakəzaɲ niye: «Lətse! Do wu yak, mədzal gər yak nakə ka dzala ha ka neɲ aye kə mbəl kar ha.»

Maa sər pat i mandəve i məndzibəra na, Mbəlom nəte ɲgweɲ

Mata 24.23-28,37-41

20 Pat wuray na, Farisa hay ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Bəy i Mbəlom ma ta deyeweye na, kəɗay?»

Yesu a mbəɗatay faya a gwadatay: «Bəy i Mbəlom ma deyeweye na, ndo hay ta

ɲgateye bay. 21 Ta gwadiye: “Zəbum neɲgeye anaɲ kanaɲ” kəgəbay “Neɲgeye atay” bay. Hərwi sər um ha Bəy i Mbəlom na, neɲgeye mə walaɲ kurom.»

22 Tsa na, a gwadatay a gawla ɲgay hay: «Həlay eye ma deyeweye ma sakumeye mənɲgatay a Wawa i Ndo kwa pat eye nəte tsa, ane tuk na, ka ɲgatumeye bay. 23 Ta gwadumeye: “Zəbum atay!” Kəgəbay “Zəbum neɲgeye anaɲ!” Ane tuk na, kâ yum bay, kâ hwayum faya bay. 24 Pat eye ma deyeweye neɲ Wawa i Ndo na deyeweye na, andza mawutsede i mbəlom nakə a wutsede na, dzaydzay ɲgay eye a dəv kwa abəra mə bəzay i mbəlom hus a məgəma aye. Na deyeweye na, andza niye. 25 Ane tuk na, na siye dəretsətseh haladzay təday ada ndo neheye anəke aye ta kaliye ga ha.»

26 «Wu nakə a ge bo a həlay i Nuhu aye na, pat nakə neɲ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta giye bo andza niye dərmak.* 27 Ahəl niye na, ndo hay tə ndayawa wu mənday ada tə sawa wu məsay, tə zlawə dahəlay hay ada tə vələwa dem tay hay a zal hus a pat nakə Nuhu a fələkwa a kwalalaɲ i yam aye. Yam bagwar eye a rah ka məndzibəra a dze tay ha siye i ndo hay tebiye.

28 «Sa na, ma ta təriye andza a həlay i Lot: Ndo hay tə ndayawa wu mənday

* 17:26 Madazlay i wu hay 6.5-12, 7.6-23.

ada tə sawa wu məsay. Ta səkəməwə wu hay ada ta səkəkəwə ha. Ta zəvəwə dərizl i gərdəf hay ada ta dəzləwə gay tay hay. ²⁹ Ane tuk na, pat nakə Lot a lətse a yaw abəra ma gəma i Sodom aye na, ako a paw abəra mə mbəlom andza yam ada tə wuye andaya a təma wafafafa, a dze tay ha ndo i gəma niye hay tebiye.† ³⁰ Pat nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweje na, ma ta təriye andza niye dərmak.

³¹ «Pat eye niye na, ndo nakə ka gər i gay ada wu ŋgay hay mə gay aye na, mə mbəzlaw hərwi məzlaw wu mə gay bay. Andza niye ndo nakə ma guvah aye na, mə maw a mətagay bay. ³² Wu nakə a ge bo ta ŋgwas i Lot aye na, mə mətsakum gər bay!‡ ³³ Ndo nakə ka pəla mətəme ha məsəfəre ŋgay aye na, ma ta dziye ha dūh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfəre ŋgay hərwi ga aye na, ma təmiye ha dūh.

³⁴ «Sərum ha pat eye niye ta həvad na, ndo hay sulo mahəna eye ka sləlah na, ta zliye nəte, ta gəriye ha neŋged. ³⁵ ŋgwas hay sulo ta ləgəriye salamay ka ber, ta zliye nəte, ta gəriye ha neŋged. [³⁶ Hasləka hay sulo ma guvah ta fətiye, ta zliye nəte, ta gəriye ha neŋged.]»

³⁷ Gawla ŋgay hay ta tsətsah faya tə gwadəy: «Wu niye ma ta giye bo andza niye na, ka waray Bəy Maduweŋ.»

Yesu a mbədətay faya a gwadəy: «Təv nakə wu maməta eye mə dəma aye na, magoduk hay ta hayiye gər a dəma.»

18

Maduwulay me a Mbəlom tə marəzlay a gər

¹ Ma dəba eye, Yesu a tsikatay dzeke hərwi məde tay ha na, tə dūwulay me a Mbəlom huya tə ye gər maduwule me bay. ² A gwadəy:

«Ndo məge sariya wuray ma gəma eye andaya. Ndo-eye niye na, madzədzeze i Mbəlom mə dərev ŋgay təbey, ada ndo a gay mə gər bay sa. ³ Madakway i ŋgwas andaya ma gəma eye niye dərmak. Madakway i ŋgwas niye a yawa ka təv ŋgay pat pat hərwi mə gay na sariya ŋgay tey. A gwadəy a ndo məge sariya niye: «Gamay na sariya ta ndo mənə dəre ga anaŋ tey.»

⁴ «Kə ndza haladzay ndo məge sariya a kəma məge sariya i madakway i ŋgwas niye bay. A dzala mə gər ŋgay a gwad: «Ayaw! Neŋ na dzala gər ka Mbəlom bay ada kwa ndo a geŋ mə gər bay, ⁵ ane tuk na, madakway i ŋgwas nakay faya ma wurdəneje me, ŋgama na geye na sariya ŋgay təday bəna, ma gəriye ha madayaw ka təv ga bay.»

⁶ Bəy Maduweŋ a gwadəy sa: «Tsənum wu nakə ndo

† 17:29 Madazlay i wu hay 19.24-25.

‡ 17:32 Madazlay i wu hay 19.26.

mäge sariya niye ɲgwalak eye bay a tsik aye! ⁷ Ada Mbəlom neɲgeye na, ma dzəniye ndo ɲgay hay bədaw? Taɗə faya ta tuway naha bo na, ma giye mahonok madzəne tay daw? ⁸ Sərum ha na, ma dzəniye tay ta bəse. Ane tuk na, aza neɲ Wawa i Ndo na deyeweye na, na hutiyeye ndo mədzal gər hay ka neɲ ɲgway daw?»

Ndo i Farisa ta ndo matsekele dzaɲgal

⁹ Yesu a tsikatay dzeke mekeleɲ eye sa. Dzeke niye na, hərwi ndo neheye tə dzala tə gwad nəteye ka dərə i Mbəlom na, ɲgwalak eye hay ada nəteye ta zəba ka siye i ndo hay na, andza ndo hay bay. ¹⁰ A gwadətay:

«Ndoweye hay andaya sulo, ti ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mata dūwulay me a Mbəlom. Ndo neɲged na, ndo Farisa, neɲged na, ndo matsekele dzaɲgal.

¹¹ «Ti ye naha na, ndo Farisa niye a lətse təv ɲgay wal. A gwad mə dərəv ɲgay: «A! A! Mbəlom ga, na gaka naha sisə hərwi neɲ na, andza siye i ndo hay təbey. Nəteye na, məkal eye hay, ndo ɲgwalak eye hay bay. Tə gawa madama. Neɲ na, na gaka naha sisə hərwi neɲ andza ndo matsekele dzaɲgal nakay təbey. ¹² Mə luma nəte na, na gawa daliyam sik sulo. Wu ga kuro na, na vələwa nəte.»»

¹³ «Ndo matsekele dzaɲgal neɲgeye na, a lətse dərəɲ. Kwa kə lətse ha gər mazəbe

dərə a mbəlom bay tebiye. Ane tuk na, a gwad: «Mbəlom! Na gaka mə bo tey hərwi neɲ na, ndo i mezeleme.»»

¹⁴ Yesu a gwadətay: «Sərum ha na, ndo matsekele dzaɲgal nakay a ye a ɲgway a mətəgay na, neɲgeye ka təv i Mbəlom na, lele. Ane tuk na, ndo Farisa niye neɲgeye na, andza niye təbey. Hərwi ndo nakə a say tā gwad neɲgeye bagwar eye na, Mbəlom ma təriye ha wawa eye dūh. Ndo nakə a tərə ha bo ɲgay wawa eye kame i ndo hay aye na, Mbəlom ma təriye ha bagwar eye dūh.»

Yesu a təma wawa hay

Mata 19.13-15; Markus 10.13-16

¹⁵ Ma dəba eye na, ndo hay tə həl naha wawa tsekweɲ tsekweɲ eye hay a Yesu hərwi ada mā pa fataya həlay ada tā huta ɲgama. Ane tuk na, gawla ɲgay hay tə gatay me a ndo niye hay tə həlay naha wawa hay aye.

¹⁶ Yesu a gwadətay a wawa hay: «Həndzədumaw ka təv ga.» A gwadətay a gawla ɲgay hay: «Gərum tay ha wawa hay, tā yaw ka təv ga! Kā həharum tay ha bay, hərwi Bəy i Mbəlom mavəla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye. ¹⁷ Sərum ha na, ndoweye ka təma Bəy i Mbəlom andza wawa neheye bay na, ma diye a Bəy i Mbəlom bay.»

Ndo i zelele ta Bəy i Mbəlom

Mata 19.16-30; Markus 10.17-31

18 Bøy i Yahuda wuray a tsətsah ka Yesu, a gwadəy: «Miter lele eye, na hutiyē sifa nakə ma ndəviye bay aye na, na giye na, kəkay?»

19 Yesu a gwadəy: «Ka zelen ndo lele eye na kemey? Ndo lele eye na, Mbəlom nətē ŋgweŋ. 20 Ka sər bazlam i Mbəlom mapala eye daw? Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad na: Kā ge madama bay, kā kəd gər i ndo bay, kā ge məkəl bay, kā raw me ka ndo kame i sariya bay, rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak.*»

21 Ndo niye a mbəday faya a gwadəy: «Gər i bazlam mapala eye neheye ka paslaw aye na, na hənay ha gər kwa ma wawa.»

22 Yesu a tsəne andza niye na, a gwadəy: «A zəkaw fakaya abəra wu nətē sa: Anəke na, do ta səkəm ha zlele yak hay tebiye ada kā ŋgənatay suloy eye a ndo i mətawak hay. Ka ge andza niye na, ka ta hutiyē zlele mə mbəlom. Tsa na, dara, peŋ bəzay.»

23 Ane tuk na, ndo niye a tsəne bazlam niye na, a ndalay haladzay hərwi zlele ŋgay na, haladzay.

24 Yesu a zəba faya na, a ndalay, a gwad: «Hərwi ndo i zlele na, mede a Bøy i Mbəlom i ŋgay na, mada me eye haladzay. 25 Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bøy i Mbəlom aye na, ŋgama zləgweme mā ye ta bəd i ləpəre.»

26 Ndo neheye tə tsəne bazlam i Yesu nakə a tsik aye na, tə gwad: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

27 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ndəray ma sliye mətəme bay. Ane tuk na, Mbəlom ma sliye mətəme ha ndo.»

28 Tsa na, Piyer a gwadəy: «Tsəne! Nəmay anan, nəmaa gər ha gay may hərwi məpaka bəzay na, kəkay?»

29 Yesu a gwadatay: «Sərūm ha, ndoweye kə gər ha gay ŋgay, ŋgwas ŋgay, malamar ŋgay hasləka eye hay ta malamar ŋgay dem eye hay, bəba ŋgay ta may ŋgay, wawa ŋgay hay hərwi Bøy i Mbəlom na, 30 anəke ahəl kway nakay ma hutiyē a dəma haladzay ada kame na, ma hutiyē sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

Yesu a da ha məməte ŋgay

Mata 20.17-19; Markus 10.32-34

31 Yesu a zalatay a gawla ŋgay niye hay kuro gər eye sulo aye abəra mə walan i ndo hay kətsah. Tsa

na, a gwadatay: «Tsənum! Anəke na, ka tsalakweye a Zerozelem. Mə dəma na, wu nakə ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ahəl niye ka gər i neŋ Wawa i Ndo aye na, ma giye bo tuk.

32 Ta vəlatēye ga ha a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ta ŋgwasiye fagaya, ta tsedeŋeye, ta tufeŋeye slesləb a dərə. 33 Ta ndəgiye

* 18:20 Madayaw abəra ma Ezipt 20.12-16; Levitik 5.16-20.

ga ta mandalaḅa ada ta kēdiye ga. Ane tuk na, ma mēhāne mamahkar eye na, na lētseweye abēra ma mēdahaŋ.»

³⁴ Ane tuk na, gawla ŋgay hay ta tsāne wu nakə a tsik aye bay. A ge fataya bazlam nakə Yesu a tsik aye a say mēgwede mey na, maŋgaha eye. A tsik na, ka gər i wu waray na, tə sər bay.

Yesu a mbəl ha ndo wuray gulufeye ma gəma i Zeriko

Mata 20.29-34; Markus 10.46-52

³⁵ Mazlambar Yesu ma ndisliye a Zeriko na, guluf wuray andaya mandza eye ka tsakay i tsəved, a rəkawa wu ka ndo hay. ³⁶ A tsāne ndo hay faya ta diye ka tsəved na, a gwadatay: «Labara i mey?»

³⁷ Ta mbəḅay faya, tə gwaday: «Yesu ndo i Nazaret ma diye tə fa'anaŋ.»

³⁸ Guluf niye a tsāne andza niye na, a wuda ta magala, a gwad: «Yesu, Wawa i Davit, nā gaka mē bo tēbədew?»

³⁹ Ndo neheye tə lah naha kame aye na, tə gay me a guluf niye hərwi ada mā bəbəl wuray bay, mā ndza dīkdīk.

Duh a zaka ha mawude haladzay ta magala, a gwad: «Wawa i Davit, nā gaka mē bo tēbədew!»

⁴⁰ Yesu a ndisl naha na, a lətse, a gwadatay: «Dum gəsumayaw həlay kanaŋ.» Tsa na, ti ye tə gəsayaw həlay. A ndisl naha ka təv i Yesu na, Yesu a tsətsah faya, a gwaday:

⁴¹ «A saka nā ge hərwi yak na, mey?»

Guluf niye a mbəḅay faya, a gwaday: «Bəy ga, a seŋ na, nā ŋgatay a dāre sa tey.»

⁴² Tsa na, Yesu a gwaday: «Yawa lele, mēdzal gər yak nakə ka dzala ga ha aye na, kə mbəl kar ha.»

⁴³ Kwayaŋŋa guluf niye a ŋgatay a dāre. A pay bəzay a Yesu. A zambaḅay a Mbəlom. Ndo niye hay haladzay aye tə ŋgatay a wu nakə a ge bo aye na, nətēye tebiye ta zambaḅay a Mbəlom.

19

Yesu ta Zase

¹ Yesu a ndisl a Zeriko na, a ye ta wuzlahgəma i Zeriko niye.

² Ahəl nakə faya ma diye na, ndoweye andaya tə zalay Zase, neŋgeye andaya dərma. Neŋgeye na, zlele eye. Neŋgeye bagwar i ndo matsekele dzaŋgal hay. ³ A pəla tsəved mēŋgatay a Yesu na, way. Ane tuk na, kə ŋgatay bay hərwi ndo hay haladzay ada neŋgeye na, dakwel eye.

⁴ A hway ka me, a ye naha a tsal a gərḅaf i kuvoray. A tsal a gərḅaf na, hərwi mēŋgatay a Yesu nakə ma diye ta tsəved niye aye.

⁵ Yesu a ndisl naha a bəzay i gərḅaf i kuvoray niye na, a zla gər ka mbəlom, a zəba dāre a gərḅaf niye. A ŋgatay naha a Zase. Tsa na, a gwaday naha: «Zase, mbəzlaw bəse. Bəgom na diye na ta ndziye mē gay yak.»

⁶ Zase a tsāne andza niye na, a mbəzlaw bəse. Tsa na, ti ye ka bo a gay ŋgay. Ti ye naha

na, a tɛma tay ha tɛ mɛngwese lele.

⁷ Ndo hay tɛ ngatay andza niye na, a ndalatay. Ta ngɛlay bɛzay a Yesu. Tɛ gwad: «Ndo nakay a ye mata ndze mɛ gay i ndo i mezeleme daw!»

⁸ Zase nenɛgeye a lɛtse kame i Bɛy Maduwerɛn a gwaday: «Tsɛne Bɛy Maduwerɛn ga! Anɛke na, na ngɛniye ha zlele ga wudak, na ngɛnatay ha a mɛtawak hay. Ada tadɛ na zla suloy abɛra ka ndoweye ka zal na, na may ha ngway a dɛma madzɛga fad.»

⁹ Yesu a tsɛne andza niye na, a gwaday: «Bɛgom mɛtɛme ki yaw a gay yak hɛrwi nɛkar na, wawa i Abraham dɛrmak. ¹⁰ Hɛrwi nɛn Wawa i Ndo na yaw na, mapɛle ndo neheye madza eye hay ada mɛtɛme tay ha.»

Dzeke i suloy nakɛ ndo a ngɛnatay a ndo i mɛsler ngay hay aye

Mata 25.14-30

¹¹ Ndo niye hay faya ta pay zlam a bazlam ngay niye hay na, Yesu a tsikatay dzeke sa. A tsik dzeke niye na, mazlambar ma ndisliye a Zerozelem. Ndo hay tɛ dzala na, tɛ gwad: «Mazlambar Bɛy i Mbɛlom ma deyeweye tuk.» ¹² Wu nakɛ Yesu a tsikatay aye na, ananɛ, a gwadatay:

«Ndowneye andaya nenɛgeye na, gwala i bɛy hay. A ye a gɛma dɛrenɛ eye hɛrwi ada tɛ pa ahaya a bɛy. Ta pa na a bɛy na, ma maweye ma lɛviye ndo ngay hay. ¹³ Ma ta hɛliye bo ma diye na, a zalatay a ndo i mɛsler ngay

hay kuro. Nɛteye niye kuro aye ti ye naha. Ti ye naha na, a ngɛnatay kwar i suloy. A vɛlatay kwar i suloy nɛte nɛte tay aye. Kwar i suloy niye nɛte na, suloy mɛ dɛma haladzay. A gwadatay: «Mbɛdum ha hɛlay hus a pat nakɛ na maw aye.»

¹⁴ «Ane tuk na, ndoweye niye a say bɛy aye na, ndo i gɛma ngay hay ta wuda na bay. Tɛ slɛr ndo hay ma dɛba ngay hɛrwi tɛ ye tɛ gwadatay na: «A samay ndo nakay mɛ tɛra bɛy may bay.»

¹⁵ «Ada duh huya ta pa na a bɛy. Tɛ pa na a bɛy na, a maw a gɛma ngay tuk. A maw na, a zalatay a ndo i mɛsler ngay niye hay a ngɛnatay kwar i suloy aye hɛrwi mɛsɛre ha magogoy nakɛ tɛ huta faya aye.

¹⁶ «Ndo makurre eye a ye naha, a gwaday: «Ndo i gay ga, kwar i suloy nakɛ ka vɛlenɛ aye na, na huta faya kuro.»

¹⁷ «Bɛy niye a gwaday: «Nɛkar na, ndo i mɛsler lele eye dedek. Anɛke na, na piye kar a bɛy, ka lɛviye gɛma kuro hɛrwi mɛsler nakɛ tsekwen aye ka ge na ta tsɛved eye.»

¹⁸ «Ndo masulo eye a ye naha a gwaday: «Ndo i gay ga, suloy niye ka vɛlenɛ eye na, na huta faya zlam.»

¹⁹ «Bɛy a gwaday a ndo niye: «Nɛkar na, na piye kar bɛy eye, ka lɛviye gɛma zlam.»

²⁰ «Ma dɛba eye na, ndo nenged a ye naha a gwaday: «Ndo i gay ga, kwar i suloy yak nakɛ ka vɛlenɛ aye ananɛ. Na lɛva faya bo lele na mbuza

na a peteked, na ngaha na lele.
 21 Na dzədzaraka haladzay, hərwi nəkar na, ndo makula gər eye. Wu yak bay na, ka zliye tsa, ka sləga bay na, ka dziye tsa.”

22 «Bəy niye a mbəday faya a gwaday: “Nəkar na, ndo i məsler nakə ngwalak eye bay aye. Maa gəs kar a sariya na, bazlam yak eye wu yak. Ka sər ha kurre neñ na, ndo makula gər eye, ada kwa wu ga bay na, na zliye, na sləga bay na, na dziye tsa na, 23 ada ka mey, meeneñ na, peñ na suloy a gay nakə tə pawa a dəma suloy aye. Atay ka məmaw ga na, na diye na həlaweye abəra mə dəma na, na hutiye faya magogoy.”

24 «Tsa na, a gwadatay a ndo neheye ka təv aye niye: “A niye zlum faya abəra kwar i suloy niye. Vəlumay faya a ndo nakə kwar i suloy andaya faya kuro aye.”

25 «Ndo niye hay ta mbəday faya tə gwaday: “Bəy may, neñgeye na, kwar i suloy ngay andaya kuro segey!”

26 «Bəy niye a gwadatay: “Sərum ha na, ndo nakə wu ngay andaya na, ta səkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wu ngay andaya bay aye na, kwa tsekweñ eye nakə andaya faya aye na, ta zliye na faya abəra. 27 Ane tuk na, ndo neheye a satay nâ təra bəy tay bay aye na, dum naha, gəsumatay ahaya ada kâ kədum tay ha ka dərə ga kananj.”»

Məfələkwe i Yesu a Zerozelem

Mata 21.1-11; Markus 11.1-11; Yuhana 12.12-19

28 Yesu a ndəv ha mətsike me niye andza niye na, a ye a ndzatay kame a ndo hay mede a Zerozelem. 29 Mazlambar ta husiye a gəma i Betifadze ta Betani bəse ta mahəmba nakə tə zalay Mahəmba i Tetədöz aye na, a slər gawla ngay hay kame sulo. 30 A gwadatay: «Dum a gəma nakə kame kurom aye. Ka ndislum naha na, ka ndzumeye a gər a zungo wawa eye məbara eye ndəray kə ndza faya dədə zuk bay. Pəlumaw ada kâ yumeñ ahaya kananj. 31 Tadə ndəray ka tsətsah fakuma: “Ka pəlumeye na zungo eye a ngay” na, gwadumay: “A say a Bəy Maduweñ.”»

32 Ndo i məsler niye hay sulo aye tə həl bo ti ye. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. 33 Tsa na, ta dazlay a məpələ zungo niye. Ahəl nakə nəteye faya ta pəliye zungo niye na, ndo i zungo niye a gwadatay: «Ka pəlumeye na zungo eye hərwi mey?»

34 Ta mbəday faya tə gwaday: «A say a Bəy Maduweñ.»

35 Gawla i Yesu neheye sulo aye, ti ye ahaya zungo niye a Yesu. Ti ye ahaya na, ta fətəl faya peteked tay hay. Tsa na, tə tsal ha faya Yesu.

36 Faya ta diye na, ndo hay ta fətəl peteked tay hay ka tsəved nakə Yesu faya ma diye

tə dəma aye. ³⁷ Mazlambar faya ta ndisliye a Zerozelem ta tsəved nakə ma mbəzlaw ta Mahamba i Tetədoez aye na, gawla ŋgay hay tebiye ta dazlay a mazambaday a Mbəlom tə mənḡwese eye lele ada tə mawude ta magala ŋgalakaka hərwi masuwayan nakə tə ŋgatay Yesu a ge aye.

³⁸ Tə gwadawa: «Mbəlom mâ pa ŋgama ka Bəy nakə faya ma deyeweye tə məzele i Bəy Maduweŋ aye!»*

«Zay mə mbəlom, ada zambadakway a Mbəlom, neŋgeye nakə mə mbəlom aye!»

³⁹ Mə walaŋ i ndo niye hay haladzay aye na, Farisa hay andaya. Tə gwaday a Yesu: «Miter, gwadatay a gawla yak hay tâ gər ha mabəbəle wu-ray.»

⁴⁰ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Sərūm ha na, kwa nəteye ta ndza dikdik bəbay na, kwar hay ta wudiye!»

Yesu a tuwa dəretsətseh i Zerozelem

⁴¹ Ahəl nakə Yesu a ndisl neŋgeye bəse tə wuzlahgəma i Zerozelem aye na, a ŋgatay na, a tuwa. ⁴² A gwad: «A nəkar Zerozelem, tadə bəgom ka sər wu nakə ma sliye faya məvəlaka zay aye na, haḡe ka təmiye abəra mə dəretsətseh. Ane tuk na, anəke na, maŋgaha eye faka abəra, ka sliye faya mənḡtatay bay! ⁴³ Pat i dəretsətseh hay ta deyeweye fakaya. Ndo mənə dəre yak hay ta deyeweye tə

wu həlay tay ta lawariye kar tuwzik, ta dərəzliye kar. Ta ŋgədətsiye kar kwa tə waray tə waray. ⁴⁴ Ta bəbazliye kurom ta ndo yak hay tebiye. Kwa kwar ka gər i kwar ta gəriye ha bay, ta mbəzliye ha tebiye hele hele. Hərwi mey andza niye na? Hərwi nəkar na, pat nakə Mbəlom ma yaw mata dzəne kar aye na, ka sər ha bay!»

Yesu a tsikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay

Mata 21.12-17; Markus 11.15-19; Yuhana 2.13-22

⁴⁵ Yesu a ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a dazlay mahəhere ndo məge tsakala hay abəra ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye. A gwadatay: ⁴⁶ «Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na: “Gay ga ma ta təriye na, gay i maduwule me.†” Ane tuk na, nəkurom ka tərūm ha lar i məkal hay na, kəkay?‡»

⁴⁷ Yesu a tsikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay pat pat mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ada ta madugula hay, ta pəla tsəved ka məkədə na Yesu. ⁴⁸ Ane tuk na, ta gəsiye na ma kəkay na, tə sər bay. Ta huta faya tsəved məgəse na bay. Hərwi ndo hay tebiye faya ta

* 19:38 Dəmes hay 118.26. † 19:46 Ezay 56.7. ‡ 19:46 Zeremi 7.11.

pay zləm a wu nakə faya ma tətikateye na, tə metsehe eye lele.

20

Gədanj i Yesu

Mata 21.23-27; Markus 11.27-33

¹ Pat wuray na, Yesu faya ma tətikateye a ndo hay ada faya ma dateye ha Labara Nğwalak eye ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma tətikateye na, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ada ta madugula hay ti ye ka təv i Yesu. ² Ti ye naha ta tsətsah faya tə gwadəy: «Ka ge wu neheye na, ta gədanj waray? Maa vələka gədanj aye na, way, tsikamay?»

³ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Nej dərmaƚ na tsətsahiye fakuma: ⁴ Maa slərəw Yuhana madzəhuβe ndo a yam na, way? Maa slərəw na, Mbəlom tsukuđu ndo hay daw?»

⁵ Ane tuk na, tə tsik mə walaŋ tay tə gwad: «Ka mbədakweye faya na, kəkay? Tadə ka gwadəkwa, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadəkweye: “Ka dzalum ha ka wu nakə Yuhana a tsik aye bay na, kemey?” ⁶ Ada tadə ka gwadəkwa maa slərəw Yuhana na, ndo hay, ndo hay tebiye ta kaliye kway tə kwar, ta kədiye kway. Hərwi tə sər ha ta dedək Yuhana na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom.»

⁷ Ta mbəday faya a Yesu, tə gwadəy: «Maa sləra ahaya Yuhana ndo madzəhuβe ndo a yam way na, nəmaa sər bay.»

⁸ Yesu a gwadətay: «Nej bəbay na ge wu neheye ta gədanj i way na, na tsikakum-eye bay.»

Dzeke i ndo wuray a zəv dərizl i gərdaf a guvah ŋgay

Mata 21.33-46; Markus 12.1-12

⁹ Ma dəba eye na, Yesu a tsikatay me a ndo hay ta dzeke, a gwadətay: «Ndoweƚ andaya a dəs guvah. A zəv a dəma gərdaf hay haladzay. Dərizl i gərdaf niye hay na, tə wa hohway. A ndəv ha mazəve na, a həl ndo i məfəte hay ada t̄a fətay na. Bo ŋgay aye a ye a tsekene. A ye na, ma ndzaweƚe haladzay.

¹⁰ «Hələy i maŋgəle hohway i gərdaf niye hay kə sla. A slər ndo nəte mə walaŋ i ndo i məsler ŋgay hay hərwi ada t̄a vələyaw faya abəra i ŋgay. Ndo i məsler ŋgay a həl bo a ye. A ye naha na, ndo neheye faya ta tsəpiye guvah aye, tə gəs na. Tə ndaβa na ada ta həhar na həlay kəriye.

¹¹ «Ndo i guvah a ŋgatay andza niye na, a slər ndo neŋged sa. Ndo niye a həl bo a ye. A ye naha na, tə gəs na ada tə ndaβa na dərmaƚ. Tə tsadəy pələslesle, ta həhar na. Ta vələy wuray kwa tsekweŋ bay. ¹² Ndo i guvah a slər ndo mamahkar eye sa. Ndo niye a ye na, tə gay mbəlak. Tsa na, tə kala ahaya abəra ma guvah niye.»

¹³ «Ndo i guvah niye a gwad: «Na giye anake na, kəkay? Na sləriye wawa ga nakay nate na wuda na haladzay aye taday. Agəla neŋgeye na, ta rəhay ha gər, ta geye wuray bay.»

¹⁴ «Ane tuk na, tə ŋgatay a wawa niye na, tə tsik mə walaŋ tay tə gwad: «Aya! Anaŋ magedze ŋgay nakə ma ta ndiye na guvah ŋgay aye, ki yaw! Kədəkwa na, ada guvah nakay ma mətsakweye a nəkway!» ¹⁵ Tsa na, ti ye faya, tə gəs na. Tə kəd na. Tə kal ha mədahaŋ eye abəra ma guvah niye.»

Tsa na, Yesu a tsətsah fataya a gwadatay: «Ndo i guvah ma giye tay ha anake na, kəkay? ¹⁶ Ndo i guvah niye ma deyeweye ma gəsiye tay ha ndo niye hay, ma kədiye tay ha. Kə kəd tay ha na, ma həliye a dəma ndo mekeləŋ eye hay.»

Ndo hay tə tsəne wu niye hay a tsik aye na, tə gwad: «Wu niye andza niye na, ma giye bo bay.»

¹⁷ Ane tuk na, Yesu a zəba fataya a gwadatay: «Dzeke nakay mə Derewel i Mbəlom aye a say məgwedə na, kəkay? «Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə kal ha aye na, matəra kwar lele eye a ze siye i kwar hay na, neŋgeye duh.*»

¹⁸ «Kwa way kə dəd ka kwar niye na, ma toliye. Ada kwar niye kə dəd ka ndoweye na,

ma ləgəriye na kərdik kərdik andza merebek.»

¹⁹ Ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ta bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye hay ta pəla tsəved kwayaŋŋa ka məgəse na Yesu hərwi tə sər ha Yesu a tsik dzeke niye na, ka nəteye. Ane tuk a, ta dzədzaratay a ndo hay.

Məvəle dzaŋgal a bəyi Roma Mata 22.15-22; Markus 12.13-17

²⁰ Ma dəba eye na, ta dazlay a matsəpe na Yesu. Tə slər ndo ka təv ŋgay. Ndo niye hay tə slər tay ha aye na, tə ge ha gər tay andza nəteye ndo lele eye hay kame i Mbəlom. Ndo niye hay na, a satay mapəle mənese abəra ka Yesu mə bazlam ŋgay neheye ma tsikiye aye. Tadə ta huta faya abəra mənese na, ta sliye faya məvəlay a həlay a ndo məvəle dala tuk. Hərwi bəyi Roma na, neŋgeye gədaŋ eye ada maa ləva dala i Roma na, neŋgeye.

²¹ Ndo neheye tə slər tay ha aye na, ti ye ka təv i Yesu. Ti ye naha ta tsətsah faya andza nakay, tə gwaday: «Miter, nəmaa sər ha nəkar ka tsik na, dedek. Ka ŋgəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey. Ka gwad ada faya ka tətikateye a ndo hay na, wu neheye dedek aye. ²² Ane tuk na, a samay matsətsehe fakaya, bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məvəle dzaŋgal a bəyi Roma tsukudu kə vəl tsəved məvəle bay daw?»

* 20:17 Dəmes hay 118.22.

²³ Ane tuk na, Yesu a sər ha, a satay məhəle faya abəra suwat. Tsa na, a gwadətay: ²⁴ «Ehey bəzumen ahaya kwar i suloy təday.» Ta bəzay ha kwar i suloy niye. A gwadətay: «Mandzəkit bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

Ta mbəday faya, tə gwadətay: «I bəy i Roma.»

²⁵ Tsa na, Yesu a gwadətay: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vəlumay ha a bəy i Roma ηgway. Wu i Mbəlom na, vəlumay ha a Mbəlom ηgway.»

²⁶ Ka gər i bazlam niye Yesu a tsikatay kame i ndo hay tebiye na, ta huta faya abəra mənese bay tebiye. Duh bazlam ηgay nakə a tsikatay aye na, a gatay hərbaḅəkka, a dərəzlatay ka bazlam.

Tə tsik ka gər i mələtsew abəra ma mədahan

Mata 22.23-33; Markus 12.18-27

²⁷ Ma dəba eye na, siye i Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Saduke hay na, ndo neheye tə gwad: «Ka mət na, mələtsew abəra ma mədahan andaya sa bay» aye. ²⁸ Ti ye naha, ta tsətsah ka Yesu, tə gwadətay: «Miter, bazlam nakə Musa a watsamay a bazlam i Mbəlom mapala eye na, anan. A gwad: “Tadə ndo a mət a gər ha ηgwas ηgay ta wa zuk bay na, mata zle na madakway i ηgwas niye na, malamar i ndo niye a mət aye†” bədaw? Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye mâ dze bay.

²⁹ Yaw! Andaya ahəl niye ndo ta malamar ηgay hay tasəla. Malamar tay makurre eye a zla dahəlay. A zla dahəlay na, a mət. A mət na, ta wa ta dahəlay ηgay niye a zla aye bay. ³⁰ Məmbager ηgay a zla na madakway i ηgwas niye. A zla na, a mət. ³¹ Malamar tay mamahkar eye a zla. A zla na, a mət. Siye hay tebiye tə ge andza niye dərma. Nəteye neheye tasəla aye tə zla ηgwas niye na, tə mət tebiye. Ndəray kwa nəte mə walaη tay ta wa ta ηgwas niye bay. ³² Ka mandəve ηgay eye na, ηgwas niye a mət dərma. ³³ Pat nakə aza mədahan hay ta lətseweye abəra ma mədahan aye na, ηgwas niye ma mətseye na, a way? Hərwi nəteye niye tasəla eye ta zla na ka ηgwas!»

³⁴ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Hasləka ta ηgwas neheye ka məndzibəra nakay anan aye na, ta zliye bo. ³⁵ Ane tuk na, ndo neheye Mbəlom a pala tay ha, nəteye ta ndziye ka məndzibəra nakə wədeye na, ta lətseweye abəra ma mədahan na, ta zliye bo nakay na, zal kəgəbay, ηgwas na, ta zliye bo sa bay. ³⁶ Nəteye na, ta mətiye sa bay. Ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom hay. Nəteye wawa i Mbəlom hay, hərwi ta lətsew abəra ma mədahan a məsəfəre.

³⁷ «Mələtsew abəra ma mədahan na, ka sərakwa ha mədahan hay ta lətseweye

† 20:28 Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-6.

abəra ma bəd na, hərwi bazlam i Musa nakə a tsik ahəl niye aye. A da ha na, bazlam nakə Mbəlom a tsikayaw mə gay i dak niye dzaydzay andza faya ma təmiye na aye. A zalay a Bəy Maduweŋ na, “Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.†”³⁸ A tsik andza niye na, hərwi Mbəlom na, neŋgeye Mbəlom i mədahaŋ hay bay, neŋgeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye. Ta ndziye ma sifa na, hərwi Mbəlom.»

³⁹ Siye i ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə tsəne andza niye na, tə gwad: «Miter, bazlam yak niye ka tsik aye na, tədə.»⁴⁰ Tə tsikay andza niye na, hərwi horoy a gatay matsətsehe faya wu hay.

Yesu a yaw na, ma gwala i way?

Mata 22.41-46; Markus 12.35-37

⁴¹ Yesu a gwadatay: «Ndo hay tə gwad ka Kəriste na, neŋgeye Wawa i Davit na, kəkay? ⁴² Duh Davit tə gər ŋgay a gwad ma dərəwel i Dəmes hay na:

“Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwaday a Bəy Maduweŋ ga na:

Dara, ndza tə həlay i mənday ga,

⁴³ hus a pat nakə na piye tay ha ndo məne dərə yak hay a hud i sik yak aye.§”

⁴⁴ «Ane tuk na, Davit na, kə zalay a Kəriste “Bəy Maduweŋ” tuk na, ada ndo hay ta gwadiye wawa ŋgay na, ma kəkay?»

Sariya ka gər i ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay

Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

⁴⁵ Ahəl nakə ndo hay faya ta pay zləm a bazlam ŋgay nakə faya ma tsikateye na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: ⁴⁶ «Həbum gər kurom abəra ka ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay. Nəteye i tay ta wuda mahəhele na, ta rəkwat eye. Ka təv məhay gər na, ta wuda ndo hay tā tsikatay me ta mədəslatay ha gər. Mə gay i maduwule me na, ta pəlawə i tay na, təv məndze nakə kame i ndo hay aye, ndo hay ta ŋgatateye lele. Mə magurlom, ta wuda na, təv məndze ŋgwalak eye. ⁴⁷ Wu nakə tə vəlawatay a madakway i gwas hay aye na, tə ndayawa na. Tə duwulaway me a Mbəlom na, vədvəd a ndəv bəse bay hərwi ada ndo hay tā gwad fataya nəteye ndo ŋgwalak eye hay. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, Mbəlom ma giye fataya sariya na, ma ziye i ndo siye hay.»

21

Məvəlay wu a Mbəlom tə

† 20:37 Madayaw abəra ma Ezipt 3.6.

§ 20:43 Dəmes hay 110.1.

dārev nāte eye

Mata 12.41-44

¹ Ma dāba eye, Yesu a zāba ka bo bāra dāre na, a ŋgatay a ndo i zlele hay ta piye suloy a wu mape suloy mā gay i mādāslay ha gār a Mbəlom. ² Yesu a ŋgatay a madakway i ŋgwas wuray mətawak eye, a ye naha a pa a dāma kobo sulo dərma.

³ Yesu a gwadatay: «Sərūm ha madakway i ŋgwas nakay na, kə vəl dala haladzay a ze i ndo hay tebiye. ⁴ Hərwi ndo mekeleŋ eye hay tə vəl na, abāra ka siye. A gatay mē gār sa bay. Ane tuk na, madakway i ŋgwas nakay mətawak eye na, a vəl ha tebiye, siye andaya sa bay.»

Yesu a dā ha ta mbəzliye gay i mādāslay ha gār a Mbəlom

Mata 24.1-2; Markus 13.1-2

⁵ Ndo mekeleŋ eye hay tə tsik ka gay i mādāslay ha gār a Mbəlom. Tə gwad: «Gay nakay na, a le. Kwar neheye ta dāzl ha aye na, tə le. Ada wu neheye tə vəlay a Mbəlom aye, tə le.»

Ane tuk na, Yesu a gwadatay: ⁶ «Wu nakə faya ka zəbumeye faya aye na, pat mekeleŋ eye na, ka ŋgatumeye a kwar kwa nāte ka gār i kwar ŋged bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

Ŋgodgor i mandəve i mändzibəra

Mata 24.3-14; Markus 13.3-13

⁷ Ndo niye hay ka təv eye niye ta tsətsah faya, tə gwaday: «Miter, wu neheye

ka tsik aye ta giye bo na, kəday? Ŋgodgor waray nakə nāmaa səriye ha na, wu neheye tebiye ta ndisleweye aye?»

⁸ Yesu a mbədātay faya, a gwadatay: «Gum metsehe lele! Ndəray mā səpat kurom bay. Hərwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta məzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Neŋ na, Kərīste, həlay eye kə ndislew!” Ane tuk na, kə pumatay bəzay bay. ⁹ Ka tsənum ndo hay faya ta giye vəram ta ndo neheye ta niye dāre a bo aye na, kə dzədzarum bay. Wu neheye na, kutoŋ ta ndisleweye təday. Ane tuk na, niye na, mandəve i mändzibəra zuk bay.»

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Slala ŋged ta giye vəram ta slala neŋged, bəy ta bəy ta giye vəram. ¹¹ Dala ma bəliye, ada mandərzlan ma giye, dāvats i magədama haladzay ma gateye a ndo hay ma gəma hay wal wal. Wu neheye a ge masuwayan eye tə wu mekeleŋ eye hay wal wal ma dzədzariye tay ha ndo hay, ta ta deyeweye mē mbəlom.

¹² «Ane tuk na, wu niye hay ta deyeweye na, ta gakumeye dəretsətseh. Ta gəsiye kurom a gay i mađuwule me, ta gakumeye sariya ada ta dərəzliye fakuma a gay i danğay. Ta gəsiye kurom, ta diye kurom ha kame i bəy hay ada kame i ndo mələve dala hay hərwi ga. ¹³ Niye na, həlay eye i kurom mähəle mbal i gār ga tuk. ¹⁴ Pat

eye kə ndislew na, gəsum dərev lele. Kā dzədzarum mə dərev kurom anəke na: “Mata mbəde famaya abəra me way?” na, kā dzalum bay. ¹⁵ Neŋ eye na dākumeye ha bazlam nakə ka tsikumeye ada ndaraw nakə kwa ndo mənə dəre kurom hay ta sliye faya mədəde kurom ha ta sariya bay aye.

¹⁶ «Kwa bəba kurom hay ta may kurom hay ta giye fakuma dəf. Malamar kurom hay, wurbəba kurom hay ta dzam kurom hay ta giye fakuma dəf. Ta gəsiye kurom ada ta gakumeye sariya i mədahaŋ a siye hay haladzay mə walaŋ kurom. ¹⁷ Ndo hay tebiye ta nakumeye dəre hərwi ga. ¹⁸ Ane tuk na, sərum ha na, məkwets i gər kurom kwa nəte ma dziye bay. ¹⁹ Gum gədaŋ lele. Ka ta mbəlumeye ha məsafəre kurom hay na, andza niye.»

Ta mbəzliye ha Zerozelem

Mata 24.15-21; Markus 13.14-19

²⁰ «Tadə ka ŋgatumay a vəram kə lətsew, ta lawara Zerozelem na, sərum ha mazlambar ta mbəzliye ha bəse tuk. ²¹ Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ŋgatay a wu niye na, tã hway a mahamba hay. Ndo neheye nəteye ma wuzlah gay i Zerozelem aye na, tã hwayaw abəra mə dəma dəreŋ ada ndo neheye mə gəma aye na, tã hway a wuzlah gay bay.

²² «Hərwi pat eye niye na, pat nakə Mbəlom ma giye sariya ŋgay aye tuk. Niye

na, andza nakə ndo i maslaŋ hay tə tsik faya mə Derewel i Mbəlom ma ta giye bo aye. ²³ Pat eye niye na, dəretsətseh wene wene eye na, ka gər i ŋgwas neheye tə bo sulo aye ada ka ŋgwas neheye faya ta vəlateye wah a wawa tay hay aye! Ayaw! Ndo i gəma neheye ta ta siye dəretsətseh haladzay hərwi Mbəlom ma ta gateye dəretsətseh. ²⁴ Ndo niye hay tə sər Mbəlom bay aye siye hay ta kədiye tay ha ta maslalam. Siye hay ta gəsiye tay ha beke eye hay, ta diye tay ha a gəma hay wal wal. Ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ta deyeweye, ta mbəzliye ha Zerozelem hele hele. Ta ndziye mə dəma na, hus ahəl tay nakə ka ndəv aye.»

Madayaw i Wawa i Ndo

Mata 24.29-31; Markus 13.24-27

²⁵ Yesu a gwadatay sa: «Pat eye niye wu niye hay ta dazlay na, ka pat, ka kiye, ka wurzla hay, wu mäge masuwayaŋ wal wal ta bəziye ha bo. Ma ta giye na, andza mətasl nakə a vəzl haladzay vəvəva a bəl ha dəlov i yam wekit wekit aye. Ndo i məndzibəra hay tebiye ta dzədzariye, ma vəlateye mədzal gər. ²⁶ Ndo hay haladzay ta ta mətiye tə zluwer i wu niye hay. Andza niye wu neheye gədaŋ eye ka magərmbəlom aye ta bəliye haladzay.

²⁷ «Ma dəba eye na, ndo hay ta ŋgeteŋeye a neŋ Wawa i

Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədaŋ ada ta məzlaḅ eye haladzay. ²⁸ Aza ka ŋgatumay a wu niye hay ta dazlay mändislew na, ləvum bo lele ada zlum gər kurom ka mbəlom, hərwi Mbəlom ma ta təmiye kurom ha bəse tuk.»

Dzeke i gurov

Mata 24.32-35; Markus 13.28-31

²⁹ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadatay: «Zəbum ka gurov ada ka dərizl i gərdaf hay tebiye kwa! ³⁰ Ka ŋgatumatay ta gəgar ha ka bo abəra slambah hay ada ta dazlay a maḏude na, ka sərūm ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bədaw! ³¹ Andza niye ka ŋgatumay a wu neheye ta ndislew na, sərūm ha Bəy i Mbəlom neŋgeye bəse tə nəkurom.

³² «Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərūm ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay. ³³ Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, daḏa ma dziye bay.»

Gumay metsehe a bo kurom

³⁴ «Gumay metsehe a bo kurom. Kā gərūmay ha dərev kurom a wu məse bay, kā kwayum bay ada kā vəlūmay ha mədzal gər kurom a wu i mändzibəra bay. Ka gumeye metsehe a bo kurom na, hərwi ada sariya i Mbəlom mâ ndzakum a gər həf bay. ³⁵ Hərwi pat eye ma deyeweye na, ndo hay tebiye ka mändzibəra ta səriye ka

bo bay. Ma mbəzliye tay ha təbəts andza bəlay nakə a mbəzl wu aye. ³⁶ Ndzum tsezlezleŋne, dūwulumay me a Mbəlom pat pat. Ka gum andza niye na, ka hutumeye gədaŋ ka məsəmay naha a wu neheye tebiye ta ndzakumeye a gər aye. Andza niye ka mbumeye faya mələtse ka təv ga, neŋ Wawa i Ndo.»

³⁷ Ta həpat na, Yesu a tətikawa tay ha ndo hay ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, ta huwa na, a yawa mata həne ma tsaholok nakə tə zalay Mahəmba i Tetəḏəz aye. ³⁸ Pərik i mekedə na, ndo hay ti yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mata pay zləm a matətike i Yesu.

22

Yudas a ge daf ka Yesu
Mata 26.1-5,14-16;
Markus 14.1-2,10-11; Yuhana 11.45-53

¹ Magurlom nakə tə zalay magurlom i Pak aye na, mazlambar ta hatsiye. Ahəl i magurlom tay niye na, tə ndayawa wu mənday tay nakə tə zalay «peŋ» aye na, gəde faya bay. ² A həlay i magurlom eye niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye aye ta pəla tsəved ka məkəde na Yesu. Ane tuk na, ta dzədzar ta ndo hay.

³ Fakalaw a fələkway a bo a Yudas nakə tə zalay Iskariyot

aye. Nenjeyeye na, nate ma walaŋ i gawla i Yesu niye hay kuro gər eye sulo, aye. ⁴ Yudas a həl bo a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada ka təv i bagwar i sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye. A ye na, hərwi mapəle tsəved ka mäge dəf ka Yesu. ⁵ A yatay a gər a ndo niye hay haladzay, tə gwaday: «Nəmaa vəlakeye dala.» ⁶ Yudas a tsəne andza niye na, a təma bazlam tay niye. Tsa na, a maw abəra ka təv tay, a ye a pəla wewer ada həlay nakə lele eye hərwi mäge dəf ka Yesu ndo hay ta səriye faya bay aye.

Yesu ta gawla ŋgay hay, tə ge magurlom i Pak

Mata 26.17-25; Markus 14.12-21; Yuhana 13.21-30

⁷ Yaw! Ahəl nakə tə ndayawa wu mənday nakə gəde faya bay aye na, pat i məkəde təbəŋ hərwi məde wu mənday i Pak aye kə husaw tuk. ⁸ Yesu a slər Piyer ta Yuhana, a gwadatay: «Dum ta dumakway wu mənday i magurlom i Pak nakə ka ndayakweye.»

⁹ Piyer ta Yuhana ta tsətsah faya, tə gwaday: «A saka nəmaâ daka dəf na, ka waray?»

¹⁰ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Tsənum lele! Tadə faya ka deyumeye, ka ndislum a wuzlahgəma na, ka ndzumeye a gər a ndo faya ma zliye yam ta gəzla aye.

Pumay bəzay hus a gay nakə ma fələkwiye a dəma aye, ¹¹ ada gwadumay a ndo i gay niye: «Miter a tsətsah fakaya, a gwadaka: Gay nakə nəmaa ndiye wu mənday i magurlom i Pak ta gawla ga hay aye na, mənğay?» ¹² Ka tsətsahum andza niye na, ma dākumeye faya ka gay nakə ka gər i gay nenğed aye. Hud i gay niye na, bagwar eye. Wu hay maləva bo eye mə dəma. Ka dumeye wu mənday i magurlom i Pak na, mə dəma.»

¹³ Gawla i Yesu niye hay sulo eye tə həl bo ti ye. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. Tsa na, tə da wu mənday i Pak mə dəma.

Wu mənday i Bəy Maduwen

Mata 26.26-30; Markus 14.22-26; 1 Korinthe hay 11.23-25

¹⁴ Həlay i mənde wu mənday niye a sla na, Yesu ta ndo i maslaŋ ŋgay hay ti ye naha, tə ndza hərwi mənde wu mənday. ¹⁵ A gwadatay: «Na ta giye dəretsətseh na, a seŋ haladzay mənde wu mənday i magurlom i Pak nakay tage nəkurom təday.

¹⁶ Ayaw! Neŋ faya na tsikakumeye, dāda na ta ndiye wu mənday nakay sa bay hus a pat nakə dedek ŋgay eye ma giye bo ma Bəy i Mbəlom aye.»

¹⁷ Ma dəba eye na, a zla gəvet, a rah ha ta wu məsay. A gay naha sisəe a Mbəlom. Tsa na, a gwad: «Zlum gəvet nakay ada kâ sum wu məsay nakay

mə dəma aye. ¹⁸ Neŋ faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay ka mada-zlay anəke hus a pat nakə Bəy i Mbəlom ma deyeweye aye.»

¹⁹ Tsa na, a zla peŋ, a gay naha sisœ a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ŋgəna ha peŋ niye, a vəlatay a gawla ŋgay hay, a gwadətay: «Nakay na, bo ga, mavəla eye hərwi kurom. Gum ha andza nakay huya hərwi ada kâ dzalum ha ka neŋ.»

²⁰ Ma dəba i mənđe wu mənđay niye na, a zla gəvet, a gwadətay: «Wu məse nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi kurom. ²¹ Ane tuk na, zəbum ndo nakə ma giye fağaya daf aye na, faya ka ndayakweye wu mənđay dziye. ²² Neŋ Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma giye fağaya daf aye.»

²³ Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, ta dazlay a matsətsehe ka bo mə walaŋ tay, tə gwad: «Way nakə mata ge andza niye mə walaŋ kway na, way?»

Bagwar eye na, way?

²⁴ Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay ta dazlay məkəde wuway mə walaŋ tay haladzay, tə gwad: «Way nakə mə walaŋ kway nakay neŋgeye bagwar eye na, way?»

²⁵ Yesu a gwadətay: «Bəy bagwar eye i gəma hay faya ta ləviye bəy hay. Ndo neheye gədaŋ tay andaya aye

na, a satay dzam ta ndo hay. ²⁶ Ane tuk na, nəkurom na, kâ gum andza nəteye təbey! Duh na, ndo nakə bagwar eye na, mâ təra andza wawa eye tsekwenə ada ndo nakə ma ləviye ndo hay aye na, mâ təra ndo i məsler.

²⁷ «Ayaw! Bagwar eye na, way tuk? Ndo nakə neŋgeye mandza eye ta geye məsler ka həlay aye tsukudú ndo məge məsler ba? Bagwar eye na, ndo nakə ta geye məsler aye bədaw? Andza niye, neŋ nakay anaŋ mə walaŋ kurom anəke aye, neŋ na, andza ndo i məsler.

²⁸ «Nəkurom na, ka ndzum ka təv ga. Ka zlum ŋgatay ma wuzlah i dəretsətseh nakə tə geŋ aye haladzay. ²⁹ Neŋ bəbay na, na vələkumeye Bəy i Mbəlom andza bəba ga Mbəlom nakə a vələŋ aye. ³⁰ Ka ndayumeye ada ka sumeye wu məsay tage neŋ ma Bəy ga, ada ka ta ndzumeye ka təv mənđe i bəy hərwi məge sariya ka gwala i Israyel neheye kuro gər eye sulo aye.»

Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Yuhana 13.36-38

³¹ Yesu a gwaday a Simon Piyer: «Simon, Simon tsəne! Fakalaw kə huta gədaŋ məbəle kurom ha, ma həviye kurom andza mahəve daw nakə ta həvawa hərwi maŋgəne tay ha ka bo abəra ta dzəndzar aye. ³² Ane tuk na, neŋ na dūwulay me a Mbəlom hərwi yak. Na

dúwulay me a Mbəlom na, hərwi ada mədzał gər yak ka neŋ mâ ge bəle bay. Ka tsətsah məpəse me na, vəlatay gədaŋ a malamar yak hay.»

³³ Piyer a gwadáy: «Bəy Maduweŋ, neŋ na, maləva bo eye kwa mede a daŋgay ka deyemeye salamay. Kwa məməte, ka mətameye sala-may!»

³⁴ Yesu a mbədáy faya, a gwadáy: «Ka tsik na, dedək ŋgway daw Piyer. Tsəne! Na tsikakeye, bəgom nakay dza-gulok ma ta zlahiye na, 6a ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

Məlave bo ta suloy ada ta maslalam

³⁵ Yesu a gwadátay a gawla ŋgay hay sa: «Ahəl niye na slər kurom ha ze dala, ze gwezem, ze tahərak mə sik na, wuray kə kətsakum daw?»

Ta mbədáy faya: «Wuray kwa tsekweŋ kə kətsamay bay.»

³⁶ Yesu a gwadátay: «Anəke duf na, ndo nakə suloy ŋgay andaya aye na, mâ həl. Ndo nakə gwezem ŋgay andaya aye na, mâ zla dərmał. Ada ndo nakə maslalam ŋgay andaya bay aye na, mâ səkəm ha rəkwał ŋgay ada mâ səkəm maslalam. ³⁷ Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: “Neŋgeye na, ndo hay tə pasla na a walaŋ i ndo i məkəde ndo hay.*” Na tsikakumeye: Wu nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye na, ma giye bo tebiye.»

³⁸ Gawla ŋgay hay tə gwadáy: «Bəy Maduweŋ, maslalam hay anaŋ sulo.»

Yesu a mbədátay faya, a gwadátay: «Niye na, da kə sla.»

Yesu a ye mata dúwulay me a Mbəlom ma tsaholok i tetədöz

Mata 26.36-46; Markus 14.32-42

³⁹ Ma dəba aye na, Yesu a ye abəra ka təv niye, a ye a tsal a Mahəmba i Tetədöz andza nakə a gawa ha aye. Gawla ŋgay hay tə pay bəzay. ⁴⁰ Tə ndisl naha a dəma na, Yesu a gwadátay: «Dúwulumay me a Mbəlom hərwi ada kə dədum a masəpete i Fakalaw bay.»

⁴¹ Tsa na, a gər tay ha gawla ŋgay hay. A ye abəra ka təv tay əzad dəreŋ tsekweŋ tsa. A ye naha a dək w gurmets ka dala, a dúwulay me a Mbəlom, ⁴² a gwad: «Bəba, tadə ka wuda na, zla fagaya abəra dəretsətseh nakay na siye tey! Ane tuk na, ge na, andza nakə a saka aye bəna, andza nakə a seŋ a neŋ aye bay.»

[⁴³ Tsa na, gawla i Mbəlom a mbəzlaw mə mbəlom, a yaw a bəzay ha bo hərwi məvəlay gədaŋ. ⁴⁴ Yesu a dzədzar, mədzał gər ŋgay a mbədə haladzaŋ. A dúwulay me a Mbəlom ta gədaŋ sa. Merəbe nakə faya aye na, a təra andza bambaz nakə a tək w ka dala təluk təluk aye.]

⁴⁵ A ndəv ha madúwulay me a Mbəlom na, a mbədə gər ka təv i gawla ŋgay hay. A ye naha a ndzatay a gər

* 22:37 Ezay 53.12.

na, n̄teye mandzah̄ara eye. Madaḡar a gatay h̄arwi d̄arev a ndalatay. ⁴⁶ A gwadatay: «L̄atsum, d̄uwulumay me a Mb̄elom h̄arwi ada k̄a d̄ad̄um a mas̄apete i Fakalaw bay.»

T̄ə ḡəs na Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Yuhana 18.3-11

⁴⁷ Ah̄əl nak̄ə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, ndo hay haladzay ti ye naha. Maa ndzatay naha kame na, Yudas nen̄geye nak̄ə n̄te m̄ə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro ḡar eye sulo aye. A ye naha b̄əse ka t̄əv i Yesu h̄arwi m̄əḡəse na ka bo t̄əmbolok t̄əmbolok. ⁴⁸ Ane tuk na, Yesu a gwaday: «Yudas, ka giye d̄af ka nen̄ Wawa i Ndo na, ta m̄əḡəse ga ka bo t̄əmbolok t̄əmbolok d̄aw?»

⁴⁹ Gawla i Yesu hay t̄ə ŋgatay a wu niye hay faya ma giye bo andza niye na, ta ts̄ətsah faya, t̄ə gwaday: «B̄əy Maduweŋ, n̄əmaa watsa tay ta maslalam d̄aw?»

⁵⁰ Tsa na, ndo n̄te m̄ə walaŋ tay a fay a ndo i m̄əsler i bagwar i ndo m̄əv̄əlaway wu a Mb̄elom, a d̄əsay na z̄ləm i h̄əlay i m̄ənday fats ka dala.

⁵¹ Ane tuk na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Ḡərūm tay ha, niye na, d̄a.»

Tsa na, a lamay a z̄ləm i ndo niye, a paha suwud̄ suwud̄.

⁵² Tsa na, Yesu a tsikatay a bagwar i ndo neheye t̄ə v̄əlaway wu a Mb̄elom aye, a bagwar hay i ndo mats̄əpe gay i m̄əd̄əslay ha ḡar a Mb̄elom hay ada a madugula i Yahuda niye hay ti ye naha

faya mata ḡəse na aye, a gwadatay: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom andza ta ḡəsiye ndo i m̄əkal d̄aw? ⁵³ Ada pat pat ka ndzawakwa ka bo dziye m̄ə gay i m̄əd̄əslay ha ḡar a Mb̄elom na, ka p̄əlum ts̄əved̄ m̄əḡəse ga bay. Ane tuk na, i kurom na, h̄əlay eye k̄ə sla tuk, ada h̄əlay i ndo nak̄ə ma l̄əv̄oŋ aye ma b̄əziye ha ḡədaŋ ŋgay.»

Piyer a gwad: «Na s̄ər Yesu bay»

Mata 26.57-58,69-75; Markus 14.53-54,66-72; Yuhana 18.12-18,25-27

⁵⁴ T̄ə ḡəs na Yesu, ti ye ha a gay i bagwar i ndo m̄əv̄əlaway wu a Mb̄elom. Piyer na, a patay naha b̄əzay ma d̄əba d̄əreŋ. ⁵⁵ Ma dalam̄ətagay i gay niye na, ta vat ako ma wuzlah eye. Ndo hay n̄teye mandza eye ka ako eye niye. Piyer a ye naha a ndza ka t̄əv̄ tay d̄ərmak.

⁵⁶ Ŋgwas wuray andaya a gawa m̄əsler m̄ə gay eye niye a ŋgatay a Piyer mandza eye ka ako. A z̄əba faya, a ndazl na Piyer lele. Tsa na, a gwad: «N̄əkar d̄ərmak na, ndo i Yesu.»

⁵⁷ Ane tuk na, Piyer a mb̄əday faya a ŋgwas niye, a gwaday: «A'ay! Na s̄ər na bay!»

⁵⁸ M̄əndze tsekweŋ na, ndo mekeleŋ eye a ŋgatay a Piyer, a gwaday: «N̄əkar d̄ərmak na, n̄te m̄ə walaŋ i gawla i Yesu hay!»

Piyer a gwaday a ndo niye: «A'ay! Nen na mə walaŋ tay bay.»

⁵⁹ A ndza ma dāba eye tsekweŋ mazlambar bāre nāte na, ndo mekeleŋ eye a tsik sa, a gwad: «Ta dedek ndo nakay na, tē ndzawa tē Yesu dārmak! Sa tsa na, neŋgeye ndo i Galile hay.»

⁶⁰ Ane tuk na, Piyer a mbəday faya, a gwaday: «A saka məgwede mey na, na sər bay.»

Kwayaŋŋa ahəl nakə faya ma tsikiye me mba aye na, dzagulok a zlahā. ⁶¹ Bəy Maduweŋ a mbəda bo, a ndazl naha Piyer ndzuzle a dāre. Tsa na, wu nakə Yesu a tsikay a Piyer aye na, a mayaw a gər tuk. A gwaday na: «Bəgom dzagulok ma ta zlahiye na, bā ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

⁶² Tsa na, Piyer a yaw abəra ma dalamətagay, a tuwa tsiduk tsiduk.

Ndo hay tē ŋgwasa ka Yesu

Mata 26.67-68; Markus 14.65

⁶³ Ndo neheye ta tsəpawa Yesu aye, tē ŋgwasawa ka Yesu ada tē kədāwa na.

⁶⁴ Tē mbuzaway na dāre ada ta tsətsahawa faya, tē gwadaway: «Nəkar na, Kəriste ba! Tsikamay, maa faka na, way?» ⁶⁵ Ada tē tsikaway wu siye hay haladzay hərwi mətsaday a Yesu.

Yesu kame i madugula i Yahuda hay

Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Yuhana 18.19-24

⁶⁶ Dāre a tsada na, madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tē vələway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay tē haya gər. Tsa na, ti ye ha Yesu kame i sariya tay.

⁶⁷ Ti ye naha ta tsətsah faya, tē gwaday: «Nəkar na, Kəriste daw? Tsikamay tey!»

Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Kwa tadə na tsikakum bəbay na, ka təmumeye bay, ⁶⁸ ada tadə na tsətsah fakuma na, ka mbədumeŋeye faya bay. ⁶⁹ Ane tuk na, sərūm ha kwa anəke Wawa i Ndo ma ndziye tē həlay i mənday i Mbəlom gədaŋ eye.»

⁷⁰ Tsa na, nāteye niye tebiye tē gwaday: «Azlakwa nəkar na, Wawa i Mbəlom daw?»

Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Bo kurom eye ka gwadum neŋ neŋgeye.»

⁷¹ Tē tsəne andza niye na, tē gwad: «Ka pəlakweye na, sa mey. Ba bo kway eye ka tsənakwa wu neheye a tsik tē bazlam ŋgay aye.»

23

Ti ye ha Yesu kame i Pilat ada kame i Herod

Mata 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Yuhana 18.28-38

¹ Ma dāba eye na, ndo niye hay tebiye tē lətse, ti ye ha Yesu a gay i Pilat. ² Tē ndisl naha a dāma na, ta dazlay a mədəse parasay ka Yesu haladzay, tē gwad: «Nəmaa

ndzay a gər a ndo nakay na, faya ma tsəviye tay ha ndo may hay a pesl. A gwadatay na: «Kâ vələmay dzaŋgal a bəy i Roma bay» ada a gwad nengeye Kəriste, bəy bagwar eye.»

³ Pilat a tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek daw?»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Nəkar ka tsik segey.»

⁴ Pilat a gwadatay a bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ada a ndo hay tebiye: «Neŋ na, na huta mənese nakə ma gəsiye na ndo nakay a sariya aye na, na huta bay.»

⁵ Ane tuk na, ndo hay tebiye tə gwaday ta magala: «Faya ma tsəviye tay ha ndo hay tə matətike ŋgay nakə a tətikawatay aye. A dazlay mäge andza niye na, ka dala i Galile. A həhal ha ka dala i Yahuda tebiye ada kə ya ahaya kanaŋ anəke a Zerozelem sa.»

⁶ Pilat a tsəne bazlam tay niye na, a tsətsah, a gwad: «Ndo nakay na, ndo i Galile daw?»

⁷ Tə gwaday faya: «Yesu na, ndo i Galile.»

Azlakwa maa ləva Galile na, bəy nakə tə zalay Herod aye. Pat eye niye na, nengeye andaya ma Zerozelem. Tsa na, Pilat a gwadatay: «Dum ha Yesu ka təv i Herod.»

⁸ Herod a ŋgatay a Yesu na, dərev ŋgay a ŋgwasə haladzay. Kə tsəne ndo hay tə tsikawa ka Yesu ada a say məŋgatay a Yesu na, kwa anəke bay. A say

na, Yesu m̄a gay masuwayan ka təv ŋgay.

⁹ A tsətsah wu hay haladzay ka Yesu. Ane tuk na, Yesu ka mbəday faya wuray kwa tsekweŋ bay.

¹⁰ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, ta ye naha dərma. Tə dəs parasay ka Yesu haladzay ta gədaŋ.

¹¹ Herod ta sidzew ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə tsaday a Yesu ada tə ŋgwasə faya haladzay. Tə pa faya pe-teked nakə a le haladzay aye. Tsa na, tə ma ha a gay i Pilat.

¹² Kurre na, Herod ta Pilat na, ta wudə bo bay, tə nay dərə a bo. Pat eye niye na, ta tərə ta dzam eye tuk.

Mata 27.15–26; Markus 15.6–15; Yuhana 18.39–19.16

¹³ Ma dəba eye na, Pilat a zalatay a bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye, a bəy i dala hay ta ndo i gəma hay tebiye. ¹⁴ A gwadatay: «Ka gəsumerəw ndo nakay ka gwadum na, faya ma tsəviye tay ha ndo hay a pesl ba! Ada na tsətsah faya bazlam, ane tuk na, na huta faya mənese nakə ma gəsiye na ta sariya aye bay. Ka dəsəm faya parasay. ¹⁵ Herod Aŋtipas bəbay kə huta faya mənese bay, hərwi niye kə makwaya ahaya kway. Ndo nakay na, kə ge wuray kwa tsekweŋ nakə məkədə na aye bay. ¹⁶ Hərwi niye, na ndəbiye na ta mandalaḃa ada na gəriye ha.»

[¹⁷ Ka viye ka viye na, Pilat a gərawatay ha ndo abəra ma danɔay nate hərwi magurlom i Pak.]

¹⁸ Andza niye ndo hay tə tsəne bazlam i Pilat niye na, tə pa bo ka mawude ta gədan, nəteye tebiye tə gwad: «Kəd na ndo nakay, gəramay ha na, Barabas!»

¹⁹ Barabas na, tə gəs na hərwi a kəd ndo ahəl nakə tə ge magazlaga ma wuzlahgəma aye.

²⁰ A say a Pilat məgər ha Yesu. A tsikatay a ndo niye hay sa. ²¹ Ndo niye hay tebiye ta wuda, tə gwad: «Dar na ka mayako mazləlmbada eye! Dar na ka mayako mazləlmbada eye!»

²² Pilat a gwadatay mamahkar eye sa: «Nenɔeye a ge na, mənese waray? Neɔ na, na huta faya mənese nakə məkədə na aye na, na huta bay. Hərwi niye, na ndaɔiye na ta mandalaɔa na, ada na gəriye ha.»

²³ Ane tuk na, ndo hay tə tsəne andza niye na, ta səkah ha mawude haladzay ta gədan, tə gwad: «Dar na ka mayako mazləlmbada eye!» Tsiy mawude tay niye a gay zləm a Pilat.

²⁴ Tsa na, a təma andza i ndo hay nakə a satay aye. ²⁵ A gəratay ha Barabas andza nakə a satay aye. Azlakwa fuh Barabas tə gəs na a danɔay na, hərwi a kəd ndo ahəl nakə tə ge magazlaga ta ndo i Roma hay aye.

Yesu na, Pilat a vəlatay ha a ndo hay, a gwadatay: «Gumay wu nakə andza a sakum məgay aye!»

Ti ye ha Yesu mata kədə na Mata 27.32-44; Markus 15.21-32; Yuhana 19.17-27

²⁶ Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu ka təv nakə ta kədiye na mə dəma aye na, tə dza gər ka tsəved ta ndoweye andaya tə zalay Simon a maw abəra mə pesl. Nenɔeye na, ndo i gəma i Siren. Sidzew hay tə gəs na tə gay kutoɔ ka məzle mayako niye mazləlmbada eye hərwi ada m̄a zla naha ma dəba i Yesu.

²⁷ Ndo hay haladzay tə pay bəzay a Yesu. Nɔwas hay haladzay faya ta tuwiye hərwi nɔay. ²⁸ Yesu a mbada bo ka təv i nɔwas niye hay faya ta tuwiye, a gwadatay: «A nəkurom nɔwas i Zerolem hay, k̄a tuwum hərwi ga bay. Duh na, tuwum hərwi bo kurom ada hərwi wawa kurom hay. ²⁹ Hərwi həlay eye ma deyeweye, ta gwadiye: “Mənɔwese ka gər i nɔwas neheye dāda ta wa bay aye ada neheye dāda wawa kə sa wah tay bay aye!” ³⁰ Ndo hay ta gwadeye a mahamba hay: “Amboh mbəzlaw famaya tey!” Ada ta gwadeye a tsaholok hay: “Amboh nɔgaha may tey!”* ³¹ Ayaw! Ta gay wu nakay andza nakay a mayako nɔgəɔiz eye na, ada mayako makula eye na, ma giye na, kəkay?»

* 23:30 Oze 10.8.

32 Ti ye ha Yesu ka tɔv nakə ta kədiye na aye na, ta gəs naha ndo wuray hay sulo tɔ ge mənese hərwi madar tay ha ka mayako tage Yesu dziye. 33 Tə ndisl naha ka tɔv niye tɔ zalay Təv i Mətasl i Gər aye. Sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazlɛmbada eye na, ka tɔv eye niye. Ta dar tay ha ndo niye hay sulo tɔ ge mənese aye dərma, nɔte tɔ hɛlay i mɛnday, nɛnged tɔ hɛlay i gula.

34 Yesu a gwad: «Baba ga, pəsatay ha mənese tay hərwi wu nakə ta giye na, tɔ sər bay.»

Sidzew hay tɔ ge tsakwal ka peteked ɲgay hərwi məsəre ha peteked mamətsa eye na, a way. Tsa na, ta ɲgəna ha a bo peteked niye.

35 Ndo hay tebiye nɔteye ka tɔv eye niye faya ta zəbiye ka Yesu. Bagwar i madugula i Yahuda hay tɔ ɲgwasa ka Yesu, tɔ gwad: «Nɛngeye na, kə tɔma tay ha siye i ndo hay sa na, mɔ tɔma ha bo ɲgay tey. Tadəkə ge nɛngeye na, Kərɛste, nɛngeye nakə Mbəlom a zla na aye na, mɔ tɔma ha gər ɲgay tey.»

36 Sidzew hay tɔ ɲgwasa ka Yesu dərma, ta hɛndzəd naha ka tɔv ɲgay tɔ vɛlay wuye andaya guyakaka. 37 Tə gwad: «Kə ge nəkər bəy i Yahuda hay na, tɔma ha bo yak aye tey!»

38 Ka mayako niye mazlɛmbada eye na, ta law

naha faya palalam wuray zal ka gər i Yesu, tɔ watsa: «Nakay na, bəy i Yahuda hay.»

39 Ndo nɔte mɔ walaɲ i ndo niye sulo tɔ ge mənese, ta dar tay ka bo dziye tage Yesu aye a tsaday a Yesu. A gwad: «Ka gwad nəkər na, Kərɛste sa na, tɔma ha gər yak ada kɔ tɔma may ha tey!»

40 Ane tuk na, ndo nɛnged a may ha mənese a gwad: «Ka sər Mbəlom tɔbədew? Nəkər anəkə ta kədiye kar andza nɛngeye dərma. 41 Ane tuk na, i may ta kəd may na, tɔde bəna, ta kədiye may ka wu nakə ka gama lele bay aye. Nɛngeye na, kə ge mənese kwa tsekweɲ bay.»

42 Tsa na, a gwad a Yesu: «Pat nakə ka deyeweye andza bəy bagwar eye na, kɔ mətsa ga ha gər bay, dzala fagaya tey.»

43 Yesu a mbəday faya, a gwad: «Nɛ faya na tsikak-eye: Sər ha na, bəgom nakay ka ta ndzameye tɔ nəkər mɔ mbəlom.»

Məmɔte i Yesu

Mata 27.45-46; Markus 15.33-41; Yuhana 19.28-30

44 Ma giye mazlambar magərɛpat, ləvɔɲ a ge ka dala niye tebiye tekədəgəm. A ge na, hus a bərə mahkar i huwa. 45 Pat a ndəmadə a tɔv eye. Tsa na, peteked nakə a ɲgəna ha ka bo abərə gay i mɛdɛslay ha gər a Mbəlom sulo aye a ɲguradə tsanɲa ma wuzlah.

⁴⁶ Yesu a wuda ta magala kælerra, a gwad: «Bæba, na gær ha mæsəfære ga a həlay yak.†»

A tsik andza niye na, a mət tuk.

⁴⁷ Bagwar i sidzew i Roma hay a ŋgatay a wu niye a ge bo aye na, a zambadāy a Mbəlom, a gwad: «Ta dedek ndo nakay na, ndo lele eye.»

⁴⁸ Ndo neheye haladzay ti ye mata zəbaw faya aye, tə ŋgatay a wu nakə a ge bo aye na, a ndalatay haladzay, ti ye wu tay a mətagay. ⁴⁹ Dzam i Yesu hay ta ŋgwas neheye tə payaw bəzay kwa abəra ma Galile aye nətəye malətsa eye dərəŋ faya ta zəbiye ka wu nakə ma giye bo aye.

Tə pa na mədahaŋ i Yesu a tsəvay

Mata 27.57-61; Markus 15.42-47; Yuhana 19.38-42

⁵⁰ Ndoweeye andaya tə zalay Yusufa. Nenġeeye ŋgwalak i ndo. Nenġeeye nətə mə walaŋ i ndo mäge sariya hay dərma.

⁵¹ Nenġeeye na, kə ndza ta nətəye ka mäge bəbərək tay ada ka məsler tay niye tə ge aye na, kə ndza ta nətəye bay. Nenġeeye na, ndo i gəma i Arimate. Gəma eye niye mə dəma na, Yahuda hay. Nenġeeye faya ma həbiye Bəy i Mbəlom.

⁵² A ye a gay i Pilat. A ye naha a tsətsah faya tsəved ka məzle mədahaŋ i Yesu. ⁵³ Pilat a vəlay tsəved ka mədahaŋ i Yesu. Tsa na, a ye a mbəzla ahaya mədahaŋ i Yesu abəra ka mayako mazləmbada eye. A mbəkwa

na mədahaŋ niye ta rəkwa. A zla na a ye ha, a pa na a tsəvay nakə mala eye ka geseh aye. Tsəvay eye niye na, ta pa a dəma mədahaŋ dāda zuk bay. ⁵⁴ Pat eye niye na, pat i luma i dezele. Andza məgwede pat i mələve bo i pat i mazəzukuw bo ada pat i mazəzukuw bo ma dazleye.

⁵⁵ Ŋgwas neheye tə pay naha bəzay a Yesu kwa abəra ma Galile aye, ti ye ka bo dziye ta Yusufa. Ta zəba ka tsəvay ada ta zəba faya Yusufa a pa na mədahaŋ i Yesu na, kəkay. ⁵⁶ Tsa na, tə maw a mətagay. Tə maw na, tə ləva ha bo tə mal ada tə wurde hərwi mambəde ka mədahaŋ i Yesu. Ane tuk na, pat i mazəzukuw bo na, ta zəzukuw bo. Hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye a ge me mäge məsler pat i mazəzukuw bo.

24

Yesu a lətsew abəra ma tsəvay

Mata 28.1-10; Markus 16.1-8; Yuhana 20.1-10

¹ Pat i luma i sidzew pərik i mekedə na, ŋgwas niye hay ti ye ka me tsəvay. Tə zla mal tay niye hay tə ləva ha bo aye ka həlay. ² Tə ndisl naha na, tə ŋgatay a beber nakə ta dərəzl ha ka tsəvay aye mabədəŋgwala eye faya abəra, madzaka eye dzakka ka tsakay aye. ³ Tə fələkwa a dəma na, ta ŋgatay a mədahaŋ i Bəy Maduweŋ Yesu bay. ⁴ Tə sər wu nakə ta dzaliye bay.

Kwayanŋa ndo hay sulo ti yaw dzarik kame tay ta bəzatay ha bo. Peteked tay hay ka bo na, a dāv haladzay. ⁵Tə ŋgatay a ndo niye hay sulo aye na, ta dzədzar haladzay. Ta rəh gər tay hay ka dala rəhe rəhe.

Ndo niye hay sulo aye tə gwadatay: «Ka pəlumeye ndo nakə neŋgeye andaya tə dāre mə walaŋ i mədahaŋ hay na, hərwi mey? ⁶Neŋgeye andaya kanaŋ bay, kə lətsew abəra ma mədahaŋ. Wu nakə a tsikakum ahəl niye neŋgeye ma Galile mba aye na, mâ makumaw a mədzal gər. ⁷A gwad na: “Kutoŋ neŋ Wawa i Ndo na, tâ vəlay ga ha a həlay i ndo i mezeleme hay. Ta dariye ga na, ka mayako mazləmbada eye, ada kə həna sulo ma mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.”»

⁸ Tə tsəne andza niye na, bazlam i Yesu niye a tsikawatay aye a matayaw a gər tuk.

⁹ Tsa na, ti ye abəra ka me tsəvay niye. Ti ye ta təkəratay labara niye a gawla i Yesu niye hay ta zəkaw kuro gər eye nəte aye ada a siye i ndo neheye tə paway bəzay a Yesu aye dərma. ¹⁰ Mə walaŋ i ŋgwas niye hay na, Mari nakə a yaw ma gəma i Magədala aye, Zan ta Mari may i Yakuba ada ŋgwas neheye nətəye ka bo dziye ta təkəratay labara i bazlam aye niye a ndo i maslaŋ i Yesu hay.

¹¹ Ane tuk na, ndo niye tə tsəne bazlam tay niye hay ta təkəratay aye na, ta təma bay, ta zəba faya andza bazlam i matərakahaŋ.

¹² Ane tuk na, Piyer a lətse a hway ka me tsəvay mata zəbaw. A ndisl naha ka me tsəvay na, a zəba dāre a tsəvay niye zərəd. A ŋgatay naha na, a rəkwat nakə tə mbəkwa ha Yesu aye dekdek. Tsa na, a mbəda gər a mətagay. Wu niye a ge bo aye na, a gay hərbaəbəkka.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay

Markus 16.12-13

¹³ Pat eye niye gawla i Yesu hay sulo mə walaŋ tay niye hay, tə həl bo ti ye a gəma nakə tə zalay Imayus aye. Gəma niye na, dərəŋ tsəfa ta Zerolelem. Tadə ka diye tə sik abəra ma Zerolelem na, ka giye ka tsəved bəre sulo. ¹⁴ Ahəl nakə faya ta diye na, faya ta tsikiye ka wu nakə a ge bo aye tebiye.

¹⁵ Ahəl nakə nətəye faya ta tsikiye me ada faya ta kədiye wuway ka gər i wu nakə a ge bo aye na, Yesu a yaw a həndzəd ka təv tay. Ti ye ka tsəved eye nətə. ¹⁶ Faya ta ŋgateye a Yesu ane tuk na, tə sər na bay hərwi wuye a gwadatay ta sər na bay.

¹⁷ Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka tsikum na, ka gər i bazlam i mey?»

Tə tsəne andza niye na, tə lətse. Dərev a ndalatay haladzay. ¹⁸ Ndo nətə mə walaŋ tay niye sulo aye na, məzele ŋgay Kəleyopas, a gwadāy:

«Wu nakə a ge bo ma məhəne neheye ka sər bay na, nəkar mbəlok eye ma Zerozelem kəla daw?»

¹⁹ A mbəday faya, a gwaday: «Maa ge mey?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Wu nakə a ge tə Yesu ndo i Nazaret aye na, ka tsəne təbədew? Nəngeye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. Məsler nakə a gawa aye tə bazlam nakə a tsikawa kame i Mbəlom ada kame i ndo aye hay na, ta gədan eye

²⁰ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta bagwar kway hay tə gəs na. Tə vəlay ha a Pilat, a gay sariya i məkədə. Ma dəba aye na, ta dar na ka mayako mazləmbada eye. ²¹ Nəmaa dzala həbe mə gər may na, nəmaa gwad mata təma tay ha Israyel hay na, nəngeye. Ane tuk na, zle ka wu neheye a ge bo aye, kə ge məhəne mahkar bəgom.

²² Sa tsa na, siye i nğwas neheye mə walaŋ may ta vəlamay madzədzerə. Kə ma may ha hərbaəkka. Hərwi ta wula pərek i mekedə ka me tsəvay, ²³ ane tuk na, ta huta na mədahaŋ i Yesu bay. Ta mbədaw gər, tə maw ka təv may na, ta təkəramay, tə gwad gawla i Mbəlom hay ta bəzatay ha bo ada gawla i Mbəlom niye hay tə gwadatay na, Yesu andaya tə dərə.

²⁴ Nəmaa tsəne andza niye na, siye i ndo mə walaŋ may hay ti ye ka me tsəvay sa. Ti ye, tə huta na, andza i nğwas niye hay ta təkəramay aye.

Ane tuk na, ta nğatay a Yesu bay.»

²⁵ Yesu a gwadatay: «Nəkurom ndo neheye metsehe andaya fakuma bay aye. Wu neheye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə də ha kurre na, a mbakum a mədzal gər kurom təbədew? ²⁶ Ka sərūm təbədew, Kəriste ma diye a bəy nğay na, ma giye dərətsətseh haladzay təday.»

²⁷ Tsa na, a datay ha wu nakə tə tsik ka nəngeye mə Derewel i Mbəlom aye tebiye. Ma dazlay mə dərəwel i Musa ada mede ha hus a dərəwel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay.

²⁸ Ahəl nakə faya ta diye, tə ndisl bəse ta gəma nakə faya ta diye a dəma aye na, Yesu a ge andza ma zliye tsəved nğay.

²⁹ Ane tuk na, ndo niye hay tə gwaday: «Kā ye a təv eye bay, ndza tə nəmay. Hərwi dərə faya ma gəsiye ada mazlambar həvad segey.» Tsa na, tə fələkwa a gay wuray, a ndza ta nəteye.

³⁰ Yesu a pa bo ka mənde wu mənday ta nəteye. A zla peŋ, a gay naha sisə a Mbəlom. Tsa na, a nğənatay ha peŋ niye ada a vəlatay.

³¹ Kwayaŋŋa dərə tay a həndək, tə sər na tuk. Ane tuk na, ta zəba dərə na, nəngeye andaya ka təv tay sa bay kə gər tay ha. ³² Tə gwad mə walaŋ tay: «Ahəl nakə faya ma dəkway ha Derewel i Mbəlom ka tsəved aye na, wuye mə dərəv may andza ako!»

³³ Ndo niye sulo aye tã lätse kwayanŋa ta mbäda gär a Zerozelem. Tã ndisl naha a wuzlah gay na, tã ndzay a gär a gawla i Yesu neheye kuro gär eye näte aye tã siye i ndo meklen eye hay näteye mahaya gär eye.

³⁴ Ndo niye hay tã ngatatay a ndo neheye sulo aye na, tã gwadatay: «Ta dedek Bëy Maduwen kway kã lätsew abära ma mädahan, Simon kã ngatay!»

³⁵ Näteye därmak ta tãkëratay wu nakã a ge bo ta näteye ka tsäved aye. Tã gwadatay: «Nëmaa ngatay a Yesu ada nëmaa sër na na, ahäl nakã a ngënamay peŋ aye.»

Yesu a bätatay ha bo a gawla ngay hay kuro gär eye sulo

Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Yuhana 20.19-23; Mäslër hay 1.6-8

³⁶ Ahäl nakã näteye faya ta tsikiye me mba aye na, Yesu a yaw a walaŋ tay slekärtik. Tsa na, a gwadatay: «Zay mã ndza fakuma!»

³⁷ Gawla ngay niye hay ta dzädzar, zluwer a gatay haladzay. Hërwi tã dzala ma giye na, manakasla.

³⁸ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Ka dzädzarum andza niye na, hërwi mey? Ada ka dzalum më gär kurom andza niye na, kemey?»
³⁹ Zëbum ka hëlay ga tã sik ga. Na gwad neŋ dedek ngway bädaw? Tätalum fagaya ada zëbum fagaya lele. Hërwi sërüm ha manakasla na,

slo faya bay ada mäta sl më däma andza neŋ nakã faya ka zëbumeye fagaya aye bay.»

⁴⁰ A tsikatay andza niye na, a bätatay ha vavay nakã ka hëlay ngay hay ada ka sik ngay hay. ⁴¹ Mëngwese a rah a dërev i gawla ngay niye hay ada a gatay hërba bækka. Ada huya ta dzala ha faya zuk bay. Tsa na, Yesu a tsätsah fataya, a gwadatay: «Wu mënday andaya fakuma daw?»
⁴² Ti ye naha tã zlayaw siye i kälef mafäka eye näte, tã vëlay.
⁴³ Yesu a täma kälef niye ada a hëpäf kame tay.

Tsa na, a gwadatay: ⁴⁴ «Ahäl niye neŋ tã näkurom mba aye na, na tsikakum, na gwadawakum: Wu nakã tã watsa ka gär ga më dërewel i Musa, më dërewel i ndo mëde ha bazlam i Mbëlom hay ada më dërewel i Dëmes hay aye na, kutoŋ wu niye ma giye bo.»

⁴⁵ Tsa na, Yesu a händëkatay ha metsehe hërwi ada tä sër Dërewel i Mbëlom. ⁴⁶ A gwadatay sa: «Wu nakã tã watsa më Dërewel i Mbëlom aye na, anaŋ: Këriste na, ma ta giye dëretsätseh, ada mëhëne sulo mamahkar eye na, ma lätseweye abära ma mädahan. ⁴⁷ Ada ma slëriye ndo hay ka mëdatay ha bazlam i Mbëlom a slala i ndo i mëndzibära hay tebiye tä gär ha mezeleme hërwi ada Mbëlom mã päsatay ha mënese tay hay. Tä dazlay na, ma Zerozelem. ⁴⁸ Maa tära ndo i mëhële mbal i wu

nakay ma giye bo tebiye na, nəkurom. ⁴⁹ Ada neŋ eye na sləraweye fakuma wu nakə Bəba a gwad ma vəlakumeye. Nəkurom na, ndzum ma wuzlah gay. Həbum gədaŋ i Mbəlom nakə ma vəlakumeye mə mbəlom aye.»

Yesu a tsal a mbəlom

Markus 16.19-20; Məsler hay 1.9-11

⁵⁰ Ma dəba eye na, Yesu a həl gawla ŋgay hay abəra ma gəma niye, a ye tay ha a təv nakə bəse ta gəma i Betani aye. Mə dəma na, a zla həlay ka mbəlom. Tsa na, a pa fataya ŋgama. ⁵¹ Ahəl nakə faya ma piye fataya ŋgama aye na, a ye fataya abəra, a tsal ka təv i Mbəlom. ⁵² Nəteye na, tə dəslyay ha gər ada ta mbəda gər a Zerozelem ta məŋgwese eye haladzay mə dərev tay. ⁵³ Ti yawa a gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom pat pat, ta zambadaway a Mbəlom.

Ngwalak i bazlam

nakə Yuhana a watsa aye Məfələkwe

Ngwalak i bazlam nakay Yuhana a watsa na, hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye mandza eye ma Siri kəgəbay ma Azi, ma Turki nakə anəke aye.

Wu nakə mawatsa eye mə dəma aye na, wal abəra ka Mata, ka Markus ada ka Luka. A vəlay məzlaḅ haladzay a bazlam neheye matsika eye ta dzeke ada a məsler i Yesu.

Madədo 1 ka 12 faya ma tsikiye ka məsler neheye a ge masuwayaṅ a ge aye.

Madədo 13 ka 21 faya ma ləviye ha bo ada faya ma tsikiye ka həlay nakə Yesu ma diye ka təv i Bəba ṅgay aye.

Labara i məməte i Yesu aye (madədo 18 ada 19) ta ndzəkit bo tə wu neheye mə Mata, ma Markus, ada mə Luka aye, tə tsik ka wu eye nəte ṅgweṅ.

Pat i Magurlom i Pak na, Yesu a bəzatay ha a gawla ṅgay (madədo 20 ada 21).

Ngwalak i bazlam i Yuhana na, kə tsik ka məwe i Yesu bay. Ane tuk na, ka madazlay na, a ḁa ha Yesu Kəriste na, neṅgeye bazlam i Mbəlom, neṅgeye andaya huya ta Mbəlom (1.1-18). Yesu neṅgeye bazlam i Mbəlom, a yaw məndze ta ndo zezeṅ hay.

Bazlam i Mbəlom a tərando

¹ Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, neṅgeye andaya. Neṅgeye na, ta Mbəlom ada neṅgeye na, Mbəlom. ² Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, neṅgeye andaya ta Mbəlom. ³ Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ṅgay. Wu kwa nəte nakə Mbəlom a ge ze neṅgeye na, andaya bay. ⁴ Maa vəl sifa a ndo hay na, neṅgeye. Sifa niye na, a vəlatay dzaydzay a ndo hay. ⁵ Dzaydzay niye ma dəviye ma ləvoṅ ada ləvoṅ kə mbata ha bay.

⁶ Ahəl niye na, Mbəlom a sləraw ndoweye andaya tə zalay Yuhana. ⁷ A yaw na, mədatay ha dzaydzay eye niye a ndo hay hərwi ada ndo hay tebiye tâ tsəne bazlam ṅgay ada tâ dzala ha ka bazlam ṅgay. ⁸ Yuhana neṅgeye na, dzaydzay niye ma dəvateye a ndo hay aye bay. Neṅgeye a yaw na, mata datay ha a ndo hay tsa. ⁹ Dzaydzay niye na, dzaydzay dedək eye ma deyeweye ka məndzibəra, ma dəvateye dzaydzay a ndo hay tebiye.

¹⁰ Ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, ki yaw ka məndzibəra. Kwa tadə Mbəlom a ge məndzibəra tə həlay ṅgay bəbay na, ndo hay ta sər na bay. ¹¹ A yaw na, a təv ṅgay, ane tuk na, ndo ṅgay hay ta təma na bay. ¹² Ane tuk na, ndo mekeleṅ eye hay

na, ta t̄ama na ada ta dzala ha. N̄ete ye na, k̄a v̄elatay ts̄aved mat̄are wawa i Mb̄elom hay. ¹³ Ta t̄ara wawa i Mb̄elom hay na, andza nak̄a ndo hay faya ta wiye bo ka m̄andzib̄era aye bay ada h̄arwi nak̄a a satay a ndo hay aye bay. Ane tuk na, ta t̄ara wawa i Mb̄elom hay na, h̄arwi Mb̄elom eye ŋgway a v̄elatay m̄as̄ef̄ere wedeye.

¹⁴ Nen̄geye nak̄a t̄a zalay bazlam i Mb̄elom aye na, ka t̄ara ndo zezen̄ ada ki yaw k̄a ndza m̄a walan̄ kway. Nen̄geye na, a gatay ŋgwalak a ndo hay haladzay. Ka b̄ezakway ha dedek i Mb̄elom. N̄amaa ŋgatay a m̄azlaḅ ŋgay. Maa v̄elay m̄azlaḅ niye na, Mb̄elom B̄aba ŋgay. A v̄elay na, a wawa ŋgay niye n̄ete aye.

¹⁵ Yuhana faya ma ḁatay ha a ndo hay, a wuda k̄al̄erra a gwad̄: «Ndo nak̄a na tsik faya aye na, nen̄geye anan̄. Ah̄el niye na gwad̄ na: “Ndoweye andaya ma deyeweye ma ḁaba ga a ze ga, h̄arwi nen̄geye na, andaya kwa ah̄el nak̄a ta wa ga zuk bay aye.”»

¹⁶ Andza niye n̄akway tebiye ka hutakwa ŋgwalak ŋgay, k̄a pa fakwaya ŋgama ada ma piye fakwaya ŋgama ŋgay huya. ¹⁷ Mb̄elom a v̄elakway bazlam ŋgay mapala eye na, t̄a h̄alay i Musa. Ane tuk na, ŋgwalak ŋgay ta dedek ŋgay a v̄elakway na, t̄a h̄alay i Yesu K̄ariste. ¹⁸ Nd̄aray ḁad̄a k̄a ŋgatay a Mb̄elom bay. Ane tuk na, wawa ŋgay niye

n̄ete aye mandza eye ka t̄av i b̄aba ŋgay aye, nen̄geye na, Mb̄elom. Mb̄elom nen̄geye k̄akay na, ka b̄ezakway ha.

Bazlam nak̄a Yuhana madz̄ahube ndo a yam a tsik aye

Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Luka 3.1-18

¹⁹ Pat wuray na, bagwar i Yahuda neheye ma Zerozelem aye t̄a sl̄ar ndo m̄av̄alay wu a Mb̄elom hay ta Levit hay ka t̄av i Yuhana mata ts̄etsehe faya: «N̄ekar t̄eday na, way?»

²⁰ Ti ye ta ts̄atsah faya na, ka k̄arah mamb̄ḁatay faya bay. Ane tuk na, a tsikatay parakka kame i ndo hay tebiye. A gwad̄atay: «Nen̄ na, K̄ariste bay.»

²¹ Ta ts̄atsah faya, t̄a gwad̄ay: «Ada n̄ekar na way? N̄ekar na, Eliya ndo m̄ad̄e ha bazlam i Mb̄elom niye ah̄el niye ḁaw?»

Yuhana a mb̄ḁatay faya, a gwad̄atay: «A'ay.»

Ta ts̄atsah faya sa, t̄a gwad̄ay: «N̄ekar na, ndo m̄ad̄e ha bazlam i Mb̄elom nak̄a faya n̄amaa h̄abiye ḁaw?*

Yuhana a mb̄ḁatay faya, a gwad̄atay: «A'ay.»

²² T̄a gwad̄ay: «Ada tebiye n̄ekar k̄ala na, way? Damay ha tey h̄arwi n̄amaa ta tsikat-eye a ndo neheye t̄a sl̄ara may ahaya aye. Bo yak eye ka gwad̄ n̄ekar na, way?»

²³ Yuhana a gwad̄atay: «Nen̄ na, ndo nak̄a Ezay ndo m̄ad̄e ha bazlam i Mb̄elom a

* 1:21 Bazlam mapala eye masulo eye 18.15.

tsik faya ahəl niye, a gwad ka neŋ na:

“Ndo nakə faya ma wudiye mə kəsaf a gwad:

Lambadumay tsəved a Bəy Maduweŋ fehe lele, mā hədzak bay.†”»

²⁴ Mə walaŋ i ndo neheye tə slər tay naha ka təv i Yuhana aye na, Farisa hay andaya mə walaŋ tay. ²⁵ Ti ye naha tə gwaday: «Tədə nəkar na, Kəriste bay, nəkar Eliya bay, nəkar ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə faya nəmaa həbiye bay na, ada faya ka dzəhuḅiye tay ha ndo hay a yam na, hərwi mey?»

²⁶ Yuhana a mbədatay faya, a gwadatay: «Neŋ na, na dzəhuḅiye ndo hay na, a yam tsa, aya ane ndo andaya mə walaŋ kurom ka sərüm na bay. ²⁷ Neŋgeye na, ma deyeweye kame ga. Na sliye mahəndzəde ka təv ŋgay məpəlay ha ləḅer i tahərak ŋgay bay tebiye.»

²⁸ Wu niye a ge bo tebiye na, ma gəma i Betani, ma diye i magayam i Yurdum ka təv nakə Yuhana a dzəhuḅawa a dəma ndo hay a yam aye.

Yesu na, wawa i təbaŋ i Mbəlom

²⁹ Tədə eye na, Yuhana a ŋgatay a Yesu faya ma deyeweye ka təv ŋgay. Tsa na, a gwad: «Wawa i təbaŋ nakə Mbəlom ma vəliye hərwi məpəsətay ha mezeleme i ndo hay aye na, atay ma deyeweye. ³⁰ Na gwad: “Ndo ma deyeweye ma dəba

ga, neŋgeye a ze ga, hərwi neŋgeye na, kwa ahəl nakə ta ge məndzibəra zuk bay aye na, neŋgeye andaya.” Na tsik na, ka neŋgeye. ³¹ Neŋ kurre na, neŋgeye way na, na sər na bay. Ane tuk na, neŋ na yaw na, madzəhuḅe tay ha ndo hay a yam tsa, ada mədatay ha a Israyel hay hərwi ada tā sər na.»

³² Yuhana a datay ha, a gwadatay sa: «Na ŋgatay a Məsəfəre i Mbəlom faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom andza bodobodo. A yaw a ndza ka gər ŋgay. ³³ Ahəl niye na, neŋgeye way na, na sər ha zuk bay. Ane tuk na, Mbəlom nakə a sləra ga ahaya madzəhuḅe ndo hay a yam aye na, a gwedeŋ: “Ka ta ŋgateye a Məsəfəre ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom ma ndziye ka gər i ndo. Mata dzəhuḅe tay ha ndo hay ta Məsəfəre Tsədanŋa eye na, neŋgeye.” ³⁴ Ada neŋ na, na ŋgatay, na da ha. Ta dedək neŋgeye na, Wawa i Mbəlom.»

Gawla i Yesu kurre eye hay

³⁵ Tədə eye na, Yuhana ta gawla ŋgay hay sulo ti ye ka təv eye niye sa. ³⁶ A ŋgatay a Yesu faya ma diye na, a gwad: «Nakay na, wawa i təbaŋ i Mbəlom nakə a vəl aye.»

³⁷ Gawla i Yuhana niye hay sulo aye tə tsəne andza niye na, tə pay bəzay a Yesu. ³⁸ Faya ta diye na, Yesu a zəba dəre a dəba, a ŋgatay faya ta pay bəzay. A tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka pəlüm mey?»

Tə gwadəy: «*Rabi*, təv yak nakə ka ndzawa mə dəma aye na, ka waray?» (*Rabi* na, andza mægweđe «Miter»).

³⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Dumara, takwa, ka ngatumeye a təv ga nakə neŋ na ndzawa mə dəma aye.»

Tsa na, ti ye. Ti ye naha tə ngatay a təv nakə neŋgeye mandza eye mə dəma aye. Ti ye na, ma giye bəre fad. Tə ndza ka bo dziye hus a həvad.

⁴⁰ Ndo nəte mə walaŋ tay niye tə tsəne bazlam i Yuhana niye a tsik aye ada tə pay bəzay a Yesu aye na, məzele ngay Anđəre. Neŋgeye malamar i Simon Piyer.

⁴¹ Anđəre a ndzay a gər kurre na, a malamar ngay Simon. A gwadəy: «Nəmaa ngatay a ndo nakə Mbəlom a pay dzagwa i bəy a gər aye.» Andza mægweđe, Kəriste.

⁴² A laka ha Simon ka təv i Yesu. Tsa na, Yesu a zəba faya, a gwadəy: «Nəkar na, Simon, wawa i Yuhana. Ta ta zalakeye na, Sefas.» Andza mægweđe Piyer†.

Yesu a zal Filip ta Nataniyel

⁴³ Tədə eye na, a say a Yesu mede a Galile. Ahəl nakə faya ma diye na, a ndzay a gər a Filip, a gwadəy: «Dara, peŋ bəzay!» ⁴⁴ Filip neŋgeye na, ndo i gəma i Betesayda, gəma nakə Anđəre ta Piyer ti yaw abəra mə dəma aye dərmak.

⁴⁵ Ma dəba aye na, Filip a ye a ndzay a gər a Nataniyel,

a gwadəy: «Ndo nakə Musa a watsa faya mə dərəwel ngay ada ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa faya ahəl niye aye nəmaa ngatay. Neŋgeye na, Yesu, ndo i gəma i Nazaret wawa i Yusufa.»

⁴⁶ Nataniyel a gwadəy faya: «Ka dzala na, wu lele eye ma sliye faya madayaw abəra ma gəma i Nazaret daw?»

Filip a mbəday faya, a gwadəy: «Dara, ka ngateye.»

⁴⁷ Yesu a ngatay a Nataniyel faya ma diye naha ka təv ngay na, a tsik ka Nataniyel, a gwad: «Ndo i Israyel nakə dedəŋ eye na, anaŋ. Neŋgeye na, maraw me andaya faya kwa tsekwen bay.»

⁴⁸ Nataniyel a tsətsah faya, a gwadəy: «Ka sər ga ha na, ma kəkay?»

Yesu a mbəday faya a gwadəy: «Ahəl nakə Filip kə zalakaw zuk bay aye na, na ngataka, nəkar mə bəzay i gurov.»

⁴⁹ Tsa na, Nataniyel a gwadəy: «Miter, nəkar na, Wawa i Mbəlom, nəkar Bəy bagwar eye i Israyel hay!»

⁵⁰ Yesu a mbəday faya, a gwadəy: «Andza niye, ka dzala ha ka neŋ na, hərwi na gwadaka na ngataka naha mə bəzay i gurov aye daw? Nəkar na, ka ta ngateye a wu bagwar eye hay ta ziye nakay anaŋ aye!» ⁵¹ Yesu a gwadəy sa: «Sərum ha na, ka ngatumeye a magərmbəlom ma həndəkiye tuwaŋ. Gawla i Mbəlom hay ta tsaliye ada ta mbəzlaweye ka gər ga, neŋ Wawa i Ndo!»

† 1:42 Piyer: Tə bazlam i Mere na, pələd.

2

Mabəzləme gər i dahəlay ma gəma i Kana

¹ Məhəne sulo ma dəba i mədzəgər i Yesu ta Nataniyel na, mabəzləme gər i dahəlay a ge bo ma gəma i Kana, ka dala i Galile. May i Yesu andaya mə dəma. ² Ta zalay a Yesu ta gawla ŋgay hay dərma.

³ Faya magurlom ma giye na, guzom a ndəv fataya abəra. May i Yesu a gwaday a wawa ŋgay Yesu: «Guzom andaya sa bay. Ka ndəv na, kəkay?»

⁴ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «May ga, wu nakə neŋ na giye na, mata tsiken na, nəkar daw? Həlay ga kə slaw zuk bay.»

⁵ May i Yesu a tsəne andza niye na, a ye a gwadatay a ndo i məsler hay: «Gum wu nakə ma tsikakumeye tebiye.»

⁶ Ka təv eye niye na, gah hay andaya məkwa. Gah niye hay məkwa aye na, Yahuda hay ta mbədawa a dəma yam ka məbere wu hay ada tə həlay andza nakə bazlam tay mapala eye a tsik aye. Gah niye hay na, yam ma diye a dəma ma giye kalawah zlam, zlam.

⁷ Yesu a gwadatay a ndo i məsler hay: «Dum naha tədumaw yam, rahum ha a gah neheye tsesləse tsesləse.» Ndo i məsler niye hay ti ye tə tədaw yam. Tə rah ha a gah niye hay tsesləse tsesləse. ⁸ Yesu a gwadatay: «Anəke na, tədum yam nakay,

zlumay naha a ndo mələvay gər a magurlom, mâ ndzaka na.» Ndo i məsler hay tə zlay naha yam niye.

⁹ Ndo mələvay gər a magurlom niye a ndzaka na, yam niye a təra guzom aye. A ndzaka na, guzom eye a yaw məŋgay na, a sər bay. Ane tuk na, ndo i məsler neheye tə təd yam aye na, nəteye tə sər ha. Yesu a zalay a zal i dahəlay, ¹⁰ a gwaday: «Kwa way kə zalatay a ndo hay na, ma vələteye guzom nakə a tsəhən aye təday. Ta sa haladzay na, ma vələteye nakə a tsəhən bay aye tuk. Ane tuk na, nəkar na, ka pa na nakə lele eye wu yak hus anəke na, kəkay!»

¹¹ Nakay na, makurre i masuwayan nakə Yesu a lah mäge aye. A ge na, ma Kana ka dala i Galile. Andza niye Yesu a bəz ha məzlaḅ ŋgay. Hərwi niye gawla ŋgay hay tə dzala ha ka Yesu.

¹² Ma dəba aye na, Yesu a ye a Kafernahum ta may ŋgay, ta malamar ŋgay hay ada ta gawla ŋgay hay. Tə ndza mə dəma məhəne tsakway.

Yesu a həhar ndo hay abəra mə gay məvalay wu a Mbəlom

Mata 21.12-13; Markus 11.15-17; Luka 19.45-46

¹³ Magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Pak aye na, mazlambar kə ndzew bəse. Hərwi niye, Yesu a həl bo a ye a Zerozelem. ¹⁴ A ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha

a dāma na, a ndzay a gər a ndo masəkəme ha sla hay, ta təbaŋ, ta maydagwar hay. A ndzay naha a gər a ndo mambəde suloy hay mandza eye hay ka wu məpe wu tay hay dərma.

¹⁵ Tsa na, a zla ləber, a slapa ha ka bo, a təra ha mandalaḅa. A ye a həhar tay ha ndo niye hay abəra dərəŋ, tə sla tay hay, ta təbaŋ tay hay tebiye abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A kwats ha suloy i ndo mambəde suloy ka dala, a pay həlay a wu məpe wu tay niye hay. ¹⁶ A gwadətay a ndo masəkəme ha maydagwar hay: «Həlum wu kurom neheye abəra kanan! Kā tərūm ha gay i Bəba ga, gay i məge tsakala mə dāma bay.»

¹⁷ Gawla ŋgay hay tə ŋgatay andza niye na, wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye a matayaw a gər. Tə watsa na, tə gwad: «Gay yak nakay na, na wudā na haladzay. Mədzał gər ga peteh, na pa na a dāma.*»

¹⁸ Bagwar i Yahuda hay ta tsətsah faya, tə gwad: «Ka sliye faya məge na, masuwayaŋ waray nakə ada nəmay nəmaa səriye ha ta vəlaka tsəved ka məge wu andza nakay aye?»

¹⁹ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Mbəzlum ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakay. Ma məhəne mahkar na, na lətsiye ha ka mbəlom.»

²⁰ Tə gwad: «Gay nakay nəmaa ndza faya ka mədəzle na, məve kuro kuro fađ gər eye məkwa tuk na, ada nəkar i yak na, ma məhəne mahkar tsa na, ka dəzl na, kəkay?»

²¹ Ane tuk na, gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye Yesu a tsik faya aye na, a tsik dzeke ka bo ŋgay. ²² Ahəl nakə Yesu a mət ada a lətsew abəra ma mədahaŋ aye na, bazlam ŋgay niye a tsik aye a matayaw a gər a gawla ŋgay hay. Pat eye niye na, tə dzala ha ka wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye ada ka bazlam ŋgay nakə a tsik aye.

²³ Ahəl nakə Yesu neŋgeye ma Zerozelem ada neŋgeye mə magurlom i Pak aye na, kə ge wu neheye a ge masuwayaŋ haladzay aye. Andza niye, ndo hay haladzay ta ŋgatay a masuwayaŋ niye hay ada ta dzala ha ka Yesu. ²⁴ Ane tuk na, Yesu na, kə pa mədzał gər ŋgay ka nəteye bay hərwi neŋgeye a sər tay ha tebiye, ²⁵ ada neŋgeye na, ndo mədāy ha wu nakə mə bo i ndo zezeŋ aye ka həlay təbey hərwi bo ŋgay eye a sər ha wu nakə mə dərev i ndo zezeŋ aye.

3

Yesu ta Nikodem

¹ Ndoweje andaya məzele ŋgay Nikodem. Neŋgeye na, bagwar eye mə walaŋ i ndo neheye tələvawa Yahuda hay aye. Neŋgeye na, Farisa hay. ² Pat wuray na, a ye ka təv

* 2:17 Dəmes hay 69.10.

i Yesu ta həvad. A ye naha, a gwaday: «Miter, nəmaa sər ha Mbəlom a sləra kar ahaya na, ka matətikamay wu hay dedek, hərwi ndəray ma sliye faya məge masuwayaŋ andza nakə ka ge aye bay tadə gədaŋ i Mbəlom andaya faya bay na, ma sliye faya bay.»

³ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Sər ha na, ndow-eye kə wa bo wedeye bay na, ma sliye faya mede a Bəy i Mbəlom bay.»

⁴ Nikodem a tsətsah faya a gwaday: «Ndo guram eye tsiy tuk na, ma wiye bo wedeye sa na, kəkay? Ma sliye faya məme a hud i may ŋgay ada ta wiye na masulo eye sa daw?»

⁵ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Sər ha na, ta dzəhuḅ kar ha a yam ada ta Məsəfəre i Mbəlom bay na, ka sliye faya mede a Bəy i Mbəlom bay. ⁶ Ndo nakə ndo zezeŋ a wa aye na, ndo zezeŋ ŋgway. Ada ndo nakə tə wa na ta Məsəfəre i Mbəlom aye na, məsəfəre ŋgway. ⁷ Bazlam nakə na gwadaka “wum bo masulo” aye na, mâ gaka wadəŋ wadəŋ bay. ⁸ Mətasl a vəzl a təv nakə a say aye. Ka tsəne mavəzle ŋgay eye, ane tuk na, a yaw məŋgay ada ma diye a ŋgay na, ka sər bay. Ma giye bo ta ndo nakə tə wa na ta Məsəfəre i Mbəlom aye na, andza nakay.»

⁹ Nikodem a gwaday: «Ada tebiye wuye ma giye bo na, kəkay?»

¹⁰ Yesu a mbəday faya a gwaday: «Nəkar ndo matətikay wu a ndo hay nakə bagwar eye ma gwala i Israyel aye. Ane tuk na, ka sər wu neheye bay na, kəkay?» ¹¹ Sər ha na, nəmaa tsikakum na, wu nakə nəmaa sər aye ada ka gər i wu nakə nəmaa ŋgatay aye. Ane tuk na, a sakum matəme wu nakə nəmaa dākum ha aye bay. ¹² Na tsikakum ka wu nakay ka məndzibəra aye ka təmum bay. Ada kəkay tadə na tsikakum ka wu nakə mə mbəlom aye na, ka təmumeye daw?

¹³ «Ndəray dāda kə tsal a mbəlom bay. Ndo nakə neŋ Wawa i Ndo aye nəte ŋgweŋ. ¹⁴ Andza nakə ahəl niye Musa a lətse ha bəre nakə tə vəd na andza dədœ ka mayako mə makulkwandah aye na, andza niye neŋ Wawa i Ndo kutoŋ ta lətsiye ga ha ka mayako dərmaḅ*, ¹⁵ hərwi ada kwa way kə dzala ha ka neŋ Wawa i Ndo na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁶ Hərwi Mbəlom a wuda məndzibəra na, haladzay. Hərwi niye a sləraw Wawa ŋgay felik eye hərwi ada kwa way kə dzala ha faya na, ma dziye sa bay. Ane tuk na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁷ Mbəlom a sləraw Wawa ŋgay ka məndzibəra na, hərwi ada mâ ge sariya ka ndo hay bay. A sləra ahaya na, hərwi ada ndo hay tâ təma dūh.

¹⁸ «Ndo nakə kə dzala ha

* 3:14 Məpesle 21.

ka Wawa i Mbəlom aye na, sariya ma ta gəsiye na bay. Ane tuk na, ndo nakə kə dzala ha bay aye na, 6a sariya kə gəs na, hərwi kə dzala ha ka felik i Wawa i Mbəlom bay. ¹⁹ Sariya ma ta gəsiye ndo hay ta tsəved waray na, ma ta gəsiye tay ha na, andza nakay: Dzaydzay ki yaw ka məndzibəra. Ane tuk na, ndo hay ta wuda dzaydzay niye bay. Nəteye ta wuda dūh na, ləvon, hərwi tə gawa na, wu neheye lele bay aye hay. ²⁰ Kwa way kə ge mənese na, a ma nay dəre a dzaydzay. Ma həndzədiye ta təv i dzaydzay bay, hərwi a say wu ŋgay neheye a gawa lele bay aye na, mâ zəba bay, a dzədzar. ²¹ Ane tuk na, ndo nakə a gawa wu lele eye hay aye na, nengeye ma zəbiye mə dzaydzay hərwi ada ndo hay tâ ŋgatay a wu neheye lele a ge aye, ada tâ sər ha maa ge məsler mə nengeye na, Mbəlom.»

Yesu ta Yuhana madzəhubə ndo a yam

²² Ma dəba aye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse ti ye ka dala i Yahuda. Tə ndza mə dəma ada ta dzəhubəwa ndo hay a yam. ²³ Ahəl niye na, Yuhana a dzəhubəwa ndo hay a yam dərmak. A dzəhubəwa tay ha ndo hay na, ma gəma i Enon bəse ta gəma i Salim hərwi dəlov andaya haladzay ma təv eye niye. Ndo hay ti yawa naha ka təv ŋgay ada a dzəhubəwa tay ha a yam. ²⁴ Ahəl niye na,

ta gəs na Yuhana a danğay zuk bay.

²⁵ Pat wuray na, siye i gawla i Yuhana hay ta dazlay a məkədə wuway ta ndo i Yahuda wuray ka məbere wu hay ta məndze tsədanğa. ²⁶ Gawla i Yuhana niye hay ti ye ka təv i Yuhana, ti ye naha tə gwadəy: «Miter, ndo niye ahəl niye ka dzum gər ma diye i magayam i Yurdum ka tsik faya aye na, faya ma dzəhubəye tay ha ndo hay a yam ada ndo hay tebiye faya ta diye ka təv ŋgay tuk na, kəkay?»

²⁷ Yuhana a mbədatay faya a gwadəy: «Tədə Mbəlom kə vəlay bay na, ndəray ma sliye məhute bay tebiye. ²⁸ Bo kurom eye ka slumeye faya məhəle mbəl ga, na gwadakum: “Neŋ na, Kəriste bay. Ane tuk na, Mbəlom a sləra ga ahaya, nā lahayaw kame tsa.” ²⁹ Ndo nakə a zla dahəlay aye na, dahəlay niye na, i ŋgay ŋgway. Ane tuk na, dzam i zal i dahəlay niye na, ma lətsiye sləp ka tsakay ŋgay ada ma piye zləm ka bazlam ŋgay. Kə tsəne bazlam ŋgay niye faya ma piye faya zləm aye na, ma ŋgwasiye haladzay. Andza niye mənğwese niye anəke na, i ga haladzay dərmak. ³⁰ Nengeye na, mâ səkah kame kame, neŋ na, na nəkid.

³¹ «Ndo nakə a yaw abəra mə mbəlom aye na, nengeye ka gər i ndo hay tebiye. Ndo nakə nengeye ka məndzibəra aye na, nengeye

ndo i mändzibəra ηgway ada ma tsikiye na, ka wu i mändzibəra hay. Ane tuk na, ndo nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye na, neŋgeye ka gər i ndo hay tebiye. ³² Ma tsikiye na, ka wu nakə a ηgatay ada a tsəne aye. Ane tuk na, wu nakə a tsik aye na, ndəray ma təmiye bay. ³³ Ndoweeye ka təma bazlam ηgay nakə a tsik aye na, niye na, faya ma diye ha wu nakə Mbəlom a tsik aye na, dedək. ³⁴ Ndo nakə Mbəlom a sləraw aye na, faya ma tsikiye na, bazlam i Mbəlom, hərwi Mbəlom kə rah ha ta Məsəfəre ηgay. ³⁵ Bəba ηgay a wuda na wawa ηgay ada kə vəlay mələve i bəy ηgay. ³⁶ Ndo nakə kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ndo nakə a kərah mədzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, ma hutiyə sifa niye təbey. Mevel i Mbəlom ma ta ndziye faya.»

4

Yesu ta ηgwas i Samari wuray

¹ Farisa hay tə tsəne, ndo hay tə pay bəzay a Yesu ada a dzəhuḅawa tay ha ndo hay a yam na, haladzay a ze i Yuhana. ² Azlakwa ta dedək eye na, Yesu a dzəhuḅawa tay ha ndo hay a yam bay. Maa dzəhuḅawa tay ha ndo hay a yam na, gawla ηgay hay bəna, bo ηgay eye bay.

³ Ahəl nakə Yesu a tsəne wu nakə Farisa hay tə tsik faya

na, a həl bo abəra ka dala i Yahuda a ye ka dala i Galile. ⁴ Tsəved mede a Galile na, ta dala i Samari. ⁵ Ahəl nakə faya ma diye na, a ndisl a təv aye andaya ka dala i Samari tə zalay Sikar. Təv niye na, bəse ta guvah nakə Zakob a vəlay a wawa ηgay Yusufa ahəl niye aye.* ⁶ Ada bədiyem nakə Zakob a la ahəl niye andaya ka təv aye niye.

Yesu a ndisl ka bədiyem niye na, ki ye gər, a ndza ka tsakay i bədiyem niye. Məndisle nakə Yesu a ndisl naha ka təv aye niye na, ma giye magərḅəpat. ⁷⁻⁸ Ahəl nakə gawla i Yesu hay ti ye mata səkəməw wu mənday mə walaŋ gay na, ηgwas i Samari wuray a ye naha mata təde yam. A yaw na, Yesu a gwaday: «Tədəŋew yam nā sa tey.»

⁹ Nğwas i Samari niye a gwaday a Yesu: «Na gwad nəkar na, Yahuda hay bəda! Ada ka tsətsahiye yam ka neŋ ηgwas i Samari na, kəkay?» Nğwas niye a tsik andza niye na, hərwi Yahuda hay tə dzawa gər a bo ta Samari hay bay.

¹⁰ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Tədə ka sər wu nakə Mbəlom ma vəliye ada ka sər neŋ nakə na tsətsah fakaya yam aye na, nəkar duh ka tsətsahiye fagaya yam nakə ma vəliye sifa aye ada na vəlakeye.»

¹¹ Nğwas niye a gwaday faya: «Bəy ga, wu mətədə

* 4:5 Madazlay i wu hay 33.19.

yam andaya fakaya bay ada bædiyem eye na, sɪɖuk tuk na, ka hutiiye yam nakə ma vəliye sifa a ndo aye na, ma kəkay? ¹²Maa lamay bædiyem nakay na, bæba tæte kway Zakob. Bo ŋgay eye kə sa yam ma bædiyem nakay. Wawa ŋgay hay ta gənaw ŋgay hay ta sa yam ma bædiyem nakay dərma. Ada nəkar ka dzala na, ka ze na Zakob daw?»

¹³ Yesu a mbəɖay faya, a gwaday: «Kwa way kə sa yam nakay na, yam ma geye sa. ¹⁴ Ane tuk na, ndoweye kə sa yam nakə neŋ na vəleye na, dāda yam ma geye sa bay. Yam nakə na vəleye na, ma təriye andza bædiyem nakə a ŋgəz waf waf aye ada ma vəleye sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

¹⁵ Ŋgwas niye a gwaday: «Bəy ga, vəleŋ yam eye niye tey hərwi ada yam mā geŋ sa bay ada nā yaw dāda mətəde naha yam kənaŋ sa bay.»

¹⁶ Yesu a gwaday: «Do, pəla ahaya zal yak ada kâ yumaw kənaŋ.»

¹⁷ Ŋgwas niye a mbəɖay faya, a gwaday: «Zal ga andaya bay.»

Yesu a gwaday: «Ka gwad zal yak andaya bay na, ka tsik na, dedek. ¹⁸ Hərwi zal yak hay na, zlam ada ndo nakə anəke nəkurom mandza eye salamay aye na, zal yak bay. Ka tsik na, dedek.»

¹⁹ Tsa na, ŋgwas niye a gwaday: «Ah! Bəy ga, na sər ha nəkar na, ndo mæde ha bazlam i Mbəlom. ²⁰ Bəba tæte may Samari hay tə dəsławay

ha gər a Mbəlom na, mə gər i gəma nakay. Ane tuk na, nəkurom Yahuda hay na, ka gwadum i kurom təv mædəsłay ha gər a Mbəlom na, ma Zerozelem.»

²¹ Yesu a gwaday: «Ŋgwas nakay, dzala ha ka wu nakə na tsikakeye, həlay eye ma deyeweye na, ndo hay ta dəsłay ha gər a Bəba Mbəlom na, mə gər i gəma nakay dekdek kəgəbay ma Zerozelem dekdek tsa bay. ²² Nəkurom Samari hay ka sərur wu nakə ka dəsłumay ha gər aye bay. Nəmay Yahuda hay na, nəmaa sər, hərwi Mbəlom a bəzatay ha tsəved i mətəme a ndo hay na, ta Yahuda hay. ²³ Ane tuk na, həlay eye ma deyeweye ɓa həlay eye anaŋ tsiy, Məsəfəre i Mbəlom ma vəliye gədaŋ a ndo neheye a satay mædəsłay ha gər a Bəba Mbəlom ta dedek eye na, ta dəsłay ha gər ta dedek Mbəlom ma pəliye na, slala i ndo niye hay. ²⁴ Mbəlom na, məsəfəre. Hərwi niye ndo neheye ta dəsłay ha gər aye na, tã dəsłay ha gər na, ta dedek ada ta gədaŋ i məsəfəre.»

²⁵ Ŋgwas niye a gwaday: «Na sər ha na, ndo nakə Mbəlom a pay dzagwa i bəy a gər aye ma deyeweye (andza mægweɖe Kəriste). Aza ki yaw na, ma dəkway ha wu hay tebiye.»

²⁶ Yesu a mbəɖay faya, a gwaday: «Neŋ nakə faya na tsikakeye me anəke, neŋ eye.»

²⁷ Ahəl nakə Yesu ta ŋgwas niye faya ta tsikiye me na,

gawla i Yesu hay tə maw tuk. Tə ηgatay a Yesu faya ta tsikiye me ta ηgwas niye na, a gatay hərbəbəkka. Ane tuk na, ndəray kwa nəte mə walaη tay ka tsətsah ka Yesu, kə gwaday: «Ka pəla abəra ka ηgwas eye mey?» kəgəbay «Ka tsikumeye me ta ηgwas eye na, hərwi mey?» na, ndəray ka tsətsah faya bay.

²⁸ Nəgwas niye a gər ha kalawah ηgay ka bədiyem, a mbəda gər a walaη gay. A ye naha a gwadətay a ndo hay: ²⁹ «Dumara, zəbum ka ndo wuray anaη eye təday, a pesleη na wu nakə na gawa ahəl niye aye tebiye. Ma giye na, Kəriste nakə Mbəlom a gwad ma sləraweye aye.»

³⁰ Ndo hay tə tsəne bazlam i ηgwas niye a tsikatay aye na, ti yaw abəra mə walaη gay, ti yaw ka təv i Yesu.

³¹ Ahəl nakə ηgwas niye a ye a walaη gay aye, gawla i Yesu hay nəteye faya ta geye amboh a Yesu mā nda wu mənday, tə gwaday: «Miter may, nda wu mənday!»

³² Ane tuk na, Yesu a mbədatay faya a gwadətay: «Wu mənday ga andaya nakə na ndiye, nəkurom ka sərūm bay.»

³³ Gawla ηgay hay tə tsəne andza niye na, tə tsik mə walaη tay, tə gwad: «Ma giye na, ndəray kə zlayaw wu mənday kəla dāw?»

³⁴ Yesu a gwadətay: «Wu mənday ga na, məge wu nakə a say a ndo nakə a sləra ga ahaya aye ada mandəve ha məsler nakə a vələη a gwedeη

ge aye. Matəra wu mənday ga na, neηgeye.» ³⁵ Yesu a gwadətay sa: «Dzeke andaya, a gwad: “A ləkaw kiye fađ na, ta dziye wu mənday abəra ka dala.” Ane tuk na, neη duh na gwadakumeye: Ehey, zəbum ka guvah hay lele, təday. Wu hay na, ta nah tsiy. Kə sla mədze. ³⁶ Ndo nakə ma dziye na wu mənday abəra ka dala aye na, ma hutiyə merəbe ηgay ada ma hayay gər a wu mənday niye. Wu mənday na, andza məgwede ndo neheye ta huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor aye. Andza niye ndo masləge ta ndo mədze wu abəra ka dala na, ta ηgwasiye salamay. ³⁷ Hərwi dzeke nakə a gwad: “Ndo neηged ma sləgiye, ndo neηged na, ma dziye na abəra ka dala”, a tsik na, dedək. ³⁸ Na slər kurom a guvah mata dze na wu mənday nakə ka fətumay bay aye, ka təmumay a həlay a ndo hay tsa.»

³⁹ Ndo i dala i Samari niye hay haladzay tə dzala ha ka Yesu. Tə dzala ha na, hərwi ηgwas niye a datay ha parakka a gwadətay: «A pesleη wu nakə na gawa ahəl niye tebiye.»

⁴⁰ Samari niye hay tə ndisl naha ka təv i Yesu na, ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Ndza ka təv may tey.» Yesu a təma bazlam tay niye, a ndza ka təv tay məhəne sulo. ⁴¹ Yesu a tsikawatay bazlam i Mbəlom. Tə tsəne na, ndo siye hay haladzay tə dzala ha ka Yesu sa. ⁴² Ndo niye hay tə

gwaday a ngwas niye: «Anəke nəmaa dzala ka Yesu na, hərwi wu nakə ka təkəramay aye sa bay. Nəmaa dzala ha na, hərwi nakə nəmaa tsəne wu nakə bo ngay eye a tsik aye. Ada nəmaa sər ha nengeye na, ndo mətəme ha ndo i məndzibəra hay dedek.»

Yesu a mbəl ha wawa i ndo mage məsler i bəy bagwar eye

43 Yesu a ndza ka təv niye məhəne sulo na, a həl bo a ye abəra ka təv niye, a ye a Galile. 44 Bo i Yesu eye a tsik, tə gər ngay, a gwad: «Ndo mədə ha bazlam i Mbəlom na, ta rəhay ha gər ma gəma ngay bay.»

45 Azlakwa dūh Yesu a ndisl a Galile na, ndo i dala niye hay ta təma na lele tə mənɣwese eye hərwi nəteye dərmak ta ye a magurlom i Pak niye ma Zerozelem aye ada a həlay i magurlom niye na, ta ngatay a wu nakə Yesu a ge aye.

46 Andza niye, Yesu a mbədə gər a Kana ka dala i Galile sa, gəma nakə a təra ha yam guzom eye. Ndo mäge məsler i bəy bagwar eye wuray andaya, wawa ngay dəvats eye ma gəma i Kafernahum.

47 A tsəne Yesu kə maw abəra ma Yahuda nengeye ka dala i Galile na, a həl bo a ye ka təv i Yesu. A ye naha a gay amboh a Yesu, a gwaday: «Amboh tama a Kafernahum, ta mbələn ahaya wawa ga andaya dəvats eye faya ma mətiye tey.»

48 Yesu a gwaday: «Nəkurom na, tadə na ge masuwayan eye bay na, ka dzalumeye ha bay na, kəkay?»

49 Ndo mäge məsler niye a mbəday faya, a gwaday: «Bəy ga, tama bəse bəna wawa ga ma ta mətiye.»

50 Yesu a gwaday: «Mbədə gər a mətəgay, wawa yak ma mbəliye.»

Ndo niye a dzala ha ka bazlam i Yesu niye a tsikay aye. A ma a mətəgay.

51 Ahəl nakə ndo niye faya ma diye a mətəgay, nengeye ka tsəved mba na, ndo i məsler ngay hay ti yaw, tə ngəlayaw gər həf ka tsəved tə gwaday: «Wawa yak kə mbəl!»

52 A tsətsah fataya, a gwadatay: «Wuye a gay ngama na, kəday?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «A gay ngama na, məvenen ta bəre nəte i huwa.»

53 A sər ha həlay niye na, tits həlay nakə Yesu a gwaday: «Wawa yak ma mbəliye» aye. Tsa na, nengeye ta ndo i gay ngay hay tebiye tə dzala ha ka Yesu.

54 Nakay na, masuwayan masulo eye nakə a ge ma Galile aye. A ge na, ahəl nakə a maw abəra ma Yahuda aye.

5

Yesu a mbəl ha ndo wuray matəra eye ma Zerozelem

1 Ma dəba eye na, magurlom i Yahuda hay andaya ma Zerozelem. Hərwi niye, Yesu a ye a magurlom i Yahuda niye hay ma Zerozelem aye.

² Ma Zerozelem niye na, dɛlov wuray andaya bɛse ta Mɛged i Tɛbaŋ hay nakɛ ti yawa tay ha tɛ dɛma a walaŋ gay aye. Tɛ zalay a dɛlov eye niye tɛ bazlam i Yahuda hay na, Baytidzata. Ka tsakay i dɛlov niye na, galak andaya maŋgɛna eye zlam. ³ Ndo i dɛvats hay haladzay tɛ hɛnawa mɛ dɛma: Guluf hay, ndo matɛra eye, ndo neheye sik tay mamɛta eye hay. [Ta hɛbawa yam nakɛ ma bɛliye wekit wekit aye. ⁴ Hɛrwi hɛlay eye andaya gawla i Mbɛlom a mbɛzlawaw, a bɛlawaw ha. Kɛ bɛl ha na, ndo nakɛ kɛ lah kurre mɛkal ha bo a yam niye gawla i Mbɛlom a bɛl ha aye na, kɛ mbɛl abɛra ma dɛvats ŋgay. Kwa dɛvats eye na, kɛkay kɛkay, ma mbɛliye.]

⁵ Mɛ walaŋ i ndo i dɛvats niye hay na, ndoweye andaya kɛ ndza ma dɛvats mɛve kuro kuro mahkar gɛr eye tsamahkar. ⁶ Yesu a ndisl a tɛv i ndo i dɛvats niye hay na, a ŋgatay a ndo niye mahɛna eye ada a tsɛne na, ndo niye kɛ ndza ma dɛvats mɛve haladzay. A tsɛtsah faya, a gwadɛy: «A saka mɛmbɛle dɛw?»

⁷ Ndo niye dɛvats eye a gwadɛy: «Ahɛl nakɛ yam faya ma bɛliye na, ndɛray andaya mɛzle ga, mɛkele ga ha a dɛma bay. Na gwadɛ na dziye faya bo mɛkele ha bo a dɛma na, ndo mekelɛŋ eye a leheŋ a dɛma.»

⁸ Yesu a tsɛne andza niye na, a gwadɛy: «Lɛtse, zla tɛv

mɛhɛne yak, do wu yak!»

⁹ Kwayaŋŋa ndo niye a mbɛl. A zla tɛv mɛhɛne ŋgay ada a pa bo ka mede.

Azlake bay, wu niye a ge bo na, pat i mazɛzukur bo. ¹⁰ Bɛy i Yahuda hay tɛ ŋgatay a ndo niye a mbɛl eye faya ma zliye tɛv mɛhɛne na, tɛ gwadɛy: «Bɛgom na, pat i mazɛzukur bo sa na, tsɛved andaya mɛzle hubok pat i mazɛzukur bay.»

¹¹ A mbɛdatay faya, a gwadatay: «Ndo nakɛ a mbɛl ga ha aye, a gwedɛŋ: “Zla tɛv mɛhɛne yak do wu yak.”»

¹² Ndo niye hay ta tsɛtsah faya: «Ndoweye i ŋgay way nakɛ ma gwadakeye: “Zla tɛv mɛhɛne yak ada kɛ ye ha” pat i mazɛzukur bo na, way?»

¹³ Ane tuk na, ndo niye a sɛr ndo nakɛ a mbɛl ha aye bay, hɛrwi Yesu ki ye ŋgway abɛra ka tɛv niye, kɛ gɛr tay ha ndo niye hay haladzay aye.

¹⁴ Ma dɛba aye na, Yesu tɛ dza gɛr ta ndo nakɛ a mbɛl ha aye mɛ gay i mɛdɛslay ha gɛr a Mbɛlom, a gwadɛy: «Anɛke na, ka mbɛl tuk. Kɛ ge mɛnese sa bay. Ka ge mɛnese na, wu ma ta gakeye ma ziye nakɛ a gaka aye.»

¹⁵ Ma dɛba eye ndo niye a ye, a gwadatay a bɛy i Yahuda hay: «Maa mbɛl ga ha na, Yesu.» ¹⁶ Tsa na, bɛy i Yahuda niye hay ta dazlay mɛgay sewedɛ a Yesu hɛrwi nakɛ a mbɛl ha ndo pat i mazɛzukur bo aye.

¹⁷ Ane tuk na, Yesu a mbɛdatay faya, a gwadatay:

«Bəba ga faya ma giye məsler na, pat pat ada neŋ na giye andza niye dərmak.»

¹⁸ Bəy i Yahuda hay tə tsəne bazlam i Yesu niye na, ta səkah ha mapəle tsəved məkədə na. A satay məkədə na Yesu na, hərwi a rəhay ha gər a pat i mazəzukw bo bay, dəkdək bay. Ane tuk na, hərwi nakə a gwad Mbəlom na, bəba ŋgay aye. Andza məgwede a ləva ha gər ŋgay ta Mbəlom.

Bəba Mbəlom kə vəlay gədan a wawa ŋgay tebiye

¹⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Sərum ha na, neŋ na sliye faya ka məge wu tə həlay ga aye tsa bay. Na giye na, wu nakə na ŋgatay Bəba ga a gawa aye. Wu nakə Bəba ga a gawa aye na, neŋ wawa ŋgay na giye dərmak. ²⁰ Bəba ga a wuda neŋ wawa ŋgay, ada ma deŋeye ha wu nakə a gawa aye tebiye. Ma deŋeye ha məsler bagwar eye sa a ze wu neheye ada aza ma gakumeye hərbaəbəkka.

²¹ «Andza nakə Bəba Mbəlom a mbəl ha ndo hay abəra ma mədahan ada faya ma vəlateye sifa aye na, andza niye neŋ wawa ŋgay na vəliye sifa a ndo neheye a seŋ aye.

²² «Ada sa na, Bəba ma giye sariya tə həlay ŋgay aye bay. Kə vəlen gədan a həlay ga ka məge sariya. ²³ A ge ha andza niye na, hərwi ada ndo hay tebiye tā dəslən ha gər andza nakə ndo hay faya ta dəslay ha gər a neŋeye Bəba

Mbəlom aye. Tadə ndoweye kə dəslən ha gər a neŋ wawa ŋgay bay na, kə dəslay ha gər a Bəba ga nakə a sləra ga ahaya bay dərmak.»

²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Sərum ha na, ndoweye kə pay zləm a bazlam ga neheye na tsik aye ada kə dzala ha ka Mbəlom nakə a sləra ga ahaya aye na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom ma ta geye sariya bay. Neŋeye na, 6a ki ye abəra ka tsəved i məməte. Ka dazlay a məndze ma sifa nakə ka tor eye.

²⁵ «Ayaw! Sərum ha na, pat eye ma deyeweye, 6a duh pat eye anan ki yaw tsiy, ahəl nakə ndo neheye nəteye andza mədahan hay ta tsəniye wu nakə Wawa i Mbəlom a tsik aye. Ndo neheye ta pay zləm ada ta dzala ha ka wu nakə na tsik aye na, ta mbəliye. ²⁶ Mbəlom na, gədan ŋgay andaya ma vəliye sifa a ndo. Andza niye kə vəlen gədan a neŋ wawa ŋgay ma vəliye sifa a ndo dərmak. ²⁷ Ada kə vəlen gədan a neŋ wawa ŋgay məge sariya ka ndo hay. A vəlen gədan məge sariya ka ndo hay na, hərwi neŋ Wawa i Ndo.

²⁸ «Mā gakum masuwayan bay, hərwi pat eye ma deyeweye na, mədahan neheye ma bəd ta tsəniye bədiday ga. ²⁹ Ta tsəne na, ta lətseweye abəra ma mədahan. Ndo neheye ahəl niye tə gawa wu ŋwalak eye na, ta lətseweye abəra ma mədahan, ta hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ada ndo neheye tə gawa wu ŋwalak

eye bay aye na, ta lätseweye abära ma mädahan i tay na, ta gäsiye tay a sariya. ³⁰ Neñ na, na sliye faya mäge wuray ka gər bo ga bay. Na giye sariya na, andza nakə Mbəlom a tsiken aye ada sariya ga nakə na giye na, dedek hərwi na pəla na, wu nakə a yeñ a gər a neñ eye bay. Ane tuk na, na giye na, wu nakə a yay a gər a ndo nakə a sləra ga ahaya aye.»

Ndo neheye ta həliye mbal i Yesu aye

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Tadə na ta mbal i gər ga na, ndo hay ta gwadiye dedek bay.» ³² Ane tuk na, mata həle mbal i gər ga na, ndo mekenə eye ada na sər ha ndo məhəle mbal ga na, ma həliye, ta dedek. ³³ Ka slərum ndo hay ka təv i Yuhana ada kə tsikakum wu nakə dedek eye. ³⁴ Neñ na, na pa gər ka məhəle mbal i ndo təbey. Duh na tsikakum andza niye na, hərwi ada kâ hutum mətəme. ³⁵ Ahəl niye, Yuhana na, a təra andza lalam nakə ta piye faya ako hərwi ada mâ dākum ha dedek aye. Ma mändze tsakway na, ka təmum bazlam ŋgay ada ka ŋgwasum hərwi dzaydzay ŋgay niye.

³⁶ «Ane tuk na, i ga na, wu mekenə eye neheye a ze bazlam i Yuhana nakə a tsik ta həliye mbal i gər ga aye na, anañ. Neñ faya na tsikiye ka məsler nakə Bəba ga a vələñ a gwedəñ “ge” aye. Wu neheye faya ta bəziye ha masləra ga ahaya na, Mbəlom dedek.

³⁷ «Ada Bəba ga nakə a sləra ga ahaya na, ma həliye mbal ga. Ane tuk na, ka tsənum bədīday ŋgay dāda bay ada ka ŋgatumay dāda bay. ³⁸ Ka təmum bazlam ŋgay hay, ta ndza mə dərev kurom bay hərwi ka dzalum ha ka neñ wawa ŋgay nakə a sləraw aye bay.

³⁹ «Ada nəkurom na, faya ka dzangumeye Derewel i Mbəlom pat pat hərwi ka pum mədzal gər kurom na, ka gwadum ka hutumeye mə dāma sifa nakə ma ndəviye bay aye. Bazlam i Mbəlom neheye tə həl mbal na, i gər ga. ⁴⁰ Azlakwa dūh a sakum madayaw ka təv ga məhute sifa nakə dedek aye bay na, kəkay?»

⁴¹ Yesu a gwadatay: «Ka dzalum na, a señ ndo hay tâ zembədəñ dāw? A'ay! Neñ na, mədzal gər ga a ye ka mazembədə nakə ndo hay ta zambadawatay a siye i ndo hay aye təbey. ⁴² Ane tuk na, nəkurom na, andza neñ təbey. Na sər ha ta dedek, ka wudum Mbəlom bay. ⁴³ Na yaw na, maa sləra ga ahaya na, Bəba ga Mbəlom ada ka wudum mətəme ga bay. Ane tuk na, tadə ndo mekenə eye mâ yaw ta gədañ ŋgay na, ka təmumeye na. ⁴⁴ A sakum na, ndo hay tâ zambadākum. Duh Mbəlom nakə dedek eye na, ka wudum mazambadāy bay. Ada tadə nəkurom andza niye dedek na, ka dzalumeye ha fagaya ma kəkay?

⁴⁵ «Ane tuk na, kâ dzalum na, na ta makumeye ha

mānese kame i Bāba ga bay. Mata makum ha mānese na, Musa neŋgeye nakə ka pum faya mādzał gər kurom aye. ⁴⁶ Tadə ka dzalum ha ka Musa ta dedek na, haḃe ka dzalum ha ka neŋ, hərwi Musa a watsa na, ka neŋ. ⁴⁷ Tadə ka dzalum ha ka wu nakə Musa a watsa aye bay na, ka dzalumeye ka wu nakə faya na tsikiye na, ma kəkay?»

6

Yesu a vəlatay wu mənday a ndo hay ta giye gwezem zlam

Mata 14.13-21; Markus 6.30-44; Luka 9.10-17

¹ Ma dəba aye na, Yesu a lətse, a ye a tas a diye i dəlov i Galile. Dəlov niye na, tə zalay dəlov i Tiber dərma. ² Ndo hay haladzay tə paway bəzay. Tə paway bəzay na, hərwi nakə tə ŋgataway a masuwayaŋ neheye a gawa aye. Masuwayaŋ niye a gawa aye na, a mbəlawaya tay ha ndo i dəvats hay.

³ Yesu ta gawla ŋgay hay tə tsal a mahəmba, ti ye tə ndza mə dəma. ⁴ Magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Pak aye na, mazlambar kə ndzew. ⁵ Yesu a zəba dərə na, a ŋgatay a ndo hay haladzay ta diye naha ka təv ŋgay. Tsa na, a tsətsah ka Filip, a gwaday: «Ka hutakwaweye məsəkəməw wu mənday da məvəlatay a ndo neheye tebiye na, məŋgay?»

⁶ Yesu a tsikay a Filip andza niye na, mazəbe ka mādzał gər i Filip. Hərwi Yesu na, a sər wu nakə ma giye.

⁷ Filip a mbədəy faya a gwaday: «Kwa tadə ka səkəmakwaw wu mənday ta *dinar** sulo, kwa way ada mâ huta tsekweŋ tsekweŋ bəbay na, ma slateye bay.»

⁸ Ndo mekeleŋ eye mə walaŋ i gawla ŋgay hay, məzele ŋgay Aŋdərə malamar i Simon Piyer, a gwaday: ⁹ «Wawa wuray anaŋ kanaŋ na, tapa i makwala andaya faya zlam tə kələf hay sulo. Ane tuk na, hərwi ndo neheye haladzay aye na, ma sliye mey?»

¹⁰ Tsa na, Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Dum gwadumatay a ndo hay tā ndza tebiye ka dala.»

Ka təv eye niye na, guzer andaya haladzay beremeffe a ndzohwaw mba. Gawla ŋgay hay ti ye, tə gwadətay a ndo hay, ndzum ka dala. Ndo niye hay tebiye tə ndza ka dala. Hasləka hay dəkdek ta giye gwezem zlam.

¹¹ Ndo niye hay tebiye tə ndza na, Yesu a zla makwala niye, a gay naha sisə a Mbəlom, a ŋgəna ha. A ŋgəna ha na, a vəlatay a ndo niye hay mandza eye. A həl kələf niye hay, a ge ha andza niye sa. Tə nda makwala niye tə kələf aye ka mərehe tay.

¹² Tə nda makwala niye tə rah lele na, Yesu a gwadətay

* 6:7 Dinar: Kwar i suloy temerre sulo, ma hamiye merəbe i ndo məge məsler pat nəte. Zəba mə Mata 20.2.

a gawla ngay hay: «Hayumay gər a siye nakə a zaw aye kwa tsekweŋ mâ dze bay.»¹³ Tsa na, tə hayay gər a makwala nakə a zaw abəra ka ndo neheye tə nda aye. Tə hayay gər na, a rah a gwaŋ kuro gər eye sulo.

¹⁴ Ndo hay tə ngatay a masuwayaŋ niye Yesu a ge nakə a bəz ha gədaŋ i Yesu aye na, tə gwad: «Ndo nakay na, ndo mæde ha bazlam i Mbəlom dedek. Nengeye na, ndo mæde ha bazlam i Mbəlom nakə tə tsik faya ahəl niye tə gwad ma deyeweye ka mändzibəra aye.»

¹⁵ Yesu a sər ha ndo niye hay ta deyeweye ta piye na a bəy ta gədaŋ na, a mbəda gər, a tsal ngway a tsaholok niye sa. A tsal na, mahəŋgeye.

*Yesu a ye ka gər i yam tə sik
Mata 14.22-33; Markus
6.45-52*

¹⁶ Huwa a ge na, gawla i Yesu hay tə mbəzla ka me i dəlöv. ¹⁷ Ti ye naha na, tə tsal a kwalalaŋ i yam, ta dazlay mətese a diye neŋged mede a gəma i Kafernahum. Ahəl nakə faya ta diye na, həvad kə ge fataya tsiy, ada Yesu kə husa ka təv tay zuk bay. ¹⁸ Dəlöv niye a dazlay məbəle haladzay wekit wekit hərwi mətasl a ge ta gədaŋ. ¹⁹ Ta ye ma giye kilomiter zlam kəgəbay məkwa na, tə ngatay a Yesu faya ma diye naha ka təv i kwalalaŋ yam tay, ka gər i yam tə sik. Tə ngatay na, ta dzədzar haladzay.

²⁰ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Kâ dzədzarum bay. Nakay na, neŋ!»

²¹ Gawla ngay hay a satay məgəsay naha mə həlay a kwalalaŋ i yam. Kwayaŋŋa kwalalaŋ i yam niye a husa dənuts ka me i dəlöv ka dala, ka təv nakə a satay mede a dəma aye.

*Wu mənday nakə ma vəliye
sifa aye*

²² Tədœ eye na, ndo niye hay haladzay eye tə ze naha ma diye i dəlöv niye ta pəla Yesu. Ta sər ha na, kwalalaŋ i yam ka təv eye niye na, nəte. Tə sər ha na, Yesu kə tsal a kwalalaŋ i yam niye bay. Ane tuk na, gawla ngay hay ti ye na, mahətay eye. ²³ Siye i ndo hay ti yaw tə kwalalaŋ i yam tay hay abəra ma gəma i Tiber, tə ndislew tə ndzay a gər a ndo hay ka me i dəlöv niye bəse ta təv nakə ndo hay tə nda wu mənday mə dəma aye, wu mənday nakə Yesu a zla a gay naha sisœ a Mbəlom ada a vəlatay a ndo niye hay aye. ²⁴ Ndo hay ta zəba däre na, Yesu andaya bay ada gawla ngay hay bəbay nəteye andaya ka təv niye bay na, tə tsal a kwalalaŋ i yam niye hay, ti ye a Kafernahum mata pəle na Yesu.

²⁵ Ti ye tə huta na Yesu ka me i dəlöv niye ta diye neŋged. Ti ye tə gwaday: «Miter, ka ndislew kanaŋ na, sa kəday?»

²⁶ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ayaw! Sərüm ha na, ka pəlüm ga na, hərwi

nakə ka ndayum wu mənday ka rahum 6əh 6əh lele aye bəna, hərəwi nakə ka tsənum masuwayəŋ nakə na giye a say mægweđe mey na, ka tsənum bay. ²⁷ Kâ gum məsler hərəwi wu mənday nakə ma nasiye aye bay. Duh gum məsler na, hərəwi wu mənday nakə ma nasiye bay ma ndziye huya ada ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Wu mənday niye na, neŋ Wawa i Ndo na vəlakumeye. Na vəlakumeye na, hərəwi Bəba Mbəlom kə vələŋ gədaŋ ka mäge.»

²⁸ Ta tsətsah faya tə gwaday: «Nəmaa giye na, məsler waray nakə ma deyeye a gər a Mbəlom aye?»

²⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Məsler nakə a yay a gər a Mbəlom ka gumeye na, dzalum ha ka neŋ ndo nakə a sləra ga ahaya aye.»

³⁰ Tə gwaday: «Kə ge andza niye na, nəmaa ta dzaliye ha fakaya na, ka bəzamay ha masuwayəŋ waray? Kəgəbay ka giye na, məsler waray?»

³¹ Hərəwi ahəl niye bəba tətə kway hay ti yaw abəra mə Ezipt, nəteye mə makulkwandah na, tə nda wu mənday nakə a yaw mə mbəlom tə zalay *man* aye†. Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad: “Mbəlom kə vəlatay wu mənday nakə a yaw mə Mbəlom aye, tə nda.‡”»

³² Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Sərum ha na,

wu mənday nakə ahəl niye Musa a vəlakum mə makulkwandah aye na, wu mənday nakə a yaw abəra mə mbəlom aye ta dedek bay. Ane tuk na, wu mənday nakə bəba ga Mbəlom ma vəlakumaweye abəra mə mbəlom aye na, nakə ta dedek aye. ³³ Hərəwi wu mənday niye Mbəlom ma vəlakumeye na, neŋ ndo nakə na mbəzlaw abəra mə mbəlom aye, ada wu mənday niye na, ma vəlateye sifa a ndo i məndzibəra hay.»

³⁴ Tə gwaday: «Bəy may, vəlamay wu mənday niye huya tey.»

³⁵ Yesu a tsikatay parakka, a gwadatay: «Wu mənday nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye na, neŋ. Ndoweye ki yaw ka təv ga ada kə dzala ha ka neŋ na, may ma wuriye faya dāda bay, yam ma geye dāda sa bay. ³⁶ Ane tuk na, 6a na tsikakum ka ŋgatumeŋ ada ka dzalum ga ha wal bay. ³⁷ Ndo neheye Bəba ga a vələŋ tay ha aye na, ta deyeweye ka təv ga. Ada ndo nakə ki yaw ka təv ga aye na, dāda na kaliye ha bay. ³⁸ Hərəwi na mbəzlaw abəra mə mbəlom na, ka mäge wu nakə a yeŋ a gər a neŋ aye bay, ane tuk na, mäge məsler nakə a yay a gər a ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ³⁹ Məsler nakə a say a ndo nakə a sləra ga ahaya aye na, waray? Ndo neheye a vələŋ tay ha a həlay aye na, kwa nəte na dziye tay ha bay tebiye. Ane tuk na, na ta mbəliye tay ha abəra ma

† 6:31 Madayaw abəra ma Ezipt 16.13-15, 31. ‡ 6:31 Madayaw abəra ma Ezipt 16.4.

mədahaŋ pat i sariya. ⁴⁰ Wu nakə a say a Bəba ga na, anaŋ: Ndo neheye ta zəba ka neŋ wawa ŋgay ada ta dzala ha fagaya aye na, t̄a huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Pat i sariya na, neŋ na ta mbəliye tay ha abəra ma mədahaŋ.»

⁴¹ Yahuda niye hay ta dazlay məse bazlam ka Yesu, hərwi nakə a gwadətay: «Neŋ na, wu mənday nakə a mbəzlaw abəra mə mbəlom aye.»

⁴² Tə gwad: «Na gwad Yesu neŋgeye na, wawa i Yusufa bədaw? Ka sərakwa bəba ŋgay ta may ŋgay lele tuk na, ada ma sliye faya anəke məgwede neŋgeye na, a mbəzlaw abəra mə mbəlom na, kəkay?»

⁴³ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Gərūm ha məse fagaya bazlam mə walaŋ kurom! ⁴⁴ Tadə Bəba ga ki ye ahaya ndoweये ka təv ga bay na, ma sliye faya madayaw ka təv ga bay. Bəba ga nakə a sləra ga ahaya aye ki ye ahaya ndoweये ka təv ga na, neŋ na ta mbəliye ha abəra ma mədahaŋ pat i sariya. ⁴⁵ Ahəl niye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad: “Mbəlom neŋgeye ma ta dətay ha bazlam ŋgay a ndo hay. §” Ndoweये ka tsəne bazlam i Mbəlom Bəba ga ada ka tətik na, ma deyeweये ka təv ga. ⁴⁶ Azlakwa andza məgwede ndəray dāda kə ŋgatay a Bəba

ga bay, maa ŋgatay na, neŋ ndo nakə na yaw abəra ka təv ŋgay aye nətə ŋgeweŋ.

⁴⁷ «Sərūm ha na, ndo nakə kə dzala ha ka neŋ aye na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. ⁴⁸ Neŋ na, wu mənday nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. ⁴⁹ Ahəl niye na, bəba tətə kurom hay tə nda wu mənday nakə tə zalaŋ *man* aye mə makulkwandah*, ada huya tə mət ŋgway. ⁵⁰ Ane tuk na, ndoweये kə nda wu mənday nakə a yaw abəra mə mbəlom aye na, ma ta mətiye bay. ⁵¹ Neŋ na, wu mənday nakə ma vəliye sifa, a mbəzlaw abəra mə mbəlom aye. Ndoweये kə nda wu mənday nakay na, ma mətiye bay, ma ndziye ka tor eye. Wu mənday nakə na vəliye na, bo ga. Na vəliye na, hərwi ada ndo i məndzibəra hay t̄a huta sifa.»

⁵² Yahuda hay tə kəd faya wuway mə walaŋ tay haladzay hərwi bazlam i Yesu niye a tsik aye. Ta tsətsah tə gwad: «Ndo nakay ma vəlakweये bo ŋgay ada ka ndayakweये na, ma kəkay?»

⁵³ Yesu a gwadətay: «Ayaw! Sərūm ha na, tadə ka ndayum bo ga, neŋ Wawa i Ndo, bay ada ka sum bambaz ga bay na, ka hutum sifa bay. ⁵⁴ Ndoweये kə nda bo ga ada kə sa bambaz ga na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye ada pat i sariya na, na ta mbəliye ha abəra ma mədahaŋ. ⁵⁵ Hərwi bo ga na,

wu mǎnday nakə dedek aye ada bambaz ga na, wu mǎse nakə dedek aye. ⁵⁶ Ndoweye ma ndiye bo ga ada ma siye bambaz ga na, ma ndziye huya mǎ neŋ ada neŋ na ndziye mǎ neŋgeye. ⁵⁷ Bǎba ga nakə a slǎra ga ahaya na, neŋgeye ma ndziye huya ada neŋ na ndziye huya na, hǎrwi neŋgeye. Andza niye ndoweye kǎ nda bo ga na, neŋgeye dǎrmak ma ndziye huya hǎrwi neŋ.

⁵⁸ «Wu mǎnday nakə a mbǎzlaw mǎ mbǎlom aye na, anan: Neŋgeye andza nakə bǎba tǎte kurom hay tǎ nda ahǎl niye mǎ makulkwandah aye tǎbey. Tǎ nda wu mǎnday niye na, huya tǎ mǎt ŋgway. Ane tuk na, ndoweye kǎ nda wu mǎnday nakay na, ma ndziye ka tor eye.»

⁵⁹ Yesu a tsik bazlam neheye na, ahǎl nakə neŋgeye faya ma tǎtikateye a ndo hay mǎ gay i maɖuwule me ma gǎma i Kafernahum aye.

⁶⁰ Gawla i Yesu niye hay tǎ tsǎne bazlam i Yesu niye a tsik aye na, siye hay haladzay mǎ walaŋ tay tǎ gwad: «Bazlam nakay na, mawura bo eye. Mata mbe faya mǎpay zlǎm na, way?»

⁶¹ Yesu a sǎratay naha faya ka wu nakə faya ta tsikiye ka gǎr ŋgay aye. Hǎrwi niye a gwadətay: «Bazlam ga nakə na tsik aye na, a ndalakum ɖaw? ⁶² Tǎɖǎ ka ŋgatumay a neŋ Wawa i Ndo faya na tsaliye a tǎv ga nakə na mbǎzlaw abǎra mǎ dǎma aye na, ada ka gwadumeye

kǎkay? ⁶³ Mata vǎle sifa a ndo hay na, Mǎsǎfǎre i Mbǎlom. Ndo hay na, ta sliye faya mǎhute sifa niye ta gǎdan tay bay. Bazlam neheye na tsikakum aye maa vǎleŋ na, Mǎsǎfǎre i Mbǎlom ada bazlam neheye ta vǎliye sifa a ndo hay aye. ⁶⁴ Ane tuk na, siye hay mǎ walaŋ kurom na, ta dzala ha ka neŋ bay.»

Ayaw! Ba kwa ka madazlay na, Yesu a sǎr ha neheye ta dzaliye ha faya bay aye ada a sǎr ha ndo nakə ma ta giye faya ɖaf aye.

⁶⁵ Yesu a gwadətay sa: «Hǎrwi niye na gwadakum: Tǎɖǎ Bǎba ga kǎ vǎlay tsǎved bay na, ndǎray ma sliye faya madayaw ka tǎv ga bay.»

⁶⁶ Ma dǎba eye na, gawla ŋgay hay haladzay tǎ gǎr ha ti ye wu tay. Ta pay bǎzay sa bay.

⁶⁷ Tsa na, Yesu a tsǎtsah ka ndo i maslaŋ ŋgay hay kuro gǎr eye sulo, a gwadətay: «Nǎkurom dǎrmak a sakum mede wu kurom ɖaw?»

⁶⁸ Simoŋ Piyer a gwadətay: «Bǎy ga, bazlam yak nakə faya ka tsikiye na, ma vǎlameye sifa nakə ma ndǎviye bay aye. Nǎmaa pay bǎzay na, a way sa way? ⁶⁹ Nǎmay nǎmaa dzala kar ha ada nǎmaa sǎr ha nǎkar na, ndo nakə tsǎɖanŋa Mbǎlom a slǎraw aye.»

⁷⁰ Yesu a mbǎɖətay faya, a gwadətay: «Na gwad mapala kurom kuro gǎr eye sulo na, neŋ bǎɖaw? Ada azlakwa ndo nǎte mǎ walaŋ kurom neŋgeye na, Fakalaw.»

⁷¹ A tsik andza niye na, ka Yudas wawa i Simon Iskariyot. Hərwi Yudas na, kwa neŋgeye nəte mə walaŋ i ndo i maslaŋ i Yesu hay kuro gər eye sulo bəbay na, ma ta giye daf ka Yesu na, neŋgeye.

7

Magurlom i madzawadzawa

¹ Ma dəba aye na, Yesu a həhal ka dala i Galile tebiye a say mede ka dala i Yuda bay hərwi a satay a bagwar i Yahuda hay məkəde na.

² Ahəl niye na, magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Magurlom i Madzawadzawa aye kə ndzew mazlambar.

³ Hərwi niye malamar ŋgay hay tə gwaday: «Do abəra kanaŋ do a dala i Yahuda hərwi ada gawla yak hay nəteye tā ŋgatay a məsler nakə ka giye dərmak. ⁴ Tadə a say a ndoweye ndo hay tā sər na na, ma sliye faya məngehe na wu nakə ma giye bay. Faya ka giye məsler neheye andza nakay sa na, ge wu neheye, ada ndo hay tebiye tā sər kar ha.»

⁵ Malamar ŋgay niye hay tə tsikay andza niye na, kwa bo tay eye bəbay ta dzala ha ka Yesu bay.

⁶ Yesu a gwadatay: «I ga na, həlay eye kə slaw zuk bay. Ane tuk na, i kurom na, kwa həlay waray waray, lele tsa. ⁷ Nəkurom na, ndo i mändzibəra hay ta sliye faya mənakum dəre təbey. Ane tuk na, neŋ na, ta neŋeye dəre hərwi na gwadawa məsler tay

nakə faya ta giye na, lele bay. ⁸ Nəkurom eye, dum a magurlom niye. Neŋ na, na diye bay, hərwi ga na, həlay eye kə ndislew zuk bay.»

⁹ A tsikatay ka bo abəra bazlam niye andza niye na, a ndza ŋgway ma Galile.

¹⁰ Malamar ŋgay hay ti ye a magurlom i madzawadzawa niye na, Yesu a ye dərmak. A zəŋgal tay naha ma dəba. Ane tuk na, a ndisl naha a dəma na, ka bəz ha bo parakka bay. A ŋgaha bo.

¹¹ Bagwar i Yahuda hay mə magurlom niye, ta pəla na Yesu, ta tsətsah ka ndo hay, tə gwad: «Neŋgeye i ŋgay tebiye na, mənŋgay?»

¹² Ndo hay haladzay tə kəd faya wuway haladzay. Siye hay tə gwad: «Ndo nakay na, neŋgeye ndo lele eye.» Siye hay tə gwad: «A'ay! Neŋgeye na, faya ma səpatiyə tay ha ndo hay.» ¹³ Ane tuk na, ndəray kwa nəte a sla faya mətsike bazlam niye parakka bay hərwi ndo hay tebiye ta dzədzar ta bagwar i Yahuda hay.

¹⁴ Magurlom niye məzaw ŋgay eye mazlambar ka ndəv na, Yesu a ye a gay i mədəsly ha gər a Mbəlom. A ye naha a pa bo ka matətikatay a ndo hay. ¹⁵ Bazlam ŋgay niye faya ma tətikateye a ndo hay aye na, a gatay a bagwar i Yahuda hay hərbaəbəkka, tə gwad: «Ndo nakay kə dzaŋga bay tuk na, ada a sər wu haladzay na, kəkay?»

16 Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Bazlam nakay faya na tsikakumeye na, a yaw mə neŋ bay. A yaw mə Mbəlom neŋgeye nakə a sləra ga ahaya aye. 17 Ndowne kə say mäge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, ma səriye bazlam ga nakə na tsik aye a yaw abəra mə Mbəlom kəgəbay a yaw ma mədzal gər ga. 18 Ndo nakə a tsik bazlam nakə a yaw ma mədzal gər ŋgay aye na, a say ndo hay tā dəslay ha gər. Ane tuk na, ndo nakə faya ma tətikateye a ndo hay hərwi ada ndo hay tā dəslay ha gər a ndo nakə a sləra ahaya na, neŋgeye ndo i dedək. Neŋgeye na, maraw me andaya mə neŋgeye bay. 19 Na gwad maa vəlakum bazlam i Mbəlom mapala eye na, Musa bədaw? Ada ndəray kwa nəte mə walaŋ kurom ka rəhay ha gər bay. Ada a sakum məkədə ga na, hərwi mey?»

20 Ndo hay ta mbəday faya a Yesu, tə gwaday: «Nəkar na, fakalaw mə bo yak kəla daw? Mapəla tsəved məkədə kar na, way?»

21 Yesu a gwadatay: «Na ge masuwayaŋ nəte pat i mazəzukw bo na, a gakum hərəbəkka a nəkurom tebiye. 22 Sərum ha, Musa kə tsikakum dəsəm tay ha wawa kurom hay. Maa dazlay mäge andza niye na, bəba tətə kurom hay bəna Musa bay. Andza niye na, ka dəsawum wawa kurom hay pat i mazəzukw bo. 23 Ka dəsəm wawa pat i mazəzukw bo

na, hərwi ada marəhay gər a bazlam i Mbəlom mapala eye nakə Musa a vəlakum aye. Ada na mbəl ha ndo abəra ma dəvats pat i mazəzukw bo duh na, ka gum fagaya mevel na, hərwi mey? 24 Kā gum sariya ka ndo tə wu nakə ka ŋgatumay tə dərə aye tsa bay. Duh gum na, ta tsəved dedək eye.»

25 Siye i ndo i Zerozelem hay, tə gwad: «Ndo nakə ta pəla məkədə na aye na, neŋgeye bədaw? 26 Zəbum faya tey: Faya ma tsikiye me parakka mə walaŋ i ndo hay tebiye, ada ta gwaday wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Ma giye na, bəy kway hay tə sər neŋgeye Kəriste nakə Mbəlom a gwad ma sləraweeye kəla daw? 27 Ane tuk na, ma giye na, andza niye bay bəna Kəriste ma deyeweeye na, a yaw mənəgay na, ndəray ma səriye bay. Ndo nakay a yaw mənəgay na, ka sərakwa.»

28 Andza niye, Yesu faya ma tətikateye a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mba, a tsik me ta magala, a gwad: «Ka sərəm ga ha azlakwa daw? Neŋ na yaw mənəgay na, ka sərəm ha. Ane tuk na, na yaw na, ka gər bo ga bay. Ndo nakə a sləra ga ahaya na, neŋgeye ndo i dedək. Nəkurom ka sərəm na bay. 29 Neŋ na, na sər na hərwi na yaw na, abəra ka təv ŋgay ada maa sləra ga ahaya na, neŋgeye.»

30 Andza niye, ta pəla tsəved məgəse na Yesu. Ane tuk na, ndəray kə gəs na bay hərwi

həlay ŋgay aye kə ndisl a dəma zuk bay. ³¹ Ndo hay haladzay tə dzala ha ka Yesu. Tə gwad: «Ndo nakay ma giye na, Kəriste. Ndo mekeleŋ eye ma deyeweye ma giye masuwayaŋ ma ziye i ndo nakay daw?»

A satay a Farisa hay mägəse na Yesu

³² Farisa hay tə tsəne wu neheye ndo hay faya ta tsikiye ka Yesu tə masəsəkwe aye. Nəteye ta bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom hay tə haya gər, tə slər sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye hərwi ada taye, taye gəsaw Yesu.

³³ Yesu a ŋgatay andza niye na, a gwad: «Neŋ andaya ka təv kurom ma mändze tsekweŋ mba. Tsa na, na miye gwa ka təv i ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ³⁴ Ka ta pəlumeye ga ada ka ta hutumeye ga bay hərwi ka slumeye faya mede a təv nakə neŋ na diye a dəma aye bay.»

³⁵ Tsa na, Yahuda hay ta tsətsah mə walaŋ tay, tə gwad: «Ma diye na, a ŋgay nakə ada ka slakweye faya məhute na bay aye. Ma diye na, a walaŋ i Yahuda neheye nəteye mandza eye mə walaŋ i Gərek hay aye kəla daw? Ada ma ta tətikateye a Gərek hay kəla daw? ³⁶ Bazlam ŋgay niye a gwad: “Ka ta pəlumeye ga, ada ka ta hutumeye ga bay hərwi ka slumeye faya mede a təv nakə neŋ na diye a dəma

aye bay.” A tsik andza niye na, andza mägweđe mey?»

Yam nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye

³⁷ Pat i mandəve i magurlom na, pat nakə bagwar aye. Pat eye niye Yesu a lətse, a tsik me ta magala, a gwad: «Tadə ndoweye yam a gay na, mâ yaw ka təv ga mâ sa. ³⁸ Ndowneye kə dzala ha ka neŋ na, “yam nakə ma vəliye sifa aye ma ŋgəziye wad wad mə dərev ŋgay” andza nakə tə watsa ahəl niye mə Derewel i Mbəlom.»

³⁹ Yesu a tsik andza niye na ka Məsəfəre i Mbəlom. Ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye na, ta hutiyeye Məsəfəre niye. Ahəl nakə Yesu a tsik andza niye na, Məsəfəre ki yaw zuk bay hərwi Yesu kə tsal a təv nakə Mbəlom ma dəslay ha gər aye zuk bay.

Bazlam ki ye tay ka bo a ndo hay bay

⁴⁰ Ndo hay tə tsəne bazlam i Yesu nakə a tsik aye na, siye i ndo hay tə gwad: «Ta dedek ndo nakay na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə faya ka həbakweye aye!»

⁴¹ Siye hay tə gwad: «Neŋgeye na, Kəriste!» Ane tuk na, siye hay tə gwad sa: «Kəriste na, ma deyeweye abəra ka dala i Galile daw? ⁴² Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad Kəriste ma deyeweye na, abəra ma gwala i Davit ada ma Betelehem, gəma nakə Davit a ndzawa mə dəma aye.*»

* 7:42 Zəba ma 2 Samuyel 7.12; Dəmes hay 89.4-5; Zeremi 23.5; Mise 5.1.

⁴³ Andza niye, bazlam a ye tay ka bo a ndo hay bay hærwi Yesu. ⁴⁴ Ndo siye hay a sa-tay mægäse na Yesu. Ane tuk na, ndæray kwa næte kæ lamay bay.

Bagwar i Yahuda hay ta tæma Yesu bay

⁴⁵ Sidzew neheye ta tsæpawa gay i mædæslay ha gær a Mbælom hay, tæ maw ka tæv i bagwar hay i ndo neheye tæ vælaway wu a Mbælom aye ta Farisa hay. Anæke tæ maw na, ndo neheye ta tsætsah fataya, tæ gwadatay: «Ka gæsumaw Yesu bay na, hærwi mey?»

⁴⁶ Sidzew matsæpe gay i mædæslay ha gær a Mbælom niye hay ta mbædatay faya, tæ gwadatay: «Ndæray kæ tsik me dæda andza ndo nakay bay!»

⁴⁷ Farisa hay tæ gwadatay: «Nækurom dærmak ka sæpat kurom dæw? ⁴⁸ Ka ngatumay a ndæray mæ walaŋ may bæy i Farisa hay ada mæ walaŋ i bæy hay i ndo neheye tæ vælaway wu a Mbælom aye hay kæ dzala ha ka ndo niye dæw? ⁴⁹ Ane tuk na, maa dzala ha ka Yesu eye na, ndo kæriye hay, tæ sær bazlam i Musa mapala eye bay. Næteye na, Mbælom kæ vælatay mezeleme.»

⁵⁰ Nikodem nenjeyeye næte mæ walaŋ i Farisa niye hay dærmak. Nenjeyeye ndo nakæ a ye ka tæv i Yesu ahæl niye aye. A gwadatay a siye i Farisa niye hay: ⁵¹ «Bazlam kway mapala eye kæ vælakway tsæved mægay sariya a ndo andza niye kæriye tsa bay.

Tsænakwa wu nakæ ma tsikiye ada wu nakæ a ge aye tæday.»

⁵² Ta mbæday faya, tæ gwaday: «Nækar na, ndo i Galile dærmak dæw? Dzaŋga bazlam i Mbælom lele tæday ada ka særiye ha na, ndo mæde ha bazlam i Mbælom kwa næte ma deyeweye abæra ma Galile bay.»

[⁵³ Kwa way a tsæne andza niye na, a ye ngway a mætagay.

8

Ngwas nakæ a ge madama aye

¹ Yesu a tsal a Mahæmba i Tetædæz. ² Ta mekedæ pærik na, a mbædawa gær a gay i mædæslay ha gær a Mbælom. A ye naha a ndza ka dzaŋga. Ndo hay haladzay ti ye naha ka tæv ngay. Tsa na, a dazlay a matætikatay.

³ Ahæl nakæ faya ma tætikateye a ndo hay aye na, ndo mædzaŋgawa bazlam i Mbælom mapala eye ta Farisa hay tæ gæsay naha ngwas wuray tæ tatsa na ka mæge madama. Tæ gæs naha, tæ lætse ha kame i ndo hay tebiye. ⁴ Tæ gwaday a Yesu: «Miter, ngwas nakay tæ tatsa na na, nenjeyeye faya ma giye madama. ⁵ Bazlam i Musa mapala eye a gwad na, ka ndzumay a gær a slala i ngwas andza nakay na, kædum na tæ kwar. Ada nækar ka gwad faya na, kækay?»

⁶ Tæ tsikay andza niye na, mæhæle faya abæra suwat hærwi ada mæhute faya mænese.

Ane tuk na, Yesu a tsәне andza niye na, a rəh gər ηgay ka dala. A pa bo ka məzehe ka dala ta wur həlay. ⁷ Ndo neheye na, nətəye ta tsətsahiye faya huya. Hərwi niye Yesu a lətse, a gwadətay: «Mə walaη kurom nakay ndo nakə dāda kə ge mezeleme bay aye mā lahay ha məkalay kwar təday.»

⁸ Tsa na, Yesu a rəh gər ka dala sa. A ma ka məzehe ka dala.

⁹ Tə tsәне bazlam i Yesu niye a tsikatay aye na, tə gəd nətə ta nətə. Maa lah mede na, madugula hay.

Yesu ta ηgwas niye tə ze naha sulo tsiy. Nḡwas niye malətse eye huya kame i Yesu. ¹⁰ Yesu a lətse, a gwadəy: «Nḡwas nakay, ndo neheye tə gəsa kar ahaya na, nətəye mənḡgay? Ndəray kə gəs kar ta sariya bay sadzək dāw?»

¹¹ Nḡwas niye a mbədəy faya, a gwadəy: «A'ay bəy.»

Yesu a gwadəy: «Neη bəbay na, sariya ga ma gəsiye kar bay. Do wu yak, ane tuk na, kə ge mezeleme sa bay.»]

Yesu na, dzaydzay nakə ma dəviye ka məndzibəra aye

¹² Ma dəba eye na, Yesu a tsikatay a ndo hay, a gwadətay: «Neη na, dzaydzay nakə ma dəviye ka məndzibəra aye. Ndowne kə peη bəzay na, ma ndziye ma ləvoη sa bay, ma hutiyē dzaydzay, dzaydzay nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye.»

¹³ Farisa hay tə gwadəy: «Nəkar na, bo yak eye ka həl mbal i gər yak eye tsa dāw? Bazlam yak nakə ka tsik aye na, dedək bay.»

¹⁴ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Kwa neη eye na həl mbal i gər na, wu nakə na tsik aye na, dedək. Hərwi na sər təv nakə na yaw abəra mə dəma aye ada təv nakə na diye a dəma aye. Ane tuk na, nəkurom na, təv ga nakə na yaw abəra mə dəma aye ada təv nakə na diye a dəma aye na, ka sərūm bay. ¹⁵ Nəkurom na, faya ka gumateye sariya a ndo hay na, andza i ndo i məndzibəra hay. Neη na, na giye sariya a ndəray təbey. ¹⁶ Kwa tadə na giye sariya bəbay na, sariya ga na giye ta tsəved eye. Hərwi na giye sariya na, mahəgeye bay. Nəmaa giye na, ta Bəba ga. Maa sləra ga ahaya na, neηgeye. ¹⁷ Mawatsa eye mə bazlam kurom mapala eye na, a gwad: «Tadə ndo hay sulo bazlam tay kə ge nətə na, wu niye na, dedək.*» ¹⁸ Andza niye, neη na, na tsikiye ka bo ηḡway ada Bəba nakə a sləra ga ahaya ma tsikiye ka neη.»

¹⁹ Ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Bəba yak eye na, mənḡgay?»

Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Ka sərūm ga ha bay ada ka sərūm Bəba ga bay. Tadə ka sərūm neη na, ka sərūmēye Bəba ga.»

* 8:17 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 17.6; 19.15.

20 Yesu a tsik bazlam niye hay na, ahəl nakə faya ma tətikateye bazlam ŋgay a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye. Neŋgeye mandza eye ta təv nakə tə pawa a dəma wu kəriye a Mbəlom aye. Ndəray kə gəs na bay hərwi həlay ŋgay eye kə sla zuk bay.

21 Yesu a gwadətay sa: «Na diye gwa. Na ye na, ka pəlumeye ga. Ane tuk na, ka mətumeye mə mezeleme kurom. Ka slumeye faya mede a təv nakə neŋ na diye a dəma aye bay.»

22 Yahuda hay tə gwad mə walaŋ tay: «A gwad ka slakw-eye mede a təv nakə ma diye a dəma aye bay na, ma kədiye bo ŋgay kəla daw?»

23 Yesu a gwadətay: «Nəkurom ka wum bo na, ka məndzibəra. Neŋ na yaw na, mə mbəlom. Nəkurom na, ndo i məndzibəra hay. Ane tuk na, neŋ na, ndo i məndzibəra təbey. 24 Hərwi niye na gwadəkum na: “Ka mətumeye mə mezeleme kurom.” Kə ge ka dzalum ha neŋ ndo nakə neŋgeye aye bay na, ta dedək ka mətumeye mə mezeleme kurom.»

25 Ta tsətsah faya, tə gwadətay: «Nəkar na, way?»

Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Neŋ na, ndo nakə na tsikakum kwa ahəl nakə na dazlay mətšikakum bazlam ga aye. 26 Wu andaya haladzay mətšike ka gər kurom ada sariya ma gəsiye kurom tə wu niye hay. Ane

tuk na, ndo nakə a sləra ga ahaya na, neŋgeye ndo i dedək ada wu nakə na tsikateye a ndo hay aye, maa tsikenə na, neŋgeye.»

27 Yesu a tsikatay ka Bəba Mbəlom na, nəteye ta tsəne bay. 28 Yesu a gwadətay sa: «Ka lətsum ga ha, ka kədum neŋ Wawa i Ndo na, neŋ ndo nakə neŋgeye aye ka sərumeye ha. Ka sərumeye ha wu nakə na ge aye na, ka gər bo ga tsa bay. Na tsik na, wu nakə Bəba a tsikenə aye dekdek tsa. 29 Ndo nakə a sləra ga ahaya na, neŋgeye tə neŋ. Kə gər ga ha mahəgeye bay hərwi faya na giye na, wu nakə a yay a gər aye.»

30 Kwayanŋa ndo hay haladzay tə dzala ha ka Yesu hərwi bazlam ŋgay niye a tsik aye.

31 Yesu a gwadətay a Yahuda neheye tə dzala ha faya: «Ka pumay bəzay a bazlam ga na, ka tərumeye gawla ga hay ta dedək. 32 Andza niye ka sərumeye dedək. Ada ma təma kurom ahaya abəra ma beke dedək.»

33 Tə tsəne andza niye, ta mbədətay faya, tə gwadətay: «Nəmay na, gwala i Abraham hay ada dāda nəmaa təra beke hay bay. Ane tuk na, ka gwad nəmaa təmaweye abəra ma beke na, kəkay?»

34 Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Ayaw! Sərūm ha na, ndo nakə faya ma giye mezeleme aye na, neŋgeye ka təra beke i mezeleme. 35 Beke na, ma ndziye huya mə gay i ndo i gay ŋgay bay. Wawa,

nengeye na, ma ndziye huya mə gay i bəba ŋgay. ³⁶ Andza niye, neŋ wawa Mbəlom na təma kurom ahaya abəra ma beke na, ka tərume ye beke hay sa bay. ³⁷ Na sər ha nəkurom na, gwala i Abraham hay. Ane tuk na, faya ka pəlume ye tsəved ka məkədə ga hərwi ka kərahum bazlam ga. ³⁸ Neŋ, na tsik na, wu nakə na ŋgatayaw abəra ka təv i Bəba aye. Nəkurom ka gum na, wu nakə bəba kurom a tsikakum aye.»

³⁹ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Bəba may na, Abraham.»

Yesu a gwadətay: «Tadə nəkurom wawa i Abraham hay na, ka gumeye andza Abraham bədaw? ⁴⁰ Neŋ, na tsikawakum na, dedek nakə na tsənew ka Mbəlom aye. Kwa mā ge andza niye bəbay na, nəkurom faya ka pəlume ye tsəved məkədə ga. Abraham na, nengeye kə ge andza niye təbey. ⁴¹ Nəkurom na, faya ka gumeye wu nakə bəba kurom a gawa aye.»

Tə gwaday: «Nəmay na, madazla hay bay. Wawa neheye madazla aye hay na, ndəray a sər bəba tay hay bay. Bəba may na, Mbəlom nəte ŋgweŋ.»

⁴² Yesu a gwadətay: «Tadə Mbəlom Bəba kurom na, ka wudume ye ga. Hərwi neŋ na, na yaw mə Mbəlom ada neŋ kanəŋ na, hərwi ŋgay. Na yaw ka gər bo ga bay, maa sləra ga ahaya na, nengeye. ⁴³ Wu nakə faya na tsikiye ka tsənum bay na, hərwi mey?

Ka tsənum bay na, hərwi ka slum faya matəme bazlam ga bay.

⁴⁴ «Bəba kurom na, Fakalaw ada a yakum a gər mäge na, wu nakə bəba kurom a wudə aye. Nengeye ndo məkədə ndo kwa anəke bay. Nengeye na, a say dedek təbey hərwi dedek andaya mə nengeye bay. Maraw me na, wu ŋgay hərwi nengeye ndo i maraw me. Maraw me waray waray na, a yaw abəra na, ma nengeye.

⁴⁵ «Ane tuk na, neŋ na, na tsik dedek. A sakum mədzele ha ka neŋ bay na, hərwi nakə na tsik dedek aye. ⁴⁶ Way nakə mə walaŋ kurom ma gwadiye ka neŋ, na ge mənese na, way? Na tsikakum dedek na, ka dzalum ha faya bay na, hərwi mey? ⁴⁷ Kə ge ndowe ye wawa i Mbəlom na, ma pay zləm a bazlam i Mbəlom. Nəkurom ka pumay zləm a bazlam ga bay na, hərwi nakə nəkurom wawa i Mbəlom hay bay aye.»

Yesu tə Abraham

⁴⁸ Bagwar i Yahuda hay tə gwaday a Yesu: «Nəmaa gwad nəkar ndo i Samari ada fakalaw mə bo yak na, nəmaa tsik na, dedek.»

⁴⁹ Yesu a mbəday faya, a gwadətay: «Fakalaw andaya mə bo ga bay. Neŋ faya na dəslay ha gər a Bəba ga. Nəkurom na, ka wudum mədəsleŋ ha gər bay. ⁵⁰ Neŋ na, na dəslay gər a bo ga bay. Duh ndo nakə a say mədəsleŋ ha gər aye na, andaya. Mata ge sariya eye na, nengeye.

51 Ayaw! Sərum ha na, tadə ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam ga na, ma mətiye dāda bay.»

52 Yahuda hay tə gwadāy: «Anəke nəmaa sər ha tuk. Fakalaw andaya mə bo yak. Abraham kə mət, ada ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta mət tuk na, ada nəkar ka gwad ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam yak na, ma mətiye dāda bay na, kəkay?»

53 Nəkar na, ka ze bəba may Abraham dāw? Nəngeye na, kə mət ada ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta mət dərmak. Nəkar na, way?»

54 Yesu a mbədatay faya, a gwadāy: «Tadə neŋ na dəslay ha gər a bo ga na, ma geŋeye ŋgama bay. Maa dəsleŋ ha gər na, Bəba ga. Nəngeye na, ndo nakə ka gwadum Mbəlom kurom aye. 55 Ane tuk na, ka sər um na bay. Neŋ na, na sər na. Tadə na gwadawa na sər na bay na, neŋ ndo i maraw me andza nəkurom. Ane tuk na, na sər na ada neŋ faya na rəhay ha gər a bazlam ŋgay. 56 Mbəlom kə tsikay a bəba tətə kurom Abraham ma ŋgateye a pat i madayaw ga ada Abraham na, dərev ŋgay kə ŋgwasə. Abraham a ŋgatay a pat eye na, mənŋwese kə rah a dərev ŋgay.»

57 Yahuda hay tə gwadāy: «Nəkar məve kə husa məve kuro kuro zlam zuk bay tuk na, ka ŋgatayaw a Abraham aye na, mənŋgay?»

58 Yesu a mbədatay faya, a gwadāy: «Ayaw! Sərum ha

na, kwa ahəl nakə ta wa na Abraham zuk bay aye na, neŋ andaya.»

59 Tə tsəne andza niye na, tə pala kwar, a satay məkele na Yesu. Ane tuk na, Yesu a ŋgaha bo, ada a gədaw abəra mə gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom.

9

Yesu a mbəl ha ndo wuray guluf eye

1 Pat wuray Yesu faya ma diye ka tsəved na, a ŋgatay a ndo wuray guluf eye. Tə wa na na, guluf eye. 2 Gawla i Yesu hay tə ŋgatay a guluf niye na, ta tsətsah ka Yesu, tə gwadāy: «Miter, tə wa na ndo nakay guluf eye na, hərwi mezeleme ŋgay ŋgway tsukudu hərwi mezeleme i bəba ŋgay hay dāw?»

3 Yesu a mbədatay faya, a gwadāy: «Tə wa na guluf eye na, hərwi mezeleme ŋgay bay, ada hərwi mezeleme i bəba hay ŋgay wal bay. Nəngeye guluf eye na, hərwi ada ndo hay tā ŋgatay a gədan i Mbəlom nakə ma giye bo tə nəngeye aye. 4 Anəke pat andaya mba na, kutoŋ ka gakweye məsler i ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Mazlambar həvad ma giye. Həvad kə ge na, ndəray ma sliye faya məge məsler sa bay. 5 Ahəl nakə neŋ andaya ka məndzibəra mba aye na, neŋ na, dzaydzay nakə ma dəviye ka məndzibəra aye.»

6 Yesu a ndəv ha mətsike me na, a tuf slesleḅ ka dala, a həlaḅ bətekwev tsekweŋ ta

slesleb ngay niye. Tsa na, a ndad, a faday ka dare i guluf niye. ⁷ A gwaday: «Do ta bara dare a dalov nakə tə zalay Silowe aye.» Silowe na, andza mągwede «Maslara eye».

Guluf niye a ye. A ye naha a bara dare ngay. A maw na, a ngatay a dare tuk.

⁸ Ndo i mąged ngay hay ta ndo neheye tə ngataway ka tsaved faya ma rakiye na, tə gwad: «Nakay na, ndo niye a ndzawa ka tsaved a rakawa aye bədaw?»

⁹ Ndo siye hay tə gwad: «Dedek, nengeye.»

Ndo mekelen eye hay tə gwad: «A'ay! Nengeye bay. Ane tuk na, a ndzakit bo nengeye.»

Ndo niye a gwadatay: «Nen eye dedek ngway.»

¹⁰ Ta tsatsah faya, tə gwaday: «Dare yak a hąndək na, ma kəkay?»

¹¹ A mbədatay faya, a gwadatay: «Ndo nakə tə zalay Yesu aye a həlab bətekweu tsekwen, a feden ka dare ada a gweden: “Do a dalov i Silowe ta bara dare mə dəma.” Tsa na, na həl bo na ye. Na ye naha, na bara dare ga na, dare ga a hąndək, na ngatay a dare!»

¹² Ta tsatsah faya sa, tə gwaday: «Ndowe ye niye anəke nengeye mąngay?»

A mbədatay faya, a gwadatay: «Nengeye ka waray na, na sər bay.»

¹³ Ma dəba aye na, ti ye ha ndo niye dare ngay a hąndək aye ka təv i Farisa hay. ¹⁴ Azlakwa Yesu a həlab

bətekweu ada a hąndəkay na dare a guluf niye na, pat i mazəzuku bo i Yahuda hay. ¹⁵ Hərwi niye Farisa hay, nəteye dərma ta tsatsah faya, tə gwaday: «Dare yak a hąndək sadzək na, ma kəkay?»

Ndo niye a gwadatay: «Yesu a feden bətekweu ka dare ada na bara dare. Tsa na, na ngatay a dare tuk.»

¹⁶ Siye hay mə walaŋ i Farisa hay, tə gwad: «Ndo niye a ge wu niye na, a yaw abəra ka təv i Mbəlom bay. Bazlam kway mapala eye a gwad nakə a ge məsler pat i mazəzuku bo aye. Ka rəhay ha gər təbey.»

Ane tuk na, ndo mekelen eye hay mə walaŋ tay tə gwad: «Ndo i mezeleme ma sliye faya mąge slala i masuwayan nakay na, ma kəkay?»

Mə walaŋ tay niye na, bazlam a ye tay ka bo bay, nəteye mawuna eye.

¹⁷ Farisa niye hay ta tsatsah ka ndo niye dare ngay a hąndək aye sa, tə gwaday: «Ada nəkar ka gwad ka ndo niye a hąndəkaka ha dare aye, nengeye na, way?»

A mbədatay faya, a gwadatay: «Nengeye na, ndo mąde ha bazlam i Mbəlom.»

¹⁸ Ndo niye a ndzawa ahəl niye guluf eye ada anəke dare ngay ka hąndək na, bagwar i Yahuda hay ta dzala ha dedek bay. Hərwi niye tə zalay a bəba ngay ta may ngay hərwi matsətsehe fataya. ¹⁹ Ta tsatsah fataya, tə gwadatay: «Nakay na, wawa kurom

dedek daw? Ka gwadum ka wum na guluf eye na, dedek daw? Ada anake a ngatay a dāre na, ma kəkay?»

20 Bāba ta may i ndo niye ta mbədatay faya, tə gwadatay: «Nəmaa sər ha ta dedek neŋgeye na, wawa may ada nəmaa wa na guluf eye. 21 Ane tuk na, wu nakə a tēra tə neŋgeye ada anake a ngatay a dāre tuk aye na, nəmaa sər bay. Ndo nakə a händəkay na dāre aye na, nəmaa sər wal bay. Tsətsahum ka bo ŋgay eye. Neŋgeye na, wawa eye sa bay, ma sliye faya mambədakum ka bazlam nakə ka tsətsahumeye faya aye.»

22 Tə tsik andza niye na, hərwi ta dzədzar ta bagwar i Yahuda hay. Hərwi 6a bagwar i Yahuda hay ta 6ar bazlam nəte. Ndo nakə kə gwad Yesu na, neŋgeye Kəriste na, tā həhara ahaya abəra mə gay i maɖuwule me tay. 23 Hərwi niye ta mbəday faya bay. Ane tuk na, tə gwad: «Neŋgeye wawa eye sa bay, tsətsahum ka bo ŋgay eye.»

24 Farisa hay tə zalay a ndo niye dāre ŋgay a händək aye masulo eye sa, tə gwaday: «Tsikamay dedek kame i Mbəlom, hərwi nəmaa sər ha ndo niye na, ndo i mezeleme.»

25 A mbədatay faya, a gwadatay: «Neŋgeye ndo i mezeleme, na sər bay, ndo i mezeleme bay na sər bay. Ane tuk na, wu nakə na sər aye na, haḃe na ndzawa na,

guluf eye, anake na, na ngatay a dāre.»

26 Ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ka ngatay a dāre na, a ge ka nəkar na, kəkay? A händəkaka ha dāre yak na, kəkay?»

27 A mbədatay faya, a gwadatay: «Ba na təkərakum tsiy, ka wudum məpay zləm bay. A sakum mətsəne sa na, hərwi mey? A sakum matəre gawla ŋgay hay dərma kəla daw?»

28 Tə tsəne andza niye na, tə tsaday pələslesle. Tə gwaday: «Gawla i ndo niye na, nəkar! Nəmay na gawla i Musa hay. 29 Nəmaa sər Mbəlom a tsikay me ahəl niye na, a Musa. Ane tuk na, ndo niye dūh a yaw məŋgay na, nəmaa sər na bay.»

30 Ndo niye a mbədatay faya, a gwadatay: «Wu nakə na tsəne aye na, a geŋ hərbəbəkka! Ndo nakə a händəkəŋ na dāre aye ka gwadum ka sərūm təv ŋgay nakə a yaw abəra mə dəma aye bay na, kəkay! 31 Ka sərakwa ha Mbəlom na, ma pay zləm a bazlam i ndo i mezeleme hay bay. Ane tuk na, faya ma pay zləm kwa a way ka rəhay ha gər ada faya ma giye wu nakə a say aye.

32 Dada ndəray kə tsəne ta händəkay na dāre a ndo nakə tə wa na guluf eye bay. 33 Tadə ndo nakay a yaw na, abəra ka təv i Mbəlom bay na, ma sliye faya məge wuray bay.»

34 Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəkar kwa ahəl nakə tə wa kar aye na,

nəkar mə mezeleme. A saka matətikamay dərmak daw?»

Tsa na, ta həhar na abəra mə gay i maduwule me.

³⁵ Yesu a tsəne ta həhar na ndo niye a həndəkay na dəre aye abəra mə gay i maduwule me na, a pa bo ka mapəle na. A huta na ndo niye na, a gwaday: «Ka dzala ha neŋ Wawa i Ndo daw?»

³⁶ Ndo niye a mbəday faya a Yesu, a gwaday: «Bəy Maduweŋ ga, Wawa i Ndo nakə a seŋ na dzaliye ha faya aye na, way. Deŋ ha tey.»

³⁷ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Nəkar ka ŋgatay. Neŋgeye nakə faya ma tsikak-eye me anəke aye.»

³⁸ Ndo niye a gwaday: «Bəy Maduweŋ, na dzala kar ha.» Tsa na, a dəkway gurmets a huvo a Yesu.

³⁹ Yesu a gwad: «Na yaw ka məndzibəra na, hərwi manəne tay ha ndo neheye faya ta pay bəzay a Mbəlom abəra ta ndo neheye tə pay bəzay a Mbəlom bay aye. Ada ndo neheye tə ŋgatay a dəre bay aye na, ta ŋgateye a dəre, ndo neheye tə ŋgatay aye na, ta təriye guluf eye hay.»

⁴⁰ Farisa niye hay ka təv ŋgay aye tə tsəne na, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Nəkar ka gwad nəmay na, guluf eye hay dərmak daw?»

⁴¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Tadə nəkurom guluf eye hay na, həbe ka gumeye mezeleme bay. Aya ane ka gwadum duh na, nəkurom guluf eye hay bay sa

na, hərwi niye ka ndzumeye huya mə mezeleme.»

10

Ndo mətəkure təbaŋ lele eye

¹ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, ndoweye kə fələkwa a gay i təbaŋ ta maged bay, a fələkwa ta təv mekelen eye wal na, neŋgeye məkal ada ndo mabuwe tay ha təbaŋ hay. ² Ane tuk na, ndo nakə ma fələkwiye ta maged aye na, neŋgeye ndo mətəkure təbaŋ hay.

³ «Ndo matsəpe maged i gay i təbaŋ hay ka həndək na maged a ndo mətəkure təbaŋ hay na, ma fələkwiye a dəma. Kə fələkwa a dəma na, ma zaliye a təbaŋ ŋgay hay ta məzele. Ta tsəne məzele tay na, ma pəla tay ahaya abəra. ⁴ Kə pəla tay ahaya abəra tebiye na, ma ndzateye kame. Kə ndzatay kame na, ta pay bəzay hərwi tə sər bədiday ŋgay. ⁵ Ane tuk na, ndo nakə tə sər na bay aye na, ta pay bəzay bay. Ta pay bəzay bay na, hərwi tə sər bədiday ŋgay bay.»

⁶ Yesu a tsikatay bazlam niye ta dzeke. Ane tuk na, wu nakə Yesu a say mətəsike aye na, ta tsəne bay.

⁷ Hərwi niye Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, maged i gay i təbaŋ hay na, neŋ. ⁸ Ndo neheye tə lehenew madayaw aye nəteye na, məkal hay, ndo mabuwe ndo hay. Təbaŋ hay ta piye zləm ka bazlam tay bay. ⁹ Neŋ na, maged. Ndowneye

kə fələkwa tə neŋ na, na ta tamiye ha. Neŋgeye na, ma sliye faya məfələkwe a gay ada ma deyeweye abəra andza nakə a say aye. Ma ndziye na, barbarra, ma hutiiye wu mənday. ¹⁰ Məkal ma deyeweye i ŋgay na, hərwi makəle təbaŋ hay, məkəde tay ha ada hərwi mənese tay dekdek tsa. Neŋ na yaw na, hərwi ada ndo hay t̄a huta sifa. Sifa niye ta hutiiye na, ma ndəviye bay ka tor eye.

¹¹ «Neŋ na, ndo mətsəkure təbaŋ hay ta lele eye. Ndo mətsəkure təbaŋ ta lele eye na, neŋgeye maləva bo eye məvəle məsəfəre ŋgay hərwi təbaŋ ŋgay hay. ¹² Ndo nakə a ge məsler hərwi suloy aye na, neŋgeye ndo mətsəkure wu ta lele eye bay. Kə ŋgatay a kəra i pesl faya ma deyeweye ka təbaŋ hay na, ma huye ma gəriye tay ha təbaŋ hay. Kəra i pesl niye ma həhariye tay ha təbaŋ niye hay ma gəsiye tay ha, siye hay ta hwiye kweye kweye a təv eye. A ge andza niye na, hərwi təbaŋ niye na, i ŋgay bay. ¹³ Andza niye, ndo nakə a ge məsler hərwi suloy aye na, ma gateye gər a təbaŋ hay lele bay.

¹⁴ «Neŋ na, ndo mətsəkure təbaŋ hay ta lele eye. Na sər tay ha təbaŋ ga hay, nəteye dərmaŋ tə sər ga ha. ¹⁵ Andza nakə Bəba ga a sər ga ha andza neŋ na sər Bəba ga aye. Ada na vəliye məsəfəre ga hərwi təbaŋ ga hay. ¹⁶ Təbaŋ ga mekeleŋ eye hay nəteye andaya ma zləget nakay bay,

nəteye ma təv eye. Ane tuk na, kutoŋ na hayateye gər ka təv ga dərmaŋ. Ta tsəniye na, bədiŋday ga. Ta dzapiye ka təv ma nəte eye, ndo mətsəkure tay ha na, nəte dərmaŋ.

¹⁷ «Bəba ga a wuda ga. A wuda ga na, hərwi nakə neŋ na vəliye ha məsəfəre ga aye. Ada na sər ha na hutiiye na məsəfəre ga sa. ¹⁸ Ndəray ma sliye faya məzle fagaya abəra məsəfəre ga ta gədaŋ bay. Mata vəle ha na, neŋ eye. Neŋ na, gədaŋ andaya məvəle ha məsəfəre ga ada gədaŋ andaya məhute na. Nakay na, wu nakə bəba ga a gwedeŋ ge aye.»

¹⁹ Bagwar i Yahuda hay tə tsəne bazlam i Yesu niye a tsik andza niye na, ta ŋgəna. ²⁰ Ndo siye hay haladzay mə walaŋ tay tə gwad: «Ma giye na, fakalaw mə bo ŋgay! Ka pakweye zləm a bazlam i gər mavuwe na, hərwi mey?»

²¹ Ndo mekeleŋ eye hay tə gwad: «Ndo nakə fakalaw mə bo ŋgay aye na, ma tsikiye me andza niye bay. Ada fakalaw na, ma sliye faya mahəndəkay na dərə a guluf daw?»

Bagwar i Yahuda hay ta təma Yesu bay

²² Ahəl niye na, Yahuda hay tə pa magurlom i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə tə ma ha ka mbəlom ma Zerozelem aye sa. Tə hatsawa magurlom niye na, ka məve. Tə hatsawa na, ahəl i mətasl. Anəke na, həlay i məhetse magurlom niye kə sla tuk. ²³ Pat wuray

na, Yesu andaya mə magur-lom niye dərmaƙ faya ma həhaliye. Faya ma həhaliye na, mə mazambal i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə tə zalay mazambal i Salomonə aye.

²⁴ Bagwar i Yahuda hay tə lawara na Yesu, tə gwadaƙay: «Tadə nəkar Kəriste na, tsikamay parakka. Nəmaa həbiye nakə ada ka tsikameye na, hus kədəy?»

²⁵ Yesu a mbədatay faya, a gwadaƙay: «Ba na tsikakum tsiy, ane tuk na, ka dzalum ha bay. Məsler nakə faya na giye na, na ge na, ta gədaŋ i Bəba ga. Mata bəzakum ha neŋ way na, məsler nakə faya na giye. ²⁶ Ane tuk na, nəkurom ka dzalum ha bay, hərwi nəkurom na, ndo ga hay bay.

²⁷ «Ndo ga hay na, ta pay zləm a bazlam ga andza təbaŋ neheye ta pay zləm a ndo mətsəkure tay ha aye. Na sər tay ha ada nəteye ta peŋeye bəzay dərmaƙ. ²⁸ Na vəlateye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Nəteye na, dāda ta mətiye bay ada ndəray ma sliye faya mabuwe tay ha abəra mə həlay ga bay. ²⁹ Bəba ga a vəleŋ tay ha a həlay ga, neŋgeye na, bagwar eye a ze wu hay tebiye. Ada ndəray ma sliye faya mabuwe wuray abəra mə həlay i Bəba ga bay. ³⁰ Bəba tə neŋ na, nəmay nəte.»

³¹ Bagwar i Yahuda hay tə tsəne bazlam ŋgay niye na, tə həl kwar a həlay, a satay

məkəde na tə kwar sa. ³² Yesu a gwadaƙay: «Na ge wu lele eye hay haladzay ta gədaŋ i Bəba ga ada ka ŋgatumay tə dərə kurom. Mə walaŋ i wu neheye na ge aye, a sakum məkele ga tə kwar faya aye na, wu waray?»

³³ Bagwar i Yahuda niye hay ta mbədaƙay faya tə gwadaƙay: «Nəmaa kədiye kar tə kwar duh na, hərwi məsler lele eye nakə ka giye aye bay. Nəmaa kədiye kar tə kwar na, hərwi ka tsalay ka gər a Mbəlom. Nəkar na, ndo zezəŋ tuk na, ka gwad nəkar Mbəlom na, ma kəkay?»

³⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadaƙay: «Mawatsa eye mə derewel kurom na, Mbəlom a gwad: “Nəkurom mbəlom hay.*” ³⁵ Ka sərakwa ha na, wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, ma ndziye andza niye huya. Ndo neheye a tsikatay bazlam aye tadə Mbəlom a zalatay mbəlom hay aye na, ³⁶ neŋ nakə Mbəlom a zla ga ada a sləra ga ahaya ka məndzibəra aye na, na ze tay ha bədaƙaw? Neŋ na gwad neŋ Wawa i Mbəlom. Nəkurom ka gwadum faya na tsaleye ka gər a Mbəlom, na tsalay ka gər na, ma kəkay? ³⁷ Tadə faya na giye məsler i Bəba ga bay na, ka dzalum ha ka bazlam ga nakə na tsikakumeye bay. ³⁸ Ane tuk na, tadə faya na giye məsler ŋgay na, kwa ka təmum bazlam ga bay bəbay na, dzalum ha ka neŋ hərwi məsler nakə faya na giye aye

* 10:34 Dəmes hay 82.6.

hərwi ada ka sərumeye ha parakka neŋ ta Bəba ga na, nəmay nəte.»

³⁹ Tə tsəne bazlam i Yesu niye na, kwayaŋŋa ta pəla tsəved məgəse na sa. Ane tuk na, kə təma fataya abəra.

⁴⁰ Ma dəba aye na, Yesu a həl bo, a ma a diye i ma-gayam i Yurdum, magayam nakə Yuhana madzəhuβe ndo a yam a dzəhuβawa ndo hay a dəma aye. Yesu a ndza ŋgway mə dəma. ⁴¹ Ndo hay ti ye naha ka təv ŋgay haladzay. Ti ye naha na, tə gwadawa: «Yuhana kə ge masuwayaŋ kwa nəte bay. Ane tuk na, wu nakə a tsik tebiye ka ndo nakay aye na, dedək.»

⁴² Ndo hay haladzay tə dzala ha ka Yesu.

11

Lazar a mət

¹⁻² Ndoweye andaya tə zalay Lazar. A ndzawa na, ma gəma i Betani. Malamar ŋgay hay Marta ta Mari tə ndzawa ma gəma eye niye. Mari na, ŋgwas nakə ma ta mbədiye mal ka sik i Yesu ada mə ta takadiye na ta məkwets i gər ŋgay aye. Pat wuray na, Lazar a dəf a dəvats.

³ Hərwi niye malamar ŋgay niye hay sulo eye tə slər ndo ka Yesu. Ndo niye a ye a gwaday: «Bəy Maduweŋ, dzam yak nakə ka wuda na haladzay aye na, dəvats a gay.»

⁴ Yesu a tsəne andza niye na, a gwad: «Lazar ma mətiye ta dəvats niye bay. Dəvats niye a gay na, hərwi ada ndo hay tā ŋgatay a məzlaβ i

Mbəlom ada ta zembedeŋeye a neŋ Wawa i Mbəlom dərmak.»

⁵ Yesu na, a wuda Marta ta malamar ŋgay Mari ada a wuda Lazar. ⁶ Yesu a tsəne Lazar neŋgeye dəvats eye na, ki ye bəse bay. A ndza ma təv ŋgay niye neŋgeye mə dəma aye məhəne sulo.

⁷ Ma dəba i məhəne niye sulo eye na, a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Takwa abəra kanaŋ, makwa ka dala i Yahuda.»

⁸ Gawla ŋgay hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Eh! Miter may, kə ndza haladzay bay nakə ndo niye hay mə dəma aye a satay məkəde kar tə kwar tuk na, ada ka makw-eye a dəma sa na, kəkay?»

⁹ Yesu a gwadatay: «A dazlay ka mekedə hus a huwa na, pat a dəv dzaydzay bədaw? Tadə ndoweye ma həhaliye ta həpat na, ma ndəfiye sik bay hərwi dzaydzay i məndzibəra faya ma dəviye ka təv ŋgay. ¹⁰ Ane tuk na, tadə ndoweye ma həhaliye ta həvad na, ma ndəfiye sik hərwi ləvon zəŋzəŋ, dzaydzay andaya ka təv ŋgay bay.»

¹¹ Yesu a tsikatay bazlam niye hay na, ma dəba aye a gwadatay sa: «Dzam kway Lazar na, kə ndzahəra. Ane tuk na, na diye na ta pədekiye abəra ka məndzəhəre.»

¹² Gawla ŋgay hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Bəy Maduweŋ, kə ge neŋgeye məndzəhəre eye na, ma mbəliye.»

13 Yesu nenjeyeye a say mægweđe duh na, Lazar kə mət. Ane tuk na, nəteye tə dzala na, tə gwad Yesu a tsik ka mändzehəre nakə dedək aye.

14 Andza niye Yesu a tsikatay parakka, a gwadatay: «Lazar kə mət bay.

15 Ane tuk na, dəvats a gəs Lazar na, neŋ andaya ka təv ŋgay bay. Na ye bay na, hərwi kurom. A ge bo andza niye na, hərwi ada nəkurom kâ dzalum ha ka neŋ. Hərwi niye dərev ga maŋgwasaya eye. Lətsakwa, takwa ta zəbakwaw faya.»

16 Tomas ndo nakə tə zalay Mawsa aye, a gwadatay a siye i gawla i Yesu hay: «Takwa, mətakwa ka bo ta Bəy Maduweŋ kway.»

17 Yesu ta gawla ŋgay hay tə husa a gəma niye na, 6a Lazar kə ge məhəne fad ma tsəvay.

18 Gəma i Betani na, bəse ta Zerozelem. Ka diye abəra ma Betani a Zerozelem na, a sla kilomiter mahkar bay.

19 Yahuda hay haladzay ta ye naha mata gatayaw azekw a Marta ta Mari i mədahaŋ i malamar tay Lazar.

20 Marta a tsəne Yesu kə ndzew, nenjeyeye bəse ka tsəved faya ma deyeweye na, a lətse, a ye mata dzəgər tə Yesu. Mari nenjeyeye na, mandza eye mətəgay.

21 Marta a ye naha tə dzəgər tə Yesu na, a gwad a Yesu: «Bəy Maduweŋ ga, tadə ka ge andaya kənaŋ na, həbe malamar ga ma mətiye bay.

22 Na sər ha kwa anəke bəbay

na, wu nakə ka tsətsah aye na, Mbəlom ma vəlakeye.»

23 Yesu a mbədāy faya, a gwadāy: «Malamar yak ma lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

24 Marta a mbədāy faya, a gwadāy: «Na sər, ahəl nakə aza mändzibəra ma ndəviye, ndo hay tebiye ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, nenjeyeye dərma ma lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

25 Yesu a gwadāy: «Neŋ na, ndo mətəme ha ndo abəra ma mədahaŋ ada ndo məvəle sifa a ndo hay. Ndoweye kə dzala ha ka neŋ na, kwa kə mət bəbay na, ma hutiyeye a dəma sifa nakə ma ndəviye bay aye. 26 Ndo kə dzala ha ka neŋ na, məsəfəre ŋgay ma dziye bay. Ma ndziye ka tor eye. Ka dzala ha bədaw Marta?»

27 Marta a gwadāy faya: «Ayaw Bəy Maduweŋ, na dzala nəkar na, Kəriste. Nəkar na, Wawa i Mbəlom niye tə gwad ma deyeweye ka mändzibəra aye.»

Yesu a tuwa

28 Marta a tsik ka bo abəra andza niye na, a mbədə gər a mətəgay mata zalayaw a malamar ŋgay Mari. A ye naha a tsikay me ta suksuk eye, a gwadāy: «Bəy Maduweŋ ki yaw, faya ma zalakeye. A gwadaka dara.»

29 Mari a tsəne andza niye na, kwayaŋŋa a lətse, a ye bəse ka təv i Yesu.

30 Azlakwa Yesu na, kə husa a gəma niye zuk bay. Nenjeyeye

huya ka tɔv nakə tɔ dzəgər ta Marta aye.

³¹ Ndo neheye ti ye naha a gay i Mari mata gatay azekw aye, tɔ ŋgatay a Mari a lətse, a yaw abəra na, tɔ payaw bəzay. Tɔ gwad ma giye na, ma diye ka tsəvay mata tuwe.

³² Mari a ye na, ka tɔv i Yesu. A husa ka tɔv nakə Yesu mə dəma aye. A ŋgatay a Yesu na, a dəkw gurmets kame ŋgay, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, tadə ka ge andaya kanan na, haɓe malamar ga ma mətiye bay.»

³³ Yesu a zəba ka Mari na, faya ma tuwiye ada ndo neheye ti ye naha dziye faya ta tuwiye dərmak. Tsa na, dɔrev a ndalay haladzay, a mbəday ha mədzal gər.

³⁴ A tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka lum na na, ka waray?»

Ta mbəday faya, tɔ gwaday: «Bəy Maduweŋ, dara nəmaa dəkeye faya.»

³⁵ Yesu a tuwa.

³⁶ Ndo niye hay tɔ gwad: «Zəbum faya tey, a wuda Lazar haladzay!»

³⁷ Ane tuk na, ndo siye hay mə walaŋ tay, tɔ gwad: «Ka həndəkay ha dɔre a guluf, Lazar m̄a mət bay na, a sla faya məge tɔbədew?»

Yesu a mbəl ha Lazar abəra ma mədahan

³⁸ Dɔrev a ndalay a Yesu sa. A ye ka tsəvay. Tsəvay niye na, andza lar. Tɔ pa na mədahan i Lazar na, a lar niye. Ta dərəzl me i tsəvay niye na, ta beber bagwar eye. ³⁹ Yesu a gwadatay:

«Həndəkum faya abəra beber nakay.»

Marta malamar i mədahan niye a gwaday: «Bəy Maduweŋ, kə ge ma tsəvay məhəne fad tuk na, anəke na, ma ziye bədaw?»

⁴⁰ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Na tsikaka bədaw? Ka dzala ha ka neŋ na, ka ŋgateye a məzlaɓ i Mbəlom.»

⁴¹ Ta həndək faya abəra beber niye. Ta həndək faya abəra na, Yesu a zəba dɔre a mbəlom. A gwad: «Bəba ga na gaka naha sisɔe haladzay hərwi wu nakə na tsətsah naha fakaya na, ka tsənəŋ na. ⁴² Na sər ha wu nakə na tsətsahiye naha fakaya aye na, ka tsənəŋeye na huya. Na tsik wene wene aye na, hərwi ndo neheye kanan ka tɔv ga aye, t̄a dzala ha maa sləra ga ahaya na, nəkar.»

⁴³ A tsikay naha a Mbəlom andza niye na, a zalay a Lazar ta magala, a gwad: «Ndohwaw abəra.»

⁴⁴ Tsa na, Lazar a ndohwaw abəra. A ndohway na, tɔ peteked niye tɔ pa na ka bo a tsəvay aye tebiye. Həlay tɔ sik ŋgay hay mambəkwa eye ada gər ŋgay mambəkwa eye dərmak.

Yesu a gwadatay: «Pəlum faya abəra peteked niye ada k̄a gərūm ha m̄a ye ŋgway.»

Bagwar i Yahuda hay ta pəla tsəved ka məkəde na Yesu

Mata 26.1-5; Markus 14.1-2; Luka 22.1-2

⁴⁵ Ndo neheye ta ye mata gayaw azekw a Mari ada ta ŋgatay a masuwayan niye

Yesu a ge aye na, ndo hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. ⁴⁶ Ane tuk na, ndo siye hay ti ye ka tɔv i Farisa hay. Ti ye naha ta tɔkɔratay wu nakɔ Yesu a ge aye.

⁴⁷ Bagwar hay i ndo neh-eye tɔ vɔlaway wu a Mbɛlom hay ta Farisa hay tɔ hayay gɛr a bagwar i Yahuda hay tebiye. Tɔ haya gɛr na, tɔ gwad: «Ndo nakay na, faya ma giye masuwayan hay haladzay huya. Ka gakweye ha na, kɔkay? ⁴⁸ Tadɔ ka gɛrakwa ha andza niye na, ndo hay tebiye ta dzaliye ha faya. Ndo hay tebiye ta pay bɛzay na, ndo i Roma hay ta deyeweye ta mbɛzliye ha gay i mɔdɛslay ha gɛr a Mbɛlom ada ta bɛbazliye tay ha ndo kway hay.»

⁴⁹ Ndoweye andaya mɔ walan tay, mɔzele ngay Kayif. Bɛy i bagwar i ndo mɔvɔlaway wu a Mbɛlom ka viye aye niye na, nenɔgeye. A gwadatay: «Ka sɛrum wuray kwa tsekwen bay. ⁵⁰ Ngama ndo nɔte mɔ mɔt hɛrwi ndo hay tebiye tɔ bɛmalɔ nakɔ ndo kway hay tebiye ta dziye aye.»

⁵¹ Wu nakɔ a tsik aye na, a yaw abɛra ma mɔdzal gɛr ngay bay. Ka viye eye niye na, nenɔgeye bagwar i ndo mɔvɔlaway wu a Mbɛlom. Hɛrwi niye Mbɛlom a vɔlay gɛdan mɔtsike ka wu nakɔ ma giye bo kame aye, Yesu ma mɔtiye hɛrwi Yahuda hay tebiye. ⁵² Ane tuk na, ma mɔtiye na, hɛrwi Yahuda hay dekdek bay. Ma mɔtiye hɛrwi

ndo i Mbɛlom neheye kweye kweye ka mɔndzibɛra tebiye dɛrmak aye, hɛrwi ada mɔ hɔla tay ahaya tebiye tɔ ndza ka tɔv eye nɔte.

⁵³ Hɛrwi bazlam i Kayif niye a tsik aye na, pat eye niye ta dazlay mapɔle tsɔved ka mɔkɔdɛ na Yesu. ⁵⁴ Hɛrwi niye Yesu a hɔhalawa na, a bɛzawa ha bo parakka mɔ walan i Yahuda hay sa bay. Ane tuk na, a ye ngway dɛren a gɔma wuray tɔ zalay Efrayim. Gɔma niye na, bɛse tɔ kɛsaf. Tɔ ndza mɔ dɔma ta gawla ngay hay.

⁵⁵ Magurlom i Yahuda hay nakɔ tɔ zalay Pak aye mazlambar kɔ ndzew. Ndo hay haladzay ti yaw abɛra ma gɔma hay wal wal, ti ye a Zerozelem. Ti ye na, magurlom niye kɔ sla zuk bay. Ti ye hɛrwi ada tɔ bara bo andza i kule tay nakɔ a tsik aye. ⁵⁶ Ahɔl nakɔ nɔteye mɔ dɔma aye na, ta pɔla Yesu. Ta tsɛtsah ka bo mɔ walan tay ma gay i mɔdɛslay ha gɛr a Mbɛlom niye, tɔ gwad: «Ma deyeweye a magurlom bɔdaw? Ka dzalum na, kɔkay?»

⁵⁷ Tɔ tsik andza niye na, hɛrwi bagwar hay i ndo neh-eye tɔ vɔlaway wu a Mbɛlom aye ta Farisa hay tɔ gwad: «Ndoweye kɔ sɛr tɔv i Yesu nakɔ nenɔgeye mɔ dɔma aye na, mɔ dɔtay ha hɛrwi ada ta diye faya ta gɛsiye na.»

12

Mari a mbɔda mal ka sik i

Yesu

Mata 26.6-13; Markus 14.3-9

¹ Məhetse i magurlom i Pak a zəkaw məhəne məkwa na, Yesu a mbəda gər, a ye a gəma i Betani. Betani na, gəma nakə Lazar mandza eye mə dəma aye. Lazar na, ndo nakə Yesu a mbəl ha abəra ma mədahaŋ aye. ² Yesu a husa naha a Betani na, tə day wu mənday. Marta na, neŋgeye faya ma vəleye wu mənday a Yesu. Lazar na, neŋgeye mə walaŋ i ndo neheye tə nda wu mənday dziye tə Yesu aye.

³ Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, Mari a zla dos maraha eye tə mal nakə a ze huŋŋa aye. Mal niye na, tsakala eye haladzay. Mal niye na, tə ge ta dərizl i gərɗaf aye andaya tə zalay *nardi*. A zla mal niye, a mbəda ka sik i Yesu. A takad na mal niye ta məkwets i gər ŋgay. Məze i mal niye huŋŋa eye a rah a gay niye nəteye mə dəma aye.

⁴ Yudas Iskariyot na, neŋgeye nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay, neŋgeye ma ta giye ɗaf ka Yesu. A ŋgatay a mal niye Mari a mbəda ka sik i Yesu aye na, a gwad: ⁵ «Ass! Ta səkəm ha mal niye bay na, hərwi mey? Haɓe ta səkəm ha na, ka hutakweye ha suloy haladzay segey? Ada dala eye na, ta sliye məvəlatay a mətawak hay bəɗaw!» ⁶ A tsik andza niye na, hərwi neŋgeye məkal. Maa gəsa ha dala na, neŋgeye. Ane tuk na, a həlawa faya abəra ka dala aye niye.

A dzala andza niye na, ka mətawak hay ɗekɗek bay.

⁷ Yesu a gwaday: «Gər ha ŋgwas nakay na, səfek. A ge andza niye na, hərwi neŋgeye a ge fagaya na, wu nakə ta zliye ga ha a bəɗ aye. ⁸ Ndo i mətawak hay na, nəteye ka təv kurom huya. Ane tuk na, neŋ na, na ndziye tə nəkurom huya bay.»

A satay a bagwar i Yahuda hay məkəde Lazar

⁹ Yahuda hay haladzay tə tsəne Yesu neŋgeye ma Betani na, tə həl bo ti ye. Ti ye na, ka təv i Yesu ɗekɗek bay. Ti ye na, a satay məŋgatay a Lazar nakə Yesu a mbəl abəra ma mədahaŋ aye. ¹⁰ Hərwi niye bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə haya gər hərwi a satay məkəde na Lazar ɗərmak. ¹¹ A satay məkəde na Lazar na, hərwi ndo hay haladzay tə patay bəzay sa bay, tə dzala ha ka Yesu hərwi ŋgay.

Yesu a ye a Zerozelem

Mata 21.1-11; Markus 11.1-11; Luka 19.28-40

¹² Təɗe eye na, ndo neheye haladzay ti ye naha a magurlom i Pak aye na, tə tsəne Yesu faya ma diye naha a Zerozelem ɗərmak. ¹³ Ti ye tə ɗəsaw hawal i gərɗaf wuray a ndzəkɪt bo təbaha məgəse ha mə həlay. Ti ye mata dzəgər tə Yesu ka tsəved. Ahəl nakə faya ta diye na, ta wuda, tə gwad: «Zambadakway a Mbəlom! Mbəlom mā pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye ta məzele i Bəy

Maduwen̄ aye! Mbəlom mâ pa ŋgama ka Bəy i Israyel hay!»

¹⁴ Yesu a ŋgatay a zuŋgo wuray na, a ndza faya andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad:

¹⁵ «Nəkar gəma i Zerozelem, kâ dzədzar bay!
Zəba, bəy yak faya ma diye naha
mandza eye ka zuŋgo wawa eye.*»

¹⁶ Ahəl niye na, gawla i Yesu hay tə sər bazlam niye a tsik ka Yesu na, tə sər zuk bay. Ahəl nakə Mbəlom a bəz ha məzlaḅ i Yesu, a matayaw a gər aye na, bazlam i Mbəlom kə tsik faya andza niye dedək ada ndo hay tə ge andza niye dərmak.

¹⁷ Ahəl nakə Yesu a zalay naha a Lazar a tsəvay, a mbəl ha abəra ma mədahaŋ aye na, ndo hay andaya haladzay ka təv eye niye. Ndo niye hay ta təkər wu nakə tə ŋgatay Yesu a ge aye a ndo hay. ¹⁸ Hərwi niye ndo hay haladzay ti ye mata dzəgər tə Yesu. Ndo niye hay tə tsəne Yesu na, kə ge masuwayaŋ niye.

¹⁹ Farisa hay tə ŋgatay andza niye na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Zəbum kwa, wu nakə faya ka gakw-eye tebiye na, ma gakweye ŋgama bay! Ndo hay tebiye ta pay bəzay.»

Gərek wuray hay ta pəla Yesu

²⁰ Ahəl nakə ndo hay ti ye a magurlom i Pak mata

dəslay ha gər a Mbəlom aye na, Gərek hay andaya mə walaŋ tay. ²¹ Gərek niye hay ti ye ka təv i Filip. Filip neŋgeye ndo i gəma i Bete-sayda ka dala i Galile. Ti ye naha tə gwaday a Filip: «Ŋgalaka, a samay mən̄gatay a Yesu tey.»

²² Filip a tsəne na, a ye a tsikay a Aŋdərə. Tsa na, ti ye tə tsikay a Yesu. ²³ Yesu a gwadatay: «Həlay eye kə sla anəke tuk, Mbəlom ma datay ha məzlaḅ ga i neŋ Wawa i Ndo, a ndo hay.» ²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, ta sləga hulfe i wu nəte a bəd bay na, ma ndziye andza niye ma səkahiye bay. Tadə ta sləga na, ma ndzohwiye. Nakay a ndzohwaw abəra aye na, ma gəliye ada ma giye wur haladzay. ²⁵ Ndoweeye ka wudə sifa ŋgay na, ma dziye ha dūh. Ndoweeye ka kərah məgay gər a sifa ŋgay hərwi ga na, ma hutiyeye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²⁶ Tadə kə say a ndoweeye məgeŋ məsler na, mâ peŋ bəzay. Andza niye ndo i məsler ga na, ma ndziye ka təv nakə neŋ na ndziye mə dəma aye dərmak. Ndo nakə ma geŋeye məsler aye na, Bəba ga ma dəslay ha gər.»

Yesu a da ha məməte ŋgay

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Anəke na, dərəv ki ye fagaya abəra. Ada na gwadiye na, kəkay? Na gwadiye a Bəba: “Bəba ga, zla fagaya abəra dərətsətseh nakay tey” na, na tsikiye dāw? A’ay! Na tsikiye

* 12:15 Zakari 9.9.

andza niye bay, hærwi na yaw ka mændzibæra na, hærwi ada nâ sa dæretsætseh nakay. ²⁸ Na gwadiye dũh na, Bæba, ge wu nakæ ndo hay ta særiye na na, nækar bagwar eye.»

A tsik andza niye na, mætsike me a tsænew abæra mæ mbælom, a gwad: «Ba na mbæræm mæda ha mæzla6 ga nakæ ndo hay ta dæsleŋeye ha gær aye ada na datay ha mæzla6 ga sa.»

²⁹ Ndo neheye næteye haladzay ka tæv eye niye, tæ tsæne mætsike me niye a tsænew mæ mbælom aye, tæ gwad: «Maa læv na, malæve i mbælom.»

Siye hay tæ gwad: «Maa tsikayaw me na, gawla i Mbælom!»

³⁰ Ane tuk na, Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Mætsike me nakay a tsænew mæ mbælom aye na, hærwi kurom bæna hærwi ga bay.

³¹ Nakay na, hælai nakæ Mbælom ma gateye sariya a ndo hay aye tuk. Anæke na, Mbælom ma hæhariye na bæy i mændzibæra nakay. ³² Neŋ na, ta gæsiye ga, ta dariye ga ka mayako mazlæmbaða eye, ta lætsiye ga ha ka bo ka mbælom. Ta lætse ga ha na, na zalateye a ndo hay tebiye tâ yaw ka tæv ga.» ³³ Yesu a tsik andza niye na, ka mæmæte ŋgay. Ma ta mætiye kækay na, a da ha neŋgeye.

³⁴ Ndo hay tæ gwaday: «Mæ dærewel i Mbælom na, tæ watsa, tæ gwad: “Kæriste na, ma ndziye na, huya.” Ada ka gwadiye Wawa i Ndo na, ta

ta dariye na ka mayako na, ma kækay? Wawa i Ndo na, way?»

³⁵ Yesu a gwadatay: «Anæke na, dzaydzay andaya mæ walaŋ kurom. Ane tuk na, ma ndziye na, tsekweŋ tsa. Ahæl nakæ dzaydzay andaya mba aye na, dum kame hærwi ada lævoŋ mâ ndzakum a gær hæf bay. Hærwi ndo nakæ faya ma diye ma lævoŋ aye na, a sær tæv nakæ ma diye a dæma aye bay. ³⁶ Ahæl nakæ dzaydzay niye faya ma dæviye na, dzalum ha faya hærwi ada kâ tærum ndo i dzaydzay hay.»

Yesu a tsik bazlam niye andza niye na, a ye a ŋgaha bo abæra ka næteye.

Yahuda hay haladzay ta dzala ha ka Yesu bay

³⁷ Kwa tadæ kæ ge masuwayaŋ haladzay ka dære tay bæbay na, Yahuda hay haladzay ta dzala ha faya bay. ³⁸ Wu nakay a ge andza niye na, hærwi ada wu nakæ Ezay ndo mæde ha bazlam i Mbælom a tsik ahæl niye mâ ge bo. A gwad:

«Bæy Maduweŋ, maa tæma bazlam yak nakæ næmaa da ha aye na, way?»

Bæy Maduweŋ, ka bæzay ha gædaŋ yak na, a way?†»

³⁹ Hærwi niye ndo hay tæ dzala ha ka Yesu bay na, hærwi mey? Ezay a gwad:

⁴⁰ «Mbælom ka tæra tay ha guluf eye hay, ka dæræzlatay ka metsehe tay.

A satay mənġatay tə dəre bay,
a satay məsəre tə met-
sehe tay bay.

Tadə a satay mambəde ha
mede tay na,
na təmiye tay ha
dərmaġ.†»

⁴¹ Ezay a tsik wu niye na,
hərwi neŋgeye kə ŋgatay a
məzlaḡ i Yesu ada a tsikawa
faya.§

⁴² Kwa Ezay kə tsik andza
niye bəbay na, bagwar i
Yahuda hay haladzay ta
dzala ha ka Yesu. Ane tuk
na, tə dzala ha ka Yesu na, ta
məkal. Ta da ha bay hərwi
ta dzədzaray a Farisa hay. Ta
dzədzar na, hərwi ta həhariye
tay abəra mə gay i maḡuwule
me tay. ⁴³ A satay na, ndo t̄a
zambadatay, ḡuh Mbəlom mā
zambadatay bay.

*Wu nakə Yesu a tsik aye na,
ma ġəsiye ndo hay a sariya*

⁴⁴ Ma dəba eye na, Yesu a
wuda kələr̄ra, a gwad:

«Ndoweye kə dzala ha ka
neŋ na, ta dedək a dzala
ha ka neŋ bay. Ane tuk
na, a dzala ha na, ka ndo
nakə a sləra ga ahaya aye.

⁴⁵ Ndoweye kə ŋgeteŋ na, a
ŋgatay a ndo nakə a sləra ga
ahaya aye. ⁴⁶ Neŋ na, na yaw
ka məndzibəra andza dzay-
dzay nakə a dəv aye, hərwi
ada kwa way kə dzala ha ka
neŋ na, ma ndziye ma ləvoŋ
sa bay.

⁴⁷ «Tadə ndoweye kə tsəne
bazlam nakay ada kə pay
bəzay bay na, mata gay sariya
na, neŋ bay. Hərwi neŋ na

yaw ka məndzibəra na, mata
gatay sariya a ndo hay bay,
ane tuk na, hərwi mətəme tay
ha. ⁴⁸ Tadə ndoweye ka təma
ga bay ada ka kərah bazlam
ga na, sariya ma ta ġəsiye na.
Sariya ma ta ġəsiye na pat
nakə məndzibəra ma ndəviye
na, hərwi a kərah bazlam ga.

⁴⁹ «Andza niye, bazlam
nakay na tsik aye na, na tsik
ta mədzal ġər ga bay. Ane tuk
na, maa gwedeŋ tsik nakay
na, Bəba ga nakə a sləra ga
ahaya aye. ⁵⁰ Ada na sər wu
nakə a gwedeŋ aye na, ma
vəliye sifa nakə ma ndəviye
bay a ndo hay. Andza niye
wu nakə na tsikiye aye na, na
tsik na, andza nakə Bəba ga a
gwedeŋ tsik aye.»

13

*Yesu a bara sik i ġawla ŋgay
hay*

¹ Həlay i magurlom i Pak
mazlambar kə husaw a dəma.
Yawa! Yesu a sər həlay
ŋgay nakə ma diye abəra ka
məndzibəra aye kə sla. Ma
miye ŋgway ka təv i Bəba
ŋgay. Yesu a wuda ndo ŋgay
neheye ka məndzibəra aye
huya. Anəke Yesu ka bəzatay
ha na, a wuda tay ha tə dərev
ŋgay peteh.

² Pat eye niye ta huwa
na, Yesu ta ġawla ŋgay faya
ta ndiye dəf. Ba Fakalaw
ka mbərəm məvəlay bazlam
a Yudas wawa i Simoŋ
Iskariyot hərwi ada mā ge dəf
ka Yesu.

† 12:40 Ezay 6.9-10. § 12:41 Ezay 6.1.

³ Yesu a sər ha Bəba ηgay kə vəlay gədaη ka mələve wu hay tebiye. Yesu a sər ha neηgeye a yaw abəra ka təv i Mbəlom ada ma miye na, ka təv i Mbəlom. ⁴ Hərwi niye Yesu a gər ha mənđe wu mənđay, a lətse. A tsəkw ka bo abəra peteked. A ye naha a zla peteked i matekede yam abəra ka bo, a ɓar ha bəzay i huđ. ⁵ Ma dəba aye na, a mbəda yam a gandayah. Tsa na, a dazlay məbere tay na sik a gawla ηgay hay. A ndəv ha məbere tay na sik na, a pəla haya peteked matekede yam niye abəra mə bəzay i huđ, a takad yam abəra ka sik.

⁶ A ndisl ka təv i Simon Piyer na, Simon Piyer a gwaday: «Bəy Maduweη, mata berəη na sik duh na, nəkər daw?»

⁷ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Wu nakə faya na giye anəke aye na, ka səriye bay, ane tuk na, ka səriye mba.»

⁸ Piyer a gwaday: «A'ay! Ka ta berəneye na sik dāda bay.»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Tadə na baraka na sik bay na, ka dzapameye nətə tə nəkər sa bay.»

⁹ Simon Piyer a tsəne andza niye na, a gwaday: «Bəy Maduweη, kə berəη na sik dekdek tsa bay. Berəη na həlay ga hay ta gər ga dərmaκ.»

¹⁰ Yesu a gwaday: «Ndo nakə kə bara na bo ηgay aye na, ndəluḅ andaya ka bo ηgay bay. Ma bariye bo sa bay. Ma bariye na,

sik dekdek tsa. Nəkurom, ndəluḅ andaya fakuma bay, nəkurom tsədəηηa. Ane tuk na, ndo nətə na, ndəluḅ faya.»

¹¹ Yesu a sər ndo nakə ma ta giye faya daf aye. Hərwi niye a gwad nətəye tebiye mabara eye hay bay.

¹² A ndəv ha məbaratay na sik na, a zla peteked ηgay a ma ha ka bo. A ye, a ma ka təv mənđe daf tay niye, a ndza. Tsa na, a gwadatay: «Ka sərūm wu nakə na gakum aye daw? ¹³ Nəkurom faya ka zalumenəye “ndo mədzenge ndo” ada “Bəy Maduweη”. Ka tsikum andza niye na, lele dedek. Neη na, andza niye dedek. ¹⁴ Neη duh ndo mədzenge ndo ada Bəy Maduweη, na barakum na sik, nəkurom dərmaκ kutoη barum sik kurom hay a bo nətə nətə mə walaη kurom. ¹⁵ Na bəzakum ha wu nakə ka gumeye hərwi ada nəkurom dərmaκ kə gum a bo mə walaη kurom andza nakə neη na ge aye. ¹⁶ Ayaw! Sərūm ha na, ndo i məsler ma ziye ha ndo i gay ηgay bay, ada ndo i məsler na, ma ziye ha ndo nakə a slər na aye bay. ¹⁷ Anəke na, ka sərūmeye ha tuk. Tadə ka gum ha məsler tə wu neheye na, ka hutumeye məηgwese.

¹⁸ «Na tsik na, ka nəkurom tebiye kurom aye bay. Neη na, na sər ndo neheye na pala tay aye. Ane tuk na, bazlam nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na, ma giye bo andza nakə tə watsa aye. Mawatsa eye na, a

gwad: «Ndo nakə nəmaa nda daf salamay aye na, ka təra ndo mənə dəre ga.*»¹⁹ Na tsikakum ka bo abəra anəke na, hərwi ada wu nakay aza kə husaw na, ka dzalumeye ha neŋ na, neŋ.

²⁰ «Neŋ faya na tsikakum-eye parakka: Sərum ha, ndoweye ka təma ndo nakə neŋ na slər ha aye na, a təma na, neŋ dərma. Ada ndo nakə ka təma ga aye na, a təma na, ndo nakə a sləra ga ahaya aye.»

Ndo mäge daf ka Yesu

Mata 26.20-25; Markus 14.17-21; Luka 22.21-23

²¹ Ma dəba i bazlam niye Yesu a tsik aye na, dərev ŋgay a ye faya abəra. A tsikatay parakka, a gwadətay: «Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha na, ndo nətə mə walaŋ kurom ma giye fagaya daf.»

²² Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə ma ha ka bo dəre mə walaŋ tay tebiye. Ane tuk na, Yesu a tsik ka way na, tə sər kwa tsekweŋ bay tebiye. ²³ Ndo nətə mə walaŋ i gawla i Yesu hay, ndo nakə Yesu a wuda na haladzay aye, neŋgeye mandza eye ka təv i Yesu. ²⁴ Simon Piyer a gay naha mbətsekw tə dəre hərwi ada mâ tsətsah ka Yesu, a tsik andza niye na, ka way. ²⁵ Mandərkwasla i Yesu niye a həndzəd naha gər ka təv i Yesu, a tsətsah faya, a gwadətay: «Bəy Maduweŋ, ka tsik na, ka way?»

²⁶ Yesu a mbədəy faya, a gwadətay: «Na dəsəye peŋ ada na giye faya ala. Ndo nakə na vəlay aye na, mata ge fagaya daf na, neŋgeye.» Tsa na, Yesu a dəs peŋ, a ge faya ala, a vəlay a Yudas wawa i Simon Iskariyot.

²⁷ Yudas a təma peŋ niye na, kwayaŋŋa Fakalaw a yay a mədzał gər. Yesu a gwadətay: «Wu nakə ka giye na, ge na anəke bəse!»

²⁸ Ndo neheye nətəye mandza eye tage Yesu aye, Yesu a tsik andza niye hərwi mey na, ndəray kwa nətə mə walaŋ tay niye a sər bay. ²⁹ Yudas na, neŋgeye ndo məgəse suloy. Hərwi niye siye i gawla i Yesu hay tə dzala na, Yesu a gwadətay mâ ye mata səkəmakwayaw wu məndəy hərwi magurlom i Pak. Kəgəbay a gwadətay mâ ye mâ vəlatay wu a mətawak hay.

³⁰ Ahəl nakə Yudas a təma peŋ niye na, kwayaŋŋa a yaw abəra. Niye na, ta həvad.

Bazlam mapala eye wedeye

³¹ Ma dəba eye Yudas a yaw abəra na, Yesu a gwad: «Anəke na, məzlaḅ ga i Wawa i Ndo ma bəziye parakka ada ndo hay ta ŋgateye a məzlaḅ i Mbəlom hərwi ga dərma. ³² Na bəzatay ha məzlaḅ i Mbəlom a ndo hay, Mbəlom dərma ma bəzatay ha məzlaḅ i wawa ŋgay a ndo hay tə wu nakə faya ma giye aye. Ma giye

* 13:18 Dəmes hay 41.10.

mahonok mabəzatay ha bay.
³³ Wawa ga hay, na ndziye tə nəkuroṃ haladzay sa bay. Na ye fakuma abəra na, ka pəlumeye ga. Ane tuk na, wu nakə na tsikatay a bagwar i Yahuda hay aye na, na tsikakumeye anəke. “Təv nakə neṅ na diye a dəma aye na, ka slumeye faya mede a dəma bay.”
³⁴ Na tsikakumeye bazlam mapala eye wedeye. Bazlam mapala eye wedeye na, waray? Wuḍum bo nəte nəte mə walaṅ kurom. Andza neṅ nakə na wuḍa kurom aye na, kutoṅ wuḍum bo nəte nəte mə walaṅ kurom dərmaḱ.
³⁵ Tadə ka wuḍum bo nəte nəte mə walaṅ kurom na, ndo hay tebiye ta səriye ha nəkuroṃ gawla ga hay.»

Piyer ma gwadīye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Luka 22.31-34

³⁶ Simon Piyer a tsətsah faya, a gwaday: «Bəy Maduweṅ, ka diye na, a ṅgay?»

Yesu a mbəḍay faya, a gwaday: «Anəke na, ka sliye faya məpeṅ bəzay a təv nakə na diye a dəma aye bay. Ane tuk na, həlay eye ma slaweye aza ka peṅeye bəzay.»

³⁷ Piyer a gwaday: «Bəy Maduweṅ, na sliye faya məpaka bəzay anəke bay na, hərwi mey? Neṅ maləva bo eye məvəle ha məsəfəre ga hərwi yak.»

³⁸ Yesu a mbəḍay faya, a gwaday: «Nəkar maləva bo

məvəle ha məsəfəre yak hərwi ga ta dedek ṅgway daw? Na tsikakeye parakka, sər ha na, dzagulok ma ta zlahiye na, ba ka gwad sik mahkar ka sər neṅ bay.»

14

Yesu na, tsəved i ndo hay mede a Mbəlom

¹ Yesu a gwadətay a gawla ṅgay hay: «Dərev mā ye fakuma abəra bay. Dzalum ha ka Mbəlom ada dzalum ha ka neṅ dərmaḱ.
² Gay hay andaya haladzay mə gay i Bəba ga. Tadə təv andaya bay na, həbe na gwadakumeye bəḍaw? Na diye na ta lambadəkumeye təv nakə ka ta ndzumeye mə dəma aye.
³ Na ye, na lambadəkumaw təv na, na maweye mata həle kurom ka təv ga, hərwi ada nəkuroṃ dərmaḱ ka ndzumeye ma təv nakə neṅ mə dəma aye.
⁴ Nəkuroṃ na, ka sərur tsəved nakə a ye a təv nakə na diye a dəma aye.»

⁵ Tomas a gwaday: «Bəy ga, təv nakə ka diye a dəma aye na, nəmaa sər bay. Nəmaa sliye faya məsəre tsəved niye na, ma kəkay?»

⁶ Yesu a mbəḍay faya, a gwaday: «Neṅ na, tsəved, dedek ada sifa. Ndoweye ki yaw ta təv ga bay na, ma sliye faya mede ka təv i Bəba ga bay.
⁷ Tadə ka sərur neṅ na, ka sərurumeye Bəba ga dərmaḱ. Kwa anəke ka sərur na ka ṅgatumay.»

⁸ Filip a gwaday: «Bəy ga, damay ka Bəba yak tsa na, tsiy da may.»

⁹ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Na ndza ka təv kurom na, haladzay ada ka sər ga ha bay ɲgway huya daw Filip? Ndoweye kə ɲgeteɲ a neɲ na, a ɲgatay na, a Bəba ga. Ada ka gwad: “Damay ka Bəba yak” na, hərwi mey?

¹⁰ Neɲ ta Bəba ga, nəmay mandza eye nəte na, ka dzala ha təbədəw? Bazlam neheye na tsikawakum a nəkurom tebiye na, ti yaw abəra mə neɲ dekdek bay. Na tsik na, i Bəba ga nakə nəmay mandza eye nəte aye. Maa ge məsler mə neɲ na, neɲgeye. ¹¹ Tadə na gwadəkum: “Neɲ ta Bəba, Bəba ga tə neɲ, nəmay nəte” na, dzalum ha faya. Dzalum ha ka məsler neheye na gawa aye kwa.

¹² «Ayaw! Neɲ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, ndoweye kə dzala ha ka neɲ na, ma giye məsler neheye neɲ faya na giye dərmak. Ma ta giye na, ma ziye neheye anəke aye, hərwi neɲ na, na diye ka təv i Bəba ga. ¹³ Ka tsətsahum kwa mey ta məzele ga na, na gakumeye na tebiye, hərwi ada neɲ Wawa i Mbəlom nā bəz ha məzlaḅ i Bəba. ¹⁴ Ka tsətsahum kwa mey ta məzele ga na, na vəlakumeye.»

Yesu a gwad ma sləraweye Məsəfəre Tsədanɲa eye

¹⁵ Yesu a gwadatay sa: «Tadə ka wudum ga na, ka

rəhumeye ha gər a bazlam ga mapala eye. ¹⁶ Neɲ, na geye amboh a Bəba ga mâ slərakumaw ndo mekeləɲ mâ dzəna kurom hərwi ada mâ ndza huya ka təv kurom.

¹⁷ Ma slərakumaweye na, Məsəfəre nakə ma dəkumeye ha dedək aye. Məndzibəra na, ma sliye faya məhute təbey hərwi kə ɲgatay bay, ma səriye na bay sa. Nəkurom na, ka sərumeye hərwi ma ndziye na, ka təv kurom ada ma ndziye huya mə nəkurom.

¹⁸ Hərwi niye, na gəriye kurom ha mahəkuromeye andza wur mətawak hay bay. Na maweye ka təv kurom.

¹⁹ Ma məndze tsekweɲ na, ndo i məndzibəra hay ta ɲgeteɲeye sa bay. Nəkurom na, ka ta ɲgatumeɲeye hərwi neɲ na ndziye ta sifa ga huya ada nəkurom dərmak ka ndzumeye ma sifa huya.

²⁰ Pat eye niye na, ka sərumeye neɲ madzapa eye ta Bəba ga, nəkurom madzapa eye tə neɲ ada neɲ madzapa eye tə nəkurom.

²¹ «Ndoweye kə pa na bazlam ga mapala eye a gər, ada ka rəhay ha gər na, neɲgeye na, a wudə ga. Bəba ga ma wudəye na ndo nakə a wudə ga aye, neɲ dərmak na wudəye na ada na bəzay ha bo ga.»

²² Gawla i Yesu andaya məzele ɲgay Yuda. Neɲgeye na, Yudas Iskariyot bay. A gwaday a Yesu: «Bəy ga, ka bəziye ha bo a nəmay dekdek, ka bəziye ha bo a ndo

i mändzibëra hay bay na, ma giye bo ma kəkay?»

²³ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Ndowne ka wuda ga na, ma rəheye ha gər a bazlam ga. Bəba ga ma wudiye na. Nəmaa deyeweye ka təv ŋgay. Neŋ ta Bəba nəmaa ndziye mə gay ŋgay.

²⁴ Ndo nakə a wuda ga bay aye na, ma rəheye ha gər a bazlam ga bay. Kā mətsum ha gər tə wu nakə na tsik aye bay. Wu nakə ka tsənum na tsik aye na, a yaw mə neŋ bay. A yaw na, ka təv i Bəba ga neŋgeye nakə a sləra ga ahaya aye. ²⁵ Na tsikakum ka bo abəra bazlam nakay anəke na, hərwi neŋ andaya ka təv kurom mba.

²⁶ Mazlambar Bəba ga ma sləraweye Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a bərəm ga, ma dzəniye kurom. Neŋgeye na, ma tətikakumeye wu hay tebiye ada bazlam ga neheye na tsikawakum aye na, mā makum ahaya a gər tebiye.

²⁷ «Anəke na diye gwa na, na vəlakumeye mändze zay a dərev kurom. Mändze nakə dərev kurom ma ndziye zay aye na, na vəlakumeye andza i mändzibəra bay. Dərev mā ye fakuma abəra bay. Kā dzədzarum bay. ²⁸ Bəba ka tsənum, na gwadakum: Na diye gwa. Ane tuk na, na maweye ka təv kurom. Tadə ka wudum ga na, ka ŋgwasumeye hərwi na diye na, ka təv i Bəba ga. Bəba ga, neŋgeye na, bagwar eye a ze ga.

²⁹ «Wu neheye ta ndislew

zuk bay. Na tsikakum ka bo abəra anəke na, hərwi ada aza ta ndislew na, kâ dzalum ha ka wu neheye na tsikakum aye. ³⁰ Na ta tsikakumeye wuray andaya haladzay sa bay. Na tsikakumeye wuray haladzay sa bay na, hərwi mey? Hərwi bəy i ndo i mändzibəra hay faya ma deyeweye. Ane tuk na, gədaŋ ŋgay andaya kwa tsekweŋ mələve ga bay. ³¹ Ane tuk na, ndo i mändzibəra hay tâ sər ha na, na wuda Bəba ga ada neŋ faya na giye andza nakə Bəba a gwedeŋ ge aye.

«Anəke na, lətsum takwa abəra kənaŋ!»

15

Yesu na, dərizl i gərdaf

¹ Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay sa: «Neŋ na, andza dərizl i gərdaf dedek eye. Bəba ga na, a təra andza ndo i guvah. ² Hawal neheye tə wa bay aye na, ma dəsiye tay ha. Hawal neheye tə wa aye na, ma kəkaliye fataya abəra hərwi ada tâ wa hohway haladzay. ³ Wu neheye na tətikakum aye na, ka təra kurom ha tsədaŋŋa, andza dərizl i gərdaf nakə ta kəkəl na aye. ⁴ Ndzum na, madzapa eye ka neŋ andza neŋ nakə madzapa eye tə nəkurom aye. Hawal kə ge neŋgeye ka dərizl ŋgay eye bay na, ma sliye faya məwe ka gər bo ŋgay bay, mā ndza ka dərizl ŋgay. Andza niye, nəkurom ka dzapum tə neŋ bay na, ka mbumeye

faya mæge wuray lele eye bay.»

⁵ Yesu a gwadatay sa: Neñ na, andza dærizl i gærdaf, nækurom hawal eye hay. Ndoweye kæ dzapa tæ neñ ada na dzapa ta neñgeye na, ma wiye hohway haladzay andza dærizl i gærdaf. Hærwi ze neñ na, ka slumeye mæge wuray lele eye bay.

⁶ Ndoweye kæ dzapa tæ neñ bay na, Mbælom ma kærahiye na. Ma tæriye andza hawal i dærizl i gærdaf nakæ tæ dæs faya abæra aye. Ta kaliye ha ada ma kuliye. Kæ kula na, ta hayay gær ada ta dziye a ako, ma tæmiye.

⁷ «Tadæ ka ndzum nækurom madzapa eye ka neñ ada ka pum na bazlam ga a dærev na, tsætsahum wu nakæ a sakum aye, ka hutumeye. ⁸ Tadæ faya ka gumeye ñgwalak huya na, faya ka bæzumatay ha a ndo hay, nækurom gawla ga hay. Kæ ge andza niye na, ndo hay ta zambadeye a Bæba ga.

⁹ «Na wudæ kurom andza nakæ Bæba a wudæ ga aye. Ndzum huya madzapa eye ka neñ ada ka særumeye ha na, na wudæ kurom. ¹⁰ Tadæ ka ræhumay ha gær a bazlam ga mapala eye na, ka ndzumeye nækurom madzapa eye ka neñ ada ka særumeye ha na wudæ kurom huya, andza neñ nakæ na ræhay ha gær a bazlam i Bæba ga mapala eye ada neñ madzapa eye tæ neñgeye ada na sær ha a wudæ ga huya. ¹¹ Na tsikakum wu neheye na, hærwi ada dærev kurom mâ ñgwasa andza

neñ nakæ dærev ga mañgwasa eye dærmak. Andza niye mañgwese ma rahiye a dærev kurom lele.

¹² «Bazlam ga nakæ na tsikakumeye na, waray? Bazlam nakæ na tsikakumeye na, wudum bo næte næte mæ walañ kurom andza neñ nakæ na wudæ kurom aye. ¹³ Ndoweye kæ dze ha mæsæfære ñgay hærwi dzam ñgay hay na, mawudæ bo maze niye na, andaya sa bay. ¹⁴ Tadæ ka gum wu nakæ na gwadum gum aye na, nækurom dzam ga hay. ¹⁵ Na zalakumeye ndo i mæsler ga hay sa bay hærwi ndo i mæsler na, a sær wu nakæ ndo i gay ñgay ma giye bay. Duh na zalakumeye dzam ga hay hærwi na dækum ha wu nakæ Bæba a dæñ ha aye tebiye. ¹⁶ Nækurom ka zlum ga bay. Duh maa pala kurom na, neñ hærwi ada kâ pumeñ bæzay. Na slær kurom ha dærmak, kâ yum mata ge wu nakæ lele eye ada wu niye lele eye ma ndziye huya. Andza niye, ka tsætsahum wu hay tebiye ta mæzele ga na, Bæba ga ma vælakumeye. ¹⁷ Wu nakæ na tsikakumeye anæke aye na, wudum bo næte næte mæ walañ kurom.»

Ndo i mændzibæra hay ta nateye dære a gawla i Yesu hay

¹⁸ Yesu a gwadatay sa: «Tadæ ndo i mændzibæra ta nakum dære na, særum ha bæ kurre tæ nay dære na, a neñ. ¹⁹ Tadæ nækurom ndo i mændzibæra hay na, ta wudiye kurom hærwi nækurom ndo tay

hay. Ane tuk na, ka t̄ara andza niye bay. Na pala kurom ab̄ara m̄a walaŋ tay. N̄akurom ka t̄arum ndo tay hay sa bay. T̄a nakum d̄are na, h̄arwi nak̄a n̄akurom ndo tay hay sa bay aye.

20 «K̄a m̄atsum ha ḡar t̄a bazlam nak̄a na tsikakum aye bay. Na gwad̄ ndo i m̄asler na, a ze ndo i gay ŋgay bay. A seŋ m̄agwadakum na, tad̄a ta geŋ d̄arets̄atseh na, ta gakumeye d̄arets̄atseh a n̄akurom d̄armak. Ndo neheye ta r̄ahay ha ḡar a bazlam ga aye na, ta dzaliye i kurom d̄armak. 21 D̄arets̄atseh nak̄a ta gakumeye na, h̄arwi nak̄a n̄akurom gawla ga hay aye. T̄a ge andza niye na, h̄arwi t̄a s̄ar ndo nak̄a a sl̄ara ga ahaya aye bay.

22 «Tad̄a na yaw na tsikatay bazlam i Mb̄alom bay na, sariya ma ḡasiye tay ha h̄arwi mezeleme tay bay. Ane tuk na, an̄ake na yaw, na tsikatay. An̄ake ta sliye faya m̄atsike “n̄amaa s̄ar mezeleme bay” na, ta sliye faya bay. 23 Ndoweye k̄a neŋ d̄are na, a nay d̄are a B̄aba ga d̄armak. 24 Tad̄a 6a na mb̄ar̄am m̄age m̄asler neheye nd̄aray d̄ad̄a k̄a ge bay aye na, ha6e Mb̄alom ma ḡasiye tay ha a sariya ŋgay bay. Azlakwa an̄ake na, ta ŋgatay a m̄asler ga hay ada faya ta namay d̄are ta b̄aba ga. 25 Ane tuk na, a ge andza niye na, h̄arwi ada m̄a t̄ara andza nak̄a ndo tay hay ta watsa m̄a Derewel i Mb̄alom aye. T̄a

watsa, t̄a gwad̄: “T̄a neŋ d̄are na, k̄ariye b̄ana na ge m̄anese bay.*”»

26 Yesu a gwadatay sa: «Ndo nak̄a ma deyeweye madz̄ane kurom aye na, ma deyeweye. Ma deyeweye na, m̄a h̄alay i B̄aba ga. Na ye ka t̄av i B̄aba ga na, na sl̄arakumaweye. Ndoweye niye na, M̄as̄af̄are Ts̄ad̄an̄ŋa aye. Neŋgeye ma d̄ateye ha dedek a ndo hay. Ki yaw na, ma tsikiye ka neŋ. 27 N̄akurom d̄armak ka ta tsikumeye ka neŋ h̄arwi ah̄el nak̄a na dazlay a m̄asler aye na, n̄akurom t̄a neŋ hus b̄egom.»

16

1 «Na tsikakum wu neheye ka bo ab̄ara an̄ake na, h̄arwi ada k̄a ḡarum ha m̄adzele ka neŋ bay. 2 Ta ta h̄ahara kurom ahaya ab̄ara m̄a gay i mad̄uwule me. H̄alay eye ma deyeweye, ndo hay ta k̄adiye kurom, ada ta dzaliye m̄a ḡar tay na: “N̄amaa ge na, wu nak̄a a yay a ḡar a Mb̄alom aye.” 3 Ta giye andza niye na, h̄arwi n̄ateye t̄a s̄ar B̄aba ga bay ada t̄a s̄ar neŋ bay. 4 Na tsikakum ka bo ab̄ara an̄ake na, h̄arwi ada ah̄el nak̄a faya ta gakumeye andza niye na, bazlam nak̄a na tsikakum aye m̄a makumaw a ḡar.»

M̄asler nak̄a M̄as̄af̄are Ts̄ad̄an̄ŋa ma giye

Yesu a gwadatay sa: «Na tsikakum kurre bay na, h̄arwi neŋ ka t̄av kurom mba. 5 An̄ake na, na miye gwa

* 15:25 D̄ames hay 35.19; 69.5.

ka tɔv i ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Ndəray kwa nəte mə walaŋ kurom ma tsətsahiye tɔv ga nakə na diye a dəma aye bay. ⁶ Ane tuk na, ma ndalakumeye haladzay hərwi nakə na gwadəkum na, na diye gwa aye. ⁷ Ayaw! Sərum ha lele, na ye fakuma abəra dɔh i kurom na, lele. Andza niye tadə na ye gwa bay na, ndo nakə ma deyeweye mata dzəne kurom aye na, ma deyeweye sa bay. Ane tuk na, na ye na, na sləra ahaya.

⁸ «Ki yaw na, ma bəzatay ha a ndo i məndzibəra hay na, nəteye faya ta giye mezeleme, ma bəzatay ha tsəved nakə dedək aye, ada ma bəzatay ha sariya i Mbəlom nakə ma ta giye. ⁹ Mezeleme nakə ma bəzatay ha aye, a da ha na, nəteye ta dzala ga ha bay. ¹⁰ Ta səriye ha tsəved nakə dedək eye na, tsəved məpeŋ bəzay a neŋ hərwi na miye ka tɔv i Bəba ga. Ka ta ŋgatumeŋeye sa bay. ¹¹ A bəzatay ha sariya na, hərwi ɔa Mbəlom kə gəs bəy i məndzibəra nakay a sariya.»

¹² Yesu a gwadatay sa: «Wu neheye na tsikakum zuk bay aye na, andaya haladzay. Ane tuk na, na tsikakum anəke na, ka slumeye faya mətsəne bay. ¹³ Məsəfəre niye ma datay ha tsəved i dedək a ndo hay. Ki yaw na, ma dəkumeye ha tsəved niye dedək eye tebiye. Ma ta tsikiye na, ka gər bo ŋgay bay. Ane tuk na, ma ta tsikiye na, wu nakə a tsənew ka

Mbəlom aye. Ma dəkumeye ha wu nakə ma giye bo kame aye. ¹⁴ Ndo hay ta dəsleŋeye ha gər hərwi ŋgay. Hərwi wu neheye ma dəkumeye ha aye na, ti yaw abəra mə neŋ. ¹⁵ Wu neheye mə həlay i Bəba ga tebiye na, i ga dərma. Hərwi niye na gwadəkum na, wu nakə Məsəfəre ma ta dəkumeye ha aye na, ma deyeweye abəra na, mə neŋ.»

Gawla i Yesu hay ta ŋgwasiye haladzay

¹⁶ Yesu a gwadatay: «Məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa bay. Ada məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa.»

¹⁷ Siye hay mə walaŋ i gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə gwad mə walaŋ tay: «A say məgwede na, kəkay? A gwad: “Məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa bay ada məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa.” Ada a gwadəkway sa na: “Ka ŋgatumeŋeye sa bay, hərwi na miye ka tɔv i Bəba” na, hərwi mey? ¹⁸ “Məndze tsekweŋ” niye a tsik aye na, andza məgwede mey? Ka sərakwa wu nakə a say mətsike aye bay.»

¹⁹ Yesu a sər ha a satay a gawla ŋgay hay matsətsehe faya bazlam. A gwadatay: «Ka tsikum mə walaŋ kurom na, ka bazlam nakə na gwad “məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa bay ada məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa” daw?

20 «Ayaw! Sərum ha na, ka ta tuwumeye, ka wudumeye ka bo haladzay. Ndo i mändzibəra hay na, ta ŋgwasie. Dərev ma ndalakumeye haladzay, ane tuk na, dəretsətseh kurom ma təriye məŋgwese. 21 Ma giye na, andza məwe wawa nakə a dazlay a ŋgwas aye. Ahəl nakə wawa a dazlay a ŋgwas aye na, dərev a ndalay hərwi dəretsətseh. Ane tuk na, kə wa na wawa tsiy na, ma mətsiye ha gər tə dəretsətseh. Ma ŋgwasie hərwi wawa nakə a wa, a yaw ka mändzibəra aye. 22 Andza niye nəkurom mə dəretsətseh anəke dərmak. Ane tuk na, na ta ŋgatakumeye, ka ta ŋgwasumeye haladzay, ndəray ma sliye faya mabuwe fakuma abəra məŋgwese niye bay.

23 «Pat eye niye na, ka ta tsətsahumeye fagaya sa bay. Sərum ha na, kwa mey ka tsətsahum ta məzele ga na, Bəba ma vəlakumeye. 24 Hus anəke ka tsətsahum wuray ta məzele ga zuk bay. Tsətsahum, ka hutumeye ada məŋgwese ma rahiye a dərev kurom lele.»

Yesu a ŋgwas a ka mändzibəra

25 Yesu a gwadətay: «Na tsikakum wu neheye tebiye na, ta dzeke. Həlay eye ma deyeweye, na tsikakumeye ta dzeke sa bay. Ane tuk na, na ta tsikakumeye ka gər i Bəba ga parakka. 26 Pat eye niye na, ka tsətsahumeye wu hay ka Bəba ga ta məzele ga. Agəla ka gwadumeye na, na

ta tsətsahiye faya wu hərwi kurom. A'ay! Bo kurom eye ka tsətsahumeye tə bazlam kurom. 27 Bəba, bo ŋgay eye a wudə kurom. A wudə kurom na, hərwi nəkurom ka wudum ga ada ka dzalum ha neŋ na yaw na, abəra ka təv i Mbəlom. 28 Na yaw na, ma təv i Bəba ga ada na yaw ka mändzibəra. Anəke na, na gəriye ha mändzibəra, na miye ka təv i Bəba ga.»

29 Gawla ŋgay hay tə gwadətay: «Yawal! Anəke faya ka tsik me na, parakka tuk. Ka tsik ta dzeke sa bay. 30 Anəke nəmaa sər ha, ka sər wu hay tebiye. Ndo ma ta tsətsahiye fakaya bazlam na, ba ka sər tsiy. Hərwi niye nəmaa dzala kar ha, nəmaa sər ka yaw na, abəra ka təv i Mbəlom dedek.»

31 Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Ka dzalum ha na, anəke daw? 32 Pat eye ma deyeweye, ba ka mbərəm madayaw tsiy. Pat eye niye na, ka ŋgənumeye gər kweye kweye kwa way ma miye a mətəgay ŋgay. Ka gərnumeye ga ha mahəgeye. A'ay! Ta dedek na, neŋ mahəgeye bay. Bəba ga, neŋgeye tə neŋ.

33 «Na tsikakum wu neheye kurre ada nəkurom neheye madzapa eye tə neŋ aye na, hərwi ada kâ ndzum zay. Ka mändzibəra na, ka gumeye dəretsətseh. Ane tuk na, dərev mâ ye fakuma abəra bay, hərwi neŋ na, na ŋgwas a ka mändzibəra.»

Yesu a ðuwulay me a Mbəlom hərwi gawla ŋgay hay

1 Yesu a tsikatay ka bo abəra bazlam niye na, a zəba ðəre a mbəlom, a gwad: «Bəba ga, i ga na, həlay eye kə husaw tuk. Bəzatay ha məzlaḅ ga a ndo hay ada neŋ wawa yak nā bəzatay ha məzlaḅ yak dərmaḅ. ² Nəkar na, ka vələŋ gədaŋ ka gər i ndo hay tebiye hərwi ada nā vələtay sifa nakə ma ndəviye bay aye a ndo neheye ka vələŋ tay naha a həlay aye. ³ Sifa niye ma ndəviye bay aye na, andza məgwede ta sər kar ha, nəkar na, Mbəlom dedek eye nəte ŋgweŋ, ada ta sər neŋ Yesu Kəriste nakə ka sləratayaw aye.

4 «Ahəl nakə neŋ ka məndzibəra aye na, na ḁa ha məzlaḅ yak a ndo hay, hərwi na ndəv ha məsler nakə ka sləra ga ahaya faya məge aye. ⁵ Anəke na, Bəba ga, vələŋ məzlaḅ ka ðəre yak andza məzlaḅ ga ahəl nakə nəmay salamay, məndzibəra andaya zuk bay aye.

6 «Ndo neheye ka pala tay ha abəra ka məndzibəra aye ada ka vələŋ tay ha a həlay ga aye, tə sər kar ha na, hərwi ga. Nəteye tebiye na, i yak hay ada ka vələŋ tay ha a həlay ga. Nəteye faya ta rəhay ha gər a bazlam yak. ⁷ Tə sər ha wu neheye ka vələŋ tebiye aye na, a yaw mə nəkar. ⁸ Bəna na tsikatay bazlam nakə ka gwedeŋ tsikatay aye. Ta təma lele. Ta sər ha ta dedek na yaw na, abəra ma nəkar.

Ada ta dzala ha maa sləra ga ahaya na, nəkar.

⁹ «Na ðuwulakeye naha me hərwi tay, bəna hərwi ndo i məndzibəra hay bay. Na ðuwulakeye naha me na, hərwi ndo neheye ka vələŋ tay ha aye. Nəteye na, ndo yak hay. ¹⁰ Ndo ga hay na, ndo yak hay dərmaḅ, ada ndo yak hay na, ndo ga hay. Nəteye ta ḁatay ha məzlaḅ ga a ndo hay. ¹¹ Anəke na, na miye naha ka təv yak. Na gəriye ha məndzibəra, nəteye ta ndziye ka məndzibəra. Bəba ga, nəkar nakə tsədaŋŋa eye, tsəpa tay ha ta gədaŋ yak nakə ka vələŋ aye. Tsəpa tay ha hərwi ada tā təra madzapa eye nəteye andza nəkar tə neŋ, nəmay madzapa eye nəte. ¹² Ahəl nakə nəmaa ndzawa huya dziye na, neŋ na tsəpawa tay ha. Na tsəpawa tay ha ta gədaŋ yak nakə ka vələŋ aye. Na tsəpa tay lele, ndəray kwa nəte kə dze bay. Maa dze na, ndo nakə tə watsa faya mə Derewel i Mbəlom tə gwad ma ta dziye a ako nakə ma mbatiye bay aye.

¹³ «Anəke na, na diye naha ka təv yak. Na tsik andza niye na, ahəl nakə neŋ ka məndzibəra mba aye hərwi ada məŋgwese ga mâ rah a ðərev tay. ¹⁴ Na tsikatay bazlam yak nakə ka gwedeŋ tsikatay aye. Ane tuk na, ndo i məndzibəra hay faya ta natay ðəre hərwi nəteye na, ndo tay hay bay andza neŋ nakə neŋ ndo tay bay aye. ¹⁵ Na ðuwulakeye naha

me na, hærwi nakə kâ hæl tay naha abəra ka mændzibəra aye bay. Duh na dūwulakeye naha me na, tsəpa tay ha hærwi ada Fakalaw mâ gatay wuray bay. ¹⁶ Hærwi nətəye na, ndo i mændzibəra hay bay andza neŋ nakə ndo i mændzibəra bay aye.

¹⁷ «Bəzatay ha dedek hærwi ada tâ təra kətsek tebiye i yak hay. Hærwi bazlam yak na, dedek. ¹⁸ Andza nəkar nakə ka sləra ga ahaya ka mændzibəra aye na, neŋ kanan dərma faya na sləriye tay ka mændzibəra ka mæge məsler. ¹⁹ Na vəlaka ha bo ga tebiye hærwi tay hærwi ada nətəye tebiye tâ təra ndo yak hay.

²⁰ «Na dūwulakeye naha me na, hærwi nətəye dekdek tsa bay. Na dūwulakeye naha me hærwi ndo neheye ta piye zləm ka bazlam tay ada aza ta dzaliye ha ka neŋ. ²¹ Na dūwulakeye naha me hærwi ada nətəye tebiye tâ təra nətə. Bəba, tâ ndza madzapa eye tə nəmay andza nəkar nakə madzapa eye tə neŋ aye ada neŋ madzapa eye tə nəkar aye. Tâ təra na, nətə madzapa eye tə nəmay hærwi ada ndo i mændzibəra hay tâ dzala ha maa sləra ga ahaya na, nəkar. ²² Na vəlatay mæzlaḅ nakə ka vələŋ aye hærwi ada tâ təra nətə andza nəkar tə neŋ, nəmay nətə. ²³ Neŋ madzapa eye ta nətəye andza nəkar nakə madzapa eye tə neŋ aye hærwi ada tâ təra nətə, ada ndo i mændzibəra hay tâ sər na, nəkar ka sləra

ga ahaya ada ka wudə tay ha andza nakə ka wudə neŋ aye.

²⁴ «Bəba, a seŋ na, ndo neheye ka vələŋ tay ha a həlay aye na, ta ndziye ma təv nakə na ta ndziye mə dəma aye dərma hærwi ada tâ ŋgatay a mæzlaḅ ga. Ka wudə ga na, kwa ahəl nakə mændzibəra andaya zuk bay aye ada hærwi niye ka vələŋ mæzlaḅ aye.

²⁵ «Bəba ga nəkar na, ndo i dedek. Ndo i mændzibəra hay tə sər kar ha bay. Ane tuk na, neŋ na sər kar ha ada ndo neheye mə həlay ga aye tə sər maa sləra ga ahaya na, nəkar. ²⁶ Tə sər kar ha na, hærwi ga ada ta səriye kar ha hærwi ga dərma hærwi ada tâ wudə siye i ndo mekeleŋ eye hay andza nakə ka wudə ga aye ada neŋ dərma nā ndza mə dərev tay.»

18

Tə gəs na Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Luka 22.47-53

¹ Yesu a ndəv ha maduwulay naha me a Mbəlom na, a hæl bo ta gawla hay, ti ye a diye i magayam wuray tə zalay Sedroŋ. Ka təv aye niye na, dədan andaya ta zəv a dəma gərdaf hay. Tsa na, ti ye a dəma ta gawla ŋgay hay. ² Yudas ndo nakə a ge daf ka Yesu aye a sər təv eye niye. A sər na, hærwi Yesu ta gawla ŋgay hay ti yawa a dəma.

³ Yudas a ye a dədan niye ta sidzew i Roma hay, tə siye i sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a

Mbəlom. Maa slər tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada ta Farisa hay. Ti ye na, tə wu i həlay hay, ta lalam tay hay ada siye ta dəv ako. Maa həl tay naha na, Yudas.

⁴ Azlakwa bay Yesu na, 6a kə sər wu nakə ma ta giye bo tə neŋgeye. Mazlambar faya ta ndisliye naha ka təv tay na, Yesu a həndzəd naha ka təv tay. A tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka pələm way?»

⁵ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa pəla Yesu ndo i Nazaret.»

Yesu a gwadatay: «Yesu na, neŋ eye.»

Yudas ndo nakə a gatay dəf ka Yesu aye malətsa eye ka təv i sidzew niye hay.

⁶ Tə tsəne i Yesu nakə a gwadatay: «Yesu na, neŋ eye» ta ma ta dəba, tə dəd ka dala tolololo.

⁷ Yesu a tsətsah fataya sa, a gwadatay: «Ka pələm way?»

Tə gwad: «Yesu ndo i Nazaret.»

⁸ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ba na gwadakum Yesu na, neŋ tsiy. Tadə ka pələm neŋ na, gərūm tay ha siye i ndo hay, tā ye wu tay.»

⁹ Andza niye, wu nakə Yesu a tsik aye na, ma giye bo andza nakə a tsik aye. A gwad: «Bəba, ndo neheye ka vəleŋ tay ha a həlay aye na, kwa nəte kə dze fagaya abəra bay.»

¹⁰ Simoŋ Piyer na, maslalam andaya faya. A ŋgwadaw maslalam ŋgay niye a fay ha a ndo i məsler i

bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom. A dəsay na zləm i həlay i mənday fats ka dala. Ndo i məsler niye tə zalay na, Malkus.

¹¹ Ane tuk na, Yesu a gwaday a Piyer: «Ma ha maslalam yak a gay ŋgay eye. Dəretsətseh nakə Bəba a vəleŋ aye na, na siye bədaw?»

¹² Sidzew niye hay ta bəy tay ada ta ndo neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye, tə gəs na Yesu. Tsa na, tə dzawa na.

Sidzew hay ti ye ha Yesu a gay i Han

¹³ Tə lah mede ha Yesu na, a gay i Han təday. Han na, neŋgeye mese i Kayif. Anəke ka viye niye na, Kayif neŋgeye bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom. ¹⁴ Kayif na, ndo nakə a gwadatay a bagwar i Yahuda hay: «Tə bəmalə nakə ndo hay tebiye ta dziye na, ŋgama ndo nəte m̄a mət.»

Piyer a day bərakəzan̄ a Yesu

Mata 26.69-70; Markus 14.66-68; Luka 22.55-57

¹⁵ Simoŋ Piyer ta gawla i Yesu neŋged nəte ta zəŋgal na Yesu. Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a sər na gawla i Yesu niye neŋged eye. Hərwi niye neŋgeye na, ti ye a dalamətagay i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom tə Yesu salamay. ¹⁶ Ane tuk na, Piyer neŋgeye na, a ndza ma bəra, sləp ka həlay i məged i dalamətagay niye. Gawla i Yesu niye bagwar i ndo

məvələway wu a Mbəlom a sər na aye na, a maw. A yaw ka təv i dem nakə faya ma tsəpiye maged aye a tsikay me a dem niye hərwi ada mâ vəlay tsəved a Piyer. Piyer a fələkwa a dalamətagay tuk.

¹⁷ Ahəl nakə faya ta diye na, ŋwas nakə a gawa məsler mə gay i ndo məvələway wu a Mbəlom aye, a gwadəy a Piyer: «Nəkar na, gawla i ndo nakay dərmak ba?»

Piyer a mbədəy faya a gwadəy: «A'ay neŋ na, gawla ŋgay bay!»

¹⁸ Mətasl a ge haladzay. Hərwi niye ndo i məsler hay ta ndo neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta vat ako. Nəteye mandza eye faya. Piyer neŋgeye mandza eye ka ako niye dərmak ta nəteye dziye.

Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a tsətsah ka Yesu Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Luka 22.66-71

¹⁹ Ma dəba aye na, bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a tsətsah ka Yesu ka gər i gawla ŋgay hay ada ka matətike ŋgay nakə a tətikawa aye.

²⁰ Yesu a mbədəy faya a gwadəy: «Na tsikawatay bazlam parakka kame i ndo hay tebiye. Na tətikawatay a ndo hay na, mə gay i maduwule me ada mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ma təv nakə Yahuda hay tə hayawa gər a dəma aye. Na tsik wuray dāda ta məkal bay. ²¹ Ada ka tsətsahiye fagaya bazlam na, hərwi mey? Wu nakə

na tsikawa aye na, tsətsah ka ndo neheye tə tsəne aye. Nəteye na, tə sər wu nakə na tsik aye.»

²² Yesu a tsik andza niye na, kwayanŋa ndo nəte mə walaŋ i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom a fay a Yesu. A gwadəy: «Ta mbədəway ka bazlam a bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom na, andza niye dāw?»

²³ Yesu a gwadəy a ndo niye: «Kə ge na tsik wu nakə lele bay aye na, dā ha wu nakə na tsik lele bay aye. Tadə na tsik lele na, ka kəd ga hərwi mey?»

²⁴ Tsa na, Han a slər ha Yesu a gay i Kayif bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom. Ti ye ha Yesu na, madzawa eye huya.

Piyer a dāy bərakəzan a Yesu sa

Mata 26.71-75; Markus 14.69-72; Luka 22.58-62

²⁵ Ahəl nakə ti ye ha Yesu a gay i Kayif aye na, Piyer neŋgeye ma dalamətagay, mandza eye ka ako. Ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Nəkar na, gawla i ndo nakay dərmak bədəw?»

Piyer a dāy bərakəzan a Yesu, a gwad: «A'ay, neŋ gawla ŋgay bay!»

²⁶ Ndo mə walaŋ i ndo i məsler i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom andaya ka təv eye niye. Ndowne niye na, gwala i ndo nakə Piyer a dəs faya abəra zləm ahəl nakə tə gəs na Yesu aye. A gwadəy: «Nəkar na, gawla ŋgay. Na ŋgataka

nəkurom tə Yesu ma dədan bəḏaw?»

²⁷ Ane tuk na, Piyer a ḏay bərakəzan a Yesu sa, a gwadāy: «A'ay, neḡ bay!»

Piyer a ndəv ha mətsike andza niye na, kwayanḡa dzagulok a zlahā.

Yesu kame i Pilat

Mata 27.1-2, 11-14;

Markus 15.1-5; Luka 23.1-5

²⁸ Dəre a tsada pərik i mekedə na, tə ma ahaya Yesu abəra mə gay i Kayif. Ti ye ha a gay i Pilat ndo i sik i bəy i Roma hay. Ane tuk na, bəy i Yahuda hay ta fələkwa a gay i Pilat bay. Ti ye a dəma bay na, hərwi a satay məndze tsədanḡa ada ta sliye faya mənde wu mənday i Pak.

²⁹ Hərwi niye Pilat ndo i sik i bəy i Roma hay, a yaw abəra mə gay. A yaw ka təv tay, a tsətsah fataya, a gwadətay: «Ka gəsūm ahaya ndo nakay na, a gakum mey?»

³⁰ Ta mbəḏay faya, tə gwadāy: «Tadə kə ge mənese bay na, nəmaa gəsaka ahaya ḏaw?»

³¹ Hərwi niye Pilat a mbəḏatay faya, a gwadətay: «Kə ge andza niye na, bo kurom eye dum ha ta gumay sariya andza nakə bazlam kurom mapala eye a tsikakum aye.»

Ta mbəḏay faya, tə gwadāy: «Nəmay na, tsəved may andaya məge sariya i məkəḏe ndo bay.»

³² Andza nakay bazlam nakə Yesu a tsik ahəl niye a ge bo aye. Ba kə ḏa ha məməte ḡgay nakə ma ta mətiye.

³³ Pilat a mbəḏa gər a gay. A ye naha a zalayaw a Yesu, a tsətsah faya, a gwadāy: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek ḏaw?»

³⁴ Yesu a mbəḏay faya, a gwadāy: «Ka tsik andza niye na, bo yak eye ka dzala tsukudu, siye i ndo hay tə tsikaka ḏaw?»

³⁵ Pilat a gwadāy: «Ka tsiken andza niye na, neḡ Yahuda hay təḏew? Maa gəsa kar ahaya na, ndo yak hay ta bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye bəna neḡ təḏew? Tə gəsa kar ahaya na, ka ge na, mey?»

³⁶ Yesu a mbəḏay faya, a gwadāy: «Bəy ga na, ka məndzibəra nakay bay. Tadə bəy ga ka məndzibəra nakay na, ndo i məsler ga hay ta giye vərəm hərwi ada ndəray mā gəs ga məvəlay ga ha a bəy i Yahuda hay bay. Ane tuk na, bəy ga na, ka məndzibəra nakay bay.»

³⁷ Pilat a gwadāy: «Azlakwa nəkar na, bəy ḏaw?»

Yesu a gwadāy: «Maa tsik na, nəkar. Neḡ bəy dedek. Tə wa ga, na yaw ka məndzibəra na, ka məḏe ha dedek. Ndo neheye tə sər dedek aye na, ta təmiye bazlam ga.»

³⁸ Pilat a gwadāy a Yesu: «Dedek na, wuye mey?»

Tə gay sariya a Yesu i məkəḏe

Mata 27.15-31; Markus 15.6-20; Luka 23.13-25

Pilat a tsik bazlam ḡgay niye na, a yaw abəra mə gay sa. A ye ka təv i bəy i Yahuda niye hay ma bəra

aye. A gwadatay: «Neŋ na, na huta faya abëra mænese bay. ³⁹ Ane tuk na, a say a kule kurom, nâ gërakum ha ndo i dangay nôte hërwi magurlom i Pak. A sakum nâ gërakum ha na, bøy i Yahuda hay daw?»

⁴⁰ Tə tsəne andza niye na, ta wuda ta magala, tə gwad: «Gëramay ha na, Barabas bəna neŋgeye bay!»

Azlakwa Barabas na, ndo i galak düh.

19

¹ Pilat a vëlatay tsəved a sidzew hay tã gəs na Yesu ada tã ndaɓa na ta mandalaɓa. ² Sidzew hay tə dəsaw dak tə slapa na ka bo, ta pay a gër a Yesu andza dzagwa i bøy. Tə kalay ka bo peteked ndozza eye. ³ Tsa na, ta händzəf naha ka təv ŋgay, tə gwaday: «Zay daw, bøy i Yahuda hay!» Tə fay ka maholom.

⁴ Pilat a yaw abëra mə gay sa, a gwadatay a ndo hay: «Tsənum təday! Na gəsakuma ahaya Yesu abëra. Sërum ha neŋ na, na huta faya abëra mænese bay.»

⁵ Tə gəsah ahaya Yesu abëra tuk. Dzagwa i dak mə gër ada peteked ka bo ndozza. Pilat a gwadatay: «Ndo nakay na, anan!»

⁶ Bagwar hay i ndo neh-eye tə vëlaway wu a Mbəlom aye ta ndo matsəpe gay i mädəslay ha gër a Mbəlom hay tə ŋgatay a Yesu na, tə pa bo ka mawude ta magala. Tə gwad: «Dar na ka mayako

mazləlmbada eye! Dar na ka mayako mazləlmbada eye!»

Ane tuk na, Pilat a gwadatay: «Bo kurom eye gəsüm na ada kã yum kã darum na ka mayako mazləlmbada eye. Neŋ na, na huta faya mænese bay.»

⁷ Bøy i Yahuda hay ta mbəday naha faya, tə gwaday: «Nəmay na, bazlam may mapala eye andaya, ada andza bazlam may mapala eye a tsik na, kutoŋ məkəde na, hërwi a gwad: «Neŋ na, Wawa i Mbəlom.»»

⁸ Pilat a tsəne bazlam tay neheye faya ta tsikiye na, a dzədzar haladzay. ⁹ A fələkwa a gay sa, a ye naha a tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Ka yaw na, mənŋgay?»

Ane tuk na, Yesu ka mbəday faya bay.

¹⁰ Andza niye Pilat a gwaday: «A saka matsiken me a neŋ bədaw? Neŋ na, gədan ga andaya mägər kar ha ada gədan ga andaya madere kar ka mayako mazləlmbada eye na, ka sər təbədəw?»

¹¹ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Kə ge Mbəlom kə vëlaka ga ha a həlay bay na, ka sliye faya məgeŋ wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Hërwi niye ndo mägəsa ga ahaya məvəlaka ga ha a həlay na, mænese ŋgay a ze i yak.»

¹² Ka təv eye niye kwayanŋa na, Pilat a pəla tsəved mägər ha Yesu. Ane tuk na, bøy i Yahuda hay ta wuda ta magala, tə gwad: «Ka gër ha ndo nakay na, nəkar dzam i bøy i Roma sa bay.

Ndoweye kə gwad nənɣeye bəy na, nənɣeye ndo mənə dəre i bəy i Roma.»

¹³ Pilat a tsəne bazlam tay niye hay na, a ye ahaya Yesu abəra. A ye ka təv nakə dala eye madəzla eye tə beleler aye. Tə bazlam i Yahuda hay na, Gabata. A ndza ka təv niye hərwi mäge sariya. ¹⁴Pat niye na, pat i luma i dezele, mazlambar magərħəpat. Ada həlay i magurlom i Pak.

Pilat a gwadatay a Yahuda hay: «Bəy kurom anan.»

¹⁵ Ane tuk na, tə tsəne bazlam i Pilat niye na, tə pa bo ka mawude, tə gwaday: «Kəd! Kəd! Dar na ka mayako mazləlmbada eye!»

Pilat a gwadatay: «Nâ dar na bəy kurom ka mayako mazləlmbada eye daw?»

Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta mbəday faya: «Bəy may na, bəy i Roma nəte nɣweŋ.»

¹⁶ Andza niye, Pilat a vəlatay ha Yesu a həlay a sidzew hay hərwi ada tâ ye tâ dar na ka mayako mazləlmbada eye.

Ta dar na Yesu ka mayako mazləlmbada eye

Mata 27.32-44; Markus 15.21-32; Luka 23.26-43

Sidzew hay ti ye ha Yesu mata kəde na. ¹⁷ Yesu a zla mayako mazləlmbada eye niye ta ta dariye na faya aye, a ye ahaya abəra ma wuzlah gay. A ye ha a təv nakə tə zalay Təv i Mətasl i Gər aye. Tə zalay tə bazlam i Yahuda hay na, Golgwata. ¹⁸Mə dəma

na, sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazləlmbada eye. Ta dar naha ndo hay sulo ka mayako mazləlmbada eye ka tsakay i Yesu, nəte tə həlay i mənday, nənɣed tə həlay i gula, Yesu ma wuzlah.

¹⁹ Pilat a watsa bazlam nɣay nakə tə kəd na faya ka palalam. A law zal ka gər i Yesu. A watsa na, a gwad: «Yesu ndo i Nazaret, bəy i Yahuda hay.»

²⁰ Yahuda hay haladzay tə dzaŋgawa bazlam niye mawatsa eye, hərwi təv nakə ta dar faya Yesu aye na, bəse ta wuzlah gay. Ada wu niye tə watsa aye na, tə bazlam i gəma hay wal wal mahkar: Tə bazlam i Yahuda hay, i Roma hay ada ta Gərek hay.

²¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə dzaŋga bazlam niye na, ti ye ka təv i Pilat, tə gwaday: «Ka watsa faya “Bəy i Yahuda hay” meriye. Watsa faya na: “Ndo nakay a gwad: Neŋ na, bəy i Yahuda hay.”»

²² Pilat a gwadatay: «Wu nakə neŋ na watsa aye na, ma ndziye andza niye.»

²³ Sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazləlmbada eye na, tə zla peteked nɣay aye. Ta nɣəna ha fad, kwa way a zla nəte. Tə zla məkelkabo nɣay nakə maŋgara eye andza niye məmbele andaya faya bay aye sa. ²⁴Tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Peteked nakay na, kâ nɣuradakwa ha bay. Ane tuk na, gakwa faya tsakwal

hərwi məsərə ha mata zle na, way.»

Andza niye, wu nakay a ge bo aye na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Ta ɲgəna ha peteked ga mə walaŋ tay
ada tə ge faya tsakwal ka məkelkabo ga. * »

Wu nakə sidzew hay tə ge aye na, anaŋ.

²⁵ Bəse ta təv i mayako niye mazləlmbada eye ta dar faya Yesu aye na, may i Yesu ta malamar i may ɲgay, Mari ɲgwas i Kəlopas ada ta Mari nakə a yaw ma gəma i Magədala aye, nəteye malətsa eye ka təv eye niye.

²⁶ Yesu a ɲgatay a may ɲgay ta gawla ɲgay nakə a wuda na haladzay aye. A gwadaŋ a may ɲgay: «May ga, wawa yak anaŋ.» ²⁷ Ma dəba aye a gwadaŋ a gawla ɲgay niye a wuda na haladzay aye: «May yak anaŋ.» Pat eye niye gawla i Yesu niye a wuda na haladzay aye a zla na Mari a gay ɲgay.

Məməte i Yesu

Mata 27.45-56; Markus 15.33-41; Luka 23.44-49

²⁸ Ma dəba eye na, Yesu a sər ha wu nakə Mbəlom a sləra ahaya faya məge aye na, ka ndəv tebiye tuk. Yesu a gwad: «Yam a geŋ.» A tsik andza niye hərwi ada wu nakə tə dzaŋgawa mə Derewel i Mbəlom aye mə ge bo. †

²⁹ Gəzla wuray andaya maraha eye tə wuye andaya

guyakaka. Sidzew niye hay tə zla wuye kofkoffa, tə tələka a wu niye. Tsa na, ta hak na a mayako. Tə pay naha ka bazlam a Yesu.

³⁰ Yesu a dəvətse wu niye na, a gwad: «Wu tebiye ka ndəv!»

Gər ɲgay a kal gəzuk. Tsa na, a mət.

Sidzew nəte a gay naha suwal a Yesu a dzəham

³¹ Tə kəd na Yesu na, pat i məhəne mə gay i mazəzukw bo. Pat i mazəzukw bo eye niye na, a ze ha siye hay, hərwi magurlom andaya pat eye niye. Hərwi niye a satay a bəy i Yahuda hay mədahaŋ mə ndza ka mayako mazləlmbada eye pat i mazəzukw bo bay. Ti ye ta tsətsah ka Pilat mə vəlatay tsəved ka məhəbe sik i ndo niye hay ada məzla ahaya abəra ka mayako.

³² Tsa na, sidzew hay ti yaw ka təv i ndo neheye ta dar ka mayako mazləlmbada eye tage Yesu aye. Tə həbəy ha sik a ndo makurre eye. Tsa na, tə həbəy ha a ndo neŋged. ³³ Tə ndisl ka təv i Yesu na, ta zəba faya na, kə mət tsiy. Neŋgeye na, ta həbəy ha sik ɲgay hay təbey. ³⁴ Ane tuk na, ndo nəte mə walaŋ i sidzew hay a ye naha a təz na dzəham i Yesu ta suwal. Kwayaŋŋa bambaz ta yam ta mbədəw.

³⁵ Neŋ nakə na watsa na bazlam neheye na, na ɲgatay tə dəre ga ada wu nakə na watsa aye na, dedek eye. Na ɲgatay tə dəre ga, na sər ha na

* 19:24 Dəmes hay 22.19. † 19:28 Dəmes hay 22.16, 69.22.

tsik na, dedek. Na watsa na, hārwi ada nəkuroṃ dərmaḱ kâ dzalum ha faya.

³⁶ Wu neheye a ge bo na, hārwi ada wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye mâ ge bo, a gwad: «Mətasl ŋgay hay na, kwa nəte ta həbiye ha bay.†» ³⁷ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom sa, tə gwad: «Ta ta zəbiye na, ka ndo nakə ta təzay na aye. §»

Yusufa ta Nikodem tə pa Yesu a bəd

Mata 27.57-61; Markus 15.42-47; Luka 23.50-56

³⁸ Ndoweḱe andaya tə zalay Yusufa, neŋgeye ndo i gəma i Arimate. Neŋgeye gawla i Yesu, ane tuk na, ta məkal, hārwi a dzədzar ta bəy i Yahuda hay. A ye a tsətsah tsəved məzle mədahan i Yesu ka Pilat. A ye a tsətsah na, Pilat a gwaday faya ayaw. Yusufa a maw, a zla na mədahan i Yesu.

³⁹ Nikodem ndo nakə a ye ka təv i Yesu ta həvad aye, a ye naha dərmaḱ. Neŋgeye a zla naha mal madzapa eye a ze huŋṅa. Wuye niye hay tebiye ma giye kilo kuro kuro mahkar.

⁴⁰ Yusufa ta Nikodem nəteye salamay tə zla mədahan i Yesu. Tə mbəkwa ta rəkwat ada ta wats faya mal niye hay huŋṅa eye andza nakə Yahuda hay tə gawa ahəl nakə tə lawa mədahan hay aye.

⁴¹ Ma təv niye ta dar na Yesu ka mayako

mazləmbada eye na, guvah andaya. Ma guvah niye na, tsəvay wedeye mala eye mə dəma. Ta pa a dəma mədahan dada zuk bay. ⁴² Pat eye niye na, pat i mələve bo i pat i mazəzukuw bo i Yahuda hay ada tsəvay niye na, bəse. Hārwi niye Yusufa ta Nikodem tə zla Yesu tə pa na a tsəvay.

20

Tsəvay kəriye

Mata 28.1-8; Markus 16.1-8; Luka 24.1-12

¹ Pərik i mekedə pat i luma i sidzew na, Mari i Magədala a ye ka me tsəvay. A ye na, həvad mə dəma mba, dəre a zəba bay. Ta dərəzl ka tsəvay niye na, tə beber bagwar eye. Mari a ye naha na, beber madərəzla eye ka tsəvay sa bay, ta həndək faya abəra. ² Mari a ŋgatay andza niye na, a hway ka təv i Simoŋ Piyer ta gawla nakə Yesu a wuda na haladzay aye. A ye naha a gwadatay: «Bəy Maduweŋ andaya ma tsəvay sa bay, ta zla na. Ada nəmaa sər təv nakə tə pa na a dəma aye bay.»

³ Tsa na, Piyer ta gawla i Yesu niye neŋged eye tə lətse, ti ye ka tsəvay niye.

⁴ Nəteye salamay ta hway ka me tsəvay. Ane tuk na, gawla i Yesu niye neŋged eye a hway bəse a ze Piyer. Neŋgeye a lah məndisle ka tsəvay. ⁵ A ndisl ka tsəvay na, a zəba dəre a dəma zərəd. A ŋgatay na, a peteked neheye tə mbəkwa

† 19:36 Madayaw abəra ma Ezipt 12.46, Məpəsele 9.12. § 19:37 Zakari 12.10.

na Yesu aye mē dāma. Ane tuk na, kē fēlākwa a dāma bay.

6 Simon Piyer na, a ndisl naha ma dāba. A ye naha a fēlākwa a tsāvay, a zāba ka peteked neheye tē mbākwa na Yesu aye na, mē dāma. 7 Piyer a zāba ka peteked nakē ta nduday ha gēr a Yesu aye dārmak. Peteked niye na, madzapa eye tē siye hay bay. Mapada eye, tēv ŋgay wal.

8 Tsa na, gawla i Yesu nenjed eye, ndo nakē a lah naha kurre, a fēlākwa a tsāvay dārmak. A zāba faya andza niye na, a dzala ha. 9 Gawla i Yesu hay na, wu nakē mē Derewel i Mbēlom a tsik, a gwad Yesu na, kutoŋ ma lātseweye abēra ma mādahaŋ aye na, ta sēr zuk bay.

10 Tsa na, gawla i Yesu niye sulo eye ta mbēda gēr a mētāgay.

Yesu a bēzay ha bo a Mari i Magādala

Mata 28.9-10; Markus 16.9-11

11 Mari nenjeye na, malātse eye ma bēra bēse ka tēv i tsāvay faya ma tuwiye. Faya ma tuwiye na, a rēh ha gēr a tsāvay, a zāba dāre a dāma. 12 A ŋgatay naha a gawla i Mbēlom hay sulo tē peteked ka bo kudēkudēk. Nēteye mandza eye ka tēv nakē tē pa faya mādahaŋ i Yesu aye. Nenjed ta diye i gēr ada nenjed ta diye i sik. 13 Gawla i Mbēlom niye hay sulo aye ta tsātsah ka Mari, tē gwadāy: «ŋgwas niye, ka tuwa mey?»

Mari a mbēdatay faya, a gwadāy: «Na tuwa na, hērwi ta zla na Bēy Maduweŋ ga ada na sēr tēv nakē tē pa na a dāma aye bay.»

14 Mari a ndāv ha mētsike andza niye na, a mbēda bo, a ŋgatay a Yesu malātse eye ka tēv niye. Mari a sēr ha nenjeye bay.

15 Yesu a tsātsah faya, a gwadāy: «ŋgwas ka tuwa mey? Ka pēla way?»

Mari a dzala mē gēr ŋgay na, ma giye na, ndo i guvah. Hērwi niye a gwadāy: «Sadzāk bay, kē ge maa zla na nēkar na, dēŋ ha tēv nakē ka pa na a dāma aye. Na diye na ta zla ahaya.»

16 Yesu a gwadāy: «Mari!»

Mari a mbēda me ka tēv ŋgay, a gwadāy tē bazlam i Yahuda hay: «*Raboni!*» Andza mēgwede: «Miter ga!»

17 Yesu a gwadāy: «Kā lemeŋ bay, hērwi na tsal ka tēv i Bēba ga zuk bay. Ane tuk na, do gwadāy a malamar ga hay na, na tsaliye ka tēv i Bēba ga, nenjeye Bēba kurom dārmak, Mbēlom ga, nenjeye Mbēlom kurom dārmak.»

18 Tsa na, Mari i Magādala a ye ka tēv i gawla i Yesu hay. A ye a gwadāy: «Na ŋgatay a Bēy Maduweŋ kway!» A tēkēratay wu nakē Yesu a tsikay aye.

Yesu a bēzatay ha bo a gawla ŋgay hay

Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Luka 24.36-49

19 Ta huwa eye niye pat i luma i sidzew, gawla i Yesu hay nēteye mahaya gēr eye

mə gay. Ta dərəzl ka bo a gay lele hərwi ta dzədzar ta bəy i Yahuda hay.

Tsa na, Yesu a ye naha slekərtik a wuzlah tay. A gwadatay: «Zay mâ ndza fakuma!»

²⁰ A tsikatay andza niye na, a bəzatay ha vavay nakə ka həlay ŋgay hay ada ka dzəham ŋgay aye. Gawla ŋgay hay tə ŋgatay andza niye na, dərev tay a ŋgwasə haladzay hərwi tə ŋgatay a Bəy Maduweŋ.

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Zay mâ ndza fakuma! Andza nakə Bəba a sləra ga ahaya aye na, neŋ na sləriye kurom dərmaŋ.»

²² Ma dəba i bazlam ŋgay niye na, a vəzl fataya, a gwadatay: «Təmum Məsəfəre Tsədanŋa eye! ²³ Ndo neheye ka pəsumatay ha mezeleme tay hay aye na, Mbəlom ma pəsateye ha mezeleme tay hay. Ndo neheye ta kərah məpəse ha mezeleme aye na, Mbəlom ma kərahiye məpəsətay ha mezeleme tay dərmaŋ.»

Yesu a bəzay ha bo a Tomas

²⁴ Tomas nakə tə zalay Mawsa neŋgeye nəte mə walaŋ i gawla i Yesu. Azlakwa bay ahəl nakə Yesu a ye a bəzatay ha bo a gawla ŋgay aye na, neŋgeye andaya bay. ²⁵ Siye i gawla i Yesu hay tə gwadəy: «Nəmaa ŋgatay a Bəy Maduweŋ.»

Ane tuk na, Tomas a mbədatay faya, a gwadatay: «Na ŋgatay a vavay i mbəlak i poŋte ka həlay ŋgay bay, na pa wur həlay ga a bəd i poŋte

bay ada na pa wur həlay ga a bəd i suwal nakə ka dzəham ŋgay aye bay na, na dzaliye ha faya bay.»

²⁶ Andza ma dəba eye luma nəte na, gawla i Yesu hay tə haya gər sa. Pat eye niye na, Tomas andaya ta nətəye tuk. Ta dərəzl na məged lele. Yesu a ye naha a lətse a wuzlah tay, a gwad: «Zay mâ ndza fakuma!»

²⁷ Tsa na, a gwadəy a Tomas: «Tələkaw wur həlay kanaŋ ada zəba ka həlay ga hay. Zlaw həlay yak ada tələkaw a dzəham ga. Gər ha mədzele gər sulo sulo, dzala ha ka neŋ nəte ŋgweŋ.»

²⁸ Tomas a mbədəy faya, a gwadəy: «Ta dedək, nəkar na, Bəy Maduweŋ ga ada Mbəlom ga.»

²⁹ Yesu a gwadəy: «Ka dzala ha ka neŋ na, hərwi nakə ka ŋgeteŋ aye. Məŋgwese ka ndo neheye tə dzala ha ka neŋ ze məŋgeteŋ aye.»

³⁰ Yesu a ge masuwayaŋ siye hay haladzay kame i gawla ŋgay hay. Ane tuk na, na watsa tay ha a dərəwel nakay bay. ³¹ Na watsa wu neheye na, hərwi ada kâ dzalum ha Yesu neŋgeye na, Kəriste, neŋgeye Wawa i Mbəlom, ada ka hutumeye sifa ma neŋgeye hərwi ka pum mədzal gər ka neŋgeye.

21

Yesu ka me i dəlov i Tiber

¹ Ma dəba aye na, Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay sa. A bəzatay ha bo na, ka

me i dəlov i Tiber* . A bəzatay bo na, kəkay?

² Pat eye niye siye i gawla i Yesu hay nətəye ka təv manəte eye. Nətəye na, Simonj Piyer, Tomas nakə tə zalay Mawsa aye, Nataniyel ndo i gəma i Kana ka dala i Galile, wawa i Dzebede hay ada tə siye i gawla i Yesu hay sulo.

³ Simonj Piyer a gwadətay: «Na diye na ta gəsiye kələf.»

Siye hay tə gwadətay: «Nəmay dərma nəmaa diye, takwa dziye.»

Tsa na, tə həl bo ti ye, tə tsal a kwalalaŋ i yam. Ta dazlay a məgəse kələf. Ane tuk na, ta həvad eye niye na, ta gəs kələf kwa nətə bay tebiye.

⁴ Dəre a dazlay a mətsede na, Yesu a ye naha a lətse ka me i dəlov niye. Ane tuk na, gawla ŋgay hay ta sər ha Yesu bay. ⁵ Tsa na, Yesu a gwadətay: «Ka gəsüm kələf daw, wawa ga hay?»

Ta mbəday faya, tə gwadətay: «A'ay!»

⁶ Yesu a gwadətay: «Kalum gadaŋ ta diye i həlay i mənday kurom təday, ka gəsümaweye.»

Tə kal gadaŋ a yam na, tə gəs kələf haladzay. Tə mba faya məvahaw gadaŋ abəra ma yam bay.

⁷ Tsa na, gawla i Yesu nakə Yesu a wuda na haladzay aye a gwadətay a Piyer: «Nakay na, Bəy Maduweŋ!»

Simonj Piyer a tsəne andza niye: «Nakay na, Bəy

Maduweŋ» na, a zla peteked ŋgay a kal ka bo hərwi 6a ka tsoloka ka bo abəra. Tsa na, a kal ha bo a yam. ⁸ Gawla i Yesu siye hay tə maw ta kwalalaŋ i yam ta məvaha ahaya gadaŋ niye maraha eye tə kələf aye. Nətəye haβe na, dərəŋ tə dəkə bay. Ta ze ka bo abəra na, dal tsa.

⁹ Tə ndislew, tə mbəzlaw ka dala na, tə ŋgatay a ako ka təv eye niye kələf faya ada peŋ andaya dərma. ¹⁰ Yesu a gwadətay: «Həlumaw abəra ka kələf kurom niye hay ka gəsümaw aye, fəkakwa.»

¹¹ Simonj Piyer a tsal a kwalalaŋ i yam. A ye naha, a vaha ahaya gadaŋ niye maraha eye tə kələf bagwar eye hay. Kələf neheye na, nətəye temerre tə kuro kuro zlam gər eye mahkar. Gadaŋ niye kwa tsekweŋ ka ŋgəzlah bay, ada azlakwa kələf mə dəma maraha eye haladzay.

¹² Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Dumara ndayakwa!» Ndo kwa nətə mə walaŋ tay ka tsətsah faya, kə gwadətay: «Nəkar way?» na, ka tsətsah bay. Hərwi tə sər ha neŋgeye na, Bəy Maduweŋ.

¹³ Yesu a həndzəd naha ka təv tay, a zla a vəlatay a gawla ŋgay hay. A zla kələf dərma a vəlatay.

¹⁴ Kwa ahəl nakə Yesu a lətsew abəra ma mədahaŋ aye, a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay aye na, nakay na, mamahkar eye.

Yesu ta Piyer

* 21:1 Tiber: Məzele mekeleŋ eye i dəlov i Galile.

15 Ma dāba i mēnde daf na, Yesu a gwaday a Simoŋ Piyer: «Simoŋ wawa i Yuhana, ka wuda ga a ze i ndo neheye daw?»

Simoŋ Piyer a mbaday faya, a gwaday: «Ayaw Bəy Maduweŋ! Ka sər ha na wuda kar segey.»

Yesu a gwaday: «Gatay gər a wawa i təbaŋ ga hay lele.»

16 Yesu a tsətsah faya maulo eye sa, a gwaday: «Simoŋ wawa i Yuhana, ka wuda ga daw?»

Simoŋ Piyer a mbaday faya, a gwaday: «Ayaw Bəy Maduweŋ, ka sər ha na wuda kar segey.»

Yesu a gwaday: «Gatay gər a təbaŋ ga hay.»

17 Tsa na, a tsətsah mamahkar eye sa: «Simoŋ wawa i Yuhana ka wuda ga daw?»

Yesu a masay ha a Piyer mamahkar eye: «Ka wuda ga daw?» aye na, a ndalay. A mbaday faya, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, nəkar na, ka sər wu tebiye. Ka sər ha na wuda kar!»

Yesu a gwaday: «Gatay gər a təbaŋ ga hay. 18 Neŋ faya na gwadakeye: Sər ha na, ahəl niye nəkar gawla eye na, ka barawa bəzihud tə həlay yak eye ada ka yawa na, a təv nakə a saka aye. Ahəl nakə ka ge guram aye na, ka gəsiye na həlay ka mbəlom, ada ndo mekeleŋ eye ma barakeye na bəzihud ada ma diye kar ha a təv nakə a saka bay aye.»

19 Yesu a tsik bazlam neh-eye na, a daf ha məməte nakə

Piyer ma ta mətiye na, kəkay. Məməte ŋgay niye na, ma bəziye ha məzlaḅ i Mbəlom.

Tsa na, Yesu a gwaday a Piyer: «Peŋ bəzay.»

Yesu ta gawla ŋgay nakə a wuda na aye

20 Piyer a mbada bo a zəba dərə a dāba na, a ŋgatay a gawla i Yesu nakə Yesu a wuda na haladzay aye. Ahəl niye, ahəl nakə faya ta ndiye daf aye, maa həndzəd ka təv i Yesu ada maa tsətsah: «Bəy Maduweŋ mata ge fakaya daf way?» na, neŋgeye.

21 Piyer a ŋgatay na, a tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, mata gay a neŋgeye mey?»

22 Yesu a mbaday faya, a gwaday: «Tadə a seŋ mâ ndza ka bəra hus ahəl nakə na maweeye na, me yak faya mey tey? Nəkar na, peŋ bəzay!»

23 Labara nakay a dədatay a zləm a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, gawla i Yesu niye Yesu a tsik faya andza niye na, ma mətiye bay. Azlakwa Yesu kə gwaday a Piyer ma mətiye bay na, kə tsikay bay. Ane tuk na, a gwaday na: «Tadə a seŋ mâ ndza ka bəra hus ahəl nakə na maweeye na, me yak faya mey tey?»

24 Wu neheye tebiye Yesu a ge aye na, maa dā ha ada maa watsa na, gawla i Yesu niye Yesu a wuda na haladzay aye. Ada nəmaa sər ha na, wu neheye a dā ha aye na, dedək.

25 Siye i wu neheye Yesu a ge na, nəteye haladzay. Tadə

ta watsa tebiye ka d̄erewel
n̄ate ta n̄ate na, d̄erewel
niye hay t̄əv ma slateye ka
m̄əndzib̄əra bay.

Derewel i məsler i ndo i maslañ hay Məfələkwe

Ka Luka na, Derewel i məsler i ndo i maslañ hay a tsik na, huya ka Labara Ngwalak eye. Faya ma tsikiye Yesu a slər tay ha ndo i maslañ hay kəkay, tə də ha bazlam ŋgay kwa a ŋgay. Tə də ha təday na, ma Zerozelem ada ma gəma neheye tə mbay naha aye, ada a dala neheye tə lawara na bəlay nakə tə zalay Mediterane aye. Ta ge na məsler nakə Yesu a vəlatay aye (Luka 24.47-48; Derewel i ndo i maslañ hay 1.8).

Ka madazlay i dərewel nakay na, Yesu a tsal ka təv i Mbəlom (1.9). Anəke na, neŋgeye andaya ka təv tay sa bay, ane tuk na, a sləraw Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a ndo i maslañ hay (Məsler hay 2). Məsəfəre niye a vəlatay tsəved məde ha wu neheye bagwar eye Mbəlom faya ma giye, ada Məsəfəre Tsədəŋŋa eye faya ma həlaweye ndo wədeye hay ka məpe mədzal gər ka Yesu.

Hus ka madədo 12 na, Piyer ndo i maslañ i Yesu neŋgeye ndo nakə dərewel nakay a tsik faya haladzay aye.

Gawla i Yesu hay tə hutawa dəretsətseh ta təv i bagwar i Yahuda hay andza Yesu (Madədo 3 hus ka 8).

Tə də ha Labara Ngwalak eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye (Madədo 8 hus ka 12).

A dazlay ka madədo 13 na, Pol ndo i maslañ i Yesu a zəvay naha faya a Piyer. Yesu Kəriste a zalay a Pol (madədo 9). Madədo 13 hus ka 28 faya ma tsikiye ka mahəhele i Pol nakə a dəwa ha Labara Ngwalak eye aye.

¹ A nəkar Tiyofil, mə dərewel ga nakə kurre na watsaka naha aye na, məsler i Yesu nakə a ge, tə matətike nakə a tətik tay ha ndo hay aye tebiye, na pasla a dəma, kwa ka madazlay i məsler ŋgay, ² hus ka mede ŋgay a mbəlom. Ahəl nakə ki ye ŋgway a mbəlom zuk bay aye na, kə datay ha wu hay ta gədañ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a ndo neheye a pala tay andza ndo i maslañ hay aye.

*Yesu a gwad ma sləraweye
Məsəfəre Tsədəŋŋa eye*

³ Ma dəba i məməte ŋgay na, kə lətsa abəra ma mədahañ ka bəzatay ha bo a ndo i maslañ ŋgay hay lele, a datay ha na, neŋgeye andaya. Kə ndza ka təv i gawla ŋgay hay məhəne kuro kuro fad. Ma məhəne niye kuro kuro fad eye na, a tsikawatay bazlam i Bəy i Mbəlom nakə ma ta ləviye.

⁴ Pat eye andaya Yesu faya ta ndiye wu mənday ta gawla ŋgay hay na, a gwadatay: «Kâ yum abəra ma Zerozelem zuk bay. Həbum wu nakə na gwadəkum Bəba Mbəlom a gwad ma vəlakumeye. ⁵ Yuhana neŋgeye a dzəhəbawa tay ha ndo hay na, a yam. Ane tuk na, nəkurom na, ma

məndze aza mba tsekweŋ na, nəkurom ta dzəhuḅiye kurom ha a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye.»

Yesu a tsal a mbəlom

⁶ Ndo neheye ka təv i Yesu aye, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Bəy Maduweŋ, ka ta matay ha bəy a ndo i Israyel hay na, pat eye niye daw?»

⁷ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Pat eye kəday na, mata səre na, nəkurom bay. Mata tsike na, Bəba ga, neŋgeye nəte ŋgweŋ gədaŋ ŋgay andaya mäge. ⁸ Ane tuk na, ka ta hutumeye gədaŋ ahəl nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ma mbəzlaweye fakuma aye. Ka ta tərumeye ndo məde ha labara ga ma Zerozelem, ka dala i Yahuda, ka dala i Samari ada ka kokway i məndzibəra tebiye.»

⁹ Ma dəba i bazlam ŋgay niye hay na, a tsal ha a mbəlom. Ahəl nakə gawla ŋgay hay faya ta zəbiye faya na, pazlay a ŋgaha na abəra ka dəre tay.

¹⁰ Yesu faya ma tsaliye na, nəteye faya ta zəbiye naha faya huya. Tsa na, ndo hay sulo tə peteked kwedek kwedek eye hay ti yaw ka təv tay, ¹¹ tə gwadatay: «A nəkurom Galile hay, faya ka mətsumeye mazəbe dəre a magərmbəlom na, hərwi mey? Yesu na, ki ye fakuma abəra a mbəlom. Ma ta maweye na, andza nakə ka ŋgatumay, a ye fakuma abəra aye.»

Bərük i ndo i maslaŋ hay

¹² Ndo i maslaŋ i Yesu hay tə tsəne andza niye na, tə mbəzlaw abəra ma tsaholok niye tə zalay Mahəmba i Tetədöz aye, ta mbəda gər a Zerozelem. Tsaholok niye na, bəse ta wuzlah gay. Mede abəra ma Zerozelem a dəma na, ma sliye bəre nəte bay. ¹³ Ahəl nakə tə ndisl a Zerozelem aye na, ti ye naha tə tsal a gay nakə ka gər i gay nenged aye. Tə ndzawa pat pat na, mə dəma. Məzele i ndo neheye tə ndzawa mə gay niye na, Piyer, Yuhana, Yakuba ta Aŋdərə, Filip ta Tomas, Bartelemi tə Mata, Yuda wawa i Alfe, Simoŋ ndo mäge vəram hərwi dala ŋgay* ada Yahuda wawa i Yakuba. ¹⁴ Nəteye tebiye tə hayawa gər pat pat, ta ŋgwas hay, ta Mari may i Yesu ada ta malamar i Yesu. Tə hayawa gər hərwi maḁuwulay naha me a Mbəlom.

Təpa Matiyas a bəram i Yudas

¹⁵ Pat wuray na, ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom tə haya gər. Nəteye tebiye ta giye na, temerre tə kuro kuro sulo. Piyer a lətse a wuzlah tay, a gwadatay: ¹⁶ «Malamar ga hay, wu nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a tsik mə Derewel i Mbəlom aye na, kə ge bo. A tsik tə bazlam i Davit. A tsik kurre ka Yudas nakə a təra ndo mədatay tsəved a ndo neheye tə gəs Yesu aye. ¹⁷ Yudas

* **1:13** A həlay i Yesu na, Yahuda hay tə gəsawatay me a Roma hay bay, a satay mələve gər tay. Roma ma ləva dala tay bay.

na, neŋgeye nəte mə walaŋ may, kə huta məsler andza nəmay.»

¹⁸ Suloy nakə tə vəlay hərwi məkədə gər i ndo aye na, Yudas a səkəm ha guvah. Mə dəma na, a dəd tə hud. Hud ŋgay a nduzl, dende ŋgay hay ti yaw a bəra tebiye. ¹⁹ Ndo i gəma i Zerozelem hay tə tsəne labara niye na, tə zalay a guvah niye tə me i gəma tay guvah i Hakeldama, andza məgwede: Guvah i Bambaz.

²⁰ Piyer a gwadatay sa: «Azlakwa mawatsa eye mə dərewel i Dəmes hay na, a gwad:

“Gay ŋgay mâ təra na, rəgay, ndəray mâ ndza mə gay ŋgay bay.†”

«Mawatsa eye sa na, a gwad:

“Ndo mekelenj eye mâ zla məsler ŋgay.‡”

²¹ «Anəke na, a ye ka bo nakə ka zlakweye ndo nəte mə walaŋ i ndo neheye tə zəŋgalawa kway ahəl nakə Bəy Maduweŋ tə nəkway ka həhalawakwa ka gəma ka gəma aye. ²² Kwa ahəl nakə Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a dzəhuḅ Yesu a yam aye hus ahəl ŋgay nakə a ye abəra mə walaŋ kway a tsal a mbəlom aye na, nəteye tə nəkway. Ndoweeye niye ka zlakweye na, ma ndziye tə nəkway. Ma diye ha labara i mələtsew i Yesu abəra ma mədahaŋ.»

²³ Mə walaŋ i ndo niye hay na, tə pala ndo hay sulo. Ndo niye hay sulo eye na, neŋged məzele ŋgay Yusufa nakə tə zalay Barsabas aye. Tə pa faya məzele mamahkar eye sa, tə zalay Zustus. Ada ndo neŋged tə zalay Matiyas. ²⁴ Tsa na, ndo niye hay mahaya gər eye ta dūwulay me a Mbəlom, tə gwad: «Bəy Maduweŋ, nəkar nakə ka sər dərev i ndo zezeŋ aye na, dəmay ha way nakə mə walaŋ i ndo neheye sulo ka zla, ²⁵ hərwi məge məsler yak aye, a bəram i Yudas nakə a gər ha, a ye a təv nakə a say a neŋgeye aye.»

²⁶ Ta ndəv ha maduwule me na, tə ge tsakwal. Tsakwal a zla Matiyas, Matiyas a təra makuro gər eye sulo i ndo i maslaŋ hay.

2

Məsəfəre i Mbəlom a yaw

¹ Magurlom i Peŋtekot* a slaw na, gawla i Yesu hay nəteye mahaya gər eye ka təv manəte eye. ² Ahəl nakə nəteye mahaya gər eye na, kwayaŋŋa maləve i wuye a tsənew ma magərmbəlom. Maləve i wuye niye na, andza mətasl bagwar eye. A ye fataya, mavəzle ŋgay eye a rah a gay nakə nəteye mandza eye mə dəma aye. ³ Kwayaŋŋa tə ŋgatay andza dərneħ i ako a yaw, a ŋgəna bo, ti ye tə ndza ka gər i ndo

† 1:20 Dəmes hay 69.26. ‡ 1:20 Dəmes hay 109.8. * 2:1 Peŋtekot na, tə me i Gərek. Magurlom i gər i ndzuhosl. Tə ge magurlom eye na, məhəne 50 ma dəba i Pak. I ndo məpe mədzal gər ka Yesu magurlom i məhute Məsəfəre Tsədaŋŋa eye.

niye hay nəte nəte tebiye. ⁴ Nəteye tebiye tə rah ta Məsəfəre Tsədanğa eye ada ta dazlay a mətsike me tə me hay wal wal. Kwa way a tsik andza nakə Məsəfəre Tsədanğa eye a gwaday tsik aye.

⁵ Azlakwa pat eye niye na, Yahuda neheye tə paway bəzay a Mbəlom ta tsəved eye, nəteye andaya. Ti yaw ma gəma neheye wal wal ka məndzibəra aye mata ndze naha məhəne tsekwen ma Zerozelem. ⁶ Tə tsəne maləve i wu niye na, tə haya gər tebiye. Nəteye niye tebiye a gatay wadəŋ wadəŋ. Ti ye naha na, tə ŋgatay a ndo niye hay mə gay aye. Kwa way a tsəne mətsike me i ndo məpe mədzal gər niye hay faya a tsik me tə me ŋgay ŋgway. ⁷ Nəteye neheye ti ye naha tebiye aye faya ta zəbiye fataya, ada a gatay hərəbəkka. Tə gwad: «Ndo neheye faya ta tsikiye me aye nəteye tebiye na, Galile hay bədaw? ⁸ Ada kwa way kway eye ka tsənakwa nəteye faya ta tsikiye me tə me kway na, ma kəkay? ⁹ Mə walaŋ kway na, siye hay ti yaw ma dala i Partiya, ma Madiya ada ma Elam. Siye hay ti yaw ma dala i Mizapotami, ma Yahuda ta Kapados ada ma dala i Poŋtus, ma dala i Azi, ¹⁰ ma dala i Firigiya, ma dala i Pamfeli, ma dala i Ezipt, ta dala Libiya nakə bəse ta gəma i Siren aye. Siye hay ti yaw ma Roma, ¹¹ ma dala i Kəret ta Arabi. Mə walaŋ tay niye

hay na, siye hay tə wa tay nəteye Yahuda hay, siye hay madurlon hay ta təra Yahuda hay matəre. Ada azlakwa ka tsənakwa nəteye faya ta diye tə bazlam i gəma kway hay wu neheye bagwar eye Mbəlom a ge aye.»

¹² Nəteye tebiye a gatay wadəŋ wadəŋ, tə sər wu nakə ta dzaliye bay. Tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Wu nakay na, andza məgwede mey?»

¹³ Siye hay tə ŋgwasə ka ndo məpe gər niye hay ka Yesu aye, tə gwad: «Ndo neheye na, ta kwaya.»

Piyer a tsik me

¹⁴ Piyer a tsəne bazlam niye na, a lətse. Tə lətse tə siye i ndo i maslaŋ i Yesu niye hay kuro gər eye nəte aye tebiye. Piyer a lətse na, a tsik ta magala, a gwadatay a ndo niye hay: «Nəkurom Yahuda hay ada tə nəkurom neheye tebiye mandza eye ma Zerozelem aye, pumay zləm a bazlam ga neheye na tsikakumeye ada tsənum wu nakə a ge bo aye lele təday. ¹⁵ Andza nakə ka dzalum aye na, ndo neheye ta kwaya bay. Hərwi anəke na, mekedə mba zlezle ta kwaya tsa daw? ¹⁶ Ane tuk na, wu nakə Zowel ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye mə Derewel i Mbəlom aye na, ma giye bo anəke tuk.

¹⁷ «Mbəlom a gwad:

Mata dayaw ka mandəve i məndzibəra na, wuye mey?

Na vəlatəyē Məsəfərə ga a ndo
hay tebiye.

Wawa kurom hasləka eye
hay tə dem kurom hay
ta təriye ndo i maslaŋ
ga hay.

Na ta bəzatay ha wu wədeyē a
gawla kurom hay.

Məsine ma ta gateyē a
bagwar kurom hay, na
tsikiye me ma nəteyē.

¹⁸ Ayaw! Pat eye niye na,
na sləratayaweyē
Məsəfərə ga
a ndo i məsler ga hay,
ta təriye ndo i maslaŋ ga
hay.

¹⁹ Na ta giye masuwayaŋ mə
mbəlom,
ada wu neheye ta gateyē
hərbaəbəkka a ndo hay
aye ka məndzibəra.
Ndo hay ta ŋgateyē a bam-
baz, ta ŋgateyē a ako ta
geŋgis eye tərdəleŋŋa.

²⁰ Pat ma ta dəviye sa bay
ada kiye ma təriye
ndozza andza bambaz.
Pat eye niye na, pat bag-
war eye, pat mədəslay
ha gər.

Wu neheye kə ge bo tebiye
na,
Bəy Maduweŋ ma
deyeweyē tuk.

²¹ Kwa way ka dəwulay me
a Bəy Maduweŋ m̄a
təma ha na,
Bəy Maduweŋ ma təmiye
ha.†”

²² «A nəkurom Israyel
hay, pumay zləm a wu nakə
na tsikakumeyē: Yesu ndo
i Nazaret na, ndo nakə
Mbəlom a dəkum ha gədaŋ

ŋgay tə neŋgeyē. Kə ge
masuwayaŋ hay wal wal mə
walaŋ kurom, kə dəkum ha
neŋgeyē way na, ka sərum.

²³ Yesu, neŋgeyē Mbəlom
a vəlakum ha a həlay na,
andza nakə a say aye. Wu
nakə ka gum ta neŋgeyē
na, 6a Mbəlom a sər kurre.
Nəkurom ka vəlumay ha
a ndo neheye lele bay aye
hay hərwi ada tā dar na
ka mayako mazləmbada
eye, ada kə mət. ²⁴ Ane tuk
na, Mbəlom kə lətse ahaya
abəra na mədahaŋ. Kə mbəla
ahaya abəra mə dəretsətseh
i mədahaŋ. A ndza ma
mədahaŋ huya bay na, hərwi
mədahaŋ a sla faya bay.

²⁵ Hərwi Davit kə tsik faya
ahəl niye, a gwad:

“Na ŋgataway a Bəy Maduweŋ
ga huya kame ga.

Neŋgeyē ka tsakay ga
hərwi ada n̄a dzədzar
bay.

²⁶ Hərwi niye dərev ga kə rah
ta m̄əŋgwese,
ada bazlam ga faya
ma giye dəmes ta
m̄əŋgwese.

Bo ga ma zəzukwiye bo lele,
na dzaliye wuray sa
bay.

²⁷ Bəy Maduweŋ, ka gəriyē
ga ha ma təv m̄əndze i
mədahaŋ hay bay.

Ka gəriyē ha neŋ ndo məpe
mədzal gər ka nəkar n̄a
ze ma tsəvay bay.

²⁸ Ka dəŋ ha tsəved nakə na
zəŋgaliyē, ma diye ga
ha a sifa aye,

Ka təra ga ha ndo maŋgwas
eye hərwi nəkar tə
neŋ.†»

29 Piyer a gwadatay sa:
«Malar ga hay, ka bəba tətə
kway Davit na, na sliye faya
məsikakum parakka lele.
Neŋgeye na, kə mət. Ta la
na ada ka sərakwa ha tsəvay
ŋgay andaya bəgom ma təv
kway. 30 Ane tuk na, ahəl
niye na, neŋgeye ndo mədə ha
bazlam i Mbəlom. A sər ha
bə Mbəlom kə tsikay kurre, a
gwaday: «Aza ma dəba yak
na, na ta vəliye bəy yak a ndo
nəte mə walaŋ i wawa yak
hay.‡»

31 «Neŋgeye na, bə kə
sər ha kurre Kəriste na,
ma lətseweye abəra ma
mədahaŋ.

«Mbəlom ma gəriye ha ma təv
məndze i mədahaŋ hay
bay,
ada bo ŋgay ma ziye ma
tsəvay bay.*»

32 Piyer a gwadatay sa:
«Yesu nakə na tsik faya aye
na, Mbəlom kə lətse ahaya
abəra ma mədahaŋ. Nəmay
tebiye nəmaa həliye na mbal
ŋgay. 33 Ma dəba eye na,
Mbəlom kə zla na Yesu, a pa
na tə həlay i mənday ŋgay.
Mbəlom kə vəlay Məsəfəre
Tsədaŋŋa eye nakə Mbəlom
a tsik kurre a gwad ma ta
vəleye aye. Neŋgeye dərmak
kə vəlamayaw wu nakə anəke
ka ŋgatumay ada ka tsənum
aye. 34 Davit na, neŋgeye kə

tsal a mbəlom təbey, ane tuk
na, a gwad:

«Bəy Maduweŋ Mbəlom
a gwaday a Bəy
Maduweŋ ga na:

Dara, ndza tə həlay i
mənday ga,

35 hus a pat nakə neŋ, na piye
ndo mənə dəre yak hay
a huđ i sik yak hay
andza wu məpe faya sik
aye təday.†»

*Ndo məpe mədzal gər hay
ka Yesu ta səkah*

36 «Nəkurom Israyel hay
tebiye sərüm ha ta dedək,
Yesu nakə ka darum na ka
mayako mazləmbada eye
na, Mbəlom a təra ha Bəy
Maduweŋ ada ndo mətəme
ha ndo hay na, neŋgeye.»

37 Ndo niye hay tebiye tə
tsəne bazlam niye na, dərev
a ye fataya abəra. Ta tsətsah
ka Piyer ada ka siye i ndo i
maslaŋ hay, tə gwad: «Mala-
mar hay, anəke nəmaa giye
na, kəkay?»

38 Piyer a mbədatay faya,
a gwadatay: «Gərüm ha
mezeleme kurom ada tã
dzəhuđ kurom ha a yam ta
məzele i Yesu Kəriste hərwi
ada Yesu ma pəsakumeye ha
mezeleme kurom hay. Ka
gum andza niye na, Mbəlom
ma vəlakumeye Məsəfəre
ŋgay Tsədaŋŋa eye. 39 Hərwi
Mbəlom kə tsik kurre, a gwad:
Ma vəlakumeye a nəkurom
ada a wawa kurom hay. A
gwad ma vəliye a ndo neheye
nəteye mandza eye dəreŋ

† 2:28 Dəmes hay 16.8-11. § 2:30 Dəmes hay 132.11. * 2:31 Dəmes hay 16.10. † 2:35 Dəmes hay 110.1.

aye dərmaq. Ayaw! Bəy Maduweŋ kway Mbəlom ma vəliye Məsəfərə ŋgay a ndo neheye ma zalateye hərwi ada tã pay bəzay aye.»

⁴⁰ Piyer a tsikatay bazlam mekeleŋ eye hay haladzay hərwi məmatay naha dərev ada tã dzala ha. A gwađatay: «Dumara abəra mə walaŋ i ndo neheye sewed eye hay. Gərumay ha bo kurom a Mbəlom mâtəma kurom ha.»

⁴¹ Ndo hay haladzay mə walaŋ i ndo niye hay ta təma bazlam i Piyer. Tsa na, ta dzəhu6 tay ha a yam. Pat eye niye na, ndo hay ta giye gwezem mahkar təpa mədzal gər ka Yesu, ta səkah tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Məndze i ndo məpe mədzal gər ka Yesu

⁴² Nəteye niye tebiye tə paway zləm a matətike i ndo i maslaŋ i Yesu neheye ta tətikawatay aye tə metsehe lele. Tə ndzawa ka təv manəte eye, tə ndayawa wu mənday ka təv manəte eye ada ta duwulaway me a Mbəlom ka təv manəte eye. ⁴³ Kwa way a ndzawa na, tə madzədzere eye hərwi Mbəlom a gawa masuwayaŋ wal wal tə həlay i ndo i maslaŋ i Yesu hay.

⁴⁴ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye, nəteye madzapa eye nəte, wu tay hay tebiye ta ŋgənawa ha a bo mə walaŋ tay. ⁴⁵ Ta səkəmawa ha wu tay hay ada ta ŋgənawa ha a bo suloy eye kwa a way dā ka mäge wu ŋgay nakə a say aye. ⁴⁶ Tə

hayawa gər pat pat a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, kwa tsekweŋ ta tərətsawa ha bay. Tə ndayawa wu mənday ka təv manəte eye mə gay tay hay. Tə ndayawa wu mənday niye na, ta məŋgwese eye, maguŋguze kwa tsekweŋ andaya bay. ⁴⁷ Ta zambađaway a Mbəlom ada nəteye niye hay tebiye tə yatay a gər a ndo hay. Andza niye, Bəy Maduweŋ a təmawa tay ha ndo hay pat pat, a səkah tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ndo neheye faya ma təmiye tay ha aye.

3

Piyer ta Yuhana tə mbəl ha ndo matəra eye

¹ Pat wuray Piyer ta Yuhana ti ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mata duwulay me a Mbəlom. Ti ye ta bəre mahkar i huwa. Ndo hay ti yawa ta duwulaway naha me a Mbəlom na, ta bəre mahkar eye niye.

² Ndowneye andaya bəse ta maged i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye. Maged nakə tə zalay maged nakə a le aye. Ndowneye niye na, matəra eye kwa abəra ka məwe ŋgay. Tə zlawa naha, tə hənawa ha bəse ta maged niye pat pat. A tsətsahawa dala ka ndo neheye ti yawa naha a gay i məvəlay wu a Mbəlom aye.

³ Pat eye niye na, a ŋgatay a Piyer ta Yuhana ta diye, ta fələkwiye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, a tsətsah fataya dala.

⁴ Piyer ta Yuhana ta ndazl na lele. Tsa na, Piyer a gwaday: «Zəba famaya lele.»

⁵ Tsa na, ndo niye a zəba faya, a zəzur tay ha tə metsehe lele. Nəngeye a dzala na, ta vələneye wu. ⁶ Piyer a gwaday: «Dala andaya fagaya bay tebiye, ane tuk na, na vəlakeye na, wu nakə andaya fagaya aye. Neñ faya na gwadakeye ta gədanj i Yesu Kəriste i Nazaret lətse, do!»

⁷ Tsa na, Piyer a gəs na abəra mə həlay i mənday hərwi madzəne na ka mələtse ha ka mbəlom. Kwayanña sik nğay hay tə mandərkukwasl nğay hay tə huta gədanj. ⁸ A ndapa a mbəlom tə sik nğay hay lele. Tsa na, a pa bo ka mede. A ye, tə fələkwa ka bo dziye ta ndo i maslanj i Yesu niye hay a gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom. Ndo niye na, a ye lele ta mandepe a mbəlom tsadaw tsadaw ada tə mazambaday a Mbəlom.

⁹ Ndo hay tebiye tə nğatay faya ma diye kuteñ kuteñ lele ada faya ma zambadeye a Mbəlom. ¹⁰ Tə sər ha, nəngeye ndo nakə a rəkawa bəse ta maged nakə a le haladzay i gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom aye na, nəteye niye tebiye ta dzədzar ada a gatay hərbaəbəkka hərwi wu nakə a ge bo ta ndo niye aye.

¹¹ Piyer ta Yuhana nəteye məmazambaligay i mədəslyay ha gər a Mbəlom nakə tə zalay Mazambal i Salomonj aye. Ndo nakə a mbəl abəra mə matəre aye na, a wuda məgəre tay ha sa

bay. Ndo hay haladzay ti ye naha mahway mahway hərwi nəteye tebiye a gatay hərbaəbəkka. ¹² Piyer a nğatay a ndo neheye ti ye naha haladzay aye na, a gwadətay andza nakay: «Nəkurom ndo i Israyel hay, ndo nakay a mbəl na, a gakum hərbaəbəkka na, hərwi mey? Nəkurom faya ka zəbumeye famaya andza niye na, hərwi mey? Nəkurom faya ka dzalumeye mə gər kurom na, maa mbəl ha ndo nakay na, Piyer ta Yuhana hərwi bo tay eye gədanj eye. Tə mbəl ha na, nəteye tə pay bəzay a Mbəlom lele. Ane tuk na, a'ay andza niye bay. ¹³ Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak ada Mbəlom i Zakob nakə nəteye neheye ta dūwulay me aye, a bəz ha məzlaə i ndo i məsler nğay Yesu. Nəkurom eye, ka vəlumay ha a həlay i Roma hay hərwi ada tā kəd na ada ka kalum ha kame i Pilat. Pilat na, haəe a say məgəre ha. ¹⁴ Nəkurom ka kalum ha ndo nakə dadə nəngeye kə ge mənese bay. Nəngeye ndo dedək eye. A yakum a gər dūh matsətsehe tā gərakum ha na, ndo məkədə ndo. ¹⁵ Andza niye, ka kədum na, ndo nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. Ane tuk na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra mə walanj i mədəhanj hay. Nəkway tebiye ka sərakwa ha. ¹⁶ Ndo nakay ananj ka nğatumay, ka sərūm ha aye na, maa vəlay gədanj na, məzele i Yesu hərwi nakə nəmaa pa mədzał gər may ka Yesu aye. Ayaw! Ndo nakay a

mbəl lele ka ɲgatumay tə dəre kurom aye na, hərwi nakə nəmaa pa mədzal gər ka Yesu aye.

17 «Malamar ga hay, ahəl nakə nəkurom ta bəy kurom hay ka kalum ha Yesu aye na, neɲ na sər ha wu nakə ka gum aye na, ka sərüm bay.

18 Ane tuk na, Mbəlom a ge na, wu nakə a tsik ahəl niye tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ɲgay aye. A gwad: Kəriste na, ma ta giye dəretsətseh.

19 Anəke na, mbədum ha mede kurom, mbədumaw me ka təv i Mbəlom hərwi ada mā mbatakum ha mənese kurom hay. 20 Ka gum andza niye na, Bəy Maduweɲ Mbəlom ma vəlakumeye zay ada ma ta slərakumaweye Yesu ndo mətəme ha ndo nakə a zla na kurre hərwi kurom aye. 21 Anəke na, kutoɲ Yesu Kəriste ma ndziye mə mbəlom təmad hus a pat nakə Mbəlom ka təra ha wu hay tebiye andza nakə a da ha ahəl niye tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ɲgay hay aye.

22 Musa, neɲgeye a gwadatay a bəba tətə kway hay: «Bəy Maduweɲ kurom Mbəlom ma ta slərakumaweye ndo mədə ha bazlam ɲgay andza neɲ na gwad bədaɞ? Neɲgeye na, slala kurom. Ka ta pumay zləm a wu nakə ma ta tsikakumeye tebiye.

23 Ndoweye kə pay zləm a bazlam i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom niye bay na, ma ndziye mə walaɲ i ndo i Mbəlom hay bay. Ta kədiye

na mədahaɲ eye.*»

24 «Siye i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay dərmak ta tsik andza i Musa. Ta tsik ka wu nakə ma giye bo ahəl kway nakay anaɲ aye. Kwa Samuyel ada kwa siye i ndo maslaɲ i Mbəlom neheye ti yaw ma dəba ɲgay aye. 25 Malamar ga hay, Mbəlom a tsik wu neheye tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ɲgay hay na, a nəkurom. Andza niye dərmak, ahəl nakə Mbəlom a ɞar dzam ta bəba tətə kurom hay aye na, a gwaday a Abraham: «Na ta piye ɲgama ka ndo i məndzibəra hay tebiye tə həlay i wawa i huɞ yak hay. Dzam nakə Mbəlom a ɞar aye na, i kurom.†» 26 Andza niye, Mbəlom a sləraw ndo i məsler ɲgay na, hərwi kurom təday. A sləraw na, hərwi məpe fakuma ɲgama, ada mətsoya kurom ahaya abəra ka tsəved i mənese.»

4

Piyer ta Yuhana kame i bagwar i Yahuda hay

1 Ahəl nakə Piyer ta Yuhana, nəteye faya ta tsikateye me a ndo hay mba aye na, ndo məvəlay wu a Mbəlom hay, bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ta Saduke hay ti ye naha ka təv tay. 2 Ti ye naha na, tə ge dərev haladzay ka Piyer ta Yuhana hərwi nəteye faya ta tətikiye tay ha ndo hay, tə gwadatay: «Yesu

* 3:23 Madayaw abəra ma Ezipt 18.15, 18-19. † 3:25 Madazlay i wu hay 22.18; 26.4.

kə lətsew abəra ma mədahaŋ ada mələtsew i Yesu niye a lətsew aye na, ndo hay ta sliye faya mələtsew abəra ma mədahaŋ.»³ Ndo niye hay tə gəs tay ha Piyer ta Yuhana, ta dərəzl fataya a daŋgay. Ta dərəzl fataya na, ta gatay sariya zuk bay, hərwi həvad kə ge tsiy.⁴ Mə walaŋ i ndo neheye tə tsəne matətike i Piyer ta Yuhana aye na, ndo hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. Ndo məpe mədzal gər ka Yesu ta səkah, ndo hay tebiye ma giye gwezem zlam.

⁵ Tədœ eye i mekedœ na, bəy i Yahuda hay, madugula i Yahuda hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə haya gər a Zerozelem.⁶ Mə walaŋ tay niye hay tə haya gər aye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom nakə tə zalay Han aye andaya, Kayif, Yuhana, Aləgəzandər ada tə siye i ndo neheye ma bədgay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom tebiye nəteye andaya.⁷ Tə həlataya ahaya ndo i maslaŋ i Yesu niye hay sulo eye kame tay. Tsa na, ta tsətsah fataya, tə gwadətay: «Ka mbəlum ha ndo nakay na, ma kəkay? Ka hutumaw gədaŋ eye na, mənəgay? Ada ka mbəlum ha na, ta məzele i way?»

⁸ Ta tsətsah fataya andza niye na, kwayaŋŋa Piyer a rah ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, a gwadətay: «Nəkurom bəy mələve ndo hay ta madugula

hay,⁹ ka tsətsahumeye famaya bazlam bəgom na, hərwi nakə nəmaa gay ŋgwalak a ndo matəra eye, a mbəl ma kəkay ka tsətsahum famaya andza niye na gwad ba?¹⁰ Ayaw lele! Kə ge andza niye na, nəkurom sərum ha, nəkurom tebiye tə siye i ndo i Israyel hay, sərum ha na, ndo nakə a lətse kame kurom nənəgeye zay lele aye na, ta məzele i Yesu Kəriste nakə a yaw abəra na Nazaret aye. Nənəgeye ndo nakə ka darum na ka mayako mazləmbada eye ada Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye na, nənəgeye.¹¹ Derewel i Mbəlom a tsik faya, a gwad:

«Kwar nakə nəkurom ndo mədəzle gay hay ka kalum ha aye na, ka təra kwar nakə ma vəleye gədaŋ a gay aye duh.*»

¹² «Ka mbakweye faya mətəme na, tə nənəgeye nəte ŋgweŋ. Hərwi ka məndzibəra tebiye Mbəlom kə vəl ndo mekeleŋ eye nakə ma təmiye kway ha aye na, andaya bay.»

¹³ Ndo niye hay tə haya gər aye na, a gatay wadəŋ wadəŋ. Hərwi ta zəba ka Piyer ta Yuhana na, ta dzədzar bay, tə tsik me parakka. A gatay wadəŋ wadəŋ wene wene eye na, hərwi nəteye ta tətik wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Tə sər ha nəteye na, ndo məpay bəzay a Yesu tsa.¹⁴ Ane tuk na, nəteye faya ta ŋgateye a ndo nakə a mbəl aye dərma, nənəgeye malətsa eye

* 4:11 Dəmes hay 118.22. Kwar eye niye na, Yesu.

ka təv tay. Tə sər wu nakə ta mbədatay faya a Piyer ta Yuhana aye bay. ¹⁵ Tsa na, tə gwadatay: «Dum abəra mə gay.» Piyer ta Yuhana ti yaw wu tay abəra mə dəma na, nəteye tə mətsa mə gay tə ma ha ka bo bazlam. ¹⁶ Tə gwad a bo mə walañ tay: «Ndo neheye ka gakweye tay ha na, kəkay? Ndo i Zerozelem hay tebiye tə sər ha masuwayañ nakə tə ŋgatay aye parakka, maa ge na, Piyer ta Yuhana. Ka slakweye faya məmbəde bay. ¹⁷ Ane tuk na, gakwatay me ada pakwa fataya zluwer na, tâ tətikatay bazlam nakay a ndo hay tə məzele i Yesu Kəriste bay hərwi ada siye i ndo hay tâ tsəne labara i masuwayañ nakə tə ge aye bay.» ¹⁸ Ti ye tə zalatayaw. Piyer ta Yuhana ta mbəda naha gər ka təv tay. Ti ye naha na, tə gatay me, tə gwadatay: «Kâ tsikumamatay kəgəbay kâ tətikumamatay a ndo hay tə məzele i Yesu sa bay.»

¹⁹ Ane tuk na, Piyer ta Yuhana ta mbədatay faya, tə gwadatay: «Nəkurom na, dzalum ha wu nakə dedek eye kame i Mbəlom aye təday. Lele marəhay ha gər na, a nəkurom tsukudu a Mbəlom daw? ²⁰ Nəmaa sliye faya mægər ha matətike wu nakə nəmaa ŋgatay ada nəmaa tsəne aye bay. Nəmaa tsikiye huya.»

²¹ Ndo niye hay mahaya gər eye tə tsəne andza niye na, tə pa fataya zluwer haladzay sa. Tsa na, tə gər tay hay, ti ye wu tay. Tə gər tay ha

na, ta huta fataya mənese nakə da məgatay dəretsətseh aye bay, hərwi siye i ndo hay nəteye tebiye faya ta zambadəye a Mbəlom hərwi wu nakə Piyer ta Yuhana tə ge aye. ²² Ndo niye tə mbəl ha ta masuwayañ aye na, məve ŋgay ma ziye məve kuro kuro fad.

Maduwule me i ndo məpe mədzał gər hay

²³ Tə gər tay ha Piyer ta Yuhana. Tə gər tay ha na, ta mbəda gər, ti ye ka təv i ndo məpe mədzał hay ka Yesu. Ti ye naha na, ta təkəratay wu nakə bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay i Yahuda hay tə tsik aye. ²⁴ Tə tsəne bazlam niye na, kwayañña nəteye tebiye tə dzapa nəte, tə pa bo ka maduwulay me a Mbəlom. Tə gwaday naha a Mbəlom: «Bəy Maduweñ, maa ge magərmbəlom ta dala, ta bəlay ada tə wu neheye mə dəma tebiye aye na, nəkar. ²⁵ Maa tsik me tə bazlam i bəba tətə may Davit ndo i məsler i yak na, nəkar. Neñgeye a tsik ta gədañ i Məsəfəre Tsədañña eye, a gwad:

“Ndo hay tebiye tə ge mevel na, kemey?”

Tə ma ha ka bo bazlam na, hərwi mey?

²⁶ Bagwar i bəy i dala i məndzibəra hay ta ləva bo mäge vəram.

Bəy hay ta haya gər mäge vəram ta Bəy Maduweñ Mbəlom

ada ta ndo nakə a pay dzagwa
i bəy a gər aye.†”

27 «Andza niye dedek, ta haya gər ma gəma nakay. Herod tə Poyos Pilat ta gəma hay ada ndo i Israyel hay ta haya gər mäge vəram ka Yesu ndo i məsler yak tsədanja eye. Neŋgeye nakə ka pay dzagwa i bəy a gər aye. 28 Wu nakə tə ge andza nakay aye na, andza i yak nakə ka tsik kurre a saka mäge ta gədan yak aye. 29 Anəke na, Bəy Maduweŋ may, dzəna may abəra ka təv i sewed tay neheye tə gamay aye tey. Vəlamay gədan yak ada nəmaâ də ha bazlam yak ta dedek. 30 Vəlamay gədan hərwi ada nəmaâ mbəl tay ha ndo hay, hərwi ada nəmaâ ge masuwayaŋ hay wal wal ta məzele i Yesu, ndo i məsler yak tsədanja eye.»

31 Ta ndəv ha maduwulay me a Mbəlom na, təv nakə nəteye mahaya gər eye mə dəma aye a bəl haladzay dzeki6 dzeki6. Nəteye niye tebiye, Məsəfəre Tsədanja eye a rahatay a bo. Kwayanja tə pa bo ka məde ha bazlam i Mbəlom ze madzədzere.

Məndze nəte i ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom

32 Ndo neheye ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, nəteye tebiye tə ndzawa na, nəte, ta wudə bo lele ada mədzal gər tay nəte. Ndəray kwa nəte mə walaŋ tay mətsike nakay na, wu ga na, andaya bay. Mə

walaŋ tay wu tay hay tebiye ta ŋgənawa ha a bo mə walaŋ tay. 33 Ndo i maslaŋ i Yesu hay tə dəwa ha bazlam i mələtsew i Bəy Maduweŋ Yesu abəra ma mədahaŋ ta gədan haladzay. Tə gwadəwa: «Nəmaa ŋgatay kə lətsew abəra ma mədahaŋ.» Ada Mbəlom a pa ŋgama haladzay ka ndo məpe mədzal gər hay. 34 Ndəray mə walaŋ tay kwa tsekweŋ wu a kətsay bay. Ndo neheye guvah tay hay kəgəbay gay tay andaya na, ta səkəmawa ha. Suloy i wu nakə ta səkəm ha aye na, ti yawa ahaya 35 ada tə vəlawatay a ndo i maslaŋ i Yesu hay. Ma dəba eye na, ta ŋgənawa ha suloy eye kwa a way də andza nakə a say aye.

36 Andza niye ndoweye andaya tə zalay Yusufa. Ndo i maslaŋ i Yesu hay tə pa faya məzele na, Barnabas, andza məgwede: Ndo nakə ma gwadiye tete a siye i ndo hay aye. Neŋgeye slala ŋgay na, Levit hay. Tə wa na ma gəma nakə tə zalay Sipəre aye. 37 Neŋgeye a ye, a səkəm ha guvah ŋgay. Tsa na, a zla ahaya suloy eye, a vəlatay a ndo i maslaŋ i Yesu hay.

5

Maraw me i Ananiyas ta Safira

1 Ane tuk na, ndoweye andaya tə zalay Ananiyas. Tə zalay a ŋgwas ŋgay Safira. Pat wuray na, ta səkəm ha guvah tay tə gwad əyaw mə

† 4:26 Dəmes hay 2.1-2.

walaŋ tay. ² Ananiyas a həl faya abəra ka suloy i guvah niye, a ye ha siye a vəlatay a ndo i maslaŋ i Yesu hay. Suloy nakə a həl faya abəra aye na, ŋgwas ŋgay a sər faya lele. ³ A ye naha na, Piyer a gwaday: «Ananiyas, ka gəray ha dərev yak a Fakalaw na, hərwi mey? Ka gər ha siye i suloy i guvah yak a mətagay, ka zlaw tsekweŋ, ka raway me a Məsəfəre Tsədanŋa eye na, hərwi mey? ⁴ Ahəl nakə ka səkəm zuk bay aye na, guvah yak wu yak bəna i ndəray daw? Ada suloy i guvah nakə ka səkəm ha aye na, i yak bədaw? Ka dzala mə gər yak məge wu andza nakay na, ma kəkay? Ka raway me na, a Mbəlom bəna, a ndo hay bay.»

⁵ Ananiyas a tsəne bazlam niye hay na, a dəd abəra ka mbəlom. Kwayanŋa a mət tsədək tsədək. Ndo neheye tə tsəne labara niye aye na, nəteye tebiye ta dzədzar haladzay. ⁶ A mət na, gawla hay ti yaw tə mbəkwa na mədahaŋ. Tsa na, tə zla na, ti ye tə la na.

⁷ Mazlambar ma giye bəre mahkar na, ŋgwas i Ananiyas a yaw a fələkwa a gay. A yaw na, kə sər ka wu nakə a ge bo aye bay. ⁸ A fələkwa naha a gay na, Piyer a tsətsah faya, a gwaday: «Tsiken, suloy i guvah kurom nakə ka səkəmmum ha ta zal yak aye na, andza nakay daw?»

Ŋgwas niye a mbəday faya, a gwaday: «Ayaw! Nəmaa

səkəm ha na, suloy eye andza nakay.»

⁹ Piyer a gwaday: «Ka mum ha ka bo bazlam mə walaŋ kurom hərwi madzəgur me ka Məsəfəre i Bəy Maduweŋ na, kəkay? Tsəne, ndo neheye tə la zal yak aye, nəteye andaya malətsa eye ka məged tsiy ada ta deyewe ye ta zliye kar dərmak.»

¹⁰ Piyer a tsikay andza niye na, kwayanŋa a dəd ka sik i ndo i maslaŋ i Yesu niye hay. Tsa na, a mət. Gawla hay ti yaw, tə fələkwa naha a gay. Ti ye naha na, kə mət. Tə zla na, ti ye ha tə la na ka tsakay i zal ŋgay. ¹¹ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tebiye ada tə siye i ndo neheye tə tsəne labara niye aye na, ta dzədzar haladzay.

Ndo i maslaŋ hay tə gawa masuwayan wal wal haladzay

¹² Ndo i maslaŋ hay tə gawa masuwayan wal wal haladzay mə walaŋ i ndo hay. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə hayawa gər a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, mə Mazambal i Salomon. ¹³ Ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu təbey aye na, zluwer a gatay mede ka təv tay. Ane tuk na, ndo hay tebiye tə dəslatay ha gər. ¹⁴ Ndo hay haladzay faya ta səkahiye, hasləka hay ta ŋgwas hay tə dzala ha ka Bəy Maduweŋ. Ndo məpe mədzal gər hay ta səkah haladzay. ¹⁵ Hərwi masuwayan neheye ndo i maslaŋ hay tə ge aye

na, ndo hay tə həlawə naha ndo i dəvats hay. Tə həlawə tay naha ka sləlah kəgəbay ka hubok. Tə pawə tay ha ka tsakay i tsəved hərwi ada ahəl nakə Piyer ma diye tə dəma aye na, kwa kəkay mezek ŋgay kə husa ka ndo nəte mə walaŋ tay ma mbəliye. ¹⁶ Ndo hay haladzay ti yawaw abəra ma gəma neheye tə mbay naha a Zerozelem aye. Tə həlawə naha ndo i dəvats ta ndo neheye məsəfəre lele bay eye hay mə bo tay aye. Ndo i maslaŋ hay tə mbəl tay ha tebiye.

Tə gəs tay ha ndo i maslaŋ hay

¹⁷ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ta ndo neheye tə paway bəzay aye, andza məgwədə ta Saduke hay, tə tsəne ndo i maslaŋ hay faya ta giye masuwayaŋ haladzay na, a ndalatay, dərev tay a rah ta sələk. Tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad: «Gəsakwa tay ha!» ¹⁸ Tsa na, ti ye tə gəs tay ha. Ti ye tə pa tay a daŋgay. ¹⁹ Ane tuk na, ta həvad ahəl nakə ndo i maslaŋ hay nəteye ma daŋgay aye na, gawla i Mbəlom a ye, a həndəkəkatay na məged i gay i daŋgay niye. A həlatay ahaya ndo i maslaŋ niye hay abəra mə dəma, a gwadətay: ²⁰ «Dum ta dumatay ha labara i sifa wədeye a ndo hay ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom!»

²¹ Ndo i maslaŋ hay ta təma bazlam i gawla i Mbəlom nakə a tsikatay aye. Pərik i

mekedə na, tə həl bo ti ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ti ye naha tə pa bo ka matətikatay a ndo hay.

Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ta ndo neheye nəteye dziye, tə zalatay a madugula i Yahuda hay, tə haya gər. Tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay. Tsa na, tə slər ndo hay ka ndo i maslaŋ hay a gay i daŋgay, tā ye tā həlatay ahaya. ²² Ane tuk na, ndo neheye ti ye, tə husa a dəma na, ta huta tay ha mə gay i daŋgay bay. Tə maw ka təv i ndo neheye tə slər tay naha aye, tə matay ha labara eye. ²³ Tə gwadətay: «Nəmaa ye naha, nəmaa ndzay a gər a gay i daŋgay na, mədərəzla eye lele ada ndo matsəpe məged hay nəteye andaya faya ta tsəpiye. Ane tuk na, nəmaa həndək na məged na, nəmaa huta ndəray kwa nəte bay!»

²⁴ Tə tsəne labara niye andza niye na, bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə sər wu nakə ta dzaliye bay. Ta tsətsahay a gər tay, tə gwad: «Matəra ta ndo i məsler niye hay na, wuyə mey?»

²⁵ Ahəl nakə nəteye faya ta dzaliye andza niye na, ndoweyə a yaw ka təv tay, a gwadətay: «Tsənum! Ndo neheye ka pum tay a daŋgay aye na, nəteye faya ta tətikəteye a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom!»

²⁶ Tə tsəne andza niye na, kwayanğa bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta ndo ŋgay hay, ti ye mata ma tay ahaya ndo i maslaŋ niye hay. Ane tuk na, ti ye tə ma tay ahaya na, ta gatay dəretsətseh bay hərwi ta dzədzar ta ndo hay, ta ta kaliye tay ha tə kwar.

Ndo i maslaŋ hay kame i sariya

²⁷ Ti ye tə həlatay ahaya na, ti ye tay ha kame i madugula i Yahuda hay. Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a pa bo ka matsətsehe fataya abəra bazlam. ²⁸ A gwadətay: «Nəmaa gakum me ka matətikatay a ndo hay ta məzele i Yesu bədfaw? Ada ka gum na, mey? Nəkurom na, tsəkam matətikatay a ndo hay ma wuzlahgəma i Zerozelem tebiye na, kəkay? Ada a sakum məgwede maa kəd na ndo niye na, nəmay daw?»

²⁹ Piyer tə siye i ndo i maslaŋ hay ta mbədatay faya, tə gwadətay: «Marəhay ha gər na, a Mbəlom bəna a ndo hay bay. ³⁰ Ka darum na Yesu ka mayako mazləmbada eye hərwi ada m̄a mət. Ane tuk na, Mbəlom i bəba tətə kway hay kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ. ³¹ Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ ta gədaŋ ŋgay. Kə pa na a bəy, neŋgeye ndo mətəme ha ndo hərwi ada İsrayel hay t̄a mbəda ha mede tay. Ta huta, Mbəlom ma pəsətay ha mezeleme tay hay. ³² Nəmay na, ndo məhəle mbal i wu

neheye a ge bo aye, nəmay ta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye nakə Mbəlom a vələtay a ndo neheye ta rəhay ha gər aye.»

³³ Tə tsəne bazlam niye na, a ndalatay haladzay. A satay mədəke tay ha ndo i maslaŋ hay. ³⁴ Ane tuk na, Farisa wuray andaya məzele ŋgay Gamaliyel. Neŋgeye na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye. Ndo hay tebiye ta təmawa bazlam ŋgay. A lətse mə walaŋ i ndo niye hay mahaya gər eye, a gwadətay: «Ndo neheye t̄a ye abəra kanaŋ tsekweŋ təday.»

³⁵ Ndo i maslaŋ hay ti yaw abəra mə dəma na, a gwadətay: «İsrayel hay, gum metsehe hərwi wu nakə a sakum məgatay a ndo neheye. ³⁶ Ndo niye məzele ŋgay Tiyodas aye na, m̄a makumaw a gər. A yaw ahəl niye a gwad neŋgeye na, bagwar i ndo. Ndo hay ta giye temerre fad ta pay bəzay. Ane tuk na, ta kəd na. Ndo neheye tə pay bəzay aye ta ŋgəna gər tebiye. Kwa ndəray ka ləkaw bay.

³⁷ «Ma dəba ŋgay na, ndow-eye andaya dərmak, məzele ŋgay Yudas. Neŋgeye ndo i Galile. Neŋgeye a ndohwaw ahəl i məpesle ndo, kə zalatay a ndo hay haladzay ka məpay bəzay. Neŋgeye dərmak ta kəd na ada ndo neheye tə pay bəzay aye ta ŋgəna gər tebiye kweye kweye. ³⁸ Neŋ faya na tsikakumeye anəke, k̄a mətsum ka ndo neheye bay, gərurum tay ha t̄a ye wu tay.

Hərwi kə ge mədzal gər tay, ta məsler tay, ti yaw ma ndo hay na, ta ndziye bay. Ta dziye.
³⁹ Ane tuk na, kə ge məsler tay a yaw abəra mə həlay i Mbəlom na, ka slumeye faya məmbete ha bay. Gum metsehe lele, faya ka gumeye vəram na, ka Mbəlom düh!»

⁴⁰ Ndo niye hay mahaya gər eye ta təma bazlam i Gamaliyel. Tə zalatay a ndo i maslañ hay sa. Ti ye naha, tə ndəba tay ha. Tə gwadətay: «Dada kâ tsikumay me a ndəray tə məzele i Yesu sa bay.» Tsa na, tə gər tay ha.

⁴¹ Ndo i maslañ i Yesu niye hay ti yaw abəra mə walañ i məhay gər tay niye tə mənğwese hərwi dəretsətseh nakə tə gatay hərwi məzele i Yesu aye. ⁴² Duh ta tətikawa ada tə dawa ha mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada mə gay tay hay pat pat tə gərawa ha bay, Yesu na, Kəriste.

6

Tə pala ndo hay tasəla hərwi madzəne ndo i maslañ i Yesu hay

¹ Ahəl niye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu faya ta səkahiye haladzay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər neheye tə tsik me i Gərek aye na, tə ge dərev ka ndo məpe mədzal gər neheye nəteye tə tsik bazlam i Yahuda hay aye. Tə ge dərev na, hərwi ahəl nakə ta nğənatay wu mənday a madakway i nğwas hay aye na, tə vəlawatay a

madakway i nğwas tay hay təbey.

² Ndo i maslañ neheye kuro gər eye sulo aye, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, tə gwadətay: «Nəmaa gəriye ha məde ha bazlam i Mbəlom hərwi məmətse mənğəne wu mənday bay. ³ Hərwi niye malamar hay, pələm ndo hay tasəla mə walañ kurom. Ka pələmeye na, ndo i nğwalak hay, ndo neheye nəteye maraha eye ta Məsəfəre Tsədanğa eye ada tə sər gər lele aye. Nəmaa vəliye məsler i mənğəne wu mənday na, a həlay tay. ⁴ Nəmay, nəmaa dūwulay me a Mbəlom ada ta məde ha bazlam nğay a ndo hay.»

⁵ Bazlam tay niye a yatay a gər a ndo hay tebiye. Tsa na, tə pala ndo hay tasəla. Ndo makurre eye na, Etiyen, ndo nakə ta mədzal gər lele ada maraha eye ta Məsəfəre Tsədanğa eye, Filip, Pərakor, Nikanor, Timon, Parmenas ada Nikolas ndo i gəma i Anıtyos nənğeye a gawa kule, ane tuk na, ahəl niye na, ka dazlay a məpay bəzay a kule i Yahuda hay. ⁶ Tsa na, ti ye tay ha ka təv i ndo i maslañ i Yesu hay. Ndo i maslañ i Yesu hay tə pa fataya həlay ada ta dūwulay me a Mbəlom.

⁷ Bazlam i Mbəlom a da a zləm haladzay. Ndo məpe mədzal gər hay ta səkah haladzay ma Zerozelem ada ndo məvələy wu a Mbəlom hay haladzay tə dzala ha ka Yesu.

Tə gəs na Etiyen

⁸ Etiyen na, ndo nakə nətə mə walaŋ i ndo neheye tə pala tay tasəla aye. Neŋgeye na, Mbəlom kə pa faya ŋgama haladzay. Ka tsəved i Mbəlom na, neŋgeye gədaŋ eye haladzay. A gawa masuwayaŋ hay mə walaŋ i ndo hay.

⁹ Siye i Yahuda hay nətəye andaya, tə haya gər a gay i maɖuwule me nakə tə zalay gay i maɖuwule me i beke neheye tə gər tay ha aye. Ti yaw ma gəma i Siren ada ma gəma i Aləgəzandəri, ti yaw ma dala i Silisi ada ma dala i Azi. Nətəye niye tebiye ta təma bazlam i Etiyen bay, faya ta kədiye wuway ta neŋgeye. ¹⁰ Ane tuk na, ndo niye hay tə mba ka Etiyen tə bazlam bay, hərwi maa vəlay ndaraw ka mətsike me na, Məsəfərə i Mbəlom.

¹¹ Tə vəlatay wu a ndo hay, hərwi ada ndo niye hay tã raw me tã gwad na: «Nəmaa tsəne faya abəra bazlam, faya ma tsaleye ka gər a Musa ada faya ma tsaleye ka gər a Mbəlom.»

¹² Tə suta faya ndo hay, madugula hay ada ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ka Etiyen. Tsa na, tə wuya kurah ka Etiyen, tə gəs na. Ti ye ha kame i madugula i Yahuda hay. ¹³ Tə həl naha ndo mədəse faya parasay hay, tə gwad: «Ndo nakay na, faya ma tsikiye wu lele bay eye ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ka

bazlam i Musa mapala eye. ¹⁴ Nəmaa tsəne faya abəra a gwad: Yesu ndo i Nazaret ma deyeweye, ma mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ma mbədiye ha kule kway nakə Musa a vəlakway aye.»

¹⁵ Ndo niye hay tebiye nətəye mandza eye mə gay i məhay gər aye, tə ma ha dəre ka Etiyen. Ta zəba faya, tə ŋgatay na, da'ar ŋgay a dəv andza i gawla i Mbəlom.

7*Bazlam i Etiyen*

¹ Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a tsətsah ka Etiyen, a gwaday: «Wu nakə tə tsik fakaya na, dedek daw?»

² Etiyen a mbəday faya, a gwaday: «Malamar ga hay ta bəba ga hay, tsənum wu nakə na tsikakumeye təday. Mbəlom nakə a ze wu hay tebiye ta məzlaḅ aye a bəzay ha bo a bəba tətə kway Abraham ka dala i Mizapotami kurre ahəl nakə ki ye a Haran zuk bay aye, ³ ada a gwaday: «Lətse abəra ma gəma yak ada gər ha ndo yak hay, do a gəma nakə na dəkeye faya aye.*»

⁴ «Yaw! Abraham a tsəne bazlam i Mbəlom na, a lətse abəra ma Kaladeyen hay, a ye mata ndze ma Haran. Ma dəba eye bəba ŋgay a mət na, Mbəlom a zla na abəra ma Haran, a ye ha a gəma nakay anaŋ nəkway mandza eye mə dəma aye.

* **7:3** Madazlay i wu hay 12.1.

⁵ Mə dəma na, Mbəlom kə vəlay guvah i məda ηgay kwa tsekweη bay, kwa dala tsekweη bəbay na, kə dəsay bay. Ba Mbəlom kə tsikay kurre, a gwaday: “Gəma nakay na, na ta vəlakeye ha tebiye. Aza nəkar andaya sa bay na, wawa i huđ yak hay ta ndziye mə dəma, ma təriye i tay.” Ahəl niye Mbəlom a tsikay a Abraham na, wawa ηgay andaya kwa nəte zuk bay. ⁶ Wu nakə Mbəlom a tsikay aye na, a gwaday: “Wawa i huđ yak hay ta diye, ta ndziye ma gəma i ndo hay. Mə dəma na, ta təriye tay beke eye hay. Ta gateye dəretsətseh. Ta ndziye məve temerre fad mə dəretsətseh. ⁷ Ane tuk na, na ta giye sariya ka ndo i gəma niye hay tə gatay dəretsətseh aye. Ma dəba eye na, ta diye abəra ma gəma nakay, ta diye ta dəsleη ha gər ma təv nakə ta ndziye mə dəma aye.†” ⁸ Mbəlom a bər dzam ta Abraham, a dəy ha na, ta mədəse bo. Ma dəba eye, Abraham a wa Izak, a ge məhəne tsamahkar na, a dəs na. Izak a wa Zakob, Izak a dəs na. Zakob dərmak a wa wawa hay kuro gər eye sulo. Nəteye neheye ta təra bəba tətə kway hay na, Zakob a dəs tay ha dərmak.

⁹ «Bəba tətə kway hay tə nay dəre a malamar tay nakə nəte mə walaη tay tə zalay Yusufa aye. Tə gəs na ta səkəm ha beke eye a gəma i Ezipt. Ane tuk na, Mbəlom ka tsəpa na.

¹⁰ Mbəlom kə təma ahaya Yusufa abəra mə dəretsətseh hay tebiye. A vəlay metsehe ta ηgwalak i bo ka dəre i bəy nakə a ləva Ezipt tebiye, tə zalay Farawoη aye. Neηgeye a pa na bəy eye ka dala i Ezipt ada a ləvay gər a ndo neheye mə gay ηgay aye tebiye.

¹¹ «Ma dəba eye na, mandərzlaη a ge ka dala i Ezipt tebiye ada ka dala i Kanan. Mandərzlaη niye a ge na, mandərzlaη bagwar eye. Ndo hay ta sa dəretsətseh haladzay. Bəba tətə kway hay tə huta wu mənday kwa tsekweη bay tebiye. ¹² Zakob a tsəne wu mənday andaya ma Ezipt na, a slər wawa ηgay niye hay ta təra bəba tətə kway aye. A slər tay ha makurre eye. ¹³ Ta mbəda gər masulo eye na, Yusufa a dətay ha bo ada Farawoη bəy bagwar eye a sər ha nəteye na, gwala i Yusufa hay. ¹⁴ Tsa na, Yusufa a slər ndo hay ka bəba ηgay Zakob ta ndo i gay ηgay hay tebiye. Nəteye tebiye na, kuro kuro tasala gər eye zləm. ¹⁵ Zakob tə həl bo, ti ye a Ezipt ta ndo i gay ηgay hay. Zakob a mət mə dəma ada bəba tətə kway hay dərmak tə mət mə dəma. ¹⁶ Mədəhaη tay na, tə həlawa a gəma nakə tə zalay Sisem aye. Tə pawa a tsəvay nakə Abraham a səkəm abəra ka wawa i Hamor ma gəma i Sisem ta suloy aye.

¹⁷ «Wu nakə Mbəlom a tsikay kurre a Abraham aye

† 7:7 Zəba mə Madazlay i wu hay 15.13-14 ada mə Madayaw abəra ma Ezipt 3.12.

na, mazlambar həlay eye kə ndislew. Gwala kway hay tə wa bo. Ta səkah məwe bo haladzay ma Ezipt. ¹⁸ Bəy nakə a sər Yusufa aye na, andaya sa bay. Tə pa na bəy wedeye nakə faya ma ləviye dala i Ezipt aye. Neŋgeye na, a sər Yusufa bay. ¹⁹ Bəy niye bagwar eye a vatay gər a bəba tətə kway hay. A gawatay dəretsətseh haladzay ada a gawatay kutoŋ ka məkwetse wawa tay a pesl ada tātət. ²⁰ Həlay niye na, tə wa na Musa. Musa a le haladzay ada a yay a gər a Mbəlom. Tə wa na na, tə gəl na kiye mahkar mə gay i bəba ŋgay. ²¹ Ma dəba eye na, tə gər ha. Dem i Farawoŋ a ndzay a gər, a zla na. A ye ha a gəl na andza wawa ŋgay. ²² Andza niye, Musa a gəl bo na, a zla metsehe ta ndaraw i Ezipt hay. A tərə ndo ta məzlaḅ eye hərwi bazlam ŋgay neheye a tsikawa aye ta məsler neheye a gawa aye.

²³ «Musa a ge məve kuro kuro fad na, a say mede mata dzəne tay ha gwala ŋgay Israyel hay. ²⁴ A ye na, a ŋgatay a ndo i Ezipt faya ma geye dəretsətseh a ndo nətə mə walaŋ i Israyel hay. Tsa na, a ye naha a dzəna na ndo niye faya ta geye dəretsətseh aye. A kəḅ na ndo i Ezipt niye mədahaŋ eye. ²⁵ Musa a dzala na, Israyel malamar ŋgay hay tə sər ha Mbəlom ma ta təmiye tay ha abəra mə dəretsətseh tə həlay ŋgay. Ane tuk na, tə sər bay. ²⁶ Tədəcə eye Musa a ndzatay a gər a

Israyel hay sulo faya ta kədiye bo. A say a Musa maŋgəne tay ha ada tātət ndza zay mə walaŋ tay. A gwaday: «Dzam ga, nəkurom ta malamar tuk na, ada ka gumeye dəretsətseh a bo kurom ta məkəḅ bo na, hərwi mey?» ²⁷ Ane tuk na, ndo nakə faya ma geye dəretsətseh a malamar ŋgay aye na, a pay həlay a Musa, a gwaday: «Maa pa kar bəy ada ndo mäge may sariya na, way? ²⁸ A saka məkəḅ ga andza nakə ka kəḅ ndo i Ezipt məvenəŋ aye sa dāw?» ²⁹ Musa a tsəne andza niye na, a hway, a ye ŋgway ka dala i Madiyan. Mə dəma na, a zla ŋgwas. Tə wa wawa hasləka eye hay sulo.

³⁰ «Ma dəba i məve kuro kuro fad na, Musa neŋgeye huya ma gəma niye mə makulkwandah aye. Pat wuray na, neŋgeye bəse ta mahəmba i Sinay. Gawla i Mbəlom a yaw, a bəzay ha bo. Musa a ŋgatay na, ma ako ka gay i dak nakə faya ma təmiye aye. ³¹ Musa a ŋgatay andza niye na, a gay hərḅaḅəkka. Ane tuk na, ahəl nakə neŋgeye faya ma həndzədiye naha faya bəse mazəbe faya na, a tsəne mətsike me i Bəy Maduweŋ, a gwadayaw: ³² «Neŋ Mbəlom i bəba tətə yak hay, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, ada Mbəlom i Zakəb.» Musa a tsəne andza niye na, a dzədzar, zluwer a gay. Tsa na, a say mazəbe dəre ka ako niye sa bay. ³³ Mbəlom a gwadayaw sa: «Musa, tsok na

taharak abəra mə sik, hərwi təv nakay nəkar mə dəma aye na, təv tsədanña eye. ³⁴ Faya ta gateye dəretsətseh a ndo ga hay ma Ezipt kəkay na, na ŋgatay. Na tsəne mətuwe tay ada na yaw na, mata mbəle tay ha. Na sləriye kar ha, do anəke a Ezipt.†

³⁵ «Musa neŋgeye nakə Israyel hay tə kal ha, tə gwaday: “Maa pa kar bəy ada ndo mäge may sariya na, way?” aye. Ane tuk na, Mbəlom a slər ka təv tay hərwi ada mâ tərä bəy tay ada ndo mətəme tay ha abəra mə dəretsətseh na, neŋgeye. Mata sləre na ka məsler niye na, gawla i Mbəlom nakə a bəzay ha bo ma ako ka gay i dak aye. ³⁶ Maa ndzatay kame a Israyel hay məndohwaw abəra ma Ezipt na, neŋgeye. Kə ge masuwayan hay wal wal mə dəma. Kə ge kame i Bəlay Ndozza eye ada mə makulk-wandah dərmak hus a məve kuro kuro fad.

³⁷ «Maa gwadətay a Israyel hay: “Mbəlom ma ta slərakumaweeye ndo məde ha bazlam ŋgay andza neŋ. Ma zliye na, abəra ma gwala kurom§” na, Musa. ³⁸ Sa na, ahəl nakə Israyel hay nəteye mahaya gər eye mə makulk-wandah aye na, maa lətse mə walaŋ i bəba tətə kway ta gawla nakə a tsikawatayaw me mə mahəmba i Sinay aye na, Musa. Gawla i Mbəlom ma tsikataweeye bazlam

nakə ma vəliye sifa aye ada neŋgeye ma makweye ha.

³⁹ «Ane tuk na, bəba tətə kway hay ta kərah matəme bazlam ŋgay. Ta kal na a pesl. A satay mambəde gər ka dala i Ezipt. ⁴⁰ Tə gwaday a Aron: “Lambadamay mbəlom hay hərwi məzle kame kway. Hərwi ka sərakwa wu nakə a ndzay a gər a Musa, ndo məhəlakway ahaya abəra mə Ezipt na, ka sərakwa bay.*” ⁴¹ Tsa na, ta lambad kule andza sla wawa eye andza mbəlom tay. Tə vəlay wu a kule tay niye. Tə ge magurlom tə məŋgwese eye lele hərwi wu nakə bo tay eye ta lambad aye. ⁴² Ane tuk na, Mbəlom a mbədatay dəba. Ma dəba eye tə dəslay ha gər a wurzla hay. Mbəlom a vəlay tsəved andza nakə mawatsa eye mə dərewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay, Mbəlom a gwad:

“A nəkurom Israyel hay,
wu neheye hay ka
vəlawum wal wal
ada ta gənwaw hay
məve kuro kuro fad aye
na, a neŋ bədaw?”

⁴³ Ka zlum madzawadzawa
i gay i mbəlom kurom
Molok,
ka zlum mandzəkit bo
i wurzla i mbəlom
kurom Refam.

Kule kurom neheye ka gum
aye na,

hərwi mədəslay ha gər.

Hərwi niye na həliye kurom
abəra ma gəma nakay,

† 7:34 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 2.14-3.10. § 7:37 Bazlam mapala eye masulo eye 18.15. * 7:40 Madayaw abəra ma Ezipt 32.1, 23.

na diye kurom ha dæren
abæra ta gæma i Ba-
bilon.†»

44 Etiyen a gwadatay sa:
«Ahəl niye bæba tæte kway
hay næteye mə makulkwan-
dah na, madzawadzawa i
mædæslay ha gær a Mbælom
andaya fataya hærwi ada tâ
sær ha Mbælom andaya ta
næteye. Gay niye mapa eye
na, andza nakæ Mbælom a
tsikay a Musa aye. Mbælom
a gwaday a Musa tâ ge na gay
niye na, andza nakæ a ŋgatay
aye. 45 Ma dæba eye na, bæba
tæte kway hay ta vølatay ha
madzawadzawa i mædæslay
ha gær a Mbælom niye a
wawa i hud tay hay. Ndo
mændzatay kame a wawa i
hud tay niye hay na, Zozowe.
Ti ye a gæma niye na, ta zla na
gay i madzawadzawa niye.
Mbælom ka hæhar tay ha ndo
i gæma niye abæra kame tay.
Ta sla fataya. Andza niye gay
i madzawadzawa a ndza ma
gæma niye hus a hælai i bæy
Davit. 46 Davit na, a yay a
gær a Mbælom haladzay. A
tsætsah tsæved ka Mbælom ka
madæzlay gay nakæ wawa i
hud i Zakob hay ta sliye faya
mædæslay ha gær a Mbælom mə
dæma aye. 47 Maa dæzlay gay
na, Salomonj.

48 «Ane tuk na, Mbælom
Fetek ma ndziye mə gay
neheye ndo hay ta dæzl aye
bay. Andza nakæ mawatsa
eye mə dærewel i ndo mæde

ha bazlam i Mbælom aye na,
Mbælom a gwad:

49 «Tæv mændze i bæy ga na,
mbælom,
ada mændzibæra na, tæv
sik ga.

Gay nakæ ka dæzlumenjeye na,
slala i gay waray?

Tæv nakæ ma sliye
mændze mə dæma aye
na, waray?

50 Maa ge wu neheye tebiye
na, nej bædaw?‡»

51 Etiyen a gwadatay sa: «A
nækurom neheye sewed eye
hay. Ka dæræzlum na dærev
kurom ta zləm kurom hay a
mæzele i Mbælom nakæ faya
ma zalakumeye. A sakum
mahændækay na dærev kurom
a Məsæfære Tsædanŋa eye bay.
Nækurom na, andza bæba tæte
kurom hay. 52 Ndo mæde ha
bazlam i Mbælom waray nakæ
bæba tæte kurom hay ta gay
dæretsætseh bay aye? Kwa
mækæde ta kæd tay ha ndo
neheye tə da ha madayaw i
ndo nakæ nengeye ndo i dedek
næte ŋgweŋ aye. Ndo nakæ
anæke ka gum faya daf ada
ka kædum na aye na, nengeye.
53 Mbælom kə vølakum ba-
zlam ŋgay mapala eye tə hælai
i gawla ŋgay hay§, ane tuk na,
ka ræhumay ha gær bay.»

Tə kæd na Etiyen

54 Ndo niye hay mahaya
gær eye tə tsæne bazlam i
Etiyen niye na, a ndalatay
haladzay, ta hæpæd zler ka

† 7:43 Amos 5.25-27. Molok, tə zalay Molek ma Dzam Guram, mbælom i Kanan hay. Tə dzala, mævælai a mbælom tay niye na, ndo zezenj. Refam mbælom zlezle eye i Babilon hay. ‡ 7:50 Ezay 66.1-2. § 7:53 Andza nakæ kule i Yahuda a tsik aye na, Mbælom a dæy ha bazlam mapala eye a Musa tə hælai i gawla ŋgay hay.

Etiyen kəraw kəraw. ⁵⁵ Ane tuk na, Etiyen na, a rah ta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. Tsa na, a zəba dəre a mbəlom. A ŋgatay naha a dzaydzay i Mbəlom ada a ŋgatay naha a Yesu malətsa eye tə həlay i mənđay i Mbəlom. ⁵⁶ A gwadətay a ndo niye hay: «Tsənum! Neŋ faya na ŋgateye a mbəlom mahəndəka eye ada Wawa i Ndo neŋgeye malətsa eye tə həlay i mənđay i Mbəlom.»

⁵⁷ Tə tsəne andza niye na, nəteye tebiye ta wuda haladzay ada ta dərəzl na zləm tay hay. Nəteye tebiye ka manəte eye tə mbəzla ka Etiyen məgəse. ⁵⁸ Tə gəs na, tə vaha na abəra mə wuzlah gay. Ti ye naha, tə pa bo ka məkele na tə kwar hərwi məkədə na. Ndo məhəle mbal hay ta tsok na petekəd tay hay, tə gər ha ka təv i gawla eye andaya tə zalay Sol.

⁵⁹ Ahəl nakə nəteye faya ta kaliye Etiyen tə kwar aye na, Etiyen neŋgeye faya ma dūwuleye me a Mbəlom. Mə mađuwule me niye faya ma dūwuliye na, a gwad: «Bəy Maduweŋ ga Yesu, zla na məsəfəre ga.» ⁶⁰ Tsa na, a dəkw gurmets, a wuda ta magala, a gwad: «Bəy Maduweŋ ga, mezeleme nakay tə ge aye na, kâ matay ha mənese bay.» A tsik andza niye na, ma dəba eye a mət.

8

¹ Məkədə Etiyen nakə tə kəd aye na, a yay a gər a Sol.

Pat eye niye na, kwayaŋŋa ta dazlay a məgatay

dəretsətseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ma Zerolem aye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ŋgəna gər, ta hway tebiye. Ta hway a gəma i Yahuda ada siye hay a Samari. Maa ze naha na, ndo i maslaŋ hay. ² Siye neheye tə pa mədzal gər tay dedek ka Yesu aye, ti ye tə zla na mədahaŋ i Etiyen, tə la na. Tə tuwa na haladzay. ³ Sol na, a zaka ha mabəbezle tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A yawa ka gay ka gay, a gəsawa ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, hasləka hay kwa ŋgwas. A pawa tay ha a gay i daŋgay.

Filip a da ha labara wedeye ma Samari

⁴ Ndo neheye ta hway, ta ŋgəna gər aye na, ta həhal ka gəma ka gəma. Tə dawa ha bazlam i Mbəlom. ⁵ Filip neŋgeye na, a ye a wuzlah i dala i Samari. A ye naha, a da ha Yesu ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a sləraweye. ⁶ Ndo i gəma niye hay tebiye tə tsəne bazlam i Filip ada tə ŋgatay a masuwayaŋ neh-eye a ge aye na, tə pay zləm a bazlam ŋgay ta səkeffe eye lele. ⁷ Fakalaw hay tə yawaw abəra mə bo i ndo i dāvats hay. Tə yawaw abəra mə bo tay na, ta wudawa ka bo haladzay. Ndo neheye vərəzl i bo tay maməta eye hay ta ndo neheye ta dzəgədəsla sik tay matəra eye hay aye, ta mbəl. ⁸ Andza niye mənğwese bagwar eye a ge ma gəma niye.

⁹ Ahəl niye na, ndoweye andaya ka dala i Samari eye niye. Ndowneye niye na, tə zalay Simon. Nəngeye na, a gawa maharam zla anəke bay ada maharam nğay nakə a gawa aye na, a gawatay a ndo i gəma niye hay hərbaəbəkka. Ma mədzal gər nğay na, a gwad nəngeye nğwalak i ndo. ¹⁰ Ndo hay tebiye, gawla hay ta bagwar hay, tə pa zləm na, ka nəngeye. Tə gwad: «Ndo nakay na, gədan i Mbəlom bagwar eye nakə tə zalay Gədan Bagwar eye.»

¹¹ Tə pawa zləm ka wu nğay nakə a gawa aye na, lele. Hərwi maharam nğay nakə a gawatay masuwayan a ndo hay aye na, kə ndza haladzay.

¹² Ane tuk na, Filip a ye naha mata da ha Labara Nğwalak eye ka Bəy i Mbəlom ada ka Yesu Kəriste na, tə dzala ha ka Yesu. Hasləka hay, nğwas hay, Filip a dzəhuəb tay ha a yam. ¹³ Simon nəngeye dərmak a dzala ha ka Yesu, ta dzəhuəb ha a yam. Nəngeye na, a ndzawa ka təv i Filip. A nğataway a masuwayan tə wu hay wal wal neheye Filip a gawa aye na, a gay hərbaəbəkka.

¹⁴ Ndo i maslan neheye nəteye ma Zerozelem aye tə tsəne ndo i gəma i Samari hay ta pa mədzal gər tay ka bazlam i Mbəlom na, tə sləratay naha Piyer ta Yuhana. ¹⁵ Tə həl bo, ti ye. Tə ndisl naha a dəma na, ta dūwulay me a Mbəlom hərwi ada ndo i gəma i Samari niye hay tə pa gər ka bazlam i

Mbəlom aye tā huta Məsəfəre Tsədanğa eye. ¹⁶ Ahəl nakə ta dzəhuəb tay ha a yam aye na, ta dzəhuəb tay ha tə məzele i Yesu Bəy Maduweñ. Ndo kwa nəte mə walan tay Məsəfəre Tsədanğa eye kə mbəzlaw faya zuk bay. ¹⁷ Hərwi niye, Piyer ta Yuhana tə pa fataya həlay, ta dūwulay me a Mbəlom. Tsa na, tə huta Məsəfəre Tsədanğa eye.

¹⁸ Simon a nğatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə huta Məsəfəre Tsədanğa eye hərwi nakə ndo i maslan hay tə pa fataya həlay aye na, a vələtay suloy a Piyer ta Yuhana. ¹⁹ A gwadatay: «Vəlumen gədan eye dərmak hərwi ada ndo neheye na piye fataya həlay aye na, tā huta Məsəfəre Tsədanğa eye.»

²⁰ Ane tuk na, Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Dze ta suloy yak tebiye, hərwi nəkar ka dzala mə gər yak masəkəme gədan i Mbəlom na, ta suloy! ²¹ Ka məsler nakay nəmay faya nəmaa giye na, ka sliye faya mədzepe tə nəmay bay hərwi dərev yak tsədanğa kame i Mbəlom bay. ²² Da ha mezeleme yak, dūwulay me a Bəy Maduweñ ada agəna ma pəsakeye ha mədzal gər yak neheye lele bay eye. ²³ Na zəba faya na, dərev yak maraha eye ta bor i bo ada mezeleme kə pa kar a danğay.»

²⁴ Simon a tsəne bazlam niye hay na, a gwadatay a Piyer ta Yuhana: «Bo kurom

eye, düwulumay me a Bəy Maduwen hərwi ga hərwi ada wu nakay ka tsikum aye mâ təra tə neŋ bay tey.»

²⁵ Ma dəba eye na, Piyer ta Yuhana tə da ha Yesu ada tə da ha bazlam ŋgay a ndo hay. Tsa na, tə həl bo, ta mbəda gər a Zerozelem. Nəteye ka tsəved faya ta diye na, tə da ha Labara Ŋgwalak eye ma gəma hay wal wal ka dala i Samari.

Filip ta ndo i Etiyopi wuray

²⁶ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a gwaday a Filip: «Do, ka diye na, ka zəŋgaliye tsəved nakə a ye ta diye i tsakay aye, ta tsəved nakə a yaw abəra ma Zerozelem a ye a gəma i Gaza aye. Tsəved eye niye na, a ye tə kəsaf.»

²⁷ Filip a tsəne na, kwayanŋa a həl bo, a ye. A husa ka tsəved, faya ma diye na, a ŋgatay a ndo wuray, neŋgeye bagwar i ndo mäge məsler i Bəy i Etiyopi Kandəs. Məsler ŋgay na, mələvay gər a suloy i bəy. Bəy i Etiyopi niye na, ŋgwas eye. A ye a Zerozelem mata dəslay ha gər a Mbəlom.

²⁸ Anəke na, faya ma maweye abəra ma Zerozelem, ma diye a mətagay. Neŋgeye mandza eye mə muta i pəles ŋgay faya ma diye ha. Neŋgeye faya ma dzaŋgiye dərəwel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom.

²⁹ Filip a ŋgatay a ndo niye na, Məsəfəre Tsədanŋa eye a gwaday: «Hway bəse ka tsakay i muta i pəles taday faya ma diye aye.»

³⁰ Filip a tsəne andza niye na, a hway, a ye a həndzəd naha faya. Nəteye faya ta diye na, a tsəne ndo i Etiyopi niye faya ma dzaŋgiye dərəwel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Filip a tsətsah faya, a gwaday: «Wu nakə faya ka dzaŋgiye na, ka tsəne ŋgway daw?»

³¹ Ndo niye a mbəday faya, a gwaday: «Kə ge ndəray kə dər ha bay na, na sliye faya mətsəne na, ma kəkay?» Tsa na, a gwaday a Filip: «Tsalaw a muta i pəles ada ndza ka tsakay ga.» ³² Ndo niye faya ma dzaŋgiye mə dərəwel niye na, wuye mey? Təv nakə faya ma dzaŋgiye mə dəma aye na, a gwad:

«Neŋgeye a təra andza təban
nakə tə gəs,
ta diye ha ka təv nakə
tə kədawa wu mə dəma
aye.

Neŋgeye a təra andza təban
nakə ta dəsiye faya
abəra məkwets na,
a tuwa bay aye.

Ka həndək abəra ka bazlam
bay tebiye.

³³ Tə pasla na a walaŋ i ndo
hay na, kəriye
ada ta gay sariya i dedək
bay.

Mata tsike me ka wawa ŋgay
hay na, way?

Ndəray kwa nəte andaya
bay!

Neŋgeye ta dze ha məsəfəre
ŋgay abəra ka
məndzibəra.*»

³⁴ Ndo mäge məsler niye
a tsətsah ka Filip a gwaday:

* 8:33 Ezay 53.7-8.

«Amboh, tsikenj tey, ndo mæde ha bazlam i Mbəlom a tsik niye na, ka way? A tsik na, ka bo ŋgay eye ŋgway tsukudu ka ndo mekenj daw?»

³⁵ Yawa! Filip a dazlay a mæday ha ka tæv nakə a dzanğa aye. A day ha Labara Ŋgwalak eye i Yesu. ³⁶ Ahəl nakə nətəye faya ta diye aye na, tə ndisl a tæv eye andaya yam mə dəma. Ndo mæge məsler niye a gwaday a Filip: «Yam anan, anəke mata genj ŋgatay abəra ka madzəhuḅe bo a yam na, mey sa mey?»

[³⁷ Filip a gwaday: «Tadə ka pa mædzal gər yak ka Yesu na, ka sliye faya madzəhuḅe bo a yam.»

Ndo niye a mbəday faya, a gwaday: «Na pa mædzal gər ka Yesu Kəriste. Neŋgeye na, Wawa i Mbəlom.»]

³⁸ Tsa na, a lətse ha muta i pələs ŋgay niye, tə mbəzlaw abəra mə dəma ta Filip. Filip ta neŋgeye salamay tə mbəzla a yam, Filip a dzəhuḅ ha a yam.

³⁹ Tə tsalaw abəra ma yam na, Məsəfəre i Bəy Maduweŋ a zla na Filip. Ndo mæge məsler niye kə ŋgatay a Filip sa bay. Ane tuk na, neŋgeye a ye ŋgway tə mənŋwese eye. ⁴⁰ Filip a zəba dərə na, neŋgeye ma gəma i Azot. Tsa na, ahəl bo ma diye a Sezare. Faya ma diye na, a dā ha Labara Ŋgwalak eye ka gəma, ka gəma hus a həlay nakə a ndisl ka dala i Sezare aye.

9

Bəy Maduweŋ a zalay a Sol

¹ Ahəl niye na, Sol neŋgeye a dzala huya ka mæzlatay zay a ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu huya hərwi məkəde tay ha. A ye ka tæv i bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom. ² A ye naha a tsətsah faya dərəwel nakə ma diye ha ka tæv i bagwar i gay i maduwule me neheye ma Damas aye hərwi ada tadə ndo hay andaya faya ta pay bəzay a tsəved i Bəy Maduweŋ, hasləka hay kwa ŋgwas hay na, ma gəsiye tay ha ada ma diye tay ha a Zerozelem.

³ Tə watsay dərəwel niye tə vəlay na, a həl bo a ye a Damas.

Pol faya ma ndisliye bəse ta Damas na, dzaydzay a mbəzlaw abəra mə mbəlom, a däv ka tæv ŋgay niye. Alawara na a wuzlah. ⁴ A däd ka dala. Tsa na, a tsəne mətsike me, a gwaday: «Sol, Sol, nəkar faya ka geŋeye dərətsətseh andza niye na, hərwi mey?»

⁵ Sol a mbəday faya, a gwaday faya: «Nəkar eye na, way, Bəy Maduweŋ?»

Mətsike me niye a mbədayaw faya, a gwaday: «Neŋ na, Yesu nakə faya ka geye dərətsətseh aye. ⁶ Ane tuk na, lətse do a walaŋ gay. Ka ye a dəma na, ta tsikakeye wu nakə ka giye.»

⁷ Ndo neheye ti ye naha ka bo dziye tə Sol aye, tə lətse ka tæv niye. Kwa mətsike me, ta sla faya mətsike bay tebiye. Mətsike me nakə a tsənew mə mbəlom aye na, tə tsəne. Ane tuk na, nətəye ta

ηgatay a ndəray bay. ⁸ Sol a lətse abəra ka dala. A həndək abəra ka dəre na, a ηgatay a dəre bay tebiye. Tə gəsay həlay, ti ye ha a Damas. ⁹ A ye naha a dəma na, məhəne mahkar neηgeye mandza eye guluf eye, a ηgatay a dəre kwa tsekweη bay. Məhəne mahkar eye niye na, kə nda wu mənday bay ada kə sa yam bay.

¹⁰ Ndo məpe mədzal gər wuray ka Yesu andaya ma Damas, məzele ηgay Ananiyas. Bəy Maduweη a zalay ma məsine, a gwaday: «Ananiyas, Ananiyas!»

Ananiyas a mbəday faya, a gwaday: «Neη anan!»

¹¹ Bəy Maduweη a gwaday: «Do anəke ka tsəved nakə tə zalay “Mahədzaka eye bay” aye ada kə ye a gay i Yudas. Ka ye naha na, tsətsah ndo i gəma i Tarsis wuray, tə zalay Sol. Neηgeye faya ma dūwuleye me a Mbəlom, ¹² ada a ηgatay a Ananiyas ma məsine faya ma diye naha ka təv ηgay ada ma piye faya həlay hərwi ada mā ηgatay a dəre.»

¹³ Ananiyas a mbəday faya, a gwaday: «Bəy Maduweη, ndo niye na, ndo haladzay ta təkəreη dəretsətseh nakə faya ma gateye a ndo yak hay ma Zerozelem aye tebiye. ¹⁴ Ada a yaw kanan na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta vəlay tsəved ka məgəse ndo neheye faya ta pakeye bəzay kanan aye tebiye dərma. A yaw na, hərwi niye.»

¹⁵ Ane tuk na, Bəy Maduweη a gwaday: «Do, hərwi na zla na ndo niye hərwi məge məsler ga. Neηgeye na, ma diye ha məzele ga a siye i gəma hay ada a bəy tay hay. Ada ma ta dətəye ha a ndo i İsrayel hay dərma. ¹⁶ Bo ga eye na ta dətəye ha wu nakə ma giye dəretsətseh hərwi ga aye tebiye.»

¹⁷ Ananiyas a tsəne andza niye na, a həl bo a ye. A ye naha a fələkwa a gay nakə Sol mə dəma aye. A ye naha a pa həlay ka Sol, a gwaday: «Sol malamar ga, maa sləra ga ahaya ka təv yak na, Bəy Maduweη Yesu. Maa bəzaka ha bo ka tsəved nakə faya ka diye ahaya aye na, neηgeye. A sləra ga ahaya hərwi ada kə ηgatay a dəre andza nakə kurre aye ada kə rah ta Məsəfəre Tsədanηa eye.»

¹⁸ Kwayanηa wuye hay tə kutsayaw abəra ka dəre i Sol andza dəba i kələf, a ηgatay a dəre tuk. Tsa na a lətse, a ye ta dzəhu6 ha a yam. ¹⁹ Ma dəba eye, a nda wu mənday ada gədan ηgay a maw tuk.

Sol a ndza məhəne tsakway ta ndo məpay bəzay a Yesu neheye ma Damas aye. ²⁰ Kwayanηa a dazlay a məde ha bazlam i Mbəlom mə gay i ma dūwule me hay. A da ha parakka Yesu na, Wawa i Mbəlom. ²¹ Ndo neheye tebiye tə tsəne bazlam ηgay niye na, a gatay hərba6əkka. Ta tsətsah, tə gwad: «Maa gatay dəretsətseh haladzay a

ndo məpay bəzay a Yesu hay ma Zerozelem na, ndo nakay bəfaw? Ada a yaw kanan na, hərwi məgəse tay ha ada mede tay naha a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ba?»

²² Sol neŋgeye duh gədan ŋgay a səkah ka mədə ha bazlam i Mbəlom pat pat. A datay ha a Yahuda neheye ma gəma i Damas aye parakka Yesu na, Kəriste. Nəteye niye tə sər wu nakə ta tsikeye faya aye sa bay.

²³ Ma dəba i məhəne tsakway na, Yahuda hay tə ma ha ka bo bazlam ka təv manəte eye hərwi məkədə na Sol. ²⁴ Ane tuk na, Sol a sər tay naha ka wu tay nakə a satay məge aye. Ta tsəpawa na məged i walaŋ i gay ta həpat kwa ta həvad hərwi ada tadə ta gəs na na, ta kədiye na. ²⁵ Sol ta gawla ŋgay hay ti ye ta həvad ka bədi mavavar i zled i walaŋ gay niye. Tə zla na Sol tə pa na a kəteh. Tə mbəzla ahaya tə mavavar niye dərən tə walaŋ gay.

Sol ma Zerozelem

²⁶ Sol a ye a Zerozelem. A ndisl naha a dəma na, a say mədzepe ta ndo məpe mədzal gər ka Yesu hay. Ane tuk na, ndo hay tebiye ta dzədzaray, hərwi tə dzala na, tə gwad neŋgeye ka tərə ndo məpe mədzal gər ka Yesu ta dedək bay. ²⁷ Ane tuk na, Barnabas, neŋgeye a zla na, a ye ha ka təv i ndo i maslaŋ i Yesu hay. Ti ye naha na, a təkəratay kəkay nakə Sol a ŋgatay a Bəy Maduweŋ ka

tsəved i mede a Damas ada kəkay nakə Bəy Maduweŋ a tsikay me aye, ada Sol a da ha bazlam i Yesu kwa ka dzədzar bay ma Damas na, kə tsikatay dərma.

²⁸ Pat eye niye kwayaŋna Sol a ndza ka təv tay. A yawa ta nəteye a Zerozelem ada tə mawa ka bo dziye, a dawa ha bazlam i Bəy Maduweŋ parakka lele. ²⁹ A tsikawatay bazlam i Yesu a Yahuda neheye tə tsik me i Gərek aye dərma. Tə kədawa wuway haladzay. Ane tuk na, ta pəla tsəved a satay məkədə na. ³⁰ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta tərə malamar hay, tə tsəne na, tə zla na Sol abəra ka təv niye. Ti ye ha a gəma i Sezare. Ma dəba eye na, ti ye ha a gəma i Tarsis.

³¹ Yawa! Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma gəma i Yahuda, ma Galile, ada ma Samari, nəteye tebiye mandza eye zay zay lele. Nəteye faya ta hutiyə gədan pat pat. Ta rəhay ha gər a Bəy Maduweŋ lele. Məsəfəre Tsədanŋa eye a vəlawatay gədan, a səkahawa tay ha haladzay.

Piyer a mbəl ha Ene

³² A həlay niye na, Piyer a yawa a gəma hay tebiye. Pat wuray na, a ye a gəma i Lida. ³³ Mə dəma na, ndoweye andaya tə zalay Ene, neŋgeye matəra eye. Məve tsamahkar neŋgeye mahəna eye. Ahəl nakə Piyer a ye naha aye na, a ŋgatay. ³⁴ Piyer a gwaday: «Ene! Yesu Kəriste ma mbəliye kar ha, lətse, zla

slələh yak.» Kwayanña Ene a lətse. ³⁵ Ndo i gəma i Lida hay ta ndo neheye ka barrbar i Saron aye tebiye tə ngatay andza niye na, ta mbəda ha mədzał gər tay. Tə pa mədzał gər tay ka Bəy Maduweñ.

Piyer a mbəl ahaya Tabita abəra ma mədahañ

³⁶ Ngwas məpe mədzał gər ka Yesu andaya məzele ngay Tabita. Tə zalay tə bazlam i Gərek na, Dorkas. Andza məgwedə: Mawene. A ndzawa i ngay na, ma gəma i Zope. Neñgeye a gawa ngwalak a ndo hay huya ada a dzənawa tay ha mətawak hay. ³⁷ A həlay niye na, a dəd a dəvats ada a mət. A mət na, tə bara na. Tsa na, tə tsal ha a gay nakə ka gər i gay niye aye.

³⁸ Gəma i Lida na, bəse ta gəma i Zope. Ndo məpe mədzał gər ka Yesu neheye ma Zope aye tə tsəne Piyer neñgeye ma Lida na, tə slər ndo hay sulo ka təv i Piyer, m̄a yaw. Tə gwaday naha: «Nəmaa gaka naha amboh, dara bəse təday.» Ndo neheye sulo aye ti ye ka təv i Piyer. ³⁹ Piyer a tsəne bazlam tay niye na, kwayanña a həlaw bo, ti yaw ta ndo niye hay.

Piyer a husaw na, tə laka ha a gay nakə ka gər i gay neñged mədahañ mə dəma aye. Madakway i ngwas hay tə ngatay na, ta həndzəd naha ka təv ngay ta mətuwe eye. Ta bəzay ha petekəd neheye Tabita a nğarawa ahəl nakə neñgeye andaya tə dərə mba aye. ⁴⁰ Tsa na, Piyer a həhar

tay ahaya ndo hay tebiye abəra. A dək w gurmets, a dūwulay naha me a Mbəlom. A mbəda me ka təv i mədahañ. A gwad: «Tabita lətse!» Tabita a həndək abəra ka dərə. A ngatay a Piyer na, a lətse, a ndza. ⁴¹ Piyer a gəs na abəra mə həlay, a dzəna na mələtse ha ka mbəlom. Tsa na, a zalatay a madakway i ngwas niye hay ta siye i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu tebiye. Ta ma naha ka təv ngay a gay. Ti ye naha na, a gwadatay: «Anañ ndo kurom kə mbəl.»

⁴² Masuwayan nakə a ge bo aye na, a da a zləm ma gəma i Zope tebiye. Ndo hay haladzay tə dzala ha ka Bəy Maduweñ. ⁴³ Piyer a ndza haladzay ma Zope. A ndza na, mə gay i ndo wuray a lambadawa mbəl, məzele ngay Simon.

10

Gawla i Mbəlom a bəzay ha bo a Korney

¹ Ndo wuray ma gəma i Sezare, məzele ngay Korney. Neñgeye na, bagwar i sidzew i Roma hay. Sidzew niye hay na, tə zalatay Sidzew i Itali hay. ² Ndo niye na, a paway bəzay a Mbəlom ada a rəhaway naha gər a Mbəlom ta ndo i gay ngay hay tebiye. A dzənawa tay ha Yahuda neheye mətawak eye hay aye ada a dūwulaway me a Mbəlom pat pat.

³ Pat wuray ta huwa ma giye bəre mahkar na, məsine a gay. Ane tuk na, neñgeye

tə dəre. A ɲgatay a gawla i Mbəlom parakka lele faya ma diye naha a gay ka təv ɲgay. A ye naha a zalay, a gwaday: «Korney!»

⁴ Korney a zəba ka gawla i Mbəlom niye tə madzədzere eye, a gwaday: «Ka yaw na, labara i mey Bəy Maduweŋ ga?»

Gawla i Mbəlom a mbəday faya, a gwaday: «Mbəlom kə tsəne maduwule me yak hay. Wu nakə ka vəlay a mətawak hay aye na, a yay a gər haladzay. Neŋgeye faya ma dzaliye ka nəkar, ma mətsiye kar ha gər bay. ⁵ Anəke na, slər ndo hay a gəma i Zope, t̄a ye t̄a zalayaw a ndoweeye andaya məzele ɲgay Simon ɲakə tə zalay Piyer aye. ⁶ Neŋgeye mə gay i ndoweeye andaya məzele ɲgay Simon, a lambadawa mbal. Gay ɲgay na, ka me i dəlov.»

⁷ Gawla i Mbəlom niye a tsikay ka bo abəra na, a ye ɲgway. Korney a zalatay a ndo i məsler ɲgay hay sulo ada a zalay a sidzew nəte mə walaŋ i sidzew neheye tə gaway məsler aye. Sidzew eye niye na, ndo məpay naha faya a Mbəlom. ⁸ A ye naha a təkəratay wu nakə a ge bo tebiye aye. Tsa na, a slər tay ha a Zope.

Piyer a ɲgatay a wuye andza ma məsine

⁹ Yaw! Ndo niye hay tə həl bo, ti ye. Tədœ eye na, nəteye huya ka tsəved faya ta diye. Magərħəpat na, nəteye faya mazlambar ta ndisliye

a Zope. Ta magərħəpat eye niye Piyer neŋgeye dərmak a tsal ka gər i gay wuray fatata mata dūwulay me a Mbəlom. ¹⁰ Tsa na, may a wur faya, a say mənde wu mənday. Ahəl nakə faya ta deye wu mənday aye na, wuye a gay andza məsine. ¹¹ A ɲgatay a mbəlom mahəndəka eye ada wuye faya ma mbəzlaweye abəra mə dəma. Wuye niye na, andza peteked məfətəla eye, bagwar eye, magəsa eye ka me eye wal wal təv fađ, faya ma mbəzlaweye ka dala. ¹² Mə dəma na, wu hay haladzay. Wu i pesl hay, gənaw hay, wu neheye tə va tə huđ aye, ada tə diyeŋ hay.

¹³ Piyer a tsəne mətsike me, a gwaday: «Lətse Piyer, kəđ wu neheye ada k̄a həpəd!»

¹⁴ Ane tuk na, wu niye hay na, Yahuda hay tə ge faya me mənde. Hərwi niye Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Ah! A'ay Bəy Maduweŋ ga, wu nakə tə ge faya me, ka təra tsədaŋŋa bay aye na, na nda dafa bay. A seŋ bay.»

¹⁵ Mətsike me niye a tsikayaw sa, a gwaday: «Wu nakə Mbəlom a gwad tsədaŋŋa eye na, k̄a zəba faya andza mandzadək bay.»

¹⁶ A ma ahaya bazlam niye sik mahkar. Ma dəba eye na, kwayaŋŋa wu niye a ma ɲgway a mbəlom.

¹⁷ Piyer a tsətsahay a gər ɲgay, a gwad: «Wu nakay na ɲgatay aye na, a say məgwede mey?»

Azlakwa ahəl nakə Piyer faya ma dzaliye andza niye na, ndo neheye Korney a slər tay naha aye 6a ta tsətsah gay i Simon ada nəteye anəke ka maged i məfələkwe. ¹⁸ Tə zal ta gədan, ta tsətsah hərwi məsəre ha ta dedek Simon ndo nakə tə zalay Piyer aye neŋgeye andaya kanan daw.

¹⁹ Ane tuk na, Piyer neŋgeye faya ma dzaliye ka wu nakə a ŋgatay aye. Ahəl nakə neŋgeye faya ma dzaliye aye na, Məsəfəre i Mbəlom a gwaday: «Piyer, tsəne! Ndo hay anan mahkar faya ta pəliye kar. ²⁰ Lətse, mbəzla ka təv tay. Do ta nəteye. Kā dzala faya gər sulo sulo bay, hərwi maa slərataya ahaya na, neŋ.»

²¹ Piyer a tsəne andza niye na, a mbəzlaw ka təv i ndo niye hay. A gwadatay: «Neŋ na, ndo nakə faya ka pəlumeye aye. Ka yumaw na, hərwi mey?»

²² Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa yaw, maa sləramaya ahaya na, bəy i sidzew, məzele ŋgay Korney. Neŋgeye na, ndo mədəslay ha gər a Mbəlom. Neŋgeye ndo i dedek ada Yahuda hay tebiye tə gwad faya neŋgeye na, lele. Gawla i Mbəlom a gwaday: «Slər ndo hay ka təv i Piyer hərwi ada mâ yaw a gay yak. Ki yaw na, pay zləm a wu nakə ma tsikiye aye.» ²³ Tsa na, Piyer a ye tay ha a gay, a vəlatay təv məhəne hərwi həvad kə ge.

Tədœ eye na, tə həl bo ti ye ka bo dziye. Siye i

ndo neheye ta təra ta malamar hay ma məpe mədzal gər ka Yesu aye, tə laka tay ha. ²⁴ Tədœ taday eye na, tə ndisl a gəma i Sezare. Korney neŋgeye na, kə haya tay gər a ndo ŋgay hay, ta dzam ŋgay, nəteye faya ta həbiye. ²⁵ Ahəl nakə tə ndisl, Piyer faya ta fələkwiye a gay i Korney aye na, Korney a yaw ka təv tay. A guduk ka dala kame i Piyer ta mədəslay ha gər. ²⁶ Ane tuk na, Piyer a lətse ha ka mbəlom, a gwaday: «Lətse, hərwi neŋ na, ndo zezeŋ andza nəkar dərmak.»

²⁷ Tsa na, ti ye ka bo a gay ta Korney nəteye faya ta tsikiye me. Ti ye naha na, ndo hay mahaya gər eye haladzay. ²⁸ A gwadatay: «Sərum ha na, i may Yahuda hay mede a gay i slala mekelen eye hay wal kəgəbay məndze ka təv manəte aye na, lele bay a wesl. Ane tuk na, Mbəlom kə dəŋ ha mazəbe ka ndo neŋgeye tsədəŋŋa təbey kəgəbay mede a gay ŋgay lele bay na, kə dəŋ ha andza niye bay. ²⁹ Hərwi niye, ahəl nakə ka zalumeŋ aye na, na kərah madayaw bay. Na yaw bəse. A seŋ məsəre ha, ka zalumeŋew na, hərwi mey?»

³⁰ Korney a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ nakə na zalaka naha aye, anəke kə ge məhəne mahkar ta bəre mahkar andza nakay, faya na duwuleye me a Mbəlom kanan mə gay ga. Neŋ faya na duwuliye me na, kwayanŋa ndo tə peteked eye ka bo

herre a yaw kame ga. ³¹ Tsa na, a gwedeŋ: “Korney, Mbəlom kə tsəne maduwule me yak ada kə mətəsa ha gər tə madzəne yak nakə ka dzənawa tay ha mətawak hay aye bay. ³² A gwedeŋ slər ndo hay a gəma i Zope mata zalayaw a Simoŋ nakə tə zalay Piyer aye. Neŋgeye mandza eye mə gay i ndo wuray a lambadawa mbal, məzele ŋgay Simoŋ. Gay ŋgay na, ka me i dəlov.” ³³ Hərwi niye, na slər naha fakaya ndo hay kwayaŋŋa ada kə yaw. Sisəe yak, ka təma ka yaw bəse. Anəke nəkway tebiye kanaŋ kame i Mbəlom hərwi məpay zləm a bazlam i Bəy Maduweŋ nakə a vələka, a gwađaka tsik aye.»

Piyer a da ha bazlam i Mbəlom

³⁴ Piyer a dazlay a mətəsike me, a gwađay: «Anəke na, na sər tuk. Ndo hay tebiye kame i Mbəlom na, nəte, ka ŋəna tay ha ka bo bəra bay. ³⁵ Ndo zezəŋ tebiye, kwa neŋgeye na, ndo i gəma wuray wuray ka rəhay ha gər a Mbəlom ada kə ge wu nakə dedek aye na, neŋgeye ka təv i Mbəlom na, lele. ³⁶ Ka sərūm ha Mbəlom a slərəw bazlam ŋgay na, a İsrayel hay ada tə huta zay i Mbəlom tə həlay i Yesu Kəriste. Neŋgeye na, Bəy Maduweŋ i ndo hay tebiye. ³⁷ Bazlam nakay a dazlay ma Galile ahəl nakə Yuhana madzəhuəe ndo a yam a dzəhuəawa tay ha ndo hay a yam aye. A gwađawatay a ndo hay: “Dzəhuəum bo a

yam.” Wu nakə a ge bo ma dəba eye, ma Yahuda ada mə təv mekeleŋ eye tebiye na, ka sərūm. ³⁸ Ka sərūm ha labara i Yesu ndo i Nazaret. Mbəlom ka dzərif ha faya gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. Ada sa na, Yesu ka həhal gəma ha, kə ge ŋgwalak ada kə mbəl tay ha ndo neheye Fakalaw a dzawa tay ha aye. A ge andza niye na, hərwi Mbəlom andaya tə neŋgeye.

³⁹ «Nəmay na, nəmaa təra ndo məhəle mbal i wu neheye a ge aye tebiye mə gəma i Yahuda ada ka dala i Zerozelem aye. Ta kəđ na, ka mayako mazləmbada eye. ⁴⁰ Ane tuk na, a ge məhəne sulo, mamahkar eye na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma bəđ. Kə vəlay tsəveđ mə bəzamay ha bo a nəmay ndo i maslaŋ ŋgay hay, ⁴¹ bəna ka bəzatay ha bo a ndo neheye tebiye ta ŋgatay aye bay. Ane tuk na, a bəz ha bo na, a nəmay neheye Mbəlom a pala may kurre andza ndo məhəle mbal ŋgay hay aye. Ma dəba eye nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra məmədaŋ aye na, nəmaa nda wu mənday ada nəmaa sa wu məse ta neŋgeye ka təv manəte eye. ⁴² Neŋgeye a gwađamay: “Dum dumatay ha bazlam ga a ndo hay ada dumatay ha neŋ na, ndo nakə Mbəlom a pa na hərwi məgatay sariya a ndo neheye nəteye andaya tə dəre ada a ndo neheye ta mət aye hay.” ⁴³ Ndo məde ha bazlam i Mbəlom tebiye ta tsik faya.

Tadə ndoweye kə dzala ha ka Yesu na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ŋgay hay hərwi wu nakə Yesu a ge aye.»

Məsəfəre Tsədanŋa eye mavəla eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye

⁴⁴ Ahəl nakə Piyer faya ma tsikiye me mba aye na, Məsəfəre Tsədanŋa eye a mbəzlaw ka ndo neheye nəteye faya ta pay zləm a bazlam ŋgay aye tebiye. ⁴⁵ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, neheye nəteye Yahuda hay ti yaw tage Piyer aye a gatay wadəŋ wadəŋ hərwi nakə tə ŋgatay a Məsəfəre Tsədanŋa eye a mbəzlaw ka ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye. ⁴⁶ Hərwi niye tə tsəne nəteye faya ta tsikiye me tə bazlam neheye nəteye tə tsəne bay aye ada faya ta zambadəye a Mbəlom bagwar eye.

Tsa na, Piyer a gwad: ⁴⁷ «Mata sle faya məge me ka madzəhuḅe tay ha ndo neheye anəke tə huta Məsəfəre Tsədanŋa eye andza nəkway na, wuye mey?» ⁴⁸ Tsa na, a gwadətay: «Dzəhuḅum tay ha a yam ta məzele i Yesu Kəriste.» Ndo niye hay ta tsətsah faya mâ ndza ka təv tay məhəne tsakway tey.

11

Piyer a datay ha wu nakə a ge bo aye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Zerozelem

¹ Ndo i maslan i Yesu hay ta malamar tay neheye ma Yuda aye tə tsəne na, ndo neheye nəteye Yahuda hay

təbey aye ta təma bazlam i Mbəlom dərmak. ² Piyer a maw a Zerozelem na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu nəteye neheye Yahuda hay aye tə gay me a Piyer. ³ Tə gwadətay: «Ka ye ka təv i ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye ada ka nda wu mənday ta nəteye na, hərwi mey?»

⁴ Piyer a tsəne andza niye na, a təkəratay wu nakə a ge bo aye ka madazlay hus ka mandəve aye. A gwadətay: ⁵ «Kurre eye na, neŋ ma gəma i Zope. Ahəl nakə neŋ faya na dūwuliye me aye na, wuye a geŋ andza məsine. Na ŋgatay a wuye faya ma mbəzlaweye ta təv ga. Wu niye na, andza peteked mafətəla eye, bagwar eye, magəsa eye ka me eye wal wal təv fad, faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom. A yaw na, bəse ta təv ga. ⁶ Na zəba dəre a dəma ada na ŋgatay a wu i pesl hay, a gənaw hay, wu neheye tə va tə hüd aye, ada dīyeŋ hay.

⁷ «Tsa na, na tsəne mətsike me, a gwedəŋ: “Lətse Piyer, kəd wu neheye ada kâ həpəd!”

⁸ «Na mbədəy faya, na gwadətay: “Ah! A'ay Bəy Maduweŋ, dāda na həpəd wu nakə tə ge faya me aye kəgəbay wu nakə tsədanŋa bay aye na, na həpəd dāda bay.”

⁹ «Na tsəne mətsike me sa, a gwedəŋ: “Wu nakə Mbəlom a gwad tsədanŋa aye na, kâ zəba faya andza mandzadək bay.” ¹⁰ A meseŋ ha bazlam

sik mahkar. Tsa na, wu niye a ma a mbəlom tebiye.

11 «Azlakwa bay ndo hay mahkar ti ye naha kwayanŋa a həlay niye a gay nakə nəmay mə dəma aye. Tə slərataya ahaya abəra ma Sezare. 12 Məsəfəre Tsədanŋa eye a gwedeŋ: “Ka ge mahonok bay, do bəse.” Malamar neheye məkwa na həlataya ahaya kanaŋ aye na, tə laka ga ahaya a Sezare ada nəmaa ye a gay i Korney ta nəteye tebiye. 13 Tsa na, a təkəramay kəkay nakə a ŋgatay a gawla i Mbəlom aye. Gawla i Mbəlom a gwaday: “Slər ndo a Zope, t̄a ye t̄a zalayaw a Simonŋ nakə tə pa faya məzele Piyer aye. 14 Ki yaw na, ma tsikakeye bazlam i mətəme ada a ndo yak hay tebiye.”

15 «Na dazlay a mətsike me na, Məsəfəre Tsədanŋa eye a mbəzlaw fataya andza nakə a mbəzlaw fakwaya ahəl niye aye. 16 Wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik ahəl niye na, a meŋaw a gər: “Yuhana a dzəhuḅ tay ha ndo hay na, a yam dəkdek tsa. Ane tuk na, nəkurom na, ta dzəhuḅiye kurom a Məsəfəre Tsədanŋa eye.” 17 Ta dedek, Mbəlom kə vəlatay Məsəfəre ŋgay, andza nakə a vəlakway ahəl nakə ka dzalakwa ha ka Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste aye. Neŋ d̄a məgay me a Mbəlom na, neŋ way?»

18 Tə tsəne bazlam niye na, ta may ha manğok a Piyer sa bay. Ta zambaday a Mbəlom, tə gwad: «Mbəlom kə

vəlatay tsəved a ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye mambəde ha mede tay ada t̄a huta sifa nakə dedek aye.»

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Anŋiyos

19 Ahəl nakə tə kəd Etiyen aye na, ta dazlay məgatay dəretsətseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Nəteye, ta dazlay mahway a gəma mekeləŋ eye hay. Siye hay mə walaŋ tay, ti ye a Fenisi, a Sipəre, siye hay a gəma i Anŋiyos. Ane tuk na, nəteye niye hay tə dəwatay ha bazlam i Mbəlom a Yahuda hay dəkdek. 20 Siye i ndo məpe mədzal gər neheye ma gəma i Sipəre ta Siren aye ti ye a Anŋiyos. Ti ye tə d̄atay ha labara i Bəy Maduweŋ Yesu a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye dərmak. 21 Gədanŋ i Bəy Maduweŋ andaya fataya. Hərwi niye ndo hay haladzay ta dzala ha ka Bəy Maduweŋ.

22 Ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye ma Zerozelem aye tə tsəne labara i malamar neheye ma Anŋiyos aye na, tə slər Barnabas ka təv tay. 23 Barnabas a həl bo, a ye a dəma, a ye naha a ŋgatay ma kəkay nakə Mbəlom a pa ŋgama ka ndo məpe mədzal gər aye na, a yay a gər haladzay. Tsa na, a vəlatay gədanŋ a nəteye niye hay tebiye ta ndza huya ka tsəved i Bəy Maduweŋ. 24 Andza niye, Barnabas na, ndo lele eye. Neŋgeye maraha eye ta Məsəfəre Tsədanŋa eye ada

kə pa mədzal gər peteh ka Yesu. Ndo hay haladzay ta səkah, tə pa mədzal gər ka Bəy Maduwerj.

²⁵ Ma dəba eye na, Barnabas a həl bo a ye a gəma i Tarsis mata pəlaw Sol. ²⁶ A ndisl naha a dəma na, a huta Sol. Ti yaw ka bo salamay a Añtiyos. Nəteye salamay tə ndza ma Añtiyos məve nəte ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Ta tətik tay ha ndo hay haladzay ka məpe mədzal gər ka Yesu. Tə lah məzele a ndo məpay bəzay a Yesu hay ndo i Kəriste hay na, ma Añtiyos.

²⁷ Pat wuray na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə həl bo abəra ma Zerozelem, ti ye a Añtiyos. ²⁸ Ndo nəte mə walañ tay məzele ŋgay Agabus, a da ha ta gədañ i Məsəfəre Tsədəñña eye, a gwad: «Məndərzlañ ma giye ka məndzibəra tebiye.» Slala i məndərzlañ niye na, kə ge ahəl nakə Kələd neñgeye bəy i Roma aye. ²⁹ A tsik andza niye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, tə gwad: «Kwa way mâ vəl wu nakə ma sliye faya məvəle aye hərwi məsləre tay naha madzəne a məlamar neheye ma Yahuda aye.» ³⁰ Tsa na, ta tsakal wu, tə sləratay naha a madugula neheye ma Yahuda aye tə həlay i Barnabas tə Sol.

12

Tə kəd na Yakuba ada tə gəs Piyer

¹ A həlay niye na, bəy nakə tə zalay Herod aye a pa bo

ka məgatay dəretsətseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ² A kəd na Yakuba məlamar i Yuhana ta məslalam. ³ A zəba faya ka məkəde Yakuba nakə a kəd na aye, a yay a gər a Yahuda hay. A gəs na Piyer a həlay i məgurlom nakə tə zalay məgurlom i peñ nakə tə kwasa ha bay aye. ⁴ Herod a gəs na Piyer na, a pa na a dañgay. A həl sidzew hay fad fad madzəga fad matsəpe na. A dzala mə gər ŋgay na, aza mâ gəsa ahaya kame i ndo hay ma dəba i məgurlom ada ma geye sariya. ⁵ Sidzew hay faya ta tsəpiye na Piyer ma dañgay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom nəteye faya ta duwuleye me a Mbəlom pat pat hərwi Piyer.

Gawla i Mbəlom a təma ahaya Piyer abəra ma dañgay

⁶ Ta həvad eye niye dəre ma ta tsadiye na, Herod ma ta geye sariya a Piyer kame i ndo hay. Piyer məndzahəra eye ma wuzlah i sidzew hay sulo. Neñgeye madzawa eye tə tsalalaw hay sulo ada sidzew mekeleñ eye hay sulo faya ta tsəpiye məged i gay i dañgay niye. ⁷ Kwayañña gawla i Mbəlom a yaw a gay nakə Piyer mə dəma aye, wuye a dəv dzaydzay mə gay niye. Gawla i Mbəlom a lamay a Piyer, a dañgwazla ha, a pədeke ha. A gwaday: «Lətse bəse!» Tsa na, tsalalaw hay ta ŋgəzlah ndəruts ndəruts abəra mə həlay. ⁸ Tsa na, gawla i Mbəlom a gwaday: «Pa wu i bəzay i huđ yak

ada b̄ar tah̄arak yak a sik.» Piyer a ge andza nak̄a gawla i Mb̄alom a tsikay aye. Gawla i Mb̄alom a gwad̄ay sa: «Pa ka bo m̄akelkabo yak ada dara pen̄ b̄azay.»

⁹ Piyer a z̄əŋgal ahaya gawla i Mb̄alom, ti yaw ab̄era m̄ə gay i dan̄gay. K̄ə dzala ha wu nak̄a gawla i Mb̄alom faya ma giye dedek na, k̄ə dzala ha bay. A dzala ha m̄ə ḡər ŋgay na, m̄əsine a gay. ¹⁰ T̄ə tawad̄aw ab̄era ka sidzew neheye ka m̄əged̄ makurre aye, t̄ə ndislew ka masulo eye. Tsa na, t̄ə ndislew ka m̄əged̄ i b̄əre nak̄a madayaw a walaŋ gay aye. T̄ə ndisl̄ naha faya na, m̄əged̄ niye a h̄əndək bo mah̄əŋgeye b̄ətaŋ kame tay. Tsa na, t̄ə ndohwaw ab̄era. Ti ye ka ts̄əved̄ na, kwayan̄ŋa gawla i Mb̄alom a ḡər ha Piyer.

¹¹ Wu nak̄a a ge bo aye na, Piyer a s̄ər tuk. Tsa na, a gwad̄: «An̄əke na, na s̄ər ta dedek Mb̄alom k̄ə sl̄əraw gawla ŋgay ka t̄əv ga, k̄ə t̄əma ga ahaya ab̄era m̄ə h̄əlay i b̄əy Herod ada m̄ə d̄ərets̄ətseh i Yahuda neheye t̄ə dzala m̄əgeŋ aye.»

¹² Ah̄əl nak̄a Piyer a s̄ər ha wu nak̄a a ge bo aye lele tuk na, a ye a gay i Mari maya i Yuhana nak̄a t̄ə zalay Markus aye. M̄ə d̄əma na, ndo hay mahaya ḡər eye haladzay, n̄ətəye faya ta d̄uwuleye me a Mb̄alom. ¹³ Tsa na, Piyer a ye naha a fay a m̄əged̄. Ndo i m̄əsler dem eye, m̄əzele ŋgay

Rodi a ts̄əne, a h̄əndzəd naha ka m̄əged̄ h̄ərwi mah̄əndəke ab̄era ma m̄əged̄. ¹⁴ A ts̄əne m̄ətsike me i Piyer na, a s̄ər ha b̄əd̄iday ŋgay. D̄ərev ŋgay a ŋgwasa haladzay. Ka h̄əndək ab̄era m̄ə gay sa bay. Duh a hway mata d̄atay ha a ndo hay, Piyer ma b̄əra.

¹⁵ T̄ə gwad̄ay: «Ḡər a vuwaka d̄aw?»

Ane tuk na, a gwad̄atay sa: «Ta dedek Piyer ma b̄əra, maraw me bay.»

T̄ə gwad̄: «Aḡəla ma giye na, gawla i Mb̄alom nak̄a a h̄əbawa na aye.»

¹⁶ Piyer na, n̄əŋgeye faya ma feye a m̄əged̄ huya. Ta h̄əndək ab̄era ma m̄əged̄ na, t̄ə ŋgatay a Piyer. Tsa na, a gatay h̄ər̄b̄āb̄əkka. ¹⁷ A gatay k̄ət k̄ət t̄ə h̄əlay, t̄ə b̄əb̄əl wu-ray bay, t̄ə ndza d̄ik̄dik̄. Tsa na, a t̄ək̄əratay ma k̄əkay nak̄a B̄əy Maduweŋ a laka ahaya ab̄era m̄ə gay i dan̄gay aye. A gwad̄atay sa: «Dumay ha a Yakuba* ada a siye i malamar hay.» Tsa na, a yaw ab̄era m̄ə gay, a ye a t̄əv eye.

¹⁸ D̄əre a ts̄əd̄a na, sidzew hay ta ŋgatay a Piyer bay. Wad̄əŋ wad̄əŋ a ge m̄ə walaŋ tay haladzay. Ta ts̄ətsah ka bo m̄ə walaŋ tay, t̄ə gwad̄: «Piyer a t̄əra mey?»

¹⁹ Herod a ts̄əne Piyer k̄ə t̄əmaw ab̄era ma dan̄gay na, a gwad̄atay a ndo hay: «Dum ta p̄əlum ahaya.» Ndo hay ti ye ta p̄əla na, ta huta na bay. A zalatay a ndo mats̄əpe niye hay, a ts̄ətsah fataya ab̄era, a

* **12:17** Kanaŋ a tsik na, ka b̄əy i ndo m̄əpe m̄ədzal ḡər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye.

gwadətay a ndo hay: «Kədum tay ha sidzew neheye abəra mə dəma.»

Ma dəba eye na, Herod a lətse abəra ma Yahuda, a ye a Sezare. A ndza mə dəma tsakway.

Məməte i Herod

²⁰ Ndo i wuzlahgəma i Tir ta Sidon tə ndza ta dala i Herod. Tə huta wu mənday tay na, mə dəma. Ahəl niye na, wu a ndalay a Herod ka ndo i gəma i Tir ta Sidon. Ndo hay tə ma ha ka bo bazlam. Tsa na, ti yaw ka təv i ndoweeye andaya məzele ŋgay Bəlastus, neŋgeye ndo i sik i bəy. Tə slər na ka təv i Herod, mâ ye mâ gwaday: «Barakwa məndze zay mə walaŋ kway.»

²¹ Herod a tsəne bazlam tay niye na, a patay pat hərwi məma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay lele. Məpesle həlay tay kə ndisl a dəma tuk. Pat eye niye na, Herod a pa ka bo peteked i mələve bəy ŋgay. A ndza ka təv məndze i bəy ŋgay, kame i ndo hay tebiye. A tsikatay bazlam neheye a ləva ha bo aye.

²² Tsa na, ndo hay ta wuda haladzay, tə gwad: «Maa tsik me na, mbəlom bəna ndo zezen bay!» ²³ Herod a tsəne andza niye na, a dəslay ha gər a bo, kə dəslay ha gər a Mbəlom bay. Kwayaŋna gawla i Mbəlom a yaw a fay a Herod, səŋ hay tə way a hud. Tsa na, a mət.

²⁴ Azlakwa düh, bazlam i Mbəlom a da a zləm kame kame haladzay.

²⁵ Barnabas tə Sol ta ndəv ha məslərə tay nakə tə slər tay ha a Zerozelem aye na, ta mbəda gər a Aŋtiyos. Tə zla ahaya Yuhana nakə tə zalay Markus aye ka həlay.

13

Məsəfəre Tsədanŋa eye a zla Barnabas tə Sol

¹ Ahəl niye mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye ma gəma i Aŋtiyos aye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta ndo matətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay andaya. Ndo i maslaŋ eye niye hay na, Barnabas, Simeyən nakə tə zalay Zenzen eye aye, Lukiyus ndo i Siren, Man-ayen ndo nakə ta həhalawa ta Herod bəy i Galile ahəl nakə nəteye wawa eye hay mba aye, ada Sol. Herod a ləvawa na, gəma i Galile. ² Pat wuray nəteye faya ta dəsleye ha gər a Bəy Maduwen ada faya ta giye daliyam na, Məsəfəre Tsədanŋa eye a gwadətay: «Pum tay ha Barnabas tə Sol təv tay wal hərwi məge məsler ga nakə na zalatay faya aye.» ³ Ta ndəv ha daliyam tə maduwule me na, tə pa həlay ka Barnabas tə Sol. Tsa na, tə gər tay ha, ti ye mata ge məsler i Mbəlom tuk.

Barnabas tə Sol mə Sipərə

⁴ Andza nakə Məsəfəre Tsədanŋa eye a slər tay ha Barnabas tə Sol aye na, tə həl bo ti ye a gəma i Selosi. Mə dəma na, tə tsal a kwalalaŋ i yam, ti ye ha a gəma i Sipərə

gəma nakə ma wuzlah i dəlov aye. ⁵ Tə ndisl a gəma wuray tə zalay Salamin na, tə pa bo ka mədə ha bazlam i Mbəlom mə gay i maduwule me i Yahuda hay. Nəteye dziye ta Yuhana Markus, a dzənawa tay ha.

⁶ Tə tas abəra ma gəma niye ma wuzlah i yam aye na, tə husa a gəma i Pafos. Mə dəma na, tə ndzay a gər a maharam wuray tə zalay Bar-Yesu. Ndowne niye na, neŋgeye ndo i Yahuda, ndo nakə a gwad neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye. ⁷ A ndzawa na, ka təv i bəy i gəma niye ma wuzlah i dəlov nakə tə zalay Sipəre aye. Bəy niye tə zalay na, Sergiyos Polus. Neŋgeye na, a tsah lele, a sər wu. Barnabas tə Sol tə ndisl naha na, a zalatay hərwi a say tâ tsikay bazlam i Mbəlom.

⁸ Ane tuk na, Bar-Yesu maharam nakə tə zalay Elnas dərma aye, a ye a gaw maləved ka təv i bəy. A say bəy mâ təra ndo məpe mədzał gər ka Yesu bay. ⁹ Məsəfəre Tsədanŋa eye a yaw a rah a bo i Sol nakə tə zalay Pol aye dərma. A ndazl na maharam niye. ¹⁰ Tsa na, a gwaday: «Nəkar ndo nakə bəbək mə bo yak haladzay aye ada nəkar sewed eye haladzay. Nəkar na, wawa i Fakalaw. Wu nakə lele aye na, ka nay dərə tebiye. Nəkar na, a saka matəra ha bazlam i Bəy Maduweŋ maraw me na, hərwi mey? ¹¹ Tsəne, anəke! Bəy Maduweŋ ma

giye fakaya mevel. Ma təriye kar ha guluf eye, ka ndziye tsakway ka ŋgateye a pat sa bay.»

Tsa na, kwayanŋa Elanas a ge guluf dedek tətərgam həvad. A ŋgatay a dərə bay. A mbəda bo tewelevəle mapəle ndo məgəsay həlay.

¹² Bəy niye a ŋgatay a wu nakə a ge bo aye na, a dzala ha ka Yesu hərwi matətike i Pol nakə a tətik ka Bəy Maduweŋ aye kə gay hərbaəkka.

Barnabas tə Pol ma Anŋiyos i Pizidi

¹³ Pol ta ndo ŋgay hay, tə həl bo abəra ma Pafos. Tə tsal a kwalalaŋ i yam, ti ye a gəma i Perge ka dala i Pamfeli. Mə dəma na, Yuhana Markus a gər tay ha, a mbəda gər a Zerolem. ¹⁴ Barnabas tə Pol na, ti ye kame kame. Ti ye abəra mə Perge, ti ye a Anŋiyos ka dala i Pizidi ta tsəved. Pat i mazəzukuw bo na, ti ye a gay i maduwule me. Ti ye naha tə ndza ka dala. ¹⁵ Ti ye naha na, faya ta dzanŋateye mə dərəwel i Musa ada mə dərəwel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay. Ma dəba eye ta ndəv ha mədzeŋge na, bəy hay i gay i maduwule me niye tə gwadatay: «Malamar ga hay, tadə bazlam kurom andaya mətsikatay a ndo hay hərwi məvəlatay gədan na, ka slumeye faya mətsike me anəke tuk.»

¹⁶ Pol a lətse, a zla həlay ka mbəlom, a gatay həlay kət kət, andza məgwədə: «Ndzum dīkdīk.» A gwadatay: «Nəkurom ndo i Israyel hay

ada ta nəkurom siye i ndo neheye ka dzədzarumay a Mbəlom aye dərmak. Pumay zlam a bazlam nakə na tsikakumeye.

17 «Mbəlom kway nəkway ndo i İsrayel hay kə pala bəba tətə kway hay ahəl niye. Ahəl nakə nəteye tə ndzawa ma gəma i Ezipt aye na, Mbəlom ka səkah tay ha haladzay. Ma dəba eye na, kə həlatay ahaya ta gədan i həlay ŋgay. 18 Mbəlom kə gatay gər ma kəsaf məve kuro kuro fad. 19 Ma dəba eye na, ka bəbazl tay ha gəma hay tasəla abəra ka dala i Kanan. A vələtay dala niye a ndo ŋgay İsrayel hay andza i tay wu tay. 20 Wu niye tebiye kə ndza ma giye məve kuro kuro fad gər eye zlam. Ma dəba eye na, kə pa tay ndo məge sariya hay a bəba tətə kway hay. A ge andza niye na, hus a həlay nakə Samuyel neŋgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye.

21 «Ma dəba eye na, ta tsətsah bəy ka Mbəlom. Mbəlom a vələtay Sayul, wawa i Kis, ma ləver i Bendzamenj. Sayul a ndza ma bəy məve kuro kuro fad.

22 «Tsa na, Mbəlom a kal ha Sayul, a patay Davit andza bəy. Mbəlom a gwad: «Na sər ha Davit wawa i Zese, neŋgeye na, a yeŋ a gər. Ma giye na, wu nakə a seŋ aye tebiye.»»

23 Pol a gwadatay sa: «Ndo nəte mə walaŋ i gwala i Davit hay Mbəlom a pa na ndo mətəme tay ha İsrayel hay

na, Yesu. Ba kə tsik kurre, a gwad ma vəliye. 24 Ahəl nakə Yesu ki yaw zuk bay aye na, Yuhana madzəhuəbe ndo a yam kə də ha bazlam i Mbəlom. Kə zalatay a ndo i İsrayel hay tebiye tā mbəda ha mede tay ada tā dzəhuəb bo a yam. 25 A ndisl a həlay nakə Yuhana madzəhuəbe ndo a yam ma ndəviye ha məsler ŋgay aye na, a gwadawa: «Ka dzalum mə gər kurom, neŋ na, way? Neŋ na, ndo nakə nəkurom faya ka həbumeye bay. Ane tuk na, tsənum: Neŋgeye na, ma deyeweye kame ga. Neŋ na sla də kwa məpəlay ha ləber i tahərak ŋgay bay.»

26 «A nəkurom malamar ga hay, nəkurom wawa i Abraham hay ada a nəkurom siye neheye ka dzədzarumay a Mbəlom aye, Mbəlom a sləraw labara nakay na, a nəkway, kəkay nakə a təma kway ha aye. 27 Andza niye, ndo i Zerozelem hay ta bəy tay hay, Yesu neŋgeye way na, ta sər ha bay. Bazlam i ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye tə dzaŋgawa pat i mazəzukuw bo aye na, ta tsəne bay. Ahəl nakə tə kəd Yesu aye na, bazlam i ndo i məde ha bazlam i Mbəlom hay kə ge bo tuk. 28 Kwa tadə ta huta faya abəra mənese nakə də məkədə aye bay bəbay na, ta tsətsah ka Pilat mâ kəd na ka mayako mazləmbada eye. 29 Tə ge wu nakə Derewel i Mbəlom a də ha ka gər ŋgay aye. Ma dəba na, ti ye tə mbəzla ahaya mədahaŋ i Yesu abəra ka

mayako mazlələmbada eye. Ti ye ha, tə pa na a tsəvay. ³⁰ Ane tuk na, Mbəlom kə mbəla ahaya abəra ma mədahañ. ³¹ Ma məhəne haladzay, ka bəzatay ha bo a ndo neheye ti yaw ka bo ma Galile, ti ye ka bo a Zerozelem aye. Anəke nəteye niye ta həhal ka bo dziye na, nəteye ta təra ndo məhəle mbal ngay hay kame i ndo i Israyel hay.

³² «Nəmay eye, nəmaa yakum ahaya Labara Ngwalak eye. Wu nakə Mbəlom a tsik kurre a gwad ma vəlateye a bəba tətə kway hay aye na, ³³ kə ge na hərwi kway. A ge na, a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahañ. Mawatsa eye mə Derewel i Dəmes hay 2, a gwad:

“Nəkar wawa ga.

Bəgom neñ na təra Bəba yak.*”

³⁴ «Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahañ. A da ha kurre, a gwad ma ziye ma tsəvay bay. Kə tsik andza nakay, a gwad:

“Na ta vəlakumeye wu nakə tsədəña eye ada dedek eye andza nakə na tsikay a Davit, na gwaday na vəlakeye aye.†”

³⁵ «Hərwi niye, kə tsik ma Dəmes hay sa, a gwad:

“Nəkar Mbəlom na, ka gəriye ha ndo i məsler yak mâ ze ma tsəvay bay.‡”

³⁶ «Davit a həlay i məndze ngay na, kə ge wu nakə a yay

a gər a Mbəlom aye. Ma dəba eye Davit a mət. Ta la na ka tətə i bəba tətə ngay hay ada kə ze ma tsəvay. ³⁷ Ane tuk na, ndo nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahañ aye na, kə ze ma tsəvay təbey.

³⁸ «Malamar hay, sərüm na, nəmay faya nəmaa dəkumeye ha Mbəlom a pəsətay ha mezeleme i ndo hay na, hərwi Yesu. ³⁹ Ndoweye kə dzala ha ka Yesu na, Mbəlom ma pəseye ha mənese ngay tebiye. Bazlam i Musa mapala eye, neñgeye na, gədañ ngay andaya məpəsakum ha mənese bay.

⁴⁰ «Gum metsehe, wu nakə ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ahəl niye na, mâ ndzakum a gər bay. Tə watsa na, tə gwad:

⁴¹ “A həlay kurom nakay, na giye məsler nakə ka dzalumeye ha faya bay kwa tadə ndəray mâ təkərakum aye.

Zəbum, nəkurom neheye ka zəbum ka bazlam ga andza wu lele aye bay aye,

mâ gakum hərbaəəkka, dum mətum.Ş”»

⁴² Pol ta Barnabas ta ndəv ha bazlam tay na, ti yaw abəra mə gay i mađuwule me. Ti yaw abəra na, ta tsətsah fataya, tə gwadətay: «Mumaw pat i mazəzukw bo mekeleñ eye sa ada ka tsikumameye ka gər i labara nakay sa.»

⁴³ Ahəl nakə ndo hay faya ta

* 13:33 Dəmes hay 2.7. † 13:34 Ezay 55.3. ‡ 13:35 Dəmes hay 16.10.

Ş 13:41 Habakuk 1.5.

ηgəniye gər aye na, Yahuda hay haladzay ta ndo neheye tə dəsławay ha gər a kule i Yahuda hay aye, tə patay bəzay a Pol ta Barnabas. Pol ta Barnabas tə vələtay gədaη hərwi ada t̄a gər ha ηgwalak i Mbəlom sa bay.

44 Pat i mazəzukuw bo mekelenj eye a slaw na, həlay a vay a ndo i gəma niye hay tebiye tə haya gər hərwi mətsəne bazlam i Bəy Maduweη. 45 Siye i Yahuda hay tə ηgatay a ndo neheye hay haladzay tə haya gər aye na, a ndalatay haladzay. Tə ge fataya sələk. Ta dazlay mətsike wu nakə lele bay aye ka Pol ada tə tsadəy pələslesle.

46 Pol ta Barnabas tə tsik me tə zluwer eye bay tebiye, tə gwadətay: «Həbe nəmaa dəkumeye ha bazlam i Mbəlom na, a nəkurom təday. Ane tuk na, ka dzalum na, lele bay nakə k̄a hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye. Anəke na, nəmaa diye wu may, nəmaa ta dətəye ha a ndo neheye Yahuda hay bay aye. 47 Bəy Maduweη a gwadəmay na, kəkay? A gwad:

“Nəkar na, na pa kar andza dzaydzay ma dəvateye a ndo i məndzibəra hay tebiye,
hərwi ada k̄a ye ka təv neheye dərəη eye ka tsikatay a ndo hay,
neη Bəy Maduweη na

mbəliye* tay ha na, kəkay?”»

48 Ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, tə tsəne bazlam niye na, dərev tay a ηgwasə haladzay, a yatay a gər. Ta dazlay a mazambadəy a bazlam i Bəy Maduweη. Ndo neheye Mbəlom a pala tay ha hərwi məhute sifa nakə ma ndəviye bay aye na, nəteye tebiye tə dzala ha ka Mbəlom.

49 Andza niye, bazlam i Mbəlom a ηgəna gər ka gəma niye tebiye. 50 Ane tuk na, Yahuda hay tə patay me a ηgwas zlele eye neheye tə dəsławay ha gər a Mbəlom aye ta ndo neheye bagwar eye, tə gatay dəretsətseh a Pol ta Barnabas. Ta həhar tay ha abəra ka dala niye. 51 Pol ta Barnabas ta tətəkwi ha burhway i gəma tay abəra ka sik tay.† Ti ye a gəma wuray tə zalay İkoniyom. 52 Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tə zaw ma Anḡiyos aye na, dərev tay a rah ta mənḡwese ada ta Məsəfəre Tsədəηηa eye.

14

Pol ta Barnabas ma İkoniyom

1 Pol ta Barnabas tə husa a İkoniyom na, ti ye tə fələkwa a gay i maduwule me i Yahuda hay andza nakə ma Anḡiyos aye dərmaκ. Ta tətikatay bazlam i Yesu a ndo hay. Yahuda hay haladzay ta ndo

* 13:47 Ezay 49.6. † 13:51 Matətəkwi ha burhway abəra ka sik andza məḡwede Pol ta Barnabas ta giye wuray hərwi ndo i wuzlahgəma nakay sa bay. Wu i wuzlahgəma niye ma mətsə fataya bay kwa burhway nakə ka sik aye.

neheye Yahuda hay bay aye tə dzala ha ka Yesu. ² Ane tuk na, Yahuda neheye ta təma bazlam i Yesu bay aye na, tə patay me a ndo neheye Yahuda hay bay aye hərwi ada tā dzala wu nakə lele bay aye ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ³ Duh Pol ta Barnabas tə ndza ma İkoniyom haladzay. Tə tsikatay me tə zluwer eye bay ka gər i Bəy Maduweŋ. Tə dawa ha ŋgwalak ŋgay ada bəy Maduweŋ na, a vəlawatay gədaŋ ka mäge masuwayaŋ hay hərwi məde ha bazlam tay nakə faya ta tsikiye na, dedek. ⁴ Ndo i gəma niye hay ta ŋgəna sulo. Ndo siye hay nəteye ta diye i Yahuda hay, siye hay ta diye i ndo i maslaŋ i Yesu hay.

⁵ Tsa na, Yahuda siye hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, tə ləva bo hərwi mäge dəretsətseh a Pol ta Barnabas ada məkəde tay ha abəra mə dəma tə kwar. ⁶ Pol ta Barnabas tə sər, ta kədiye tay ha na, ta hway. Tə zla tsəved nakə a ye a gəma i Listəre ada a ye a gəma i Derbe. Gəma neheye sulo aye na, ka dala i Likawni salamay. ⁷ Tə dawa ha Labara ŋgwalak eye ka dala eye niye.

Pol ta Barnabas mə Listəre

⁸ Ma gəma i Listəre na, ndoweye andaya matəra eye mə sik. Neŋgeye matəra eye kwa ka məwe ŋgay. Kə lətse, ki ye dāda tə sik ŋgay bay. ⁹ Pat wuray na, neŋgeye faya

ma pay zləm a bazlam i Pol, Pol a zəba faya. Kwayaŋŋa Pol a sər neŋgeye na, tsəved andaya məmbəle ha hərwi kə pa mədzal gər ka Yesu. ¹⁰ Pol a tsikay me ta magala, a gwaday: «Lətse tə sik yak dzək lele.» Tsa na, a lətse tsəkwađ, a mbərəzla tə sik ŋgay. A pa bo ka mede duwak duwak.

¹¹ Ndo hay tə ŋgatay a wu nakə Pol a ge aye na, ta wuda tə bazlam i gəma tay Likawni, tə gwad: «Mbəlom hay ta təra andza ndo zezəŋ, ta mbəzlaw ka təv kway.»

¹² Tə pa məzele ka Barnabas «Zeus», mbəlom tay ada ka Pol «Hermes»* hərwi neŋgeye na, ndo i maslaŋ. ¹³ Gay i məvəlay wu a mbəlom nakə Zeus aye bəse ka tsəved məfələkwe a gəma niye. Tsa na, ndo məvəlay wu a Zeus tay niye a ye a gəsaw sla bagwar eye hay, a pa fataya məvurze i wu neheye lele haladzay aye. A gəsa tay ahaya ka maged i gay i məvəlay wu a mbəlom tay niye. A say na, ndo hay tā vəlatay a Pol ta Barnabas andza wu nakə tə vəlawa kəriye a mbəlom tay aye. ¹⁴ Ane tuk na, Pol ta Barnabas tə tsəne na, a ndalatay haladzay. Ta ŋgurada ha petekəd tay, ti ye a walaŋ i ndo niye hay, ta wuda, tə gwadatay: ¹⁵ «Ndo neheye, ka gum wu nakay na, hərwi mey? Nəmay na, ndo zezəŋ hay andza nəkurom dərmađ. Nəmaa yaw na, nəmaa zlakumaw

* **14:12** Mə kule i Gərek hay na, Zeus neŋgeye bəy i mbəlom tay hay ada Hermes na, ndo i maslaŋ.

Labara Nğwalak eye ada mädakum ha na, gərüm ha kule kurom neheye nğama andaya mə dəma bay aye. Ada mbəđumaw me ka təv i Mbəlom ma ndziye ka tor eye. Neñgeye nakə a ge magərmbəlom, dala, dəlov ada tə wu neheye mə dəma aye tebiye. ¹⁶ Ahəl niye na, kə gər tay ha ndo hay tā pay bəzay a wu tay neheye faya ta paway bəzay aye. ¹⁷ Ane tuk na, kə dətay ha a ndo hay na, neñgeye andaya ta nəteye. A dətay ha na, ta nğwalak nğay nakə faya ma gateye aye. A pakumaw yam ada kə palakumaw wu mənday abəra ma guvah tə həlay eye. Ka hutum wu mənday ada a nğwasakum ha dərev kurom.» ¹⁸ Kwa Pol ta Barnabas tə tsikatay andza niye bəbay na, ta təma bay. A satay məkəde tay sla niye huya.

¹⁹ A həlay niye na, Yahuda hay ti yaw abəra ma Añtiyos i Pizidi, siye hay ti yaw ma Ikoniyom, tə ndislew a gəma i Listəre. Tsa na, tə patay me a ndo hay. Tə kal na Pol tə kwar hərwi mədəke na. Tə vaha na dərəñ abəra mə walañ gay. Tə dzala na, tə gwad ma giye kə mət. ²⁰ Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə haya faya gər, tə lawara na a wuzlah. Pol a lətse, a mbəda gər a walañ gay. Tə dəcə eye na, a həl bo, ti ye ta Barnabas a gəma i Derbe.

Pol ta Barnabas tə ma a Añtiyos

²¹ Pol ta Barnabas tə ndisl naha a dəma na, tə da ha

Labara Nğwalak eye mə walañ i gəma i Derbe. Ndo hay haladzay tə pa mədzal gər ka Yesu. Ma dəba eye na, ta mbəda gər a Listəre, ti ye abəra ma Listəre, ti ye a Ikoniyom. Ti ye abəra ma Añtiyos i Pizidi. ²² A gəma nakə ta ndisl a dəma aye na, tə vəlawatay gədañ a dərev a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka mədzele ha huya ka Yesu. Tə gwadawatay: «Ka deyekw-eye a Bəy i Mbəlom na, kuton ka sakweye dəretsətseh haladzay.» ²³ Tə pala ndo hay mə walañ tay, ta təra tay ha madugula hay. Tsa na, tə ndza, tə ge daliyam, ta duwulay me a Mbəlom hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Tə pa tay ha a həlay i Bəy Maduweñ nakə tə dzala ha faya aye. Tsa na, ti ye wu tay.

²⁴ Ti ye, tə tas abəra ma gəma i Pizidi, tə ndisl a gəma i Pamfeli. ²⁵ Ti ye naha tə da ha bazlam i Mbəlom ma Perge. Tsa na, ti ye a gəma i Ataliya. ²⁶ Tə tsal a kwalalañ i yam, ti ye a Añtiyos. Añtiyos na, gəma nakə tə pa tay a həlay i Mbəlom mə dəma aye hərwi ada mâ vəlatay nğwalak ka mäge məsler nğay. Anəke tə ge na, məsler eye niye tuk.

²⁷ Tə ndisl naha a Añtiyos na, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Ta təkəratay wu nakə Mbəlom a ge hərwi tay aye tebiye, ada ma kəkay nakə a həndəkətatay tsəved a ndo neheye Yahuda hay bay aye ka məpe mədzal

gər ka Yesu aye dərma. ²⁸ Pol ta Barnabas tə ndza haladzay ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Añtiyos.

15

Məkəde wuway ka mədəse bo

¹ Ma dəba eye na, ndo hay ti yaw abəra ma Yahuda a Añtiyos. Ti yaw na, ta dazlay a matətikatay a malamar hay. Tə gwadətay: «Ka dəsüm bo andza i bazlam i Musa mapala eye nakə a tsik aye bay na, ka slumeye faya mətəme bay.» ² Pol ta Barnabas, tə gwadətay: «Ka tsikum andza niye na, ka rawum me.» Bazlam niye a zlatayaw məkəde wuway haladzay ta nəteye. Tə ma ha ka bo bazlam mə walañ tay, tə gwad: «Anəke na, slərakwa Pol ta Barnabas ada ta siye i ndo i Añtiyos hay a Zerozelem hərwi mətsikaw ka wu nakay ta ndo i maslañ hay ada ta madugula hay.»

³ Tsa na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dzəna tay ha hərwi mede tay. Tə həl bo, ti ye. Tə tas abəra ma gəma i Fenisi, tə tas a bəra ma Samari. Nəteye faya ta diye na, ta təkəratay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma kəkay nakə ndo neheye Yahuda hay bay ta təma bazlam i Bəy Maduweñ aye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə tsəne labara niye na, dərev tay a ɲgwasə, a yatay a gər haladzay.

⁴ Tə ndisl a Zerozelem na, ndo məpe mədzal gər ka Yesu, ndo i maslañ hay ta

madugula hay ta təma tay lele. Tsa na, ta təkəratay wu nakə Mbəlom a ge ta nəteye aye. ⁵ Ane tuk na, siye i ndo neheye ta təra nəteye ma bərək i Farisa hay ta təra ndo məpe mədzal gər ka Yesu aye na, tə zla bazlam, tə gwad: «Kutoñ ndo neheye Yahuda hay bay aye, ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, t̄a dəs bo ada t̄a rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye.»

⁶ Ndo i maslañ hay ta madugula hay tə haya gər hərwi məzəbe ka bazlam eye niye. ⁷ Tə kəd wuway ka bazlam eye niye haladzay. Piyer a lətse, a gwadətay: «Malamar ga hay, ka sərüm ha Mbəlom a zla ga na, hərwi ada n̄a dətay ha Labara ɲgwalak eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye, hərwi ada t̄a tsəne. Ta tsəne na, ta dzaliye ha ka Yesu bədaw? ⁸ Mbəlom nakə a sər dərev i ndo zezeñ aye kə dətay ha na, ka təma tay ha. Na gwad kə vələtay Məsəfəre Tsədəñña eye andza nakə a vələkway ahəl niye aye bədaw? ⁹ Ka ɲgəna ha ka bo abəra nəteye tə nəkway bay. A təra ha dərev tay tsədəñña na, hərwi nakə tə dzala ha aye. ¹⁰ Anəke a sakum məgatay kutoñ a ndo məpe mədzal gər neheye tə pa mədzal gər ka Yesu marəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye na, hərwi mey? Kwa bəba tətə kway, kwa bo kway eye ka slakwa faya marəhay gər a bazlam i Musa mapala bay tuk na,

kəkay? Kâ dzum ha Mbəlom bay. ¹¹ Dzalakwa ha duh na, Bəy Maduweŋ a təma kway ha na, ta ŋgwalak ŋgay andza nakə a təma tay nəteye.»

¹² Ndo hay tebiye tə ndza dikdik. Tsa na, Barnabas tə Pol ta təkəratay masuwayaŋ ta wu neheye Mbəlom a ge ta nəteye mə walaŋ i ndo neh-eye Yahuda hay bay aye.

¹³ Ta ndəv ha mətsike me na, Yakuba a zla bazlam, a gwadətay: «Malamar gay hay, tsənum wu nakə na tsikakumeye təday. ¹⁴ Piyer ka təkər ma kəkay nakə Mbəlom a gatay gər a ndo neheye Yahuda hay bay aye. Ahəl nakə bərək kway a dazlay mba aye na, 6a tsiy a say a Mbəlom məpele siye i ndo hay hərwi ada tã tãra ndo ŋgay hay. ¹⁵ Bazlam i ndo mæde ha bazlam i Mbəlom neheye tə tsik aye na, a ye ka bo tə wu nakə a ge bo aye:

¹⁶ «Aza kame na, gay i Davit ma mbəzliye.

Ane tuk na, aza kame, na ta dəzliye na.

Kwa kə nas bəbay na, na lambadiye na.

¹⁷ Hərwi ada siye i ndo hay tebiye tã pəla ga, ada ndo i gəma hay tebiye dərmak.

Nakay na, wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik aye.*

¹⁸ A dā ha wu neheye na, kurre.»»

¹⁹ Hərwi niye, Yakuba a gwadətay sa: «Na dzala na, kâ kwasakwatay gər a ndo

neheye Yahuda hay bay aye ta təma Mbəlom aye bay. ²⁰ Watsakwatay naha hərwi mægweđe tay na, kâ həpədum slo nakə ndo hay tə kəday a kule aye bay. Hərwi slo niye na, tsədəŋŋa bay. Tã ge mezeleme bay. Wu nakə ta mburod mamburode aye na, tã həpəd slo eye bay, kâ ndayum bambaz bay.†

²¹ Hərwi bazlam i Musa mapala eye na, zla anəke bay, ndo hay faya ta diye ha mə walaŋ i gay ada mə gay i mađuwule me i Yahuda hay pat i mazəzukw bo pat pat.»

Derewel i məvəle gədaŋ

²² Ndo i maslaŋ hay ta madugula hay ta məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad: «Palakwa ndo hay mə walaŋ tay ada kâ slərakwa tay ha a Anŋiyos tə Pol ada ta Barnabas.» Tsa na, tə zla Yuda nakə tə zalay Barsabas aye ada ta Silas. Ndo neheye sulo aye nəteye bagwar eye hay mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ²³ Tə watsa derewel, tə vəlatay a həlay. Tə watsa derewel eye niye na, tə gwad:

«Nəmay ndo i maslaŋ hay ta madugula hay, nəmay na, malamar kurom hay. Nəmaa tsikakum naha me a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, ma slala mekeleŋ eye hay ma Anŋiyos ada ma gəma i Siri ta Silisi.

²⁴ «Nəmaa tsəne ndo siye hay mə walaŋ may ta ye naha

* 15:17 Amos 9.11-12. † 15:20 Zəba ma Levitik 18.6-18 ada 17.10-16.

ka tæv kurom, ta kwasakum ha mædzal gær tæ bazlam hay ada bazlam tay niye na, a gakum hiyem hiyem. Kwa tsekweŋ nəmaa vələtay naha tsəved bay. ²⁵ Hərwi niye, nəmaa dzapa ha mædzal gær may ka tæv manəte eye, nəmaa pala ndo hay ada məsləre tay naha. Ta lakiye naha dzam kurom hay, Pol ta Barnabas. ²⁶ Nəteye neheye ta səkəm ha məsəfəre tay hərwi məsler i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste aye. ²⁷ Nəmaa sləriye naha Yuda ta Silas, bo tay eye ta tsikakumeye wu nakə nəmaa watsa a dərewel nakay aye.

²⁸ «Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ta nəmay, nəmaa ma ha ka bo bazlam na, nəmaa gwad: Nəmaa piye fakuma wu mamba eye bay. A samay na, pumay bəzay a wu neheye dəkdək tsa. ²⁹ Kâ həpəđum slo neheye ta təzay a kule aye bay, kâ ndayum bambaz bay, kâ həpəđum slo i wu neheye ta mburođ mamburođe aye bay, kâ gum mezeleme bay†. Ka gum wu neheye bay na, niye na, ka gum lele.

«Nəmay malamar kurom hay, nəmaa tsikakum naha me.»

³⁰ Tə vələtay dərewel niye a ndo neheye tæ slər tay ha aye. Ti ye, tæ ndisl a Anŋiyos na, tæ hayatay gær a ndo məpe mædzal gær hay. Tsa na, tæ vələtay dərewel niye. ³¹ Tə dzaŋga na dərewel niye na, a vələtay

gədaŋ haladzay, dərev tay a ŋgwasa. ³² Yuda ta Silas, nəteye neheye ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay aye, tæ pa bo ka mətsike bazlam i məvələtay gədaŋ a malamar hay məndze haladzay. Tə vələtay gədaŋ məndze huya ka məpe mædzal gær ka Yesu.

³³ Tə ndza ma Anŋiyos məndze tsakway na, tæ ləva bo mede wu tay, malamar hay tæ tsikatay me, tæ gwadətay: «Dum tæ zay hərwi ada tã maw ka tæv i ndo neheye tæ slər tay naha aye.» [³⁴ Ane tuk na Silas na, a gwad ma ndziye mə dəma.]

³⁵ Pol ta Barnabas tæ ndza ma Anŋiyos. Nəteye ta siye i ndo hay haladzay ta tətikawatay a ndo hay ada tæ dəwa ha Labara ŋgwalak eye i Bəy Maduweŋ a ndo hay.

Pol ta Barnabas ta ŋgəna gər

³⁶ Ma dəba eye na, Pol a gwadəy a Barnabas: «Anəke na, mbədəma gær ta zəbamatay dəre a malamar hay ma gəma neheye ka dəma ha bazlam i Bəy Maduweŋ mə dəma aye hərwi məsəre nəteye andaya zay bəbay dəw?» ³⁷ Barnabas a gwadəy faya ayaw a Pol, ada a say məzle Yuhana-Markus ka həlay.

³⁸ Ane tuk na, a say a Pol Barnabas mã zla Yuhana-Markus bay, hərwi kə gær tay ha ahəl niye ma Pamfeli. Mə mahəhele tay neheye faya ta həhaliye na, kə ge məsler

† 15:29 Zəba mə Məsler hay 15.20 ada zəba wu nakə tæ watsa ka gær i bazlam eye nakay aye.

ta nəteye sa bay. ³⁹ Tə kəf wuway haladzay. Tsa na, Pol ta Barnabas ta ηgəna gər. Barnabas a zla Markus, tə həl bo ti ye a Sipəre. ⁴⁰ Pol na, neŋgeye a zla Silas. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta duwulay me a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ gatay ηgwalak huya. Tsa na, Pol ta Silas tə həl bo, ti ye. ⁴¹ Ti ye, tə tas ta Siri ada ta Silisi. Tə vəlatay gədaŋ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

16

Timote a laka ha Pol ta Silas

¹ Pol ta Silas tə ndisl a Derbe ada a Listəre. Mə dəma na, ndoweye andaya kə pa mədzal gər ka Yesu, məzele ηgay Timote. May ηgay na, dem i Yahuda hay, ka təra ndo məpay bəzay a Kəriste. Ane tuk na, zal ηgay, bəba i Timote na, Gərek hay.

² Timote na, malamar neheye ma Listəre aye ada ma Ikoniyom aye na, tə tsikawa faya wu lele eye haladzay.

³ A say a Pol məzle na ta diye ka bo dziye. A zla na, a dəs na hərwi Yahuda neheye hay ma gəma niye hay aye. Ndo haladzay tə sər ha bəba i Timote na, Gərek hay.

⁴ Ahəl nakə ta diye na, ti ye ka gəma ka gəma. Tə datay ha bazlam neheye ndo i maslaŋ i Yesu hay ta madugula hay ma Zerozelem tə tsik aye. Ta tsətsah fataya, tə gwadətay: «Rəhumay ha gər lele.» ⁵ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta huta gədaŋ ada ndo hay ta

səkah pat pat tə dzala ha ka Yesu.

Ndo i Masedowan

⁶ Ma dəba eye na, a satay mede mata dā ha bazlam i Mbəlom ka dala i Azi. Ane tuk na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a gwadətay: «Kâ yum bay.» Tsa na, tə tas abəra ma gəma i Firigiya ada Galat. ⁷ Ahəl nakə tə ndisl a gəma i Mizi aye na, tə dzala mə gər tay mede a Bitini. Ane tuk na, Məsəfəre i Yesu kə vəlatay tsəved mede a dəma bay. ⁸ Tsa na, tə tas abəra ma Mizi ada ti ye a wuzlahgəma i Tərowas.

⁹ Ta həvad na, məsine a gay a Pol. A ηgatay a ndo i Masedowan, malətsa eye. Ndo i Masedowan niye a gay amboh, a gwadətay: «Tasaw a Masedowan, ta məmay bo tey!» ¹⁰ Ma dəba i məsine niye na, kwayaŋŋa nəmaa pəla tsəved mede a Masedowan. Hərwi nəmaa sər ta dedek Mbəlom a zalamay mata dā ha Labara Ŋgwalak eye a ndo i gəma niye hay.

Lidiya a pa mədzal gər ka Bəy Maduweŋ

¹¹ Tsa na, nəmaa həl bo abəra ma Tərowas, nəmaa ye kwayaŋŋa a Samotəras ta wuzlah i yam. Tədœ eye na, nəmaa həndzəd a Neyapoli.

¹² Abəra mə dəma na, nəmaa həl bo nəmaa ye a gəma i Filip, wuzlahgəma nakə a ze siye hay ka dala i Masedowan aye. Maa ndzawa ma gəma eye niye na, Roma hay. Nəmaa ndza məhəne haladzay mə walaŋ gay niye. ¹³ Pat i mazəzukw bo na, nəmaa yaw

abəra mə walaŋ gay, nəmaa ye ka me i magayam. Nəmaa dzala na, nəmaa hutiyə təv mađuwulay me a Mbəlom i Yahuda hay. Nğwas wuray hay andaya mahaya gər eye ka təv niye. Nəmaa ndisl naha a dəma na, nəmaa ndza ka dala hərwi mətsikatay me.

¹⁴ Mə walaŋ i nğwas niye hay na, nğwas eye andaya tə zalay Lidiya. A yaw abəra ma gəma i Tiyatir. A səkəmawa peteked lele eye hay, ndozza mə luma. Neŋgeye na, a dəslaway ha gər a Mbəlom. Bəy Maduweŋ a həndəkay ha dərev hərwi ada m̄a pay zləm a bazlam i Pol. Tsa na, a dzala ha. ¹⁵ Pol a dzəhuḅ ha a yam ta ndo neheye mə gay nğay aye tebiye. Lidiya a gwadatay: «Tadə ka dzalum, nəmaa dzala ha ka Bəy Maduweŋ ta dedek na, dumara ta ndzum mə gay ga.» A gatay kutoŋ, ta təma məndze mə gay nğay.

Tə gəs Pol ta Silas a daŋgay

¹⁶ Pat wuray nəmay faya nəmaa diye a təv i mađuwule me na, dem wuray a yaw mata dzəgər ta nəmay. Məsəfəre nakə lele bay eye mə bo nğay, a tsikawa wu nakə ma deyeweye kame aye. Ndo neheye a gawatay məsler aye na, tə hutawa suloy haladzay tə wu nğay nakə a tsikawa aye.

¹⁷ A dazlay məpamay bəzay a Pol ta nəmay. A gwadawa: «Ndo neheye na, ndo i məsler i Mbəlom nakə bagwar eye mə gər eye. Nətəye na, faya ta dəkumeye ha tsəved nakə

Mbəlom ma təmiye kurom ha aye.» ¹⁸ A pamay bəzay ma giye məhəne haladzay.

Ka mandəve eye na, a ndalay a Pol. A mbəda bo ta təv i dem niye, a nğarəz ka məsəfəre niye lele bay eye, a gwaday: «Ta məzele i Yesu Kəriste, dara abəra mə bo i dem nakay bəse.» Kwayanŋa məsəfəre niye a yaw abəra mə bo i dem niye.

¹⁹ Ndo i gay nğay niye hay tə nğatay, məsəfəre niye tə hutawa ha suloy andaya sa bay na, tə gəs tay ha Pol ta Silas, ti ye tay ha kame i bəy i dala hay. ²⁰ Ti ye tay ha kame i sariya. Ti ye naha, tə gwadatay: «Ndo neheye na, nətəye faya ta zlamayaweye mawesewes a gəma. Nətəye na, Yahuda hay, ²¹ ada nətəye faya ta tətikiye kule tay nakə nəkway Roma hay tə vəlakway faya tsəved məpay bəzay bay aye.»

²² Ndo hay tebiye ta mbəda fataya me tə bazlam. Bagwar tay hay ta buwa peteked abəra ka Pol ta Silas, tə gwadatay: «Ndaḅum tay ha ta mandalaḅa.» ²³ Tə ndaḅa tay ha lededə. Ma dəba eye na, tə gəs tay ha, ti ye tay ha a daŋgay. Tə gwaday a ndo matsəpe gay i daŋgay: «Tsəpa tay ha lele.» ²⁴ Ndo matsəpe gay i daŋgay a tsəne andza niye na, kwayanŋa a ye a pa tay ha a huḁ i gay i daŋgay. A tələkətaŋ ha sik tay hay a səselek hay.

²⁵ Magərḥəvaḁ a ge na, Pol ta Silas tə duwulawa me ada tə gawa dəmes hərwi

mazambaday a Mbəlom. Siye i ndo neheye ma daŋgay aye nətəye faya ta piye fataya zləm. ²⁶ Ahəl nakə nətəye faya ta giye dəmes aye na, kwayanŋa dala a bəl. A bəl ha gay i daŋgay niye hus ka mədok eye. Məged i gay i daŋgay ta həndək tebiye ada tsalalaw i ndo neheye ma daŋgay aye ta ŋəzlah abəra məsik tebiye.

²⁷ Tsa na, ndo matsəpe gay i daŋgay niye a pədeke abəra ka məndzehəre. A ŋgatay a məged i gay i daŋgay hay mahəndəka eye hay tebiye na, a zla maslalam ŋgay a say məkəde bo ŋgay abəra mədəma, hərwi a dzala a gwad ma giye na, ndo neheye məgay i daŋgay aye ta hway. ²⁸ Pol a ŋgatay na, a wuda ta gədaŋ ŋgay peteh, a gwaday: «Kâ kəf bo yak bay. Nəmay andaya tebiye kanan, ndəray ka hway bay.»

²⁹ A tsəne bazlam i Pol niye na, a tsətsah ako. Tsa na, a ye ha a huđ i gay i daŋgay təmadzədzere eye haladzay, zluwer a gay. A ye naha, a kal ha bo kame i Pol ta Silas. ³⁰ Tsa na, a həlatay ahaya abəra məgay i daŋgay, a tsətsah fataya, a gwadatay: «A nəkurom, na ta təmiye na, na giye kəkay?»

³¹ Ta mbəday faya, təgwaday: «Dzala ha ka Bəy Maduweŋ Yesu ada ka təmiye ta ndo i gay yak hay tebiye.»

³² Tə tsikay bazlam i Bəy Maduweŋ ada a ndo neheye məgay ŋgay aye tebiye. ³³ Tsa na, ndo matsəpe gay i daŋgay

niye a həl Pol ta Silas ta həvad eye niye, a ye a baratay na mbəlak i məndəbe tay nakə təndağa tay ha aye. Pol ta Silas ta dzəhuđ ha ndo niye a yam ta ndo i gay ŋgay hay tebiye. ³⁴ Ma dəba eye a həl Pol ta Silas a gay ŋgay. A vəlatay wu mənday, tənda. Ndo niye ta ndo i gay ŋgay hay tebiye, dərev tay a rah ta məŋgwese hərwi nakə tədzala ha ka Mbəlom aye.

³⁵ Dəre a tsada na, bagwar i Roma hay təslər ndo hay ka təv i ndo matsəpe gay i daŋgay, ta gwaday na, m̄a gər tay ha Pol ta Silas abəra ma daŋgay. ³⁶ Ndo matsəpe gay i daŋgay niye, a ye a tsikay a Pol, a gwaday: «Bagwar i Roma hay ta sləraw ndo hay, təgwedeŋ na, n̄a gər kurom ha. Anəke na, ka slumeye ma-dayaw abəra ada dum kurom təzay.»

³⁷ Ane tuk na, Pol a gwadatay a ndo neheye təslər tay naha aye: «Ta ndağa may kame i ndo hay tebiye, ta gamay sariya bay. Ada nəmay na, Roma hay dərmak tuk na, ta gəriye may ta məkal na, kəkay? Andza niye na, nəmaa wuda bay. Bo tay eye t̄a yaw t̄a gər may ha.»

³⁸ Ndo neheye təslər tay naha aye, ta mbəda gər ka təv i bagwar i Roma hay. Ti ye, ta təkəratay wu nakə Pol a tsik aye. Tə tsəne Pol ta Silas nətəye Roma hay na, ta dzədzar haladzay. ³⁹ Tsa na, ti ye təgatay amboh. Tə həlatay ahaya abəra məgay i daŋgay, təgwadatay: «Amboh,

dum kurom abəra ma walaŋ i gay.» ⁴⁰ Pol ta Silas ti yaw abəra ma daŋgay na, ti ye a gay i Lidiya. Ti ye naha, tə ndzatay a gər a malamar hay. Tə vəlatay gədaŋ. Tsa na, ti ye wu tay.

17

Pol ta Silas ma Tesalonik

¹ Ma dəba eye na, Pol ta Silas ti ye ta gəma i Amfipolis ada ta gəma i Apoloni. Tə ndisl a gəma i Tesalonik. Mə dəma na, gay i mađuwule me i Yahuda hay andaya. ² Pol a ye a dəma andza nakə a gawa aye. Pol a yawa, a mba ha ka bo pat i mazəzukw bo sik mahkar. Tə kədawa wuway ka Derewel i Mbəlom ta ndo neheye mə dəma aye. ³ A dəwa tay ha, a gwadawatay: «Kəriste na, kutoŋ ma siye dəretsətseh, ta kədiye na. Ma lətseweye abəra ma mədahaŋ. Yesu nakə neŋ faya na dəkumeye ha anəke aye na, Kəriste.» ⁴ Tə tsəne bazlam niye na, siye mə walaŋ i Yahuda hay ta təma bazlam i Pol ta Silas. Tə patay bəzay. Siye i Gərek hay haladzay neheye tə dəslaway ha gər a Mbəlom aye ta ŋgwas neheye tə də a zləm aye, nəteye haladzay ta təma bazlam niye dərmak.

⁵ Ane tuk na, siye i Yahuda neheye ta təma təbey aye na, tə ge sələk ka Pol ta Silas. Ti ye ta pəlaw ndo neheye tə sər wuray bay nəteye faya ta həhaliye ka tsəved kəriye, tə hayatay gər. Tə ma ha ka bo bazlam ka gər i Pol ta Silas.

Ta ŋgəna ha bazlam niye a wuzlahgəma tebiye. Tsa na, ndo hay ti ye tə lawara na gay i Zason. Ta pəla Pol ta Silas hərwi məhəla tay ahaya kame i ndo hay. ⁶ Ta pəla tay na, ta huta tay ha bay. Tsa na, tə gəsətay ahaya Zason ta malamar neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye. Tə həlatay ahaya kame i ndo i sariya hay. Tə ndislew ka təv tay na, ta wuda, tə gwad: «Ndo neheye na, nəteye faya ta kwasatay gər a ndo hay tebiye ka məndzibəra, ada anəke na, ta ndislew kanaŋ na, kəkay! ⁷ Zason a təma tay ha ada ndo neheye tebiye faya ta tsikiye na, wu nakə wal tə bazlam i bəy i Roma aye a gay ŋgay. Nəteye tə gwad: Bəy bagwar eye andaya mekeləŋ eye, tə zalay Yesu.» ⁸ Siye i ndo hay ta ndo mäge sariya hay tə tsəne bazlam niye hay na, a ndalatay haladzay. ⁹ Zason tə siye i ndo hay tə hamatay a ndo i sariya hay təday ada tə gər tay ha.

Pol ta Silas ma Bere

¹⁰ Həvad a ge na, malamar neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye, tə laka tay ha Pol ta Silas a gəma i Bere. Tə ndisl a dəma na, ti ye a gay i mađuwule me i Yahuda hay. ¹¹ Ndo i gəma i Bere hay na, nəteye ŋgwalak i ndo hay abəra ka Yahuda neheye ma gəma i Tesalonik aye. Ta təma bazlam i Mbəlom tə dərev tay peteh. Tə dzaŋgawa Derewel i Mbəlom pat pat hərwi məsəre ha wu nakə Pol a tsik aye na,

dedek daw? ¹² Ndo hay haladzay mə walañ tay tə dzala ha ka Yesu ada mə walañ i Gərek hay ta ɲgwas neheye məzele tay a da a zləm haladzay aye nəteye haladzay tə dzala ha ka Yesu dərmak.

¹³ Ane tuk na, Yahuda neheye ma Tesalonik aye tə tsəne Pol faya ma diye ha bazlam i Mbəlom ma Bere na, tə həl bo, ti ye mata kwasatay gər a ndo hay ka Pol. ¹⁴ Malamar neheye nəteye mapa mədzal gər eye ka Yesu aye ta zəba faya andza niye na, kwayaɲɲa, ti ye ha Pol ta diye i dəlov. Silas ta Timote na, tə ndza ma Bere. ¹⁵ Ndo neheye tə laka ha Pol aye, tə tsal a kwalalañ i yam. Ti ye a gəma i Aten. Tsa na, Pol a gwadatay: «Ka mbədum gər a Bere na, gwadumatay a Silas ta Timote na, tâ yaw, tâ ndza ga ahaya a kanañ bəse.» Tsa na, ndo neheye ta mbəda gər a Bere.

Pol ta Silas ma Aten

¹⁶ Ahəl nakə Pol faya ma həbiye Silas ta Timote aye na, a zəba ka gəma i Aten na, a ndalay haladzay hərwi maraha eye tə kule hay. ¹⁷ Tə kədawa wuway mə gay i maduwule me ta Yahuda hay ada ta ndo neheye Yahuda hay bay, nəteye tə dəslaway ha gər a Mbəlom aye. Ada ka təv məhay gər nakə tə hayawa gər a dəma aye na, tə kədawa wuway pat pat ta ndo neheye ta diye ta təv eye niye aye.

¹⁸ Ndowneyə hay andaya tə pawa bəzay a matətike i Epikuriyeñ hay ta Sətosiyen

hay. Pat wuray tə tsik me tə Pol. Siye hay mə walañ tay, tə gwad: «Ndo nakay faya ma bəbəliye wu andza nakay na, mbədaw bo na, kəkay?» Siye hay tə tsəne Pol faya ma diye ha labara i Yesu ada mədahañ hay ta lətseweye abəra ma mədahañ na, tə gwad: «Ma giye faya ma diye ha na, mbəlom i bərakəzañ hay kəla daw?»

¹⁹ Ma dəba eye na, ti ye ha kame i madugula hay ka təv nakə tə zalay Ayəropaz aye. Ti ye naha na, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Damay ha matətike nakay wedeye nəkar faya ka tsikiye tey. ²⁰ Nəkar faya ka tsikameye wu neheye dāda nəmaa tsəne bay aye. A say məgwedə kəkay na, a samay nəmaā sər tey.» ²¹ Ndo i Aten hay ta madurlon hay tə dzawa ha həlay i məndze tay tebiye ka məpay zləm a wu neheye wedeye tsa ada ka matəkəre wu wedeye hay.

²² Pol a lətse kame i ndo niye hay, a gwadatay: «Nəkurom Aten hay, na zəba faya nəkurom na, a sakum məpay bəzay a mbəlom hay wal wal haladzay. ²³ Hərwi na həhal ma wuzlahgəma kurom na, na ɲgatay a təv neheye ka tawalawum kule kurom hay mə dəma aye. Na ɲgatay a təv eye andaya nəte tə watsa faya: “Təv nakay na, hərwi mbəlom nakə ndo hay tə sər bay aye.” Ayaw! Mbəlom nakə nəkurom faya ka dəslumay ha gər ka sərüm bay aye na, neñ na yaw anañ mata dəkum ha.

24 «Maa ge mändzibəra tə wu neheye mə dəma aye na, neŋgeye. Neŋgeye bəy i magərmbəlom ta dala. Neŋgeye na, ma ndziye mə gay neheye ndo hay ta dəzl aye bay. 25 Ada neŋgeye na, a say ndo zezeŋ mâ rəzlay a gər məvəlay wuray bay. Hərwi maa vəl sifa, məsəfəre ada tə siye i wu hay tebiye a ndo hay na, neŋgeye.

26 «Ta ndo nəte na, a ge slala hay tebiye hərwi ada tâ ndza ka mändzibəra tebiye. Ahəl nakə kə ge mändzibəra zuk bay aye na, 6a kə pa na kokway i həlay i təv mändze tay, kə pa na kokway i gəma neheye ta ndziye mə dəma aye. 27 A ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tâ pəla na. A say tâ bəzay naha həlay ada ta hutiyə na. Ta dedək Mbəlom na, neŋgeye dəreŋ ta nəkway bay. 28 Andza ndoweyə andaya a gwad:

“Maa vəlakway sifa na, neŋgeye.

Nəkway kanan, wu nakə faya ka gakweye na, hərwi ŋgay.”

«Siye i ndo məvədə bazlam kurom hay 6a ta tsik:

“Ayaw, nəmay wawa ŋgay hay.”

29 «Tadə nəkway tebiye wawa i Mbəlom hay na, kâ dzalakwa mə gər kway, Mbəlom na, a ndzəkit bo i kule i gura, i bəre kəgəbay i kwar bay. Wu neheye ndo zezeŋ a lambad tə metsehe ŋgay hərwi matəre ha kule hay. Ane tuk na, wu neheye na, Mbəlom bay. 30 Mbəlom

na, kə pa mezeleme niye hay ahəl niye ka məda bay hərwi ahəl niye ndo hay tə sər wuray bay. Ane tuk na, anəke na, neŋgeye faya ma zalateye kwa mənğay tâ yaw, tâ mbəda ha mede tay. 31 Ba Mbəlom ka mbərəm məpe pat i sariya nakə ma giye. Sariya nakə ma giye na, sariya i dedək. Ndo nakə ma gateye sariya a ndo hay aye na, Yesu. A də ha na, ahəl nakə a lətse ahaya abəra ma mədahan aye.»

32 Tə tsəne bazlam i Pol nakə a tsik ma mələtsew abəra ma mədahan aye na, siye hay tə ŋgwasə faya ada siye hay tə gwadəy: «A samay na, ka tsikameye wu nakay nəmaa piye faya zləm pat mekeleŋ eye sa.» 33 Tsa na, Pol a yaw abəra mə walaŋ tay, a ye ŋgway. 34 Siye i ndo mekeleŋ eye hay ta dzala ha ka bazlam i Pol, tə pay bəzay. Mə walaŋ tay niye na, Dəniz ndo məgawa sariya ka təv i məge sariya tay nakə tə zalay Ayəropaz aye, ŋgwas eye andaya tə zalay Damaris ada siye i ndo mekeleŋ eye hay sa.

18

Pol ma gəma i Korințe

1 Ma dəba eye na, Pol a lətse abəra ma gəma i Aten, a ye a gəma i Korințe. 2 A ye naha a dəma na, a ndzay a gər a Yahuda wuray məzele ŋgay Akelas. Neŋgeye tə wa na ka dala i Pontus. A yaw abəra ma gəma i Itali ta ŋgwas ŋgay Pərisil hərwi Kələd bəy i Roma a gwad: «Yahuda hay

tebiye tâ lətse, tâ ye abəra ka dala i Roma.» Pol a ye ka tæv tay mata tsikatay me.

³ Pol na, a nğarawa peteked i mäge ha madzawadzawa. Məsler i Akelas ta nğwas nğay na, mənğere peteked eye niye dərma. Hərwi niye Pol a ndza mə gay tay, tə ge məsler dziye.

⁴ Pat i mazəzükw bo na, Pol a yawa a gay i maduwule me i Yahuda hay. A tsikawatay a Yahuda hay kwa a Gərek hay dərma tâ dzala ha ka Yesu.

⁵ Ane tuk na, ahəl nakə Silas ta Timote ti yaw abəra ka dala i Masedowan aye na, Pol kə ge məsler i wuray sa bay. A dawa ha bazlam i Mbəlom dekdek tsa. A dawatay ha a Yahuda hay Yesu na, Kəriste.

⁶ Ane tuk na, Yahuda hay ta təma bazlam nğay bay. Tə tsadəy pələslesle. Tsa na, Pol a yaw abəra mə walañ tay. A bəzlum ha burhway i gəma tay abəra ka peteked nğay, a gwadatay: «Tadə ka dzum na, mənese ga sa bay. Mənese eye ka gər kurom. Anəke kwayanña na diye na ta datay ha bazlam i Yesu a ndo neheye Yahuda hay bay aye.»

⁷ A lətse, a ye abəra ma tæv niye. A ye a gay i ndo wuray tə zalay Titus Zustus. Neñgeye na, a dəslaway ha gər a Mbəlom ada gay nğay na, ka tsakay i gay i maduwule me i Yahuda hay. ⁸ Kərispus na, neñgeye bəy i gay i maduwule me niye. A dzala ha ka Bəy Maduweñ ta ndo i gay nğay hay tebiye. Korințe hay haladzay, neheye tə pawa zləm

ka bazlam i Pol aye tə dzala ha ka Yesu dərma. Pol a dzəhu6 tay ha a yam.

⁹ Pat wuray ta həvad na, Bəy Maduweñ a tsikay me a Pol ma məsine, a gwadəy: «Pol kə dzədzar bay, də ha bazlam ga huya, kə ndza tete bay. ¹⁰ Neñ andaya tə nəkar, ndəray ma sliye faya məgaka wuray kwa tsekweñ bay, hərwi ma gəma nakay na, ndo ga hay haladzay mə dəma.» ¹¹ Tsa na, Pol a ndza ma Korințe məve nəte ta məzaw. A tətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay tebiye.

¹² A həlay wuray Gayoñ neñgeye a ləva dala i Akay eye na, Yahuda hay tə haya gər ka Pol. Tə gəs na ti ye ha kame i Sariya. ¹³ Tə gwadəy a bəy niye: «Ndo nakay na, faya ma tsəviye tay ha ndo hay a pesl tə matətikatay mədəslay ha gər a Mbəlom ta tsəved wedeye wal. Wu nakə faya ma tsikateye na, a ye ka bo tə bazlam mapala eye bay.»

¹⁴ A say həbe a Pol mətsike me, Gayoñ a mbədatay naha faya a Yahuda hay, a gwadatay: «Tadə ndo nakay kə tsik wuray ka bəy i dala kəgəbay a ge mənese nakə ka zal naha aye na, nəkurom Yahuda hay na sliye faya məzle həlay eye mətsənakum na. ¹⁵ Ane tuk na, ka kədum wuway na, ka wu hay, ka məzele hay kəriye ada ka bazlam kurom mapala eye hay. Wu neheye a zəbakum naha dərə aye na, a nəkurom eye kurom bəna, neñ na giye sariya i wu neheye andza

nakay aye bay. A seŋ bay, bazlam ga mə dāma bay.»
 16 Tsa na, a həhar tay ahaya abəra ma təv mäge sariya.
 17 Ti yaw abəra na, tə gəs Sosten bəy i gay i mađuwule me, tə ndađa na kame i sariya. Ane tuk na, a gay mə gər kəset a Gayoŋ bay.

Pol a ma a Aŋtiyos

18 Pol a ndza məhəne haladzay ma Korințe. Ma dəba eye, a lətse abəra ma Korințe, a gər ha malamar hay. A ye a gəma i Seŋkəre ta Pərisil ada ta Akelas. Mə dāma na, Pol a həz na gər hərwi 6a kə gwad kurre: «Na vəl ha bo ka mäge məsler i Mbəlom.» Tsa na, tə lətse abəra ma Seŋkəre, tə tsal a kwalalaŋ i yam ti ye ta Akelas ada ta Pərisil a Aŋtiyos ka dala i Siri.

19 Tə ndisl a Efez na, Pol a gər ha Pərisil ta Akelas. Nengeye a ye a gay i mađuwule me mata kəde wuway ta Yahuda hay. 20 Mə dāma na, Yahuda hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ndza ka təv may məhəne haladzay.» Pol a wuda məndze bay.

21 A lətse, a gər tay ha, a gwadətay: «Tadə kə say a Mbəlom na, na maweye ka təv kurom mba.» A tsal a kwalalaŋ i yam ma Efez a ye a Sezare.

22 A lətsew abəra ma Sezare na, a ye a Zerozelem təday. A ye a tsikatayaw me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tsa na, a ye a Aŋtiyos. 23 A

ndza mə dāma məhəne tsakway. A mbəda gər ta dəba, a ye a tas ta Galat ada ta Firigiya. A vəlatay gədaŋ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye mə dāma.

Apolos a da ha bazlam i Mbəlom ma Efez

24 A həlay niye na, Yahuda wuray andaya məzele ŋgay Apolos, tə wa na ka dala i Aləgəzandəri. Nengeye kə ndislew a Efez. Ndowneye niye na, a sər matətike wu a ndo hay lele. A sər Derewel i Mbəlom lele. 25 Nengeye ka tətik bazlam i Yesu. A dawatay ha a ndo hay ada a tətikawatay na, ta tsətsu6 tsətsu6 eye lele. A dawa ha na, wu nakə a tsik ka Yesu ta dedek aye. Ane tuk na, a sər na, madzəhu6e nakə Yuhana a dzəhu6awa ha ndo hay a yam aye tsa. 26 A dazlay a mətsike me parakka mə gay i mađuwule me i Yahuda hay, zluwer a gay bay. Pərisil tə zal ŋgay Akelas tə tsəne bazlam ŋgay niye na, tə zla na ka təv tay. Tə day ha tsəved i Mbəlom peteh.

27 Ma dəba eye na, a say a Apolos mede a gəma i Akay.* Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə vəlay gədaŋ ada tə watsay dərewel a həlay hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Akay aye t̄a t̄ama na lele. Tə watsa a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Akay aye hərwi məgwadətay naha: «Apolos ki ye naha

* 18:27 Məsler hay 18.12.

na, təmum na lele.» Tsa na, Apolos a ye a Akay. A ye naha na, a dzəna tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ɲgwalak i Mbəlom.²⁸ Hərwi niye, a dzanğawatay Derewel i Mbəlom a Yahuda hay, a dawatay ha parakka Yesu na, Kəriste. Andza niye a dərəzlawatay ka bazlam i Yahuda kame i ndo hay tebiye.

19

Pol ma Efez

¹ Ahəl nakə Apolos ma Korinthe aye na, Pol a ye a Efez. A ye ta mahəmba i dala i Galat. A ye naha na, a ndzatay a gər a ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye.² A ye naha a tsətsah fataya, a gwadətay: «Ahəl nakə ka dzalum ha ka Yesu aye na, ka hutum Məsəfəre Tsədanɲa eye daw?»

Ta mbəday faya, tə gwadəy: «Nəmaa tsəne dāda ndəray kə tsikamay ka Məsəfəre Tsədanɲa eye bay.»

³ Pol a tsətsah, a gwadətay: «Ka hutum na, madzəhuḅe waray?»

Ta mbəday faya, tə gwadəy: «Madzəhuḅe nakə Yuhana a datay ha a ndo hay aye.»

⁴ Pol a gwadətay sa: «Yuhana a dzəhuḅawa na, ndo neheye a satay mambəde ha mede tay aye. A gwadətay a Israyel hay na: “Dzalum ha ka ndo nakə ma deyeweye kame ga aye”, andza məgwede, Yesu.»

⁵ Tə tsəne bazlam ɲgay na, Pol a dzəhuḅ tay ha yam

ta məzele i Bəy Maduweŋ Yesu.⁶ Pol a pa fataya həlay. Kwayanɲa kwa way a huta Məsəfəre Tsədanɲa eye. Tsa na, tə pa bo ka mətsike me tə bazlam i gəma hay wal wal, tə da ha bazlam i Mbəlom.⁷ Ndowneye neheye na, ta giye kuro gər eye sulo.

⁸ Ahəl nakə Pol nəngeye ma Efez aye na, a yawa a gay i maduwule me i Yahuda hay. Kiyə mahkar na, a tsikawa me mə dəma, zluwer a gay bay. A tsikawatay a ndo hay ka gər i Bəy i Mbəlom. A say na, ndo neheye faya ta pay zləm aye tā təma bazlam ɲgay.⁹ Ane tuk na, siye i Yahuda hay haladzay ta kula ha dərev tay. Ta təma bazlam i Pol bay. Tə tsik wu nakə lele bay aye ka tsəved i məpay bəzay a Bəy Maduweŋ kame i ndo niye hay tebiye. Tsa na, Pol a gər tay ha, a həl ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a lekwal i ndowneye andaya tə zalay Tiranus. Nəteye niye tebiye, tə kədawa wuway ta ndo hay pat pat.¹⁰ Niye na, kə ndza məve sulo. Ndo neheye nəteye mandza eye ka dala i Azi niye, Yahuda hay ada Gərek hay tə tsəne bazlam i Bəy Maduweŋ Yesu.

Wawa i Seva hay

¹¹ Mbəlom a gawa ma-suwayan neheye a gatay hərḅaḅəkka a ndo hay aye tə həlay i Pol.¹² Tə zlawatay naha a ndo i dəvats peteked neheye ta lamay a bo i Pol aye. Tə lamawatay ha a ndo i dəvats hay. Ndo i dəvats hay

tə mbəlawə ada ndo neheye məsəfərə lele bay eye hay mə bo tay aye, ti yawa abəra mə bo tay.

¹³ Siye i Yahuda hay andaya ta həhalawa ka gəma ka gəma hərwi mahəhere fakalaw abəra ka ndo hay. Nəteye dərmak tə dze ha mahəhere fakalaw tə məzele i Bəy Maduweŋ Yesu. Tə gwađawatay a məsəfərə neheye lele bay aye: «Ndohumaw abəra mə bo i ndo nakay tə məzele i Yesu nakə Pol faya ma diye ha bazlam ŋgay aye.»
¹⁴ Tə gawa wu niye na, nəteye tasəla. Nəteye wawa i bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye, tə zalay Seva.

¹⁵ Pat wuray tə tsikay a məsəfərə nakə lele bay eye andza niye, a gwađatay: «Neŋ na, na sər Yesu, ada Pol neŋgeye way na, na sər. Nəkurom na, məhey tey?»
¹⁶ Tsa na, ndo niye fakalaw mə bo ŋgay aye a mbəzla fataya dədavdav ta gədaŋ. A ze tay ha ta gədaŋ, a gatay mbəlak ada a buwa fataya abəra petekəd tay hay. Ta hway bo kəriye.

¹⁷ Yahuda hay ta Gərek neh-eye ma gəma i Efez aye tebiye tə tsəne wu nakə a ge bo aye na, ta dzədzar haladzay. Tə dəslyay ha gər a məzele i Bəy Maduweŋ Yesu haladzay.
¹⁸ Ndo hay haladzay ta təra ndo məpe mədzal gər hay. Ti yawa, tə dawa ha mənese tay neheye tə gawa aye kame i ndo hay tebiye. ¹⁹ Ndo hay

haladzay, nəteye neheye tə gawa maharam aye tə həlaw dərewel i maharam tay, tə fəka tay ha kame i ndo hay tebiye. Tə pasla na andza ta səkəm ha na, suloy eye ma giye kwar i suloy gwezem kuro kuro zlam. ²⁰ Andza niye bazlam i Bəy Maduweŋ a ye kame kame, a səkah ta gədaŋ.

Magazləga ma Efez

²¹ Ma dəba i wu neheye a ge bo aye na, Pol a dzala mə gər ŋgay mede a Zerozelem. Ma diye ta Masedowan ada ta dala i Akay.* A gwađ: «Na ye a Zerozelem na, na diye a Roma dərmak.» ²² Tsa na, a slər ndo madzəne ŋgay hay, Timote ta Erast a Masedowan. Ane tuk na, bo ŋgay eye a ndza ka dala i Azi tsakway sa.

²³ A həlay niye na, magazləga a lətse haladzay ma gəma i Efez hərwi bazlam i Yesu Bəy Maduweŋ.
²⁴ Ndowne andaya a lambadawa wu hay ka suloy. Məzele ŋgay na, Demetəriyos. Wu neheye a lambadawa aye na, wawa i gay hay tsekweŋ tsekweŋ neheye a ndzəkit bo gay bagwar eye nakə ndo hay ta dūwulaway me a mbəlom tay nakə a ndzəkit bo ŋgwas, tə zalay Artemis aye. Andza niye neŋgeye ta ndo i məsler ŋgay hay tə hutawa ha suloy haladzay. ²⁵ A ye, a hayatay gər a ndo i məsler ŋgay hay ta ndo neheye tə gawa slala i məsler niye aye,

* 19:21 Məsler hay 18.12.

a gwadatay: «Dzam ga hay sərüm ha, ka hutakweye zlele haladzay na, hərwi məsler nakay. ²⁶ Ane tuk na, nəkurom faya ka ngatumeye ada faya ka tsənumeye wu nakə faya ma giye bo aye. Pol faya ma tsikateye a ndo hay na, kule neheye nəkway faya ka nğarakweye aye nəteye mbəlom hay bay. Ndo hay haladzay ta təma bazlam nğay. Kanañ ma gəma i Efez dəkdək bay, ka dala i Azi tebiye. ²⁷ Tadə kə ge andza niye na, ndo hay ta tsikiye wu nakə lele bay eye ka məsler kway. Ada ta tsikiye na, ka məsler kway dəkdək bay. Ta tsikiye wu nakə lele bay aye ka gay i maduwule me i bagwar i mbəlom kway Artemis. Kwa neñgeye na, ndo hay ta zəbiye faya bagwar eye sa bay. Azlakwa ndo hay tebiye ka dala i Azi ada ka məndzibəra tə dəslyay ha gər na, a neñgeye düh.»

²⁸ Ndo hay tebiye tə tsəne andza niye na, a ndalatay haladzay. Ta wuda, tə gwad: «Bagwar eye na, Artemis mbəlom i Efez hay.» ²⁹ Gəma a ndza na, huɓuya, huɓuya. Ndo hay tə gəs Gayus ta Aristark. Nəteye neheye sulo aye na, Masedowan hay, tə lakawa ha Pol. Ti ye tay ha a təv i həbaɗ tay nakə tə gawa mə dəma aye. ³⁰ A say a Pol mede a təv i ndo niye hay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə gay me, ta vəlay tsəved mede bay. ³¹ Siye i ndo neheye nəteye

ma məsler bagwar eye ka dala i Azi ta təra dzam i Pol aye, tə slər ndo ka təv i Pol, tə gwad mə ye a təv i həbaɗ tay niye bay.

³² Nəteye niye hay tebiye mahaya gər eye na, nəteye mə wadəñ wadəñ hərwi siye hay faya ta wudiye wu mekeleñ, siye hay ta wuda hərwi wu neñged. Siye haladzay mə walañ tay niye tə haya gər hərwi mey na, tə sər bay. ³³ Ndo Yahuda wuray andaya ka təv eye niye. Məzele nğay Aləgəzandər. Siye i Yahuda hay ti ye ha Aləgəzandər kame. Ta təkəray bazlam eye niye. Tsa na, a zla həlay ka mbəlom, a say mətsike me ada mədatay ha. ³⁴ Ane tuk na, ndo niye hay ta zəba faya neñgeye ndo i Yahuda na, ta wuda tebiye tay eye, tə gwad: «Bagwar eye na, Artemis i Efez hay.» Tə ndza faya ka mətsike andza niye bəre sulo.

³⁵ Ka mandəve nğay eye na, ndo mələve gəma niye kə sla faya məgwadatay t̄a ndza tete. Ndo niye hay tebiye tə ndza tete. Tsa na, a gwadatay: «A nəkurom Efez hay, Efez na, gəma i mbəlom bagwar eye Artemis, maa sər bay na, way? Ada kwa way ma dəslyay ha gər a mandzəkit bo nğay nakə a kalaw mə mbəlom aye. ³⁶ Kwa way na, a sər. Nəkurom ndzum dıkdıkdı. K̄a gum wu neheye lele bay aye bay. ³⁷ Ndo neheye ka gəsumatay ahaya kanañ aye na, tə gaw məkal mə gay i mbəlom kway bay ada ta tsaday a mbəlom kway wal

bay tuk na, kəkay? ³⁸ Tadə Demetəriyos ta ndo i məsler ηgay hay bazlam tay andaya mətsike ka ndo na, tâ ge ta tsəved eye. Ndo mäge sariya hay andaya, tâ ye tâ wuda ka təv tay. ³⁹ Tadə wu mekeleη eye hay andaya a sakum bəbay na, bagwar neheye anəke kanan aye tâ ηgənakum ha bazlam eye. ⁴⁰ Ka gakwa metsehe bay na, Roma hay ta makway ha mənese, ta gwadəkweye “Ka dazlumay na, a vəram.” Ka hutəkweye gər i bazlam kwa tsekweη mədatay ha nəmay haya gər hərwi wu nakay na, ka sləkweye faya mətsikatay bay.» Tsa na, a gwadətay a ndo hay: «ηgənum gər.» Ndo hay ta ηgəna gər, ti ye wu tay tuk.

20

Pol ma Masedowan ada ma Akay

¹ Haya haya i bazlam niye hay a ndəv na, Pol a hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A vəlatay gədan tə məmatay naha dərev. A gwadətay na: «Ndze gwa.» Tsa na, a ye ηgway ka dala i Masedowan. ² A həhal ma gəma niye, a vəlatay gədan a ndo məpe mədzal gər hay ta məmatay naha dərev. Ma dəba eye, a ye a gəma i Gərek. ³ Mə dəma na, a ndza kiye mahkar. Həbe a say a Pol mede a gəma i Siri. Ane tuk na, a tsəne a satay a Yahuda hay məkəde na. Hərwi niye a ma ηgway ta Masedowan.

⁴ Ndo neheye tə laka ha aye na, Sopater wawa i Pirrus, neηgeye ndo i gəma i Bere, Aristark ta Sekondus, nəteye ndo i gəma i Tesalonik hay, Gayus neηgeye a yaw abəra ma Derbe, Timote ada Tisik ta Tərofime nəteye ka dala i Azi. ⁵ Nəteye neheye na, tə lahamay kame, ti ye a Tərowas mata həbe may mə dəma. ⁶ Ma dəba i magurlom i Pak, nəmay nəmaa tsal a kwalalanη i yam, nəmaa ye abəra ma Filipi. Nəmaa ge məhəne zləm ka tsəved na, nəmaa ndisl a gəma i Tərowas tuk. Nəmaa ndza mə dəma luma nəte.

Awtis a lətsew abəra ma mədahar

⁷ Pat i luma i maηgəzla ta huwa na, nəmaa haya gər hərwi mənde dəf i matəkəre məməte i Yesu.* Tədə eye na, Pol ma gəriye tay ha, ma diye ηgway. Hərwi niye, a tsikatay bazlam i Mbəlom hus a magər həvad. ⁸ Nəmay mahaya gər eye na, ka gər i gay neηged. Gay nakə nəmay mə dəma aye na, lalam hay haladzay mavata eye. ⁹ Mə gay eye niye na, wawa eye andaya gawla eye, məzele ηgay Awtis. Neηgeye mandza eye ka mavavar faya ma piye zləm ka bazlam i Pol niye a tərəts ha bay, faya ma tsikiye huya aye. Tsa na, məndzəhəre a gəs na, a bərazl a məndzəhəre. A sər ka bo sa bay, səkwat a dədəw abəra mə gay ka gər i gay mamahkar eye ka dala. Ndo

* 20:7 Məsler hay 2.42.

hay tə mbəzlaw tə lətse ha ka mbəlom na, kə mət tsiy. ¹⁰ Pol a mbəzlaw, a ye ka təv ηgay. A guđuk naha faya, a zla na a həlay, a gwadətay: «Dərev mâ ye fakuma abəra bay, kə mət bay.» ¹¹ Tsa na, Pol a tsal a gay niye sa. A ye naha a zla makwala, a ηgəna ha. Tsa na, tə nda. A ma ka mətstike me haladzay sa hus a mekedə, a ye ηgway. ¹² Ndo hay tə laka ahaya gawla nakə meeneη aye a mətəgay. Ndo hay tebiye dərev tay a ηgwasə.

¹³ Nəmaa ye, nəmaa tsal a kwalalaη i yam hərwi məhəle may a Asos. Pol neηgeye, a say mede tə sik. Nəmay, nəmaa gwad na, nəmaa zliye na ka me i dəlov mə dəma. ¹⁴ A ndzamay naha a gər ma Asos na, a tsal a kwalalaη i yam, nəmaa zla na ka me i dəlov. Nəmaa ye a gəma i Metilen. ¹⁵ Tədə eye na, nəmaa ndisl a Siyo. Tədə tadəy eye na, nəmaa ndisl a Samos. Tədə tadəkay eye na, nəmaa ndisl a gəma i Melet. ¹⁶ Niye andza məgwədə na, a say a Pol məndze ma Efez bay hərwi ma ta mətstiyə ka dala i Azi, ma ndisliye a Zerozelem bəse bay. Tadə ma giye bo na, a say məndisle a Zerozelem pat i Penjekot.†

Pol a tsikatay me a ndo i Efez hay

¹⁷ Ahəl nakə nəmaa ndisl a Melet aye na, Pol a slər ndo ka madugula neheye tə ndzatay kame a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Efez

aye ada tâ yaw ka təv ηgay. Ndo niye a ye, a zalatayaw. ¹⁸ Ndo niye hay tə həlaw bo, tə ndislew ka təv ηgay na, a gwadətay: «Kwa i mede naha ga a gay kurom ka dala i Azi na, ka sərūm ha məndze ga mə walaη kurom. ¹⁹ Na gay məsler a Bəy Maduweη tə marəhay ha gər, tə mədzal gər eye ada na sa dəretsətseh haladzay hərwi Yahuda hay a satay məkədə ga. ²⁰ Ka sərūm ha, wu nakə ma gakumeye ηgama aye na, na ηgaha na bay. Na dəkum ha tebiye. Na tətikakum kame i ndo hay ada mə gay kurom hay. ²¹ Na tsikatay a Yahuda hay ada a ndo neheye Yahuda hay bay aye, tâ gər ha mezeleme tay, tâ yaw ka təv i Mbəlom. Tâ yaw, tâ pa mədzal gər tay ka Bəy Maduweη kway Yesu Kəriste.

²² «Anəke na, na diye a Zerozelem. Maa geη kutoη mede a dəma na, Məsəfəre Tsədəηηa eye ada na sər wu nakə ma ta ndzeηeye a gər mə dəma aye bay. ²³ Wu nakə na sər aye na, gəma nakə na ye a dəma aye na, Məsəfəre Tsədəηηa eye faya ma dəneye ha. A gwedeη: “Məgəse kar a daηgay tə dəretsətseh faya ma həbiye kar.” ²⁴ Ane i ga na, na ndziye ma bəra mba, a’ay dūh na mətiye na, wu-ray andaya a yeη a gər ka zal bay. Wu nakə a seη aye na, na ndəviye ha məsler i bəy Maduweη Yesu nakə a vələη aye hus ka mandəve ηgay eye.

† 20:16 Məsler hay 2.1.

Məsler nakə a vələj aye na, məde ha Labara Nğwalak eye i nğama i Mbəlom.

²⁵ «Məndze ga nakə na ndza mə walañ kurom aye, na tsikawakum na, labara i Bəy i Mbəlom. Na sər ha anəke na, ka ta nğatumeñeye dadə sa bay. ²⁶ Hərwi niye, na tiye mbal abəra ka gər kurom. Tadə ndəray nətə kə dze abəra mə walañ kurom na, mənese ga sa bay. ²⁷ Hərwi na dəkum ha wu nakə a say a Mbəlom məge aye tebiye. Na nğaha fakuma abəra wuray kwa tsekweñ bay tebiye. ²⁸ Tsəpum gər kurom, ada wene wene eye na, tsəpum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye Məsəfəre Tsədanña eye a gwadakum tsəpum aye. Gumatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Wawa i Mbəlom, bo nğay eye a mət na, hərwi ada tã təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ²⁹ Hərwi, na sər ha, na ye gwa na, ndo hay ta deyeweye a walañ kurom. Nətəye ta ndzəkit bo na, andza kəra i pesl hay, ta gəriye ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu bay. ³⁰ Ada kwa mə walañ kurom ndo hay ta dazleye a maraw me hərwi masəpete tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka məpatay bəzay. ³¹ Gum metsehe lele, sərüm ha na, məve mahkar, ta həvad ta həpat neñ faya na dáy ha metsehe kwa a way nətə ta nətə ta mətuwe eye.

³² «Anəke na, na gəriye ha a həlay i Mbəlom. Neñgeye

ma gakumeye nğwalak andza nakə a tsik aye. Neñgeye na, ma səkahakumeye ha mədzele ka Yesu kame kame ta gədan nğay ada ma vəlakumeye wu neheye a ləva ha bo ma ta vəlateye a ndo neheye ta təra i nğay hay aye. ³³ Neñ na, dadə na tsətsah suloy, gura kəgəbay peteked ka ndəray bay. ³⁴ Bo kurom eye ka sərüm ha, na ge məsler na, tə həlay ga eye hərwi məhute wu mənday may a neñ ta ndo neheye tə lakawa ga ha aye. ³⁵ Na dəkum ha na, ada kã gum məsler nakə ma dzəniye ndo i mətawak hay aye. Bazlam i Bəy Maduweñ kway Yesu nakə a tsik aye na, mã makumaw a gər. A gwad: «Ka vəlay wu a ndo na, ka hutiyə mənğwese a ze ndo nakə a təma aye.»»

³⁶ Pol a ndəv ha bazlam niye na, a dək w gurmets, a duwulay naha me a Mbəlom ta nətəye tebiye. ³⁷ Ta ndəv ha maduwule me na, nətəye tebiye tə pa bo ka mətuwe haladzay. Ti ye naha, tə gəs na ka bo təmbolok təmbolok, tə tsikay me ta mətuwe eye, tə gwaday: «Do tə zay.» ³⁸ Wu nakə a ndalatay wene wene aye na, Pol a gwadatay: «Dadə ka ta nğatumeñeye sa bay» aye. Tsa na, tə laka ha Pol hus ka təv i kwalalañ i yam.

21

Pol ma diye a Zerozelem

1 Nəmaa nğəna gər na, nəmaa ye, nəmaa tsal a kwalalañ i yam. Nəmaa ye

kwayanğa a gəma i Kos. Tədcə eye na, nəmaa ndisl a Rodes. Nəmaa lətse abəra ma Rodes, nəmaa ye a Patara. ² Nəmaa ye naha a dəma na, nəmaa huta kwalalaŋ i yam nakə ma diye a gəma i Fenisi aye. Tsa na, nəmaa tsal a dəma, nəmaa ye ha. ³ Ahəl nakə nəmay ma wuzlah i dəlov aye na, nəmaa ŋgatay a gəma i Sipəre tə həlay i gula. Nəmaa ye a gəma i Siri. Nəmaa ndisl a gəma i Tir. Mə dəma na, tə mbəzla ahaya wu hay abəra mə kwalalaŋ i yam. ⁴ Nəmaa ndzatay a gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mə dəma. Nəmaa ndza ka bo dziye luma nəte. Məsəfəre Tsədanğa eye a dətay ha wu nakə ma ta ndzay a gər a Pol aye. Tsa na, tə gwadəy: «Pol, kâ ye a Zerozelem bay.»

⁵ Ane tuk na, məhəne tasəla ka ndəv tsiy, nəmaa həl bo, nəmaa ye. Tə laka may ha tebiye tay eye, ŋgwas tay hay, ta wawa hay hus ka me i bəlay dərəŋ tə walaŋ gay. Nəmaa ndisl ka me i bəlay na, nəmaa dəkw gurmets, nəmaa dūwulay me a Mbəlom. ⁶ Tsa na, nəmaa tsik me a bo nəte nəte. Nəmay nəmaa tsal a kwalalaŋ i yam, nəteye na, ta mbədə gər a mətagay tay hay.

⁷ Nəmaa ye abəra mə Tir tə kwalalaŋ i yam, nəmaa ye a Pətolmayis. Mə dəma na, nəmaa tsikatay me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəmaa ndza mə dəma məhəne nəte ta nəteye. ⁸ Tədcə eye na, nəmaa həl bo, nəmaa ye ada nəmaa

ndisl a Sezare. Mə dəma na, nəmaa ye a gay i Filip. Neŋgeye ndo mətətikawa bazlam i Mbəlom. Neŋgeye na, nəte mə walaŋ i ndo neheye tasəla tə pala tay ha ahəl niye ma Zerozelem aye.*

⁹ Dem ŋgay hay andaya fad, ta ye a zal zuk bay. Tə dawa ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. ¹⁰ Nəmaa ndza məhəne haladzay na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom wuray tə zalay Agabus a yaw abəra ma Yahuda, a ye naha ka təv may. ¹¹ Tsa na, a zla wu məbere bəzay i huđ i Pol. A dzawa ha sik tə həlay ŋgay. Tsa na, a gwad: «Məsəfəre Tsədanğa eye a gwad na, kəkay? A gwad na: “Ndo nakə na zla wu i bəzay i huđ ŋgay aye na, bəy i Yahuda hay ta dzawiye na andza nakay ma Zerozelem. Ta dzawa na na, ta vəlatəye ha a həlay a ndo neheye Yahuda hay bay aye.”»

¹² Bo may eye ta malamar neheye ma Sezare aye nəmaa tsəne bazlam niye na, nəmaa gay amboh a Pol. Nəmaa gwadəy: «Kâ ye a Zerozelem bay.»

¹³ Ane tuk na, a mbədəmay faya, a gwadəmay: «Ka tuwuməye ada faya ka dəduməneye ha dərev na, hərwi mey? Neŋ na, neŋ maləva bo eye tâ gəs ga a daŋgay kə ge dūh bay tâ kəd ga, nâ mət hərwi Bəy Maduweŋ Yesu ma Zerozelem.»

¹⁴ Nəmaa zəba faya na, ma gəsiye bazlam may bay.

* 21:8 Məsler hay 6.5 ada 8.5-40.

Nəmaa rəzlay a gər mətşikay sa bay. Nəmaa gwad: «Bəy Maduwerj mâ ge wu nakə a say aye.»

¹⁵ Nəmaa ndza məhəne tsakway ma Sezare na, nəmaa həl bo, nəmaa ye a Zerozelem tuk. ¹⁶ Siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə lakamay ha. Nəmaa ye a gay indoweye andaya məzele ŋgay Mənasəj. Nəngəye ndo i gəma i Sipəre, a pa mədzal gər ka Yesu na, kurre. Nəmaa ndziye na, mə gay ŋgay.

Pol ta Yakuba

¹⁷ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta təma may tə mənğwese eye lele.

¹⁸ Tədöe eye na, Pol ta nəmay, nəmaa ye a gay i Yakuba. Mə dəma na, madugula neheye tə ndzatay kame a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tə haya gər tebiye. ¹⁹ Pol a tsikatay me ada a təkəratay wu nakə Mbəlom a ge tə nəngəye ma məsler ŋgay nakə a ge mə walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye tebiye.

²⁰ Tə tsəne andza niye na, ta zambaday a Mbəlom. Tsa na, tə gwaday a Pol: «Pol, malamar, zəba Yahuda hay haladzay ma pasliye bo bay, ta dzala ha ka Yesu, nəteye huya faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye nakə Mbəlom a vəlay a Musa aye. ²¹ Azlakwa bay, ta tsəne nəkar na, ka tətikateye a Yahuda neheye tebiye nəteye mandza eye mə walaŋ i bərakəzaŋ hay ta gər ha

bazlam mapala eye nakə Mbəlom a vəlay a Musa aye. Ka gwadateye: “Kâ dəsüm tay ha wawa kurom hay bay ada kâ pumay bəzay a kule i Yahuda hay bay sa.” ²² Ada mäge kəkay? Ta səriye ha ta dedək nəkar andaya ka ndislew kənaŋ. ²³ Ge wu nakə nəmaa tsikaka anəke aye. Ndo hay anaŋ fađ, ta vəl ha bo tay hərwi məsler i Mbəlom. ²⁴ Həlay tay mede hərwi məbere bo tsədaŋŋa ada mahəze gər andza nakə tə gawa aye mazlambar kə sla. Dum ka bo dziye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom hərwi məbere bo yak dərmak. Səkəmmumatay wu hay a həlay. Ka ge andza niye na, wu nakə ndo hay ta təkər ka nəkar aye na, andza dedək andaya mə bazlam tay niye ta təkər aye bay. Ada ta gwadiye nəkar dərmak faya ka rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye. ²⁵ Ndo neheye Yahuda hay bay aye ada ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, 6a nəmaa watsa tay naha bəđaw? Nəmaa watsa tay naha, nəmaa gwadətay: “Tâ həpəđ slo nakə tə kəday a kule aye bay. Tâ nda bambaz bay kwa gənaw nakə a mət məməte aye tâ həpəđ slo eye bay. Tâ tsəpa bo tay abəra ka mezeleme.†”»

²⁶ Tədöe eye na, Pol a ye ta ndo neheye fađ aye, ti ye mata bere bo tsədaŋŋa. Tsa na, Pol a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, a gwaday a ndo məvəlay wu a Mbəlom:

† 21:25 Məsler hay 15.20.

«Məhəne tasəla ka ndəv abəra mə dəma na, məbere bo kway ma ndəviye, nəmaa maweye hərwi ada kwa way mâ vəlay wu a Mbəlom.»

Tə gəs na Pol

²⁷ Məhəne niye tasəla eye ma ta ndəviye kədayya na, Yahuda neheye ti yaw abəra ka dala i Azi aye tə ngatay a Pol mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tə patay me a ndo hay ada tâ ye tâ gəs na. Ti ye faya tə gəs na. ²⁸ Ta wuda, tə gwad: «İsrayel hay, hwayumaw! Ndo nakə a tsikawa wu nakə lele bay ka İsrayel hay, ka bazlam i Musa mapala eye ada ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, neŋgeye anəŋ. Anəke na, neŋgeye faya ma zakiye ha wene wene eye na, kə həlaw ndo neheye Yahuda hay bay aye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Kə nas ha təv nakə tsədanŋa eye.» ²⁹ Tə tsik andza niye na, tə ngatay a Tərofime ndo i Efez tə Pol mə walaŋ gay. Tə dzala mə gər tay ma giye Pol kə zla ahaya a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom.

³⁰ Ndo hay tebiye mə walaŋ gay tə tsəne labara niye. Ndo hay ta hwayaw kwa məŋgay məŋgay. Tə gəs na Pol, tə vaha na abəra dəreŋ tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, kwayaŋŋa ta dərəzl na məged. ³¹ Ahəl nakə ta pəla tsəved a satay məkəde na Pol aye na, bagwar i bəy i sidzew i Roma a tsəne ndo hay tebiye ma Zerozelem mə wadəŋ wadəŋ. ³² Kwayaŋŋa, a ye ta bagwar i sidzew ada

sidzew siye hay ta hway ka təv i ndo niye hay. Ndo hay tə ngatay a bagwar i bəy i sidzew ta sidzew siye hay na, tə gər ha məkəde Pol.

³³ Bagwar i bəy i sidzew niye a həndzəd naha ka təv i Pol, a gəs na. Tsa na, a gwadətay: «Dzawum na lele tə tsalalaw sulo.» Tsa na, a tsətsah ka ndo hay, a gwadətay: «Ndo nakay neŋgeye na, way? A ge na, mey?» ³⁴ Ane tuk na, ndo niye hay tebiye faya ta wudiye ta gədan. Siye hay ta wuda, tə tsik wal, ada siye hay ta wuda, tə tsik wu mekeleŋ. Bagwar i bəy i sidzew niye a sla faya mətsəne wuray dedek eye bay, hərwi faya ta wudiye haladzay. Tsa na, a gwadətay a sidzew hay: «Dum ha Pol a təv kway nakə ka ndzawakwa mə dəma aye.» Tsa na, ti ye ha Pol a dəma.

³⁵ Ahəl nakə faya ta diye na, Pol a ndisl ka təv nakə maga madədo aye na, sidzew hay tə zla na hərwi ndo hay faya ta ngədətsiye na ka zal. ³⁶ Hərwi ndo hay tebiye faya ta pay bəzay tə mawude eye, tə gwad: «Kədum na!»

Pol a tsikatay me a ndo hay

³⁷ Ahəl nakə faya ta fələkwiye ha Pol a gay tay niye na, Pol a gwadətay a bagwar i bəy i sidzew niye tə bazlam i Gərek: «Ka vələneye tsəved ka mətsikaka wu ga andaya tədew?»

Bagwar i bəy i sidzew niye a tsətsah faya, a gwadətay: «Nəkar na, ka sər bazlam

i Gərek dəw? ³⁸ Na gwad nəkar ndo i Ezipt wuray patakay a zlaw mawesewes a hudgay aye ada a həlaw ndo hay gwezem fad tə wu həlay a patay ha a kəsaf hərwi mabəbazl tay ha ndo hay aye bədfaw?»

³⁹ Pol a mbəday faya, a gwaday: «Nej na, ndo i Yahuda. Tə wa ga ma gəma i Tarsis ka dala i Silisi. Nej ta dedek wawa i gəma niye lele eye. Amboh vəlenj tsəved ka mətsike me, na tsikateye me a ndo hay.»

⁴⁰ Bagwar i bəy i sidzew niye a vəlay tsəved ka mətsike me. Pol a lətse ka dakakal i gay, a gatay tə həlay kət kət ada ndo hay tebiye tə ndza tete. Tsa na, ndo hay tebiye tə ndza tete. Pol a dazlay mətsikatay me tə bazlam i Yahuda hay.

22

¹ «Malamar ga hay ta bəba ga hay, bazlam ga nakə anəke na tsikakumeye, na mbədiye ha ka bo abəra me aye na, tsənum təday.»

² Ndo niye hay tə tsəne Pol faya ma tsikateye me tə bazlam i Yahuda hay na, ta səkah ha məndze tete sa.

Tsa na, Pol a gwadatay: ³ «Nej na, ndo i Yahuda. Tə wa ga ma gəma i Tarsis ka dala i Silisi. Na gəl na, kanə ma Zerozelem. Ndo nakə a dzengej aye na, Gamaliyel. Maa tətikenj məpay bəzay a bazlam mapala eye i bəba tətə kway hay kəkay na, nengeye. Na vəlay ha bo peteh

a Mbəlom andza nəkurom neheye anəj bəgom aye. ⁴ Na gatay dəretsətseh a ndo neheye tə pay bəzay a Bəy Maduwej Yesu aye hus ka məkəde tay ha mədahanj eye. Na gəs tay ha haladzay. Kwa ŋgwas hay, na ye tay ha a danjay. ⁵ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ta madugula hay ta sliye faya məhəle mbal ga, na tsik na, dedek. Ta watsa dərəwel hay, ta vəlenj a həlay hərwi mede ha ka təv i malamar neheye nəteye Yahuda hay ma gəma i Damas aye. Ada na ye a dəma na, mata gəse ndo neheye faya ta pay bəzay a Yesu aye hərwi ada nā həlatay ahaya kanəj a Zerozelem məgatay dəretsətseh.

⁶ «Ahəl nakə nej faya na diye, nej bəse na ndisliye a Damas aye na, mazlambar magərəpat. Kwayanəja dzaydzay bagwar eye a mbəzlaw abəra mə mbəlom. A lawara ga a wuzlah tuwzik, a dəv dzaydzay haladzay. ⁷ Tsa na, na dəf ka dala. Na tsəne mətsike me, a ləvaw mə mbəlom, a gwedənew: “Sol, Sol, nəkar faya ka geŋeye dəretsətseh andza niye na, hərwi mey?”

⁸ «Na tsətsah: “Nəkar way, Bəy Maduwej?”

«Mətsike me niye a mbədeŋew faya, a gwad: “Nej na, Yesu ndo i Nazaret nakə faya ka geŋeye dəretsətseh aye.” ⁹ Ndo neheye faya ta lakiye ga ha aye ta ŋgatay a dzaydzay niye, ane tuk na, ta tsəne

mətsike me i ndo nakə a tsikenəw me aye bay.

¹⁰ «Na tsətsah naha faya, na gwadəy: “Na giye na, kəkay, Bəy Maduweŋ?”

«Bəy Maduweŋ a gwedeŋew faya: “Lətse, do a Damas. Ka ndisl naha a dəma na, ta tsikakeye wu nakə Mbəlom ma gwadəakeye ge aye.” ¹¹ Na lətse ka mbəlom na, na ŋgatay a dəre bay, hərwi dzaydzay nakə a dəv haladzay aye ka gulufeŋ ha dəre. Ndo neheye faya ta lakiye ga ha aye, tə gəseŋ həlay, ti ye ga ha a Damas.

¹² «Ma Damas na, ndoweye andaya məzele ŋgay Ananiyas. Neŋgeye ndo məpay naha faya a Mbəlom lele ada a rəhay ha gər a bazlam kway mapala eye lele. Yahuda neheye ma Damas aye ta rəhay ha gər lele. ¹³ A ye naha ka təv ga, a gwedeŋ: “Sol malammar ga, dəre yak mâ händək!” A tsik andza niye na, kwayaŋŋa dəre ga a händək. Na ŋgatay a bo ŋgay eye tuk. ¹⁴ A gwedeŋ sa: “Mbəlom i bəba tətə kway hay kə zla kar kurre hərwi ada kâ sər wu nakə a say ka giye aye ada kâ ŋgatay a ndo nakə mənese andaya faya təbey aye ada kâ tsəne mətsike me i ŋgay eye ŋgway andza nakə anəke kə ge bo tsiy aye. ¹⁵ Anəke nəkar ka tərə na, ndo məhələ mbal ŋgay. Mbəlom kə slər kar ha mədatay ha a ndo hay wu nakə ka tsəne aye tə wu nakə ka ŋgatay aye. ¹⁶ Anəke ka həba na, sa mey? Lətse

ka mbəlom ta dzəhuḅ kar ha a yam ada tsətsah faya mâ dzəna kar hərwi ada Mbəlom mâ bara fakaya abəra mezeleme.”

¹⁷ «Ma dəba eye na, na mbədə gər a Zerozelem. Na yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, na dūwulaway me a Mbəlom. Pat wuray na, na ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Neŋ faya na dūwuleye me na, məsine a geŋ. ¹⁸ Ma məsine ga niye na, na ŋgatay a Bəy Maduweŋ, a gwedeŋ: “Lətse, do abəra ma Zerozelem hərwi ndo neheye na, ta tsəniye bazlam yak nakə ka neŋ aye bay.”

¹⁹ «Na mbədəy faya a Bəy Maduweŋ, na gwadəy: “Dədək Bəy Maduweŋ, tə sər ha lele na yawa a gay i mədūwule me hərwi məgəse tay ha ndo neheye tə dzala ha ka nəkar aye a daŋgay ada məndeḅe tay ha. ²⁰ Ahəl nakə tə kəd na Etiyen, ndo məde ha bazlam yak aye na, neŋ andaya dərmak, a yeŋ a gər. Na həba ka petekəd i ndo neheye tə kəd na Etiyen aye.”

²¹ «Ane tuk na, Bəy Maduweŋ a gwedeŋ: “Do, na sləriye kar ha a gəma dəreŋ eye hay, ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay aye.”»

Pol kame i bagwar i sidzew i Roma

²² Ndo niye hay tə pay zləm a bazlam i Pol nakə faya ma tsikateye hus a ndisl ka bazlam nakə a gwad «Na sləriye kar ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay» aye. Tsa na, ta wuda ta magala, tə

gwad: «Dzum ha ndo nakay abəra mə dəma! Kədum na abəra mə dəma mədahan eye! Neŋgeye na, a ye ka bo ma ndziye ka bəra bay.»

²³ Ta wuda haladzay, ta kal ha peteked tay a magərmbəlom. Tə həl bətekwew məkutse a magərmbəlom dadukdukwe.

²⁴ Bəy i sidzew a zəba faya andza niye na, a gwadatay a sidzew hay: «Gəsüm na, ada kâ yum ha a gay.» Tə gəs Pol, tə fələkwa ha a gay. Ti ye naha na, a satay mändebe na Pol hərwi məgay kutoŋ ka mətsike me, mâ datay ha Yahuda hay ta wuda na, hərwi mey?

²⁵ Tə dzawa Pol mata ndebe tuk na, Pol a gwaday a bagwar i sidzew niye: «Nəkar na, tsəved yak andaya mändebe ndo i Roma nakə ta gay sariya zuk bay aye ta mandalağa daw?»

²⁶ Bagwar i sidzew a tsəne bazlam i Pol na, a ye ka təv i bəy bagwar eye i sidzew hay, a ye a day ha bazlam i Pol nakə a tsik aye. Agwaday: «Ka giye tebiye na, kəkay? Ndo nakay na, ndo i Roma.»

²⁷ Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye a ye ka təv i Pol. A ye naha a tsətsah faya, a gwaday: «Tsikenj ta dedək, nəkar na, ndo i Roma daw?»

Pol a mbəday faya, a gwaday: «Ayaw! Neŋ ndo i Roma.»

²⁸ Bəy i bagwar i sidzew niye a gwad: «Neŋ na təra ndo i Roma na, na vəl suloy haladzay.»

Pol a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ tə wa ga na, ndo i Roma ŋgway bəna na səkəm ta suloy andza nəkar bay.»

²⁹ Kwayanŋa ndo neheye maləva bo eye ta ndaŋiye Pol məgay kutoŋ ka mətsike me aye, ta həndzəd faya abəra. Bo i bagwar i bəy i sidzew eye a sər ha Pol neŋgeye ndo, a pay tsalalaw a ndo i Roma na, a dzədzar haladzay.

Pol kame i madugula i Yahuda hay

³⁰ Bagwar i bəy i sidzew niye a say məsəre ha Yahuda hay tə may ha mənese hərwi mey. Hərwi niye, tədəcə eye na, a pəla ahaya tsalalaw abəra mə həlay a Pol. Tsa na, a zalatay a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tebiye. A hay-atay gər. Tsa na, tə zla ahaya Pol, a lətse ha kame tay.

23

¹ Pol a ndazl tay ha bagwar i Yahuda hay. Tsa na, a gwadatay: «Malamar ga hay, neŋ na sər ha məndze ga ka tsəved i Mbəlom na, lele. Mədzal gər ga mapa eye na, ka neŋgeye.»

² Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom məzele ŋgay Ananiyas, a tsəne na, a gwadatay a ndo neheye nəteye bəse ka təv i Pol aye: «Fumay ka bazlam.»

³ Pol a gwaday: «Mbəlom ma fakeye na, a nəkar. Ka ndza kənanj məgeŋ sariya na, andza nakə bazlam mapala

eye a tsikaka aye. Ane tuk na, nəkar eye düh faya ka nasiye ha bazlam i Mbəlom mapala eye hərwi ka vəlatəye tsəved a ndo hay tâ kəf ga.»

⁴ Ndo neheye nəteye bəse ka təv i Pol aye, tə gwadəy a Pol: «Ka tsadəy a bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom na, kəkay!»

⁵ Pol a mbədatay faya, a gwadatay: «Malar ga hay, na sər ha nəngeye bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom bay. Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: “Dada ka tsikiye wuray manasa eye ka bəy i gəma yak bay.*”»

⁶ Pol a sər ha, ndo neheye mahaya gər aye na, siye hay Saduke hay, siye hay Farisa hay. Hərwi niye a wuda kələrra kame tay, a gwadatay: «Malar ga hay, neñ na, ndo Farisa ada gwala ga hay na, Farisa hay. Ka gumenəye sariya anəke na, hərwi nakə na dzala ha ta dedək mədahan hay ta lətseweye abəra ma mədahan aye.»

⁷ Pol a ndəv ha bazlam nğay niye na, kwayanğa Saduke hay ta Farisa hay tə pa bo ka məma ha ka bo manğok mə walañ tay. Ma məhay gər tay niye na, mədzal gər tay a nğəna. ⁸ Saduke hay nəteye tə gwad na, mədahan hay ta lətseweye abəra ma mədahan sa bay, gawla i Mbəlom hay andaya bay ada kwa məsəfəre andaya bay.

Farisa hay i tay na, ta pa faya mədzal gər tay. Tə gwad wu neheye tebiye andaya.

⁹ Ta səkah ha mawude haladzay sa. Tsa na, siye i ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye ma bərək i Farisa hay dərək, hərəm tə lətse, tə gwad: «Nəmay na, nəmaa huta mənese kwa tsekwen ka ndo nakay təbey. Ma giye maa tsikay me na, ağəna gawla i Mbəlom kəgəbay məsəfəre.»

¹⁰ Ta səkah hay məbetse me huwwa mə walañ tay sa. Bagwar i Bəy i sidzew a zəba faya na, ta kədiye na Pol, a vəlay madzədzere haladzay. Tsa na, a gatay wiyaw a sidzew hay, a gwadatay: «Dum, gəsum ahaya Pol abəra ma wuzlah tay ada kâ yum ha a gay nakə a ndzawa mə dəma aye.»

¹¹ Ta həvad eye niye na, Bəy Maduwen a yaw a bəzay ha bo a Pol, a gwaday: «Dərev mâ ye fakaya abəra bay, tete yak. Ka həl mbal ga ma Zerolem. A señ kâ həl mbal ga ma Roma dərək.»

A satay a Yahuda hay məkədə Pol

¹² Tədə eye na, siye i Yahuda hay tə haya gər, tə ma ha ka bo bazlam. Tə mbada, tə gwad: «Nəmaa kəf na Pol bay na, nəmaa ndiye dəf bay, nəmaa siye yam bay. Kuton nəmaa kədiye na təday.»

¹³ Ndo neheye tə haya gər, tə ma ha ka bo bazlam aye na, ta ziye kuro kuro fad. ¹⁴ Tə həl

* 23:5 Madayaw abəra ma Ezipt 22.27.

bo, ti ye ka tæv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay. Ti ye naha, tə gwaday: «Nəmay na, nəmaa mbadaka kame i ndo hay. Nəmaa ndiye dəf bay, nəmaa siye yam bay. Kuton nəmaa kədiye na Pol təday ada nəmaa ndiye dəf, nəmaa siye yam. 15 Nəkurom ta bagwar i ndo mələve dala kway na, dum tsətsahum ka bagwar i bəy i sidzew, mâ zlakuma ahaya Pol a bəra. Gwadumay na, a samay mazəbe ada mətsəne bazlam nakə a tsikawa aye lele. Nəmay na, nəmaa ləviye bo lele, ta zla ahaya, ma ta ndisleweye kanan na, nəmaa kəd na.»

16 Ane tuk na, bazlam niye faya ta tsikiye na, wawa i malamar i Pol kə tsəne. A ye a gay i bagwar i bəy i sidzew nakə tə pa a dəma Pol aye. A ye naha, a dəy ha a Pol.

17 Pol a tsəne andza niye na, a zalay a bəy i sidzew, a gwaday: «Laka ha wawa nakay ka tæv i bagwar i bəy i sidzew hərwi bazlam ngay andaya a say mədəy ha.»

18 Bəy i sidzew ti ye ta wawa niye. A laka ha ka tæv i bagwar i bəy i sidzew. A ye naha a gwaday: «Nəmaa yaw ka tæv yak na, Pol i dangay a zelen. Na ye ka tæv ngay na, a gweder nəlakaka ahaya wawa nakay hərwi wu andaya a say mədəka ha.»

19 Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye hay a gəs na wawa niye abəra mə həlay. A ye ha kətsah abəra ka tæv

i ndo hay. A tsətsah faya, a gwaday: «Ka gweder na, kəkay?»

20 Wawa niye a gwaday: «Yahuda hay ta haya gər, tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad ta deyewe, ta tsətsahiye naha fakaya Pol. Ka zlatay naha tədəcə kame i məhay gər i bagwar i ndo mələve dala tay andza agəna ta zəbiye ka bazlam ngay nakə a tsikawa aye.

21 Ane tuk na, ta yaw, ta tsətsah na, kâ təma tay na bay. Hərwi ndo hay mə walañ tay, ta ziye kuro kuro fad ta pay bo a gofo. Nəteye na, ta mbədə tsiy. Tə gwad ta ndiye dəf bay, ta siye yam bay. Kuton ta kədiye na Pol təday. Anəke na, nəteye mahaya gər eye tsiy, ta həba na, bazlam yak nəte ngwer.»

22 Bagwar i bəy i sidzew niye hay, a gwaday: «Kâ təkəray bazlam nakay a ndəray sa bay.» Tsa na, a gwaday: «Do wu yak.»

Tə slər ha Pol ka tæv i Felikus

23 Ma dəba eye na, bagwar i bəy i sidzew niye a zalatay a bəy i sidzew hay sulo, a gwadatay: «Hayumay gər a sidzew hay temerre sulo, ndo makukure pəles hay kuro kuro tasəla ada hasləka hay temerre sulo, ta həl suwal tay a həlay. Nəkurom tebiye ləvum bo lele ka mede a Sezare. Ka həlumeye bo ta bəre tsid i həvad. 24 Ləvum ha bo tə pəles neheye ka zlumeye ha Pol aye. Ka deyumeye na, mâ ndisl ka tæv i Felikus ndo mələve

dala i Sezare na, wuray kwa tsekweŋ mâ gay bay.»

²⁵ Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye hay a watsatay dərewel a həlay, a gwad:

²⁶ «Neŋ Kələd Lisiyas, na tsikaka naha me a nəkar Felikus.

²⁷ «Ndo nakay na sləraka naha na, Yahuda hay tə gəs na a satay məkəde na. Neŋ na tsəne neŋgeye ndo i Roma na, na zla na bazlam eye ka gər ga nəmay ta sidzew ga hay. Nəmaa təma ha, nəmaa gəs na nəmaa ye ha a gay may. ²⁸ Hərwi məsəre ha wu nakə ta kədiye na faya aye na, na zla, na ye ha kame i məhay gər i ndo mələve dala tay hay. ²⁹ Na ye ha, na pay zləm a bazlam tay eye na, tə tsik ka bazlam tay mapala eye. Gər i bazlam eye nakə da məgwede kə nas ada məkəde na faya aye kəgəbay məgəse na a daŋgay aye na, andaya bay. ³⁰ Ma dəba eye na, tə gwedeŋ Yahuda hay ta haya gər, ta ma ha ka bo bazlam. Hərwi niye, na ge mahonok bay, na sləraka naha bəse. Na gwadətay a ndo neheye tə may ha mənese aye na, t̄a ye naha t̄a wuda ka t̄əv yak.»

³¹ Sidzew hay tə ge andza nakə tə tsikatay aye. Tə zla Pol, ti ye ha ta həvad hus a gəma i Anŋipatəris. ³² Tədœ eye na, sidzew neheye tə laka tay tə sik aye, tə gər tay ha. Ta mbəda gər a dəba, tə ma a t̄əv nakə tə ndzawa mə dəma aye. Ndo makukure tə pələs ti ye ha Pol. ³³ Tə husa a Sezare na, ndo makukure pələs hay tə

vəlay dərewel nakə tə vəlatay naha a həlay a Felikus ada tə vəlay ha Pol a həlay.

³⁴ Bəy a təma dərewel niye a dzaŋga. Tsa na, a tsətsah ka Pol, a gwaday: «Nəkar na, ndo i dala waray?»

Pol a day ha, a gwaday: «Neŋ ndo i dala i Silisi.»

³⁵ Bəy a tsəne andza niye na, a gwaday: «Na gakeye na sariya yak na, ndo neheye tə maka ha mənese aye t̄a yaw t̄əday.» Tsa na, a gwadətay a sidzew hay: «Dum ha Pol a gay nakə bəy Herod, bəy bagwar eye a ŋgar ahəl niye aye.»

24

Pol kame i Felikus

¹ Ma dəba i məhəne zlam na, Ananiyas bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ta siye i madugula i Yahuda hay ada ndoweye andaya tə zalay Tertulus, ndo məsəre gər i bazlam i sariya i bəy i Roma, ti ye a Sezare. Ti ye ka t̄əv i bəy niye tə zalay Felikus aye, ta wuda ka Pol. ² Bəy a slər ndo ka Pol. Ti ye, tə zalay naha. Pol a yaw na, Tertulus a dazlay mənŋgay naha bazlam a gər a Pol. A gwaday a bəy: «Bəy bagwar eye, zay andaya məndze haladzay ka dala kway na, hərwi yak. Mələve i bəy yak nakə faya ka ləviye na, tə metsehe lele. Ka lambad tay ha wu hay lele hərwi madzəne dala kway. ³ Hərwi wu neheye tebiye nəmaa huta aye na, nəmaa gaka sisœ kwa ahəl waray ada kwa kəday. Nəmaa gaka sisœ haladzay.

⁴ «A seŋ məmətse kar ha haladzay bay. Ane tuk na, amboh hərwi ŋgwalak yak, pamay zləm ka bazlam may mändze tsekweŋ tey. ⁵ Nəmaa sər ha, ndo nakay na, ndo mənese ha dala kway. Neŋgeye na, bəy i ndo neheye faya ta pay bəzay a parasay i ndo neheye tə zalatay Nazaret hay aye. Neŋgeye faya makwasatay ha gər a Yahuda hay tebiye ka mändzibəra.* ⁶ Ka pəla tsəved ka mənese ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Hərwi niye, nəmaa gəs na. [A samay məgay sariya andza bazlam may mapala eye, ⁷ ane tuk na, Lisiyas bəy i sidzew a buwa famaya abəra ta gədaŋ a ŋgaha na. ⁸ Tsa na, Lisiyas a gwadamay: “Dum ta wudum faya ka təv i bəy Felikus.” Nəmaa yaw ka təv yak na, hərwi mawude faya.] Ta də ka tsətsah faya bazlam na, nəkar tə gər yak ka səriye wu nakə nəmaa wuda ha faya aye na, dedek.»

⁹ Yahuda hay dərmak tə gwad: «Bazlam niye na, dedek andza niye. Wu neheye tə tsik ka Pol aye na, nəte.»

¹⁰ Ta ndəv ha bazlam tay na, bəy a vəlay tsəved a Pol ka mətsike me. A gay naha a Pol wiyaw tə həlay. Tsa na, Pol a dazlay a mətsike me, a gwad: «Na sər ha, nəkar na, ndo məge sariya ka dala kway kə ndza məve haladzay. Hərwi niye dərev ga kə ŋgwasaya haladzay hərwi

na huta tsəved məge sariya kame yak. ¹¹ Bəy, nəkar tə gər yak ka sliye faya matsətsehe mändze ga ka ndo hay. Kə ge anəke na, ma ziye məhəne kuro gər eye sulo bay nakə na yaw a Zerozelem mata dəslay naha gər a Mbəlom aye. ¹² Ahəl nakə na ye a dəma aye na, nəmaa ge mahəmba kwa ta ndo hay bay ada kwa na pay me a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom bay. Ada kwa mə gay i məduwule me, kwa ma wuzlahgəma na pay me a ndo hay bay. ¹³ Ndo neheye anəke nəteye faya ta ndərəkəkiye na, wuray kəriye. Ta sla faya mətsike wu nakə ta dədiye ga ha ta sariya aye bay. ¹⁴ Neŋ na, na dəkeye ha wu nakə na sər aye. Ta dedek, na pay bəzay a tsəved nakə nəteye tə gwad lele bay aye. Ane tuk na, neŋ faya na gay məsler na, a Mbəlom i bəba tətə may hay. Ada na dzala ha ka wu nakə mawatsa eye mə dərewel i Musa ada nakə mawatsa eye mə dərewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay aye. ¹⁵ Hərwi na sər ha ta dedek andza nəteye neheye tə sər ta dedek ndo neheye mənese andaya fataya bay aye ta ndo i mezeleme hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ. ¹⁶ Hərwi niye, neŋ na vəliye ha bo ga mändze tsədəŋŋa kame i Mbəlom ada kame i ndo hay pat pat.

¹⁷ «Na ndza mə slele məve haladzay, na ye a Zerozelem

* 24:5 Mata 2.23.

bay. Na ye a Zerozelem na, na zla madzəne a ndo ga hay ada hərwi məvəlay wu a Mbəlom.¹⁸ Tə ndzenj a gər mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, na ndəv ha məsler i məbere bo tsədanja tsiy. Ndo hay andaya bay ada magazləga andaya bay.¹⁹ Ane tuk na, siye i Yahuda neheye ka dala i Azi aye, nəteye andaya. Həbe tadə ta huta fagaya mənese na, mata dayaw mawude fagaya ka təv yak na, nəteye.²⁰ Kəgəbay mənese nakə na ge tə gəs ga faya, ti ye ga ha kame i bagwar i Yahuda hay aye na, ta tsikaka.²¹ Ma giye na, hərwi nakə na gwad ta magala kame tay: “Ka gəsuma ga ahaya kame kurom bəgom na, hərwi nakə neñ na dzala ha ta dedək mədahanj hay ta lətseweye abəra ma mədahanj aye.”»

²² Bəy Felikus na, a sər ha tsəved i məpay bəzay a Yesu lele. Hərwi niye, ka ndəv ha sariya bay, a gwadətay: «Lisiyas bəy i sidzew ki yaw na, na ndəviye ha sariya aye.»²³ A gwadətay a bagwar i sidzew: «Pa na Pol a danjay, kə gay dəretsətseh bay, gəray tsəved a dzam nğay hay tə zəbay dərə.»

²⁴ A ndza məhəne tsekwenj na, Felikus ta nğwas nğay Duruzel tə ndisl naha. Nğwas nğay na, dem i Yahuda hay. A slər ndo ka Pol, m̄a zalayaw ada m̄a yaw ka təv tay. Ki yaw, ka təkəratay ka məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste, ta pay zləm.²⁵ Tsa na, a dazlay

mətsikatay ka məndze nakə ta ndziye mənese andaya fataya bay, ka məgay metsehe a bo ada ka sariya nakə Mbəlom ma gateye a ndo hay aye. Felikus a tsəne andza niye na, zluwer a gay. Tsa na, a gwadətay a Pol: «Anəke na, do wu yak, aza na huta həlay eye na, na zalakeye sa.»²⁶ Felikus a dzala mə gər nğay agəna Pol ma vəleye suloy. Hərwi niye a zalaway a Pol mətsike me.

²⁷ Tə ndza ka bo məve sulo na, ta mbədə ha Felikus ta Porsiyos Festus. Felikus na, neñgeye a say mayatay a gər a Yahuda hay. Hərwi niye a gər ha Pol ma danjay.

25

Pol kame i bəy Festus

¹ Ahəl nakə tə pa na Festus a bəy, a dazlay a məsler, a ge məhəne mahkar na, a həl bo abəra ma gəma i Sezare, a ye a Zerozelem.² A ndisl a Zerozelem na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta bagwar i Yahuda hay ti ye ka təv nğay hərwi mawude ka Pol. Ta tsətsah faya, tə gwadətay:³ «Amboh, zlamay ahaya Pol a Zerozelem ka məge sariya may kananj.» Tə tsikay andza niye na, bə ta nda faya me ada a satay mata kədə na ka tsəved.

⁴ Ane tuk na, Festus a mbədətəy faya, a gwadətay: «Pol na, neñgeye ma danjay mə gay ma Sezare. Anəke na, na giye mahonok bay, na ndziye məhəne tsekwenj na, na mbədiye gər a mətagay.»

⁵ A gwadətay sa: «Kə sakum na, bəy kurom hay tã peŋ bəzay a Sezare. Tãdã ndo nakay kə ge wu nakə lele bay aye na, tã ye naha, tã ge faya sariya.»

⁶ Festus a ndza ma Zerozelem na, məhəne tsamahkar hus a məhəne kuro tsa. Tsa na, a mbəda gər a Sezare. Bəy i Yahuda hay tə pay bəzay. Tədcə eye na, a ye a təv mäge sariya. A gwadətay: «Dum, zlumenjew Pol.»

⁷ Pol a ye ka təv mäge sariya na, kwayanŋa Yahuda neh-eye ti yaw ma Zerozelem aye tə lawara na. Ta raw faya me ka mənese neheye a say a zləm mətsəne bay aye wal wal haladzay, ane tuk na, tə sla faya mətsike dedek ŋgay eye bay. ⁸ Ta ndəv ha mətsike bazlam tay niye hay na, Pol a ge ka bo abəra me, a gwadətay: «Na ge mənese kwa tsekweŋ bay tebiye, kwa ka bazlam mapala eye i Yahuda hay, kwa ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, kwa ka bəy i Roma eye, na ge mənese bay.»

⁹ Festus a say neŋgeye m̄a yatay a gər a Yahuda hay. Hərwi niye, a tsətsah ka Pol, a gwadətay: «Ka deyekweye a Zerozelem na ta gakeye sariya yak mə dəma na, a saka dāw?»

¹⁰ Pol a mbəday faya, a gwadətay: «Neŋ kame i sariya i bəy i Roma, tã ŋgəneŋ ha sariya ga na, kanan. Kwa nəkar tə gər yak ka sər lele, na gatay mənese a Yahuda hay bay. ¹¹ Tãdã na ge mənese nakə dā məkədə ga faya aye na, na may ha me a məməte

wal bay. Ane tuk na, tãdã maraw me i ndo neheye ta raw fagaya me andaya mə dəma bay na, ndəray ma sliye faya məvəlatay ga ha bay. Mata ge sariya ga na, bəy i Roma!»

¹² Festus a tsəne bazlam ŋgay niye na, tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay ta ndo ŋgay hay. Ma dəba eye, Festus a gwadətay: «Ka gwad mata gaka sariya yak na, bəy i Roma ba! Ka diye ka təv ŋgay dedek.»

¹³ Ma dəba eye andza tsekweŋ na, bəy bagwar eye nakə tə zalay Agəripa aye neŋgeye ta malamar ŋgay ŋgwas eye, tə zalay Berenis, ti ye a Sezare mata zəbayaw dərə a Festus. ¹⁴ Tə ndza mə dəma məhəne haladzay. Hərwi niye Festus a huta həlay eye məday ha labara i Pol a bəy bagwar eye. A gwadətay: «Ndo wuray andaya kanan Felikus a gər ha a daŋgay, na yaw na ndzay a gər. ¹⁵ Na ye a Zerozelem na, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay ti ye naha ka təv ga, ta wuda faya, tə gwedəŋ: “Gəs na ta sariya.” ¹⁶ Ane tuk na, na mbəday faya, na gwadətay: “Dadã Roma hay ta kədiye ndo ze mədzatay ha gər a ndo neheye ta wuda faya aye bay. Tə dzatay ha gər ta ndo neheye ta raw faya me aye ada neŋgeye dərma tãdã dedek, dedek bay na, ma tiye mbal i gər ŋgay.” ¹⁷ Tsa na, nəmaa yaw ka bo dziye.

Nəmaa yaw na, na mətša ka wuray bay. Tədəcə eye na, na ye ka təv mäge sariya. Tša na, na slər ndo hay, na gwađatay: «Zalumay naha a Pol mâ yaw.»¹⁸ Pol a yaw na, ndo neheye ta wuda faya aye ti ye naha. Ndo neheye ta wuda faya aye na, tə tsik faya wuray andza nakə na dzala aye bay.¹⁹ Wu nakə na tsəne aye, tə kəđ wuway na, ka kule tay nakə tə paway bəzay aye. Ada sa na, ka ndo nakə tə zalay Yesu a mət aye na, Pol a gwađawa kə lətsew abəra ma mədahañ aye.²⁰ Neñ na, a geñ wadəñ wadəñ, na sər mäge kəkay bay. Hərwi niye, na gwađay a Pol: «A saka na, takwa mata ge sariya i bazlam nakay ma Zerozelem kəla dāw?»²¹ Ane tuk na, Pol a wuda andza niye bay. A gwađ: «Mata ñgəneñ ha sariya ga na, bəy i Roma.» Aya ane, na gwađatay a sidzew hay: «Pum na a gay i dañgay, tsəpum na hus a pat nakə na sləriye ha ka təv i bəy i Roma aye.»»

²² Agərīpa a tsəne andza niye na, a gwađay a Festus: «Neñ dərmak a señ mətšəne bazlam i ndo niye tə zləm ga.»

Festus a mbəđay faya, a gwađay: «Tədəcə na, ka tsəniye bazlam ñgay.»

²³ Tədəcə eye na, Agərīpa ta malamar ñgay Berenis ti ye naha ta ndo neheye tə patay naha bəzay aye. Bəy i sidzew hay, ndo neheye bagwar eye ma gəma niye aye tə patay naha bəzay. Ti ye

naha tə fələkwa a gay i mäge sariya. Ti ye naha na, Festus a gwađatay a ndo ñgay hay: «Dum, zalumayaw a Pol, mâ yaw.» Ndo niye hay ti ye, tə zalayaw a Pol. Pol a yaw ka təv tay.²⁴ Tša na, Festus a gwađ: «A nəkar Agərīpa, bəy bagwar eye ada a nəkurom neheye tebiye kənañ aye. Ndo nakə Yahuda neheye ma Zerozelem aye ta Yahuda neheye kənañ aye ta wuda faya ka təv ga. Ta wuda faya, tə gwađ neñgeye na, mâ ndza sa bay, məkəde na.²⁵ Neñ na, na huta faya mənese nakə da məkəde na aye bay. Ane tuk na, bo ñgay eye tə gər ñgay a gwađ: «Bəy i Roma mâ ñgəneñ ha sariya ga.» Hərwi niye, na dzala na, na sləriye naha.²⁶ Neñ na, gər i bazlam eye nakə da na watsay naha a bəy i Roma na, na sər bay. Hərwi niye na slər naha kame kurom tebiye ada wene wene eye kame yak Agərīpa bəy bagwar eye. Tsətsah faya gər i bazlam eye. Ka tsətsah na, agəna neñ dərmak na hutıye gər i bazlam nakə na tsikiye aye hərwi ada nā huta wu nakə na watsay naha a bəy i Roma aye.²⁷ Na zəba faya məsləre ha ndo i dañgay ka təv i bəy i Roma ze məsəre mənese ñgay eye na, lele bay.»

26

Pol kame i Agərīpa

¹ Agərīpa a gwađay a Pol: «Anəke na, na vələka tsəved ka mətšike me abəra ka bo yak.»

Tsa na, Pol a zla həlay a mbəlom, andza məgwədə a say ma tsikiye me. A dazlay a mətsike me abəra ka bo ɲgay. A gwadəy a bəy Agərīpa: ² «A nəkar bəy Agərīpa, dərev ga kə ɲgwasə haladzay, hərwi na huta tsəved mətsike me abəra ka bo ga bəgom kame yak hərwi bazlam neheye tebiye Yahuda hay tə ɲgeɲ naha a gər aye. ³ Dərev ga a ɲgwasə wene wene eye na, hərwi nəkar ka sər məndze i Yahuda hay ada ta məkədə wuway nakə tə kədawa ka kule tay nakə tə paway bəzay tebiye aye na, ka sər. Neɲ faya na gakeye amboh, bazlam ga nakə na tsikiye na, pay zləm tey.

⁴ «Yahuda hay tebiye tə sər məndze ga lele, kwa abəra ma wawa. Məndze ga mə walaɲ i gwala ga hay ma Tarsis ada ma Zerozelem, na ndza mə walaɲ tay ahəl niye kəkay na, tə sər. ⁵ Nətəye tə sər ga ha zla anəke bay, ta sliye faya mətə mbal i gər ga. Tadə a satay na, ta sliye faya mətsike dedək. Na pay bəzay a kule i Farisa nakə mawura bo aye. ⁶ Ada anəke faya ta geɲeye sariya na, hərwi nakə na pa mədzal gər ga ka wu nakə Mbəlom a tsik ahəl niye, a gwad ma vəlateye a bəba tətə hay həlay ɲgwalak eye. ⁷ Slala may hay kuro gər eye sulo ta pa mədzal gər tay ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye na, ta məgay məsler a Mbəlom tsekerkerre həvad ta həpat tebiye. Bəy Agərīpa, Yahuda hay ta raw fagaya me na,

hərwi nakə na pa faya mədzal gər aye dərmak. ⁸ Nəkurom Yahuda hay, Mbəlom ma ta təmiye tay ha ndo hay abəra ma mədahaɲ na, a sakum mədzele ha faya bay na, hərwi mey?

⁹ «Neɲ tə gər ga, na dzala məge vərəm ka bazlam i Yesu ndo i Nazaret andza nəkurom neheye ka dzalum aye dərmak. ¹⁰ Wu neheye tebiye na ge na, ma Zerozelem. Na huta gədaɲ na, abəra ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. Na gəs ndo neheye tə paway bəzay a Yesu aye haladzay a daɲgay. Ahəl nakə tə gawatay sariya i məkədə tay ha aye na, na gwadəwa faya yawa dərmak. ¹¹ Na yawa a gay i maduwule me hay wal wal, na gawatay dəretsətseh ada a seweɲ məgatay kutoɲ ada tətə gər ha məpe mədzal gər ka Yesu. A ndeleɲ fataya turtur haladzay. Na pələwa tay ha, kwa ma gəma neheye dəren aye. Na yawa fataya mata gatay dəretsətseh.

¹² «Andza niye, na həl bo na ye a Damas ta gədaɲ ada ta məsler nakə bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə slər ga ha aye. ¹³ Bəy bagwar eye, ma giye magər həpat, neɲ faya na diye a Damas nakə na ɲgatay a dzaydzay faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom aye. A dəv na, a ze madəve i pat. Dzaydzay niye a lawara may ta ndo ga neheye faya ta lakiye ga ha aye. ¹⁴ Nəmay tebiye

nəmaa dəf ka dala. Tsa na, na tsəne mətsike me, a tsik tə bazlam i Yahuda hay. A gwad: “Sol, Sol, nəkar faya ka geñeye dəretsətseh andza niye na, hərwi mey? Nəkar faya ka giye gədañ kurtsətsa andza sla nakə faya ma giye gədañ ka sakwal i ndo nakə faya ma kədiye na aye.”

¹⁵ «Na mbəday faya, na gwaday: “Nəkar eye na, way, Bəy Maduweñ?”

«Tsa na, Bəy Maduweñ a gwedəñ: “Neñ na, Yesu nakə faya ka geye dəretsətseh aye.

¹⁶ Ane tuk na, lətse. Lətse dzək tə sik yak lele. Na bəzaka ha bo na, hərwi matəre kar ha ndo i məsler ga ada ka diye ha wu neheye ka ŋgatay aye ada neheye ka ta ŋgateye aye.

¹⁷ Na tsəpiye kar abəra ka Yahuda hay ada ndo neheye Yahuda hay bay aye. Na sləriye kar ha ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay aye.

¹⁸ Ka diye ka həndəkətay na dəre tay hay hərwi ada t̄a yaw abəra ma ləvoñ, t̄a ye a dza-ydzay, t̄a təmaw abəra ma gədañ i Fakalaw, t̄a maw ka təv i Mbəlom hərwi t̄a təma məpəse ha mənese tay ada ta hutıye təv məndze ka təv i Mbəlom andza ndo neheye tə pa mədzal gər tay ka neñ aye.”

¹⁹ «Hərwi niye, Agərıpa bəy bagwar eye, na kərah wu nakə na ŋgatay a yaw mə mbəlom aye bay. ²⁰ Na da ha bazlam i Bəy Maduweñ ma Damas təday, ma dəba eye ma Zerozelem, ka dala i Yahuda tebiye, ada a ndo

neheye Yahuda hay bay aye. Na tsikatay, t̄a gər ha mezeleme, t̄a yaw ka təv i Mbəlom, t̄a ge məsler nakə ma diye ha ta dedək ta gər ha mezeleme tay aye. ²¹ Anañ, hərwi niye Yahuda hay tə gəs ga mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada a satay məkəde ga. ²² Na gay sisəe a Mbəlom ka matsəpe ga, hus ka bəgom neñ andaya faya na diye ha bazlam ŋgay kame i ndo makətsa eye hay kwa kame i ndo bagwar eye hay. Wu neheye Musa ta ndo məde ha bazlam i Mbəlom siye hay tə da ha parakka, ka wu nakə ma giye bo aye, neñ na gər ha faya abəra kwa tsekweñ bay. ²³ Tə da ha, tə gwad: “Kərıste ma ta siye dəretsətseh, ma mətiye ada neñgeye ma təriye makurre i ndo mələtsew abəra ma mədahan. Ma datay ha dzaydzay i bazlam ŋgay a İsrayel hay ada a ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye.”»

²⁴ Pol faya ma tsikiye andza niye na, Festus a tsik ta magala, a gwaday: «Gər a vuwaka daw Pol? Məsəre wu yak nakə ka sər haladzay aye ka sər ha mətsike me ta tsəved eye sa bay daw?»

²⁵ Pol a gwaday: «Gər a vuweñ bay ŋgalaka Festus. Na tsik duh na, bazlam neheye dedək aye ada bazlam neheye a tsəne bo aye. ²⁶ Wu neheye na, bəy bagwar eye kə tsəne ada na tsıkeye parakka, hərwi na sər ha ta dedək wu nakə neñgeye a sər bay aye ada kə tsəne bay aye na, an-

daya bay. Hərwi wu neh-eye tebiye a ge bo aye na, ta məkal bay. ²⁷ Nəkar, Ağərıpa bəy bagwar eye, ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye tə də ha bazlam i Mbəlom aye na, ka dzala ha ka bazlam tay niye tə də ha aye bədaw? Na sər ha, ka dzala ha.»

²⁸ Ağərıpa a gwadəy a Pol: «Ka dzala na, na tərıye ndo məpe mədzal gər ka Yesu hərwi bazlam nakay anəke aye tsa dəw?»

²⁹ Pol a mbədəy faya, a gwadəy: «Anəke bəse, kwa aza bay. Faya na duwulay me a Mbəlom hərwi yak ada ta ndo neheye bəgom faya ta peñeye zləm tebiye aye kâ tərüm andza neñ. Ane tuk na, a señ na, tâ dzawa kurom a danğay andza neñ bay tey.»

³⁰ Bəy Ağərıpa, Festus, Berenis ada ta ndo neheye mandza eye ka təv tay aye tebiye tə lətse. ³¹ Ahəl nakə nətəye faya ta deyeweye wu tay aye na, tə gwad nətə nətə mə walañ tay: «Ndo nakay na, kə ge wuray nakə də məkədə na kəgəbay məgəse na a danğay aye bay.»

³² Tsa na, Ağərıpa a gwadəy a Festus: «Ndo nakay tadə 6a ka tsətsah a say bəy i Roma mâ ηgənay ha sariya bəna, həbe na, məgər ha.»

27

Tə slər ha Pol a Roma

¹ Ma dəba eye na, bəy a pa-may pat mede ka dala i Itali ta kwalalañ i yam. Ahəl nakə pat eye a ndisl a dəma aye na,

tə vəlay ha Pol ta ndo i danğay siye hay a həlay i bəy i sidzew wuray ada mâ ye tay ha a Roma. Məzele i bəy i sidzew niye na, Zuliyus. Nənğeye nətə mə walañ i sidzew neheye ta tsəpawa bəy i Roma aye dərmak. ² Nəmaa tsal a kwalalañ i yam nakə a yaw abəra ma gəma i Adramite aye. Sləlah i yam faya ma diye ta wuzlahgəma i Azi neheye ka me i bəlay aye. Tsa na, nəmaa ye tuk. Nəmay ka bo dziye ta ndoweye andaya tə zalay Aristark, ndo i gəma i Tesalonik ka dala i Məsə-dowan.

³ Tədəcə eye na, nəmaa ndisl a gəma i Sidon. Nəmaa ndisl naha na, bəy i sidzew niye tə zalay Zuliyus, nənğeye a gay gər a Pol lele. A vəlay tsəved a Pol mâ ye, mâ zəbatay dəre a dzam ηgay hay ada tâ vəlay wu hay, tâ gay gər lele. ⁴ Nəmaa həl bo abəra ka təv niye na, tə kwalalañ i yam sa. Nəmaa ye tə həlay i gula i Sipəre. Həbe nəmaa ye tə həlay i mənday, aya ane mətasl a vəlamay tsəved bay. ⁵ Nəmaa tas ta dəlov nakə bəse ta gəma i Silisi ada ta gəma i Pamfeli aye ada nəmaa ndisl a gəma i Mira ka dala i Lisiya. ⁶ Nəmaa ndisl naha a dəma na, bəy i sidzew niye a huta kwalalañ i yam nakə a yaw abəra ma Aləgəzandəri aye. Ma diye ka dala i Itali. Nəmaa mbəzlaw abəra ma nənğed, nəmaa tsal a dəma. Tsa na, nəmaa ye kwayanηa.

⁷ Nəmaa ndza ka tsəved məhəne haladzay. Nəmaa ye tsəfetsəfe, nəmaa ndisl a wu-

zlahgəma i Kinidus na, ta gər eye. Nəmaa sla faya mede deder sa bay, mətasl a ma may ha a diye i həlay i gula. Nəmaa ye tə həlay i gula i Kəret nəmaa ndisle bəse ta gəma i Salmone. Kəret na, malawara eye ta yam. ⁸Mede kame na, mawura bo eye haladzay. Tsa na, nəmaa ndisl a təv eye andaya tə zalay Təv Njgwalak Eye Hay neheye ndo hay tə lətsawa ha a dəma kwalalaŋ i yam hay aye, bəse ta wuzlahgəma i Lase.

⁹Nəmaa ndza ka tsəved haladzay. Ahəl i mede may nakə faya nəmaa diye na, pat i daliyam i Yahuda hay ka mbərəm mede abəra mə dəma. Hərwi kə ndisl ka kiye niye andza niye na, ndəray ma diye tə kwalalaŋ i yam sa bay. Ta bəriye kwalalaŋ i yam tay hay ka dəkəl hərwi mətasl nakə a gawa haladzay yam a tsalawa ka bo dənqwala aye. Ta həbiye ka təv eye niye haladzay bəna ta dədiye a yam. Ane tuk na, Pol a zəba ka ndo niye hay a satay mələtse bay, ta diye kame na, a gatay dəf. ¹⁰A gwadətay: «Dzam ga hay, na zəba faya na, mede kway nakay faya ka deyekweye tə kwalalaŋ i yam aye na, mədze andaya mə dəma. Kwalalaŋ i yam tə wu neheye mə dəma tebiye aye na, ta nasiye. Ada nəkway dərma na, agəna ka təmakweye bay, ka dzakweye.»

¹¹Ahəl nakə tə həl bo, ndo məbəle kwalalaŋ i yam ta ndo i kwalalaŋ i yam, tə gwad:

«Takwa ha ka bo kame.» Bəy i sidzew niye a tsəne bazlam i Pol nakə a tsik aye na, kwa ka təma bay. A təma na, i ndo neheye tə gwad «Takwa ha ka bo» aye. ¹²Ada sa na, təv niye məndze mə dəma a həlay i mətasl na, lele bay, hərwi mətasl a gawa haladzay. Hərwi niye matsəla ndo hay tebiye na, a satay mede kame. A satay tadə ma giye bo na, ta ndisliye a Fenikis təv məpe bo i kwalalaŋ i yam nakə ma Kəret aye. Bəlay andaya na, ta diye i məgəma dəkdək tsa. Ta ndziye mə dəma təmad.

Mətasl bagwar eye

¹³Mətasl a dazlay a mavəzle farfar. Mətasl nakə a yaw ma diye i Salawa aye. Tə dzala mə gər tay na, ta sliye faya məndisle a təv nakə ta ndisliye a dəma aye. Tə lətse ha bəre eye andaya mə kwalalaŋ i yam. Ti ye bəse ta tsakay i gəma i Kəret. ¹⁴Ane tuk na, kwayanŋa mətsal bagwar eye a vəzl haladzay. Mətasl niye tə zalay na, mətasl nakə a yaw ma bəzay i gəma aye. ¹⁵A zla na kwalalaŋ i yam. Tə dza bo ka məmay ahaya gər a kwalalaŋ i yam a diye i mətasl nakə a yaw aye na, tə sla faya bay. Nəmaa gər ha, mətasl mə ye may ha. ¹⁶Nəmaa ye ta diye i Salawa i gəma wuray tə zalay Koda ma wuzlah i yam. Nəmaa zəzukw bo tsekweŋ abəra ka mətasl. Andza niye, nəmaa bər na, kwalalaŋ nakə wawa eye ta gər eye, mərəbe gwetsek

hərwi mâ dze bay. ¹⁷ Tə zla ahaya kwalalañ i yam niye tsekweñ eye tə pa na ka gər i kwalalañ i yam bagwar eye. Tsa na, læber andaya maləva bo eye, ta ndewed ka kwalalañ i yam bagwar eye. Ta dzədzar haladzay hərwi hewiyen andaya bəse ka tsakay i Libiya, kwalalañ i yam ma ta ndəfiye faya sik. Ka ndəf faya sik na, ma dziye a yam. Hərwi niye tə kal ha tənğel wuray məbara eye ka kwalalañ i yam hərwi ada kwalalañ i yam mâ ngərzla faya.

¹⁸ Huya, mətasl niye na, kə gər ha mavəzle bay, faya ma bəliye may ha ta gədañ haladzay. Tədəcə eye na, tə pa bo ka məkutse tay ha wu hay abəra mə kwalalañ i yam a bəlay. ¹⁹ Tədəcə eye sa na, tə kuts ha læber, peteked nakə faya ma diye ha kwalalañ i yam. Tə kuts ahaya tə həlay tay eye. ²⁰ Məhəne haladzay nəmaa ngatay a pat bay, a wurzla bay. Mətasl faya ma vəzliye ta gədañ huya. Nəmaa təmiye na, nəmaa pa faya mədzal gər may sa bay.

²¹ Ta nda wu mənday bay məhəne haladzay. Pol a lətse kame tay, a gwadətay: «Dzam ga hay, ka tsənumen na bazlam ga, ada ka yakwaw abəra ma Kəret bay na, ka sakweye dəretsətseh bay, wu kway hay ta dziye bay. ²² Ane tuk na, anəke na, faya na gwadəkumeye dərev mâ ye fakuma abəra bay. Ndəray kwa nəte ma mətiye bay.

Kwalalañ i yam kway na, ma dziye. ²³ Ta həvad nakay, gawla i Mbəlom ga nakə faya na geye məsler aye, ki yaw ka təv ga. ²⁴ A gwedəñ: «Pol, kâ dzədzar bay! Bəy i Roma ma gakeye sariya yak. Mbəlom ma təmiye tay ha ndo neheye faya ka deyumeye ka bo dziye hərwi yak.» ²⁵ Dzam ga hay, dərev mâ ye fakuma abəra bay. Na sər ha ta dedək wu nakə Mbəlom a tsiken aye na, ma giye bo. ²⁶ Ka təmakweye na, a dala eye andaya malawara eye ta yam.»

²⁷ Məhəne kuro gər eye fad, mətasl niye faya ma diye may ha huya ka gər i bəlay i Mediterane. Ta magər həvad na, ndo məbəle kwalalañ i yam, tə sər ha nəteye faya ta həndzədiye bəse ta dala. ²⁸ Tə kal bəre məbara eye ka læber a yam mələve ha zəbol i yam. Ta zəba faya na, zəbol ngay eye miter 40. Ti ye kame tsekweñ sa na, ta dazlay a mələve. Ta zəba faya kwetsetsik yam niye na, miter 30. ²⁹ Ta dzədzar haladzay, tə gwad kwalalañ i yam ka ndəf sik ka hotokom na, ka dzakweye. Hərwi niye tə həl læber hay fad, tə bər ka tənğel hay fad, tə kal tay ha ta dəba. Tsa na, ta dūwulay me a mbəlom tay hay hərwi ada dəre mâ tsada. ³⁰ Ndo məbəle kwalalañ hay a satay mətəmaw abəra mə kwalalañ i yam. Ta pəla tsəved ka məzla ha kwalalañ niye wawa eye a yam ada tə gwad na, ta pəliye ha tənğel hay, ane tuk

ta raw me ka məhute gər i bazlam hərwi məzlaw abəra mə kwalalanı ada mətəme. ³¹ Pol a gwađay a bagwar i sidzew i Roma ta sidzew hay: «Tadə ndo neheye ta ndza ma kwalalanı i yam bay na, ka slumeye faya mətəme bay.»

³² Tsa na, sidzew hay ta tərəts ha ləber neheye tə bar ha kwalalanı i yam nakə wawa aye, tə gər ha a ye ka gər i yam.

³³ Mazlambar dəre ma tsadiye na, Pol a zalatay a ndo hay tebiye ka mənde wu mənday, a gwađatay: «Bəgom, kə ge məhəne kuro gər eye fađ, faya ka həbumeye ze mənde wu mənday. ³⁴ Neı faya na gwađakumeye, ndayum wu mənday hərwi kwa way a say mətəme. Andza niye, ndəray kwa nəte mə walaı kurom ma dziye bay, kwa məkwets i gər ıgay ma dziye bay.»

³⁵ Ma dəba i bazlam niye hay na, Pol a zla wu mənday, a gay naha sısə a Mbəlom kame i ndo hay tebiye. Tsa na, a ıganatay wu mənday* niye a dazlay a mənde wu mənday. ³⁶ Nətəye tebiye tə ma ha a bo dərev, tə nda wu mənday. ³⁷ Nəmay tebiye mə kwalalanı i yam na, temerre sulo tə kuro kuro tasəla gər eye məkwa. ³⁸ Ahəl nakə kwa way a nda wu mənday ka mərəhe aye na, tə kuts ha siye i wu mənday a yam hərwi kwalalanı mâ mba ka gər i yam sa bay.

Kwalalanı i yam a həb

³⁹ Dəre a tsada na, ndo madzərweđe kwalalanı i yam ta sər ha nəteye ka waray bay. Ane tuk na, tə ıgatay a təv lalaı eye ta hewiyenı eye. Tə gwađ: «Tadə ma giye bo na, takwa ha a dəma, kwalalanı i yam mâ gərzla a dəma.» ⁴⁰ Tə pəla ha ləber neheye tə bar ka bəre mə hud i yam aye. Tə gər ha bəre niye a yam. Ti ye naha tə pəla ləber neheye mazəva eye ka mayako nakə a may bo a kwalalanı i yam ka məđay ha tsəved aye. Tə bar peteked ka mbəlom kame ıgay eye ada mətəsl mâ təhay lele. Ahəl nakə faya ta diye na, mətəsl a təhatay ta gədaı, a ye tay ha ka hewiyenı niye. ⁴¹ Ane tuk na, tə ndisl na, kwalalanı i yam a husa dənuts ka hewiyenı. Kwalalanı i yam a sla faya məbəle sa bay. Me ıgay eye a ye mbəzək a hewiyenı, a sla faya madayaw abəra mə dəma sa bay. Tsa na, yam nakə a tsal ka bo aye, a bəl haladzay a həb ha dəba i kwalalanı niye.

⁴² A satay həbe a sidzew hay məkəde ndo i daıgay hay hərwi ada ndəray mâ təma ha bo tə mahuzluve bay. ⁴³ Ane tuk na, a say a bəy i sidzew i Roma mətəme ha Pol. A gatay me a sidzew hay ka məge wu nakə tə dzala aye. A gwađatay a ndo neheye tə sər mahuzluve aye, tâ lah mambəzle a yam ada tâ tas ka dala. ⁴⁴ A gwađatay a siye hay, tâ gəs həlay ka mayako kəgəbay ka

* 27:35 Məsler hay 2.42.

wu neheye a həbaw abəra ka kwalalan i yam aye, t̄a patay bəzay. Kwa way a t̄amaw abəra ma həlay na, andza nakay.

28

Pol ka dala nakə tə zalay Malta

¹ Nəmaa t̄amaw abəra ma yam niye na, nəmaa tsal ka d̄akal na, nəmaa tsəne məzele i dala niye malawara eye ta yam. Tə zalay Malta.

² Ndo neheye mə d̄əma aye ta t̄əma may lele. Ma d̄əba eye na, yam a pa, m̄ətasl a ge t̄siyiḃeḃe haladzay. Tsa na, tə vat ako əṅgəh. Tə gwad̄amay: «Dumara, ndzum ka ako.»

³ Pol a ye, a həlaw mayako, a pa ka ako. Azlakwa ma mayako niye na, palas mə d̄əma. Ako a v̄əḃay na, a mb̄ərzlaw abəra ma ako tsakwalak ka həlay i Pol, a naz na. ⁴ Ndo i dala niye hay tə ṅgatay a palas niye maḃala eye ka həlay i Pol aye na, tə gwad̄ mə waləṅ tay: «Ndo nakay na, ta dedek ndo m̄əkəḃe ndo hay. Kə t̄amaw abəra ma həlay, ane tuk na, ma t̄əmiye abəra ka sariya i Mb̄əlom bay.»

⁵ Pol a gwatsaka ha palas niye abəra ka həlay a ako. Kwa tsekweṅ wuray kə wur faya bay tebiye. ⁶ Ndo hay tə dzala na, həlay i Pol ma d̄əsliye kəḃəbay ma d̄əḃiye abəra ka mb̄əlom, ma m̄ətiye. Ta həba m̄əndze haladzay na, wuray a gay a Pol bay. Tsa na, ta mb̄əḃa ha m̄ədzal gər

tay, tə gwad̄: «Ndo nakay na, mb̄əlom!»

⁷ Bagwar tay eye andaya ka dala eye niye, məzele ṅgay Publiyus. Gay ṅgay ta guvah ṅgay andaya b̄əse ta t̄əv nakə nəmay mə d̄əma aye. Ndo niye a t̄əma may tə m̄əṅgwese eye a gay ṅgay. Nəmaa həna mə gay ṅgay m̄əhəne mahkar.

⁸ Bəba i Publiyus andaya, neṅgeye ṅgwalak eye bay, maraḃaraḃ ada zay a lohay. Pol a ye ka t̄əv ṅgay, a pay həlay ka gər ada a d̄uwulay me a Mb̄əlom. Tsa na, a mb̄əl.

⁹ Ndo i d̄əvats neheye ka dala niye tə tsəne na, ti ye ka t̄əv i Pol. Pol a mb̄əl tay ha. ¹⁰ Ndo hay tebiye ta b̄əzamay ha ta dedek ta r̄əhamay ha gər. Ahəl nakə nəmaa diye may aye na, tə v̄əlamay wu neheye ta gamay ṅgama ka tsəved̄ aye.

Pol a ndisl a Roma

¹¹ Nəmaa ndza mə d̄əma kiye mahkar na, nəmaa həl bo, nəmaa ye tə kwalalan i yam nakə a yaw abəra ka dala i Aləḡəzand̄əri aye. Məzele i kwalalan i yam niye na, Diyoskur. Kwalalan i yam nakay kə ndza kiye haladzay hərwi həlay niye həlay nakə ṅgwalak eye bay m̄ətasl a gawa haladzay aye. ¹² Nəmaa ndisl a ḡəma i Sirakus na, nəmaa ndza mə d̄əma m̄əhəne mahkar. ¹³ Nəmaa l̄ətse abəra mə d̄əma, nəmaa ye ta tsakay i d̄əlov, nəmaa ye a ḡəma i Regiyo. T̄əd̄ə eye na, nəmaa həl bo, nəmaa ndisl a ḡəma i Pozoles. Nəmaa ndza ka tsəved̄ na, m̄əhəne sulo tsa, m̄ətasl a t̄əhamay. ¹⁴ Ma ḡəma

niye na, nəmaa ndzay a gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tə zalamay, nəmaâ ndza mə gay tay luma nəte. Ada nəmaa ye a Roma na, andza nakay. ¹⁵ Malamar neheye ma Roma aye tə tsəne faya nəmaa diye naha na, ti yaw mədze gər tə nəmay. Ti ye hus a luma i Appiyus ada a təv nakə tə zalay Gay i Mbəlok Mahkar aye. Pol a ɲgatatay na, a gay sisə a Mbəlom ada dərev a may naha.

¹⁶ Nəmaa ndisl naha a Roma na, tə vəlay tsəved a Pol mâ ndza mə gay ɲgay wal tə sidzew nakə ma tsəpiye na aye.

Pol a da ha bazlam i Mbəlom

¹⁷ Ma dəba i məhəne mahkar na, Pol a zalatay a madugula i Yahuda neheye ma Roma aye tā ye ka təv ɲgay. Ti ye, tə haya gər ka təv ɲgay na, a gwadatay: «Malamar ga hay, tə gəs ga ma Zerozelem, tə vəlatay ga ha a həlay a Roma hay. Tə gəs ga na, na tsik wuray nakə ɲgwalak eye bay aye ka slala kway kəgəbay ka bazlam i bəba tətə kway hay mapala eye, na tsik faya wuray bay. ¹⁸ Ndo neheye ti ye ga ha ka təv tay aye ta tsətsah fagaya bazlam na, a satay haḃe məgər ga ha. Hərwi ta huta fagaya mənese nakə da məkədə ga faya aye bay. ¹⁹ Ane tuk na, a satay a bəy i Yahuda hay bay. Hərwi niye, na gwad kutoɲ na diye ka təv i bəy i Roma. Nəɲgeye ma ɲeɲeye na sariya ga. Wal a seɲ məme tay ha mənese a

gwala ga hay bay. ²⁰ Hərwi niye na zalakum na, a seɲ mənɲgatakum ada mətsike me tə nəkurom. Ka sərur ha neɲ madzawa eye tə tsalalaw na, hərwi wu nakə Israyel hay tə pa faya mədzal gər aye.»

²¹ Madugula i Yahuda hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa huta dərewel nakə a yaw ma Yahuda a tsik ka nəkar aye bay. Ndəray nətə mə walaɲ i malamar kway hay ki yaw, kə tsikamay labara i wuray kəgəbay wu nakə ɲgwalak eye bay aye ka nəkar bay. ²² Ane tuk na, a samay na, bo yak eye dəmay ha wu nakə ka dzala aye. Andza niye, nəmaa sər ha ndo hay kwa mənɲgay andaya faya ta tsikiye wu nakə ɲgwalak eye bay aye ka ndo i Yesu neheye.»

²³ Madugula i Yahuda hay tə pay pat nakə ta dziye gər tə Pol aye, pat eye niye ta maweye a gay ɲgay. Pat eye a slaw na, ndo hay haladzay ti ye a gay ɲgay. Pol a ndza hway ka mədatay ha Bəy i Mbəlom ta gədaɲ ada a pəla tsəved tā təma bazlam nakə ma tsikateye ka gər i Yesu aye mə dərewel i Musa ada mə dərewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay. ²⁴ Siye i ndo hay na, ta təma bazlam i Pol nakə a tsik aye, ane tuk na, ndo mekeleɲ eye ta kərah mədzal ha. ²⁵ Ta kəd wuway haladzay mə walaɲ tay. A həlay nakə ta diye na, Pol a tsikatay bazlam nətə tsa, a gwadatay: «Wu nakə Məsəfəre Tsədaɲɲa eye

a tsikatay a bəba tətə kurom
hay tə bazlam i Ezay ndo
məde ha bazlam i Mbəlom
aye na, dedək. ²⁶ Mbəlom a
gwad:

“Do zəbaw ka ndo neheye ada
gwadatay:

Ka tsənumeye lele,
ane tuk na, ka sərume
ye bay.

Ka zəbumeye faya lele,
ane tuk na, ka ɲgatume
ye bay.

²⁷ Ndo neheye ta kula ha gər,
a satay mətsəne bay.

Ta dərəzl na zləm,
ta dərəzl na dərə tay.

A satay mənɲgatay tə dərə tay
bay,
a satay mətsəne tə zləm
tay bay,
a satay məsərə tə gər tay
bay.

A satay məmaw ka təv ga bay.
Hərwi niye, na mbəliye
tay ha bay.*”»

²⁸ Pol a gwadatay sa:
«Sərüm ha na, Mbəlom a
slərav Labara ɲgwalak eye
i mətəme ha ndo neheye
Yahuda hay bay aye. Nəteye
na, ta tsəniye na bazlam
ɲgay.»

[²⁹ Ma dəba i bazlam neh-
eye na, Yahuda hay ti ye wu
tay. Ahəl nakə faya ta diye
na, faya ta kədiye wuway mə
walaɲ tay.]

³⁰ Pol a ndza məve sulo mə
gay nakə a vələwa faya suloy
aye. A təmawa tay ha ndo neh-
eye ti yawa ka təv ɲgay aye
tebiye. ³¹ A da ha labara i Bəy
i Mbəlom ada a da ha bazlam
i Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste a

ndo hay. A tsikatay ta gədan
tə tsəbtsəb eye, ndəray kə gay
faya me bay.

* 28:27 Ezay 6.9-10.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a Roma hay aye Məfələkwe

Ahəl nakə Pol a watsatay naha a ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ma Roma aye na, a ndəv ha mamahkar i mahəhele ŋgay. A say mede hus a Roma, təv nakə ki ye a dəma zuk bay aye. A say mede dərəŋ a mægəma hus a Espayon hərwi mədə ha Labara Ŋgwalak eye i Yesu (15.22-24). A watsa dərewel ŋgay hərwi mələve ha bo tə mede ŋgay a Roma ada ta mədə ha matətike ŋgay a ndo məpe mədzał gər neheye ma wuzlahgəma aye.

Derewel nakay na, gər i bazlam hay tebiye matsətsala eye ta labara i Pol nakə ma diye ha aye. Gər a gər i bazlam eye na, anarj: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ŋgwalak eye ka dərə ŋgay, ada ma hutieye sifa» (1.17).

Pol a səkah ha labara nakay ta tsəved wal wal mahkar:

Madədo 1 ka 8 faya ma tsikiye ka mədzepe mə walaŋ i marəhay ha gər a bazlam mapala eye ada məpe mədzał gər ka Mbəlom nakə Yesu Kəriste a təra tsəved eye mawura bo eye bay.

Madədo 9 ka 11 a tsik ka mədzepe mə walaŋ i Israyel hay slala nakə Mbəlom a zla aye, ada

ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu.

Madədo 12 ka 15 faya ma tsikiye ka pendzeŋ i məndze mə walaŋ i məhay gər i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu Kəriste.

Derewel nakay a ndəv ta mətseke me haladzay (madədo 16).

¹ Maa watsa dərewel nakay na, neŋ Pol, ndo mäge məsler i Yesu Kəriste. Mbəlom a zeleŋ, a təra ga ha ndo i maslaŋ ŋgay, a zla ga, a pa ga wal hərwi ada nā dā ha labara ŋgay ŋgwalak eye a ndo hay.

² Labara nakay ŋgwalak eye na, 6a Mbəlom kə tsik ahəl niye kurre tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ŋgay hay, a gwad ma slərakwaweye ada ta watsa faya mə Derewel i Mbəlom. ³ Labara nakay ŋgwalak eye a tsik na, ka wawa ŋgay, ahəl nakə a təra ndo zezeŋ, tə wa na ma gwala i Davit aye. ⁴ Ahəl nakə a lətsew abəra ma mədahan aye na, Mbəlom a dā ha neŋgeye wawa ŋgay ta gədaŋ, neŋgeye Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway ada a rah ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye tebiye. ⁵ Mbəlom a pa ga ndo i maslaŋ ŋgay na, tə həlay i Yesu Kəriste. A ge andza niye na, ta ŋgwalak ŋgay hərwi ada nā ye, nā dā ha bazlam ŋgay a ndo i gəma hay wal wal tebiye hərwi ada tā təra ndo ŋgay hay ada tā rəhay ha gər. Andza niye, tā dəslyay ha gər a məzele i Yesu Kəriste.

⁶ Nəkurom ndo i Roma hay, nəkurom mə walaŋ i ndo neheye dərmaŋ, hərwi Mbəlom kə zalakum hərwi ada kâ pumay bəzay a Yesu Kəriste. ⁷ Na watsa naha dərweŋ nakay na, a nəkurom neheye ma Roma aye tebiye. Mbəlom a wuđa kurom haladzay. A zalakum na, hərwi ada kâ tərüm ndo ŋgay hay.

Mbəlom Bəba kway ada Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tâ pa fakuma ŋgama ada tâ vəlakum zay.

A say a Pol mede a Roma

⁸ Makurre eye na, neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom ga hərwi kurom tebiye. Maa vəleŋ tsəved məgay naha sisə na, Yesu Kəriste hərwi məpe mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye na, kə da a zləm ka məndzibəra tebiye. ⁹ Huya ahəl nakə faya na duwulaway naha me a Mbəlom aye na, na duwulaway naha me hərwi kurom. Wu nakə na tsik aye na, Mbəlom a sər ha na tsik dedek, neŋgeye nakə faya na giye məsler ŋgay tə dərəv ga peteh, faya na diye ha Labara Ŋgwalak eye ka wawa ŋgay aye.

¹⁰ Faya na duwulay naha me huya mâ vəleŋ tsəved anəke ta gədaŋ ŋgay hərwi ada nâ ye naha a gay kurom tuk. ¹¹ Hərwi a seŋ haladzay məŋgatakum. A seŋ mədəkum ha wu nakə Məsəfəre a vəleŋ aye hərwi ada kâ hutum gədaŋ ka tsəved i Mbəlom. ¹² Kəgəbay nəkway tebiye ka

vəlakweye a bo gədaŋ nəte nəte mə walaŋ kway. Ka vəlumenəye gədaŋ hərwi ka pum mədzal gər ka Kəriste ada na vəlakumeye gədaŋ hərwi na pa mədzal gər ka Yesu dərmaŋ.

¹³ Malamar ga hay, sərüm ha na, madzəga haladzay na dzala mede naha a gay kurom. Ane tuk na, hus anəke na huta tsəved bay. A seŋ na diye naha madzəne kurom mede kame kame ada kâ gəlüm andza faya na giye ta ndo neheye ma gəma siye hay aye. ¹⁴ Mbəlom kə vəleŋ məsler. Andza niye, kutoŋ na diye ha Labara Ŋgwalak eye kwa a way tebiye. Na dətəye ha a ndo neheye ma wuzlahgəma aye ada a ndo neheye ma wuzlahgəma bay aye, na dətəye ha a ndo neheye tə sər wu aye ada a ndo neheye tə sər wu bay aye. ¹⁵ Hərwi niye a yeŋ a gər mede naha mədə ha Labara Ŋgwalak eye a nəkurom Roma hay tebiye dərmaŋ.

¹⁶ Hərwi neŋ faya na diye ha Labara Ŋgwalak eye ta məŋgwese lele. Labara nakay na, gədaŋ i Mbəlom mə dəma mətəme tay ha ndo neheye tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye. A vəl tsəved i mətəme na, hərwi Yahuda hay təday ada hərwi slala mekeleŋ eye hay dərmaŋ. ¹⁷ Labara nakay ŋgwalak eye a dəkway ha na, ma kəkay nakə Mbəlom a təra ha ndo hay ŋgwalak eye ka dərə ŋgay aye. Ndo hay ta dzala ha ka Yesu Kəriste dəkdek tsa, tsəved mekeleŋ

eye andaya bay. Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ɲgwalak eye ka dəre ɲgay, ada ma hutiyə sifa.*»

Kwa way mezeleme eye

¹⁸ Andza niye, Mbəlom faya ma da ahaya abəra mə mbəlom, neŋgeye ta mevel eye ka ndo neheye tebiye faya ta giye mezeleme ada tə dəslay ha gər bay aye. Ma gateye sariya hərwi wu tay neheye lele bay faya ta giye aye, ma dərəzlatay na tsəved a ndo hay ka məsəre dedek. ¹⁹ Sariya ma gəsiye tay ha hərwi tsəved nakə ta sliye faya məsəre Mbəlom aye na, parakka maŋgaha eye bay, bo i Mbəlom eye kə datay ha. Ane tuk na, ta pay bəzay a tsəved eye nakay bay. ²⁰ Ndəray kə ɲgatay a Mbəlom kwa nəte bay. Ane tuk na, kwa a həlay nakə a ge mändzibəra aye hus anəke na, wu neheye a ge tebiye faya ta dateye ha a ndo hay Mbəlom neŋgeye na, kəkay. Ta ɲgatay a wu neheye na, a sər bo parakka gədan ɲgay ma ndəviye dāda bay ada Mbəlom na, neŋgeye nəte ɲgweŋ. Ta sliye faya məgwede «Nəmaa sər bay» na, ta sliye faya mətsike bay.

²¹ Kwa tadə tə sər Mbəlom andaya bəbay na, tə dəslay ha gər bay ada tə gay sisə andza nakə həbe ta dəslay ha gər ada ta geye sisə aye na,

ta ge andza niye bay. Faya ta dzaliye dūh na, ka wu nakə kəriye, nəteye mandza eye ma ləvoŋ, tə sər wu lele eye hay sa bay. ²² Tə dzala mə gər tay na, ta tsah. Duh gər a vuwatay na, tə sər bay. ²³ Mbəlom nakə ta məzlaḅ eye ada ma mətiye dāda bay aye na, tə rəhay ha gər bay, tə gər ha. Duh ta rəhay ha gər na, a kule hay, a wu neheye tə ɲgar andza ndo zezeŋ aye kwa tadə ndo hay ta mətiye. Siye hay andza diyeŋ hay, siye hay andza wu i pesl hay, mekeleŋ eye hay sa andza wu neheye tə va tə hud aye.

²⁴ Hərwi niye Mbəlom a gər tay ha hərwi ada tā ge wu neheye lele bay aye andza nakə a yatay a gər mäge haladzay aye. Andza niye faya ta giye wu neheye a ge horoy aye nəte nəte mə walaŋ tay. ²⁵ Ta gər ha Mbəlom nakə dedek eye, tə pay bəzay a maraw me. I tay na, faya ta dəslay ha gər a Mbəlom nakə a ge wu hay tebiye aye bay, faya ta dəslay ha gər a wu neheye neŋgeye a ge aye ada ta geye məsler. Həbe ta dəslay ha gər dūh na, a Mbəlom, neŋgeye nakə həbe ta zambadəye huya aye. Mā ge bo andza niye.

²⁶ Hərwi niye Mbəlom a gər tay ha hərwi ada tā ge wu neheye a ge horoy andza nakə a yatay a gər mäge haladzay aye. ɲgwas hay ta gər ha mändze ta hasləka hay, tə hənawa tə siye i ɲgwas hay. Niye na, wu nakə a

* 1:17 Habakuk 2.4.

yay a gər a Mbəlom bay aye. ²⁷ Hasləka hay dərmaq faya ta giye andza niye, tə gər ha ŋgwas hay, a yatay a gər haladzay məhəne ta hasləka siye hay. Hasləka hay ta hasləka hay faya ta giye wu neheye a ge horoy aye. Faya ta vahiye ka bo tay dəretsətseh da ka mənese tay nakə faya ta giye.

²⁸ Ndo neheye ta kərah Mbəlom aye na, a satay məsəre na bay. Andza niye, Mbəlom a gər tay ha hərwi ada t̄a dzala andza nakə a ye ka bo aye sa bay. Ta dzala swa. Andza niye ta giye wu neheye haḃe mäge bay aye. ²⁹ Nəteye maraha eye tə wu neheye ŋgwalak eye bay aye, tə gawa dərə ka wu i ndo hay, ta dzəgurawa me ka ndo hay, tə gawa dərə a ndo hay, tə kədəwa ndo hay, tə gawa magazlaga mə walaŋ tay, tə vawatay gər a ndo hay ta bəbərək, tə gawa sewed a ndo hay, ta ŋgəlawatay bəzay a siye i ndo hay. ³⁰ Nəteye tə tsikawa wu neheye ŋgwalak eye bay aye ka ndo hay, nəteye tə naway dərə a Mbəlom, tə tsədəwatay a siye i ndo hay, tə dəsławay ha gər a bo, tə gawa zlapay. Nəteye pat pat tə dzalawa tsəved wədeye hay ka mäge mezeleme, ta rəhawatay ha gər a bəba tay ta may tay hay bay. ³¹ Wu nakə ŋgwalak eye na, tə sər sa bay, dərneh mə bazlam tay sulo, tə sər mawudə ndo hay bay, ta sakateye naha a ndo hay bay. ³² Duh nəteye na, tə sər bazlam i

Mbəlom mapala eye. Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad: Ndo neheye faya ta giye slala i wu neheye ŋgwalak eye bay aye huya na, ta vahaweje ka bo mədahaŋ ka gər tay. Kwa andza niye bəbay na, huya faya ta giye wu neheye ŋgwalak eye bay aye. Sa tsa na, faya ta giye wu nakə a ze neheye aye. Nəteye faya ta zambadateye a ndo neheye faya ta giye wu neheye ŋgwalak eye bay andza nəteye aye. Faya ta vəlateye gədaŋ ka mäge huya!

2

Mbəlom ma giye sariya ŋgay ta tsəved eye

¹ Ndo nakə a gwad nəkar ndo məmay ha mənese a ndo hay aye, nəkar eye na, way? Sər ha nəkar eye ka təmiye abəra ka sariya i Mbəlom bay. Tadə faya ka matay ha mənese a ndo hay na, bo yak eye faya ka may ha mənese a gər yak, hərwi wu neheye ŋgwalak eye bay faya ta giye na, nəkar faya ka giye andza nəteye. ² Nəkway ka sərakwa ha Mbəlom ma gəsiye tay ha a sariya ndo neheye faya ta giye wu neheye ŋgwalak eye bay aye ada sariya ŋgay na, ta dedək. ³ Nəkar nakə faya ka matay ha mənese a ndo hay hərwi wu neheye ŋgwalak eye bay faya ta giye ada bo yak eye faya ka giye andza nəteye na, ka gwad na, ka təmiye abəra ka sariya i Mbəlom wal daw? ⁴ Mbəlom neŋgeye ŋgwalak eye, faya ma

zliye ngatay, a sər mahəbe. Faya ka ngwaseye dəla mə gər a Mbəlom tsukudu? A səmay naha a mezeleme yak na, hərwi məvəlaka tsəved ka məgərə ha mezeleme yak na, ka sər təbədəw?

⁵ Nəkar na, faya ka kuliye ha gər yak, ka kərah mambəde ha dərev yak. Andza niye bo yak eye tə gər yak faya ka vahaweje ka bo sariya i Mbəlom. Sariya ma gəsiye kar pat nakə Mbəlom ma diye ha, kə ge mevel ka ndo hay ada ma gateye sariya a ndo hay tebiye ta lele eye. ⁶ «Kwa a way ma vəleye wu i merəbe ngay.*» ⁷ Zəba, ndo neheje faya ta pəliye məge ngwalak aye na, a satay Mbəlom mâ zambadatay, a satay Mbəlom mâ tsik fataya wu ngwalak eye, a satay Mbəlom mâ vəlatay sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, a nəteje. ⁸ Ane tuk na, siye i ndo hay na, ta rəhay gər a Mbəlom bay, a satay məpay bəzay a tsəved dedek eye bay, tə pay bəzay düh na, a wu nakə ngwalak eye bay aye. Nəteje na, Mbəlom ma giye fataya mevel, ma gateye dəretsətseh. ⁹ Ndo neheje tebiye tə gawa mənese aye na, ta siye dəretsətseh, Mbəlom ma gateje dəretsətseh haladzay. Ma lahiye məgatay dəretsətseh na, a Yahuda hay təday ada ma dəba eye a slala i ndo siye hay dərmak. ¹⁰ Ane

tuk na, ndo neheje tebiye faya ta giye ngwalak eye na, Mbəlom ma vəlateje məzlaḅ, ma tsikiye fataya wu ngwalak eye, ma vəlateje zay. Ma vəlateje a ndo neheje tebiye, ane tuk na, ma lahiye ha na, a Yahuda hay təday ada ma dəba eye a slala i ndo siye hay dərmak. ¹¹ Andza niye Mbəlom na, a ngəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay.

¹² Ndo neheje Yahuda hay bay aye, nəteje neheje tə sər bazlam i Musa mapala eye bay aye, faya ta giye mənese kərije tsa. Ta mətiye kərije andza niye tsa dərmak ze bazlam i Musa mapala eye. Yahuda hay, nəteje na, tə sər bazlam i Musa mapala eye. Ndo neheje faya ta nasiye ha bazlam i Musa mapala eye na, Mbəlom ma gateje sariya tə bazlam i Musa mapala eye. ¹³ Mbəlom ma təriye ha ndo hay ngwalak eye hay kame ngay na, hərwi nakə faya ta pay zləm a bazlam i Musa dekdek aye tsa bay. Ane tuk na, ma təriye tay ha ngwalak eye hay kame ngay na, ndo neheje faya ta rəhay ha gər a wu nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ¹⁴ Hərwi ndo neheje nəteje Yahuda hay bay aye na, tə sər bazlam i Musa mapala eye bay. Azlakwa bay, siye hay tə gawa tə gər tay wu nakə bazlam mapala eye a tsik aye. Faya ta giye andza niye kwa təday tə sər bazlam i Musa mapala eye bay bəbay na,

* 2:6 Zəba mə Dəmes hay 62.13; Dzeke hay 24.12.

faya ta diye ha, tə sər məge wu ɲgwalak eye hay. ¹⁵ Ahəl nakə faya ta giye andza niye na, faya ta diye ha na, Mbəlom kə watsa ada kə patay na bazlam i Musa mapala eye a dərev tay hərwi ta giye wu waray na, ta sər ha. Mədzal gər tay faya ta diye ha andza niye dərma. Pat mekeleɲ eye hay na, tə sər awa ta ge wu ɲgwalak eye. A həlay mekeleɲ eye na, tə sər ta ge mənese. ¹⁶ Wu neheye na tsik faya kənaɲ aye na, ta zəbiye parakka pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay tə həlay i Yesu Kəriste. Ma giye sariya a ndo hay hərwi wu neheye maɲgaha eye mə dərev tay aye. Wu nakə na tsik kənaɲ aye na, Labara ɲgwalak eye nakə faya na diye ha aye.

Yahuda hay ta rəhay gər a bazlam mapala eye bay

¹⁷ Nəkurom Yahuda hay, ka sərur nəkurom Yahuda hay, ka dzalum na, kwa mey faya ma diye lele hərwi nakə ka sərur bazlam i Musa mapala eye, faya ka gumeye zlapay, tə məgwede ka sərur Mbəlom. ¹⁸ Ka sərur wu nakə a say a Mbəlom ndo hay tə ge aye, bazlam i Musa mapala eye kə dəkum ha wu nakə ɲgwalak eye ta wu nakə ɲgwalak eye bay aye. ¹⁹ Ka dzalum na, dərə andaya fakuma ba! Faya ka dumataye ha tsəved a guluf hay. Ka dzalum na, nəkurom ka tərur andza dzaydzay hərwi ndo neheye nəteye

ma ləvon aye hərwi ada tə ɲgatay a dərə. ²⁰ Nəkurom ka dzalum na, ka dumatay ha wu a ndo neheye tə sər wuray bay bədaw? Ka dzalum sa na, faya ka tətikumateye a ndo neheye ta gəl ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye. Ka dzalum andza niye na, hərwi nakə ka sərur bazlam i Mbəlom mapala eye ba? Ka gwadum na, bazlam mapala eye kə dəkum ha dedək hərwi ada kə sərur.

²¹ Faya ka tətikumateye wu hay a ndo hay, bo kurom eye ka tətikumay a gər kurom bay na, hərwi mey? Faya ka tsikumateye a ndo hay «Kə kəlum bay», bo kurom eye faya ka kəlumeye na, sa kəkay? ²² Nəkurom faya ka gumateye me a ndo hay ka məge madama, bo kurom eye faya ka gumeye! Faya ka gwadumateye a ndo hay «Kə gum kule bay». Ada faya ka kəlumeye wu neheye ndo hay tə vəlay a kule aye na, ma kəkay? ²³ Faya ka zlapumeye haladzay hərwi nakə ka sərur bazlam i Mbəlom mapala eye aye, ane tuk na, faya ka nasumeye ha bazlam i Mbəlom mapala eye ada ndo hay ta tsikiye wu nakə ɲgwalak eye bay aye ka Mbəlom hərwi kurom sa na, ma kəkay? ²⁴ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Ndo neheye Yahuda hay bay aye faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom hərwi kurom Yahuda hay.†»

²⁵ Nəkway Yahuda hay faya

ka d̄asakweye bo h̄arwi m̄ad̄e ha na, n̄akway ndo i Mb̄alom hay. Faya na gwadiye: Tad̄e faya ka pumay b̄azay a bazlam i Musa mapala eye lele na, m̄ad̄ase bo nak̄e faya ka d̄asumeye na, ma dz̄aniye kurom. Ane tuk na, tad̄e faya ka pumay b̄azay a bazlam i Musa mapala eye bay na, m̄ad̄ase bo nak̄e faya ka d̄asumeye na, andza faya ka d̄asumeye bay, ma dz̄aniye kurom sa bay. ²⁶ Tad̄e ndo neheye n̄ateye Yahuda hay bay aye t̄e d̄as bo t̄ebey, faya ta pay b̄azay a bazlam i Musa mapala eye na, n̄ateye ka d̄ere i Mb̄alom na, andza n̄ateye mad̄asa bo eye. ²⁷ N̄akurom Yahuda hay, ta v̄elakum bazlam mapala eye a h̄alay. Ane tuk na, ka r̄ahumay ha ḡar bay ada ka gum m̄ad̄ase bo. Ndo neheye n̄ateye Yahuda hay bay aye, kwa tad̄e n̄ateye mad̄asa bo eye bay b̄abay, ta pay b̄azay a bazlam mapala eye na, ta ḡasiye kurom a sariya.

²⁸ Yahuda nak̄e dedek eye na, way? Ndo nak̄e a d̄a ha nen̄geye Yahuda hay t̄e slo i bo dekdek aye d̄aw? A'ay! M̄ad̄ase bo dedek eye na, wuye mey tuk? M̄ad̄ase bo nak̄e ndo hay ta ŋgateye t̄e d̄ere aye dekdek tsa bay. ²⁹ Duh Yahuda dedek eye na, ndo nak̄e Mb̄alom ka mb̄ad̄ay ha d̄arev ŋgay aye. M̄ad̄ase bo dedek eye na, nak̄e M̄as̄af̄are i Mb̄alom faya ma giye m̄e d̄arev i ndo aye, b̄ana m̄asler

i bazlam mapala eye andaya m̄e d̄ama bay. Slala i ndo nakay, maa zambad̄ay na, Mb̄alom b̄ana ndo hay bay.

3

¹ K̄e ge andza niye na, ndo nak̄e Yahuda aye na, a ze ndo nak̄e Yahuda bay aye na, t̄e mey? Tad̄e ndoweye k̄e d̄as bo na, ŋgama eye m̄e d̄ama na, mey? ² Faya na gwadakumeye: «Ma giye ŋgama haladzay ta ts̄aved mekeleŋ eye hay wal wal.» Mb̄alom a v̄el bazlam ŋgay na, a Yahuda hay t̄eday.

³ Ane tuk na, tad̄e siye i Yahuda hay ta kula ha ḡar tay na, niye na, ma sliye m̄agay me a Mb̄alom ka m̄age wu nak̄e a tsik aye d̄aw? ⁴ A'ay, andza niye bay tebiye, kwa tad̄e ndo hay tebiye maraw me eye hay na, Mb̄alom ma giye wu nak̄e a tsik aye huya. Andza nak̄e t̄e watsa a Derewel i Mb̄alom aye, t̄e gwad̄:

«N̄ekar Mb̄alom, ka tsik me na, ndo hay tebiye t̄e s̄ar ha ka tsik na, dedek. Tad̄e ta maka ha m̄anese na, nd̄aray ma sliye m̄aḡase kar a sariya bay.*»

⁵ Aḡala siye hay ta gwadiye, m̄anese nak̄e faya ka ḡakw-eye ma dz̄aniye tay ha ndo hay ka m̄as̄are ha Mb̄alom na, nen̄geye a ge m̄anese bay. Wu nak̄e ka mb̄ad̄akwateye faya na, wuye mey? K̄e ge andza niye na, ka gwad̄akweye Mb̄alom faya ma giye m̄anese

* 3:4 D̄ames hay 51.6.

bəna faya ma sakweye d̄aretsətseh bədaw? Wu nakə na tsik aye na, na tsik bazlam i ndo hay. ⁶ A'ay, andza niye bay, Mbəlom neŋgeye ŋgwalak eye. Tadə neŋgeye ŋgwalak eye bay na, ma giye sariya a ndo i mändzibəra hay na, ma kəkay?

⁷ Agəla siye hay ta gwadiye sa: «Tadə maraw me ga hay faya ta dzəniye ndo hay ka məsəre Mbəlom neŋgeye a tsik dedek na, ta zambədeye hərwiye. Kə ge andza niye na, nəkway ndo mäge mezeleme hay Mbəlom ma gəsiye kway a sariya na, hərwi mey?»

⁸ Siye hay faya ta gwadiye: «Gakwa mənese hərwi ada t̄a ŋgatay parakka Mbəlom na, ŋgwalak eye, ma giye wuray d̄aw?» Siye hay faya ta tsikiye wu nakə ŋgwalak eye bay aye fagaya, tə gwad̄ neŋ eye na tsik andza niye. Nəteye d̄a nakə Mbəlom m̄a gəs tay ha a sariya aye.

Ndo hay tebiye mezeleme eye hay

⁹ Andza niye, nəkway Yahuda hay na, ka zakwa tay ha siye i ndo hay d̄aw? A'ay, kwa tsekweŋ bay. Ba na tsik tsiy, Yahuda hay ta siye i ndo hay tebiye mezeleme faya ma ləviye kway. ¹⁰ Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad̄:

«Ndəray nakə neŋgeye ŋgwalak eye kame i Mbəlom aye na, andaya bay, kwa nəte.

¹¹ Ndəray nakə a sər dedek aye na, andaya bay, ndəray nakə faya ma pəliye Mbəlom aye na, andaya bay.

¹² Nəteye tebiye ta mbəday d̄əba a tsəved̄ i Mbəlom, ta dze tebiye, ndəray nakə faya ma giye ŋgwalak aye na, andaya bay, kwa nəte. †

¹³ Wu nakə ma ndahwaweye abəra mə bazlam tay aye na, ŋgwalak eye bay andza wu nakə a zaw ma tsəvay nakə ta həndək faya abəra aye.

Ta dərneh tay na, faya ta vat-eye ha gər a ndo hay. ‡

Ka təbələm tay na, muwar i d̄əd̄ə. §

¹⁴ Faya ta vəlateye mezeleme a ndo hay huya, ta tsikiye wu ŋgwalak eye bay huya. *

¹⁵ Tə sik tay hay na, ta hwiye ha ka məkədə ndo hay.

¹⁶ Tsəved̄ tay nakə ta ye tə d̄əma aye na, ta nasiye ha wu hay tebiye, ada ta sateye d̄aretsətseh a ndo hay.

¹⁷ Tsəved̄ i zay na, tə sər bay. †

¹⁸ Ta dzəd̄zaray a Mbəlom bay tebiye. ‡»

¹⁹ Na gwad̄ ka sərakwa ha wu neheye tebiye bazlam i Mbəlom mapala eye faya ma tsikiye aye na, a tsik ka ndo neheye faya ta rəhay ha gər aye. Andza niye,

† 3:12 Dəmes hay 14.1-3, 53.2-4; Ekəliziyašt 7.20. ‡ 3:13 Dəmes hay 5.10.

§ 3:13 Dəmes hay 140.4. * 3:14 Dəmes hay 10.7. † 3:17 Ezay 59.7-8. ‡ 3:18 Dəmes hay 36.2.

ndəray ma sliye mambəde me abəra ka bo bay. Kwa way kə ge mənese kame i Mbəlom. ²⁰ Hərwi niye ka dəre i Mbəlom na, ndəray nakə ɲgwalak eye hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye andaya bay. Bazlam i Mbəlom mapala eye faya ma diye ha mezeleme i ndo hay hərwi ada tâ sər ha.

Ndo hay ta ndziye dedek eye hay kame i Mbəlom na, kəkay?

²¹ Anəke na, tsəved i ndo hay ta təriye ɲgwalak eye kame i Mbəlom aye na, kə ndohwaw parakka. Tsəved eye a ndohwaw na, abəra mə dərəwel i Musa bay. Ane tuk na, dərəwel i Musa ada ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta tsik faya kurre. ²² Tsəved eye na, andza nakay: Ndo neheye tə dzala ha ka Yesu Kəriste, Mbəlom a təra tay ha dedek eye hay ka dəre ɲgay aye na, nəteye. Mbəlom a həndək tsəved nakay na, a ndo neheye tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye tebiye bəna a Yahuda hay dəkdək bay. Mbəlom a ɲgəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay. ²³ Hərwi ndo hay tebiye ta ge mezeleme, ta sliye məndze ma məzlaḅ i Mbəlom bay. ²⁴ Ane tuk na, Mbəlom kə gatay ɲgwalak kəriye, ka təra tay ha dedek eye kame ɲgay. A ge andza niye na, tə həlay i Yesu Kəriste nakə ma mbəliye tay ha abəra mə mezeleme aye. ²⁵ Neɲgeye na, Mbəlom a zla na ada mâ mət hərwi

ndo hay hərwi ada mâ zla fataya abəra mezeleme tay tə bambaz ɲgay. Tsəved eye nakay Mbəlom a həndək na, hərwi ndo neheye tebiye ta dzaliye ha ka Yesu Kəriste aye. A ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tâ zəba neɲgeye na, dedek. Mezeleme neheye ahəl niye ndo hay tə gawa aye na, Mbəlom a gawa ha andza a ɲgataway bay. ²⁶ A tsikawa faya bay, a dəmawa. Ane tuk na, anəke na, faya ma datay ha a ndo hay, neɲgeye na, dedek. Neɲgeye a say mäge na, wu nakə dedek eye ada a say matəre tay ha ndo neheye tə pa mədzal gər tay ka Yesu Kəriste aye ndo dedek eye hay.

²⁷ Kə ge andza niye na, wu-ray andaya nakə ka gakweye ha zlapay aye daw? A'ay, andaya bay! Mbəlom a təra kway ha dedek eye hay kame ɲgay na, hərwi nakə faya ka dzalakweye ha ka Yesu Kəriste aye bəna hərwi nakə ka pakway bəzay a bazlam mapala eye bay. Andza niye, wuray andaya nakə ka gakweye ha zlapay aye bay. ²⁸ Andza niye, Mbəlom a təra tay ha ndo hay dedek eye hay kame ɲgay na, hərwi nakə faya ta dzaliye ha ka Yesu Kəriste aye dəkdək tsa bəna hərwi nakə tə pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye aye bay. ²⁹ Mbəlom na, neɲgeye Mbəlom i Yahuda hay dəkdək bay, neɲgeye Mbəlom i ndo hay tebiye, kwa i Yahuda hay ada kwa

i siye i ndo hay, ³⁰ hærwi Mbəlom na, nəte ɲgweɲ. Tadə Yahuda hay ta dzala ha ka Yesu Kəriste na, ma tərɪye tay ha dedək eye hay kame ɲgay. Hærwi ndo siye hay na, andza niye dərma, tadə ta dzala ha ka Yesu Kəriste na, ma tərɪye tay ha ndo i dedək eye hay kame ɲgay dərma. ³¹ Məgwede na, Mbəlom a tərɪye tay ha ndo dedək eye hay na, hærwi nakə tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye, niye a say məgwede na, ndo hay tã pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye sa bay daw? A'ay, andza niye bay. Duh bazlam i Mbəlom mapala eye na, ka təməkweye na lele andza nakə a ye ka bo aye.

4

Mbəlom a tərɪye ha Abraham ndo i dedək kame ɲgay

¹ Dzalakwa ka Abraham bəba tətə kway təday. Ka gwadəkweye ka nənɲeye na, mey? A huta ka tæv i Mbəlom na, mey? ² Tadə Mbəlom a tərɪye ha ndo i dedək kame ɲgay hærwi nakə a gawa məsler ɲgwalak eye hay aye na, Abraham ma sliye faya məge zlapay. Ane tuk na, Abraham kə sla faya məzlepe kame i Mbəlom bay. ³ Andza nakə tə watsa a Dərewel i Mbəlom aye na, tə gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hærwi niye Mbəlom a tərɪye ha ndo i dedək kame ɲgay.*»

⁴ Sərɪm ha na, tadə ndoweye kə ge məsler na, ta vəleye

wu hærwi məsler ɲgay. Wu nakə ta vəleye na, mərəbe ɲgay bəna ta vəleye kərɪye bay. ⁵ Tadə duh ndoweye kə dzala ha ka Mbəlom ada ma dzaliye mə gər ɲgay a gawa məsler neheye ɲgwalak eye bay aye na, Mbəlom a tərɪye ha ndo i dedək kame ɲgay. Andza niye tsəved i Mbəlom andaya matərə ha ndo hay dedək eye kame ɲgay na, kərɪye.

⁶ Davit kə tsik andza niye dərma. A gwad ka ndo nakə Mbəlom a tərɪye ha ndo i dedək kame ɲgay aye na, ka zəba ka məsler ɲgay hay bay. A gwad ndo neheye na, Mbəlom kə vəlatay mənɲwese. ⁷ A gwad:

«Ndo neheye Mbəlom a pəsətay ha mezeleme tay na,
maa huta mənɲwese na,
nətəye.

Ndo neheye Mbəlom a mbatay ha mənese tay aye na,

maa huta mənɲwese na,
nətəye.

⁸ Ndo neheye Bəy Maduweɲ Mbəlom a pasla mənese tay bay aye na, maa huta mənɲwese na, nətəye.†»

⁹ Ahəl nakə Davit a tsik andza niye na, andza məgwede maa huta mənɲwese na, ndo neheye tə dəs bo aye dekdek tsa daw? A'ay, ndo neheye ta dəs bo bay aye ta hutɪye mənɲwese dərma. Ta dedək ka tsənakwa na, Mbəlom a tərɪye ha Abraham ndo i dedək kame ɲgay na, hærwi nakə Abraham a pa

* 4:3 Madazlay i wu hay 15.6. † 4:8 Dəmes hay 32.1-2.

mədzal gər ka neŋgeye, na gwad bədaw? ¹⁰ Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedek kame ŋgay na, kəday? Neŋgeye madəsa bo eye tsukudu neŋgeye madəsa bo eye zuk bay daw? A həlay niye na, neŋgeye madəsa bo eye zuk bay! ¹¹ Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ŋgay na, ahəl nakə kə dəs bo zuk bay aye hərwi kə dzala ha ka Mbəlom. Ma dəba eye na, Mbəlom a gwaday «dəs bo». Mədəse bo nakə a dəs aye na, ŋgodgor nakə neŋgeye ndo i dedek kame i Mbəlom aye. Andza niye, Abraham neŋgeye bəba i ndo neheye ta dəs bo bay ada ta dzala ha ka Mbəlom aye. Mbəlom a pa tay ha nəteye dedek eye hay kame ŋgay andza nakə a pa Abraham ndo i dedek kame ŋgay aye. ¹² Sa na, Abraham neŋgeye bəba i ndo neheye madəsa bo aye. Ane tuk na, kutoŋ t̄a ge andza Abraham hərwi mədzal ha ka Mbəlom andza nakə neŋgeye a dzala ha kwa ahəl nakə kə dəs bo zuk bay aye.

Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye

¹³ Mbəlom a gwaday ahəl niye a Abraham ada a hulfe ŋgay na, ma vəlateye məndzibəra. Mbəlom a tsik andza niye na, hərwi nakə Abraham a pay bəzay a bazlam mapala eye bay, a tsikay andza niye na, hərwi Abraham a dzala ha ka Mbəlom aye ada a təra ndo i dedek kame ŋgay na, andza

niye.† ¹⁴ Tadə ahəl niye ndo neheye tə paway bəzay a bazlam mapala eye aye ta hutiiye wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, ndo neheye tə dzala ka Mbəlom aye na, tə dzala ha hərwi mey? Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, ma təriye wu kəriye. ¹⁵ Andza niye, hərwi bazlam mapala eye a zlaw mevel i Mbəlom ka ndo hay hərwi ta pay bəzay bay. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, ndəray andaya ma nasiye ha bazlam mapala eye bay.

¹⁶ Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye, ma vəliye a ndo neheye tə dzala ha ka neŋgeye aye. A ge andza niye na, hərwi məde ha ŋgwalak ŋgay ta məvəle wu kəriye. A say məvəle a hulfe i Abraham, a nəteye tebiye. A vəl na, a ndo mədzal gər neheye tə pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye dəkdək bay, ane tuk na, a siye i ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom andza Abraham nakə a dzala ha aye dərma, hərwi Abraham na, bəba kway tebiye ma mədzal gər ka Mbəlom. ¹⁷ Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, Mbəlom a gwaday a Abraham: «Na pa kar bəba i slala hay haladzay.» Neŋgeye bəba kway kame i Mbəlom hərwi nakə a dzala ha aye. Mbəlom nakə a mbəl ha ndo hay abəra ma mədahan aye ada neŋgeye nakə a ge wu hay a dazlay ka kəriye, a tsik me

† 4:13 Zəba mə Madazlay i wu hay 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18. § 4:17 Madazlay i wu hay 17.5.

na, wuye hay tə ndohwaw. ¹⁸ Abraham neŋgeye na, a dzalawa ha huya ka Mbəlom. Kwa mâ ge andza tsəved eye nakay ada Mbəlom mâ ge wu nakə a gwad ma vəliye andaya sa bay bəbay na, Abraham a pa faya mədzal gər ŋgay ka Mbəlom huya. A təra bəba i slala hay haladzay na, andza niye.* Andza nakə Mbəlom a tsikay, a gwaday: «Hulfe yak hay ta giye haladzay.» ¹⁹ Ahəl nakə Mbəlom a tsikay andza niye na, məve i Abraham ma giye temerre. A sər bo ŋgay na, 6a andza maməta eye tsiy, Sara ŋgwas ŋgay ma sliye faya məwe sa bay. Ane tuk na, a dzalawa ha ka Mbəlom huya, kə ye gər bay.

²⁰ A sər ha lele ma hutiyə wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye. Ka dzədza ha mədzal gər ŋgay bay. Duh mədzal gər nakə a dzala ha ka Mbəlom aye na, a vəlay gədan 6əŋ6əŋ ka tsəved i Mbəlom ada a zambadaway a məzla6 i Mbəlom. ²¹ A sər ha lele gədan i Mbəlom andaya ka mäge wu nakə a gwad ma giye aye. ²² Hərwi niye Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedek kame ŋgay.† ²³ Wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na: «Mbəlom ka zəba faya neŋgeye ndo i dedek kame ŋgay.» Tə watsa na, hərwi ŋgay dekdek bay, ²⁴ tə watsa hərwi kway dərma. Tadə ka dzalakwa ha ka Mbəlom nakə a lətse ahaya Yesu

Bəy Maduweŋ kway abəra mə walaŋ i mədahaŋ hay aye na, ma zəbiye fakwaya dedek eye hay kame ŋgay dərma. ²⁵ Yesu, neŋgeye Mbəlom a vəl a həlay i ndo hay hərwi ada mâ mət hərwi mezeleme kway. Ma dəba eye Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ hərwi ada mâ pa kway dedek eye hay kame ŋgay.

5

Yesu kə vəlakway məsəre bo ta Mbəlom

¹ Andza niye, Mbəlom ka təra kway ha dedek eye hay kame ŋgay hərwi faya ka dzalakweye ha ka neŋgeye. Anəke tuk na, nəkway mandza eye ta Mbəlom tə zay hərwi Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. ² Maa həndəkakway na tsəved eye na, Yesu Kəriste hərwi ada Mbəlom mâ gakway ŋgwalak ŋgay hərwi faya ka dzalakweye ha ka neŋgeye. Ka lətsakwa duwirre 6əŋ6əŋ na, ka ŋgwalak ŋgay eye nakay ada ka ŋgalakakweye hərwi ka sərakwa ha Mbəlom ma ta vəlakweye məzla6 andza neŋgeye. ³ Sa na, faya ka sakweye dərətsətseh na, dərev kway faya ma ŋgwasiye hərwi ka sərakwa ha dərətsətseh ma dzəniye kway ka məzle ŋgatay. ⁴ Ka zlakwa ŋgatay na, ka hutakweye gədan. Tadə ka hutakwa gədan na, ka pakweye mədzal gər ka Mbəlom, ma giye wu nakə

* 4:18 Madazlay i wu hay 15.5. † 4:22 Zəba mə Madazlay i wu hay 15.6.

a gwaɗ ma giye. ⁵ Tadə ka pa faya mɛdzal gər andza niye na, ma təriye wu kəriye bay hərwi ɓa Mbəlom kə ɗakway ha parakka a wuɗa kway haladzay. A ɗakway ha na, tə həlay i Məsəfəre ŋgay Tsəɗaŋŋa eye nakə a vəlakway aye.

⁶ Ayaw, ahəl niye gəɗaŋ kway andaya mətəme ha gər kway bay. Ane tuk na, həlay eye nakə Mbəlom a pa aye, Kəriste a yaw a mət hərwi mezeleme kway. ⁷ Ka sərakwa ha na, mawura bo eye haladzay nakə ndo ma təmiye məməte hərwi ndo nakə dedek eye, mawura bo eye. Tadə ndoweye faya ma giye wu ŋgwalak eye na, agəna ma təmiye məməte hərwi ŋgay. ⁸ Ane tuk na, Kəriste, neŋgeye kə mət hərwi kway. A mət na, ahəl nakə nəkway huya mə mezeleme aye. Andza niye Mbəlom a ɗakway ha ma kəkay nakə a wuɗa kway aye. ⁹ Ma məməte i Kəriste nakə a mət hərwi kway aye na, Mbəlom ka təra kway ha dedek eye hay tə bambaz ŋgay. Kə ge andza niye na, ka sərakwa ha dedek Kəriste ma təmiye kway ha hərwi ada Mbəlom m̄a gəs kway ta sariya bay. ¹⁰ Ahəl niye nəkway ndo mane ɗərə i Mbəlom na, neŋgeye kə sər kway ha ka bo ta neŋgeye tə məməte i wawa ŋgay. Kə ge andza niye na, ka sərakwa ha ta dedek ma təmiye kway ka tor eye hərwi wawa ŋgay kə lətsew abəra ma məɗahaŋ. ¹¹ Neŋgeye

niye ɗəkɗək tsa bay. Sa na, faya ka ŋgalakakweye ta Mbəlom hərwi maa ye kway ha məsərə kway ha ka bo ta Mbəlom na, neŋgeye. Wu nakə a ge aye na, hərwi Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

Adam tə Yesu Kəriste

¹² Maa zlaw mezeleme ka məndzibəra na, ndo nəte ŋgweŋ, Adam. Hərwi mezeleme, ndo hay faya ta mətiye. Andza niye, məɗahaŋ a zəvay a ndo zezeŋ ka məndzibəra tebiye, hərwi ndo hay tebiye ta ge mezeleme. ¹³ Mezeleme andaya ka məndzibəra na, kurre kwa ahəl nakə Mbəlom kə vəlay bazlam mapala eye a Musa zuk bay aye. A həlay niye bazlam mapala eye andaya zuk bay na, Mbəlom kə pasla mezeleme i ndo hay bay. ¹⁴ Ane tuk na, kwa kə ge bo andza niye bəbay na, madazlay ka Adam hus a həlay i Musa na, məɗahaŋ a kəɗawa ndo hay tebiye. Kwa tadə ta gəsay me a Mbəlom andza Adam nakə kə ge bay aye na, tə mətawa huya.

Adam na, andza Yesu, ndo nakə ma deyeweye kame aye. ¹⁵ Ane tuk na, nəteye niye sulo aye na, məsler tay wal wal. Mezeleme nakə Adam a ge aye na, wal andza ŋgama nakə Mbəlom a vəl aye bay. Dedek, ndo hay haladzay ta mət hərwi Adam nakə neŋgeye nəte a ge mezeleme aye. Ane tuk na, ŋgwalak i Mbəlom gəɗaŋ eye a ze kwa mey. Kə pa ŋgama haladzay ka ndo hay haladzay kəriye,

kə gatay ɲɣwalak tə həlay i ndo nəte, Yesu Kəriste. ¹⁶ Wu nakə Mbəlom a vəl aye na, hohway ɲɣay eye wal dərmak. Andza i mezeleme bay. Mezeleme nakə Adam a ge aye na, Mbəlom kə gəs na faya a sariya. Ane tuk na, Mbəlom faya ma vəliye ɲɣwalak ɲɣay a ndo hay, kwa tadə ta ge mezeleme haladzay bəbay na, faya ma təriye tay ha dedek eye hay kame ɲɣay ada sariya ma gəsiye tay ha bay. ¹⁷ Dedek, ndo nəte kə ge mezeleme ada mədahan ka zəvatay a ndo hay tebiye hərwi ndo nakay nəte eye. Ane tuk na, ndo nənɣed, Yesu Kəriste, nənɣeye a ge məsler mekelən. Hərwi ɲɣay, Mbəlom kə vəl ɲɣwalak ɲɣay haladzay ada kə vəl məsəre bo, ndo hay ta sər bo ta nənɣeye. Andza niye, ta hutiyə sifa ka tor eye ada ta giye bəy tə Yesu Kəriste.

¹⁸ Andza niye, sariya kə gəs ndo hay tebiye hərwi mezeleme i Adam. Yesu Kəriste, nənɣeye ndo nəte a ge ɲɣwalak, andza niye a təma ahaya ndo hay tebiye abəra ma sariya, a vəlatay sifa. ¹⁹ Zəbum, ndo hay haladzay tə ge mezeleme na, hərwi ndo nəte a kərah marəhay ha gər a Mbəlom. I ndo nənɣed, andza niye. Ndo hay haladzay ta təriye dedek eye hay kame i Mbəlom na, hərwi nakə nənɣeye a rəhay ha gər a Mbəlom aye.

²⁰ Bazlam i Musa mapala eye a yaw na, hərwi ada mezeleme mɑ səkah. Ane

tuk na, mezeleme a səkah mazəbe na, ɲɣwalak i Mbəlom a səkah kame kame. ²¹ Ahəl niye na, mezeleme a kədawa ndo hay ta gədan. Anəke na, ɲɣwalak i Mbəlom andaya ta gədan eye matəre ha ndo hay dedek eye hay kame i Mbəlom. Mbəlom a vəlakway ɲɣwalak ɲɣay niye na, hərwi mede kway ha a sifa nakə ma ndəviye bay aye tə həlay i Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste.

6

Ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye nətəye ma sifa

¹ Ayaw, ka gwadəkweye na, mey tuk? Niye na, andza məgwedə «Gakwa mezeleme hərwi ada Mbəlom mɑ səkah ha məvələ ɲɣwalak kame kame» tsukuđu, kəkay? ² Andza niye bay tebiye! Nəkway na, andza ka mətakwa, mezeleme ma sliye faya mələvakway gər sa bay. Ka ndzakweye mə mezeleme sa na, ma kəkay? ³ Ahəl nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye na, nəkway ka dzapakwa tə Yesu Kəriste. Andza məgwedə na, ka mətakwa ka bo tə nənɣeye. Ka sərurum təbədew? ⁴ Ahəl nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye na, ka tərakwa maməta eye hay tə nənɣeye ada ta tələka kway ha a mədahan andza nənɣeye hərwi ada Bəba Mbəlom mɑ lətsakway ahaya abəra ma mədahan andza nakə a lətse ahaya Kəriste abəra ma mədahan ta məzlaḅ i gədan ɲɣay aye.

Məmbəle kway ahaya nakə a mbəl kway ha aye na, a say kâ hutakwa məndze nakə wedeyeye aye.

⁵ Ayaw, ka tərakwa maməta eye hay andza neŋgeye mə madzəhuḅe nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye. Andza niye nəkway ka dzapakwa tə neŋgeye. Kə ge andza niye na, ka lətsakwaweye abəra ma mədahaŋ andza neŋgeye nakə a lətsew aye dərmaḅ hərwi məndze ma məndze wedeyeye. ⁶ Sərakwa ha na, ahəl nakə Kəriste a mət ka mayako mazləlmbada eye na, Mbəlom ka dar mede kway nakə guram eye ka mayako mazləlmbada eye dərmaḅ, hərwi ada Mbəlom mâ dze ha bo nakə a saway mäge mezeleme aye ada kâ tərakwa beke i mezeleme sa bay. ⁷ Hərwi ndo nakə kə mət aye na, gədaŋ i mezeleme andaya faya sa bay. ⁸ Ahəl nakə Kəriste a mət aye na, nəkway dərmaḅ ka mətakwa. Kə ge andza niye na, ka dzalakwa ha nəkway tə neŋgeye ka ndzakweye ma sifa dərmaḅ. ⁹ Ka sərakwa ha Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaŋ, ma mətaye sa bay. Gədaŋ i mədahaŋ andaya faya sa bay. ¹⁰ A mət na, a mət mə mezeleme i ndo hay, sik nəte ka ndəv. Anəke neŋgeye mandza eye tə dəre na, neŋgeye mandza eye hərwi Mbəlom. ¹¹ Tə nəkurom na, andza niye dərmaḅ. Sərur ha na, ka mətum, gədaŋ i mezeleme andaya fakuma sa bay. Anəke nəkurom mandza

eye i Mbəlom hərwi nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste.

¹² Kə ge andza niye na, ka təmum mezeleme mâ ge fakuma gədaŋ sa bay. Wu neheye ŋgwalak eye bay, a say a bor i bo kurom aye na, kâ pumay bəzay bay. Sərur ha na, bo ma ndziye bay, ma mətaye. ¹³ Ka vəlumay ha bo kurom a mezeleme mâ gakum wu nakə ŋgwalak eye bay aye sa bay. Vəlumay ha bo kurom đuh na, a Mbəlom andza ndo neheye tə lətsew abəra ma mədahaŋ aye. Vəlumay ha bo kurom peteh hərwi ada mâ ge kurom ha məsler ka tsəved ŋgwalak eye. ¹⁴ Andza niye, gədaŋ i mezeleme andaya fakuma sa bay hərwi ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye sa bay. Faya ka pumeye bəzay a ŋgwalak i Mbəlom nakə a gakum aye hərwi ada kâ tərur dedek eye hay kame ŋgay.

Nəkway na, beke i way?

¹⁵ Ağəla ndəray ma gwadiye, nəmay faya nəmaa pay bəzay a bazlam mapala eye sa bay, nəmaa pay bəzay a ŋgwalak i Mbəlom. Kə ge andza niye na, tsəved kway andaya ka mäge mezeleme sa đaw? A'ay, andaya kwa tsekwen sa bay tebiye. ¹⁶ Na gwad ka sərur ha tadə ka vəlumay ha bo kurom a ndoweye, ka gwadum ka rəhumay ha gər na, ka tərur beke ŋgay. Tadə gədaŋ i mezeleme fakuma na, nəkurom ka tərur beke i mezeleme faya

ka vahumaweye mämäte ka gær kurom. Tadä düh ka rähumay ha gær a Mbälom na, ka tärüm beke ngay hay ada ma tärüye kurom ha dedek eye hay kame ngay. ¹⁷ Na gwaf ahäl niye na, näkurom beke i mezeleme bädä? Sisö a Mbälom, anäke düh na, ka rähumay ha gær a Mbälom. Ka tämum bazlam neheye ta tätikakum aye. ¹⁸ Mbälom kə tēma kurom ahaya abära ma beke i mezeleme, ka tärüm beke i Mbälom düh härwi ada kâ pumay bəzay a tsəved ngwalak eye. ¹⁹ Na tsikakum ka beke hay na, härwi ada kâ tsənum lele härwi wu neheye a wur bo aye ka slum faya mətsəne bay. Ahäl niye ka vəlawum ha bo kurom peteh ka mäge mənese, ka səkahawum ha mäge mezeleme hay wal wal haladzay. Andza nakə ka gawum ahäl niye aye na, anäke vəlumay ha bo kurom peteh a Mbälom härwi ada kâ gum wu nakə dedek eye. Andza niye mede kurom ma deyeye a gær a Mbälom.

²⁰ Ahäl nakə näkurom beke i mezeleme aye na, wuray a gakum kutoŋ ka mäge wu nakə a say a Mbälom aye bay. ²¹ A həlay niye ka gawum wu neheye ngwalak eye bay a gakum horoy anäke aye na, wu nakə ka hutum mə dāma ma dzəniye kurom aye na, wu waray? Wu neheye düh na, ta diye ha ndo a mədahaŋ. ²² Anäke na, Mbälom kə tēma kurom ahaya abära ma beke i mezeleme, ka tärüm beke i Mbälom düh. Magogoy

kurom nakə ka hutumeye na, mändze kurom ma tärüye tsədaŋŋa ada ka hutumeye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²³ Tadä ndoweye kə ge mezeleme na, mezeleme ma diye ha a mämäte härwi magogoy i mezeleme na, mämäte. Ane tuk na, Mbälom neŋgeye ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, kəriye. Ma vəlakweye härwi näkway madzapa eye ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

7

Gədaŋ i bazlam mapala eye andaya fakwaya sa bay

¹ Malamar ga hay, faya na tsikiye ka bazlam mapala eye. Na gwaf näkurom na, ka sərüm bazlam mapala eye bədaw? Ka sərüm ha bazlam mapala eye a ləvay gær a ndo na, ahäl nakə ndoweye tə dəre huya aye dekdek tsa. ² Na dākum ha ta ngwas nakə neŋgeye tə zal ngay aye. Ahäl nakə zal ngay andaya tə dəre mba aye na, tsəved ngay andaya məgær ha zal ngay, məzle zal mekeleŋ eye bay, härwi bazlam mapala eye a ge me. Tadä zal ngay kə mət na, tsəved ngay andaya mede a gay i ndo mekeleŋ eye tuk, maga me eye sa bay. ³ Tadä zal ngay kə mət zuk bay, a gær ha, a ye a zal mekeleŋ na, kə ge madama. Ane tuk na, tadä zal ngay kə mət na, neŋgeye tsiy barbarra. Kwa tadä ki ye a zal mekeleŋ bəbay na, kə nas ha bazlam mapala eye bay, kə ge madama bay.

⁴ Malamar ga hay, i kurom bəbay andza niye dərma. Bazlam mapala eye a ləva kurom sa bay, nəkurom kame ŋgay andza maməta eye hay, hərwi ahəl nakə Kəriste a mət aye na, ka mətum dərma. Andza niye, nəkurom na, i ŋgay, neŋgeye nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye. Nəkurom i ŋgay hay hərwi ada kə gakwa wu ŋwalak eye hay a neŋgeye. ⁵ Andza məgwede, ahəl niye ka gawkwa wu neheye a yakway a gər aye mba na, bazlam mapala eye a gwadawakway: «Wu nakay na, mezeleme.» Kə dəkway ha mezeleme andza niye na, nəkway a sawakway mäge wu niye duh. Wu neheye ŋwalak eye bay aye a yawa kway ha kame kame ada a yawa kway ha a məməte. ⁶ Ahəl niye na, bazlam mapala eye a təra kway ha beke ŋgay hay, anəke na, nəkway kame ŋgay andza maməta eye hay. Mbəlom kə təma kway ahaya abəra mə həlay ŋgay. Anəke faya ka gakweye məsler i Mbəlom na, ta tsəved wedeye nakə Məsəfəre i Mbəlom a dəkway ha aye. Faya ka gakweye məsler ŋgay ta tsəved guram eye tə watsa mə bazlam mapala eye sa bay.

Bazlam mapala eye tə mezeleme

⁷ Nakay na, a say məgwede mey? Bazlam i Musa mapala

eye na, wu nakə ŋwalak eye bay aye dāw? A'ay, andza niye bay. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, na səriye mezeleme bay. Tadə bazlam mapala eye mā gwad: «Kā ge dāre ka wu i ndo bay*» na, na səriye mezeleme niye bay. ⁸ Ane tuk na, ahəl nakə bazlam mapala eye a dən ha mäge dāre ka mezeleme nakay aye na, mezeleme a huta fagaya tsəved, na dazlay mäge dāre ka wu hay wal wal tebiye. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, mezeleme maməta eye. ⁹ Ahəl niye na sər bazlam mapala eye zuk bay na, ka dāre ga na, neŋ mandza eye tə dāre. Ane tuk na, ahəl nakə na sər wu nakə a say a bazlam mapala eye ndo mā ge aye na, mezeleme a mbəl, ¹⁰ ada ka dāre i Mbəlom na, na mət. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi ada mā vəlata sifa a ndo hay. Ane tuk na, neŋ na mət na, neŋgeye a mət ga ha. ¹¹ Ahəl nakə na tsəne bazlam mapala eye na, mezeleme a huta fagaya tsəved, a veŋ gər hərwi ada nā ge mənese ada andza niye nā mət hərwi mezeleme a kəd ga.

¹² Andza niye bazlam mapala eye a yaw na, mə həlay i Mbəlom ada bazlam ŋgay hay tebiye na, tsədanŋa. Wu nakə ŋwalak eye bay aye na, andaya mə dəma bay. ¹³ Yaw! Andza məgwede na, wu ŋwalak eye kə kəd ga

* 7:7 Madayaw abəra ma Ezipt 20.17; Bazlam mapala eye masulo eye 5.21.

mədahan eye daw? A'ay, maa kəf ga na, bazlam mapala eye bay. Maa kəf ga duh na, mezeleme. Mezeleme a gəs ga tə wu nakay ηgwalak eye a kəf ga ha mədahan eye. Andza niye hərwi ta sər ha mezeleme na, mezeleme dedek. Mezeleme neŋgeye ηgwalak eye bay na, ka zəba parakka hərwi bazlam mapala eye.

Lele ta lele bay eye sala-may ma ndo

¹⁴ Ka sərakwa ha bazlam mapala eye a yaw abəra ka təv i Mbəlom. Ane tuk na, neŋ na, ndo zezeŋ tsa, na tərā andza beke i mezeleme. ¹⁵ Wu nakə faya na giye na, na sər bay. Wu nakə a seŋ mäge aye na, na ge bay, faya na giye duh na, wu nakə a seŋ bay aye. ¹⁶ Azlakwa tadə na wuda wu nakə na giye aye bay na, faya ma diye ha na sər bazlam mapala eye neŋgeye ηgwalak eye. ¹⁷ Mənese nakə faya na giye na, maa ge na, neŋ bay. Maa ge na, mezeleme nakə mə neŋ aye. ¹⁸ Na sər ha wu ηgwalak eye andaya mə neŋ bay. Na tsik na, mə bo ga nakə a saway mäge mezeleme aye. A seŋ ta dedek mäge wu lele eye, ane tuk na, na sla faya mäge bay. ¹⁹ Wu ηgwalak eye nakə a seŋ mäge aye a seŋ na giye bay. Faya na giye duh na, wu ηgwalak eye bay nakə a seŋ mäge bay aye. ²⁰ Tadə na ge wu nakə a seŋ mäge bay aye na, andza məgwede maa ge na, neŋ bay. Maa ge na, mezeleme nakə mə neŋ aye.

²¹ Andza niye, wu nakə neŋ faya na tsəniye mə bo ga aye na, andza nakay: A seŋ mäge ηgwalak, ane tuk na, na sla faya mäge na, mənese dekdək. ²² Andza məgwede bazlam i Mbəlom mapala eye a yeŋ a gər ta dedek mə dərev ga. ²³ Ane tuk na, na zəba faya na, gədaŋ mekelen eye andaya mə neŋ ada faya ma giye vərəm tə wu neheye ηgwalak eye mə neŋ aye. Wu nakay ηgwalak eye bay aye na, a tərā ga ha beke i mezeleme. ²⁴ I ga na, dəretsətseh waray! Na mətiye, hərwi nakə bo ga mezeleme aye. Mata buwa ga ahaya abəra ka tsəved nakay ma diye ga ha a məməte aye na, way? ²⁵ Mata buwa ga ahaya na, Mbəlom tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Na gay sisə tə dərev ga peteh.

Andza niye, ta mədzal gər ga na, faya na rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye. Ane tuk na, bo ga a say nā pay bəzay duh na, a mezeleme.

8

Məndze ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye

¹ Andza niye, ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, Mbəlom ma gəsiye tay ha a sariya dāda bay. ² Andza niye hərwi gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye nakə a vəl sifa dedek eye tə həlay i Yesu Kəriste kə təma ga ahaya abəra ma gədaŋ i mezeleme nakə ma diye ga

ha a mädahanj aye. ³ Bazlam i Musa mapala eye na, kə sla faya məvələ sifa bay hərwi nəkway ndo zezen, nəkway bəle eye hay, ka slakwa faya marəhay ha gər a bazlam mapala eye bay. Ane tuk na, wu nakə bazlam mapala eye a sla faya bay aye na, Mbəlom kə ge na. A ge na, a sləraw wawa ŋgay ka mändzibəra ada a təra ha andza ndo, a ndzəkit bo ta nəkway ndo i mezeleme hay, hərwi ada mâ mət hərwi mezeleme kway. Andza niye, Mbəlom a gəs na mezeleme nakə ndo hay faya ta giye a sariya. ⁴ A ge andza niye na, hərwi ada kâ tərakwa ŋwalak eye tebiye andza i bazlam mapala eye nakə a gwad haḅe ka tərakweye aye. Niye na, ka gakweye tə mede ka tsəved i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye bəna ka tsəved nakə a yay a gər a bo kway aye bay. ⁵ Ndo neheye faya ta giye andza niye na, a yay a gər a bo tay. Tə dzala na, huya ka wu nakə a yatay a gər aye. Ndo neheye faya ta ndziye andza nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a tətikatay aye na, nəteye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. ⁶ Ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a bo tay aye na, tsəved eye niye ma diye tay ha a məmäte. Ane tuk na, ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye na, Mbəlom ma vəlateye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye ada ta mändze zay.

⁷ Hərwi niye, ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a bo tay aye na, nəteye tə nay dəre a Mbəlom. Faya ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a tsik aye bay. Ta sliye faya kwa tsekweŋ marəhay ha gər bay. ⁸ Ndo neheye faya ta giye wu nakə a yay a gər a bo tay aye huya na, ta sliye faya madayay a gər a Mbəlom bay.

⁹ Nəkurom na, faya ka gumeye wu nakə a yay a gər a bo kurom aye bay. Nəkurom faya ka ndzum-eye düh na, ka tsəved i Məsəfəre i Mbəlom, hərwi Məsəfəre i Mbəlom andaya mə nəkurom. Tadə ndow-eye, Məsəfəre i Yesu Kəriste andaya mə neŋgeye bay na, neŋgeye ndo i Kəriste bay. ¹⁰ Tadə Yesu Kəriste andaya mə nəkurom na, Məsəfəre ŋgay ma vəlakumeye sifa nakə ma ndəviye bay hərwi ka tərüm ŋwalak eye hay ka dəre i Mbəlom. Andza niye, kwa bo kurom hay ta mətiye hərwi mezeleme. ¹¹ Mbəlom, neŋgeye kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mädahanj. Tadə Məsəfəre ŋgay andaya mə nəkurom na, ta dedek ma mbəla kurom ahaya abəra ma mädahanj dərmak. Ma giye wu niye na, ta Məsəfəre ŋgay nakay mə nəkurom aye.

¹² Kə ge andza niye na, malamar ga hay, gwedere andaya fakwaya. Slala i gwedere nakay na, məge məsler andza nakə a say a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye, bəna məge wu nakə a say a bo

kway aye bay. ¹³ Tadə faya ka pumay bəzay a tsəved nakə a yakum a gər aye na, ta dedek ka mətume. Duh ka vəlumay ha bo a həlay i Məsəfəre Tsədanja eye hərwi ada mâ mbatakum ha mezeleme nakə mə nəkurom aye na, ka ndzumeye ma sifa dedek eye. ¹⁴ Ndo neheye tebiye Məsəfəre i Mbəlom faya ma lakiye tay ha aye na, nəteye wawa i Mbəlom hay. ¹⁵ Məsəfəre niye Mbəlom a vəlakum aye na, neŋgeye ma təriye kurom ha beke hay bay, ka dzədzarumeye sa bay. Məsəfəre niye ma təriye kurom ha wawa i Mbəlom hay duh. Ada ta Məsəfəre niye na, ka wudakweye, ka gwadəkweye: «*Abba! Bəba!*» ¹⁶ Məsəfəre Tsədanja eye, bo ŋgay eye faya ma tsikiye mə dərev kway na, ta dedek nəkway wawa i Mbəlom hay. ¹⁷ Kə ge nəkway wawa ŋgay hay na, ka hutəkweye wu ŋgwalak eye hay neheye a gwad ma vəlateye a ndo ŋgay hay aye dərmak. Mata hute na, nəkway tə Kəriste tadə ka sakwa dəretsətseh andza neŋgeye dərmak. Andza niye, nəkway ta neŋgeye ka ndzakweye ma təv i məzlaḅ ŋgay.

Məzlaḅ nakə kame aye

¹⁸ Na sər ha na, dəretsətseh nakə faya ka sakweye a həlay nakay anaj aye na, neŋgeye andza wu tsekweŋ eye kəriye. Neŋgeye andza məzlaḅ nakə Mbəlom ma vəlakweye aye bay. ¹⁹ Wu

neheye tebiye Mbəlom a ge aye faya ta həbiye ndokndok. A satay haladzay mənġatay a pat eye nakə Mbəlom ma bəziye ha wawa ŋgay hay mə dzaydzay aye. ²⁰ Mbəlom ka tərə tay ha wu neheye a ge aye wu kəriye. Wu neheye bo tay aye na, a satay andza niye bay. Mbəlom eye a say makəte tay ha. Ane tuk na, faya ma həbiye wu nakə ma giye bo aye huya.* ²¹ A sər ha na, pat mekeleŋ eye ma təmiye wu neheye a ge aye tebiye. Wu neheye ta təriye andza beke hay sa bay, ta ziye sa bay, ta hutiye məzlaḅ andza Wawa i Mbəlom hay, ta ndziye barbarra. ²² Ka sərakwa ka madazlay hus anəke, wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye na, faya ta siye dəretsətseh. A wur fataya andza ŋgwas nakə ma wiye wawa aye. ²³ Faya ma siye dəretsətseh na, wu neheye dekdek bay. Nəkway dərmak, nəkway neheye Mbəlom a lah məvəlakway Məsəfəre ŋgay ada ma vəlakweye məzlaḅ sa aye na, faya ka sakweye dəretsətseh mə dərev kway hay. Faya ka həbakweye ndokndok Mbəlom mâ tərə kway ha wawa ŋgay hay, andza məgwede mâ mbəl kway ha abəra mə dəretsətseh. ²⁴ Mbəlom kə təma kway ha. A təma kway ha na, ka dazlakway a məpe mədzal gər ka wu nakə ma vəlakweye kame aye. Tadə ndoweye kə dzala nəkway

* 8:20 Zəba mə Madazlay i wu hay 3.17.

faya ka ɲgatakweye tɔ dɛre kway wu neheye ka pakwa faya mɛdzal gɛr aye na, niye na, mɛpe faya mɛdzal gɛr sa bay ɔa wu neheye andaya mɛ hɛlay kway tsiy. Way nakɛ faya ma piye mɛdzal gɛr ka wu nakɛ kɛ huta tsiy aye? Ndɛray andaya bay. ²⁵ Ane tuk na, faya ka ɲgatakway a wu nakɛ ka pakwa faya mɛdzal gɛr aye bay. Andza niye, ka sɛmakway naha, ka hɛbakweye ndokndok!

²⁶ Andza niye, Mɛsɛfɛre Tsɛdanɲa eye ma deyeweye ma dzɛniye kway dɛrmak, hɛrwi nɛkway bɛle eye hay ka tsɛved i Mbɛlom. Ka sɛrakwa maɔuwulay me a Mbɛlom ta tsɛved aye bay. Mɛsɛfɛre tɔ gɛr ɲgay eye faya ma ɔuwuleye me a Mbɛlom a bɛram kway, faya ma ɔuwuleye me a Mbɛlom tɔ dɛrev ɲgay peteh andza faya ma siye dɛretsɛtseh, a ze ha wu nakɛ mɛtsike tɔ bazlam aye. ²⁷ Mbɛlom a sɛr wu nakɛ mɛ dɛrev i ndo hay aye. A sɛr wu nakɛ Mɛsɛfɛre ma tsɛtsahiye faya aye dɛrmak hɛrwi Mɛsɛfɛre faya ma ɔuwulay me a bɛram i ndo ɲgay hay ada wu neheye a yay a gɛr a Mbɛlom aye nakɛ faya ma ɔuwuleye me aye.

²⁸ Ndo neheye ta wuɔa Mbɛlom aye na, Mbɛlom kɛ zalatay hɛrwi ada tɔ ge wu nakɛ a yay a gɛr aye. Ka sɛrakwa ha na, Mbɛlom a ge mɛsler ta nɛteye hɛrwi ada wu hay tebiye kɛ ndzatay a gɛr na, mɛ ge ɲgwalak eye. ²⁹ Ndo neheye Mbɛlom a pala

tay ha ahɛl niye aye na, kɛ pa tay ha wal hɛrwi ada tɔ ndzakit bo andza wawa ɲgay Yesu, hɛrwi ada Wawa ɲgay Yesu mɛ tɛra malkwara mɛ walaɲ i wawa ɲgay neheye haladzay aye. ³⁰ A pa tay ha wal dɛkdɛk tsa bay, kɛ zalatay dɛrmak hɛrwi ada tɔ tɛra ndo ɲgay hay. A zalatay dɛkdɛk tsa bay, ka tɛra ha ɲgwalak eye hay ka dɛre ɲgay. Nɛɲgeye niye dɛkdɛk tsa bay, kɛ vɛlatay mɛzlaɔ dɛrmak.

Mbɛlom ma wuɔiye kway kame kame

³¹ Andza niye na, ka gwadakweye faya sa mey? Kɛ ge Mbɛlom nɛɲgeye tɔ nɛkway na, ndɛray ma sliye fakwaya bay! ³² Mbɛlom, nɛɲgeye kɛ tɛma ha wawa ɲgay dɛdɛɲ eye bay. A slɛra ahaya hɛrwi ada mɛ yaw mɛ mɛt hɛrwi kway tebiye. Mbɛlom kɛ vɛlakway wawa niye tuk na, ka dzalum na, ma vɛlakweye wu hay tebiye bay ɔaw? Ta dɛdɛk, ma vɛlakweye siye i wu hay tebiye dɛrmak. ³³ Way nakɛ ma sliye mɛmatay ha mɛnese a ndo neheye Mbɛlom a pala tay ha, a pa tay ha wal aye na, way? Ndɛray andaya bay. Mbɛlom eye tɔ gɛr ɲgay ka tɛra kway ha ɲgwalak eye hay ka dɛre ɲgay. ³⁴ Way nakɛ ma sliye mɛgɛse tay a sariya na, way? Ndɛray andaya bay. Yesu Kɛriste tɔ gɛr ɲgay eye kɛ mɛt hɛrwi kway, sa na, Mbɛlom kɛ lɛtse ahaya abɛra ma mɛdahaɲ, nɛɲgeye mandza eye tɔ hɛlay i mɛnday i Mbɛlom. Nɛɲgeye, faya

ma dūwuleye me a Mbəlom hərwi kway. ³⁵ Way nakə ma ŋgəniye kway ha ka bo abəra tə Kəriste hərwi ada mâ wudakway sa bay na, way? Dəretsətseh daw, mədzal gər daw, madzəgur me nakə ta dzəguriye fakwaya me tsukudū, may daw, mətawak daw, məkədə nakə ta kədiye kway mədahaŋ eye daw? ³⁶ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Hərwi yak Mbəlom, nakə faya ta pəliye tsəved məkədə may kwa a həlay waray aye.

Ka dərə i ndo hay nəmay na, andza təbaŋ neheye ta zlatay day aye.†»

³⁷ Duh nəmaa ŋgwasa ka dəretsətseh neheye tebiye ta gədaŋ i ndo nakə a wuda may aye. ³⁸ Na sər ha ta dedek wuray andaya nakə ma ŋgəniye kway ha tə neŋgeye hərwi ada mâ wuda kway sa bay aye na, andaya bay. Kwa mədahaŋ, kwa sifa, kwa gawla i Mbəlom hay ada kwa wu neheye ta gədaŋ eye mə mbəlom aye, kwa wu neheye anəke aye, ada kwa wu neheye ta deyeweye kame aye, kwa ndo neheye ta gədaŋ eye ka məndzibəra aye, ³⁹ kwa gədaŋ neheye ka magərmbəlom aye, kwa wu neheye ma bəf aye, kwa wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye na, ta sliye faya maŋgəne kway ha ka bo abəra ta

Mbəlom hərwi ada mâ wuda kway sa bay aye na, ta sliye faya bay. Ka sərakwa ha niye na, hərwi Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste.

9

Yahuda hay

¹ Wu nakə na tsikiye aye na, dedek, hərwi neŋ i Yesu Kəriste, na rawiye me bay. Məsəfəre Tsədaŋŋa eye faya ma dəŋeye ha bazlam ga na, dedek ada mədzal gər ga bəbay andza niye. ² Mevel a wur fagaya haladzay, faya ma geŋeye dəretsətseh huya, ³ hərwi gwala ga Yahuda hay. Nətəye na, malamar ga hay. Tadə tsəved andaya na, Mbəlom mâ vələŋ mezeleme ada mâ mbəl tay ha dūh. A seŋ na, mâ vələŋ mezeleme, mâ ŋgəna ga ha ka bo abəra tə Yesu Kəriste hərwi madzəne tay. ⁴ Nətəye Israyel hay, Mbəlom a pala tay hərwi ada tâ təra wawa ŋgay hay. Ka bəzatay ha məzlaḅ ŋgay. Kə bər dzam ta nətəye, kə vələtay bazlam mapala eye, kə datay ha tsəved i mədəslay ha gər, kə tsikatay wu nakə ma giye hərwi tay aye. ⁵ Nətəye ti yaw ma hulfe i Abraham ta wawa ŋgay hay. Kəriste dərmak ahəl nakə a təra ndo aye na, neŋgeye slala tay. Kəriste neŋgeye Mbəlom, a ləva wu tebiye. Zambadakway ka tor eye! Mâ ge bo andza niye.*

⁶ Na gwad na, wu nakə Mbəlom a gwad ma giye hərwi ndo neheye ka təra

† 8:36 Dəmes hay 44.23.

* 9:5 Bəba tətə niye hay na, Abraham, Izak, Zakob ada wawa tay hay.

kəriye na, na tsik bay. Wu nakə a tsik aye na, kə ge bo. Ane tuk na, siye i ndo i Israyel hay nətəye ndo i Mbəlom hay bay. ⁷ Wawa i Abraham hay na, haladzay, ane tuk na, nətəye tebiye wawa ŋgay hay dedək eye andza nakə a Mbəlom a tsik aye bay. Mbəlom a gwaday a Abraham ahəl niye: «Hulfe yak dedək eye ma deyeweye na, ma hulfe i wawa yak Izak.†» ⁸ Andza mægweđe: Wawa i Abraham hay ta təra wawa i Mbəlom hay hərwi bəba tətə tay bay. Ta təra wawa i Mbəlom hay hərwi wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye dəkdek. ⁹ Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye na: «Aza həlay eye nakə na pa aye kə sla, na diye naha na, Sara kə wa wawa. Ma wiyə wawa hasləka eye.‡»

¹⁰ Nengeye niye dəkdek bay. Rebeka andaya dərma. Nengeye ŋwas i bəba tətə kway Izak. Kə wa mawsa hay. ¹¹⁻¹² Mbəlom a gwaday: «Wawa bagwar eye ma geye məsler a malamar ŋgay wawa eye.» Ahəl nakə Mbəlom a tsik andza niye na, ta ge ŋwalak bay, ta ge mənese bay. Rebeka kə wa tay zuk bay. Mbəlom a ge andza niye hərwi məde ha, a gawa wu na, andza nakə a say aye. Ma zliye ndo ŋgay mə walaŋ i ndo hay na, ma zliye hərwi məsler tay ŋwalak eye

bay. § ¹³ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad: «Na wuda Zakob, ane tuk na, na kal ha Ezayu.*»

¹⁴ Niye na, andza mægweđe: Mbəlom a ge wu hay ta tsəved eye bay daw? A'ay, andza niye bay. ¹⁵ A gwaday a Musa ahəl niye:

«Na geye ŋwalak a ndo nakə a seŋ mægay ŋwalak aye. Na sakay naha a ndo nakə a geŋ mə bo aye.†»

¹⁶ Mbəlom a zla ndo na, a zla na hərwi nakə a say mægay ŋwalak aye dəkdek bəna hərwi nakə a say a ndoweye kəgəbay hərwi məsler ŋgay bay. ¹⁷ Mbəlom kə tsikay a Farawoŋ dərma. Ada mawatsa eye mə Derewel ŋgay, a gwad: «Na təra kar ha bəy na, hərwi ada ahəl nakə ka rəheŋ ha gər bay aye na, na bəziye ha gədaŋ ga a ndo hay tebiye ka nəkar ada məzele ga m̄a da a zləm kwa ka waray ka məndzibəra.‡» ¹⁸ Andza niye Mbəlom na, ma giye ŋwalak a ndo nakə a say aye. Ma kulay ha dərev a ndo nakə a say aye.

Mbəlom na, andza ndo məŋgere gərwa

¹⁹ Ağəla ndəray ma gwadiye: «Tədə kə ge andza niye na, Mbəlom faya ma matay ha məŋgok a ndo hay na, hərwi mey? Nətəye faya ta giye na, wu nakə

† 9:7 Madazlay i wu hay 21.12. ‡ 9:9 Zəba mə Madazlay i wu hay 18.10-14.

§ 9:11-12 Zəba mə Madazlay i wu hay 25.23. * 9:13 Malasi 1.2-3. † 9:15

Madayaw abəra ma Ezipt 33.19. ‡ 9:17 Madayaw abəra ma Ezipt 9.16.

bo ŋgay eye a pa hærwi tay aye.»²⁰ Nækær ndo zezeŋ kærkiye! Nækær nakæ faya ka tsætsahiye andza niye, ka may ha maŋgok a Mbælom andza niye na, nækær eye na, way? Sæŋgæle i dodô ma sliye faya mægwaday a ndo nakæ a ŋgar na aye: «Ka ŋgar ga andza niye hærwi mey?» na, ma tsikiye tæta daw?²¹ Ndo nakæ a ŋgar sæŋgæle na, gædan ŋgay andaya mæge wu nakæ a say aye ta dodô. Ma sliye faya maŋgæna ha dodô sulo, ma zliye neŋged, ma ŋgariye ha sæŋgæle nakæ ta giye ha mæsler na, pat i magurlom aye. Neŋged na, ma ŋgariye ha sæŋgæle nakæ ta giye ha mæsler pat pat aye.

²² Ayaw, tadæ kæ say a Mbælom mæge andza ndo mæŋgere gærwa na me yak andaya mæ dæma daw? A say na, ndo hay tâ sær ha neŋgeye ta mevel eye ada neŋgeye gædan eye. Hærwi niye, ma zliye ŋgatay hærwi ndo neheye neŋgeye ta mevel eye fataya neheye hæbe dæ mædze tay ha abæra mæ dæma aye. ²³ Mbælom a ge andza niye na, hærwi ada ndo hay tâ sær ha neŋgeye mæzlað eye haladzay ada ma ŋgæniye mæzlað ŋgay niye a næteye, a say mægatay ŋgwalak. Ba kæ læva ha bo kurre hærwi ada tâ huta mæzlað ŋgay. ²⁴ Nækway tebiye ndo neheye Mbælom a pala matære kway ha i ŋgay aye. A pala na, Yahuda hay dækdek tsa bay. A pala næteye

ta siye i ndo hay dærmak. ²⁵ Andza nakæ Mbælom a tsik mæ derewel i Oze nakæ a watsa, a gwad:

«Ndo neheye ahæl niye ndo ga hay bay aye na, na gwadateye: Nækurom ndo ga hay,

Slala nakæ ahæl niye na wuda bay aye, na gwadefeye: Na wuda kar.»

²⁶ Ada

«Ma tæv nakæ tæ gwadatay a ndo hay:

“Nækurom ndo ga hay bay”,

ta zalateye Wawa i Mbælom nakæ ta sifa aye. S»

²⁷ Ezay ndo mæde ha bazlam i Mbælom kæ tsik ka gær tay dærmak, kæ tsik ta magala, a gwad:

«Tadæ Israyel hay kwa ta ge haladzay andza hewiyen ka me i bælay na,

særum ha ndo neheye Mbælom ma tæmiye tay ha aye na, næteye haladzay bay.

²⁸ Bæy Maduweŋ Mbælom ma giye mahonok bay, ma deyeweye ka mændzibæra ma giye wu nakæ a tsik aye.* »

²⁹ Andza Ezay nakay eye 6a kæ tsik faya, a gwad:

«Tadæ Bæy Maduweŋ Mbælom Gædan eye, mâ gær ha siye i gwala kway hay bay na,

ka dzakweye andza ndo i
Sodom hay ta Gomora
hay.†»

*Yahuda hay tə sər tsəved
dedek eye bay*

³⁰ Andza mægweđe mey?
Andza mægweđe na, ndo ne-
heye nətəye Yahuda hay bay
aye na, nətəye ta pəla tsəved
matəre ɲgwalak eye ka dəre
i Mbəlom bay, ane tuk na,
anəke ta təra ɲgwalak eye ka
dəre ɲgay. Andza niye hərwi
ta dzala ha ka nənɲeye. ³¹ Ane
tuk na, Yahuda hay nətəye ta
pəla bazlam i Musa mapala
eye məpay bəzay hərwi ada tə
təra ɲgwalak eye hay ka dəre i
Mbəlom andza niye, ane tuk
na, ta dəf ka tsəved. ³² Tə
dəf ka tsəved na, hərwi mey?
Hərwi tə dzala na, ta təriye
ɲgwalak eye hay ka dəre i
Mbəlom tə wu nakə bo tay eye
tə gawa aye ada tə dzala ha
ka Mbəlom bay. Hərwi niye
ta kərah Yesu nənɲeye nakə
andza kwar nakə ndo hay ta
ndəfiye faya sik ta dədiye, ³³ tə
tsik faya mə Derewel i Mbəlom
aye. Mə dərewel niye na,
Mbəlom a gwad:

«Zəbum! Na piye kwar a wu-
zlahgəma i Zerozelem.

Ndo hay ta ndəfiye faya sik.

Hotokom nakə ndo hay ta
dədiye hərwi ɲgay aye.

Ane tuk na, ndo nakə kə pa
faya mədzal gər ɲgay
aye na,

wuray ma dzəmiye na
dada sa bay.†»

10

¹ Malamar ga hay, a seɲ tə
dərev ga peteh, ndo ga hay
tə yaw hərwi ada Mbəlom
mā mbəl tay ha. Hərwi niye
neɲ faya na dıwuleye me a
Mbəlom haladzay. ² Na sər ha
ta dedek a satay məpay bəzay
a Mbəlom peteh. Ane tuk na,
tsəved nakə dedek eye məpay
bəzay a Mbəlom aye na, tə sər
bay. ³ Tsəved nakə Mbəlom
ma təriye ha ndo ɲgwalak eye
kame ɲgay aye na, tə sər bay.
Ta pəla tsəved tay wal. Andza
niye, tsəved nakə Mbəlom ma
təriye tay ha ndo hay ɲgwalak
eye kame ɲgay aye na, a sa-
tay bay. ⁴ Na tsik andza niye
na, hərwi ahəl nakə Kəriste a
yaw aye na, ka ndəv ha ba-
zlam mapala eye tebiye. A ge
andza niye na, hərwi ada kwa
way kə dzala ha ka nənɲeye
na nətəye na, Mbəlom ma
təriye tay ha ɲgwalak eye hay
kame ɲgay.

*Mbəlom ma təriye tay ha
ndo neheye tə dzala ha ka
nənɲeye aye*

⁵ Musa tə gər ɲgay kə watsa
ka tsəved i məpay bəzay a
bazlam mapala eye, ta tsəved
eye nakay ndo ma təriye
ɲgwalak eye kame i Mbəlom.
A watsa, a gwad: «Ndo nakə
kə pay bəzay tebiye a bazlam
mapala eye na, ma hutiyə
sifa dedek eye tə nənɲeye.*»

⁶ Tsəved nakə ndo hay ta
təra ɲgwalak eye hay kame i
Mbəlom hərwi nakə tə dzala
ha ka nənɲeye aye na, wal.
Mawatsa eye mə Derewel i

Mbəlom, a gwad ka tsaved eye niye: «Ka tsətsah mə dərev: “Mata tsele a mbəlom way?” bay.†» Andza məgwede: Mata tsele məzalay naha a Yesu Kəriste hərwi ada mâ mbəzlaw na, way? ⁷ «Kâ tsik mə dərev yak: “Mata mbəzle a təv i mədahan hay ka dala way?” sa bay.‡» Andza məgwede: Mata zalayaw a Yesu Kəriste hərwi ada mâ yaw na, way? Ba kə lətsew abəra ma mədahan tsiy. ⁸ Derewel i Mbəlom a gwad düh na: «Bazlam i Mbəlom neŋgeye bəse tə nəkar, neŋgeye dəren bay, neŋgeye mə bazlam yak, neŋgeye mə dərev yak.§» Bazlam eye neŋgeye nəte nakə faya nəmay nəmaa datay ha a ndo hay aye, nəmay faya nəmaa gwadiye: «Dzalam ha ka Mbəlom.» ⁹ Tadə ka tsik tə bazlam yak «Yesu Kəriste na, Bəy Maduweŋ» ada ka təma a dərev yak Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahan na, Mbəlom ma təmiye kar ha. ¹⁰ Tadə ka dzalakwa ha ka Yesu tə dərev kway na, ka tərakweye ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom. Tadə ka gwadakwa tə bazlam kway Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ na, Mbəlom ma təmiye kway ha. ¹¹ Andza tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo nakə kə pa faya mədzał gər ŋgay aye na, wuray ma dzəmiye na dāda sa

bay.*» ¹² Mbəlom a tsikatay wu niye a nəteye tebiye. Wuray ka ŋgəna tay ha ka bo abəra Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye bay. Bəy Maduweŋ neŋgeye Bəy Maduweŋ i ndo hay tebiye. Faya ma giye ŋgwalak a ndo neheye faya ta dūwuleye me aye tebiye. ¹³ Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Kwa way ka dūwulay me a Bəy Maduweŋ mâ təma ha na, Bəy Maduweŋ ma təmiye ha.†»

¹⁴ Ane tuk na, ta dzala ha ka neŋgeye bay tuk na, ta dūwulay me na, kəkay? Ta tsəne labara ŋgay bay tuk na, ta dzaliye ha ka neŋgeye na, kəkay? Ndəray kə tsikatay bazlam ŋgay bay tuk na, ta tsəniye labara ŋgay na, kəkay? ¹⁵ Ada tə slər ndo i maslaŋ hay bay tuk na, ndo i maslaŋ hay ta diye ta tsikateye na, kəkay? Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Zəbum ma kəkay nakə ndo hay faya ta ŋgwasiye ta ndo neheye ti yaw mədə ha Labara ŋgwalak eye.‡»

¹⁶ Ane tuk na, maa təma Labara ŋgwalak eye na, ndo hay tsekweŋ tsa. Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a gwad: «Bəy Maduweŋ, maa təma bazlam yak nakə nəmaa dā ha aye na, way? Ndo hay haladzay bay.§» ¹⁷ Andza

† 10:6 Bazlam mapala eye masulo eye 30.12. ‡ 10:7 Bazlam mapala eye masulo eye 30.14. § 10:8 Bazlam mapala eye masulo eye 30.14. * 10:11 Ezay 28.16.

† 10:13 Zowel 3.5. ‡ 10:15 Ezay 52.7. § 10:16 Ezay 53.1.

niye, ndoweye kə dzala ha na, kə tsəne təday. Ndoweye kə tsəne labara i Yesu Kəriste na, andza məgwede ndəray kə tsikay təday.

¹⁸ Kə ge andza niye na, na tsətsahiye: Ta dedek ndo i Israyel hay ta tsəne labara nakay bədaw? Ta tsəne. Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Ta tsəne bazlam tay ka məndzibəra tebiye, ada bazlam tay kə ndisl ka kokway i məndzibəra?»*

¹⁹ Na tsətsahiye sa: Ta dedek ndo i Israyel hay ta sər ha bədaw? A satay məsəre ha bay. Maa tsik ahəl niye təday na, Musa, a gwad:

«Mbəlom a gwad:
Nəkurom Israyel hay, na təriye kurom ha kə gum dəre ka slala nakə kəriye a dəd dala bay aye.

Ka gumeye mevel,
hərwi slala i ndo neheye tə sər wuray bay aye.†»

²⁰ Ma dəba eye, Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom kə tsik parakka, a gwad, Mbəlom a gwad:

«Ndo neheye ta pəlawə ga bay aye,
ta huta ga.

Na da tay ha bo a ndo neheye, ta tsətsahawa ga bay aye.‡»

²¹ Ka gər i Israyel hay na, Mbəlom a gwad:
«Na bəza ha həlay ga.

Hwapat neŋ faya na gateye wiyaw a ndo ga hay hərwi ada tə yaw.

Ane tuk na, ta rəheŋ ha gər bay, ta kərah ga.§»

11

Mbəlom ma gəriye tay ha Yahuda hay bay

¹ Yaw, faya na tsikakumeye: Kə ge andza niye na, andza məgwede Mbəlom kə kal tay ha ndo ŋgay hay daw? A'ay, kə kal tay ha bay. Neŋ tə gər ga, neŋ ndo i Israyel, na yaw abəra ma hulfe i Bendzameŋ. Neŋ slala i Abraham. ² Mbəlom kə gər tay ha ndo ŋgay hay bay tebiye. A pala tay ha na, zla anəke bay hərwi ada tə təra ndo ŋgay hay. Ka sərūm wu nakə tə watsa ka Eliya ndo məde ha bazlam i Mbəlom mə Derewel i Mbəlom aye bədaw? Eliya faya ma wudiye ka Israyel hay kame i Mbəlom. A gwad: ³ «Bəy Maduweŋ, ndo neheye na, ta kəd ndo məde ha bazlam yak hay, ta mbəzl ha təv məvəlaka wu hay. Maa zəkaw na, neŋ nəte ŋgweŋ ada a satay məkəde ga dərmak.*» ⁴ Mbəlom, neŋgeye a mbəday faya na, kəkay? A gwaday: «A'ay, nəkar mehiyekeye bay. Na ləva ha bo ta ndo hay gwezem tasəla neheye ta peŋeye bəzay aye. Ta rəhay ha gər a kule i Ba'al təbey.†» ⁵ Kwa ahəl kway nakə anəke aye na, andza niye dərmak. Mbəlom

* 10:18 Dəmes hay 19.5. † 10:19 Bazlam mapala eye masulo eye 32.21.

‡ 10:20 Ezay 65.1. § 10:21 Ezay 65.2. * 11:3 1 Bəy hay 19.10, 14. † 11:4 1 Bəy hay 19.18.

a pala mə walaŋ i Israyel hay siye i ŋgal tsa. A pala tay na, hərwi a gatay ŋgwalak a ndo hay. ⁶ Kə ge Mbəlom a gatay ŋgwalak hərwi məpele tay ha na, andza məgwede a pala tay ha hərwi məsler tay nakə tə ge aye bay. Kə ge Mbəlom a palawa ndo hay hərwi məsler tay na, ŋgwalak ŋgay ka təra ŋgwalak sa bay.

⁷ Niye andza məgwede na, Israyel hay ta huta wu nakə faya ta pəliye bay. Mə walaŋ tay na, ndo ma ŋgal eye nakə Mbəlom a pala tay aye, nəteye na, ta huta na. Siye hay na, Mbəlom kə kula tay ha gər tay tonḡwa tonḡwa. ⁸ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, a gwad:

«Mbəlom ka təra tay hay ada t̄a sər wuray bay.

Ka dərəzlatay ka dəre,
kə dəkətatay na zləm hus
ka bəgom ta ndziye
andza niye.†»

⁹ Davit dərmaḡ a gwad:
«Wu mənday tay nakə ta
ndiye m̄a gəs tay
andza bəlay nakə a mbəzl
wu aye,
t̄a dəd a dəma,
Mbəlom m̄a satay
d̄əretsətseh.

¹⁰ T̄a ge guluf,
ada t̄a ŋgatay a dəre sa
bay!

T̄a huta d̄əretsətseh huya
hərwi ada d̄ərev m̄a ye
fataya abəra!§»

¹¹ Yaw! Na tsətsahiye sa:
Ahəl nakə matədakweŋ a
ndzatay a Yahuda hay aye na,

ta dəd mambəŋ d̄aw? A'ay,
ta dəd mambəŋ bay! Ane
tuk na, Mbəlom a mbəl tay
ha slala mekeleŋ eye hay
na, hərwi nakə nəteye tə ge
mezeleme aye. Mbəlom a
ge andza niye na, hərwi ada
Yahuda hay t̄a ge sələk ka siye
i slala mekeleŋ eye hay ada
t̄a pəla tsəved hərwi gər tay.
¹² Ahəl nakə Israyel hay tə ge
mezeleme aye na, Mbəlom a
gatay ŋgwalak a siye i ndo hay
ka məndzibəra. Ndo siye hay
ta huta ŋgama haladzay mə
həlay i Mbəlom hərwi Yahuda
hay nəteye mətawak eye hay
ka tsəved i Mbəlom. Kə ge
Mbəlom a ge ŋgwalak a siye i
slala mekeleŋ eye hay a həlay
nakə Yahuda hay ta kərah
marəhay ha gər a Mbəlom aye
na, ahəl nakə aza Yahuda hay
tebiye ta maweye ka təv ŋgay
aye ta dedək ma piye fataya
ŋgama, ma ziye.

*Bazlam nakə Pol a tsikatay
a ndo neheye Yahuda hay bay
aye*

¹³ Na tsikiye anəke na, a
nəkurom neheye Yahuda hay
bay aye. Neŋ na, ndo i maslaŋ
i Yesu. A sləra ga ahaya na, a
nəkurom neheye Yahuda hay
bay aye. Yaw, hərwi niye neŋ
faya na ŋgalakiye ha ta məsler
nakə a vəleŋ aye. ¹⁴ A seŋ
tadə ma giye bo na, gwala ga
hay t̄a zəba faya andza niye,
siye hay mə walaŋ tay t̄a ge
sələk ka ndo neheye Yahuda
hay bay aye, t̄a yaw hərwi
ada Mbəlom m̄a təma tay ha

ta mäsler ga dərma^k. ¹⁵ Ahəl nakə Mbəlom a gər tay ha Yahuda hay aye na, kə ma ha ka bo ndo i mändzibəra hay tə neŋgeye. Kə ge andza niye na, ahəl nakə aza Mbəlom ma ma tay ahaya Yahuda hay ka təv ŋgay sa aye na, wu eye ma giye na, kəkay? Niye ma vəliye sifa a ndo neheye ta mət aye.

¹⁶ Tadə tə dəs peŋ, tə vəlay a Mbəlom na, andza məgwedə peŋ eye tebiye i ŋgay dərma^k. * Tadə zləlay i dərizl i gərdaf i ŋgay na, hawal eye hay i ŋgay dərma^k. ¹⁷ İsrayel na, andza dərizl i gərdaf i tetədöz nakə Mbəlom a dəs faya abəra hawal eye hay aye. A dəs tay faya abəra na, a tapa† faya nəkar nakə Yahuda bay aye. Andza hawal i dərizl i gərdaf i kəsaf. Anəke faya ka ŋgasliye ha bo ta məse yam eye nakə a tsalaw ma zləlay i dərizl i gərdaf i tetədöz aye. ¹⁸ Kə ge andza niye na, kə kəts tay ha bay. Ka dəs lumay ha gər a bo kurom na, hərwi mey? Nəkurom na, hawal hay tsa. Gədan i hawal hay a yaw na, abəra ma zləlay, bəna gədan i zləlay a yaw abəra ma hawal hay bay.

¹⁹ Ağəla nəkar ka gwadiye: «Ayaw, Mbəlom kə dəs siye i hawal hay hərwi ada mâ tapa ga a dəma.» ²⁰ Ka tsik na, dedek. Mbəlom a dəs tay ha na, hərwi nakə ta

dzala ka neŋgeye bay aye. I yak na, hərwi nakə nəkar ka dzala ha ka neŋgeye nakə a vəlaka təv niye aye. Kə ge ha zlapay bay, dzədaray düh a Mbəlom. ²¹ Tadə Mbəlom ka həhar tay ha Yahuda hay kwa nəteye andza hawal dedek eye bəbay, ka dzala mə gər yak na, ma həhariye kar nəkar nakə a tapa kar mətepe mətepe aye bay na, hərwi mey?

²² Tsəne! Mbəlom neŋgeye ŋgwalak eye ada neŋgeye mevel eye dərma^k. A ge mevel ka ndo neheye tə dəd abəra ka tsəved aye. Ane tuk na, nəkar na, ma giye ŋgwalak tadə huya faya ka pay bəzay hərwi nakə a gaka ŋgwalak aye dəkdək. Tadə ka gum andza niye bay na, ma dəsiye kar dərma^k. ²³ Yahuda hay na, tadə ta ma ka tsəved, ta yaw ta dzala ha na, Mbəlom ma miye tay ha, ma tapiye tay ha. Faya na tsikakumeye ta dedek, gədan ŋgay andaya məme tay ha. ²⁴ Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye na, nəkurom hawal i dərizl i gərdaf i kəsaf hay neheye tə dəs tay ha abəra ka təv tay aye ada ti ye kurom ha mətepe ka dərizl i gərdaf ŋgwalak eye i guvah nakə a ndzawa ka təv tay bay aye. Tadə Mbəlom kə sla faya məge wu mawura bo eye andza niye na, ka dzalum na, ma miye tay ha Yahuda hay a təv tay nakə ahəl niye aye bay kəkay?

* **11:16** Məpesle 15.19-21. † **11:17** Tə bazlam i Sara «greffer» na, mətepe hawal i dərizl i gərdaf mekeləŋ eye ka dərizl i gərdaf neŋged. Dərizl nakə tə tapa faya hawal i dərizl i gərdaf neŋged aye ma wiye hohway ŋgwalak eye.

Nəteye neheye hawal dedək eye hay aye.

Yahuda hay ta maweye ka tsəved i Mbəlom

²⁵ Andza niye, malamar ga hay, a seŋ na, sərūm ha bazlam nakay bagwar eye nakə Mbəlom a dā ha parakka, hərwi ada kâ dzalumay a gər kurom nəkurom ka tsahum bay. Siye hay mə walaŋ i Israyel hay ta kula ha gər tay ka Mbəlom. Ayaw! Andza niye, ane tuk na, ta ndziye huya andza niye bay. Ndo neheye Yahuda hay bay aye Mbəlom a pala tay ha aye tâ dzala ha təday ada ndo i Israyel hay ta dzaliye ha. ²⁶ A həlay niye na, ndo i Israyel hay tebiye ta təmiye, andza nakə mawatsa eye mə Derewel aye na, Mbəlom a gwad:

«Ndo nakə ma təmiye tay ha ndo hay aye na,
ma deyeweye abəra ma gəma i Zerozelem.

Ma mbatiye ha mezeleme i gwala i Zakob.

²⁷ Nakay na, dzam nakə na bəriye ta nəteye a həlay niye na pəsətay ha mezeleme tay aye.†»

²⁸ Yahuda hay ta kərah Labara Ŋwalak eye, ta təra ndo mənə dəre i Mbəlom. Andza niye hərwi ada Mbəlom mâ mbəl kurom ha, nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. Ane tuk na, Mbəlom a pala tay ha na, hərwi tâ təra i ŋgay ada a wudā tay

ha hərwi ba kə tsikatay a bəba tətə tay hay andza niye. ²⁹ Mbəlom kə zla ndoweye na, ada kə pa faya ŋgama na, ma mbədəye həlay a mədzal gər ŋgay bay. ³⁰ Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye, ahəl niye na, nəkurom ka rəhumay ha gər a Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, ka gumay mə bo a Mbəlom, hərwi Yahuda hay ta rəhay ha gər bay. ³¹ I tay na, andza niye dərma. A həlay nakay anəŋ eye, ta rəhay ha gər a Mbəlom bay ada ma gateye ŋwalak dūh. Ane tuk na, andza niye hərwi ada nəteye dərma tâ mbəda gər ka təv i Mbəlom ada tâ gay mə bo a Mbəlom. ³² Andza niye, Mbəlom kə gər ha kwa way tebiye hərwi ada tâ rəhay ha gər bay. A ge andza niye na, hərwi ada nəteye tâ gay mə bo tebiye.

Zambadakway a Mbəlom

³³ Ayaw! Mbəlom na, zlele eye mə wu hay tebiye! Metsehe ŋgay a ze kwa mey tebiye, a sər wu hay tebiye. Wu nakə a dzala mə dərev ŋgay aye na, a say məgwədə mey na, ndəray ma sliye məme ahaya abəra mə dəma bay, ndəray ma sliye məsəre wu nakə faya ma giye bay. Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

³⁴ «Wu nakə Mbəlom a dzala aye na, maa sər na, way?

Maa dəy ha wu ka həlay a Mbəlom na, way?§»

35 «Maa vələy wu a Mbəlom nətə hərwi ada Mbəlom ma vəleye a dəma na, way?»*

36 Ndəray andaya bay hərwi maa ge wu hay tebiye na, Mbəlom.

Neŋgeye a tsəpa wu hay tebiye ada wu hay tebiye andaya na,

hərwi ada t̄a t̄əra i ŋgay.

Zambadəkway ka tor eye. M̄a t̄əra andza niye!

12

Mede i ndo məgay məsler a Mbəlom

¹ Malamar ga hay, na dəkum ha hadzəgay nakə Mbəlom a gakway ŋwalak aye. Hərwi niye, faya na gakumeye amboh: Vələmay ha bo kurom peteh a Mbəlom andza vo'ar nakə t̄ə kədaway a Mbəlom aye ada ka dayum-eye a gər. Ane tuk na, nəkurom ka ndzumeye t̄ə d̄əre. Nakay na, wu nakə a ye ka bo məd̄əslay naha gər a Mbəlom aye. ² K̄a pumay bəzay a ndo i m̄əndzibəra hay bay. Mbəlom m̄a vəlakum mədzal gər wəd̄eye hərwi ada m̄a mbəd̄a ha d̄ərev kurom. Tad̄ə ka gum andza niye na, ka sərume ye wu nakə a say a Mbəlom aye. Andza məgwed̄e: Ka sərume ye wu nakə ŋwalak eye, wu nakə a yay a gər aye, ada wu nakə a ye ka bo aye.

³ Mbəlom k̄ə geŋ ŋwalak ŋgay kəriye, ka pa ga a məsler ŋgay. Hərwi niye neŋ faya

na gwadəkumeye a nəkurom tebiye: K̄a d̄əslumay ha gər a bo kurom bay, sərūm ha d̄uh nəkurom ta dedek na, kəkay. Zəbum ka gədan̄ neheye Mbəlom a vəlakum aye, hərwi ada kwa way m̄a gay sariya a gər ŋgay ta tsəved̄eye.

⁴ Kwa way bo ŋgay na, nətə, ane tuk na, vərezl hay faya wal wal haladzay ada vərezl eye niye hay kwa way ta məsler ŋgay wal. ⁵ Nəkway neheye madzapa eye t̄ə Yesu Kəriste aye na, andza niye. Nəkway haladzay, ane tuk na, nəkway madzapa eye nətə andza bo nətə. Nəkway tebiye madzapa eye ka bo i ndo nətə andza bo nətə andza vərezl neheye mazəva eye ka bo i ndo aye.

⁶ Mbəlom k̄ə vəlakway gədan̄ wal wal, andza nakə a say məvələkway aye. K̄ə ge andza niye na, kwa way m̄a ge məsler ta gədan̄ nakə Mbəlom a vəlay aye. Tad̄ə Mbəlom a vəlaka gədan̄ məd̄e ha bazlam ŋgay na, d̄a ha andza nakə ka sər Mbəlom a vəlaka gədan̄ aye. ⁷ Tad̄ə Mbəlom a vəlaka gədan̄ ka madzəne ndo hay na, dzəna andza nakə a ye ka bo aye. Tad̄ə Mbəlom a vəlaka gədan̄ ka matətikatay wu a ndo hay na, tətikatay. ⁸ Tad̄ə Mbəlom a vəlaka gədan̄ məmatay naha d̄ərev a ndo hay na, matay naha d̄ərev. Tad̄ə Mbəlom a vəlaka gədan̄ ka vəlatay wu a mətawak hay na, vəlatay t̄ə d̄ərev yak peteh. Tad̄ə Mbəlom a vəlaka gədan̄ ka

* 11:35 Zob 41.11.

məndzatay kame a ndo hay na, ge na mäsler eye tə dərev yak peteh. Tadə Mbəlom a vəlaka gədarj məgatay ŋgwalak a ndo hay na, gatay ta mənḡwese.

⁹ Wudum ndo hay tə dərev kurom peteh, ka wudum tay ha tə bazlam dekdek tsa bay. Numay dəre a wu nakə ŋgwalak eye bay aye. Wudum wu nakə ŋgwalak eye. ¹⁰ Wudum bo mə walaŋ kurom nəte nəte, andza nakə malamar hay ta wuda bo mə walaŋ tay aye. Rəhumay ha gər a siye i ndo hay mâ ze bo kurom eye. ¹¹ Vəlum ha bo kurom ka mäge mäsler. Kâ gum sœ bay. Vəlumay ha bo kurom peteh ka mäge mäsler i Bəy Maduweŋ. ¹² Ŋgwasum hərwi mape mədzał gər nakə ka pum ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlakumeye aye. Ahəl nakə faya ka sumeye dəretsətseh aye na, zlum ŋgatay. Duwulumay me a Mbəlom huya, kâ gərūm ha bay. ¹³ Dzənum tay ha ndo mape mədzał gər hay ka Yesu neheye mətawak aye hay tə zlele kurom. Ndo neheye ti ye naha a gay kurom aye na, təmum tay ha lele.

¹⁴ Tsətsahum ka Mbəlom, mâ pa ŋgama ka ndo neheye faya ta sakumeye dəretsətseh aye, kâ vəlumatay mezeleme bay. ¹⁵ Ŋgwasum ka bo ta ndo neheye faya ta ŋgwasiye. Tuwum ka bo ta ndo neheye faya ta tuwiye. ¹⁶ Ndzum ayaw tə ayaw mə walaŋ

kurom. Kâ dəsłumay gər a bo kurom bay, kwa mäsler eye tsekweŋ bəbay na, kâ kərahum bay. Kâ dzalum mə gər kurom ka sərūm wu hay tebiye bay.

¹⁷ Kâ mumay ha mənese a ndəray mənese ta mənese bay, pəlum düh na, gum wu nakə kwa way a sər ŋgwalak eye aye. ¹⁸ Tadə ka slumeye mäge wu nakə ka slumeye aye na, ndzum zay ta ndo hay tebiye. ¹⁹ A nəkurom neheye na wuda kurom haladzay aye, ndo kə gakum mənese na, kâ məmumay ha a dəma bay. Gərūm ha Mbəlom mâ gay sariya. Andza niye, mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwad: «Mata ma ha mənese a ndo na, neŋ!*» ²⁰ Ane tuk na, bazlam i Mbəlom a gwad: «Tadə may a wur ka ndo mənə dəre yak na, vələy wu mənday, tadə yam a gay na, vələy yam. Tadə ka ge andza niye na, andza faya ka hayiye zler i ako ka gər ŋgay.†» ²¹ Ka gərūm ha mənese mâ ŋgwasa fakuma bay. Ŋgwasum ka mənese tə mäge wu ŋgwalak eye hay düh.

13

Rəhumatay ha gər a bəy i dala hay

¹ Kwa way mâ rəhay ha gər a bəy i dala hay hərwi ndo neheye tebiye ma bəy aye na, maa vəlatay na, Mbəlom ada maa pa tay ha

* 12:19 Bazlam mapala eye masulo eye 32.35. † 12:20 Dzeke hay 25.21-22.

a bəy na, neŋgeye. ² Yaw, ndowege kə ge vəram ka bəy i dala hay na, a ge vəram ka wu nakə Mbəlom a ɓar aye. Ndo neheye faya ta giye andza niye na, faya ta vahawege sariya ka gər tay. ³ Ndo neheye faya ta giye wu ŋgwalak eye, ta dzədzariye ta bəy i dala hay bay. Mata dzədzere dūh na, ndo neheye faya ta giye wu ŋgwalak eye bay aye. Tadə a saka madzədzaratay a bəy i dala hay bay na, ge wu nakə ŋgwalak eye hərwi ada kâ yatay a gər lele. ⁴ Andza niye, hərwi bəy i dala hay faya ta giye na, məsler i Mbəlom hərwi ada tâ dzəna kurom ka mäge ŋgwalak. Tadə dūh ka ge lele bay na, dzədzaratay a bəy i dala hay hərwi gədan nakə Mbəlom a vəlatay na, a vəlatay kəriye bay. A vəlatay hərwi mabəz ha mevel i Mbəlom hərwi ada mâ gatay dəretsətseh a ndo neheye faya ta giye mənese aye. ⁵ Hərwi niye rəhumatay ha gər a bəy i dala hay. Ka rəhumatay ha gər na, hərwi nakə faya ta gakumeye dəretsətseh aye dəkdək aye bay. Rəhumatay ha gər hərwi ka sərūm ha mə dərev kurom niye na, tsəved ŋgwalak eye.

⁶ Ka vəlumeye dzəŋgal na, hərwi niye dərmak, Mbəlom a pa ndo i bəy i dala hay hərwi ada tâ ge məsler nakay lele. ⁷ Vəlumay a bəy i dala hay wu nakə tadə məvəlatay a nəteye aye. Vəlumatay dzəŋgal a

ndo neheye faya ta tsakaliye. Wu nakə ta tsətsah fakuma məvəle aye na, vəlumatay. Rəhumatay ha gər lele hərwi nəteye na, tadə ka rəhumatay ha gər.

Mawudə siye i ndo hay na, marəhay gər a Mbəlom

⁸ Gwedere i ndo fakuma na, hamumay. Gwedere nakə ma mətsiye fakuma aye na, nəte. Gwedere niye na, wudūm ndo hay huya. Ndo nakə a wudā ndo hay aye na, ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye. ⁹ Ka sərūm bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad: «Kâ ge madama bay, kâ kəd ndo bay, kâ kəla bay, kâ ge dəre ka wu i ndo hay bay.» Bazlam neheye mapala eye ada ta siye hay tebiye nəteye mə bazlam mapala eye nəte. A gwad: «Wudā ndo i maged yak dərmak andza ka wudā na gər yak.*» ¹⁰ Ndo nakə a wudā ndo aye na, ma geye mənese bay. Yaw, tadə ka wudā ndo hay na, ka pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye.

¹¹ Gum andza niye, hərwi ka sərūm həlay nakay nəkway mə dəma aye. Anəke na, həlay nakə ka pədəkumeye abəra ka məndzəhare aye. Həlay nakə Mbəlom ma vəlakweye mətəme aye ka həndzədaw. Neŋgeye dəren andza a həlay nakə ka dazlakway mədzal ha ka Yesu Kəriste aye sa

* **13:9** Zəba mə Madayaw abəra mə Ezipt 20.13-17; Bazlam mapala eye masulo eye 5.17-21; Levitik 19.18.

bay. ¹² Mazlambar həvad ma ndəviye, dəre ma tsədiye, dzaydzay ma deyeweye. Mbədakway dəba a məsler i həvad. Həlakwa wu həlay neheye a ye ka bo məge ha məsler ta həpat aye. ¹³ Mede kway mâ ge ɲgwalak eye andza i ndo neheye faya ta diye mə dzaydzay aye. Kâ gakwa magurlom nakə ɲgwalak eye bay aye bay ada kâ kwayakwa bay. Madama tə wu neheye ɲgwalak eye bay aye na, kâ gakwa bay, gərakwa ha magazləga ta məge sələk. ¹⁴ Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste mâ təra andza wu həlay kurom. Kâ pumay bəzay a wu neheye ɲgwalak eye bay a sawakum hərwi mâ yay a gər a bo kurom aye sa bay.

14

Kâ may ha mənese a ndo bay

¹ Təmum ndo nakə gədan eye bay ka tsəved i Mbəlom aye, ada kâ kədum wuway ka wu nakə a dzala mə dərev ɲgay aye bay. ² Agəna ndo mekeleɲ eye a dzala na, tsəved andaya mənde wu hay tebiye. Ane tuk na, ndo nakə gədan ɲgay andaya ka tsəved i Mbəlom bay aye na, a nda ala i slambah tsa. ³ Ndo nakə a nda wu hay tebiye aye na, mâ may ha mənese a ndo nakə a nda siye i wu hay bay aye bay. Ada ndo nakə a nda wu hay tebiye bay aye na, mâ may ha mənese a ndo nakə a nda wu hay tebiye aye bay hərwi Mbəlom ka təma na.

⁴ Nəkar way nakə ka may ha mənese a ndo i məsler i ndo aye? Tadə kə ge mənese na, mata tsikay faya na, ndo nakə a ləvay gər aye, ada kə ge lele na, mata tsikay faya na, huya ndo nakə a ləva na aye. Ma dədiye bay hərwi ndo nakə a ləva na aye ma sliye faya matsəpe na hərwi ada mâ dəd bay.

⁵ Ndo mekeleɲ eye hay tə dzala na, pat siye hay a ze pat siye. Ane tuk na, ndo siye hay i tay na, pat hay nəte tə ləva. Kwa way mâ sər wu nakə a dzala mə dərev ɲgay aye lele. ⁶ Ndo nakə a dzala pat nəte a ze ha siye i pat mekeleɲ eye hay na, a ge andza niye hərwi ada mâ dəslay ha gər a Bəy Maduweɲ Yesu. Ndo nakə a nda wu hay tebiye aye na, a say mədəslay ha gər a Bəy Maduweɲ Yesu hərwi a gay naha sisə a Mbəlom. Ndo nakə a kərah mənde siye i wu hay aye na, a ge andza niye hərwi ada mâ dəslay ha gər a Bəy Maduweɲ dərmaq ada hərwi məgay naha sisə a Mbəlom.

⁷ Ndəray kwa nəte a ndza hərwi məndze ɲgay bay ada ndəray kwa nəte ma mətiye hərwi tə gər ɲgay eye bay. ⁸ Ahəl nakə nəkway tə dəre aye na, nəkway tə dəre hərwi mədəslay hay gər a Bəy Maduweɲ. Ahəl nakə ka mətakweye na, ka mətakweye hərwi mədəslay ha gər a Bəy Maduweɲ. Andza niye, kwa ma məndze tə dəre, kwa ma məməte na, nəkway i bəy Maduweɲ.

⁹ Hərwi Yesu Kəriste kə mət ada kə lətsew abəra ma mədahañ hərwi ada mâ təra Bəy Maduweñ i mədahañ hay ada i ndo neheye tə dəre aye.

¹⁰ Nəkar, ka may ha mənese a malamar yak na, hərwi mey? Ada nəkar ka zəba ka malamar yak andza ndo bay na, hərwi mey? Nəkway tebiye ka deyekweye kame i Mbəlom, ma gakweye sariya.

¹¹ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, Bəy Maduweñ Mbəlom a gwad:

«Ta dedek neñ faya na tsikakumeye,

ndo hay tebiye ta deyeweye ta dəkweñeye gurmets.

Kwa way ma tsikiye tə bazlam ka neñ, neñ Mbəlom.*»

¹² Andza niye, kwa way ma diye ha wu nakə a ge aye. Bo ñgay eye tə gər ñgay eye ma diye ha kame i Mbəlom.

Kâ kal ha malamar yak a mezeleme bay

¹³ Kə ge andza niye na, kâ makwa ha mənese mə walañ kway bay. Wu neheye ka pum ka bo tərzleken aye düh na, anañ: Kâ pa wuray ka tsəved nakə malamar ma vəleye madəfe sik aye, kəgəbay ma dədiye ha a mezeleme aye bay. ¹⁴ Neñ madzapa eye tə Yesu Kəriste, hərwi niye na sər ha ta dedek wu nakə ñgwalak eye bay aye na, andaya bay. Ane tuk na, tađə ndoweye kə dzala, wu nakay ñgwalak eye bay

aye na, mâ nda bay. Wu neheye i ñgay na, ta dedek ñgwalak eye hay bay. ¹⁵ Tađə ka dziye ha malamar yak tə wu nakə faya ka ndiye na, niye na, ka wuda ndo bay. Yesu Kəriste kə mət hərwi malamar yak. Hərwi niye kâ dzəgəf ha malamar abəra ka tsəved i Mbəlom hərwi wu yak nakə ka ndiye bay.

¹⁶ Ka dəre yak na, wu ñgwalak eye. Ane tuk na, tađə ka sər ha ndo hay ta tsikiye fakaya wu nakə lele bay aye na, kâ ge sa bay. ¹⁷ Bəy i Mbəlom na, wu mənday ta wu məse bay. Bəy i Mbəlom düh na, wu nakə Məsəfəre Tsədanña eye faya ma giye mə nəkway aye. Faya ma dzəniye kway ka mäge wu ñgwalak eye, faya ma vəlakweye zay mə walañ kway, faya ma vəlakweye məñgwese. ¹⁸ Ndo nakə faya ma geye məsler andza niye a Yesu Kəriste aye na, a yay a gər a Mbəlom ada ndo hay ta rəhay ha gər dərmak.

¹⁹ Kə ge andza niye na, gakwa gədan mäge wu nakə ma dzəniye ndo hay ka məndze zay mə walañ kway aye. Ka gakweye wu nakə ma dzəniye tay siye i ndo ka məgəle ka tsəved i Mbəlom aye dərmak. ²⁰ Kâ nas ha məsler i Mbəlom tə wu nakə faya ka ndiye aye bay. Ayaw, dedek tsəved andaya ka mənde wu hay tebiye, ane tuk na, tađə siye i ndo hay ta dədiye abəra ka tsəved i Mbəlom hərwi yak na, kâ nda bay. ²¹ Wu nakə ñgwalak

* 14:11 Ezay 45.23.

aye na, kwa mahəpəde slo, kwa məse guzom, kwa mey nakə ma diye ha malamar yak a mənese aye na, kâ ge bay. ²² Tadə ka dzala ka sliye faya mənde wu hay tebiye, kəgəbay tadə ka dzala ka sliye faya bay na, mâ ndza mə dərev yak. Mata sərə ha na, nəkar ta Mbəlom dekdek tsa. Ndo nakə a ge wu ada a ge tə mədzał gər eye sulo sulo bay na, dərev ŋgay maŋgwasə eye. ²³ Ndo nakə mədzał gər ŋgay sulo sulo, kə gwad wu nakay mənde bay ka nda na, Mbəlom ma geye sariya hərwi kə pa na mədzał gər ŋgay peteh ka wu nakə ma giye aye bay. Wu nakə ndo a sər ha lele bay mədzał gər faya sulo sulo, kə ge ha ka bo na, kə ge mezeleme.

15

Ge wu nakə ma deyete ye a gər a siye i ndo hay aye

¹ Nəkway neheye gədaŋ eye ka tsəved i Mbəlom aye na, kutoŋ dzənakwa ndo neheye bəle eye hay aye. Kâ gakwa wu neheye a yay a gər a bo kway aye dekdek bay. ² Kwa way mâ ge wu nakə ma deyete ye a gər a siye i ndo hay aye hərwi madzəne tay ha hərwi ada tâ gəl ka tsəved i Mbəlom. ³ Yesu Kəriste, neŋgeye tə gər ŋgay ka pəla madayay a gər a bo ŋgay eye bay. Duh na, andza nakə tə watsa faya mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo hay ta tsada kar

Mbəlom, ane tuk na, mətsede tay a dəd na, ka neŋ.*» ⁴ Wu nakə tebiye tə watsa ahəl niye mə Derewel i Mbəlom aye, tə watsa na, hərwi ada mâ dakway ha dedek, hərwi ada kâ pakwa mədzał gər ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlakweye aye. Ka pakweye mədzał gər ka neŋgeye hərwi bazlam neheye mə Derewel i Mbəlom aye faya ma vəlakweye gədaŋ ada faya ma dzəniye ka məzle ŋgatay. ⁵ Maa vəl gədaŋ ta məzle ŋgatay a ndo hay na, Mbəlom. Mâ vəlakum mədzał gər kurom nəte ada gum andza i Yesu Kəriste nakə a tətikakum aye, ⁶ hərwi ada nəkurom tebiye kâ zambadumay a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tə dərev kurom peteh ada tə bazlam kurom nəte.

Təmum bo nəte nəte mə walaŋ kurom

⁷ Təmum bo nəte nəte mə walaŋ kurom andza i Yesu Kəriste nakə a təma kurom aye. Gum andza niye, hərwi ada ndo hay tâ zambaday a Mbəlom. ⁸ Faya na tsikakumeye dedek, Yesu Kəriste a tərə ndo i məsler i Yahuda hay na, hərwi mədatay ha Mbəlom a raw me bay. A yaw na, hərwi ada wu neheye Mbəlom a gwad ma vəlateye a bəba tətə ŋgay hay aye na, mâ ge bo. ⁹ A yaw sa na, hərwi ada ndo neheye Yahuda hay bay aye tâ zambaday a Mbəlom hərwi ŋgwalak ŋgay nakə a gatay aye.

* 15:3 Dəmes hay 69.10.

Andza nakə mawatsa eye mə
Derewel i Mbəlom aye, a gwad:
«Hərwi niye, na zambadakeye
mə walaŋ i ndo neheye
Yahuda hay bay aye,
na zambadakeye ta
dəmes.†»

10 Bazlam i Mbəlom a gwad
sa:

«Nəkurom neheye Yahuda
hay bay aye,
ŋgwasum ta ndo i Mbəlom
hay.‡»

11 Ma təv mekelenj eye a
gwad sa:

«Nəkurom neheye tebiye
Yahuda hay bay,
zambadumay a Bəy
Maduweŋ Mbəlom.
Nəkurom ndo hay tebiye,
zambadumay.§»

12 Ezay ndo məde ha
bazlam i Mbəlom a gwad
dərmak:

«Ndəray ma deyeweye abəra
ma hulfe i Zese.
Ma deyeweye ma təriye bəy
i ndo neheye Yahuda
hay bay aye.

Ndo neheye Yahuda hay bay
aye ta piye mədzal gər
tay ka neŋgeye.*»

13 Mbəlom a vəlawatay
gədaŋ a ndo hay tə dzala ha
ka neŋgeye. Mâ rah kurom ha
ta mənŋwese ada tə zay hərwi
ka dzalum ha ka neŋgeye.
Andza niye, kâ dzalakwa ha
ka neŋgeye peteh ta gədaŋ i
Məsəfəre Tsədaŋŋa eye.

Pol a tsik ka məsler ŋgay

14 Malamar ga hay, neŋ tə
gər ga na sər ta dedek faya ka

gumeye wu nakə ŋgwalak eye,
ka sərsum dedek lele ada ka
slumeye faya mətsikatay me
a zləm a siye i ndo hay,¹⁵ ane
tuk na, bazlam mekelenj eye
na, na tsikakum naha ta mäge
me eye hərwi ada kâ mətsum
ha gər bay. Na tsikakum naha
andza niye na, hərwi ŋgwalak
nakə Mbəlom a geŋ aye.¹⁶ A
zla ga, a pa ga ndo i məsler
i Yesu Kəriste a walaŋ i ndo
neheye Yahuda hay bay aye.
A pa ga wal hərwi məde ha
Labara Ŋgwalak eye nakə a
yaw abəra ka təv i Mbəlom
aye. Na datay ha a ndo ne-
heye Yahuda hay bay hərwi
ada tâ dzala ha ka neŋgeye
ada tâ vəl ha bo tay peteh a
Mbəlom andza vo'ar nakə tə
kədaway a Mbəlom a yaway
a gər aye. Məsəfəre Tsədaŋŋa
eye a pa tay ha i Mbəlom.

17 Kə ge andza niye na,
na sliye faya manŋeleke ta
məsler i Mbəlom nakə faya
na giye ma mədzepe tə Yesu
Kəriste.¹⁸ Tadə bazlam an-
daya mətsike na, na tsikiye ka
wu nakə Yesu Kəriste a ge tə
neŋ aye dəkdək tsa, hərwi ada
nâ həlatay ahaya ndo neheye
Yahuda hay bay aye kame i
Mbəlom, ada tâ rəhay ha gər.
A ge andza niye na, tə bazlam
neheye na tsik aye ada tə wu
neheye na ge aye.¹⁹ Kə ge
masuwayaŋ hay wal wal ada
Məsəfəre i Mbəlom kə da ha
gədaŋ ŋgay. Andza niye, na da
ha kwa a ŋgay Labara Ŋgwalak
eye i Yesu Kəriste a ndo hay.
Na dazlay ma Zerozelem hus

† 15:9 2 Samuyel 22.50; Dəmes hay 18.50. ‡ 15:10 Bazlam mapala eye masulo
eye 32.43. § 15:11 Dəmes hay 117.1. * 15:12 Ezay 11.10.

a gəma i Iliyiri.† 20 A seŋ məde ha Labara Nğwalak eye a təv neheye ndo hay ta sər Yesu Kəriste zuk bay aye. Na ge andza niye na, hərwi a seŋ madəzle gay ka mədok i ndo mekeleŋ eye bay. 21 A seŋ dūh na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Ndo neheye ta tsikatay dāda ka neŋgeye bay aye na, nətəye ta ŋgateye.
Ndo neheye ta tsəne zuk bay aye na,
nətəye ta tsəniye Labara Nğwalak eye.‡»

A say a Pol mede a Roma

22 Hərwi niye, a seweŋ haladzay mede naha a təv kurom, aya ane na ye naha bay. 23 Kə ndza məve haladzay nakə a seŋ mede naha mazəbakumaw dəre aye. Na huta həlay eye bay hərwi məsler. Anəke na, ma gəma neheye na, məsler ga ka ndəv. 24 Na diye naha, na ndziye ka təv kurom tsekweŋ hərwi ada kâ vəlumeŋ gədaŋ. Ma dəba eye na, na diye a gəma i Espayon ada a seŋ na, ka dzənumeye ga hərwi mede a dəma.

25 Ane tuk na, anəke na, na diye a Zerozelem, na zlatay naha madzəne i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu təday, 26 hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Masedowan ta Akay§ aye, kə yatay a gər matsekele suloy hərwi madzəne tay ha

ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye mətawak eye ma Zerozelem aye. 27 Bo tay eye tə dzala lele ada dedek lele nakə tə ge andza niye aye. Yahuda hay ta ŋgəna tə siye i ndo hay wu neheye ŋwalak eye Mbəlom a gwad ma vələtəye aye. Andza niye, ndo neheye Yahuda hay bay aye ta dzəna Yahuda hay tə wu nakə andaya fataya bay aye. 28 Ahəl nakə na ndəv ha məsler nakay ada na ye məvəlātay wu nakə məsləratay naha aye tebiye na, na diye a Espayon. Na diye a dəma na, na diye naha a təv kurom təday. 29 Na sər ahəl nakə na diye naha aye na, Yesu Kəriste ma rahiye kway ha tsisl tə ŋgama hərwi mede naha ga nakə na zəbakumaweye dəre aye.

30 Malamar ga hay hərwi Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste, ada hərwi wu nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a ge ada ka wudakwa bo nətə nətə mə walaŋ kway aye na, neŋ faya na gakumeye amboh: Duwulumay me a Mbəlom hərwi ga, duwulumay me tə dərev kurom peteh 31 hərwi ada ndo i Yahuda neheye tə sər Mbəlom bay aye tā seŋ dəretsətseh bay. Duwulumay me a Mbəlom sa hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye tā təma wu nakə na zlatay naha aye ta məŋgwese. 32 Andza niye, tadə kə yay a

† 15:19 Iliyiri: Neŋgeye dala ta diye i tsakay i Gəres. ‡ 15:21 Ezay 52.15.

§ 15:26 Akay: Məzele guram eye i diye i Salawa i Gəres.

gər a Mbəlom na, na diye ta mənɟwese eye. Ka ndzakweye dziye hərwi ada nâ zəzukw bo.

³³ Mbəlom, neŋgeye nakə a vəl zay a ndo hay aye, mâ ndza tə nəkurom. Mâ ge bo andza niye.

16

Mətsike me i Pol a ndo hay

¹ Anan, neŋ faya na tsikakumeye naha ka malamar kway ɟgwas eye Fowebe faya ma diye naha. Neŋgeye faya ma giye məsler i Mbəlom mə walaŋ i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Seŋkəre aye. ² Kə ndisl naha a təv kurom na, təmum na lele hərwi neŋgeye i Bəy Maduweŋ dərma. Təmum na andza nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu habə ta giye aye. Dzənum na tə wu nakə hawa eye ma geye tebiye hərwi neŋgeye ka dzəna ndo hay haladzay, ka dzəna ga dərma.

³ Tsikumətatay ha me a Pərisil tə zal ɟgay Akelas. Nəteye tə neŋ, nəmay faya nəmaa giye məsler i Yesu Kəriste aye. ⁴ Ahəl niye nəteye na, ta sər mədze ha məsəfəre tay hərwi ga. Na gatay sisə haladzay ada maa gatay sisə na, neŋ mahəgeye bay. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye neheye Yahuda hay bay aye ta gatay sisə. ⁵ Na tsikatay naha me a ndo neheye tə hayawa gər a gay

tay hərwi məduwulay me a Mbəlom aye.

Na tsikay naha me a dzam ga Epenete. Maa lah mədzal ha ka Yesu Kəriste ka dala i Azi* na, neŋgeye. ⁶ Na tsikay naha me a Mari, neŋgeye a ge məsler haladzay hərwi kurom aye.

⁷ Na tsikatay naha me a Andronikos ta Zuniyas. Nəteye na, ndo ga hay. Neŋ ta nəteye ta gəs may a daŋgay. Ndo hay tə sər nəteye neheye sulo mə walaŋ i ndo i maslaŋ hay aye na, ta məzlaḅ eye. Maa lah məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste na, nəteye bəna neŋ bay.

⁸ Na tsikay naha me a Ampəliyatos, dzam ga, nəmay salamay mə həlay i Bəy Maduweŋ.

⁹ Na tsikay naha me a Urban. Nəkway tə neŋgeye, faya ka gakweye məsler i Yesu Kəriste.

Na tsikay naha me a dzam ga Sitakis.

¹⁰ Na tsikay naha me a Apelles. Neŋgeye kə sa dəretsətseh hərwi Yesu Kəriste ada kə ndza bəŋbəŋ.

Na tsikatay naha me a ndo i gay i Aristobul.

¹¹ Na tsikay naha me a Herodiyon, ndo ga.

Na tsikatay naha me a ndo i gay i Narkise hay, nəteye i Bəy Maduweŋ.

¹² Tsikumənatay ha me a Tirifene ta Tirifoz, nəteye malamar kway ɟgwas eye hay

* 16:5 Dala i Azi, anəke na, ma Turki.

neheye faya ta giye mäsler i Mbälom aye.

Na tsikay naha me a Perisid malamar kway ngwas eye nakə na wuda na aye. Faya ma giye mäsler haladzay hərwi Bəy Maduweŋ.

¹³ Tsikumenəy ha me a Rufus, ndo ngwalak eye ka tsəved i Bəy Maduweŋ.

Na tsikay ha me a may ngay dərma, neŋgeye andza may ga.

¹⁴ Tsikumenəy ha me a Asinəkərit ta Fəlegoŋ ada a Hermes, a Patrobas ada Hermas ada a ndo mədzal gər neheye ta nəteye aye.

¹⁵ Tsikumenəy ha me a Filologe ada a Zuli, ada a Nere ta malamar ngay dem eye.

Na tsikay naha me a Olimpäs ada a siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye neheye ta nəteye aye.

¹⁶ Tsikum a bo me nəte nəte lele mə walaŋ kurom. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste ta tsikakum naha me tebiye.

Mandəve i bazlam i Pol

¹⁷ Malamar ga hay, neŋ faya na gakumeye amboh: Gumay metsehe a ndo neheye faya ta tsikiye wu ngwalak eye bay aye ka wu nakə ka tətikum aye. Andza niye, faya ta ngəniye tay ha ndo hay ada faya ta diye tay ha ka tsəved nakə ngwalak eye bay aye. Ka ndzum ta nəteye bay. ¹⁸ Slala i ndo neheye andza niye tə ge na, ndo i maslaŋ i Bəy Maduweŋ kway

Yesu Kəriste bay, faya ta giye duh na, wu nakə a yatay a gər aye. Faya ta səpatiye ndo hay tə bazlam tay neheye ləfedede aye. Andza niye, faya ta vatay gər a ndo neheye tə sər mənese bay aye. ¹⁹ Nəkurom na, ndo mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə sər ma kəkay nakə ka rəhumay ha gər a Bəy Maduweŋ aye. Dərev ga ka ngwasa haladzay hərwi kurom ada a seŋ na, tərüm metsehe eye hay hərwi ada kə gum wu ngwalak eye ada kə gum mənese bay.

²⁰ Mbälom faya ma vəliye zay huya a ndo hay. Mazlambar ma ndərasliye na gədaŋ i Fakalaw, ma piye na a huđ i sik kurom.

Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mā pa fakuma ngama.

²¹ Timote nakə faya ma giye mäsler tə neŋ aye kə tsikakum naha me. Ndo gay hay Lukiyus, Zason, ada Sosipater ta tsikakum naha me dərma.

²² Maa watsa dərewel nakay na, neŋ Tertiyus† ndo məwetse wu nakə a say a Pol aye. Na tsikakum naha me ta məzele i Bəy Maduweŋ.

²³ Neŋ Pol faya na gwadakumeye, Gayus kə tsikakum naha me dərma. Neŋ mandza eye mə gay ngay ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye tə yawaw mađuwulay naha me a Mbälom mə gay ngay. Erast ndo məgay gər a suloy i wuzlahgəma ada malamar

† 16:22 Tertiyus na, ndo məwetse dərewel i Pol.

kway Kartus ta tsikakum naha me.

[²⁴ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama ka nəkurom tebiye.]

²⁵ Zambadəkway a Mbəlom! Neŋgeye nate ŋgweŋ ta gədan hərwi ma vəkumeye gədan bəŋbəŋ ka tsəved ŋgay andza Labara Ŋgwalak eye nakə faya na datay ha a ndo hay ka gər i Yesu Kəriste aye. Labara Ŋgwalak eye nakay kə da ha parakka bazlam nakay maŋgaha eye ahəl niye aye.

²⁶ Ane tuk na, anəke na, Mbəlom kə da ha parakka ada faya ta diye ha ka gər i wu nakə ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ka gər i Kəriste aye. Andza niye, bazlam nakay kə da a zləm a slala hay tebiye andza i Mbəlom neŋgeye ma ndziye ka tor eye a gwaf tâ tsəne hərwi ndo hay tâ dzala ha ada tâ rəhay ha gər aye.

²⁷ Mbəlom na, neŋgeye Mbəlom nate ŋgweŋ. Neŋgeye tə gər ŋgay a tsah. Zambadəkway hərwi wu neheye a ge tə həlay i Yesu Kəriste aye. Mâ ge bo andza niye!

Makurre i ðerewel i Pol nakə a watsatay naha a Koriñte hay aye Məfələkwe

Pol a pa məhay gər i ndo mədzal gər hay ka Yesu ma Koriñte ahəl i mahəhele ŋgay masulo eye. Koriñte na, wuzlahgəma nakə ka dala i Gəres zlele eye aye, zlele eye hərwi təv mələtse i kwalalaŋ i yam hay sulo. Beke hay mə dəma haladzay ada ndo i mətawak hay. Ndo haladzay mändze tay na, swa tsa.

Ahəl niye na, Koriñte hay tə pay bəzay a kule kwa waray waray.

Pol a tsəne labara tay (zəba 1.11 ta 7.11). Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Koriñte, mədzal gər tay madzəda eye tə gər i bazlam hay wal wal.

Mə madədo 1 ka 4, Pol a tsik ka ndo məpe mədzal gər neheye ma Koriñte aye ada ka ndo neheye a ðatay ha Labara Ngwalak eye i Yesu Kəriste aye.

Ma madədo 5.1 ka 11.16, Pol a ðatay naha ka gər i bazlam hay

Ka 11.17 ka 14.40, Pol faya ma tsikiye ka mändze mə walaŋ i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Madədo 15 faya ma tsikiye na, Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahaŋ, ada pat

mekelenj eye mədahaŋ hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ ðərmak.

Andza ðerewel siye neheye Pol a watsa aye, nakay anaŋ eye a ndəv ta labara hay ada ta mətseke me a ndo hay (madədo 16).

Pol a tsikatay naha me a ndo neheye ma Koriñte aye

¹ Maa watsakum naha ðerewel nakay na, neŋ Pol nakə Mbəlom a zla ga hərwi ada nā təra ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye. A zla ga na, hərwi a yay a gər. Nəmay ta malamar kway Sosten, nəmaa tsikakum naha me. ² Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ma gəma i Koriñte aye. Nəkurom na, Mbəlom kə pala kurom, kə pa kurom a həlay i Yesu Kəriste. A zalakum na, hərwi ada kâ tərūm ndo ŋgay hay, andza a zalatay a ndo neheye tebiye mandza eye kwa ka waray ka waray faya ka ðuwulumeye me a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye. Neŋgeye na, Bəy Maduweŋ kway tebiye.

³ Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tã pa fakuma ŋgama ada tã vələkum zay.

Wu neheye lele Yesu a vəlatay aye

⁴ Neŋ faya na gay naha sisəe a Mbəlom huya hərwi kurom, hərwi kə pa fakuma ŋgama hərwi nakə nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. ⁵ Ayaw dedek! Ahəl

nakə ka dzapum ta neŋgeye na, Mbəlom kə vəlakum wu neheye ŋgwalak eye hay tebiye. Andza niye, Mbəlom kə vəlakum tsəved ka məsəre wu neheye dedek eye ada ka slum faya mədā ha wu neheye a ndo hay. ⁶ Andza niye hərwi ahəl nakə nəmaa đakum ha bazlam i Yesu Kəriste aye na, ka təmum tə dərev kurom bəŋbəŋ lele. ⁷ Hərwi niye wu neheye Mbəlom faya ma vəlateye a ndo ŋgay hay aye na, wuray kwa tsekweŋ a kətsakum bay, a nəkurom neheye faya ka həbum pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweye aye. ⁸ Mbəlom neŋgeye, ma dzəniye kurom ta gədaŋ bəŋbəŋ hus ka mandəve eye, hərwi ada pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweye na, wuray kwa tsekweŋ ma dədəiye kurom ha a sariya bay. ⁹ Kā dzədzarum bay, maa zalakum na, bo i Mbəlom eye ŋgway hərwi ada kā tərūm nəkurom madzapa eye ta wawa ŋgay Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway. Ada tadə Mbəlom kə tsik, kə gwad ma giye na, ma giye ta dedek andza nakə a tsik aye.

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Korinþte ta ŋgəna

¹⁰ Malamar ga hay, neŋ faya na gakumeye naha amboh ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste, bazlam kurom mātəra na, nəte. Kā ŋgənum ha bo mə walaŋ kurom bay. Dərev kurom

mātəra nəte ada mədzal gər kurom mātəra nəte dərmak. ¹¹ Malamar ga hay, na tsik andza niye na, hərwi ndo neheye mə gay i Kəlowe aye ta yaw ka təv ga. Ti yaw tə gwedeŋ na, məkəde wuway andaya mə walaŋ kurom haladzay. ¹² A seŋ məgwadəkum na, mey? A seŋ məgwadəkum na, kwa way mə walaŋ kurom faya ma tsikiye wu mekeleŋ eye hay wal wal. Siye hay tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Pol.» Siye hay tə gwad: «Nəmay ndo məpay bəzay a Apolos.» Siye hay tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Piyer.» Ndo mekeleŋ eye tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Kəriste.» ¹³ Tə tsik andza niye na, Kəriste maŋgəna eye wal wal đaw? Ta dar ka mayako mazləmbadā eye hərwi kurom na, neŋ Pol bay na gwad bədaw? Ta dzəhuḅ kurom ha a yam na, ta məzele ga bay na gwad bədaw?

¹⁴ Na gay sisə a Mbəlom hərwi na dzəhuḅ ndəray a yam kwa nəte mə walaŋ kurom bay. Ane tuk na, na dzəhuḅ a yam na, Kərispus ta Gayus dekdek tsa. ¹⁵ Andza niye ndəray mə walaŋ kurom ma sliye faya mətsike ta dzəhuḅ ha a yam ta məzele ga na, andaya bay. ¹⁶ Ayaw dedek ŋgway! Na dzəhuḅ Sitefanas a yam ta ndo i gay ŋgay hay dərmak. Tadə ndo mekeleŋ eye andaya na dzəhuḅ ha a yam na, na sər sa bay. ¹⁷ Kəriste kə sləra ga

ahaya madzəhuβe tay ha ndo hay a yam bay. A gwedeŋ: «Do dətay ha Labara Ngwalak eye a ndo hay.» A gwedeŋ sa: «Kâ tsik tə metsehe i ndo zezeŋ bay.» Taɗə na tsikawa tə metsehe i ndo zezeŋ na, məməte ŋgay nakə a mət ka mayako mazləmbada eye na, ma təriye wu kəriye. Ma giye ŋgama bay.

Gədaŋ tə metsehe i Mbəlom

¹⁸ Labara i məməte i Yesu nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye a təra ka ndo neheye faya ta dziye na, wu kəriye. Ma giye ŋgama bay. Ane tuk na, nəkway neheye Mbəlom ma təmiye kway ha aye na, ka sarakwa bazlam niye na, gədaŋ i Mbəlom. ¹⁹ Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, Mbəlom a gwad:

«Na ta dziye ha metsehe i ndo neheye ta tsah aye.

Na ta kərahiye ndo neheye tə gwad nəteye ndaraw eye hay aye.* »

²⁰ Kə ge andza niye na, ndo i məndzibəra neheye tə gwad: «Ta tsah aye na, metsehe tay eye məŋgay tuk? Ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam mapala eye i Yahuda hay aye na, wu tay neheye tə sər aye na, ma dzəniye tay ha kame i Mbəlom daw? Ndo neheye tə sər mətsike me haladzay aye na, məsəre mətsike me tay ma dzəniye tay ha kame i Mbəlom daw?» Mbəlom kə ɗa ha, məsəre wu i ndo i məndzibəra hay na, wu nakə kəriye. Ma giye ŋgama bay.

²¹ Ndo i məndzibəra hay ta ŋgatay a wu nakə Mbəlom a ge tə metsehe ŋgay aye. Ane tuk na, ta sər na bay. Hərwi niye, neŋgeye na, faya ma giye məsler tə bazlam neheye faya nəmaa ɗiye ha aye. Nəteye na, tə gwad: «Bazlam neheye na, wu kəriye. Ma giye ŋgama bay.» Ane tuk na, a yay a gər a Mbəlom mətəme tay ha ndo neheye tə dzala ha ka bazlam niye hay. ²² Yahuda hay, nəteye a satay məŋgatay a masuwayaŋ hərwi ada nakə ta səriye ha bazlam neheye na, dedək aye. Gərek hay na, a satay məsəre Mbəlom tə metsehe tay eye wu tay.

²³ Ane tuk na, nəmay faya nəmaa ɗiye ha na, Yesu Kəriste. Nəmaa ɗawa ha, nəmaa gwadawa: «Kəriste na, ta dar na ka mayako mazləmbada eye.» Yahuda hay tə tsəne na, ta təma bay, a ndalatay, ada ndo neheye Yahuda hay bay aye tə gwad: «Bazlam niye na, bazlam nakə kəriye. Ma giye ŋgama bay.»

²⁴ Ane tuk na, ndo neheye Mbəlom a zalatay, a təra tay ha ndo ŋgay hay, kwa Yahuda hay, kwa ndo neheye Yahuda hay bay aye na, ta zəba faya andza wu kəriye təbey. Tə sər ha Yesu Kəriste na, neŋgeye gədaŋ i Mbəlom ada neŋgeye faya ma ɗiye ha metsehe i Mbəlom. ²⁵ Taɗə ndo hay ta dzala, ta gwad: «Wu nakə Mbəlom a ge aye, wu kəriye» na, ta sər ha wu nakə tə gwad: «Wu kəriye na, a ze metsehe

* 1:19 Ezay 29.14.

tay dñh.» Tadə tə dzala ta gwad: «Mbəlom na, gədan ɲgay andaya bay» na, ta sər ha məsler ɲgay nakə tə gwad gədan eye bay aye na, a ze gədan tay dñh.

26 Malamar ga hay, nəkurom neheye Mbəlom a zalakum aye na, nəkurom wu hay tey? Ka däre i ndo i mändzibəra hay na, ndo i metsehe andaya mə walaɲ kurom haladzay bay. Ndo i gədan andaya haladzay mə walaɲ kurom bay ada ndo neheye tə da a zləm aye andaya mə walaɲ kurom haladzay bay sa. 27 Mbəlom a pala dñh na, ndo neheye ndo i mändzibəra hay tə gwad fataya ta tsah bay aye hərwi ada tã təra ndo ɲgay hay. A pala tay ha na, hərwi məpatay horoy a däre a ndo neheye tə gwad ta tsah aye. Ada Mbəlom a pala ndo neheye ndo i mändzibəra hay tə gwad fataya nəteye bəle eye hay na, hərwi məpatay horoy a däre a ndo i gədan hay. 28 Mbəlom a pala na, ndo kəriye hay tsa, ta zəba fataya andza wu kəriye madəva zləm tay andaya bay. A ge andza niye na, hərwi ada mädze tay ha ndo neheye lele tə da a zləm aye. 29 Mbəlom a pala slala i ndo neheye andza niye na, hərwi ada ndəray mǎ dəslay ha gər a bo kame ɲgay bay. 30 Maa dzapa kway ha tə Yesu Kəriste na, Mbəlom nəte ɲgweɲ. Hərwi niye Mbəlom a dəkway ha metsehe ɲgay tə

həlay i Yesu. Andza məgwede na, Mbəlom a təra kway ha ndo ɲgwalak eye hay na, tə həlay i Yesu Kəriste. Ada a təmakway ahaya abəra mə mezeleme na, tə həlay i Yesu Kəriste ada ka tərakwa ndo ɲgay hay. 31 Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo nakə a say məge zlapay aye na, mǎ ge zlapay tə wu nakə Bəy Maduweɲ a ge aye.†»

2

Pol a da ha Yesu Kəriste

1 Malamar ga hay, neɲ eye ahəl niye na ye naha a gay kurom mədakum ha wu i Mbəlom nakə mangaha eye na, na tsik bazlam neheye a da me aye bay ada na tsik wuray tə metsehe i ndo hay bay. 2 Ahəl nakə na ye naha a gay kurom zuk bay aye na, na gwad: «Na ye naha na tsikiye na, ka Yesu Kəriste dəkdek. Na tsikiye wuray mekeleɲ eye bay. Na tsikiye wene wene eye na, ka məməte ɲgay nakə tə dar na ka mayako mazləmbada eye.» 3 Ahəl nakə neɲ ka təv kurom aye na, gədan ga andaya bay, zluwer a geɲ ada na dzədzar haladzay. 4 Ahəl nakə na dəkum ha bazlam i Mbəlom aye na, na tsikakum tə metsehe i ndo neheye tə gwad ta tsah aye hərwi məvakum gər bay. Ane tuk na, Məsəfəre i Mbəlom a dəkum ha ta gədan i Mbəlom bazlam ga nakə na tsikakum aye na, dedək. 5 Hərwi niye,

† 1:31 Zəba ma Zeremi 9.22-23.

ka pum mædzal gær kurom ka Yesu Kæriste na, hærwi ka ñgatamay a gædanj i Mbælom bəna, a metsehe i ndo hay bay.

⁶ Ndo neheye ta sara ka tsæved i Mbælom aye na, nəmaa tətikatay metsehe i Mbælom. Ane tuk na, metsehe i ndo i mændzibəra hay bay ada metsehe i bəy tay neheye faya ta læviye mændzibəra aye bay. Nəteye na ta dziye. ⁷ Sadzæk bay, metsehe nakə na dækum ha aye na, metsehe i Mbælom. Ahəl niye na, mañgaha eye, ndo hay tə sər bay. Ahəl nakə kə ge mændzibəra zuk bay aye na, 6a kə læva ha bo hærwi mətəme kway ha hærwi ada kâ yakwa a tæv mændze ñgay nakə ta dəslay ha gær aye. ⁸ Metsehe niye na, ndəray kwa nəte mæ walañ i ndo neheye tə læva mændzibəra aye ta sər metsehe niye bay. Tadə ta sər na, ta dariye Bəy Maduweñ kway ka mayako mazlæmbada eye bay. Neñgeye na, mæzla6 ñgay a ze kwa mey tebiye. ⁹ Wu niye Mbælom a ge na, andza nakə mawatsa eye mæ Dereweli Mbælom aye, a gwad:

«Wu nakə Mbælom a læva ha bo hærwi ndo neheye ta wuda Mbælom aye na*,

a ze wu neheye ndo hay ta ñgatay bay aye tebiye ada nakə ta tsəne bay kwa wu nakə ta dzala faya bay aye.»

¹⁰ Mbælom a da ha metsehe

niye na, a nəmay ta gædanj i Məsəfəre ñgay. Məsəfəre na, a sər wu hay tebiye. Kwa wu nakə Mbælom a dzala mæ gær ñgay aye na, a sər. ¹¹ Maa sər mædzal gær i ndo mekelenj eye na, way? Ndo məsəre na andaya bay. Maa sər na, məsəfəre ñgay eye ñgway. I Mbælom na, andza niye dærmak. Maa sər mædzal gær i Mbælom na, Məsəfəre ñgay eye ñgway, ndo mekelenj eye a sər bay. ¹² Məsəfəre nakə Mbælom a vələkway a nəkway aye na, a yaw abəra ma ndo i mændzibəra hay bay. Məsəfəre na, i Mbælom eye ñgway. Mbælom a vələkway na, hærwi ada kâ sərakwa wu neheye a vələkway ta ñgwalak ñgay aye tebiye. ¹³ Nəmay, nəmaa tsikawa wu neheye na, nəmaa tsikawa tə metsehe i ndo zezəñ bay. Bazlam may hay ti yaw na, ma Məsəfəre. Andza niye, nəmaa dawa ha na, wu neheye a tsik ka Məsəfəre aye a ndo neheye Məsəfəre niye andaya mæ dærev tay aye.

¹⁴ Ndo nakə Məsəfəre i Mbælom andaya mæ dærev ñgay bay aye na, ma sliye faya matəme dedək neheye Məsəfəre faya ma datay ha a ndo hay aye bay. A tsəne bay, a dzala mæ gær ñgay na, wu kəriye hay, neheye ma giye ñgama bay aye, bəna tadə ndoweje Məsəfəre andaya mæ dærev ñgay bay na, ma sliye faya mətəne bay. ¹⁵ Ndo nakə Məsəfəre i Mbælom mæ dærev ñgay aye na, a sər tay ha

* 2:9 Ezay 64.3.

ka bo abəra wu hay tebiye. Tadə ɲgwalak eye hay kwa ɲgwalak eye bay na, a sər. Ane tuk na, ndo hay na, ta sliye faya məsəray naha ka wu nakə ma dzaliye aye bay. ¹⁶ Niye na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Wu nakə Mbəlom a dzala aye na, maa sər na, way?»

Maa day ha wu ka həlay a Mbəlom na, way?†»

Ane tuk na, nəmay neheye Məsəfəre i Mbəlom mə dərev may aye na, nəmaa dzalawa gər na, andza i Yesu Kəriste nakə ma dzaliye dərmak.

3

Ndo mədzal gər hay na, i Yesu

¹ Malamar ga hay ahəl nakə neɲ tə nəkurom aye na, na tsikawakum wu andza nakə na tsikateye a ndo neheye Məsəfəre i Mbəlom mə dərev tay aye bay. Na tsikawakum na, andza a ndo i məndzibəra hay hərwi nəkurom ka tsəved i Yesu Kəriste na, andza wawa ndəriz hay. ² Na tətikakum wu neheye a wur bo bay aye bəna, na tətikakum wu neheye a wur bo aye bay. Nəkurom ka tərūm na, andza wawa ndəriz neheye ta vəlateye wah dekdek, ta sliye faya mənde daf zuk bay aye.

³ Hərwi nəkurom na, huya andza ndo neheye faya ta dzaliye ka wu i məndzibəra aye. Nəkurom faya ka gumeyeye sələk ka ndo mekeleɲ

eye hay. Nəkurom faya ka gumeyeye məkəde wuway mə walaɲ kurom. Kə ge faya ka gumeyeye andza niye na, nəkurom ndo i məndzibəra hay mba huya bədaw? Ta dedek nəkurom na, andza nəteye. ⁴ Siye hay tə gwad tə peɲ bəzay na, a neɲ Pol, siye hay tə gwad tə pay bəzay na, a Apolos. Kə ge faya ka tsikumeyeye andza niye na, nəkurom ka tərūm andza ndo i məndzibəra hay!

⁵ Apolos na, way? Ada neɲ na, way tey? Nəmay na, ndo i məsler i Mbəlom tsa. A slər naha may ka təv kurom hərwi mədəkum ha bazlam ɲgay hərwi ada kâ dzalum ha ka Kəriste. Kwa way ma giye na, məsler nakə Mbəlom a day ha mäge aye. ⁶ Neɲ na, na zəv. Apolos neɲgeye a mbəday yam. Ane tuk na, ndo mägele ha na, bo i Mbəlom eye ɲgway. ⁷ Andza niye, ndo nakə a zəv wu aye ta ndo nakə a mbəday yam aye na, nəteye salamay tə sla wuray bay. Mbəlom nəte ɲgweɲ neɲgeye a sla mäge wu, hərwi neɲgeye a sla faya mägele ha wu. ⁸ Ndo nakə a zəv wu aye ta ndo nakə a mbəday yam aye na, wuray ka ɲgəna tay ha ka bo abəra bay. Ane tuk na, Mbəlom ma vəliye kwa a way merəbe ɲgay andza nakə ma hutiyeye. ⁹ Neɲ ta Apolos na, nəmay madzapa eye nəte ma məsler i Mbəlom.

Nəkurom na, ka tərūm andza guvah i Mbəlom. Nəkurom andza gay i

† 2:16 Ezay 40.13.

Mbəlom dərmaḱ. ¹⁰ Mbəlom kə vələŋ tsəved ta ŋgwalak ŋgay hərwi madazlay a məsler ŋgay tə nəkurom. Neŋ na təra andza ndo nakə a sər maḱəzle gay, a sər məsler ŋgay lele aye. Ahəl nakə na dazlay a məge məsler i Mbəlom mə gay kurom aye na, na pa naha mədok aye andza nakə Mbəlom a vələŋ faya tsəved nā ge aye. Anəke ndo siye ha faya ta ḱəzliye faya. Kwa way mâ ge metsehe, mâ ḱəzl faya gay na, lele. ¹¹ Mədok i gay niye na, Yesu Kəriste. Mbəlom a pa na andza mədok. Ndəray ma sliye faya məpe naha mədok mekeleŋ eye sa bay. ¹² Ka mədok niye na, ndo siye hay ta ḱəzliye faya gay ta gura, siye hay ta ḱəzliye ta bəre, ndo siye hay ta ḱəzliye tə kwar neheye tsakala eye haladzay aye. Ndo siye hay na, ta ḱəzliye faya ta mayako, siye hay ta guzer ada siye hay ta ḱəzliye ta gwavəkw. ¹³ Pat nakə Mbəlom ma gateye sariya ŋgay a ndo hay aye na, kwa way məsler ŋgay ma bəziye parakka lele hərwi pat eye niye na, ako ma bəziye ha məsler kwa i way. Kwa way ma ŋgateye a məsler ŋgay, kwa lele kwa lele bay, ma ŋgateye. ¹⁴ Gay i ndo nakə a ḱəzl aye, ako ka təma na bay na, ma hutiyə merəbe ŋgay. ¹⁵ Ane tuk na, ndo nakə ako ka təma na gay nakə a ḱəzl aye na, ma hutiyə merəbe ŋgay bay. Mbəlom ma təmiye ha. Ane

tuk na, neŋgeye ma təmiye andza ndo nakə a təmaw abəra ma ako i gay aye.

¹⁶ Nəkurom tebiye na, gay i məḱəslay ha gər a Mbəlom, ada Məsəfəre ŋgay mandza eye mə nəkurom na, ka sərur təbədew? ¹⁷ Tadə ndoweye kə nas ha gay i məḱəslay ha gər a Mbəlom na, Mbəlom ma kədiye na ndoweye dərmaḱ hərwi gay i məḱəslay ha gər a Mbəlom na, tsəḱəŋŋa. Gay eye niye Mbəlom mandza eye mə ḱəma aye na, nəkurom.

¹⁸ Ndəray mâ vay gər a bo ŋgay bay. Tadə ndoweye mə walaŋ kurom kə dzala neŋgeye a tsah andza ndo i məndzibəra hay na, mâ gər ha. Mâ təra ka ḱəre i ndo hay ḱuh na, andza a tsah bay tebiye. Kə ge andza niye na, ma hutiyə metsehe lele eye. ¹⁹ Na tsik andza niye na, hərwi wu neheye ndo i məndzibəra hay tə dzala, tə gwad nətəye ta tsah aye na, ka ḱəre i Mbəlom na, wu kəriye. Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad: «Mbəlom ma gəsiye tay ha ndo i metsehe hay ma bəlay i wewer tay nakə tə ŋga ka bo aye.*» ²⁰ Ma təv mekeleŋ eye tə gwad sa: «Bəy Maduweŋ a sər mədzal gər i ndo i metsehe hay. A sər ha nətəye na, wu kəriye.†» ²¹ Hərwi niye neŋ faya na tsikakumeye, ndəray mâ zlapa tə wu nakə ndo mekeleŋ eye a ge aye bay. Sərur ha na, wu hay tebiye

* 3:19 Zob 5.13. † 3:20 Dəmes hay 94.11.

na, i kurom dúh. ²² Neñ Pol, Apolos ada Piyer, nəmay na, i kurom hay tebiye. Kwa mändzibəra, sifa, məməte i kurom tebiye. Wu neheye anəke ta wu neheye kame aye na, i kurom tebiye dərmak. ²³ Nəkurom na, ndo i Yesu Kəriste hay ada Kəriste, neñgeye i Mbəlom.

4

Ndo i maslañ i Kəriste hay

¹ Sərum ha, nəmay na, ndo mäge məsler i Yesu Kəriste hay. Mbəlom a vəl wu ŋgay neheye maŋgaha eye ahəl niye na, a nəmay hərwi ada nəmaâ dátay ha a ndo hay. ² Ndo nakə ndo i gay ŋgay a gəray ha wu ŋgay hay, wu kurre a say ka neñgeye mâ təra na, ndo i dedək. ³ Neñ na, tadə faya ka ŋgəlumenəye bəzay ka wu na, kwa tsekweñ wuray a geñ mə bo haladzay bay. Kwa tadə siye i ndo hay faya ta ŋgəleñeye bəzay neñ ndo i dedək tsukuđu neñ ndo i dedək bədaw na, niye na, wuray a geñ mə bo bay dərmak. Kwa neñeye na geye sariya a gər bay. ⁴ Neñ na, na sər wuray nakə mə neñ na may ha mənese a gər ga aye bay. Ane tuk na, andza məgwede mənese andaya fagaya təbey aye bay. Mata ge sariya i gər ga na, Mbəlom bəna ndo hay bay. ⁵ Hərwi niye həlay eye kə ndislew zuk bay na, kâ gum sariya ka siye i ndo bay. Pat nakə Bəy Maduweñ Yesu ma maweye na, ma bəziye ha wu neheye

anəke ma ləvoñ aye parakka mə dzaydzay. Wu nakə ndo hay tə dzala mə gər tay aye na, ma bəziye dərmak. Pat eye niye na, Mbəlom ma zambadəye kwa a way hərwi məsler nakə a ge aye. Tadə a ge haladzay na, Mbəlom ma zambadəye haladzay. Tadə a ge tsekweñ na, Mbəlom ma zambadəye tsekweñ.

⁶ Malamar ga hay, na đakum ha wu neheye ka neñ ta Apolos aye na, hərwi madzəne kurom hərwi ada kâ tətikum wu nakə mə dəma aye. A señ na, pumay bəzay a bazlam i Mbəlom lele. Andza niye, kâ gum zlapay ta ndo siye hay bay ada kâ kəsum tay ha ndo siye hay bay. ⁷ Nəkar nakə ka dzala mə gər yak, ka ze siye i ndo hay aye na, nəkar way? Maa vəlaka wu hay tebiye na, Mbəlom bədaw? Tadə maa vəlaka Mbəlom na, ka giye ha zlapay andza ka huta wu niye hay ta gədañ yak na, hərwi mey?

⁸ A'əhəñ! Nəkurom na, ka hutum wu hay tebiye ba! Ka tərüm ndo neheye zlele eye tsiy ka tsəved i Mbəlom aye na gwad! Ka gwadum nəkurom na, bəy hay. Nəmay na, bəy eye hay təbey. Tadə nəkurom bəy eye hay ka dərə i Mbəlom ta dedək na, ha be lele hərwi ada nəmay ndo i maslañ i Kəriste hay nəmaa sliye faya matəre bəy hay dərmak. ⁹ Nəmay na, ndo i maslañ i Yesu Kəriste hay, ane tuk na, a ge fagaya ka dərə ga na, andza nəmay ma dəba i siye i ndo hay duk ma

təv nakə lele bay aye. Nəmay na, ndo neheye tə gəs tay ha tə gatay sariya, ta diye tay hay mata kədə tay ha kame i ndo hay aye. Na tsik andza niye na, hərwi nəmay ka dəre i ndo i mändzibəra hay ada kwa ka dəre i gawla i Mbəlom hay tebiye na, andza ndo mäge dəretsətseh hay hərwi ada ndo i mändzibəra ada kwa gawla i Mbəlom hay tâ zəba famaya andza wu mäge həbad. ¹⁰ Andza niye nəmay na, andza ndo i matərakahan hay. Nəkurom ka dzalum na, ka tsahum hərwi nəkurom madzapa eye tə Kəriste. Ndo hay tə dzala na, nəmay bəle eye hay, ane tuk na, nəkurom ka gwadum nəkurom gədan eye hay. Nəmay na, ndo hay tə kəts may, nəkurom na, faya ta rəhakumeye ha gər. ¹¹ Hus anəke bəgom, may a wur famaya, yam a gamay dərmak. Peteked may manasa eye hay. Faya ta gameye dəretsətseh haladzay, gay may andaya məhəne mə dəma bay, nəmaa təra ndo madzədzə eye hay. ¹² Nəmaa ge məsler ta gədan may hərwi məhute wu mənday.* Ndo hay faya ta tsadəmeye na, nəmaa dūwulay me a Mbəlom hərwi ada mâ pa fataya ŋgama. Ahəl nakə ndo hay faya ta gameye dəretsətseh aye na, nəmaa ndza tete, nəmaa matay ha a dəma bay. ¹³ Ndo hay faya ta tsikiye famaya wu lele bay eye na, nəmaa tsikatay

bazlam ləfedede eye düh. Ndo hay tə dzala nəmay ka dəre i ndo i mändzibəra hay na, andza kwasukwalay kəriye. Hus bəgom tə dzala na, nəmay nəmaa təra andza wu neheye ndəluḅ eye ndo hay ta fadiye, ta kutsiye ha a pesl aye.

Pol a tsikatay me a wawa ŋgay hay

¹⁴ Wu nakə na watsa kanan aye na, na watsakum hərwi məpakum horoy a dəre ka wu nakə ka gumeye bay. Na watsa andza nakay na, hərwi nəkurom wawa ga neheye na wuda kurom haladzay aye. A seŋ mədakum ha metsehe. ¹⁵ Kwa tadə ndo hay wal wal haladzay ta dəkum ha məpay bəzay a Yesu Kəriste bəbay na, bəba kurom hay haladzay bay. Bəba kurom na, nəte. Neŋ na təra bəba kurom na, hərwi maa dəkum ha Labara Ŋgwalak eye na, neŋ ada nəkurom ka pum mədzal gər ka Yesu Kəriste. ¹⁶ Bəba kurom na, neŋ sa, faya na gakumeye amboh, tərūm andza neŋ. ¹⁷ A seŋ na, gum andza niye. Hərwi niye na sləriye naha Timote ka təv kurom hərwi ada mâ ye naha mâ makum ahaya a gər mede ga ka tsəved i Yesu Kəriste. Wu nakə ma diye naha ma tətikakumeye na, wu nakə na tətikawatay a ndo hay kwa ka waray aye. Tsənum! Timote na, neŋgeye wawa ga, na wuda na haladzay. Ada neŋgeye na, ma giye məsler i

* 4:12 Məsler hay 18.3.

Bøy Maduweñ Yesu ta tsæved eye lele.

¹⁸ Na sər ha, siye i ndo hay ta zəba faya na ye naha ka tæv kurom zuk bay na, tə dzala na, na diye naha sa bay, hərwi niye faya ta dəslay gər a bo tay. ¹⁹ Ane tuk na, tadə Bøy Maduweñ kway kə vələñ tsæved na, na diye naha bəse. Na ndisl naha na, na səriye ha ndo neheye faya ta giye zlapay aye na, na zəbiye fataya təday. Na səriye ha ta tsikawa na, bazlam kəriye tsa tsukuđu ta huta gədan i Mbəlom daw? ²⁰ Na tsik andza niye na, hərwi mələve i Bøy i Mbəlom nakə ma ləviye. A sər bo na, ma gədan bəna mə bazlam hay kəriye dekdek tsa bay. ²¹ A sakum na, wuye mey? Ahəl nakə aza na diye naha aye na, a sakum nā zla naha mandalaḅa ka həlay hərwi makəte kurom ha daw? Kəgəbay ka mbədumeye ha dərev kurom ada neñ na diye naha tə bazlam ləfedede eye hərwi mədakum ha na, na wuda kurom daw?

5

Wu nakə a ge horoy mə walañ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye

¹ Na tsənawa wu hay ka nəkurom. Ndo hay tə gwad na, faya ka gumeye wu nakə lele bay aye. Kwa ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, faya ta giye slala i wu niye bay. Tə gwedeñ na, ndo ta həna ta ŋwas i bəba ŋgay.*

² Ada ka dəsłumay ha gər a bo düh na, kəkay? Tuwum düh hərwi mənese kurom. Ndo nakə faya ma giye andza niye ka gərüm ha na, kəkay?

³ Neñ na, na ge na sariya eye tsiy andza nəkway ka bo dziye. Neñ mə walañ kurom bay, ane tuk na, dərev ga mandza eye tə nəkurom. ⁴ Na ge sariya nakay ta gədan i Bøy Maduweñ kway Yesu. Wu nakə na tsikakumeye naha aye na, hayum gər ada dərev ga ma ndziye tə nəkurom. Gədan i Bøy Maduweñ kway Yesu ma ndziye tə nəkurom dərma. ⁵ Ahəl nakə ka hayum gər aye vəlümay ha ndo niye a həlay i Fakalaw hərwi ada Fakalaw mâ nas ha slo i bo ŋgay. Mâ nas ha slo i bo ŋgay na, hərwi ada Mbəlom mâ təma ha pat nakə Bøy Maduweñ kway Yesu ma maweye.

⁶ Ka dəsłumay ha gər a bo na, hərwi mey? Mədəsłay ha gər a bo na, lele bay. «Gədə tsekweñ a kwasa ha wu tebiye» na, ka sərüm təbədew? Andza niye mezeleme tsekweñ na, ma nasiye wu na, ka sərüm təbədew? ⁷ Zlum na mezeleme niye andza gədə abəra mə walañ kurom hərwi ada kâ tərüm tsədanña andza wu nakə gədə faya bay aye. Na sər ha ta dedek, Mbəlom ka təra kurom ha tsədanña hərwi kə kəd təban hərwi ada kâ hatsakwa magurlom i Pak ta neñgeye. Təban eye niye na, Yesu Kəriste nakə a mət

* 5:1 Levitik 18.8; Bazlam mapala eye masulo eye 23.1. † 5:7 Madayaw abəra ma Ezipt 13.7; 12.21.

hərwi kway aye.† ⁸Hatsakwa magurlom lele. Ane tuk na, hatsakwa magurlom tə makwala wedeye, gəde mā ge mə dāma bay. Tərakwa ndo neheye tsədañña eye. Pakway bəzay a tsəved i Mbəlom tə dərev kway pe-teh‡. Gərakwa ha mäge wu neheye lele bay tebiye. Wu niye hay na, andza gəde niye.

⁹ Mə derewel ga nakə na watsakum naha ahəl niye na, na gwadakum: «Kā ndzum dziye ta ndo neheye faya ta giye madama aye bay.» ¹⁰ Na tsik andza niye na, ka ndo i məndzibəra hay bay. Hərwi ndo mäge madama hay, ndo i bor hay, məkal hay ada ndo mäge kule hay, nəteye ndo i məndzibəra hay. Məngədatay hərwi mədzepe ta nəteye bay na, haβe ka deyumeye abəra ma məndzibəra. ¹¹ A'ay! Wu nakə na watsa aye na, na watsa duh na, ka ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste. Tadə ndoweye kə gwad neñgeye ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste ada faya ma giye madama, faya ma giye bor ka wu i ndo, faya ma giye kule, faya ma tsikiye wu lele bay eye ka ndo hay, faya ma kwayiye ta guzom, faya ma kəliye wu hay na, kā ndzum ka təv manəte aye ta neñgeye bay. A həlay nakə nəkurom mandza eye ka məndzibəra mba aye na, tsəved andaya ka ηgənumeye ta nəteye aye bay.

¹² Mata ge sariya i ndo neheye tə pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, neñ tədew? Nəkurom dərmak na, ka gumateye sariya na, a ndo neheye ka hayawum gər dziye. ¹³ Mata ge sariya a ndo neheye tə pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, Mbəlom. Gum andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Həharum na ndo nakə faya ma giye wu nakə lele bay aye abəra mə walañ kurom.Š»

6

Ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay ta wuda ka bo bay

¹ Tadə faya ka tərumeye mə walañ kurom na, ka yawum ka təv i ndo mäge sariya neheye tə sər Mbəlom bay aye na, ka gum andza niye hərwi mey? Mata ηgənakum ha sariya duh na, ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu. ² Mata gatay sariya a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu na, ka sərurum təbədew? Kə ge duh mata gatay sariya a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye nəkurom tuk na, ada ka sərurum mäge sariya i wu neheye tsekweñ tsekweñ aye bay na, kəkay? ³ Mata gatay sariya kwa a gawla i Mbəlom hay nəkway na, ka sərurum təbədew? Kə ge andza niye na, ka ηgənakweye ha sariya a bo ka məndzibəra bəna kemey? ⁴ Tadə ka tərurum

† 5:8 Madayaw abəra ma Ezipt 12.15-20; Bazlam mapala eye masulo eye 16.3.

Š 5:13 Bazlam mapala eye masulo eye 17.7.

mə walaŋ kurom na, ka diyumeye ha ka təv i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, kəkay? Nəteye na, wuray kə dzapa kurom ha kwa tsekweŋ bay. Ane tuk na, a sakum tā ŋgənakum ha sariya na, ma kəkay? ⁵ Horoy a gakum təbədew? Ndo nakə a tsah ma tsikakumeye me a zləm aye na, andaya mə walaŋ kurom ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay təbədew? ⁶ Ndo məpay bəzay a Yesu ma wudiye ka malamar nakə faya ma pay bəzay a Yesu andza neŋgeye na, lele bay. Ada kwa ka təv i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ka wudawum.

⁷ Ka wudumeye ka bo mə walaŋ kurom na, lele bay. Ka wudum ka bo mə walaŋ kurom na, ka dədum abəra ka tsəved i Mbəlom. Ka sakumay naha a ndo neheye faya ta gakumeye mənese aye. Tadə ta kəlakum na wu kurom na, gəsüm dərev, kâ wudum fataya bay. ⁸ Ane tuk na, ka gəsüm dərev bay, faya ka gumateye wu lele bay eye a siye ndo hay dūh. Faya ka kəlumeye wu i ndo hay, kwa nəteye malamar kurom hay ka tsəved i Mbəlom bəbay na, faya ka kəlumeye tay ha. ⁹ Ndo neheye faya ta giye lele bay eye ta diye a Bəy i Mbəlom bay na, ka sərüm təbədew? Kâ vumay gər a bo kurom bay. Sərüm ha na, ndo neheye faya ta giye madama, ta giye kule, faya ta həniye ta ŋgwas i ndo hay ada ndo neheye tə

zla hasləka ta təra ha andza ŋgwas eye, ¹⁰ ndo makəle wu i ndo hay, ndo mäge dərə ka wu i ndo, ndo məkway eye hay, ndo mətsadətay a ndo hay, ndo mabuwe siye i ndo hay ta gədaŋ, slala i ndo neheye tebiye na, ta diye a Bəy i Mbəlom bay. ¹¹ Ahəl niye na, siye i ndo hay mə walaŋ kurom tə gawa wu neheye lele bay aye. Ane tuk na, Məsəfəre i Mbəlom nakə faya ka dəsłakweye ha gər aye kə pəsakum ha mezeleme kurom ada kə bara kurom. Kə pala kurom hərwi ada kâ tərüm ndo i Mbəlom hay. Ka təra kurom hay tsədaŋŋa kame i Mbəlom. A ge andza niye na, hərwi ka pum mədzał gər ka Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste.

Bo na, hərwi mazambađay a Mbəlom

¹² Ndo siye hay mə walaŋ kurom tə dzala mə gər tay na: «Tsəved andaya ka mäge wu hay tebiye.» Ane tuk na, wu tebiye lele hərwi kurom bay. «Tsəved andaya ka mäge wu hay tebiye.» Ane tuk na, a seŋ matəre beke i wu bay. ¹³ Ka gwadum sa: «Mbəlom a ge wu mənday na, hərwi huđ, a ge huđ hərwi wu mənday dərmał.» Ayaw dedek, ane tuk na, Mbəlom ma dziye tay ha sulo tay eye tebiye. Mbəlom a lambad bo na, hərwi mäge ha madama bay. A lambad na, hərwi ada kâ dəsłakway ha gər a Bəy Maduweŋ kway dūh, hərwi neŋgeye faya ma tsəpiye bo kway. ¹⁴ Mbəlom kə lətse

ahaya Bəy Maduweñ kway Yesu abəra ma mədahañ. Mâ lətsakway ahaya abəra ma mədahañ ta gədañ ɲgay dərma. Ka lətsakweye abəra ma mədahañ tə slo i bo kway tebiye. ¹⁵ Nəkurom siye i bo i Yesu Kəriste na, ka sərüm təbədew? Na sliye faya mabuwe siye i bo i Yesu məvəlay ha a ɲgwas mäge madama daw? A'ay, ma giye bo andza niye bay! ¹⁶ Ka sərüm bədaw? Ndowe ye kə vəlay ha bo ɲgay a ɲgwas mäge madama na, nəteye sulo ta təra bo nəte. Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad: «Ndo hay sulo na, ta təriye bo nəte.*» ¹⁷ Ane tuk na, ndo nakə kə vəlay ha bo ɲgay a Bəy Maduweñ Yesu aye na, neñgeye ta Bəy Maduweñ, dərev tay nəte.

¹⁸ Hərwi niye, kâ gum madama bay. Siye i wu neheye ndo hay faya ta giye na, bo tay madzapa eye tə wu niye hay bay. Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye madama aye na, a gay wu nakə lele bay aye a bo ɲgay. ¹⁹ Bo kurom na, gay i mədəslay ha gər a Məsəfəre Tsədañña eye na, ka sərüm bədaw? Mbəlom a vələkum Məsəfəre Tsədañña eye ada ma ndziye mə dərev kurom. Maa ləvay gər a bo kurom hay na, bo kurom eye bay. Maa ləvay gər na, Mbəlom. ²⁰ Mbəlom a mbəda kurom ahaya tə wu nakə tsakala eye haladzay aye. Hərwi niye dəslumay ha gər

a Mbəlom tə bo kurom.

7

Bazlam i məzle bo

¹ Anəke na, na mbədakumeye naha ka bazlam kurom nakə ka watsuməñew a dərewel aye. Ayaw! Tadə hasləka kə zla ɲgwas bay na, kə ge lele. ² Ane tuk na, lele eye na, hasləka mâ zla ɲgwas ada ɲgwas mâ ye a zal hərwi ada tâ ge madama bay. ³ Hasləka mâ kərah məhəne ta ɲgwas ɲgay bay, ɲgwas dərma mâ kərah məhəne tə zal ɲgay bay. ⁴ Bo i ɲgwas na, i ɲgay eye ɲgway bay. Bo ɲgay na, i zal ɲgay dərma. Bo i hasləka bəbay na, i ɲgay eye ɲgway bay. Bo ɲgay na, i ɲgwas ɲgay dərma. ⁵ Andza niye, hasləka ta ɲgwas ɲgay na, tâ kərah ha a bo məhəne bay. Tadə agəna nəteye salamay ta gwad ayaw na, ta sliye faya məhəne bay məndze tsekweñ tsa hərwi maɟuwulay me a Mbəlom. Kâ ndzum wal wal məndze haladzay bay, Fakalaw ma ta vakumeye gər hərwi nakə ka gumay metsehe a bo kurom bay aye.

⁶ Wu nakə na tsikakum ka məzle bo aye na, na tsikakum na, gum tə kutoñ bay. Tadə ka gum andza nakay na, ka gum mənese bay. ⁷ Tadə neñ na, na gwadiye ɲgama ndo hay tebiye tâ ndza andza neñ ze ɲgwas. Ane tuk na, ta dedək ma giye lele bay hərwi Mbəlom a vəl ɲgwalak kwa a way andza nakə a say mäge aye. Ndo siye hay a vələtay

* 6:16 Madazlay i wu hay 2.24.

gədan məpay bəzay ta ɲgwas. Ndo mekelen eye hay tə sər məndze ze ɲgwas ta gədan i Mbəlom.

⁸ Anəke, neɲ faya na tsikakumeye a nəkurom madakway i ɲgwas ta nəkurom neheye ka zlum ɲgwas zuk bay aye. Neɲ faya na gwadakumeye: Lele na, ndzum andza neɲ. Kā zlum ɲgwas bay, nəkurom ɲgwas hay bəbay kā yum a zal bay. ⁹ Ane tuk na, kə ge ka mbumeye faya məndze tətə bay na, hasləka m̄ zla ɲgwas, ɲgwas m̄ ye a zal. Ngama hasləka m̄ zla ɲgwas, ɲgwas dərmak m̄ zla zal tə bəmalə nakə bor i bo ma gəsiye kurom aye.

¹⁰ Anəke faya na tsikateye a ndo neheye nəteye ta ɲgwas tay hay aye, kəgəbay nəteye tə zal tay hay aye. Maa tsik bazlam nakay na, neɲ mahəgeye bay. Maa tsik na, Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste. A gwad: ɲgwas m̄ gər ha zal ɲgay bay. ¹¹ Kə ge ɲgwas eye kə gər ha zal ɲgay na, m̄ zla zal mekelen eye bay. Tadə kə ge a say zal sa na, m̄ ma ta dəba ka təv i zal kurre eye tā ma ka bo. Hasləka dərmak m̄ həhar na ɲgwas ɲgay bay.

¹² Anəke na tsikateye naha a ndo mekelen eye hay nakə agəna ɲgwas kə dzala ha ka Yesu bay nəteye mandza eye aye. Maa tsik na, neɲ bəna Bəy Maduweɲ Yesu bay. Faya na tsikiye: Tadə ndoweye ɲgwas ɲgay kə dzala ha ka Yesu zuk bay na, tadə ka təma məndze tə neɲgeye na, m̄

həhar na bay. ¹³ Hərwi ɲgwas nakə kə dzala ha ka Yesu aye na, andza niye dərmak. Tadə zal ɲgay kə dzala ha ka Yesu bay ada tadə a say məndze ta ɲgwas ɲgay na, ɲgwas m̄ kərah məndze mə gay ɲgay bay. ¹⁴ Na tsik andza niye na, hərwi zal ɲgay nakə kə dzala ha ka Yesu zuk bay aye na, neɲgeye i Mbəlom hərwi ɲgwas nakə a dzala ha ka Yesu aye. Hərwi ɲgwas nakə kə dzala ha ka Yesu zuk bay aye na, andza niye dərmak. Kə ge zal mapa gər eye ka Yesu na, ɲgwas ɲgay na, i Mbəlom dərmak. Tadə kə ge andza niye bay na, wawa tay ta təriye andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ane tuk na, wawa tay hay nəteye ta tərə andza niye bay, Mbəlom kə pa tay hay a walaɲ i ndo ɲgay hay.

¹⁵ Kə ge ndoweye kə dzala ha ka Yesu bay, tadə a say məgər ha ndo neɲged na, m̄ ye. Tadə kə gər ha, ki ye ɲgway na, hasləka kəgəbay ɲgwas, m̄ dzala wuray bay. Hərwi ɲgay na, mənese andaya bay. A yay a gər a Mbəlom hərwi ada kā ndzum zay. ¹⁶ A nəkar ɲgwas mapa gər eye ka Yesu, tadə Mbəlom ma təmiye ha zal yak hərwi yak na, ka sər daw? A nəkar zal mapa gər eye ka Yesu, tadə Mbəlom ma təmiye ha ɲgwas yak hərwi yak na, ka sər daw? Ka sər bay tebiye.

*Ndzum andza nakə
Mbəlom a zalakum aye*

17 Ane tuk na, kwa way mâ pay bəzay a tsəved nakə Bəy Maduweŋ a vəlay aye ada mâ ndza andza nakə ahəl niye a zalayaw hərwi ada mâ pay bəzay aye. Wu nakay na tsikakum aye na, wu nakə neŋ faya na tətikateye a ndo hay ma məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.

18 Tadə Mbəlom a zalaka nəkar madəsa bo eye na, ndza madəsa bo eye. Kə ge tadə Mbəlom a zalaka nəkar madəsa bo eye bay na, kâ gwaf «Na dəsiye bo» bay.

19 Agəna nəkar madəsa bo eye, kəgəbay agəna nəkar madəsa bo eye bay na, kame i Mbəlom na, nəte. Wu nakə ma giye ŋgama mə dəma aye na, andaya bay. Wu nakə ma dzəniye kame i Mbəlom aye na, marəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye. 20 Kwa nəkar kəkay, kəkay na, Mbəlom a zalaka ka məndze andza niye.

21 Agəna Mbəlom a zalaka ahəl niye nəkar beke eye na, mâ dzəma kar bay. Ane tuk na, tadə ka hutiyə tsəved matəre ndo barbarra eye ka ləviye gər yak aye na, lele dərmak sa tsa. 22 Na gwaf tadə nəkar beke eye kâ dzəma wuray bay na, hərwi tadə ahəl niye Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste a zalaka nəkar beke eye na, sər ha Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste kə təma kar ahaya abəra ma beke i mezeleme. Sa na, ndo nakə beke eye bay Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste a zalay ka məpay bəzay aye na, ka təra beke i

Kəriste. 23 Nəkurom tebiye, kwa beke kwa beke eye hay bay, Mbəlom a mbədə kurom ahaya na, tə wu nakə tsakala eye haladzay aye. Nəkurom na, ndo ŋgay hay. Hərwi niye kâ pumay bəzay a mədzal gər i ndo hay andza nakə beke hay faya ta pay bəzay a ndo i gay tay hay aye bay.

24 Malamar ga hay, neŋ faya na tsikakumeye. Kwa way mâ ndza andza nakə ahəl niye Mbəlom a zalay aye. Mâ ndza kame i Mbəlom na, andza niye.

Ndo neheye ta zla bo zuk bay aye

25 Anəke na, neŋ faya na tsikiye ka hasləka neheye ta zla ŋgwas zuk bay ada tə dem neheye ta ye a zal zuk bay aye. Wu nakə na tsikiye aye na, Bəy Maduweŋ Yesu a tsikeŋ bay. Na tsikiye na, wu nakə na dzala mə gər ga aye tsa. Ane tuk na, ka slum-eye məpe faya mədzal gər hərwi neŋ na, ndo dedek eye kame i Mbəlom ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ Yesu.

26 Na zəba ka dəretsətseh nakə faya ka sakweye a həlay nakay anəke aye, na dzala na, lele məndze andza nakə tə ndzawa aye. 27 Kə ge ka zla ŋgwas tsiy na, kâ həhar na bay. Tadə ka zla ŋgwas zuk bay na, ndza andza niye, kâ pəla tsəved ka məzle ŋgwas bay. 28 Ane tuk na, kwa tadə hasləka kə zla ŋgwas bəbay na, kə ge mənese bay. Tadə dem kə zla zal na, kə ge mənese bay dərmak. Ane

tuk na, sərüm ha na, ndo neheye ta ɲgwas tay hay aye kəgəbay tə zal tay hay aye na, faya ta siye dəretsətseh haladzay ka mändzibəra. Hərwi niye na gwad lele mändze ze məzle ɲgwas kəgəbay ze məzle zal hərwi ada kâ hutakwa dəretsətseh bay.

²⁹ Malamar ga hay, gər i bazlam nakə a seɲ mətsikakum aye na, anaɲ: Həlay nakə Mbəlom a vəlakway aye na, mazlambar ma slaweye. Hərwi ma dazlay anəke hus mede kame na, ndo neheye ta zla ɲgwas aye ta ndza ka tsəved i Mbəlom andza i ndo neheye ta zla ɲgwas bay aye.

³⁰ Ndo neheye faya ta tuwiye na, tâ gay məsler a Mbəlom andza nəteye faya ta tuwiye bay aye. Ndo neheye faya ta ɲgwasiye na, tâ gay məsler a Mbəlom andza nakə nəteye faya ta ɲgwasiye bay aye. Ada ndo neheye faya ta səkəmiye wu hay aye na, tâ zəba faya ka wu nakə ta səkəm aye andza wu kəriye. ³¹ Ndo neheye faya ta giye məsler tə wu i mändzibəra aye na, tâ ndza andza nakə nəteye faya ta giye ha məsler tə wu niye hay bay aye, hərwi mändzibəra nakay anaɲ mandza eye anəke na, ma ndəviye.

³² A seɲ na, kâ dzalum wu-ray bay. Ndo nakə ɲgwas andaya faya bay aye na, ma piye mədzal gər ɲgay tebiye ka məsler i Bəy Maduweɲ Yesu. Ma giye andza niye na, hərwi neɲgeye mâ yay a gər a Bəy Maduweɲ Yesu. ³³ Ndo nakə ta ɲgwas aye neɲgeye, ma dza-

liye na, ka wu i mändzibəra. A say məge na, wu nakə a yay a gər a ɲgwas ɲgay aye. ³⁴ Andza niye mədzal gər ɲgay na, sulo. ɲgwas na, andza niye dərmak. ɲgwas nakə zal ɲgay andaya bay aye tə dem nakə ki ye a zla zal zuk bay ta pa mədzal gər tay ka məsler i Bəy Maduweɲ Yesu. A satay məvəlay ha dərev tay tə bo tay a Mbəlom. ɲgwas nakə zal ɲgay andaya neɲgeye a dzala na, ka wu i mändzibəra, a say məge wu nakə a yay a gər a zal ɲgay aye.

³⁵ Na tsikakum andza niye hərwi madzəne kurom düh bəna hərwi məgakum me bay. A seɲ düh na, mede kurom mâ ge lele ada kâ pumay bəzay a Bəy Maduweɲ tə dərev kurom peteh.

³⁶ Anəke na tsikiye na, ka gawla ta mədel ɲgay. Tadə gawla a zəba faya a say mədel ɲgay ka zal ada ma geye mənese na, tâ zla bo. Tâ ge mənese bay. ³⁷ Ane tuk na, tadə gawla kə dzala ta dedək düh ma zliye mədel ɲgay bay na, ada tadə a dzala tə dərev ɲgay peteh ndəray a gay me ka məzle bay, bo ɲgay eye a dzala ɲgway ada ma sliye mändze tətə na, a ge niye na, lele. ³⁸ Andza niye, ndo nakə kə zla dahəlay aye na, kə ge lele. Ndo nakə kə zla dahəlay bay aye na, kə ge lele haladzay sa tsa.

³⁹ ɲgwas tə zal ɲgay ta ndziye na, huya. Tadə zal ɲgay kə mət na, ma sliye faya məzle zal mekeləɲ eye andza nakə a say aye. Ane

tuk na, lele eye ma zliye na, ndo mæpa gær eye ka Yesu. ⁴⁰ Neŋ na dzala, mâ ndza mahəŋgeye, hærwi ma ta ndziye ma sifa ta məŋgwese eye ma ziye nakə neŋgeye tə zal aye duh. Wu nakə na tsik aye na, sər ha maa deŋ ha na, Məsəfəre i Mbəlom.

8

Wu nakə makəday a kule aye

¹ Matsətsehe kurom nakə ka tsətsahum hærwi slo nakə ta tawal ha kule aye na, ta dedek nəmaa sər ha tebiye andza nakə ka tsikum aye. Ane tuk na, məsəre wu na, ndo hay ta dəslay ha gær a bo. Duh wu nakə ma dzəniye ndo hay hærwi ada kâ yakwa kame kame aye na, mawuđe bo nakə ka wudakweye bo nəte nəte mə walaŋ kway aye. ² Tadə ndoweye kə dəslay ha gær a bo ada a dzala mə gær ŋgay neŋgeye, a sər wu hay na, niye a bəz ha na, a sər wu hay andza nakə a say a Mbəlom aye zuk bay. ³ Ane tuk na, ndo nakə ma dəslay ha gær bo ŋgay andza niye təbey aye na, a wuđa Mbəlom duh. Mbəlom a sər ha, a gwad: «Ndo nakay na, ndo ga.»

⁴ Slo nakə ta tawal ha kule aye na, ka həpəđakweye bay tsukuđu ka həpəđakweye dāw? Wu nakə neŋ na dzala aye na, anəŋ: Ka sərakwa ha kule na, wu dedek eye bay. Ka sərakwa ha Mbəlom na, nəte ŋgweŋ bəna siye hay andaya bay. ⁵ Dedek, siye i ndo hay tə

gwadna, mbəlom hay andaya haladzay ma magərmbəlom ada ka mändzibəra. Ka nəteye na, dedek mbəlom hay andaya haladzay ada bəy maduweŋ hay andaya haladzay. ⁶ Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, nəkway ka sərakwa Mbəlom na, nəte ŋgweŋ tsa. Neŋgeye Bəba kway. Wu neheye ka mändzibəra aye tebiye a yaw na, mə həlay ŋgay. A ge kway na, hærwi ada kâ tərakwa ndo ŋgay hay. Bəy kway na, nəte tsa dərma. Neŋgeye na, Yesu Kəriste. Wu hay tebiye ti yaw na, mə həlay ŋgay, ka hutakwa sifa wedeye na, tə həlay ŋgay.

⁷ Ane tuk na, siye i ndo mæpe mədzał gær hay ka Yesu ta sər ha, sifa andaya mə kule hay bay na, ta sər ha bay. Ahəl nakə nəteye faya ta həpəđiye slo i kule aye, tə dzala mə gær tay andza huya kule na, mbəlom dedek. Ta huta gədaŋ ka tsəved i Mbəlom zuk bay. Tə dzala mə gær tay, tadə ta həpəđ slo i kule na, ta ge mənese. ⁸ Azlakwa bay, ka sərakwa ha wu məndaŋ na, ma təriye kway ha ndo ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom bay. Kwa tadə ka ndayakwa, ma dzəniye kway bay. Kwa tadə ka ndayakwa bay, ma giye wuray kwa tsekweŋ bay dərma.

⁹ Nəkurom, ka sərūm ha ka slumeye faya mände wu nakə a sakum aye tebiye. Ane tuk na, gum metsehe, bəna ndo neheye ta huta

gədan ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye na, ta dziye abəra ka tsəved hərwi kurom. ¹⁰ Zəbum təday, nəkar nakə ka sər dedək aye, tadə ndo nakə gədan ηgay andaya zuk bay kə ηgataka nəkar mandza eye mə gay i matewele kule faya ka həpədiye slo nakə ta tawal ha kule aye, nəkar ka dzala na, ma həpədiye dərmak bədaw? ¹¹ Hərwi niye wu nakə ka ge hərwi ka sər aye na, ma nasiye ha ndo niye gədan andaya bay aye. Ane tuk na, sər ha neŋgeye na, malamar yak nakə Yesu Kəriste a mət hərwi ηgay aye. ¹² Tadə ka ge andza niye na, ka nasay a malamar yak nakə bəle eye, ka nasay ha mədzal gər ηgay. Ka nasay na, a malamar yak dekdek bay, sər ha mənese nakə ka ge aye na, ka bo i Kəriste eye ηgway. ¹³ Hərwi niye tadə slo nakə na həpədiye ma diye ha malamar ga a mənese na, na həpədiye slo dāda sa bay, hərwi a seŋ malamar m̄a dəd abəra ka tsəved bay.

9

Pol a dā ha məndze ηgay

¹ Zəbum ka məndze ga təday, neŋ na, na ləva gər ga! Neŋ, ndo i maslaŋ i Yesu na, ka sərūm bədaw? Neŋ na ηgatay a Yesu Bəy Maduweŋ kway tə dāre ga! Nəkurom tebiye ka pum mədzal gər ka Bəy Maduweŋ na, hərwi nakə na ge məsler ηgay mə walaŋ kurom aye bədaw? ² Kwa tadə

ka dāre i ndo mekeleŋ eye hay neŋ ndo i maslaŋ i Yesu bay bəbay na, nəkurom ka sərūm ha. Ka pum mədzal gər ka Yesu Kəriste na, hərwi nakə na dākum ha Labara Ŋgwalak eye bədaw? Maa bəz ha neŋ ndo i maslaŋ i Bəy Maduweŋ kway na, nəkurom.

³ Hərwi ndo neheye ta meŋeye ha mənese aye na, na gwadateye faya kəkay? Na tsikateye faya, ⁴ neŋ na sla dā nəkurom ka vəlumeŋeye wu mənday hərwi məsler nakə faya na giye bədaw? ⁵ Neŋ na sla məzle ηgwas nakə mapa gər aye ka Yesu, neŋ ta ηgwas ga nəmaa həhaliye salamay andza i Piyer tə siye i ndo i maslaŋ i Yesu hay ada andza i malamar i Yesu Kəriste hay təbədew? ⁶ Sa na, nəkurom ka dzalum mata ge məsler hərwi məhute ha wu mənday a gər may na, nəmay ta Barnabas dekdek daw? ⁷ Tadə ndoweye neŋgeye ma sidzew na, ma pəliye wu mənday a gər ηgay daw? A'ay! Andza niye bay. Ndo məfəte kə fət, hohway eye kə nah na, ma ndiye. Ndo mətsəkure gənaw na, ma ditsiye wah eye ma siye bədaw?

⁸ Wu neheye na tsik aye na, mədzal gər i ndo zezeŋ dekdek tsa bay. Kwa bazlam i Musa mapala eye a tsik faya na, andza niye dərmak. ⁹ Mawatsa eye mə dərrewel i Musa na, a gwad: «Ahəl nakə sla ma giye məsler ma guvah aye na, k̄a pay wu

* 9:9 Bazlam mapala eye masulo eye 25.4.

ka bazlam bay, gər ha mâ hêpəđ wu mənday.*» Ka dzalum, Mbəlom a tsik na, ka sla dəkdek dedək daw? ¹⁰ Mbəlom a tsik nakay na, ka nəmay. Ayaw, tə watsa bazlam neheye ahəl niye na, hərwi may. Ndo nakə faya ma fətiye na, mâ pa mədzal gər ta dedək ma hutiyə madagər ŋgay. Ndo nakə faya ma kəzliye daw aye, mâ pa mədzal gər ta dedək ma hutiyə wu mənday. ¹¹ Ah lele! Nəmay na, nəmaa dəkum ha bazlam i Mbəlom andza nakə ta sləga hulfe a guvah aye. Ka dzalum tadə nəmaa hutiyə wu neheye ka məndzibəra aye abəra mə həlay kurom na, lele bəđaw? ¹² Tadə ta dedək siye i ndo hay faya ta tsətsahiye fakuma wu neheye ta ndiye na, ka dzalum nəmay nəmaa tsətsah na, lele dərma bəđaw? Kwa tadə andza niye bəbay na, nəmaa tsətsah wuray abəra mə həlay kurom bay. Dəretsətseh neheye a ndzamay a gər tebiye nəmaa dəma hərwi a say mäge wu nakə ma ŋgərəzliye na Labara Ŋgwalak eye i Yesu Kəriste bay.

¹³ Sərum ha na, ndo neheye faya ta giye məsler mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, faya ta hutiyə wu mənday tay mə dəma. Ndo neheye tə kədaway naha wu a Mbəlom ma təv məvəlay wu a Mbəlom aye na, tə hutawa wu mənday tay mə dəma dərma. ¹⁴ Ndo neheye faya ta diye ha

Labara Ŋgwalak eye na, andza niye dərma. Bəy Maduwen kway Yesu a gwad ndo hay ta vəlateye wu a ndo neheye faya ta diye labara ŋgay aye.†

¹⁵ Kwa tadə andza niye bəbay na, neŋ na tsətsah fakuma wuray bay. Wu nakə na watsa aye na, na watsa hərwi ada kâ slərumeŋew wu bay. Tə bəmalə nakə na tsətsahiye fakuma wu aye na, ŋgama nâ mət. Ndəray mâ nesəŋ ha məŋgwese ga bay. ¹⁶ Labara ŋgwalak eye nakə faya na diye ha aye na, ma vələŋeye tsəved mäge ha zlapay bay. Maa geŋ faya kutoŋ na, Yesu. Na dā ha bay na, dəretsətseh ka gər ga. ¹⁷ Tadə neŋ eye na dzalay a gər ga na dətay ha labara wedeye a ndo hay na, ha bə ta vələŋeye merəbe ga. Ane tuk na, andza niye bay! Məsler eye nakay na, neŋ na zla tə gər ga bay. Na giye na, hərwi Mbəlom a vələŋ hərwi ada nâ ge. ¹⁸ Kə ge andza niye na, merəbe ga na, wuye mey? Merəbe ga na, faya na diye ha Labara Ŋgwalak eye kəriye, faya na tsətsahiye tâ vələŋ faya wu bay. Na sliye faya matsətsehe ndo tâ vələŋ wu hərwi Labara Ŋgwalak eye nakə faya na diye ha aye. Ane tuk na, a seŋ bay.

¹⁹ Na ndziye na, na ləva gər ga, ndəray ma sliye faya mələveŋ gər bay. Ane tuk na, na təra beke hərwi ndo hay tebiye na, tə gər ga eye hərwi ada tâ yaw tâ pa mədzal gər

† 9:14 Zaba mə Mata 10.10; Luka 10.7.

ka Bəy Maduweñ Yesu. ²⁰ Neñ mə walañ i Yahuda hay na, na ndziye andza nəteye hərwi ada nâ həlata ahaya ka təv i Bəy Maduweñ Yesu. Bazlam i Musa mapala eye na, gədan ɲgay andaya fagaya bay. Ane tuk na, neñ mə walañ i ndo neheye ta rəhay ha gər a bazlam mapala eye na, na giye andza nəteye hərwi ada nâ həlata ahaya ka təv i Bəy Maduweñ. ²¹ Ahəl nakə neñ mə walañ i ndo neheye tə sər bazlam i Musa mapala eye bay na, na ndziye andza nəteye hərwi ada nâ həlata ahaya ka təv i Bəy Maduweñ dərma. Andza məgwede neñ na, na rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye təbey. A'ay! Neñ faya na rəhay gər hərwi faya na rəhay ha gər a Kəriste. ²² Ahəl nakə neñ ta ndo neheye ta huta gədan ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye na, na ndziye andza nəteye hərwi ada na dzəniye tay ha tâ huta gədan ka təv i Bəy Maduweñ. Ahəl nakə neñ ta ndo hay tebiye aye na, na ndziye andza nəteye. Na giye wu nakə na sər aye tebiye hərwi ada nâ təma tay ha siye hay. ²³ Wu neheye na ge tebiye aye hərwi ada Labara Nğwalak eye mâ ye kame kame. Mbəlom mâ pa fagaya ɲgama, ka neñ ta ndo ɲgay siye hay.

Matətike i ndo mahway hay

²⁴ Sərum ha na, ahəl nakə ndo hay ta hwiye na, ndo mahway nəteye haladzay ta

hwiye. Ane tuk na, mata ze ndo siye hay na, ndo nəte tsa, ma hutiyə merəbe i mahway ɲgay. Neñ faya na gwadəkumeye: Gum gədan andza ndo mahway hay hərwi ada kâ hutum merəbe kurom dərma. ²⁵ Ndo neheye a satay mahway lele aye na, ta gəriye ha wu hay wal wal haladzay. Ta tətikiye, ta nduđiye ha mbəle tay hay lele nakə ada ndo ma sliye faya mazay a ndo neñged aye ada ma hutiyə merəbe ɲgay aye. Ane tuk na, merəbe ɲgay niye ta vəleye ma ndziye bay, ma nasiye bəse. Nəkway na, nəkway ka tətikakweye mahway kame i Mbəlom hərwi ada kâ hutakwa merəbe nakə ma nasiye dāda bay aye. ²⁶ Hərwi niye neñ na, na hwiye andza ndo nakə ma hwiye so tsa bay aye. Neñ bəbay na, andza ndo nakə faya matətikiye məgay duzl a ndo nakə faya ta tətikiye salamay, həlay ɲgay a ma a zay bay aye. Neñ na, andza ndo nakə ma feye a mətasl kafats kəriye bay. ²⁷ Neñ eye na geye dərətsətseh a bo ga tə həlay ga eye ada ma gəseñeye me hərwi ada pat nakə Mbəlom ma ndəviye ha məndzibəra aye na, neñ ndo məde ha bazlam ɲgay a ndo hay nâ təra ndo i dəba bay.

10

Israyel hay mə makukulek

¹ Malamar ga hay, wu nakə a ge bo ahəl niye ta bəba tətə kway hay aye, a señ na, mâ

makumaw a gær. Mbəlom kə dərəzl tay ha nəteye tebiye tə makukulek. Nəteye tebiye ta tas ta bəlay nakə tə zalay Bəlay Ndozza aye.* ² Nəteye tebiye Mbəlom ka dzəhuḅ tay ha mə makukulek ada ma dəlov hərwi ada t̄a t̄əra nəteye madzapa eye tə Musa. ³ Nəteye tebiye ta nda wu mənday eye nəte nakə a yaw mə mbəlom aye†, ⁴ ada nəteye tebiye ta sa yam eye nəte nakə Mbəlom a vəlatay aye dərma. Yam nakay na, yam nakə a gəzaw abəra ma hotokom aye.‡ Maa vəlatay hotokom niye na, Mbəlom. Hotokom eye niye na, Kəriste ada a laka tay ha. ⁵ Kwa tadə ta ŋgatay a masuwayaŋ nakə Mbəlom a ge aye bəbay na, həlay a vay a ndo hay tə gawa wu nakə a yay a gær a Mbəlom bay aye. Hərwi niye ndo hay ta mət tolololo mə kəsaf kwa ka waray.§

⁶ Wu neheye na, ta gakweye daf. Ta vəkəweye matətike hərwi ada bor i bo kway mā ye kway ha ka mäge mənese andza nəteye bay.* ⁷ Siye hay mə walaŋ tay tə dəslay ha gær a kule. Andza niye, tə watsa a dərəwel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo hay tə ndza, tə nda wu mənday ada tə sa wu məsay. Tsa na, tə lətse hərwi mäge həbad ta mədəslay ha gær a kule.†» Nəkurom na, k̄a tərūm ndo i

kule hay andza nəteye təbey. ⁸ K̄a gakwa madama andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay aye bay. Nəteye ta mət ada Mbəlom a kəd tay ha pat eye nəte gwezem kuro kuro sulo gær eye mahkar hərwi nakə tə ge madama aye.‡ ⁹ Nəkway na, k̄a dzakwa ha Mbəlom andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay tə dza ha Mbəlom aye bay. Dədə a dza tay ha ada ta mət hərwi nakə tə ge andza niye aye. ¹⁰ K̄a gūŋguzum ka Mbəlom andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay, ta gūŋguzay a Mbəlom aye bay. Nəteye niye na, gawla i Mbəlom nakə a kədawa ndo hay aye kə kəd tay ha hərwi nakə ta gūŋguz aye.

¹¹ Wu neheye tebiye a ge bo aye na, məgatay daf a ndo hay hərwi ada t̄a ge metsehe. Tə watsa na wu neheye a Dərəwel i Mbəlom na, hərwi ada k̄a tətikakwa wu neheye, nəkway neheye mandza eye mə həlay nakə mazlambər məndzibəra ma ndəviye aye. ¹² Hərwi niye, ndo nakə a dzala mə gær ŋgay nengeye malətsa eye duwirre lele aye na, mā ge metsehe bəna ma ta dədīye. ¹³ Wu neheye Fakalaw ma dziye kurom ha aye na, wu neheye faya a dzawa tay ha ndo hay aye huya. Mbəlom na, ma dzəniye kway andza nakə a tsik aye. Tadə Fakalaw kə say

* **10:1** Madayaw abəra ma Ezipt 13.21-22, 14.22-29. † **10:3** Madayaw abəra ma Ezipt 16.4-35. ‡ **10:4** Məpesle 20.8-11. § **10:5** Məpesle 14.16, 23, 29-30.

* **10:6** Məpesle 11.4, 34. † **10:7** Madayaw abəra ma Ezipt 32.6. ‡ **10:8** Zəba mə Məpesle 25.1-9.

ma dziye kurom ha na, tə wu nakə ma ziye gədan kurom aye na, Mbəlom ma vəleye tsəved bay. Mbəlom ma vəlakumeye gədan məsəmay naha a mədze i fakalaw nakə ma dziye kurom ha aye.

¹⁴ Malamar ga neheye na wuɖa kurom haladzay aye, hərwi niye neŋ faya na gwadəkumeye: Mbəɖumay dəba a məɖəslay ha gər a kule. ¹⁵ Na tsik niye na, a nəkurom ndo neheye ka dzalum gər lele aye. Dzalum gər ka wu nakə na tsikakum aye na, dedək tsukudu dedək bəɖaw? ¹⁶ Ahəl nakə nəkway faya ka ndayakweye wu mənday i Bəy Maduweŋ ka təv manəte eye ada ahəl nakə ka gawakway naha sisə a Mbəlom hərwi məse wu nakə ka sawakwa ma gəvet aye na, nəkway tə Yesu Kəriste madzapa eye hərwi bambaz ŋgay bəɖaw? Ahəl nakə ka ŋgənakweye peŋ ada faya ka ndayakweyeŋ aye na, nəkway madzapa eye tə bo i Yesu Kəriste bəɖaw? ¹⁷ Nəkway haladzay, ane tuk na, ka tərakwa andza bo nəte hərwi ka ŋgənakwa peŋ eye nəte.

¹⁸ Mum ahaya mədzal gər kurom ka Israyel hay təday. Tə kəɖawa wu hay ka təv məvəlay wu a Mbəlom. Ndo neheye ta həpəɖawa slo niye na, nəteye madzapa eye ta Mbəlom.

¹⁹ A seŋ məgwede na, mey? Andza məgwede kule tə slo ŋgay niye na, wu lele eye hay

ɖaw? ²⁰ A'ay, andza niye bay! Ane tuk na, sərum ha ndo neheye tə sər Mbəlom bay tə kəɖ aye na, tə kəɖatay a fakalaw hay bəna a Mbəlom bay. A seŋ na, nəkurom ka dzapum tə fakalaw hay duh bay!

²¹ Ka zlumeye gəvet i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste ka sumeye ha wu məsəy ada ka mbəɖumeye bo vərələh ka zlumeye gəvet i fakalaw hay ka sumeye. Sulo sulo na, ma giye bo bay. Ka ndayumeye wu mənday i Bəy Maduweŋ i Yesu Kəriste ada ka mbəɖumeye bo vərələh ka ndayumeye i fakalaw hay dərma na, ma giye bo bay.

²² Ka gakwa andza niye bay bəna mandala eye fakwaya a Bəy Maduweŋ kway. Ka dzalum na, ka zakwa ha neŋgeye ta gədan ɖaw?

Gum wu nakə ma dzəniye siye i ndo hay aye

²³ Ndo siye hay mə walaŋ kurom tə dzala mə gər tay na: «Tsəved andaya ka məge wu hay tebiye.» Andza niye, ane tuk na, wu siye hay ma dzəniye kurom bay. Ndo neheye tə dzala na: «Tsəved andaya ka məge wu hay tebiye.» Ane tuk na, wu siye hay ma dzəniye kway mede kame kame ka tsəved i Mbəlom bay. ²⁴ Kwa way mâ pəla na, wu nakə ma dzəniye ndo hay aye. Kā pəlum wu nakə ma dzəniye bo kurom eye dəkdek tsa bay. Pəlum wu nakə ma dzəniye ndo hay aye. ²⁵ Tadə a sakum masəkəme

slo mə luma na, wuray kwa tsekweŋ mâ gakum faya me bay, səkəmmum, həpədum. ²⁶ Sərum ha na, tə watsa a Derewel i Mbəlom tə gwad: «Məndzibəra tə wu nakə mə dəma tebiye aye na, i Mbəlom Bəy Maduweŋ.*»

²⁷ Tadə ndo nakə kə dzala ha ka Yesu Kəriste bay aye, kə zalaka a gay ŋgay ka mənde wu mənday, kə yaka a gər mede na, do. Ka ye naha ta vəlaka wu mənday na, nda. Ka ndiye wu mənday nakay na, faya ka giye mənese tsukudū faya ka giye lele dū na, mâ dzəma kar bay. ²⁸ Ane tuk na, tadə kə tsikaka, a gwadaka «Nakay slo i kule» na, kâ həpəd bay. Ka həpəd na, ka nasay ha mədzał gər i ndo niye. ²⁹ Na tsik niye na, ka wu nakə neŋgeye ma dzaliye mə gər ŋgay aye bəna hərwi mədzał gər yak bay.

Agəna ndoweje ma gwadiye: «Neŋ na, tsəved ga andaya mənde wu tebiye. Ka gwedeŋeye: «Kâ nda bay, ka ta nasay ha mədzał gər i ndo mekeleŋ eye» na, hərwi mey? ³⁰ Tadə na gay naha sisə a Mbəlom hərwi wu mənday na, na ndiye. Ka meŋeye ha mənese na, hərwi mey?»

³¹ Wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, anəŋ: Tadə faya ka ndayumeye wu mənday kwa tadə ka sumeye wu məsay, tadə ka gumeye kwa wu waray na, gum wu nakə ndo hay ta zambaday ha a Mbəlom aye. ³² Kâ gum wu

nakə ma dədiye tay ha siye i ndo hay abəra ka tsəved aye bay. Kwa Yahuda hay, kwa ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, kwa siye i məhay gər i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu, kâ dədum ha ndəray kwa nəte abəra ka tsəved bay.

³³ Gum andza neŋ nakə faya na giye aye. Wu nakə faya na giye tebiye a seŋ na, mâ yatay a gər a ndo hay tebiye. Na dzala ka wu nakə ma dzəniye neŋ eye bay. Duh na dzala ka wu nakə ma dzəniye ndo hay aye təday hərwi ada Mbəlom mâ təma tay ha.

11

¹ Tərum andza neŋ nakə na təra andza Yesu Kəriste aye.

Hasləka hay ta ŋgwas hay kame i Mbəlom

² Neŋ faya na zambadakumeye naha hərwi faya ka dzalumeye ka bazlam ga kwa a həlay waray, ada faya ka pumeye bəzay na, andza nakə na tətikakum aye. ³ A seŋ na, sərum ha dərmak. Yesu Kəriste na, ka gər i hasləka hay tebiye. Hasləka na, ka gər i ŋgwas ada Mbəlom na, ka gər i Yesu Kəriste.

⁴ Tadə hasləka ma dūwuleye me a Mbəlom agəna ma tsikiye kame i ndo hay bazlam neheye Mbəlom a day ha aye, kə zla dzagwa abəra mə gər bay na, kə tsaday a Yesu Kəriste nakə bəy ŋgay aye. ⁵ I ŋgwas na, ahəl nakə faya ma dūwuleye me a Mbəlom agəna ma tsikiye kame i ndo hay bazlam

* 10:26 Derewel dəmes hay 24.1.

neheye Mbəlom a day ha aye, kə ndza kəriye ze məbere dərəkəd a gər na, ka tsaday a hasləka nakə bəy ngay aye. A ge horoy andza i ngwas nakə mahəza gər eye. ⁶ Ngwas nakə a say məbere dərəkəd a gər bay aye na, wal wal tə mədase abəra ka məkwetse bay. Tadə ngwas kə dəs abəra ka məkwets ngay kəgəbay a həz na gər na, ka sərakwa niye na, wu nakə ma geye horoy aye. Kə ge andza niye na, mâ gər ha gər kəriye bay, mâ bar a dəma dərəkəd. ⁷ Tadə hasləka ma duwulay me a Mbəlom na, mâ zla dzagwa abəra mə gər hərwi Mbəlom a ge na na, ka mandzəkit bo ngay. Ma bəziye ha məzlaḅ i Mbəlom nakə a ze wu hay tebiye aye. Ane tuk na, ngwas ma bəziye gədan i hasləka. ⁸ Sərum ha, Mbəlom a ge hasləka na, a ge tə bo i ngwas bay. A ge ngwas duh na, tə bo i hasləka. ⁹ Sa na, Mbəlom a ge hasləka hərwi ngwas bay. A ge ngwas duh na, hərwi hasləka. ¹⁰ Kə ge andza niye na, ngwas hay tâ bar dərəkəd a gər hərwi məde ha na, faya ta rəhay ha gər a zal tay hərwi ada mâ ndalatay a gawla i Mbəlom ha bay dərma.

¹¹ Kwa ka təra andza niye bəbay na, nəkway neheye madzapa eye ta Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste aye na, ka sərakwa ha ngwas na, a ndzay ka həlay na, a hasləka. Hasləka bəbay na, a ndzay ka həlay na, a ngwas. ¹² Mbəlom

a ge ngwas na, tə bo i hasləka. Ngwas nakə Mbəlom a ge aye bəbay a wa hasləka. Kâ mətəsakwa ha gər bay, maa vəl wu tebiye na Mbəlom.*

¹³ Wu nakay na, bo kurom eye tsikumenj tey. Tadə ngwas ma diye a məhay gər mata duwulay me a Mbəlom gər kəriye na, lele daw? Kə ge lele na, tsikumenj. ¹⁴ Ndo hay tebiye kwa ka waray tə sər tadə hasləka kə gər ha məkwets ngay ndzəvawwa, i ngay na, horoy. ¹⁵ Ngwas na, tadə kə gər ha məkwets ngay zəbol eye na, lele hal-adzay duh. Mbəlom a vəlay məkwets ngay mâ ge zəbol eye na, hərwi ada mâ ngahay na gər, mâ ndza ndozlayzlayya bay.

¹⁶ Tadə a say a ndoweye məkəde wuway ka bazlam nakay sa na, sərum ha nəmay nəmaa sər na, andza nakay ada siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə sər tsəved mekelenj eye wal bay.

Dafi Bəy Maduweŋ Yesu

Mata 26.26-29; Markus 14.22-25; Luka 22.15-20

¹⁷ Wu mekelenj eye andaya nakə na dakumeye ha aye. Nəngeye na, na gakumeye naha faya sisə bay. Tadə na makum ha maŋgok na, hərwi ahəl nakə ka hayum gər mədəsəlay ha gər a Mbəlom aye na, wu nakə lele eye na, ka gawum bay. Duh ka gawum na, wu nakə lele bay aye. ¹⁸ Hərwi wu nakə kurre

* 11:12 Zəba mə Madazlay i wu hay 1.26-27 ada 2.18-23.

na tsæne, tæ tsiken aye na, wuye mey? Tæ gwederj: Ka hayum gær hærwi mæfæslay ha gær a Mbælom na, ka ŋgænawum bo mæ walaŋ kurom tæv wal wal. Na dzala na, ma giye andza niye dedek tsukufu? ¹⁹ Maŋgæne bo niye na, mâ ge andaya dedek ŋgway hærwi ada ndo hay tâ ŋgatay a ndo neheye næteye faya ta pay bəzay a Yesu tæ dærev tay peteh aye.

²⁰ Ane tuk na, ahæl nakæ ka hayum gær aye, ka ndayawum na, daf i Bøy Maduweŋ† bay. ²¹ Kwa way a dzalawa na, ka wu mændaŋ ŋgay dekdek tsa, a hway faya bæse ka mænde. Hærwi niye ndo siye hay tæ ndzawa tæ may ada siye hay næteye tæ kwayawa. ²² Tadæ faya ka gumeye andza niye na, ka ndayum wu mændaŋ kurom eye mætagay kurom eye hay bædaw? A sakum matære ha siye i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu wu kəriye na, hærwi mey? Ka gumeye tay ha ndo i mætawak hay andza niye na lele daw? Na gwadakumeye naha tebiye na, mey? Ka dzalum na, na zambadakumeye daw? A'ay! Duh na zambadakumeye bay.

²³ Bazlam neheye na tætikakum aye na, maa tætiken na Bøy Maduweŋ Yesu ada na dakum ha. Ahæl niye ta hævad, ta ta giye faya daf na, a zla peŋ, ²⁴ a gay naha sisœ a Mbælom. Ma dæba eye na, a ŋgæna ha peŋ niye,

a gwad: «Nakay na, bo ga, mavæla eye hærwi kurom. Gum ha andza nakay huya hærwi ada kâ dzalum ha ka neŋ.» ²⁵ Andza niye dærmak, ta ndæv ha mænde wu mændaŋ na, a zla gævet, a gwad: «Wu mæse nakay na, bambaz ga nakæ Mbælom ma bariye Dzam Wedeye ta ndo hay aye. Ahæl nakæ ka sumeye na, gum ha andza nakay anæke aye hærwi ada kâ dzalum ha ka neŋ.» ²⁶ Bazlam i Bøy Maduweŋ neheye tæ dæ ha na, pat pat ahæl nakæ faya ka ndayum peŋ andza nakay ada faya ka sumeye wu mæse na, nækurom faya ka dumatay ha a ndo hay parakka, Bøy Maduweŋ kæ mæt hærwi mætæme kway ha.

²⁷ Hærwi niye ndo nakæ kæ nda peŋ i Bøy Maduweŋ i Yesu ada kæ sa wu mæse i Bøy Maduweŋ ka ræhay ha gær bay na, niye na, andza mægwede kæ ge mænese ka slo i bo ada ka bambaz i Bøy Maduweŋ Yesu. ²⁸ Andza niye kwa way kæ say mænde peŋ ada mæse wu mæse na, mâ tsætsahay a mædzal gær ŋgay lele tæday. Tadæ wuray andaya bay na, mâ nda ada mâ sa. ²⁹ Hærwi ndo nakæ kæ nda peŋ ada kæ sa wu mæse i Bøy Maduweŋ, tadæ ka ræhay ha gær a bo i Bøy Maduweŋ bay, kæ ge mænese ada sariya ma gæsiye na. ³⁰ Hærwi niye ndo kurom hay haladzay næteye dævats eye hay, siye hay ta ge bæle, ada siye hay ta

† 11:20 Daf i Bøy Maduweŋ: Zæba ka mede 23 hus ka 26, ada Koriñte manæte eye 10.16.

mæt. ³¹ Tadə ka tsətsahakwa ka mədzał gər kway təday na, haβe Mbəlom ma gəsiye kway a sariya bay. ³² Ane tuk na, Bəy Maduweŋ Mbəlom ma gakweye sariya ada faya ma vəlakweye dəretsətseh na, hərwi ada pat i sariya nakə ma ta giye sariya ka ndo i məndzibəra hay aye na, nəkway kə dədəkwa a sariya andza siye i ndo hay bay.

³³ Malamar ga hay, ahəl nakə ka hayumeye gər hərwi mände wu mənday i Bəy Maduweŋ aye na, həbum siye i ndo kurom hay t̄a yaw təday. ³⁴ Tadə ndoweye may a wur faya na, m̄a ndayaw wu mənday mətəgay təday bəna, ahəl nakə ka hayum gər ka təv manəte eye na, Mbəlom ma gəsiye kurom a sariya hərwi wu neheye faya ka gumeye aye.

Wu siye hay na, ahəl nakə na ye naha aye na, na tsikakumeye.

12

Gədan neheye Məsəfəre Tsədanŋa eye ma vəlateye a ndo hay aye

¹ Malamar ga hay, anəke na, na tsikakumeye naha ka gədan neheye wal wal Məsəfəre Tsədanŋa eye ma vəlateye a ndo hay aye. A seŋ na, sərūm ha lele.

² Sərūm ha, ahəl niye ka pum mədzał gər ka Yesu Kəriste zuk bay aye na, ka dəsławumay ha gər a kule mandək eye hay. Gədan i fakalaw a yawa kurom ha ka matewele kule hay.

³ Hərwi niye a seŋ na, sərūm ha ndo nakə a tsik me ta gədan i Məsəfəre i Mbəlom aye na, neŋgeye ma sliye faya məgwede: «Mbəlom m̄a vəlay mezeleme a Yesu» na, ma tsikiye bay. Kə ge ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa bay na, ndəray ma sliye faya məgwede: «Yesu neŋgeye Bəy Maduweŋ kway» na, ma tsikiye təta bay.

⁴ Məsəfəre Tsədanŋa eye na, nəte ŋgweŋ, ane tuk na, faya ma vəliye gədan hay a ndo hay wal wal hərwi mäge wu hay. ⁵ Məsler neheye Bəy Maduweŋ a vəlateye a ndo hay hərwi ada t̄a ge aye na, məsler eye niye hay wal wal haladzay dərma, ane tuk na, Bəy Maduweŋ Yesu neŋgeye na, nəte ŋgweŋ. ⁶ Tsəved andaya hərwi mäge ha məsler hay wal wal haladzay dərma, ane tuk na, maa vəl gədan eye a ndo hay na, Mbəlom nəte ŋgweŋ. ⁷ Mbəlom faya ma bəziye ha gədan i Məsəfəre ŋgay kwa mə way tebiye. Faya ma bəziye ha na, ta tsəved wal wal hərwi ada kwa way m̄a dzəna ndo siye hay.

⁸ Ndo siye hay Məsəfəre a vəlatay gədan ka mətəsike bazlam i mətsehe. Ndo siye hay, Məsəfəre a dətay wu hay ada a vəlatay gədan mətəsike parakka. Nəteye tebiye, maa ge məsler mə nəteye na, Məsəfəre eye nəte. ⁹ Ndo mekeleŋ eye na, Məsəfəre a vəlay gədan ka məpe mədzał gər ka Yesu Kəriste ta dedek eye. Ndo neŋged na, Məsəfəre

a velay gədan məmbəle ha ndo hay abəra ma dəvats. Maa vəl gədan niye na, Məsəfəre eye nəte ɲgweɲ. ¹⁰ A vəlatay a ndo siye hay gədan i mäge masuwayaɲ. Siye a vəlatay gədan mədə ha bazlam i Mbəlom nakə a tsikatay aye. Siye hay a vəlatay gədan məsəre ha ka bo abəra Məsəfəre Tsədanɲa eye ta məsəfəre ɲgwalak eye bay aye. Ndo siye hay a vəlatay gədan mətəsike bazlam i gəma neheye tə sər bay aye. Ndo mekeləɲ eye hay a vəlatay gədan məma ha bazlam neheye ndo mekeləɲ eye tə tsik aye. ¹¹ Maa ge məsler niye na, Məsəfəre eye nəte. Neɲgeye nəte ɲgweɲ nakə a vəl wu neheye tebiye aye. A ɲgəna gədan hay wal wal kwa a way andza nakə a say aye.

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, andza bo i ndo nəte

¹² Zlakwa mandzəkit bo eye tə bo i ndo. Ka sərakwa ha bo i ndo na, nəte. Ane tuk na, wu siye hay wal wal andaya ka bo ɲgay. Kwa hawal hay haladzay ka bo i ndo bəbay na, bo ɲgay na, nəte ɲgweɲ. I Yesu Kəriste bəbay na, andza niye dərmak. ¹³ Nəkway tebiye Mbəlom ka dzəhuḅ kway ha na, ta gədan i Məsəfəre ɲgay hərwi matəre kway ha bo nəte. Kwa Yahuda hay, kwa neheye nəteye Yahuda bay aye, kwa beke hay, kwa neheye nəteye beke hay bay aye. Ada nəkway tebiye ka hutakwa na, Məsəfəre eye

nəte, a rah kway ha andza ka sakwa wu məse.

¹⁴ Hawal hay ka bo i ndo na, nəte tsa bay. Nəteye haladzay. ¹⁵ Kwa sik m̄a gwad: «Neɲ wal abəra ka bo hərwi neɲ na, həlay bay.» Kwa kə tsik andza niye bəbay na, neɲgeye huya ka bo. ¹⁶ Tadə kwa zləm m̄a gwad: «Neɲ wal abəra ka bo hərwi neɲ na, dəre bay.» Kwa kə tsik andza niye bəbay na, neɲgeye huya ka bo. ¹⁷ Tadə bo i ndo na, dəre dəkdək tsa na, ma tsəniye wu hay ma kəkay? Tadə bo i ndo na, zləm dəkdək tsa na, wu ma zeye ma kəkay? ¹⁸ Ane tuk na, Mbəlom a ge bo i ndo na, andza niye bay. Duh a ge wu neheye ka bo aye tebiye ada a pa na ka membre ka membre andza nakə a say aye. ¹⁹ Tadə Mbəlom m̄a ge ndo sədok nəte tsa, kə ge faya wu mekeləɲ eye bay na, niye na, ka təra bo daw? ²⁰ Ane tuk na, andza niye bay. Hawal hay andaya ka bo haladzay, ane tuk na, bo na, nəte ɲgweɲ.

²¹ Tadə kə ge andza niye na, dəre ma sliye faya məgwaday a həlay: «A seɲ kar bay» na, ma sliye faya mətəsike bay! Gər dərmak ma sliye faya məgwaday a sik: «A seɲ kar bay» na, ma sliye faya mətəsike bay! ²² Duh wu nakə ka bo ka dzala mə gər yak bəle eye na, azlakwa bay kutoɲ nəteye andaya. ²³ Hawal neheye fakwaya ka dəslakwatay ha gər bay aye na, nəkway faya ka gakwateye gər lele duh. Hawal neheye faya ka

ngahakweye abəra ka dāre i ndo hay aye na, nətəye na, faya ka gakwateye metsehe haladzay. ²⁴ Hawal neheye ka bo kway dāre a ngatay aye na, ngama andaya məngehe tay ha aye bay. Mbəlom eye tə gər ngay a ge bo i ndo hay na, tā dəslay ha gər a hawal neheye tə dəsławay ha gər bay aye. ²⁵ A ge andza niye na, hərwi ada bo mâ ngəna wal wal bay. A say dūh na, hawal neheye ka bo aye tā dzəna bo nətə nətə mə walañ tay. ²⁶ Tadə hawal nətə ka bo kway faya ma giye dəretsətəh na, nəngeye tə siye hay tebiye faya ta giye dəretsətəh dərma. Tadə faya ka dəsłakway ha gər a hawal nənge d nətə na, nəngeye tə siye hay tebiye dərma ta ngwasiye.

²⁷ Nəkurom na, nəkurom tebiye ka manətə eye bo i Yesu Kəriste. Kwa way nəngeye hawal i bo i Yesu Kəriste. ²⁸ Mə walañ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, Mbəlom a pa tay ha ndo hay hərwi ada tā ge məsler ngay hay wal wal. A lah məpele təday na, ndo i maslañ hay. Masulo eye a pala ndo mədə ha bazlam ngay hay. Mamahkar eye a pala siye hay hərwi ada tā tətikatay bazlam ngay a ndo hay. A pala ndo mekelen eye hay dərma hərwi ada tā ge masuwaya. Siye hay ndo məmbəle tay ha ndo hay. Siye hay a vələtay gədañ ka madzəne ndo hay. Siye hay a vələtay gədañ məndze tay

kame a ndo hay. Siye hay sa na, mətsike bazlam i gəma hay wal wal neheye tə sər bay aye. ²⁹ Andza nakə ka ngatumay aye na, Mbəlom a pa tay ha tebiye nətəye ndo i maslañ i Yesu dāw? Tebiye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom dāw? Tebiye ndo matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay dāw? Tebiye ta giye masuwaya dāw? ³⁰ Tebiye ta mbəliye ha ndo hay abəra ma dāvats dāw? Tebiye ta tsikiye me tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay dāw? Tebiye ta miye ha bazlam dāw? A'ay! Ma giye bo andza niye bay. ³¹ Ane tuk na, pəlum wu neheye ngwalak eye hay Məsəfəre ma vələteye a ndo aye hərwi ada kâ hutum.

Anəke na, na dəkumeye ha tsəved lele eye sa, nakə a ze siye hay haladzay hərwi ada kâ yum tə dəma.

13

Mawudə bo a ze kwa mey

¹ Kwa tadə na sər mətsike me tə bazlam i gəma hay tebiye, kwa bazlam i gawla i Mbəlom hay, na wudə ndo hay bay na, na təra andza bəre nakə ta fay na, a ləve ndoy ndoy kəriye tsa aye, kəgəbay andza mendelen nakə a gatay zləm a ndo hay aye. ² Tadə kwa gədañ ga andaya mədə ha bazlam i Mbəlom, tadə kwa na sər wu hay tebiye, tadə kwa gədañ ga andaya mətsəne wu i Mbəlom neheye mənğaha eye, kwa ta

mədzal gər ga nakə na dzala ha ka Mbəlom aye na gwaday ha a mahamba «Lətse, do abəra kanəŋ» ada kə lətse, ki ye, ane tuk na, tadə na wuda ndo hay bay na, neŋ na, wuray kəriye. ³ Kwa tadə na ŋgənatay wu ga hay a ndo i mətawak hay, kwa tadə na təma tā kal ga ha a ako na dul a dəma hərwi mədzal gər, tadə na wuda ndo hay bay na, wuray ma geŋeye ŋgama kwa tsekweŋ bay tebiye.

⁴ Ndo nakə a wuda ndo hay aye na, ma giye ŋgatay, ma gateye ŋgwalak a ndo hay, ma giye sələk bay, ma giye zlapay bay, ma dəslay ha gər a bo bay. ⁵ Ndo nakə a wuda ndo hay aye na, ma giye wu nakə a ge horoy aye bay, a pəlay wu a gər ŋgay dəkdək bay, wu a ndalay bay, a ge zəgəle ta ndo hay bay. ⁶ Ndo nakə a wuda ndo hay aye na, mənese a yay a gər bay, ane tuk na, dərev ŋgay a ŋgwasa dūh na, tə wu neheye ŋgwalak eye. ⁷ Ndo nakə a wuda ndo hay aye na, a səmay naha a dəretsətseh kwa a həlay waray, kwa kəday a dzala ha ka Mbəlom huya, pat pat a pa mədzal gər ŋgay na, ka təv i Mbəlom. Neŋgeye mandza eye pat pat bəŋbəŋ.

⁸ Mawude bo na, a dze təbey. Bazlam i Mbəlom neheye ndo hay tə dəwatay ha a ndo hay aye na, ta ndəviye. Həlay eye ma slaweye, bazlam i gəma neheye faya ka tsikakweye ta ndəviye. Məsəre wu hay

neheye ka sərakwa anəke aye ta ndəviye dərmak. ⁹ Ma ta giye andza niye hərwi ka sərakwa wu hay tebiye bay. Bazlam i Mbəlom nakə ka dəwakwa tay ha a ndo hay aye bəbay na, ka sərakwa tebiye zuk bay. ¹⁰ Ane tuk na, aza ahəl nakə Mbəlom ma dəkway ha wu neheye ŋgwalak eye dedək aye na, wu neheye ka sərakwa tebiye bay aye ta dziye.

¹¹ Tsənum! Ahəl niye neŋ wawa eye mba na, na tsikawa me andza wawa hay. Na tsənawa wu andza wawa hay. Anəke na təra ndo bagwar eye na, məndze ga andza i wawa hay sa bay. ¹² Anəke na, ka ŋgatakway a wu hay lele zuk bay andza ka zəbakwa dəre a malam. Pat eye ma slaweye ka ŋgatakweye parakka tə dəre kway. Anəke na sər wu hay tebiye zuk bay. Pat eye niye na, na səriye wu kwetseh kwetseh andza nakə Mbəlom a sər ga ha kwetseh kwetseh aye dərmak.

¹³ Wu neheye ta ndəviye bay aye na, anaŋ nəteye mahkar: Mədzal gər nakə ka dzalakwa ha Mbəlom aye, məpe mədzal gər ka wu nakə ka ta hutakweye ka təv ŋgay aye ada mawude bo nakə ka wudakwa ndo hay aye. Ane tuk na, maa ze wu neheye tebiye na, mawude bo.

14

Siye i bazlam neheye a tsik ka gədan neheye Məsəfəre ma vəlateye a ndo hay aye

¹ Rəzlumay a gər matəre təday na, ndo mawude ndo hay. Pəlum tə dərev kurom peteh gədanj neheye Məsəfəre ma vəlateye a ndo hay aye hərwi ada kâ hutum. Gədanj nakə kâ pəlum aye a ze siye hay tebiye aye na, mədə ha bazlam i Mbəlom nakə a tsikakum aye. ² Tadə ndoweye a tsik bazlam i gəma neheye a sər bay aye na, a tsikatay na, a ndo hay bay. A tsikay na, a Mbəlom hərwi ndo hay tə tsənay na bay. A tsik ta gədanj i Məsəfəre, wu i Mbəlom neheye manğaha eye. ³ Ane tuk na, ndo nakə a datay ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma ngay aye na, neŋgeye a tsikatay a ndo ngay hay. Bazlam ngay niye hay na, ma vəlateye gədanj. Wu nakə faya ma tsikateye, ma mateye naha dərev hərwi ada tâ gəl, tâ ye kame kame. ⁴ Ndo nakə a tsik bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay aye na, a dzəna na, bo ngay eye ngway. Ndo nakə a da ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma ngay aye na, neŋgeye dūh faya ma vəlateye gədanj a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mahaya gər eye tebiye.

⁵ A seŋ nəkurom tebiye kâ tsikum me tə bazlam i gəma hay. Ane tuk na, kutoŋj ndo məma ha mâ ge andaya tə bazlam i gəma ngay hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye tâ gəl ada tâ ye kame kame. Kə ge andza niye bay na, ndo nakə ma diye ha bazlam aye a ze ndo nakə ma tsikiye bazlam i gəma neheye

a sər bay aye.

⁶ Malamar ga hay, tadə na ye naha a gay kurom, na tsikakum me tə bazlam i gəma neheye ka sər um bay aye na, na gakumeye ŋgama na, ma kəkay? Tadə na dakum ha wu i Mbəlom nakə manğaha eye bay, na dakum hay siye i wu hay bay, na dakumeye ha bazlam i Mbəlom bay ada na tətikiye kurom ha bay na, na dzəna kurom ka wuray kwa tsekwenj bay tebiye!

⁷ Dzalum ka wu i məhetse hay təday, andza ndərloy ta gandzaval. Tadə ndo məfe ta fa tədə tədə bay na, ndo hay ta səriye məpaka naha faya bay. ⁸ Məfe fagam bəbay na, andza niye dərmak. Tadə agəna gəma ta gəma neŋged ta giye vərəm ada tadə ndo məfe fagam i mede a vərəm kə fa na tə dəma bay na, ndəray ma diye a vərəm niye bay. ⁹ I kurom dərmak na, andza niye. Tadə faya ka tsikumeye bazlam i gəma neheye ndəray a sər bay aye na, ndo hay ta tsəniye wu nakə ka tsikum aye na, ma kəkay? ¹⁰ Bazlam i gəma hay wal wal andaya ka məndzibəra. Bazlam i gəma hay tebiye a satay məgwədə wu andaya. ¹¹ Ane tuk na, tadə ndoweye kə tsikenj me tə bazlam i gəma nakə na sər bay aye na, neŋgeye mbəzlew kame ga ada neŋ dərmak andza mbəzlew kame ngay. ¹² Andza niye, neŋ faya na gwadakumeye pəlum tə dərev kurom peteh gədanj neheye Məsəfəre ma vəlateye a ndo

hay aye hərwi ada kâ hutum haladzay. Ane tuk na, wu näte na, wudum wene wene eye na, wu nakə ma dzəniye tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mägəle ada ma ye kame kame aye.

¹³ Hərwi niye ndo nakə a sər mətsike bazlam i gəma aye na, mâ dūwulay me a Mbəlom hərwi ada Məsəfəre mâ vələy gədaŋ məmatay ha a ndo hay tə bazlam nakə ndo hay tə tsəniye aye. ¹⁴ Tadə faya na dūwulay me a Mbəlom tə bazlam i gəma nakə na sər bay aye na, məsəfəre ga neŋgeye faya ma dūwuliye me a Mbəlom. Dedek, ane tuk na, metsehe ga andaya mə dəma bay. ¹⁵ Kə ge andza niye na, na giye na, kəkay? Na dūwulay me a Mbəlom ta məsəfəre ga tə bazlam i gəma neheye na sər bay aye. Ane tuk na, na dūwulay me a Mbəlom tə metsehe ga tə bazlam neheye na tsəne aye hərwi ada nâ tsəne. A seŋ mäge dəmes ta məsəfəre ga tə bazlam neheye na tsəne bay aye ada a seŋ mäge dəmes tə metsehe ga dəmes neheye na tsəne aye.

¹⁶ Tadə kə ge andza niye bay, nəkar i yak faya ka gay naha sisə a Mbəlom tə bazlam neheye ka sər bay aye tuk na, ada ndo neheye tə sər wu niye hay bay aye na, ta mbədiye faya «amen» na, ma kəkay? Nətəye tə tsəne wu nakə ka tsik aye bay. ¹⁷ Məgay naha sisə yak niye ka gay naha a Mbəlom aye na, lele,

ane tuk na, ma giye ŋgama a ndo neŋged bay.

¹⁸ Neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom hərwi na tsik bazlam neheye na sər bay aye na, na ze kurom ha tebiye. ¹⁹ Ane tuk na, ahəl nakə neŋ ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mahaya gər eye na, ŋgama na tsikatay gər i bazlam hay zlam neheye ta tsəniye andza niye na, na tətikiye tay ha ndo hay tə bəmalə nakə na tsikateye gər i bazlam hay gwezem kuro vədvdəd haladzay tə bazlam neheye tə sər bay aye.

²⁰ Malamar ga hay, ka dzalum gər ka wu hay andza wawa ndəriz hay bay. Duh dzalum gər na, andza nəkurom bagwar eye hay. Ta təv i mənese na, tərüm andza wawa ndəriz hay. Nətəye na, tə sər mäge mənese bay. ²¹ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, Bəy Maduweŋ a gwad:

«Neŋ na sləriye naha ndo i gəma neŋged hay ka təv i ndo ga hay.

Ta tsikateye bazlam ga tə bazlam i gəma mekeləŋ eye.

Kwa na ge andza niye bəbay na,

ndo hay ta peŋeye faya zləm wal bay.*»

²² Hərwi niye mətsike me tə bazlam neheye tə sər bay aye na, faya ma bəzatay ha wu a ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu Kəriste bay aye. Ndo neheye faya ta diye ha bazlam i Mbəlom aye na, faya

* 14:21 Zəba ma Ezay 28.11-12.

ma bəzatay ha wu a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye na, Mbəlom andaya ta nəteye bəna a ndo neheye ta pa mədzal gər ka Mbəlom bay aye bay. ²³ Andza niye, ahəl nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye mahaya gər eye, tadə nəkurom tebiye faya ka tsikumeye tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay aye, ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye tə sər wuray bay aye kəgəbay ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ta ye naha na, ta gwadiye gər a vuwakum. ²⁴ Ane tuk na, tadə dūh nəkurom tebiye faya ka dume ye ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma nakə ndo hay tə sər aye na, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu zuk bay aye ada ndo neheye ta dzala ha ka Yesu tə sər wuray bay aye, ta ye naha na, ta səriye ka mənese tay. Wu nakə ta tsəniye tebiye aye na, ma gateye hiyew mə dərev tay. ²⁵ Wu neheye maŋgaha eye tə dzala mə gər tay aye na, ma ndohwaweye parakka. Tsa na, ta dəkweye gurmets a Mbəlom, ta dəslay ha gər ada ta tsikiye parakka tə bazlam tay, ta gwadiye Mbəlom andaya mə walaŋ kurom ta dedek.

²⁶ Malamar ga hay, ka gakweye na, kəkay? Ka hayum gər na, ndoweye ma giye dəmes, ndo neŋged ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay, ndo neŋged ma tsikiye wu nakə maŋgaha eye Mbəlom a dəy ha aye, ndo neŋged neŋgeye na, ma

tsikiye me tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay aye, ada ndo neŋged ma miye ha parakka wu nakə a tsik tə bazlam i gəma nakə ndo hay tə sər bay aye. Wu nakə faya ka gumeye tebiye na, gum hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tā gəl.

²⁷ Tadə ndo hay andaya a satay mətsike me tə bazlam i gəma neheye ndo a sər bay aye na, ndo sulo kəgəbay mahkar ta tsik tsa, mâ ze ndo hay mahkar bay, ada tâ tsik na, nəte ta nəte. Ada ndoweye mâ ma ha wu nakə tə tsik aye. ²⁸ Tadə ndəray andaya məma ha bay na, tâ ndza tətə. Tâ dzala mə gər tay ada tâ tsikay a Mbəlom.

²⁹ Ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay na, ndo hay sulo kəgəbay mahkar tâ tsik me tsa. Ndo siye hay tâ pay zləm a wu nakə ta tsikiye aye, a yaw abəra ka təv i Mbəlom dedək tsukudu dedək bəfaw? ³⁰ Tadə ndoweye faya ma diye ha bazlam i Mbəlom, tsa na, Mbəlom a də ha wu wəfeye a ndo neŋged mə walaŋ kurom na, ndo nakə kurre faya ma tsikiye me aye mâ gər ha mətsike hərwi ada ndo neŋged mâ tsik me. ³¹ Nəkurom tebiye ka slumeye mədə ha bazlam i Mbəlom, ane tuk na, tsikum me nəte ta nəte hərwi ada nəkurom tebiye kâ tətikum wu ada kâ vəlumatay gədaŋ a ndo siye hay. ³² Ndo nakə gədaŋ i Məsəfəre andaya faya mədə ha bazlam i Mbəlom aye na, a sər məgay metsehe

a gədaŋ eye niye dərmaŋ.
³³ Andza niye hərwi wu nakə
 ma diye ta tsəved eye bay na,
 a yay a gər a Mbəlom bay.
 Neŋgeye a say duh na, ndza-
 kwa ta tsəved eye lele tə zay.

Ngwas hay tâ ge na, andza
 ngwas neheye ma məhay gər i
 ndo məpe mədzal gər hay ka
 Yesu aye tebiye. ³⁴ Ka hayum
 gər ka təv manəte eye na,
 tâ ndza tətə, tâ tsik me bay.
 Nəteye na, tsəved tay andaya
 mətsike me bay. Ngwas hay
 na, tâ rəhay gər a hasləka hay
 andza nakə mawatsa eye mə
 Derewel i Mbəlom aye. ³⁵ Tadə
 wu andaya nakə ta tsəne bay
 aye ada a satay matsətsehe
 aye na, tâ tsətsah ma məhay
 gər bay, tâ tsətsah ka zal
 tay hay mətagay. Ngwas ma
 tsikiye me ma məhay gər i
 ndo məpe mədzal gər hay ka
 Yesu na, lele bay.†

³⁶ Ah! Ka dzalum na,
 bazlam i Mbəlom a yaw abəra
 məgay kurom ba! Kəgəbay ka
 dzalum na, maa tsəne bazlam
 nakay na, nəkurom dekdek
 ba! ³⁷ Tadə ndoweye kə dzala
 mə gər ngay kə huta gədaŋ i
 məde ha bazlam i Mbəlom
 kəgəbay gədaŋ mekeləŋ i
 Məsəfəre, mâ sər ha wu nakə
 na watsa kanaŋ aye na, maa
 tsik gum andza niye na, Bəy
 Maduweŋ kway. ³⁸ Tadə
 ndoweye kə sər wu nakə
 na watsa aye, bazlam i Bəy
 Maduweŋ bay na, nəmay
 dərmaŋ nəmaa təma na bay.

³⁹ Malamar ga hay vəlumay
 ha dərev kurom ka mapəle

məde ha bazlam i Mbəlom
 ada kə gumatay me a ndo
 hay mətsike me tə bazlam i
 gəma hay bay. ⁴⁰ Ane tuk na,
 gum wu hay tebiye ta lele eye.
 Gum ta tsəved eye dərmaŋ.

15

*Yesu Kəriste kə lətsew
 abəra ma mədahaŋ*

¹ Malamar ga hay, anəke a
 seŋ na, məmakum ahaya a
 gər Labara Ngwalak eye nakə
 na dəkum ha ahəl niye aye.
 Ka təmum a dərev kurom,
 ka dzalum ha faya lele.
² Labara niye ngwalak eye
 na, nakə Mbəlom ma təmiye
 kurom ha aye tadə faya ka
 dzalumeye huya andza nakə
 na tsikakum aye. Tadə faya
 ka gumeye andza niye bay
 na, ka dzalum ha faya ta
 dedek bay.

³ Na tətikakum na, wu
 nakə Yesu Kəriste a tətiken
 aye. Wu nakə a ze kwa me
 tebiye na lah matətikakum
 aye na, Yesu Kəriste kə mət
 hərwi mezeleme kway andza
 nakə tə watsa mə Derewel i
 Mbəlom aye. ⁴ A mət na, tə
 pa na a tsəvay. Məhəne sulo
 mamahkar eye na, kə lətsew
 abəra ma mədahaŋ andza
 nakə tə watsa mə Derewel i
 Mbəlom aye. ⁵ Ahəl nakə a
 lətsew abəra ma mədahaŋ
 aye na, a bəzay ha bo a Piyer
 ada a bəzatay ha bo a siye i
 gawla ngay neheye kuro gər
 eye sulo aye. ⁶ Ada ka bəzatay
 ha bo a ndo məpe mədzal gər
 hay ka Yesu ta ziye temerre
 zləm, nəteye tebiye tə ngatay

† 14:35 1 Koriñte hay 11.5.

a həlay manəte eye. Siye hay ta mət tsiy, ane tuk na, siye hay haladzay nətəye andaya tə dəre. ⁷ Ma dəba eye a bəzay ha bo a Yakuba ada a bəzay ha bo a ndo i maslañ siye hay tebiye dərmak.

⁸ Tsa na, maduk i duk eye a bəzeñ ha bo a neñ dərmak. Pat eye niye neñ na təra na, andza wawa nakə tə wa na kə ndisl a kiye i məwe ŋgay bay aye. ⁹ Neñ na, wawa eye tsekweədəñ mə walañ i ndo i maslañ i Yesu hay. Neñ na sla də tā zeleñ ndo i maslañ i Yesu bay hərwi na gatay dəretsətseh a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ¹⁰ Ane tuk na, Mbəlom kə geñ ŋgwalak ŋgay nakə na təra ndo i maslañ ŋgay andza nakay anañ ka ŋgatumeñ anəke aye. Ŋgwalak i wu nakə a geñ aye na, ka təra kəriye bay. Duh na ge ha məsler haladzay a ze siye i ndo i maslañ i Yesu hay. Ane tuk na, gədañ nakə na ge ha məsler aye na, i ga bay. Maa pa fagaya ŋgama na, Mbəlom. Maa ge məsler mə neñ na, neñgeye. ¹¹ Andza niye, kwa tadə maa tsikakum Labara Ŋgwalak eye niye na, neñ, kwa maa tsik na, siye i ndo i maslañ i Yesu hay, nəmay tebiye nəmaa tsikiye labara Ŋgwalak eye andza nakə na tsikakum aye ada nakə ka dzalum ha aye.

Mbəlom ma ta lətsiye tay ahaya ndo hay abəra ma mədahañ

¹² Labara Ŋgwalak eye nakə nəmaa a tsik aye na, Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahañ. Kə ge andza niye tuk na, ada ndo siye hay mə walañ kurom tə gwad, ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahañ bay na, ma kəkay? ¹³ Tadə ta dedek ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahañ bay na, andza məgwədə Yesu Kəriste bəbay kə lətsew abəra ma mədahañ bay bəna mey? ¹⁴ Tadə neñgeye kə lətsew abəra ma mədahañ bay na, andza məgwədə bazlam i Mbəlom nakə nəmaa də ha aye na, ka təra wu kəriye. Ada mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha Yesu aye na, ma giye ŋgama bay. ¹⁵ Tadə kə ge andza niye na, andza məgwədə nəmay faya nəmaa rawiye me ka Mbəlom hərwi nəmay faya nəmaa tsikateye a ndo hay na, Mbəlom kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahañ. Ane tuk na, tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahañ bay na, Mbəlom neñgeye kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahañ bay. ¹⁶ Tadə Mbəlom ma lətsa tay ahaya ndo hay abəra ma mədahañ bay na, Yesu Kəriste dərmak, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahañ bay. ¹⁷ Tadə Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahañ bay na, mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha aye, ma giye ŋgama bay ada nəkurom na, huya mə mezeleme. ¹⁸ Andza məgwədə ndo neheye ahəl niye tə mət ta dzala ha ka Kəriste aye na,

ta dze hele hele. ¹⁹ Tadə ka pakwa mədzal gər kway ka Yesu Kəriste hərwi ada mâ dzəna kway ka məndzibəra dəkdək tsa ada wuray andaya kame bay na, ndo hay ta tuwiye fakwaya haladzay ma ziye ha i ndo siye hay.

²⁰ Ane tuk na, ta dedək Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaŋ. Maa lah mələtsew abəra ma mədahaŋ na, neŋgeye. A dā ha na, siye i ndo neheye tə mət aye, ta lətseweye abəra ma mədahaŋ dərmak. ²¹ Maa zlaw məməte ka məndzibəra na, ndo nəte. Andza niye, maa həndəkətatay tsəved a ndo hay mələtsew abəra ma mədahaŋ na, ndo nəte dərmak. ²² Ndo hay tebiye ta mətiye hərwi nəteye gwala i Adam hay. Andza niye, ndo neheye nəteye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, ta ta hutiye sifa. ²³ Ane tuk na, ma giye bo na, ka membre ka membre. Maa lah mələtsew kurre na, Yesu Kəriste. Pat nakə kə maw aye na, ndo ŋgay hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ tuk. ²⁴ Ma dəba eye na, Yesu Kəriste ma bəbazliye tay ha gədan i məsəfəre neheye lele bay eye tebiye ada ta bəy tay hay tebiye ada ta gədan i bəy i dala hay tebiye. Tsa na, məndzibəra ma ndəviye. Ma dəba eye ma vəlay ha bəy a həlay i Bəba Mbəlom.

²⁵ Andza məgwədə na, Kəriste ma ləviye təmad hus a pat nakə Mbəlom ma piye tay ha ndo mənə dəre ŋgay a həlay

ŋgay aye. ²⁶ Maduk i duk i ndo mənə dəre nakə Mbəlom ma dziye ha aye na, məməte. ²⁷ Ka sər kwa ha na, hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Mbəlom kə pa wu hay tebiye a həlay i Wawa ŋgay.* » Mbəlom a tsik bazlam niye hay na, bo i Mbəlom eye neŋgeye ma ndziye mə həlay i Wawa ŋgay bay hərwi maa pa siye i wu hay a həlay i Wawa ŋgay na, bo ŋgay eye. ²⁸ Mbəlom kə pa wu hay tebiye a həlay i wawa ŋgay na, Wawa ma rəhay ha gər a Mbəlom nakə a pa wu hay a həlay ŋgay tebiye aye. Andza niye Bəba Mbəlom ma ləviye wu hay tebiye ada ndo zezen tebiye.

²⁹ Dzalum ka ndo neheye faya ta dzəhuḃiye bo a yam hərwi ndo neheye ta mət tsiy aye. Maa gatay ŋgama mə dəma na, wuye mey? Tadə ta dedək ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, ndo niye hay ta dzəhuḃawa bo a yam a bəram tay na, hərwi mey? ³⁰ Tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, nəmay nəmaa siye dəretsətseh pat pat na, hərwi mey? ³¹ Malamar ga hay, pat pat neŋ na, na mawa veket veket abəra ma məməte. Wu nakə faya na tsikakumeye dedək. Na tsikakum na, ta dedək, neŋ faya na ŋgwasiye hərwi kurom. Məŋgwese ga na, hərwi nəkurom ta nəmay tebiye, nəkway madzapa eye ta Bəy Maduweŋ kway

* 15:27 Dəmes hay 110.1.

Yesu Kāriste. ³² Ma gəma i Efez na, nəmaa ge magazləga ta ndo hay haladzay andza ta wu i pesl neheye sewed hay haladzay aye. Tadə na dzala ka wu i məndzibəra na, dəretsətseh nakay ma giye ŋgama daw? Tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, na tsikiye andza ndo wuray a gwad: «Ndayakwa wu mənday haladzay ada sakwa wu məse haladzay hərwi mazlambar ka mətakweye.†»

³³ Kā vumay gər a bo kurom bay. Sərum ha, tadə faya ka həhalumeye ta ndo neheye faya ta giye mənese aye na, nəkurom dərmak ka gumeye mənese. ³⁴ Kā tərūm ndo i matərakahaŋ hay bay. Kā gum mənese bay. Na zəba faya na, siye i ndo hay mə walaŋ kurom tə sər Mbəlom bay. Na tsik andza niye na, hərwi ada horoy mā gakum.

Bo nakə ma lətseweye abəra ma mədahaŋ aye

³⁵ Agəla ndoweye ma tsətsahiye, ma gwadiye: «Ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ na, ma kəkay? Ndowneye kə lətsew na, bo ŋgay ma təriye na, kəkay?»

³⁶ Ndowneye ka tsətsah andza niye na, neŋgeye matərakahaŋ eye. Dzala təday! Ka sləga hulfe a guvah ma mətiye ada ma ndzohwiye. ³⁷ Ada ka sləga na, wuyē mey? Ka pa a bəd na, wu mandzohwa eye tsiy ta slambah eye bay. Ka sləga na, wur eye,

agəna daw, agəna hulfe i wu mekeleŋ. ³⁸ Dərizl i gərdaf ma ndzohwiye andza nakə a say a Mbəlom aye. Dərizl i gərdaf i hulfe kwa waray waray na, wal wal.

³⁹ I wu neheye tə səfəra eye na, andza niye dərmak. Mbəlom a ge bo tay na, wal wal. Bo i ndo zezeŋ na, wal, bo i wu i pesl hay wal, bo i diyeŋ hay wal, ada bo i kələf hay wal dərmak.

⁴⁰ Wu neheye ka magərmbəlom aye ta wu neheye ka məndzibəra aye, nəteye na, wal wal dərmak. Məle tay nakə tə le aye na, wal wal, nəte bay. ⁴¹ Madəve i pat na, wal abəra ka madəve i kiye dərmak. Ada madəve i kiye wal abəra ka madəve i wurzla. Kwa mə walaŋ i wurzla hay bəbay na, madəve tay na, wal wal.

⁴² Ahəl nakə Mbəlom mata lətse ahaya ndo abəra ma mədahaŋ aye na, ma giye na, andza niye dərmak. Bo i ndo na, andza hulfe dərmak. Ta pa mədahaŋ a tsəvay na, ma ziye. Mbəlom kə lətse ahaya ndo niye abəra ma mədahaŋ na, bo ŋgay ma ndziye ka tor eye. ⁴³ Tə la na mədahaŋ a bəd na, gədaŋ mə dəma bay, a le bay. Ahəl nakə ma lətseweye na, ma təriye gədaŋ eye, ma liye haladzay. ⁴⁴ Bo nakə tə pa na a bəd andza hulfe aye na, wu i məndzibəra. Ane tuk na, ahəl nakə ma lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, ma hutie bo nakə Məsəfəre mavəla eye.

† 15:32 Zəba ma Ezay 22.13.

Bo i mändzibəra andaya na gwaf ba! Sərum ha na, ka ta hutakweye bo nakə Məsəfəre ma vəliye dərmak. ⁴⁵ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwaf: «Adam na, ndo nakə kurre Mbəlom a vəlay məsəfəre aye.» Ndo nakə a yaw duk ma dəba aye na, Kəriste. Neŋgeye na, ndo nakə ma vəliye sifa a ndo hay tə həlay i Məsəfəre.† ⁴⁶ Wu nakə Məsəfəre a vəl aye na, makurre eye nakə ndo hay tə ŋgatay aye bay. Tə ŋgatay təday na, a bo i mändzibəra ada ma dəba eye ta ŋgateye a bəmalə nakə Məsəfəre a vəl aye. ⁴⁷ Makurre i ndo na, Adam, neŋgeye i mändzibəra. Mbəlom a ge neŋgeye na, ta bətekwew. Ndo neŋged na, Məsəfəre. A yaw abəra mə mbəlom. ⁴⁸ Ndo i mändzibəra hay bo tay na, andza i Adam nakə Mbəlom a ge na ta bətekwew aye. Andza niye dərmak, ndo neheye ta ndziye mə mbəlom aye, ta təriye andza ndo nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye. ⁴⁹ Anəke na, ka ndzəkitaqwa bo ta ndo nakə Mbəlom a ge ta bətekwew aye. Kame mba na, ka ndzəkitaqweye bo ta ndo nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye dərmak.

⁵⁰ Malamar ga hay, neŋ faya na tsikakumeye, ndo zezən ma sliye faya mede a Bəy i Mbəlom tə slo i bo ŋgay bay. Hərwi wu nakə ma ziye na, ma sliye faya mändze tə wu nakə ma ndziye ka tor eye bay.

⁵¹ Tsənum! Na tsikakum-eye wu nakə mənğaha eye Mbəlom a dəŋ ha aye. Ka mətakweye tebiye kway eye bay. Ane tuk na, nəkway bo kway ma mbədiye. ⁵² Ka mandəve i mändzibəra na, ta fiye tolom. Ta fa na, kwayaŋŋa ka mətsike me niye na, bo kway ka mbađa. Ta fa tolom na, ndo neheye ta mət tsiy aye ta lətseweye abəra ma mədahaŋ tə bo nakə ma ziye bay aye. Nəkway neheye tə dəre aye, Mbəlom ma vəlakweye bo wedeye dərmak. ⁵³ Andza məğwede, bo kway nakə ma mətiye ada ma ziye na, kutoŋ ma təriye bo nakə ma mətiye bay ada ma ziye bay aye. ⁵⁴ Ahəl nakə bo nakə ma mətiye ada ma ziye ka təra bo nakə ma mətiye sa bay ada ma ziye sa bay aye na, wu nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye ma bəziye tuk. Tə watsa na: «Məməte andaya sa bay. Mbəlom kə dze ha tebiye.»

⁵⁵ «Nəkar məməte, ehey! Gədaŋ yak eye mənğay tuk?

Səmber yak eye nakə ka mbalawa tay ha ndo hay aye na, mənğay tuk?S»

⁵⁶ Məməte na, a huta gədaŋ mənğay wu nakə lele bay aye a ndo hay hərwi mezeleme. Mezeleme a huta gədaŋ na, hərwi bazlam i Mbəlom ma-pala eye. ⁵⁷ Ane tuk na, gəkway sişə a Mbəlom hərwi kə vəlakway gədaŋ mənğwese ka mezeleme kwa ka məməte ta

† 15:45 Madazlay i wu hay 2.7. § 15:55 Zəba ma Ezay 25.8; Oze 13.14.

gədaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

⁵⁸ Malamar ga hay neheye na wuɗa kurom haladzay aye, hərwi niye ndzum bəŋbəŋ lele, kâ yum gər bay. Rəzlumay a gər a məsler i Bəy Maduweŋ Yesu pat pat tə dərəv kurom peteh. Ka sərūm ha məsler nakə ka gumeye ta gədaŋ ŋgay aye na, ma təriye kəriye bay.

16

Ta tsakal suloy hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu

¹ Anəke na, na tsikakum-eye naha ka suloy nakə ka tsakalumeye hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerrozelem aye. Gum andza nakə na tsikatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Galat aye. ² Pat i luma i sidzew hay na, kwa way way tsakalum dala andza nakə ka hutum, Mbəlom a vələkum aye. Pum na hərwi ada pat nakə na ye naha aye na, ka tsakalumeye sa bay. ³ Na ye naha na, ka tsikuməneye ndo neheye ka palum tay ha hərwi ada t̄a ye ha suloy nakə ka tsakalum, ta diye ha a Zerrozelem aye na, na watsateye dərəwel a həlay. ⁴ Tadə kə ge lele neŋ n̄a ye dərmaḱ na, nəmaa diye dziye.

Pol ma diye a Korinjtə

⁵ Na diye naha ka təv kurom na, na diye ta Masedowan. ⁶ Agəna na ye naha na, na ndziye tsekweŋ ka təv kurom, agəna a həlay i mətasl na, na ndziye ka təv kurom. Ma dəba eye na diye abəra ka təv kurom, na diye kwa ka waray na, ka dzənumeye ga. ⁷ Na diye naha ka təv kurom na ndziye tsekweŋ tsa, na diye gwa na, a seŋ andza niye bay. Tadə kə yay a gər a Bəy Maduweŋ na, a seŋ ka ndzakweye ka təv manəte eye məndze haladzay. ⁸ Ane tuk na, na ndziye kanaŋ ma Efez təmad hus a magurlom i Peŋtekot*, ⁹ hərwi Mbəlom ka həndeken na tsəved lele ka məge məsler bagwar eye kanaŋ. Ada ndo mənə dərə ga hay andaya haladzay.

¹⁰ Timote ki ye naha ka təv kurom na, təmum na tə həlay sulo sulo hərwi ada m̄a ndza ta mənḡwese eye lele mə walaŋ kurom. Hərwi neŋgeye ndo məge məsler i Bəy Maduweŋ andza neŋ nakə faya na giye. ¹¹ Ndəray m̄a gay wuray bay. Dzənum na d̄uh hərwi ada m̄a gər kurom ha tə zay ada m̄a maw ka təv ga. Neŋ ta ndo siye hay faya nəmaa həbiye na kanaŋ.

¹² Malamar kway Apolos na, na tsikay madzəga haladzay, na gwaɗay na, neŋgeye tə siye i malamar hay t̄a ye naha ka təv kurom tey. Ane tuk na, a say mede naha

* **16:8** Peŋtekot na, tə bazlam i Gərek. Magurlom i gərndzahosl. Tə gawa magurlom eye na, məhəne 50 ma dəba i Pak. I ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, magurlom i məhute Məsəfəre Tsədaŋna eye.

anəke zuk bay. Aza kə huta həlay eye kame mba na, ma diye naha.

Mandəve i bazlam

¹³ Ndzum tsezlezleŋe tə metsehe lele. Tərum ndo gədaŋ eye ka tsəved i Mbəlom bəŋbəŋ lele. Kā dzədzarum bay. Dərev kurom mâ ndza ta gədaŋ eye. ¹⁴ Wu nakə ka gumeye tebiye aye na, gum tə mawude bo nakə ka wudumeye ha ndo hay aye.

¹⁵ Malamar ga hay, ka sərūm Sitefanas ta ndo i gay ŋgay hay tebiye. Sərūm ha, maa lah məpe mədzał gər ka Yesu Kəriste ma gəma i Akay† na, nəteye. Ta vəl ha gər tay ka məge məsler i Mbəlom hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu. Neŋ faya na gakumeye naha amboh, ¹⁶ slala i ndo neheye faya ta giye məsler i Mbəlom mə walaŋ kurom aye na, rəhumatay ha gər. Rəhumatay ha gər a ndo neheye faya ta rəzleye a gər məge məsler i Mbəlom dziye aye dərmał.

¹⁷ Dərev ga kə ŋgwasə haladzay hərwi nakə Sitefanas ta Fortunatus ada ta Akayəkus ti yaw ka təv ga aye. Na ŋgatay na, andza na ŋgatakum a nəkurom tebiye. ¹⁸ Ta meŋ naha dərev andza tə makum naha dərev a nəkurom aye dərmał. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, rəhawumatay ha gər.

¹⁹ Ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye tə hayawa gər ka təv ga kənaŋ ka dala i Azi† aye ta tsikakum naha me. Akelas ta Pərisil tə siye i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye tə hayawa gər a gay tay aye, ta tsikakum naha me lele ta məzele i Yesu Kəriste. ²⁰ Siye i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye kənaŋ aye tebiye ta tsikakum naha me dərmał.

Tsikum me a bo nəte nəte mə walaŋ kurom ta məgəse bo kurop kurop lele.

²¹ Neŋ Pol na tsikakum naha me dərmał. Nakay na, neŋ na watsakum naha tə həlay gay eye.

²² Ndo nakə a wuda Bəy Maduweŋ kway Yesu bay aye na, Mbəlom mâ vəlay mezeleme. *Maranata*§, andza məgwede Bəy Maduweŋ may, dara!

²³ Bəy Maduweŋ kway Yesu mâ pa fakuma ŋgama.

²⁴ Nəkurom tebiye na wuda kurom huya hərwi nakə nəkway tebiye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

† **16:15** Akay na, məzele guram i diye i Salawa i Gəres. † **16:19** Dala i Azi anəke na, Turki. § **16:22** Maranata: Məzele i wu tə bazlam i Gərek. Yesu ta ndo neheye tə pa mədzał gər kurre eye tə ndzawa ma gəma i Yahuda hay tə tsikawa bazlam eye nakay.

Labara Ngwalak eye i Yesu na, kəriye.

Masulo i ðerewel i Pol nakə a watsatay naha a Koriñte hay aye Məfələkwe

A gəsaw abəra ka makurre i ðerewel i Pol nakə a watsatay naha a Koriñte hay aye na, labara hay ti yaw abəra ma Koriñte ada ta watsayaw ðerewel hay a Pol ada Pol ðərmak kə watsatay naha (2.3). Məndze i Pol ta ndo i Koriñte hay ngwalak eye sa bay. Ma ta diye a ðəma na, a watsatay naha hərwi malembede ha wu nakə a ye bay aye.

Mə madədo 1 ka 7 na, Pol faya ma tsikiye me abəra ka bo ngay,

Mə madədo 8 ka 9, Pol a tsətsah wu hərwi ndo məpe mədzal gər neheye mətawak eye hay ma Ze-rozelem aye.

Mə madədo (10 ka 13) na, Pol a tsik ka matəre ndo i maslanj i Yesu Kəriste na, kəkay wal wal sulo. Ndo hay andaya faya ta diye ha labara mekelenj eye wal abəra ka bəmalə i Pol (11.3-4).

Pol a həna ha gər tsek-wenj hərwi faya ma həbiye, ma hutıye gədanj ngay na, mə həlay i Mbəlom. Pol ka tsətsah t̄a dəslay gər bay, t̄a vəlay wu na, ka tsətsah bay. A ða ha

Pol a tsikatay naha me

¹ Maa watsakum naha ðerewel nakay na, neñ Pol. Neñ ndo i maslanj i Yesu Kəriste hərwi a say a Mbəlom. Neñ ta Timote malamar kway nəmaa tsikakum naha me a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Koriñte aye ada a siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Akay* aye. ² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduwenj kway Yesu Kəriste t̄a pa fakuma ngama ada t̄a vəlakum zay.

Mbəlom ma matay naha ðərev a ndo neheye faya ta siye ðəretsətseh aye

³ Zambadəkway a Mbəlom Bəba i Bəy Maduwenj kway Yesu Kəriste. Neñgeye faya ma gateye ngwalak a ndo hay huya, ma matay naha ðərev pat pat aye. ⁴ Kwa kəday ahəl nakə nəmay mə ðəretsətseh aye na, a vəlawamay gədanj hərwi ada nəmay nəmaa sliye faya məmatay naha ðərev a siye i ndo neheye faya ta siye ðəretsətseh aye andza nakə Mbəlom a dzəna may aye ðərmak. ⁵ Andza niye, Yesu Kəriste kə sa ðəretsətseh haladzay ada nəmay ðərmak nəmaa siye ðəretsətseh haladzay. Mbəlom bəbay ma vəlameye gədanj haladzay ðərmak

* 1:1 Akay na, məzele guram eye i diye i Salawa i Gəres.

hərwi nəmay madzapa eye tə Yesu Kəriste. ⁶ Tadə nəmay faya nəmaa siye dəretsətseh kəgəbay tadə Mbəlom faya ma vəlameye gədaŋ na, hərwi ada kâ tərüm gədaŋ eye hay ada Mbəlom mâ təma kurom ha. Andza niye ka slumeye faya məsəmay naha a dəretsətseh nakə nəmay faya nəmaa səmay naha aye dərmak. ⁷ Nəmaa sər ha ta dedək ka ndzumeye bəŋbəŋ ka tsəved i Mbəlom. Nəmaa sər ha Mbəlom ma makumeye naha dərev andza nakə neŋgeye faya ma mameye naha dərev aye, hərwi faya ka sumeye dəretsətseh andza nəmay neheye faya nəmaa siye dəretsətseh aye dərmak.

⁸ Ayaw, malamar may hay, a samay na, sərüm ha dəretsətseh nakə nəmaa sa ka dala i Azi aye. Nəmaa sa dəretsətseh haladzay, a ze may gədaŋ. Nəmaa dzala na, tsiy nəmaa mətiye. ⁹ Ayaw, ta dedək nəmaa dzala mə dərev may na, nəmaa mətiye. Azlakwa Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada nəmaâ pa mədzal gər may ka gədaŋ may bay, düh nəmaâ pa mədzal gər may na, ka Mbəlom nəte ŋgweŋ. Neŋgeye na, ma mbəla tay ahaya ndo hay abəra ma mədahaŋ. ¹⁰ Ada ma buwa may ahaya abəra mə dəretsətseh i mədahaŋ nakə haladzay nəmaa mətiye ha habə aye, ada ma buwa may ahaya abəra mə dəretsətseh siye hay dərmak. Nəmaa piye mədzal gər may, nəmaa sər ha ma buwa may ahaya

abəra mə dəretsətseh siye hay sa. ¹¹ Nəkurom dərmak dūwulumay me a Mbəlom. Andza niye, tadə ndo hay haladzay faya ta dūwuliye me a Mbəlom hərwi may na, ndo hay haladzay ta gay naha sisə dərmak hərwi ŋgwalak ŋgay nakə ma ta gamay aye.

Pol ka mbəda ha wu nakə habə a say məge aye

¹² Wu nakə nəmaa ŋgalakiye ha aye na, anaŋ: Nəmaa sər ha mə dərev mede may kame i ndo hay tebiye na, dedək, nəmay ndo i dedək hay andza nakə a say a Mbəlom aye. Mede may niye lele wene wene eye na, kame kurom. Gədaŋ may nakə nəmaa ndza ha andza niye aye na, a yaw abəra mə metsehe i ndo i məndzibəra hay bay. Ane tuk na, Mbəlom a dzəna may ta ŋgwalak ŋgay. ¹³ Wu nakə nəmaa watsakum naha aye na, a wur bo bay, ka slumeye faya mətsəne. ¹⁴ Wu andaya nakə ka tsənum i ŋgal aye. Ane tuk na, ka ta tsənumeye tebiye. Wu eye na, anaŋ: Ka ta ŋgalakumeye may ha andza nəmay dərmak nəmaa ta ŋgalakiye kurom ha pat i Bəy Maduweŋ Yesu nakə ma maweye aye.

¹⁵ Na sər ha ta dedək, hərwi niye na gwad habə a seŋ na diye naha a gay kurom təday ada na həndzədiye kame. Na maweye na, ta təv kurom dərmak hərwi ada nâ dzəna kurom masulo eye. ¹⁶ Andza məgwədə, na dzala na, na diye naha a gay kurom təday

ada na diye ka dala i Masedowan ada na maweye ta tæv kurom. Ada aza na mbædiye gær, nakæ na diye ka dala i Yahuda aye na, hæbe ka dzænumeye ga. ¹⁷ Ahæl nakæ na gwadækum na giye andza niye aye na, na tsikakum ta dærneh sulo daw? A'ay, tadæ na gwad na giye wu nakæ na hæl faya bo mæge aye na, na giye andza i ndo i mændzibæra hay daw? Na gwadiye ayaw ada a'ay sulo sulo bay.

¹⁸ Mbælom, nenjeyeye ndo mæhæle mbal ga. Wu nakæ næmaa tsikakum aye na, ayaw ada a'ay sulo sulo bay. ¹⁹ Hærwi neñ, Silas ta Timote næmay næmaa da ha mæ walañ kurom na, Wawa i Mbælom Yesu Kæriste. Ayaw ta a'ay sulo sulo mæ nenjeyeye bay. Mæ nenjeyeye na, ayaw dekdek huya. ²⁰ Ada wu nakæ tebiye Mbælom a gwad ma vèlakweye, maa tsikakway ta dedek na, nenjeyeye. Hærwi niye ka gwadækwa «amen» na, ta nenjeyeye hærwi ada ndo hay tâ dæslay ha gær a Mbælom. ²¹ Sa na, maa vèlamay gædañ na, Mbælom eye tæ gær ñgay tæ hælai i Yesu Kæriste ada ma vèlakumeye gædañ dærmak. Maa pala kway na, nenjeyeye. ²² Kæ pakway Mæsæfære ñgay a dærev kway hærwi mæde ha na, nækway ndo ñgay hay. Andza niye a da ha na, ma ta vèlakweye siye i wu neheye a gwad ma vèliye aye.

²³ Kæ ge na raw me na, Mbælom mâ kæd ga. Na ye naha a gay kurom a

Koriñte sa bay na, hærwi a señ dærev mâ wur fakuma bay. ²⁴ Næmay na, næmaa gakumeye kutoñ ka mæpe mædzal gær bay. Næmaa sær ha ka pum mædzal gær bæñbæñ ka Yesu Kæriste tsiy. Duh na, næmaa giye mæsler ka tæv manæte eye tæ nækurom hærwi ada dærev kurom mâ ñgwasa.

2

¹ Andza niye, na diye naha ka tæv kurom zuk bay hærwi na dzala na, na ta wurakumeye ha dærev sa tsa. ² Tadæ na wurakum ha dærev na, neñ dærmak dærev ma wuriye fagaya. Ndæray andaya ma ñgwesenejeye ha dærev bay, hærwi nækurom tebiye dærev ma wuriye fakuma. ³ Hærwi niye nakæ na watsakum naha dærewel nenjed niye aye na, ada na ye naha ka tæv kurom sa bay aye. Na watsakum naha na, hærwi ada nâ ndisl naha na, ka wurumenjeye ha dærev bay. Hærwi mata ñgwesenj ha dærev na, nækurom. Azlakwa duh na sær kurom ha tebiye, na sær tadæ dærev ga mangwasa eye na, nækurom dærmak dærev kurom mangwasa eye. ⁴ Ahæl nakæ neñ na watsakum naha dærewel niye na, ta mætuwe eye haladzay. Na watsa ta mædzal gær eye hærwi dærev a wur fagaya dokdok haladzay. Na watsakum naha na, hærwi mæwurakum ha dærev bay. Ane tuk na, na watsakum naha na, hærwi ada kâ særum ha, na wuda kurom haladzay.

Pol a p̄asay m̄anese a ndo nak̄a a nasay aye

⁵ Ndowneyē k̄a wurakum ha d̄arev na, a wureŋ ha d̄arev a neŋ bay, a n̄akurom tebiye, siye hay k̄a ndalatay haladzay, siye hay tsekweŋ. Ane tuk na, a seŋ m̄atsike faya ka zal bay. ⁶ Mats̄ela ndo hay haladzay ta k̄eta na ndo niye, k̄a sla d̄a andza niye. ⁷ An̄ake d̄uh na, p̄esumay ha m̄anese ŋgay ada v̄elumay ḡedaŋ ta m̄amay naha d̄arev, b̄ana ma ta m̄atiye ta mevel. ⁸ H̄arwi niye neŋ faya na gwad̄akumeye naha amboh, p̄esumay ha m̄anese ŋgay h̄arwi ada m̄a s̄ar na, ka wudum na. ⁹ Derewel niye na watsakum naha aye na, h̄arwi a seŋ m̄as̄ere ha faya ka r̄ahumay ha ḡar a bazlam ga ŋgway d̄aw? ¹⁰ Ka p̄esumay ha m̄anese a ndo niye na, neŋ d̄armak na p̄asay ha. Neŋ na, k̄a ge wu andaya m̄ap̄asay ha na, na p̄asay ha. Na p̄asay ha na, h̄arwi kurom, kame i K̄ariste. ¹¹ Na ge andza niye na, h̄arwi ada Fakalaw m̄a ŋgwasa fakwaya bay. H̄arwi wu nak̄a a say m̄age aye na, ka s̄arakwa ha lele.

Pol ma ḡama i T̄arowas

¹² Na h̄al b̄o, na ye a ḡama i T̄arowas mata d̄a ha Labara Ŋgwalak eye nak̄a a tsik ka K̄ariste aye m̄a d̄ama. Na ndisl naha a d̄ama, na z̄aba faya na, B̄ay Maduweŋ Yesu k̄a h̄andekeŋ na ts̄aved̄ v̄o-toto lele. ¹³ Ane tuk na, m̄adzal ḡar ga mandza eye wad̄eŋ wad̄eŋ h̄arwi na huta na malamar kway Titus m̄a

d̄ama bay. H̄arwi niye, na ḡar tay ha ndo m̄ape m̄adzal ḡar neheye ma ḡama i T̄arowas aye, na ye ka dala i Mase-dowan.

Yesu a v̄alakway ḡedaŋ ada k̄a mbakwa ka wu hay

¹⁴ Ane tuk na, zambad̄akway a Mb̄alom! Maa ye may ha kame kame m̄asle ka wu hay huya na, neŋgeye, h̄arwi n̄amay madzapa eye t̄a K̄ariste. Andza niye faya ma d̄iye ha K̄ariste a ndo hay kwa ka waray ka waray tebiye t̄a n̄amay, ma zatay a ndo hay andza mal nak̄a a ze huŋŋa aye. ¹⁵ N̄amay na, andza mal nak̄a a ze huŋŋa lele K̄ariste ma v̄elay naha a Mb̄alom aye. Mal eye niye a zatay a ndo neheye Mb̄alom ma t̄amiye tay ha aye ada ndo neheye ta dziye aye. ¹⁶ H̄arwi ndo neheye faya Mb̄alom ma t̄amiye tay ha na, a zatay lele ada Mb̄alom ma v̄olateye sifa. H̄arwi ndo neheye faya ta dziye, mal niye a zatay i tay na, m̄am̄ate ada faya ta m̄atiye h̄arwiye kame i Mb̄alom. Mata sle faya m̄age m̄asler nakay na, way? ¹⁷ N̄amay na, ndo neheye Mb̄alom a sl̄ar may ha mata ge m̄asler aye. N̄amay na, andza ndo neheye ta t̄ara ha bazlam i Mb̄alom andza wu i tsakala aye bay. Maa sl̄ar may ha na, Mb̄alom. N̄amaa d̄a ha bazlam ŋgay ta dedek kame ŋgay h̄arwi n̄amay madzapa eye t̄a Yesu K̄ariste.

3

Məsler i ndo i Dzam Wedeye hay

¹ Nəmay faya nəmaa dazleye a mədəslay ha gər a bo may daw? Kəgəbay tâ watsamay derewel a həlay hərwi mabəzakum ha na, nəmay ndo i maslan i Yesu Kəriste hay daw? Kəgəbay nəmaa tsətsah fakuma derewel hərwi mabəzatay ha a ndo mekelej eye hay daw? Ndo siye hay na, tə gawa andza niye. Ane tuk na, nəmay andza nəteye təbey.

² Derewel may na, nəkurom nakə Kəriste a watsa a dərev kurom aye. Kwa way ma sliye məsəre ada mədzenge.

³ Ta dedek nəkurom na, derewel nakə Kəriste a watsa ada a slər tə həlay may aye. A watsa na, ta yam i wu nakə tə watsawa ha wu aye bay. A watsa na, ta Məsəfəre i Mbəlom neŋgeye nakə ta sifa aye. A watsa na, ka beleler i kwar bay, a watsa a dərev i ndo zezeŋ.*

⁴ Nəmaa gwad nəkurom derewel i Kəriste na, hərwi Yesu Kəriste kə da may ha kame i Mbəlom maa ge məsler tə həlay may na, neŋgeye. ⁵ Nəmaa sər ha, nəmay tə gər may nəmaa sla mäge məsler ta gədan may bay. Maa vəlamay gədan ka mäge na, Mbəlom. ⁶ Maa vəlamay gədan matəre ndo mäge məsler, hərwi mədatay ha bazlam i Dzam Wedeye na, neŋgeye. Dzam nakay

wedeye na, andza bazlam mapala eye nakə tə watsa ahəl niye aye bay. Ane tuk na, ka rəhakway ha gər na, a Məsəfəre Tsədanŋa eye. Bazlam mapala eye nakə tə watsa ahəl niye na, ma diye tay ha ndo hay a mədahan. Məsəfəre Tsədanŋa eye na, ma vəliye sifa ka tor eye.

⁷ Ahəl niye Mbəlom a watsa bazlam ŋgay mapala eye ka beleler i kwar ada ahəl nakə a gawa aye wu niye na, ndo hay ta ŋgatay a məzlaḅ ŋgay.[†] Da'ar i Musa ka wuzl dərə hərwi məzlaḅ ŋgay. Israyel hay ta sla faya mazəbe ka da'ar ŋgay bay, a dāv haladzay. Ada azlakwa dzaydzay niye na, ma ndziye huya bay. Ada tadə bazlam mapala eye nakə ma diye tay ha ndo hay a mədahan ka bəz ha məzlaḅ i Mbəlom a ndo hay ahəl nakə a yaw aye duh tuk na, ⁸ ada məsler i Məsəfəre Tsədanŋa eye ma bəziye ha məzlaḅ i Mbəlom ma ziye ha tebiye duh! ⁹ Bazlam mapala eye kə gəs tay ha ndo hay a sariya. Ada tadə bazlam mapala eye ma gəsiye kway a sariya, faya ma bəzakway ha məzlaḅ i Mbəlom tuk na, ada Dzam Wedeye nakə ma təriye kway ha ndo i dedek kame i Mbəlom aye, ma bəzakway ha məzlaḅ, ma ziye ha duh. ¹⁰ Ka slakweye faya məgwede na, wu nakə a bəzawa ha məzlaḅ i Mbəlom ahəl niye faya ma mbatiye hərwi Dzam

* 3:3 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 24.12; Zeremi 31.29-35; Ezekiyl 11.19; 36.26-27. † 3:7 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 34.29-35.

Wedeye a ze Dzam Guram eye haladzay ta mæzlaḅ. ¹¹ Ta dedek Dzam Guram eye nakə Mbəlom a vəl hərwi mändze tsekweḅ, ka bəzakway ha mæzlaḅ. Ada tadə andza niye na, Dzam Wedeye nakə ma ndziye huya aye a ze na duh.

¹² Nəmaa tsik parakka kame i ndo hay tebiye na, hərwi nəmaa pa mædzal gər ka wu neheye. ¹³ Musa ahəl niye na, ka tək na däre ḅgay tə peteked hərwi mæzlaḅ i Mbəlom nakə ka da'ar ḅgay aye ada a say na, Israyel hay tâ ḅgatay a mæzlaḅ nakay ma ndziye bay, ma mbatiye aye. Ane tuk na, nəmay nəmaa giye andza neḅgeye təbey. ¹⁴ I Israyel hay ahəl niye na, tə sla faya mætsəne wu neheye a say mægweḅde mey na, tə tsəne bay. Bəgom kwa gwala hay tay bəbay andza niye dərmaḅ. Faya ta dzaḅgiye dərrewel i Dzam Guram eye na, tə tsəne bay andza ta mbuza na metsehe tay tə peteked nakə Musa a mbuzawa ha däre ḅgay aye. Peteked niye andaya ka däre huya. Say ndo nakə neḅgeye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. ¹⁵ Ayaw, kwa bəgom, ta dzaḅgiye dərrewel i Musa na, ta tsəniye bay, andza peteked kə mbuzatay na mædzal gər. ¹⁶ Ane tuk na, kwa kəḅay tadə ndoweḅe ka mbəḅa bo ka təv i Bəy Maduweḅ na, peteked niye ma dziye.† ¹⁷ Andza niye hərwi Bəy Maduweḅ ta Məsəfəre Tsəḅaḅḅa eye nəteye

madzapa eye. Təv nakə Məsəfəre i Bəy Maduweḅ mæ dəma aye na, ndo hay ta təmaw abəra ma beke. Nəteye beke i bazlam mapala eye sa bay. ¹⁸ Andza niye nəkway neheye ka dzalakwa ka neḅgeye na, peteked ka mbuzakway na däre sa bay, faya ka ḅgatakweye a mæzlaḅ i Bəy Maduweḅ Yesu ada faya ka tərakweye andza neḅgeye kame kame. Andza niye mæzlaḅ ḅgay faya ma səkaḅiye mæ nəkway kame kame. Anaḅ məsler nakə Məsəfəre i Bəy Maduweḅ faya ma giye aye.

4

*Nəkway bəle eye hay,
Mbəlom neḅgeye gəḅaḅ eye*

¹ Mbəlom kə gamay ḅgwalak haladzay. A vələmay məsler nakay a həlay. Hərwi niye nəmaa zliye faya abəra mædzal gər may bay tebiye. ² Nəmaa kərah məsler neheye ndo hay tə ḅgahawa faya bo, a ge horoy aye. Nəmaa səpatiye ndo hay bay, nəmaa dzapiye ha bazlam i Mbəlom tə maraw me bay. Duh nəmay faya nəmaa ḅiye ha dedek parakka kame i Mbəlom. A samay na, ndo hay tebiye tâ sər ha, bazlam nakə faya nəmaa tsikiye na, dedek. ³ Siye hay na, tə tsəne Labara ḅgwalak eye nakə faya nəmaa tsikateye a ndo hay aye bay. A təra fataya na, andza däre tay mambuza eye tə peteked. Kwa andza niye

† 3:16 Zəba mæ Madayaw abəra ma Ezipt 34.34.

bəbay, sərüm na, hərwi ndo neheye nətəye faya ta dziye dəkdək tsa. ⁴Tə dzala ha bay na, hərwi Fakalaw neŋgeye ndo mələve məndzibəra ka guluf tay ha mədzal gər hərwi ada tã dzala ha ka Labara Nğwalak eye bay. Hərwi a say tã nğatay a dzaydzay niye faya ma dəviye ka nətəye bay. Dzaydzay niye a yaw na, abəra ma Labara Nğwalak eye ada Labara Nğwalak eye faya ma dəkweye ha məzlaḅ i Kəriste. Neŋgeye, ka nğatay na, ka nğatay a Mbəlom.

⁵ Ahəl nakə nəmay faya nəmaa diye ha Labara Nğwalak eye na, nəmaa tsik ka bo may eye bay, nəmaa da ha Yesu Kəriste neŋgeye Bəy Maduweŋ. Nəmay na, nəmay ndo məgakum məsler hərwi Yesu. ⁶ Ahəl niye Mbəlom a ge məndzibəra na, a gwad: «Dzaydzay mâ däv ma ləvoŋ.*» Maa vəl dzaydzay nakə ma dəviye mə dərev may aye na, Mbəlom eye nətə. A ge andza niye na, hərwi ada nəmaâ nğatay a məzlaḅ nğay nakə a däv dzaydzay ka däre Yesu Kəriste aye.

⁷ Nəmay bəle eye hay andza gah i dodo. Ane tuk na, Mbəlom a pa zlele nakay nğwalak eye na, a dərev may. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tã nğatay a gədan bagwar eye i Labara Nğwalak eye a yaw abəra ma neŋgeye bəna, ma nəmay bay. ⁸ Nəmaa sa däretsətseh hay wal wal. Ane tuk na, ta

ndəvamay ha məsəfəre bay. Nəmaa dzala gər ka bo, ane tuk na, həlay kə kədəmay bay. ⁹ Ndo hay ta həhar may, ane tuk na, Mbəlom kə gər may ha bay. Ta kal may ha ka dala, ane tuk na, nəmaa mət bay. ¹⁰ Ta pəla tsəved məkədə may mədahan eye andza Yesu nakə təkəd na aye. Ane tuk na, nəmay andaya ta sifa ada niye a da ha na, Yesu neŋgeye andaya ta sifa. ¹¹ Pat pat ahəl nakə nəkway ka məndzibəra mba aye, ta pəliye tsəved məkədə kway hərwi faya ka pakweye bəzay a Yesu. Andza niye ta sliye faya mənğatay a sifa i Yesu mə bo may. ¹² Andza niye, nəmay na, mə däretsətseh i mədahan huya. Ada hərwi niye nakə ka hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye.

¹³ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Na dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye faya na tsikiye.†» Nəmay dərmak nəmaa dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye nəmay dərmak nəmaa tsikiye. ¹⁴ Maa lətse ahaya Yesu abəra ma tsəvay na, Mbəlom. Ka sərakwa ha ma ta lətsakway ahaya abəra ma tsəvay dərmak hərwi mata ndze tə neŋgeye. ¹⁵ Mbəlom a vələmay məsler nakay na, hərwi madzəne kurom hərwi ada Mbəlom mâ təma tay ha ndo hay haladzay ta nğwalak nğay kame kame. Andza niye ndo hay ta səkahiye haladzay hərwi məgay naha sisə a Mbəlom ada mazambaḅay.

* 4:6 Madazlay i wu hay 1.3. † 4:13 Dəmes hay 116.10.

Həbakwa wu nakə ndəray kwa nətə kə ŋgatay dāda bay aye

¹⁶ Hərwi niye, mədzal gər na, faya huya. Ka sərakwa bo kway faya ma giye bəle tsekweŋ tsekweŋ. Ane tuk na, gədaŋ andaya mə dərev kway. Pat pat Mbəlom faya ma vəlakweye gədaŋ wedeye hərwi məpay bəzay a tsəved ŋgay. ¹⁷ A seŋ məgweđe

dəretsətseh neheye faya ka sakweye anəke aye na, ta ndəviye. Hərwi dəretsətseh neheye na, ka hutakweye məzlaḅ bagwar eye. Məzlaḅ niye na, a ze wu hay tebiye ada ma ndziye ka tor eye. Ka sərakwa ha dəretsətseh neheye na, tsekweŋ tsa. ¹⁸ Andza niye, ka pakwa mədzal gər kway na, ka wu i Mbəlom bəna ka wu i məndzibəra bay, hərwi wu i məndzibəra hay na, ta ndziye huya bay. Wu neheye ta ndziye huya aye na, wu neheye mə mbəlom ka ŋgatakway bay aye.

5

¹ Ka sərakwa ha bo kway ma ndziye huya bay. Bo kway na, andza madzawadzawa nakə ma nasiye bəse aye. Sa na, kwa tadə madzawadzawa kway nakə kanaŋ aye kə nas bəbay na, Mbəlom ma vəlakweye a dəma mekeleŋ eye mə mbəlom. Na tsik na, ka bo kway. Ka mətakwa na, Mbəlom ma vəlakweye bo mekeleŋ eye mə mbəlom, ma ndziye ka tor eye. ² Bo kway nakə wedeye mə mbəlom aye a yakway a gər haladzay,

dərev a ndalakway dəkḅok, a sakway Mbəlom mə pakway ka bo neŋgeye niye wedeye.

³ Tadə ka fələkwa kwa a dəma na, ka ndzakweye mə bo niye wedeye ka tor eye, məsəfəre ma həhaliye kəriye ze bo bay. ⁴ Anəke nəkway huya mə madzawadzawa na, faya ka sakweye dəretsətseh ada faya ka tuwakweye. Niye na, a sakway Mbəlom mə zla fakwaya abəra wal bay. Ane tuk na, a sakway mə kalakway nakə bo wedeye ka gər aye. Andza niye sifa wedeye ma mbədiye kway ha ka mətakweye sa bay. ⁵ Maa ge məsler mə nəkway hərwi ada kə hutakwa bo wedeye na, Mbəlom. Kə vəlakway Məsəfəre ŋgay. Andza niye ka sərakwa ha ma giye wu mekeleŋ eye hərwi kway dərmak.

⁶ Hərwi niye kwa kəday ka gəsakweye dərev bəŋbəŋ lele. Ane tuk na, ka sərakwa ha, ahəl nakə nəkway huya tə bo nakay aye na, nəkway mandza eye dəreŋ tə Yesu Bəy Maduweŋ. ⁷ Andza məgweđe ka ŋgatakway tə dəre kway zuk bay. Ane tuk na, ka ndzakweye andza niye na, hərwi ka dzalakwa ha ka neŋgeye. ⁸ Ta dedək, ka gəsakweye dərev bəŋbəŋ lele. A sakway na, kə gərakway ha bo nakay ada kə deyekweye ka təv i Bəy Maduweŋ.

⁹ Ada kwa tadə nəkway mandza eye ka təv ŋgay zuk bay, kwa tadə ka deyekweye mata ndze ka təv ŋgay bəbay, a sakway na, mäge wu nakə

a yay a gər aye. ¹⁰ Hərwi nəkway tebiye ka deyekweye kame i Yesu Kəriste hərwi ada mâ ɲgənakway ha sariya. Ma vələkweye magogoy a nəkway tebiye, kwa way ma hutkiye ka məsler ɲgay nakə a ge ka məndzibəra aye. Tadə ka gakwa wu ɲgwalak eye na, ma vələkweye magogoy kway. Tadə ka gakwa wu lele eye bay na, ma vələkweye magogoy lele bay aye.

A say a Mbəlom məme kway ha ka bo tə neɲgeye tə həlay i Yesu

¹¹ Hərwi niye nəmaa rəhay ha gər haladzay a Bəy Maduweɲ. Nəmay faya nəmaa giye məsler hərwi ada ndo hay tâ təma bazlam i Mbəlom. Mbəlom na, a sər may ha lele ada na dzala na, nəkurom ka sərüm ga ha mə dərev kurom. ¹² A samay mäge zlapay kame kurom bay. Duh nəmay faya nəmaa dəkumeye ha tsəved nakə ka ɲgalakumeye may ha aye, hərwi ada tadə ndo hay faya ta mamay ha maɲgok na, ka sərümeye mambədatay faya. Nəteye ta ɲgalakiye na, tə wu neheye dərə a ɲgatay aye. Ta zəba dərə a dərev tay bay. ¹³ Ka dzalum mə gər kurom na, gər a vuwamay dāw? Kə ge ka dərə kurom gər a vuwamay na, hərwi nəmaa vəlay ha bo may a Mbəlom peteh. Tadə kə ge nəmay tə metsehe may na, sərüm ha niye na, hərwi madzəne kurom.

¹⁴ Məsler neheye tebiye nəmaa ge aye na, hərwi

nəmaa sər ha Kəriste a wudə may. Mawudə bo ɲgay nakə a wudə may aye na, a gamay kutoɲ mede kame. Nəmaa sər ha ta dedek neɲgeye kə mət hərwi ndo gədəm. Ka dərə i Mbəlom na, ndo hay gədəm ta mət tə neɲgeye. ¹⁵ Kə mət hərwi ndo hay gədəm hərwi ada ndo neheye ta sifa aye tâ ge wu nakə a satay a nəteye bay, ane tuk na, tâ ge wu nakə a say aye. A mət na, hərwi tay ada Mbəlom a lətse ahaya abəra ma tsəvay hərwi tay.

¹⁶ Hərwi niye, anəke na, nəmay nəmaa zəbiye ka ndo hay andza ndo zezəɲ tsa bay. Ahəl niye kwa tadə nəmaa zəba ka Yesu Kəriste andza niye bəbay na, anəke nəmaa giye andza niye sa bay. ¹⁷ Kwa way kə dzapa tə Yesu Kəriste na, ka təra bo wedeye. Ndo guram eye kə dze, andaya sa bay, ka təra ndo wedeye. ¹⁸ Maa ge məsler niye tebiye na, Mbəlom. A slərəw Yesu Kəriste na, hərwi ada mâ makway ha ka bo tə neɲgeye. Mbəlom a vəlamay məsler mede məhəlatay ahaya ndo hay ada tâ ma ka bo tage neɲgeye. ¹⁹ Andza məgwədə Mbəlom a ge məsler tə həlay i Yesu Kəriste hərwi a say ndo hay gədəm tâ ma ka bo tə neɲgeye. Ma paslatay na mənese tay sa bay, ada nəmay a slər may ha hərwi məhəlaw ndo hay ada tâ ma ka bo tə neɲgeye.

²⁰ Maa slər may ha na, Yesu Kəriste ka mədə ha bazlam ɲgay. Maa zalakum tə ba-

zlam may na, Mbəlom eye tə gər ŋgay. Faya nəmaa gakumeye amboh hərwi Yesu Kəriste, təmum məme ka təv i Mbəlom. ²¹ Yesu Kəriste kə ge mezeleme dāda bay, ane tuk na, Mbəlom a zla mezeleme kway a pa faya. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi kway hərwi ada ka dzapakwa tə Kəriste na, ma təriye kway ha ndo ŋgwalak eye ka dərə ŋgay.

6

Pol a da ha nəngeye ndo i maslan i Mbəlom

¹ Anəke nəmay faya nəmaa ge ka bo məsler ta Mbəlom ka təv manəte eye. Andza niye faya nəmaa gakumeye amboh na, Mbəlom kə pa fakuma ŋgama haladzay, kâ nasum ha ŋgama niye kəriye bay. ² Mbəlom a gwad na:

«Ahəl nakə həlay i mäge ŋgwalak ada həlay i mətəme tay ha ndo hay aye na,
na tsəne amboh yak ada na dzəna kar.*»

Malamar ga hay tsənum! Anəke na, həlay nakə a say Mbəlom mægakway ŋgwalak aye, ada a say mətəme tay ha ndo hay anəke.

³ A samay mäge wu kəriye nakə ma dzəgədiye tay ha ndo hay abəra ka tsəved i Mbəlom aye bay, hərwi a samay tâ tsaday a məsler may bay. ⁴ Duh mə wu neheye faya nəmaa giye tebiye na, faya nəmaa diye ha nəmay ndo mäge məsler i Mbəlom hay. Kwa tadə

faya nəmaa siye dəretsətseh waray waray, kwa tadə faya ta ŋgədətsiye may, nəmaa dəma andza niye. ⁵ Tə ndabawa may, tə gəsawa may a danğay, tə sutawa famaya ndo hay, madagər a gawamay haladzay, nəmaa hutawa məndzehəre bay, marəzle a gawamay, nəmaa ndzawa hwapat ze wu mənday dərma. ⁶ Nəmaa ndzawa ma məndze may na, tsədanğa, nəmaa sər dedək, nəmaa zlawə ŋgatay, dərev may lele kame i ndo hay, Məsəfəre Tsədanğa eye mə dərev may, nəmaa wudə tay ha ndo hay tə dərev may peteh. ⁷ Nəmaa dawatay ha a ndo hay na, bazlam dedək eye, Mbəlom a vəlamay gədan. Andza niye nakə nəmaa da ha nəmay ndo i məsler i Mbəlom aye. Nəmay ndo i dedək hay, ada niye andza wu həlay hərwi mäge vərəm ta ndo mənə dərə may ada hərwi mäge ka bo abəra dərma. ⁸ Ndo siye hay faya ta rəhamay gər, siye hay faya ta tsikiye famaya wu nakə lele bay aye. Ndo mekelən eye faya ta zambadəme, siye faya ta tsadəme. Ta zəba famaya andza ndo i maraw me hay, nəmay ndo i dedək hay duh. ⁹ Ta zəba famaya andza ndəray a sər may ha bay, azlakwa ndo hay tebiye tə sər may ha. Tə dzala mə gər tə gwad faya nəmaa ndziye huya bay, nəmaa mətəye. Ane tuk na, zəba!

* 6:2 Ezay 49.8.

Nəmay ta sifa may lele. Tə gawamay dəretsətseh, ane tuk na, nəmaa mət bay. ¹⁰ Mə wu neheye a ndalawamay aye bəbay na, dərev may faya ma ŋgwasiye huya. Ka dəre i ndo hay na, nəmay mətawak eye hay, ane tuk na, nəmay faya nəmaa təriye tay ha ndo hay zlele eye hay ka tsəved i Mbəlom. Andza nəmay na, wuray andaya kwa tsekwen təbey, duh ta dedek eye wu hay tebiye na, i may.

¹¹ A nəkurom Koriñte hay, nəmaa tsikawakum wu na, parakka. Wu nakə mə dərev may aye na, nəmaa ŋgaha na bay. ¹² Nəmay na, nəmaa wuda kurom lele. Maa wuda may bay na, nəkurom. ¹³ Faya na tsikakumeye me na, andza na tsikatay me a wawa ga hay. Neñ faya na gwadəkumeye: Tsikumamay wu nakə mə dərev kurom aye. Wudum may andza nakə nəmaa wuda kurom aye.

Ndo məpe mədzal gər ka Yesu na, mâ rəhay ha gər a Mbəlom

¹⁴ Kā dzapum ta ndo neh-eye ta dzala ha ka Yesu bay aye bay. Wu nakə tsədanña ta wu nakə tsədanña bay aye ta dzapiye na, ma kəkay? Dza-ydzay ta ləvonj ta dzapiye na, ma kəkay? ¹⁵ Yesu Kəriste ta Fakalaw ta dzapiye na, ma kəkay? Ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye ta ndo neh-eye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ta dzapiye na, ma kəkay?

¹⁶ Mata dzepe tay ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta kule na, wuye mey? Gay i məvəlay wu a Mbəlom na, nəkway. Mbəlom neñgeye ma ndziye ka tor eye. Andza nakə a gwad:

«Na ndziye mə walañ i ndo ga hay,
na həhaliye mə walañ tay,
ta dəsleñeye ha gər a neñ,
ta təriye ndo ga hay.†»

¹⁷ Hərwi niye Bəy Maduweñ a gwadətay a ndo ŋgay hay:

«Dumara abəra mə walañ tay,
kâ ndzum ka təv manəte eye bay.

Wu nakə tsədanña bay aye na,
kâ tətalum faya bay.

Ka gum andza niye na,
neñ na təmiye kurom.‡»

¹⁸ «Na təriye bəba kurom
ada nəkurom ka
tərumeye wawa ga
hasləka eye hay ada
wawa ga dem eye hay.
Maa tsik na, Bəy Maduweñ
Mbəlom bagwar
eye.§»

7

¹ Dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, wu neheye Mbəlom a tsik ahəl niye a gwad ma giye na, i kway. Kə ge andza niye na, bo kway mâ ndza tsədanña ka dəre i Mbəlom. Gərakwa ha wu neheye mə dərev kway lele bay aye. Mede kway mâ ge lele, rəhakway ha gər a Mbəlom lele.

† 6:16 Levitik 26.12; Ezekiyel 37.27.
7.14; Ezay 43.6; Zeremi 31.9; Oze 2.1.

‡ 6:17 Ezay 52.11. § 6:18 2 Samuyel

Məŋgwese i Pol

² Kâ kərahum mawudə may sa bay. Nəmaa gay mənese a ndəray bay, ndəray kə dze abəra ka tsəved i Mbəlom hərwi may bay, nəmaa zla wu i ndəray tə məvay gər bay.

³ Kâ dzalum mə gər kurom na tsik niye na, hərwi məpakum horoy a dəre bay. Niye na, andza nakə na lah mətsike aye, nəmaa wuda kurom haladzay. Wuray andaya nakə ma sliye məŋgəne may ha abəra ta nəkurom aye bay. Kwa tadə mədahaŋ, nəkway dziye, kwa tadə sifa, nəkway dziye. ⁴ Na sər ha nəkurom ndo i dedək hay, dərev ga məŋgwasa eye haladzay hərwi kurom. Na sa dəretsətseh haladzay ane tuk na, dərev kə ye fagaya abəra bay. Dərev ga a ŋgwasa dūh, dərev ga maraha eye ta məŋgwese.

⁵ Ayaw nəmaa sa dəretsətseh na, haladzay. Kwa ahəl nakə nəmaa ndislew kanan a Masedowan aye na, nəmaa huta tsəved ka mazəzukwe bo kwa tsekweŋ bay tebiye. Wu mawura bo eye a ndzawamay ka tsəved wal wal haladzay. Ndo hay tə wiyawa famaya wu tə magazləga. Mə dərev may bəbay nəmay mandza eye tə mədzal gər eye, nəmaa dzədzar. ⁶ Ane tuk na, ahəl nakə ndo hay ta ge bəle aye na, maa matay naha dərev na, Mbəlom. A mamay naha dərev na, tə madayaw i Titus nakə a yaw aye. ⁷ Maa mamay naha dərev na,

madayaw i Titus dəkdək tsa bay. A mamay ha dərev na, tə wu nakə Titus a tsikamay aye. A gwadamay na, ka mumay naha dərev. A gwadamay sa na, a sakum məŋgeteŋ, mevel a wur fakuma hərwi wu neheye lele bay ka gum aye. Ada sa faya ka dzənumeye ga haladzay ta məge fagaya abəra me ka təv i ndo mane dəre ga hay. Na tsəne andza niye na, dərev ga a səkah ta məŋgwese.

⁸ Na sər ha dərewel nakə na lah məwatsakum naha aye na, kə vəlakum mədzal gər.* Ane tuk na, na watsa andza niye kemey na, kə ndeleŋ bay. Dedək ŋgway, haḃe na, ma ndeleŋeye hərwi na sər ha, na vəlakum məge mevel tsakway tə dərewel ga nakə na watsakum naha aye. ⁹ Anəke dūh na, dərev ga kə ŋgwasa hərwi dərewel nakay na watsakum naha aye. Dərev ga a ŋgwas na, hərwi nakə na vəlakum məge mevel aye bay. Dərev ga a ŋgwasa na, hərwi wu kurom neheye ka gawum lele bay aye a ndalakum ada nakə ka gərurum ha mezeleme kurom aye. Wu nakə a ndalakum aye, ka dəre i Mbəlom na, lele hərwi ada kâ gərurum ha mezeleme kurom. Andza niye, tə dərewel nakə nəmaa watsakum naha aye na, nəmaa gakum wuray kwa tsekweŋ bay tebiye.

¹⁰ Ndoweeye kə ge mevel hərwi nakə a say a Mbəlom aye na, məge mevel ŋgay

* 7:8 Zəba ma 2 Korinthe hay 2.3.

niye ma mbədiye ha mədzal gər ɲgay ka wu ɲgwalak eye ada andza niye Mbəlom ma tamiye ha abəra ma mənese. Slala i mäge mevel niye na, ma vəkəweye madzədzere bay! Slala i mäge mevel nakə ndo i məndzibəra hay ta giye na, ma kədiye ndo. ¹¹ Dedək, mevel kurom nakə ka gum aye na, a yay a gər a Mbəlom. Anəke na, zəbum faya ma kəkay nakə a mbəda aye! Anəke na, ka vəlum ha bo kurom ka mədzal ha andza nakə a ye ka bo aye. Faya ka dūmeye ha na, ka wudum mənese bay, ka gum mevel ka bo kurom eye hərwi wu niye. Ka dzədzarum hərwi wu nakə ma ta ndzakumeye a gər aye. A sakum mə dərev kurom məngeteɲ haladzay. A sakum mäge wu nakə a say a Mbəlom aye ada tə məpəray a ndo nakə a ge mənese aye. Ka dūm ha ta tsəved wal wal parakka hərwi nakə həlay kurom andaya mə wu niye sa bay aye.

¹² Andza niye, dərewel nakay na watsa naha aye na, na watsa naha hərwi ndo nakə a ge mənese aye dəkdek tsa bay. Na watsa naha hərwi ndo nakə tə gay mənese aye bay. Ane tuk na, na watsakum naha na, hərwi ada kâ sərūm ha lele kame i Mbəlom na, ka wudum may tə dərev kurom peteh. ¹³ Hərwi niye anəke na, dərev kə mamay naha.

Dərev kə mamay naha dedək. Wu mekeleɲ eye ma ze nakay na, andaya sa.

Dərev may a ɲgwasə haladzay na, hərwi Titus nakə dərev ɲgay maɲgwasə eye hərwi nəkurom tebiye kurom eye ka mumay naha dərev aye. ¹⁴ Dərev ga a ɲgwasə na, hərwi na ɲgalak kurom ha kame ɲgay. Na ɲgalak na, kəriye tsa bay. Wu nakə nəmaa tsikawakum aye na, dedək huya. Andza niye maɲgeleke nakə nəmaa ɲgalak kurom ha kame i Titus aye bəbay na, dedək. A ge bo a dəma andza nakə nəmaa tsikakum aye. ¹⁵ Ahəl nakə a ye naha ka təv kurom aye na, ka təmum na tə marəhay ha gər tə madzədzaray haladzay. Nəkurom tebiye ka rəhumay ha gər. A sər ha faya, faya ma səkahiye ha mawude kurom. ¹⁶ Dərev ga kə ɲgwasə haladzay hərwi na sər ha, nəkurom ndo i dedək hay.

8

Madzəne hərwi ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu ma Zerozelem aye

¹ Malamar ga hay, a samay na, sərūm ha wu nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə ge ka dala i Masedowan aye. Tə ge wu niye hərwi nakə Mbəlom a ge məsler ma nəteye aye. ² Ta sa dərətsətseh haladzay. Ane tuk na, kwa nəteye mə dərətsətseh ada kwa nəteye mətawak eye hay bəbay na, dərev tay maɲgwasə eye haladzay. Ta vəl suloy haladzay hərwi məsler i Mbəlom dūh. ³ Neɲ faya na gwadakumeye, ta vəl haladzay andza nakə tə

sla faya mäväle aye. Tə vəl na, haladzay a ze gədañ tay tebiye. Nəday ka tsətsah fataya bay, ane tuk na, ti yaw ⁴ ta tsətsah ta amboh. Tə gwadamay: «Vəlumamay tsəved hərwi ada nəmaa dzəna ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye.» ⁵ Wu nakə tə ge aye na, a ze wu nakə nəmaa dzala fataya aye. Təday na, ta vəl ha bo tay a Bəy Maduweñ Yesu ada ta vəl ha bo tay hərwi may andza nakə a say a Mbəlom aye.

⁶ Hərwi niye nəmaa tsətsah ka Titus, nəmaa gwaday mâ mbəda naha gər ka təv kurom hərwi ada məsler i mäväle wu nakə a dazlay mə walañ kurom aye na, mâ ye naha mâ ndəv ha. ⁷ Nəkurom ka tsəved i Mbəlom na, zlele eye hay haladzay. Ka pum mədzal gər kurom ka Kəriste peteh, ka sərüm dedek i Mbəlom, ka vəlumay ha bo a Mbəlom tebiye, ka wudum may haladzay, faya ka đumeye ha labara i Yesu lele. Hərwi niye gum məsler niye lele eye tə dərev kurom peteh mâ ze i siye ndo hay.

⁸ Wu nakə na tsikakum aye na, na gakum kutoñ ka mäväle suloy bay. Andza niye bay, na gwadəkum na, ndo siye hay a satay haladzay mäväle. Na tsikakum andza niye na, hərwi a señ məsəre ha nəkurom tə gər kurom ka wudum siye i ndo hay ta dedek ŋgway đaw. ⁹ Nəkurom ka sərüm ha ŋwalak i Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste

nakə a ge hərwi kurom aye. Nəgeye na, zlele eye, ane tuk na, kə gər ha zlele, ka təra ndo i mətawak hərwi kurom. Ka tərüm zlele eye hay mə dərev kurom na, hərwi nakə a təra ha bo ndo i mətawak aye.

¹⁰ Na tsikakumeye wu nakə na dzala hərwi suloy aye, niye lele hərwi kurom. Dəz na, nəkurom ka lahum, a sakum matsekele suloy niye ada maa dazlay a məsler niye kurre na, nəkurom. ¹¹ Anəke hərwi kurom na, lele nakə ka ndəvumeye ha məsler niye aye. Gum tə gər kurom andza nakə ka gum ahəl niye ka dazlumay aye ada ndəvum ha məge. Vəlum andza nakə ka slum faya mäväle aye.

¹² Hərwi tadə ka vəlumeye wu a Mbəlom ta məŋgwese andza nakə ka hutum aye na, Mbəlom ma təmiye. Wu nakə andaya fakuma bay aye na, ma tsətsahiye fakuma bay. ¹³ Kâ dzalum mə gər kurom na, na zliye dəretsətseh abəra ka ndo siye hay ada na piye fakuma ŋgiyats hərwi ada nəteye zay zay ada nəkurom ka sumeye dəretsətseh na, andza niye bay. A señ na, ləvum hərdədə. ¹⁴ Anəke na, wu kurom andaya haladzay. Lele na, vəlumatay a ndo neheye i tay andaya bay aye. Tadə pat mekeleñ eye i kurom kə ge andaya bay na, i tay kə ge andaya haladzay na, nəteye ta vəlakumeye. Andza niye ka ləvumeye hərdədə. ¹⁵ Ma təriye na, andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Ndo neheye tã hãl ka zal aye na, andaya fataya ka zal bay.

Ndo neheye tã hãl tsekwen aye na, wuray a kãtsay bay.* »

Titus tã siye i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu ti ye a Korinje

¹⁶ Titus na, kã vël ha bo ñgay hærwi madzãne kurom andza nãmay neheye a samay madzãne kurom aye. Maa ge andza niye mæ dærev ñgay na, Mbãlom. Hærwi niye nãmaa gay naha sisœ haladzay a Mbãlom. ¹⁷ Titus ka tãma matsætsehe may nakã nãmaa gwadãy mã mbãda naha gær a tãv kurom aye. Ma mbãdiye naha gær na, hærwi nakã nãmaa gwadãy mã ye naha aye dækdek tsa bay. Bo ñgay eye tã gær ñgay a dzala mede naha a tãv kurom hærwi a say madzãne kurom haladzay.

¹⁸ Nãmaa slãriye tay naha nãteye sulo ta ndo nenjed. Ndoweye niye na, ndo mæpe mædzal gær ka Yesu Kãriste ta zambadaway ha haladzay hærwi a dawa ha Labara Ngwalak eye i Yesu a ndo hay lele. ¹⁹ Nãmaa slãr naha nengeye na, hærwi niye dækdek tsa bay. Møhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu Kãriste tã zla nengeye hærwi ada nãmaã hãhal salamay. Ma dzãniye may ka matsekele suloy nakã hærwi madzãne ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu aye. Ngwalak i mæsler nakay na,

ma sãkahiye mædãslay ha gær a Bøy Maduwen nakã ta dãslay ha gær aye ada ma diye ha na, a samay madzãne ndo hay. ²⁰ Madzãne niye ka tsakalakweye na, haladzay ada nãmaa giye metsehe a gær bõna agõna ndo hay ta ta mamay ha mænese, ta gwadiye nãmaa gay gær lele bay. ²¹ A samay mæge wu nakã lele ka dære i Bøy Maduwen dækdek tsa bay. Nãmaa giye lele ka dære i ndo hay dærmak.

²² Nãmaa slãriye naha malamar mekelen eye ta diye naha dziye sa. Nengeye na, nãmaa zãba ka mændze ñgay madzãga haladzay. Kã vël ha bo ñgay peteh ka mæsler i Mbãlom. Anãke na, kã vël ha bo ñgay sa tsa, hærwi a sãr ha mede kurom ka tsãved i Mbãlom na, lele. ²³ Titus na, nãmaa hãhalawa salamay, nãmaa gawa mæsler salamay hærwi madzãne kurom. Malamar neheye siye sulo aye na, møhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu Kãriste tã slãr tay naha ka tãv kurom. Ndo hay ta dãslay ha gær a Kãriste hærwi tay. ²⁴ Dumatay ha a ndo neheye na, ka wudum tay ha. Ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu Kãriste neheye tã slãr tay naha ta tsãniye. Ta tsãne andza niye na, ta sãriye ha bazlam neheye ñgwalak eye nãmaa tsik fakuma aye na, dedek.

* 8:15 Madayaw abõra ma Ezipt 16.18.

9

A say a Pol tâ hayay gər a madzəne hərwi malamar hay

¹ Hərwi madzəne nakə məsləratay naha a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye na, ma giye ɲgama bay nakə na watsakumeye naha dərewel aye. ² Hərwi na sər ha, a sakum madzəne tay ha. Na ɲgalak kurom ha ka təv i Masedowan hay, na gwadatay: «Ndo neheye ka dala i Akay* na, nəteye maləva bo eye ka məvəle zla dəz dzəy. A satay madzəne ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Yahuda aye.» Ndo i Masedowan hay tə tsəne na, ndo siye hay haladzay mə walaɲ tay ta səkah ha tsuṭsuṭ a dərev tay madzəne tay ha dərma.

³ Na sləriye malamar neheye mahkar aye ka təv kurom hərwi ada kâ ləvum ha bo tə madzəne andza nakə na tsik, na gwad ka gumeye. Ahəl nakə nəmaa ndisl naha ka təv kurom aye na, wu nakə na ɲgalak kurom hay aye ma təriye dedək, nəmaa ndzay naha a gər nəkurom maləva bo eye məvəle. ⁴ Bəna tadə na ye naha ta ndo neheye ka dala i Masedowan aye nəmaa ndzay a gər a madzəne niye ka ləvum ha bo bay na, horoy ma geɲeye kame tay haladzay. Hərwi na mbərəm maɲgeleke kurom ha, na gwadatay na, na sər ha ta dedək ta hayay gər a

madzəne niye, azlakwa bay. Ane tuk na, horoy ma ta giye wene wene kame tay na, a nəkurom. ⁵ Hərwi niye na dzala na, na gwad lele na tsətsahiye ka Titus tə siye i malamar neheye sulo aye tâ leheɲ kame mede naha ka təv kurom. A seɲ na, tâ ye naha, tâ dzəna kurom ka mäge wu nakay ɲgwalak eye ka gwadum ka vələmeye. Andza niye, ahəl nakə na ndisl naha aye na, ɓa nəkurom maləva bo eye tsiy. Niye ma diye ha na, ndəray kə gakum kutoɲ ka məvəle bay. Ka vələm na, tə dərev kurom peteh. ⁶ Sərum ha na, tadə ndoweye kə gay dəre a hulfe ɲgay, ka sləga tsekweɲ na, ma ta dziye tsekweɲ dərma. Tadə ndoweye ka sləga hulfe ɲgay haladzay na, ma ta dziye haladzay dərma.

⁷ Kwa way mâ vəl andza nakə a dzala məvəle mə dərev ɲgay aye. Kâ vələm tə mədzal gər sulo sulo eye bay ada ndəray mâ gakum faya kutoɲ ka məvəle bay. Ane tuk na, vələm tə məɲgwese, hərwi Mbəlom a wuda na, ndo nakə ma vəliye ta məɲgwese aye.

⁸ Hərwi Mbəlom neɲgeye na, ma sliye faya məpe fakuma ɲgama ta tsəved mekeleɲ eye wal wal haladzay hərwi ada wuray kwa tsekweɲ mâ kətsakum bay. Wu ma giye andaya fakuma haladzay hərwi mäge ha məsler ɲgwalak eye tebiye. ⁹ Ka tərumeye na, andza nakə tə watsa mə

* 9:2 Zəba ma 2 Koriñte hay 1.1 ada ka bazlam nakə tə watsa faya aye.

Derewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Ndo nakə a vəl həlay lele a ndo i mətawak hay aye na,
 ɲgwalak ma ndziye faya ka tor eye.†»

¹⁰ Maa vəl hulfe a ndo hay ada maa vəlatay wu mənday hərwi ada tã nda na, Mbəlom. Ma vəlakumeye hulfe dərmak, ma səkahakumeye ha haladzay hərwi ada ndo siye hay ta hutiye haladzay abəra mə həlay kurom. Wu nakə ka vəlumeye na, Mbəlom ma tələkiye a dəma həlay ɲgay hərwi ada ɲgwalak i məsler kurom mâ vəl hohway haladzay ka tsəved ɲgay.

¹¹ Ma piye fakuma ɲgama haladzay hərwi ada kã vəlum həlay a ndo siye hay. Andza niye, ndo hay haladzay ta gay naha sisœ a Mbəlom haladzay hərwi wu nakə ka vəlumeye na, nəmaa zla tay naha aye. ¹² Sərum ha suloy nakə ka tsakalumeye, ka dzalum mə gər kurom ma dzəniye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu dəkdek daw? A'ay! Ma vəlateye gədan a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka məgay naha sisœ a Mbəlom haladzay hərwiye.

¹³ Məvəle wu kurom nakə ka vəlumeye kəriye aye ma diye ha ta dedek nəkurom na, ka təmum Labara ɲgwalak eye i Kəriste ada ka rəhumay ha gər. Ndo hay ta zambadəye a Mbəlom dərmak hərwi nakə ka vəlumətatay wu kurom tə dərev kurom peteh ada

ka vəlumətatay a ndo siye hay dərmak. ¹⁴ Madzəne kurom nakə ka slərumatay naha aye na, ma diye ha Mbəlom kə gakum ɲgwalak ɲgay haladzay. Ndo hay ta ɲgatay andza niye na, ta wudkiye kurom haladzay, ta duwulay me a Mbəlom hərwi kurom. ¹⁵ Zambadəkway a Mbəlom hərwi wu nakə a vəlakway aye na, andza niye andaya bay, a ze wu hay tebiye.

10

Pol a tsik ka ndo neheye ta ɲgalaway bəzay a məsler ɲgay aye

¹ Neɲ Pol, a seɲ mətsikakum naha ka bo ga. Faya na gwadəkumeye naha amboh hərwi ndo siye hay mə walaɲ kurom nəteye faya ta gwadiye: «Ahəl nakə neɲgeye mandza eye mə walaɲ kway aye na, a hənawa ha gər. Ane tuk na, ahəl nakə ki ye abəra ka təv kway aye na, ma ɲgərəzaweye fakwaya tuk, andza a dzədzar tə nəkway sa bay.» Neɲ na, a seɲ na geye ɲgwalak a ndo duh, na tsikiye me ləfedede andza Kəriste.

² Na gakumeye naha amboh, mbədum ha mede kurom hərwi ada ahəl nakə na ye naha ka təv kurom aye, kã gumen kutoɲ ka matərakum bay. Ndo hay andaya mə walaɲ kurom ta gwadiye famaya na, nəmay faya nəmaa giye məsler andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Slala

† 9:9 Dəmes hay 112.9.

i ndo niye hay na, na sliye faya mædatay ha gædaŋ ga. ³ Dedek, næmay na, ndo zezeŋ hay. Ane tuk na, væram nakæ næmaa giye na, andza i ndo i mændzibæra hay bay. ⁴ Wu i hælai neheye næmaa giye ha væram aye na, wu i hælai i ndo i mændzibæra hay bay. Duh maa vælamay wu i hælai niye hay na, Mbælom hærwi mambæzl ha lar i ndo mane dære i Mbælom neheye tæ pawa bo a dæma aye. Wu i hælai niye hay na, gædaŋ eye hay. Næmaa nasiye ha mædzal gær tay neheye tæ dzalawa lele bay aye. ⁵ Næmaa mbatiye ha bazlam i ndo neheye tæ dæslaway ha gær a bo tay aye, faya ta dæræzlatay na tsæved a ndo hay hærwi ada tâ sær Mbælom sa bay aye. A samay mambæda ha wu nakæ ndo hay faya ta dzaliye mæ dærev tay aye hærwi ada tâ ræhay ha gær a Kæriste. ⁶ Ka dümamay ha, nækurom ka ræhumamay ha gær na, næmay malæva bo eye mæpæratay a siye i ndo neheye tebiye ta ræhamay ha gær bay aye.

⁷ Zæbum na, ka wu nakæ parakka aye. Tadæ ndoweye kæ dzala ta dedek neŋgeye ndo i Kæriste na, mâ sær ha næmay dærmak næmay ndo i Kæriste hay. ⁸ Gædaŋ nakæ Bæy Maduweŋ a væleŋ aye, kwa faya na ŋgalakiye ha ka zal na, horoy ma geŋeye bay, hærwi Bæy Maduweŋ a væleŋ hærwi ada nâ dzæna kurom bæna, nâ nas kurom ha bay. ⁹ Ndæray mâ dzala na, a seŋ mæpe naha fakuma zluwer tæ dærewel

nakæ na watsakum naha aye. A'ay, andza niye bay. ¹⁰ Hærwi ndo siye tæ gwad: «Pol a watsakway dærewel hay na, wu neheye a watsa a dæma aye a wur bo haladzay ada a tsik ta gædaŋ. Ane tuk na, ahæl nakæ neŋgeye mæ walaŋ kway aye na, neŋgeye bæle eye, bazlam ŋgay neheye ma tsikiye bæbay na, bazlam kærkiye.» ¹¹ Ndo neheye faya ta tsikiye andza niye aye tâ sær na, wu nakæ næmaa watsa a dærewel may hay, ahæl nakæ aza næmay mæ walaŋ kurom aye næmaa tsikiye andza nakæ næmaa watsakum naha aye.

¹² Ndo neheye tæ gwaday a gær tay na, næteye bagwar eye hay, næmay na, næmaa sla mægwede næmaa læva ta næteye bay. Næmaa læviye ha bo may ta næteye bay. Ta zæba ka bo tay na, andza ndæray andaya ma dæba tay sa bay. Tæ læva ha bo tay na, ka bo tay eye wu tay. Næteye matærakahaŋ eye hay. ¹³ Gæma nakæ Mbælom kæ vælamay bay aye na, næmaa ŋgalakiye ha bay. Næmay na, næmaa ŋgalakiye ta gæma nakæ Mbælom a vælamay aye. Ada nækurom eye na, ma gæma eye nakæ Mbælom a vælamay aye. ¹⁴ Ahæl nakæ næmaa ye naha ka tæv kurom aye na, næmaa zay ha a tæv i mæsler nakæ Mbælom a vælamay aye bay. Maa lah mede naha hus a gay kurom mædakum ha Labara Ŋwalak eye i Kæriste na, næmay. ¹⁵ Næmay na, næmaa giye zlapay ta mæsler nakæ ndo siye hay tæ ge aye

bay. Məsler i ndo niye hay na, nəmay andaya mə dəma bay. Ane tuk na, nəmaa pa mədzal gər may na, ka nəkurom. A samay na, mədzal gər kurom mâ səkah kame kame hərwi ada nəmaâ sla faya masəkah ha məsler may mə walañ kurom. Ane tuk na, nəmaa zay ha tə gər a təv i məsler nakə Mbəlom a gwadamay gum aye bay.* ¹⁶ Ma dəba eye na, nəmaa sliye faya məhute tsəved mede məde ha Labara Nğwalak eye a ndo neheye ta tsəne bay aye, a gəma dərenj eye abəra ka gəma i Koriñte. Nəmay na, a samay mäge zlapay ta təv i məsler nakə Mbəlom a vəlatay a ndo siye hay ada nəteye ta giye aye bay. ¹⁷ Ane tuk na, tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad: «Ndo nakə a say mäge zlapay aye na, mâ ge zlapay tə wu nakə Bəy Maduwej a ge aye.†» ¹⁸ Hərwi ndo neheye tə dəslay ha gər a bo tay aye na, Mbəlom ma təmiye tay bay. Mbəlom ma təmiye na, ndo neheye bo nğay eye faya ma dəslatay ha gər aye.

11

Pol ta ndo neheye tə dawa ha bazlam i Mbəlom tə maraw me aye

¹ Anəke na, zlum nğatay, na tsikiye me andza gər mavuwe. Ta dedek zlumenj nğatay. ² Neñ faya na giye sələk hərwi kurom andza nakə Mbəlom a ge sələk hərwi kurom neheye a wuđa

kurom aye. Nəkurom ka tərüm na, andza dem nakə a señ na vəliye na, a ndo nəte aye. Andza məgwede a Yesu Kəriste. A señ na, mâ ndza tsədanña nakə na vəleye. ³ Neñ faya na dzədzariye haladzay hərwi agəna ndəray ma vakumeye gər hərwi ada kâ pumay bəzay a Yesu Kəriste tə dərev kurom peteh sa bay. Hərwi nəkurom ka sərüm dədöe a yaw a səpat na Hawa ta bəbək nğay. ⁴ Na tsik andza niye na, hərwi ndo məde ha bazlam i Mbəlom tə maraw me eye ta ye naha a gay kurom, ka vəlumateye tsəved tə tətikakum. Bazlam nakə ta tsikiye ka Yesu aye na, wal wal abəra ka bəmalə may. Məsəfəre nakə tə tsik faya aye, Məsəfəre Tsədanña eye nakə ka hutakwa ahəl niye aye bay, ada faya ta diye ha Labara Nğwalak eye nakə nəkurom ka dzalum ha aye bay. Kwa andza niye bəbay na, faya ka zlumeye nğatay.

⁵ Ka dzalum na, ndo neheye nəteye bagwar i ndo i maslañ hay ta dedək. Azlakwa düh neñ na ze tay ha. ⁶ Dedək, neñ na, na sər mətsike me lele nakə ma deyeteye a gər a ndo hay andza nəteye təbey. Ane tuk na, məsəre wu i Mbəlom na, nəmaa dəkum ha parakka sik haladzay.

⁷ Ahəl niye na dəkum ha Labara Nğwalak eye i Mbəlom na, na tsətsah fakuma suloy bay. Na həna ha gər ga ka dala na, hərwi kurom

* **10:15** Zəba ma Roma hay 15.17-21.

† **10:17** Zəba ma 1 Koriñte hay 1.31.

hərwi ada nâ dzəna kurom ka tsəved i Mbəlom. Duh na ge andza niye na, mənese dāw?

⁸ Ahəl nakə neŋ faya na giye məsler mə gay kurom aye, na təma ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə sləreŋew suloy. Na təra tay ha nəteye duh mətawak eye hay hərwi ada nâ dzəna kurom. ⁹ Ahəl nakə neŋ mə gay kurom aye na, kwa hawa i wu hay a geŋ bəbay, na tsətsah fakuma wuray bay. Kə ge wu andaya fagaya bay na, ndo məpe mədzal gər neheye ka dala i Masedowan ti yaw tə vələŋ. A həlay nakə hawa i wu a geŋ aye na, na gakum dəretsətseh bay tebiye ada dāda ma seŋeye matsətsehe fakuma wu bay. ¹⁰ Na giye zlapay hərwi na təma fakuma abəra suloy dāda bay, ndəray ma sliye faya madərzleŋ ka bazlam bay. Na giye ha zlapay kwa ka waray ka dala i Akay.* Wu nakə na tsik aye, na tsik na, dedək ta məzele i Yesu Kəriste nakə mə neŋ aye.

¹¹ Na ge andza niye na, hərwi nakə na wudə kurom bay aye dāw? A'ay, Mbəlom a sər ha na wudə kurom.

¹² Wu nakə faya na giye na, na giye andza niye huya hərwi ada ndo i maslaŋ i Mbəlom neheye tə dāwa ha bazlam i Mbəlom tə maraw me aye t̄a huta tsəved ka məge zlapay ta məsler tay nakə tə gwad faya ta giye andza nəmay aye bay. ¹³ Ndo niye hay na, nəteye ndo i maslaŋ hay ta dedək eye bay.

Nəteye faya ta vateye gər a ndo hay ta məsler tay niye, ta mbəda ha bo tay andza ndo i maslaŋ i Kəriste. ¹⁴ Wu niye na, m̄a gakum wadəŋ wadəŋ bay. Kwa Fakalaw bəbay a mbəda wa ha bo andza gawla i Mbəlom nakə a dəv dzaydzay aye. ¹⁵ Tadə Fakalaw faya ma giye andza niye na, m̄a gakum wadəŋ wadəŋ bay. Ndo i məsler ŋgay hay ta mbəda ha bo hərwi ada t̄a ndzəkit bo ta ndo neheye faya ta tətikateye tsəved nakə dedək eye a ndo hay aye. Pat nakə məndzibəra ma ndəviye aye na, Mbəlom ma pərateye ka wu tay nakə tə ge aye.

Pol a zlapa tə dəretsətseh ŋgay neheye a sa aye

¹⁶ Na masiye ha, na tsikakumeye sa, ndəray m̄a dzala neŋ na, gər mavuwe bay. Tadə ka dzalum mə gər kurom gər a vuweŋ na, təmum andza niye hərwi ada neŋ n̄a sla faya məge zlapay dərma andza nakə ka vəlawumatay tsəved a gər mavuwe hay aye. ¹⁷ Wu nakə na tsikiye na, na tsikiye andza nakə a say a Bəy Maduweŋ aye bay. Ahəl nakə na giye zlapay aye na, ta dedək na tsikiye me andza gər mavuwe. ¹⁸ Na zəba faya na, ndo hay haladzay faya ta giye zlapay andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Neŋ dərma na giye andza nəteye. ¹⁹ Ka gwadum nəkurom na, ka tsahum ba? Ka zalumatay a gər mavuwe

* 11:10 Zəba ma 2 Korinje hay 1.1.

hay ta mædzal gær kurom.
²⁰ Ka vælumatay tsæved a ndo hay tâ tæra kurom ha andza beke hay, ta sæpatiye fakuma abæra wu kurom hay ta bæbærek, tâ vakum gær, tâ zæba fakuma andza wu kæriye ada tâ fakum. Ka vælumatay tsæved andza niye.
²¹ Ah! Neñ na, horoy a geñ haladzay. Neñ bæle eye, na gakum andza niye tæbey.

Anæke na tsikiye me andza gær mavuwe. Na giye zlapay tæ wu nakæ ndo siye hay faya ta giye ha zlapay aye dærmak. ²² Tæ gwad næteye na, Hebrœ hay. Neñ dærmak ndo i Hebrœ. Tæ gwad næteye Israyel hay. Neñ dærmak ndo i Israyel. Næteye slala i Abraham. Neñ dærmak slala ŋgay. ²³ Næteye ndo mæge mæsler i Yesu Kæriste. Neñ na ze tay ha. Na tsikiye andza neñ ndo i matærakahan. Na ge mæsler tæ mawura bo eye a ze i tay. Tæ gæsawa ga a danḡay madzæga haladzay, a ze i tay, ta ndaþa ga madzæga haladzay, a ze i tay, na sær mæmæte madzæga haladzay, a ze i tay. ²⁴ Madzæga zlæm Yahuda hay ta ndaþa ga ta mandalaþa, tæ ndaþawa ga na, kuro kuro mahkar gær eye tsid.† ²⁵ Madzæga mahkar, Roma hay ta kæd ga, sik næte ta kal ga tæ kwar hærwi mækæde gay. Madzæga mahkar kwalalan i yam ka bætuk may ha a hud i yam. Sik næte ta hæpat kwa ta hævad, na hæna mæ hud i yam. ²⁶ Sik

haladzay ahæl nakæ faya na hæhaliye na, na sa dæretsætseh hærwi mazaw nakæ ma zliye ga aye, na sa dæretsætseh hærwi mækal hay ta zleñ zay haladzay, na sa dæretsætseh hærwi ndo neheye næteye Yahuda hay bay kwa tæ hælay i Yahuda gwala ga hay, ta pæren haladzay. Na sa dæretsætseh haladzay kwa ma wuzlahgæma, kwa mæ kæsaf, kwa ka gær i bælay. Ndo neheye tæ gwaday a gær tay næteye ndo mæpay bæzay a Yesu Kæriste ta geñ dæretsætseh haladzay. ²⁷ Na ge mæsler haladzay ta gædan ada na sa dæretsætseh, madzæga haladzay na hutawa tsæved ka mændzhære bay, madzæga haladzay na ndzawa ze mænde wu mænday ada ze mæse yam, mætasl a gawen ada na hutawa peteked mæpe ka bo bay. ²⁸ Dæretsætseh siye hay andaya, ane tuk na, na tsikiye sa bay. Na tsikiye ka wu mekenen eye dekdæk. Ma mædzal gær na, na dzalawa ka ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu Kæriste huya. Na dzalawa fataya pat pat. ²⁹ Tadæ ndoweye kæ ge bæle ka tsæved i Mbælom na, a wur fagaya haladzay andza maa ge bæle na, neñ. Tadæ ndoweye kæ dæd a mezeleme na, a wur fagaya haladzay andza faya ta fækiye ga ta ako.

³⁰ Tadæ na giye zlapay na, na giye zlapay tæ bæle ga. ³¹ Mbælom Bæba i Bæy Maduwen Yesu Kæriste,

† 11:24 Zæba mæ Bazlam mapala eye masulo eye 25.3.

mazembede nakə ndo hay ta zambadeye, tã zambaday. Neñgeye a sər ha na raw me bay. ³² Ahəl niye ahəl nakə neñ ma Damas aye na, bəy bagwar eye i gəma niye tã zalay Aretas. A pa bəy hərwi mäləve wuzlahgəma. Bəy a pay ndo hay ka tsəved hərwi mägəse ga. Gəma niye na, malawara eye ta zled. ³³ Ane tuk na, ndo mape mədzal gər hay ka Yesu tã pa ga a kəteh, tã 6ar faya ləber. Tã zla ga ahaya abəra tã mavavar. Tã mbəzla ga ahaya sərəhəhə abəra ma wuzlahgəma niye. Na təmaw abəra mə həlay i bəy niye.†

12

Pol a sər ha gədan i Yesu Kəriste

¹ Kutoñ na giye zlapay huya. Na sər ha ma giye ñgama kwa tsekweñ bay tebiye. Ane tuk na, anəke na tsikiye ka wu nakə Yesu Kəriste a bəzeñ ha ma məsine aye. ² Na sər ndoweye andaya madzapa eye tã Yesu Kəriste. Kə ndza ma giye məve kuro gər eye fađ, Mbəlom a zla na a mbəlom ka təv ñgay. Agəna Mbəlom a bəzay ha ma məsine, agəna ki ye tã slo i bo ñgay ta dedek, Mbəlom nəte ñgweñ a sər. ³ Ayaw! Mbəlom kə zla na ndo niye a mbəlom ka təv ñgay. Agəna məsine a gay, agəna ki ye ta dedek, maa sər na, Mbəlom. ⁴ Ahəl nakə neñgeye mə dəma aye na, kə tsəne wu nakə ndo zezeñ ma sliye mətsike bay

aye. Ta vəl faya tsəved a ndo hay ka mətsike bay. ⁵ Na giye zlapay na, ta ndo niye, ane tuk na, ka wu neheye tebiye a zəbeñ dəre a neñ aye na, na giye zlapay tã bəle ga dəkdək tsa. ⁶ Tadə a señ mäge zlapay na, na tsikiye me andza gər mavuwe bay, wu nakə na tsikiye na, ma təriye dedək. Ane tuk na, na giye zlapay bay hərwi a señ bay nakə ndo ta rəheñeye ha gər hərwi wu neheye na giye ha zlapay aye. A señ tã rəheñ ha gər düh na, hərwi bazlam neheye ñgwalak eye hay tã tsəne abəra mə bazlam ga aye ada tã ñgatay a mede ga.

⁷ Ha6e na, na giye zlapay hərwi wu nakə Mbəlom a bəzeñ ha aye. Ane tuk na, Mbəlom a vəleñ nakə ma wuriye fagaya mə bo aye hərwi ada nã ge zlapay sa bay. Mbəlom a geñ wu niye na, tã həlay i ndo i maslañ i Fakalaw nakə a sləraw hərwi mənde6e ga hərwi ada nã ge zlapay bay. ⁸ Madzəga mahkar na dūwulay naha me a Bəy Maduweñ hərwi ada mã zla fagaya abəra dəretsətseh nakay. ⁹ Ane tuk na, Bəy Maduweñ a gwedeñ: «Ñgwalak ga na, 6a kar. Hərwi gədan ga ma zəbiye na, ahəl nakə nəkar bəle aye.» Kə ge andza niye na, dərev ga mañgwasa eye haladzay. Neñ faya na ñgalakiye hərwi gədan i Kəriste mandza eye mə neñ. ¹⁰ Hərwi niye dərev ga mañgwasa eye hərwi nakə

† 11:33 Zəba mə Məsler hay 9.23-25.

neŋ bəle eye. Kwa tadə faya ta tsedeŋeye, kwa tadə faya ta pəreŋeye, kwa tadə dəretsətseh siye hay faya ta ndzeŋeye a gər, kwa tadə wu hay ta zeŋ gədan, na sər ha faya na giye dəretsətseh hərwi Kəriste ada dərev ga maŋgwasə eye hərwi ahəl nakə neŋ bəle eye na, Kəriste ma vəleŋeye gədan ŋgay.

Pol a dzala ka ndo mape mədzał gər hay ka Yesu neheye ma Korinthe aye

¹¹ Na tsik me andza gər mavuwe, ane tuk na, maa geŋ kutoŋ na, nəkurom. Na zambaday a bo ga na, hərwi nəkurom ka zambadum ga ha bay. Haḅe mata zembede ga ha na, nəkurom na gwad bədaw? Neŋ wuray kəriye, ane tuk na, ndo i maslaŋ kurom neheye ka gwadum nəteye bagwar eye hay haladzay aye na, ta ze ga ha bay. ¹² Nəkurom ka sərūm ahəl nakə neŋ mə gay kurom aye na, na ge məsler ta məzle ŋgatay mə dəretsətseh ada Mbəlom kə ge masuwayaŋ wal wal haladzay tə həlay ga. Masuwayaŋ neheye a da ha na, neŋ ndo i maslaŋ ŋgay ta dedek. ¹³ Na ge wu hay mə gay i ndo mape mədzał gər hay ka Yesu Kəriste siye hay ada na ge mə gay kurom bay na, andaya daw? Wu andaya nəte tsa nakə na ge mə gay kurom bay aye. Na tsətsah fakuma: «Ndayum ga ha wu məndaŋ» bay. Kə ge na

gakum lele bay na, pəsum ga ha!

¹⁴ Anəke na, mazlambar na diye naha a gay kurom mamahkar eye. Na ye naha na, na təmiye ka vəlumen wu wal bay. Wu nakə a seŋ aye na, dərev kurom bəna wu kurom hay bay. Andza i wawa hay ta bəba tay hay. Maa vəlatay wu a bəba hay na, wawa tay hay bay. Duh maa vəlatay wu a wawa hay na, bəba tay hay. ¹⁵ Kwa tadə na dziye ha wu ga tebiye, kwa tadə na vəliye ha məsəfəre ga peteh hərwi madzəne kurom na, a yeŋ a gər haladzay. Ass! Ka wudum ga sa bay na, hərwi nakə na wuda kurom ka zal aye daw?

¹⁶ Na gwad ka sərūm ha na tsətsah fakuma vəlumen wu bay! Ane tuk na, ndo siye hay mə walaŋ kurom tə gwad: «Pol neŋgeye bəberek eye, faya ma vakweye gər.» ¹⁷ Na vakum gər na, ma kəkay? Na vakum gər na, ta ndo nəte mə walaŋ i ndo neheye na slər tay naha a gay kurom aye tsukudu, ma kəkay? ¹⁸ Na tsətsah ka Titus mā ye naha a gay kurom. Na slər naha malamar mekeleŋ eye nakə ka sərūm na aye tā ye naha salamay.* Ti ye naha na, Titus kə vakum gər hərwi məzle suloy kurom daw? Titus tə neŋ, nəmay salamay mədzał gər may nəte bədaw ada faya nəmaa zəŋgaliye tsəved eye nəte bədaw?

¹⁹ Wu nakə nəmaa watsa a

* 12:18 Pol kə tsik ka malamar niye tsiy. Zəba 2 Korinthe hay 8.22.

d̄erewel nakay aye na, agəna ka dzalumeye na watsakum naha h̄arwi m̄age me ab̄ara ka bo may kame kurom. Nəmaa tsik na, kame i Mb̄alom h̄arwi nəmay ndo i K̄ariste hay. Nəkurom malamar may neheye nəmaa wuḁa kurom haladzay aye, nəmaa tsikakum wu neheye tebiye na, h̄arwi a samay madzəne kurom h̄arwi ada k̄a ḡalum ka ts̄aved i Mb̄alom. ²⁰ D̄ərev faya ma diye fagaya ab̄ara h̄arwi na dzala agəna ah̄əl nakə na ye naha a gay kurom aye, na ndzakumeye a ḡər nəkurom ka ts̄aved nakə lele bay aye. Mede kurom ma deyeŋeye a ḡər bay. Tad̄ə k̄a ge andza niye na, mede ga ma deyakumeye a ḡər bay. Aḡəla na ndzakumeye a ḡər na, faya ka t̄ərume ye m̄ə walaŋ kurom, faya ka gumeye ka bo s̄ələk m̄ə walaŋ kurom, faya ka gumeye ka bo mevel, faya ka ŋḡənumeye bo, faya ka tsikumeye wu nakə lele bay aye ka ndo hay, faya ka nasumeye ha m̄əzele i ndo siye hay, faya ka d̄əslumeye ha ḡər a bo kurom ada faya ka gumeye wu neheye a ye ta ts̄aved nakə ŋḡwalak eye bay aye. ²¹ Agəna ah̄əl nakə na ye naha a gay kurom sa aye na, d̄ərev ga ma ŋgwasiye kame i Mb̄alom sa bay. Na dzədzar h̄arwi na ye naha na, agəna na ndzeye a ḡər a ndo i mezeleme hay haladzay m̄ə walaŋ kurom ta ḡər ha mezeleme bay. Aḡəla nəteye

huya ta giye wu nakə lele bay aye, nəteye faya ta giye madama, faya ta giye wu neheye lele bay aye tebiye. K̄ə ge andza niye na, na ta tuwiye h̄arwi tay.

13

Mand̄ave i bazlam

¹ Aza na diye naha a gay kurom na, mamahkar eye. Nəmaa giye sariya ka ndo neheye faya ta giye m̄ənese aye ada nəmaa giye andza nakə t̄ə watsa m̄ə D̄erewel i Mb̄alom, t̄ə gwad: «Ta ŋḡəniye sariya i wu hay tebiye na, ndo m̄əh̄əle mbal hay sulo k̄əḡəbay mahkar t̄ə ge andaya b̄əna sariya ma ŋḡəniye bay.*» ² Mede nakə na ye naha masulo aye na, b̄a na tsikatay a ndo neheye faya ta giye m̄ənese ada a ndo siye hay tebiye d̄ərmak. An̄əke na, na ye naha zuk bay. Na masakumeye naha m̄ətsike wu nakə na tsikakum aye. Aza na ye naha na ḡəriye nd̄əray kwa nəte bay tebiye. ³ Maa tsik me t̄ə bazlam ga K̄ariste d̄aw na, na gwad a sakum m̄əs̄əre ha b̄əd̄aw? Ka ta s̄ərume ye ha! Neŋgeye na b̄əle eye kame kurom bay, ma giye m̄əsler m̄ə walaŋ kurom ta ḡədaŋ. ⁴ Ah̄əl nakə ta dar na ka mayako mazl̄əmbada eye na, dedek neŋgeye b̄əle eye. Ane tuk na, k̄ə l̄əts̄ew ab̄ara ma m̄ədahaŋ, neŋgeye andaya ta ḡədaŋ i Mb̄alom. Nəmay na, nəmay madzapa eye t̄ə neŋgeye.

* **13:1** Z̄əba m̄ə Bazlam mapala eye masulo eye 19.15; Mata 18.16; 1 Timote 5.19; Hebr̄əe 10.28.

Nəmaa həniye ha gər hərwi matəre bəle eye hay. Ane tuk na, aza nəmaa ye naha a gay kurom na, nəmaa bəziye ha nəmay ta məsəfəre ta sifa ηgay, nəmaa giye məsler ta gədan i Mbəlom.

⁵ Tsətsahumay a gər kurom, zəbum ka məndze kurom, nəkurom mandza eye andza ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ηgway daw? Yesu Kəriste andaya mə nəkurom na, ka sərüm ha bədaw? Kə ge andza niye bay na, ka dədümeye abəra ka tsəved. ⁶ Ane tuk na, kwa kəkay kəkay bəbay na, ka sərümeye ha ta dedək nəmay na, nəmaa dəd abəra ka tsəved bay. Nəmay na, ndo i maslan i Yesu hay ta dedək. ⁷ A samay ndo hay t̄a gwad famaya, nəmaa ge məsler lele mə gay kurom bay. Wu nakə a samay aye na, nəmaa duwulay naha me a Mbəlom hərwi ada k̄a gum mənese sa bay. Kwa tadə ndo hay t̄a gwad nəmaa ge məsler lele mə gay kurom bay na, wu nakə a samay aye na, k̄a gum ηgwalak. ⁸ Nəmaa tsik andza niye na, hərwi nəmaa sliye faya mənese ha bazlam dedək eye bay. Nəmaa sliye faya mäge na, wu nakə dedək eye dekdək. ⁹ Tadə nəkurom gədan eye ka tsəved i Mbəlom, kwa tadə nəmay bəle eye hay na, dərev may faya ma ηgwasiye huya. Nəmaa duwulay naha me a Mbəlom hərwi ada m̄a dzəna kurom ka mägele ka tsəved ηgay.

¹⁰ Hərwi niye na watsakum naha dərewel nakay ka bo

abəra anəke na, hərwi ada n̄a ye naha b̄a ka tsətsahum məpəse me tsiy na, na tərakumeye sa bay. Ta dedək Mbəlom k̄a vələη tsəved ka matərakum hərwi ada n̄a nas kurom ha duh bay, ane tuk na, hərwi ada n̄a dzəna kurom ka mägele kame kame.

¹¹ Malamar ga hay, anəke na, na ndəv ha bazlam ga kanan! Pəlum mägele ka tsəved i Mbəlom, vələm gədan a bo mə walan kurom n̄ate n̄ate, ndzum ayaw ayaw mə walan kurom, ndzum ka t̄əv man̄ate eye t̄ə zay. Ada Mbəlom, nengeye nakə a wud̄a ndo hay aye ada faya ma vələteye zay a ndo hay aye, ma gakumeye gər.

¹² Tsikum me a bo lele mə walan kurom n̄ate n̄ate andza malamar hay. Ndo məpay bəzay a Mbəlom hay tebiye kanan ta tsikakum naha me.

¹³ Bəy Maduweη kway Yesu Kəriste m̄a pa fakuma ηgama. Mbəlom m̄a rahakum ha dərev kurom t̄ə mawud̄e bo ηgay. Məsəfəre Tsədan̄ηa eye m̄a dzapakum ha dərev kurom hay n̄ate n̄ate.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a Galat hay aye Məfələkwe

Derewel i Pol nakə a watsatay naha a Galat hay aye na, a tsikatay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ta diye i tsakay i Turki nakə anəke aye. Pol a pa gay i maduwule me a həlay mahəhele ŋgay masulo eye ta mahkar eye. Ma dəba ŋgay na, ndo mekeleŋ eye hay ti yaw tə labara wal abəra ka bəmalə i Pol.

Ma Galat na, slala i ndo hay wal wal: Yahuda neheye ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tə siye i ndo neheye ti yaw abəra mə kule mekeleŋ eye mə dəma andza ma təv siye hay dərmak.

Pol faya ma gwadateye na, ka ta ndziye ta Mbəlom na, məndze yak mâ ge lele ada ŋgwalak eye. A tsik niye na, tə gər i bazlam hay wal wal mahkar.

Ka madədo 1 ta 2 na, a təkər wu nakə a ge bo ka gər ŋgay aye.

Ka madədo 3 ta 4, Pol a ge me abəra ka labara ŋgay ta mətsike wu nakə a tsik ma Dzam Guram eye aye.

Ka madədo 5 ta 6. Pol a da ha ma kəkay nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste, nəteye ta təmaw abəra ma beke i bazlam mapala eye.

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, neŋ Pol. Neŋ ndo i maslaŋ i Yesu. Neŋ ndo i maslaŋ i ndo hay bay, maa slər ga ha na, ndo hay bay. Maa slər ga ha na, Yesu Kəriste eye tə gər ŋgay ta Mbəlom Bəba kway nakə a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye. ² Malamar siye hay tə neŋ kanaŋ tebiye nəmaa tsikakum naha me a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye mahaya gər eye ka dala i Galat aye. ³ Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tâ pa fakuma ŋgama ada tâ vələkum zay. ⁴ Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste kə vəl ha gər ŋgay, a mət na, hərwi ada Mbəlom mâ pəsakway ha mezeleme kway hərwi ada wu i məndzibəra neheye lele bay aye tâ ge bəy ka gər kway sa bay. A ge na, andza nakə a say a Mbəlom Bəba kway mâ ge aye. ⁵ Zambadəkway a Mbəlom ka tor eye. Mâ ge bo andza niye!

*Labara ŋgwalak eye na, nəte
ŋgweŋ*

⁶ Wu nakə nəkurom faya ka gumeye na, a geŋ hərɓabəkka! Mbəlom kə zalakum hərwi kâ tərəm ndo ŋgay hay ada kə gakum ŋgwalak kəriye tə həlay i Yesu Kəriste. Ane tuk na, nəkurom faya ka mbəɗumeye dəba ta bəse tsa, ka pumeye bəzay a labara mekeleŋ eye nakə ka dzalum mə gər kurom ŋgwalak eye, ane tuk na, ŋgwalak eye bay. ⁷ Labara

ngwalak eye na, nakə na tsikakum aye bəna, mekeleŋ eye nakə a yaw abəra ka tāv i Mbəlom sa aye na, andaya bay. Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo hay andaya faya ta kwasakum-eye ha mədzał gər, a satay mənese ha ada mambəda ha Labara Ngwalak eye i Kəriste. ⁸ Tadə ndoweye a tsikakum labara mekeleŋ eye wal abəra ka bəmalə nakə nəmaa tsikakum aye, kwa tadə nəmay, kwa tadə gawla i Mbəlom na, Mbəlom mâ vələy mezeleme. ⁹ Ba nəmaa tsikakum tsiy, ada anəke na maseye mətšikakum naha sa. Tadə ndoweye kə tsikakum labara mekeleŋ eye wal abəra ka bəmalə nakə ka tsənum aye na, Mbəlom mâ vələy mezeleme. ¹⁰ Ka dzalum mə gər kurom na tsik andza niye na, hərwi ada ndo hay tâ dəsleŋ ha gər daw? A'ay! Andza niye bay. A seŋ na, Mbəlom neŋgeye mâ dəsleŋ ha gər. Ka dzalum mə gər kurom na, a seŋ neŋ nā yatay a gər a ndo hay daw? A'ay! Tadə a seŋ nā yatay a gər a ndo hay sa na, na sliye faya matəre ndo i məsler i Kəriste bay.

Pol a da ha ma kəkay nakə a tərando i maslaŋ i Yesu Kəriste aye

¹¹ Malamar ga hay, sərūm ha na, Labara Ngwalak eye nakə faya na diye ha aye, a yaw abəra mə bazlam i ndo hay bay. ¹² Na tsəne abəra ka

ndo hay bay, ada maa tətiken na, ndo hay wal bay sa tsa. Yesu Kəriste eye tə gər ŋgay a deŋ ha.* ¹³ Mede ga nakə ahəl niye aye na paway bəzay a kule i Yahuda ma kəkay na, ka tsənum. A həlay niye na, na gawatay dəretsətseh a məhay gər i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ka zal naha haladzay. Na pələwa tsəved ka mədze tay ha. ¹⁴ Mə walaŋ i ndo neheye məve may nətə aye na, na ze tay ha siye i ndo may hay tə məpay bəzay a kule may Yahuda hay. Na vələway ha bo ga peteh a kule i bəba tətə may hay.

¹⁵ Ane tuk na, Mbəlom kə zla ga. A zla ga na, kwa ahəl nakə ta wa ga zuk bay aye. Kə geŋ ŋgwalak ŋgay, a zeleŋ hərwi ada nā ge məsler ŋgay a həlay nakə a yay a gər aye. ¹⁶ A bəzeŋ ha wawa ŋgay mə neŋ hərwi ada nā da ha Labara Ngwalak eye nakə a tsik ka neŋgeye a ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye. Ahəl nakə a bəzeŋ ha aye na, nəmaa ge faya mahəmba ta ndəray bay. ¹⁷ Na ye a Zerozelem mata tsike me ta ndo neheye nətəye tə leheŋ matəre ndo i maslaŋ i Yesu hay aye na, na ye ka tāv tay bay. Na ye dūh kwayaŋŋa, na ye ka dala i Arabi. Ma dəba aye, na maw na ye a Damas.

¹⁸ Məve mahkar a ye abəra mə dəma na, na ye a Zerozelem hərwi ada nā ŋgatay a Piyer. Nəmaa ndza ta neŋgeye na, məhəne kuro

* **1:12** Zəba mə Məsler hay 9.3-6. † **1:18** Sefas na, məzele i Piyer ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste.

gər eye zlam tsa.† 19 Na ɲgatay na, a Yakuba malamar i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste bəna, na ɲgatay a ndo i maslaŋ i Yesu mekeləŋ eye bay. 20 Mbəlom a sər wu nakə na tsik aye na, dedək, na raw me bay. 21 Ma dəba eye na ye ka dala i Siri ada a Silisi. 22 Ahəl niye na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ka dala i Yahuda aye na, tə sər ga ha zuk bay. 23 Tə tsənawa wu neheye siye i ndo hay tə tsikawa fagaya, tə gwadawa: «Ndo nakə ahəl niye a gawa kway dəretsətseh aye na, ka mbəda. Duh anəke faya ma diye ha Labara Nɲwalak eye a ndo hay tuk. Ahəl niye na, a pəlawə tsəved ka mədze ha ndo neheye tə dzala ha ka Yesu aye.» 24 Ta zambaday a Mbəlom hərwi ga.

2

Ta təma Pol ma Zerozelem

1 Ma dəba i məve kuro gər eye fad na, neŋ ta Barnabas, nəmaa ye a Zerozelem sa. Na zla na Titus ka həlay dərma. 2 Na mbəda gər a dəma na, hərwi Mbəlom ka bəzeŋ ha, a gwedeŋ «do». Na ndisl naha a dəma na, nəmaa haya gər ta bagwar i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu əzad abəra ka ndo hay mahəme. Na datay ha Labara Nɲwalak eye nakə faya na datay ha a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye. Agəna ta dzaliye na, məsler ga nakə ahəl niye ta məsler ga nakə faya na giye

a təra kəriye. 3 Titus nakə nəmaa ye salamay aye na, neŋgeye ndo i Gərek, ane tuk na, ta gay kutoŋ ka mədəse bo hərwi məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ta gay bay. 4 Ane tuk na, ndo i maraw me hay tə yaw a walaŋ may ta bəbəkək tay, a satay m̄a dəs bo. Tə fələkwaw ta məkal hərwi mazəbe ka tsəved kway nakə ka ləvakwa gər kway hərwi nəkwaw madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. A satay na, k̄a tərakwa beke i bazlam i Musa mapala eye sa. 5 Ane tuk na, nəmaa vəlatay tsəved kwa tsekweŋ bay tebiye. A samay na, Labara Nɲwalak eye m̄a ye kame huya ta dedək nakə ada ka tsənumeye dərma aye.

6 Ndo neheye tə gwad nəteye bagwar eye hay aye, kwa tadə nəteye bagwar eye hay, kwa tadə nəteye bagwar eye hay bay, məndəre ga meytəy. Ka dərə i Mbəlom ndo hay na, tə ləva nəte. Ahəl nakə faya na tsikiye wu nakə na dawa ha a ndo hay aye na, ndo neheye bagwar eye ta səkeheŋ ha faya wuray ka bazlam ga nakə na dawa ha aye bay. 7 Azlakwa bay tə sər ha duh na, Mbəlom kə vəleŋ Labara Nɲwalak eye, a gwedeŋ do ta datay ha a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye andza nakə a tsikay ahəl niye a Piyer, a gwaday do ta datay ha a Yahuda hay aye. 8 Tə sər ha Mbəlom nakə a vəlay gədaŋ a Piyer ada a təra ha ndo i maslaŋ i Yahuda hay aye na, neŋgeye

Mbəlom nakə a vələŋ gədan ada a slər ga ha ka təv i ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye na, huya neŋgeye. ⁹ Yakuba ta Piyer ta Yuhana na, ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu tə sər ha nəteye ndo məndzatay kame, tə sər ha ta dedek Mbəlom kə vələŋ məsler nakay a həlay. Hərwi niye tə gəseŋ həlay a neŋ ada a Barnabas. Andza məgwede nəmay tebiye bazlam may nəte. Andza niye nakə nəmay tebiye bazlam may a ye ka bo ta nəteye aye. Nəmay nəmaa diye ka təv i ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye ada nəteye na, ta giye məsler mə walaŋ i Yahuda hay. ¹⁰ Wu nakə ta tsətsah famaya nəmaa giye na, nəte tsa. Wu niye na, na vəl ha bo ga ka mäge dərma. Tə gwadamay nəmaâ dzəna ndo i mətawak neheye mə walaŋ i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ma Zerozelem aye.

Pol a may ha maŋgok a Piyer ma Aŋtiyos

¹¹ Ma dəba eye na, Piyer a yaw a Aŋtiyos, na gay me kame i ndo hay hərwi a ge wu nakə lele bay aye. ¹² Kurre na, neŋgeye ta ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye nəteye Yahuda hay bay aye tə ndayawa wu mənday ka təv manəte eye. Aza ma dəba eye na, Yakuba a slər aw ndo hay a təv may. Ahəl nakə tə ndislew, Piyer a ŋgatatay na, a dazlay madayaw abəra mə walaŋ tay, kə nda wu mənday ta nəteye sa bay. A dzədzar ta

ndo neheye tə gwad ndo hay tebiye t̄a dəs bo aye. ¹³ Siye i Yahuda neheye tə pa mədzał gər ka Yesu andza Piyer aye dərma. Kwa bo i Barnabas eye tə gər ŋgay a ge andza niye dərma. Tə ge ta məvatay gər. ¹⁴ Na zəba faya na, tə pay bəzay a dedek i tsəved i Labara Ŋwalak eye bay na, na tsikay a Piyer kame tay tebiye, na gwaday: «Nəkar ndo i Yahuda, ane tuk na, məndze yak nakə ka ndza kanaŋ aye na, andza ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye. Ka ndza andza nəkar Yahuda hay bay. Kə ge andza niye na, a saka ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye t̄a ndza andza nəteye Yahuda hay na, hərwi mey?»

Ka təmakweye na, ta məpe mədzał gər kway ka Yesu Kəriste

¹⁵ Nəkway na, tə wa kway Yahuda hay bəna nəkway ndo i slala i siye i ndo neheye tə sər bazlam i Mbəlom mapala eye bay aye bay. ¹⁶ Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, ka sərakwa ha ndəray ma sliye matəre tsədanŋa kame i Mbəlom bay, say ndo nakə kə pa mədzał gər ŋgay ka Yesu Kəriste aye. Bəna ndo nakə faya ma pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ma təriye tsədanŋa bay. Nəkway bəbay ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste nakə ada Mbəlom a təma kway andza ndo neheye nəteye ŋwalak eye kame ŋgay aye. Bəna hərwi nakə ka pakway bəzay a bazlam i Musa mapala eye

bay. Ndəray ma sliye faya matəre ɲgwalak eye kame i Mbəlom hərwi nakə faya ma pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye bay.*

17 Andza niye, nəmay Yahuda hay a samay matəre ɲgwalak eye hay kame i Mbəlom na, hərwi nakə nəmaa pa mədzal gər may ka Yesu Kəriste aye. Kə ge nəmay andza niye na, nəmaa təra andza ndo neheye ka zalakway ndo i mezeleme hay hərwi faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye sa bay aye. Niye na, andza məgwedə Kəriste faya ma diye may ha a mezeleme daw? Kwa tsekwenj andza niye duh bay! 18 Maga eye na, andza nakay duh: Tadə ndoweye kə gər ha məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye hərwi nakə ma təriye ha ɲgwalak eye bay aye, ada ma dəba eye a mbəda gər məpay bəzay sa, a zəba faya andza wu nakə ɲgwalak eye sa. Niye a ge na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom bay aye. 19 Neɲ na mət na, hərwi bazlam i Musa mapala eye. Neɲ kame ɲgay na, andza ndo nakə maməta eye aye. A ge bo andza niye na, hərwi ada nā ge andaya ta sifa kame i Mbəlom. Ahəl nakə ta dar na Kəriste ka mayako mazlələmbada eye na, neɲ madzapa eye tə neɲgeye,

nəmaa mət ka bo salamay.†
20 Neɲ na, sifa nakə anəke na ndziye ha aye na, i ga bay, mandza eye mə neɲ na, Kəriste. Məndze ga nakə na ndziye ka məndzibəra anəke aye na, na ndziye hərwi nakə na dzala ha ka neɲgeye Wawa i Mbəlom nakə a wuda ga aye ada a vəl ha gər ɲgay hərwi ga aye. 21 Neɲ na, dāda na kərahiye ɲgwalak i Mbəlom nakə a geɲ aye ta məme a bazlam i Musa mapala eye bay. Tadə ta dedek ndoweye ma təriye tsədaɲɲa kame i Mbəlom hərwi faya ma pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, niye na, Kəriste a mət kəriye, kə ge ɲgama bay. Duh andza niye bay!

3

Bazlam i Musa mapala eye ta məpe mədzal gər ka Yesu

1 Nəkurom Galat hay, maa zla fakuma abəra metsehe na, meɲ? Maa ndzək kurom way? Na dakum ha parakka lele hərwi ada kə tsənum ma kəkay nakə Yesu Kəriste a mət ka mayako mazlələmbada eye. 2 Na tsətsahiye fakuma wu nəte. Məsəfəre Tsədaɲɲa eye nakə Mbəlom a vəlakum aye na, a vəlakum na, hərwi nakə faya ka pumay bəzay a bazlam i Yahuda hay mapala eye daw? A'ay, Mbəlom a vəlakum Məsəfəre Tsədaɲɲa

* 2:16 Dəmes hay 143.2; Roma hay 3.20, 23. † 2:19 Ahəl niye hərwi madayay a gər a Mbəlom ada matəre ɲgwalak eye kame ɲgay na, Pol a paway bəzay a bazlam i Musa mapala eye. A pa mədzal gər ka Yesu Kəriste na, a zəba faya bazlam i Musa mapala eye ma təriye ha ndo ɲgwalak eye bay. Hərwi niye a gər ha məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye.

eye na, hārwi nakə ka tsənum Labara Nḡwalak eye ada ka dzalum ha faya aye, na gwad̄ ba? ³ Metsehe andaya fakuma bay na, hārwi mey? Ka dazlumay ahəl niye na, ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. Anəke a sakum mandəv ha ta gədaŋ kurom eye na, ma kəkay? ⁴ Wu neheye tebiye a ndzakum a gər aye ka dzalum na, kəriye tsa dāw? Ta dedek ma təriye kəriye tsa bay. ⁵ Mbəlom a vələkum Məsəfəre ŋgay ada a ge masuwayaŋ hay mə walaŋ kurom na, hārwi nakə ka pumay bəzay a bazlam i Yahuda hay mapala eye dāw? A'ay, a ge na, hārwi nakə ka pumay zləm a Labara Nḡwalak eye ada ka pum mədzal gər kurom ka Kəriste aye.

⁶ Wu nakə bazlam i Mbəlom a tsik ka Abraham aye na, məmum ahaya a gər, a gwad̄: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hārwi niye Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ŋgay.*» ⁷ Niye na, andza məgwede, wawa i Abraham dedek eye hay na, ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom aye. ⁸ Tə watsa kurre mə Derewel i Mbəlom, a gwad̄: «Mbəlom ma təmiye ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, ma piye tay ha nəteye ŋwalak eye hay kame ŋgay. Niye na, hārwi ta dzala ha ka neŋgeye.» Abraham a tsəne Labara Nḡwalak eye nakay na, kurre. Mbəlom

a gwad̄: «Na piye ŋgama ka ndo i məndzibəra hay tebiye hārwi yak.†» ⁹ Andza nakə ahəl niye Mbəlom a pa ŋgama ka Abraham hārwi nakə a dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma piye ŋgama ka ndo neheye tebiye tə dzala ha ka neŋgeye andza niye dərma.

¹⁰ Ndo neheye tə dzala, tə gwad̄ ta təriye ŋwalak eye hay kame i Mbəlom ta mäge wu nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye na, Mbəlom ma vələteye mezeleme. Andza niye, tə watsa a Derewel i Mbəlom na, a gwad̄: «Ndoweye kə pay bəzay a wu neheye mawatsa eye mə Derewel i Musa aye pat pat bay na, Mbəlom ma vəleye mezeleme.‡» ¹¹ Ka sərakwa ha bazlam i Musa mapala eye ma sliye matəre ha ndo ŋwalak eye kame i Mbəlom bay. Ka sərakwa ha na, hārwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad̄: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ŋwalak eye ka dərə ŋgay, ada ma hutie sifa.§» ¹² Ane tuk na, məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, wal ta məpe mədzal gər ka Mbəlom. Duh andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad̄: «Ndo nakə kə pay bəzay tebiye a bazlam mapala eye na, ma hutie sifa dedek eye tə neŋgeye.*» ¹³ Andza niye Mbəlom a vələkway

* 3:6 Madazlay i wu hay 15.6. † 3:8 Madazlay i wu hay 12.3. ‡ 3:10 Bazlam mapala eye masulo eye 27.26. § 3:11 Habakuk 2.4. * 3:12 Levitik 18.5; Roma hay 10.5.

mezeleme na, h̄erwi nak̄a ka pakway b̄azay a bazlam i Musa mapala eye peteh bay aye. Ane tuk na, K̄ariste a yaw, a zla t̄av m̄ændze kway h̄erwi ada Mb̄alom m̄â v̄elay mezeleme a nen̄geye a b̄eram kway. A ge andza niye na, a s̄ak̄ama kway ahaya h̄erwi ada Mb̄alom m̄â v̄elakway mezeleme sa bay. Andza nak̄a t̄a watsa a Derewel i Mb̄alom aye, t̄a gwad̄: «Ndo nak̄a ta dar na ka mayako aye na, Mb̄alom k̄a v̄elay mezeleme.†»¹⁴ Yesu K̄ariste a ge andza niye na, h̄erwi ŋgama nak̄a Mb̄alom a tsikay a Abraham kurre a gwad̄ay «na ta v̄elakeye» na, ndo neheye n̄ateye Yahuda hay bay aye ta hutiyē t̄a h̄alay i Yesu K̄ariste d̄ermak. A ge andza niye na, h̄erwi ada n̄akway k̄a hutakwa M̄es̄af̄ere nak̄a Mb̄alom a tsik kurre a gwad̄ ma v̄elakweye h̄erwi nak̄a ka pakwa m̄adzal ḡer kway ka nen̄geye aye.

Bazlam i Musa mapala eye ma nasiye ha wu nak̄a Mb̄alom a gwad̄ ma v̄eliye aye bay

¹⁵ Malamar ga hay, na d̄akumeyē ha wu nakay t̄a wu neheye ka ŋgatawakway pat pat aye. Tad̄a ndo hay sulo t̄a ndza ka t̄av man̄ate eye, t̄a ma ha ka bo bazlam ada t̄a b̄ar dzam m̄a walaŋ tay na, ndo andaya ma sliye faya m̄ap̄ala tay ha d̄aw? Nd̄aray ma sliye faya mas̄akah ha faya wuray bay d̄ermak. ¹⁶ Dzam nak̄a Mb̄alom a b̄ar aye d̄ermak

andza niye. Mb̄alom a tsik kurre, a gwad̄ ma v̄eliye wu neheye na, a Abraham. K̄a tsik, a gwad̄ ma v̄eliye a hulfe ŋgay d̄ermak. Ta watsa m̄a Derewel i Mb̄alom, Mb̄alom ma v̄eliye wu neheye a Abraham ada a hulfe ŋgay hay na, andza niye bay. T̄a tsik bazlam niye na, ka hulfe n̄ate tsa. Hulfe niye na, K̄ariste.†¹⁷ Wu nak̄a a sen̄ m̄atsike aye na, anaŋ: Mb̄alom a b̄ar dzam ta Abraham kurre. Ma d̄aba i m̄ave temerre fad̄ t̄a kuro kuro mahkar na, Mb̄alom a v̄el bazlam mapala eye a Musa. Andza niye, bazlam i Musa mapala eye ma sliye m̄ap̄ala ha dzam nak̄a Mb̄alom a b̄ar ta Abraham kurre aye bay, wu nak̄a a tsik, a gwad̄ ma v̄eliye na, ma sliye faya m̄anese ha bay. ¹⁸ Tad̄a Mb̄alom ma v̄eliye wu a ndo hay h̄erwi nak̄a faya ta pay b̄azay a bazlam i Musa mapala eye na, andza m̄agwed̄e ma v̄eliye h̄erwi k̄a gwad̄ ma v̄eliye sa bay. Ane tuk na, Mb̄alom a pa ŋgama ka Abraham na, h̄erwi nak̄a a tsikay kurre a gwad̄ay ma ta giye andza niye aye.

Mb̄alom a v̄elakway bazlam mapala eye na, h̄erwi mey

¹⁹ Tad̄a k̄a ge andza niye na, Mb̄alom a v̄el bazlam mapala eye a Yahuda hay na, h̄erwi mey? Mb̄alom a v̄elamay na, h̄erwi ada k̄a s̄arakwa ha wu neheye lele bay kame ŋgay aye. A v̄el na, ka t̄amad̄

† 3:13 Bazlam mapala eye masulo eye 21.23. † 3:16 Madazlay i wu hay 12.7.

eye hus ahəl nakə hulfe i Abraham ki yaw aye, ndo nakə Mbəlom a gwad ma ta vəleye wu niye aye. Ma dəba eye na, gədanj i bazlam mapala eye andaya sa bay. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye a gwala ŋgay hay na, hərwi ada tâ yaw, tâ đay ha a Musa ada Musa mâ datay ha a Yahuda hay. ²⁰ Ndo məma ha bazlam nəngeye na, mə walaŋ i bəruk hay sulo huya, ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom a gwad a Abraham na ta vəlakeye wu aye na, a ge nəngeye mahəngeye bəna ndəray andaya mə walaŋ tay bay.*

²¹ Andza məgwede na, wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, a say a bazlam mapala eye bədaw? A'ay, andza niye bay. Tadə kə ge bazlam mapala eye nakə Mbəlom a vəl aye ma vəliye sifa a ndo hay na, haβe ma sliye məge tay ha ndo hay ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom, ane tuk na, bazlam mapala eye andaya andza niye bay. ²² Azlakwa đuh tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: Ndo i məndzibəra hay tebiye nəteye mə həlay i mezeleme. A ge andza niye na, hərwi ada Mbəlom mâ vəl wu nakə a gwad ma vəlateye a ndo neheye tə pa mədzal gər tay ka Yesu Kəriste aye. A vəlatay na, hərwi nakə tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye tsa.

²³ Ahəl niye na, tsəved andaya hərwi ada ndo hay tâ dzala ha ka Yesu zuk bay, bazlam i Musa mapala eye a ləva kway. Bazlam i Musa mapala eye a ləva kway hus a həlay nakə Mbəlom a đakway ka tsəved i mədzal ha ka Kəriste aye. ²⁴ Andza niye, bazlam i Musa mapala eye a təra andza ndo matsəpe kway hus a həlay nakə Kəriste ma deyeweye aye. Bazlam mapala eye a təra ahəl niye na, andza niye, hərwi ada Kəriste ki yaw na, ka tərakweye ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom. Niye na, hərwi ka dzalakwa ha ka nəngeye. ²⁵ Anəke na, Mbəlom ka həndəkakway tsəved i mədzal ha ka Kəriste, bazlam i Musa mapala eye ma tsəpiye kway sa bay. ²⁶ Anəke na, nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste, nəkurom tebiye wawa i Mbəlom hay hərwi ka dzalum ha ka nəngeye. ²⁷ Neheye tebiye tə dzapa tə Kəriste mə madzəhuβe tay ha nakə ta dzəhuβ tay ha aye na, ta mbəda, məndze tay a ndzəkit bo i Kəriste. ²⁸ Tadə agəna nəkar Yahuda, kəgəbay nəkar Yahuda bay na, ma giye wuray bay. Tadə nəkar beke, kəgəbay beke bay na, ma giye wuray bay. Kwa tadə nəkar hasləka eye, kwa tadə nəkar ŋgwas eye, ma giye wuray bay. Nəkurom tebiye nəte hərwi nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste.

§ 3:19 Ka kule i Yahuda hay na, Mbəlom a đay ha bazlam ŋgay mapala eye a Musa tə həlay i gawla ŋgay hay. Musa nəngeye ndo məme ha mə walaŋ i gawla i Mbəlom hay ta Yahuda hay. * 3:20 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 6.4.

²⁹ Kə ge nəkurom madzapa eye tə Kəriste na, andza mægweđe nəkurom dərmak ma hulfe i Abraham. Ka ta hutumeye wu neheye tebiye Mbəlom a tsik ahəl niye a gwađ ma vəleye a Abraham ada a hulfe ŋgay hay aye.

4

¹ Wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, anan: Maga eye na, andza wawa nakə ma ndiye gay i bəba ŋgay aye. Ahəl nakə neŋgeye wawa eye mba kwa tadə wu i bəba ŋgay tebiye i ŋgay bəbay na, neŋgeye andza beke. ² Ahəl nakə neŋgeye wawa eye mba aye na, ndo hay ta geye gər, ta geye gər a wu ŋgay hay dərmak hus a məpesle həlay i bəba ŋgay nakə ma ndisliye a dəma aye. ³ I kway andza niye dərmak. Ahəl nakə nəkway andza wawa hay mba aye na, nəkway beke i məsəfəre neheye ŋwalak eye bay neheye faya ta ləviye məndzibəra aye. ⁴ Ane tuk na, ahəl nakə məpesle i həlay i Mbəlom a ndisl a dəma aye na, a sləraw wawa ŋgay. Ŋgwas a wa na. A pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye lele, ⁵ hərwi ada m̄a təma tay ha ndo neheye nəteye beke i bazlam i Musa mapala eye ada k̄a tərakwa wawa i Mbəlom hay. ⁶ Wu nakə ka sərakweye ha ta dedək nəkway wawa ŋgay hay aye na, anan: Mbəlom a sləraw Məsəfəre i wawa ŋgay a dərev kway. Məsəfəre niye faya ma zaleye a Mbəlom mə

dərev kway, «*Abba*, Bəba ga.» ⁷ Andza niye, nəkurom beke i fakalaw hay sa bay, nəkurom wawa i Mbəlom hay duh. Sa tsa na, ka hutumeye wu neheye ma vəlateye a wawa ŋgay hay aye dərmak hərwi nəkurom wawa ŋgay hay.

A say a Pol na, Galat hay t̄a ma ka tsəved ŋwalak eye

⁸ Ahəl niye Mbəlom neŋgeye way ta d̄akum ha zuk bay na, nəkurom beke i wu hay wal wal ada wu niye hay na, Mbəlom nakə dedək aye bay. ⁹ Anəke na, ka sərūm Mbəlom, a seŋ mægweđe duh na, Mbəlom a sər kurom. Ass! Ka mbədumeye gər məpay bəzay a wu neheye kəriye gədan andaya mə dəma bay aye sa na, ma kəkay? A sakum matəre beke i wu neheye sa na, hərwi mey? ¹⁰ Ka pum mədzal gər kurom na, ka məhəne hay, ka kiye hay, məve hay, neheye tebiye həlay eye kə sla a dəma na, ka gawum magurlom. ¹¹ Məndze kurom na, a dzədzar ga ha. Agəna məsler ga nakə na ge mə walaŋ kurom aye na, a təra kəriye.

¹² Malamar ga hay, neŋ na təra andza nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. Neŋ faya na gakumeye amboh, tərūm andza neŋ. Ka gumeŋ mənese kwa tsekweŋ bay. ¹³ Nəkurom ka sərūm ha makurre eye bo a geŋ nakə na ndza mə walaŋ kurom hərwi məd̄akum ha Labara Ŋwalak eye aye. ¹⁴ Dəvats ga kə

sakum dāretsətseh haladzay. Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, ka zəbum fagaya andza wu kəriye wal bay, ka həharum ga bay. Duh ka təmum ga lele andza neṅ na, gawla i Mbəlom, ada ka təmum ga sa na, andza neṅ na, Yesu Kəriste eye tə gər ṅgay.¹⁵ A həlay niye na, dārev kurom kə ṅgwas haladzay. Ada dārev kurom a ṅgwas anəke sa bay na, hərwi mey? Ahəl niye neṅ tə gər ga na sər ha tadə tsəved andaya mənḡwede na dāre kurom na, atay na, ka ṅgwadum ka vəlumenj.¹⁶ Anəke ka zlum ga andza ndo mənə dāre kurom na, hərwi nakə na tsikakum dedek aye daw?

¹⁷ Ndo neheye tə tsik me ada ta mbəda ha Labara ṅgwalak eye na, tə ge məsler ta tsəbtsəb eye mə walaṅ kurom. Ane tuk na, wu nakə tə dzala faya mäge aye na, lele bay. Faya ta giye andza niye na, hərwi ada kə gərūm ga ha ada kə gum tsəbtsəb ka məpatay bəzay a nəteye.¹⁸ Lele haladzay nakə ndo hay ta giye tsəbtsəb hərwi ndo siye hay aye. Tadə ta giye andza niye huya na, lele. Tadə nəkway dziye kəgəbay neṅ dāreṅ tə nəkurom na, a seṅ ndzum tə neṅ huya.¹⁹ Nəkurom na, wawa ga neheye na wuda kurom haladzay aye. Neṅ andza ṅgwas nakə faya ma wiye wawa aye. Faya na siye dāretsətseh ada ma wuriye

fagaya andza niye hus ka təv nakə mədzal gər kurom ka təra andza i Kəriste aye.²⁰ A seṅ tə dārev ga peteh mede naha ka təv kurom anəke hərwi ada nā sər mətsikakum wu neheye. Dārev faya ma diye fagaya abəra hərwi kurom.

Agar ta Sara

²¹ A nəkurom neheye a sakum məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye, tsikumenj: Ka tsənūm wu nakə Derewel i Musa a tsik aye təbədew.²² Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: Abraham na, wawa ṅgay hay sulo. Neṅged na, beke a wa, wawa neṅged ṅgwas nakə beke eye bay aye a wa. ṅgwas nakə beke eye aye na, tə zalay Agar. ṅgwas nakə beke eye bay aye na, tə zalay Sara.*²³ Wawa i beke na, tə wa ta mədzal gər i slo i bo tay, ane tuk na, wawa i ṅgwas nakə beke eye bay aye a wa na, hərwi wu nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre, a gwaday na vəlakeye aye.†²⁴ Bazlam nakay na, a say mədakway ha wu andaya. ṅgwas neheye sulo aye na, a ndzakit ha bo ta dzam neheye Mbəlom a bar aye. Agar, ṅgwas beke eye na, a ndzakit bo ta dzam nakə Mbəlom a bar tə Musa mə mahamba i Sinay aye. Wawa neheye ta wiye tay ma dzam niye na, nəteye beke i bazlam i Musa mapala eye.²⁵ Agar na, neṅgeye andza mahamba i Sinay nakə ka dala i Arabi

* **4:22** Zəba mə Madazlay i wu hay 16.15; 21.2. † **4:23** Zəba mə Madazlay i wu hay 17.16.

aye. Neŋgeye na, andza gəma i Zerozelem nakə anəke aye dərma hərwi gəma niye ta ndo neheye tebiye nətəye mə dəma aye na, nətəye beke i bazlam i Musa mapala eye. †

26 Ane tuk na, Zerozelem nakə mə mbəlom aye na, neŋgeye andza ŋgwas nakə beke eye bay aye. Maa təra andza may kway na, neŋgeye.

27 Maga eye na, andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Nəkar ŋgwas dəlay eye,
ka wa wawa nətə bay
aye,
dərev yak mâ ŋgwasa,

nəkar nakə dərətsetseh
i məwe wawa kə
zlakezay nətə bay aye,
wuda ta mənŋwese eye,

hərwi ŋgwas nakə zal ŋgay a
gər ha aye na,

ma ta hutiyə wawa hay
haladzay

abəra ka ŋgwas nakə
mandza eye tə zal ŋgay
aye.»

28 Malamar ga hay, nəkurom na, wawa dedek eye hay andza i Mbəlom nakə a tsik kurre aye. Neŋgeye na, andza nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre a gwaday nakə Sara ma ta wiye Izak aye. § 29 A həlay niye na, wawa nakə tə wa ta mədzal gər i slo i bo aye na, a saway dərətsetseh a wawa nakə tə wa ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye. A həlay nakay anəke eye na, huya andza niye dərma. 30 Ane tuk na,

tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad kəkay? «Həhar na ŋgwas nakə beke eye ta wawa ŋgay hərwi wawa i beke ma ndiye wu i bəba ŋgay bay. Mata nde na, wawa i ŋgwas nakə beke eye bay aye.*»

31 Malamar ga hay, nəkway na, wawa i beke bay, nəkway wawa i ŋgwas nakə beke eye bay aye.

5

Kā tərūm beke i bazlam i Musa mapala eye bay

1 Kərīste kə təma kway ahaya abəra mə bazlam i Musa mapala eye hərwi ada kâ tərakwa beke i wuray sa bay. Ndzum bəŋbəŋ, kâ vəlūmay tsəved a ndəray tā təra kurom ha beke i wuray bay.

2 Neŋ Pol, faya na tsikakumeye: Tadə a sakum ndo hay tā dəs kurom na, niye na, andza məgwede wu nakə Kərīste a ge hərwi kurom aye ma giye ŋgama bay. 3 Neŋ faya na masakumeye ha sa, tadə ndoweye kə dəs bo na, kutoŋ mâ pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye tebiye.

4 Nəkurom ndo neheye ka dzalum mə gər kurom ka tərūmeye ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom hərwi nakə faya ka pumeye bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ka ŋgənum, ka zum a bo tə Kərīste dərəŋ. Ka hutumeye ŋgwalak i Mbəlom sa bay. 5 Nəmay na, nəmaa

† 4:25 Kanaŋ Zerozelem na, andza məpay bəzay a kule i Yahuda hay. § 4:28

Ezay 54.1. * 4:30 Zəba mə Madazlay i wu hay 21.10.

pa faya mædzal gær may, Mbælom ma ta tæriye may ha ɲgwalak eye hay hærwi næmaa vël ha dærev may a Kæriste. Nakay na, wu nakæ faya næmaa hæbiye ta gædaŋ i Mæsəfære Tsədaŋŋa aye. ⁶Tadə ndoweye madzapa eye tæ Yesu Kæriste, tadə agəna neŋgeye madəsa bo eye, agəna madəsa bo eye bay na, ma giye wuray bay. Wu bagwar eye na, nakæ ka dzalakweye ka neŋgeye aye. Məpe mædzal gær kway ka neŋgeye ma vëlakweye gædaŋ mawuđe siye i ndo hay.

⁷Ahəl niye na, ka yawum kame kame ta mæge wu nakæ lele aye. Maa gakum me ka mæge wu neheye dedek aye na, way? ⁸Ndo nakæ a səpat kurom, a say gum andza niye na, Mbælom nakæ a zalakum kâ tərūm ndo ɲgay hay aye bay. ⁹Ndo hay tæ gwadawa na: «Ka kuts gæde ka wu tsekweŋ na, ma kwasiye ha wu niye tebiye.*» ¹⁰Hærwi nəkway na, madzapa eye ta Bəy Maduweŋ Yesu Kæriste. Neŋ na sər ta dedek ka təmumeye andza i ga, ka dzalumeye andza neŋ. Na sər ha ndo faya ma zlakumeye naha mawesewes aye na, kwa way Mbælom ma gæsiye na a sariya.

¹¹Malamar ga hay, neŋ na, tadə na dawa ha bazlam i Mbælom huya, ada na gwadawatay a ndo hay dəsūm bo na, Yahuda hay ta geŋeye

dæretsətseh bay. Ada bazlam nakæ na tsikiye ka madere i Kæriste nakæ ta dar na ka mayako mazlæmbada eye aye na, ma ndalateye bay. Ane tuk na, na tsikawa andza niye bay. ¹²Ndo neheye faya ta kwasakumeye ha gær aye na, a seŋ na, tâ ye tâ tæra andza vo'ar neheye mahəla kufes aye.

¹³Malamar ga hay, nəkūrom na, Mbælom a zalakum hærwi ada kâ təmumaw abəra ma beke i bazlam i Musa mapala eye. Ka ləvumeye gær kurom andza niye, kâ gwadumay a gær kurom ka gumeye wu nakæ a say a bor i bo kurom aye bay. Duh na, dzənum bo næte næte tæ mawuđe bo. ¹⁴Wu nakæ bagwar eye mə bazlam i Musa mapala eye na, andza nakay: «Wuđa ndo i mæged yak dərma andza ka wuđa na gær yak.†» ¹⁵Tadə duh faya ka gumeye andza wu i pesl hay, ka dzumeye bo ada ka gumeye mbəlak a bo na, gum metsehe bəna, ka nasumeye ha bo næte næte kurom eye.

Mæsəfære Tsədaŋŋa eye tæ dærev i ndo zezeŋ

¹⁶Wu nakæ a seŋ mətšikakum aye na, anaŋ: Vəlūmay tsəved a Mæsəfære Tsədaŋŋa eye mâ dakum ha tsəved. Tadə ka gum andza niye na, ka pumay bəzay a tsəved neheye lele bay bo kurom a wuđa aye sa bay. ¹⁷Mæsəfære Tsədaŋŋa

* **5:9** Wu nakæ tæ zalay gæde kanan aye, mandzəkib bo i ndo neheye ta səpat tay ha Galat hay aye. † **5:14** Levitik 19.18.

eye a wuda wu neheye lele bay a say a bo i ndo mäge aye bay, ada bo i ndo nakə a kula ha gər ka Məsəfəre Tsədanŋa eye. Nəteye neheye sulo aye faya ta giye varam. Hərwi niye ka slumeye mäge wu nakə a sakum mäge aye bay. ¹⁸ Ane tuk na, tadə Məsəfəre Tsədanŋa eye faya ma dakumeye ha tsəved na, bazlam i Musa mapala eye a ləva kurom sa bay.

¹⁹ Ka sarakwa wu neheye a say a bor i bo kway aye. A say mäge na, wu neheye anan aye: Mäge madama, mäge wu nakə lele bay aye ada mäge wu nakə a ge horoy aye. ²⁰ Ta tawal kule, tə ge madaŋ, ndo hay tə nay dərə bo nətə nətə mə walaŋ tay, faya ta təriye a bo, ta sələk, wu a ndalatay, tə dzala na, bo tay dəkdek, ta ŋgəna ka bo abəra ndo hay, me a ye tay ka bo bay. ²¹ Tə ge dərə ka wu i ndo hay, tə kwaya, tə ge wu nakə a ye ka bo mäge bay aye, ada faya ta giye wu siye andza nakay haladzay. Ba na gakum daf, anəke na maseye sa. Ndo neheye faya ta giye slala i wu neheye na, ta fələkwiye a Bəy i Mbəlom bay.

²² Wu nakə a yaw ma Məsəfəre Tsədanŋa eye andza hohway i gərdaf aye anan: Məsəfəre a vəl mawudə bo, mənŋwese, zay, məsəmay naha, ŋgwalak, lele, dedek, ²³ məndze ləfedede, mäge metsehe a bo. Ndo neheye faya ta giye andza nakay aye na, sariya ma gəsiye tay ha

bay. ²⁴ Ndo neheye nəteye i Yesu Kəriste aye na, ta kərah bor i bo tay ada ta mədzal gər nakə lele bay aye, andza ta dar tay ha wu niye hay ka mayako mazləmbada eye. ²⁵ Məsəfəre Tsədanŋa eye kə vəlakway sifa. Kutoŋ mata ləve kway na, neŋgeye. ²⁶ Kā dəsłakway ha gər a bo kway bay, kâ ndalakway ha dərev a siye i ndo hay bay, kâ gakwa sələk ka siye i ndo hay bay.

6

Dzənakwa bo

¹ Malamar ga hay, tadə ka ndzumay a gər a ndo faya ma giye mənese, mata may bo mâ maw ka tsəved na, nəkurom neheye Məsəfəre i Mbəlom faya ma lakiye kurom ha aye. Ane tuk na, gum na, ta ləfedede eye. Neŋ faya na tsikiye kwa a way kurom eye: Ge metsehe hərwi ada kâ dəd a mənese bay dərma. ² Dzənum bo nətə nətə mə walaŋ kurom ka wu nakə ma mbiye kurom haladzay aye. Tadə ka gum andza niye na, ka gumeye wu nakə Kəriste a gwadəkum gum aye.

³ Hərwi tadə ndoweye ka zəba ka bo ŋgay andza bagwar eye azlakwa bay neŋgeye wuray kəriye na, niye neŋgeye faya ma səpatiye gər ŋgay. ⁴ Kwa way mâ zəba ka mede ŋgay, neŋgeye lele tsukudu lele bədaw na, mâ zəba faya. Tadə ka zəba ka mede ŋgay lele na, dərev ŋgay mâ ŋgwasə ta məsler nakə faya ma giye aye bəna ma

ngwasiye hærwi nakə a ze ndo nged aye bay. ⁵ Kwa way mâ ge tə həlay ngay eye mæsler nakə Mbəlom a vəlay aye.

⁶ Ndo nakə faya ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay aye na, a ye ka bo na, ndo niye hay tâ vəlay wu tsakway abəra mə wu tay hay dərma.

⁷ Sərum ha lele, Mbəlom ma gəriye ha ndo nakə ma ngwasiye faya aye bay. Wu nakə ndo a sləga aye na, ma dziye na, neŋgeye. ⁸ Tadə ndoweye kə ge wu nakə a yay a gər a bor i bo ngay aye na, magogoy ngay nakə ma hutiyə na, mədahaŋ. Ane tuk na, tadə düh a ge wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye mə həlay i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. ⁹ Kə ge andza niye na, gakwa ngwalak huya, kâ gərakwa ha bay hærwi tadə ka gərakwa ha bay na, həlay eye ma ndisleweye ka hutakweye wu ngwalak eye. ¹⁰ Hærwi niye anəke na, həlay eye andaya, gakwatay ngwalak a ndo hay tebiye. Wene wene eye na, a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Kəriste aye.

Mandəve i bazlam

¹¹ Zəbum ka wu nakə faya na watsakumeye naha anəke aye, faya na watsakumeye naha dogolum eye vərzləzla tə həlay ga eye.

¹² Ndo neheye a satay mægakum kutoŋ ka mədəse bo aye na, a satay ndo hay tâ zambadətay hærwi mæsler

tay. Faya ta giye andza niye na, hærwi ada dəretsətseh mâ ndzatay a gər bay dəkdek tsa. Ndo hay faya ta sateye dəretsətseh na, a ndo neheye faya ta rəzleye a gər a məde ha məməte i Yesu Kəriste aye. ¹³ Kwa ndo neheye mədəsa bo eye hay aye na, faya ta rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye bay. Ane tuk na, a satay na, dəsum bo hærwi ada ta giye ha zlapay tə nəkurom. ¹⁴ Neŋ na, na giye zlapay tə wuray bay, na giye zlapay düh na, ta məməte i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste nakə ta dar na ka mayako mazləlmbada eye dəkdek tsa. Hærwi məməte ngay na, wu i mändzibəra hay ta təra ka dəre ga wu kəriye. Wu neheye na, andza ta dar tay ha ka mayako mazləlmbada eye. Neŋ dərma na, andza ndo nakə a mət ka mayako mazləlmbada eye ada a gər ha wu i mändzibəra hay aye. ¹⁵ Hærwi kwa tadə ndoweye mədəsa bo eye, kwa mədəsa eye bay na, ma giye wuray bay. Wu nakə bagwar eye na, Mbəlom kə vəlakway sifa wedeye. ¹⁶ Ndo neheye tebiye faya ta pay bəzay a tsəved wedeye, andza məgwede ndo neheye nəteye ndo i Mbəlom hay ta dedek aye, Mbəlom mâ vəlatay zay ada mâ gatay ngwalak.

¹⁷ Kame na, ndəray mâ kweseŋ gər sa bay, hærwi neŋ na, vavay ka bo ga, a da ha neŋ na, i Yesu. ¹⁸ Malamar ga hay, Bəy Maduweŋ kway

Yesu Kəriste mâ pa fakuma
ngama. Mâ ge bo andza niye.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a Efez hay aye Məfələkwe

Derewel nakay tə watsatay naha a Efez hay aye na, mawatsa eye hərwi ndo hay haladzay ka dala i Azi, nakə anəke tə zalay Turki aye. Pol a watsa ahəl nakə neŋgeye ma daŋgay aye (3.1; 4.1). Derewel eye a hayay gər ada a dzapa ha maduk i duk i məsənəke i Pol nakə a sənəkətatay a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. A watsa na, a ndo məpe mədzal gər neheye nəteye Yahuda hay bay aye.

Mədzal gər nakə ŋwalak eye wene wene aye mə derewel i Pol nakay a watsatay a Efez hay aye na, wu nakə a say a Mbəlom məge aye.

Ma madədo 1 ka 3, Pol a rəzlay a gər mətsike ka mədzepe nəte kə ge bo, hərwi Yesu kə vəl ha məsəfəre ŋgay ka mayako mazləmbada eye. Ndo məpe mədzal gər hay neheye Yahuda hay bay aye ta Yahuda hay tə dzapa nəte.

Ma madədo 4 ka 6, Pol faya ma mataya ahaya a zləm a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, mədzepe nəte, ada zay nakə Mbəlom a vələtatay aye.

Pol a tsikatay naha me

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, neŋ Pol ndo nakə Mbəlom a zla hərwi ada nā təra ndo i maslaŋ i

Yesu Kəriste aye. Na watsa naha derewel nakay na, a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Efez, ka dzalum ha ka Yesu Kəriste tə dərev kurom lele ada nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste t̄a pa fakuma ŋgama ada t̄a vələkum zay.

Ŋgama i Mbəlom a ze wu hay tebiye

³ Zambadəkway a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste! Ka zambadəkweye na, hərwi kə pa fakwaya ŋgama ta ŋgwalak i wu neheye tebiye ta ndziye ka tor eye mə mbəlom aye. A vələkway na, hərwi nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste. ⁴ Ahəl nakə Mbəlom kə ge mändzibəra zuk bay aye na, nəkway neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, 6a Mbəlom kə pala kway. A pala kway na, hərwi ada k̄a tərakwa ndo ŋgay hay tsədaŋŋa eye hay ada k̄a tərakwa kame ŋgay na, mənese m̄a ge andaya fakwaya bay. ⁵ Neŋgeye a wud̄a kway haladzay. Ba kə tsik kurre, a gwad̄ ma təriye kway ha wawa ŋgay hay tə həlay i Yesu Kəriste. Niye na, a yay a gər a neŋgeye məge andza niye.

⁶ Zambadəkway a Mbəlom hərwi ŋgwalak ŋgay nakə a gakway aye na, a ze wu hay tebiye aye. Ŋgwalak ŋgay nakə a gakway haladzay aye tə həlay i felik i wawa ŋgay

niye a wuda na haladzay aye. ⁷ Kə təkəwəy ahaya abəra mə həlay i Fakalaw tə bambaz* i wawa ŋgay niye nəkəwəy madzapa eye tə neŋgeye. Andza məgwede na, kə pəsəkəwəy ha mezeleme kway. Andza niye, a dəkəwəy ha na, kə gəkəwəy ŋgwalak haladzay. ⁸ Kə rah kway ha ta ŋgwalak ŋgay na, haladzay. Andza məgwede na, kə dəkəwəy ha metsehe ŋgay. A dəkəwəy ha na, hərwi ada kâ sərakwa wu nakə a say aye. ⁹ Kə dəkəwəy ha wu nakə maŋgaha eye kurre a say məge tə həlay i Yesu Kəriste aye. Wu neheye a ge na, ta ŋgwalak ŋgay, anəke na, kə dā ha. ¹⁰ Wu niye Mbəlom ma ta ndəviye ha aye na, pat nakə həlay ŋgay eye ma ndisliye a dəma aye. Ma hayatay gər a wu hay tebiye. Wu neheye mə mbəlom aye ta wu neheye ka məndzibəra aye tebiye. Ma piye tay ha a həlay i Yesu Kəriste hərwi ada mâ təra bəy.

¹¹ Mbəlom a ge wu hay tebiye na, andza nakə a say məge aye. Kə pala kway kurre andza nakə a yay a gər aye hərwi ada kâ dzapakwa tə Kəriste. Kə vəkəwəy wu nakə a tsik kurre a gwad ma vəkəweye. ¹² A vəkəwəy na, hərwi ada ndo hay tâ zambadəy a neŋgeye nakə bagwar eye ta məzlaḅ eye hərwi may neh-eye nəmaa lah məpe mədzal gər may ka Yesu Kəriste

aye. ¹³ Nəkərom dərmaḅ na, nəkərom madzapa eye tə Yesu Kəriste. Ka tsənum bazlam dedək eye. Ka tsənum na, Labara Ŋgwalak eye i mətəme nakə Mbəlom a təma kərom ha aye, ka dzalum ha ka Yesu Kəriste. Ma mədzepe nakə ka dzapum tə Yesu aye na, Mbəlom kə vəkəlum Məsəfəre Tsədəŋŋa eye andza nakə a tsik kurre, a gwad ma vəkəlumeye. Məsəfəre Tsədəŋŋa eye niye a vəkəlum aye na, andza ŋgodgor nakə tə ge ka dā'ar ma diye ha na, nəkərom ndo ŋgay hay. ¹⁴ A vəkəlum Məsəfəre ŋgay niye ka bo abəra təmad na, hərwi ada kâ sərakwa ha ta dedək ma ta vəkəweye siye i wu neheye ŋgwalak eye hay kame mba. Ka hutəkweye wu niye hay na, ahəl nakə Mbəlom ma ta təmiye kway ha ka tor eye. Zambadəkəwəy a neŋgeye, Mbəlom nakə bagwar eye ta məzlaḅ eye.

Pol a dūwulay me a Mbəlom hərwi ndo i Efez hay

¹⁵ Hərwi niye neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom hərwi kərom. Neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom na, hərwi mey? Hərwi na tsəne kəkay nakə nəkərom faya ka dzalumeye ha ka Bəy Maduweŋ Yesu kame kame ada kəkay nakə ka wudum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye dərmaḅ. Ayaw! Na tsəne wu niye hay andza niye na, ¹⁶ ahəl nakə neŋ faya na dūwulaway naha

* 1:7 «Tə bambaz ŋgay», andza məgwede ta məməte ŋgay nakə tə kəd na ka mayako mazləmbadə eye aye.

me a Mbəlom aye na, na gaway naha sişə a Mbəlom pat pat hərwi kurom. ¹⁷ Na dūwulay naha me na, a Mbəlom Bəba kway nakə ta məzlaḅ eye haladzay aye. Neŋgeye Mbəlom nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste faya ma geye məsler aye. Na dūwulay naha me sa na, hərwi ada mâ ḁakum ha metsehe ŋgay hərwi ada mâ bəzakum ha bo, kâ səkahum ha məsərə na lele. ¹⁸ Faya na dūwulay naha me sa na, mâ händəkakum na mädzal gər kurom lele ada ka dzalumeye ka wu nakə a zalakum faya ma vəlakumeye aye lele. Neŋ faya na dūwulay naha me na, hərwi ada kâ sərūm ha kəkay wu nakə ma ta vəlakumeye na, ŋgwalak eye haladzay a ze wu hay tebiye. Wu niye ma vəlakumeye na, ma vəlakumeye tə siye i ndo ŋgay hay tebiye.

¹⁹ Neŋ faya na tsətsahiye faya na, ka sərūm gədaŋ ŋgay nakə a ze ha gədaŋ i wu hay tebiye aye ada ka sərūm ha gədaŋ ŋgay niye faya ma giye məsler ma nəkway neheye ka dzalakwa ha ka neŋgeye na, kəkay. ²⁰ Gədaŋ ŋgay niye na, nəte tə bəmalə nakə a ge məsler tə Yesu Kəriste ahəl nakə a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye. Yesu a lətsew abəra ma mədahaŋ na, Mbəlom Bəba a gwaday: «Ndza ka təv lele eye tə həlay i məndaŋ ga.» ²¹ Ma təv niye Yesu a ndza a ḁəma aye na, neŋgeye bəy ka gər i gawla i Mbəlom hay ta bəy

tay eye hay tebiye, ada ka gər i siye i wu neheye gədaŋ tay andaya mə mbəlom aye tebiye. Neŋgeye ka gər i ndo neheye kwa məzele tay kəkay kəkay eye tebiye. Məḁe a zləm ŋgay na, a ze məzele neheye ka məndzibəra nakay anəke aye ada tə bəmalə nakə ma deyeweye kame aye. ²² Mbəlom a həl wu hay tebiye, a pa na a huḁi sik ŋgay. A zla, a pa na neŋgeye bəy ka gər i wu hay tebiye, a gwaday: «Nəkar na, bəy i ndo ga hay tebiye.» ²³ Ndo ŋgay hay na, ta təra andza bo i Yesu. ŋgwalak i wu neheye lele eye hay tebiye aye na, faya ma vəlateye a ndo ŋgay hay ada neŋgeye na, ŋgwalak i wu i Mbəlom tebiye andaya mə neŋgeye.

2

Mbəlom a vəl sifa tə həlay i Kəriste

¹ Ahəl niye nəkurom kame i Mbəlom na, andza maməta eye hay hərwi mənese tə mezeleme kurom neheye ka gawum aye. ² Ka pawumay bəzay huya na, a mede i ndo i məndzibəra hay. Ka pawumay zləm a bəy i fakalaw nakə neŋgeye mandza eye ma magərmbəlom aye. Maa ge məsler ma ndo neheye tə pay naha faya a Mbəlom bay hus anəke aye na, neŋgeye. ³ Nəkway tebiye ahəl niye na, nəkway andza nəteye dərmak. Ka gawakwa wu neheye lele bay a say a bor i bo kway aye hay. Bor i bo kway a yawa kway ha

ka mäge wu neheye lele bay aye hay kame kame. Ka dzalawakwa na, ka mäge wu neheye a say a bor i bo kway aye. Haße sariya i Mbəlom ma gəsiye kway andza ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Kəriste təbey aye na, hərwi bor i bo kway.

⁴ Ane tuk na, anəke na, andza niye sa bay. Mbəlom, neŋgeye na, ka gakway mə bo haladzay. A wuda kway haladzay. ⁵ Kwa nəkway andza maməta eye hay hərwi nakə faya ka gakweye wu neheye lele bay aye hay na, kə vəlakway sifa wedeye. Kə dzapa kway ha tə Yesu Kəriste hərwi nakə a wuda kway haladzay aye. A təma kway ha na, kəriye. ⁶ Sa na, a lətsakway ahaya abəra ma mədahaŋ dziye tə Yesu Kəriste hərwi nakə nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. Ada kə vəlakway təv məndze a nəkway tage Yesu Kəriste mə mbəlom. ⁷ Andza niye, kə gakway wu lele eye haladzay tə həlay i Yesu Kəriste. A ge andza niye na, hərwi a say mədatay ha a ndo neheye ta deyeweye kame mba aye. Nəteye ta sər ha dərmak ŋgwalak ŋgay nakə a vəl haladzay aye na, kəriye. ⁸ Mbəlom a təma kurom ha abəra mə mezeleme na, kəriye ta mədzal gər nakə a vəlakum ka dzalum ha ka neŋgeye. A gakum ŋgwalak ŋgay na, kəriye ⁹ bəna, hərwi məsler neheye faya ka gum-eye lele eye hay bay. A gakum ŋgwalak ŋgay kəriye na, hərwi

ada ndəray m̄a dəslay ha gər a bo ŋgay bay. ¹⁰ Hərwi niye maa gakway na, neŋgeye. A vəlakway sifa wedeye na, tə həlay i Yesu Kəriste hərwi ada k̄a gakwa wu lele eye hay huya. Mbəlom a ləva ha bo tə wu niye lele eye hay na, kurre hərwi ada k̄a pakway bəzay a tsəved lele eye.

Ka tərakwa nəte na, tə Kəriste

¹¹ Hərwi niye nəkurom ahəl niye kəkay na, m̄a makumaw a gər. Nəkurom na, Yahuda hay bay, slala kurom wal. Yahuda hay tə zalawakum na, ndo neheye ta dəs bo təbey aye. Nəteye tə gwadaway a gər tay na, nəteye madəsa eye hay. Ane tuk na, tə tsik na, ka wu nakə ndo hay faya ta geye a bo tay, dəre a ŋgatay aye dəkdək tsa. ¹² Məmun ahaya a mədzal gər kurom, ahəl niye na, ka sərur Kəriste bay. Mə walaŋ i Yahuda hay na, nəkurom mbəlok eye hay. Mbəlom na, kə ɓar dzam ta ndo ŋgay hay. Ma dzam niye a ɓar ta ndo ŋgay hay eye na, a tsik a gwad ma vəlateye wu na, kurre. Ane tuk na, nəkurom mə dəma bay, nəkurom mbəlok eye hay. Wuray andaya nakə ka pum faya mədzal gər kurom aye bay. Nəkurom ka məndzibəra nakay, ane tuk na, nəkurom dəreŋ ta Mbəlom. ¹³ Ahəl niye na, nəkurom dəreŋ ta Mbəlom. Anəke na, nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste. Nəkurom bəse ta Mbəlom tuk hərwi Yesu Kəriste. Neŋgeye ka

mbəda ha bambaz ŋgay hərwi kurom.

¹⁴ Neŋgeye ndo i zay. Ka hutakwa məndze zay mə walaŋ kway na, hərwi ŋgay. Bəna, ahəl niye na, Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye na, nəteye maŋgəna eye. Ane tuk na, neŋgeye kə gaw ŋgwalak ŋgay, ka təra kway ha nəte. Ahəl niye na, mənə dəre a bo andaya mə walaŋ kway, a ŋgəna kway ha ka bo abəra andza dzal. Ahəl nakə a mət aye na, ka mbəzl ha dzal aye niye.

¹⁵ Kə mbata ha bazlam mapala eye i Yahuda hay nakə a gwadawa: «Kə ge nakay bay» kəgəbay «Ge nakay» aye. A ge andza niye na, hərwi mədzepe tay ha Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye. Nəteye maŋgəna eye sulo sa bay, nəteye nəte hərwi nəteye madzapa eye nəte ta neŋgeye. Nəteye tebiye ta təra slala wədeye. A vəlatay məndze zay a walaŋ tay na, andza niye.

¹⁶ Mənə dəre nakə mə walaŋ tay aye na, kə mbata ha ta məməte ŋgay. Mənə dəre andaya sa bay. Ta təra slala nəte na, hərwi ŋgay. Kə sər tay ha ka bo nəteye tebiye tage Mbəlom.

¹⁷ Kəriste ki yaw ka məndzibəra, kə da ha labara wədeye ka gər i məndze zay mə walaŋ i ndo hay ta Mbəlom. Məndze zay niye na, i kurom neheye dəreŋ ta Mbəlom aye ada i may neheye nəmay bəse ta Mbəlom aye.

¹⁸ Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda

hay bay aye, nəkway sulo kway eye tebiye ka hutakwa tsəvef mahəndzəde ka təv i Mbəlom təhəlay i Yesu Kəriste ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye nəte ŋgweŋ.

¹⁹ Kə ge andza niye na, nəkurom mbəlok eye hay sa bay. Nəkurom madurlon hay sa bay. Nəkurom na, wawa i dala niye hay nəkurom andza siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Nəkurom mə gay i Mbəlom andza nəteye.

²⁰ Nəkurom na, ka tərūm kwar neheye ta dəzliye ha gay aye. Matəra mədok eye na, ndo i maslaŋ hay ta ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay. Kəriste na, neŋgeye kwar nakə ma vəleye gədaŋ a gay aye.

²¹ Gay niye a gəl kame kame, a mbəzl bay na, hərwi ŋgay. Gay niye a təra na, gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Mbəlom ma ndziye na, mə dəma.

²² Nəkurom neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, kə həl kurom ta siye i ndo hay, ka təra kway hay tebiye andza kwar i madəzle gay. Gay niye na, Məsəfəre i Mbəlom ma ndziye mə dəma.

3

A say a Mbəlom na, Pol mā datay ha labara ŋgay a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye

¹ Hərwi niye neŋ Pol, neŋ faya na dūwulay naha me a Mbəlom pat pat hərwi kurom. Neŋ ma daŋgay na, hərwi məsler i Yesu Kəriste nakə faya na giye hərwi madzəne nəkurom neheye

Yahuda hay bay aye. ² Ka tsənum Mbəlom kə vələŋ məsler hərwi ada nā ge hərwi kurom bədaw? Na huta na, hərwi ŋgwalak ŋgay. ³ Mbəlom kə deŋ ha wu nakə maŋgaha eye kurre aye andza nakə na lah məwatsakum naha faya tsekweŋ aye. ⁴ Ka dzangum na, ka sərumeŋ ha kəkay nakə neŋ na sər wu nakə maŋgaha eye ka gər i Kəriste kurre aye lele tuk. ⁵ Ahəl niye na, Mbəlom kə datay ha wu nakə maŋgaha eye andza nakə anəke aye bay. Ane tuk na, anəke na, a sləraw Məsəfəre ŋgay hərwi ada mādətay ha wu niye maŋgaha eye parakka. A da ha na, a ndo i maslaŋ ŋgay hay, ada a ndo mədə ha bazlam ŋgay neheŋe a pala tay ha aye. ⁶ Wu niye Mbəlom a da ha aye na, nəkurom neheŋe Yahuda hay bay aye na, Mbəlom ma vələkumeye dziye ta Yahuda hay. Nəkurom ta Yahuda hay nəkurom ka tərūm slala nətə. Wu nakə Mbəlom a gwaf ma ta vəliye a ndo neheŋe nətəŋe madzapa eye tə Yesu Kəriste aye ma vələkumeye na, dziye ta Yahuda hay. Wu neheŋe tebiye na, maa da ha Labara ŋgwalak eye.

⁷ Mbəlom a geŋ ŋgwalak ŋgay, a zla ga mäge məsler ŋgay hərwi ada nā da ha labara ŋgay ŋgwalak eye a ndo hay. A ge andza niye na, ta gədaŋ ŋgay. ⁸ Neŋ mə walaŋ i ndo mape mədzaŋ gər hay ka Yesu na, na sla wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Kwa andza niye bəbay na, Mbəlom

kə geŋ ŋgwalak ŋgay a neŋ hərwi ada nā datay ha a ndo neheŋe nətəŋe Yahuda hay bay aye ŋgama nakə a yaw mə həlay i Yesu Kəriste aye. ŋgama niye na, haladzay. Ndo hay ta sliye faya məsəre tebiye bay, hərwi ka zal naha. ⁹ Mbəlom a vələŋ tsəved ka mədətay ha a ndo hay wu nakə a tsik ahəl niye maŋgaha eye, ma ta giye bo na, kəkay. Mbəlom neŋgeŋe ndo mäge wu hay tebiye kə pa na wu niye maŋgaha eye hus ahəl nakay anan aye. Anəke na, kə ndohwaw a dzaydzay parakka tuk. ¹⁰ Anəke na, Mbəlom kə da ha mə walaŋ i ndo ŋgay hay hərwi ada gwala ŋgay hay ta bəy tay hay mə mbəlom tā zəba fataya tā sər ha metsehe ŋgay ka gər i wu hay wal wal tebiye. ¹¹ Andza niye, a ge na, andza nakə a tsik a gwaf ma giye na, ahəl nakə məndzibəra andaya zuk bay aye. A ge na, tə həlay i Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway. ¹² Anəke nəkway na, nəkway madzapa eye tə Kəriste. Faya ka dzədzarakweŋe sa bay, ka hutakwa tsəved mahəndzədə ka təv i Mbəlom tə həlay i Yesu Kəriste. ¹³ Hərwi niye neŋ faya na gakumeye amboh. Dərev mādə ye fakuma abəra hərwi dəretsətseh nakə neŋ faya na siye hərwi kurom aye bay. Duh dəretsətseh nakay faya na siye na, ma dzəniye kurom haladzay.

Mawudə bo i Kəriste nakə a

wuḍa kway aye

¹⁴ Hərwi niye neñ faya na dəkweye naha gurmets a Mbəlom Bəba kway. ¹⁵ Neñgeye na, Bəba i slala hay tebiye mə mbəlom ada ka məndzibəra ta dedək. ¹⁶ Neñ faya na duwulay naha me hərwi ada Məsəfəre ŋgay mâ vələkum gədan. Ta gədan i Məsəfəre ŋgay nakə ma vələkumeye aye na, ka ŋgəlumeye ha bo lele ka tsəved ŋgay. Hərwi neñgeye na, gədan aye haladzay, wu hay tebiye mə həlay ŋgay. ¹⁷ Neñ faya na duwulay naha me sa na, hərwi ada Yesu Kəriste mâ ndza mə dərev kurom hay ta mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha faya aye. Neñ faya na duwulay naha me na, hərwi ada kâ wuḍum bo nate nate mə walañ kurom. Tadə ka wuḍum bo nate nate mə walañ kurom na, ka hutumeye gədan andza dərizl i gərdaf nakə mapa zləlay eye lele aye ada andza gay nakə ta dəzl ka mədok nakə mapa eye lele aye. ¹⁸ Andza niye, nəkurom ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu siye hay ka mbumeye faya məsəre ha kəkay nakə Yesu Kəriste a wuḍa kurom aye. Kwa ka yum na, a ŋgay, kwa ka tsalum na, a gəma, kwa ka mbəzlumaw ka dala, kokway i mawuḍe bo ŋgay andaya təbey. ¹⁹ Neñ faya na duwulay naha me na, hərwi ada kâ sərüm ha neñgeye a wuḍa kurom. Mawuḍe bo ŋgay nakə a wuḍa kway aye na, ka slumeye məsəre tebiye

bay. Andza niye, Mbəlom na, wuray a kətsay bay. Ma rahiye kurom ha ta wu neheye neñgeye maraha eye.

²⁰ Neñgeye na, ma sliye faya mäge wu hay tebiye a ze wu nakə ka tsətsahakwa faya mâ gakway aye haladzay. Kwa wu nakə ka dzalakwa mâ gakway aye na, a ze. Faya ma giye na, ta gədan ŋgay nakə faya ma giye məsler mə nəkway aye. ²¹ Tâ zambaday a Mbəlom hərwi wu nakə a ge ta ndo ŋgay hay ada tə Yesu Kəriste aye kame kame ka tor eye. Mâ təra andza niye!

4

Dzapakwa nate

¹ Neñ nakə ma danğay hərwi məsler i Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste aye, faya na gakumeye naha amboh hərwi ada mede kurom mâ təra na, andza i Mbəlom nakə a zalakum ka mäge aye. ² Andza məgwede rəhumay ha gər a ndo hay kwa kəday. Məsəre me mâ ge mə walañ kurom. Zlum ŋgatay ka təv i wu hay tebiye. Wuḍum bo nate nate mə walañ kurom ada sakumay naha a bo nate nate mə walañ kurom. ³ Rəzlumay a gər, məndze kurom mâ ge nate, metsehe nate andza nakə Məsəfəre Tsədanña eye a dzapa kurom ha aye. Ndzum tə zay mə walañ kurom hərwi ada kâ ndzum nəkurom madzapa eye nate. ⁴ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta təra na, bo i Yesu Kəriste nate. Məsəfəre i Mbəlom bəbay na, nate. Wu

neheye Mbəlom a zalakum faya aye na, nāte dərmaḱ.
⁵ Bəy Maduweŋ kway na, nāte. Məpe mədzal gər kway nakə ka pakwa ka Mbəlom aye nāte. Madzəhuḅe nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye na, nāte. ⁶ Mbəlom na, neŋgeye nāte ŋweŋ. Neŋgeye na, Bəba i ndo hay tebiye. Neŋgeye a ləva wu hay tebiye. Faya ma giye məsler mə walaŋ kway tebiye. Neŋgeye mə walaŋ i ndo ŋgay hay.

⁷ Nəkway tebiye Kəriste kə vəlakway gədan wal wal ka mäge məsler ŋgay. ⁸ Andza nakə mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom aye na, a gwad:

«Ahəl nakə a ŋgwasa ka ndo mənə dəre ŋgay hay aye na,
 kə tsal a mbəlom,
 kə həl tay ha ndo neheye magəsa eye hay.

Tsa na, a vəlatay ndaraw a ndo hay ka məndzibəra.*»

⁹ A gwad: «Kə tsal a mbəlom» na, andza məgwede mey? A tsal a mbəlom na, dūh a lahaw mambəzlaw hus ka dala təday. ¹⁰ Ndo niye a mbəzlaw aye na, neŋgeye ndo nakə a tsal a mbəlom a gər eye dərəŋ hərwi ada mā təra ha wu hay tebiye lele.

¹¹ Maa vəl ndaraw a ndo hay na, neŋgeye. Siye hay a vəlatay ndaraw matəre ndo i maslaŋ ŋgay hay, siye hay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay, siye ndo mədə ha labara wedeye a ndo hay ada ndo mekeleŋ eye hay

ndo mətəkure tə matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay. ¹² A ge andza niye na, hərwi ada tā dzəna tay ha siye i ndo ŋgay neheye tə dzala ha aye ka mäge məsler i Mbəlom ada ndo niye hay ta təra bo ŋgay aye na, tā gəl. ¹³ A ge andza niye na, nəkway tebiye ka dzapakwa nāte hərwi mədzal gər kway nakə ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom aye na, nāte. Ada ka sərakwa na sa. Andza niye ka gəlakweye, ka tərakweye ndo neheye masəra eye ka tsəved i Mbəlom aye. Ka tərakweye ndo lele hay andza Kəriste.

¹⁴ Ka tərakwa andza niye na, nəkway wawa hay sa bay. Ndo məvay gər a ndo hay tə maraw me tay ta dziye kway ha abəra ka tsəved i Mbəlom tə matətike tay niye hay andza mətəsl nakə ma bəliye ha kwalalaŋ i yam ka gər i yam vuw afəŋ vuw afəŋ aye sa bay. ¹⁵ Duh na, tsikakwatay dedek a ndo hay. Gakwa wu hay tebiye tə mawude bo nāte nāte mə walaŋ kway. Ka gakwa andza niye na, ka gəlakweye hus ka matəre andza Kəriste, neŋgeye nakə ka gər i ndo neheye tebiye aye. ¹⁶ Maa hayay gər a ndo hay tebiye na, neŋgeye hərwi ada tā dzapa nāte andza vərəzl i bo i ndo nakə a zəv ha bo ka təv manəte aye. Tadə siye faya ta giye məsler tebiye na, bo ma gəliye. Andza niye, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta wudə bo nāte nāte mə walaŋ

* 4:8 Matsika eye andza mə Dəmes hay 68.19.

tay na, ta diye kame kame.

Sifa wedeye ka tæv i Yesu

17 Wu nakə na tsikakumeye naha aye na, ta mæzele i Bøy Maduweŋ kway. Na tsikakumeye naha na, wuye mey? Neŋ faya na gwadakumeye naha amboh ta amboh, kâ pumay bəzay a mede i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye sa bay. Nəteye tə dzala na, ka wu nakə ma giye ŋgama bay aye. 18 Mədzal gər tay na, ləvoŋ. Nəteye kame i Mbəlom na, mbəlok eye hay. Sifa nakə ma ndəviye bay ka tor aye na, ta huta bay hərwi ta kula ha gər tay toŋgwa toŋgwa andza kwar. Tə sər tsəved i Mbəlom bay. 19 Horoy a gatay sa bay. Tə vəlay ha bo tay na, ka mæge wu neheye lele bay aye hay. Wu neheye a ge horoy aye na, faya ta giye ta məŋgwese.

20 Nəkurom, ka tətikum ka gər Kəriste na, andza niye bay. 21 Ka rəhumay ha gər na, a neŋgeye bədaw? Nəkurom neheye madzapa eye tə neŋgeye na, ta tətikakum dedek. Dedek niye ta tətikakum aye na, Yesu. 22 Ta tətikakum na, gərūm ha mədzal gər kurom neheye kurre aye. Gərūm ha mede kurom nakə ahəl niye aye. Mede kurom niye na, ma nasiye kurom ha hərwi bor i wu neheye lele bay aye ta vakumeye gər. 23 Məsəfəre i Mbəlom m̄a mbədakum ha dərəv kurom ada dzalum ka wu lele eye hay. 24 Pumay

bəzay na, a mede wedeye. Mede wedeye niye na, maa mbədə ha mə nəkurom na, Mbəlom hərwi ada m̄a təra andza i ŋgay. Mede niye na, dedek eye, a yay a gər a Mbəlom. Mənese andaya kwa tsekweŋ mə dəma bay.

25 Hərwi niye kâ rawum me bay. Kwa way m̄a tsikay a ndo na, dedek hərwi nəkway madzapa eye na, nəte andza hawali bo neheye wal wal madzapa eye ka bo eye nəte aye. 26 Wuray kə ndalakum na, kâ gum mezeleme bay. Pat m̄a dəd ka wu nakə a ndalakum aye bay, səfum ha dərəv kurom. 27 Kâ vəlumay tsəved a Fakalaw bay. 28 Məkal hay t̄a kəla sa bay. Duh na, t̄a ge məsler lele tə həlay tay hərwi ada t̄a huta wu hərwi məvəlatay a mətawak hay dərma. 29 Bazlam nakə ma nasiye ha ndo hay aye na, m̄a ndohwaw abəra ma təbəlem kurom bay. Tsikum duh na, bazlam nakə ma dzəniye siye i ndo hay mægəle ka tsəved i Mbəlom aye. Tsikum na, wu neheye a ye ka bo mətsike, ma dzəniye tay ha ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam kurom aye. 30 Kâ gumay dərətsətseh a Məsəfəre i Mbəlom Tsədəŋŋa eye kwa tsekweŋ bay tebiye. Mbəlom a ge fakuma ŋgodgor na, ta Məsəfəre† niye. Andza mægwedə na, nəkurom ndo ŋgay hay. A dākum ha sa na, pat nakə həlay aye kə slaw na, ma təmiye kurom

† 4:30 Zəba ma Efez hay 1.13.

ha ka tor eye tuk. ³¹ Zlum na dægum abəra mə dərev kurom. Kâ gum mevel bay, wu mâ ndalakum bay. Gərūm ha mət̄sal bo, kâ tsadum a bo bay. Kâ gum sewed kwa tsekwen bay tebiye. ³² Tərūm dūh na, kwakwad eye hay kame i ndo hay. Gumatay ŋwalak a ndo hay. Pəsum ha a bo mənese mə walaŋ kurom nəte nəte andza nakə Mbəlom a pəsakum ha tə Kərīste aye.

5

Ndo mape mədzał gər hay ka Yesu ta ndziye na, mə dza-ydzay

¹ Nəkurom na, wawa i Mbəlom hay. Mbəlom a wudā kurom haladzay. Kə ge andza niye na, tərūm andza neŋgeye. ² Ma məndze kurom tebiye na, wudum ndo hay andza Kərīste nakə a wudā kway, a mət hərwi kway aye. Məməte nakə a mət aye andza wu nakə a tsəhən ada a ze huŋja lele tə vəlay a Mbəlom, a yay a gər haladzay aye.

³ Anəke na, nəkurom na, ndo mape mədzał gər hay ka Yesu. Kâ gum madama kwa tsekwen bay. Wu neheye a ge horoy məge aye na, kâ gum bay. Kâ gum dərə ka wu i ndo hay bay. Ka gər i wu neheye na, kwa tsekwen kâ tsikum bay. ⁴ Bazlam neheye a ge horoy aye ada tə bazlam neheye matərakahaŋ aye na, a ye ka bo mət̄sike mə walaŋ kurom bay. Kwa məge mahəmba neheye lele bay aye na, kâ gum bay. Duh na, gumay naha sisə

a Mbəlom hərwi wu nakə a ge aye. ⁵ Sərūm ha na, ndo neheye faya ta giye madama aye ta ndo neheye faya ta giye siye i wu neheye lele bay aye na, ta hutiyə mede a Bəy i Mbəlom ta Kərīste bay. Ndo neheye faya ta giye dərə ka wu i ndo hay aye ta hutiyə mede a bəy i Mbəlom bay hərwi wu neheye a yatay a gər a ze Mbəlom. Niye andza nəteye faya ta dəsłay ha gər na, a kule.

⁶ Ndo hay t̄a vakum gər tə bazlam neheye kəriye bay. Dərev ma ta ndaleyə a Mbəlom hərwi bazlam niye hay lele bay aye. Mbəlom ma ta giye mevel ka ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye. ⁷ Kâ dzapum ta ndo niye hay bay tebiye. ⁸ Ahəl niye na, nəkurom mə ləvoŋ. Anəke na, nəkurom mə dzaydzay hərwi nəkurom madzapa eye ta Bəy Maduwen Yesu. Ndzum na, andza ndo neheye nəteye mandza eye mə dzaydzay aye. ⁹ Na tsik andza niye na, hərwi dzaydzay faya mə vəliye wu neheye ŋwalak eye ta wu neheye mənese mə dəma bay aye ada dedek eye. ¹⁰ Gum gədaŋ məsərə na, wu neheye a yay a gər a Bəy Maduwen aye. Ada gum na, wu niye hay. ¹¹ Məsler i ndo neheye faya ta giye mə ləvoŋ aye na, kâ tələkum a dəma həlay kurom bay. Wu nakə faya ta giye na, ŋwalak eye andaya mə dəma kwa tsekwen bay tebiye. Duh na, wu tay neheye lele bay faya ta giye na, dumatay ha parakka.

12 Wu neheye faya ta giye ta məkal aye na, a ge horoy mətsike faya. 13 Tacə ta də ha wu niye hay parakka na, nəteye kəkay na, ndo hay ta ŋgateye, 14 hərwi wu nakə a bəz parakka ta həpat aye na, ma təriye dzaydzay. Hərwi niye tə gwad:

«Nəkar nakə mandzahəra
eye, pədeke abəra ka
məndzehəre,
lətse abəra mə walaŋ i
mədahaŋ hay,
hərwi ada Kəriste mā
vələka dzaydzay.»

15 Kə ge andza niye na, gumay metsehe a mede kurom. Ndo neheye tə sər wuray bay aye na, kâ pumay bəzay a mede tay bay. Duh pumay bəzay na, andza ndo neheye ta tsah aye. 16 Hələy nakay anaŋ aye na, həlay nakə lele bay aye. Kâ dzum ha həlay kəriye bay, gum ŋgwalak huya. 17 Hərwi niye kâ tərüm andza ndo neheye ta tsah təbey aye bay, duh pumay zləm na, a wu nakə Bəy Maduweŋ kway a say kâ gum aye. 18 Kâ kwayum ta guzom bay. Məkweye na, ma nasiye ha sifa kurom. Duh na, Məsəfəre i Mbəlom mā rahakum a dərev pat pat. 19 Zambadumay a Mbəlom ta dəmes nəte nəte mə walaŋ kurom. Gum dəmes kwa waray waray neheye Məsəfəre i Mbəlom a vəlakum aye. Gum dəmes niye hay mə walaŋ kurom. Zambadumay a Bəy Maduweŋ tə dərev

kurom tebiye. 20 Gumay naha sisə a Bəba Mbəlom hərwi wu hay tebiye. Gumay naha sisə na, tə məzele i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste. Gumay naha sisə pat pat.

Məndze i ŋgwas hay tə zal tay hay

21 Rəhumay ha gər kwa a way nəte nəte mə walaŋ kurom hərwi nəkurom faya ka pumay naha faya a Kəriste.

22 Nəkurom ŋgwas hay, rəhumay gər a zal kurom hay andza nakə a say a Bəy Maduweŋ kway Yesu aye. 23 Hərwi zal na, neŋgeye bəy eye ka gər i ŋgwas andza nakə Yesu Kəriste neŋgeye bəy ka gər i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Neŋgeye ma mbəliye tay ha məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay na, bo ŋgay. 24 Kə ge andza niye na, ŋgwas hay tā rəhatay ha gər a zal tay hay lele andza nakə məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ta rəhay ha gər a Yesu Kəriste aye.

25 Nəkurom zal hay, wudum ŋgwas kurom hay haladzay andza nakə Yesu Kəriste a wuda məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ada a mət hərwi tay aye. 26 A ge andza niye na, hərwi mā təra tay ha tsədəŋŋa kame i Mbəlom. Neŋgeye a təd yam, a bara tay ha hərwi ada tā təra tsədəŋŋa ta labara ŋgay.*

* 5:26 Məbere tsədəŋŋa ta yam: Zəba ma Ezekiyel 36.25; Titus 3.5, ada labara: Zəba ma Yuhana 15.3.

Andza niye, a pala tay ha wal, nateye ta tæra i Mbælom. ²⁷ A say ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu tâ yaw kame ngay na, ta mædæslatay ha gær nakæ ta dæslatay ha gær aye. Tâ tæra na, tsædanña, ndælu6 kwa tsekweñ mâ ge andaya fataya bay. Tâ tæra ka dære i ndo na, lele. Mænese mâ ge andaya fataya bay, ada kwa vavay mâ ge andaya fataya bay. ²⁸ Andza niye nækurom zal hay dærmak wudum ngwas kurom hay andza nakæ ka wudum bo kurom aye. Ndowege ka wudæ ngwas na, a wudæ bo ngay. ²⁹ Ndæray andaya nakæ ma geye dæretsætseh a bo ngay aye na, andaya bay. Kwa way na, ma geye gær a bo ngay ta wu mænday lele andza Yesu Kæriste nakæ faya ma gateye gær a mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay aye. ³⁰ Neñgeye faya ma gakweye gær hærwi nækway na, hawal i bo ngay. ³¹ Hærwi niye bazlam i Mbælom a gwaf na: «Hærwi niye haslæka ma gæriye ha bæba ngay ta may ngay, ta ndziye ta ngwas ngay. Næteye sulo ta tæriye bo næte.†» ³² Bazlam nakay na, kæ dækway ha wu nakæ ngwalak eye lele haladzay. Neñ na tsik na, ka gær i Kæriste ta mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu. ³³ Bazlam neheye na, hærwi kurom dærmak. Kwa way mâ wudæ ngwas ngay andza

nakæ a wudæ bo ngay aye. Ngwas hay ræhumatay gær a zal kurom hay.

6

Mændze i wawa hay ta bæba tay hay

¹ Wawa hay, nækurom ka tærum madzapa eye ta Bøy Maduweñ Yesu. Gæsumatay me a bæba ta may kurom hay hærwi andza niye na, lele. ² Bazlam i Mbælom mapala eye næte a gwaf: «Ræhay ha gær a bæba yak ta may yak.» Niye na, makurre i bazlam i Mbælom mapala eye a tsik ahæl niye a gwaf ma ta væliye wu aye. ³ Wu nakæ a gwaf: «Ma ta væliye, tadæ ka ræhay ha gær aye na, wu tebiye ma giye lele hærwi yak. Ka ndziye ka mændzibæra haladzay.*»

⁴ Nækurom bæba i wawa hay, kæ gumatay wu mandala eye a wawa kurom hay bay. Duh na, gumatay gær lele. Tætikumatay ada kætum tay andza nakæ Bøy Maduweñ Yesu a dæ ha aye.

Beke ta ndo i gay tay hay

⁵ Nækurom beke hay, ræhumatay ha gær a ndo i gay kurom hay ka mændzibæra nakay. Gæsumatay me ada dzædzarumatay. Gum mæsler tæ dærev kurom næte. Niye na, ka ræhumay ha gær na, a Kæriste. ⁶ Kæ gum mæsler ka tæv dære tay dækdek tsa bay. Kæ gum mæsler hærwi ada tâ dæslakum ha gær dækdek tsa bay. Duh na, gum wu neheye

† 5:31 Madazlay i wu hay 2.24. * 6:3 Zæba ma mæ Madayaw abæra mæ Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16.

a yay a gær a Mbælom aye tæ dærev kurom næte hærwi nækurom na, ndo i mæsler i Kæriste. ⁷ Gumatay mæsler na, ta ŋgwalak andza nakæ faya ka gumeye mæsler na, a Bøy Maduweŋ aye bæna andza nakæ ka gumeye a ndo hay aye bay. ⁸ Kwa nækar na, beke, kwa nækar beke eye bay, sær ha na, tadæ faya ka giye mæsler lele eye na, Bøy Maduweŋ ma ta hamakeye a dæma.

⁹ Nækurom ndo i gay i beke hay, gumatay ŋgwalak a beke kurom hay dærmak. Kå gumatay dæretsætseh bay. Særum ha nækurom ta beke kurom hay na, nækurom i Mbælom næte bæna wal wal bay. Nenŋeye na, a ŋgæna tay ha ka bo bæra ndo hay tæbey.

Mæhæle wu hælai i Mbælom

¹⁰ Wu nakæ na ndævakumeye naha mætsikakum aye na, ndzum madzapa eye ta Bøy Maduweŋ Yesu. Tærum gædaŋ eye hay hærwi gædaŋ ŋgay na, a ze kwa mey tebiye.

¹¹ Dzæwudum bo ta wu hælai i Mbælom neheye a pakum aye tebiye hærwi ada Fakalaw mâ sla fakuma mævakum gær bay. Ka ndzumeye duwirre, ma sliye fakuma bay.

¹² Væram nakæ ka gakweye na, ka gakweye ka ndo hay bay. Ka gakweye na, ta mæsæfære neheye lele bay aye hay ada ta bøy tay hay, ta neheye næteye faya ta læviye mændzibæra nakay manasa eye tæ mezeleme aye. Ada ka gakweye væram sa na, tæ wu neheye lele bay aye, næteye ta

gædaŋ eye ma magærmælom aye. ¹³ Hærwi niye, hælum wu i hælai i Mbælom neheye a pakum a hælai aye tebiye hærwi ada pat i væram kæ ndislew na, kå hwayum bay, ka gumeye væram hus ka mandæve ŋgay eye. Andza niye, ta sliye fakuma bay.

¹⁴ Hærwi niye, lævum bo. Tærum ndo dedek eye hay. Wu neheye dedek eye hay aye na, andza peteked nakæ ka bærumeye ha bæzihud aye. Pumay bæzay a tsæved i Mbælom hærwi tadæ ka gum andza niye na, a tæra andza peteked i bære nakæ ka pumeye ka bo aye. Ma tækiye kurom abæra ka wu neheye lele bay aye hay.

¹⁵ Lævum bo pat pat ka mæde ha Labara ŋgwalak eye nakæ ma vælateye zay a ndo hay aye. Niye na, andza tahærak neheye ka pumeye a sik aye, hærwi ada ka ndzumeye ka tsæved i Mbælom bæŋbæŋ lele.

¹⁶ Ma mæsler kurom nakæ ka gumeye tebiye aye na, pum mædzal gær kurom ka Bøy Maduweŋ Yesu. Niye na, andza ka zlum ŋgaram a hælai. Sæmber i Fakalaw neheye ma mbaliye kurom ha aye ta ndziye fakuma bay. Kwa tadæ sæmber niye hay ta ako eye faya bæbay na, ŋgaram ma mbatiye ha.

¹⁷ Mætæme nakæ Mbælom a tæma kurom ha aye na, andza mbæramdaw nakæ ka pumiye a gær aye hærwi matæke na gær. Pum a gær ada zlum bazlam i Mbælom. Nenŋeye na, andza maslalam nakæ Mæsæfære ma

vəlakumeye, ka gumeye ha vəram aye.

¹⁸ Duwulumay me a Mbəlom tə dərev kurom tebiye pat pat. Gumay amboh ta gədan i Məsəfəre Tsədanja eye. Kâ ndzahərum bay, kâ gərum ha mađuwulay me a Mbəlom bay. Duwulumay me a Mbəlom pat pat hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. ¹⁹ Duwulumay naha me a Mbəlom hərwi ga dərmağ hərwi ada Mbəlom mâ vələj wu nakə na tsikiye ada nâ da ha Labara Nğwalak eye nakə Mbəlom a deñ ha aye. Nâ da ha na, tə madzədzar eye bay. ²⁰ Kwa neñ ma danğay bəbay na, neñ ndo məslərə i Kəriste hərwi bazlam wedeye nakə faya na diye ha aye. Duwulumay me a Mbəlom hərwi ada nâ dzədzar bay, nâ da ha labara wedeye parakka andza nakə a say a Mbəlom nâ da ha aye.

Mandəve i bazlam

²¹ Tisik malamar kway nakə na wuda aye na, neñgeye tə neñ faya nəmaa giye məsler i Bəy Maduweñ salamay. Faya ma giye məsler i Bəy Maduweñ tə marəhay ha gər ta dedək eye. Neñ mandza eye kanañ kəkay na, ma diye naha ma tsikakumeye. ²² Neñ faya na sləriye naha ka təv kurom na, hərwi ada kâ sərur ha nəmay mandza eye kanañ na, kəkay, ada mâ makum ha dərev.

²³ Mbəlom Bəba ta Bəy Maduweñ Yesu Kəriste tâ vəlatay zay a malamar hay tebiye. Tâ vəlatay mawude

bo, hərwi ada tâ wuda bo nəte nəte mə walañ tay ada tâ pa mədzal gər ka Yesu Kəriste huya.

²⁴ Mbəlom mâ pa nğama ka ndo neheye ta wuda Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste ka tor eye.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a Filipi hay aye Məfələkwe

Pol a pa məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a gəma i Filipi na, ahəl i mahəhele ɲgay masulo eye. Məhay gər niye na, makurre i məhay gər nakə Pol a pa ka dala i Erop aye.

Derewel i Pol faya ma diye ha ndo i Filipi hay tə Pol, məndze tay a ye lele. A say a Pol masəkah ha, mâ ge gədaɲ eye lele. Ane tuk na, neɲgeye ma daɲgay. Faya ma siye dəretsətseh hərwi nakə kə gatay a gər a Filipi hay bay aye. A tsikatay mawuđe bo ɲgay nakə a wuda tay ha aye.

A tsikatay sa na, wu nakə faya ma dzəmiye na aye. Hərwi ndo siye hay faya ta diye ha Kəriste ta tsəved nakə ɲgwalak eye bay aye. A satay masəpete tay ha (1.15-17; 2.21, 18). Pol faya ma dzaliye məsləre ndo neheye tə gawa ka bo məsler aye a Filipi hərwi tâ ye, tâ vələtay gədaɲ ada mətsəne labara tay (2.19-30).

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Filipi ta slər wu kəriye a Pol (4.10-20).

Pol a tsikatay a Filipi hay ka sifa ta məməte i Yesu (2.6-11). Pol a gər ha wu nakə haɓe ma hutiyə (3.3-10). Pol a təma məse dəretsətseh hərwi məpay bəzay a Yesu

Kəriste. Neɲgeye ma daɲgay, ada maləva bo eye hərwi məvələ ha sifa ɲgay. Pol a tsikatay a Filipi hay tâ pay bəzay a mede ɲgay (3.17; 4.9).

Pol a vələtay gədaɲ a Filipi hay tâ ndza huya ma məɲgwese.

¹ Maa watsa naha dərewel nakay na, neɲ Pol ta Timote, nəmay ndo i məsler i Yesu Kəriste hay. Nəmaa tsikatay naha me a bagwar hay, a ndo madzəne kurom hay ada a ndo məpe mədzal gər hay tebiye hay ka Yesu Kəriste ma Filipi. ² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste tâ pa fakuma ɲgama ada tâ vələkum zay.

Pol a gaway naha sisə a Mbəlom

³ Kwa kəday na dzalawa fakuma na, na gaway naha sisə a Mbəlom. Na gaway naha sisə pat pat hərwi kurom. ⁴ Ahəl niye na duwulaway me pat pat hərwi kurom na, dərev ga maɲgwasa eye haladzay. ⁵ Na gaway naha sisə a Mbəlom na, hərwi ka dzapakwa nəte ka məde ha Labara ɲgwalak eye. Ka dazlumay madzəne ga na, pat niye kurre ka tərüm ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu hus anəke aye. ⁶ Maa dazlay məge məsler lele eye mə dərev kurom hay na, Mbəlom. Na sər ta dedək, neɲgeye na, ma gəriye ha ka manawa eye bay. Ma ndəviye ha məsler eye niye na, a pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye. ⁷ Wu nakə

na dzala andza niye hārwi kurom aye na, lele. Hārwi ka yumenj a gār haladzay. Sa na, hārwi nākurom tebiye tage neŋ Mbəlom kə gakway ŋgwalak hārwi ada kâ dzənum ga, kwa anəke neŋ ma daŋgay. Ada ahəl nakə na tsikawa labara i Yesu Kəriste kame i ndo mäge sariya hay ada na dawataŋ ha labara nakay na, Labara Ŋgwalak eye dedek. ⁸ Mbəlom a sər na tsik na, na wuda kurom tə dərev nəte. Na raw me bay, na tsik na, dedek. Mawude bo aye niye na wuda kurom haladzay eye a yaw na, mənŋgay? A yaw na, ka təv i Yesu Kəriste.

⁹ Na dūwulaway naha me a Mbəlom hārwi kurom na, hārwi ada mawude bo i Mbəlom nakə ka wudum bo mə walaŋ kurom aye, mā səkah kame kame. Andza niye ka sərumeŋ dedek i Mbəlom, ada ka sərumeŋ ha ka bo bəra wu lele eye hay ta lelebay eye hay, ¹⁰ hārwi ada ka slumeye faya mazole wu neheŋe ŋgwalak eye hay. Andza niye pat nakə Kəriste ma maweye na, ka ndzumeye tsədaŋŋa, mənese fakuma bay. ¹¹ Nəkurom na, ka tərumeŋe ndo mäge wu neheŋe ŋgwalak eye ta gədaŋ i Yesu Kəriste. Ka gum andza niye na, ndo hay ta zambadeŋe a Mbəlom ada ta dəslay ha gər.

Yesu na, a ze wu hay tebiye

¹² Malamar ga hay, a seŋ na, sərumeŋ ha lele wu neheŋe tə ndzeŋ a gər kanaŋ aye na, dūh ta dzəna mədə ha Labara Ŋgwalak eye. ¹³ Hārwi niye

sidzew neheŋe tebiye faya ta tsəpiye gay i bəy bagwar eye ta siye i ndo hay tebiye tə sər hay neŋ ma daŋgay na, hārwi nakə faya na giye məsler i Yesu Kəriste aye. ¹⁴ Sa na, məgəse nakə tə gəs ga a daŋgay aye na, ka səkahatay ha mədzaŋ gər ka Bəy Maduweŋ kway. Madzədzere kwa tsekweŋ andaya mə dərev tay sa bay. Faya ta diye ha bazlam i Mbəlom a ndo hay kame kame dūh.

¹⁵ Ane tuk na, siye hay mə walaŋ tay faya ta diye ha bazlam i Kəriste na, hārwi faya ta giye faŋaya sələk. A satay maze ga ha. Ndo mekeleŋ eye hay na, tə da ha bazlam i Kəriste na, tə dərev nəte. ¹⁶ Nəteŋe tə ge andza niye na, hārwi ta wuda ga. Tə sər ha maa sləra ga ahaya kanaŋ na, Mbəlom. A sləra ga ahaya na, hārwi ada nā tsikatay, nā datay ha Labara Ŋgwalak eye i Yesu na, Labara ŋgwalak eye dedek. ¹⁷ Siye i ndo niye hay na, faya ta diye ha bazlam i Yesu Kəriste a ndo hay dərmaŋ. Ayaw dedek ŋgway, ane tuk na, tə ge andza niye na, a satay maze ga, tə tsikawa tə dərev nəte eye dedek bay. A satay masəkeheŋ ha dəretsətseh kanaŋ ma daŋgay.

¹⁸ Ane tuk na, niye na, ma ndeleŋeye daw? Ma ndeleŋeye bay. Kwa tadə tə tsik na, tə dərev nəte eye bay, kwa tə tsik na, tə dərev lele eye sadzək, na sər tə da ha na, bazlam i Kəriste. Neŋ na, dərev ga ma ŋgwasiye.

Ayaw, ta dedek na ɲgwasiye huya kame kame andza nakay. ¹⁹ Hərwi na sər ha na, wu neheye ta dzəniye ga mətəme ga ha hərwi faya ka dūwulumeye me hərwi ga ada Məsəfəre i Yesu Kəriste ma dzəniye ga.

²⁰ Wu nakə na wuda haladzay aye ada na pa faya mədzał gər aye, faya na həbiye na, horoy ma ta geɲeye dāda bay. Dərev ga ta gədaɲ eye lele. Ada a seɲ na, kwa anəke, kwa kəday ndo hay tā dəslay gər a Yesu Kəriste hərwi ga. Kwa tadə neɲ andaya tə dərə, kwa tadə na mət na, tā dəslay gər andza niye. ²¹ Hərwi tadə neɲ tə dərə mba na, na zambadəye a Yesu Kəriste. Tadə kwa na mət bəbay na, na hutiye magogoy ga. ²² Ane tuk na, tadə kə ge andza niye, neɲ andaya tə dərə mba na, na giye məsler nakə ma dzəniye ndo hay aye. Mə walaɲ i bazlam neheye sulo aye na, a geɲ gərəɲ gərəɲ. Na zliye mə walaɲ eye wuray na, na sər bay.

²³ Wu neheye sulo aye na, ta ɲgəneɲ ha mədzał gər. A seɲ ha bə na, nā gər ha məndzibəra nakay. Na diye mata ndze tə Kəriste mə mbəlom. Andza niye ka neɲ na, ɲgwalak eye haladzay. A ze ha məndze nakə ka məndzibəra aye. ²⁴ Ane tuk na, məndze ga nakə na ndziye tə dərə aye na, ma giye ɲgama haladzay hərwi madzəne kurom. ²⁵ Ada na zəba faya na, ɲgwalak eye na, andza niye dūh.

Hərwi na sər ta dedek na ndziye ka məndzibəra mba. Ka ta ndzakweye ka təv manəte eye tage nəkurom. Ka ndzakweye ka təv manəte eye na, na dzəniye kurom ka mede kame kame ka tsəved i Mbəlom, hərwi ada dərəv kurom mâ ge laɲlaɲ ka tsəved i Mbəlom. ²⁶ Andza niye, ta gər ga ha abəra ma daɲgay, na ye naha ka təv kurom na, ka zambadumeye a Yesu Kəriste hərwi ga.

Məge dərətsətseh hərwi Yesu

²⁷ ɲgwalak eye na, mede kurom mâ ge lele hərwi ada ndo hay tā zəba fakuma, faya ka pumeye bəzay na, a bazlam i Kəriste dedek. Ayaw! A seɲ kwa tadə na ye naha ka təv kurom kəgəbay kwa na ye naha bay na, nā tsəne nəkurom mandza eye na, bazlam kurom nəte. Ada sa na, faya ka gumeye gədaɲ tə dərəv kurom nəte andza ndo məge vərəm hay hərwi ada Labara ɲgwalak eye i Yesu mâ ye kame kame. ²⁸ Kā dzədzarumatay a ndo mənə dərə kurom bay tebiye. Tadə ka dzədzarumatay bay na, ta səriye ha lele nəteye kame i Mbəlom na, ta dze. Ane tuk na, nəkurom na, Mbəlom kə mbəl kurom ha. Mata bəzatay ha niye na, Mbəlom. ²⁹ Hərwi Mbəlom a gakum ɲgwalak na, ada kâ dzalum ha ka Kəriste dəkdək tsa bay. A gakum ɲgwalak na, hərwi ada kâ gum dərətsətseh hərwi ɲgay dərmaç. ³⁰ Nəkurom ka ɲgatumay a vərəm nakə na ge

ahəl niye aye. Anəke na, faya ka tsənumeye neŋ faya na giye andza niye huya. Aya! Nəkurom dərmak ka gumeye vəram nakə neŋ faya na giye.

2

Tərūm na, andza Yesu

1 Nəkurom ka sərūm ha nəkurom madzapa eye nəte tə Yesu Kəriste. Andza niye neŋgeye ma vəlakumeye gədaŋ ka dərev kurom hay. Mawude bo ŋgay nakə a wuda kurom aye na, ma makumeye naha dərev segey. Sərūm ha nəkurom madzapa eye nəte ta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. Ada ka wudum bo mə walaŋ kurom nəte nəte bədaw? Ndo hay tə gakum mə bo, na gwad ba? ² Kə ge andza niye na, wudum bo mə walaŋ kurom nəte nəte. Mədzal gər kurom m̄a ge nəte. Məndze kurom m̄a ge nəte, ada bazlam kurom m̄a ge nəte m̄a ye ka bo ayaw ayaw. Tadə ka gum andza niye na, dərev ga ma ŋgwasiye, ma deyeŋeye a gər kurah kurah. ³ Kā dzalum ka bo kurom dəkdek tsa bay. Kā dəsłumay ha gər a bo bay. Duh na, hənum ha gər kurom. Zəbum ka siye i ndo hay na, ndo neheye lele ta ze kurom aye. ⁴ Kwa way m̄a gay ŋgwalak a ndo hay. Kā pəlumay wu lele eye a gər kurom dəkdek tsa bay. Ka gum wu neheye tebiye andza nakay na, dərev ga ma rahiye tə m̄aŋgwese.

⁵ Dərev kurom m̄a təra na, andza i Yesu Kəriste.

⁶ Kwa Yesu nəteye nəte ta Mbəlom bəbay na, kə ləva ha gər ŋgay ta Mbəlom bay.

⁷ Duh na, kə gər ha təv məndze nakə lele eye, ka təra ndo i məsler.

Tə wa na andza ndo zezeŋ nakə tə wa na aye dərmak.

Ahəl nakə a təra ndo zezeŋ aye na,

⁸ a həna ha gər ŋgay.

A gəsay me a Mbəlom hus ka məməte sa!

Məməte ŋgay niye a mət aye na,

ta dar na ka mayako mazləmbada eye.

⁹ Hərwi niye, Mbəlom a pa na ka gər i wu hay tebiye.

Kə pa faya məzele nakə a da zləm a ze məzele i wu hay tebiye aye.

¹⁰ A ge andza niye na, hərwi ada wu hay tebiye kwa mə mbəlom, kwa kanaŋ ka məndzibəra, kwa ma bəd ta tsəne məzele i Yesu na, nəteye tebiye tā yaw tā dəkway gurmets.

¹¹ Kwa way ma tsikiye tə bazlam ŋgay Yesu Kəriste na,

Bəy Maduweŋ ka gər i wu hay tebiye.

Andza niye ta zambadeye a Bəba ŋgay Mbəlom dərmak.

Mede i ndo məpe mədzal gər hay a Yesu ka məndzibəra

¹² Nəkurom dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, Yesu Kəriste a gəsay me a Mbəlom kəkay na, nəkurom ka sərūm ha lele. Andza niye,

nəkurom dərmak gəsumay me a Mbəlom. Ahəl niye neŋ ka təv kurom na, ka rəhawumay ha gər. Kwa anəke neŋ andaya ka təv kurom sa bay bəbay na, səkahum ha marəhay ha gər kame kame. Andza məgwede na, mətəme nakə Mbəlom a təma kurom ha aye na, gum məsler eye tə həlay kurom eye dərmak. Ka gumeye na, tə madzədzere i Mbəlom. ¹³ Hərwi Mbəlom faya ma giye məsler mə dərev kurom hərwi ada kâ wudum wu neheye a yay a gər aye ada ma vəlakumeye gədan hərwi ada kâ gum wu neheye a yay a gər aye dərmak.

¹⁴ Ma məsler kurom nakə ka gumeye tebiye na, kâ sum me bay, kâ tərüm a bo bay, ¹⁵ hərwi ada ka ndzumeye tsədanŋa mənese fakuma bay, ada ka tərümeye wawa i Mbəlom neheye ta giye mənese bay aye. Nəkurom mandza eye na, mə walaŋ i ndo neheye faya ta səpatiye ndo hay aye. Tə pay bəzay i tay na, a tsəved nakə lelebay aye. Nəkurom ka ndzumeye mə walaŋ tay na, andza wurzla neheye ta dəv dzaydzay ka magərmbəlom aye. ¹⁶ Ada sa na, ka tsikumateye bazlam nakə ma vəliye məsəfəre a ndo hay aye. Tadə ka gum andza niye na, pat nakə Yesu Kəriste ma maweye na, na ta zlapiyə haladzay kame ŋgay hərwi kurom. Na ta zlapiyə hərwi kurom na, hərwi na ta səriye ha məsler nakə na ge mawura

bo eye na, ka təra kəriye bay. ¹⁷ Mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Mbəlom aye na, a təra wu nakə ka kədawumay a Mbəlom kəriye aye. Agəla ta kədiye ga na, ma təriye mambəde ha bambaz andza wu kəriye niye ka kədawumay a Mbəlom aye dərmak. Kə ge andza niye na, ma deyeŋeye a gər haladzay, na ŋgwasiye tage nəkurom tebiye. ¹⁸ Nəkurom dərmak na, mâ yakum a gər, ŋgwasakwa ka bo tage neŋ.

Pol a slər Timote ta Epafrodit

¹⁹ Tadə kə say a Bəy Maduweŋ kway Yesu na, na sər ha mazlambar na slərakum naha Timote, hərwi ada kə maw ka təv ga na, nəkurom mandza eye kəkay na, ma deŋeye ha, ada ma meŋeye ha dərev andza nakə ma diye naha ma makumeye naha dərev aye dərmak. ²⁰ Kanaŋ na, ndo andaya mədzal gər may nəte andza neŋgeye na, andaya bay, say neŋgeye nəte ŋweŋ. Ta dedek neŋgeye na, a say madzəne kurom. ²¹ Ndo siye hay tebiye tə dzala na, ka bo tay dəkdekk tsa bəna, tə dzala ka məsler i Yesu Kəriste bay. ²² Ka sərüm ha Timote na, ka bəz ha neŋgeye də kə sla. Neŋ tə neŋgeye, nəmay salamay nəmaa dəwa ha Labara Ŋwalak eye. Faya ma dzəniye ga ka məge məsler andza wawa nakə faya ma dzəniye bəba ŋgay aye. ²³ Andza niye a seŋ na slərakumeye naha. Ane tuk na, na həbiye ta

ngəneŋ ha sariya ga təday.
²⁴ Neŋ dərmaŋ, na sər ha ta dedek Bəy Maduweŋ ma vəleŋgeye tsəved hərwi mede naha ka təv kurom.

²⁵ Nəkurom ka sərūm ha malamar kway Epafrodit, ndo məsləre kurom nakə ka slərūmeye hərwi ada mādəna ga tə wu neheye andaya fagaya bay aye na, neŋ tə neŋgeye nəmaa ge məsler salamay. Nəmaa ge məsler ta gədaŋ tə neŋgeye salamay hərwi bazlam i Mbəlom. Na dzala anəke na, ŋgama mādəma naha ka təv kurom. ²⁶ Kə gay wadəŋ wadəŋ haladzay hərwi a tsəne tə gwad ka tsənum neŋgeye kə dəd a dəvats. Hərwi niye hawa kurom eye a gay haladzay, a say mede naha mənŋgatakum. ²⁷ Andza nakə ka tsənum aye na, dedek kə dəd a dəvats, ka bərəzl. Ane tuk na, a gay mə bo a Mbəlom. Mbəlom kə mbəl ha. Maa gay mə bo a Mbəlom na, neŋ dərmaŋ. Mbəlom a mbəl ha na, andza a mbəl ha na, neŋ, hərwi ada dəretsətseh mekeleŋ eye mādəyaw fagaya bay.

²⁸ Hərwi niye, a seŋ mādəma naha ta bəse ka təv kurom, hərwi ada ahəl nakə ka ŋgatumay na, ka ŋgwasumeye, ada neŋ nādəzala wuray sa bay. ²⁹ Ayaw! Ki ye naha na, təmum na lele. Təmum na tə mənŋgweŋ, hərwi neŋgeye na, malamar kurom ka tsəved i Bəy Maduweŋ. Slala i ndo andza nakay na, dəslumay ha gər. ³⁰ Na tsik andza niye na, hərwi neŋgeye na, a zəkaw tsekweŋ ma mətiye hərwi

məsler i Kəriste. Neŋgeye a zla na, təv mənədze kurom. Kə sər mədze ha məsəfəre ŋgay hərwi ada mādəna ga andza nakə tadə nəkurom kanəŋ na, ka dzənumeye ga aye.

3

Matəre tsədaŋŋa kame i Mbəlom na, kəkay?

¹ Malamar ga hay wu nakə na ndəvakumeye naha mətsike aye na, anəŋ: ŋgwasum hərwi nəkurom na, ndo i Bəy Maduweŋ hay. Na diye gər məwatsakum naha wu nakə bə na watsakum naha tsiy aye bay. Na masakumeye naha məwetse sa, ma dzəniye kurom hərwi ada wuray mādəgakum bay.

² Gum metsehe kame i ndo neheye faya ta giye məsler ŋgwalak eye bay aye. Nəteye faya ta kwasatay ha gər a ndo hay ta məgwede dəsūm bo. ³ Ta dedek mədəsa bo eye na, nəkway bəna, nəteye bay. Maa təra ndo i Mbəlom hay na, nəkway. Nəkway sa na, ka dūwulakway naha me a Mbəlom ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, ada ka zambadəwakway a Yesu Kəriste. Nəkway na, ka pakway zləm a wu nakə ndo zezeŋ ma giye bay.

⁴ Tadə kə ge wu i ndo zezeŋ faya ma giye lele na, ha bə neŋ dərmaŋ na piye faya zləm. Tadə ndoweye kə gwadəy a gər ŋgay lele məpay zləm a wu i ndo zezeŋ nakə ma giye na, neŋ na sər ha, i ga nakə na tsikiye na, ma ziye i ŋgay. ⁵ Hərwi neŋ na, ndo i Yahuda

dédəŋ eye. Mawa ga na, Yahuda hay. Sa na, neŋ wawa i Israyel hay, ada tə wa ga ma gwala i Bendzameŋ. Ahəl nakə tə wa ga, na həna məhəne tasəla matsamahkar eye na, tə dəs bo ga. Tadə ta tsətsahiye fagaya ka gər i bazlam i Yahuda hay mapala eye na, neŋ mə walaŋ i Farisa hay. ⁶ Neŋ na, na pay bəzay a kule i Yahuda hay lele. Na təkay dərə tə tsəbtsəb eye hus ka məgatay dərətsətseh a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste. Tadə bazlam i Yahuda hay mapala eye m̄a təra ha ndo lele kame i Mbəlom na, na sliye faya haḅe məgwadəkum neŋ na, mənese andaya kwa tsekweŋ fagaya bay.

⁷ Wu niye hay na zəbawa faya ahəl niye na, andza magogoy ga. Ane tuk na, na sər ha wu niye ŋgama andaya mə dəma bay hərwi ada n̄a huta mədzepe tə Yesu Kəriste duh. ⁸ Ayaw! Na mbəday dəba a wu niye hay tebiye na, hərwi na sər ha Yesu Kəriste na, Bəy Maduweŋ ga. Niye na, a ze wu hay tebiye. Na mbəday dəba a wu hay tebiye na, hərwi Yesu Kəriste. Na zəba ka wu niye hay na, andza mandzak hərwi ada nəmā dzapa tə Yesu Kəriste ⁹ ada n̄a ndza mə həlay ŋgay. Na gwadiye neŋ lele kame i Mbəlom hərwi nakə na rəhay ha gər a bazlam i Yahuda hay mapala eye na, daḅa na tsikiye bay. Wu nakə a təra ga ha lele kame i Mbəlom aye na, nakə na pa mədzal gər ka

Yesu Kəriste aye. Maa təra ga ha ndo lele eye na, Mbəlom hərwi na dzala ha ka neŋgeye. ¹⁰ Wu nakə a yeŋ a gər haladzay aye na, nəte ŋgweŋ tsa. A seŋ na, məsəre Yesu ta gədaŋ ŋgay nakə a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye. A seŋ sa na, məse dərətsətseh andza neŋgeye nakə a sa dərətsətseh aye, na mətiye andza neŋgeye nakə a mət aye dərma. ¹¹ Andza niye hərwi ada tadə kəkay kəkay bəbay na, Mbəlom ma ta mbəla ga ahaya abəra ma mədahaŋ.

Mahway hərwi məhute wu nakə kame aye

¹² Kwa wu neheye na tsik tebiye aye na, na gwadiye na huta tsiy na, na tsikiye bay. Ada məgwedə neŋ lele na sla tsiy na, na tsikiye bay. Duh na, na giye gədaŋ mede kame kame hərwi ada n̄a huta tay ha wu niye hay a həlay ga. Na giye andza niye na, hərwi Yesu Kəriste kə zla ga a huḅ i həlay ŋgay. Na təra ndo ŋgay.

¹³ Ayaw malamar ga hay, wu niye hay na tsik aye ta təra i ga tsiy na, na tsikiye zuk bay. Ane tuk na, wu nakə na giye na, nəte ŋgweŋ tsa. Na gər ha wu neheye ma dəba ga aye tebiye. Duh na giye gədaŋ na, mede kame kame hərwi ada n̄a huta wu nakə kame aye. ¹⁴ Andza niye neŋ faya na hwiye ndirndir ka məndisle ka kokway nakə na ndisliye a dəma aye. Na hwiye na, mata hute magogoy ga nakə Mbəlom a zeleŋ faya ma ta vəleŋ aye. Magogoy aye

niye ma ta vøleŋ aye na, mede mata ndze tage neŋgeye hærwi Yesu Kæriste.

¹⁵ Nækway neheye masæra eye hay ka tsæved i Mbølom aye na, mædzal gær kway mâ ge na, andza niye. Tadæ ndoweje kæ dzala wu mekeleŋ eye wal na, Mbølom ma bæzakumeye ha parakka.

¹⁶ Wu nakæ bagwar eye ka gakweye na, zæŋgalakwa tsæved nakæ ka zæŋgalakwa hus anæke aye. Kâ gærakwa ha bay.

¹⁷ Nækurom malamar ga hay, nækurom tebiye zæŋgalum na, tæv sik ga. Zæbum ka mede i ndo neheye mede tay lele andza mede may nakæ næmaa ðakum ha aye.

¹⁸ Hærwi ndo siye hay haladzay mede tay faya ma bæziye ha, næteye na, faya ta neye ðære a Kæriste nakæ a mæt ka mayako mazlæmbaða eye. Wu neheye na, 6a na tsikakum madzæga haladzay. Na masakumeye ha mætsikakum sa. Faya na tsikakumeye naha anæke na, tæ mætuwe eye. ¹⁹ Pat nakæ mændzibæra ma ndæviye na, Mbølom ma dziye tay ha. Mbølom ma dziye tay ha, hærwi ta wuða mæpay bæzay a Mbølom tæbey. Tæ pay bæzay i tay na, a wu neheye mevel tay a wuða aye. Faya ta giye wu nakæ a ge horoy aye, bo tay aye na, a ye tay a gær haladzay. Tæ dzala na, ka wu i mændzibæra dekdæk tsa.

²⁰ Nækway na, ka pælakweye mæge wu niye hay

tæbey. Nækway gay kway na, mæ mbølom. Nækway faya ka hæbakweye ndo mætæme ha ndo, Bæy Maduweŋ kway Yesu Kæriste nakæ ma mbæzlaweye mæ mbølom mata dzægær tage nækway aye. ²¹ Ki yaw na, ma mbæðakweye ha bo kway nakay bæle eye hærwi ada bo kway mâ tæra gædaŋ eye andza bo ŋgay. Ma giye wu nakay ta gædaŋ nakæ ma giye ha mæsler hærwi mæpe tay ha wu hay tebiye a huvo ŋgay.

4

Mætsikatay me a zlæm a ndo hay

¹ Kæ ge andza niye na, malamar ga hay, ndzum ta gædaŋ eye bæŋbæŋ lele mæ hælay i Bæy Maduweŋ kway. Nækurom na, ka yumeŋ a gær haladzay. Hawa kurom a geŋ, a seŋ mæŋgatakum. Dærev ga faya ma ŋgwasiye haladzay tæ nækurom. Nækurom ka tærum na, magogoy i mæsler ga nakæ na ge aye.

² A nækurom Evodi ta Siŋtis neŋ faya na gwadakumeye amboh, ndzum na, ayaw ayaw, bazlam kurom mâ ge næte, hærwi nækurom mandza eye na, mæ hælay i Bæy Maduweŋ kway. ³ A nækar dzam ga nakæ faya ka gameye mæsler i Mbølom næte aye. Neŋ faya na gwadakeye naha dærmak, dzæna tay ha ŋgwas niye hay, tâ ndza ayaw ayaw mæ walaŋ tay. Hærwi neŋ tage næteye na, næmaa ge væram haladzay hærwi ada Labara Ŋgwalak eye mâ ye

kame kame, ndo hay tâ tsâne. Məsler niye nəmaa ge aye na, nəmay tebiye tage ɲɟwas niye hay tage Kələneɲ ada ta ndo siye hay, nəmaa ge ka bo məsler dziye. Nətəye tebiye tay aye, Mbəlom kə watsa məzele tay a dərəwel ɲgay nakə a watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye.

⁴ ɲɟwasum pat pat hərwi nəkurom mandza eye na, mə həlay i Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste. Neɲ faya na gwadəkumeye sa: ɲɟwasum. ⁵ Ndo i məndzibəra hay tebiye ta zəba ka mede kurom na, faya ka təmum ndo hay lele ada faya ka gumateye ɲɟwalak. Sərum ha na, ma-zlambar Bəy Maduweɲ kway kə ndzew. Mâ mətsakum gər bay. ⁶ Wuray kwa tsekweɲ mâ dzəma kurom bay tebiye. Duh na, tsətsahum wu nakə a sakum ada andaya fakuma bay aye ka Mbəlom. Tsətsahum na, ta məgay naha amboh, mâ dzəna kurom ada gumay naha sisə dərmak. ⁷ Yawa! Ka gum andza niye na, Mbəlom ma vəlakumeye məndze zay mə dərev kurom hay. Zay niye ma vəlakumeye na, a ze wu nakə ndo hay tə sər aye. Neɲgeye na, ma tsəpiye dərev kurom ta mədzał gər kurom hay hərwi ada wuray kwa tsekweɲ mâ gakum bay. Hərwi nəkurom na, mandza eye mə həlay i Yesu Kəriste.

⁸ Malamar ga hay, wu nakə a zəkaw na ndəvakumeye naha mətsike aye na, anaɲ: Dzalum na, ka wu neheye

ɲɟwalak aye hay, nakə ndo hay ta dəsłay gər aye, wu neheye dedək eye, a wu neheye ka rəhakway ha gər aye, a wu neheye maraw me andaya mə dəma bay aye, a wu neheye tsədəɲɲa aye, a wu neheye a yatay a gər a ndo hay aye ada a wu neheye ta zambadaway aye. Gumatay metsehe na, a wu neheye anaɲ aye. ⁹ Gum məsler na, tə wu neheye na tətikakum aye, wu neheye ka təmum aye, wu neheye ka tsənum mə bazlam ga na tsikakum aye, ada wu neheye kə ɲɟatumay tə dəre kurom neɲ na ge aye. Ka pumay bəzay na, Mbəlom nakə ma vəlakweye məndze zay aye na, ma ndziye tə nəkurom.

Polagataysisə a Filipihay hərwi madzəne nakə tə sləray naha aye

¹⁰ Na gay sisə a Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste ada dərev ga kə ɲɟwasa haladzay hərwi ka dzalumaw fagaya sa. Hađe kurre na, ka dzalum fagaya ɲɟway. Ane tuk na, ka hutum həlay eye madzəne ga ada kə ndza haladzay nakə ka dzənum ga bay aye. ¹¹ Na tsik andza niye na, hərwi nakə wu andaya fagaya bay aye na, bay. Hərwi kwa tadə wu andaya, kwa andaya bay na, na tətik məndze tə məɲɟwese eye. ¹² Na sər məndze ma mətawak, na sər məndze mə wu nakə ndasassa aye. Na sənəka məndze ta məɲɟwese eye kwa mə dəretsətseh

waray waray. Na sənəka mərəhe ta wu mənday ada na sənəka məndze tə may. Na sənəka məndze tə wu haladzay ada tə wu tsekweŋ eye. ¹³ Na sliye faya madəme wu neheye tebiye na, ta gədan i Yesu Kəriste nakə a vələŋ aye. ¹⁴ Kwa tadə andza niye bəbay na, madzəne nakə ka dzənum ga anəke ahəl nakay anəŋ neŋ mə dəretsətseh aye na, ka gum lele.

¹⁵ Nəkurom ndo i Filipi hay, sərüm ha na, ahəl nakə na dazlay mədakum ha Labara Nğwalak eye kurre hus ahəl nakə na lətse, na ye abəra ma Masedowan aye na, maa dzəna ga na, nəkurom dəkdək bəna, siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, ta vələŋ wuray bay. ¹⁶ Ahəl nakə neŋ ma wuzlahgəma i Tesalonik aye na, bə sik haladzay ka slərumeŋ naha wu nakə andaya fagaya bay aye. ¹⁷ Neŋ faya na pəliye tsəved ada ka vəlumeŋ wu bay. Na tsik andza niye duh na, dərev kə ŋgwasa hərwi na sər ha Mbəlom ma piye fakuma ŋgama hərwi madzəne nakə ka vəlumeŋ aye. ¹⁸ Na ŋgatay a wu nakə ka sləruma ahaya Epafrodit aye. Ka vəlumeŋew na, haladzay, wuray a kətsəŋ sa bay. Wu neheye ka vəlumeŋew aye na, lele andza wu kəriye nakə tə fəkaway naha a Mbəlom a ze hunŋa a yay a gər haladzay aye. ¹⁹ Mbəlom na, məzlaḅ eye, a ləva wu hay tebiye, wuray a kətsay bay. Neŋgeye

ma vələkumeye wu nakə a kətsakumeye tebiye. Ma vələkumeye na, tə həlay i Yesu Kəriste. ²⁰ Ndo hay tā zambaday a Mbəlom Bəba kway ka tor eye. Mā təra andza niye.

²¹ Tsikumataŋ me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye tə məzele i Yesu Kəriste. Malamar neheye ka təv ga kanan aye ta tsikakum naha me dərmak. ²² Siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye ta tsikakum naha me dərmak. Maa tsikakum naha me wene wene eye na, ndo neheye ma bədgay i bəy i Roma aye.

²³ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mā pa fakuma ŋgama.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a Kolosi hay aye Məfələkwe

Kolosi na, wuzlahgəma nakə ta diye i mægəma i Azi aye, bəgom na, tə zalay Turki. Pol ki ye a dəma, mata zəbatayaw dərə a ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu dāda bay. Maa pa məhay gər i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu a dəma na, Epafəras nəte mə walaŋ i ndo neheye tə gawa ka bo məsler aye (1.7; 4.12).

Pol a tsəne ndo hay faya ta səpatiye tay ha ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ma gəma i Kolosi, a watsa tay naha derewel.

Gər i bazlam eye anaŋ; Kəriste ma təmiye tay ha ndo hay abəra ma gədaŋ i ndo mənə dərə.

Pol a dazlay kərəh mə derewel ŋgay (1.1–2.5), dəmes mazambaday a Kəriste hərwi andza neŋgeye Bəy Maduweŋ i məndzibəra ada i ndo məpe mədzał gər hay (1.15–20). Ka ndzay a gər a dəmes na, mađuwule me andaya ka gər i Kolosi hay (1.3–14). Ma dəba i dəmes na, Pol a ma ahaya a zləm vərəm ŋgay nakə a ge hərwi ndo məpe mədzał gər hay aye (1.24–2.5).

Ma dəba eye, Pol a gwadətay a Kolosi hay tə ge metshe (2.6–23).

Ka mandəve eye na, derewel nakay faya ma vəlateye gədaŋ ka məndze ma sifa wedəye mə walaŋ i ndo hay, ma bəđgay tay hay ada ma mədzepe ta ndo hay (3.1–4.6).

Derewel nakay a ndəv ta mətsike me (4.7–18).

¹ Neŋ Pol nakə Mbəlom a zla ga hərwi ada nā təra ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye. Neŋ ta Timote malamar kway, nəmaa watsakum naha derewel nakay.

² Nəmaa watsa naha na, a nəkurom ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye ma Kolosi aye. Nəkurom malamar may neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste, nəkurom faya ka pumeye bəzay a neŋgeye aye. Mbəlom Bəba kway m̄a pa fakuma ŋgama ada m̄a vəlakum zay.

³ Nəmaa đuwulaway naha me a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste hərwi kurom. Pat pat nəmaa đuwulaway naha me andza niye, nəmaa gaway naha sisəe hərwi kurom. ⁴ Nəmaa gaway naha sisəe hərwi nəmaa tsəne na, nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste ada ka wudum ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu tebiye dərmał. ⁵ Ka gum andza niye na, hərwi ka pum mədzał gər kurom ka wu neheye Mbəlom a ləva ha bo, ma ta vəlakumeye mə mbəlom aye. Tə đakum ha wu nakə Mbəlom a gwad ma ləviye ha bo hərwi kurom

aye na, ahəl nakə ka tsənum Labara Nḡwalak eye niye dedek aye. ⁶ Labara nakay nḡwalak eye faya ma diye a zləm ka mändzibəra tebiye, faya ma vəliye hohway andza gərdaf nakə a wa hohway aye ada a gəl kame kame aye. Andza niye, faya ma diye kame kame mə walaṅ kurom kwa a pat nakə ka tsənum kurre aye, nakə Mbəlom kə pa fakuma nḡgama ta dedek aye hus bəgom.

Mətsike me

⁷ Maa lah mədakum ha Labara Nḡwalak eye nakay na, Epafəras. Nengeye na, dzam may, nəmay ta nengeye faya nəmaa giye məsler i Yesu Kəriste ka bo dziye. Nengeye faya ma giye məsler i Yesu Kəriste tə dərev nḡgay peteh, faya ma giye məsler mə gay kurom na, a bəram may. ⁸ Maa tsikamay ma kəkay nakə Məsəfəre i Mbəlom a vəlakum gədaṅ ka mawuđe siye i ndo kurom hay aye na, nengeye.

⁹ Hərwi niye kwa a pat nakə nəmaa tsəne labara kurom aye na, nəmaa gər ha maduwulay naha me a Mbəlom hərwi kurom bay. Nəmay faya nəmaa duwulay naha me a Mbəlom na, mə dakum ha wu nakə a yay a gər aye parakka ada kâ sərüm, kâ hutum metsehe nakə Məsəfəre nḡgay ma vəliye aye, ada kâ tsənum wu neheye ka tsəved nḡgay aye. ¹⁰ Tə metsehe niye na, ka slumeye mändze andza nakə a say a Bəy Maduweṅ Yesu Kəriste aye

ada ka gumeye wu neheye tebiye a yay a gər aye. Ka gumeye wu neheye nḡwalak eye wal wal tebiye ada ka səkahumeye məsəre Mbəlom kame kame. ¹¹ Nəmay faya nəmaa duwulay naha me sa na, hərwi ada mə vəlakum gədaṅ nḡgay nakə a ze kwa mey aye hərwi ada kâ ndzum bəṅbəṅ lele, hərwi ada ka səmumeye naha tə zayzay nakə mə dərev kurom aye ada dərev kurom ma nḡwasiye dərmak. ¹² Gumay sisə a Mbəlom nakə a vəlakum gədaṅ aye hərwi ada kâ hutum wu nakə a ləva ha bo hərwi ndo nḡgay hay ka təv nakə dzaydzay nḡgay a dəv aye. ¹³ Mbəlom bəba kway kə mbəl kway ha hərwi ada kâ təmakwaw abəra ma bəy i ləvoṅ, a pa kway a təv i mələve bəy i mandərkwasla i wawa nḡgay. ¹⁴ A mbədakway ahaya abəra mə həlay i Fakalaw na, tə həlay i wawa nḡgay niye ada a pəsakway ha mənese kway hay dərmak.

Dəmes i mazambaday a Kəriste Bəy Maduweṅ i mändzibəra

¹⁵ Ndəray andaya kə nḡgatay a Mbəlom bay,
ane tuk na, Yesu Kəriste
nakə ndo hay tə nḡgatay
aye na, a ndzəkit bo
Mbəlom,
Mbəlom nengeye kəkay
na, faya ma dakweye
ha.
Nengeye bagwar eye ka gər
i wawa i Mbəlom hay
tebiye.

A ze wu neheye tebiye
Mbəlom a ge aye.

16 Hərwi Mbəlom a ge wu hay
tebiye na, tə həlay ɲgay,
wu neheye mə mbəlom
aye ta wu neheye ka
dala aye,

wu neheye dəre a ɲgatay aye
ta wu neheye dəre a
ɲgatay bay aye.

Wu neheye ta gədan eye hay
mə mbəlom aye,
kwa bəy i gawla i
Mbəlom hay ada bag-
war tay dərmak

Mbəlom a ge tə həlay
ɲgay.

Wu neheye tebiye na,
Mbəlom a ge tay ha tə
həlay i wawa ɲgay
ada wu neheye a ge
tebiye aye na, i ɲgay
hay.

17 Neɲgeye na, andaya kwa
ahəl nakə Mbəlom kə
ge məndzibəra zuk bay
aye,

wu hay tebiye na, mə
həlay ɲgay ada maa gəs
tay ha ka təv manəte
eye na, neɲgeye.

18 Neɲgeye bəy i məhay gər i
ndo məpe mədzal gər
hay.

Maa ləva tay na, neɲgeye
andza gər nakə a ləvay
gər a bo aye.

Ndo məpe mədzal gər
hay ka Yesu na, andza
bo ɲgay.

Makurre na, neɲgeye,

maa lətsew abəra ma
mədahan kurre na,
neɲgeye,

nakay na, andza
məgwede neɲgeye ka

gər i ndo hay tebiye
ada ka gər i wu hay
tebiye.

19 Wu neheye tebiye mə dərev
i Mbəlom aye na,
mə dərev i Kəriste tebiye
dərmak,

hərwi a yay a gər andza
niye.

20 A say a Mbəlom na, wu
hay tebiye tā sər bo
ta neɲgeye tə həlay i
wawa ɲgay,

wu neheye ka dala aye
ada wu neheye mə
mbəlom aye,

ada məndze zay andaya ma
wuzlah i ndo hay tə
neɲgeye.

A ge niye na, tə bam-
baz i wawa ɲgay nakə
ta dar na ka mayako
mazləmbada eye.

21 Ahəl niye nəkurom na,
dəreɲ ta Mbəlom, nəkurom
ndo mənə dəre ɲgay hay,
hərwi ka dzalawum ka wu
neheye lele bay aye, ka
gawum wu neheye lele bay
aye.

22 Ane tuk na, anəke
na, Mbəlom kə ma kurom
ahaya ka təv ɲgay ta məməte
i wawa nakə a təra ndo zezəɲ
a mət aye. A ge andza niye
na, hərwi ada kâ ndzum
tsədəɲɲa, ka slumeye faya
mələtse kame i Mbəlom
mənese kwa tsekweɲ andaya
fakuma bay. Ndəray ma sliye
faya məmakum ha mənese
bay.

23 Lele na, dzalum ka Yesu
huya ada ndzum bəɲbəɲ, kâ
dagwarum bay, pum mədzal
gər kurom ka wu neheye ka
tsənum ma Labara ɲgwalak

eye. Labara Ngwalak eye nakay na, ta tsikay kwa a way ka mändzibära nakay. Neñ Pol, ndo i mäsler i Mbälom härwi mädätay ha a ndo hay därmak.

Mäsler nakə Mbälom a valay a Pol aye

²⁴ Anəke na, däre v faya ma ngwasiye härwi däre tsətseh nakə faya na siye härwi kurom aye. Andza nakə Yesu Kəriste a sa däre tsətseh ahəl niye aye na, bo ga faya ma siye däre tsətseh därmak härwi məhay gər i ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu. Nəteye na, andza bo ga. Na siye däre tsətseh andza niye na, härwi ada mäsler ngay mā ndəv. ²⁵ Mbälom a zla ga, a pa ga ndo i mäsler kurom na, a gwedeñ nā tsik bazlam ngay tebiye a nəkurom. ²⁶ Ahəl niye na, bazlam nakay maŋgaha eye, ndo hay tə sər bay, anəke na, kə ndohwa ahaya parakka a ndo ngay hay. ²⁷ A say a Mbälom mädätay ha a ndo ngay hay na, wu nakə a say mäge aye na, ngwalak eye haladzay, ma dzəniye ndo hay tebiye. Bazlam nakay a ndzawa maŋgaha eye nakə anəke a ndohwaw parakka a dzaydzay aye na, Yesu Kəriste mə däre v kurom. Härwi niye, pum mädzal gər kurom ka mändze ta Mbälom ma təv nakə ta dəslyay ha gər aye.

²⁸ Faya nəmaa diye ha na, Yesu Kəriste eye nakay. Faya nəmaa gatay dəf a ndo hay, ada faya nəmaa tətikateye wu hay tə metsehe nakə Mbälom

a vəl aye. A samay na, ndo neheye tebiye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, tā təra masəra gər eye hay. ²⁹ Härwi niye neñ faya na ngəliye ha bo haladzay ka mäge mäsler ta gədañ i Yesu Kəriste nakə a vəleñ härwi ada nā ndəv ha mäge mäsler.

2

¹ A señ na, sər um ha na ge mäsler haladzay härwi kurom Kolosi hay, härwi ndo i Lawdise hay ada härwi siye i ndo neheye ta ngeteñ zuk bay aye. ² Faya na giye andza niye na, härwi məmakum naha däre v ada kâ wuđum bo nəte nəte mə walañ kurom ada kâ dzapum nəte. A señ sa na, sər um wu nakə Mbälom a bəzakway ha parakka aye härwi ada kâ ndzum bəñbəñ mə dəma. Sa na, ada kâ tər um ndo i zlele hay ka tsəved ngay. Wu nakə Mbälom a dākum ha aye na, Yesu Kəriste. ³ Neñgeye na, ma həndəkakweye tsəved härwi ada kâ hutakwa metsehe ada kâ sər akwa wu hay. Metsehe nakay na, lele haladzay, ma səkəmiye bo ta suloy bay.

⁴ Na tsik andza niye na, härwi ada ndəray mā vakum gər tə bazlam ləfedede eye bay. ⁵ Sər um ha na, kwa neñ däre v tə nəkurom bəbay na, faya na dzaliye huya ka nəkurom. Däre v ga faya ma ngwasiye härwi faya ka gum-eye wu hay ta tsəved eye ada härwi nakə ka dzalum ha ka Kəriste aye, nəkurom mandza eye bəñbəñ lele.

Gum metsehe ta ndo masapete ndo hay

⁶ Ka tāmum Yesu Kāriste ka tēra Bāy Maduweŋ kurom. Hārwi niye mede kurom mā ge na, andza nakə a yay a gər a neŋgeye aye. ⁷ Ndzum mə həlay ŋgay andza dərizl i gərdaf nakə a pa zləlay ŋgay a bəd haladzay aye. Dum kame kame, dzalum ha pe-teh ka neŋgeye huya andza nakə ta tətikakum aye. Gumay naha sisə haladzay a Mbəlom huya.

⁸ Gum metsehe, ndəray mā vakum gər tə metsehe nakə ma giye ŋgama bay aye bay. Metsehe niye na, a yaw abəra ma ndo hay ada ma məsəfəre neheye lele bay ka mändzibəra aye bəna abəra mə Kāriste bay. ⁹ Ka pumateye zləm a nətəye bay na, hārwi mede i Mbəlom na, tebiye mə bo i Yesu Kāriste. ¹⁰ Tadə nəkurom madzapa eye tə Kāriste na, Mbəlom kə rah kurom ha tə Məsəfəre ŋgay. Kāriste na, bəy ka gər i wu hay tebiye ada ka gər i bəy tay hay.

¹¹ Ka hutum mədəse bo na, hārwi nakə ka dzapum tə Kāriste aye. Mədəse bo niye na, mədəse bo nakə tə həlay i ndo zezeŋ aye bay. A yaw na, mə Yesu Kāriste. A zla fakuma abəra wu nakə ma diye kurom ha a mənese aye na, ta neŋgeye. ¹² Ahəl nakə ta dzəhuḅ kurom ha a yam aye na, andza nakə tə la kurom ka bo tə Kāriste aye. A həlay niye ka tsalumaw abəra ma yam na, andza nakə nəkurom

tə Kāriste ka lətsumaw abəra ma mədahaŋ aye hārwi ka dzalum ha Mbəlom na, gədaŋ ŋgay andaya mələtse kurom ahaya abəra ma mədahaŋ andza nakə a lətse ahaya Yesu Kāriste abəra ma mədahaŋ aye.

¹³ Ahəl niye nəkurom na, andza mədahaŋ hay hārwi ka gawum mezeleme ada hārwi nakə Yesu Kāriste kə dəs kurom bay aye. Anəke na, Mbəlom kə lətse kurom ahaya abəra ma mədahaŋ tə Yesu Kāriste ada kə pəsakway ha mezeleme kway. ¹⁴ Ahəl niye na, sariya kə gəs kway hārwi wu nakə Mbəlom a tsik aye na, ka gakwa bay. Ane tuk na, Mbəlom kə zla fakwaya abəra mezeleme nakə ka gər kway aye, kə hama gwedere nakə fakwaya aye, andza a dar na ka mayako mazləmbada eye. ¹⁵ Ahəl nakə Yesu Kāriste a mət ka mayako mazləmbada eye na, a zla gədaŋ abəra ka fakalaw hay ada ta bəy tay hay tebiye. A həhal tay ha kame i ndo hay tebiye, a patay horoy a dāre.

¹⁶ Tadə kə ge andza niye na, ndəray kwa nətə mā gakum me hārwi wu mənday kəgəbay hārwi wu məse na, ndəray mā gakum me bay. Ndəray kə gwadakum gum magurlom i məhəne siye hay, i wur kiye kəgəbay i pat i mazəzkw bo na, ká tāmum bay. ¹⁷ Wu neheye na, andza mezek, a datay ha a ndo hay wu nakə ma deyeweye kame aye. Wu dedek eye nakə a dā ha na, bo i Yesu Kāriste

eye. ¹⁸ Kâ gərumatay tsəved a ndo hay tâ səpat kurom tə bazlam kəriye abəra ka magogoy kurom bay. Ndo niye hay faya ta gwadiye kutoŋ məgay dəretsətseh a bo, ada mədəslatay ha gər a gawla i Mbəlom hay. Nəteye faya ta tsikiye na, ka wu nakə tə ŋgatay ma məsine aye. Slala i ndo neheye na, faya ta dəslay ha gər a bo kəriye tsa, tə dzala i tay na, ka wu neheye ka mändzibəra aye. ¹⁹ Nəteye madzapa eye tə Kəriste bəy tay sa bay. Matəra andza gər na, neŋgeye ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, bo ŋgay. Ndo neheye madzapa eye tə neŋgeye na, ta hutiye gədaŋ mə həlay ŋgay, maa dzapa tay ha ka təv manəte eye na, neŋgeye. Ta gəliye, ka tsəved ŋgay andza nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Ma piye tay ha ndo ŋgay hay ka təv manəte eye hərwi ada nəteye tebiye tâ dzapa andza bo i ndo nəte a zəv ka təv manəte eye tə mbəle hay ada ta slo i bo hay.

²⁰ Nəkurom ka sərum ha, ka mətum ka bo tə Kəriste. Andza niye, fakalaw hay ta ləviye kurom sa bay. Ta də kə ge andza niye tuk na, ada ka ndzum andza nəkurom ndo i mändzibəra hay sa kəkay? Faya ka pumay bəzay a wu neheye tə gwad: ²¹ «Kâ zla wu nakay bay», «kâ ndzaka wu nakay bay», «kâ tətal ka wu nakay bay» aye na, ma kəkay? ²² Maa tətik bazlam neheye mapala eye na, ndo hay dekdek tsa. Wu neheye

tebiye na, ta dziye ahəl nakə ndo hay ta giye ha məsler aye. ²³ Ka madazlay, ndo hay tə dzala mə gər tay bazlam neheye mapala eye na, ta vəliye metsehe hərwi tə gwad, tə ge kutoŋ hərwi məpay bəzay a kule tay, marəhay gər ka dala ada məgay dəretsətseh a bo. Ane tuk na, neŋ na ŋgatay na, kule tay ma dzəniye ndo hərwi ada mē gay metsehe a bor i bo ŋgay kwa tsekwen bay tebiye.

3

Yesu Kəriste ka təra kway ha wedeye hay

¹ Nəkurom ka sərum ha na, ka mbəlumaw abəra ma mədahaŋ tə Kəriste. Yesu Kəriste mandza eye tə həlay i mənday i Mbəlom anəke. Hərwi niye, pum mədzal gər kurom ka wu neheye mə mbəlom aye. ² Dzalum ka wu nakə mə mbəlom aye huya, kâ dzalum ka wu neheye ka mändzibəra aye bay. ³ Nəkurom ka sərum ha ka mətum, Mbəlom kə lətse kurom ahaya abəra ma mədahaŋ. Sifa kurom wedeye mə həlay i Kəriste, Mbəlom kə pa na ka təv ŋgay. ⁴ Sifa kurom dedek eye na, Kəriste. Ahəl nakə ma maweye na, nəkurom tə neŋgeye ka mumaweye dərmak ta məzlaḅ ŋgay.

⁵ Hərwi niye gərur ha mäge wu neheye lele bay ka mändzibəra aye. Gərur ha mäge madama, mede nakə lele bay aye na, gərur ha, bor i bo kurom mē ge

bəy ka gər kurom bay, wu neheye lele bay aye na, kâ pəlum bay, kâ gum dāre ka wu hay bay hərwi tadə faya ka gumeye dāre ka wu hay na, ka dəslumatay ha gər a ze Mbəlom. ⁶ Mbəlom ma ta gəsiye ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye a sariya na, hərwi wu neheye anəy aye. ⁷ Ahəl niye na, nəkurom ka gawum andza niye, wu neheye lele bay eye tə ləvawakum gər.

⁸ Anəke na, gərūm ha wu neheye tebiye. Kâ gum mevel bay, dārev m̄a ndalakum bay, kâ gumatay sewed a siye i ndo hay bay, kâ tsikum wu neheye lele bay aye ka ndo hay bay, bazlam neheye a ye ka bo mətisike bay aye na, kâ tsikum bay. ⁹ Kâ rawum me ka bo m̄a walaŋ kurom bay, hərwi ka gərūm ha mede kurom nakə ahəl niye aye ada tə wu neheye ka gawum ahəl niye aye. ¹⁰ Ka hutum mede nakə wedeye dūh. Maa vəlakum mede nakay wedeye na, Mbəlom. Neŋgeye faya ma təriye ha wedeye pat pat hərwi ada m̄a t̄əra andza neŋgeye, hərwi ada kâ sərūm na lele. ¹¹ Hərwi niye wuray andaya ma ŋgəniye kurom ha wal wal bay. Yahuda hay ta slala mekeləy eye hay nəteye nəte, ndo neheye madəsa bo eye hay ta ndo neheye madəsa bo eye bay aye nəteye nəte, ndo neheye m̄a kəsaf hay aye ta ndo neheye matərakahaŋ aye hay nəteye nəte, beke hay ta ndo neheye beke hay bay aye wuray ka ŋgəna tay ha ka bo

abəra bay. Nəteye tebiye nəte hərwi Kəriste a ləva tay ha ada neŋgeye m̄a dārev i ndo hay tebiye.

¹² Mbəlom a pala kurom na, hərwi ada kâ tərūm ndo ŋgay hay, a wudā kurom. Hərwi niye, gum wu neheye anəy aye: Sakumay naha a ndo hay, gumatay ŋgwalak a ndo hay, rəhum ha gər kurom, tərūm ndo ləfedede eye hay, ada tərūm ndo m̄azle ŋgatay dərma. ¹³ Sakumay a bo nəte nəte m̄a walaŋ kurom. Tadə ndoweeye kə gakum mənese na, pəsūmay ha. Pəsūm ha bo nəte nəte m̄a walaŋ kurom andza nakə Bəy Maduweŋ a pəsakum ha aye. ¹⁴ Wene wene eye na, wudūm bo nəte nəte m̄a walaŋ kurom hərwi tadə ka gum andza niye na, ka ndzumeye ka təv manəte eye tə dārev nəte.

¹⁵ Zay nakə Kəriste ma vəlakumeye m̄a gəs dārev kurom bəŋbəŋ. Mbəlom a zalakum na, hərwi ada kâ tərūm nəte ada kâ hutum zay. Gumay sisə huya. ¹⁶ Pum bazlam i Kəriste a dārev kurom lele. Dzalum ka bazlam i Kəriste huya. Tətikum a bo nəte nəte m̄a walaŋ kurom. Dūm ha a bo nəte nəte m̄a walaŋ kurom. Zambadūmay a Mbəlom ta dəmes hay wal wal ada ta dəmes nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a vəlakum aye. Gumay dəmes a Mbəlom, gumay naha sisə ta məŋgwese. ¹⁷ Wu nakə ka gumeye ada ka tsikumeye tebiye na, gum andza nakə ndo i Bəy Maduweŋ Yesu hay

ta giye aye. Gumay sisœ a Bæba kway Mbælom ta mæzele ŋgay.

Ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu ta ndziye mæ walaŋ i ndo hay na, kækay

¹⁸ Nækurom ŋgwas hay, ræhumatay gær a zal kurom hay lele, hærwi a yay a gær a Bæy Maduweŋ kway andza nakay.

¹⁹ Nækurom haslæka hay wudum ŋgwas kurom hay, kâ ŋgæræzum fataya bay.

²⁰ Nækurom wawa hay, ræhumatay gær a bæba kurom tæ may kurom mæ wu hay tebiye hærwi a yay a gær a Bæy Maduweŋ kâ gum andza niye.

²¹ Nækurom bæba i wawa hay, kâ ndalumatay ha dærev a wawa kurom hay bay. Ka gumatay andza niye na, dærev ma diye fataya abæra.

²² Nækurom beke hay, ræhumatay ha gær a ndo i gay kurom hay ka mændzibæra mæ wu hay tebiye. Kâ ræhumatay ha gær ka dære tay dækdek tsa hærwi ada tâ zambadakum bay. Duh gum mæsler tæ dærev kurom peteh andza ndo neheye faya ta dæslay ha gær a Mbælom aye. ²³ Mæsler neheye ta vælakumeye tebiye aye na, gum tæ dærev kurom peteh andza nakæ ka gumay mæsler a Bæy Maduweŋ Yesu aye, bæna mæsler i ndo hay dækdek bay. ²⁴ Særum ha na, mata vælakum magogoy i mæsler kurom na, Bæy Maduweŋ. Ma vælakumeye wu nakæ a pa na mæ mbælom

hærwi ndo ŋgay hay aye. Ndo i gay kurom nakæ faya ka gumeye mæsler aye na, Yesu Kæriste. ²⁵ Ndo neheye faya ta giye mænese aye na, Mbælom ma ta pærateye hærwi mænese nakæ faya ta giye. Neŋgeye a ŋgæna tay ha ka bo abæra ndo hay bay.

4

¹ Nækurom ndo i gay hay bæbay, gumatay gær a beke kurom hay lele, kâ zæbum fataya andza wu kæriye bay. Særum ha nækurom bæbay ndo i gay kurom andaya mæ mbælom.

Duwulumay me a Mbælom pat pat ada tærum ndo met-sehe eye hay

² Duwulumay me a Mbælom huya. Kâ gum bæle mæ maðuwule me bay, gumay sisœ a Mbælom. ³ Duwulumay me a Mbælom hærwi may dærmak hærwi ada Mbælom mâ hændækamay na tsæved lele ka mæde ha bazlam ŋgay a ndo hay, ada næmaâ da tay ha wu i Kæriste neheye mangaha eye mâ zæba dzaydzay. Ka særum ha neŋ ma dangay na, hærwi wu nakay. ⁴ Duwulumay me a Mbælom hærwi ada nâ da ha parakka andza nakæ kuton na giye aye.

⁵ Gumay metsehe a mede kurom, mede kurom mâ ge kame i ndo neheye ta tæma Yesu Kæriste bay aye na, ŋgwalak eye. Kâ nasum ha hælai eye bay, kwa kæday dzænum tay ha. ⁶ Bazlam kurom mâ ge na, læfedede. Mâ ge na, andza sluwal. Særum

ha tadə ka mbədumeye ka bazlam tay na, mbədumatay faya ta tsəved eye lele.

Mətsike me

⁷ Tisik, malamar kway nakə ka wudum na haladzay ma mədzepe tə Kəriste aye, neŋgeye faya ma giye məsler i Kəriste tə dərev ŋgay peteh, neŋ tə neŋgeye nəmay faya nəmaa giye məsler pat pat hərwi Bəy Maduweŋ. Neŋ mandza eye kəkay na, ma dəkumeye ha. ⁸ Na sləriye naha na, hərwi ada kâ sərūm ha nəmay mandza eye na, kəkay. Ki ye naha na, ma makumeye naha dərev dərma. ⁹ Na sləriye tay naha neŋgeye ta Onezim malamar kway. Neŋgeye dərma faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste tə dərev ŋgay peteh. Neŋgeye a yaw ma təv kurom. Ta ye naha na, ta tsikakumeye wu nakə faya ma giye bo kanan aye tebiye.

¹⁰ Aristark nakə nəmay salamay ma daŋgay aye, kə tsikakum naha me. Markus, wawa i malamar i Barnabas kə tsikakum naha me dərma. Tadə ki ye naha ka təv kurom na, təmum na lele. Ba na tətikakum wu nakə ka gumeye tsiy. ¹¹ Yesu ndo nakə tə zalay Zustus aye kə tsikakum naha me dərma. Mə walaŋ i ndo neheye faya ta giye məsler hərwi Bəy i Mbəlom tə neŋ kanan aye na, Yahuda mekeleŋ eye hay bay, say ndo neheye mahkar

aye. Nəteye faya ta dzəniye ga haladzay.

¹² Epafəras nakə a yaw abəra ka təv kurom aye, kə tsikakum naha me. Neŋgeye ndo i məsler i Yesu Kəriste. Pat pat, neŋgeye faya ma rəzlay a gər maduwulay naha me a Mbəlom hərwi kurom. Neŋgeye faya ma duwulay naha me a Mbəlom na, hərwi ada kâ ndzum bəŋbəŋ lele, kâ tərūm ndo masəra eye hay ka tsəved i Mbəlom, ada kâ sərūm wu nakə a yay a gər a Mbəlom kâ gum aye tebiye.

¹³ Ta dedək na sər neŋgeye faya ma giye məsler haladzay hərwi kurom ada hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise ada neheye ma Hiyerapolis* aye dərma. ¹⁴ Luka, doktor kway nakə ka wudakwa na haladzay aye ada Demas, ta tsikakum naha me dərma.

¹⁵ Tsikuməŋatay ha me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye. Tsikumay me a Nimfa ada a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tə hayawa gər a gay ŋgay aye.

¹⁶ Ka dzaŋgum na dərəwel nakay na, slərumatay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye hərwi ada tâ dzaŋga dərma. Nəkurom dərma, dərəwel nakə na sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye na, tâ slərakum naha hərwi ada kâ dzaŋgum dərma.

* **4:13** Lawdise ta Hiyerapolis na, hudgay neheye tə mbay naha a Kolosi.

¹⁷ Gwadumay a Arsip na, mâ
ngəla ha bo ka məsler i Bəy
Maduwer Yesu Kəriste nakə
a vəlay aye, mâ ndəv ha.

¹⁸ Neŋ Pol, bo ga eye na
watsakum naha mətsike me
ga nakay tə həlay ga eye.
Na tsikakum naha me. Mâ
mətsakum gər bay, neŋ na,
ma danğay.

Mbəlom mâ pa fakuma
ŋgama.

Makurre i derewel i Pol nakə a watsatay naha a Tesalonik hay aye Məfələkwe

Pol a pa gay i maduwule me a Tesalonik na, a həlay i mahəhele ŋgay masulo eye. A ye a Tesalonik na, a yaw abəra ma Filipi. Tesalonik na, ta diye bəzay i Gəres ka dala i Masedowan. Tesalonik na, wuzlahgəma, ta səkəmwaha ha wu hay mə dəma. Mbəzlew hay mə dəma haladzay, wene wene eye na, Yahuda hay. Yahuda siye hay ta təma məsənəke i Pol bay, ta həhar na. Pol a watsa tay a Tesalonik neheye ta təma məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste aye.

Madədo 1 ka 3 faya ma tsikakweye ka məndze i Tesalonik hay tə Pol.

Madədo 4 ada 5, Pol faya ma vəlateye gədan mede kame kame ma məndze i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A mbədətatay naha ka metsehe nakə ma kwasatay ha mədzal gər aye.

Mətsike me

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, neŋ ta Silas ada ta Timote. Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Tesalonik aye. Nəkurom na, ndo i Mbəlom Bəba kway ada ndo i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste

hay. Mbəlom mâ pa fakuma ŋgama ada mâ vəlakum zay.

Pol a gay sisə a Mbəlom hərwi mede i ndo məpe mədzal gər ha ka Yesu

² Nəmay faya nəmaa gay naha sisə a Mbəlom pat pat hərwi kurom kwa a həlay waray. Ahəl nakə nəmaa dūwulaway naha me a Mbəlom aye na, nəmaa dūwulaway naha me hərwi kurom tebiye. ³ Ahəl nakə nəmaa dūwulaway naha me a Mbəlom aye na, nəmaa dzalawa ka məsler kurom nakə faya ka gumeye hərwi ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye. Faya nəmaa dzaliye sa na, nəkurom faya ka ŋgəlumeye ha bo ka məsler ta gədan hərwi nakə ka wudum Yesu Kəriste ada nəkurom mandza eye bəŋbəŋ lele hərwi nakə faya ka təkumeye dəre a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye. ⁴ Malamar ga hay, nəmaa sər ha, Mbəlom a wuda kurom. A pala kurom na, hərwi ada kâ tərūm ndo ŋgay hay. ⁵ Nəmaa sər ha hərwi ahəl nakə nəmaa dəkum ha Labara Ŋwalak eye na, nəmaa tsik tə bazlam dəkdek tsa bay, nəmaa tsik ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye. Nəmaa sər ha lele wu nakə nəmaa tsik aye na, dedək. Ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, ka sərūm ha mede may. Nəmay faya nəmaa giye andza niye na, hərwi madzəne kurom.

⁶ Nəkurom na, ka dazlumay a məpay bəzay a mede may ada a bəmalə i Bəy

Maduwenj kway. Ahəl nakə ka təmum bazlam i Mbəlom aye na, ka sum dəretsətseh haladzay hərwiye, ane tuk na, duh dārev kurom kə ŋgwasa hərwi bazlam nakay ta gədanj i Məsəfəre Tsədanja eye. ⁷ Andza niye faya ka bəzumatay ha tsəved lele eye a ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye tebiye ka dala i Masedowan ada ma Akay* aye, ta sər ha ma kəkay məndze tay nakə ta ndziye aye. ⁸ Hərwi kurom, ndo hay haladzay ma Masedowan ada ma Akay ta tsəne labara i Bəy Maduwenj kway, ane tuk na, nəteye dəkdək bay. Sa na, ndo hay kwa ka waray ta tsəne ka mədzał gər kurom nakə ka dzalum ha ka Mbəlom aye. Wuray andaya nakə nəmay nəmaa səkahiye ha faya aye bay. ⁹ Nəteye tə bazlam tay faya ta tsikiye fakuma, ma kəkay nakə ka təmum may lele ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye. Faya ta tsikiye sa, ka məgər ha kule hay, ka pumay bəzay a Mbəlom nakə dedek eye, neŋgeye ta sifa aye. ¹⁰ Tə sər ha nəkurom faya ka həbumeye wawa ŋgay nakə ma deyeweye mə mbəlom aye. Wawa niye na, Yesu nakə Mbəlom a mbəl ahaya abəra ma mədahanj aye. Neŋgeye ma buwiye kway abəra ma mevel i Mbəlom nakə ma ndziye ka ndo i mezeleme hay aye. Ma giye na, pat i sariya ŋgay nakə ma slaweye aye.

2

Məsler i Mbəlom nakə Pol a ge ma Tesalonik aye

¹ Malamar ga hay, nəkurom ka sərūm ha tə gər kurom mede may nakə nəmaa ye naha a gay kurom aye na, kəriye tsa bay. ² Ka sərūm ha nəmaa sa dəretsətseh haladzay ma Filipi təday, ta tsadəamay. Ahəl nakə nəmaa ndisl naha a gay kurom aye na, ndo mənə dəre may hay ta samay dəretsətseh huya ane tuk na, Mbəlom kə mamay naha dārev hərwi ada nəmaā dākum ha Labara Ŋwalak eye nakə a yaw abəra ka təv ŋgay aye. ³ Ahəl nakə nəmaa gatay amboh a ndo hay ka matəme bazlam i Mbəlom aye na, nəmaa raw me bay, wu nakə lele bay aye na, andaya ma mədzał gər may bay, nəmaa vay gər a ndəray bay. ⁴ Duh nəmaa tsik na, wu neheye Mbəlom a gwadəamay dūm ha aye hərwi a zəba famaya na, nəmaa a yay a gər. A vəl Labara Ŋwalak eye a həlay may na, hərwi ada nəmaā dātay ha a ndo hay. Nəmaa diye ha na, hərwi ada nəmaā yatay a gər a ndo hay bay. Ane tuk na, hərwi ada nəmaā yay a gər a Mbəlom neŋgeye nakə a sər dārev may aye. ⁵ Nəkurom ka sərūm ha lele dāda nəmaa tsikakum wu hərwi məvakum gər bay ada dāda ki yamayaw a mədzał gər nəmaa tsikakum wu hərwi ada kâ vəlūmamay bay. Wu nakə na watsa

* 1:7 Akay: Məzele i Gəres nakə tə zalaway ha guram eye.

kanan̄ aye na, Mbəlom a sər ha dedek. ⁶ Nəmaa pəla ndo hay t̄a zambadamay bay, kwa nəkurom, kwa siye i ndo hay, a samay andza niye bay.

⁷ Həbe na, nəmaa ləvakum gər hərwi nəmay na, ndo i maslan̄ i Yesu Kəriste hay, ane tuk na, a samay andza niye bay. Duh nəmaa ndza mə walañ kurom ta ləfedede eye andza may i wawa hay nakə ma gatay gər a wawa ŋgay hay aye. ⁸ Nəmaa wuda kurom haladzay. Hərwi niye, ahəl nakə nəmay ka t̄əv kurom aye na, a samay məd̄akum ha Labara Ŋgwalak eye nakə a yaw abəra ka t̄əv i Mbəlom aye. Ada neŋgeye niye dəkdək bay, a samay məvəle ha məsəfəre may hərwi kurom, hərwi ka yumamay a gər haladzay. ⁹ Malamar ga hay, k̄a mətsum ha gər ta məsler nakə nəmaa ge mawura bo eye mə gay kurom aye bay. Nəmaa ge məsler kwa ta həvad̄, kwa ta həpat hərwi ada nəmāa tsətsah fakuma wu mənday bay. Andza niye, nəmaa d̄a ha Labara Ŋgwalak eye i Mbəlom ze matsətsehe fakuma wuray.

¹⁰ Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, ka sərūm ha mede may ahəl nakə nəmay mə walañ kurom aye na, lele ada dedek eye ada Mbəlom a sər ha dərma. Ndəray ma sliye mətsike famaya wuray bay. ¹¹ Ka sərūm ha, nəmay ta nəkurom andza bəba ta wawa ŋgay hay. ¹² Nəmaa

vəlakum gədan̄. Nəmaa gawakum amboh hərwi ada mede kurom m̄a yay a gər a Mbəlom, neŋgeye nakə a zalakum hərwi ada k̄a fələkum a bəy ŋgay, ma t̄əv nakə ŋgwalak eye haladzay aye.

¹³ Nəmay faya nəmaa gay naha s̄is̄e a Mbəlom huya sa na, hərwi ahəl nakə nəmaa d̄akum ha bazlam i Mbəlom aye na, ka pum faya zləm. Ka t̄əmum, ka sərūm ha ta dedek bazlam nakay a yaw abəra ka t̄əv i Mbəlom bəna bazlam i ndo zezeñ bay. Ayaw ta dedek bazlam nakay a yaw na, mə həlay i Mbəlom. Faya ma giye məsler mə nəkurom neheye ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye. ¹⁴ Malamar hay nəkurom ka t̄ərūm andza məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma dala i Yahuda nəteye madzapa eye t̄ə Yesu Kəriste aye. Yahuda hay ta satay d̄əretsətseh ada anəke ndo i gəma kurom hay ta sakum d̄əretsətseh dərma andza i tay. ¹⁵ Yahuda neheye na, ta kəd̄ ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye aye, ta kəd̄ Bəy Maduweñ kway sa. Ta həharawa may dərma. Nəteye na, t̄ə yay a gər a Mbəlom bay tebiye, nəteye ndo mənay d̄əre a ndo hay tebiye. ¹⁶ Andza niye, nəmaa d̄atay ha bazlam i Mbəlom a ndo siye neheye nəteye Yahuda hay bay aye hərwi ada Mbəlom m̄a t̄əma tay ha na, a satay bay. Anəke na, ta rah ha ka mənese tay nakə t̄ə gawa aye tebiye, ada

kə ndalay a Mbəlom fataya, sariya ŋgay ma gəsiye tay ha.*

A say a Pol mambəde gər a Tesalonik

¹⁷ Malamar hay, nəmay na, ahəl nakə nəmaa ye abəra ka təv kurom, nəmaa gər kurom ha aye na, hawa kurom a gawamay haladzay, a samay mənɟatakum. Tə dəre na, nəmay dəreŋ ta nəkurom. Ane tuk na, dərev may mandza eye na, tə nəkurom huya. Nəmaa pəla tsəved madzəga haladzay mede naha mənɟatakum. ¹⁸ A samay mambəde naha gər ka təv kurom. Neŋ Pol tə gər ga, na tsik sik haladzay nakə a seŋ mede naha aye. Ane tuk na, Fakalaw ka dərəzlamay na tsəved. ¹⁹ Ayaw, məpe mədzal gər may ta mənɟwese may na, hərwi kurom. Nəkurom magogoy may nakə nəmaa ŋgalakiye kurom ha kame i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste pat nakə ma maweye aye. ²⁰ Ayaw, ta dedek nəmaa ŋgalakiye kurom ha ada dərev may ma ŋgwasiye hərwi kurom.

3

¹ Ahəl nakə nəmaa tsəne labara kurom sa bay aye na, nəmaa sla faya məgəse dərev sa bay. Nəmaa gwad nəmaa sləriye naha Timote ka təv kurom. Nəmay na, nəmaa ndziye ma Aten mahəmeye təmad. ² Ka sərūm ha Timote neŋgeye malamar kway. Neŋgeye ta nəmay faya nəmaa giye

məsler i Mbəlom. Nəmay ta neŋgeye faya nəmaa diye ha Labara Ŋgwalak eye i Yesu Kəriste. Nəmaa slər naha ka təv kurom hərwi ada mâ dzəna kurom ada mâ makum naha dərev ada nakə kâ ndzum bəŋbəŋ ka tsəved i Mbəlom aye, ³ hərwi ada dəretsətseh nakə faya ma ndzakumeye a gər aye mâ dze kurom ha ta dəba bay. Ba ka sərūm ha a ye ka bo ka sakweye dəretsətseh andza niye. ⁴ Ahəl nakə nəmay ka təv kurom, dəretsətseh ka ndzakway a gər zuk bay aye na, nəmaa tsikakum, nəmaa gwadakum aza dəretsətseh ma deyeweye ada kə ndislew andza nakə ka sərūm aye. ⁵ Hərwi niye na sla faya madəme sa bay. Na slər naha Timote ka təv kurom hərwi ada nâ tsəne labara kurom. Agəna nəkurom faya ka dzalumeye ha huya ka Yesu Kəriste kəgəbay agəna Fakalaw kə vakum gər. Tadə kə ge andza niye na, məsler nakə nəmaa ge mə walaŋ kurom aye na, ka təra kəriye.

⁶ Ane tuk na, anəke Timote nakə a ye naha ka təv kurom aye, kə maw ka təv may. Kə tsikamay labara hay ŋgwalak eye ka nəkurom. A gwad na, nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste huya ada ka wudum bo nəte nəte. A gwad sa na, ka pum may a mədzal gər kurom, a sakum mənɟatamay andza nəmay nakə a samay mənɟatakum aye dərma.

* 2:16 Zəba ma Roma hay 11.28-32.

⁷ Andza niye malamar may hay, d̄arets̄atseh faya ma ndzameye a ḡar haladzay ada ndo hay faya ta kwasameye ḡar haladzay. Ane tuk na, ah̄el nak̄a Timote a maw a tsikamay labara kurom aye na, k̄a mamay naha d̄arev h̄arwi n̄akurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu K̄ariste huya. ⁸ An̄ake na, d̄arev may k̄a ŋgwas̄a h̄arwi n̄akurom mandza eye 6̄aŋ6̄aŋ m̄a h̄alay i B̄ay Maduweŋ. ⁹ Kwa n̄amaa gay naha sis̄o a Mb̄alom ma k̄akay na, k̄a sla bay, h̄arwi d̄arev may k̄a ŋgwas̄a haladzay h̄arwi kurom. ¹⁰ N̄amay faya n̄amaa d̄uwulay naha me ta h̄apat ta h̄evad̄ h̄arwi ada m̄a v̄alamay ts̄aved̄ n̄amāa ye naha maz̄abakumaw d̄are ada mat̄atikakum wu nak̄a ka s̄arum zuk bay aye h̄arwi ada k̄a s̄akahum ha m̄adzal ḡar ka Yesu K̄ariste.

¹¹ Mb̄alom B̄aba kway t̄a ḡar ŋgay eye ta B̄ay Maduweŋ kway Yesu t̄a v̄alamay ts̄aved̄ mede naha ka t̄ev kurom. ¹² B̄ay Maduweŋ m̄a ḡal ha mawud̄e bo kurom nak̄a ka wud̄um bo m̄a walaŋ kurom aye kame kame ada k̄a wud̄um ndo hay tebiye kame kame andza nak̄a n̄amay n̄amaa wud̄a kurom aye. ¹³ Andza niye, ma v̄aleye ḡadaŋ a d̄arev kurom hay h̄arwi ada m̄anese m̄a ge andaya m̄a n̄akurom bay ada k̄a t̄arum ts̄adaŋŋa kame i B̄aba kway Mb̄alom pat nak̄a B̄ay Maduweŋ Yesu ma maweye aye. Mata maw na, neŋgeye ta ndo ŋgay hay

tebiye.

4

Mede nak̄a a yay a ḡar a Mb̄alom aye

¹ Malamar ga hay, wu nak̄a n̄amaa nd̄avakumeye naha m̄atsike aye na anaŋ: Ah̄el niye n̄amaa t̄atikakum mede nak̄a a yay a ḡar a Mb̄alom aye. N̄amaa s̄ar ha mede kurom na, andza niye. An̄ake n̄amay, n̄amaa gakumeye amboh ta m̄azele i B̄ay Maduweŋ kway Yesu, pumay b̄azay a mede kurom niye kame kame. ² Ka s̄arum ha mede nak̄a n̄amaa gwadakum pumay b̄azay ta ḡadaŋ i B̄ay Maduweŋ kway Yesu aye. ³ Wu nak̄a a say a Mb̄alom aye na, t̄arum ts̄adaŋŋa. Andza m̄agwede na, k̄a gum madama bay. ⁴ Kwa way m̄a walaŋ kurom t̄a ndza ta ŋgwas̄a ŋgay salamay ka ts̄aved̄ nak̄a a yay a ḡar a Mb̄alom aye, ndo hay t̄a ŋgalakum b̄azay bay. ⁵ K̄a ḡarumay ha bo a bor i bo kurom bay. Maa ge andza niye na, ndo neheye t̄a s̄ar Mb̄alom bay aye. ⁶ Nd̄aray m̄a gay m̄anese a ndo ta t̄ev i ŋgwas̄a bay, m̄a vay ḡar kwa tsekweŋ bay. S̄arum ha na, B̄ay Maduweŋ kway ma v̄alateye d̄arets̄atseh a ndo neheye ta giye slala i m̄anese nakay aye. N̄amaa gakum d̄af, 6̄a n̄amaa tsikakum. ⁷ Mb̄alom k̄a zalakway. Ane tuk na, a zalakway na, h̄arwi ada k̄a gakwa madama bay. Neŋgeye a zalakway h̄arwi ada k̄a ndzakwa ts̄adaŋŋa.

⁸ Hərwi niye, ndoweye ka kərah bazlam neheye na, a kərah bazlam i ndo hay bay. A kərah na, Mbəlom, nəngeye nakə a vəlakum Məsəfəre Tsədanḡa eye.

⁹ Malamar ga hay, wuray andaya nakə na watsakum-eye naha sa ka mawude siye i ndo i Yesu hay aye na, andaya bay, hərwi bo i Mbəlom eye tə gər ḡgay ka tətikakum, wudum bo nəte nəte mə walaḡ kurom. ¹⁰ Ayaw, ta dedek ka wudum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Masedowan aye tebiye. Ane tuk na, faya nəmaa gakumeye amboh, gum andza niye kame kame. ¹¹ Pəlum na, məndze nakə səkeffe aye. Kā tələkum me kurom a wu i ndo siye hay bay. Gum məsler tə həlay kurom eye andza nakə 6a nəmaa tsikakum aye. ¹² Tadə ka gum andza niye na, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Kəriste zuk bay aye na, ta rəhakumeye ha gər ada ka rəkumeye wu mənday wal bay.

Bəy Maduweḡ Yesu ma maweye

¹³ Malamar ga hay, a samay məgəre kurom ha ze məsəre wu ka bazlam i ndo neheye ta mət aye bay. Hərwi a samay na, dərəv m̄a ye fakuma abəra bay andza ndo neheye faya ta həbiye madayaw i Yesu təbey aye. ¹⁴ Tadə azlakwa ka sərakwa ha Yesu kə mət ada kə lətsew abəra ma mədahaḡ, sərurum ha ndo neheye tə mət 6a ta dzala

ha ka Yesu aye na, Mbəlom ma lətse tay ahaya abəra ma mədahaḡ, ma hayatay gər ka təv i Yesu. ¹⁵ Wu nakə nəmaa tsikakumeye anəke aye na, Bəy Maduweḡ kway kə dā ha. Pat nakə ma maweye na, nəkway neheye tə dərə ka məndzibəra aye ka lahakwateye kame a ndo neheye ta mət aye bay. ¹⁶ Pat eye niye na, Mbəlom ma vəlateye tsəved a gawla ḡgay hay, bəy i gawla i Mbəlom hay ma zaliye ta magala. Tsa na, tolom i Mbəlom ma ləviye ada Bəy Maduweḡ kway Yesu Kəriste, bo ḡgay eye ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom. Ndo neheye tə mət 6a ta dzala ha ka nəngeye na, nəteye ta lahiye mələtsew abəra ma mədahaḡ, ¹⁷ tsa na, Mbəlom ma hayakweye gər a nəkway neheye huya tə dərə aye hərwi ada nəkway tage nəteye k̄a hayakwa gər ma pazlay. Nəkway tebiye ka dzakweye gər ta Bəy Maduweḡ kway ka məgər mbəlom. Ka ndzakweye huya ta Bəy Maduweḡ kway ka təv manəte eye. ¹⁸ Hərwi niye, mum ha dərəv a bo tə bazlam neheye nəte nəte mə walaḡ kurom.

5

Ndəray a sər pat i məmaw i Yesu bay

¹ Malamar hay, ka bazlam i pat kəgəbay həlay i məmaw i Bəy Maduweḡ na, nəmaa watsakumeye naha na, ma dzəniye kurom bay, ² hərwi

bo kurom eye ka sərūm ha ma maweye andza məkal ndəray ma səriye faya bay. ³ A həlay nakə ndo hay ta gwadiye: «Gəma may mandza eye zay, wuray andaya ma gameye bay.» A həlay niye na, dəretsətseh ma dazleye tuk, ta dzaliye faya bay. Tsəved andaya mətəme abəra mə dəma bay. Ma giye na, andza ŋgwas nakə məwe wawa a dazlay, məwure ŋgay eye a dazlay kwayaŋja aye.

⁴ Malamar ga hay, nəkurom na, andza ndo neheye nəteye ma ləvonj aye bay. Pat eye niye mə ndzakum a gər andza məkal bay. ⁵ Hərwi nəkurom tebiye ndo neheye tə yawa mə dzaydzay ta həpat aye. Nəkway na, andza ndo neheye tə yawa ta həvad ma ləvonj aye bay. ⁶ Hərwi niye, kâ ndzahərakwa andza siye hay bay. Nəkway duh ndzakwa tsezlezlenje ada gakway metsehe a bo kway. ⁷ Ndo neheye tə ndzahərawa aye na, tə ndzahərawa ta həvad ada tə kwayawa na, ta həvad dərmak. ⁸ Nəkway na, ndo neheye mandza eye mə dzaydzay aye, nəkway ka həhalakwa ma ləvonj bay. Hərwi niye, gakway metsehe a bo, dzalakwa ha ka Yesu Kəriste huya ada wudakwa bo nəte nəte. Niye na, andza ka pakwa ka bo petekedi bəre hərwi ada wuray mə gakway bay. Həbakwa pat nakə Mbəlom ma təmiye kway ha hərwi məpe faya mədzal gər kway na, andza mbəramdaw

i bəre nakə tə pawa a gər a həlay i vərəm aye. ⁹ Mbəlom a pala kway na, hərwi ada mə vəlakway dəretsətseh bay. A pala kway duh na, hərwi ada mə təma kway ha tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. ¹⁰ A mət na, hərwi kway hərwi ada nəkway ta neŋgeye kâ ndzakwa ka təv manəte eye. Kwa tadə ka mətakwa tsiy, kwa tadə nəkway tə dəre mba, pat nakə ma maweye na, nəkway tə neŋgeye, ka ndzakweye ka təv manəte eye. ¹¹ Hərwi niye, mum ha dərev a bo mə walaŋ kurom ada dzənum bo hərwi ada kâ hutum gədaŋ andza nakə ba faya ka gumeye anəke aye.

Mandəve i bazlam

¹² Malamar hay, faya nəmaa gakumeye amboh, rəhumay ha gər a ndo neheye faya ta giye məsler i Mbəlom mə walaŋ kurom aye. Bəy Maduweŋ a pa tay ha kame kurom hərwi ada tā tətikakum tsəved ŋgay. ¹³ Rəhumatay ha gər lele ada wudum tay ha haladzay hərwi faya ta giye məsler i Mbəlom. Ndzum zay mə walaŋ kurom.

¹⁴ Malamar hay, faya nəmaa gakumeye amboh, tsikumatay faya a ndo i səe hay, mumatay naha dərev a ndo neheye zluwer a gatay aye ada məmatay bo a ndo neheye bəle aye hay, zlum ŋgatay kwa ka way tebiye. ¹⁵ Gum metsehe, ndəray mə ma ha sewed tə sewed bay.

Gum gədan̄ kwa kəday hərwi
ada kâ gum dūh na, wu
ŋgwalak eye hay mə walaŋ
kurom ada a ndo hay tebiye.

¹⁶ Ndzum na, pat pat ma
məŋgwese. ¹⁷ Duwulumay me
a Mbəlom pat pat. ¹⁸ Kwa
a həlay waray, gumay naha
sisœ a Mbəlom. Anaŋ wu
nakə nəkurom ndo neheye
madzapa eye tə Yesu Kəriste
a say a Mbəlom kâ gum aye.
¹⁹ Kâ kərahumay ha tsəved a
Məsəfəre Tsədəŋŋa ka mətsike
me bay. ²⁰ Ka ta rəsum
na bazlam i ndo mədə ha
bazlam i Mbəlom hay bay.
²¹ Dzədzamum tay ha wu
neheye ta tsikiye tebiye təday
ada pum wu nakə lele eye
a dərev kurom. ²² Kâ gum
mənese bay tebiye.

²³ Mbəlom tə gər ŋgay
neŋgeye nakə a vəl zay aye,
mâ təra kurom ha tsədəŋŋa
eye hay. Mâ tsəpa məsəfəre
kurom ta mədzał gər kurom
tə bo kurom tebiye hərwi ada
a həlay nakə Bəy Maduweŋ
kway Yesu Kəriste ma maw-
eye na, ndəray mâ ŋgəlakum
bəzay ta təv i wuray kwa
tsekweŋ bay. ²⁴ Mbəlom a
zalakum na, hərwi ada kâ
tərum ndo ŋgay hay. Neŋgeye
ma giye andza niye hərwi wu
nakə kə tsik aye na, ma giye.

²⁵ Malamar hay, duwulumay
me a Mbəlom hərwi may
dərmak. ²⁶ Tsikumataŋ me
a ndo məpe mədzał gər hay
ka Yesu tebiye lele. ²⁷ Na
gakum amboh ta məzele i Bəy
Maduweŋ kway: Dzaŋgum
dərewel nakay kame i siye i

ndo məpe mədzał gər hay ka
Yesu tebiye.

²⁸ Bəy Maduweŋ kway Yesu
Kəriste mâ pa fakuma ŋgama.

Masulo i derewel i Pol nakə a watsatay naha a Tesalonik hay aye Məfələkwe

Derewel nakay masulo eye a masay a gər i bazlam nakə a tsik mə derewel nakə makurre eye. Həlay eye faya ma diye a dəba, gər faya ma kwasateye a ndo məpe mədzal gər hay hərwi Bəy Maduweñ Yesu kə maw zuk bay. Ma Tesalonik na, siye hay tə gwad pat i məmaw i Bəy Maduweñ kə ndislew (2.2). Siye hay ta kərah məge məsler (3.6-12).

Mə derewel nakay na, Pol faya ma səkahiye ha məsənəke ηgay. Məpe mədzal gər ka Yesu ma mbatiye ha labara i ndo zezeñ bay. Ma mbatiye ha wu mawura bo eye ta dəretsətseh wal bay. Pat nakə Yesu ma maweye na, mənese ma dziye (1.5-9). Anəke na, mənese faya ma giye məsler ta məkal (2.1-12). Pol a tsik faya andza ndo nakə tə zalay «ndo i sewed» aye. Neñgeye na, gədañ nakə a hayay gər a gədañ sewed eye hay tebiye aye.

Mətsike me

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, neñ Pol, Silas ada ta Timote. Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Tesalonik aye, nəkurom i Mbəlom Bəba

kway ada i Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste.

² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ηgama ada tā vəlakum zay.

Bəy Maduweñ ma gateye sariya a ndo i məndzibəra hay

³ Malamar ga hay, a ye ka bo nəmaā gay naha sisəe a Mbəlom hərwi kurom pat pat. A ye ka bo nəmaā ge andza niye hərwi faya ka səkahumeye ha məpe mədzal gər kurom ka neñgeye ada nəkurom tebiye, kwa way a wuda siye i ndo hay kame kame dərmak. ⁴ Hərwi niye ahəl nakə nəmay ta siye i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, nəmaa tsikawa fakuma ta məñgwese hərwi ndo hay faya ta gakumeye dəretsətseh, faya ta nakumeye dəre, ane tuk na, ka hwayum bay. Ka səmumay ha, faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste. Nəmay faya nəmaa ηgalakiye kurom ha.

⁵ Wu nakay faya ma diye ha parakka Mbəlom ma giye sariya ada sariya ηgay na dedek. Ka gum dəretsətseh andza niye na, hərwi ada kâ tərüm ndo məfələkwe a Bəy i Mbəlom. Hərwi niye nakə faya ka sumeye dəretsətseh aye. ⁶ Dedek, Mbəlom ma giye na, wu nakə dedek eye, ma gateye dəretsətseh a ndo neheye ta gakumeye dəretsətseh aye. ⁷ Nəkurom ndo neheye anəke faya ka sumeye dəretsətseh aye na,

Mbəlom ma vəlakumeye zay ada ta nəmay dərmaḵ. Ma giye andza niye na, a həlay nakə Bəy Maduweŋ kway ma mbəzlaweye mə mbəlom aye. Gawla ŋgay gədaŋ eye hay ta laka ahaya.

⁸ Bəy Maduweŋ kway ma deyeweye ma dərneh i ako, ma gateye dəretsətseh a ndo neheye tə sər Mbəlom bay ada ta kərah Labara Ŋgwalak eye i Bəy Maduweŋ Yesu kway aye. ⁹ Ta siye dəretsətseh. Ta dziye ka tor eye, Mbəlom ma dərəzlateye a tsəved hərəwi ada tā yaw ka təv i Bəy Maduweŋ bay. Ta sliye məndze ma məzlaḵ nakə a ze kwa mey aye bay. ¹⁰ Wu nakay ma giye bo na, pat nakə Bəy Maduweŋ ma maweye. Ndo ŋgay hay ta zambadəye. Ndo neheye ta dzala ha ka neŋgeye tebiye ta dəslay ha gər. Ka dəsłumeye ha gər dərmaḵ hərəwi ka təmum bazlam nakə nəmaa dākum ha aye.

¹¹ Hərəwi niye, nəmay faya nəmaa dūwulay naha me a Mbəlom huya hərəwi kurom. Nəmaa dūwulay naha me na, hərəwi ada kâ ndzum andza neheye a zalatay aye. Nəmaa dūwulay naha me hərəwi ada mâ dzəna kurom ka mäge wu neheye ŋgwalak eye tebiye a sakum haḵe mäge aye ada məsler nakə ka gumeye hərəwi mədzal gər ka Yesu aye. Nəmaa gwadəye: Mâ dzəna kurom ta gədaŋ ŋgay. ¹² Andza nakay, ndo hay ta zambadəye a məzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu

hərəwi kurom ada ndo hay ta zambadəkumeye hərəwi ŋgay dərmaḵ. Wu nakay ma giye na, hərəwi Mbəlom ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ta piye fakuma ŋgama.

2

Wu nakə ma lahiye mäge kame aza Yesu ma maweye aye

¹ Malamar hay, a seŋ mətsike ka pat i məmaw i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ada i məhay gər kway kame ŋgay. Faya nəmaa gwadəkumeye naha, ² kâ dzədzum ha mədzal gər kurom bəse tə wu nakə siye hay tə gwad pat nakə Bəy Maduweŋ ma maweye kə husaw aye bay. Kwa tadə ndo i maslaŋ hay ta tsik, kwa tadə ka tsənum abəra ka ndo neheye faya ta diye ha bazlam i Mbəlom, kəgəbay tə gwad maa watsa andza niye na, neŋ, kâ dzədzarum bay. ³ Ndəray mâ vakum gər kwa tsekweŋ bay tebiye. Pat eye kə husaw zuk bay hərəwi ma husaweye na, ndo hay haladzay ta gəriye ha tsəved i Mbəlom təday, ndo i sewed nakə Mbəlom ma kaliye ha a ako aye ma deyeweye təday. Tsa na, pat eye ma husaweye tuk. ⁴ Ndo i sewed niye ma gateye me a ndo hay ka mədəslay ha gər kwa tadə a Mbəlom, kwa a mey, ma gwadəteye kâ dəsłumay ha gər bay. Ma gwadəteye neŋgeye na, a ze kwa mey tebiye. Ma fələkwiye kwa a gay i mədəslay ha gər

a Mbəlom, ma ndziye mə dəma, ma gwadiye neŋgeye Mbəlom.*

⁵ Ahəl nakə neŋ mə gay kurom aye na, na tsikakum wu neheye, kə mətsakum gər dāw? ⁶ Anəke wu ka dərəzlay na tsəved ada ka sərūm wu nakə a dərəzlay na tsəved aye. Aza həlay eye kə sla na, ndo i sewed niye ma ndohwaweye parakka. ⁷ Sewed nakay faya ma giye məsler mə walaŋ i ndo hay, ane tuk na, neŋgeye maŋgaha eye, ada ma ndziye maŋgaha eye hus a həlay nakə ndo madərəzlay na tsəved ma gəriye ha madərəzlay na tsəved aye. ⁸ Tsa na, ndo i sewed ma ndohwaweye parakka. Ma dəba i wu nakay na, Bəy Maduweŋ Yesu ma maweye ta gədaŋ ŋgay. Ma kədiye na abəra mə dəma ta gədaŋ i məsəfəre ŋgay nakə ma vəzlaweye mə bazlam ŋgay aye. ⁹ Ndo i sewed niye ma deyeweye na, ta gədaŋ i Fakalaw. Ma giye masuwayaŋ hay wal wal, ma gateye hərəbəkka a ndo hay. Ma vateye gər a ndo hay tə wu niye ma giye. ¹⁰ Ma giye wu neheye ŋgwalak eye bay aye wal wal tebiye ada ma vateye gər a ndo neheye ta kutsiye tay ha a ako nakə dāda ma mbatiye bay aye. Ta dziye andza niye hərwi ta wuda dedek bay, ta kərah. Tadə ta təma na, Mbəlom ma təmiye tay ha həbe. ¹¹ Hərwi niye, Mbəlom ma sləriye fataya ndo məvatay gər gədaŋ

eye hərwi ada tā vəlay ha mədzal gər tay a maraw me. ¹² Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada sariya m̄a gəs tay ha ndo neheye ta təma dedek bay aye ada ta wuda mäge mənese aye.

Ndzum ka tsəved i Mbəlom bəŋbəŋ

¹³ Nəkurom malamar may hay nakə Mbəlom a wuda kurom aye, kutoŋ nəmaa gay naha sisce a Mbəlom pat pat hərwi kurom, bəna Mbəlom a pala kurom kwa ahəl nakə məndzibəra andaya zuk bay aye hərwi mətəme kurom ha. A təma kway ha ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋna eye nakə a təra kurom ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Mbəlom a təma kurom ha na, hərwi ka dzalum ha ka wu nakə dedek aye. ¹⁴ Mbəlom a zalakum na, ahəl nakə nəmaa dākum ha Labara ŋgwalak eye i Yesu Kəriste aye. A say na, k̄a hutum məzlaḅ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste dərma.

¹⁵ Hərwi niye malamar ga hay, ndzum dəwerwerre bəŋbəŋ lele, dzalum ka wu neheye nəmaa tətikakum aye huya, kwa tadə nəmaa tətikakum tə bazlam kwa tadə nəmaa watsakum naha a dərəwel, pum na a mədzal gər kurom.

¹⁶ Faya na dūwulay naha me a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tə gər ŋgay eye ada a Mbəlom Bəba kway nakə a wuda kway aye. Ta

* 2:4 Zəba ma Daniyel 11.36; Ezekiyel 28.2.

ngwalak ngay, faya ma makw-eye naha dārev huya ada faya ma dzaniye kway ka mēdzal gār kway, ka wu nakə ngwalak eye ma deyeweye kame aye. ¹⁷ Mā makum naha dārev ada mā vəlakum gədaŋ ka mäge wu neheye ngwalak eye hay huya ada ka mətsike wu neh-eye ngwalak eye hay huya.

3

Duwulumay me a Mbəlom hārwi may

¹ Malamar hay, nakay na, wu nakə nəmaa ndəviye ha mətsikakum aye. Duwulumay me a Mbəlom hārwi may hārwi ada bazlam i Bəy Maduweŋ Yesu mā ye kame bəse bəse ada ndo hay tā rəhay ha gār andza nəkurom neheye ka rəhumay ha gār aye dərma. ² Duwulumay me a Mbəlom hārwi may hārwi ada mā tsəpa may abəra ka ndo i sewed hay, hārwi a say a siye hay matəme bazlam i Mbəlom nakə nəmaa tsikiye bay.

³ Ane tuk na, Bəy Maduweŋ na, a mbəday həlay a bazlam ngay bay. Ma dzaniye kurom ada kâ tərūm gədaŋ eye hay ada ma tsəpiye kurom abəra ka Fakalaw.* ⁴ Bəy Maduweŋ kway faya ma dzaniye may ka mäge fakuma mēdzal gār. Nəmaa sər ha na, faya ka gumeye wu nakə nəmaa tsikakum aye ada ka gumeye huya. ⁵ Bəy Maduweŋ kway mā dzəna kurom hārwi ada kâ sərūm

ha ma kəkay nakə Mbəlom a wuda kurom aye ada kâ səmumay naha a dəretsətseh andza Yesu Kəriste nakə a səmay naha aye.

Kwa way mā ge məsler

⁶ Malamar hay, faya nəmaa tsikakumeye ta məzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste, faya nəmaa gwadəkumeye na, kâ ndzum ka təv i ndo məpe mēdzal gār hay ka Yesu neheye sə eye bay, hārwi ta kərah wu neheye nəmaa tətikakum aye. ⁷ Nəkurom ka sərūm ha tə gār kurom eye wu nakə ka gumeye hārwi məpay bəzay a mede may aye. Hārwi ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, nəmay sə eye hay daw? ⁸ Nəmaa nda wu mənday i ndo mekeləŋ eye hay kəriye bay, nəmaa səkəm masəkəme. Nəmaa ge məsler tə madagər eye həvad ta həpat hārwi wu mənday may hārwi ada nəmaā vəlakum dəretsətseh hārwi wu mənday bay. ⁹ Nəmaa ge məsler andza niye na, nakə tsəved may andaya matsətsehe fakuma wu mənday bay aye bay. Ane tuk na, nəmaa ge dūh na, hārwi mədakum ha wu nakə kâ gum aye. ¹⁰ Ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, nəmaa tsikakum, nəmaa gwadəkum: Tadə ndoweye kə ge məsler bay na, kâ vəlūmay wu mənday bay.

¹¹ Nəmaa tsikakum naha andza niye na, hārwi nəmaa tsəne tə gwad ndo mekeləŋ eye hay mə walaŋ kurom na, sə eye hay. A satay mäge

* 3:3 2 Tesalonik hay 2.3.

məsler bay, ane tuk na, faya ta ndapiye a bazlam i ndo hay. ¹² Faya nəmaa tsikat-eye naha a ndo niye hay, faya nəmaa gatay naha me ta məzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Gum məsler ta tsəved eye hərwi məhute wu mənday tə həlay kurom aye.

¹³ Malamar hay, nəkurom na, gum wu ŋgwalak eye andza niye, kâ yum gər bay. ¹⁴ Tadə ndoweye ka rəhay ha gər a wu nakə nəmaa watsa a dərewel nakay aye bay na, zəbum faya, nəkurom ta neŋgeye kâ dzapum ka mäge wu hay dziye bay hərwi ada horoy mâ gay. ¹⁵ Ane tuk na, kâ zəbum faya andza ndo mənə dərə kurom bay. Tsikumay me duh ta tsəved eye hərwi neŋgeye malamar kurom huya.

Mandəve i bazlam

¹⁶ Bəy Maduweŋ Yesu bo ŋgay eye ndo məvəle zay, mâ vəlakum zay huya pat pat kwa həlay waray waray. Bəy Maduweŋ Yesu mâ ndza tə nəkurom tebiye.

¹⁷ Neŋ Pol na tsikakum naha me, neŋ na watsa tə həlay ga eye. Na pawa ŋgodgor ka dərewel ga hay tebiye na, andza nakay. Nakay na, məwetse ga.

¹⁸ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama tebiye.

Makurre i derewel i Pol nakə a watsay naha a Timote aye Məfələkwə

Məzele i Timote ka ndz-eye a gər ma derewel i ndo i maslaŋ hay ada mə derewel hay i Pol. Timote a lakawa ha Pol ka mäge məsler. Kə laka ha Pol a mahəhele hay haladzay. Pol kə slər ha a təv mawura bo haladzay, a Tesalonik ada Korinthe.

Pol a watsay derewel a Timote sulo. Pol a watsa derewel neheye na 6a mədok i məpe mədzal gər ka Yesu mapa eye tsiy. A zəkaw anəke na, məpe tay ha gay i mađuwule me hay lele ada matəra ha məpe mədzal gər gədaŋ eye.

Makurre i derewel a vəlatay gədaŋ a ndo mədzal gər hay ka Yesu, a ndo neheye tə kalatay kame a ndo hay aye, ada a Timote.

Siye i ndo məpe mədzal gər ka Yesu faya ta sənəkateye wu lele bay aye a ndo hay (1.3-7; 4.1-4; 6.3-5).

Pol faya ma tsikateye me a zləm hərwi mədəslay ha gər a Yesu ada tə mađuwule me (madədo 2). A ɗa ha ɗərmak, ndo neheye tə kalay kame a gay i mađuwule me hay ta ndziye na, ma kəkay (madədo 3).

Bəba i Timote na, ndo Gərek ada may ŋgay dem i Yahuda hay. Faya ma ɗay ha a Timote ma kəkay nakə

ma gateye gər a ndo hay aye (madədo 4 ka 6).

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, neŋ ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Ndo nakə a pa ga ndo i maslaŋ aye na, Mbəlom ndo mətəme kway ha tə Yesu Kəriste nakə a ge wu nakə ka pakwa faya mədzal gər aye.

² Na watsaka naha a nəkar Timote. Nəkar na, andza wawa ga dedək eye hərwi ka dzala ha ka Yesu Kəriste.

Mbəlom Bəba kway tə Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway tâ pa fakaya ŋgama, tâ gaka ŋgwalak ada tâ vəlaka zay.

Ndo i parasay hay

³ A seŋ na, ndza ma Efez andza nakə na tsikaka kurre ahəl nakə na gər kar ha, na ye ka dala i Masedowan aye. Ndza mə ɗəma hərwi ada kâ gatay me a ndo neheye faya ta tətikateye maraw me a ndo hay aye, tâ gər ha. ⁴ Gwadatay na, tâ vəlay ha bo tay a wurmbez hay ada a məkəde wuway ka bəba tətə tay hay bay. Niye na, ma gəliye ha məkəde wuway kəriye, ma dzəniye wu nakə a say a Mbəlom aye bay. Wu nakay ka sərakwa ha na, hərwi ka dzalakwa ha ka neŋgeye. ⁵ Ka tsikakwat-eye andza niye na, hərwi ada tâ wuɗa ndo hay. Kə satay mawuɗe ndo hay na, ɗərev tay mâ təra tsədaŋŋa lele, tâ ge wu ŋgwalak eye ɗəkɗək ada tâ dzala ha ka Mbəlom lele. Niye na, ta wuɗa ndo hay.

⁶ Ndo mekeleŋ eye hay na, ta dze abəra ka tsəved, ta gər ha wu ŋgwalak eye. Duh

faya ta tsikiye wu neheye ma giye ngama bay aye. ⁷ A satay matatikatay bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay, faya ta tətikiye ta gədan. Ane tuk na, bo tay eye tə tsəne wu nakə faya ta tsikiye bay ada faya ta tətikateye a ndo hay aye bay.

⁸ Tadə ndoweye kə pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye ta tsəved eye na, ka sərakwa ha na, lele. ⁹ Tsənakwa wu nakə na tsikiye: Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi ndo neheye faya ta giye ngwalak aye bay. Mbəlom a vəl düh na, hərwi ndo neheye faya ta giye wu nakə lele bay aye, ndo neheye ta rəhay gər a Mbəlom bay aye, ada hərwi ndo neheye tə kəts na Mbəlom aye. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi ndo neheye faya ta giye mənese aye, ndo neheye tə yay a gər a Mbəlom bay aye, ndo neheye ta kərah wu hay i Mbəlom aye. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye sa na, hərwi ndo neheye ta kədiye bəba tay ta may hay aye, ada ndo neheye ta kədiye siye i ndo hay aye dərma, ¹⁰ ada ndo mäge madama hay, ndo neheye tə zlaw a siye i hasləka hay ta tərawa ha andza ngwas tay aye, ndo neheye ta səkəməwa ndo hay hərwi matəre tay ha beke aye, ndo neheye tə dəsawa parasay aye, ndo neheye tə mbadawa tə maraw me aye. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi siye i

wu neheye lele bay ta nasiye ha wu nakə lele faya ma tətikakweye aye. ¹¹ Matətike nakay a yaw na, abəra ma Labara Ngwalak eye nakə Mbəlom, ndo i məzlaḅ, a vələŋ a həlay aye. Labara ngwalak eye niye a dā ha Mbəlom bagwar eye, neŋgeye nakə ma ndziye ma təv ngwalak eye huya aye.

Pol a zambaday a Mbəlom hərwi ngwalak ngay

¹² Na gay sisə a Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway hərwi nakə a zla ga andza ndo i dedək. Na gay sisə sa hərwi ka təra ga ha ndo i məsler ngay. Maa vələŋ gədan ka mäge məsler na, neŋgeye. ¹³ Ahəl niye na, na tsalaway ka gər a Mbəlom, ada ta zlapay ga na, na gawatay dəretsətseh a ndo ngay hay haladzay hərwi nakə na dzala ha ka neŋgeye bay aye. Ane tuk na, Yesu neŋgeye na, kə geŋ ngwalak hərwi wu nakə na gawa aye na, na sər bay. ¹⁴ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste kə pa fagaya ngama haladzay. Anəke na dzala ha ka neŋgeye ada kə vələŋ gədan ka mawudə siye i ndo hay.

¹⁵ Mezeleme nakə neŋ na ge aye na, a ze i ndo siye hay tebiye. Yesu Kəriste a yaw ka məndzibəra na, hərwi ada mā təma tay ha ndo i mezeleme hay. Anəŋ bazlam nakay na, dedək, ndo hay gədəm tā təma a dərev tay. ¹⁶ Ane tuk na, Yesu Kəriste a geŋ ngwalak na,

hərwi ada mâ dātay ha a ndo hay neŋgeye ndo mæzle ŋgatay. A dā ha na, a geŋ ŋgwalak a neŋ nakə na ze ndo hay tə mezeleme aye. A bəzatay ha niye hərwi məvəlatay gədaŋ a ndo neheye ta dzaliye ha faya aye ada ta hutkiye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁷ Ndo hay tâ dəslay gər a Bəy Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye. Neŋgeye Mbəlom nətə ŋgweŋ. Ndəray a ŋgatay bay. Zambadumay ka tor eye. Amen!

Pol a vələy gədaŋ a Timote

¹⁸ Timote, nəkar na, andza wawa ga, na gəraka ha bazlam nakay a həlay yak andza nakə ndo i maslaŋ hay tə tsik fakaya aye. Bazlam neheye tə tsik aye tâ təra i yak na, andza wu həlay hərwi ada kâ ge vərəm nakə ŋgwalak aye. ¹⁹ Vələy dərev yak a Mbəlom huya ada ge na, wu nakə ŋgwalak eye. Siye i ndo mekeleŋ eye hay ta kərah tsəved nakay ŋgwalak eye. Hərwi niye ta dzala ha ka wu neheye dedək aye sa bay. ²⁰ Mə walaŋ i ndo niye hay na, Himene ta Aləgəzandər. Nətəye na, na vələy tay ha a həlay a Fakalaw* hərwi ada tâ tətik metsehe lele eye ada tâ tsalay ka gər a Mbəlom sa bay.

2

Maduwulay me a Mbəlom na, kəkay?

¹ Makurre i wu nakə a seŋ mətsikatay a ndo hay aye na, anan: Tsətsahum ka Mbəlom, dūwulumay me, gumay amboh tə məgay naha sisə hərwi ndo hay tebiye.

² Duwulumay me a Mbəlom hərwi bəy hay ada hərwi ndo neheye faya ta ləviye ndo hay aye tebiye hərwi ada kâ ndzakwa zay madzədzere kwa tsekweŋ mâ ge andaya bay, ada kâ rəhakway ha gər a Mbəlom, ada mede kway mâ təra ŋgwalak eye kame ŋgay.

³ Maduwulay me a Mbəlom hərwi ndo hay na, lele ada a yay a gər a Mbəlom ndo mətəme kway ha. ⁴ A yay a gər haladzay hərwi a say na, ndo hay tebiye tâ təma ada a say tâ sər dedək. ⁵ Bazlam nakay na, hərwi ndo hay tebiye. Hərwi Mbəlom na, nətə ŋgweŋ ada ndo mə walaŋ i Mbəlom ta ndo hay na, nətə ŋgweŋ. Neŋgeye ndo zezeŋ, ndo zezeŋ eye niye na, Yesu Kəriste. ⁶ A yaw na, kə vəl ha məsəfəre ŋgay masəkəmatay ahaya ndo hay. A dā ha na, a həlay nakə ŋgwalak eye, a say a Mbəlom ndo hay tebiye tâ təma aye. ⁷ Mbəlom a slər ga ha, na təra ndo i maslaŋ ŋgay hərwi ada nâ dā ha wu nakay a ndo hay. A gwedeŋ tətikatay a ndo neheye Yahuda hay bay aye bazlam ŋgay nakə dedək eye ada tâ dzala ha. Na tsik na, dedək, na dəs parasay bay.

⁸ A seŋ na, hasləka hay kwa ka waray tâ dūwulay me a Mbəlom, tâ dūwulay naha me

* **1:20** A say məgwede a ndo məwetse dərəwel nakay na: «Na həhar tay abəra mə walaŋ i ndo hay.»

a Mbəlom tə dərev tsədanŋa eye. Tā ge mevel ka ndo bay, tā kəd wuway ka wu bay.

⁹ A seŋ na, ŋgwas hay tā pa ka bo peteked andza nakə a ye ka bo mape aye. Peteked nakə ndo hay ta giye faya dāre aye na, tā pa ka bo bay. Tā gay metsehe bo tay. Tā mətša ka matərde gər lele hərwi ada tā zəba fataya bay. Tā pa ka bo wu i maslawa neheye tsakala eye haladzay aye bay, kwa peteked neheye tsakala eye haladzay aye tā pa ka bo bay. ¹⁰ Məsler nakə lele aye mâ təra malembede bo tay dūh. Ŋgwas neheye tə gwad faya ta rəhay gər a Mbəlom aye na, tā ge andza niye. ¹¹ Ahəl nakə faya ta tətikiye mə gay i maduwule me aye na, ŋgwas hay tā tsik me bay, tā ndza dīkdīk. Tā dəslay ha gər a ndo matətike ndo hay. ¹² Na vəlatay tsəved a ŋgwas hay ka matətikatay a hasləka hay bay ada tā ləvay gər a hasləka hay bay. Tā ndza dīkdīk, ¹³ hərwi Mbəlom a lah mäge na, Adam təday, ada ma dəba eye a ge Hawa. ¹⁴ Sa na, Fakalaw ka səpat Adam bay. Ane tuk na, a səpat na, ŋgwas. Maa kərah marəhay ha gər a Mbəlom na, ŋgwas. ¹⁵ Kwa mâ ge andza niye bəbay, ŋgwas ta wiye wawa ada Mbəlom ma təmiye tay ha. Ane tuk na, tā dzala ha ka Mbəlom huya, tā wudā ndo hay, tā təra ŋgwalak eye ka dāre i Mbəlom, tā gay metsehe a bo tay.

3

Madugula hay i ndo i Kəriste hay

¹ Bazlam nakə na tsikiye na, dedek. Ndo nakə ka pəla matəre madugula i ndo i Kəriste hay aye na, a say mäge məsler ŋgwalak eye. ² Madugula i ndo i Kəriste na, mede ŋgay mâ ge ŋgwalak eye, hərwi ada ndo hay tā may ha mənese ka gər wuray kwa tsekweŋ bay. Ŋgwas ŋgay mâ ge nəte ŋwewəŋ. Mâ kwaya ta guzom bay. Mâ gay metsehe a bo ŋgay, mâ ge wu neheye ŋgwalak eye, mâ təma mbəlok hay a gay ŋgay ada mâ sər matətikatay wu a ndo hay dərma. ³ Mâ təra beke i guzom bay, mâ təra ndo i terengez bay, mâ təra dūh na, ndo ləfedede, mâ tsala bo ta ndo hay bay, mâ ge bor i dala bay. ⁴ Mâ sər məgay gər a ŋgwas ŋgay ta wawa ŋgay hay, mâ gəl tay ha wawa ŋgay hay lele, wawa ŋgay hay tā rəhay ha gər. ⁵ Tadə ndoweye kə sər məgay gər a ndo i gay ŋgay hay bay na, ma səriye məgatay gər a məhay gər i ndo mape mədzał gər hay ka Yesu na, ma kəkay?

⁶ Ahəl nakə ka pumeye ndo mâ təra madugula aye na, kâ pum ndo nakə a dzala ha ka Yesu Kəriste anəke aye bay. Ma ta dəslay ha gər a bo. Kə ge andza niye na, sariya ma gəsiye na andza nakə ma gəsiye Fakalaw aye. ⁷ Ndo nakə ma təriye madugula i ndo i Kəriste hay aye na, mede ŋgay mâ yatay gər a ndo neheye ta dzala ha ka

Yesu bay aye dərma. Kə ge andza niye bay na, horoy ma geye kame tay ada Fakalaw ma mbəzliye na a balay ŋgay.

Ndo mæge mæsler mə walaŋ i ndo i Kəriste hay

⁸ Mede i ndo hay mæge mæsler mə walaŋ i ndo i Kəriste hay na, mâ ge lele. Dərneh mâ ge mə bazlam tay sulo bay, tâ təra beke i guzom bay, tâ ge mavaha i dala bay. ⁹ Tâ təma bazlam nakə Mbəlom a da ha aye tə dərev tay peteh. ¹⁰ Ka pumeye tay ha a mæsler na, zəbum ka mede tay lele təday. Kə ge mede tay lele na, pum tay ha tâ təra ndo mæge mæsler hay.

¹¹ Mede i ŋgwas tay hay mâ ge lele dərma. Tâ tsik wu nakə lele bay aye ka ndo hay bay, tâ kwaya ta guzom bay, tâ ge na, wu neheye dedək aye huya.

¹² Ndo mæge mæsler mâ təra na, zal i ŋgwas nəte, mâ gatay gər a wawa ŋgay hay ta ndo i gay hay lele. ¹³ Tadə ndo mæge mæsler ta ge mæsler lele na, ndo hay ta dəslatay ha gər. Ta sliye faya mæde ha bazlam i Yesu Kəriste parakka hərwi ta dzala ha faya lele.

Wu bagwar eye nakə Mbəlom a da ha aye

¹⁴ Na dzala na, na miye naha ka təv yak bəse. Ane tuk na, na watsaka naha wu neheye na, ¹⁵ hərwi kwa tadə na ye naha bay na, dərwelel nakay ma dakeye ha ndo i gay i Mbəlom hay ta ndziye kəkay na, ka səriye ha. Ndo

i gay i Mbəlom na, ndo neheye tə dzala ha faya aye, neŋgeye tə dəre eye. Bazlam dedək eye malətsa eye faya andza mədok i gay. ¹⁶ Ta dedək, bazlam nakay na, bagwar eye haladzay. Məŋgaha eye ahəl niye, ane tuk na, Mbəlom kə dəkway ha. Faya ma dəkway ha kəkay nakə ka ndzakweye ka tsəved i Mbəlom aye. Ndəray ma sliye faya mahəmbər na bay. A tsik na, ka Yesu Kəriste:

A təra ndo zezeŋ aye.
Məsəfəre Tsədəŋŋa eye kə da ha,
neŋgeye mənese andaya faya bay.

Gawla i Mbəlom hay ta ŋgatay. Ndo hay ta da ha bazlam ŋgay a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye.

Ndo hay kwa waray ka məndzibəra ta dzala ha,

Mbəlom kə zla a gəma, ka vəlay məzlaḅ.

4

Ndo neheye ta tətikateye maraw me a ndo hay aye

¹ Məsəfəre Tsədəŋŋa eye kə tsik parakka, a gwad: Aza kame na, ndo mekeleŋ eye hay ta gəriye ha mədzele ha ka Yesu. Ta rəhatay ha gər a məsəfəre neheye ŋgwalak eye bay ta rawiye me aye. Ta pay bəzay a matətike neheye tə yaw abəra ka fakalaw hay aye. ² Ndo neheye faya ta tətikateye wu neheye a ndo hay aye na, dərneh mə bazlam tay sulo, faya ta dəsiye parasay. Mədzaḅ gər tay kə

nas andza wu nakə ako a fəka na aye. ³ Ndo neheye na, faya ta gwadateye a ndo hay mæzle ŋgwas na, lele bay. Faya ta giye me ka mænde wu siye hay sa dærmak. Ane tuk na, Mbəlom, neŋgeye a ge wu neheye na, hærwi ada ndo neheye ta dzala ha ka Kæriste ada tæ sær dedek aye, tã nda ada tã gay sisœ. ⁴ Andza niye, hærwi wu nakə Mbəlom a ge tebiye aye na, lele. Wu mænday kwa waray ka kərahum mænde bay, ndayum tsa ada kã gumay naha sisœ a Mbəlom. ⁵ Wu mænday tebiye na, lele hærwi bazlam i Mbəlom ada hærwi maduwule me kway nakə faya ka duwulakweye me aye.

Ndo mæge mæsler i Yesu Kæriste lele eye

⁶ Tadə ka tətikatay wu neheye a ndo mædzal gær hay ka Yesu Kæriste na, ka tæriye ndo mæge mæsler i Yesu Kæriste lele eye ada ka hutiyē gədan hærwi bazlam i Mbəlom nakə ka dzalakwa ha aye ada hærwi matətike nakə faya ka pay bəzay lele aye. ⁷ Wurmbez neheye kæriye a yay a gær a Mbəlom bay aye na, kã pay zləm bay. Mede yak mã sakah matære kame kame andza nakə a say a Mbəlom aye. ⁸ Tadə ndoweye ma giye həbad hærwi matətədə ha mbəle ŋgay aye na, ma geye ŋgama tsekweŋ a bo ŋgay. Ane tuk na, tadə mede ŋgay lele andza nakə a say a Mbəlom aye na, ma geye ŋgama na,

haladzay, hærwi a sær ma dzəniye na anəke ma sifa nakə ka mændzibəra aye ada ma sifa nakə ma hutiyē ka tor eye. ⁹ Bazlam nakay na, bazlam dedek eye. Lele na, kwa way mã təma tæ dærev ŋgay peteh. ¹⁰ Hærwi niye ka vəlakway ha gədan kway ka mæge mæsler, ka ŋgəlakwa ha faya bo sah lele na, hærwi ka pakwa faya mædzal gær kway ka Mbəlom, neŋgeye nakə ta sifa aye. Neŋgeye ndo mətəme tay ha ndo hay tebiye, ma tæmiye ha wene wene eye na, ndo neheye tæ dzala ha ka Kæriste aye.

¹¹ Datay ha ada kã tətikatay wu nakay a ndo hay. ¹² Ndəray mã kəts kar hærwi nəkar wawa eye segey bay. Duh nəkar na, bəzatay ha a ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu ta ndziye na, kəkay. Bazlam yak nakə ka tsikiye na, mã tæra bazlam lele eye, mede yak mã ge lele, wuda ndo hay, dzala ha ka Yesu ada ndza na, tsədanŋa. ¹³ Dzanğa Derewel i Mbəlom pat pat kame i ndo hay. Datay ha ada kã tətikatay hus a pat nakə aza na ye naha aye. ¹⁴ Kã gay masəfaya a gədan nakə Mbəlom a vəlaka aye bay. A vəlaka na, ahəl nakə ndo hay tæ dā ha wu nakə Mbəlom a tsik ka nəkar aye ada madugula hay tæ pa faya həlay tay aye.*

¹⁵ Pay gær na, a mæsler neheye anan aye. Vəlay ha bo

* 4:14 Mæpe həlay ka ndo: Mæzle ndo ka mæge mæsler mæ walaŋ i ndo.

yak tebiye hārwi ada ndo hay tâ ηgatay faya ka diye kame kame ka tsæved i Mbəlom. ¹⁶ Gay metsehe a mede yak, gay metsehe a wu nakə faya ka tətikateye a ndo hay aye ada ndza bəηbəη lele. Tadə ka ge andza niye na, ka təmiye ha bo yak eye ada ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam yak aye dərma.

5

Mede i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu

¹ Ahəl nakə nəkurom ka tæv manəte eye ta ndo guram aye na, kâ may ha mənese bay, tsikay ta tsəfetsəfe eye andza neŋgeye na, bəba yak. Tsikatay me a gawla hay andza nəteye malamar yak hay. ² Tsikatay me a mama hay andza nəteye may yak hay. Ada a dem hay bəbay andza nəteye malamar yak hay. Dərev yak mâ ge kame tay na, tsədan̄a.

³ Gatay gər a madakway i ηgwas neheye nəteye madakway i ηgwas hay ta dedek, ndo məgatay gər andaya bay aye. ⁴ Tadə madakway i ηgwas wawa ηgay kəgəbay wawa i wawa ηgay andaya na, gər ha wawa hay tâ tətik marəhatay ha gər a ndo tay hay təday. Andza məgwede tâ gay gər a may tay andza nakə bəba tay hay tə gawatay gər ahəl niye aye. Andza niye na, a yay a gər a Mbəlom. ⁵ Madakway i ηgwas nakə neŋgeye mahəŋgeye, ndəray

ηgay andaya məgay gər bay ada neŋgeye kə pa mədzał gər ka Mbəlom, faya ma dūwulay naha me a Mbəlom huya ta həpat kwa ta həvad hārwi ada mâ dzəna na. ⁶ Ane tuk na, madakway i ηgwas nakə a gər ha bo ηgay kwa a way tsa aye na, neŋgeye mandza eye ma sifa, ane tuk na, andza neŋgeye maməta eye. ⁷ Datay ha a ndo hay na, tâ gatay gər a bəba tay hay hārwi ada ndəray mâ matay ha mənese bay.

⁸ Tadə ndoweje kə gay gər a ndo ηgay hay bay, na tsik wene wene eye na, ka ndo i gay ηgay hay, kə gər ha tsæved i Yesu Kəriste. Neŋgeye lele bay a ze ndo nakə kə dzala ha ka Yesu bay aye.

⁹ Watsa a dərewel na, məzele i madakway i ηgwas nakə məve ηgay kə ndisl a məve kuro kuro məkwa aye dəkdek ada nakə a zla zal nəte aye. ¹⁰ Ndo hay tâ sər ha məsler ηgay neheye a gawa aye na, ηgwalak eye. Kə gatay gər a wawa hay lele ada ka təma mbəlok hay a gay ηgay lele. Sa na, kə baratay na sik i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu* ada ka dzəna ndo neheye mə dərətsətseh aye. Kə ge məsler lele huya. Kə ge andza niye na, watsa məzele ηgay.

¹¹ Madakway i ηgwas neheye dahəlay aye na, kâ watsa məzele tay a dərewel bay. Hārwi ka watsa məzele tay agəna ma sateye mede a zal sa, ta gəriye ha məpay bəzay

* 5:10 Məbere sik na, andza məgwede: Matəme mbəlok.

a Yesu Kəriste. ¹² Ta ge andza niye na, sariya ma gəsiye tay ha hərwi ta nas wu nakə tə tsik, tə gwad: Ta ndziye mahəteye aye. ¹³ Kwa tadə ta zla zal bay, ka watsa məzele tay na, ta giye məsler sa bay, ta həhaliye ka gay ka gay. Ta dzəguriye me, ta bəbəlatelye wuray a ndo hay. Ta tsikiye bazlam nakə ka zəbatay naha bay aye. ¹⁴ Hərwi niye a seŋ na, madakway i ɲgwas neheye dahəlay eye hay aye na, t̄a ye a zal sa, t̄a wa wawa hay, t̄a gay gər a bədgay tay hərwi ada ndo neheye tə nakway d̄ere aye t̄a huta wuray mətsike fakwaya bay. ¹⁵ Na tsik andza niye na, hərwi siye i madakway i ɲgwas hay ta gər ha tsəved i Mbəlom, tə pay bəzay a Fakalaw.

¹⁶ Tadə ɲgwas nakə faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste, madakway i ɲgwas andaya mə gay na, neŋgeye m̄a dzəna na. Madakway i ɲgwas niye andza niye na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dzəniye na bay. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dzəniye na, madakway i ɲgwas neheye ndəray tay andaya bay aye.

¹⁷ Madugula neheye nəteye faya ta gateye gər lele a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, rəhumatay ha gər lele. Rəhumatay ha gər wene wene eye a ndo neheye faya ta vəliye ha gədaŋ tay ka

mədə ha bazlam i Mbəlom ada ka matətikatay a ndo hay aye. ¹⁸ Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Ahəl nakə sla ma giye məsler ma guvah aye na, k̄a pay wu ka bazlam bay, gər ha m̄a həpəd wu mənday.†». A gwad sa: «Ndo məge məsler na, lele t̄a vəlay wu i madagər ɲgay.‡»

¹⁹ Tadə ndoweye ki yaw ka təv yak mətsikaka wu nakə lele bay aye ka madugula i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, k̄a pay zləm bay. Ka ta pay zləm na, tsəne abəra ka ndo hay sulo kəgəbay ka ndo mamahkar eye təday ada ka pateye zləm. ²⁰ Tsikatay faya a ndo neheye faya ta giye mənese aye kame i ndo hay tebiye hərwi ada ndo siye hay t̄a dzədzar məge mənese dərma.

²¹ Neŋ faya na gakeye amboh kame i Mbəlom, kame i Yesu Kəriste ada kame i gawla i Mbəlom neheye a pala aye, amboh rəhay ha gər a wu nakə na tsikaka aye. K̄a ɲgəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay, k̄a matay bo a ndo siye hərwi agəna nəteye ndo yak hay aye bay. ²² Tadə a saka məzle ndo ka məge məsler mə gay i maduwule me na, zəba ka mede ɲgay lele təday nakə ada ka piye həlay ka gər ɲgay aye. K̄a t̄ələka həlay yak a mezeleme i ndo siye hay bay. Ndza na tsədaŋŋa.§

²³ K̄a sa yam dəkdək bay,

† 5:18 Bazlam mapala eye masulo eye 25.4. ‡ 5:18 1 Koriŋte hay 9.9; Mata 10.10; Luka 10.7. § 5:22 Zəba ma 1 Timote 4.14.

sa guzom tsekweŋ hærwi huđ yak nakə a wurawa fakaya aye hærwi ada huđ mâ wur fakaya sa bay.

²⁴ Ndo siye hay kwa tadə ta ye kame i sariya zuk bay na, mezeleme tay a zəba parakka mə dzaydzay. Ka ndo siye hay, ta səriye ha mezeleme tay na, ma dəba i sariya. ²⁵ Məsler ŋgwalak eye hay na, nəteye mə dzaydzay dərma. Tadə ta ndohwaw bəse a dzaydzay zuk bay na, ta sliye mändze huya maŋgaha eye bay.

6

¹ Ndo neheye nəteye beke aye hay na, tã rəhatay ha gər a ndo i gay tay hay hærwi ada ndo hay tã tsik wu nakə lele bay aye ka məzele i Mbəlom bay ada ka wu neheye faya ka tətikakwateye a ndo hay aye bay. ² Tadə ndo i gay i beke hay nəteye ndo məpe mədzal gər hay ka Kəriste, kwa tadə nəteye malamar hay ma məpe mədzal gər ka Kəriste bəbay na, tã kərah marəhatay ha gər a ndo i gay tay hay bay. Kwa nəteye tebiye tã ləva kame i Mbəlom na, ta giye məsler tay lele duh ma ziye nakə kurre aye hærwi ndo neheye faya ta gateye məsler aye na, nəteye ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ada Mbəlom a wuđa tay.

Ndo neheye zlele eye hay dedek aye

Tətikatay wu neheye a ndo hay, vəlatay gədaŋ. ³ Tadə ndoweye ka tətik wu

mekelen eye, ada ka təma bazlam neheye dedek aye i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste bay, ada a təma wu nakə faya ka tətikakwateye a ndo hay ka mede nakə lele eye kame i Mbəlom aye bay sa na, ⁴ nengeye ndo mədəslay ha gər a bo, a sər wuray bay tebiye. A sər na, məkədə wuway dekdek tsa, ma giye magazləga ka wu hay. Hærwi niye ndo neheye faya ta pay zləm aye na, ta giye sələk, ta wuđiye məkədə wuway a bo, ta tsadiye a bo, ta dzalateye naha wu neheye lele bay aye a gər a ndo hay. ⁵ Ta kədiye wuway huya hærwi mədzal gər hay lele bay, ada hærwi tã sər dedek sa bay. Tã dzala mə gər tay agəna, tadə ta pay bəzay a tsəved i Mbəlom na, ta hutiiye suloy.

⁶ Ta dedek tadə ka pay bəzay a tsəved i Mbəlom na, nəkar zlele eye, dərev yak ma ŋgwasiye tã wu nakə andaya fakaya aye. ⁷ Ka yakwaw ka mändzibəra na, ka zlakwaw wuray ka həlay bay, ka makweye na, ka zlakweye wuray ka həlay bay dərma. ⁸ Tadə wu mənday kway tã petekedkway andaya na, niye na, da kway. ⁹ Ndo neheye a satay matəre ndo i zlele hay aye na, ta dədiye a masəpete i Fakalaw andza tã dəd a balay. Ta wuđa wu neheye kəriye ma nasiye tay ha ndo hay aye ada neheye ta dziye tebiye aye. ¹⁰ Mawuđe suloy na, ma zlaweye slala i wu neheye lele bay aye

tebiye. Siye i ndo hay ta gər ha tsəved i Mbəlom hərwi a satay suloy ka zal, ada hərwi niye ta huta dəretsətseh mə dərev.

Mandəve i bazlam

¹¹ Ane tuk na, nəkar na, ndo i Mbəlom, wu neheye tebiye lele bay aye na, kâ təlaka həlay yak a dəma bay. Ge gədan, hərwi ada kâ təra lele kame i Mbəlom, pay bəzay a tsəved ŋgay, dzala ha huya ka neŋgeye, wuda siye i ndo hay lele, səmay naha a wu hay ada təra ndo ləfedede eye.

¹² Ge vərəm ŋgwalak eye ka tsəved i Mbəlom. Gəs sifa i Mbəlom nakə ma ndəviye bay aye hərwi Mbəlom a zalaka na, ka neŋgeye ada ka da ha parakka ahəl niye kame i ndo hay haladzay wu nakə ŋgwalak eye ka dzala ha aye. ¹³ Neŋ faya na tsikakeye kame i Mbəlom nakə ma vəliye sifa a wu hay tebiye aye ada kame i Yesu Kəriste nakə a da ha wu ŋgwalak eye parakka kame i Poŋos Pilat aye, ¹⁴ neŋ faya na tsikakeye, rəhay ha gər a wu nakə na tsikaka aye, kâ nas ha bay, gay metsehe a mändze yak hərwi ada ndo hay tâ maka ha mənese bay hus a pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweye aye.

¹⁵ Ma maweye na, a həlay ŋgwalak eye. Maa ge ha andza niye na, Mbəlom. Mbəlom na, gədan tebiye mə həlay ŋgay, neŋgeye Mbəlom nəte ŋgweŋ, neŋgeye mandza eye ma məŋgwese, neŋgeye Bəy ka gər i bəy hay, neŋgeye

Bəy Maduweŋ ka gər i bəy maduweŋ hay, ¹⁶ neŋgeye nəte ŋgweŋ nakə ta sifa huya aye, neŋgeye mandza eye mə dzaydzay. Dzaydzay ŋgay a dəv haladzay, ndəray ma sliye mahəndzəde naha faya bay. Ndəray da da kə ŋgatay bay, ndəray ma sliye məŋgatay bay sa. Ndo hay tâ dəslay ha gər. Ma ndziye huya. Mâ ge andza niye.

Mətsike me a zləm a ndo i zlele hay

¹⁷ Ndo neheye zlele eye hay ka mändzibəra nakay aye na, gwadatay tâ dəslay ha gər a bo bay, zlele ma ziye kəriye. Tâ pa faya mədza gər tay bay. Tâ pa mədza gər tay duh na, ka Mbəlom nakə ma vəlakweye wu hay tebiye hərwi ada kâ ŋgwasakwa aye. ¹⁸ Gwadatay na, tâ ge wu ŋgwalak eye hay, tâ ge wu ŋgwalak eye hay haladzay. Gwadatay na, tâ vəl wu ta məŋgwese eye, tâ vəl wu a siye i ndo hay. ¹⁹ Tadə faya ta giye andza niye na, ta hayay gər a wu tay hay a təv ŋgwalak eye hərwi ada tâ huta sifa dedek eye. Maga eye na, andza ndo nakə a pa naha mədok i gay ŋgay kurre aye.

²⁰ Timote, gay gər a wu nakə Mbəlom a pa a həlay yak aye. Bazlam neheye ndo hay ta tsikiye kəriye na, kâ tsik a dəma bay. Wu nakə nəteye tə zalay ndaraw aye, ane tuk na, ndaraw dedek eye bay. ²¹ Na tsik andza niye hərwi siye hay ta dzala ha ka wu nakə faya ka dzalakweye

faya aye sa bay, hærwi tæ gwad
tâ huta ndaraw eye nakay.

Mbælom mâ pa fakuma
ngama.

**Masulo i derewel i
Pol nakə a watsay
naha a
Timote
aye
Məfələkwə**

Masulo i derewel nakay Pol a watsay a Timote aye, maraha eye tə maduk i duk i bazlam neheye Pol a tsikay a Timote aye. Pol nengeye ma danğay (2.9), ndo hay haladzay ta mbəday dəba (1.15; 4.10-16). A sər ha mazlambar ma mətiye (4.6). A gwaday a Timote ndo məleke ha ma məsler, a wuda na andza wawa, ka dzameye gər dāda sa.

Derewel nakay faya ma makweye ahaya a zləm mändze i Pol: Məsler ηgay, məsənəke ηgay, dəretsətseh ηgay hay hərwi Labara Ngwalak eye. A vəlay gədan a Timote ka məsəmay naha a dəretsətseh ma məsler i Kəriste (2.1-13). A gwaday mâ da ha bazlam i Mbəlom ta tsəved eye lele (2.14-15). Hərwi niye, Timote mâ ηgəday a məkəde wuway, mâ mbəday dəba a ndo neheye faya ta giye wu neheye ηgwalak eye bay aye, mâ pay bəzay na, a mede i Pol. Mâ hənay gər ada mâ ge na, wu nakə Pol ta ndo siye hay tə sənəkata y a ndo hay aye.

Wu neheye mawatsa eye na, ta dzəniye kway ka matətike wu dedək eye (3.16).

Mətsike me i Pol

¹ Maa watsa derewel nakay na, neη Pol, neη ndo i maslan i Yesu Kəriste andza nakə a say a Mbəlom aye. A slər ga ha hərwi ada nā dā ha bazlam i sifa nakə Mbəlom a gwad ma vəlateye a ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

² Na watsaka naha a nəkar Timote. Nəkar na, na wuda kar haladzay andza wawa ga. Mbəlom Bəba kway tə Yesu Kəriste Bəy Maduweη kway tâ pa fakaya ηgama, tâ gaka ηgwalak ada tâ vəlaka zay.

Pol a may naha dərev a Timote

³ Neη faya na gay naha sisə a Mbəlom hərwi yak. Neη faya na geye məsler tə dərev tsədanηa eye andza i bəba tətə ga neheye tə gaway məsler aye. Ahəl nakə na duwulaway naha me a Mbəlom aye na, na duwulaway naha me hərwi yak huya ta həvad kwa ta həpat. ⁴ Həlay nakə ka tuwa aye na, kə mətsen gər bay.* A seη haladzay mənğataka hərwi ada dərev ga mâ rah ta mənğwese. ⁵ Na mətsa ha gər ta məpe mədzal gər yak nakə ka pa peteh ka Yesu Kəriste aye bay. Təday na, mama yak Lowis nakə a dzala ha ka Yesu Kəriste ada may yak Enise. Ayaw! Na sər ha ta dedək ka dzala ha ka Yesu dərma k.

⁶ Hərwi niye, neη faya na gwadakeye sa: Kâ gay masəfaya a wu nakə Mbəlom a vəlaka gədan məge aye

* 1:4 Timote a tuwa ahəl nakə Pol a ye faya abəra a gər ha ma Efez aye. Zəba ma 1 Timote 1.3.

bay. A vëlaka na, ahël nakê na pa fakaya hêlay aye. Vêlay ha dêrev yak peteh ka mäge.† ⁷ Kâ dzêdzar bay hêrwi Mêsêfêre Tsêdanŋa eye nakê Mbêlom a vêlakway aye na, ma têriye kway ha ndo i zluwer hay bay. Duh ma vêlakweye gêdan mäge mêsler i Mbêlom ada tê mawudê siye i ndo hay ada tê mægay metsehe a bo kway.

⁸ Hêrwi niye zluwer mâ gaka mêdê ha bazlam i Bêy Maduweŋ kway bay. Neŋ ma danŋay na, hêrwi ŋgay, ane tuk na, kâ ge horoy tê neŋ kame i ndo hay bay. Duh têma mêsê dêretsêtseh hêrwi mêdê ha Labara Ŋgwalak eye andza neŋ dêrmak. Ge andza niye ta gêdan nakê Mbêlom ma vêlakeye. ⁹ Mbêlom na, kê têma kway ha, a zalakway hêrwi ada kê têrakwa ndo ŋgay hay. A zalakway na, hêrwi nakê ka gakwa mêsler ŋgwalak eye bay, a têma kway ha hêrwi a say mêpe faya ŋgama. Andza mægwedê na, kwa ahël nakê mândzibêra andaya zuk bay aye b̄a kê lêva ha bo mêvêle kway ŋgama tê hêlay Yesu Kêriste. ¹⁰ Anêke na, ka bêz ha ŋgama nakê a vêlakway aye parakka hêrwi Yesu Kêriste ndo mêtême ha ndo ki yaw. Neŋgeye na, kê zla na gêdan i mêdahan, a d̄a ha na, tadê ka têtakwa Labara Ŋgwalak eye na, ka hutakweye sifa nakê ma ndêviye bay ka tor eye.

¹¹ I ga na, Mbêlom a pa

ga ndo i maslan hêrwi ada nâ d̄a ha Labara Ŋgwalak eye a ndo hay ada nâ têtikatay. ¹² Hêrwi niye nakê neŋ faya na siye dêretsêtseh ma danŋay aye. Ane tuk na, horoy a geŋ bay hêrwi na sêr Yesu Kêriste. Na dzala ha ka neŋgeye ada na sêr ha ta dedek ma sliye faya matsêpe Labara Ŋgwalak eye nakê a vêleŋ aye. Ma tsêpiye na hus a pat bagwar eye nakê ma deyeweeye aye.

¹³ Tsikatay a siye i ndo hay bazlam dedek eye nakê na tsikaka aye, kwa tsekweŋ kê mbêday hêlay bay. Ka tsikiye na, dzala ha ka Yesu Kêriste ada wudê ndo hay. Ge andza niye ta gêdan nakê a yaw mê Yesu Kêriste aye. ¹⁴ Kâ vêlay tsêved̄ a ndêray mâ mbêday hêlay a labara ŋgwalak eye nakê Mbêlom a vêlaka aye bay, tsêpa na ta gêdan i Mêsêfêre Tsêdanŋa eye nakê mê dêrev kway aye.

¹⁵ Nêkar ka sêr ha ndo mêpe mêdzal gêr hay ka Yesu neh-eye ka dala i Azi aye nêteye ta gêr ga ha ŋgwedek. Figelas ta Hermogenas nêteye mê walan tay dêrmak.† ¹⁶ Ane tuk na, Onezifor na, a mawen naha dêrev, horoy kê gay kame i ndo hay hêrwi nakê neŋ ma danŋay aye bay. Bêy Maduweŋ kway mâ gay ŋgwalak a ndo i gay ŋgay hay. ¹⁷ Ahël nakê a ndislew kanan a wuzlah gay i Roma aye na, kê pêla têv nakê neŋ mê dêma aye puk puk lele hus a huta

† **1:6** Zêba ma 1 Timote 4.14; 5.22. † **1:15** Dala nakê Roma hay tê zalay Azi aye na, neŋgeye bægom ka dala nakê tê zalay Turki aye.

ga. ¹⁸ Bəy Maduwen kway Yesu mâ gay ɲgwalak pat nakə ma ta gateye sariya a ndo hay aye. Ka sər ha dərmaḥ ahəl nakə neŋ ma Efez aye na, ka dzəna ga haladzay.

2

Sidzew i Yesu Kəriste

¹ Wawa ga, nəkar na, vəlay tsəveḍ a ɲgwalak nakə Yesu Kəriste a vəlaka aye mâ tərakar ha gədan aye. ² Ahəl niye ka tətik bazlam i Mbəlom na, abəra ka neŋ. Bazlam nakə na ḍa ha kame i ndo hay haladzay aye na, zla na tətikatay a siye i ndo neheye dedək aye dərmaḥ hərwi ada nəteye tâ sla faya matətikatay a ndo siye hay kame sa.

³ Tadə dərətsətseh kə ndzaka a gər hərwi Yesu Kəriste na, səmay naha andza sidzew nakə lele eye a səmay naha a dərətsətseh aye. ⁴ Tadə ndoweye ma diye a vəram, tadə a say neŋgeye mâ yay a gər a bəy ɲgay na, ma kərahiye məsler i ndo neheye kəriye. I yak na, mâ tərakar andza niye dərmaḥ. ⁵ Sər ha dərmaḥ na, tadə ndoweye faya ma hwiye mahway i mata ndisle kame na, tadə ka hway ta tsəveḍ eye bay na, ta vəleye wu i merəbe ɲgay bay. ⁶ Ndo i məfəte hay bəbay, mata lehe məhute hohway eye na, ndo nakə a ge məsler haladzay aye təday. ⁷ Dzala ka wu neheye faya na tsikakeye kanan aye, hərwi tadə ka dzala ha faya na, Bəy

Maduwen ma vəlakeye gədan ka mətsəne wu nakə faya na tsikakeye tebiye.

⁸ Yesu Kəriste mâ makaw a gər. Neŋgeye a yaw na, abəra ma gwala i Davit. Kə lətsew abəra ma mədahaŋ. Anaŋ Labara ɲgwalak eye nakə faya na ḍatay ha a ndo hay aye. ⁹ Neŋ faya na siye dərətsətseh ada tə gəs ga a danɲay na, hərwi labara nakay ɲgwalak eye. Ayaw, neŋ na, ta peŋ tsalalaw andza ndo məge zlərwek. Ane tuk na, bazlam i Mbəlom na, ta pay tsalalaw bay. Faya ma diye kame kame huya. ¹⁰ Hərwi niye neŋ faya na səmay naha a dərətsətseh tebiye. Neŋ faya na səmay naha hərwi ndo neheye Mbəlom a pala tay ha aye hərwi ada nəteye tâ huta tsəveḍ nakə Yesu Kəriste ma mbəliye tay ha aye ada tâ ye a bəy ɲgay nakə a le haladzay aye ada tâ ndza mə ḍəma ka tor eye. ¹¹ Sa tsa na, kutoŋ kâ səmay naha hərwi bazlam neheye na tsikakeye naha na, bazlam dedək eye hay:

Tadə ka mətakwa tə neŋgeye na,*

ka ta ndzakweye ma sifa tə neŋgeye dərmaḥ.

¹² Tadə ka səmakwa naha a dərətsətseh na, ka ta tərakweye bagwar i bəy tə neŋgeye.

Ane tuk na, tadə ka gwadəkwa ka sərakwa na bay na, ma ta gwadīye a sər kway bay dərmaḥ.

* 2:11 Zəba ma Roma hay 6.5, 8.

13 Tadə ka tərakwa kame ŋgay ndo dedek eye hay bay na, neŋgeye na, ma ndziye ndo i dedek hərwi bo ŋgay eye ma sliye faya mənese ha bo ŋgay bay.

Ndo mäge mäsler i Mbəlom dedek eye

14 Matay ha wu neheye na tsik aye a zləm a siye i ndo hay tebiye hərwi ada tâ dzala ha faya. Tsikatay ta gədaŋ kame i Mbəlom, tâ təra a bo ka gər i bazlam hay bay, tâ gər ha hərwi bazlam niye hay na, ta gateye ŋgama kwa tsekweŋ bay. Duh ma nasiye ha dərev i ndo neheye faya ta pay zləm aye. 15 Nəkar na, ŋgəla ha bo ka mändze andza nakə a say a Mbəlom aye. Təra ndo mäge mäsler nakə a ge horoy ta mäsler ŋgay bay aye, andza məgwede a da ha bazlam dedek eye a ndo hay ta tsəved eye. 16 Bazlam neheye i məkəde wuway kəriye a yay a gər a Mbəlom bay aye na, kâ tsik a dəma bay. Ndo neheye faya ta kədiye wuway andza niye aye na, faya ta dziye abəra ka tsəved i Mbəlom kame kame duh. 17 Bazlam tay faya ma səkahiye andza mbəlak nakə faya ma goŋgoḃiye. Himene ta Filete nəteye mə walaŋ i ndo niye hay. 18 Ta gər ha tsəved dedek eye, tə gwad na, 6a Mbəlom kə lətsa tay ahaya ndo hay abəra ma mədahaŋ. Andza niye ndo siye hay ta

gər ha tsəved i Mbəlom hərwi tay. 19 Ane tuk na, dedek i Mbəlom ma mbədiye bay. Neŋgeye andza mədok i gay nakə ma ndziye bəŋbəŋ aye. Tə watsa ka mədok niye, tə gwad: «Bəy Maduweŋ a sər ndo ŋgay hay.†» Tə watsa dərma, tə gwad: «Kwa way kə gwad neŋgeye ndo i Bəy Maduweŋ na, mâ ge mənese sa bay.»

20 Ka sər ha mə gay i ndo i zlele na, wu maŋgara eye wal wal andaya. Siye hay tə ŋgar ta gura kəgəbay ta bəre. Siye hay na, ta tsətsad mayako ada siye hay tə ŋgar ta doḃo i gərwa. Tə ge ha mäsler tə wu neheye na, ta tsəved wal wal. Neheye tə ŋgar ta gura aye kəgəbay ta bəre aye na, tə ge ha mäsler pat i magur-lom dekdek. Siye hay tə ge ha mäsler kwa waray waray pat pat. 21 A tsik nakay na, ka nəkway. Tadə ndoweye kə gər ha mäge mənese tebiye na, Mbəlom ma vəleye mäsler ŋgay wal ma təriye andza wu nakə tə ŋgar ta gura kəgəbay ta bəre aye. Ndo i gay ŋgay ma piye na wal hərwi a sər mäge mäsler i ndo i gay ŋgay tebiye.

22 Bor i wu neheye lele bay a satay a gawla hay mäge aye na, kâ ge bay, hway wu yak abəra mə wu niye hay. Ge wu nakə ŋgwalak eye tə dərev yak peteh, pa mədzaŋ gər yak bəŋbəŋ ka Yesu, wuda ndo hay, ndza tə zay ta ndo neheye dərev tay tsədaŋŋa eye ada faya ta duwulay

† 2:19 Zəba ma Məpesle 16.5.

naha me a Bəy Maduweŋ aye. ²³ Tadə ndo hay faya ta kədiye wuway ka wu nakə ma giye ŋgama bay ada ka wu i matərakahaŋ na, kâ tsik a dəma təbey hərwi ka sər məkəde wuway niye hay ma ndəviye na, tə matəre. ²⁴ Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye məsler i Bəy Maduweŋ aye na, kutoŋ mâ təra ta ndo hay bay. Mâ gatay ŋgwalak a ndo hay tebiye, mâ sla faya matətike a ndo hay lele, mâ səmay naha a wu nakə ndo hay ta tsikiye faya aye. ²⁵ Tadə agəna ndo mənə dəre yak hay ta təma wu nakə ŋgwalak eye bay na, dətay ha ta ləfedede eye. Agəna Mbəlom ma vələteye tsəved ka məgəre ha mezeleme tay hərwi ada t̄a sər bazlam dedek eye. ²⁶ Kwa tadə Fakalaw kə gəs tay andza a mbəzl tay ha a ɓalay hərwi ada t̄a ge wu nakə a say aye bəbay na, agəna ta maweye ka mədzal gər ŋgwalak eye hərwi mətəmaw abəra mə həlay ŋgay.

3

Ndo hay ta gəriye ha Mbəlom ka mandəve i mändzibəra

¹ Sər ha wu nakə faya na tsikakeye kanaŋ aye: Ka maduki duk i mähəne hay na, dəretsətseh ma giye andaya haladzay. ² A həlay niye ndo hay ta wudiye bo tay eye dekdek, ta wudiye suloy, ta giye zlapay, ta dəslay ha gər

a bo tay, ta tsadiye Mbəlom, ta tsənateye zləm a bəba tay hay bay, ta gateye sisəe a ndo neheye faya ta dzəniye tay ha aye bay, ta rəhay ha gər a wu i Mbəlom hay bay, ³ ta wudiye siye i ndo neheye mə gay tay aye bay, ta sakatay naha a ndo hay bay, ta tsikiye wu nakə lele bay aye ka ndo hay, ta səriye i tay na, məgay dəretsətseh a ndo hay, ta wudiye wu lele eye bay, ⁴ ta giye daf ka ndo siye hay, ta giye wu hay ze mədzele faya, ta dəslay ha gər a bo tay haladzay, ta wudiye na, wu nakə a yatay a gər a bo tay aye a ze Mbəlom. ⁵ Ta ndzəkitiye bo ndo i Mbəlom hay ane tuk na, ta təmiye gədaŋ i Mbəlom hərwi ada t̄a huta mede ŋgwalak eye na, ta wudiye bay. Nəkar na, kâ ndza ka təv tay bay.

⁶ Siye hay mə walaŋ tay anəke faya ta fələkwiye a gay i ndo hay. Faya ta fələkwiye ta tsəfetsəfe eye, ta vateye gər a ŋgwas neheye bəle eye hay aye hərwi ada t̄a təma bazlam tay. Ŋgwas neheye ta ge mezeleme haladzay, faya ta pay bəzay a wu neheye wal wal a yatay a gər aye. ⁷ Ta wudā matətike wu hay ane tuk na, tə sər mətsəne wu nakə dedek eye bay. ⁸ Ndo neheye na, faya ta kərahiye bazlam dedek eye andza Zanes ta Zambəres ahəl niye ta kərah bazlam i Musa* aye. Mədzal gər tay kə nas,

* 3:8 Zanes ta Zambəres: Mə kule i Yahuda hay tə zalawatay a maharam i Ezipt hay andza niye. Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 7.11, 22.

tə dzala ka Mbəlom ta dedək bay. ⁹ Ane tuk na, ta diye kame sa bay hərwi mäge wu i matərakahan tay niye hay ma zəbiye mə dzaydzay kame i ndo hay haladzay parakka andza i Zanes ta Zambəres nakə ahəl niye ndo hay tə sər ka matərakahan tay nakə tə gawa aye.

Ndza bəhəbəh mə wu nakə ka tətik aye

¹⁰ Nəkar na, ka sər wu nakə na tətikawatay a ndo hay aye lele, mede ga kəkay na, ka ngatay, ka sər wu nakə a seŋ mäge ma məsler ga aye, ada ma kəkay na pa mədzal gər ga ka Mbəlom aye ka sər ha. Ka sər dərmak kəkay nakə faya na zliye ngatay ada ma kəkay na wudə ndo hay aye, ada ma kəkay neŋ mandza eye bəhəbəh aye, ka sər. ¹¹ Ka sər kəkay nakə ndo hay tə geŋ dəretsətseh ada ma kəkay na sa dəretsətseh ma wuzlahgəma i Aŋtiyos, ma wuzlahgəma i Ikoniyom ada ma wuzlahgəma i Listəre aye. Ayaw! Ndo hay ta seŋ dəretsətseh haladzay, ane tuk na, Bəy Maduweŋ kway kə təma ga ha abəra mə wu neheye tebiye. ¹² Ta dedək ndo neheye tebiye a satay mədzepe tə Yesu Kəriste ada məndze andza nakə a say a Mbəlom aye na, ndo hay ta sateye dəretsətseh. ¹³ Ndo i sewed hay ta ndo neheye faya ta vatay gər a ndo hay aye məndze tay ma nasiye kame kame, ta vay gər a bo tay ada ta vatay gər a siye i ndo hay dərmak.

¹⁴ Nəkar na, ndza bəhəbəh mə wu nakə ka tətik aye ada nakə ka təma tə dərev yak peteh aye. Ndza bəhəbəh lele hərwi matətikaka way na, ka sər. ¹⁵ Sər ha na, ka sər Derewel i Mbəlom kwa ahəl nakə nəkar wawa eye mba aye. Derewel i Mbəlom niye na, ma vəlakeye tsəved ka məhute metsehe hərwi ada tadə ka dzala ha ka Yesu Kəriste na, Mbəlom ma mbəliye kar ha. ¹⁶ Wu nakə tebiye tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, a yaw mə bazlam i Mbəlom. Derewel nakay ma dzəniye kway ka matətike wu nakə dedək aye, tadə faya ka gakweye mənese na, ma dəkweye ha, ma kətiye kway, ma tətikakweye hərwi ada kə gakwa wu lele eye. ¹⁷ Məsəfəre i Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo i Mbəlom mā təra neŋgeye maləva bo eye hərwi ka təma a dərev ngay wu nakə tebiye a say mede mata ge ha məsler ngwalak eye aye.

4

Mədə ha bazlam i Mbəlom

¹ Neŋ faya na tsətsahiye fakaya, da ha Labara Ngwalak eye. Na tsətsah fakaya kame i Mbəlom tə Yesu Kəriste. Neŋgeye ma gateye sariya a ndo neheye ta mət aye ada a ndo neheye nəteye tə dəre aye tebiye. Na tsətsah fakaya andza niye na, hərwi ma maweye ada ma təriye bəy. ² Da ha bazlam i Mbəlom, rəzlay a gər huya kwa a həlay lele eye ada kwa a həlay nakə lele bay aye.

Tadə ndo hay faya ta giye mənese na, tsikatay faya, tsikatay tã gər ha mənese, matay naha d̄ərev, t̄atikatay ta l̄əfəd̄əd̄e eye, ³ h̄ərwi h̄əlay eye ma ndisleweye ndo hay ta pay z̄l̄əm a ndo neheye ta t̄atikateye wu neheye dedek eye bay aye. Duh ta wudiye na, m̄əge wu neheye lele bay aye ada andza niye ta p̄əliye ndo mat̄ətike hay haladzay ada ta tsikateye wu nakə a yatay a gər a z̄l̄əm tay m̄ətsəne aye. ⁴ Ta peye z̄l̄əm a wu nakə dedek eye sa bay, ta peye z̄l̄əm d̄uh na, a ndo i maraw me hay. ⁵ Ane tuk na, n̄əkar na, gay metsehe a bo yak huya, s̄əmay naha a d̄ərets̄əseh, d̄atay ha Labara N̄gwalak eye a ndo hay, ge m̄əsl̄er nakə Mb̄əlom a v̄əlaka a h̄əlay aye tebiye.

⁶ Neñ na, na t̄əra andza wu k̄əriye nakə ta v̄əleye a Mb̄əlom aye. H̄əlay nakə ta k̄ədiye ga, na ḡəriye ha m̄əndzib̄əra aye mazlambar k̄ə ndislew. ⁷ Na gay m̄əsl̄er a Yesu K̄əriste t̄ə d̄ərev ga peteh andza ndo nakə a n̄ḡəla ha bo ka mab̄əbazl bo seh lele aye. Na nd̄əv ha wu nakə Mb̄əlom a v̄əleñ a gwed̄eñ ge aye andza ndo nakə a nd̄əv ha mahway aye. Wu neheye ka dzalakwa ha faya na, na gər ha kwa tsekweñ bay tebiye. ⁸ An̄əke na, Mb̄əlom k̄ə l̄əva ha bo ta magogoy ga m̄ə mb̄əlom h̄ərwi neñ kame n̄gay m̄ənese kwa tsekweñ andaya fagaya bay. B̄əy Maduweñ kway, neñgeye nakə ma gateye sariya dedek eye a ndo hay

ma ta v̄əleñeye magogoy ga pat nakə ma ta gakeye sariya aye. Ma ta v̄əleñeye a neñ d̄ekd̄ek bay, ma ta v̄əlateye a ndo neheye tebiye faya ta h̄əbiye na aye.

A say a Pol Timote m̄əye ka t̄əv n̄gay

⁹ Ge ḡədañ h̄ərwi ada k̄ā yaw ka t̄əv ga b̄əse, ¹⁰ h̄ərwi Demas k̄ə gər ga ha. A wud̄a wu neheye ka m̄əndzib̄əra aye, h̄ərwi niye ki ye n̄gway a Tesalonik. K̄əreskenes neñgeye na, ki ye a Galat ada Titus na, ki ye a Dalmatiya. ¹¹ Maa z̄əkaw ka t̄əv ga na, Luka mah̄əngeye. Aza ka deyeweye na, dumara ta Markus salamay h̄ərwi ma sliye faya madz̄əne ga ka m̄əsl̄er. ¹² Tisik i n̄gay na, na sl̄ər ha a ḡəma i Efez. ¹³ Ah̄əl nakə ka deyeweye na, do a ḡəma i T̄ərowas, zleñ ahaya peteked i m̄ətasl̄ ga nakə na ḡəray ha a h̄əlay i Karpus aye. H̄əl ahaya d̄erewel hay d̄ərmak, ane tuk na, a señ wene wene eye na, neheye t̄ə ge ta mbal aye.

¹⁴ Al̄əḡəzand̄ər ndo m̄əv̄əd̄e wu k̄ə geñ sewed̄ haladzay. B̄əy Maduweñ kway ma ta may ha a d̄əma magogoy i m̄əsl̄er n̄gay. ¹⁵ N̄əkar na, ge metsehe b̄əna aḡəna ma p̄əliye fakaya ts̄əved̄ m̄əgaka sewed̄ d̄ərmak h̄ərwi kwa tsekweñ a wud̄a bazlam kway bay.

¹⁶ Pat makurre eye nakə ti ye ga ha kame i sariya, na ge me ab̄əra ka bo na, nd̄əray ki ye naha mata meñ bo bay,

tə gər ga ha. Mbəlom mâ pəsətay ha. ¹⁷ Ane tuk na, Bəy Maduweŋ kway, neŋgeye na, kə gər ga ha bay, kə vələŋ gədaŋ hərwi ada nâ da ha bazlam ŋgay parakka, nâ həmbər faya abəra kwa tsekweŋ bay. Ada ndo i gəma hay wal wal haladzay ta tsəne. Bəy Maduweŋ kə təma ga ahaya abəra mə bazlam i zil.* ¹⁸ Ada na sər na, Bəy Maduweŋ ma ta təmiye ga ha abəra mə wu neheye tebiye lele bay aye, ada ma tsəpiye ga hərwi ada nâ ye a bəy ŋgay a mbəlom. Zambadəkway ka tor eye. Mâ ge bo andza niye!

Mətsike me

¹⁹ Tsikatay ha me a Pərisil ta Akelas. Tsikay ha me a ŋgwas i Onezifor ta wawa ŋgay hay. ²⁰ Erast, neŋgeye na, ma ndziye ma gəma i Korinthe. Tərofime na, na gər ha ma gəma i Melet hərwi neŋgeye dəvats eye.

²¹ Ge gədaŋ madayaw ka təv ga kənaŋ ta bəse, ahəl nakə həlay i mətasl ka dazlay zuk bay aye. Ebulus, Pudentes, Kolodiya, Linus ada təsiye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye kənaŋ aye ta tsikaka naha me.

²² Bəy Maduweŋ mâ tsəpa kar huya. Mâ pa fakuma ŋgama tebiye!

* **4:17** Zəba ma Dəmes hay 22.22.

Derewel nakə Pol a watsay naha a Titus aye Məfələkwe

Titus neŋgeye ndo məleke ha Pol ma məsler. Ahəl nakə Pol mə həlay nakə mawura bo ta ndo i Korinṭe hay aye na, Titus kə ge məsler ŋgwalak eye haladzay. Pol a watsay naha derewel nakay na, neŋgeye ma Kəret, dala nakə malawara eye ta yam aye. Mə dəma na, a matay bo a ndo məpe mədzal gər hay ka mändze lele.

Pol a may ha a zləm a Titus ka lele i mändze i ndo məkalay kame a ndo məpe mədzal gər hay (1.5-16). A tsikay me a zləm ka gər i mändze ta slala i ndo hay wal wal: Ta ndo neheye guram eye hay, dahəlay hay, gawla hay, beke hay (2.1-15). Yesu Kəriste a vəl ha sifa ŋgay na, hərwi mətəme tay ha ndo hay abəra ma mənese kwa waray waray (2.14). Mədok i sifa wedefeye i ndo məpe mədzal gər hay mapa eye na, ka neŋgeye.

Mətsike me

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, ndo i məsler i Mbəlom, ada ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Mbəlom a zla ga, hərwi ada nā tsikatay bazlam ŋgay a ndo ŋgay neheye a pala tay ha aye. Na tsikateye na, ada tāt dzala ha ka Mbəlom, tāt sər dedək.

Hərwi dedək na, ma dəkweye ha mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ² Na giye andza niye na, hərwi ada ndo hay tāt sər ha ta huta sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom neŋgeye na, a raw me təbey. A gwad ma vəlakweye na, kwa ahəl nakə kə ge mändzibəra zuk bay aye. ³ A dā ha na, ahəl ŋgay nakə a ndisl a dəma aye. A dəkway ha wu nakə a gwad ma vəlakweye na, tə bazlam i ndo neheye a slər tay ha hərwi ada tāt dā ha bazlam ŋgay aye. Mbəlom neŋgeye ndo mətəme kway ha kə vəleŋ bazlam nakay a həlay, a gwedeŋ: «Tsikatay a ndo hay dərmaḱ.»

⁴ Titus, na watsaka naha derewel nakay na, a nəkar. Nəkar na, andza wawa ga, hərwi mədzal gər may nəte ka Yesu.

Mbəlom Bəba kway, tə Yesu Kəriste, ndo mətəme kway, tāt pa fakaya ŋgama ada tāt vəlaka zay.

Məsler nakə Titus faya ma giye ka dala i Kəret aye

⁵ Na gər kar ha ka dala i Kəret na, hərwi ada kāt lambad tay ha wu neheye a ze naha malembede aye. Sa na, ada kāt ye a walaŋ i gəma hay, kāt pala ndo hay ada tāt təra madugula hay, nəte nəte, tāt dzəna ndo mədzal gər hay aye. Ge na, andza nakə na tsikaka aye.

⁶ Madugula na, tāt ŋgəlatay bəzay bay. Māt ge na, zal i ŋgwas nəte. Wawa ŋgay hay tāt dzala ha ka Yesu. Mede tay māt ge lele, hərwi ada ndo hay

tebiye tâ zəba fataya na, ta ge mənese bay. Tâ gəsay me a bəba tay lele.

⁷ Andza niye madugula na, ndo hay tâ ngəlay bəzay bay. Hərwi məsler nakə ma giye na, məsler i Mbəlom. Neŋgeye na, mâ dəslay ha gər a bo ŋgay bay. Mâ ge mevel bay, mâ kwaya bay, mâ kəd bo ta ndo hay bay, mâ ge bor i dala bay.

⁸ Duh neŋgeye na, mâ təma ndo hay a gay ŋgay lele, mâ wudā na, mäge wu lele eye, mâ təra ndo masəra gər eye lele, mâ təra ndo i ŋgwalak, mâ təra ndo mə pay naha faya a Mbəlom, mâ gay metsehe a bo ŋgay lele. ⁹ Mâ pa a dərev ŋgay na, bazlam dedək eye, andza nakə ka tətikakwatay a ndo hay aye. Tadə kə ge andza niye na, ma sliye faya məvəlatay gədaŋ a ndo hay tə bazlam nakay. Sa na, ma sliye faya mədatay ha mənese i ndo neheye tə gwad bazlam nakay lele bay aye parakka.

¹⁰ Na tsik andza niye na, hərwi ndo hay andaya haladzay mə walaŋ i ndo mədzal gər hay ta təma bazlam i ndo təbey. Nəteye faya ta tsikiye na, bazlam nakə ma dzəniye ndo hay bay aye. Faya ta vat-eye gər a ndo hay. Ndo mäge wu niye hay wene wene eye na, Yahuda hay. ¹¹ Madugula hay, tâ gatay me, tâ ŋgərəz ka ndo niye hay. Hərwi nəteye na, faya ta nasiye ha bədgay i ndo siye hay. Faya ta tətikiye a ndo hay na, wu neheye a ye ka bo matətike bay aye. Faya ta giye andza niye na, məhute

ha dala tsa.

¹² Ndo andaya mə walaŋ i Kəret hay, neŋgeye na, kəliŋ tay. A gwad: «Kəret hay na, maraw me eye hay, sewed eye hay andza wu i pesl hay. Nəteye sə eye hay. Tə dzala i tay na, ka wu mənday tsa.» ¹³ Kəliŋ tay niye a tsik na, dedək.

Hərwi niye, tsikatay faya lele hərwi ada tâ dzala ha ka Yesu. ¹⁴ Tsikatay faya dərmağ hərwi ada tâ pay zləm a wurmbez i Yahuda hay sa bay. Tâ pay bəzay a bazlam i ndo neheye ta kərah məpay bəzay a dedək i Mbəlom aye bay.

¹⁵ Tadə ndoweye tsədaŋŋa ka təv i Mbəlom na, wu hay tebiye tsədaŋŋa hərwi ŋgay dərmağ. Ndo neheye dərev tay lelebay ada ta dzala ha ka Mbəlom bay aye na, wu tebiye ta giye na, lelebay, hərwi mədzal gər tay na, kə nas. Ada faya ta giye wu nakə lelebay aye na, horoy a gatay bay. ¹⁶ Nəteye tə gwaday a gər tay na, tə sər Mbəlom. Azlakwa duh wu neheye faya ta giye na, faya ma bəziye ha na, tə sər Mbəlom bay. Nəteye na, tə pay naha faya a Mbəlom bay. Faya ta giye wu nakə a say a Mbəlom bay aye. Wu nakə lele aye na, tə mba faya mäge bay.

2

Məpay naha faya a Mbəlom na, kəkay?

¹ Titus, nəkar na, tsikatay dedək i Mbəlom a ndo hay. ² Gwadətay a bagwar hay na,

tâ kwaya bay. Tâ ge na, wu neheye da ndo hay ta rəhay ha gər aye. Tâ gay metsehe a bo tay lele, tâ dzala ha ka Mbəlom ta dedek, tâ wuda ndo hay tə dərev tay peteh. Dəretsətseh kə ndzatay a gər na, tâ zla ŋgatay.

³ Tsikatay a ŋwas bagwar eye hay andza niye dərma, hərwi ada tâ ge na, wu neheye a yay a gər a Mbəlom aye. Tâ ŋgəlay bəzay a ndo bay, tâ tərə beke i guzom bay. Gwadatay na, tâ tətikatay wu nakə lele aye a ndo hay. ⁴ Tadə tâ ge andza niye na, ta tətikiye tay ha ŋwas neheye dahəlay aye hay, ta wudiye zal tay hay ta wawa tay hay na, kəkay. ⁵ Ta tətikiye tay ha hərwi ada tâ gay metsehe a bo tay dərma, tâ ge madama bay, tâ ge məsler mə gay tay hay lele, tâ ge na, məsler lele eye, tâ gəsətay me a zal tay hay. Tadə ta ge andza niye na, ndo hay ta tsikiye wuray ka bazlam i Mbəlom bay.

Gawla hay

⁶ Tsikatay a gawla hay andza niye dərma, gwadatay tâ gay metsehe a bo tay. ⁷ Nəkar dərma na, ge wu neheye lele eye dəkdek, hərwi ada gawla hay tâ tətik mede yak. Ka tətikateye wu na, tətikatay tə dərev nəte. Tətikatay na, wu nakə ada ndo hay ta rəhakeye ha gər aye. ⁸ Tətikatay na, wu nakə dedek aye, ada ndəray ma sliye faya məmaka ha mənese bay. Andza niye, horoy ma gateye a ndo mənə dərə yak

hay, hərwi ta huta bazlam neheye lelebay aye bay.

Beke hay

⁹ Beke hay na, gwadatay tâ gəsətay me a ndo i gay tay hay huya. Tâ mbatsatay me a ndo i gay tay hay bay, ada wu neheye ta giye na, mâ yatay a gər a ndo i gay tay hay. ¹⁰ Tâ ge mavaha bay dərma. Duh tâ ge na, wu lele eye hay, hərwi ada ndo i gay tay hay tâ sər ha na, nəteye dedek eye. Tadə tâ ge andza niye na, bazlam neheye faya ka tətikakweye ka gər i Mbəlom ndo mətəme kway ha aye na, ndo hay ta zambadəye.

Mahəbe məmaw i Yesu

¹¹ Ndo hay tâ ge na, wu nakə na tsik aye hərwi Mbəlom ka bəzatay ha a ndo hay neŋgeye na, a wuda ndo hay hərwi ada tâ təma. ¹² Mbəlom a tətikakway andza niye na, kə gərakwa ha mede kway nakə a yay a gər bay aye, ada kə pakway bəzay a wu i məndzibəra neheye faya ta səpatiye kway aye bay. Duh ahəl nakə nəkway mandza eye ka məndzibəra mba na, gakway metsehe a bo kway. Gakwa na, wu dedek eye ada nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ¹³ Gakwa andza niye ada təkakway dərə a pat lele eye nakə ndo mətəme kway Yesu Kəriste ma deyeweye ta məzlaḅ i Mbəlom kway. Neŋgeye na, Mbəlom bagwar eye. ¹⁴ A vəl ha gər ŋgay hərwi ada kə təkakwaw abəra mə mezeleme, ada kə tərakwa

tsədanŋa kame ŋgay. Andza niye ka tərakwa ndo ŋgay hay, ada ka wudakwa mäge wu neheye ŋwalak aye pat pat.

¹⁵ Anan andza nakay, nəkar na, tətikatay wu nakə na watsa aye. Vəlatay gədan, tsikatay faya a ndo neheye tə pay zləm a bazlam yak bay aye. Tətikatay ta məzlaḅ nakə Mbəlom ma vəlakeye. Ndo hay tâ təra kar ha bay.

3

Mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye

¹ Tsikatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, tâ rəhatay ha gər a bəy i dala hay tebiye. Tâ ge wu nakə bəy hay ta tsikateye. Tâ wudā na, mäge ŋwalak huya. ² Gwadatay na, tâ ŋgəlay bəzay a ndo bay, tâ təra a bo bay. Duh na, tâ təra ndo masəra me eye hay, tâ dəslatay ha gər a ndo hay tebiye dərmaḅ.

³ Tsikatay andza niye hərwi ahəl niye nəkway dərmaḅ na, ka sərakwa gər bay, ka rəhakwatay ha gər a ndo hay bay, ka dzakwa tsəved, ka gawakwa na, wu neheye a yawakway a gər aye ta wu neheye ka wudawakwa aye. Ahəl niye na, nəkway lele eye hay bay tebiye. Ka gawakwa dərə ka wu i ndo hay. Ndo hay tə nawakway dərə ada nəkway dərmaḅ ka nawakwatay dərə.

⁴ Kwa ka gawakwa andza niye bəbay na, Mbəlom

ndo mətəme kway ha, ka bəzakway ha neŋgeye ndo məgay ŋwalak a ndo hay ada a wudā tay ha haladzay. ⁵ Andza məgwede, a təma kway ha na, kəriye. A təma kway ha na, hərwi ŋwalak kway hay daw? A'ay! A təma kway ha na, hərwi ka gakway mə bo. A barakway na mezeleme kway na, hərwi ada kâ wakwa bə masusulo eye ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye ada kâ hutakwa məsəfəre wedeye. ⁶ Mbəlom kə rah kway ha ta Məsəfəre Tsədanŋa eye tə həlay i Yesu Kəriste ndo məmbəle kway. ⁷ A ge andza niye na, hərwi ada kâ hutakwa sifa nakə ma ndəviye bay aye, ka sərakwa Mbəlom ma vəlakweye. Kə vəlakway ha ŋwalak ŋgay, hərwi ada kâ tərakwa tsədanŋa eye hay kame ŋgay.

Mətsikay me a zləm a Titus

⁸ Bazlam nakay na tsikaka aye na, ta dedek eye. A seŋ na, ka tətikateye a ndo hay huya, hərwi ada ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom aye, tâ ge məsler lele eye hay. Anan wu nakə ŋwalak aye ada lele ma dzəniye tay ha ndo hay aye. ⁹ Məkəde wuway nakə ma giye ŋgama bay aye na, kâ həndzəd faya bay. Tadə faya ta kədiye wuway ka bəba tətə may hay na, kâ ye a dəma bay. Kâ təra ta nəteye bay. Kwa faya ta kədiye wuway ka bazlam i Musa mapala eye na, kâ tsik a dəma bay hərwi wu niye hay na, kəriye, ta

dzəniye ndo hay bay. ¹⁰ Ndo nakə ma ɲgəniye tay ha ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu na, tsikay faya. Tadə kə gər ha bay na, tsikay faya masulo eye sa. Kə tsəne bay na, mâ ndza mə walaɲ i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu sa bay. ¹¹ Nəkar, ka sər ha, slala i ndo niye hay na, kə dze a bəra ka tsəved. Nəteye na, ndo i mezeleme hay. Ada faya ta bəziye ha tə həlay tay eye nəteye ndo i mezeleme hay.

¹² Anaɲ na sləriye naha Artemas kəgəbay Tisik ka təv yak mba. Kə ndisl naha ka ɲgatay na, pəla tsəved madayaw mədzałgər tə neɲ a gəma i Nikopolis. Na dzala na, na ta ndziye mə dəma hus a mandəve i həlay i mətasl. ¹³ Dzəna Zenas ndo məge sariya, ta Apolos. Dzəna tay ha, lele. Ahəl nakə ta həndzədiye ta diye kame aye na, dzəna tay ha, wu mâ kətsatay bay. ¹⁴ Ndo neheye tə dzala ka Yesu andza nəkway na, tâ tətik məge ɲgwalak dərmak hərwi ada tâ dzəna ndo neheye wu a kətsatay aye. Tadə ta ge andza niye na, mede tay ma təriye kəriye bay.

¹⁵ Ndo neheye nəmay dziye na, ta tsikaka naha me. Tsikatay me a dzam kway neheye tə dzala ha ka Mbəlom aye dərmak.

Mbəlom mâ pa fakuma ɲgama tebiye.

Derewel nakə Pol a watsay naha a Filimon aye Məfələkwe

Filimon na, dzam i Pol. Pol a day ha Labara Ngwalak eye, a təra ndo məpe mədzał gər ka Yesu. Filimon neŋgeye zlele eye. Beke hay andaya mə gay ŋgay. Ndo nakə tə zalay Onezim aye na, beke i Filimon. A hway ŋway abəra mə gay i Filimon. A ndzay a gər a Pol ma danğay. Neŋgeye dərmał a təra ndo məpe mədzał gər ka Yesu. Pol a maya ahaya Onezim a Filimon, a watsayaw derewel a həlay. Filimon ma təmiye na Onezim na, ma kəkay?

Derewel nakə Pol a watsay a Filimon aye na, hərwi ndo neheye tə hayawa gər a gay ŋgay aye dərmał (mede 2).

Mə derewel na, Pol a gwaday a Filimon mâ təma na Onezim andza malamar ŋgay nakə a wuda na haladzay aye. Andza niye, ndo neheye beke hay bay aye, beke hay, nəteye malamar hay mə Kəriste. Ane tuk na, Pol kə gay kutoŋ a Filimon bay. A say na, Filimon mâ dzala tə gər ka wu nakə ma giye aye.

Labara i mawude bo a ge məsler ka məndze i ndo nəte ada ka məndze i ndo hay tebiye.

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol. Neŋ ma danğay hərwi məge məsler i Yesu Kəriste. Maa watsa na, nəmay ta malamar kway Timote. Nəmaa watsa naha a nəkar dzam may Filimon. Hərwi nəkar na, ka dzapakwa nəte ka məsler i Bəy maduweŋ kway Yesu Kəriste.

² Tsikatay me a Afiya ta Arsip neŋgeye nakə sidzew i Yesu tə neŋ ka tsəved i Mbəlom aye. Ada kâ tsikatay ha me a siye i ndo neheye ti yawa naha a gay yak mata duwulay me a Mbəlom aye tebiye dərmał. ³ Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tâ pa fakuma ŋgama ada tâ vələkum zay.

⁴ Ahəl nakə faya na giye amboh a Mbəlom aye na, na gaway naha sisə a Mbəlom hərwi yak huya. ⁵ Hərwi na tsəne na, nəkar ka wuda ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ta dedək ada ka pa mədzał gər yak na, ka Bəy Maduweŋ kway Yesu. ⁶ Neŋ faya na duwuleye me a Mbəlom hərwi ada mədzepe kway nakə ka dzapakwa ta ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu aye hərwi nakə ka dzala ha ka Yesu aye ma dzəniye kway. Ma dzəniye kway hərwi ada kâ sərakwa ha wu neheye Mbəlom a vələkway lele aye hay tebiye. A vələkway tə həlay i Yesu Kəriste. ⁷ Malamar ga Filimon! Dərev ga kə ŋgwasə haladzay ada ka vələŋ gədan haladzay dərmał hərwi ka

wuda siye i ndo mape madzal gar hay ka Yesu ada faya ka valateye gadan sa tsa.

Pol a gay amboh a Filimon harwi Onezim

⁸ Harwi niye, neɗ faya na gwadakeye amboh ka mage wu nakə na tsikakeye anəke aye. Neɗ na, ndo i maslan i Yesu Kəriste. Na sliye faya matsikaka ta gadan ka wu nakə ka giye. ⁹ Ane tuk na, na tsikakeye andza niye bay. Na dzala duh na, magaka amboh harwi ka wuda ndo hay. Neɗ Pol na, neɗ guram eye ada neɗ anəke madərazla eye ma dangay harwi məsler i Yesu Kəriste nakay faya na giye aye. ¹⁰ Neɗ faya na gakeye amboh harwi Onezim. Neɗgeye na, kə dzala ka Yesu, ka təra andza wawa ga kanan ma dangay. Neɗ na təra bəba ngay. ¹¹ Ahəl niye na, kə gaka məsler sa bay. Ane tuk na, anəke na, ma gakeye məsler sa, a nəkar ada a neɗ dərma.

¹² Anəke na, na sləakeye naha ka təv sa. Ma diye naha andza maa ye naha ka təv yak na, neɗ.

¹³ Haɓe a seɗ na, m̄ ndza ka təv ga kanan ma dangay harwi ada m̄ dzəna ga a bəram yak nakə tadə nəkar ka təv ga na, ka dzəniye ga aye. ¹⁴ Ane tuk na, na sliye faya mage andza niye ze nəkar magwede faya ayaw bay na, na sliye faya bay. Na sliye faya magaka kuton magwadaka geɗ ngwalak bay. A seɗ na, dzəna ga tə madzal gar yak. ¹⁵ Agəna a say a

Mbəlom Onezim m̄ ye a təv aye m̄ ndzaw tsekwen andza nakay harwi ada m̄ ma naha ka təv yak ada ka ndzawumeye salamay ka tor eye. ¹⁶ Anəke na, neɗgeye andza beke sa bay. A ze beke. Neɗgeye malamar may nakə dedek eye ma mədzepe tə Yesu Kəriste. Neɗ na, na wuda na haladzay. Nəkar dərma ka wudiye na ma ziye i ga ada neɗgeye malamar yak ka tsəved i Bəy Maduwen andza nəkar.

¹⁷ Tadə ka zəba fagaya neɗ dzam yak dedek na, təma na Onezim tə həlay sulo sulo eye a gay yak andza ka təma na, neɗ. ¹⁸ Tadə kə nasaka ha wu yak ada agəna wu yak andaya faya a saka m̄ maka ha na, tsiken, neɗ eye na hamakeye na. ¹⁹ Maa watsa bazlam neheye na, neɗ Pol tə həlay ga aye: Na hamakeye. Ane tuk na, na hamakeye sa bay harwi sər ha, maa tsikaka bazlam i Mbəlom nakə ka huta ha məsəfəre aye na, neɗ. ²⁰ Amboh malamar ga, neɗ faya na gakeye amboh tə məzele i Bəy Maduwen. Geɗ wu nakə lele eye, meɗ ha dərev tey harwi nəmay tebiye may aye ka dzapama ka Yesu Kəriste. ²¹ Derewel nakay na watsaka naha na, na sər ha wu nakə na tsətsah naha fakaya aye na, ka giye ma ziye nakə na tsətsah aye. ²² Onezim ki ye naha ka təma na na, ləva ha bo tə gay nakə na ta həniye mə dəma aye dərma harwi na dzala na, Mbəlom kə tsəne

amboh kurom nakə faya ka gumeye. Ma vələneye tsəved mede naha ka təv kurom sa.

Mandəve i mətsike me i Pol

²³ Epafəras neŋgeye nakə tə neŋ salamay kanan ma daŋgay hərwi məsler i Yesu Kəriste aye kə tsikaka naha me. ²⁴ Markus, Aristark, Demas ta Luka nəteye neheye ti yawaw ka təv ga ada faya nəmaa giye məsler i Mbəlom dziye, ta tsikaka naha me dərma.

²⁵ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama.

Derewel nakə tə watsatay naha a Hebrœ hay aye Məfələkwə

Derewel nakə tə watsatay naha a Hebrœ hay aye na, məzele i ndo məwetse andaya faya bay. A tsikatay me a way hay na, kə da ha bay. Ndo məwetse eye na, ndo Gərek, a sər Dzam Guram eye lele. A watsatay naha na, a Yahuda neheye tə dzala ha ka Yesu aye. Nəteye ta ge bəle məpe mədzal gər ka Yesu, a gatay tsəbtsəb sa bay. Siye hay a satay məgəre ha məpe mədzal gər. Hərwi niye, ndo məwetse derewel nakay a say masəkahatay ha matətike nakə tə huta ada məvəlatay gədan.

Tə Kərīste nakə Mbəlom a sləraw aye, ndo hay ta dzapa ta Mbəlom (1.1–2.18).

Ndo hay ta sliye faya mahəndzədə ka Mbəlom hərwi ŋwalak nakə Kərīste a ge aye (3.1–5.10).

Ndo məwetse derewel nakay kə da ha haladzay ma kəkay nakə Yesu nengeye bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom i ndo məpe mədzal gər hay ka tor eye andza Melkisedek.

Məpe mədzal gər i bəba tətə hay mavəla eye hərwi məde ha a ndo məpe mədzal gər hay nakay na, ma vəlateye gədan ka mətese abəra mə dəretsətseh hay ada tə masəpete neheye anəke aye

(11–12.13). Ma dazlay ka 12.14, mandəve i derewel nakay faya ma diye ha kəkay nakə ndo məpe mədzal gər hay ta sliye faya məndze ta Mbəlom aye, ta ndo siye, ada mäge məhay gər i ndo neheye dedek aye.

Mbəlom a tsikatay me a ndo hay tə bədiday i Wawa ŋgay

¹ Ahəl niye na, Mbəlom kə tsikatay me a bəba tətə kway hay madzəga haladzay ada ta tsəved mekelen eye wal wal haladzay tə bazlam i ndo məde ha bazlam ŋgay hay.

² Mbəlom a tsikawa andza niye hus a həlay kway nakay maduk i duk eye. Anəke a tsik bazlam ŋgay duh na, ta bədiday i Wawa ŋgay. Mbəlom a ge məndzibəra ahəl niye tə həlay i Wawa ŋgay, a zla nengeye hərwi ada mā ləva wu hay tebiye. ³ Ta ŋgateye a məzlaḅ i Mbəlom na, mə nengeye. Nengeye a ndzəkit bo Bəba Mbəlom. Wu hay tebiye andaya hərwi ŋgay. Kə ta tsəved nakə Mbəlom ma bariye mezeleme abəra ka ndo hay aye hərwi ada tātə huta tsəved matəre tsədanḡa. Ma dəba eye na, a tsal a mbəlom, a ye naha a ndza tə həlay i mənday i Mbəlom nengeye nakə a ləva wu hay tebiye aye hərwi ada tātə ləva tə nengeye.

⁴ Andza nakay, Mbəlom a da ha Wawa ŋgay na, bagwar eye, a ze gawla i Mbəlom hay, andza nakə məzele niye Mbəlom a vəlay a ze i gawla i

Mbêlom hay aye. ⁵ Mbêlom kâ tsikay dâda a gawla ngay nâte: «Nêkar wawa ga.

Bêgom neŋ na têra Bêba yak.»

Kâ tsik ka gawla ngay nâte: «Neŋ na têriye bêba ngay, neŋgeye ma têriye wawa ga*» bay.

⁶ Ane tuk na, ahêl nakê Mbêlom faya ma slêraweye Wawa ngay felik eye ka mândzibêra na, a gwad: «Gawla i Mbêlom hay tebiye tâ dâslay ha gêr.»

⁷ Ka gêr i gawla i Mbêlom hay na, Derewel i Mbêlom a gwad: «Nâteye na, ndo i maslanŋ ngay hay.

A têra tay ha andza mêtasl, nâteye andza dêrneh i ako.»

⁸ Ane tuk na, ka gêr i Wawa i Mbêlom na, mawatsa eye mê Derewel i Mbêlom a gwad: «Nêkar na, Mbêlom, ka lêviye bêt yak ka tor eye.

Ka lêviye ndo yak hay ta ngwalak.

⁹ Wu nakê ngwalak eye na, ka wudâ.

Wu nakê ngwalak eye bay aye na, a yaka a gêr bay tebiye.

Hêrwi niye Mbêlom, Bêba yak Mbêlom, kâ zla kar ada kâ pa kar bagwar eye ka ze ndo neheye nêkurom ka bo dziye aye

ada kâ vêlakway mênŋwese.»

¹⁰ Derewel i Mbêlom a gwad sa:

«Bêt Maduweŋ, ka madazlay i wu tebiye maa ge mândzibêra na, nêkar. Nêkar tê hêlay yak eye ka ge magêrmbêlom.

¹¹ Wu neheye tebiye ka ge aye ta dziye.

Ane tuk na, nêkar na, ka ndziye ka tor eye.

Wu neheye tebiye ta giye guram andza peteked.

¹² Ka padîye tay ha andza ta padîye peteked guram eye.

Nâteye ta mbêdiye andza peteked a mbêda, ane tuk na, nêkar na, ka mbêdiye bay, sifa yak ma ndêviye dâda bay.†»

¹³ Dâda Mbêlom kâ tsikay a gawla ngay:

«Dara, ndza tê hêlay i mânday ga,

hus a pat nakê neŋ, na piye tay ha ndo mâne dêre yak hay a hud i sik yak aye‡» na,

kâ tsikay nâte bay.

¹⁴ Gawla i Mbêlom hay nâteye na, way hay? Nâteye mêsêfêre neheye faya ta geye mêsler a Mbêlom aye, ma slêriye tay ha mêmatay bo a ndo neheye faya ma têmiye tay ha aye.

2

Kâ gakway masêfaya a wu nakê Mbêlom a tsik aye bay

¹ Hêrwi niye, gakway metsehe a bazlam neheye ka tsênakwa aye lele huya hêrwi ada kâ dzakwa tsêved

* 1:5 2 Samuyel 7.14. † 1:12 Dêmes hay 102.26-28. ‡ 1:13 Dêmes hay 110.1.

bay. ² Bazlam neheye gawla i Mbəlom hay tə yaw tə tsik aye na, gədaŋ eye haladzay.* Ndo neheye tə nas ha ada ta rəhay gər bay aye na, Mbəlom kə gatay sariya da ka mənese tay. ³ Kə ge Mbəlom kə gatay sariya na, ka gwadum na, tadə ka gakway masəfaya a tsəved ŋwalak eye nakə ka təkweye ha aye na, ma gakweye sariya bədaŋ? Tadə ka gakway masəfaya na, ta dedek ka təkweye bay. Maa lah mədə ha Mbəlom ma təmiye kway ha ma kəkay na, Bəy Maduweŋ. Ndo neheye tə tsəne aye na, maa tsikakway bazlam neheye dedek na, nəteye. ⁴ Bo i Mbəlom eye tə gər ŋgay, kə da ha bazlam neheye na, dedek ta masuwayaŋ wal wal tebiye ada Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a vəl gədaŋ a ndo hay ka mäge wu hay wal wal andza nakə a say aye.

Yesu kə da ha tsəved nakə ma təmiye kway ha aye

⁵ Mbəlom a pa hərwi mələve məndzibəra wedeye nakə ma deyeweye na, gawla i Mbəlom hay bay. ⁶ Azlakwa bay, mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, ndoweye a gwad:

«Ndo neŋgeye na, way tey Mbəlom,
nakə ka dzaliye ka neŋgeye aye?»

Ndo zezeŋ way nakə ka dza-liye faya, ka geye gər aye?

⁷ Hərwi həlay tsekweŋ, ka pa tay ha ndo zezeŋ hay a huvo i gawla i Mbəlom hay.

Ma dəba eye na, ka vəlay məzlaḅ ta mədəslyay ha gər.

⁸ Ka pa wu hay tebiye a hud i sik ŋgay mâ ləva.†»

Kə ge Mbəlom kə pay wu hay tebiye mâ ləva na, niye na, andza məgwede wuray andaya nakə kə pay bay aye na, andaya bay. Ane tuk na, anəke faya ka ŋgatakweye faya ma ləviye wu hay tebiye zuk bay. ⁹ Ane tuk na, ka ŋgatakway a Mbəlom kə kəts ha Yesu abəra ka gawla i Mbəlom hay həlay tsekweŋ. Anəke na, Mbəlom kə vəlay məzlaḅ ada ta mədəslyay ha gər hərwi nakə kə sa dəretsətseh ada kə mət aye. Niye na, ta ŋgwalak i Mbəlom nakə Yesu a mət hərwi ndo hay tebiye aye. ¹⁰ Mbəlom a ge wu hay tebiye. A ge tay ha na, hərwi ŋgay eye ŋgway. A say məhəle ndo hay haladzay a təv ŋgay nakə ta məzlaḅ aye, nəteye na, wawa ŋgay hay. Andza niye kə yay a gər matəre ha Yesu ŋgwalak eye hərwi mətəme tay ha tə dəretsətseh ŋgay ada ta məməte ŋgay, hərwi mata de kame tay mətəme tay ha na, Yesu.

¹¹ Maa təra ha ndo hay ŋgwalak eye kame i Mbəlom na, Yesu ada nəteye neheye a təra tay ha ŋgwalak eye hay aye na, bəba tay nəte. Hərwi niye horoy ma geye

* **2:2** A tsik ka bazlam mapala nakə Mbəlom a vəlatay a Israyel hay mə mahəmba i Sinay aye. † **2:8** Dəmes hay 8.5-7.

məzalətay malamar ga hay bay. ¹² A gwad:

«Na datay ha məzele yak a malamar ga hay Na zambadakeye mə walaŋ i ndo hay ma-haya gər eye.†»

¹³ A gwad sa:

«Neŋ, na dzaliye ha ka Mbəlom.»

A gwad sa:

«Neŋ kanaŋ ta wawa neh-eye Mbəlom a peŋ tay aye.Š»

¹⁴ Wawa neheye a tsik fataya aye na, nəteye tebiye slo ada bambaz. Neŋgeye dərmaŋ ka tərā ndo zezeŋ andza nəteye hərwi ada mâ mət ada andza niye ma giye ha bəle ta ndo nakə gədaŋ i məməte mə həlay ŋgay aye, andza məgwede Fakalaw. ¹⁵ Yesu a ge andza niye na, hərwi zluwer mâ gəs tay ha ndo hay hərwi məməte bay. Ahəl niye tə ndzawa huya andza beke hay hərwi zluwer a gawatay, ane tuk na, anəke Yesu kə təma tay ha.

¹⁶ Ka sərakwa ha a yaw məmatay bo a gawla i Mbəlom hay bay, a yaw məmatay bo na, a wawa i huđ i Abraham hay. ¹⁷ Andza niye, kutoŋ ka tərā andza malamar ŋgay hay mə wu hay tebiye. A ge niye na, hərwi ada mâ tərā bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom nakə ma gateye ŋgwalak a ndo hay ada ma pay naha faya a Mbəlom aye, hərwi ada mâ vəl ha gər ŋgay hərwi

məheme mezeleme i ndo hay ada məsəre tay ka bo ndo hay ta Mbəlom. ¹⁸ Anəke na, ma sliye məmatay bo a ndo neheye Fakalaw faya ma səpatiye tay aye hərwi ahəl niye Fakalaw ka səpat na ada kə say dəretsətseh.

3

Yesu bagwar eye a ze ha Musa

¹ Malamar ga hay, Mbəlom a pala kurom na, ada kâ tərūm ndo ŋgay hay. Hərwi niye pum mədzal gər kurom ka Yesu. Neŋgeye ndo nakə Mbəlom a sləraw aye hərwi ada mâ tərā bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ka wu neheye ka pakwa faya mədzal gər aye. ² Maa pa na ka mäge məsler nakay na, Mbəlom ada kə pay naha faya a Mbəlom mə wu nakə a ge aye, andza Musa nakə a pay naha faya a Mbəlom ma məsler nakə a gawa aye hərwi ndo i gay i Mbəlom hay tebiye.*

³ Ŋgwalak eye mədəslay ha gər haladzay a Yesu abəra ka Musa andza nakə ta dəslay ha gər haladzay na, a ndo nakə a dəzl gay aye bəna a gay bay. ⁴ Gay tebiye mədəzl na, ndo. Ane tuk na, ndo nakə a dəzl wu hay tebiye na, Mbəlom. ⁵ Aya Musa neŋgeye kə pay naha faya a Mbəlom ma məsler nakə a ge tebiye mə gay i Mbəlom aye. Ane tuk na, neŋgeye na, ndo i məsler i Mbəlom dəkdek tsa.

† 2:12 Dəmes hay 22.23. Š 2:13 Ezay 8.17-18. * 3:2 Məpesle 12.7.

Mæsler ŋgay na, mædatay ha a ndo hay wu neheye Mbəlom ma tsikiye mba kame aye. ⁶ Kəriste na, nenġeye wawa nakə ma ləvay gər a gay i Bəba ŋgay Mbəlom aye. Nəkway na, ndo ŋgay hay. Tadə ka pakwa faya mædzal gər kway bəŋbəŋ ada ka pakwa mædzal gər kway ka wu neheye ta mənġwese hus ka mandəve aye na, nəkway dərmaġ gay ŋgay.

Mbəlom faya ma ləviye ha bo ta təv mazəzukw bo hərwi ndo neheye ta pa faya mædzal gər aye

⁷ Hərwi niye Məsəfəre Tsədanŋa eye a gwad:

«Bəgom tadə ka tsənum mətəsike me i Mbəlom na,

⁸ kâ kulum ha gər kurom, andza i bəba tətə kurom neheye ahəl niye tə kula ha gər tay ka Mbəlom aye bay.

A həlay niye na, nəteye mə makulkwandah məve kuro kuro fad,

tə ge vərəm ka Mbəlom ada ta dza ha Mbəlom.

⁹ Mbəlom a gwad: “Kwa ta ŋgatay lele a wu neheye na ge aye bəbay na, ta dza ga ha məve kuro kuro fad.

¹⁰ Hərwi niye na ge mevel ka nəteye.

Na gwad: Mædzal gər tay ka dzədza, ta tsəne wu nakə a seŋ aye bay.

¹¹ Kə ndelenġ ada na mbaɖa: Ta fələkwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha

bo ta zəzukwiye bo mə dəma aye bay.†”»

¹² Malamar ga hay, gum metsehe! Ndo nakə mædzal gər ŋgay ŋgwalak eye bay aye, a dzala ha ka Yesu bay aye na, mâ ge andaya mə walaŋ kurom bay. Ndo nakə a dzala ha ka Yesu sa bay aye ma gəriye ha Mbəlom nakə ta sifa aye. ¹³ Ane tuk na, bəgom a say a Mbəlom mətəsikakum me sa. Vələm a bo gədanġ pat pat mə walaŋ kurom hərwi ada Fakalaw mâ səpat kurom ka mäge mənese bay, ada kâ kulum ha gər kurom bay.

¹⁴ Tadə nəkway huya faya ka gəkweye gər a wu neheye ka pakwa faya mædzal gər ka madazlay hus ka mandəve i məsəfəre kway na, ta dedek nəkway ndo i Kəriste hay.

¹⁵ Andza nakə tə gwad:

«Bəgom, tadə ka tsənum mətəsike me i Mbəlom na,

kâ kulum ha gər kurom bay

andza ahəl nakə bəba tətə kurom hay tə ge vərəm ka Mbəlom aye bay.»

¹⁶ Ndo neheye tə tsəne mətəsike me i Mbəlom ada tə ge faya vərəm aye na, way hay? Na gwad ndo neheye tə yaw abəra mə Ezipt tə pay bəzay a Musa aye bəɖaw?

¹⁷ Mbəlom a ge mevel məve kuro kuro fad ahəl niye na, hərwi way hay? A ge mevel ka ndo neheye tə ge mənese aye na gwad ba? Hərwi niye tə mət mə makulkwandah.

¹⁸ Mbəlom a mbaɖa a gwad:

«Ta fælækwiye dāda a tæv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzükwiye bo mə dāma aye bay.» A tsik andza niye na, ka way hay? Na gwad ka ndo neheye ta kərah marəhay ha gər aye ba?† ¹⁹ Andza niye, nəmaa zəba faya Mbəlom a vəlatay tsəved məfæləkwe a dāma bay na, hərwi nakə ta dzala ha ka Mbəlom bay aye.

4

¹ Ba Mbəlom kə tsik a gwad ka fæləkwakweye a mazəzükw bo ŋgay. Ane tuk na, dzədzarakwa hərwi ada ndəray mə walaŋ kurom mâ mət̄sa abəra ka məfæləkwe a dāma bay. Wu nakə Mbəlom a gwad ma giye na, ma giye huya. ² Nəkway na, ka tsənakwa Labara Ngwalak eye nakay andza nakə ahəl niye bəba tətə kway hay tə tsəne aye dərma. Ane tuk na, labara nakay kə gatay ŋgama bay hərwi ta dzala ha faya bay. ³ Mata fæləkwe a mazəzükw bo i Mbəlom niye na, nəkway neheye ka dzalakwa ha aye. Mbəlom a gwad:

«Kə ndelen ada na mbaɗa,
ta fæləkwiye dāda a tæv
ga nakə na ləvatay ha
bo ta zəzükwiye bo mə
dāma aye bay.»

Azlakwabay Mbəlom a ndəv ha məsler ŋgay kwa a həlay nakə a ge mändzibəra aye. ⁴ Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, tə tsik ka məhəne matasəla eye: «Məhəne

məkwa na, Mbəlom a ndəv ha məsler ŋgay, məhəne matasəla eye a zəzükw bo.*» ⁵ Ma tæv mekeleŋ eye Mbəlom a gwad sa: «Ta fæləkwiye dāda a tæv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzükwiye bo mə dāma aye bay.»

⁶ Ndo neheye tə tsəne Labara Ngwalak eye kurre aye tə fæləkwa a mazəzükw bo bay na, hərwi ta kərah marəhay ha gər a Mbəlom. Ta dedək tæv mazəzükw bo andaya anaŋ, ndo mekeleŋ eye hay ta fæləkwiye a dāma. ⁷ Hərwi niye Mbəlom a pa pat mekeleŋ eye, a zalay «bəgom». A tsik ka pat eye nakay na, məve haladzay tə bazlam i Davit, bazlam neheye ɓa ka watsakwa tsiy aye, a gwad:

«Bəgom tadə ka tsənum
mətsike me i Mbəlom
na,
kâ kulum ha gər kurom
bay.»

⁸ Tadə Zozowe kə ndisl tay ha bəba tətə kway hay a mazəzükw bo nakə dedək aye na, haɓe Mbəlom ma tsikiye ka pat mekeleŋ eye bay. ⁹ Andza məgwede mazəzükw bo mekeleŋ eye andaya hərwi ndo i Mbəlom hay. A ndzəkit bo mazəzükw bo i məhəne matasəla eye. ¹⁰ Mbəlom a ndəv ha məsler ŋgay na, a zəzükw bo. I kway bəbay andza niye dərma. Ndo kə huta tsəved məfæləkwe a mazəzükw bo i Mbəlom na, ma giye məsler sa bay, məsler ŋgay ka ndəv. ¹¹ Hərwi

† 3:18 Zəba mə Məpesle 14.1-35; Dəmes hay 95.11. * 4:4 Madazlay i wu hay 2.2.

niye, ng̃lakwa ha bo ka m̃hute ts̃ved̃ m̃f̃al̃akwe a maz̃zukw bo niye. K̃ ge andza niye na, gakwa metsehe lele nd̃aray m̃â d̃ad̃ h̃arwi a k̃arah mar̃hay ha g̃ar a Mb̃alom andza b̃aba t̃ate kway hay aye bay.

¹² Bazlam i Mb̃alom na, ma ṽaliye sifa a ndo hay, g̃adañ eye haladzay. A d̃as wu a ze ha maslalam nak̃a a d̃as̃ diye sulo sulo aye. Bazlam i Mb̃alom a ye a bo kway hus a hud̃ eye. A d̃as̃ ndo hus ka mañg̃ane ha sifa i m̃as̃af̃are ada hus ka mañg̃ane ha t̃aṽ maz̃ve ta d̃ozoz. Faya ma diye ha wu nak̃a ma m̃ad̃zal g̃ar i ndo aye. ¹³ Wuray andaya mañgaha eye ka d̃are i Mb̃alom bay. Wu neheye a ge tebiye aye na, a ng̃atatay, a s̃ar tay ha ñate ta ñate tebiye. K̃ d̃akway ha wu hay tebiye na, kame ng̃ay.

Mb̃alom a pa Yesu bagwar i ndo m̃aṽalay wu a Mb̃alom

¹⁴ Andza niye, nak̃way na, bagwar i ndo m̃aṽalay wu a Mb̃alom kway andaya ka g̃ar i wu hay tebiye. Neñgeye na, Yesu K̃ariste Wawa i Mb̃alom. K̃ tsal̃ ka t̃aṽ i Mb̃alom. H̃arwi niye ndzakwa t̃e wu nak̃a ka dzalakwa ha faya aye b̃ar̃b̃ar̃ lele. ¹⁵ Bagwar i ndo m̃aṽalay wu a Mb̃alom kway na, a s̃ar ha b̃ale kway. Neñgeye na, k̃ ng̃atay a d̃arets̃atseh wal wal andza nak̃way ada ta dza ha. Ane tuk na, k̃ ge mezeleme bay. ¹⁶ H̃arwi niye h̃andz̃ad̃akwa

ka t̃aṽ i Mb̃alom, zluwer m̃â gakway bay. Neñgeye ma gateye ng̃walak a ndo hay. H̃andz̃ad̃akwa ka t̃aṽ ng̃ay h̃arwi ada k̃â gakway m̃e bo ada m̃â gakway ng̃walak ng̃ay. Niye na, ma makweye bo ah̃al i d̃arets̃atseh.

5

¹ Bagwar i ndo m̃aṽalay wu a Mb̃alom tebiye Mb̃alom a pala tay ha na, m̃e walañ i ndo hay. A pa tay ha h̃arwi ada t̃â gay m̃esler h̃arwi ndo hay ada t̃â ṽalay naha wu k̃ariye ada t̃â k̃ad̃ay naha wu a Mb̃alom h̃arwi mezeleme nak̃a ndo hay t̃e ge aye. ² Ndo neheye t̃e s̃ar ts̃ved̃ ng̃walak eye bay aye ada faya ta giye mezeleme aye na, bagwar i ndo m̃aṽalay wu a Mb̃alom t̃e s̃ar m̃age ng̃walak h̃arwi tay h̃arwi bo tay eye b̃ale eye andza ñateye d̃armak. ³ H̃arwi niye kutoñ m̃â k̃ad̃ay naha wu a Mb̃alom h̃arwi mezeleme ng̃ay eye d̃armak, ma k̃adiye h̃arwi mezeleme i siye i ndo hay d̃ekdek bay. ⁴ Nd̃aray ma s̃liye m̃ad̃aslay ha g̃ar a bo, m̃azle bo ng̃ay mat̃ere ha bagwar i ndo m̃aṽalay wu a Mb̃alom bay. Maa zal na, Mb̃alom andza nak̃a ah̃al niye a zalay Aroñ aye. ⁵ T̃e Yesu K̃ariste na, andza niye d̃armak. K̃ zla bo ng̃ay eye k̃ d̃aslay ha g̃ar a bo mat̃ere bagwar i ndo m̃aṽalay wu a Mb̃alom bay. Maa zalay na, Mb̃alom, a gwad̃ay:
«Ñekar wawa ga.

* 5:5 D̃ames hay 2.7.

Bəgom neŋ na təra Bəba yak.*»

6 Ma təv mekeleŋ eye a gwaday:

«Ka ndziye ndo məvəlay wu a Mbəlom huya andza Melkisedek.†»

7 Ahəl nakə Yesu ka mändzibəra aye na, a sər ha Mbəlom ma sliye faya mələtse ahaya abəra ma mədahaŋ. Ka duwulay naha me a Mbəlom ta mətuwe eye ada ta mawude eye ta magala hərwi a say marəhay ha gər dərmak. Mbəlom kə tsənay na kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ hərwi ka rəhay ha gər. 8 Neŋgeye na, Wawa i Mbəlom. Kwa andza niye bəbay na, tə dəretsətseh nakə a sa aye kə tətik marəhay ha gər a Mbəlom. 9 Ahəl nakə məsler ŋgay a ndəv aye na, a təra ndo nakə ma təmiye tay ha ndo neheye ta rəhay ha gər aye hərwi ada t̄a huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye aye. 10 Mbəlom a pa na bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom andza Melkisedek.

Marava i məgər ha məpe mədzal ka gər Yesu

11 Ka gər i wu nakay na, wu hay andaya haladzay a samay mətsike. Ane tuk na, a wur bo məfakum ha hərwi zləm kurom dərəŋ mətsəne. 12 Nəkurom i kurom na, həlay eye kə sla da hərwi ada bo kurom eye k̄a tətikumataŋ wu a siye i ndo hay aye hərwi nəkurom ka tətikum wu hay zla anəke bay. Ane tuk na, a

sakum t̄a tətikakum wu neh-eye ka tətikum kurre ka bazlam i Mbəlom aye sa. Ka sərurum mənđe daf andza bagwar hay zuk bay, nəkurom andza wawa ndəriz neheye a satay məse wah aye. 13 Ndo nakə faya ma siye wah huya aye na, neŋgeye wawa ndəriz huya. Mbəlom a təra kway ha ŋwalak eye kame ŋgay ma kəkay na, a sər zuk bay. 14 Daf nakə dedek aye na, i bagwar hay. Nəteye na, ta ŋgəliye ha bo ka matətike hərwi mənḡəne tay ha ka bo abəra wu ŋwalak eye tə wu neheye ŋwalak eye bay aye.

6

1 Kə ge andza niye na, takwa kame, zakwa ha wu neheye kurre ka gər i Kəriste aye, pakway bəzay a wu neheye bagwar eye. Ba ka pakwa mədok i gay tsiy, ka pakwa wedeye sa bay. Bazlam i matsətsehe məpəse ha mezeleme hərwi wu neheye ŋwalak eye bay ta diye ha ndo a məməte aye, bazlam i mədzele ha ka Mbəlom, 2 bazlam i madzəhuḡe ndo a yam, bazlam məpe həlay ka gər i ndo hay,* bazlam i mələtsew abəra ma mədahaŋ ada bazlam i sariya, wu neheye tebiye na, nəmaa dzaliye faya matətikakum sa bay. 3 Gərakwa ha wu neheye, takwa kame. Ta gədaŋ i Mbəlom na, ka gakweye.

4 Ndo neheye tə ma ta dəba aye, ta maweye

† 5:6 Dəmes hay 110.4. * 6:2 Zəba ma 1 Timote 4.14.

ka matsætsehe mæpæse ha mezeleme na, ma giye bo sa dāw? Næteye na, ta ηgatay a dzaydzay i Mbəlom, wu nakə Mbəlom a vəlatay a ndo hay aye, kə vəlatay dərma, ta huta Məsəfəre Tsədanja eye a dārev tay dərma.
 5 Ta ndzaka metsəhəne i bazlam i Mbəlom, ta sər ha gədan i mändzibəra nakə ma deyeweye kame aye.
 6 Ada dūh tə dəd abəra ka tsəved i Mbəlom na, tsəved tay andaya məmatay ahaya ka matsætsehe mæpæse ha mezeleme sa bay hərwi a təra andza ta dar Wawa i Mbəlom ka mayako mazləmbada eye sa ada tə vəlatay tsəved a siye i ndo hay mətəday.

7 Guvah nakə yam faya ma piye a dəma aye tadə wu mənday kə ge bo lele hərwi madzəne ndo neheye tə fət aye na, niye na, andza mægweđe Mbəlom kə pa ηgama ka guvah nakay.
 8 Tadə dūh maa ndzohw a dəma guzer ta dak na, guvah niye ma giye ηgama bay. Mazlambar Mbəlom ma vəleye mezeleme. Ma dziye ha abəra mə dəma ta ako.

9 Dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, kwa tadə nəmaa tsik andza niye bəbay na, nəmaa sər ta dedək nəkurom faya ka pumeye bəzay a tsəved ηgwalak eye, tsəved nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye.
 10 Mbəlom na, neŋgeye ηgwalak eye, ma mətəsiye ha gər ta məsler nakə ka gum aye bay. Andza mægweđe,

ka mumatay bo a siye i ndo mæpe mədzał gər hay ka Yesu, ka mawumatay bo andza niye huya. Ka gum niye na, hərwi nakə ka wudum Mbəlom aye ada ma mətəsiye ha gər bay.
 11 A samay na, kwa way m̄a ge andza niye huya hus ka mandəve eye, k̄a gərūm ha bay hərwi ada k̄a hutum wu nakə ka pum faya mədzał gər aye.
 12 A samay na, k̄a tərūm ndo i s̄e hay bay. Duh tərūm andza ndo neheye tə pa mədzał gər tay b̄əŋb̄əŋ ka Mbəlom aye. Mata hute wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, næteye.

Wu nakə Mbəlom kə tsik aye na, ma giye bo

13 Ahəl nakə Mbəlom a gwaday a Abraham na vəlakeye wu aye na, kə mbada ma giye andza nakə a tsik aye. Ndəray andaya nakə a ze Mbəlom aye nakə ma mbađiye kame ηgay aye bay. A mbađa ta məzele ηgay.
 † 14 A gwad: «Ta dedək, na piye fakaya ηgama, ta dedək na vəlakeye wawa hay haladzay.»
 15 Abraham kə zla ηgatay, ka həba, hərwi niye kə huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye.

16 Ndo hay tə mbađawa na, ta mbađiye ta məzele i ndo nakə bagwar eye a ze tay aye, məmbede niye ma ndəviye ha wu nakə mə walaŋ i ndo hay aye.
 17 Hərwi niye Mbəlom kə mbađa dərma. A say na, ndo neheye a gwad ma vəlateye wu aye

na, tâ sər ha ma mbədeye həlay dāda a wu nakə a gwad ma vəliye aye bay, ma pəliye ha bay. ¹⁸ Andza niye, wu hay sulo neheye ma pəliye bo bay aye. Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye ada wu nakə a mbada aye, Mbəlom ma sliye maraw me kwa tsekweŋ bay. Nəkway neheye ka hwayakwa ka təv i Mbəlom məngehe bo ka təv ŋgay aye na, kə vəlakway gədan haladzay hərwi ada kâ pakwa mədzal gər kway huya ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlakweye aye. ¹⁹ Wu nakə ka pakwa faya mədzal gər kway aye na, a gəs kway bəŋbəŋ lele ka dagwarakweye abəra kame i Mbəlom bay andza bəre nakə tə lətsawa ha kwalalaŋ i yam aye. Hərwi niye, ka deyekweye ta peteked nakə a tək na təv tsədanŋa eye aye, ka fələkwakweye a huđ eye. ²⁰ Maa lah məfələkwe a dāma na, Yesu. A ye kame i Mbəlom na, hərwi kway. Ka təra bagwar i ndo məvəlayay wu a Mbəlom andza Melkisedek ka tor eye.

7

¹ Melkisedek nakay, nəngeye bəy i Salem. Nəngeye bəbay i ndo məvəlay wu a Mbəlom bagwar eye. A həlay eye andaya Abraham a ye a vərəm. A sla ka bəy hay haladzay. Ahəl nakə faya ma maweye na, Melkisedek a ye mədzəgər ta Abraham.

A pa ŋgama ka Abraham. ² Abraham a vəlay wu hay a Melkisedek. Wu neheye kuro a huta ma vərəm aye na, a zla nəte a vəlay. Melkisedek eye nakay na, andza məgwede bəy nakə ma giye ŋwalak aye. Nəngeye bəy nakə a wuda məndze zay* ta ndo hay aye hərwi nəngeye bəy i Salem. Salem na, andza məgwede «zay». ³ Ndəray a sər wuray ka gər i bəba ŋgay bay. Kwa may ŋgay hay ta bəba tətə ŋgay hay dərma andza niye. Madazlay ŋgay eye andaya bay, mandəve ŋgay aye andaya bay. A ndzəkit bo Wawa i Mbəlom hərwi nəngeye ndo məvəlay wu a Mbəlom ka tor eye.

⁴ Zəbum ka Melkisedek, nəngeye bagwar eye. Abraham bəba tətə kway a zla wu nakə a hutaw ma vərəm aye, a ŋəna ha kuro. A zla nəte a vəlay. ⁵ Wawa i huđ i Levi na, siye hay ndo məvəlay wu a Mbəlom. Bazlam i Musa mapala eye a gwadatay: «Dum ka təv i ndo hay hərwi ada tâ vəlakum wu nəte mə wu tay neheye kuro aye.†» Sərūm ha na, ndo neheye tə huta wu neheye na, mə həlay i malamar tay hay, ada nətəye tebiye na, wawa i huđ i Abraham. ⁶ Melkisedek nəngeye na, slala i Levi bay, ane tuk na, ahəl nakə Abraham a vəlay wu nəte mə wu hay kuro aye, Abraham nakə Mbəlom a gwaday ma piye faya ŋgama

* 7:2 Madazlay i wu hay 14.17-20. † 7:5 Zəba mə Məpəsele 18.21.

aye na, Melkisedek a pa faya ngama bœna Abraham a pa ngama ka Melkisedek bay. ⁷ Azlakwa bay ka sarakwa ha lele, maa pa ngama ka ndo na, ndo bagwar eye.

⁸ Ndo neheye ma slala i Levi ta tœma wu nœte mœ wu hay kuro abœra ka malamar tay hay, nœteye na, ta mœtiye. Melkisedek na, ma ndziye huya andza nakœ bazlam i Mbœlom a tsik aye. ⁹ Ka slakweye faya mœgwede na, Levi ka tœma abœra ka siye i ndo hay wu nœte mœ wu hay kuro, kœ vœlay a Melkisedek dœrmak tœ hœlay i Abraham. ¹⁰ Andza mœgwede Abraham a vœlay wu nœte mœ wu hay kuro a Melkisedek na, hulfe i Levi na, andaya mœ hudŋgay tsiy. Andza niye, ka slakweye faya mœgwede Levi nenŋeye dœrmak kœ vœlay wu nœte mœ wu hay kuro a Melkisedek.

Bagwar i ndo mœvœlay wu a Mbœlom mekelenŋ eye andza Melkisedek

¹¹ Mbœlom a vœl bazlam mapala eye na, a hœlay a hulfe i Levi, nœteye neheye ndo mœvœlay wu a Mbœlom aye. Ane tuk na, mœsler tay i mœvœlay wu a Mbœlom ma sliye mandœve ha wu nakœ a say aye bay. Tadœ mœsler tay ma sliye matœre ha ndo hay ngwalak eye ka dœre i Mbœlom na, haœe ndo mœvœlay wu a Mbœlom nenŋed andza Melkisedek ma deyeweye sa bay. Ndo mœvœlay wu a Mbœlom andza Aronŋ haœe ma sliye. ¹² Tadœ

Mbœlom ka mbœday hœlay a slala i ndo mœvœlay wu a Mbœlom, ka sarakwa ha bazlam i Musa mapala eye ma mbœdiye dœrmak. ¹³ Azlakwa anœke na, slala i ndo mœvœlay wu a Mbœlom a mbœda. Bœy Maduwenŋ kway Yesu nakœ faya ka tsikakweye faya kananŋ aye na, a yaw abœra ma slala mekelenŋ eye wal. Ndœray nœte ma slala ngay andaya ndo mœvœlay wu a Mbœlom bay. ¹⁴ Ka sarakwa ha Bœy Maduwenŋ kway, nenŋeye ma slala i Yahuda. Ahœl nakœ Musa a tsik ka ndo neheye tœ vœlaway wu a Mbœlom aye na, kœ tsik ka gœr i slala nakay tœbey. ¹⁵ Wu nakœ a œa ha bazlam nakay parakka aye ananŋ; Ndo mœvœlay wu a Mbœlom mekelenŋ eye ki yaw, nenŋeye na, andza Melkisedek. ¹⁶ Nenŋeye a tœra bagwar i ndo mœvœlay wu a Mbœlom na, hœrwi slala nakœ nœteye ndo neheye tœ vœlaway wu a Mbœlom aye bay. Nenŋeye na, bagwar i ndo mœvœlay wu a Mbœlom ta gœdanŋ i sifa nakœ ma ndœviye bay aye. ¹⁷ Andza nakœ mawatsa eye mœ Derewel i Mbœlom, Mbœlom a gwad:

«Ka ndziye ndo mœvœlay wu a Mbœlom huya andza Melkisedek.†»

¹⁸ Mbœlom kœ mbata ha bazlam mapala eye nakœ ahœl niye aye hœrwi bœle eye, ma dzœniye ndo hay bay. ¹⁹ Bazlam i Musa mapala eye na, a sla matœre ha ndo hay

ngwalak eye ka dāre i Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, wu mekelenj eye andaya a ze ha bazlam neheye mapala eye. Wu andaya nakə ma vəlakweye tsəved lele eye hərwi mändisle ka təv Mbəlom aye. Wu eye niye na, Yesu. Ka pakwa faya mədzał gər na, ka neŋgeye.

²⁰ Wu mekelenj eye na, ahəl nakə Mbəlom ma piye Yesu bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom aye na, a mbađa təday. Ahəl nakə slala i Levi hay ta təra ndo məvəlay wu a Mbəlom aye na, tə mbađa andza niye bay. ²¹ Ane tuk na, i Yesu na, Mbəlom kə mbađa, a gwad:

«Neŋ Mbəlom na mbədəye həlay bay,
na mbađa ka ndziye ndo məvəlay wu a Mbəlom huya.Š»

²² Nakay andza məgwede na, dzam nakə Mbəlom a ɓar tə nəkway aye na, lele a ze ha dzam nakə a ɓar ahəl niye aye. Andza niye, maa đakway ha ta dedek Mbəlom kə ɓar dzam tə nəkway na, Yesu.

²³ Wu mekelenj eye andaya wal sa. Ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ma slala i Levi aye na, nəteye haladzay hərwi tə mətawa, tə gərawa ha məsler tay. ²⁴ Ane tuk na, i Yesu na, andza niye təbey, neŋgeye ma ndziye ka tor eye, ma ndziye ndo məvəlay wu a Mbəlom huya ka tor eye. ²⁵ Hərwi niye, neŋgeye na, gədanj andaya

mətəme ha ndo neheye faya ta diye kame i Mbəlom tə həlay ŋgay aye kwa kəday hərwi neŋgeye ma ndziye ka tor eye. Faya ma duwuleye naha me a Mbəlom huya hərwi tay.

²⁶ Neŋgeye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom nakə dədəŋ eye gədanj ŋgay andaya madzəne kway aye. Neŋgeye na, tsədanjja, mənese andaya mə neŋgeye bay, kə ge mezeleme təbey. Neŋgeye andza ndo mäge mezeleme hay bay, Mbəlom a pa na wal. Mbəlom a pa na mə mbəlom ka gər i wu hay tebiye. ²⁷ Siye i bagwar hay i ndo məvəlaway wu a Mbəlom, nəteye neheye na, ta kəday wu a Mbəlom pat pat. Tə kəday naha hərwi mezeleme tay eye təday ada ta kəday naha hərwi mezeleme i ndo siye hay. Yesu na, neŋgeye a ge andza niye təbey. Neŋgeye a vəlay naha wu a Mbəlom hərwi ndo hay sik nəte tsa tə məvəle ha gər ŋgay. I ŋgay na, đa andza niye. ²⁸ Bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye neheye bazlam i Musa mapala eye a pa aye, ndo hay tsa, nəteye tə gawa mezeleme. Ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom a mbađa aye, bazlam nakay kə zla təv i bazlam i Musa mapala eye, a pa bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom na, Wawa ŋgay. Neŋgeye na, ka təra ŋwalak eye peteh ka tor eye.

8

Yesu nenjeye bagwar i ndo mævəlay wu a Mbəlom dedek eye

¹ Bazlam nakə ta dedek bagwar eye a sakway mətšike aye na, anan: Bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom andaya andza nakay. Nenjeye na, i kway. Nenjeye mandza eye ka təv mändze i Bəy mə mbəlom, tə həlay i mänday i Mbəlom Bəy Maduweŋ ka gər i wu hay tebiye mə mbəlom. ² Nenjeye bagwar i ndo mævəlay wu a Mbəlom a ge məsler na, ma təv nakə tsədanja Mbəlom mandza eye mə dəma aye. Ahəl niye ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə gawa məsler na, mə madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə ndo a lambad aye. Ane tuk na, təv nakə Yesu faya ma giye məsler mə dəma aye na, mə mbəlom, təv nakə dedəŋ eye. Maa ge na, Bəy Maduweŋ bəna ndo zezeŋ bay.

³ Bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom tebiye, kwa way tə pa na hərwi mævəlay naha wu kəriye ada məkəday naha wu a Mbəlom. Bagwar i ndo mævəlay wu a Mbəlom kway bəbay na, wu andaya nakə mâ vəlay naha a Mbəlom aye dərma. ⁴ Kə ge nenjeye ka mändzibəra na, ma təriye ndo mævəlay wu a Mbəlom bay hərwi neheye ka mändzibəra aye 6a faya ta vəleye wu a

Mbəlom aye nəteye andaya tsiy andza nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ⁵ Ahəl nakə Musa ma lambadiye madzawadzawa niye aye, Mbəlom a gwaday: «Zəba faya lele, do lambad gay nakə ka lambadiye na, andza nakə na bəzaka ha mə mahamba aye.» Ndo mævəlay wu a Mbəlom neheye na, ta ge məsler mə gay eye nakay. Ane tuk na, gay nakay na, mandzəkit bo i bəmalə nakə dedəŋ eye mə mbəlom aye.*

⁶ Andza nakay ka zəbakwa ka məsler i Kərسته na, a ze ha məsler i ndo mævəlaway wu a Mbəlom neheye. Nenjeye ma miye tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ 6ar dzam nakə a ze dzam nakə ahəl niye hərwi wu nakə Mbəlom a gwadma vəliye ma məbere dzam nakay aye na, a ze wu neheye ahəl niye aye haladzay.

⁷ Tadə məbere dzam† nakə makurre eye mənese andaya faya bay aye na, Mbəlom ma 6ariye dzam masulo eye bay. ⁸ Ane tuk na, ka zəbakwa faya na, a sla wuray bay hərwi Mbəlom faya ma matay ha mənese a ndo hay. A gwadatay:

«Tsənum, maa tsik me na, nen
Bəy Maduweŋ.

Həlay eye ma deyeweye
na 6ariye dzam wedeye
ta slala i Israyel hay ada
ta slala i Yahuda hay.

⁹ Dzam nakə na 6ariye aye na,

* 8:5 Madayaw abəra ma Ezipt 25.40. 24.3-8.

† 8:7 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt

andza nakə na ɓar ta
bəba tətə tay hay bay.

A həlay nakə na həla tay
ahaya tə həlay ga eye
abəra mə Ezipt aye na,
bo tay eye tə gər tay ta nas
ha Dzam Guram eye
nakə na ɓar ta nəteye
aye.

Hərwi niye na gər tay ha.

Maa tsik bazlam andza nakay
na, neŋ Bəy Maduweŋ.

¹⁰ Bəy Maduweŋ Mbəlom a
gwad:

Dzam nakə na ɓariye ta ndo i
Israyel hay aye a həlay
niye na, anaŋ:

Na piye bazlam ga mapala
eye a dərev tay,
na watsiye bazlam ga
mapala eye a mədzal
gər tay,

na təriye Mbəlom tay
ada nəteye ta təriye ndo
ga hay.

¹¹ Ndəray andaya ma diye ma
tətikateye a ndo siye
aye, ma gwadiye:

“Dumara, sərūm Bəy
Maduweŋ eye”, an-
daya bay,

hərwi ndo hay tebiye ta
səriye ga,

kwa bagwar hay, kwa
neheye makətsa eye
hay aye.

¹² Na pəsətay ha mənese tay,
tə mezeleme tay, ma
meŋaweye a gər sa
bay.†»

¹³ Mbəlom a tsik ka məbere
Dzam Wedeye na, andza
məgwede Dzam Guram eye
gədaŋ ŋgay andaya sa bay. Ka

sərakwa ha wu nakə ka təra
guram eye ada ma dzəniye
ka wuray sa bay aye na,
mazlambār ma dziye.

9

*Tsəved dedek eye hərwi
mədəslay ha gər a Mbəlom*

¹ Ma dzam nakə kurre aye
na, bazlam mapala eye hay
andaya, neheye ta datay ha
a ndo hay tsəved i mədəslay
ha gər a Mbəlom aye. Təv
andaya dərmak nakə ndo hay
ta lambad hərwi mađuwulay
me a Mbəlom mə dəma aye.

² Gay niye ta lambad na, tə
peteked. Gay kurre eye na,
tə zalay təv tsədaŋŋa eye. Tə
pa a dəma lalam bagwar eye
ta hawal eye hay tasəla ta
ako eye fataya ada tabal tə
peŋ mapa eye faya nakə tə
vəlaway faya wu a Mbəlom
aye. ³ Peteked a ŋgəna ha
tsəlak niye ta tsəlak neŋged
nakə kame aye. Tə zalay a
tsəlak niye na, təv nakə a ze
siye hay tebiye tə tsədaŋŋa
aye. ⁴ Tə pa a təv niye na, wu
nakə tə ŋgar ta gura tə fəkawa
faya wu nakə a ze huŋŋa
aye. Tə pa a dəma zlaŋgatsa
dərmak. Zlaŋgatsa niye na,
mambuza eye tebiye ta gura,
tə zalay zlaŋgatsa i məbere
dzam. Ma zlaŋgatsa niye
səra i gura andaya mə dəma
dərmak. Ma səra eye niye na,

makwala nakə tə zalay *man**
aye mə dəma. Sakwal i Aron
nakə a dufa, a pa slambah aye
mə dəma dərmak, tə beleler

† 8:12 Zeremi 31.31-34.

* 9:4 *Man* na, makwala nakə Mbəlom a vəlatay a
Israyel mə makulkwandah aye. Zəba ma Madayaw abəra ma Ezipt 16.13-15; 31.

hay sulo neheye Mbəlom a watsa faya bazlam mapala eye hay ahəl nakə a ɓar dzam ta ndo ŋgay hay aye. ⁵ Ka gər i zlanɓatsa niye na, ta lambad wu hay sulo, tə pa faya. Tə zalatay a wu niye hay na, *kerubij* hay, faya ta datay ha məzlaɓ i Mbəlom a ndo hay. Ta händək ha gwəzleviyek tay hərwi madərəzle na təv nakə tə vəlaway naha faya wu a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ pəsətay ha mezeleme i ndo neheye tə ge aye. Ane tuk na, na diye ha wu neheye pendek pendek anəke bay.

⁶ Wu niye hay malambada eye tsiy na, ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ti yawa pat pat a gay makurre, tə gawa məsler tay pat pat mə dəma. ⁷ Tsələk masulo eye maa yawa a dəma na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom nətə ŋweŋ. A yawa a dəma na sik nətə ka məve. Ma diye a dəma na, kutoŋ ma zliye bambaz i gənaw a həlay ma vəleye a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ pəsay ha mənese nakə a ge aye ada nakə siye i ndo hay tə ge ta mədzal gər tay bay aye. ⁸ Məsəfərə Tsədəŋŋa eye faya ma dəkway ha tə wu neheye na, kə ge tsələk makurre andaya huya na, tsəved nakə ndo hay ta diye ha a təv nakə a ze siye i təv hay tə tsədəŋŋa aye na, mahəndəka eye bay. ⁹ Mandzəkit bo i wu neheye a dā ha na, wu neheye ti yaw anəke aye. Faya ma dəkway ha na, wu neheye ta vəleye a Mbəlom

aye, tə bambaz i gənaw nakə ta vəleye aye ta sliye faya matəra ha dərəv i ndo hay ŋgwalak eye hay ka dərə i Mbəlom bay. ¹⁰ Wu neheye faya ta tətikakweye na, ka gər i wu mənday, wu məsay ada ka gər i məbere wu hay na, kəkay dəkdek tsa. Wu neheye na, wu i ndo i məndzibəra dəkdek, ma ndziye tsekweŋ tsa hus a pat nakə Mbəlom ma mbədiye ha wu hay tebiye aye.

¹¹ Anəke na, Kəriste ki yaw tsiy. Neŋgeye bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. Wu neheye ŋgwalak eye faya ka hutakweye na, ka hutakwa mə həlay ŋgay. Neŋgeye ki ye a təv nakə bagwar eye a ze madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə ahəl niye aye, təv niye na, lele haladzay. Ma lambad təv niye na, ndo hay bay, andaya ka məndzibəra bay. ¹² Kəriste ki ye a təv niye, kə fələkwa a təv nakə a ze siye hay tə tsədəŋŋa aye. Kə zla bambaz i vo'ar tə bambaz i wawa i sla ka həlay bay. Duh a fələkwa a dəma na, a zla bambaz ŋgay eye nakə a mbəda ha aye, a ye sik nətə ka ndəv. Andza niye kə təma kway ahaya abəra mə mezeleme ka tor eye.

¹³ Ahəl niye na, tə kədawa vo'ar hay, merisla hay, ta gwatsakawa bambaz eye ka ndo neheye nətəye tsədəŋŋa kame i Mbəlom bay aye. Tə kədawa sla wawa eye dərma, tə dulawa na, ada bətekweŋ maləməts eye

na, tə fadāwa ka ndo hay. Andza niye, ndo neheye tə ge mənese aye na, bo tay ka təra tsədanŋa andza nakə a say a bazlam tay mapala eye. ¹⁴ Kə ge andza niye na, bambaz i Yesu Kəriste a ze ha ta gədan bədaw? Kəriste, neŋgeye na, kə ge mezeleme bay, kə zla bo ŋgay, kə vəlay a Mbəlom ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye. Məsəfəre niye ma ndziye na, ka tor eye. Bambaz ŋgay a təra ha dərev kway tsədanŋa hərwi ada wu neheye ŋwalak eye bay ta diye kway ha a mədahan aye na, kâ gakwa sa bay. Ane tuk na, kâ gakwa dūh na, məsler i Mbəlom, neŋgeye nakə ma ndziye ka tor eye aye.

¹⁵ Hərwi niye Kəriste, neŋgeye ndo məsəre tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi Mbəlom kə bar Dzam Wedeye ta nətəye. Hərwi niye, ndo neheye Mbəlom a zalatay aye na, ta hutiyə wu neheye ŋwalak eye Mbəlom a gwad ma vəlateye aye. Ta hutiyə ka tor eye. Ma giye bo na, hərwi Kəriste kə mət hərwi ndo neheye tebiye ta nas ha Dzam Guram eye tə mezeleme tay aye. Ahəl nakə a mət aye kə təma tay ahaya abəra mə mezeleme.

¹⁶ Tadə ndoweye a gwad: «Na mət na, ŋgənum ha wu ga hay» na, ndo niye mâ mət təday ada ta ŋgəniye ha. ¹⁷ Ahəl nakə kə mət aye na, bazlam ŋgay ma hutiyə gədan. Tadə ndoweye andaya tə dəre na, wu nakə a gwad

a za ka ŋgənumeye ha aye na, ta ŋgəniye ha zuk bay. ¹⁸ Hərwi niye, kwa dzam makurre a ge bo na, ta mbəda ha bambaz təday bəna ma giye bo bay. ¹⁹ Ahəl niye na, Musa a datay ha bazlam mapala eye nakə Mbəlom a vəlay aye a ndo hay aye təday. Tsa na, a zla bambaz i sla wawa eye, i vo'ar a dzapa ha ta yam. A zla hawal ta guguman ndozza eye a təlaka ha a bambaz, a gwatsaka ka dərewel i bazlam mapala eye ada a gwatsaka ka ndo hay tebiye. ²⁰ Ahəl nakə faya ma gwatsakiye na, a gwad: «Nakay na, bambaz nakə Mbəlom a bar ha dzam ta nəkurom aye. A gwadakum rəhumay ha gər.†» ²¹ Musa ka gwatsaka bambaz ka madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom niye ta lambad tə peteked aye dərmak ada ka gwatsaka ka wu neheye tə gawa ha məsler hərwi mədəslay ha gər a Mbəlom aye tebiye. ²² Andza nakə bazlam mapala eye a tsik aye na, matsəla wu hay tebiye ta gwatsakawa faya bambaz ada mâ təra tsədanŋa. Ta mbəda ha bambaz bay na, Mbəlom ma pəsiye ha mezeleme bay.

Bambaz i Kəriste ma bariye ha mezeleme i ndo hay

²³ Tsəved nakə Musa a tətikawatay a ndo hay ahəl niye na, mandzəkit bo i wu neheye dedək eye mə mbəlom aye. Kutoŋ lele

† 9:20 Madayaw abəra ma Ezipt 24.3-8.

mâ tæra ha wu hay tebiye tsædanŋa andza nakæ bazlam i Musa a tsik aye. Ane tuk na, hærwi matære wu neheye dedek eye mæ mbælom aye tsædanŋa na, kutoŋ mævæle wu nakæ a ze bambaz i gænaw aye. ²⁴ Siye i ndo mævælaway wu a Mbælom ti yawa a gay i gugumanŋ nakæ ndo hay ta lambaɗ aye ada gay niye na, mandzækit bo i tæv nakæ Mbælom mæ dæma aye dekdek tsa. Ane tuk na, Kæriste, nenŋeye na, ki ye a tæv nakæ Mbælom mandza eye mæ dæma aye, nenŋeye kame i Mbælom hærwi kway. ²⁵ Bagwar i ndo mævælaway wu a Mbælom a yawa a tæv nakæ a ze siye hay tæ tsædanŋa aye na, ka mæve, ka mæve, a yawa a zlaw a bambaz i gænaw ka hælai bæn a bambaz ŋgay eye bay. Kæriste na, a vël ha bo ŋgay, nenŋeye a vël ha bo ŋgay sik næte bæn a ka mæve ka mæve andza bagwar i ndo mævælaway wu a Mbælom bay. ²⁶ Tædæ mâ ge andza niye, kwa ka gær nakæ Mbælom a ge mændzibæra aye na, hæbe atay ma siye dæretsætseh haladzay. A yaw a hælai nakay ka mandæve eye sik næte, a vëlai ha bo ŋgay a Mbælom hærwi ada mâ zla mezeleme abæra ka ndo hay ka tor eye. ²⁷ Kwa way ma mætiye sik næte, ma dæba eye na, Mbælom ma geye sariya. ²⁸ Andza niye, Kæriste bæbay a mæt sik næte. A vëlai ha bo ŋgay a Mbælom hærwi mæzle mezeleme abæra ka ndo hay. Ma maweye sik næte. Ma maweye na, hærwi

mæzle mezeleme abæra ka ndo hay sa bay. Ane tuk na, ma maweye hærwi mætæme tay ha ndo neheye faya ta hæbiye na aye.

10

¹ Bazlam i Musa mapala eye na, mezek i wu neheye ŋgwalak eye faya ka hutakweye aye. Næteye na, wu niye hay bay. Ndo hay tæ kædaway wu a Mbælom hærwi mahændzæde tæ nenŋeye, tæ kædaway wu a Mbælom ka mæve ka mæve, ane tuk na, a sla faya matære tay tsædanŋa kame i Mbælom bay. ² Tædæ ndo hay ta tæra tsædanŋa hærwi nakæ tæ kædaway wu a Mbælom ta dedek aye na, hæbe ta gæriye ha mækæday wu a Mbælom. Hærwi atay mezeleme tay kæ bara sik næte ka ndæv, mezeleme tay a matayaw a gær bay. ³ Ane tuk na, düh mækæde wu neheye tæ kædaway a Mbælom aye na, mezeleme tay a matayaw a gær ka mæve ka mæve, ⁴ hærwi bambaz i merisla ta vo'ar a sla mæbere mezeleme bay.

⁵ Hærwi niye, ahæl nakæ Kæriste mazlambar ma deyeweye ka mændzibæra aye na, a gwadæy a Mbælom:

«A saka tâ kædaka gænaw hay bay,
tâ vëlaka wu mekelen
eye bay.

Ane tuk na, ka vælenŋ bo hærwi ada nâ vëlaka.

⁶ Mækæde gænaw hærwi mæfækaka naha
ada mækæde wu hærwi
mæpæse ha mezeleme
na,

a yaka a gær bay.

⁷ Aya, na gwadaka:

Neŋ anan Mbəlom, na yaw ka
məndzibəra na, hərwi
ada nā ge wu nakə a
saka aye,
andza nakə mawatsa eye
ka gær ga mə derewel
i bazlam mapala eye
aye.* »

⁸ Wu nakə Kəriste a lah
mətsike aye na, a gwad: «A
saka t̄a kədaka gənaw hay
bay, t̄a vəlaka wu mekelen
eye bay. Məkəde gənaw
hərwi məfəkaka naha ada
məkəde wu hərwi məpəse
ha mezeleme na, a yaka a
gær bay.» Kwa wu neheye a
pay bəzay a bazlam mapala
eye bəbay na, a yay a gær
a Mbəlom bay. ⁹ Kəriste a
gwad sa: «Neŋ anan na yaw
ka məndzibəra na, hərwi ada
nā ge wu nakə a saka aye.»
Andza niye, a mbata ha Dzam
Guram eye, a vəl a dēma
tsəved wedeye. ¹⁰ Ka tərakwa
tsədanŋa kame i Mbəlom
hərwi Yesu Kəriste a ge wu
nakə a yay a gær a Mbəlom
aye ada a vəl ha bo sik nəte dā
ka tor eye.

¹¹ Ndo neheye t̄ə vəlaway
wu a Mbəlom aye, nəteye
tebiye malətsa eye pat pat
ka mäge məsler tay pat
pat. Tə kədaway wu huya
a Mbəlom. Ane tuk na, wu
neheye t̄ə kədawa aye na, t̄ə
sla məmbete ha mezeleme i
ndo hay bay. ¹² Yesu Kəriste
na, a vəl bo ŋgay eye sik
nəte hərwi məzle mezeleme
abəra ka ndo hay ka tor eye.

Tsa na, a ndza t̄ə həlay i
mənday i Mbəlom. ¹³ Anəke
na, neŋgeye faya ma həbiye
Mbəlom m̄a pa ndo mane
d̄ere ŋgay hay a huđ i sik ŋgay.
¹⁴ Andza niye, a vəl ha bo
ŋgay sik nəte ka tor eye, a
t̄əra ha ndo ŋgay hay tsədanŋa
kame i Mbəlom. A pa tay ha
wal hərwi ŋgay. A t̄əra tay ha
ŋgwalak eye hay ka tor eye.

¹⁵ Məsəfəre Tsədanŋa eye
faya ma d̄akweye ha d̄ərmak
parakka wu neheye na,
dedek. A gwad t̄əday na:

¹⁶ «Bəy Maduweŋ Mbəlom a
gwad:

“Dzam nakə na b̄ariye ta ndo
ga hay a həlay niye aye
na, anan:

Na piye bazlam ga mapala
eye a d̄ərev tay,
na watsiye bazlam ga
mapala eye a mədzal
gær tay.”»

¹⁷ Tsa na, a gwad sa:

«Na ma ahaya mezeleme tay a
mədzal gær ga sa bay,
kwa məsler neheye t̄ə ge
ŋgwalak eye bay aye.†»

¹⁸ Mbəlom k̄ə p̄əsətay ha
mezeleme i ndo hay t̄siy na,
məvəlay wu hay a Mbəlom
ma dzəniye hərwi məzle
mezeleme abəra ka ndo hay
sa bay.

*Həndzədakwa ka t̄əv i
Mbəlom*

¹⁹ A nəkurom malamar
ga hay, ka hutakwa tsəved
məfələkwe a t̄əv nakə a
ze siye hay t̄ə tsədanŋa
aye na, hərwi bambaz i
Yesu nakə a mbəda ha aye.

* 10:7 Dəmes hay 40.7-9. † 10:17 Hebrœ hay 8.8-12.

²⁰ Yesu ka nguradã ha peteked nakã kame kway aye. Ka hãndakakway tsãved wedeye, nakã ka slakweye mãfãlakwe a dãma aye. Tsãved nakay wedeye na, ka hutakweye ha sifa. Peteked nakã a nguradã ha aye na, andza mãgwede bo nakã ta dar na ka mayako mazlãmbadã eye aye. ²¹ Andza niye, i kway na, bagwar i ndo mãvãlay wu a Mbãlom andaya a lãvay gãr a gay i Mbãlom. ²² Kã ge andza niye na, hãndzãdãkwa ka tãv i Mbãlom tã dãrev dedek eye, ta mãpe mãdzal gãr gãdãnj eye ka Mbãlom, hãrwi Yesu ka tãra kway ha tsãdãnjã tã bambaz ngay ada kã bara kway ta yam tsãdãnjã eye. ²³ Tsikakwa parakka huya nãkway ka pakwa mãdzal gãr ka wu nakã Mbãlom a tsik aye, kã dzãdzakwa ha mãdzal gãr kway bay, hãrwi wu nakã a gwãd ma giye na, huya ma giye andza nakã a tsik aye. ²⁴ Pãlakwa tsãved nakã ka vãlakweye ha gãdãnj a bo nãte nãte mã wãlãnj kway aye hãrwi ada kã wudãkwa bo kame kame ada kã gakwa wu neheye ngwalak eye. ²⁵ Kã gãrakwa ha mãhay gãr andza ndo siye hay bay. Duh na, vãlakwa a bo gãdãnj nãte nãte mã wãlãnj kway, wene wene eye hãrwi ka sãrum ha pat nakã Yesu Kãriste ma maweye aye na, mazlambar bãse.

²⁶ Ka sãrakwa dedek i Mbãlom. Hãrwi niye tadã

† 10:28 Zãba mã Bazlam mapala eye masulo eye 19.15. § 10:30 Bazlam mapala eye masulo eye 32.35-35.

faya ka gakweye mezeleme huya ada ka sãrakwa lele ngwalak eye bay na, sãrakwa ha wu mekelenj eye andaya neheye ta sliye faya mãvãle hãrwi mãmbete ha mezeleme aye na, andaya sa bay tebiye. ²⁷ Tadã ndoweye kã ge mãnese andza niye na, mã dzãdzar hãrwi Mbãlom ma geye sariya. Sariya niye na, a ge zluwer haladzay, ako gãdãnj eye ma fãkiye ndo neheye ta rãhay ha gãr a Mbãlom bay aye. ²⁸ Ka sãrum ha tadã ndoweye ka rãhay gãr a bazlam i Musa mapala eye bay, tadã ndo hay sulo kãgãbay mahkar ta tsik ta dedek kã ge mãnese na, ta kãdiye na ta sakay naha bay.† ²⁹ Tadã kã ge tã bazlam i Musa andza niye na, dãretsãtseh i ndo nakã a zãba ka Wawa i Mbãlom andza wuray kãriye aye na, ma ziye nakay bãdãw? Nẽjgeye na, kã nas ha bambaz i mãbãre dzam nakã a tãma ahaya abãra mã mezeleme aye dãrmak. Faya ma tsãdeye a Mãsãfãre Tsãdãnjã nakã faya ma dãkweye ha ngwalak i Mbãlom aye. ³⁰ Ka sãrakwa ndo nakã a gwãd:

«Mata gatay dãretsãtseh a ndo neheye ta kãrah marãhenj ha gãr aye na, nẽj.

Na hamateye a dãma wu tay neheye ngwalak eye bay tã ge aye.»

A gwãd sa:

«Nẽj, Bãy Maduwenj na gat-

eye sariya a ndo ga
hay.Š»

³¹ Mbəlom na, a vəl sifa.
Andza niye, tadə sariya kə gəs
ndoweye kame i Mbəlom na,
dəretsətseh i ndo niye ma ziye
wu hay tebiye.

³² Mum ahaya a gər ma
kəkay wu nakə a ge bo
tə nəkurom ahəl niye ka
ngatumay makurre eye a
dzaydzay i Mbəlom aye. A
həlay niye na, ta sakum
dəretsətseh haladzay. Ane
tuk na, ka səmumay naha
a wu hay tebiye.

³³ A
həlay siye na, ta tsadakum
kame i ndo hay, ta sakum
dəretsətseh. A həlay siye
ka yum a dəretsətseh i ndo
neheye tə satay dəretsətseh
aye dərmak.

³⁴ Ka sum
ka bo dəretsətseh dziye ta
ndo neheye tə gəs ha tay a
daŋgay aye. Ahəl nakə ndo
hay ta buwa fakuma abəra
wu kurom hay aye na, ka
səmumay naha ta məngwese
eye, hərwi ka sərum ha
wu kurom hay ngwalak eye
andaya a ze siye i wu hay
tebiye, ta ndziye ka tor eye.

³⁵ Hərwi niye, kâ gərūm
ha məpe mədzal gər kurom
abəra ka Mbəlom bay, hərwi
tadə ka rəzlumay a gər huya
na, Mbəlom ma vəlakumeye
magogoy haladzay.

³⁶ Wu
nakə a ye ka bo aye na,
səmumay naha ada kâ gum
wu nakə a yay a gər a Mbəlom
aye, hərwi ada kâ hutum wu
nakə a gwad ma vəlakumeye
aye. ³⁷ Hərwi niye, Mbəlom a

gwad:

«A zəkaw həlay tsekweŋ ndo
nakə ma deyeweye na,
ma deyeweye, ma gaw-
eye mahonok bay.

³⁸ Ndo nakə neŋgeye ŋgwalak
eye ka dəre ga aye, kə
dzala ha ka neŋ na, ma
ndziye ma sifa ka tor
eye.

Ane tuk na, tadə kə ma ta
dəba na, neŋgeye a yeŋ
a gər sa bay.* »

³⁹ Nəkway na, ndo neheye
tə ma ta dəba ada tə dze aye
bay. Duh nəkway na, ndo ne-
heye tə pa mədzal gər tay ka
Mbəlom aye. Andza niye, ka
hutakweye sifa ka tor eye.

11

*Ndo neheye ahəl niye tə pa
mədzal gər ka Mbəlom aye*

¹ Məpe mədzal gər ka
Mbəlom na, məsər ha ta
dedək wu neheye faya ka
təkakweye dəre aye na, ka
hutakweye. Kwa tadə ka
ngatakway tə dəre kway bay
bəbay na, ka sərakwa ha ta
dedək andaya. ² Ndo neheye
ahəl niye ta dzala ha ka
Mbəlom andza niye. Hərwi
niye ta yay a gər a Mbəlom.

³ Hərwi məpe mədzal gər
kway ka Mbəlom na, ka
sərakwa ha kwetseh kwetseh
Mbəlom a ge wu hay tebiye tə
bazlam ŋgay nakə a tsik aye.
Andza mægweđe wu neheye
tebiye faya ka ngatakweye ka
məndzibəra aye na, tə yaw
abəra mə wu neheye dəre i
ndo zezeŋ a ngatay bay aye.

* 10:38 Habakuk 2.3-4.

4 Hərwi mæpe mædzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Abel a kəday wu a Mbəlom a ze ha wu i Kayin nakə a vəlay a Mbəlom aye. Mbəlom ka zambaday. A gwad nəngeye ndo ŋgwalak eye kame ŋgay, hərwi Mbəlom ka təma wu nakə a kəday aye. Kwa Abel kə mət bəbay, faya ta tsikakweye labara ŋgay huya hərwi nakə a dzala ha ka Mbəlom aye.*

5 Hərwi mæpe mædzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Henok kə mət bay, Mbəlom a zla na a mbəlom. Ndəray kə ŋgatay a Henok sa bay hərwi Mbəlom kə zla na. Bazlam i Mbəlom a gwad na, ahəl nakə Mbəlom kə zla na Henok zuk bay aye na, Henok a yay a gər a Mbəlom.†

6 Ze mædzal ha ka Mbəlom na, ndəray ma sliye madayay a gər a Mbəlom bay. Ndo nakə a say mahəndzədə ka təv i Mbəlom aye mâ dzala ha faya nəngeye andaya. Mâ sər ha na, nəngeye faya ma vəlateye magogoy a ndo neh-eye ta pəliye na aye.

7 Hərwi mædzele ha ka Mbəlom na, Nuhu a rəhay ha a gər a bazlam i Mbəlom. Mbəlom kə tsikay kurre ka wu neheye ta giye bo aye kurre. Ndəray kə ŋgatay dāda a wu niye hay bay, ane tuk na, ka rəhay ha gər a wu nakə Mbəlom a tsikay aye. A lambad kwalalan i yam bagwar eye andza

nakə Mbəlom a tsikay aye, a fələkwa a dəma ta ndo i gay ŋgay hay tebiye, ta təma Mæpe mædzal gər nakə a pa ka Mbəlom aye a dā ha mede i siye i ndo hay na, ŋgwalak eye bay hərwi ta pa mædzal gər ka Mbəlom bay.‡

8 Hərwi mæpe mædzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Abraham a rəhay ha gər a Mbəlom aye, a lətse a ye a gəma nakə Mbəlom a gwad ma vəleye, ma təriye i ŋgay aye. Kwa kə ŋgatay a gəma eye bay bəbay na, ki ye a dəma.§

9 Hərwi mæpe mædzal gər ŋgay ka Mbəlom na, a ndza ma gəma nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye. A ndza mə dəma na, nəngeye madurlon eye, a ndzawa mə gay nakə ta lambad ta guguman aye. Hulfe ŋgay Izak ta Zakob nəteye neheye Mbəlom a gwad ma vəlateye gəma niye aye dərma tə ndzawa mə dəma na, mə gay nakə ta lambad ta guguman aye dərma. 10 Abraham a ge andza niye na, a təkay dərə a gəma nakə ma ndziye bəḅəḅ* ma dədiye bay aye. Maa ləva ha bo ta gəma niye na, bo i Mbəlom eye ŋgway, maa dəzl na, nəngeye.

11 Hərwi mæpe mædzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Sara kwa nəngeye guram eye tsiy bəbay na, kə huta gədan məwe wawa. A sər ha ta dedek

* 11:4 Zəba mə Madazlay i wu hay 4. 3-10. † 11:5 Zəba mə Madazlay i wu hay 5.18-14. ‡ 11:7 Zəba mə Madazlay i wu hay 6.9-9.29. § 11:8 Zəba mə Madazlay i wu hay 12.1. * 11:10 A tsik na, Zerozelem wedeye, zəba ka mede 16 ada ma Hebrœ hay 12.22. † 11:11 Zəba mə Madazlay i wu hay 18.10.

wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye na, ma vəleye.†
 12 Hərwi niye Abraham, neŋgeye guram eye tsiy kə wa wawa ada wawa i hud ŋgay hay ta wa bo haladzay andza wurzla neheye ka magərmbəlom aye ada andza hewiyen mə magayam a pasla bo bay.

13 Ndo neheye tebiye tə mət ma məpe mədzal gər ka Mbəlom aye, nəteye na, ta huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye bay. Ane tuk na, tə sər wu neheye Mbəlom a gwad ma giye aye na, ma giye bo. Hərwi niye dərev tay a ŋgwasə. Tə tsik parakka nəteye na, madurlon eye hay, gay tay andaya ka məndzibərə bay.‡ 14 Ndo neheye tə tsik andza niye na, tə dā ha nəteye faya ta həbiye gəma tay a nəteye. 15 Ta dzala ka təv nakə ti yaw abərə mə dəma aye bay. Tadə ta dzala andza niye na, ta pəliye tsəved məme a təv nakə ti yaw abərə mə dəma aye. 16 Ane tuk na, andza niye bay, duh ta pəla na, təv nakə a ze ha neŋgeye nakə ma dəba aye, andza məgwede nakə mə mbəlom aye. Hərwi niye a yay a gər a Mbəlom t̄a zalay Mbəlom tay. Andza niye, kə ləvatay ha bo ta gəma.

17 Hərwi məpe mədzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Abraham a vəlay Izak a Mbəlom. A say

a Mbəlom mazəbe ka mədzal gər i Abraham. Hərwi niye a tsətsah faya m̄a vəlay Izak. Abraham a təma məge andza niye. Ane tuk na, 6a Mbəlom kə gwaday ma hutiyə wu. 18 Mbəlom a gwaday: «Hulfe yak dedek eye ma deyew-eye na, ma hulfe i wawa yak Izak.Š» 19 Abraham a dzala: «Mbəlom na, gədan ŋgay andaya mələtse ahaya Izak abərə ma mədahaŋ.» Ta dedek a t̄era andza Izak kə mət ada kə lətsew abərə ma mədahaŋ.

20 Hərwi məpe mədzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Izak a pa ŋgama ka Zakob ta Ezayu. A tsik ka wu nakə ma giye bo ta nəteye kame aye.*

21 Hərwi məpe mədzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Zakob ma mətiye na, a pa ŋgama ka wawa i Yusufa hay, nəte ta nəte. A lətse ta donɣwar, a dəslay naha gər a Mbəlom.†

22 Hərwi məpe mədzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Yusufa ma mətiye na, a tsikatay a Is-rayel hay, a gwadətay kame na: «Ka deyumeye abərə mə Ezipt.» Ada aza ta giye ha ta mətasl ŋgay hay kəkay na, kə tsikatay.‡

23 Hərwi məpe mədzal gər tay ka Mbəlom na, bəba i Musa hay ahəl nakə tə wa na Musa aye na, tə ŋgaha na kiye mahkar. Ta zəba faya na, wawa tay a le haladzay.

† 11:13 Zəba mə Madazlay i wu hay 23.4. § 11:18 Zəba mə Madazlay i wu hay 21.12; 22.1-14. * 11:20 Zəba mə Madazlay i wu hay 27.1-40. † 11:21 Zəba mə Madazlay i wu hay 47.29-31.

‡ 11:22 Zəba mə Madazlay i wu hay 50.24.

§ 11:23 Zəba mə Madayaw abərə ma Ezipt 2.1-2.

Ta dzædzaray a bazlam i bøy nakæ a tsik aye bay. §

²⁴ Hærwi mæpe mædzal gær ŋgay ka Mbælom na, ahæl nakæ Musa a ge gawla aye na, a say ta gwafay: «Musa nenjeyeye wawa i dem i bøy i Ezipt» na, a say bay. ²⁵ A zay ha mæse dæretsætseh ta ndo i Mbælom hay tæ bəmalə nakæ ma ndziye ma mənɣwese tsekwenj ada ka rəhay gær a Mbælom bay aye.*

²⁶ A sər ha, a zay ha ndo hay tã tsafay andza nakæ tã tsafay a Kəriste aye tæ bəmalə nakæ ma hutiyeye zlele i gəma i Ezipt aye. A dzala andza niye na, hærwi faya ma təkay dære a wu nakæ Mbælom a gwaf ma vəleyeye aye.

²⁷ Hærwi mæpe mædzal gær ŋgay ka Mbælom na, Musa a ye abəra ma Ezipt. Ka dzædzaray a mevel i bøy bay. Kə ndza bəŋbəŋ andza ma ŋgateye a Mbælom, ndo nakæ ndəray a ŋgatay dafa tæ dære bay aye.

²⁸ Hærwi mæpe mædzal gær ŋgay ka Mbælom na, a dazlay a mæge magurlom i Pak aye. A gwafatay a ndo i Israyel hay tã gwatsaka bambaz ka mægef tay hærwi ada gawla i Mbælom ki yaw ma kədiye malkwara i wawa haslæka eye i ndo i Ezipt hay na, mã kəf malkwara tay haslæka eye hay bay. †

²⁹ Hærwi mæpe mædzal gær tay ka Mbælom na, Israyel hay

tæ tas abəra mæ Bəlay Ndozza eye. Ahæl nakæ ndo i Ezipt hay a satay mætese dærmak aye na, bəlay a ma ka bo a hæl tay ha tebiye. ‡

³⁰ Hærwi mæpe mædzal gær i Israyel hay ka Mbælom na, zleɸ i gəma i Zeriko a mbəzl. Ndo i Israyel hay tæ tawa na gəma niye məhəne məkwa matasəla eye na, zleɸ niye a mbəzl. §

³¹ Hærwi mæpe mædzal gær ŋgay ka Mbælom na, Rahab ŋgwas nakæ a gawa madama, ta kəɸ na bay andza ndo i Zeriko neheye ta rəhay gær a Mbælom təbey aye hærwi ka təma tay ha Israyel neheye ti ye mata zəbaw Zeriko ta məkal aye.*

³² Na tsikiye na, sa mey? Həlay eye a sla mætsikakum ka gær i Zedeyonj †, Barak ‡, Somson §, Zefte*, Davit, Samuyel ada ta ndo mæde ha bazlam i Mbælom na, həlay eye andaya bay. ³³ Nəteye dærmak, hærwi mæpe mædzal gær tay ka Mbælom na, tæ ge vərəm ta gəma siye hay, ada ta sla ka gəma niye hay aye. Ta ge wu nakæ dedek eye, ta huta wu nakæ Mbælom a gwaf ma vəlateye aye, ta dərəzlay ka bazlam a zil hay hærwi ada tã gatay wuray bay. ³⁴ Ta mbata ha ako nakæ faya ma fəkiye ta gədaŋ haladzay aye. Ahæl nakæ a satay a ndo hay

* 11:25 Zəba mæ Madayaw abəra ma Ezipt 4.19-23. † 11:28 Zəba mæ Madayaw abəra ma Ezipt 12.21. ‡ 11:29 Zəba mæ Madayaw abəra ma Ezipt 14.21-31. § 11:30 Zəba mæ Zozowe 6.12-21. * 11:31 Zozowe 6.12-21. † 11:32 Zəba mæ Ndo i sariya hay 6.11. ‡ 11:32 Zəba mæ Ndo i sariya hay 4.6. § 11:32 Zəba mæ Ndo i sariya hay 13. * 11:32 Zəba mæ Ndo i sariya hay 11.1.

məkæde tay ha ta maslalam aye na, ta tæma fataya abæra. Ta ge bæle, ane tuk na, Mbælom kə vələtay gədaŋ. Nəteye slagama eye hay, ta həhar sidzew i bərakəzaŋ hay. ³⁵ Nğwas hay ta ŋgatatay a ndo tay neheye tæ mət aye sa, nəteye ta sifa aye. Ndo siye hay tæ satay dəretsətseh. Hæbe ta gwad nəmaa gəriye ha məpay bəzay a Mbælom. Ane tuk na, a satay mətəme bay, a satay məməte mæ dəretsətseh hərwi ada Mbælom mât lætsa tay ahaya abæra ma mədahaŋ ada tât huta sifa ŋgwalak eye a ze nakay.†

³⁶ Ndo siye hay sa na, tæ ŋgwas fataya, tæ ndaða tay ha ta mandalaða, tæ dzawa tay ha tæ tsalalaw, ta dəræzl tay ha a gay i daŋgay. Andza niye, ta səmay naha bəŋbəŋ. ³⁷ Siye i ndo mekeleŋ eye hay tæ kəf tay ha tæ kwar. Siye hay ta dəs tay ha ka bo abæra morkotsok. Siye hay tæ kəf tay ha ta maslalam. Siye hay gay tay andaya bay, ta dzədzawa so, nəteye mətawak eye hay. Tæ pawa ka bo mbal i təbaŋ hay ta məkweŋ i wak hay. Ndo hay ta hərawatay ha, tæ gawatay dəretsətseh. ³⁸ Ta dzədzawa mæ makulkwandah, ada mæ mahəmba hay, tæ hənawa ma lar hay ada ma bəf hay. Ndo neheye na, ta ye ka bo ta məndzibæra nakay bay.

³⁹ Ndo neheye tebiye nəteye ta pa mədzaŋ gər ka Mbælom ada andza niye

nəteye tæ yay a gər a Mbælom. Kwa andza niye bəbay na, ta huta wu nakə Mbælom a gwad ma vələteye a ndo hay aye bay, ⁴⁰ hərwi Mbælom kə dzala ada kə pa hərwi kway wu ŋgwalak eye a ze i siye i ndo neheye tæ huta aye. A say a Mbælom tât tæra ŋgwalak eye ka bo dziye tæ nəkway.

12

Melkisedek ndo mævəlaway wu a Mbælom

¹ Nəkway na, ndo neheye tebiye tæ pawa mədzaŋ gər ka Mbælom ta lawara kway, faya ta dəkway ha ma kəkay nakə nəkway bəbay ka pakweye mədzaŋ gər ka Mbælom aye. Hərwi niye, kalakwa ha ka bo abæra wu neheye tebiye faya ta gakweye me ka mede kame aye ada ta mezeleme nakə ma miye kway ha ta dəba aye, ada hwayakwa mahway nakə Mbælom a gwadəkway hwayum aye, madagər mât gakway bay.

² Zəbakwa kame ka Yesu. Nəŋgeye nakə a vələkway tsəved ka pakwa faya mədzaŋ gər ka nəŋgeye aye, mata laka kway ha hus ka mandəve eye na, nəŋgeye. Ka tæma məməte ka mayako mazləlmbada eye. Horoy kə gay məməte ka mayako mazləlmbada eye bay hərwi a sər ha dərev ma ŋgwasiye ta məŋgwese nakə Mbælom a ləva ha bo hərwi ŋgay aye. Anəke nəŋgeye mandza eye tæ həlay i mənday i təv məndze i bəy i Mbælom.

³ Dzalum ka nəŋgeye lele ma

† 11:35 Zəba ma 1 Bəy hay 17.17-24; 2 Bəy hay 4.18-37.

kəkay nakə ndo i mezeleme hay tə nay dāre aye ada ma kəkay nakə a səmay naha a dāretsətseh nakə tə say aye. Dzalum ka neŋgeye hārwi ada dārev m̄a ye fakuma abəra bay, ada k̄a gum bəle bay.

⁴ Ka gumeye vəram tə mezeleme, ane tuk na, hus ka məməte bay. Aya ane dārev m̄a ye fakuma abəra bay.

⁵ Ka mətsum ha gər tə bazlam neheye Mbəlom a tsikakum hārwi məmaku na naha dārev aye daw? A tsikakum me andza bəba ma tsikeye me a wawa ŋgay, a gwad:

«Wawa ga, Bəy Maduweŋ Mbəlom kə tsikaka ka makəte na,
k̄a zəba faya andza wu kəriye bay.

Kə maka ha maŋgok na,
dārev m̄a ye faka abəra bay,

⁶ hārwi faya ma tsikateye ka makəte na,
a ndo neheye a wudā tay aye.

Ma ndabiye na,
ndo neheye tebiye ta təra wawa ŋgay hay aye.* »

⁷ Andza niye, səmumay naha a dāretsətseh bəŋbəŋ hārwi ada k̄a sərum wu nakə Mbəlom a kəta kurom ha aye. Dāretsətseh nakay a dā ha na, Mbəlom kə həl kurom hārwi ada k̄a tərūm wawa ŋgay hay. Wawa andaya nakə bəba ŋgay ma tsikeye ka makəte bay aye na, andaya daw? Andaya bay! ⁸ Mbəlom faya ma kətiye wawa ŋgay hay tebiye. Tadə kə tsikakum

ka makəte bay na, nəkurom wawa ŋgay hay bay, nəkurom madazla hay. ⁹ Bəba hay ka məndzibəra nakay, ta kəta kway ada ka rəhakwa tay ha gər. Ada sadzək ka rəhakway ha gər a Bəba kway nakə mə mbəlom aye bədaw? Tadə ka rəhakway ha gər na, ka hutakweye sifa.

¹⁰ Bəba kway hay ka məndzibəra, nəteye ta kətiye kway na, həlay tsekweŋ tsa andza nakə ta zəba faya lele aye. Ane tuk na, Bəba kway nakə mə mbəlom aye, neŋgeye ma kətiye kway hārwi ada m̄a dzəna kway ada ka tərakwa tsədanŋa andza neŋgeye huya. ¹¹ A həlay nakə faya ta kətiye kway aye na, a wur fakwaya, məŋgwese andaya mə dārev kway bay. Aza kame, ndo neheye ta təma makəte aye na, ta giye wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye ada dārev tay ma ndziye zay.

Matətike ta mäge daw

¹² Kə ge andza niye na, ndudum ha həlay kurom neheye madagər eye hay aye, gurmets kurom t̄a ge bəle bay. ¹³ Lambadum tsəved fehe lele hārwi sik kurom hay hārwi ada ndo neheye faya ta dzəgədasliye na, sik tay m̄a səkah mənese bay, ane tuk na, t̄a mbəl.

¹⁴ Gum gədan məndze zay ta ndo hay tebiye, gum gədan ada mede kurom m̄a yay a gər a Mbəlom. Kə ge andza niye bay na, ndəray

* 12:6 Dzeke hay 3.11-12.

ma ḡgateye a Bøy Maduwerḡ bay. ¹⁵ Gum metsehe, ndəray mâ kərah ḡgwalak i Mbəlom bay. Gum metsehe, ndəray mə walaḡ kurom mâ təra andza dərizl i ḡərdaf nakə təleḡeḡe, a ndzohw faya ma ḡəliye, ma kwasateye ḡər a ndo hay aye bay. Slala i ndo niye ma nasiye ha siye i ndo hay mə walaḡ kurom. ¹⁶ Gum metsehe, ndəray mə walaḡ kurom mâ ge wu nakə ḡgwalak eye bay aye bay. Rəhumay ha ḡər a wu i Mbəlom. Kā tərūm andza Ezayu nakə hərwi daf sik nətə na, a səkəm ha magedze ḡgay aye bay. ¹⁷ Ka sərūm ha ma dəba eye na, a say mambəde ha mədzal ḡər i bəba ḡgay ada mâ pa faya ḡgama. Ane tuk na, bəba ḡgay a kərah. Ezayu a pəla tsəved kwa ta mətuwe bəbay na, wewer mekeleḡ eye andaya hərwi mambəde ha wu nakə a ge aye bay.†

¹⁸ Sərūm ha təv nakə nəkurom malətse faya kame i Mbəlom aye na, andza mahəmba nakə ahəl niye Israyel hay tə lətse faya tə lamay tə həlay aye bay. Ta ḡgatay a ako faya ma təmiye zləkəd zləkəd, ta ḡgatay a ləvonḡ, dərə a zəba bay, ta ḡgatay a mətasl nakə a vəzl ta ḡədaḡ aye. ¹⁹ Ta tsəne maləve i tolom, ta tsəne maləve i mətsike me i Mbəlom. Tə tsəne maləve i mətsike me niye na, tə ge amboh mətsike

me niye mâ tsikatayaw sa bay, ²⁰ hərwi wu nakə a tsikatay aye na, tə sla faya məsəmay naha bay. Mbəlom a ḡwadatay: «Ndoweḡe kə lamay a mahəmba nakay, kwa maa lamay ḡənaḡ, kwa way kalum na tə kwar ada kədūm na.‡» ²¹ Wu neheḡe Mbəlom a bəzatay ha aye na, ka dzədzar tay ha. Kwa Musa, a ḡwad: «Zluwer a ḡeḡ, na dzədzariye.§»

²² I kurom na, andza niye bay! Nəkurom i kurom ka həndzədūm na, ka mahəmba i Siyonḡ, ḡəma i Mbəlom nakə ma vəliye sifa aye, Zerozelem nakə mə mbəlom aye. ḡawla i Mbəlom hay haladzay mahaya ḡər eye mə dəma məḡe magurlom, ma pasliye bo bay. ²³ Nəkurom ka hayum ḡər ta siye i malkwara hay*, Mbəlom kə watsa məzele tay a dərəwel mə mbəlom. Ka həndzədūm ka təv i Mbəlom, neḡgeḡe ndo məgatay sariya a ndo hay tebiye. Ka həndzədūm ta ndo neheḡe nətəye ḡgwalak eye ka dərə i Mbəlom ada Mbəlom a təra tay ha tsədaḡḡa aye. ²⁴ Nəkurom ka həndzədūm ka Yesu. Neḡgeḡe ka həndzəd tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ ḡar Dzam Wedeḡe ta nətəye. Ka həndzədūm ka bambaz i Yesu nakə a ḡwatsaka fakuma aye. Bambaz eye niye faya ma tsikakweḡe ka wu nakə a ze

† 12:17 Zəba mə Madazlay i wu hay 25.29-34. ‡ 12:20 Madayaw abəra ma Ezipt

19.12-13. § 12:21 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 19.12; Bazlam mapala eye

masulo eye 9.19. * 12:23 Malkwara hay na, a dā ha ḡawla i Yesu Kəriste hay. Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 4.22.

ha bambaz i Abel faya ma tsikakweye aye.

²⁵ Kə ge andza niye na, gum metsehe. Kâ kərahum məpay zləm a bazlam i ndo nakə ma tsikakumeye aye bay. Ahəl niye na, ta kərah məpay zləm a ndo nakə a dawatay ha bazlam i Mbəlom ka məndzibəra aye. Nəteye niye ta təma abəra mə dəretsətseh bay. Nəkway neheye faya ka pakway zləm a mətseke me nakə a yaw mə mbəlom aye, ka kərahakwa na, ka slakweye faya mətəme abəra mə dəretsətseh sa bay. ²⁶ Ahəl niye mətseke me i Mbəlom a bəlawə ha dala. Ane tuk na, anəke kə tsik, a gwad: «Sik nəte sa na, ma bəliye ha dala dekdek sa bay ta magərmbəlom aye dzay.†» ²⁷ Bazlam neheye a gwad «sik nəte sa» aye na, a dakway ha parakka wu neheye tə ge aye tebiye ta bəliye, ta dziye hərwi ada wu neheye ta bəliye təbey aye na, ta ndziye.

²⁸ Kə ge andza niye na, gakway sisə a Mbəlom hərwi ka hutakweye bəy ngay nakə ndəray ma bəliye ha dāda bay aye. Zambadakway andza nakə a yay a gər aye, dəslakway ha gər ada rəhakway ha gər. ²⁹ Hərwi ta dedek Mbəlom na, nengeye andza ako nakə ma təmiye wu hereyew hereyew aye.

13

Mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye

† 12:26 Aze 2.6. * 13:5 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 31.6, 8; Zozowe 1.5. † 13:6 Dəmes hay 118.6.

¹ Nəkurom ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu, wuđum bo nəte nəte mə walaŋ kurom huya. ² Təmum mbəlok hay a gay kurom lele, kâ mətsum ha gər bay. Siye hay ta təma mbəlok hay a gay tay ze məsəre ha, mbəlok niye hay na, gawla i Mbəlom hay. ³ Dzalum ka ndo neheye ma daŋgay aye andza nəkurom ka bo dziye ma daŋgay. Dzalum ka ndo neheye ndo hay faya ta sateye dəretsətseh aye andza nəkurom dərmał faya ka sumeye dəretsətseh.

⁴ Dəslumay ha gər a məzle bo i zal ta ngwas. Zal ta ngwas ngay tā ge madama bay. Sərum ha na, Mbəlom ma gateye sariya a ndo məge madama hay ada a ndo neheye ta zla ngwas zuk bay kwa a ndo neheye ta zla zal zuk bay faya ta giye madama aye.

⁵ Kâ gum bor i suloy bay, dərev kurom mâ ngwasa tə bəmalə nakə andaya fakuma aye. Hərwi Mbəlom a gwad: «Na gakeye masəfaya dāda bay, na gəriye kar ha dāda bay.*»

⁶ Hərwi niye, ka slakweye faya mətseke tə dərev kway peteh:

«Bəy Maduweŋ Mbəlom ma dzəniye ga huya, na dzədzareye a wuray kwa tsekweŋ bay. Ndəray ma sliye məgeŋ wu-ray bay.†»

⁷ Dzalum ka bagwar kurom neheye tã dákum ha bazlam i Mbəlom kurre aye. Zəbum ka mede tay ada ka məməte tay nakə tã mət aye. Pum mədzal gər kurom ka Mbəlom andza nəteye tã pa mədzal gər ka Mbəlom aye dərma.

⁸ Yesu Kəriste ka mbəda bay. Neŋgeye kurre eye, anəke, ada kame, Yesu a mbəda təbey. ⁹ Kā təmum ndo siye hay tã səpat kurom abəra ka tsəved i dedek ta matətike wu wedeye hay wal wal bay. Kā təmum wu nakə ta tsikakumeye bay hərwi maa vəlay gədan a dərev i ndo na, ŋgwalak i Mbəlom bəna wu mənday ma vəleye gədan a dərev i ndo bay. Ndo neheye tã pay bəzay a bazlam mapala eye nakə a tsik ka wu mənday aye na, bazlam eye neheye mapala eye ka dzəna tay ha kwa tsekwen bay.

¹⁰ Ndo məvəlaway wu a Mbəlom neheye tã kədaway wu a Mbəlom mə madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə ta lambad ta guguman aye na, ta sliye faya mənde wu nakə nəkway ka vəlakway a Mbəlom ma təv kway nakə ka vəlawakway faya wu a Mbəlom aye bay. ¹¹ Hərwi i tay na, ahəl nakə ta kədaway naha wu a Mbəlom aye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ma zliye bambaz eye, ma diye ha a təv nakə a ze siye hay tã tsədanja aye, ma vəleye a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mā pəsatay ha

mezeleme tay. Slo eye na, ti ye ha abəra mə wuzlahgəma tã dul na.† ¹² Hərwi niye Yesu bəbay a mət na, ti ye abəra mə wuzlahgəma.§ Ka mbəda ha bambaz ŋgay hərwi məbere mezeleme i ndo hay. ¹³ Kə ge andza niye na, kã pakway bəzay a kule i Yahuda hay bay, takwa abəra mə wuzlahgəma, takwa ka təv ŋgay. Təmakwa ndo hay ta tsadakway andza nakə tã tsaday aye dərma. ¹⁴ Ka məndzibəra nakay na, gəma kway andaya ka ndzakweye mə dəma ka tor eye bay. Faya ka təkakweye dəre a gəma nakə ka ndzakweye mə dəma ka tor eye.

¹⁵ Zambadəkway a Mbəlom huya hərwi wu nakə Yesu a ge aye. Ka zambadəkweye ta mətsike me tã bazlam kway. Kwa kəday, da ha neŋgeye bagwar eye. Niye na, wu nakə faya ka vəlakweye aye. Andza məgwede ka zambadəkweye a məzele ŋgay. ¹⁶ Sa na, kã mətsum ha gər ta məgatay ŋgwalak a siye i ndo hay bay, ŋgənum a bo wu kurom hay ta nəteye. Kã mətsum ha gər bay hərwi məvəle wu neheye andza wu kəriye na, a yay a gər a Mbəlom.

¹⁷ Rəhumatay ha gər a bagwar kurom hay, gum wu nakə tã gwadəkum gum aye. Nəteye na, ta gakumeye gər hərwi Mbəlom ma tsətsahiye fataya ma kəkay nakə faya ta gakumeye gər aye. Ka

† 13:11 Zəba Levitik 16.27. § 13:12 Zəba Yuhana 19.17-20.

rəhumatay ha gər na, ta giye məsler tay ta mənɣwese eye, mevel ma gateye bay. Mevel kə gatay na, niye na, ma dzəniye kurom sa bay tebiye.

¹⁸ Duwulumay me a Mbəlom hərwi may huya. Nəmaa sər ha ta dedek dərev may tsədanɲa, a samay mäge wu ɲɣwalak eye huya. ¹⁹ Neɲ faya na tsətsahiye naha fakuma wene wene eye na, ɸuwulumay me a Mbəlom hərwi ada nâ ma naha a təv kurom ta bəse.

Mandəve i bazlam

²⁰ Maa vələkway zay a dərev na, Mbəlom. Maa lətse ahaya Bəy Maduweɲ Yesu abəra ma mədahan na, neɲgeye. Ka təra ha Yesu ndo mətsəkure bagwar eye, kə mət hərwi kway təɸan ɲgay hay. Mbəlom kə zla bambaz ɲgay, kə ɸar ha dzam ta nəkway ka tor eye. ²¹ Mbəlom mâ vələkum gədan mə wu ɲɣwalak eye hay tebiye hərwi ada kâ gum wu nakə a yay a gər aye. Mâ ge məsler ɲgay mə nəkway tə həlay i Yesu Kəriste hərwi ada kâ gakwa wu nakə a yay a gər aye. Ndo hay tâ zambaday a Mbəlom ka tor eye! Mâ ge andza niye!

Mətsike me

²² Malamar ga hay, na watsakum naha dərewel nakay hərwi məvələkum gədan. Neɲ faya na gakumeye naha amboh, pum bazlam neheye a dərev kurom hərwi na watsakum naha na, tsekweɲ tsa. ²³ Sərum ha, malamar kway Timote neɲgeye ma danɣay sa bay. Tadə kə

ndislew ka təv ga bəse, ahəl nakə na diye mazəbakumaw dəre aye na, nəmaa diye naha salamay. ²⁴ Tsikumatay ha me a ndo neheye bagwar kurom aye ada a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ti yaw ma Itali aye ta tsikakum naha me dərma. ²⁵ Mbəlom mâ pa ɲgama ka nəkurom tebiye.

Derewel nakə Yakuba a watsa aye Məfələkwe

Mə dərewel i Yakuba na, matətike ta məvəle gədan a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye nəteye manğəna gər eye ka mändzibəra tebiye aye. Yakuba a watsa derewel nakay na, a Yahuda neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye.

Derewel i Yakuba faya ma tsikateye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka metsehe (1.2-8; 3.13-18). Andza niye, ta sliye faya mändze bəṅbəṅ kame i wu nakə ma dziye ha ndo zezeṅ aye: Dəretsətseh i mändzibəra (1.2-4), mawuđe matəre zlele eye (1.9-11; 5.1-6); mawuđe mäge mənese (1.2-18; 4.1-9), mədəslay ha gər a bo (4.13-16). Derewel nakay faya ma gwadiye: Məpe mədzal gər ka Mbəlom na, faya ma diye ha ndo ka mäge metsehe (2.14-26), məgay metsehe a bo ada mändze bəṅbəṅ kame i mənese (zəba ma 3.1-12).

Yakuba a watsa derewel nakay na, a ndo neheye zlele eye bay aye (zəba ma 2.6). Derewel nakay faya ma gwadateye ta kəts ndo i mətawak hay bay (2.1-13). A gwad zlele na, lele bay hərwi nakə ndo i zlele hay tə ge ha məsler tə dəma bay aye (5.1-6).

¹ Neṅ Yakuba, ndo i məsler i Mbəlom ta Bəy Maduwen Yesu Kəriste.

Na tsikakum naha me a nəkurom ndo i Mbəlom neheye ka mändzibəra tebiye aye.

Mbəlom ma vəliye metsehe a ndo neheye tə dzala ha faya aye

² Malamar ga hay, dəretsətseh hay waray waray i mədze nakə ta dziye kurom ha, ta ndzakum a gər na, dərev kurom m̄a ṅgwasə haladzay, ³ hərwi ka sərūm ha na, tadə ka pum mədzal gər kurom ka Mbəlom huya ada faya ka səməumay naha a mədze nakə ta dziye kurom ha aye na, ka ndzumeye bəṅbəṅ lele. ⁴ Ndzum bəṅbəṅ hus ka mändəve eye hərwi ada ka tərūmeye masəra gər eye hay mə wu hay tebiye ada wuray m̄a kətsakum bay, wu nakə lele bay aye m̄a ge andaya mə dərev kurom bay.

⁵ Tadə ndoweye mə walan kurom metsehe ṅgay andaya hala bay na, m̄a tsətsah ka Mbəlom hərwi ada Mbəlom m̄a vəlay. Mbəlom a vəlawa kwa a way tə dərev ṅgay peteh, ma kərahiye ha a ndo bay, ta dedek ma vəliye metsehe a ndo nakə ka tsətsah faya aye. ⁶ Ane tuk na, tadə ndoweye ma tsətsahiye wu ka Mbəlom na, m̄a sər ha ta dedek Mbəlom ma vəleye, m̄a dzala gər faya sulo sulo bay hərwi ndo nakə mədzal gər ṅgay sulo sulo aye na, nengeye andza dəlov nakə wekit wekit mətasl a bəl kwa

a diye wuray wuray tebiye aye. ⁷Slala i ndo nakay andza niye mâ dzala mæ gær ŋgay Bæy Maduweŋ ma væleye wu bay, ⁸hærwi mædzal gær ŋgay sulo sulo ka Mbælom, mædzele gær ŋgay ka wu næte bay.

Ndo i mætawak hay ta ndo i zlele hay

⁹Ndo nakæ mætawak eye faya ma pay bæzay a Yesu Kæriste aye na, dærev ŋgay mâ ŋgwasas hærwi Mbælom ka sækah ha. ¹⁰Ndo nakæ zlele eye faya ma pay bæzay a Yesu Kæriste aye na, dærev ŋgay mâ ŋgwasas dærmak hærwi Mbælom kæ ma ha ka dala. A sær ha na, ma dziye andza mævurze i guzer nakæ a bætas bæse aye. ¹¹Pat kæ zla faya abæra ŋgulak na, ma kuliye ha guzer, mævurze hay ta kutsiye ada mæle tay kæ nas. Andza niye, ndo i zlele ma dziye tæ mæsler ŋgay hay tebiye andza guzer neheye tæ bætas kærkiye tsa aye.

Mbælom ma dziye ha ndo bay

¹²Mæŋgwese ma ndziye ka ndo nakæ a sæmay naha a mædze neheye tæ dza ha aye. Kæ sæmay a mædze neheye na, Mbælom ma væleye magogoy ŋgay, andza mægwede sifa nakæ a gwad ma væliye a ndo neheye a wudå tay ha aye.

¹³Tadå masæpete kæ ndzay a gær a ndoweys na, mâ gwad «Maa sæpat ga na Mbælom» bay hærwi ndæray ma sliye masæpete Mbælom ka mæge mænese bay, ada Mbælom

a sæpat ndo a mænese bay dærmak. ¹⁴Kwa way a ge mænese na, ta bor i bo ŋgay nakæ lele bay a sæpat na ka mæge mænese aye. ¹⁵Wu neheye lele bay a dzala mæ gær ŋgay aye, ma dæba i mændze tsekweŋ na, ma giye parakka. Mezeleme niye ka sækah haladzay na, ma diye ha a mæmæte. ¹⁶Malamar ga neheye na wudå kurom haladzay aye, ndæray mâ vakum gær bay. ¹⁷Wu neheye ŋgwalak eye tebiye ti yaw abæra ka tæv i Mbælom, wu neheye lele eye na, i Mbælom Bæba kway nakæ a ge pat tæ wurzla hay aye. Mbælom na, a mbæda bay, a mbæda andza pat nakæ a mbæda ma gærkiye kurom ha a lævoŋ aye bay. ¹⁸A vælakway sifa tæ bazlam ŋgay dedek eye. A ge niye na, tæ dærev hærwi ada kâ tærakwa kurre eye hay mæ walaŋ i wu neheye a ge aye.

Pumay zlæm a bazlam i Mbælom ada gum wu nakæ a tsik aye

¹⁹Malamar ga neheye na wudå kurom haladzay aye, dzalum ka wu nakay anaŋ aye: Ndzum tsezlezleŋŋe ka mæpay zlæm a wu neheye siye i ndo hay ta tsikiye aye, ane tuk na, kâ tsik me bæse tsa bay, zla hælays eye tæday ada kâ ge mevel bæse bay dærmak, ²⁰hærwi ndo nakæ ma giye mevel aye na, ma sliye faya mæge wu nakæ a yay a gær a Mbælom aye bay. ²¹Hærwi niye, zlum na wu neheye lele bay tebiye abæra mæ dærev

kurom, kâ gum mezeleme sa bay. Rəhum ha gər kurom ka dala kame i Mbəlom, ada pumay zləm a bazlam nakə a pa a dərev kurom aye. Bazlam nakay na, gədan ɲgay andaya mətəme ha məsəfəre kurom.

22 Kâ tərūm ndo məpay zləm a wu nakə Mbəlom a tsik aye dekdək bay, gum wu nakə a tsik aye dərmak. Ndo nakə a pay zləm dekdək tsa kə ge na faya məsler eye bay na, a vay gər a bo ɲgay. 23 Tadə ndoweye a pay zləm a bazlam nakay ada kə ge wu nakə a tsik aye bay na, neɲgeye andza ndo nakə a zəba ka dəre ɲgay mə malam, neɲgeye kəkay na, a ɲgatay. 24 A zəba ka dəre ɲgay lele na, a ye ɲgway. Neɲgeye kəkay na, a mətəsa ha gər tə mazəbe ɲgay. 25 Ndoweye ka zəba dəre a bazlam i Mbəlom mapala eye, kə ge ha məsler tə wu nakə a tsik aye na, Mbəlom ma piye faya ɲgama. Mâ pay zləm dekdək tsa ada mâ mətəsa ha gər bay. Ane tuk na, duh mâ rəhay ha gər. Mbəlom ma piye faya ɲgama hərwi bazlam nakay mapala eye ɲgwalak eye, neɲgeye gədan eye hərwi mətəme kway ha abəra mə mezeleme.

26 Tadə ndoweye kə dzala neɲgeye ndo məpay bəzay a Mbəlom, kə gay metsehe a dərneɲ ɲgay bay faya ma tsikiye wu neheye lele bay aye huya na, a vay gər a bo ɲgay, məpay bəzay a Mbəlom ɲgay niye ma giye ɲgama kwa tsekweɲ bay. Bazlam

ɲgay neheye faya ma tsikiye ta təra kəriye. 27 Məpay bəzay a Mbəlom ta lele eye nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, məgatay gər a wur mətawak hay, a madakway i ɲgwas neheye faya ta siye dəretsətseh aye. Mâ gay metsehe a bo ɲgay hərwi ada wu i mändzibəra neheye lele bay aye tã ye ha a mezeleme bay.

2

Ndo hay tebiye kame i Mbəlom na, nətə

1 Malam ga hay, nəkurom na, ka dzalum ha ka Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste. Neɲgeye bagwar eye a ze wu hay tebiye ta məzlaḅ, ka ɲgatakway a Mbəlom na, ma neɲgeye. Hərwi niye, kâ ɲgənum ha ka bo abəra ndo hay bay. 2 Agəna ndo andaya, a pa ka bo peteked neheye tə le aye, a pa wu a wur həlay neheye tə vəd ta gura eye, a ye naha a məhay gər kurom. Ndo ɲged na, mətawak eye peteked ɲgay neheye ka bo aye lele bay. 3 Nəkurom ka dəsłumay ha gər na, a ndo nakə a pa ka bo peteked neheye tə le aye, ka gwadumay: «Amboh, dara, ndza ka dzanga ɲgwalak eye.» Ndo nakə mətawak eye na, ka gwadumeye: «Lətse mələtse» kəgəbay ka gwadumeye «Ndza kənan ka dala.» 4 Tadə ka gum andza niye na, ka ɲgənum tay hay ka bo abəra ndo hay bədaw? Ka gumay sariya a ndo nətə mə walaɲ i ndo niye hay bədaw? Wu

neheye ka dzalum aye na, lele bay.

⁵ Malamar ga neheye na wudá kurom haladzay aye, tsənum lele, ka sərúm tábədew Mbəlom a pala ndo neheye mətawak eye ka mändzibəra aye na, hərwi ada tã pa mədzał gər ka Yesu Kəriste ada tã huta zlele nakə dedek eye, a pala tay hərwi ada tã fələkwa a Bəy i Mbəlom nakə a gwad ma zliye, ma vəliye a ndo neheye ta wudá na aye. ⁶ Ane tuk na, nəkurom đuh faya ka kətsumeye tay ha ndo i mətawak hay. Maa gawakum đəretsətseh na, ndo i zlele hay na gwad đuh ba? Maa vahawa kurom kame i sariya na, nəteye. ⁷ Maa tsik wu nakə lele bay aye ka məzele ŋwalak eye i Yesu Kəriste nakə tə zalakum ha aye na, ndo i zlele hay.

⁸ Tadə ka rəhumay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na, ka gum lele. Bazlam nakay mapala eye a gwad: «Wudá ndo i maged yak dərmał andza ka wudá na gər yak.*» ⁹ Ane tuk na, tadə ka ŋənum tay ha ka bo abəra ndo hay na, ka gum mənese, bazlam mapala eye ma gəsiye kurom hərwi nakə ka rəhumay ha gər bay aye.

¹⁰ Kwa tadə ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye, ane tuk na, kə nas ha nəte

ka rəhay ha gər bay na, niye na, andza məgwede kə nas tebiye. ¹¹ Hərwi Mbəlom nakə a gwad: «Kã ge madama bay†» aye na, a gwad, «Kã kəd gər i ndo bay‡» dərmał, ane tuk na, tadə ka kəd ndo na, kwa ka ge madama bay na, ka nas ha bazlam i Mbəlom mapala eye. ¹² Hərwi niye faya na gwadakumeye, sərúm ha, mə wu neheye ka tsikumeye ada mə wu neheye ka gumeye na, Mbəlom ma gakumeye sariya, ma tsətsahiye tadə nəkurom ka rəhumay ha gər a bazlam nakay gədaŋ ŋgay andaya mətəme kurom ha aye. ¹³ Tadə ndoweye kə sakay naha a siye i ndo hay bay na, ahəl nakə Mbəlom ma giye sariya aye ma sakay naha bay dərmał. Ane tuk na, tadə ka sakay naha a ndo hay na, Mbəlom ma gəsiye kar a sariya bay.

Məpe mədzał gər ka Yesu ta mäge məsler

¹⁴ Malamar ga hay, tadə ndoweye kə tsik tə bazlam kə dzala ha ka Mbəlom, ane tuk na, kə ge wu nakə Mbəlom a tsik aye bay na, ma dzəniye na ma kəkay? Mədzał ha andza nakay na, ma təmiye ha bay. ¹⁵ Ağəna siye i ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay andaya, peteked andaya fataya bay, may a wur fataya dərmał. ¹⁶ Tadə ndo mə walaŋ kurom

* 2:8 Levitik 19.18. † 2:11 Madayaw abəra ma Ezipt 20.14, Bazlam mapala eye masulo eye 5.18. ‡ 2:11 Madayaw abəra ma Ezipt 20.13, Bazlam mapala eye masulo eye 5.17.

a gwadatay: «Dum tã zay. Mbəlom mâ vəkum peteked ta wu mənday», ane tuk na, kə vəkay wu bay na, ŋgama eye mey? ¹⁷ Mədza ha ka Mbəlom na, andza niye dərma. Ta də ndoweyə kə gwad kə dzala ha ka Mbəlom, ane tuk na, kə ge məsler ŋgwalak eye bay na, mədza gər ŋgay ka Mbəlom kə mət.

¹⁸ Agəla ndoweyə ma gwadiyē «Ndo ŋged faya ma dzaliyē ha ka Mbəlom, ndo ŋged faya ma giyē məsler ŋgwalak eye.» Na mbədəyē faya na, bəzēŋ ha ma kəkay nakə faya ka dzaliyē ha ka Mbəlom aye ada faya ka giyē məsler ŋgwalak eye bay. Ada neŋ na bəzəkēyē ha məsler ga neheyē ŋgwalak eye hərwi ada kă ŋgatay neŋ faya na dzaliyē ha ka Mbəlom. ¹⁹ Ka dzala ha Mbəlom andaya nətē ŋwēŋ. Ka ge lele. Kwa məsəfərə neheyē lele bay aye ta dzala ha dərma, ada hərwi niye faya ta dzədzariyē. ²⁰ Nəkar ndo i matərahəŋ! A saka tã daka ha mədza gər ka Mbəlom ze mäge məsler ŋgwalak eye na, ma giyē ŋgama bay na, ka sər təbədew? ²¹ Bəba tətē kway Abraham a tərā tsədaŋŋa kame i Mbəlom na, ta tsəved waray? A tərā tsədaŋŋa na, tə wu nakə a ge aye bədaw? A zla wawa ŋgay Izak məkəday naha a Mbəlom. ²² Anəkē ka sər ha mədza ha ka Mbəlom ada ta mäge məsler ŋgwalak eye hay ti ye ka bo salamay. A ge ha

andza niye na, kə vəkay ha dərēv ŋgay peteh a Mbəlom. ²³ Wu nakay a ge bo na, andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a tərā ha ndo i dedek kame ŋgay. §» Tə zalay «dzam i Mbəlom.» ²⁴ Ka sərūm ha na, ndo a tərā tsədaŋŋa kame i Mbəlom na, hərwi nakə a ge məsler ŋgwalak eye hay aye dərma bəna ta mədza gər dəkdek bay.

²⁵ Ta Rahab ŋgwas mäge madama bəbay andza niye. Ndo məslərə i Yahuda ti ye a gay ŋgay na, ka dzəna tay ha. Kə dātay ha tsəved mekelēŋ eye hərwi ada tã təma. Hərwi məsler ŋgay nakə a ge andza niye aye na, ka tərā ndo tsədaŋŋa eye kame i Mbəlom.*

²⁶ Andza niye, ta də məsəfərə ki yaw abərə ma ndo na, ndoweyə niye kə mət. Mədza ha ka Mbəlom na, andza niye dərma. Ta də ndoweyə kə ge məsler ŋgwalak eye hay bay na, mədza gər ŋgay ka Mbəlom kə mət.

3

Gumay metsehe a dərneh kurom

¹ Malamar ga hay, kă tərūm tebiyē kurom eye ndo matətike tay ha ndo hay bay. Sərūm ha nəmay neheyē nəmaa tətikətēyē a ndo hay aye ta gameyē sariya ma ziyē i ndo siyē hay.

§ 2:23 Madazlay i wu hay 15.6. * 2:25 Zozowe 2.1-21.

² Nəkway tebiye faya ka gakweye mənese. Tadə ndowe ye faya ma tsikiye me ze mäge mənese na, neŋgeye ndo i dedek. Kə sla dā məgay metsehe a bo ŋgay. ³ Dzalum ka pəles təday. Ka pakway bəre a bazlam a pəles na hərwi ada m̄a rəhakway ha gər ada ma zəŋgaliye tsəved nakə a sakway aye. ⁴ Zəbum ka kwalalan i yam bagwar eye. Kwa tadə bagwar eye hay bəbay ada mətasl faya ma vəzliye ta gədan ma diye ha bəbay na, ndo faya ma geye metsehe tə wuye andaya tsekweŋ hərwi ada m̄a ye a təv nakə a say aye. ⁵ Dərneh i ndo na, andza niye dərma. Kwa neŋgeye tsekweŋ bəbay na, ma sliye mədəslay ha gər a bo tə wu bagwar eye hay.

Zəbum! Ako tsekweŋ na, ma təmiye kəsaf bagwar eye tebiye təlmed təlmed. ⁶ Dərneh i ndo bəbay andza ako. Mənese i məndzibəra na, mə dāma, mə bo kway. Faya ma nasiye ha bo tebiye. Ma vatiye ako nakə ma dziye ha məsəfəre i ndo tebiye. Ako niye a yaw na ma ako nakə ma mbatiye bay ka tor eye.

⁷ Ndo hay ta sliye faya məgay metsehe a wu hay tebiye, ta sliye faya ka wu i pesl hay, dīyen hay, dādə hay ada tə kələf dərma. ⁸ Ane tuk na, ndo hay ta sliye faya məgay metsehe a dərneh bay. Neŋgeye na, wu nakə lele bay aye. A sla faya məndze səkeffe bay. Neŋgeye maraha eye ta muwar nakə ma kədiye ndo aye. ⁹ Ta dərneh na, ka

zambadəkweye ha a Mbəlom Bəba kway, ada ka vəlakweye tay ha mezeleme a ndo neheye a ge ka mandzəkit bo ŋgay aye dərma. ¹⁰ Bazlam i mazambaday a Mbəlom ta məvəle mezeleme a ndo a yaw mə hud i bazlam eye nəte. Malamar ga hay, m̄a təra andza niye bay. ¹¹ Yam nakə a tsəhən aye ta yam nakə hərwak hərwak aye ta ŋgəzaweye ma bədiyem eye nəte dāw? ¹² Malamar ga hay, sərūm gurov ma sliye faya məwe tetədəz dāw? Werepezl ma sliye faya məwe gurov dāw? Yam nakə a tsəhən aye na, ma ŋgəzaweye yam nakə a tsəhən bay aye bay.

Metsehe nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye

¹³ Ndo i metsehe andaya mə walan kurom dāw? Ndo i ndaraw andaya dāw? M̄a bəzay ha metsehe ŋgay ta mäge məsler ŋgwalak eye hay ada m̄a həna ha gər ŋgay ka dala. ¹⁴ Agəna nəkurom sələk eye, ada dərev kurom dūwekeke, ada faya ka dzalumeye ka bo kurom eye dəkdek tsa dərma. Tadə kə ge andza niye na, k̄a ŋgalakum bay ada k̄a rawum me ka dedek bay. ¹⁵ Slala i metsehe niye na, a yaw abəra ka təv i Mbəlom bay, nakay na, i məndzibəra. Məsəfəre i Mbəlom andaya mə dāma bay, wu i ndo zezen hay, a yaw mə həlay i Fakalaw. ¹⁶ Tadə ndo hay sələk eye hay ada faya ta dzaliye ka bo tay

eye dɛkɛk na, wu hay ta diye ka bo ta tsæved eye sa bay ada slala i wu neheye lele bay aye ta ndohwaweye dærmak.

¹⁷ Ane tuk na, metsehe nakə a yaw abəra ka tæv i Mbəlom aye na, wal. Nengeye na, tsədanja, a vəl mændze zay mə walaŋ i ndo hay, nengeye ləfedede, a sara ha gər tɔŋgwa tɔŋgwa bay, a sakay naha a ndo hay, a ge na, məsler ŋgwalak eye huya, a ŋgəna tay ha ka bo abəra ndo bay, dərneh mə bazlam ŋgay sulo təbey. ¹⁸ Ndo neheye ta wuda mændze zay aye na, faya ta dzəniye siye i ndo hay ka məhute mændze zay. Wu nakə faya ta giye na, ma giye lele. Ma giye andza ta sləga wu a guvah ada tə dza wu nakə a ndzohw aye.

4

Kā gum dzam ta mändzibəra bay

¹ Mətsal bo tə matəre mə walaŋ kurom na, a yaw mənɟay? Na gwad hərwi nakə bor i bo kurom hay faya ta tsaliye bo mə nəkurom aye.

² A sakum wu hay, ada ka hutum bay na, nəkurom maləva bo eye ka məkəde ndo hay. Ka gumeye dære ka wu hay ane tuk na, ka slumeye faya məhute bay. Hərwi niye faya ka tərume ye ada faya ka tsalumeye bo mə walaŋ kurom aye. Ka hutumeye wu nakə a sakum aye bay hərwi ka tsətsahum ka Mbəlom hərwi ada mā vəlakum bay.

³ Kwa tadə ka dūwulumay

me a Mbəlom hərwi ada mā vəlakum, ma vəlakumeye bay hərwi ka dūwulumay me ta tsæved lele aye bay, ka tsətsahum wu neheye ka gum faya dære aye.

⁴ Nəkurom ka tərūm andza ŋgwas neheye faya ta giye madama aye. Sərūm ha, tadə ndoweye ka wuda wu i mändzibəra na, nengeye ndo mənə dære i Mbəlom. Ndo nakə a say məpay bəzay a wu i mändzibəra aye na, ka təra ndo mənə dære i Mbəlom. ⁵ Nəkurom ka dzalum wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, ka təra wu kəriye daw? A gwad: «Məsəfəre nakə Mbəlom a pa a bo kway aye na, sələk eye.» ⁶ Sa na, ma vəlakweye ŋgama nakə a ze wu tebiye aye. Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, «Mbəlom ma kərahiye ndo neheye ta dəslay ha gər a bo aye, ane tuk na, ma vəliye ŋgama a ndo neheye tə hənə ha gər aye.*»

⁷ Hərwi niye, rəhumay gər a Mbəlom. Səməumay naha a Fakalaw, ma hwayakumeye. ⁸ Həndzədum ka tæv i Mbəlom, ma həndzədiye tə nəkurom dærmak. Nəkurom neheye faya ka gumeye mezeleme aye, barum na həlay kurom. Nəkurom neheye mədza l gər sulo sulo aye, zlum na mezeleme abəra mə dærev. ⁹ Ndzum tsokodokkwa hərwi mezeleme kurom hay, ada tuwum. Kā ŋgwasum dūh bay, tuwum. Dærev kurom mā ŋgwasa sa bay, ane tuk ndzum

* 4:6 Dzeke hay 3.34.

tsokodokkwa. ¹⁰ Hənum ha gər kurom kame i Mbəlom hərwi ada mâ səkah kurom ha.

Kâ gum sariya ka ndo bay

¹¹ Malamar ga hay, kâ tsikum wu nakə lele bay aye ka ndo hay bay. Ndo faya ma tsikiye wu nakə lele bay ka ndo aye ada faya ma giye faya sariya aye na, a tsik wu nakə lele bay ka bazlam mapala eye ada faya ma giye faya sariya dərma. Azlakwa tadə faya ka giye sariya ka bazlam mapala eye na, faya ka rəhay ha gər, faya ka giye faya sariya dəkdek tsa. ¹² Maa vəl bazlam mapala eye a ndo hay na, Mbəlom nəte ɲgweɲ. Ndo məge sariya na, neɲgeye nəte ɲgweɲ. Maa sla mətəme tay ha ndo hay na, neɲgeye nəte. Maa sla mədze tay ha na, neɲgeye nəte ɲgweɲ. A nəkar, ka dzala nəkar na, way nakə ka gateye sariya a ndo hay aye.

Kâ dəsłumay gər a bo bay

¹³ Pumay zləm a wu nakə na tsikiye, nəkurom neheye faya ka gwadumeye: «Bəgom kəgəbay tədə na, nəmaa diye a wuzlah gay, nəmaa ndziye mə dəma məve nəte hərwi məhute suloy haladzay.» ¹⁴ Ane tuk na, nəkurom na, ka sərūm wu nakə ma giye bo tədə aye bay. Məsəfəre kurom na, andza makukulek nakə mändze tsekweɲ ka ɲgateye, tsa na, ma dziye sa aye. ¹⁵ Ka gwadumeye dūh na: «Tadə kə yay a gər a Mbəlom na, nəmaa ndziye tə

dəre, nəmaa giye wu nakay kəgəbay wu tadəy.» ¹⁶ Ane tuk na, faya ka ɲgalakumeye, ka ɲgalakumeye tə bazlam kurom neheye faya ka tsikumeye aye. Məge andza niye lele bay.

¹⁷ Andza niye sərūm ha na, ndoweye a sər məge ɲgwalak ada kə ge na bay na, kə ge mənese.

5

Nəkurom ndo i zlele hay, gum metsehe

¹ Gum metsehe nəkurom ndo i zlele hay, tuwum bo kurom ta magala hərwi dəretsətseh neheye faya ta həbiye kurom aye. ² Zlele kurom hay ta ze, peteked kurom hay bəbay mətul hay ta nda. ³ Gura kurom hay ta suloy kurom na, reɲgez kə nas tay ha, reɲgez ma makumeye ha mənese hərwi nəkurom həzay eye. Bo kurom ma ta nasiye dərma, andza ta fəkiye ta ako. Ka hayumay gər a zlele a həlay nakay anan mändzibəra mazlambar ma ndəviye aye. ⁴ Ka vumatay gər a ndo neheye tə ge məsler ma guvah kurom aye, ka vəlumatay wu i merəbe tay bay. Tsənum kəkay nakə faya ta tuweye naha bo a Mbəlom hərwi ada mâ dzəna tay ha aye. Ndowneye neheye tə gakum məsler aye na faya ta tuwiye ada Bəy Maduweɲ Mbəlom Gədan eye faya ma tsəniye.

⁵ Ka ndayum bəra tə zlele kurom ka mändzibəra, ka

pumay bəzay na, wu neheye tə yakum a gər aye. Ka ndawum wu mənday haladzay, ka gəlawum tetəp tetəp andza sla nakə ta kədiye. ⁶Ka gəsum tay ha ndo neheye ta gakum wuray bay aye a sariya, ka kədum tay ha. Nəteye na, ta ge fakuma gədan bay.

Zlum ηgatay ada dūwulum me

⁷ Malamar ga hay, zlum ηgatay hus a həlay nakə Bəy Maduweŋ ma maweye fakwaya aye. Zəbum ka ndo məfəte hay təday. Ndo məfəte na, ma həbiye wu i guvah ηgay hay ta məzle ηgatay. Ma həbiye na, ka madazlay i makurre i yam məpe hus ka maduk i duk i yam nakə tsiy ma piye sa bay aye. ⁸Nəkurom dərma, zlum ηgatay. Ndzum dərnbəŋ hərwi pat i məmaw i Bəy Maduweŋ kway mazlambar faya ma ndisleweye.

⁹ Malamar ga hay, kâ guŋguzum wuray a bo bay hərwi ada Mbəlom mâ gəs kurom a sariya bay. Tsənum, ndo nakə ma giye sariya aye mazlambar faya ma ndisleweye, neŋgeye malətsa eye ka həlay məged.

¹⁰ Malamar ga hay, dzalum ka ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye tə tsik me ta məzele i Mbəlom aye. Ta sa dərətsətseh ada ta zla ηgatay. Nəkurom dərma, zlum ηgatay andza nəteye. ¹¹Zəbum, ndo neheye

Mbəlom a pa fataya ηgama hərwi nakə tə səmay naha a dərətsətseh aye. Ka tsənum labara i Zob nakə a səmay naha a wu hay ahəl nakə dərətsətseh a ndzay a gər aye.* Ma dəba eye na, ka sərum ha wu nakə Mbəlom a vəlay aye.† Ta dedek Mbəlom na, a sakay naha a ndo hay, ma gateye ηgwalak.

¹² Malamar ga hay, bazlam bagwar eye anaŋ: Mə wu hay tebiye na, kâ mbađum bay. Kâ mbađum ta magərmbəlom bay, kâ mbađum ta dala bay, kâ mbađum tə wu mekeleŋ eye bay. Lele na, ayaw kurom mâ ndza ayaw. A'ay kurom mâ ndza a'ay. Tsikum andza niye hərwi ada Mbəlom mâ gəs kurom a sariya bay.

¹³ Tadə ndo andaya mə walaŋ kurom faya ma siye dərətsətseh na, mâ dūwulay me a Mbəlom. Tadə ndo andaya mə walaŋ kurom dərev ηgay faya ma ηgwasiye na, mâ gay naha dəmes a Mbəlom, mâ zambadaŋ.

¹⁴ Tadə ndo andaya dāvats eye mə walaŋ kurom na, mâ zalatay a madugula i ndo məpe mədzal gər ka Yesu hay hərwi ada tâ fada faya mal ta məzele i Bəy Maduweŋ Yesu ada tâ dūwulay me a Mbəlom hərwi ηgay. ¹⁵ Tadə ka dūwulay me a Mbəlom ada kə dzala ha Mbəlom kə tsəne maduwule me ηgay na, ma dzəniye na. Bəy Maduweŋ ma mbəliye ha. Tadə kə ge

* 5:11 Zob 1.1-2.10. † 5:11 Zob 42.10-17.

mezeleme na, Mbəlom ma pəsay ha dərmaḱ.

¹⁶ Hərwi wu nakay, neŋ faya na gwaḁumeye, ḁum ha a bo mezeleme kurom hay mə walaŋ kurom nəte nəte, ada ḁuwulumay me a Mbəlom hərwi ndo siye hay dərmaḱ hərwi ada Mbəlom mâ təma kurom ha. Maḁuwule me i ndo nakə tsədaŋŋa kame i Mbəlom aye na, gədaŋ eye haladzay.

¹⁷ Dzalum ka Eliya nakə ahəl niye aye. Neŋgeye na, ndo andza nəḱway. Ka ḁuwulay me a Mbəlom tə dərev ŋgay peteh hərwi ada yam mâ pa bay.† Yam kə pa ka dala niye bay məve mahkar ta kiye məḱwa. ¹⁸ Ma dəba eye na, a ḁuwulay me a Mbəlom hərwi ada yam mâ pa sa. Mbəlom a paw yam ada wu hay ta ndzohwaw dərmaḱ.‡

¹⁹ Malamar ga hay, taḁə ndoweye mə walaŋ kurom kə dze abəra ka tsəved i Mbəlom, tsa na, ndo ki ye kə ma ahaya ka tsəved na, ²⁰ sərum ha ndoweye nakə ka dzəna ndo i mezeleme hərwi ada mâ gər ha mezeleme aye na, ma təmiye ha ndo i mezeleme niye abəra ma mədahaŋ. Kwa taḁə mezeleme ŋgay haladzay bəbay na, Mbəlom ma pəsay ha.

† 5:17 Zəba mə 1 Bəy hay 17.1.

‡ 5:18 Zəba mə 1 Bəy hay 18.1, 41-46.

Makurre i derewel nakə Piyer a watsa aye Məfələkwe

Piyer a watsa derewel na, a ndo məpe mədzal gər neheye ma gəma zlam ka dala i Roma ta diye i tsakay ada ta diye i bəzay i mbəlom i Azi nakə tə zalay anəke Turki aye. Nəteye mandza eye mə dəma andza mbəzlew hay hərwi nəteye ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu (1.1; 2.11). Ta zəba fataya andza ndo hay bay, tə dəsaawa fataya parasay kəriye ada tə gawatay dəretsətseh.

Piyer a watsa hərwi məvəlatay gədaŋ ka məpe mədzal gər ada ka wu nakə tə pa faya mədzal gər aye, a vəlatay gədaŋ ka məndze andza ndo neheye Mbəlom a pala tay aye.

Piyer a watsa a ndo neheye mede tay andza i bəba tətə tay hay sa bay ada andza i ndo tay hay sa bay (1.13–2.4). A datay ha a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu (2.4–10). Ta sliye məsəmay naha a wu neheye mawura bo aye (1.3, 13, 21; 3.15).

Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahaŋ. Mədok i ndo məpe mədzal gər hay na, neŋgeye (4.12–19). Ma məndze mə walaŋ i ndo hay na, mawudə bo, məhəne ha gər nəte ta nəte a bo, faya ma lakiye tay ha ndo məkalay

kame a ndo hay, gawla hay ada ta hawal i ndo siye hay ka tsəved ŋgwalak eye (5.1–7; 1.22–2.3). Slala i məndze andza nakay na, faya ma dateye ha a ndo i bəra hay ta sliye faya mətsədə tay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu bay.

Mətsike me

¹Maa watsa derewel nakay na, neŋ Piyer, ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Na watsakum naha a nəkurom ndo i Mbəlom neheye ka ŋgənum gər kuye kuye, nəkurom anəke mandza eye madurlon eye hay ka dala i Poŋtus, ka dala i Galat, ka dala i Kapados, ka dala i Azi ada ka dala i Bitini aye. ²Kurre ahl niye 6a Mbəlom a sər wu nakə ma giye hərwi kurom aye. A pala kurom na, mata tere ndo ŋgay hay ta gədaŋ i Məsəfəre ŋgay hərwi ada kâ rəhumay ha gər a Yesu Kəriste hərwi ada tâ gwatsaka fakuma bambaz ŋgay. Niye na, ka tərumeye tsədəŋŋa kame i Mbəlom.

Mbəlom mâ səkah ha məpe fakuma ŋgama haladzay ada mâ vələkum zay kame kame.

Mbəlom ma vələkweye sifa nakə ma ndəviye bay aye

³Zambadakway a Mbəlom, Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste hərwi ka gakway mə bo. Hərwi niye a vələkway sifa wedeye tə həlay i Yesu Kəriste hərwi nakə Yesu Kəriste a lətsew abəra ma mədahaŋ aye. Hərwi niye ka sərakwa ha

ka lətsakwaweye abəra ma mədahaŋ dərmak. ⁴ Ka sarakwa ha ka hutakweye wu nakə ŋgwalak eye Mbəlom ma vəlakweye a nəkway ndo ŋgay hay aye mə mbəlom. Wu niye ma ndziye na, huya. Ma nasiye bay, ma kuliye andza guzer bay. ⁵ Nəkurom neheye ka pum mədzał gər kurom ka Mbəlom aye na, Mbəlom faya ma tsəpiye kurom ta gədaŋ ŋgay hərwi ada ndo hay tebiye t̄a sər ha parakka, ahəl nakə məndzibəra ma ndəviye na, Mbəlom ma təmiye kurom ha.

⁶ Hərwi niye ŋwasum haladzay. Kwa tadə faya ka sumeye dəretsətseh ta tsəved wal wal a həlay tsekweŋ bəbay na, ŋwasum haladzay. ⁷ Kwa gura nakə ma nasiye bəbay aye na, ndo hay tə zlawə, tə pawə na a ako hərwi mədze ha neŋgeye lele daw. Andza niye dərmak məpe mədzał gər kurom nakə ka pum ka Mbəlom aye na, a ze gura ada ta dziye ha dərmak. Mədze niye faya ta dziye kurom ha aye na, hərwi ada t̄a ŋgatay a mədzał gər kurom nakə ka pum ka Mbəlom aye na, ka dzalum ha tə dərev kurom peteh. Hərwi niye, ahəl nakə Yesu Kəriste ma maweye na, ndo hay ta dəslakumeye ha gər, ta zambadəkumeye, ta vəlakumeye məzlaḅ. ⁸ Kwa ka ŋgatumay a Yesu Kəriste tə dəre kurom zuk bay bəbay na, ka wudum na tsiy. Kwa ka ŋgatumay anəke bay bəbay na, ka dzalum ha faya. Hərwi

niye dərev kurom maraha eye ta mənɣwese haladzay, ndo ma sliye faya matəkəre bay tebiye. ⁹ Ka hutum mənɣwese niye na, hərwi Mbəlom ma təmiye kurom ha. Nakay na, magogoy i mədzał gər kurom nakə ka pum ka Yesu aye.

¹⁰ Ahəl niye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ta rəzlay a gər a mapəle ma kəkay nakə Mbəlom ma təmiye tay ha ndo hay aye. Wu niye lele eye Mbəlom a gwad ma vəlakumeye na, ta datay ha a ndo hay kurre. ¹¹ Məsəfəre i Kəriste nakə mə dərev tay aye kə datay ha kurre, a gwadatay: Kəriste ma siye dəretsətseh, ma dəba eye na, ma hutiyə mədəslyay ha gər nakə ndo hay ta dəslay gər aye. Ndo i maslaŋ i Mbəlom neheye ta pəla hərwi ada t̄a sər ha wu neheye ma giye bo na, ahəl waray ada ma təriye na, ma kəkay. ¹² Mbəlom a datay ha ka bo abəra, mata ŋgatay a wu neheye na, nəteye bay. Ane tuk na, wu niye hay na, i kurom. Anəke ndo neheye faya ta dəkumeye ha Labara ŋgwalak eye na, ta tsikakum wu neheye. Tə tsikakum na, ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye nakə Mbəlom a sləraw mə mbəlom aye. Kwa gawla i Mbəlom hay bəbay a satay məsəre wu neheye hay dərmak.

Ndo hay ta ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye

13 Hərwi niye, ləvum ha bo ta mədzal gər kurom na, ka mäge məsler i Mbəlom. Gumay metsehe a bo kurom lele, pum mədzal gər kurom ka ɲgwalak i wu nakə Mbəlom ma vəlakumeye pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye. 14 Gəsumay me a Mbəlom huya andza wawa neheye tə gəsawatay me a bəba tay hay aye. Ahəl niye, ka sərüm bazlam i Mbəlom zuk bay na, ka pumay bəzay a wu nakə lele bay aye. Anəke kâ mum a dəma sa bay. 15 Mbəlom nakə a zalakum kâ tərüm ndo ɲgay hay aye na, neɲgeye tsədanɲa. Nəkurom dərmaç tərüm tsədanɲa mə wu nakə faya ka gumeye tebiye. 16 Hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Tərüm tsədanɲa, hərwi neɲ tsədanɲa.*»

17 Ahəl nakə faya ka dıwulumay me a Mbəlom aye na, ka zalawumay Bəba. Kə ge andza niye na, rəhumay ha gər. Mede kurom mâ ge lele a həlay nakə nəkurom ka məndzibəra aye hərwi neɲgeye a ge sariya a ndo na, ka wu ɲgay nakə a ge aye. 18 Ka sərüm ha Yesu ka mbəda kurom ahaya tsəlök abəra mə kule i bəba kurom neheye a ge ɲgama bay ta tətikakum aye. A mbəda kurom ahaya abəra mə kule niye na, tə wu nakə andza suloy ma nasiye aye bay. 19 Ane tuk na, a təma kurom ahaya na, tə bambaz i Yesu Kəriste nakə a ze wu hay tebiye aye. Neɲgeye a ndzəkit bo na, andza vo'ar

i tədan wawa eye nakə tə kəday a Mbəlom mənese kwa tsekweɲ andaya faya bay tebiye. 20 Kurre ahəl niye Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, 6a kə zla na. Ka mandəve i məndzibəra nakə anəke ma ndəviye aye na, Mbəlom a dəkum ha parakka, hərwi ada mâ təma kurom ha. 21 Ka dzalum ha ka Mbəlom na, hərwi ɲgay nakə a təma ahaya abəra ma mədahanɲ ada a vəlay məzla6 aye. Andza niye, ka pum mədzal gər kurom na, ka Mbəlom ada ka sərüm ha neɲgeye ma təmiye kurom ha.

Wudum bo

22 Ka tərüm tsədanɲa na, hərwi nakə ka rəhumay ha gər a wu neheye dedek Mbəlom a da ha aye ada ka wudum siye i ndo neheye faya ta pay bəzay a Mbəlom aye. Faya na gwadəkumeye: Wudum bo huya tə dərev kurom tsədanɲa peteh. 23 Sərüm ha, ka wum bo wedeye na, ta gədan i bazlam i Mbəlom nakə ma vəliye sifa a ndo hay ada ma nasiye dāda bay aye. Ka tərüm Wawa i Mbəlom nakə dāda neɲgeye ma mətiye bay aye. Neɲgeye na, andza nəkway neheye ka mətakweye aye bay. 24 Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, a gwad:

«Ndo hay tebiye ta ndzəkit bo na, andza guzer.

Məle tay a ndzəkit bo andza məvurze. Guzer kə kula na, məvurze ɲgay eye a kalawa.

* 1:16 Levitik 19.2.

²⁵ Ane tuk na, bazlam i Mbəlom na, ma ndziye ka tor eye.†»

Bazlam i Mbəlom niye na, Labara Nḡwalak eye nakə tə dəkum ha aye.

2

Mbəlom a pala kurom na, hərwi ada kâ tərūm i nḡgay

¹ Hərwi niye zlum na mənese abəra mə dərev kurom, kâ vumatay gər a ndo hay bay, dərneh mâ ge mə bazlam kurom sulo bay, kâ gum dère ka wu i ndo hay bay, kâ nḡalumay bəzay a ndo bay. ² Tərūm na, andza wawa ndəriz. Nəteye na, ta wuda məse wah pat pat. Andza niye, nəkurom dərmaḡ wudum bazlam i Mbəlom pat pat hərwi ada kâ gəlum ada Mbəlom mâ təma kurom ha tebiye. ³ Andza niye dedek, hərwi tə watsa, tə gwad: «Ka ndzakum Bəy Maduweḡ Mbəlom na, neḡgeye lele.*»

Ndo məpe mədzal gər hay na, nəteye i Mbəlom

⁴ Həndzədum ka təv i Bəy Maduweḡ Yesu Kəriste. Neḡgeye na, kwar nakə ma vəliye sifa aye. Ndo hay tə kal ha, tə gwad mə gər tay neḡgeye wu nakə ma giye nḡgama bay aye. Duh neḡgeye na, kwar lele eye nakə Mbəlom a zla, a ze kwar hay tebiye. ⁵ Nəkurom dərmaḡ, tərūm andza kwar neheye ta sifa

aye hərwi ada Mbəlom mâ həl kurom, mâ dəzl ha gay nakə Məsəfəre ma ndziye mə dəma aye. Ma təriye kurom ha ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye hərwi ada kâ gumay məsler tə dərev kurom peteh. A yay a gər andza niye hərwi Yesu Kəriste. ⁶ Hərwi niye tə watsa mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad:

«Tsənum! Na zla nḡwalak i kwar nakə ta dəzliye ha gay aye,

na piye na a gəma i Siyoḡ. Na dəzliye faya gay ga.

Ndo nakə kə dzala ha aye na, wuray ma dzəmiye na dāda sa bay.†»

⁷ Nəkurom neheye ka dzalum ha aye, i kurom na, wu nḡwalak eye. Ane tuk na, hərwi ndo neheye ta dzala ha bay aye na, andza niye təbey. Hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad:

«Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə zla, tə kal ha aye na, azlakwa nḡwalak i kwar nakə ta dəzliye ha aye duh.»

⁸ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom sa na, tə gwad:

«Kwar niye na, ndo hay ta ndəfiye faya sik.

Hotokom nakə ndo ta dədiye hərwi nḡgay aye.†»

Ta ndəfiye faya sik na, hərwi nakə ta kərah bazlam i Mbəlom aye. A ge bo andza nakay na, hərwi ka madazlay

† 1:25 Ezay 40.6-8. * 2:3 Dəmes hay 34.9. † 2:6 Ezay 28.16. † 2:8 Zəba mə Dəmes hay 118.22; Ezay 8.14. Ndo hay ta dədiye faya hərwi ta kərah mədzal ha ka bazlam i Mbəlom, ada ma ta ndzatay a gər nakay.

na, a say a Mbəlom andza niye.

⁹ Nəkurom na, slala nakə Mbəlom a zla aye. Nəkurom ka tərūm ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom neheye ta geye məsler a Bəy bagwar aye, nəkurom na, slala nakə Mbəlom a pa na hərwi ŋgay aye. Nəkurom na, slala i Mbəlom i ŋgay eye ŋgway. A zalakum, a həla kurom ahaya abəra ma ləvonj, a pa kurom a dzaydzay ŋgay nakə a ze kwa wu hay tebiye aye hərwi ada kâ dūm ha wu neheye bagwar eye a ge aye. ¹⁰ Ahəl niye na, nəkurom ndo i Mbəlom hay bay. Ane tuk na, anəke nəkurom ka tərūm ndo ŋgay hay. Ahəl niye na, ka gumay mə bo a Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, ka gumay mə bo, ka təmum na tuk.

Tərūm ndo məgay məsler a Mbəlom

¹¹ Dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, mā mətsakum gər bay, nəkurom ka məndzibəra na, mbəlok hay, gay kurom andaya kanan bay. Hərwi niye neŋ faya na gakumeye amboh, wu neheye lele bay a say a bor i bo kurom aye na, kâ gum sa bay. Hərwi slala i wu neheye aye na, ta nasiye ha məsəfəre kurom. ¹² Anəke nəkurom na, mandza eye mə walaŋ i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Gumay metsehe a məndze kurom lele huya hərwi ada kwa tadə ta tsik fakuma wu nakə lele bay aye na, ta ŋgateye

a wu neheye lele faya ka gumeye pat pat aye ada ta zambadeye a Mbəlom pat nakə ma deyeweye ka təv tay aye.

¹³ Nəkurom neheye ka wudūm Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye na, rəhumay ha gər a ndo neheye faya ta ləviye məndzibəra aye. Rəhumay ha gər a bəy bagwar eye nakə a ləva ndo hay tebiye aye. ¹⁴ Rəhumatay ha gər a bəy i dala neheye bəy bagwar eye a pa tay ha aye. A pa tay ha na, hərwi ada tâ gatay dərətsətseh a ndo neheye faya ta giye wu nakə lele bay aye ada ta zambadateye a ndo neheye faya ta giye ŋgwalak aye. ¹⁵ A say a Mbəlom na, gum wu nakə ŋgwalak aye hərwi ada ndo i matərakahaŋ hay, nəteye neheye tə sər wuray bay faya ta ŋgəlakumeye bəzay aye, tâ dərəzl ka bazlam. ¹⁶ Tərūm na, andza ndo neheye nəteye tə ləva gər tay aye. Ane tuk na, ka dzalum anəke nəkurom ka ləvum gər kurom, ka slumeye faya mäge mənese na, andza niye bay. Ndzum məndze i ndo məgay məsler a Mbəlom hay. ¹⁷ Rəhumatay ha gər a ndo hay tebiye, wudūm siye i malamar kurom neheye faya ta pay bəzay a Yesu aye. Dəslumay ha gər a Mbəlom, rəhumay ha gər a bəy bagwar eye dərma.

Pumay bəzay a mede i Yesu Kəriste

¹⁸ Neŋ faya na tsikakumeye a nəkurom neheye faya ka

gumeye mäsler i ndo siye hay aye, rəhumatay ha gər a ndo i gay kurom hay. Rəhumatay ha gər tə dərev kurom peteh. Kâ rəhumatay ha gər na, a ndo neheye faya ta gakumeye ŋgwalak aye dekdek tsa bay. Rəhumatay ha gər kwa a ndo neheye faya ta gakumeye wu nakə lele bay aye. ¹⁹ Hərwi niye tadə ka səmumay naha a dəretsətseh nakə faya ta gakumeye kəriye hərwi ka pum mədzal gər kurom ka Mbəlom aye na, lele. Kwa tadə ka gum wuray bay na, niye na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ²⁰ Tadə ka gum mənese, ada tə ndaḅa kurom faya na, kwa tadə ka səmumay naha a dəretsətseh na, mata zambadəkum na, way? Ane tuk na, tadə tə gakum dəretsətseh hərwi ŋgwalak nakə ka gum aye ada ka səmumay naha na, ka gum niye na wu nakə lele a yay a gər a Mbəlom aye.

²¹ Mbəlom a zalakum hərwi məge andza nakay. Hərwi bo i Yesu Kəriste eye tə gər ŋgay kə sa dəretsətseh hərwi kurom. Neŋgeye a dəkum ha tsəved hərwi ada kâ pumay bəzay andza i ŋgay. ²² Neŋgeye na, kə ge mənese dāda bay tebiye, kə vay gər a ndəray dāda bay. ²³ Ndo hay ta tsaday, ane tuk na, neŋgeye kə tsadatay a dəma bay. Tə gay dəretsətseh na, kə gwad ma gateye a dəma sewed a ndo hay bay. Duh a vəlay ha bo ŋgay a həlay a Mbəlom nakə ma ŋgəniye ha sariya ta

dedək aye. ²⁴ Yesu Kəriste, bo ŋgay eye kə zla na mezeleme kway ka gər ŋgay, ta dar na ka mayako mazləmbadə eye hərwi ada mezeleme mâ ləva kway sa bay andza nakə a sla faya mələvay gər a mədahan hay sa bay aye. A ge andza niye na, ada kâ ndzakwa ma məndze nakə a yay a gər a Mbəlom. Mbəlak neheye tə gay aye na, kə təma kurom ha. ²⁵ Ahəl niye nəkurom ka tərūm andza təḅaŋ neheye faya ta dzədziye aye. Ane tuk na, anəke na, ka mumaw, faya ka pumay bəzay a ndo nakə ma tsəkuriye kurom ada ma tsəpiye məsəfəre kurom aye.

3

Məndze i hasləka hay ta ŋgwas tay hay

¹ Andza niye, nəkurom ŋgwas hay dərmak kwa way mâ rəhay ha gər a zal ŋgay. Tadə ka gum andza niye na, zal kurom neheye ta dzala ha ka bazlam i Mbəlom bay aye na, ta mbədiye ha dərev tay. Kwa ka tsikumətatay bazlam i Mbəlom bay bəbay na, ta dzaliye ha ka Mbəlom hərwi mede i ŋgwas tay nakə lele aye. ² Zal kurom hay ta zəbiye ka mede kurom na, lele tsədəŋŋa mənese andaya bay ada faya ka rəhumatay ha gər lele. ³ Kâ ndədikum gər ka malembede bo tsa bay: Andza matərde gər, kəgəbay malembede bo ta zele, ta dasay hay məpe a həlay, kəgəbay məpe ka bo peteked neheye tə le haladzay aye.

⁴ Duh mæle kurom mâ zəbaw na, abəra mə dərev kurom hay. Zlum ŋgatay ada rəhum ha gər kurom, hərwi slala i mæle niye na, ma nasiye dāda bay, a yay a gər a Mbəlom haladzay.

⁵ Ahəl niye ŋgwas mæpe mædzal gər hay ka Mbəlom ta lambad bo tay na, andza niye. Nəteye na, ta rəhawatay ha gər a zal tay hay. ⁶ Sara a gawa na, andza niye, a rəhaway ha gər a zal ŋgay Abraham. A zalaway «bəy maduweŋ ga.» Tadə faya ka gumeye wu lele, ka dzədzarumeye a wuray kwa tsekweŋ bay na, anəke nəkurom ka tərūm dem ŋgay hay.

⁷ Nəkurom hasləka hay dərmaḱ ndzum ta ŋgwas kurom ta mædzele fataya. Sərum ha, nəteye na, bəle eye hay. Rəhumatay ha gər hərwi sifa nakə Mbəlom ma vəliye kəriye na, ma vəliye a nəkurom ta nəteye dziye. Ka gum andza niye na, ahəl nakə ka dūwulumay naha me a Mbəlom aye na, ma tsənakumeye na.

Ləvum bo hərwi dəretsətseh

⁸ Mandəve i bazlam ga anəŋ na ndəvakumeye naha: Nəkurom tebiye ndzum na, mædzal gər kurom nəte, sakumay naha a bo mə walaŋ kurom nəte nəte, wudum bo mə walaŋ kurom nəte nəte hərwi nəkurom ta malamar hay. Gumatay ŋgwalak a ndo mekeleŋ eye dərmaḱ, rəhumatay ha gər

dərmaḱ. ⁹ Kā mum ha sewed tə sewed bay. Tadə ndoweye kə tsadakum na, kā tsadumay a dəma bay. Duh gwadumay: «Mbəlom mâ pa fakaya ŋgama.» Hərwi Mbəlom a zalakum na, ka mæge andza niye hərwi ada kâ hutum ŋgama ŋgay. ¹⁰ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Tadə ndoweye a say mændze nakə lele aye
ada a say mændze ma məŋgwese na,
kutoŋ mâ gər ha mətsike wu nakə lele bay aye
ada mâ gər ha mædəse parasay ka ndo.

¹¹ Mâ gər ha mæge mənese tebiye, mâ ge ŋgwalak dūh,
mâ pəla tsəved nakə ma vəliye mændze zay mə walaŋ i ndo mekeleŋ eye hay aye.

¹² Hərwi Mbəlom faya ma tsəpiye ndo neheye faya ta giye ŋgwalak aye.

Faya ma tsənatay na maduwule me tay.

Ndo neheye faya ta giye mənese aye na, a say məŋgatay bay.* »

¹³ Tadə nəkurom faya ka pəlumeye mæge ŋgwalak tə dərev kurom peteh na, ndoweye nakə ma gakumeye sewed aye na, way?

¹⁴ Kwa tadə faya ta gakumeye dəretsətseh hərwi wu neheye ŋgwalak aye faya ka gumeye na, Mbəlom ma piye fakuma ŋgama hərwi niye.

* 3:12 Dəmes hay 34.13-17.

Kâ dzədzarumatay a ndo neheye faya ta gakumeye sewed aye bay, dərev mâ ye fakuma abəra bay. ¹⁵ Duh pum mədzal gər kurom na, ka Kəriste nəte ɲgweɲ, neŋgeye Bəy Maduweɲ kurom. Ndzum nəkurom maləva bo eye huya məmbədətay faya a ndo neheye ta tsətsah fakuma, ka pum mədzal gər kurom ka Yesu Kəriste hərwi mey aye. ¹⁶ Dumatay ha na, ta ləfedede eye, rəhumatay ha gər dərma. Dərev kurom mâ ndza na, tsədəɲɲa huya, hərwi ada, kwa tadə ndo hay faya ta tsikiye wu nakə lele bay aye fakuma, horoy ma gateye hərwi faya ta tsədəkumeye ka mede kurom ka tsəved i Kəriste ɲgwalak eye.

¹⁷ Tadə a yay a gər a Mbəlom andza niye na, sum dəretsətseh hərwi wu neheye lele faya ka gumeye duh tə bəmalə nakə ka sumeye dəretsətseh hərwi wu neheye ka gumeye lele bay aye.

¹⁸ Yesu Kəriste, bo ɲgay eye tə gər kə mət sik nətə hərwi mezeleme kurom hay. Neŋgeye nakə mənese andaya faya bay aye, kə mət hərwi ndo neheye faya ta giye mezeleme aye hərwi ada mâ həl kway ka təv i Mbəlom. Ta kəd na, ane tuk na, Məsəfəre Tsədəɲɲa eye kə mbəl ha. ¹⁹ Ta gədaɲ i Məsəfəre Tsədəɲɲa eye niye na, a ye a datay ha bazlam i Mbəlom a məsəfəre neheye nətəye ma daɲgay aye. ²⁰ Məsəfəre niye hay

na, neheye ahəl niye ta təma bazlam i Mbəlom bay aye. Mbəlom ka həba tay ha haladzay, kə gəs dərev ahəl nakə Nuhu a lambad kwalalaɲ i yam aye. Ndo neheye ti ye a dəma aye na, nətəye hala bay. Mbəlom a təma tay ha abəra ma yam na, nətəye tsamahkar tsa. ²¹ Yam niye a da ha na, madzəhuḅe ndo hay nakə ta dzəhuḅiye tay ha a yam aye. Mata təme kurom ha na, madzəhuḅe niye, ma təmiye kurom ha abəra mə mezeleme. Ta dzəhuḅiye kurom ha na, andza nakə ka barawum ka bo abəra ndəluḅ aye bay. Ka tsətsahakweye ka Mbəlom na, mâ barakway na mezeleme abəra mə dərev. Madzəhuḅe nakə ta dzəhuḅiye kway a yam ma təmiye kway ha aye na, hərwi Yesu Kəriste nakə a lətsew abəra ma mədahaɲ aye. ²² Yesu Kəriste kə tsal ka təv i Mbəlom, neŋgeye mandza eye tə həlay i mənday i Mbəlom. Neŋgeye bəy ka gər i gawla i Mbəlom hay ada ka gər i wu neheye ta gədaɲ eye tebiye.

4

Mbəlom mâ təra bəy kurom

¹ Ka sərakwa ha Yesu Kəriste kə sa dəretsətseh haladzay. Hərwi niye nəkurom dərma ndzum maləva bo eye məse dəretsətseh, hərwi ndo nakə kə sa dəretsətseh haladzay aye na, ma giye mezeleme sa bay. ² Madazlay anəke a həlay nakay nəkurom mandza eye ka məndzibəra

na, mede kurom mâ yay a gər a Mbəlom. Bor i bo mâ ge bəy ka gər kurom bay. ³ Ka ndzum ahəl niye haladzay ka mäge wu neheye ndo neheye tə sər Mbəlom bay, ta wuda mäge aye. Anəke na, da kâ gum sa bay. Ahəl niye na, ka gawumay metsehe a bo kurom bay, nəkurom sələk eye hay, ka kwayum, ka gawum magurlom haladzay mənde ha wu mənday, ka sawum guzom, ka dəsławumay gər a kule nakə ma nasiye ha bazlam i Mbəlom mapala eye.

⁴ Anəke na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye tə gawa wu neheye na, kâ ndzawum ta nəteye sa bay. Tə ŋgatakum andza niye na, a gatay hərbəbəkka, tə tsadəkum. ⁵ Ane tuk na, pat mekeleŋ Mbəlom ma lətsiye tay ha kame ŋgay hərwi ada tâ da ha wu nakə tə ge aye. Hərwi neŋgeye maləva bo eye məgatay sariya a ndo neheye nəteye tə dərə aye ada a ndo neheye ta mət aye dərma. ⁶ Hərwi ndo neheye tə mət, ahəl niye nəteye ka məndzibəra aye na, Mbəlom kə gatay sariya andza i ndo neheye tebiye a gatay aye. Ahəl nakə tə mət aye na, Kəriste kə ye kə dətay ha Labara Ŋgwalak eye hərwi ada tâ ndza andza Mbəlom.

Məndze i ndo məpe mədzal gər hay mə walaŋ tay

⁷ A zaw hala sa bay məndzibəra ma ndəviye.

Hərwi niye ndzum tsezle-zleŋne, gumay metsehe a bo kurom hərwi ada kâ slum faya mađuwulay me a Mbəlom. ⁸ Wu nakə bagwar eye a ze wu hay tebiye aye na, mawude bo. Wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom huya tə dərəv kurom peteh, hərwi kwa tadə «mezeleme andaya mə walaŋ kurom haladzay bəbay na, ka pəsumeye ha a bo.*» ⁹ Ndo hay ta ye naha a gay kurom na, təmum tay ha ta məŋgwele lele, kâ gum fataya magum bay. ¹⁰ Mbəlom kə gakum ŋgwalak tə wu hay wal wal. Kə vəlay kwa a way gədaŋ ka mäge wu hay wal wal, ka madzəne ha siye i ndo hay. Kwa way mâ ge ta tsəved eye lele. ¹¹ Tadə Mbəlom a vəlay a ndoweye gədaŋ i mətəsike bazlam na, mâ tsik bazlam nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye. Tadə Mbəlom a vəlay a ndoweye gədaŋ i madzəne ndo hay na, mâ dzəna ndo hay ta gədaŋ i Mbəlom. Gum andza niye hərwi ada ndo hay tâ zambađay a Mbəlom ka gər i wu hay tebiye hərwi Yesu Kəriste. Neŋgeye na, məzlaḅ eye ada gədaŋ eye ka tor eye. Amen!

Məse dərətsətseh hərwi məpe mədzal gər ka Yesu

¹² Dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, dərətsətseh neheye faya ka sumeye na, mâ gakum wadəŋ wadəŋ bay. Wu neheye tə ndzakum a gər hərwi

* 4:8 Zəba ma Dzeke hay 10.12; Yakuba 5.20.

mæde ha ka pum mædzal gær kurom ka Mbəlom ta dedek. Ka dzalum andza a yaw fakuma wedeye bay. ¹³ A həlay nakə nəkurom mə dəretsətseh aye na, ɲgwasum hərwi ka təmum dəretsətseh i Kəriste. ɲgwasum andza niye, hərwi ada pat nakə ka ɲgatumay a mæzlaḅ ɲgay tə dəre kurom aye na, ka hutumeye mənɲgweſe bagwar eye a ze wu hay tebiye. ¹⁴ Tadə ndo hay faya ta tsadəkumeye hərwi nəkurom ndo i Kəriste hay na, Mbəlom ma piye fakuma ɲgama. Tadə faya ka sumeye dəretsətseh andza niye na, Məsəfəre i Mbəlom nakə gədaŋ eye a ze wu hay tebiye aye ma ndziye tə nəkurom. ¹⁵ Tadə ndoweye mə walaŋ kurom faya ma siye dəretsətseh hərwi nakə a ge mənese, agəna a kəḏ ndo, agəna a kəla, agəna a pa tay ha ka bo ndo hay na, slala i dəretsətseh niye na, lele bay. Mā ge andaya andza niye mə walaŋ kurom bay. ¹⁶ Ane tuk na, tadə faya ma siye dəretsətseh hərwi nakə neŋgeye ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste aye na, horoy mā gay bay. Mā gay naha siſœ a Mbəlom dūh hərwi ndo hay tə zalay ta mæzele i Kəriste aye.

¹⁷ Həlay nakə Mbəlom ma ɲgəniye ha sariya a ndo hay aye na, kə husaw. Ma lahiye mægatay sariya na, a ndo ɲgay hay təday. Kə ge ma lahiye mægakway sariya a nəkway ndo ɲgay hay təday na, ada i ndo neheye ta dzala ha ka

Labara ɲgwalak eye bay aye na, kəkay? ¹⁸ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Tadə ndo məpe mædzal gær ta təmiye tə mawura bo eye na,

ada mata ndzatay a gær a ndo i mezeleme hay na, mey?†»

¹⁹ Kə ge andza niye na, ndo neheye faya ta siye dəretsətseh hərwi a yay a gær a Mbəlom aye na, tā ge ɲgwalak huya. Ta gəray ha məsəfəre tay tebiye a həlay i Mbəlom nakə a ge tay ha aye ada ma giye wu nakə a tsik aye huya.

5

Məndze i ndo məpe mædzal gær hay ka Yesu

¹ Anəke na, neŋ na tsikatay naha a madugula neheye mə walaŋ kurom aye. Neŋ dərmak na, madugula eye andza nəkurom. Na ɲgatay a dəretsətseh i Yesu Kəriste. Neŋ tə nəkurom ka hutakweye mede a təv i mæzlaḅ i Kəriste nakə Mbəlom ma bəziye ha aye. Hərwi niye faya na gakumeye amboh:

² Gumatay gær a ndo i Mbəlom neheye a pakum a həlay aye lele. Gumatay gær lele andza nakə ndo mətsəkure gənaŋ ma gatay gær a təbaŋ ɲgay hay aye. Gumatay gær tə dərev kurom peteh andza nakə a say a Mbəlom aye bəna andza nakə ndo hay tə gakum faya kutoŋ aye bay. Vəlum ha dərev kurom ka mäge məsler nakay tebiye, kə gum hərwi

† 4:18 Dzeke hay 11.31.

nakə faya ta vəlakumeye faya suloy aye bay. ³ Kâ ləvum tay ha ndo neheye Mbəlom a pa tay ha a həlay kurom aye ta gədan bay. Duh na, pumay bəzay a mede nakə lele aye ada mâ dətay ha tsəved nakə ta pakumeye bəzay lele aye. ⁴ Tadə ka gum andza niye na, pat nakə Yesu Kəriste ndo məkəway gər tebiye, ma deyeweye na, ma vəlakumeye magogoy nakə ma ndziye ka tor eye, a ze wu hay tebiye aye.

Mətsike me a zləm a ndo məpe mədzal gər hay tebiye

⁵ Nəkurom gawla hay, rəhumatay ha gər a madugula hay. Neñ faya na tsikakumeye a nəkurom tebiye, rəhumay ha gər a bo nəte nəte mə walañ kurom. Dzənum bo nəte nəte mə walañ kurom hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad: «Mbəlom ma kərahiye ndo ne-

heye ta dəslay ha gər a bo aye,

ane tuk na, ma vəliye ñgama a ndo neheye tə həna ha gər aye.*»

⁶ Hərwi niye rəhum ha gər kurom kame i Mbəlom hərwi neñgeye gədan eye ka gər i wu hay tebiye. Ka gum andza niye na, ma səka hiye kurom ha a həlay nakə a say aye. ⁷ Gər umay ha mədzal gər kurom tebiye a həlay ñgay hərwi neñgeye ma gakumeye gər lele.

⁸ Tsəpum bo kurom, ndzum tsezlezlenje lele.

Hərwi Fakalaw ndo mənə dərə kurom faya ma həhaliye andza zil nakə ma ñgərəziye, faya ma pəliye wu mənday aye. ⁹ Kâ dzədzarumay bay, ndzum bəñbəñ ma məpe mədzal gər nakə ka pum ka Mbəlom aye. Sərum ha kwa ka waray ka məndzibəra, malamar kurom hay faya ta siye slala i dəretsətseh nakay. ¹⁰ Dedek nəkurom faya ka sumeye dəretsətseh anəke. Məndze tsekwen ma dəba eye na, Mbəlom nakə faya ma gakweye ñgwalak huya aye ma lambadiye kurom ha, ma vəlakumeye gədan. Ma vəlakumeye gədan ka məndze bəñbəñ ka gər i wu hay tebiye. A zalakum na, hərwi ada kâ yum mata ndze tə Kəriste ma mədəslyay gər ñgay nakə ta dəslyay ka tor eye. ¹¹ Neñgeye na, gədan ñgay ma ndziye ka tor eye. Mâ təra andza niye!

Mandəve i bazlam

¹² Madzəna ga ka məwatsakum naha dərəwel nakay na, Silas. I ga na, neñgeye malamar dedek eye ka tsəved i Mbəlom. Na watsakum naha dərəwel nakay na, məvəlakum gədan ada hərwi məgwadakum na, ta dedek Mbəlom kə gakway ñgwalak andza nakə na tsikakum aye. Kâ gər um ha ñgwalak i Mbəlom niye bay.

¹³ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye nətəye kənan ma Babilon, Mbəlom a pala tay ha andza nəkurom aye, ta tsikakum naha me. Markus

* 5:5 Dzeke hay 3.34.

wawa ga, kə tsikakum naha
 me dərma[†] 14 Gəsum
 həlay a bo nəte nəte mə
 walaŋ kurom ta mægəse
 bo təmbolok təmbolok lele,
 maɖa ha na, ka wuɖum bo.

Mbəlom mâ vəlaku^m zay a
 nəkurom neheye mə həlay i
 Kəriste aye tebiye.

[†] 5:13 Ka Piyer Babilon na, wuzlahgəma i Roma. Wawa ga: Andza mægweɖe Markus gawla i Piyer, a wuɖa na andza wawa ŋgay.

Masulo i derewel nakə Piyer a watsa aye Məfələkwe

Piyer a watsa derewel nakay na, a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Mə dəma na, Piyer a tsik andza ma gəriye tay ha. A gwad həlay i məməte ngay mazlambar (1.13). A watsa na, hərwi ada ndo məpe mədzal gər ka Yesu tâ ma ahaya məsənəke ngay nakə a sənəkətay aye a gər.

Derewel nakay faya ma tsətsahiye fataya, tâ pa na wu ngwalak eye nakə a yaw ma məpe mədzal gər aye (madədo 1). Faya ma giye varam ta ndo neheye faya ta sənəkəteye maraw me a ndo hay (madədo 2). Faya ma tsikiye ka gər i pat i Yesu nakə ma maweye aye (madədo 3).

Hərwi məvəlatay gədanj ma məpe mədzal gər na, derewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay i Dzam Guram eye andaya ka ndo məpe mədzal gər hay. Ta huta məsənəke i ndo məhəle mbal i Yesu Kəriste (3.2). A həlay nakə Piyer a watsa derewel ngay masulo eye na, ndo hay tə sər siye i derewel i Pol neheye a watsa aye (3.15). Tâ dazlay mətsəne ada tə məma ahaya wu nakə ta tsəne mə derewel nakay mahəyak eye tsa bay (1.20) ada tâ dzala faya lele (3.16). Madzəne

i ndo məpe mədzal gər ta Məsəfəre Tsədənğa eye na, lele haladzay.

Mətsike me i Piyer

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, neŋ Simon Piyer ndo i məsler ada ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Maa slər ga ha na, neŋgeye. Na watsa naha derewel nakay na, a nəkurom neheye ka pum mədzal gər ka Yesu andza nakə nəmay nəmaa dzala ha faya aye. Niye na, ma dzəniye kurom andza nəmay. Yesu Kəriste a ge wu niye na, i kway tebiye hərwi neŋgeye ndo i dedək. Neŋgeye na, Mbəlom, neŋgeye ndo mətəme kway ha dərmak.

² Mbəlom mâ pa fakuma ngama ada mâ vələkum zay kame kame andza nakə kâ sərur Mbəlom ta Bəy Maduweŋ kway Yesu kame kame.

Hutum gədanj ada mede kurom mâ ge lele

³ Yesu a vələkway tsəved ka məsəre Mbəlom nakə a zalakway aye, hərwi ada kâ ndzakwa tə neŋgeye ma təv ngay nakə ta dəslay ha gər ada kâ pakway bəzay a mede ngay aye. Neŋgeye ta məzlaḅ eye haladzay, kə vələkway wu neheye a sakway aye tebiye hərwi ada kâ hutakwa sifa wedeye ada kâ pakway bəzay a mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ⁴ Andza niye, a vələkway wu bagwar eye neheye a tsik ahəl niye, a gwad ma vələkumeye aye.

Nəteye na, lele haladzay wu-ray andaya andza niye bay tebiye. A ge andza niye na, hərwi ada tə wu neheye a gwađ ma vəliye na, kâ təmum abəra ka bor i bo neheye ka məndzibəra ta dziye ha ndo hay aye, ada kâ ndzum andza neŋgeye tsədaŋŋa.

⁵ Hərwi niye neŋ faya na gwađumeye: Pəlum tsəved ta gədaŋ, məpe mədzal gər kurom nakə ka pum ka Yesu Kəriste aye na, səkahum ha mede nakə lele aye dərmak. Mede kurom ki ye lele na, tərüm ndo neheye tə sər wu neheye a say a Mbəlom aye. ⁶ Ka sərüm wu neheye a say a Mbəlom aye na, gum metsehe a bo kurom. Ka gumay metsehe a bo kurom na, ndzum bəŋbəŋ ta gədaŋ. Ka ndzum bəŋbəŋ ta gədaŋ na, rəhumay ha gər a Mbəlom. ⁷ Ka rəhumay ha gər a Mbəlom na, wuđum bo nəte nəte mə walaŋ kurom andza nəkurom ta malamar hay. Ka wuđum bo mə walaŋ kurom andza malamar hay na, wuđum ndo hay tebiye dərmak. ⁸ Tadə faya ka gumeye wu neheye haladzay na, məsəre kurom nakə ka sərüm Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye na, ma təriye kəriye bay ada məndze kurom nakə ka ndzumeye na, ma bəziye ha wu lele aye hay. ⁹ Ane tuk na, ndo neheye nəteye faya ta giye wu neheye təbey aye na, ta ndzəkit bo andza guluf hay. Mbəlom kə pəsətay ha mezeleme tay neheye tə

gawa ahəl niye na, ta mətsa ha gər.

¹⁰ Malamar ga hay Mbəlom kə pala kurom ada kə zalakum. Gum gədaŋ hərwi ada kə pumay bəzay a Yesu lele huya. Tadə faya ka gumeye andza niye na, ka dəđumeye abəra ka tsəved i Mbəlom dāda bay. ¹¹ Andza niye ta dedek, Mbəlom ma həndəkakumeye abəra ma məged hərwi ada kə fələkum a təv mələve i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway. Bəy ŋgay ma ndziye ka tor eye.

¹² Hərwi niye, kwa wu neheye ka sərüm bəbay na, na makum ahaya a gər pat pat ada kə ndzum bəŋbəŋ ma dedek nakə ta tətikakum aye. ¹³ Ane tuk na, tadə neŋ andaya tə dəre ka məndzibəra mba na, lele haladzay nakə na makum ahaya wu neheye a gər hərwi ada kə ndzum tse-zlezleŋŋe. ¹⁴ Na sər ha i ga na, a zəkeŋaw hala sa bay, na gəriye ha məndzibəra nakay, andza nakə Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste a deŋ ha ahəl niye aye. ¹⁵ Na pəliye tsəved eye tebiye hərwi ada pat nakə neŋ andaya sa bay aza na mət aye ka hutumeye tsəved ka məma ahaya wu neheye a gər.

Mbəlom kə dəkway ha Yesu na, wawa ŋgay

¹⁶ Ahəl niye na, nəmaa dəkum ha kəkay nakə Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste a yaw ta gədaŋ aye. Wu neheye nəmaa tsikakum aye na, andza neheye wurmbez

kəriye a yaw abəra ma mədzal gər i ndo zezeŋ aye bay. Ane tuk na, nəmay 6a nəmaa ŋgatay a gədaŋ ŋgay tə dəre may. ¹⁷ Ahəl nakə Mbəlom a vəlay məzla6 nakə a ze wu hay tebiye aye na, nəmay andaya ka təv eye dərmak. Mbəlom, neŋgeye ndo i gədaŋ, a ze kwa mey tebiye, a gwad: «Nakay na, wawa ga, na wuda na haladzay, a yeŋ a gər haladzay.» ¹⁸ Mətsike me niye a tsənew mə mbəlom aye na, nəmaa tsəne. Nəmaa tsəne na, hərwi nəmay tage Bəy Maduweŋ Yesu dziye mə mahamba tsədaŋŋa eye.*

¹⁹ Andza niye, səkahakwa ha mədzal ha ka bazlam i ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə tə tsik aye. Hədzakumay zləm ka mətsəne bazlam tay hərwi bazlam tay niye na, andza lalam nakə a dəv ma ləvoŋ dzaydzay aye. Pumay zləm huya hus a həlay nakə pat eye ma sləlaweeye aye. Həlay niye na, bamta, andza məgwədə Kəriste ma maweye. Tsa na, ka ŋgatumeeye a wu hay parakka.

²⁰ Lele na, sərum ha wu nakay lele. Wu neheye ahəl niye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə tsik ada tə watsa a Dərewel i Mbəlom aye na, ndəray ma sliye faya mətsəne tə metsehe ŋgay bay, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye mâ dzəna na ka mətsəne. ²¹ Bazlam neheye ndo i maslaŋ hay tə tsikawa aye na, ta tsik dāda tə metsehe tay

bay. Maa vəlawatay gədaŋ na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye hərwi ada tâ diye ha wu neheye tə tsənew abəra ka təv i Mbəlom aye.

2

Məge metsehe hərwi ndo i maraw me hay

¹ Ahəl niye na, ndo neheye tə gwad nəteye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye nəteye andaya mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Anəke ma təriye andza niye dərmak, ndo məde ha bazlam i Mbəlom ta parasay eye ta ndohwaweeye mə walaŋ kurom, ta tətikakumeeye matətike neheye lele bay aye, ta nasiye ha sifa i ndo hay aye. Tə matətike tay niye hay na, ndo hay ta kərahiye məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste nakə neŋgeye Bəy Maduweŋ kway nakə ahəl niye a təma tay ha abəra mə mezeleme tay aye. Ta məge andza niye na, nəteye faya ta vahaweeye ka bo dəretsətseh mâ gəs tay ha. Ma bəbazliye tay ha bəse. ² Ndo hay haladzay ta ta peye bəzay a tsəved tay nakə lele bay aye. Hərwi niye ndo hay ta tsikiye wu nakə lele bay aye ka tsəved i Mbəlom hərwi tay. ³ Hərwi nəteye na, wu i siye i ndo hay a gatay dəre haladzay. Ta vakumeeye gər ada ta zliye fakuma abəra wu kurom hay tə maraw me tay. Ba kwa ahəl niye Mbəlom ndo məgatay sariya a ndo hay faya ma həbiye tay ha ta

* **1:18** Zəba mə Mata 17.1-5; Markus 9.2-7; Luka 9.28-35.

sariya hārwi mädze tay ha. Pat mädze tay ha abära mä dāma helele na, mazlambar.

⁴ Ahəl niye gawla i Mbəlom neheye tə gawa mezeleme aye na, Mbəlom kə gər tay ha t̄a ge andza niye tsa bay. Kə gəs tay ha, kə kuts tay ha a bəd nakə kutsik bagwar eye. Ta ndziye ma ləvonj nakə zenzenj aye hus a pat i mäge sariya. ⁵ Ndo neheye ahəl niye tə gawa mezeleme aye na, Mbəlom kə gər tay ha andza niye bay, kə pa yam nakə a rah ka mändzibəra aye. A dze tay ha ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye. A təma ha na, Nuhu nakə a dawa ha tsəved dedek i Mbəlom nakə a tsətsah aye tə siye i ndo hay tasəla.*

⁶ Gəma neheye tə zalay Sodom ta Gomora aye na, Mbəlom kə gəs tay ha ndo neheye mä dāma aye a sariya. Kə fəka tay ha hurdcək hurdcək ta ako. Andza niye, a dā ha na, ma gateye sariya a ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye andza niye dərma.† ⁷ Lot neŋgeye na, ndo ŋgwalak eye, Mbəlom kə təma ahaya abära ma Sodom. Wu neheye lele bay ndo neheye tə gawa aye na, Lot kə sa dāretsətseh mä dārev ŋgay haladzay hārwi tay. ⁸ Lot, neŋgeye nakə ndo ŋgwalak eye a ndzawa mä walaŋ tay pat pat. A ŋgataway a wu neheye ŋgwalak eye bay tə gawa aye, a tsənawa bazlam tay neheye ŋgwalak eye bay aye. Wu

neheye a ndalaway mä dārev ŋgay hārwi neŋgeye na, ndo ŋgwalak eye.

⁹ Wu neheye ahəl niye, faya ta dākway ha na, Mbəlom a sər tsəved nakə ma təmiye tay ha ndo ŋgay hay hārwi ada t̄a təma abära ka dāretsətseh aye. Faya ma dākway ha sa, a sər tsəved nakə ma piye tay ha ndo neheye ŋgwalak eye bay aye hārwi ada mä gatay dāretsətseh pat i sariya. ¹⁰ Mbəlom ma gateye dāretsətseh wene wene eye na, a ndo neheye faya tə gawa wu neheye ŋgwalak eye bay huya a say a dārev tay ada ta kərahawa gədaŋ i Mbəlom aye.

Ndo neheye faya ta tətikateye maraw me a ndo hay ta dzədzaray a wuray bay, tə pay zləm a bazlam i ndo kwa tsekweŋ bay, ta rəhay ha gər a gawla i Mbəlom hay neheye ta məzlaḅ aye bay, faya ta tsadateye. ¹¹ Kwa gawla i Mbəlom eye neheye ta ze ndo i maraw me neheye ta gədaŋ, ta tsadateye a ndo i maraw me hay kame i Mbəlom bay, ta ŋgwasa fataya bay. ¹² Ndo neheye faya ta giye na, wu nakə ma giye ŋgama bay aye. Nəteye na, andza wu i pesl neheye ta gəsiye ada ta kədiye tay ha aye. Nəteye faya ta tsadateye kəriye a wu neheye bo tay eye tə sər bay aye. Ta dedek ta mətiye andza wu i pesl hay. ¹³ Mbəlom ma vələteye dāretsətseh hārwi

* 2:5 Zəba mä Madazlay i wu hay 6.1–7.24. † 2:6 Zəba mä Madazlay i wu hay 19.24.

nakə tə satay dāretsətseh a siye i ndo hay aye. A satay na, mäge wu neheye ngwalak eye bay aye ada tə gawa na, kwa ta həpat ngəray ngəray. Ahəl nakə nəkurom mandza eye dziye na, nəkurom ta nəteye ka ndayawum wu hay dziye, mede tay a gakum horoy. Faya ta vakumeye gər ada niye na, a yatay a gər. ¹⁴ Dəre tay nduzla maraha eye ta mäge madama, mäge mezeleme a yatay a gər haladzay, dāda tə ye gər ka mäge mezeleme bay. Tadə ta ngatay a ndo neheye bəle eye ka tsəved i Mbəlom aye na, ta vateye gər hərwi ada t̄a ge mezeleme. I tay na, huya mäge dāre ka wu hay. Mbəlom 6a kə vəlatay mezeleme. ¹⁵ Ta gər ha tsəved i Mbəlom, faya ta pay bəzay na, a tsəved tay, faya ta giye na, wu nakə Balam wawa i Bosor a gawa aye, a wuda mäge mənese hərwi ada m̄a huta suloy. ¹⁶ Balam, ndo mādē ha bazlam i Mbəlom a ge mezeleme, ada Mbəlom a tsikay me tə bazlam i zun̄go. Zun̄go na, a tsikawa me bay. A tsik me ta bədiḏay i ndo zezən, a gay me a ndo mādē ha bazlam i Mbəlom niye ada a ndzay ka tsəved hərwi ada m̄a ge wu i gər mavuwe ngay niye sa bay.†

¹⁷ Ndo i maraw me neheye faya ta vateye gər a ndo hay aye, nəteye andza bədiyem neheye ta sakwa aye, nəteye andza pazlay neheye mətasl

faya ma həliye tay ha tsekeke a paw yam bay aye. Mbəlom kə ləva ha bo ta təv tay ma ləvon̄ zən̄zən̄ eye dāre a zəba mə dāma bay. ¹⁸ Faya ta giye zlapay tə mawude ha ta magala tə bazlam neheye ta ge ngama bay aye, nəteye faya ta dziye bo ka masəpete ndo neheye ti yaw abəra mə walaḅ i ndo neheye tə sər tsəved i Mbəlom bay aye, a satay t̄a yaw ka təv tay t̄a ge andza nəteye neheye faya ta giye andza nakə a say a bo tay aye. ¹⁹ Faya ta gwadateye a ndo neheye na, ka ndzumeye barbarra, ka ləvumeye gər kurom. Ane tuk na, ndo i maraw me neheye nəteye na, beke i mezeleme, tə ləva gər tay bay hərwi wu nakə a ləvay gər a ndo aye na, ndo niye nen̄geye beke i wu niye. ²⁰ Tadə ndoweye ki yaw kə sər Yesu Kəriste Bəy Maduwen̄ ada ndo mətəme kway ha ada kə gər ha wu neheye ngwalak eye bay ma nasiye ha ndo hay aye ada mändze tsekwen̄ a ma faya ka mäge wu neheye ngwalak eye bay aye, wu neheye ta ləvay gər sa na, i tay a həlay i mandəve mändze ngay lele bay ma ziye nakə kurre aye. ²¹ Ta sər tsəved nakə a ye a dedek aye. Ane tuk na, ta gər i bazlam i Mbəlom mapala eye nakə ta tətikatay aye. Həbe meeneḅ ngama t̄a sər tsəved niye bay. ²² Wu nakə a ndzatay a gər a ndo neheye na, andza dzeke kway nakə a tsik, a gwad: «Kəra a vənaha

† 2:16 Zəba mə Məpesle 31.16.

wu nakə a nda aye, tsa na, a ma faya a nda sa.» Tə gwad dərmaḱ: «Tə bara gadaraw ada ndəluḅ mā ge faya bay, tsa na, a ma məkele ha bo a ndəluḅ sa.Š»

3

Yesu Kəriste ma maweye

¹ Dzam ga hay, nakay na, masulo i dərəwel nakə na watsakum naha aye. Na watsakum naha na, hərwi məmakum ahaya a gər wu nakə ka sərūm tsiy aye, hərwi ada kâ dzalum ka wu neheye ka tsəved̄ ḡwalak eye. ² A seḡ na, kâ mətsum ha gər tə bazlam neheye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə tsikawa ahəl niye aye bay. Mumawa ahaya a gər bazlam i Bəy Maduweḡ kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway ha nakə a tsikakum ka gumeye ha məsler aye. A tsik na, tə bazlam i ndo i maslaḡ ḡgay neheye a slərakum naha aye. ³ Wu bagwar eye nakə na tsikakumeye na, a həlay məndzibəra ma ndəviye na, ndo hay ta deyeweye, ta ḡwasiye fakuma. Ta ndziye na, məpay bəzay a bor i bo tay neheye ḡwalak eye bay aye dəkdek. ⁴ Ta gwadiye: «Yesu Kəriste a gwad ma maweye bədaw? Nəḡgeye mənḡgay anəke? Bəba kway hay ta mət, kə maw bay. Wu hay tebiye ka məndzibəra andaya andza ahəl nakə Mbəlom a ge məndzibəra aye. Wuray tsa ka mbəda bay.» ⁵ Ndo

neheye faya ta tsikiye andza niye na, a satay mətsəne Mbəlom kə tsik ahəl niye, a ge magərmbəlom ta dala tə bazlam ḡgay, a ge dala ta yam a ḡgəna ha ka bo abəra ta dala ta yam na, a satay mətsəne bay.* ⁶ A bəbazl tay ha ndo hay ahəl niye na, ta yam nakə a rah ka məndzibəra aye.† ⁷ Mbəlom a gwad sa na, magərmbəlom ta dala neheye anəke aye, ma ndəviye tay ha tebiye ta ako, a gər tay ha na, ka təmad. Ma ndəviye tay ha na, pat nakə ma giye sariya a ndo hay ada ma dziye tay ha ndo i mezeleme hay aye.

⁸ Dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye. Wu andaya nəte kâ mətsum ha gər bay. Ka dərə i Mbəlom na, məhəne nəte na, andza məve gwezem, məve gwezem na, andza məhəne nəte. ⁹ Ndo siye hay tə dzala, Mbəlom na, mahonok eye, wu nakə a tsik kurre a gwad ma giye na, ma giye na bay. Ma giye andza niye bay, dūh faya ma həbiye kurom. Faya ma vəlakumeye həlay eye hərwi ada kâ gərūm ha mezeleme kurom hərwi a say ndəray mā dze bay. A say dūh na, ndo hay tebiye tā mbəda ha mede tay. ¹⁰ Pat i Bəy Maduweḡ Yesu Kəriste ma deyeweye na, andza məkal ndəray ma səriye ka bo bay. Pat eye niye na, magərmbəlom ma ləviye haladzay ḡguyats ḡguyats ḡguyats, ma dziye. Ako ma təmiye tay ha wu neheye

Š 2:22 Dzeke hay 26.11.

* 3:5 Zəba mə Madazlay i wu hay 1.6-9; 7.11.

† 3:6

Madazlay i wu hay 7.11.

ka magərmbəlom aye tebiye hereyew hereyew, dala tə wu neheye mə dəma aye tebiye ta dziye.

¹¹ Kə ge wu niye hay tebiye ta dziye andza niye na, gumay metsehe a mede kurom, ndzum tsədanja ada rəhumay gər a Mbəlom mə wu hay tebiye. ¹² Faya ka həbumeye pat nakə Mbəlom ma deyeweye. Gum wu nakə ka slumeye faya mäge aye hərwi ada pat eye niye mâ ndislew bəse. Pat eye niye na, magərmbəlom ma təmiye ada ma dziye hele hele. Ako ma təmiye tay ha wu hay tebiye, wuray kwa tsekweŋ ma zəkaweye bay. ¹³ Ane tuk na, Mbəlom a gwad ma giye magərmbəlom wedeye ta dala wedeye. Mə dəma na, ndo hay tebiye ta giye wu ŋgwalak eye. Nakay na, wu nakə faya ka həbakweye aye.†

¹⁴ Hərwi niye dzam gay hay, neŋ faya na gwadəkumeye faya ka həbumeye madayaw i Bəy Maduweŋ sa na, gum gədan hərwi ada mede kurom mâ ge ŋgwalak eye. Andza niye, ki yaw na, ma ŋgatakumeye mənese andaya fakuma bay ada ka ndzumeye zay tə neŋgeye. ¹⁵ Sərum ha na, Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste a maw bəse bay na, hərwi a say ndo hay tâ huta tsəved ka mədə ha mənese tay hərwi ada tâ təma. Malamar kway Pol nakə ka wudakwa na aye,

mə dərewel ŋgay nakə a watsakum naha, ka tətikakum wu neheye dərma. A watsa na tə metsehe nakə Mbəlom a vəlay aye. ¹⁶ Mə dərewel ŋgay neheye a watsa aye tebiye faya ma watsiye ka bazlam nakay andza niye. Mə dərewel ŋgay neheye a watsa aye na, wu hay andaya mə dəma neheye a wur bo mətəne aye. Ndo neheye ta tsah bay, mədzaŋ gər a kətsatay na, faya ta mbəday həlay a bazlam neheye. Faya ta mbəday həlay andza nakə ta mbədaway a siye i bazlam neheye mə Dərewel i Mbəlom aye. Tə mäge andza niye na, faya ta vahaweye sariya i Mbəlom ka gər tay.

¹⁷ Dzam ga hay, nəkurom na, ka sərum wu neheye tsiy. Hərwi niye, neŋ faya na gwadəkumeye, gum metsehe hərwi ada ndo neheye ta rəhay ha gər a Mbəlom bay aye na, tâ vakum gər abəra ka təv nakə nəkurom mandza eye faya bəŋbəŋ aye mede kurom ha a mənese tay bay. ¹⁸ Səkahum ha məsəre Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway ha ada məsəre ŋgwalak nakə a vəlakway aye ada ŋgama nakə a vəlakway aye.

Kwa way mâ dəslay ha gər, kwa anəke hus ka tor eye. Amen!

† 3:13 Zəba ma Ezay 65.17; 66.22.

Makurre i d̄erewel nakə Yuhana a watsa aye Məfələkwe

Derewel neheye mahkar ma Dzam Wedeye, ndo hay tə sər maa watsa na, Yuhana. Makurre i d̄erewel neheye mahkar aye na, kə da ha ndo nakə a watsa aye bay. Ndo məwetse d̄erewel masulo eye ta mamahkar eye a da ha bo andza «madugula». Neŋgeye ndo məkalay kame a gay i maɖuwule me, ndo hay ta hənay ha gər lele. A watsa d̄erewel nakay na, a nəteye.

Makurre i d̄erewel tə watsay a way na, kə da ha bay. Masulo eye i ŋgay a watsay a «məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu nakə ka t̄ara may i wawa hay, Mbəlom a zla kar aye», andza məgwede a bərək i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ada ta hawal ŋgay hay. A watsa mamahkar eye a ndo məpe mədzal gər nakə tə zalay Gayus aye. Neŋgeye ma bərək i ndo neheye bazlam andaya mə walaŋ tay aye. Derewel neheye mahkar aye tə watsa hərwi ndo neheye tə sər Labara Ŋgwalak eye nakə Yuhana a watsa aye.

Bazlam nakə a tsik ka ndo nakə ma vəliye sifa aye

¹ Ndo nakə nəmaa watsakum naha ka gər ŋgay aye na, kwa ahəl niye məndzibəra andaya zuk bay aye na,

neŋgeye andaya. Nəmay na, nəmaa tsəne tə zləm may, nəmaa ŋgatay tə d̄ere may, nəmaa ndazl na ada nəmaa lamay tə həlay may hay. Neŋgeye na, ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye. Maa vəl sifa a ndo hay na, neŋgeye. ² Ndoweye niye tə zalay bazlam i Mbəlom ma vəliye sifa a ndo hay aye na, ka bəz ha bo parakka, nəmaa ŋgatay. Nəmaa tsikakum na, wu nakə nəmay nəmaa ŋgatay aye, ada nəmaa d̄akum ha na, bazlam niye ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ahəl niye na, neŋgeye ka t̄əv i Bəba Mbəlom. Anəke na, Mbəlom ka bəzakway ha. ³ Wu nakə nəmaa ŋgatay tə d̄ere may ada nəmaa tsəne tə zləm may aye na, nəmaa d̄akumeye naha a nəkurom d̄ermak hərwi ada nəmay tə nəkurom k̄a dzapakwa nəte. Mədzepe nakə ka dzapakwa nəte aye na, ka dzapakwa na, ta Bəba kway Mbəlom ada tə Yesu Kəriste wawa ŋgay. ⁴ Nəmaa watsakum naha wu neheye na, hərwi ada mā yay a gər a d̄ərev kway kurah kurah lele.

Ndo nakə faya ma giye mezeleme aye na, ma ndziye ka t̄əv i Mbəlom bay

⁵ Bazlam nakə nəmaa tsəne, Yesu Kəriste a tsikamay aye ada nəmaa d̄akum ha aye na, Mbəlom na, neŋgeye dzaydzay. Ləvonj andaya mə neŋgeye təbey. ⁶ Tadə ka gwadakwa nəkway madzapa eye nəte ta Mbəlom. Ane tuk na, faya ka gakweye mənese

huya na, niye na, andza mægweđe faya ka rawakweye me. Sa tsa na, faya ka zəŋgalakweye tsəved nakə lele bay aye. ⁷ Tadə đuh nəkway mə dzaydzay andza Mbəlom nakə neŋgeye mə dzaydzay aye na, niye na, andza mægweđe nəkway nəte nəte madzapa eye. Bambaz i Yesu Wawa i Mbəlom kə barakway na mezeleme hərwi ada kâ tərakwa tsədaŋŋa.

⁸ Tadə ka gwadəkwa nəkway faya ka gakweye mezeleme təbey na, niye na, faya ka vakweye gər a bo kway. Kə ge andza niye na, dedək andaya mə dərev kway bay. ⁹ Duh na, đakway ha mezeleme kway a Mbəlom. Neŋgeye na, Mbəlom nakə dedək aye. Wu nakə a tsik a gwad ma giye na, ma giye na. Andza niye, ma pəsakway ha mezeleme kway, ma təriye kway ha tsədaŋŋa kame ŋgay. ¹⁰ Tadə ka gwadəkwa đadā ka gakwa mezeleme bay na, niye na, ka tərakwa ha Mbəlom andza neŋgeye ndo i maraw me. Bazlam ŋgay na, đadā ka pakwa a mədzał gər kway bay.

2

¹ A nəkurom wawa ga hay, wu neheye na watsakum naha aye na, hərwi ada kâ gum mezeleme bay. Ane tuk na, tadə ndəray kə ge mezeleme na, sərur ha ndo məmakway bo andaya ka təv i Bəba kway Mbəlom. Ndowne niye na, Yesu Kəriste. Neŋgeye

đadā ma giye mezeleme bay. ² Neŋgeye na, a mət andza wu nakə tə vəława kəriye hərwi ada Mbəlom mâ pəsakway ha mezeleme kway aye. Mbəlom ma pəsakway ha na, mezeleme kway đekđek bay. Ma pəsataj ha mezeleme i ndo hay ka məndzibəra tebiye dərmał.

Bazlam mapala eye wedeye

³ Tadə ka gakwa wu nakə Mbəlom a tsikakway aye na, niye na, faya ma bəzakway ha, ka sərakwa na ta dedək. ⁴ Tadə ndoweye kə gwad na sər Mbəlom, ane tuk na, ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye bay na, neŋgeye ndo i maraw me. Dedək andaya mə neŋgeye bay. ⁵ Duh ndo nakə faya ma rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye na, maa wudā Mbəlom peteh na, neŋgeye. Andza niye ka sərakweye ha na, nəkway mə həlay ŋgay. ⁶ Tadə ndoweye kə gwad neŋgeye mandza eye mə həlay i Mbəlom na, məndze ŋgay mâ təra andza i Yesu.

⁷ Dzam ga neheye na wudā kurom haladzaj aye, wu nakə na watsakum naha aye na, wu nakə wedeye đadā ka tsənum bay aye bay. Duh wu nakə na watsakum naha aye na, neŋgeye nəte bəna, wal bay. Ka tsənum na, kurre ahəl niye ka təmum bazlam i Yesu aye. Ayaw! Wu nakay guram eye na, bazlam nakə ba ka tsənum tsij aye. ⁸ Kwa andza niye bəbay na, wu

nakə na watsakum naha aye na, andza bazlam wedeye. Maa bəzakway ha mede niye wedeye na, Yesu. Nəkurom dərmaḱ mede kurom na, wedeye. Andza niye ləvoŋ faya ma ndəviye. Dzaydzay nakə dedek eye ka dazlay a mandəve.*

9 Tadə ndoweye kə gwad neŋgeye mandza eye mə dzaydzay ada neŋgeye faya ma nay dərə a malamar ŋgay ndo məpe mədzal gər ka Mbəlom na, sərūm ha neŋgeye na, mandza eye ma ləvoŋ huya. 10 Ane tuk na, tadə ndoweye ka wudā malamar ŋgay na, neŋgeye mandza eye mə dzaydzay. Wu nakə ma dədəfiye ha ndo abəra ka tsəved i Mbəlom aye na, andaya mə dərəv ŋgay kwa tsekweŋ bay tebiye. 11 Ane tuk na, ndo nakə faya ma nay dərə a ndo aye na, neŋgeye hus anəke ma ləvoŋ. Wu nakə faya ma giye tebiye, faya ma giye na, ma ləvoŋ. Faya ma diye a ŋgay na, a sər bay. A ŋgatay a dərə bay hərwi neŋgeye ma ləvoŋ.

Kā gum dərə ka wu i mändzibəra bay

12 A nəkurom wawa ga hay, na watsakum naha na, a nəkurom:
Na watsakum naha na, hərwi Mbəlom kə pəsakum ha mezeleme kurom.
A pəsakum ha na, hərwi Yesu Kərīste.

13 A nəkurom madugula hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

Na watsakum naha na, ndo nakə andaya kwa mändzibəra andaya zuk bay na, ka sərūm na.

A nəkurom gawla hay, na watsakum naha na, a nəkurom dərmaḱ.

Nəkurom na, ka ŋgwasum ka Fakalaw.

14 Ayaw! Wawa ga hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

Nəkurom na, ka sərūm Bəba kway Mbəlom.

A nəkurom madugula hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

Na watsakum naha na, nəkurom ka sərūm ndo nakə kwa ahəl niye mändzibəra andaya zuk bay aye na, neŋgeye andaya.

A nəkurom gawla hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

Nəkurom na, bazlam i Mbəlom mə dərəv kurom.

Ka hutum gədaŋ, ka ŋgwasum ka Fakalaw dərmaḱ.

15 Kā pumay bəzay a mede i ndo i mändzibəra hay bay. Kā wudum wu i mändzibəra bay. Tadə ndoweye ka wudā wu neheye ka mändzibəra aye na, sərūm ha neŋgeye na, a wudā Bəba kway Mbəlom bay. 16 Ndo neheye faya ta giye wu i mändzibəra aye, nəteye na, kəkay? Nəteye na, faya ta giye wu nakə a yay a gər a bo tay aye. Wu nakə dərə

* 2:8 Zəba ma Yuhana 13.34.

tay kə ŋgatay aye na, a satay mähute. Sa na, faya ta giye ha zlapay tə wu tay niye hay. Wu niye hay mäge andza niye na, Mbəlom ka tətikakway bay. Mäge wu niye hay andza niye na, i mändzibəra. ¹⁷ Sərum ha na, mändzibəra faya ma ndəviye ada tə wu neheye ndo hay ta wuda aye tebiye ta ndəviye dərma. Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye wu nakə a say a Mbəlom aye na, neŋgeye ma ndziye ka tor eye.

Gum metsehe ta ndo neh-eye ta kərah Yesu Kəriste aye

¹⁸ Wawa ga hay, mazlambar mändzibəra ma ndəviye. Nəkurom na, ka tsənum ndo mäne däre i Kəriste andaya bagwar eye ma deyeweye. Azlakwa ndo mäne däre i Kəriste hay haladzay ta yaw anəke. Hərwi niye ka sarakwa mazlambar mändzibəra ma ndəviye.† ¹⁹ Ahəl niye ndo neheye na, nəkway nəte. Ane tuk na, ta təra ndo kway hay ta dedek bay. Ti yaw abəra mə walaŋ kway na, hərwi nakə ta təra ndo kway hay ta dedek bay aye. Tadə nətəye ndo kway hay, ka dzapakwa nətə na, ta gəriye kway ha bay. Ta ndziye mə walaŋ kway. Wu nakay a ge bo andza nakay na, hərwi ada mâ sər bo parakka nətəye ndo kway hay bay.

²⁰ Nəkurom na, Kəriste kə vəlakum məsəfəre ada nəkurom tebiye na, ka sərur dedek i Yesu. ²¹ Na watsakum naha na, hərwi nakə ka

sərur dedek i Yesu bay aye daw? Na watsakum naha na, hərwi məgwadəkum duh na, ka sərur. Ka sərur ha na, maraw me andaya kwa tsekweŋ ma dedek bay. ²² Ndo i maraw me niye bagwar eye neŋgeye na, way? Ndo i maraw me niye bagwar eye na, ndo nakə a gwad Yesu na, Kəriste bay aye. Ndo mäne däre i Kəriste na, neŋgeye. Neŋgeye nakə a kərah Yesu Wawa i Mbəlom aye na, a kərah Bəba Mbəlom dərma. ²³ Tadə ndoweye ka kərah Wawa i Mbəlom na, a kərah na, Bəba Mbəlom dərma. Ane tuk na, tadə ndoweye ka təma Yesu Wawa i Mbəlom na, ka təma Bəba Mbəlom.

²⁴ Nəkurom na, dzalum ka bazlam i Yesu nakə ka tsənum kurre ka madazlay i bazlam i Yesu nakə ka tsənum aye. Gum gədaŋ duh na, ka bazlam nakə ka tsənum kurre ka madazlay aye, mâ ndza mə dərev kurom. Tadə bazlam neheye ka tsənum kurre ka madazlay aye andaya mə dərev kurom na, nəkurom dərma ndzum mə həlay i Yesu ada mə həlay Bəba ŋgay Mbəlom. ²⁵ Wu nakə Yesu a gwad ma vəlakweye na, anaŋ: A gwad, ma vəlakweye sifa nakə ma ndəviye bay aye.

²⁶ Wu nakay na watsakum naha na, hərwi məgakum daf. Na gakum daf na, hərwi ndo neheye a satay məvakum gər aye. ²⁷ Nəkurom na, Kəriste kə vəlakum Məsəfəre. Məsəfəre niye na,

† 2:18 2 Tesalonik hay 2.3-4.

mandza eye mə dərev kurom. Hərwi niye nəkurom na, ka pəlume ye ndo matətikakum wu mekelen eye sa bay. Ba Məsəfəre andaya mə dərev kurom tsiy. Məsəfəre na, ma tətikiye kurom ha ka gər i wu hay tebiye. Ada wu neheye faya ma tətikakumeye na, dedek bəna, mənese mə dəma təbey. Ndzum mə həlay i Yesu Kəriste andza nakə Məsəfəre a tətikakum aye.

²⁸ Wawa ga hay, ndzum mə həlay i Yesu Kəriste. Ka ndzumeye mə həlay ngay na, hərwi ada pat nakə ma maweye na, kâ dzədzarakwa bay ada horoy mâ gakway kame ngay bay. ²⁹ Ka sərūm ha Yesu na, neŋgeye ndo i dedek. Sərūm ha dərma k na, ndo nakə faya ma giye wu nakə dedek aye na, neŋgeye ka tərə wawa i Mbəlom.

3

Nəkway ka tərakwa na, wawa i Mbəlom hay

¹ Zəbum ka mawudə bo i Mbəlom nakə a wudə kway aye na, hadzəgay! A gwad nəkway na, ka tərakwa wawa ngay hay. Ta dedek nəkway ka tərakwa wawa ngay hay. Ane tuk na, ndo i məndzibəra hay ta sər ha nəkway wawa i Mbəlom hay bay. A ge andza niye na, hərwi nəteye tə sər Bəba kway Mbəlom bay. ² A nəkurom dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, nəkway anəke na, wawa i Mbəlom hay tsiy. Kame aza ka tərakweye na, kəkay? Ka tərakweye kəkay na, Mbəlom

ka bəzakway ha zuk bay. Ane tuk na, ka sərakwa ha aza Kəriste kə maw na, ka ngatakweye parakka. Tsa na, ka tərakweye andza neŋgeye. ³ Ada kwa way kə pa mədzal gər ngay ka Kəriste matəre andza neŋgeye na, mâ ge mənese bay andza neŋgeye nakə a ge mənese bay aye.

⁴ Tadə ndoweye kə ge mezeleme huya na, a ge vərām ka Mbəlom. Hərwi mäge mezeleme huya na, mäge vərām ka Mbəlom. ⁵ Nəkurom ka sərūm ha Yesu Kəriste a yaw ka məndzibəra hərwi məzle na mezeleme i ndo hay. Neŋgeye na, kə ge mezeleme kwa tsekwen bay tebiye. ⁶ Ndo nakə neŋgeye mə həlay i Yesu Kəriste aye na, ma giye mezeleme sa bay. Ndo nakə faya ma giye mezeleme huya na, dādā kə ngatay a Yesu Kəriste bay. A sər na bay dərma k.

⁷ Tadə kə ge andza niye na, wawa ga hay, kâ vəlumatay tsəved kua a way t̄a vakum gər bay. Ndo nakə faya ma giye wu nakə dedek aye huya na, neŋgeye ndo i dedek andza Yesu Kəriste nakə neŋgeye ndo i dedek aye. ⁸ Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye mezeleme huya na, neŋgeye wawa i Fakalaw hərwi Fakalaw a ge mezeleme na, kwa anəke bay. Hərwi niye Wawa i Mbəlom a yaw ka məndzibəra na, mədze ha məsler i Fakalaw.

⁹ Ndowneye ka tərə wawa i Mbəlom na, ma giye mezeleme huya sa bay. Ma

giye mezeleme huya sa bay na, hærwi mæsəfære nakə Mbəlom a vəlay aye na, gədaŋ eye. Faya ma giye mæsler mə dərev ŋgay. Ma sliye faya mäge mezeleme huya bay hærwi neŋgeye ka təra wawa i Mbəlom. ¹⁰ Ta səriye ha ka bo abəra wawa i Mbəlom hay ta wawa i Fakalaw hay na, kəkay? Ta səriye hay na, tadə ndoweye kə ge wu neheye lele bay, ada a wudə malamar ŋgay hay bay aye na, neŋgeye ka təra wawa i Mbəlom bay.

Wudum bo nate nate mə walaŋ kurom

¹¹ Bazlam nakə kurre ka tsənum aye na, wudum bo nate nate mə walaŋ kurom. ¹² Nəkway na, kâ tərakwa andza Kayin bay.* Neŋgeye wawa i Fakalaw. Kə kəf malamar ŋgay mədahaŋ eye. A kəf na na, hærwi mey? A kəf malamar ŋgay na, hærwi mæsler ŋgay nakə a gawa na, lele bay. Ane tuk na, mæsler i malamar ŋgay na, lele.†

¹³ Malamar ga hay, tadə ndo i məndzibəra hay ta nakum dəre na, mâ gakum wadəŋ wadəŋ bay. ¹⁴ Anəke nəkway ka sərakwa na, nəkway andza ndo neheye maməta eye sa bay. Ane tuk na, nəkway ka huta kwa sifa weđeye nakə ma ndəviye bay aye tsiy. Ka sərakwa ha na, kəkay? Ka sərakwa na, hærwi ka wudəkwa malamar kway hay. Tadə ndoweye ka wudə malamar ŋgay hay bay na, neŋgeye huya andza ndo nakə

maməta eye. ¹⁵ Tadə ndoweye kə nay dəre a malamar ŋgay na, neŋgeye a təra andza ndo məkəde ndo hay. Ka sərnum ndo məkəde ndo hay na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye bay. ¹⁶ Ka sərakwa mawudə bo na, ma kəkay? Ka sərakwa na, Yesu Kəriste a wudə kway, a vəl ha mæsəfære ŋgay hærwi kway. Andza niye nəkway dərma kə vəlakwa ha mæsəfære kway hærwi malamar kway hay. ¹⁷ Tadə ndoweye wu ŋgay andaya ada kə sər ha malamar ŋgay andaya nakə wu andaya faya bay, ka kərah məvəlay na, ma sliye məgwedə «Na wudə Mbəlom» dəw? Ma sliye faya mətsike bay! ¹⁸ Wawa ga hay, tadə ka gwadəkwa ka wudəkwa bo na, ta dedək dzənakwa bo nate nate mə walaŋ kway. Bəna ka tsikakwa tə bazlam dekdek tsa bay.

¹⁹ Tadə ka gakwa andza niye na, ka sərakweye ha bə nəkway faya ka pakweye bəzay a tsəved i dedək. Ada andza niye dərev kway ma dzədzariye bay, ma ndziye zayzay kame i Mbəlom. ²⁰ Kwa tadə dərev kway faya ma dəkway ha ka gakwa mezeleme bəbay na, dərev kway ma dzədzariye bay, ma ndziye zayzay kame ŋgay, hærwi Mbəlom na, bagwar eye a sər kway ha a ze dərev kway. ²¹ Andza niye dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, tadə dərev

* 3:12 Madazlay i wu hay 4.8. † 3:12 Zəba ma 1 Yuhana 2.13.

kway kə dā ha nəkway ka gakwa mezeleme bay na, kâ deyekwa kame i Mbəlom tə madzədzere aye sa bay. ²² Tadə ka tsətsahakwa faya wu kwa wuye mey na, ma vəlakweye hərwi nəkway faya ka rəhakweye ha gər a bazlam ŋgay andza faya ka gakweye wu nakə a yay a gər aye. ²³ Bazlam nakə a gwadəkway rəhakway ha gər aye na, anan: Dzalakwa ha ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom ada wudakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway andza nakə Mbəlom a tsikakway aye. ²⁴ Ndo nakə ka rəhay ha gər a bazlam ŋgay aye na, neŋgeye mandza eye mə həlay i Mbəlom. Mbəlom dərma mandza eye ka gər ŋgay. Ka sərakwa ha Mbəlom mandza eye tə nəkway na, kəkay? Ka sərakwa ha na, ta Məsəfəre ŋgay nakə a vəlakway aye.

4

Məsəre ha Məsəfəre i Mbəlom na, kəkay?

¹ Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, kâ pumay zləm a bazlam i ndo neheye tə gwad nətəye na, Məsəfəre i Mbəlom andaya fataya aye bəse tsa bay. Ane tuk na, ka sərume ye ha ta dedek tadə Məsəfəre i Mbəlom andaya fataya na, gumay metsehe a bazlam tay lele. Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo neheye tə gwad nətəye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye nətəye andaya ka mändzibəra tsiy. ² Ka

sərume ye ha tadə ndowe ye Məsəfəre i Mbəlom andaya faya ma kəkay na, anan: Tadə ndowe ye kə dā ha parakka Yesu Kəriste na, a yaw abəra ka təv i Mbəlom, a təra ndo zezeŋ na, neŋge ye na, Məsəfəre nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye andaya faya. ³ Ane tuk na, tadə ndowe ye ka təma Yesu andza niye bay na, Məsəfəre nakə mə dərev ŋgay aye na, Məsəfəre nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom bay aye. Məsəfəre niye na, məsəfəre i ndo mənə dəre i Kəriste. Ba ka mbərum mətsəne na, ndo mənə dəre i Kəriste ma deyewe ye. Anəke na, ki yaw, neŋge ye andaya ka mändzibəra.*

⁴ Nəkurom na, wawa ga hay, nəkurom wawa i Mbəlom hay. Ka slum ka ndo maraw me niye hay hərwi Məsəfəre nakə mə dərev kurom aye na, neŋge ye gədan eye a ze na, məsəfəre i ndo i mändzibəra hay. ⁵ Ndo maraw me niye hay, nətəye na, faya ta tsikiye na, ka wu nakə a yatay a gər a ndo i mändzibəra hay ada ndo i mändzibəra hay faya ta pateye zləm na, a nətəye. ⁶ Nəkway na, ka tərakwa wawa i Mbəlom hay. Ndo nakə a sər Mbəlom aye na, ma pay zləm a bazlam may. Ane tuk na, ndo nakə ka təra wawa i Mbəlom bay aye na, ma pay zləm a bazlam may bay. Tadə ndowe ye mə dərev ŋgay na, məsəfəre dedek eye

* 4:3 Zəba ma 1 Yuhana 1.18.

kægəbay məsəfəre i maraw me na, ka sərakweye ha na, andza niye.

Maa vəl mawudə bo na, Mbəlom

⁷ Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, wudakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway huya. Hərwi mawudə bo nakə ka wudakweye bo aye a yaw na, abəra ka təv i Mbəlom. Tadə ndowe ye ka wudə ndo hay na, niye a da ha na, neŋgeye ka təra wawa i Mbəlom ada a sər Mbəlom dərma k. ⁸ Ndowe ye ka wudə ndo hay bay na, a sər Mbəlom bay. Ka sərakwa ha na, hərwi mawudə bo i Mbəlom nakə a wudə kway aye na, huya. ⁹ Mbəlom a bəzakway ha parakka a wudə kway na, kəkay? A bəzakway ha a wudə kway na, a sləraw wawa ŋgay niye felik eye ka məndzibəra hərwi ada kə ndzakwa huya tə neŋgeye ma sifa nakə a vəlakway aye. ¹⁰ Matəra mawudə bo na, mey? Maa lah mawudə Mbəlom na, nəkway daw? A'ay! Maa lah mawudə kway na, Mbəlom. Ada a sləraw wawa ŋgay na, a mət andza wu nakə tə vəlawa kəriye hərwi ada m̄ pəsakway ha mezeleme kway hay.

¹¹ Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, kə ge Mbəlom a wudə kway andza niye na, nəkway dərma k wudakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway. ¹² Mbəlom na, dāda ndəray kə ŋgatay bay. Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, wudakwa bo nəte

nəte mə walaŋ kway. Niye a bəz ha na, Mbəlom neŋgeye tə nəkway. Ada faya ma bəziye sa na, ka wudakwa Mbəlom peteh andza nakə a say aye.

¹³ Ka sərakwa ha nəkway mə həlay i Mbəlom ada neŋgeye tə nəkway na, kəkay? Ka sərakwa ha na, hərwi kə vəlakway Məsəfəre ŋgay. ¹⁴ Bəba Mbəlom kə sləraw wawa ŋgay hərwi mətəme ndo i məndzibəra hay. Nəmaa ŋgatay tə dərə may, nəmaa datay ha a ndo hay, bazlam nakay na, dedək. ¹⁵ Tadə ndowe ye kə gwad Yesu Wawa i Mbəlom na, Mbəlom neŋgeye tə neŋgeye. Neŋgeye dərma k na, mandza eye mə həlay i Mbəlom. ¹⁶ Nəmay na, nəmaa sər ha Mbəlom a wudə kway, ada nəmaa dzala ha dərma k.

Mawudə bo i Mbəlom nakə a wudə kway aye na, huya. Andza niye ndo nakə ka wudə ndo hay huya aye na, neŋgeye ma ndziye mə həlay i Mbəlom. Mbəlom dərma k neŋgeye tə neŋgeye. ¹⁷ Ka sərakwa ha ka wudakwa Mbəlom peteh na, kəkay? Ka sərakwa ha na, pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ka dzədzarakweye bay. Ka dzədzarakweye bay na, hərwi məndze kway nakay ka ndzakweye ka məndzibəra aye na, andza Yesu. ¹⁸ Tadə ka sərakwa ha Mbəlom a wudə kway na, ka dzədzarakweye sa bay. Hərwi mawudə bo i Mbəlom nakə a wudə kway aye na, ma zliye fakwaya

a bəra madzədzere niye tebiye. Wu nakə ndo hay ta dzədzaray aye na, sariya i Mbəlom. Andza niye tadə ndoweye ka dzədzar na, mawuđe bo i Mbəlom ma giye məsler mə dərev ŋgay andza nakə a say a Mbəlom aye bay.

¹⁹ Ka wudakwa Mbəlom ada ka wudakwa ndo hay na, hərwi Mbəlom a lah mawuđe kway. ²⁰ Tadə ndoweye kə gwad na wuda Mbəlom ada faya ma nay däre a malamar ŋgay na, neŋgeye ndo i maraw me. Kə ŋgatay a malamar ŋgay na, a wuda na bay. Mbəlom na, a ŋgatay bay ada ma wudiye na na, kəkay? ²¹ Wu nakə Kəriste a gwadəkway gum aye na, mey? A gwadəkway na, ndoweye ka wuda Mbəlom na, mâ wuda malamar ŋgay dərma.

5

Ngwasakwa ka wu i mändzibəra

¹ Kwa way kə dzala ha ka Yesu, neŋgeye na, Kəriste Wawa i Mbəlom. Ada kwa way ka wuda bəba i wawa hay na, a wuda wawa ŋgay hay dərma. ² Ka sərakwa ha nəkway ka wudakwa wawa i Mbəlom hay na, kəkay? Ka sərakwa ha na, ka wudakwa Mbəlom ada faya ka rəhakway ha gər a bazlam ŋgay mapala eye nakə a tsik aye. ³ Tadə ka wudakwa Mbəlom ta dedek na, andza məgwədə bazlam ŋgay mapala eye nakə a

tsikəkway rəhumay ha gər aye na, ka rəhakweye ha gər. Bazlam ŋgay hay mapala eye na, ma wurəkweye bo haladzay məpay bəzay bay, ⁴ hərwi kwa way neŋgeye ka təra wawa i Mbəlom na, kə sla ka wu i mändzibəra. Ka sləkwa faya na, kəkay? Ka sləkwa faya na, hərwi ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste. ⁵ Mata sle ka wu i mändzibəra na, way? Mata sle faya na, ndo neheye tə dzala ha tə gwad Yesu na, neŋgeye Wawa i Mbəlom aye.

Wu neheye tə da ha Yesu na, Wawa i Mbəlom aye

⁶ Yesu Kəriste na, ki yaw kə mbəzla a yam nakə ta dzəhuḅ ha a dəma aye ada ta mbəda ha bambaz ŋgay. A yaw na, a mbəzla a yam nakə ta dzəhuḅ ha a dəma aye dekdek tsa bay. Ta dzəhuḅ ha a yam ada ta mbəda ha bambaz ŋgay. Maa bəzakway ha wu neheye dedek na, maa dəkway ha na, Məsəfəre i Mbəlom. Neŋgeye na, wu nakə faya ma tsikateye a ndo hay aye na, dedek.* ⁷ Maa dəkway ha Yesu Wawa i Mbəlom na, wu hay mahkar. ⁸ Wu niye hay mahkar aye na, Məsəfəre, yam tə bambaz. Wu neheye mahkar aye ta təra na, nəte. ⁹ Tadə ka təməkwa wu nakə ndo hay ta diye ha ka gər i wu neheye tə ŋgatay aye na, ka təməkweye bazlam i Mbəlom dərma hərwi bazlam ŋgay nakə a da ha aye na, a ze i ndo hay. Maa dəkway ha

* **5:6** Ndo məwetse dərrewel nakay a tsik ka madzəhuḅe i Yesu a yam ta məməte ŋgay.

wu niye hay ka gər i wawa ɲgay na, Mbəlom eye ɲgway. ¹⁰ Ndoweye kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom na, neŋgeye a sər mə gər ɲgay wu neheye Mbəlom a dā ha aye na, dedek. Ane tuk na, ndoweye kə dzala ha ka Mbəlom bay na, a təra ha Mbəlom ndo i maraw me. A təra ha Mbəlom ndo i maraw me na, hərwi a kərah wu nakə Mbəlom a dā ha ka gər i wawa ɲgay aye. ¹¹ Wu nakə Mbəlom a dəkway ha aye na, wuye mey? A dəkway ha na, kə vəkakway sifa nakə ma ndəviye bay aye. Sifa niye a vəkakway aye na, tə həlay i wawa ɲgay. ¹² Ndo nakə neŋgeye mandza eye nətə tə Wawa i Mbəlom aye na, kə huta sifa niye. Ndo nakə neŋgeye mandza eye nətə ta Wawa i Mbəlom bay aye na, neŋgeye kə huta sifa niye bay.

Sifa nakə Mbəlom a vəl aye

¹³ Wu neheye na watsakum naha aye na, a nəkurom neheye ka dzalum ha tə məzele i Wawa i Mbəlom aye. Na watsakum naha na, hərwi ada kə sərūm ha na, ka hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁴ Ahəl nakə nəkway kame ɲgay aye na, madzədzere andaya mə dərev kway bay. Ka sərakwa ha ta dedek wu nakə ka tsətsahakweye faya tadə a yay a gər na, ma tsənəkweye na. ¹⁵ Tadə ka sərakwa ha faya ma tsənəkweye na wu nakə faya ka tsətsahakweye tebiye na, ka sərakwa ha ɓa kə vəkakway

wu nakə ka tsətsahakwa aye tsiy.

¹⁶ Tadə ndoweye kə ɲgatay a malamar ɲgay faya ma giye mezeleme nakə ma diye ha a məməte bay aye na, mə dūwulay me a Mbəlom hərwi ndo niye hərwi ada Mbəlom mə vəl aye sifa. Na tsik na, hərwi ndo neheye faya ta giye mezeleme nakə ma diye tay ha a məməte təbey aye dəkdek tsa. Na tsik na, hərwi ndo neheye faya ta giye mezeleme nakə ma diye tay a məməte aye bay. Hərwi mezeleme nakə ma diye tay ha ndo hay a məməte aye na, andaya. ¹⁷ Tadə ndoweye kə ge mənese wuray wuray na, a ge na, mezeleme. Ane tuk na, mezeleme hay tebiye ma diye ha ndo a məməte bay.

¹⁸ Ka sərakwa ha kwa way ka təra wawa i Mbəlom na, ma giye mezeleme huya sa bay, hərwi Yesu Wawa i Mbəlom faya ma tsəpiye na ada Fakalaw ma sliye faya məgay wuray bay.†

¹⁹ Ka sərakwa ha nəkway na, mə həlay i Mbəlom. Siye i ndo hay tebiye ka məndzibəra na, Fakalaw a ləva tay ha. ²⁰ Ka sərakwa ha Wawa i Mbəlom ki yaw ka məndzibəra na, kə həndəkakway na mədza gər kway hərwi ada kə sərakwa Mbəlom nakə neŋgeye dedek aye. Nəkway mandza eye mə həlay i Mbəlom nakə dedek aye ada nəkway mandza eye mə həlay i wawa ɲgay Yesu Kəriste. Neŋgeye na,

† 5:18 Zəba ma 1 Yuhana 2.13.

Mbəlom nakə dedək aye.
Maa vəlakway sifa nakə ma
ndəviye bay aye na, neŋgeye.

²¹ Wawa ga hay, kâ pumay
bəzay a kule i ndo neheye
faya ta zambad̄ay aye bay.

Masulo i derewel nakə Yuhana a watsa aye

Mətsike me

¹ Neŋ madugula i gay i maduwule me, na tsikaka naha me na, a nəkar məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu nakə ka təra may i wawa hay, Mbəlom a zla kar aye. Na tsikatay naha me a wawa yak hay dərmak. Na wuda tay ha na, haladzay. Maa wuda tay ha na, neŋ dekdek bay. Ndo neheye tebiye tə sər bazlam nakə a tsik ka gər i Mbəlom nakə dedek aye, ta wuda kurom dərmak. ² Na wuda kurom na, hərwi bazlam niye dedek aye mandza eye mə dərev kway ada ma ndziye mə dərev kway na, ka tor eye.

³ Mbəlom Bəba kway ada wawa ŋgay Yesu Kəriste tā pa fakuma ŋgama. Ta sakakweye naha ada ta vəlakweye zay. Nəkway neheye faya ka pakweye bəzay a bazlam nakə dedek aye ada ka wudakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway aye na, ka hutakweye wu niye hay.

Dedek tə mawude bo

⁴ Dərev ga kə ŋgwasə haladzay hərwi na tsəne na, siye hay mə walaŋ i wawa yak hay faya ta pay bəzay a tsəved nakə dedek aye. Faya ta giye na, wu neheye Mbəlom Bəba kway a gwad gum aye. ⁵ A nəkar may ga nakə na

wuda kar haladzay aye. Wu nakə a seŋ məgwadaka aye na, anaŋ: Wudakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway. Bazlam nakay na watsaka naha aye na, bazlam wedeye nakə ka tsənum dāda bay aye bay. Na tsikaka naha na, wu nakə 6a ka tsənakwa ahəl niye aye. ⁶ Tadə ka wudakwa Mbəlom na, andza məgwede faya ka gakweye wu nakə Mbəlom a tsikakway aye. Mbəlom a gwadakum na, wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom huya. Nakay na, bazlam nakə ka tsənum ahəl niye kurre ka madazlay i bazlam i Mbəlom nakə ka tsənum aye.

⁷ Na tsikakum andza niye na, hərwi mey? Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo masəpete ndo hay nəteye andaya ta yaw haladzay ka məndzibəra. Nəteye na, Yesu Kəriste ka təra ndo zezəŋ, ki yaw ka məndzibəra na, ta təma təbey. Ndo nakə faya ma tsikiye andza niye na, neŋgeye ndo mənə dəre i Kəriste. Neŋgeye ndo masəpete ndo hay. ⁸ Hərwi niye, gum metsehe bəna, məsler kurom nakə ka gum tebiye aye m̄a təra kəriye bay. Duh gum metsehe hərwi ada ka hutumeye wu i madagər kurom nakə Mbəlom a gwad ma vəlakumeye.

⁹ Sərum ha na, ndoweye kə pay bəzay a bazlam i Kəriste nakə a tətikakway aye bay, ane tuk na, a ye a səkah ha faya bazlam mekeləŋ eye hay wal na, ndoweye niye mandza eye mə həlay i

Mbəlom bay. Ndo nakə faya ma pay bəzay huya a bazlam i Yesu neheye a tətikakway na, neŋgeye na, mandza eye mə həlay i Mbəlom Bəba kway ada mə həlay i wawa ŋgay Kəriste.

¹⁰ Hərwi niye faya na tsikakumeye: Tadə ndoweye ki ye naha a walaŋ kurom faya ma tətikakumeye bazlam nakə wal abəra ka bazlam i Kəriste nakə a tətikakum aye na, ka təmum na m̄a ye naha a walaŋ kurom bay. Kwa mətsikay me, k̄a tsikumay me bay.

¹¹ Ndowneye kə tsikay me a slala i ndo niye na, neŋgeye dərmak faya ma pay bəzay ka m̄age m̄anese nakə faya ma giye.

Mandəve i bazlam hay

¹² A seŋ məwatsakum naha wu hay haladzay haḃe, ane tuk na, a seŋ məwatsakum naha a d̄erewel bay. Na dzala na, na diye naha ka t̄əv kurom ada wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, ka tsikakweye t̄ə bazlam hərwi ada d̄ərev kway m̄a ŋgwasalele kurah kurah.

¹³ Məhay ḡər i ndo neheye a t̄əra malamar yak nakə Mbəlom a zla na aye na, wawa ŋgay hay ta tsikaka naha me.

Mamahkar i derewel nakə Yuhana a watsa aye

Matsike me

¹ Neŋ nakə madugula i gay i maɖuwule me aye, na watsaka naha a nəkar Gayus dzam ga nakə na wuɖa kar peteh aye.

² A nəkar dzam ga nakə na wuɖa kar haladzay aye, neŋ faya na ɖuwulay me a Mbəlom na, wu hay tebiye tã tãra lele hãrwi ada bo yak ta mäsəfãre ta ndziye kame i Mbəlom zayzay lele.

Yuhana a ɖaslay ha gər a Gayus

³ Ɖãrev ga kə ŋgwasã haladzay hãrwi malamar hay ma mædzal gər ka Mbəlom, ti yawaw kanã, tã tsikenã ka gər yak na, tã gwad: Nəkar na, faya ka pay bəzay a tsãved i dedek tã ɖãrev yak nãte. Na sãr ha nəkar na, faya ka giye andza niye huya. ⁴ Na tsãne wawa hay faya ta pay bəzay a tsãved i dedek na, ɖãrev ga kə ŋgwasã haladzay. Dada wuray kwa nãte kə yeŋ a gər andza niye andaya bay.

⁵ A nəkar dzam ga nakə na wuɖa kar haladzay aye, nəkar na, faya ka giye wu lele eye. Faya ka dzãniye tay ha malamar kway neheye ka tsãved i Mbəlom aye. Kwa neheye ti yawa naha mbəlok eye hay bəbay na, faya ka dzãniye tay hay.

⁶ Ndo neheye ka gatay gər aye na, nãteye ti yaw kanã tã ɖãslaka ha gər haladzay kame i ndo mæpe mædzal gər hay. Tã gwad ka wuɖa tay ha na, haladzay. Neŋ faya na gakeye amboh, dzãna tay pat pat hãrwi ada tãv tay nakə ta diye aye na, tã ye kame kame. Dzãna tay na, andza nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ⁷ Mede tay nakə faya ta diye na, hãrwi ada tã ge mäsler i Yesu Kãriste. Ane tuk na, ndo neheye tã pay bəzay a Yesu Kãriste bay aye na, tã zla fataya abãra wuray bay. ⁸ Hãrwi niye nəkway ndo mædzal gər ka Mbəlom na, dzãnakwa tay ha slala i ndo niye hay hãrwi ada nəkway ta nãteye kã gakwa mäsler dziye ta dedek.

Diyotãrif ta Demetãriyos

⁹ Na watsã naha ɖerewel a mähay gər i ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu neheye ka tãv kurom aye. Ane tuk na, Diyotãrif na, a say mæpe zlãm ka wu nakə na tsik aye bay, hãrwi neŋgeye a wuɖa matãre bagwar eye kame i ndo hay.

¹⁰ Na ye naha na, na diye ha mãnese ŋgay nakə faya ma giye kame i ndo hay andza neŋgeye nakə faya ma ɖãsiye fagaya parasay aye. Neŋgeye a ge na, wu neheye ɖekɖek tsa bay. Ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu ti yawa a gay ŋgay na, a wuɖa matãme tay bay. Ndo mekenã eye hay a satay matãme ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu na, a gatay me, faya ma hãhariye tay ha ndo

neheye a satay matəme ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ayé.

¹¹ A nəkar dzam ga nakə na wuda kar haladzay aye, ka pay bəzay a mede i ndo niye hay faya ta giye mənese aye bay. Duh pay bəzay na, a mede i ndo neheye faya ta giye wu lele eye. Ndo nakə faya ma giye wu lele eye huya na, neŋgeye ka təra wawa i Mbəlom. Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye wu neheye lele bay aye hay huya na, neŋgeye a sər Mbəlom zuk bay.

¹² Demetəriyos na, kwa way a tsik faya a gwad: Demetəriyos na, faya ma giye wu nakə lele aye. Nəmay dərmak nəmaa gwad faya na, neŋgeye lele. Ada ka sər ha wu nakə nəmaa tsik aye na, dedek.

Mandəve i bazlam hay

¹³ Wu hay andaya haladzay a seŋ mətsikaka naha, ane tuk na, a seŋ məwatsaka naha ka derewel bay. ¹⁴ Na dzala na, neŋ eye na diye naha bəse ka təv yak mazəbaka dəre ada wu nakə a seŋ mətsikaka aye na, ka tsikameye lele.

¹⁵ Zay mâ ndza fakaya! Dzam yak neheye kanan ta wuda kar haladzay aye, ta tsikaka naha me. Tsikatay ha me a dzam kway hay tebiye nəte ta nəte.

Derewel nakə Yuda a watsa aye Məfələkwe

Derewel i Yuda mawatsa eye na, hərwi ndo məpe mədzał gər hay tebiye ka Yesu. Derewel nakə a ndzəkıt bo i derewel i Piyer masulo eye. Yuda faya ma giye gədaŋ ka ndo neheye ta sənəkateye parasay a ndo hay aye ada mede tay lele bay aye. Ka slakweye mələve ha ka bo mede 6 hus ka 13 ta 2 Piyer madədo 2.

Yuda a ge məsler ta Dzam Guram eye. A həlaw məsənəke hay abəra mə dəma hərwi ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu a həlay ŋgay aye. A ge məsler tə gər i bazlam neheye mə derewel i Yahuda hay andaya mə Derewel i Mbəlom bay aye (mede 9, 14 ada 15).

Yuda a watsa tə bazlam mandala eye ma kəkay Mbəlom ma pərateye a ndo neheye tə kəl ha labara i mawuđe bo ŋgay aye (mede 3 hus ka 13). Ane tuk na, a gwad mâ sakatay ada mâ mamatay bo ka mətəme abəra ka mevel i Mbəlom (mede 22-23).

1 Neŋ Yuda, ndo i məsler i Yesu Kəriste ada neŋ malamar i Yakuba. Na watsakum naha a nəkurom neheye Mbəlom a wuđa kurom aye. Neŋgeye a zalakum hərwi ada kâ tərüm ndo ŋgay hay, ada Yesu Kəriste ma tsəpiye

kurom. ² Gumay mə bo a Mbəlom huya, mâ vəlakum zay ada mâ bəzakum ha mawuđe bo ŋgay.

Ndo i maraw me hay

³ Miya malamar ga hay, hađe na dzala məwatsakum naha ka gər i Mbəlom a təma kway ha na, kəkay ŋgway? Ane tuk na, na watsakum eye naha anəke tə kutoŋ hərwi na zəba faya na, lele məwatsakum naha. Na watsakum eye naha na, hərwi mə vəlakum gədaŋ ka məge gədaŋ ma dedək i Mbəlom nakə ka dzalum ha aye. Sərüm ha na, Mbəlom a vəlatay wu neheye a ndo ŋgay hay. Wu neheye na, ta mbədiye bay ka tor eye.

⁴ Na tsik andza niye na, hərwi ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ta gəđ naha a walaŋ kurom ta bəbəkək tay. Ndo niye hay na, ŋgwalak i ndo hay bay. Nəteye faya ta pəliye tsəved ka mambəday həlay a ŋgwalak i Mbəlom nakə a ge kway aye. Tə gwad na: «Mbəlom kə vəlamay tsəved ka məge kwa mey. Kwa wuray wuray na, nəmaa ləviye gər may.» Andza niye ta kərah Yesu Kəriste bəy nakə ma ləviye kway aye. Ahəl niye kurre ta watsa a Derewel i Mbəlom, slala i ndo niye hay na, sariya i Mbəlom ma ta gəsiye tay ha.

⁵ Kwa ka sərüm ha wu neheye kurre bəbay na, a seŋ məmakum ahaya a gər. Mbəlom a təma tay ahaya Israyel hay a bəra ka dala i Ezipt ahəl niye na, kəkay?

Ane tuk na, ndo siye hay ta tēma bazlam ŋgay bay. Hərwi niye, Mbəlom kə kəd tay ha a bəra mə dəma mə walaŋ tay.*

⁶ Sa na, gawla i Mbəlom hay dərma siye hay mə walaŋ tay a satay təv mändze nakə Mbəlom a vəlatay aye bay, tə gər ha. Hərwi niye Mbəlom a dzawa tay ha tə səselek, ka ndərəzl fataya a ləvonj zəŋzəŋ eye. Ta ndziye mə dəma ka tor eye. Ta həbiye pat i sariya i Mbəlom nakə bagwar aye ma ta gateye a ndo hay tebiye aye. ⁷ Gəma neheye tə zalatay Sodom ta Gomora ada ta gəma neheye tə mbatay naha aye na, m̄a mətsakum gər bay dərma. Ndo i gəma niye hay na, tə gawa mezeleme andza i gawla i Mbəlom niye hay. Tə gawa na, wu neheye lelebay aye wal wal haladzay, wu neheye a ye ka bo i ndo zəŋzəŋ ma giye bay aye. Mbəlom kə kal fataya ako nakə ma mbatiye dāda bay aye. Andza niye, Mbəlom a dā ha na, ada ndo hay t̄a ge andza nakay sa bay.†

⁸ Ndo neheye tə gəf naha a walaŋ kurom aye na, faya ta giye andza ndo i gəma i Sodom ta Gomora hay dərma. Faya ta nasiye ha bo tay ta wu neheye lelebay aye, hərwi məsine neheye faya ma gatay aye. A satay Mbəlom m̄a ləvatay gər bay. Faya ta tsadiye tay ha gawla i Mbəlom hay. ⁹ Kwa Misel

neŋgeye nakə bəy ka gər i gawla i Mbəlom hay aye bəbay na, kə ge andza nəteye dāw? Hərwi ahəl niye ta təra tə Fakalaw ka mədahaŋ i Musa na, kə tsadāy a Fakalaw bay. Ane tuk na, a gwaday a Fakalaw na: «Mbəlom m̄a gaka dərətsətseh!» ¹⁰ Ane tuk na, ndo neheye nəteye na, faya ta tsadiye a wu neheye tə sər bay aye. Nəteye na, tə dzala gər bay andza wu i pesl hay. Faya ta giye wu neheye a yay a gər a bo tay aye. Wu niye hay faya ta giye andza niye na, ma dziye tay ha dūh.

¹¹ Waawayah! Dərətsətseh ka gər tay hərwi ta vəlay tsəved a mezeleme m̄a ge fataya bəy andza Kayin.‡ Faya ta giye sewed hərwi ada t̄a huta dala andza Balam nakə a ge ahəl niye aye.§ Faya ta naseye a Mbəlom andza Kore nakə a ge ahəl niye Mbəlom a dze ha aye.* Nəteye na, ta dziye andza niye dərma.

¹² Ahəl nakə faya ka ndayumeye wu mänday ka təv manəte eye na, nəteye mə walaŋ kurom na, andza ndəluḅ nakə ka peteked aye. Wu mänday nakə tə ndayawa aye na, ta təra ha magurlom i məse guzom. Tə dzala na, ka bo tay dekdek, horoy a gatay bay. Nəteye na, andza pazlay nakə tərwenihhe zəŋzəŋ aye. Mətasl a vəzl na, a həl na tsekek, kə pa yam bay. Nəteye na, andza dərəzl i gərdaf

* 1:5 Zəba mə Məpesle 14. † 1:7 Zəba mə Madazlay i wu hay 19.1-29. ‡ 1:11 Zəba mə Madazlay i wu hay 4.3-8. § 1:11 Zəba mə Məpesle 31.16. * 1:11 Zəba mə Məpesle 16.1-35.

neheye tə wa bay aye. Kwa həlay i məwe hohway kə sla bəbay na, tə wa bay. Nəteye sa na, andza dərizl i gərđaf neheye tə ɲgwaf tay ha ta zləlay tay hay dzay aye. Ta mət tsadək tsadək. ¹³ Nəteye sa na, andza yam nakə mə magayam faya ma viye ta gədaŋ kutokutokuto aye. Mezeleme tay na, a zəba parakka andza madərsəsam nakə yam a gər ha aye. Nəteye na, andza wurzla neheye tə ɲgwaf ədzid tə gər ha təv məndze tay aye. Mbəlom ka lambadətay təv ma ləvoŋ zəŋzəŋ eye. Ta ndziye mə dəma ka tor eye.

¹⁴ Ahəl niye Henok neŋgeye nakə maməkwa ma gawla i Adam aye na, kə tsik kurre ka gər i ndo neheye. A gwaf: «Anaŋ Bəy Maduweŋ ma deyeweye ta gawla ɲgay hay haladzay gədəbille. ¹⁵ Ma deyeweye na, ma gateye sariya a ndo i məndzibəra hay tebiye. Ma gəsiye tay ha ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ta sariya. Ma gəsiye tay ha na, hərwi wu neheye tə gay lelebay aye, ada hərwi bazlam neheye lelebay tə tsik faya aye.» ¹⁶ Henok a tsik andza niye na, ka nəteye. Nəteye na, faya ta guŋguziye huya. Faya ta wudiye ka bo. Faya ta giye na, wu neheye a say a dərev tay aye. Faya ta dəslay ha gər a bo tay. Faya ta vatay gər a ndo hay hərwi ada ndo hay t̄a t̄ama bazlam tay.

Yuda a vələtay gədaŋ a ndo

mədzal gər hay

¹⁷ A nəkurom malamar ga hay, wu neheye ndo i maslaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tə dəkum ha ahəl niye tə gwaf ma ta giye bo aye na, m̄a makumaw a gər. ¹⁸ Tə gwadawakum na: «Ahəl nakə mazlambar Yesu ma deyeweye na, ndo hay ta giye andaya ta ɲgwasiye ka ndo mape mədzal gər hay ka Yesu. Nəteye na, tə sər Mbəlom bay. Faya ta giye wu nakə a say a mədzal gər tay aye.» ¹⁹ Andza niye nəteye na, ndo neheye ta ɲgəniye tay ha ndo mape mədzal gər hay ka Yesu. Tə dzala i tay na, ka wu i məndzibəra, Məsəfəre i Mbəlom andaya mə nəteye bay.

²⁰ Nəkurom dzam ga hay na, gum gədaŋ hərwi ada k̄a dzənum bo mə walaŋ kurom. Pum mədzal gər kurom huya ka bazlam neheye ka dzalum ha faya aye. Bazlam neheye na, ti yaw abəra ka təv i Mbəlom. Duwulum me na, ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. ²¹ Mbəlom na, a wudə kurom. Ndzum mə həlay ɲgay. Nəkway na, pakwa mədzal gər kway ka Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Ma bəzakweye ha na, ka gakway mə bo ada ma vələkweye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²² Dzənum tay ha ndo neheye mədzal gər tay madzədza eye.

²³ Ndo mekeleŋ eye hay na, faya ta vahiye bo tay a sariya i Mbəlom. Təmum tay ha hərwi ada sariya i

Mbəlom mâ gəs tay bay. Siye i ndo mekelen eye hay andaya nətəye ta gakum mə bo dərma. Ane tuk na, gum metsehe bəna, ka ta dədəmeye a mezeleme tay. Kâ händzədəm ka wu tay hay bay. Kwa peteked tay niye hay tə gawa ha ka bo mezeleme aye na, kâ tətalum faya bay tebiye.

Zambadəkway a Mbəlom

²⁴Zambadəkway a Mbəlom hərwi neŋgeye ma sliye faya mahəbe kurom ada kâ dədəm abəra ka tsəved ŋgay bay. Neŋgeye na, ma bariye fakuma abəra mezeleme kurom hay, ma təriye kurom ha tsədəŋŋa. Ma diye kurom ha ka təv ŋgay. Ka ta lətsumeye kame ŋgay ka təv i mələve i bəy ŋgay. Ka ta ŋgwasumeye haladzay.

²⁵Zambadəkway a Mbəlom na, neŋgeye nətə ŋwen. Ada maa təma kway ha tə həlay i Bəy Maduwen kway Yesu Kəriste na, neŋgeye. Ndo hay tebiye tã zambadəkway, kwa way mâ dəslay ha gər a gədəŋ ŋgay. Neŋgeye na, Bəy Bagwar eye ma ndziye ka tor eye. Andza niye zla ka madazlay hus ka bəgom, ada ka tor eye. Ma təriye andza niye. Amen!

Məsine i Yuhana Məfələkwe

Ndo məwetse derewel nakay a watsa na, ka mandəve i makurre i məve temerre ma dəba i Yesu Kəriste. Ahəl niye na, a say a bəy i Roma tâ dəslay ha gər andza mbəlom. Siye i ndo məpe mədzal gər hay ta sa dərətsətseh hərwi nakə tə pa mədzal gər tay ka Yesu aye. Ane tuk na, siye hay ta huta gədaŋ bay.

Derewel i Məsine i Yuhana a ge məsler ka mələve ha ka bo wu hay ada ta mandzəkit bo i wu hay. Həlay a vay ti yaw na abəra Dzam Guram eye. Məpesle wu hay tə mazəbe i wu hay a da wu nakə ka ndəv kə rah lele aye.

Madazlay i Məsine i Yuhana (1.1–3.22) na, mə dəma derewel hay mawatsa eye tasəla.

Ka madədo 4 hus 20 na, tə zla na Yuhana a mbəlom. Ka madədo 4 hus ka 11, a da ha ma kəkay nakə Yesu a vəl tsəved məhəndəke ada mətsəne derewel hay i Dzam Guram eye aye. Madədo 12 hus ka 20 faya ma diye ha ka vərəm bagwar eye ka gədaŋ i mənese.

Madədo 21 ta 22 tə da ha mäge wu wedeye nakə Mbəlom faya ma ləviye ha bo aye.

¹Derewel nakay a tsik ka wu nakə Mbəlom a dəy ha a Yesu Kəriste aye. Mbəlom a datay ha na, hərwi ada mâ datay ha a ndo i məsler hay wu

nakə ma ta giye bo aye. Yesu Kəriste a slər gawla ŋgay ka təv i ndo i məsler ŋgay Yuhana ma məsine hərwi mədəy ha wu nakay. ²Tsa na, Yuhana a tsik wu nakə gawla i Mbəlom a dəy ha aye kame i ndo hay tebiye. Andza məgwede nakə a tsik aye na, bazlam i Mbəlom ada maa da ha wu neheye a tsik dedek na, Yesu Kəriste.

³Mbəlom ma piye ŋgama ka ndo nakə a dzaŋga derewel nakay kame i ndo hay tebiye aye. Ada ndo neheye tə tsəne ada ta rəhay ha gər aye na, Mbəlom ma piye fataya ŋgama dərma. Hərwi sər ha na, wu neheye ma ta giye bo aye na, mazlambar kə ndzew.

Yuhana a tsikatay naha me a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu wal wal tasəla aye

⁴⁻⁵Maa watsa naha derewel nakay na, neŋ Yuhana. Na watsa naha na, a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye wal wal təv tasəla ka dala i Azi aye.

Mbəlom mâ pa fakuma ŋgama ada mâ vəlakum məndze zay. Neŋgeye andaya kwa ka madazlay, neŋgeye andaya anəke, ada neŋgeye ma maweye sa. Məsəfəre ŋgay neheye tasəla malətsa eye hay kame i təv məndze i bəy ŋgay aye tə Yesu Kəriste, tâ pa fakuma ŋgama ada tâ vəlakum zay. Yesu Kəriste neŋgeye ndo məhəle mbal ta dedek eye, neŋgeye makurre i wawa nakə tə lah məwe aye, neŋgeye a lah mələtsəw abəra

ma mədahan makurre aye ada neŋgeye bəy ka gər i bəy i məndzibəra hay tebiye.

Yesu Kəriste, neŋgeye a wuda kway, kə mət hərwi kway. Kə təmakway ahaya abəra mə mezeleme tə bambaz ŋgay. ⁶ Ka deyewekweye tə neŋgeye dziye a mələve i bəy ŋgay, ka ta ləvakweye tə neŋgeye dziye. Nəkway tə neŋgeye ka təra kway ha ndo məvəlay wu a Mbəlom hərwi mäge məsler i Bəba ŋgay. Ndo hay tā zambadəy a Yesu Kəriste, gədanj tebiye a yaw na, mə neŋgeye ka tor eye. Mâ təra andza niye!

⁷ Zəbum dəre: Yesu ma deyeweye na, ma pazlay,

Kwa way tebiye ma ŋgateye,

kwa ndo neheye tə slaka na ta suwal aye, ta ŋgateye.*

Slala hay tebiye ka məndzibəra ta tuwiye hərwi ŋgay.

Ma ta giye na, ta dedek andza niye. Mâ təra andza niye!

⁸ Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwad: «Maa dazlay a wu tebiye na, neŋ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neŋ gwa.»

Neŋgeye gədanj eye ka gər i wu hay tebiye. Neŋgeye andaya kwa ka madazlay, neŋgeye andaya anəke, ada neŋgeye ma maweye sa.

Məsine i Yuhana

⁹ Maa watsakum naha dərewel nakay na, neŋ Yuhana malamar kurom. Neŋ tə nəkurom nəkway

madzapa eye tə Yesu Kəriste. Andza niye, neŋ faya na siye dəretsətseh andza nəkurom dərmak. Nəkway tebiye faya ka səmakway naha. Andza niye, kə pa kway a təv mələve i bəy ŋgay.

Neŋ na, ta gəs ga. Ti ye, tə kal ga ha a gəma nakə malawara eye ta yam tə zalay Patmos aye. Tə kal ga ha a dəma na, hərwi na dəwa ha bazlam i Mbəlom. Na gwadawa, maa dakway ha tsəved dedek eye na, Yesu.

¹⁰ Pat wuray, na zəba dəre na, neŋ mə həlay i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. Pat eye niye na, pat i luma i sidzew. Tsa na, na tsəne mətsike me ma dəba ga andza tolom. A tsik me ta magala ŋgələkəka. ¹¹ A gwedenj: «Wu nakə ka ŋgatay aye na, watsa na ka dərewel. Ka watsa na, sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye təv wal wal tasəla aye. Ma gəma i Efez, ma Simirne, ma Pergam, ma Tiyatir, ma Sardes, ma Filadelfi ada ma Lawdise.»

¹² Na tsəne bazlam niye andza niye na, na mbəda dəre a dəba, na gwad na zəbiye naha ka ndo nakə a tsikenew me aye. Tsa na, na ŋgatay naha a lalam hay tasəla mavəda eye ta gura, ako mavata eye faya nəte nəte tay eye. ¹³ Ma wuzlah i wu niye hay na, na ŋgatay naha a wu eye malətsa eye, a ndzəkit bo andza ndo. Suwal i peteked ka bo kutsik ada

* 1:7 Zakari 12.10; Yuhana 19.37.

maßara bo eye mə dərev əngəts tə wu nakə tə vəd ta gura aye. ¹⁴ Məkwets ɲgay a dəv herre andza guguman, dəre ɲgay bəbay na, andza dərneħ i ako. ¹⁵ Sik ɲgay hay na, a dəv andza bəre nakə tə pa ako aye. Bədiday ɲgay a ləv andza i yam nakə a vaw abəra mə mahəmba aye. ¹⁶ Mə həlay ɲgay na, wurzla hay tasəla. Maslalam matasla eye hepepe diye sulo sulo faya ma deyeweye abəra mə bazlam ɲgay. Dəre ɲgay andza pat nakə a wur ta magərħəpat aye.

¹⁷ Na ɲgatay na, na dəd abəra ka mbəlom kame ɲgay tsadək tsadək andza na mət. Ane tuk na, a pa fagaya həlay i mənday ɲgay. Tsa na, a gwedəɲ: «Kâ dzədzar bay, maa dazlay a wu hay tebiye na, neɲ ada maa ndəv ha wu hay tebiye na, neɲ. ¹⁸ Neɲ na, ndo nakə ma ndziye ta sifa aye. Na mət ane tuk na, na lətsew abəra ma mədahaɲ. Neɲ na ndziye ka tor eye. Neɲ na, gədaɲ eye abəra ka mədahaɲ ada neɲ gədaɲ eye ka təv məndze i mədahaɲ hay. ¹⁹ Wu nakə ka ɲgatay tebiye aye na, watsa na. Watsa tay ha wu neheye faya ma giye bo anəke aye tə bəmalə nakə ma giye bo kame tebiye aye. ²⁰ Wurzla neheye tasəla ka ɲgatay mə həlay ɲgay aye ada lalam hay tasəla mavəda eye ta gura, andza məgwedə mey na, na dəkeye ha. Sər ha, wurzla neheye tasəla aye na, gawla i Mbəlom neheye a pa tay ha

ada tã tsəpa ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu niye hay təv wal wal tasəla aye. Lalam neheye tasəla mavəda eye ta gura aye a da ha na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu eye neheye təv wal wal tasəla aye.»

2

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Efez aye

¹ Ndo niye a gwedəɲ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Efez aye, gwadatay:

«Maa tsik bazlam eye na, neɲ Yesu ndo nakə wurzla hay tasəla mə həlay i mənday ɲgay aye ada neɲgeye faya ma həhaliye ma wuzlah i lalam neheye tasəla tə vəd ta gura, ako fataya aye.»

² A gwadatay na: «Na sər ha məsler kurom, na sər ha ka gum məsler ta gədaɲ haladzay ada ka səmumay naha a dəretsətseh. Na sər ha sa na, ka vəlumatay tsəved a ndo i sewed hay a walaɲ kurom bay. Ndo neheye tə gwad nətəye na, ndo i maslaɲ hay, ane tuk na, nətəye ndo i maslaɲ ga hay bay. Ka zəbum fataya lele, ka sərum ha nətəye na, ndo i parasay hay. ³ Nəkurom faya ka səmumay naha a dəretsətseh haladzay hərwi ga, ka yum gər bay.

4 «Ane tuk na, na zəba faya na, mənese andaya mə walañ kurom. Ka wudum ga andza nakə ahəl niye sa bay. 5 Dzalum ka məndze kurom nakə ahəl niye aye, zəbum dəre təday ka dədum, ka mum ta dəba. Gərum ha mezeleme kurom, ndzum andza nakə ka gawum ahəl niye kurre aye. Tadə ka gərum ha mezeleme kurom bay na, na diye naha na miye ha fakuma abəra lalam nakə mavəda eye ta gura ako faya aye.

6 «Ane tuk na, neñ faya na zambadəkumeye hərwi wu mekeleñ hərwi ka numay dəre a məsler i ndo i Nikolas hay andza neñ nakə na nay dəre aye.

7 «Ndo neheye zləm andaya fataya aye na, t̄a pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədanña ma tsikiye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋgwasə ka dəretsətseh aye na, na vəlateye hohway i gərđaf nakə ma guvah i Mbəlom ma vəlateye sifa a ndo hay aye, ta ndiye.*»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Simirne aye

8 Ndo niye a gwedeñ sa: «Watsə bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Simirne aye. Maa tsik bazlam nakay na, neñ Yesu. Maa

dazlay a wu hay tebiye na, neñ ada maa ndəv ha wu hay tebiye na, neñ. Na mət ada na lətsew abəra ma mədahañ.

9 «Na sər ha dəretsətseh kurom, na sər ha nəkurom mətawak eye hay. Ane tuk na, nəkurom zlele eye hay đuh. Wu neheye lele bay ndo hay faya ta tsikiye fakuma aye na, na sər ha dərmak. Ndo neheye faya ta tsikiye fakuma aye na, t̄a gwad nəteye Yahuda hay. Ane tuk na, nəteye Yahuda hay bay, nəteye ndo i Fakalaw hay.

10 «Mazlambar ka sumeye dəretsətseh, ane tuk na, k̄a dzədzarum bay. Tsəne! Mazlambar Fakalaw ma gəsiye siye i ndo hay mə walañ kurom ma piye tay ha a danğay hərwi mədzədzam kurom. Ka sumeye dəretsətseh məhəne kuro. Kwa ta kədiye kurom bəbay na, səmumay naha, k̄a gərum ha mədzal gər abəra ka Mbəlom bay. Andza niye, na vəlakumeye magogoy kurom na, sifa nakə ma ndəviye bay aye.

11 «Ndo neheye zləm andaya fataya aye na, t̄a pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədanña eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye: Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋgwasə ka dəretsətseh aye na, ta mətiye məməte masulo eye sa bay.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər

* 2:7 Madazlay i wu hay 2.8-9.

i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Pergam aye

12 Ndo niye a gwedeñ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Pergam aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neñ Yesu ndo nakə maslalam faya matasla eye hepepe diye sulo sulo aye. 13 Təv nakə nəkurom mandza eye mə dəma aye na, na sər. Nəkurom mandza eye ma təv nakə Fakalaw neñgeye bəy eye mə dəma aye. Kwa ahəl nakə tə kəf Anqtipas ndo nakə a tsikawa bazlam ga kame i ndo hay tebiye neñgeye ndo ga aye na, ka gərüm ga ha bay, ka pum mədzal gər kurom ka neñ huya. Tə kəf na mə walañ kurom ma gəma kurom ma təv nakə Fakalaw mandza eye mə dəma aye, ada düh huya faya ka dümeye ha parakka neñ na, bəy kurom.

14 «Ane tuk na, na zəba faya na, mənese hay andaya mə walañ kurom. Ndo hay andaya mə walañ kurom faya ta pay bəzay a matətike i Balam nakə ahəl niye aye.† A tətikay a Balak ma dzəgədiye tay ha İsrayel hay a mənese. A vatay gər hərwi ada tã həpəđ slo i kule, ada tã ge madama dərma. 15 Siye hay mə walañ kurom faya ta giye andza niye dərma. Nəteye faya ta

pay bəzay a wu nakə ndo i Nikolas hay‡ faya ta tətikiye.

16 «Mbədüm ha mede kurom. Tadə ka mbədüm ha mede kurom bay na, na diye naha mazlambar ka təv kurom ta maslalam nakə ma deyeweye abəra mə bazlam aye, na giye ha vəram ka ndo kurom niye hay.

17 «Ndo neheye zləm andaya faya aye na, tã pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədanña eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.

«Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋgwasə ka dəretsətseh aye na, na vəlateye dəf nakə dāda ndo hay ta ŋgatay bay aye. Na vəlateye kwar herre eye, məzele wədeye mawatsə eye ka kwar eye niye. Məzele niye na, ndəray a sər bay. Mata sərə na, ndo nakə ka təma na a həlay aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Tiyatir aye

18 Ndo niye a gwedeñ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Tiyatir aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, Wawa i Mbəlom. Dəre ŋgay na, andza dərneh i ako. Sik ŋgay hay a dəv andza bəre nakə tə pa ako aye.

19 «Na sər ha məsler kurom hay. Na sər ha ka

† 2:14 Zəba mə Məpesle 31.16, 22.1–25.9.

‡ 2:15 Məsine i Yuhana 2.6.

wudum ndo hay ada faya ka pumeye mædzal gær kurom ka neŋ huya. Na sær ha faya ka sæmumeye naha a dæretsætseh. Na sær ha na, faya ka dzænumeye siye i ndo hay dærmak ada wu nakæ faya ka gumeye anæke aye na, a ze nakæ ahæl niye aye.

²⁰ «Ane tuk na, na zæba faya na, mænese andaya mæ walaŋ kurom. Ngwas niye tæ zalay Zizabel aye na, ka vælumay tsæved mændze mæ walaŋ kurom. A gwad neŋgeye na, ndo mæde ha bazlam i Mbælom. Ane tuk na, neŋgeye faya ma vateye gær a ndo i mæsler ga hay, neŋgeye faya ma tætikateye mæge madama ada ka mahæpæde slo i kule. ²¹ Na paslay hæløy eye hærwi ada mâ mbæda ha mede ngay, ane tuk na, a say bay, neŋgeye faya ma giye madama huya.

²² «Hærwi niye, na væleye dæretsætseh haladzay, ma siye dæretsætseh ka tæv mæhæne ngay. Ndo neheye tæ gawa madama dziye na, ta siye dæretsætseh haladzay dærmak. Tadæ ta gær ha mezeleme tay ada ta gær ha mezeleme tay bay na, ta mætiye. ²³ Na bæbazliye tay ha wawa ngay hay hærwi ada mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu ma gæma wal wal tebiye tâ sær ha na, wu nakæ ndo hay faya ta dzaliye mæ gær tay ada wu nakæ a yatay a gær aye, neŋ na sær ha tebiye. Nækurom tebiye na vælakumeye magogoy kurom

na, da ka mæsler nakæ ka gum aye.

²⁴ «Ane tuk na, nækurom siye neheye ma gæma i Tiyatir ka pumay zlæm a bazlam i ngwas niye tæbey aye, wu nakæ ndo hay tæ zalay wu maŋgaha eye i Fakalaw aye na, nækurom ka særum tæbey. A nækurom na, bazlam mekeleŋ eye andaya nakæ na tsikakumeye bay. ²⁵ Wu næte na, pum na wu nakæ ka tætikumeye a gær bæŋbæŋ lele hus a pat nakæ na maweye.

²⁶ «Ndo neheye ta sæmay naha, ta ngwasa ka dæretsætseh aye ada faya ta giye wu nakæ a yeŋ a gær aye hus ka mandæve i mændzibæra na, na vælateye gædaŋ ka slala i ndo hay tebiye. ²⁷ Na vælateye gædaŋ andza gædaŋ nakæ Bæba a vælæŋ aye dærmak. Ta læviye ndo hay ta gædaŋ, ta bæbazliye tay ha ndo i sewed hay andza ndo nakæ ma hæbiye tay ha guram i sæŋgæle hay ndæslof ndæslof aye. ²⁸ Na vælateye bamtaš nakæ a dæv ta mbælomda aye dærmak.

²⁹ «Ndo nakæ zlæm andaya faya aye na, mâ pay zlæm a wu nakæ Mæsæfære Tsædaŋŋa eye ma tsikateye a mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu aye.»

3

Derewel nakæ Yesu a slæratay naha a mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay neheye ma gæma i Sardes aye

¹ Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Sardes aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom tasəla mə həlay ŋgay aye ada wurzla hay tasəla mə həlay ŋgay aye dərmak. Na sər wu nakə faya ka giye aye. Ndo hay faya ta dəslakumeye ha gər tə gwad ka hutum sifa, azlakwa düh nəkar andza maməta eye.

² «Pədəkum, gum gədaŋ bəna ka mətumeye tsadək tsadək hərwi na zəba faya məsler kurom ka dəre i Mbəlom na, tsədaŋŋa zuk bay.

³ Dzalum na, ka wu nakə ka tsənum ahəl niye aye ada ka təmum bazlam i Mbəlom na, ma kəkay aye ada mbədum ha mede kurom. Niye na, pum na a dərev kurom. Tadə ka pədəkum bay na, sərüm ha na diye naha ka təv kurom. Ane tuk na, na diye naha a həlay waray na, ka sərümeye ha bay. Na diye naha andza məkal.

⁴ «Ane tuk na, ndo siye hay andaya mə walaŋ kurom ma gəma i Sardes, nəteye ta ge ndəlu6 ka peteked tay təbey. Nəteye na, tə yeŋ a gər lele. Ta piye peteked herre eye ka bo ada nəmaa diye ka bo dziye.

⁵ «Andza niye, na kalateye ka bo peteked herre eye a ndo neheye tə səmay naha tə ŋgwasa ka dəretsətseh aye. Ta watsa məzele tay a dərewel

nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye. Dadə na mbatiye ha məzele tay abəra mə dərewel nakay bay. Na diye tay ha kame i Bəba ga Mbəlom ada kame i gawla ŋgay hay, nəteye i ga hay.

⁶ «Ndo nakə zləm andaya faya na, mə pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Filadelfi aye

⁷ Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Filadelfi aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu ndo nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom ada neŋgeye na, a raw me təbey. Kəle i bəy Davit na, mə həlay ŋgay. Tadə ka həndək abəra ma məged na, ndəray andaya ma sliye faya madərəzl na bay. Tadə ka dərəzl na məged na, ndəray ma sliye faya mahəndəke na bay.

⁸ «Na sər wu nakə faya ka gumeye aye. Na sər ha gədaŋ kurom na, tsekweŋ tsa, ada azlakwa ka gum wu nakə a yeŋ a gər aye həbe bədaw? Ka rəhumay ha gər a bazlam ga, ka gwadum nəkurom na, ndo ga hay. Na həndək abəra ma məged hərwi kurom, ndəray ma sliye faya madərəzle na bay. ⁹ Tsənum, anaŋ wu

nakə na giye ta ndo neheye nətəye ndo i Fakalaw hay aye. Faya ta tsikiye tə bazlam, tə gwađ nətəye Yahuda hay, ane tuk na, nətəye Yahuda hay bay, ta raw me dəkdek tsa. Na gateye kutoŋ, tã yaw tã dəkwakum gurmets. Ta səriye ha na, na wuda kurom. ¹⁰ Nəkurom na, ka səmumay naha a bazlam ga andza nakə na tsikakum səmumay naha aye. Hərwi niye, neŋ na tsəpiye kurom hərwi ada kã yum a dəretsətseh bay. Dəretsətseh nakay ma diye kwa ka way, ma dziye tay ha ndo i mändzibəra hay tebiye. ¹¹ Mazlambar na maweye. Pum wu nakə ka tətik aye 6əŋ6əŋ a gər hərwi ada mã buwa fakuma abəra magogoy kurom bay.

¹² «Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋgwasə ka dəretsətseh aye na, na piye tay ha a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ga andza sik i galak nakə tə lawa a wuzlah i gay aye, ta ndziye ka tor eye. Wuray andaya nakə ma həharatay ahaya abəra mə dəma aye bay. Na watsiye məzele i Mbəlom ga ka nətəye, ta məzele i gəma i Mbəlom ga. Gəma niye na, Zerozelem wedeye. Mbəlom ma sləraweye abəra mə mbəlom. Na watsiye məzele ga wedeye ka ndoweye neheye dərmak.

¹³ «Ndo nakə zləm andaya faya na, mã pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Lawdise aye

¹⁴ Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsə bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye tay ha məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu ndo nakə tə zalay “Mã təra andza niye” aye. Faya ma diye ha wu nakə Mbəlom a ge aye, maraw me andaya mə bazlam ŋgay kwa tsekweŋ bay. Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ŋgay.

¹⁵ «Na sər wu nakə faya ka gumeye. Nəkurom hiyatsatsə bay ada laluh laluh wal bay sa. Ka ndzumeye ma wuzlah eye gaŋgəlanlanŋa andza niye na, a yeŋ a gər bay. ¹⁶ Nəkurom hiyatsatsə bay ada laluh laluh kəgəbay daduk daduk wal bay sa, nəkurom mandza eye ma wuzlah eye andza niye sa na, na vənahiye kurom ahaya abəra mə bazlam ga.

¹⁷ «Ka gwadum nəkurom na, zlele eye, ka hutum wu hay tebiye, wuray a kətsakum bay. Ane tuk na, nəkurom dəretsətseh eye hay, ka gum mə bo. Nəkurom mətawak eye hay peteked andaya fakuma bay, nəkurom guluf eye hay na, ka sərūm bay. ¹⁸ Hərwi niye, neŋ faya na tsikakumeye wu nakə ka gumeye. Səkəmum gura nakə ta lambad ta ako, a

dəv wuzl wuzl haladzay aye. Dumara, səkəmum mə gay ga hərwi ada kâ tərüm zlele eye hay ta dedek. Dumara, səkəmum peteked herre eye, kâ pum ka bo. Andza niye horoy ma gakumeye sa bay hərwi nəkurom bo kəriye sa bay. Səkəmum sidem i dərə, mâ dzəna kurom hərwi ada kâ ngatumay a wu hay sa.

¹⁹ «Nej na, ndo neheye na wuda tay ha aye na, na ngərəziye fataya, na datay ha metsehe. Kə ge andza niye na, mbədum ha mede kurom, pumenj bəzay tə dərev kurom peteh. ²⁰ Tsənum, na lətsiye ka həlay i məged ada na zaliye. Ndo nakə kə tsəne bədiday ga aye ada ka həndəkej na məged na, na fələkwiye a gay ngay, nəmaa ndiye dəf salamay.

²¹ «Ndo neheye ta səmay naha, ta ngwasa ka dərətsətseh aye na, na vələteye tsəved hərwi ada t̄a yaw, nəmaa ndziye ka təv məndze i bəy ga, andza nej na səmay naha, na ngwasa ka dərətsətseh aye, ada nej ta Bəba ga, nəmay ndziye ma bəy ngay.

²² «Ndo nakə zləm andaya faya na, mâ pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədənna eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

4

Məged mahəndəka eye mə mbəlom

¹ Ma dəba eye na, na ngatay a wu mekelej.

Na ngatay a məged mahəndəka eye mə mbəlom, na tsəne bədiday i ndo nakə a ləv andza tolom a tsikenj me meenej aye sa. A gwedej: «Tsalaw a gəma kananj hərwi ada na dəkeye ha wu nakə ma giye bo kame mba aye.»

² Kwayanja Məsəfəre Tsədənna eye a yaw a zla ga. Tsa na, na ngatay a təv məndze i bəy mə mbəlom. Ndoweye mandza eye faya. ³ Ndo niye mandza eye na, da'ar ngay a wuzl dərə andza kwar nakə ngwalak eye, tə zalay *zaspe* ada *sardowan* aye. Kulay a lawara na təv məndze i bəy niye tuwzik. Kulay niye na, a wuzl dərə andza kwar ngwalak eye, tə zalay *emerod* aye dərma.

⁴ Təv məndze hay kuro kuro sulo gər eye fad dan-dahtahha tə lawara na təv məndze i bəy niye. Madugula hay kuro kuro sulo gər eye fad mandza eye hay faya. Peteked neheye ka bo tay aye na, kwedek kwedek. Kwa way tə dzagwa i bəy mə gər. Dzagwa niye hay na, tə ngar ta gura. ⁵ Mawutsede i mbəlom a wutsedew abəra ma təv məndze i bəy niye. Maləve i mbəlom a ləvaw abəra mə dəma dərma. Kame i təv niye na, wuye hay andaya tasəla andza lalam, ako faya a dəv haladzay. Wu niye hay tasəla andza lalam aye, nəteye na, məsəfəre neheye tasəla mandza eye kame i Mbəlom aye. ⁶ Kame i təv məndze i bəy niye na, wuye andaya andza dəlov, a wuzl

dəre andza malam, dəre a ye abəra mə dəma kwetseh kwetseh.

Wu hay fad tə lawara na təv məndze i bəy a wuzlah. Wu niye hay na, wu neheye ta məsəfəre tay aye. Ta dəba, dəre andaya fataya ada ta diye i me dəre andaya fataya, ɲgurti ɲgurti. ⁷ Wu niye makurre aye na, a ndzəkit bo zil, masulo eye a ndzəkit bo vo'ar i sla wawa eye, mamahkar eye na, da'ar ɲgay a ndzəkit bo ndo zezeɲ ada mafad eye a ndzəkit bo matsəv nakə faya ma tsəviye aye. ⁸ Wu neheye fad aye na, kwa way ta gwezleviyek eye hay faya məkwa məkwa. Ka gwezleviyek niye hay dəre hay fataya haladzay ta dəba eye kwa tə hud eye ndotsndotsta. Ta həpat kwa ta həvad faya ta giye dəmes huya, tə gər ha bay. Ma dəmes tay niye na, tə gwad:

«Bəy Maduweɲ Mbəlom nəkər na, tsədanɲa kwa mənese andaya ka təv yak bay, nəkər gədanɲ eye ka gər i wu hay tebiye, nəkər andaya kwa ahəl niye, nəkər andaya anəke, ada ka deyeweye.»

⁹ Andza niye, wu neheye fad aye na, tə gawa dəmes ada ta zambadaway a Mbəlom nakə mandza eye ka təv məndze i bəy ɲgay aye ada a neɲgeye nakə ma ndziye ka tor eye. Tə dəslay ha gər, tə gay sisə. ¹⁰ Ahəl nakə tə gawa ha andza niye na, madugula neheye kuro kuro

fad aye ta dəkwawa gurmets kame i Mbəlom, neɲgeye nakə mandza eye ka təv məndze i bəy ɲgay aye ada neɲgeye mandza eye ka tor eye. Tə dəslaway ha gər, ta tsakwawa dzagwa i bəy niye hay mə gər tay aye tə pawa kame ɲgay, tə gwad:

¹¹ «Bəy Maduweɲ may Mbəlom, nəkər na, ka sla da, ndo hay tə dəslaka ha gər, tə zambadaka ta dedek ada gədanɲ a yaw na, mə həlay yak. Hərwi maa ge wu hay tebiye na, nəkər, wu neheye a ge bo na, hərwi a saka wu neheye tebiye tə ge andaya.»

5

Ta zambaday a ndo nakə a təra andza wawa i tədanɲ i Mbəlom aye

¹ Tsa na, na ɲgatay a dərewel mə həlay i ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye. Dərewel niye na, magəsa eye mə həlay i mənday. Tə watsa faya wu na, diye sulo sulo. Tə pada na ka bo. Tə gəs na tə wu məgəse dərewel təv tasəla hərwi ada mā həndək bay.

² Ma dəba eye na ɲgatay a gawla i Mbəlom gədanɲ eye, a tsətsah ta magala, a gwad: «Way nakə ɲgwalak eye kame i Mbəlom kə sla da mapəle faya abəra wu məgəse dərewel ada ma həndəkiye na aye na, way?»

³ Ane tuk na, ndəray kwa nəte nakə ma sliye faya

mahəndəke ada ma zəbiye ka wu nakə mə dəma aye na, andaya bay tebiye. Mə mbəlom, ka dala, ma bəf, kwa ka waray, ndəray andaya bay. ⁴Na tuwa haladzay hərwi ndəray andaya ngwalak eye kame i Mbəlom nakə ma sliye mahəndəke dərewel ada ma zəbiye a dəma dəre aye na, andaya kwa nəte bay.

⁵ Ane tuk na, nəte mə walaŋ i madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye a gwedəŋ: «Kâ tuwa bay, zəba dəre: Zil nakay na, a yaw abəra ma gwala i Yahuda, neŋgeye gwala i Davit. Neŋgeye kə ngwasa ka wu hay tebiye, ma pəliye ha wu məgəse dərewel neheye tasəla aye ada ma həndəkiye na dərewel.»

⁶ Tsa na, na ŋgatay a ndoweye, neŋgeye malətsa eye ma wuzlah i təv məndze i bəy. Madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye tə wu neheye fad aye tə lawara na a wuzlah. A ndzəkit bo na, wawa i təbaŋ, andza ta kəd na ahəl niye nəte. Dəram ka gər ŋgay tasəla ada dəre andaya faya tasəla dərmak. Dəre neheye tasəla aye na, məsəfəre neheye kame i Mbəlom aye, Mbəlom faya ma sləriye tay ha ka məndzibəra tebiye.

⁷ Wawa i təbaŋ niye a ye ka təv i ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye. A ye naha na, a təma na dərewel abəra mə həlay i mənday ŋgay.

⁸ A təma faya abəra dərewel niye na, wu neheye fad aye ta madugula neheye

kuro kuro sulo gər eye fad aye ta dəkw gurmets kame ŋgay. Nəteye niye tebiye kwa way ta gandzaval mə həlay ada ŋgwalak i gandayah hay mavəda eye ta gura andaya fataya dərmak maraha eye hay tə wu eye andaya tə pawa faya ako na, a ze huŋŋa. Wu niye a ze huŋŋa eye na, mađuwule me i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ta duwulaway naha me aye.

⁹ Tə ge dəmes wədəye. Ma məge dəmes tay nakə faya ta giye na, tə gwad:

«Nəkar na, ka sla da matəme dərewel nakay
ada mahəndəke na wu
nakə tə gəs ha aye
dedek.

Hərwi ta kəd kar andza wawa
i təbaŋ nakə tə kədaway
a Mbəlom aye,

ada ka səkəmatay ahaya
ndo hay abəra mə
mezeleme tə bambaz
yak,

ka həlatay ahaya ka təv i
Mbəlom.

Kwa nəteye na, gwala waray,
kwa tə tsik me i gəma
waray,

kwa slala waray,
kwa nəteye mandza eye
ma gəma waray,

nəkar ka həlatay ahaya ka təv
i Mbəlom.

¹⁰ Ka təra tay ha ndo yak hay,
nəkar ka ləvateye gər.

Ka təra tay ha ndo məvəlay
wu a Mbəlom

hərwi ada tə gay məsler a
Mbəlom,

ada nəteye ta təriye bəy ka
məndzibəra tebiye.»

¹¹ Tsa na, na ɲgatatay a gawla i Mbəlom hay, gwezem gwezem haladzay ma pasliye bo bay. Tə lawara na təv mändze i bəy ada wu neheye fad aye ta madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye teleleviw a wuzlah. Na tsəne dəmes tay. ¹² Tə gawa dəmes ta magala, Tə gwad:

«Wawa i təbaŋ nakə tə kəd na aye na,

gədaŋ tebiye mə həlay ɲgay,

zlele tebiye na, i ɲgay,

a sər wu hay tebiye,

neŋgeye gədaŋ eye.

Neŋgeye na, kə sla ndo hay

tâ dəslay ha gər ada tâ zambaday.

Zəba faya təday, neŋgeye na, məzlaḅ eye.»

¹³ Tsa na, na tsəne məge dəmes i wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye. Wu neheye mə mbəlom aye, neheye ka mändzibəra aye, neheye ma bəd aye, neheye ma dəlov aye, tə gawa dəmes tay eye, tə gwad:

«Zambadakway a ndo nakə neŋgeye mandza eye ka təv mändze i bəy aye ada a ndo nakə neŋgeye andza wawa i təbaŋ aye,

dəslakwatay ha gər.

Gədaŋ tebiye a yaw na, abəra ma nəteye.

Zəba, nəteye na, məzlaḅ eye hay ka tor eye.»

¹⁴ Wu neheye fad aye ta mbəda faya tə gwad: «Mâ təra andza niye!» Madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye na, ta dəkw gurmets

kame i ndo neheye nəteye mandza eye ka təv mändze i bəy aye ada tə dəslatay ha gər.

6

Wawa i təbaŋ a dazlay a məpəle ha wu neheye tasəla tə bar ha dərewel aye

¹ Ahəl nakə Wawa i təbaŋ a təma dərewel a həlay, a dazlay məpəle ha wu neheye tasəla tə bar ha dərewel aye na, na ɲgatay. A pəla ha nəte. Tsa na, na tsəne mətsike me abəra mə walaŋ i wu neheye fad aye, mətsike me ɲgay niye a ləv andza maləve i mbəlom, a gwad: «Dara!» ² Tsa na, na ɲgatay a pələs kudəkudək eye. Ndo mandza eye faya, tə lalaŋ eye mə həlay. Tə pay dzagwa i bəy a gər. Mata sle ka wu hay tebiye na, neŋgeye. A ye məge vərəm ada ma ɲgwasaweye fətaya.

³ Wawa i təbaŋ niye a pəla ha masulo i wu neheye tə bar ha dərewel aye. Na tsəne mətsike me abəra mə walaŋ i wu neheye fad aye, masulo eye mə walaŋ tay, a gwad sa: «Dara!» ⁴ Tsa na, pələs neŋged a yaw. Pələs niye na, a zəba ndozza andza ako. Ndo nakə mandza eye faya aye na, tə vəlay gədaŋ ka məzle vərəm, maye ha ka mändzibəra hərwi ada ndo hay tâ kəd bo. Tə vəlay maslalam bagwar eye a həlay.

⁵ Tsa na, Wawa i təbaŋ a pəla ha mamahkar i wu neheye tə bar ha dərewel aye. Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra mə walaŋ i wu neheye fad aye, mamahkar

eye mə walaŋ tay a wuda, a gwad sa: «Dara!» Kwayaŋŋa, na ŋgatay a pəles a zəba zenzen. Ndo nakə mandza eye faya aye na, agwada mə həlay ŋgay. ⁶ Na tsəne maləve i wu mə walaŋ i wu neheye fad aye andza mətsike me i ndo. A gwad: «Suloy nakə tə ge faya məsler hwapat aye a sla wuray bay. Ta səkəmiye daw agwada nəte tsa. Tadə bəle na, ta səkəmiye agwada mahkar.» A gwad sa: «I mal ta guzom na, ka nas ha bay.»

⁷ Wawa i təbaŋ a pəla ha mafad i wu neheye tə 6ar ha dərəwel aye. Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra mə walaŋ i wu neheye fad aye, mafad eye mə walaŋ tay a wuda, a gwad: «Dara!» ⁸ Tsa na, na ŋgatay a pəles mekeleŋ eye a yaw. Mazəbe ŋgay eye na, a zəba kulah kulah andza gəngis. Ndo nakə mandza eye faya aye na, məzele ŋgay Mədəhaŋ nakə ma kədiye ndo hay aye. Ndo nakə tə zalay Təv Məndze i Mədəhaŋ hay aye na, faya ma pay bəzay. Ta ŋgəna ha məndzibəra fad. Tə vələtay nəte ada tə vələtay faya gədaŋ hərwi ada t̄a bəbazl tay ha ndo hay abəra mə dəma. Ta bəbazliye tay ha ta maslalam ada siye hay ta mətiye tə may, siye hay ta mətiye ta dəvats ada wu i pesl hay ta bəbazliye tay ha.

⁹ Wawa i təbaŋ a pəla ha mazlam i wu neheye tasəla tə 6ar ha dərəwel aye. Tsa na, na ŋgatay a ndo neh-

eye tə kəf tay ha ahəl niye aye ma huvo i təv məvəlay wu a Mbəlom aye. Ndo neheye tə kəf tay ha ahəl niye na, hərwi ta təma bazlam i Mbəlom ada hərwi nakə tə dawa ha parakka aye.

¹⁰ Ta wuda ta magala, tə gwad: «Bəy Maduweŋ may nəkar na, tsədəŋŋa. Nəkar ka tsik na, dedək huya. Ndo neheye ka məndzibəra tə kədaw may aye, ka gateye sariya na, kəday? Ka gateye dəretsətseh na, kəday?»

¹¹ Tsa na, nəteye tebiye tə pa fataya peteked kudekudek eye. Tə gwadatay: «Həbum tsekweŋ təmad təday, hərwi nəkurom tebiye kurom eye ka ndəvumaw zuk bay. Ndo mekeleŋ eye hay andaya, nəteye malamar kurom neheye faya ta gay məsler a Mbəlom aye. Kutoŋ ndo hay ta kədiye tay ha təday andza nəkurom neheye tə kədaw kurom aye dərma.»

¹² Wawa i təbaŋ niye a pəla ha maməkwa i wu neheye tasəla tə 6ar ha dərəwel aye. Kwayaŋŋa a pəla faya abəra na, məndzibəra a 6əl haladzay dzeki6 dzeki6. Pat a mbəda andza peteked zenzen eye i mətuwe mədahaŋ. Kiye na, a təra ndozza andza bambaz. ¹³ Wurzla hay tə kutsaw abəra ma magərmbəlom 6əramama ka dala andza manda6alak i gurov neheye mətasl a kutsa ahaya abəra mə gərdaf aye. ¹⁴ Magərmbəlom a dze tatəh andza tə padə dərəwel. Dala neheye malawara eye ta

dəlov aye ti ye abəra ka təv məndze tay hay. Mahəmba hay tə lətse abəra ka təv tay hay, ti ye a təv eye.

¹⁵ Ndo neheye ka məndzibəra aye tə ngaha bo tebiye, ta hway, tə ngaha bo a bədf hay ada tə tsal a mahəmba mata ngehe bo a lar. Beke hay ta ndo neheye nətəye beke hay bay aye, nətəye tebiye ta hway tə ngaha bo. Kwa bəy hay ada bagwar hay, kwa bəy i sidzew hay, kwa ndo i zlele hay ta gədan eye hay aye, nətəye tebiye ta hway. ¹⁶ Tə zalatay ka bo a mahəmba ada a hotokom hay, tə gwad: «Mbəzlumaw famaya ada kâ ngahum may tey, hərwi ada ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye mâ ngatamay bay. Sa na, hərwi ada Wawa i təbaŋ mâ gəs may ta sariya bay, ¹⁷ hərwi həlay i məgəse ndo hay a sariya kə ndislew. Pat eye niye na, ndəray andaya masəmay naha bay.»

7

Gawla i Mbəlom a ge ngodgor ka ndo i Mbəlom hay ka da'ar

¹ Ma dəba eye na, na ngatatay a gawla i Mbəlom hay fad, nətəye malətsa eye ka kokway i məndzibəra fad. Faya ta geye me a mətəsl neheye fad ka kokway i məndzibəra hərwi ada tâ vəzl ka məndzibəra bay ada tâ lamay a dala bay, kwa a dəlov, kwa a gərdaf hay, tâ lamay bay.

² Na ngatay a gawla i Mbəlom nəngecf, a yaw mə bəzay. Mə həlay ngay na, wu mäge ha ngodgor ka ndo i Mbəlom hay, i Mbəlom nakə nəngeye ma ndziye ka tor eye. A zalatay a siye i gawla i Mbəlom neheye fad aye hərwi Mbəlom a vəlatay gədan ka mənese ha dala ta yam. A zalatay ta magala, ³ a gwadatay: «Kâ nasum ha dala, yam ada ta dərizl i gərdaf hay zuk bay. Həbum, nəmaa giye ngodgor i Mbəlom ka ndo i məsler i Mbəlom hay təday.»

⁴ Tsa na, ndo neheye tə ge fataya ngodgor aye nətəye nday na, tə tsikenj. Nətəye gwezem temerre tə kuro kuro fad gər eye fad. Ndo neheye na, ti yaw ma gwala i Israyel hay tebiye. ⁵ Gwala i Yahuda nətəye 12 000, gwala i Ruben 12 000, gwala i Gad 12 000, ⁶ gwala i Aser 12 000, gwala i Naftali 12 000, gwala i Manase 12 000, ⁷ gwala i Simeyən 12 000, gwala i Levi 12 000, gwala i Isakar 12 000, ⁸ gwala i Zabulon 12 000, gwala i Yusufa 12 000, gwala i Bendzamenj 12 000. Ndo neheye tebiye ta ge fataya ngodgor i Mbəlom aye.

Ndo neheye haladzay ti yaw ma slala hay wal wal aye

⁹ Ma dəba eye na, na ngatay a ndo hay haladzay mbərzəzza, ma pasliye bo bay. Ti yaw abəra ma gəma neheye ka məndzibəra aye tebiye. Ti yaw na, kwa abəra ma gəma waray, kwa ma

gwala waray, kwa ma slala waray, kwa neheye tə tsik me i gəma waray waray aye. Nəteye tebiye kame i təv məndze i Bəy kame i Wawa i təbaŋ. Nəteye tebiye tə peteked kwedek kwedek eye ka bo ada nəteye tebiye ta hawal i gərdaf nakə tə zalay təbah aye mə həlay tay hərwi mazambaday a Mbəlom. ¹⁰ Ta wuda ta magala, tə gwad:

«Mandza eye ka təv məndzay i bəy na, Mbəlom kway ada Wawa i təbaŋ, maa mbəl may ha na, nəteye.»

¹¹ Gawla i Mbəlom hay tebiye, tə lawara na təv məndze i bəy ada madugula neheye kame i Mbəlom aye ada ta wu neheye fad aye, tə lawara tay ha a wuzlah. Tsa na, ta dəkway gurmets, tə dəslay ha gər a Mbəlom. ¹² Tə gwad:

«Ayaw, mâ təra andza niye! Məzlaḅ na, mə həlay i Mbəlom kway, nəngeye a sər wu, nəngeye gədan eye. Gakway sisəe, dəslakway ha gər, zambadakwa ha ka tor eye.

Zəbum, nəngeye na, bagwar eye dedek! Amen!»

¹³ Nəte mə walaŋ i madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye, a tsətsah fagaya, a gwedəŋ: «Ka sər tay ha ndo neheye tə peteked kwedek kwedek eye ka bo aye daw? Ti yaw na, mənəgay?»

¹⁴ Na mbəday faya, na gwaday: «ŋgalaka, neŋ na sər

bay. Maa sər düh na, nəkar bədaw?»

A mbədeŋ faya, a gwedəŋ: «Neheye na, ndo neheye tə səmay naha a dəretsətseh bagwar eye. Nəteye na, ta bara na peteked tay hay hərwi ada mâ təra kwedek kwedek tə bambaz i Wawa i təbaŋ.

¹⁵ Hərwi niye nakə nəteye mandza eye kame i təv məndze i bəy Mbəlom huya aye.

Faya ta zambadeye mə gay ŋgay pat pat, ta həpat kwa ta həvad.

Ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye, faya ma gateye gər.

¹⁶ Nəteye na, may ma gateye sa bay, yam ma gateye sa bay dərmak.

Pat ma wuriye fataya sa bay, wuray kwa tsekweŋ ma fəkiye tay ha andza pat sa bay,

kwa wu waray ma wuriye fataya sa bay,

¹⁷ hərwi Wawa i təbaŋ niye ma wuzlah i təv məndze i bəy niye ma təriye ndo mətsəkure tay.

Ma diye tay ha ka yam nakə ma vəliye sifa aye.

Mbəlom ma takadətay na yam dəre abəra ka dəre.»

8

Wawa i təbaŋ a pəla ha maduk i duk i matasəla i wu nakə tə bar ha derewel aye

¹ Ma dəba eye na, Wawa i təbaŋ a zla derewel niye sa,

a pəla ha faya abəra maduk i duk i wu nakə matasəla eye a zəkaw aye. A pəla ha na, wu hay tebiye mə mbəlom tə ndza dədik hus a mənit kuro kuro mahkar.

² Tsa na, na ngatay a gawla i Mbəlom hay tasəla, nəteye malətsa eye kame i Mbəlom aye. Tə vəlatay tolom hay tasəla.

³ Gawla i Mbəlom nənğed andaya ta gəse mə həlay. Gəse niye na, manğara eye ta gura. Gəse niye manğara eye ta gura eye na, tə fəkaway a dəma wu nakə a ze huŋŋa eye a Mbəlom. Nənğeye na, a yaw a lətse ka tsakay i təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. Ta pay a dəma wu nakə tə fəkawa aye haladzay, mə fəka hərwi ada gənğis eye ada maduwule me i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu t̄a tsal, t̄a husa ka təv i Mbəlom. A fəka wu niye ka təv məfəke wu nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom kame i təv mändze i Mbəlom. ⁴ Gənğis i wu niye faya ma fəkiye, a yaw abəra mə həlay i gawla i Mbəlom, a tsal ka təv i Mbəlom. Andza niye, maduwule me i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a husa ka təv i Mbəlom, Mbəlom a tsəne.

⁵ Tsa na, a zla gəse niye manğara eye ta gura eye, a zla ako ma təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. A pa na a gəse, a rah ha. Tsa na, a kala ahaya ka mändzibəra. A kala ahaya na, maləve i mbəlom a ləv haladzay, mawutsədə hay

ta wutsədə ada dala a bəl haladzay dzeki6 dzeki6.

Tolom hay tasəla

⁶ Tsa na, gawla i Mbəlom neheye tasəla aye, tə ləva bo ta tolom hay hərwi məfe.

⁷ Tsa na, makurre a fa tolom ngay. A fa na, ndzalala, ako, bambaz, tə dzapa ka bo. Tə kutsaw ka mändzibəra. Kwayanŋa mändzibəra a ngəna ka bo abəra təv mahkar, nəte ngay eye a təma təlmed təlmed. Dərizl i gərdaf hay, ada guzer ngədiz eye, ta təma tebiye heriyew heriyew.

⁸ Masulo i gawla i Mbəlom a fa tolom ngay. A fa na, tə zla wuye bagwar eye andza mahamba i ako, faya ma təmiye. Tə kal ha a bəlay bagwar eye. Bəlay niye a ngəna mahkar, nənğed nəte a təra bambaz. ⁹ Mamahkar i wu neheye nəteye mandza eye ma yam niye a təra bambaz aye tə mət tebiye. Kwalalaŋ i yam hay tebiye tə nas ma təv eye niye.

¹⁰ Gawla i Mbəlom mamahkar eye a fa tolom ngay. A fa na, wurzla bagwar eye a ngwad əduf, a kalaw abəra ka magərbəlom. A təma zləkəd zləkəd andza dərneħ i ako. A dəf ka dəlov neheye ta ngəna mahkar aye ada ka bədiyem hay, a nas tay ha. ¹¹ Wurzla niye na, məzele ngay Duwekeke. Nənğed na, a təra duwekeke. Ndo neheye ta sa yam niye na, ta mət haladzay hərwi a ge duwekeke.

¹² Gawla i Mbəlom mafad eye a fa tolom ŋgay. A fa tolom ŋgay niye na, a kəd tay ha pat ta kiye ada tə wurzla hay. Nəteye na, andza mađasa eye hay təv mahkar. Təv nakə tə kəd a dəma aye na, a zəba zəŋzəŋ. Andza niye nəteye ta dāv lele sa bay. Həpat ta həvad ta ŋgəna təv mahkar. Diye i pat neŋged nəte na, a dāv ta həpat sa bay ada diye i kiye neŋged nəte bəbay na, a dāv ta həvad sa bay.

¹³ Na zəba dəre na, na ŋgatay a matsəv faya ma tsəviye ka magərmbəlom. A wuda ta gədaŋ, a gwad: «Waaw! Gadzi bo kurom i mey, gadzi bo kurom i mey, nəkurom ndo i məndzibəra hay na, ka hutumeye dərətsətseh. Siye i gawla i Mbəlom mahkar na, ta fa tolom tay zuk bay. Ahəl nakə aza ta fa aye na, dərətsətseh ma deyeweye ka məndzibəra haladzay.»

9

¹ Gawla i Mbəlom mazlam eye a fa tolom ŋgay. A fa tolom ŋgay niye na, na ŋgatay a wurzla a dədaw abəra ma magərmbəlom ka dala. Tsa na, tə vəlay kəle i mahəndəke abəra ka bəd nakə kutsik bagwar eye fakalaw hay mandza eye mə dəma aye. ² Wurzla niye a həndək abəra mə dəma na, geŋgis a ndohwaw abəra mə dəma andza zler i ako. Geŋgis niye a dərəzl ka pat tekədəgəm, dəre a zəba bay tebiye zəŋzəŋ.

³ Tsa na, dzaray a bətsakwaw abəra ma geŋgis

niye ka dala. Tə vəlatay gədaŋ i mədze ndo andza hərdədə hay. ⁴ Tə gwadatay: «Kâ həpədum guzer bay, kâ nasum ha dərəzl i gərdaf bay, wu neheye tə ndzohwaw aye tebiye kâ nasum tay ha bay. Gumatay dərətsətseh na, a ndo neheye ŋgodgor i Mbəlom ka da'ar tay bay aye.» ⁵ Ta vəlatay tsəved ka məkədə ndo hay mədahan eye bay. Tə gwadatay: «Gumatay dərətsətseh.» Ta gateye dərətsətseh na, kiye zlam. Dərətsətseh niye na, andza məwure i hərdədə. ⁶ A həlay niye na, ndo hay ta pəliye məməte ada tã mət hərwi ada dərətsətseh mâ gatay sa bay. Ane tuk na, ta hutiyə məməte bay. Məməte ma deyeteye a gər haladzay, ane tuk na, ta hutiyə məməte bay mədahan ma hwiye fataya abəra.

⁷ Dzaray niye hay ta ndzəkit bo andza pəles neheye tə gawa vərəm aye. Wuye hay ka gər tay andza dzagwa i bəy nakə tə ŋgar ta gura aye. Da'ar tay a ndzəkit bo i ndo zezeŋ. ⁸ Məkwets tay na, zəbol eye andza məkwets i ŋgwas hay, ada zler tay hay andza zler i zil. ⁹ Tə bər dərəv tay hay tə wuye andza petekəd i vərəm tə ŋgar ta bəre aye. Gwezleviyek tay hay tə ge zləm huwwa andza muta i pəles neheye nəteye haladzay faya ta diye a vərəm aye. ¹⁰ Hutel fataya andza hotel i hərdədə hay ada ta dzatay ha a ndo hay ta hotel niye hay dərma. Mata vəlatay gədaŋ ka mədzatay a ndo hay kiye

zlam na, hutel tay niye hay.
 11 Bəy tay na, gawla nakə a ləvay gər a bəd nakə kutsik bagwar eye Fakalaw mandza eye mə dəma aye. Tə zalay tə bazlam i Yahuda hay na, Abaddon. Tə bazlam i Gərek bəbay tə zalay Apoliyon. Andza məgwədə: Nənqeye ndo mabəbezle wu hay.

12 Dəretsətseh makurre eye ki ye abəra mə dəma. Siye dəretsətseh hay sulo ta deyeweye sa.

13 Gawla i Mbəlom maməkwa eye a fa tolom nqay. Na tsəne mətsike me a tsənew abəra ka dəram i təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye wal wal fad. Təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom niye manqara eye ta gura, mapa eye kame i Mbəlom. 14 A gwaɗay a gawla i Mbəlom maməkwa eye: «Pəla tay ha gawla niye hay fad tə ɓar tay ha ka me i dəlov bagwar eye niye tə zalay Efrat aye.»

15 Gawla neheye fad tə tsik fataya aye na, Mbəlom a patay məpesle həlay hərwi ada tã ge məsler ma məve eye niye, ma kiye eye niye, ma məhəne eye niye ada ma ɓere eye niye. Andza niye a həl tay ha na, hərwi ada tã nqəna ha məndzibəra təv mahkar. Təv nəte na, ta bəbazl abəra mə dəma ndo hay kəɗats. Kwayanqə ahəl nakə mətsike me niye a gwaɗay a gawla i Mbəlom «Pəla tay ha» aye na, gawla i Mbəlom niye a ye, a pəla tay ha. 16 Tsa na, sidzew hay haladzay ti yaw, nəteye

mandza eye ka pəles hay. Nəteye nday na, ta tsikenj. Nəteye na, gwezem temerre sulo madzəga gwezem.

17 Ma məsine ga na, na nqatatay a pəles hay ada ta ndo neheye mandza eye fataya aye. Nəteye na, peteked i vərəm ka bo slala mahkar. Siye hay ndozza andza ako, siye hay a zəba mbəlommbəlom, siye hay a zəba kudewawa kudewawa. Gər i pəles niye hay ta ndzəkit bo andza gər i zil. Ako ta genqis eye a ndohwaw abəra mə bazlam tay hay ada tə wu eye andaya a təmawa wafafa andza wur i asana. 18 Dəretsətseh neheye wal wal mahkar aye a kəɗ tay ha ndo hay. A kəɗ tay ha na, ma təv nakə a nqəna ha mahkar a zla nəte aye. Dəretsətseh neheye wal wal mahkar aye na, ako, genqis ada tə wu nakə a təma andza wur i asana aye. Tə ndohwaw abəra mə bazlam i pəles hay, ta bəbazl tay ha ndo hay. 19 Andza niye, maa vəl gədanj a pəles hay ka məge wu nakə lele bay aye a ndo hay na, bazlam tay. Ane tuk na, hutel tay hay tə gawatay dəretsətseh a ndo hay dərmak. Hutel tay hay na, a ndzəkit bo dədœ, gər fataya andza gər i dədœ, tə dzawa tay ha ndo hay.

20 Siye i ndo neheye ta zəkaw aye ta mət tə dəretsətseh neheye mahkar aye bay, nəteye huya ta gər ha mezeleme tay bay. Nəteye faya ta dəslyay ha gər a fakalaw ada a kule neheye

bo tay aye tə nğar aye. Faya ta nğariye kule niye hay ta gura, siye hay ta bəre, tə kwar, tə mbəzew ada siye hay ta lambad ta mayako. Wu neheye na, tə nğatay a dərə bay, tə tsəne wuray kwa tsekwen bay, ta həhal bay. Ane tuk na, nəteye faya ta dəslatay ha gər huya. ²¹ Ndo neheye dərma nətəye faya ta kədiye ndo hay huya. Ta gər ha məge masuwayan bay. Nətəye madan eye hay ada ta məge madama, nəteye faya ta kəliye. Nətəye faya ta giye huya andza niye, ta gər ha mezeleme bay.

10

Gawla i Mbəlom tə dərəwel wawa eye

¹ Ma dəba eye na, na nğatay a gawla i Mbəlom mekeleñ eye, gədan eye haladzay, a mbəzlaw mə mbəlom. Pe-teked nğay nakə ka bo aye na, pazlay. Kulay a lawara na gər nğay həndits. Da'ar nğay a wuzl dərə andza pat. Sik nğay hay andza dərneh i ako. ² Dərəwel wawa eye mə həlay nğay, mahəndəka eye. A pa na sik i həlay i mənday nğay ka gər i bəlay. Sik i həlay i gula na, a pa na, ka dala. ³ A wuda ta magala. Mawude nğay niye na, a ləv andza manğəreze i zil. A wuda andza niye na, na tsəne maləve i mbəlom madzəga tasəla hərwi mambədaw faya.

⁴ Na tsəne maləve i mbəlom niye na, həbe a señ məwetse wu nakə a tsik aye. Ane tuk na, na tsəne mətsike me

mekeleñ eye mə mbəlom, ndoweje a gwad: «Kā watsa wu nakə maləve i mbəlom a tsik aye bay. Bazlam neheye na, ndəray mâ sər bay.»

⁵ Gawla i Mbəlom niye a pa na sik nğay nəte ka gər i bəlay, nənğed ka dala aye na, a zla həlay i mənday a mbəlom, ⁶ a mbada ta məzele i Mbəlom, hərwi Mbəlom na, ma ndziye ka tor eye, kə ge magərmbəlom tə wu neheye mə dəma aye tebiye, kə ge məndzibəra tə wu neheye mə dəma aye tebiye, kə ge bəlay tə wu neheye mə dəma aye tebiye. Gawla i Mbəlom niye a mbada na, a gwad: «Wu nakay ma giye bo kwayanğa anəke.» ⁷ A gwad sa: «Aza gawla i Mbəlom matasəla eye kə fa tolom nğay na, Mbəlom ma ndəviye ha wu nğay neheye manğaha eye, ma giye andza nakə a tsikatay a ndo i məsler neheye ta dā ha bazlam nğay aye.»

⁸ Ndo nakə a tsikenew me mə mbəlom aye, a gwedenew sa: «Do, zla dərəwel niye mahəndəka eye mə həlay i gawla i Mbəlom nakə malətsa eye, sik nğay nəte ka gər i bəlay, nənğed ka dala aye.»

⁹ Na ye ka təv i gawla i Mbəlom niye, na həndzəd naha ka təv nğay, na gwaday: «Vələñ dərəwel wawa eye niye.»

A gweden: «Zla, həpəd. Ka həpədiye na, ma tsəhəniye fakaya mə bazlam andza wum. Ane tuk na, ka sədaka na a hud na, ma təriye sərekeke.»

¹⁰ Tsa na, na zla dərəwel niye mə həlay i gawla i Mbəlom aye, na həpəd. A tsəhən mə bazlam ga andza wum. Na sədaka na a huđ na, a təra ɲgway sərekeke.

¹¹ Tsa na, tə gwedeɲ sa: «Ka diye ha bazlam i Mbəlom nakə ma tsikiye ka slala wal wal aye, ka gəma hay, ka bəy tay hay aye. Kwa neheye tə tsik bazlam i gəma hay wal wal aye, ka diye ka datay ha.»

11

Ndo məhəle mbal i Mbəlom hay sulo

¹ Ma dəba eye na, tə vəleɲ sakwal andza wu mələve wu nakə tə ləvawa ha aye. Tsa na, tə gwedeɲ: «Lətse, do ta ləva na gay i məvəlay wu a Mbəlom ta təv məvəlay wu a Mbəlom. Pasla tay ha ndo neheye tə dəsławay ha gər a Mbəlom mə dəma aye. ² Ane tuk na, kə ləva na dalabəra eye nakə ma bəra aye bay, gər ha andza niye hərwi Mbəlom ka mbərəm məvəlatay ha a ndo neheye tə sər na bay aye. Ta mbəzliye ha gəma niye tsədəɲɲa, gay i Mbəlom mə dəma aye ma kiye kuro kuro fad gər eye sulo. ³ Na sləriye tay ha ndo neheye sulo ta tsikiye ka neɲ aye. Ta piye ka bo peteked i mətuwe mədahan, ta diye ta diye ha bazlam a həlay niye. Andza məgwede na, ta diye ha məhəne gwezem temerre sulo tə kuro kuro məkwa.»

⁴ Nəteye na, dərizl i gərɟaf ha sulo, tə zalatay *olive*, lalam

hay sulo dərma. Nəteye kame i Bəy Maduweɲ nakə faya ma ləviye məndzibəra aye.* ⁵ Tadə ndo mənə dərə tay hay a satay məgatay wu ɲgwalak eye bay aye na, ako ma ndohwaweye abəra mə bazlam tay, ma bəbazliye tay ha ndo mənə dərə tay niye hay. Ndo mənə dərə tay hay ta mət na, andza niye, tsəved andaya mətəme bay. ⁶ Ahəl nakə faya ta diye ha bazlam ga aye, ta sliye faya mətsikay me a yam: «Kə pa bay» hus a pat nakə ta ndəv ha aye. Ta sliye faya mətsikay me a yam hərwi ada mə təra bambaz. Ta sliye faya məvəlatay dərətsətseh a ndo i məndzibəra hay wal wal andza nakə a satay aye.

⁷ Ane tuk na, ahəl nakə aza ta ndəv ha mətsike bazlam i Mbəlom aye na, wu i pesl eye andaya ma tsalaweye fataya ma bəd nakə kutsik bagwar eye, ma giye fataya vəram. Ma sliye fataya, ada ma kədiye tay ha. ⁸ Mədəhan tay na, ndəray ma liye bay. Ta ndziye ka dala barbarra eye, ma wuzlahgəma bagwar eye nakə tə kəd mə dəma Bəy Maduweɲ tay aye. Məzele i gəma niye hay na, Sodom ta Ezipt. ⁹ Mədəhan tay na, ndo hay ka məndzibəra ma gwala hay wal wal ta deyeweye, kwa slala ka waray ka waray aye, kwa ndo neheye tə tsik bazlam i gəma waray waray aye, kwa gəma hay, ta zəbiye ka mədahan tay

*

məhəne mahkar tə məzaw. Ta kərahiye ndo hay tâ la tay ha bay. ¹⁰ Ma deyeteye a gər a ndo i məndzibəra hay haladzay hərwi ta kəf tay ha ndo neheye sulo aye. Ta giye magurlom, ta vəliye a bo wu kəriye. Ta ηgwasiye hərwi ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye sulo aye ta gatay dəretsətseh a ndo i məndzibəra hay haladzay tə bazlam i Mbəlom nakə faya ta dīye ha aye.

¹¹ Ahəl nakə məhəne mahkar ta məzaw a ye abəra mə dəma na, Mbəlom a vəzl məsəfəre ηgay a ndo neheye sulo aye hərwi ada tâ huta sifa. Mbəlom a vəzl a dəma məsəfəre ηgay na, tə lətse ka mbəlom. Ndo neheye tebiye tə ηgatatay aye na, ta dzədzar haladzay. ¹² Tsa na, ndo neheye sulo aye tə tsənew mətsike me bagwar eye mə mbəlom, a gwadətay: «Tsalumaw kanan a gəma.» Tsa na, pazlay a ηgaha tay ha, tə tsal a mbəlom, ndo mənə dəre tay hay faya ta zəbiye fataya. ¹³ Kwayanηa a həlay niye dala a bəl haladzay dzekiḅ dzekiḅ. Gəma a ηgəna kuro, nəte ηgay eye a mbəzl hele hele. Ndo hay gwezem tasəla ta mət hərwi dala nakə a bəl aye. Siye i ndo neheye nəteye ta mət təbey aye na, ta dzədzar haladzay, ta zambadəy a Mbəlom nakə mə mbəlom aye.

¹⁴ Andza niye, dəretsətseh masulo eye ki ye abəra mə dəma. Dəretsətseh mamahkar eye ma deyeweye.

Tolom matasəla eye

¹⁵ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom matasəla eye a fa tolom ηgay. Mətsike me bagwar eye hay ta ləvwaw mə mbəlom, tə gwad:

«Bəy Maduweη kway Mbəlom ta Kəriste ηgay ta pa mələve i bəy tay ka məndzibəra. Mbəlom ma ləviye ka tor eye.»

¹⁶ A ndəv ha mətsike me na, madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad mandza eye ka təv məndze i bəy kame i Mbəlom aye tə dəkw gurmets kame i Mbəlom, tə dəslay ha gər. ¹⁷ Tə gwad:

«Bəy Maduweη Mbəlom bagwar eye, nəkar andaya anəke ada nəkar andaya ahəl niye.

Nəmaa gaka sisəe hərwi gədan yak, hərwi ka həl ka pa wu hay tebiye a həlay yak, ka də ha nəkar na, bəy.

¹⁸ Siye i slala i ndo neheye ta təra ndo yak hay bay aye na, ta ge mevel ka nəkar haladzay.

Anəke na, həlay eye kə slaw nəkar ka giye fataya mevel.

Həlay i məge sariya ka mədahan hay kə slaw. Həlay nakə ka vəlateye wu i merəbe a ndo i məsler yak neheye faya ta də ha bazlam yak aye.

Ka vəlateye wu i merəbe tay a ndo yak hay tebiye, kwa a ndo neheye makətsa bo eye,

kwa a ndo neheye bag-
war eye,
ka vəlateye a ndo neheye faya
ta rəhakeye ha gər eye
tebiye.

Ndo neheye faya ta nasiye ha
məndzibəra aye na,
ka bəbazliye tay ha hele
hele.»

¹⁹ A ndəv ha mətsike na, gay
i mədəslay ha gər a Mbəlom a
həndək mə mbəlom tuwaŋ.
Zlaŋgatsa nakə dərewel i
məbərə dzam mə dəma aye
na, andaya mə gay eye niye.
Anəke na, kwa way kə ŋgatay.
Mawutsədə hay ta wutsədə
wutsid wutsid. Maləve i
mbəlom ka ŋgərəz, dala kə 6əl
ada ndzalala hay ta kutsaw
haladzay.

12

*Ŋgwas ta gədam bagwar
eye*

¹ Ma dəba eye na, wuye
a mbəzlaw mə mbəlom, a
ge masuwayaŋ. Na ŋgatay
a ŋgwas eye andaya, peteked
ŋgay nakə ka bo aye na, pat.
Kiyə mə huđ i sik ŋgay. Pe-
teked nakə a 6ar a gər aye na,
wurzla hay kuro gər eye sulo,
peteked ŋgay niye a 6ar a gər
aye na, andza dzagwa i bəy.

² Ŋgwas eye niye na, ta wawa
mə huđ, faya ma wiye ada
neŋgeye faya ma ndalamiye
ha. Neŋgeye faya ma wudiye
ka bo hərwi a wur faya.

³ Wu mekeleŋ eye a ge
masuwayaŋ haladzay, a
mbəzlaw abəra mə mbəlom
sa. Wu niye na, bagwar eye
a zəba ndozza andza ako, a
ndzəkit bo gədam. Gər ŋgay

hay tasəla, hərikke hərikke
tə dzagwa i bəy hay tasəla.
Dəram hay andaya faya
kuro. ⁴ Wurzla neheye ka
magərmbəlom aye, a ŋgəna
ha təv mahkar. A zla diye
nəte, a ŋgwad tay ha ta hutel
ŋgay ada a kutsa tay ahaya
ka dala. A lətse ka təv i ŋgwas
niye faya ma wiye wawa aye,
kə wa na, ma zliye wawa niye
ma həpədiye.

⁵ Ŋgwas niye a wa wawa
hasləka eye. Ma təriye bəy
nakə ta gədaŋ eye ma ləviye
gəma hay wal wal aye tebiye.
A wa na wawa niye na, tə zla
na kwayaŋŋa tə hway ha ka
təv i Mbəlom ada kame i təv
məndze i bəy ŋgay. ⁶ Ane tuk
na, ŋgwas niye a hway a kəsaf
a təv nakə Mbəlom a ləvay ha
bo aye. Mbəlom ma geye gər
mə dəma. Ma ndziye məhəne
gwezem ta temerre sulo tə
kuro kuro məkwa.

⁷ Tsa na, tə ge vəram mə
mbəlom. Misel, gawla i
Mbəlom, ta gawla ŋgay hay tə
ge vəram ta gədam. Gədam ta
gawla ŋgay hay tə ge vəram
ta nəteye dərmak. ⁸ Ane
tuk na, Misel ta gawla ŋgay
hay tə sla fataya, ta həhar
tay ha. Ta vəlatay tsəved
məndze mə mbəlom sa bay.

⁹ Tə kala ahaya gədam niye
bagwar eye a bəra. Neŋgeye
na, guram i dədœ nakə ahl
niye a vawatay gər a ndo i
məndzibəra hay aye. Tə zalay
na, bəy i məsəfərə neheye
lele bay aye. Məzele ŋgay
mekeleŋ eye na, Fakalaw. Tə
kala ahaya abəra mə mbəlom
ka dala ta gawla ŋgay hay

tebiye.

¹⁰ Ma dəba eye na, na tsənew mətsike me a ləvaw mə mbəlom, a gwad:

«Anəke na, Mbəlom kə təma may ha.

A da ha na, neŋgeye a ze wu hay tebiye,

bəy na, neŋgeye.

Anəke na, ka ŋgatakway a Kəriste ŋgay

ka bəz ha gədan ŋgay

hərwi ta kala ahaya ndo nakə a həlawatay na sik a malamar kway hay aye.

A həlawa fataya me ka təv i Mbəlom ta həvad ta həpat, pat pat.

¹¹ Ane tuk na, nəteye na, ta sla faya.

Tə sla faya na, hərwi Wawa i təbaŋ a mbəda tay ahaya tə bambaz ŋgay.

Tə sla faya sa na, hərwi bazlam i Mbəlom nakə tə datay ha a ndo hay aye.

Tə vəl ha məsəfəre tay na, andza niye.

¹² Hərwi niye mənŋwese mâ ge andaya mə mbəlom

ada ta nəkurom neheye hay mə dəma aye, ŋgwasum tuk.

Nəkurom dala ta bəlay mata hute dəretsətəh na, nəkurom

hərwi Fakalaw kə mbəzla naha ka təv kurom, dərev a ndalay haladzay.

Hərwi a sər ha mənɖze ŋgay na, a zəkayaw tsekweŋ.»

¹³ Gədam niye bagwar eye a zəba dəre ta kala ahaya mə mbəlom na, a pa bo ka

mahəhere ŋgwas niye a wa wawa hasləka eye. ¹⁴ Ane tuk na, tə pay gwezleviyek sulo andza i matsəv hərwi ada mâ tsəv ha a kəsaf a təv nakə Mbəlom a ləvay ha bo aye. Mbəlom ma geye gər, ma ndziye mə dəma məve mahkar tə məzaw. Ma ndziye na, ma təv nakə gədam ma sliye məgəse na bay aye.

¹⁵ Gədam niye a vənahaw yam abəra mə hud haladzay andza dəlov, hərwi ada yam mâ pay bəzay a ŋgwas niye ada mâ zla na. ¹⁶ Ane tuk na, dala ka dzəna na ŋgwas niye. A ta ka bo bəra tsədək. Tsa na, a sa dəlov niye faya ma ndohwaweye abəra mə bazlam i gədam aye.

¹⁷ Gədam a ŋgatay andza niye na, dərev a ndalay ka ŋgwas niye haladzay. A mbəda gər a dəba, a ye a ge vərəm ta wawa i ŋgwas niye hay. Wawa niye hay na, ndo neheye faya ta rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye ada faya ta diye ha bazlam i Yesu aye.

¹⁸ Gədam niye a ye, a ndza ka me i bəlay.

13

Wu i pesl hay

¹ Tsa na, na ŋgatay a wu i pesl wuray a ndohwaw abəra ma bəlay. Gər hay faya tasəla ada dəram hay faya kuro. Ka dəram neheye tebiye na, dzagwa i bəy faya hərrikke hərrikke. Ka gər neheye tasəla aye na, tə watsa fataya məzele nakə lele bay aye, i mətsalay ka gər a Mbəlom.

² Wu i pesl niye na, a ndzəkit bo dəvar. Sik ŋgay hay andza sik dərleŋge. Bazlam ŋgay andza bazlam i zil. Gədam a vəlay gədaŋ ŋgay haladzay a wu i pesl niye. Tsa na, a vəlay tsəved mâ ye, mâ ndza ka təv mədze i bəy ŋgay.

³ Na zəba ka wu i pesl niye, gər ŋgay nəte na, andza ta gay mbəlak. Kə sər məməte ha. Ane tuk na, mbəlak ŋgay niye a paha. Wu i pesl niye a gatay a ndo i məndzibəra hay andza masuwayaŋ. Ndo hay ta dazlay məpay bəzay.

⁴ Nəteye tebiye tə dəslay ha gər a gədam dərmaç hərwi nakə a vəlay gədaŋ a wu i pesl niye aye. Tə dəslay ha gər a wu i pesl dərmaç, tə gwad: «Gədaŋ eye andza wu i pesl nakay na, way? Mata sle məge vəram ta neŋgeye na, way? Ndəray andaya andza neŋgeye bay.»

⁵ Tə vəlay tsəved a wu i pesl niye ka məge zlapay kame i ndo hay ada ka mətsalay ka gər a Mbəlom. Tə vəlay tsəved ka məge andza niye na, kiye kuro kuro fad gər eye sulo. ⁶ A dazlay a mətsalay ka gər a Mbəlom. A tsalay ka gər a məzele i Mbəlom ada a təv nakə Mbəlom mandza eye mə dəma aye. Ada a neheye mandza eye mə mbəlom aye dərmaç. ⁷ Ta vəlay tsəved ka məge vəram ka ndo məpe mədzaç gər hay ka Yesu dərmaç ada mâ ŋgwasə fataya. Ta vəlay gədaŋ ka mələve kwa gwala waray waray, mələve kwa slala waray waray, kwa ndo

neheye tə tsik bazlam i gəma waray waray aye ada ka gəma hay tebiye. ⁸ Ndo i məndzibəra hay tebiye ta dəslay ha gər. Maa zəkaw na, ndo neheye tə watsə məzele tay a dərweç nakə tə watsə a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye. Nəteye tə watsə məzele tay na, kwa ahəl nakə ta ge məndzibəra zuk bay aye. Dərweç nakay na, i Wawa i təbaŋ nakə tə kəd na ahəl niye aye.

⁹ Ndo nakə zləm andaya faya hərwi mətsəne na, mâ pay zləm a wu nakə na tsikiye lele. ¹⁰ Mbəlom a gwad: «Ndo nakə tə wa na hərwi ada ndo məne dərə ŋgay tâ gəs na na, ta gəsiye na dedək.» Tadə Mbəlom kə gwad: «Tâ kəd na ta maslalam» na, ta kədiye ta maslalam dedək. Kə ge andza niye na, ndo məpe mədzaç gər hay ka Yesu tâ səmay naha, tâ gər ha tsəved i Mbəlom bay. Andza niye, ta ndziye bəŋbəŋ.

¹¹ Ma dəba eye na, na ŋgatay a wu i pesl mekeleŋ eye a ndohwaw abəra ma bəd. Dəram ka gər ŋgay sulo andza wawa i təbaŋ. Ane tuk na, a tsik me andza i gədam. ¹² Gədaŋ ŋgay andaya andza i wu i pesl nakə kurre aye. A gawa wu neheye a ge masuwayaŋ aye kame i wu i pesl nakə a tsalaw ma bəlay aye. A gatay kutoŋ a ndo i məndzibəra hay ada a wu siye hay tebiye, a gwadatay: «Dəslumay ha gər a wu i pesl nakə mbəlak ŋgay a paha aye.» ¹³ Kə ge wu neheye a ge masuwayaŋ aye haladzay.

14

Kə ge wu nakə ada ako mâ mbəzlaw abəra mə mbəlom aye. A yaw ka məndzibəra, ndo hay tebiye ta ŋgatay ¹⁴ a vatay gər a ndo i məndzibəra hay hərwi ta vəlay tsəved ka mäge wu neheye a ge masuwayaŋ aye kame i wu i pesl nakə kurre aye. A gwadətay: «Gum kule hərwi mədəsłay ha gər a wu i pesl nakə kurre tə gay mbəlak ta maslalam, ane tuk na, kə mət bay aye.» ¹⁵ Wu i pesl niye masulo eye a huta gədaŋ mavəzle məsəfəre a kule niye a ndzəkıt bo andza wu i pesl aye hərwi ada mâ tsik me, ada ma sliye faya məkədə ndo neheye ta kərah mədəsłay ha gər aye. ¹⁶ A gatay kutoŋ a ndo hay tebiye, wawa hay, bagwar hay, kwa ndo i zlele hay, kwa a ndo i mətawak, kwa beke hay, kwa a ndo neheye beke eye hay bay aye, a gatay kutoŋ ka matəme ŋgodgor ka həlay i mənday kəgəbay ka da'ar aye. ¹⁷ Ndo nakə ŋgodgor niye andaya faya bay aye na, ma sliye faya masəkəme wu kəgəbay masəməke ha wu bay. Ŋgodgor niye na, məzele i wu i pesl niye ada məpesle wu i məzele ŋgay.

¹⁸ Ane tuk na, ndo hay tā ge metsehe lele. Ndo nakə a tsah aye na, lamba niye a say məgwədə mey na, ma sliye faya məsəre. Lamba niye a da ha na, ndo zezeŋ hay. Lamba niye na, temerre məkwa tə kuro kuro məkwa gər eye məkwa.

Dəmes nakə ndo i Mbəlom hay ta giye aye

¹ Na zəba dəre sa na, na ŋgatay a Wawa i təbaŋ malətsa eye ka mahəmba nakə tə zalay mahəmba i Siyoŋ aye. Neŋgeye ta nəteye, məzele ŋgay ta məzele i Mbəlom Bəba ŋgay mawatsa eye ka da'ar. Ndo niye hay na, nəteye gwezem temerre tə kuro kuro fad gər eye fad (144 000). ² Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew mə mbəlom. A ləv andza yam nakə a vaw mə mahəmba aye. A ləv andza maləve i mbəlom. Mətsike me nakə na tsəne aye a ləv lele andza faya ta fiye gandzaval. ³ Maa ge dəmes niye na, ndo neheye gwezem temerre tə kuro kuro fad gər eye fad (144 000) na ŋgatay aye. Nəteye malətsa eye kame i təv məndze i bəy Mbəlom, kame i madugula hay ada kame i wu neheye fad nəteye ta məsəfəre aye. Nəteye faya ta giye dəmes wedeye. Dəmes niye ndəray ma sliye faya mäge bay. Maa ge dəmes niye na, ndo neheye Mbəlom a mbədatay ahaya abəra ka məndzibəra aye dekdek tsa. ⁴ Nəteye na, tsədəŋŋa mənese kwa tsekweŋ andaya fataya bay. Ta ge madama bay. Nəteye na, Wawa i təbaŋ ma diye kwa a ŋgay na, tə paway bəzay. Mə walaŋ i ndo i məndzibəra hay Mbəlom a mbəl ha na, nəteye hərwi ada tā təra i ŋgay ada i Wawa i təbaŋ. ⁵ Ta raw me dāda bay,

mənese andaya fataya kwa tsekwenj bay.

Gawla i Mbəlom hay mahkar

⁶ Tsa na, na ngatay a gawla i Mbəlom nenjed faya ma tsəviye ka magərmbəlom. Faya ma deyeweye mədə ha Labara Ngwalak eye nakə ma ndziye ka tor eye. Ma diye ma datay ha a ndo i gəma hay tebiye, a gwala hay tebiye, a ndo neheye tə tsik me i gəma waray waray aye tebiye ada slala hay tebiye. ⁷ Gawla i Mbəlom niye a tsikatay ta magala, a gwadatay: «Rəhumay ha gər a Mbəlom, zambadumay, hərwi həlay məgatay sariya a ndo hay kə slaw. Dəslumay ha gər. Maa ge magərmbəlom ta dala ada ta yam hay na, nenjeyey.»

⁸ Tsa na, na ngatay a gawla i Mbəlom masulo eye a yaw ma dəba i gawla i Mbəlom nakə kurre aye sa, a gwad: «Ka ndəv tsiy! Babilon gəma bagwar eye ma mbəzliye, ta dedek ka mbəzl hele hele. Ka bəz ha mənese ngay nakə a yay a gər andza guzom aye, ka bəz ha kwa a gwala waray waray.»

⁹ Gawla i Mbəlom mamahkar eye a yaw sa. A tsik ta magala, a gwad: «Ndo neheye faya ta dəslay ha gər a wu i pesl niye a tsalaw ma bəlay aye ada faya ta dəslay ha gər a kule i wu i pesl niye, neheye ta təma ngodgor i wu pesl niye ka da'ar tay ada ka həlay tay aye na, ¹⁰ Mbəlom ma gateye dərətsətseh. Gəse

tay na, Mbəlom ma rahateye ha tə dərətsətseh. Ndo neheye ta diye na, a ako ada a wuye a təma wafafa andza asana. Ta siye dərətsətseh kame i gawla i Mbəlom hay ada kame i Wawa i təbaŋ. ¹¹ Genjis i ako nakə faya ma gateye dərətsətseh huya aye ma ndəviye dāda bay. Nəteye tə dəslay ha gər na, a wu i pesl ada a kule i wu i pesl. Ta təma ngodgor ngay ka bo tay. Ta hutiyeyə mazəzukuw bo dāda bay. Ta həpat, ta həvad, ta siye dərətsətseh.»

¹² Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəkurom neheye faya ka rəhumay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye aye ada ka pum mədzal gər kurom ka Yesu aye, səmumay naha.

¹³ Na tsəne mətsike me a tsənew mə mbəlom, a gwedəŋ: «Dazlay a məwətse anəke, do ha kame kame ndo neheye tə pa mədzal gər ka Bəy Maduwenj aye ada neheye tə mət ma məpe mədzal gər ka Bəy Maduwenj aye. Nəteye na, Mbəlom ma ta piye fataya ngama.»

Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a mbəda faya, a gwad: «Ayaw, andza niye. Məsler tay na, ka ndəv, tātəzukuw bo hərwi hohway i məsler tay a da ha na, nəteye lele.»

Wu nakə ma ta ndzatay a gər a ndo hay ahəl nakə məndzibəra ma ndəviye

¹⁴ Na zəba dərə sa na, na ngatay a pazlay kwedek kwedek. Wuye andaya ka pazlay niye. Wu niye na,

a ndzakit bo ndo zezen. Dzagwa i bəy nakə tə ŋgar ta gura aye mə gər ŋgay. Bembek mə həlay ŋgay. Bembek niye na, matasla eye lele hepepe.

¹⁵ Gawla i Mbəlom mekeleŋ eye a yaw abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A wuda ta magala, a gwadəy a ndo niye mandza eye ma pazlay aye: «Zla bembek yak ada dza ha daw, hərwi wu kə nah ka dala, kə sla mədze.»

¹⁶ Tsa na, ndo nakə mandza eye ma pazlay aye a kal ha bembek ŋgay ka dala, a dəs na wu nakə ka məndzibəra aye tebiye.

Mbəlom ma ta gateye dəretsətseh a ndo i sewed hay

¹⁷ Tsa na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom neŋged mə mbəlom. A yaw abəra mə gay i Mbəlom. Bembek mə həlay, matasla eye hepepe dərmak.

¹⁸ Gawla i Mbəlom neŋged a yaw abəra ka təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. Neŋgeye na, a ləvay gər a ako. A yaw a zalay a gawla i Mbəlom nakə bembek matasla eye hepepe mə həlay ŋgay aye ta magala, a gwadəy: «Zəba ka hohway i dərizl i gərdaf neheye ka məndzibəra aye, ta nah. Zla bembek yak, do ta dəs.»

¹⁹ Andza niye, gawla i Mbəlom niye a kal ha bembek ŋgay ka dala, a ye a dəs hohway i wu neheye abəra ka dala. A həl hohway niye hay, a ye a kwats ha ka təv nakə bagwar eye ta sləratawa a dəma hohway

hay hərwi madıtse yam eye nakə mə dəma aye. Təv niye a dā ha na, mevel i Mbəlom. ²⁰ Təv nakə ta sləratawa a dəma hohway hay aye na, dərəŋ ta wuzlahgəma. Ahəl nakə faya ta dıtsiye na, maa ŋgəzaw abəra mə dəma na, bambaz duh. A va tuwwa andza yam nakə faya ma viye mə magayam aye. A va na, kilomiter temerre mahkar. Tadə pələs mātətse a dəma na, ma zəbaweye abəra mə dəma bay. Mata zəbaw na, gər eye dəkdek.

15

Gawla i Mbəlom hay tasəla tə dəretsətseh hay tasəla

¹ Ma dəba eye na, na ŋgatay a wu mekeleŋ eye a ge masuwayaŋ mə mbəlom. A geŋ hərbaəbəkka. Na ŋgatay a gawla i Mbəlom hay tasəla, kwa way dəretsətseh nəte nəte mə həlay tay. Neheye na, maduk i duk i dəretsətseh hay hərwi ta ndəviye ha na, mevel i Mbəlom.

² Tsa na, na ŋgatay a wu eye andza bəlay a wuzl dərə andza malam, ako mə dəma dərmak. Na ŋgatay a ndo neheye tə sla ka wu i pesl niye aye ada nəteye ta dəslay ha gər a kule ŋgay təbey aye. Nəteye ta kərah matəme ŋgodgor i məpesle wu i məzele ŋgay nakə tə zalay məpesle wu aye. Nəteye malətsa eye ka me i bəlay niye a dəv andza malam aye. Nəteye na, ta gandzaval neheye Mbəlom a vəlatay aye mə həlay. ³ Nəteye faya

ta giye dāmes andza i Musa
ndo i məsler i Mbəlom nakə a
gawa ahəl niye aye ta dāmes i
Wawa i təḃaṇ. Tə gwadawa:

«Bəy Maduweṇ Mbəlom,
nəkar gədaṇ eye ka gər
i wu hay tebiye,
məsler yak na, bagwar
eye ada lele haladzay.

Nəkar Bəy i gəma hay tebiye,
wu neheye faya ka giye
na, mənese kwa tsek-
weṇ andaya mə dəma
bay

ada nəkar na, ndo i
dedek.

⁴ Ndo hay tebiye ta
dzədzaraka, Bəy
Maduweṇ.

Ndəray ma kərahiye
mazambaḃaka bay.

Ndo nakə tsədaṇṇa eye
na, nəkar nəte ṅgweṇ.

Ndo i gəma hay wal wal ta
deyeweye kame yak

ta dəslakeye ha gər

hərwi ndo hay tebiye ta
ṅgatay a wu nakə faya
ka giye na,

mənese kwa tsekweṇ mə
dəma bay.»

⁵ Ma dəba eye, na zəba
dəre na, na ṅgatay naha a
madzawadzawa i məḃəslay
ha gər a Mbəlom mə mbəlom
mahəndəka eye tuwaṇṇa, gay
nakə ta kərew tə peteked,
ndo hay ta Mbəlom tə dzawa
gər a dəma aye andaya mə
dəma. ⁶ Na ṅgatatay naha a

gawla i Mbəlom hay tasəla
kwa way tə dəretsətseh nəte
nəte mə həlay tay tə ndohwaw
abəra mə gay i məḃəslay ha
gər a Mbəlom. Ka bo tay na,
peteked lele eye a dāv herre

niye. Nəteye na, məbara bo
eye mə dərev ta gura. ⁷ Wu
nəte mə walaṇ i wu neheye
fad ta məsəfəre aye na, a ye
naha a vəlatay gəse neheye
tə vəd ta gura aye a gawla i
Mbəlom neheye tasəla aye,
kwa way nəte nəte. Gəse
neheye tasəla aye maraha

eye ta mevel i Mbəlom nakə
ma ndziye ka tor eye aye.

⁸ Geṅgis a tsalaw, a rah a gay
i məḃəslay ha gər a Mbəlom.

Geṅgis niye a yaw na, hərwi
məzlaḃ i Mbəlom ada hərwi
ṅgay. Ndəray kwa nəte kə sla

faya məfələkwe a gay bay hus
dəretsətseh neheye tasəla mə
həlay i gawla i Mbəlom hay
aye ta ndəviye təday.

16

*Dəretsətseh hay tasəla ma
gəse*

¹ Ma dəba eye na, na tsəne
mətsike me a tsənew abəra
mə gay i məḃəslay ha gər a
Mbəlom niye ṅgəlakəka ta
magala, a gwadətay a gawla
i Mbəlom hay tasəla: «Dum
naha kutsum ha mevel i
Mbəlom neheye maraha eye
ma gəse ka məndzibəra aye.
Kutsum ha na, tasəla tebiye.»

² Tsa na, makurre a ye a
kuts ha wu nakə ma gəse ṅgay
aye ka məndzibəra. A kuts
ka dala kwayaṇṇa na, mbəlak
neheye lele bay wene wene
aye ada a wur haladzay aye a
zəba ka ndo neheye ṅgodgor i
wu i pesl andaya fataya ada tə
dəslaway ha gər a kule aye.

³ Gawla i Mbəlom masulo
eye a ye a kuts ha wu nakə
ma gəse ṅgay aye a bəlay. Yam

niye a təra andza bambaz i mədahaŋ. Wu neheye ma yam niye aye tə mət tebiye.

⁴ Gawla i Mbəlom mamahkar eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye a dəlov ada a bədiyem hay. Ta təra bambaz dərmak.

⁵ Na tsəne, gawla i Mbəlom nakə a tsəpawa yam aye, a zambaday a Mbəlom, a gwad: «Tsədəŋŋa na, nəkar nəte ŋgweŋ.

Nəkar andaya anəke ada ahəl niye nəkar andaya huya.

Ka ge na sariya nakay na, ta tsəved eye.

⁶ Ndo neheye ta kəd ndo məde ha bazlam yak hay ada ta ndo yak hay.

Ka vəlatay bambaz hərwi ada t̄a sa andza nakə a ye ka bo aye.»

⁷ Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra ma təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye, a gwad:

«Ayaw dedek Bəy Maduweŋ, nəkar na, Mbəlom gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye,

nəkar na, ndo i dedek.

Ka giye sariya a ndo hay na, huya ta tsəved eye.»

⁸ Mafad i gawla i Mbəlom a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye ka pat. Tsa na, a vəlay gədaŋ a pat ka məwure haladzay andza ako hərwi ada m̄a fəka ndo hay. ⁹ Ane tuk na, ahəl nakə pat niye a fəka tay aye na, ta gər ha mezeleme tay bay. Ta kəma mazambaday a Mbəlom

bay. Tə tsalay ka gər d̄uh hərwi maa sləraw fataya dəretsətseh niye hay na, neŋgeye.

¹⁰ Gawla i Mbəlom məzlam eye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay ka təv i bəy i wu i pesl niye. Ləvonj tekədəgəm a ge ma təv mələve bəy ŋgay. Ndo hay faya ta həpədiye zler haladzay hərwi faya ta siye dəretsətseh. ¹¹ Ane tuk na, ta gər ha mezeleme tay bay. Wu tay neheye lele bay tə gawa aye na, ta gər ha mezeleme bay. Nəteye faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom nakə neŋgeye mə mbəlom aye hərwi mbəlak tay ada hərwi dəretsətseh tay nakə faya ta siye aye.

¹² Ma dəba eye gawla i Mbəlom maməkwa eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye a magayam bagwar eye nakə tə zalay Efrat aye. Yam i magayam niye a sakwa hərwi ada bəy neheye ta deyeweeye abəra mə bəzay ta hutkiye tsəved mətese mata ge vəram. ¹³ Tsa na, na ŋgatay a məsəfəre neheye ŋgwalak eye bay hay aye mahkar. Nəteye na, andza makombodok hay. Neŋged na, a ndohwaw abəra mə bazlam i gədam, neŋged a ndohwaw abəra mə bazlam i wu i pesl, neŋged a ndohwaw abəra mə bazlam i ndo nakə a gwad neŋgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye. ¹⁴ Məsəfəre neheye ti yaw na, abəra mə fakalaw, tə gawa masuwayaŋ. Tə yawa a gay i bəy i məndzibəra hay tebiye, tə hayawa tay gər hərwi məge

vəram ka Mbəlom gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye pat nakə ma bəziye ha gədaŋ ŋgay aye.

¹⁵ Yesu a gwad: «Gum met-sehe bəna, na diye naha na, andza məkal, ka sərume ye ka bo bay. Məŋgwese ma ndziye ka ndo nakə mandza eye tə peteked ŋgay ka bo aye. Neŋgeye mandza eye tsezle-zleŋŋe hərwi ada ahəl nakə na diye naha neŋgeye ze peteked bay ada horoy mâ gay kame i ndo hay bay.»

¹⁶ Məsəfəre neheye mahkar aye, tə hayatay gər a bəy hay na, a təv eye andaya Yahuda hay tə zalay Harmagedoŋ.

¹⁷ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom matasəla eye a kuts wu nakə ma gəse ŋgay aye a magərmbəlom. Mətsike me a tsənew abəra ka təv mələve i bəy Mbəlom mə gay ŋgay məvəlay wu, a gwad: «Ka ndəv.» ¹⁸ Kwayaŋŋa mawutsede i Mbəlom a wutsede, mbəlom a ləv ŋgwezłəts. Dala a bəl dzeki6 dzeki6. Kwa ahəl nakə a ge ndo hay aye na, dala kə bəl dāda andza niye bay, a ze ha siye tebiye. ¹⁹ Dala a ta ka bo bəra ndzadāda, gəma bagwar eye a ŋgəna mahkar ada siye i gəma neheye ka məndzibəra aye tebiye ta mbəzl dərma. Babilon gəma bagwar eye a mayaw a gər a Mbəlom na, andza niye. A vəlay wu məse nakə a tsəhən bay aye ada a gwaday: «Sa, ndəv ha abəra mə dəma.» ²⁰ Dala neheye malawara eye ta yam aye tə dze a huf

i yam tebiye ada mahəmba zəbol eye ta mbəzl bərəm bərəm. ²¹ Ndzalala bagwar eye hay habəlagəmgəm, tə mba haladzay tə kutsaw mə mbəlom ka ndo hay. Ndo hay tə tsalay ka gər a Mbəlom hərwi faya ta siye dəretsətseh ta ndzalala. Dəretsətseh niye na, lele bay wene wene aye, a ze ha siye tebiye.

17

Bazlam i ŋgwas nakə a gawa madama aye

¹ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom nəte mə walaŋ i gawla i Mbəlom neheye tasəla kwa way ta gəse mə həlay aye, a yaw ka təv ga, a gwedeŋ: «Dara hərwi ada nā bəzaka ha ŋgwas nakə a dā zləm, a gawa madama ma siye dəretsətseh. ŋgwas mäge madama niye a dā ha na, gəma nakə ta dəzl bəse ta magayam hay wal wal haladzay aye. ² Bəy i məndzibəra hay ta ge mezeleme ta neŋgeye ada ndo i məndzibəra hay ta sa guzom ŋgay. Ta kwaya, ta ge mezeleme dərma.»

³ Tsa na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a yaw ka təv ga, a zla ga a ye ga ha a kəsaf. Ahəl nakə neŋ mə kəsaf aye na, na ŋgatay a ŋgwas mandza eye ka wu i pesl ndozza. Gər ŋgay hay tasəla, dərma ka gər niye hay kuro. Ka bo ŋgay na, məzele hay mawatsa eye faya haladzay. Məzele neheye hay lele bay aye, faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom. ⁴ ŋgwas niye na, peteked ka

bo ndozza andza bəre nakə a dəv haladzay aye, tə wu i maslawa, gura, ada tə kwar neheye lele haladzay aye. Gəse i gura mə həlay ηgay. Gəse niye na, maraha eye tə wu neheye ηgwalak eye bay aye. Andza mægweđe tə mezeleme nakə a gawa aye. ⁵ Ta watsa məzele ka da'ar ηgay. Məzele ηgay niye a da wu maηgaha eye, andza mægweđe: «Babilon bagwar i gəma, neηgeye maya i ηgwas neheye tə gawa madama aye ada tə wu ηgwalak eye bay ka məndzibəra aye.»

⁶ Na zəba faya na, ηgwas niye kə sa bambaz i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tə kəd tay ha na, hərwi tə gwadawa parakka Yesu neηgeye Bəy Maduweη, ada ηgwas niye kə kwaya tə bambaz tay.

Na ηgatay andza niye na, a geη hərbaəbəkka. ⁷ Gawla i Mbəlom niye a gwedeη: «A gaka hərbaəbəkka na, hərwi mey?» A gwad: «Tsəne, na dəkeye ha wu nakə maηgaha eye ka ηgwas nakay aye ada ka wu i pesl nakə mandza eye faya aye. Wu i pesl niye na, gər hay faya tasəla ada dəram hay kuro. ⁸ Wu i pesl niye ka ηgatay kurre na, neηgeye andaya tə dəre. Ane tuk na, anəke na, neηgeye andaya sa bay. Ma tsalaw-eye abəra ma bəd nakə kutsik bagwar eye aye. Ahəl nakə kə tsalaw aye na, Mbəlom ma dziye ha abəra mə dəma. Kwa ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye

na, Mbəlom kə watsa məzele a dərewel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye. Siye i ndo hay andaya neheye kə watsa məzele tay a dərewel bay aye. Ndo neheye məzele tay mə dərewel bay aye ta ηgatay a wu i pesl niye na, ma gateye hərbaəbəkka hərwi a ndzawa neηgeye na, andaya, anəke na, neηgeye andaya sa bay ada pat mekelenη eye na, ma maweye mba.»

⁹ A gwedeη sa: «Ndo hay tā huta metsehe hərwi mətsəne wu neheye. Gər i wu i pesl neheye tasəla aye na, a da ha mahəmba hay tasəla nakə ηgwas niye mandza eye faya aye dərmak. A da ha bəy hay tasəla. ¹⁰ Mə walaη tay na, bəy hay zlam mələve i bəy tay ka ndəv. Neηged nəte na, neηgeye andaya faya ma ləviye bəy ηgay. Matasəla eye na, həlay ηgay eye kə slaw zuk bay. Aza həlay ηgay kə slaw na, ma ndziye həlay tsekweη tsa. ¹¹ Wu i pesl nakə ahəl niye neηgeye tə dəre aye ada anəke neηgeye andaya tə dəre sa bay na, neηgeye na, mat-samahkar i bəy. Neηgeye mə walaη i bəy neheye tasəla aye dərmak. Ahəl nakə aza kə ndohwaw aye na, Mbəlom ma kədiye na hele hele.

¹² «Dəram neheye kuro ka ηgatay aye na, a da ha bəy hay kuro ta deyeweye. Ta yaw zuk bay. Mbəlom ma vəlateye gədaη hərwi ada nəteye ta wu i pesl niye ta ləviye mələve bəy bəre nəte. ¹³ Bəy neheye kuro aye mədzal gər tay

na, nəte. Ta geye məsler a wu i pesl ta gədan̄ tay peteh hərwi ada mâ ləva bəy ηgay. ¹⁴ Ta giye vərəm ta Wawa i təbañ. Wawa i təbañ ma sliye fataya hərwi neñgeye na, Bəy Maduweñ ka gər i bəy Maduweñ hay. Neñgeye Bəy a ze bəy hay tebiye. Ndo ηgay hay faya ta pay bəzay na, tə dərev tay peteh. Neñgeye a pala tay ha, a zalatay ada ta pay bəzay. Andza niye ta ηgwasiye fataya tə neñgeye.»

¹⁵ Gawla i Mbəlom niye a gwedeñ sa: «Magayam nakə ka ηgatay ηgwas niye a gawa madama mandza eye ka tsakay aye na, andza məgwede: Slala hay, ndo hay mbərzəzza haladzay, gəma hay, ndo neheye tə tsik kwa bazlam i gəma waray waray aye. ¹⁶ Dəram neheye kuro ka ηgatay aye ta wu i pesl niye dərmak, ta neye dəre a ηgwas niye. Ta buwiye wu hay tebiye abəra mə həlay i ηgwas niye hərwi ada mâ ndza bo kəriye. Ta gəsiye na ada ta həpədiye na. Siye nakə ka zəkaw aye na, ta kaliye ha a ako, ta fəkiye na abəra mə dəma hurdök hurdök. ¹⁷ Bəy neheye kuro mədzal gər tay nəte aye ada tə gay məsler a wu i pesl niye hərwi ada mâ ləva bəy ηgay na, maa ge ha andza niye na, Mbəlom. Mbəlom a ge andza niye hərwi ada tə ge wu nakə a say aye. Wu i pesl ma ləviye bəy ηgay hus ka wu nakə Mbəlom a tsik ahəl niye mâ ge bo.

¹⁸ Nğwas nakə ka ηgatay aye na, bagwar i gəma nakə ma ləviye bəy i məndzibəra hay tebiye.»

18

Gəma i Babilon ka mbəzl

¹ Ma dəba eye na, na ηgatay a gawla i Mbəlom neñged sa, faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom. Gədan̄ ηgay na, bagwar eye haladzay. Ada madəve ηgay nakə a dəv aye na, a dəv dzaydzay ka məndzibəra. ² A wuda ta magala, a gwad: «Babilon gəma bagwar eye ka mbəzl, Babilon ka mbəzl hele hele. Ka təra təv məndze i məsəfəre neheye lele bay aye. Məsəfəre lele bay eye hay kwa waray waray nəteye mandza eye mə dəma. Diyeñ neheye lele bay aye, a satay a ndo hay bay aye nəteye mə dəma.* ³ Babilon ka mbəzl hərwi kə vəlay ha bo ka mäge mezeleme. Ndo i gəma hay wal wal tebiye ta sa guzom ηgay ada bəy hay ka məndzibəra ta ge mezeleme ta neñgeye. Ndo i tsakala hay ka məndzibəra ta təra zlele eye hay ta wu neheye a yatay a gər a ndo hay ka zal aye.»

⁴ Na tsəne mətsike me mekeleñ eye a tsənew mə mbəlom sa, a gwad:
«Nəkurom ndo ga hay, du-
mara abəra mə walañ
tay
bəna ka tələkum həlay a
mənese
ka ta sumeye dəretsətseh
andza nəteye dərmak.
⁵ Dumara abəra mə walañ tay

* 18:2 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 14.3-21.

hərwi mənese tay a pasla
bo bay haladzay
ada Mbəlom kə mətsa ha
gər bay.

⁶ Gumatay dəretsətseh andza
nakə nəteye tə gatay a
ndo hay aye.

Wu nakə tə gatay a ndo
hay aye na, gumatay
mâ ze niye.

Tadə nəteye tə vəlay guzom a
ndo gəse nətə na,
rahumatay ha gəse sulo.

⁷ Gumatay dəretsətseh hal-
adzay hərwi ada dərev
mâ ndalatay.

Tə gwad nəteye gədanj eye
hay haladzay ada tə
ndayawa wu mənday
lele.

Tə gwaday a gər tay sa na,
nəteye bəy bagwar eye
hay.

Tə gwad gəma tay na, ma
giye dəretsətseh andza
madakway i ɲgwas
təbey,

dada mədahanj ma ndzat-
eye a gər təbey.

⁸ Hərwi niye, dəretsətseh ma
deyeweye fataya na,
ka nətə eye.

Dəvats, mədahanj ada
məndərzlanj ta deyew-
eye a gəma tay pat eye
nətə

hərwi Bəy Maduwej Mbəlom
neŋgeye Mbəlom bag-
war eye.

Mata ge sariya na,
neŋgeye.

⁹ «Ahəl nakə bəy hay ka
məndzibəra, neheye tə gawa
mezeleme ta gəma niye ta
geŋgis i ako nakə faya ma
təmiye gəma niye na, ta
tuwiye haladzay, ta giye

dəmes i mədahanj hərwi
ahəl niye nəteye mandza
eye ma wiya. ¹⁰ Ta diye, ta
lətsiye dərənj hərwi zluwer
ma gateye tə dəretsətseh niye.
Ta gwadiye:

“Waawayah! Waawayah!

Nəkar Babilon gəma bagwar
eye nakə gədanj yak a
gawa andaya aye,

ka mbəzl hele hele bəre
nətə na, kəkay?”

¹¹ «Ndo i tsakala hay ka
məndzibəra ta tuwiye ada
ta giye dəmes i mədahanj
dərmak hərwi gəma nakə a
təma aye, ndəray kwa nətə
andaya mə dəma sa bay.
Ndəray andaya masəkəme
wu i tsakala tay bay? ¹² Wu
niye hay na, gura ta bəre,
kwar lele eye hay wal wal,
ada peteked ndozza eye,
peteked ɲgwalak eye hay wal
wal. Wu neheye ndo i tsakala
hay ta səkəmawa ha aye na,
dərizl i gərdaf neheye lele
haladzay ada tə wu neheye
ta lambad tə zler i bəgəne
aye ada ta mayako lele eye
hay. Ta lambad ta bəre, tə
kwar. ¹³ Ndo niye hay ta
səkəmawa ha mal nakə a ze
hunja aye wal wal dərmak
ada ta slambah neheye a
ze lele aye. Ta səkəmawa
ha guzom ada mal, bəle ada
gufa, sla hay, təbanj hay, pəles
hay, muta i pəles hay ada
beke hay andza məgwede
ndo zezeŋ hay. Ane tuk na,
ndəray andaya masəkəme
fataya abəra wu niye hay sa
bay.

¹⁴ «Tə tuwa, tə gwadətay a
ndo i gəma niye hay: “Wu

neheye a yawakum a gər aye ta təma ta ako. Zlele kurom tə wu kurom lele eye hay andaya sa bay, ka hutumeye sa bay.”¹⁵ Ndo i tsakala neheye ta təra zlele eye hay tə masakəme ha wu ma gəma niye aye na, ta lətsiye dəreñ ta gəma niye. Zluwer a gatay tə dəretsətseh bagwar eye. Ta tuwiye haladzay ada ta giye dəmes i mədahañ.¹⁶ Ta gwadiye: “Waawayah, waawayah, gəma bagwar eye ka mbəzl. Nəngeye a ndzawa na, andza ŋgwas nakə a pa ka bo peteked ndozza aye ada tə peteked neheye zler i mətul zler i mətul ada tə siye peteked lele eye haladzay aye. A pawa ka bo wu i maslawa, tə ge ta gura, tə kwar neheye lele aye.”¹⁷ Wu hay tebiye a təma andza niye tsa duh!”

«Ndo neheye faya ta diye tə kwalalañ i yam ada ta bagwar tay hay, ndo i tsakala neheye ti yawa a tsekene tə kwalalañ i yam ada ta ndo neheye tebiye nəteye mə kwalalañ i yam aye, ti ye tə lətse dəreñ.¹⁸ Ta zəba dəre, tə ŋgatay a gənçis i ako nakə faya ma təmiye gəma niye na, ta wuda ta magala, tə gwad: “Gəma andaya andza gəma nakay bagwar eye bay.”¹⁹ Tə tuwa, tə ge dəmes i mədahañ, tə kuts bətekwew a gər dəsliş dəsliş. Ta wuda, tə gwad: “Waawayah, waawayah, gəma bagwar eye ka mbəzl. Anañ gəma nakə ndo neheye ta kwalalañ i yam aye ta huta zlele na, mə həlay ŋgay.

Bəre nəte tsa na, a mbəzl na, kəkay?”

²⁰ «Nəkurom neheye mə mbəlom aye ŋgwasum! Gəma ka təma! Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəkurom ndo i maslañ i Yesu hay ada nəkurom ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay, ŋgwasum hərwi Mbəlom kə gay sariya ka wu nakə a gakum aye.»

²¹ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom gədañ eye, a ye a zla kwar bagwar eye andza ber i maləgəre, a kal ha a bəlay. Tsa na, a gwad: «Ta kaliye ha Babilon gəma bagwar eye andza niye, dāda ta ŋgateye sa bay.²² Ndo hay ta tsəniye dāda mədze gandzaval ma Babilon, məge dəmes, məfe fagam, məfe tolom sa bay. Wuray kwa tsekweñ ma giye andaya ma Babilon sa bay. Ndo malembede wu hay ta giye andaya sa bay, maləgəre nakə a ləvawa abəra ma təv kurom aye na, ndo hay ta tsəniye sa bay.²³ Lalam kurom hay ta dəviye dzaydzay ka niye sa bay. Ta tsəniye məbəbəle wuray huwwa i ndo məzle dahəlay hay mə gay kurom sa bay. Ahəl niye ndo i tsakala kurom hay ta ze ha siye i ndo i tsakala hay ka məndzibəra tebiye. Ka vatay gər a ndo hay kwa mənçay ta madañ kurom. Hərwi niye nəkurom ka nasumeye andza niye.²⁴ Mbəlom a ŋgatay a bambaz i ndo məde ha bazlam ŋgay hay, ada a bambaz i ndo ŋgay hay. Bambaz i ndo neheye ka

məndzibəra tebiye tə kəf tay
ha aye na, ka gər tay.»

19

¹ Ma dəba eye na, na
tsəne mətsike me a tsənew
mə mbəlom andza ndo hay
haladzay ta tsikiye me. Tə
gwad:

«Hələluya! Zambadumay a
Mbəlom.

Maa təma tay ha ndo hay
na, neŋgeye.

Neŋgeye məzla6 eye, neŋgeye
gədan eye a ze kwa
mey.

² Neŋgeye na, ndo i dedek,
a ge sariya ŋgay a ndo hay
na, ta dedek.

Kə gəs na maya i ŋgwas ne-
heye tə gawa madama
aye.

Ŋgwas niye na, kə nas
tay ha ndo hay ka
məndzibəra tebiye tə
wu neheye lele bay
aye.

Mbəlom kə vəlay dəretsətseh
a ŋgwas niye

hərwi nakə a kəf ndo i
məsler ŋgay hay aye.»

³ Ma dəba eye, təma faya sa,
tə gwad:

«Zambadumay a Mbəlom.

Geŋgis nakə a tsalaw abəra
ma gəma niye aye na,
ma ndəviye bay, ma
tsalaweye huya andza
niye.»

⁴ Tsa na, madugula hay
kuro kuro sulo gər eye fad
ada wu neheye fad aye
ta dəkw gurmets kame i
təv məndze niye Mbəlom
mandza eye faya aye ada
tə dəslay ha gər, tə gwad:

«Hələluya! Nəkar Mbəlom
bagwar eye.»

Magurlom i məzle dahəlay

⁵ Na tsəne mətsike me a
tsənew abəra ma təv məndze
i bəy eye, a gwad:

«Zambadumay a Mbəlom
kway,

nəkurom ndo mäge
məsler ŋgay hay,

nəkurom neheye ka rəhumay
ha gər ta dedek,

kwa wawa hay kwa bag-
war hay.»

⁶ Na tsəne mətsike me
neŋged a tsənew sa andza
ndo hay haladzay mbərzəzza
faya ta tsikiye me. A tsənew
sa na, andza mazaw bagwar
eye nakə a vaw ka mahəmba
aye. A tsənew andza maləve i
mbəlom bagwar eye dərmak.
Neŋ faya na piye faya zləm
na, mətsike me niye a gwad:

«Nəkar Mbəlom bagwar eye
hərwi Bəy Maduwen
Mbəlom kway na,
gədan eye.

Maa ləva wu hay tebiye na,
neŋgeye.

⁷ Ŋgwasakwa, dərev kway mâ
ge lanlan lele.

Zambadakway hərwi
həlay eye kə slaw.

Wawa i tədan ma zliye
dahəlay.

Dahəlay maləva bo eye
tsiy, faya ma həbiye.

⁸ Ta vəlay tsəved məpe ka bo
peteked nakə tsədanŋa,
ndəlu6 kwa tsekwenj an-
daya faya bay aye,
ada nakə a dəv haladzay
pəzləd pəzləd aye.

Ŋgwalak ŋgwalak i peteked
niye a də ha na,

wu neheye ɲɟwalak eye
ndo məpe mədzal gər
hay ka Yesu tə ge aye.»

⁹ Tsa na, gawla i Mbəlom eye andaya a gwedeɲ: «Watsa a dərewel na, mənɟwese ma ndziye ka ndo neheye tə zalatay a magurlom i məzle dahəlay i Wawa i təbaɲ aye.» Gawla i Mbəlom niye a gwedeɲ sa na: «Bazlam neheye anaɲ aye na, dedək. A yaw na, abəra mə bazlam i Mbəlom.»

¹⁰ Na tsəne andza niye na, na dəkw gurmets kame ɲɟay hərwi mədəslay ha gər, ane tuk na, a gwedeɲ: «Kâ ge andza niye bay. Neɲ dərmak na, ndo i məsler i Mbəlom andza nəkar ada andza mala-mar yak neheye tə pa mədzal gər tay ka bazlam i Yesu nakə a da ha aye. Dəslay ha gər düh na, a Mbəlom.»

Maa vəlatay gədaɲ a ndo i maslaɲ i Mbəlom na, bazlam nakay.

Vəram bagwar eye

¹¹ Ma dəba eye na, na ɲɟatay magərmbəlom mahəndəka eye tuwanɲa. Pəles herre eye malətsa eye mə dəma ada ndoweye andaya mandza eye faya tunɲa, tə zalay na, ndo i dedək ada ndo nakə a ge wu ta tsəved aye. Ma giye sariya ada ma giye vəram ta dedək. ¹² Dəre ɲɟay a dəv andza dərneh i ako. Kə pa dzagwa i bəy a gər haladzay. Ta watsa faya məzele. Ndəray a sər məzele niye bay, maa sər na, neɲgeye nəte. ¹³ Kələmedze ɲɟay nakə ka bo aye na, bambaz faya

haladzay. Məzele ɲɟay na, bazlam i Mbəlom. ¹⁴ Slala i sidzew hay wal wal mə mbəlom tə pay bəzay. Nəteye mandza eye ka pəles herre eye hay. Peteked tay hay ka bo na, herre kwa tsekweɲ ndəluḅ faya bay dərmak. ¹⁵ Maslalam matasla eye hepepe, a yaw abəra mə bazlam ɲɟay. Ta maslalam niye na, ma həhariye tay ha ndo neheye ta təma bazlam ɲɟay bay aye. Ma təriye bəy ta gədaɲ eye ka gər tay. Ma mbərasliye tay ha mbərasl mbərasl andza hohway neheye ta mbəraslawaya tay ha hərwi məditsaw abəra mə dəma yam aye. A da ha niye na, mevel i Mbəlom bagwar eye. ¹⁶ Ta watsa məzele ɲɟay ka peteked ɲɟay ada ka gwas ɲɟay. Tə watsa na, tə gwad: «Neɲgeye na, bəy ka gər i bəy hay tebiye. Bəy Maduweɲ ka gər i bəy maduweɲ hay tebiye.»

¹⁷ Tsa na, na ɲɟatay a gawla i Mbəlom neɲged malətsa eye ka pat. A wuda ta magala, a zalatay a diyeɲ neheye faya ta tsəviye ta magərmbəlom aye, a gwadatay: «Hayum gər, dumara ndayum bagwar i magurlom nakə Mbəlom a da aye. ¹⁸ Dumara həpədum slo i mədahaɲ i bəy hay, həpədum slo i mədahaɲ i sidzew hay tə slo i bəy tay hay. Həpədum slo i pəles hay tə slo i ndo neheye tə tsalawa faya aye ada tə slo i ndo hay tebiye, kwa slo i beke hay, kwa i ndo neheye nəteye beke hay bay aye, kwa i bagwar hay, kwa i wawa hay.»

19 Tsa na, na ngatay a wu i pesl niye ada ta bəy i məndzibəra hay. Sidzew tay hay tə haya gər hərwi mäge vərəm ta ndo nakə a tsal ka pələs herre eye ada ta sidzew ngay hay. 20 Ahəl nakə ta dazlay a vərəm aye na, ndo niye tə sidzew ngay hay tə gəs na wu i pesl ta ndo nakə a gwad nəngeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom, azlakwa nəngeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom bay aye. Maa ge masuwayaŋ kame i wu i pesl na, nəngeye. Andza niye, a vatay gər a ndo hay ka matəme ka bo tay ngodgor i wu i pesl ada ka mədəslay ha gər a kule nakə a ge aye. Ahəl nakə tə gəs wu i pesl ta ndo niye a gwad nəngeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye na, tə kuts tay ha a dəlov i ako tə dəre. Ako niye a təma na, andza dəlov a təma andza gufa i wur i kudamasara. 21 Sidzew i wu i pesl hay na, ndo niye tə pələs aye a kəd tay ha ta maslalam nakə a yawaw abəra mə bazlam ngay aye. Diyeŋ hay tebiye, tə yaw tə nda mədahaŋ tay, tə rah.

20

Bazlam nakə a tsik ka məve gwezem aye

1 Ma dəba eye na, na ngatay a gawla i Mbəlom faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom, kəle mahəndəke abəra ma bəd nakə kutsik bagwar eye mə həlay ngay. Tsallaw bagwar eye a mba haladzay mə həlay ngay dərmak. 2 A ye naha, a

gəs gədam. Gədam niye na, dədə, andza məgwede Fakalaw nakə a vaway gər a ndo hay ahəl niye aye. Gawla i Mbəlom niye a gəs, a dzawa na. Ma ndziye madzawa eye məve gwezem. 3 Gawla i Mbəlom a dzawa na Fakalaw niye na, a kal ha a bəd nakə kutsik bagwar eye, a dərəzl faya. A dərəzl faya na, lele tə kəle madərəzle hərwi ada mā vatay gər a ndo hay ka məndzibəra sa bay. Ma dəba i məve gwezem na, ta pəliye ha, ane tuk na, ma ndziye tsekweŋ tsa.

4 Ma dəba eye na, na ngatay a təv məndze hay i bəy, ndo hay mandza eye faya. Mbəlom kə vələtay gədaŋ ka məgatay sariya a ndo hay. Na ngatay a məsəfəre i siye i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu dərmak. Ndo hay tə dəs fataya abəra gər ahəl niye dədədədə hərwi nakə tə pa mədzał gər tay ka Yesu aye ada hərwi nakə tə dawa ha bazlam i Mbəlom aye. Nəteye na, ta dəslyay ha gər a wu i pesl niye bay, ta dəslyay ha gər a kule ngay bay, ngodgor ngay andaya fataya ka da'ar təbey kwa ka həlay andaya bay. Na ngatay na, nəteye tə dəre. Nəteye tə Yesu Kəriste ta ndziye ma bəy məve gwezem. 5 Niye na, tə lah mələtsew abəra ma mədahaŋ aye. Siye i ndo hay na, ta lətseweye zuk bay. Ta lətseweye na, məve gwezem ma ndəviye abəra mə dəma təday.

6 Məngwese ka ndo niye hay tə lah mələtsew aye. Mbəlom

kə pa tay ha wal. Məməte masulo eye ma sliye fataya məgatay wuray sa bay. Ta təriye na, ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ada a Yesu Kəriste. Nəteye tə Kəriste ta ndziye ma bəy məve gwezem.

Mbəlom a sla ka Fakalaw

⁷ Fakalaw kə ndza madzawa eye məve gwezem na, ta gəriye ahaya abəra ma bəf. ⁸ Kə ndohwaw abəra ma bəf na, ma diye mata vatay gər a ndo hay ma gəma hay wal wal sa. Tə zalatay a gəma niye hay na, Gog ta Magog.* Ma hayatay gər ka təv manəte eye hərwi ada tātə ge vəram ta Mbəlom. Nəteye na, haladzay wurkenkene andza hewiyen nakə mə magayam aye. ⁹ Na ηgatay na, tə ndohwaw tsif tsif ti ye kwa a ηgay, ti ye tə lawara təv i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu andza məgwede gəma nakə Mbəlom a wuda haladzay aye. Ane tuk na, ako a mbəzlaw fataya mə mbəlom, a təma tay ha təlmed təlmed. ¹⁰ Fakalaw niye a vatay gər na, tə gəs na tə kal ha a dəlov i ako. Mə dəma na, gufa i kudamasara wafafafa faya ma təmiye. Tə kal ha na, a təv nakə bə tə lah məkal ha a dəma wu i pesl ta ndo nakə a gwad nəngeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye. Andza niye, ta siye dəretsətseh həpat ta həvad ka tor eye mə dəma.

Maduk i duk i sariya

¹¹ Ma dəba eye na, na ηgatay a təv mändze i bəy a zəba

herre. Ndo andaya mandza eye faya. Məndzibəra ta magərmbəlom tə dze abəra kame ηgay, ta ηgatateye sa bay. ¹² Tsa na, na ηgatay a ndo neheye tə mət aye tebiye, kwa bagwar hay, kwa wawa hay. Nəteye malətsa eye kame i təv mändze i bəy. Tsa na, ndoweye a həndək dərewel hay. Ta həndək dərewel mekelen eye dərmak. Nəngeye na, ta watsa a dəma məzele i ndo neheye tə huta sifa nakə dedek aye. Ma dəba eye ta həndək dərewel niye hay na, Mbəlom a gatay sariya a ndo neheye tə mət aye. A gatay sariya na, təde təde ka wu tay neheye tə ge aye, tə watsa na a dərewel niye hay aye. ¹³ Ndo neheye tə mət ma bəlay aye tə ndohwaw tebiye abəra ma bəlay. Mədəhan neheye ma bəf ma təv mändze i mədahan hay aye tə ndohwaw abəra mə dəma tebiye. Mbəlom a gatay sariya tebiye təde təde ka məsler tay. ¹⁴ Tsa na, tə kal ha məməte ta təv mändze i mədahan hay a dəlov i ako. Dəlov i ako niye na, təv nakə ndo hay ta mətiye mə dəma masulo aye. ¹⁵ Tadə ndoweye məzele ηgay andaya mə dərewel i ndo neheye ta huta sifa aye bay na, ta kal ha a dəlov i ako niye dərmak.

21

Magərmbəlom wedeye ta mändzibəra wedeye

* **20:8** Zəba mə Ezekiyel 38-39.

¹ Ma dəba eye na, na ɲgatay a magərmbəlom wedeye ta məndzibəra wedeye. Magərmbəlom makurre eye ta məndzibəra makurre eye ta dze. Ada bəlay andaya sa bay kə dze. ² Na ɲgatay naha a gəma tsədaŋŋa eye, gəma niye na, Zerozelem wedeye nakə faya ma mbəzlaweye abəra ka təv i Mbəlom aye. Gəma niye na, a lambad bo, a le haladzay andza dahəlay nakə a lambad bo lele ma diye a gay i zal aye. ³ Na tsəne mətsike me a tsənew abəra ka təv məndze i bəy ta magala, a gwad: «Zəbum, Mbəlom kə ge gay ɲgay a walaŋ i ndo hay, ma ndziye tə nəteye. Ta təriye ndo ɲgay hay. Neŋgeye Mbəlom nəte ɲgweŋ ma ndziye tə nəteye. ⁴ Ma takadiye na yam dərə tay. Ta mətiye sa bay tebiye. Wuray ma ndalateye sa bay. Ta tuwiye sa bay, wuray ma wuriye fataya sa bay. Wu guram eye hay ta dze.»

⁵ Tsa na, ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye, a gwad: «Zəba, na giye wu hay tebiye wedeye hay.» Tsa na, a gwedeŋ: «Watsa wu nakay hərwi bazlam neheye na, dedək, makəraw me kwa tsekweŋ andaya mə dəma bay.»

⁶ A gwedeŋ sa: «Ka ndəv. Maa dazlay a wu tebiye na, neŋ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neŋ gwa. Neŋ makurre i wu hay tebiye ada neŋ mandəve i wu hay tebiye. Ndo nakə yam a gay aye na, na vəleye yam kəriye. Yam

niye a ɲgəzaw ma bədiyem. Yam niye na, yam nakə ma vəlateye sifa a ndo hay aye. ⁷ Ndo nakə kə ɲgwasa ka dərətsətseh aye na, na vəleye wu neheye tebiye. Na təriye Mbəlom ɲgay, neŋgeye ma təriye wawa ga. ⁸ Ane tuk na, ndo i takazay hay, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ndo neheye dərəv tay lele bay aye, ndo məkəde gər i ndo hay, ndo məge madama hay, madaŋ hay, ndo məpay bəzay a kule hay, ndo i parasay hay, nəteye dūh ta diye na, a dəlov i ako. Gufa i kudamasara nakə a təma wafafafa aye mə dəma. Ta mətiye məməte masulo aye na, mə dəma.»

Zerozelem wedeye

⁹ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a yaw ka təv ga. Neŋgeye nəte mə walaŋ i gawla i Mbəlom neheye tasəla ta gəse mə həlay tay aye neheye maduk i duk i dərətsətseh mə dəma maraha eye. A yaw na, a gwedeŋ: «Dara, na dəkeye ka dahəlay nakə Wawa i təbaŋ ma zliye aye.» ¹⁰ Tsa na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a yaw ka gər ga ada kwayaŋŋa gawla i Mbəlom niye a zla ga, a ye ga ha a mahəmba bagwar eye sololololo. A deŋ ka Zerozelem gəma tsədaŋŋa eye, faya ma mbəzlaweye abəra ma magərmbəlom, a mbəzlaw abəra ka təv i Mbəlom. ¹¹ Gəma niye na, a dəv dzaydzay andza kwar lele eye, a wuzl dərə andza malam. Maa wuzl dərə niye

na, məzla6 i Mbəlom. ¹² Tə lawara na gəma niye na, ta zled. Zled niye mađazla eye dabasəm eye ada zəbol eye dərma. Tə ge faya məged i məfələkwe a dəma na, kuro gər eye sulo, ada gawla i Mbəlom kwa way ka məged neheye kuro gər eye sulo aye. Ka məged niye hay na, tə watsa faya məzele kuro gər eye sulo i slala i Israyel hay. ¹³ Gəma niye na, hawal fad. Ka hawal niye hay fad aye na, məged faya mahkar mahkar. Mahkar ta diye i bəzay, mahkar ta diye i pat mədəde ada mahkar ta diye i tsakay, mahkar ta diye i Salawa. ¹⁴ Tə pa mədok i zled i gəma niye tə kwar bagwar eye hay kuro gər eye sulo. Ka kwar niye hay nəte nəte tə watsa faya məzele i ndo i maslaŋ i Wawa i təbaŋ kuro gər eye sulo.

¹⁵ Gawla i Mbəlom nakə faya ma tsikeneye me aye na, sakwal i gura mə həlay. Sakwal niye na, hərwi mələve ha wu hay. A ye, a ləva ha gəma, məged eye hay ada zled i gəma eye. ¹⁶ Hawal i gəma niye fad na, tə ləva ta ze a bo bay. Gawla i Mbəlom a ləva na gəma eye ta sakwal ŋgay niye. Zəbol ŋgay eye na, gwezem kuro gər eye sulo. Zlabatam ŋgay eye tə solololo ŋgay eye andza niye dərma. ¹⁷ Ma dəba eye, gawla i Mbəlom a ləva zled niye. Solololo ŋgay eye temerre tə kuro kuro fad gər eye fad. A ləva na, andza nakə ndo hay tə ləwawa wu

aye. ¹⁸ Ta dəzl zled niye na, tə kwar nakə tə zalay *zaspe* aye. Gəma niye na, ta dəzl ta gura lele dəre a tsara ha andza malam. ¹⁹ Tə wurkatsa na mədok i zled niye na, tə kwar neheye wal wal a le haladzay aye. Kwar eye niye hay na, tə zalatay *zaspe*. Masulo eye na, tə zalay *safir*, mamahkar eye tə zalay *apate*, mafad eye tə zalay *emerod*, ²⁰ mazlam eye tə zalay *sardowan*, maməkwa eye tə zalay *kornalin*, matasəla eye tə zalay *kərisolite*, matsamahkar eye tə zalay *beril*, matsid eye tə zalay *topaz*, makuro eye tə zalay *kərisopəras*, makuro gər eye nəte tə zalay *hisinje*, makuro gər eye sulo tə zalay *ametiste*. ²¹ Wu i məged niye kuro gər eye sulo eye i kwar, tə zalay *perəl*, a le haladzay. Təv məhay gər i gəma niye na, ta ndərat faya na, gura lele dəre a tsara ha aye.

²² Na ŋgatay a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ma gəma niye bay hərwi Bəy Maduweŋ Mbəlom bagwar eye ada Wawa i təbaŋ nəteye wu tay ma təv maduwule me. ²³ Na zəba dəre na, pat ta kiye ta təriye kəriye ma gəma niye hərwi dzaydzay i Mbəlom a dəv mə dəma. Wawa i təbaŋ nengeye a vəl dzaydzay ma gəma niye. ²⁴ Slala hay wal wal ka məndzibəra ta həhaliye ma təv dzaydzay ŋgay ma gəma niye. Bəy i məndzibəra hay ta fələkwiye a dəma tə zlele tay hərwi məvəlay wu a Mbəlom. ²⁵ Məged i gəma

niye ma ndziye na, tuwanja hwapat ta dərəzliye na bay. Ta dərəzliye na dāda bay hərwi həvad andaya sa bay. ²⁶ Ta zliye zlele tə wu neheye lele aye ka məndzibəra, ta fələkwiye ha a gəma niye hərwi məvəlay a Mbəlom. ²⁷ Wu neheye lele bay aye ta sliye faya mede a dəma bay. Ndo neheye dərəv tay manasa eye ada ndo i parasay ta fələkwiye a dəma bay dərək. Mata fələkwe a dəma na, ndo neheye tə watsa məzele tay a dərəwel i Wawa i təbañ aye. Maa huta sifa dedek eye na, nəteye.

22

¹ Ma dəba aye na, gawla i Mbəlom niye a dən ka mag-ayam wuray yam mə dəma. Yam eye niye na, ma vəliye sifa a ndo hay. A wuzl dərə andza malam ada a yaw na, abəra ka təv məndze i bəy i Mbəlom ta Wawa i təbañ. ² A va ma wuzlah i tsəved i gəma niye. Ka tsakay i yam niye na, dərizl i gərdaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye kə ndzohwaw. A ndzohwaw na, diye sulo sulo. Ka məve nəte na, a wa sik kuro gər eye sulo. Ka kiye na, a wa sik nəte. Slam-bah eye hay na, sidem. Ma mbəliye tay ha slala i ndo hay wal wal tebiye.

³ Wu neheye Mbəlom a vəlawatay mezeleme aye na, ma giye andaya ma gəma niye bay. Mata ge andaya ma gəma niye na, təv məndze i bəy i Mbəlom ta Wawa i təbañ. Ndo ngay hay ta dəsleye ha

gər. ⁴ Nəteye na, ta ngateye a dərə ngay, ta watsiye məzele ngay ka da'ar tay. ⁵ Həvad ma giye andaya sa bay, lalam hay tə pat ta təriye kəriye hərwi Bəy Maduweñ Mbəlom bo ngay eye ma dəvateye dzaydzay. Ada nəteye na, ta ndziye ma bəy ka tor eye.

⁶ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a gwedən: «Bazlam neheye na, dedək, maraw me andaya kwa tsekweñ mə dəma bay. Bəy Maduweñ Mbəlom a vəlatay Məsəfəre ngay a ndo məde ha bazlam ngay hay hərwi ada tādā ha bazlam ngay. A sləraw gawla ngay hərwi ada mādā yaw mādātay ha a ndo i məsler ngay hay wu nakə mazlambar ma deyeweye kame aye.»

Yesu ma maweye

⁷ Yesu a gwad: «Tsənum, mazlambar na miye naha bəse. Mbəlom ma piye ngama ka ndo neheye faya ta rəhay ha gər a wu nakə mə dərəwel nakay aye hərwi a yaw na, abəra ma Məsəfəre i Mbəlom.»

⁸ Neñ Yuhana, na tsəne wu neheye tə zləm ga, na ngatatay tə dərə ga. Ahəl nakə na tsəne aye ada na ngatatay aye na, na kal ha bo kame i gawla i Mbəlom nakə a bəzeñ ha aye hərwi mədəsley ha gər.

⁹ Ane tuk na, a gwedən: «Kā ge andza niye bay. Neñ na, ndo i məsler i Mbəlom andza nəkar ada andza malamar yak neheye nəteye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay aye ada andza siye i ndo neheye faya ta rəhay ha gər a

bazlam neheye mə dərewel nakay aye. Kâ dəsłay ha gər na, a Mbəlom.»

10 A gwedeñ sa: «Mbəlom kə dā ha wu nakə ka watsa a dərewel nakay aye. Ka ŋgaha na bazlam neheye bay, dātay ha a ndo hay hərwi wu neheye ta giye bo na, bəse. 11 Neñ faya na gwadateye a ndo neheye ta wudā wu nakə lele bay aye. Tadə a sakum məge mənese na, dum ha kame kame andza niye huya. A nəkurom neheye dərev kurom manasa eye, tadə a sakum matəre andza niye na, dum ha kame kame andza niye huya. Ndo nakə faya ma giye wu nakə a say a Mbəlom aye na, mâ ge lele huya. Ndo nakə faya ma pay bəzay a Mbəlom aye na, mâ pay bəzay a Mbəlom andza niye huya.»

12 Ma dəba aye na, Yesu a gwedeñ sa: «Tsəne, na miye naha bəse. Na həliye naha wu hay ka həlay hərwi ada nâ vəl kwa a way merəbe i məsler ŋgay. 13 Maa dazlay a wu tebiye na, neñ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neñ gwa. Neñ makurre i wu hay tebiye ada neñ mandəve i wu hay tebiye

14 «Məŋgwese ma ndziye ka ndo neheye ta bariye peteked tay hay tsədəñña eye. Nəteye ta hutiiye tsəved məfələkwe a gəma niye. Nəteye na, ta hutiiye tsəved mənde hohway i dərizli gərdaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. 15 Ndo neheye ta təra andza kəra aye

ada madan hay ta ndo neh-eye tə gawa mezeleme aye, nəteye na, ta ndziye ma bəra. Ndo məkəde gər i ndo hay dərmaç ada ta ndo neheye tə dəsławay ha gər a kule aye, ndo neheye tə vəławay ha bo tay a maraw me aye, nəteye tebiye ta ndziye ma bəra, ta fələkwiye dādā a gəma niye bay.

16 «Neñ Yesu, na slər naha gawla i Mbəlom ga na, hərwi ada mâ ye, mâ dākum ha wu neheye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye wal wal təv tasəla aye. Neñ na, ndo nakə faya ka həbumeye ma deyeweye abəra ma gwala i Davit aye. Neñ na, bamta i dəre mətsede nakə a dəvawa ta mekedə aye.»

17 Məsəfəre Tsədəñña eye ta dahəlay, tə gwad: «Dara.» Nəkurom neheye faya ka tsənumeye wu neheye, gwadum: «Dara.»

Nəkurom neheye yam a gakum aye, dumara sum yam nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. Ta vəliye kəriye a ndo neheye a satay məse aye.

Mandəve i bazlam

18 Neñ Yuhana faya na gateye daf a ndo neheye faya ta tsəniye wu neheye mə dərewel nakay aye. Tadə ndoweye ka səkah ha wu ka bazlam neheye mə dərewel nakay aye na, Mbəlom ma səkaheye ha dəretsətseh nakə ka dzanğum mə dərewel nakay aye. 19 Tadə ndoweye kə zla wu abəra mə bazlam i Mbəlom na, Mbəlom ma

həliyə hohway i dərizli gərdəf
 nakə ma vəliyə sifa a ndo hay
 aye abəra ka bəmalə ŋgay. Ma
 hutiye təv ma gəma i Mbəlom
 bay. Ba dərewel nakay kə tsik
 ka hohway ta gəma niye tsiy.

²⁰ Yesu a gwad ka wu ne-

heye tebiye na, dedək aye,
 ma gwadiye: «Ayaw, na miye
 naha bəse.»

Ayaw Bəy Maduweŋ ga
 Yesu, dara.

²¹ Yesu Bəy Maduweŋ kway
 mâ pa fakuma ŋgama tebiye.